

فهرست المجلد الاول

المجلد الاول من تفسير زبدة الآثار

٤٠ پ

صاحب امتیاز علی و سلیمان افندیلر

برنجی دفعه اوله رق

هر حقی صاحب امتیازه عائد اوله جقدر

اشبو مجهور اولمدیغی صورتده
نسخه نظر یله باقیلور

معارف نظارت جلیله سندن اعطا بیوریلان رخصت و امتیاز
اوزرینه بایزیدده کتبخانه تحتنده رضا افندی مطبعه سنده
طبع و تمثیل اولنمشدر ســنه ۱۲۹۲ فی ۲۰ ع

بسم الله الرحمن الرحيم

باىّ قوة ادرك ذات من تنزه عن سمات الحدوث والزوال ❀ وباىّ حاسة اترجم عن صفات من ابدع
الموجودات وهو المتصف باوصاف الكمال كيف احصى ثناءه وقد استحق بذاته وان لم يحمده الحامدون طراً
وانى يتهيأ لى القيام بحقوق شكره والتوفيق لشكره يستدعى شكراً وهلم جرا فليس لى الا الاعتراف والتقصير
وطلب المدد اناً فاناً ممن انزل الكتاب على البشير النذير ❀ قرأناً عربياً غير ذى عوج مؤيداً بالبراهين وسواطع
الحجج ❀ هادياً المسترشدين الى الطريق المستقيم ❀ موصلاً المستمسكين به الى النعيم المقيم ❀ الجمت
فصاحته كل فصيح من بنى عدنان واخرست بلاغته شقشقة كل بليغ حديد اللسان ❀ انوار
حججه محت ظلام الكفر والنفاق ❀ وسيوف ادلته قطعت اصول اهل العناد والشقاق ❀ جعله
تبصرة لطالبى الدولة السرمدية ❀ وتذكرة لمن اراد ان يحظى بالمواهب اللدنية صيره وسيلة
للترقى فى معارج القرب ❀ ونوراً مزيلاً لما يعرض للسالكين من ظلمات الحجب ❀ فطوبى لمن صرف
همته لتحصيل ما امكن من معانيه البديعة النظام ❀ والتزم العمل باوامره ونواهيه طلباً لمرضات
للملك العليم العلام ❀ واتعظ بمواعظه البليغة الاسلوب واعتبر بقصصه وامثاله ففاز بالمطلوب
واخلص فى اعتقاد ما افادت ايات توحيده ❀ واستبشر وعده وخاف من وعيده ❀ فيا من انزل
القرآن رحمة للعالمين ونوراً يهدى المتحيرين ❀ اسئلك ان تصلى على خاتم النبيين ❀ وسيد الاصفيا
والمرسلين ❀ سيدنا محمد الذى دمغت بقدمه هام الشرك الاظلم ❀ وارسلته الى

كافة

كافة العرب والعجم والترك والديلم ❀ وعلى اله الذين حظوا بحظرات القدس واصحابه الذين
نوّروا بنور الايمان ممالك الروم والعجم ❀ وبعد فيقول المحتاج الى لطف ربه الخفى والجلى
احمد بن عبد الله الناصح بجامع قطب العارفين ❀ سيدى عبد القادر الجيلى قدس الله سره
وبعد ونور ضريحه ❀ مخفى بيورلميه كيم وزير روشن ضمير اصف تدبير مدبر امور انام ❀ حافظ
ممالك اسلام ❀ صاحب عز واقبال ❀ خجسته رأى همايون فال مربى علماء محب فقراء تدبير
اموروده مشكل كشا حضرت الوزير ابراهيم پاشا لا زالت ايام دولته مقرونة بالعز والشرف
ولا برحت سدته السنية ❀ محفوفة بانواع الهدايا والتحف ❀ بوندن اسبق فرمان عاليلرى
بو حقيره صادر اولديكم مولينا يعقوب چرخينك تبارك وعم جزءلرينه دوشن تفسير پز
زبان فارسيدن حالا دين اسلامك نصرتنه ❀ وحرمين محترمينك خدمتنه بيل بغلياز
دولت عثمانيه اراسنده مستعمل لسان تركى يه نقل ايلديم ❀ فحمد الله تمام اولوب خطا
پوش اولان نظر شريفلرينه تعلق ايتدى محلى كوريله بيورمدن اوزرينه قبول صحن چكدى
بعده همت عاليلرى آنى استدعا ايتديكيم جميع قرآن عظيم الشان اومنوال اوزره تفسير وبيان
اولنه تاكيم لسان عربيدن بى بهره اولان ابناء ترك قرآن واضح البرهانك معنالرندن حصه
مند اوله لر ❀ وانك لغاتنى فهم ايمدكلرى اجلدن مستمند اولميه لر ❀ بناء على ذلك بوداعيلرى دامز
درميان ايدوب تفاسيردن انوار التنزيلى ❀ ومواهب اللدنيه يى ومعالم التنزيلى ❀ وارشاد العقل
السليمى ❀ وانوار التنزيل اوزره دوشن شهاب خفاجينك حاشيه سن وكتب لغاتدن غريبينى
ولخترى ❀ واقنومى ❀ وحلبى يى ❀ وفن تفسيره متعلق نيچه كتب جمع ايدوب انلردن اقوى اقوالى
وحضرت حفصك روايتيله امام عاصمك قرائتنى واحكامده حضرت امام اعظمك قولنى ومهما
امكن اداء معناده قواعد نحويه يى ❀ واسرار بلاغتك بيانتى التزام ايدوب شروع ايلدم بو
تتميم ايله كه اكر عمر وفا ايدوب حوادث روزكاردن خاطر امين اولورسه اوچ درت ييلده حصوله
كلور ❀ ولله الحمد والمنة برسنه شمسيه مدتنده وجوده كلدى پس حليه انصاف ودانش ايله
متصف اولانلردن مسؤل ومتفادر اوّن جواهر سخندن ما مولدركيم معناده برخلل مشاهده
ايتدكلرنده اصلاح ايله انى جبر ايليه وكراداء مقاصدده برقصوره واقف اولورلرسه دامن
عفو ايله ستر ايده

(مثنوى)

(ديده انصاف چو بينا بود ❀ در شمرد كرچه كه مينا بود)

﴿ وانكه ندارد دل رحمت پذير ❀ تهمت پشمينه نهد بر حرير ﴾
﴿ كار بزركان بود انصاف كار ❀ كار خسان جز نبود خار خار ﴾

واز بس كه مدد بزرك چوغى مولينا قاضى بيضا وينك انوار التنزيلندن ومولانا حسين كاشفينك مواهب اللدنيه سندن ايدى بو كتابى ﴿ زبدة آثار المواهب والانوار ﴾ اسميله موسوم قلدم وبعون الله سبحانه وتعالى بو تسميه دن تاريخ سال تاليف استفاده اولندى بلكل ايدككه جمهور علما بونك اوزره دركه قرائه شروع اولغدن استعاذه ايتمك مستحبدر وبعض علما كا مذاهب اولديكم انى اوقومسى واجبدر تفسير قرطبى ده كتوردى كه بر قولده قرائدن اول استعاذه كتورمك سيد الكونين اوزره ايدى لكن فرض ايكى وسائر اتتا اوقومسنده سنت طريقيله اكا اقتدا ايتديلر وبهر حال نمازده اوقيان كسنه كركدركه انى اخفا ايليه ونمازك خارجنده اوچ وجه ديديلر بعضيلر ايات قرآنيه دن امتيازينى ملاحظه ايدوب اخفا اولنمسنه حكم ايتدى وبعضيسى قرآنك شعارى اولديغنه نظر ايدوب جهر اولنمسين سز كوردى وبعضيسى اساس محاكمه نى طرح ايدوب ديديلر اوقيان كسنه تنهاده ايسه اخفا ايتمسى اولادر واكر مستمع حضورنده ايسه جهر ايتمسى انسبدر تا كه مستمع اولان استماع ايچون كندو نفسنى جمع ايده وكيفيت لفظنده اختلاف واقع اولدى اصح اقوال اوزره بودر ﴿ اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ﴾ يعنى تكريه صيغنورم رحمتدن دور اولان ديولك شرندن ﴿ سورة فاتحة الكتاب ﴾ بو مذكور اوله چوق بر مقدار سوز كلام مجيدك مبدأيدر ﴿ وهي سبع آيات ﴾ وبو سوره نك عدد آياتى يديدر ﴿ مكية ﴾ مكۀ مكرمه ده نازل اولدى ﴿ بسم الله ﴾ عبادته مستحق اولان تكرينك اديله باشلرم ﴿ الرحمن ﴾ خلق اوزره وجود وحياتله انعام ايدن ﴿ الرحيم ﴾ انلرى بقا ايله اسركيوب افاتدن حفظ ايدن ﴿ الحمد لله ﴾ جمله موجود ومعلوم اولمشلر وكوركك صفتلر ازلدن ابده دك حق سبحانه وتعاليك ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر ❀ رب العالمين ﴾ انس وملائكه وجن واوزكه لرين پرورده ايدن ❀ الرحمن ❀ اولو نعمتله تفضل ايدن ﴿ الرحيم ﴾ نعمتك كبرلسين احسان ايدن ﴿ مالك يوم الدين ﴾ روز جزانك ايه سى كه اولكونده ايسندوكى نسنه يه تصرف ايدر ﴿ اياك نعبد ﴾ سكا اى خدا بالكز عبادت ايدرز زيرا سندن غيرى كمسنه عبادته مستحق دكلدر ﴿ واياك نستعين ﴾ دخى جميع امورمزده سندن يار دم ايستروز زيرا سندن غيرى بركسنه امورده تمشيت ويرمز ﴿ اهدنا الصراط المستقيم ﴾ اقوال وافعالمزده بزه طوغرى

يولى كوستر واودين اسلام وسنت سيد الانام صلى الله عليه وسلمدر ﴿ صراط الذين انعمت عليهم ﴾ شول كسنه لرك يولنى كوستر كه اوزرلرينه نبوت ورسالت وولايت وشهادتله انعام ايتدك ﴿ غير المغضوب عليهم ﴾ نه انلرك يولنى كه اوزرلرينه خشم اولندى وانلر يهود كروهيدر ﴿ ولا الضالين ﴾ ونه ازغونلرك يولى كه آنلر نصارى قسميدر امين ايتديكز دعانى قبول ايت بيلمك كركدركيم امين قرآندن دكلدر ليكن فاتحه اوقوندقده آخرنده امين سويلنمسى سنتدر حضرت ابى هريره رضى الله عنهدن مرويدركيم حضرت محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم ابى بن كعب رضى الله عنه يه بيوردى سكا بر سوره دن خبر ويرميمى كه انك كبى نه توراتده ونه انجيلده بر سوره نازل اولمدى ابى ايتدى بلى يا رسول الله حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى كه اول فاتحة الكتابدر دخى بيوردى كه تحقيقا بكا ويرلن سبع المثانى وقرآن عظيم الشان اودر اسباب النزولده كتوردى كه حضرت صلى الله عليه وسلم مرسل اولمدن اول قچن صحرايه چيقاردى مبارك قولاغنه بر صدا كلوردى كه يا محمد حضرت انى ايشتديكجه فخردى بو حالدن ورقة بن نوفل اكاه ايتدى اول حضرته سويلدى قچن اويله بر صدا ايشدرسن قچمه بر يرده طور تا كه ايشيده سن نه سويلر پس حضرت بر دخى صحرايه چيقدى ينه اول صدا قولاغنه كلديكه يا محمد همان حضرت بيوردى لبيك در عقب اول صدا صاحبى سويلدى اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله وديدى قل الحمد لله رب العالمين سوره نك اخرينه دك وبو روايت اوزره اول اينان سوره بودر وبو حضرت علينك قوليدر رضى الله عنه وكرم الله وجهه والله تعالى اعلم واحكم

سورة البقرة مدنية وهي مائتان وسبع وثمانون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ❀ بلكل ايدك الله بعض سورك اوائلنده دوشن حروف مقطعه اصح اقوال اوزره اسرار الهيه دن دركيمسه انك حقيقتنه مطلع اولمدى علماء انلرك معنالرين توجيه ايتديلر نته كيم بو مقام الم معناسين بو كونه ديديلر انا الله اعلم يعنى بن كه تكريم دانا ترم ﴿ ذلك ﴾ اول كتابكه حق تعالى كتب متقدمۀ سماويه ده انى ايندرمسنه وعد ايتمش ايدى ﴿ الكتاب ﴾ رتبۀ كماله ايرشن كتابدر واول قرآن عظيم الشاندر ﴿ لا ريب فيه ﴾ ايچنده شك وشبهه يوقدر ﴿ هدى للمتقين ﴾ شركدن صاقننلره طوغرى يول كوستريجيدر ﴿ الذين يؤمنون بالغيب ﴾ شول ارباب تقواكه پوشيده اولان نسنه يه تصديق كتورلر يعنى پيغمبرك اخبارينه اعتماد ايدوب كندولره نمايان اولميان

خدانك وجودی وقیامتك وقوعی كبی اشیایه ایمان كتورورلر ﴿ وَيُقِيمُونَ الصَّلَوٰةَ ﴾ ونمازی بقلندررلر یعنی نمازی
شرائط واركانیله قیلارلر ﴿ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴾ وكندولره احسان ایتدیكمز اشیادن اهل وعیال واقربا وارباب
استحقاقه ویررلر ﴿ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ ﴾ وشول اهل تقوی كه قرآندن سكا ایندیرلن نسنه‌یه ایمان كتوررلر
﴿ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ﴾ وسندن اسبق پیغمبرلر اوزره ایندیرلن نسنه‌لر تورات وانجیل كبی كتب سماویه‌یه دخی ایمان
كتوررلر ﴿ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴾ واوبر سرایه یعنی دار آخرتك اولمسنه كندولر بلا شك ایناتورلر ﴿ أُولَٰئِكَ
اولكروه كه ذكر بو اولان صفاتله موصوفدرلر ﴿ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ ﴾ پروردكارلرینك توفیقندن طوغری یول اوزره درلر
﴿ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ وانلر كندولر دراشكنجه‌نك زحمتلرندن قورتلانلر ﴿ بیت ﴾ چو ایشان ز اطریق
راستكاریست ◈ سزای راست كاری رستكاریست ◈ چون بكمش ایتلرده ابتدا ایمانه كلانلرك حالنی
واهل كتاب اولوب صكره حضرت صلى الله عليه وسلمك نبوتنه عن صمیم القلب تصدیق ایدن عبد الله بن سلام
وانك كبی اولانلرك حالنی بیان ایتدی اهل كفرك وارباب نفاقك دخی احوالنی بو ایتلرده بیان ایدوب بیوردی ﴿ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا ﴾ تحقیقا شول كیمسه‌لر كه عناد جهتندن نور ایمانی ظلام شركله اورتدیلر ﴿ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ﴾
اوزرلرینه یكساندر ﴿ أَأَنْذَرْتَهُمْ ﴾ كندولره قورقوتمك ﴿ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ ﴾ یاكندولره قورقوتمامك
﴿ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ ایمانه كلمزلر ﴿ خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ ﴾ حق جل وعلا كوكللری اوزره مهر اوردی تاكه هیچ بر
حقی فهم ایتمیه‌لر ﴿ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ ﴾ وقولاقلری اوزره دخی تاكه طوغری سوزی ایشتمیه‌لر ﴿ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ
غِشَاوَةٌ ﴾ وكوزلری اوزره پرده وار تاكه معتدل یولی كورمیه‌لر ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ وانلره بر اولو
اشكنجه وار بو ایكی ایت كریمه مشركلرك حقنده در مذكور اولمجق ایات اهل نفاقك حقنده در ﴿ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَقُولُ ﴾ وادملردن شول كروه وار كه دیر ﴿ آمَنَّا بِاللَّهِ ﴾ تكری تعالی‌یه ایمان كتوردك ﴿ وَبِالْيَوْمِ
الْآخِرِ ﴾ وصوك كونه دخی یعنی قیامت كوننه ﴿ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ وحال بو كه نفس الامرده انلر ایمانه
كلمشلردر ﴿ يُخَادِعُونَ اللَّهَ ﴾ زعم فاسدلریله خدایی الدررلر ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا ﴾ وایمانه كلانلری دخی
یعنی صحابهٔ كرامه دیرلردیكیم بز ایمانه كلمشوز ولیكن قلوبلری كفرله مالامال ایدی ﴿ وَمَا يَخْدَعُونَ
إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ﴾ وهیچ بر كیمسه‌یی الدتمزلر الا كندو جانلرین زیرا اول الدتمك وبالی كندولره چكر
﴿ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴾ ونهایت غفلتلرندن بیلمزلر كه حقیقتده انك ضرری نفسلری اوزره مترتب اولور ﴿ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ ﴾ كوكللرنده برخسته‌لك وار واو دینك شك ایتمیلری ومؤمنلره اولان حقد وحسدلریدر
﴿ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ﴾ پس حق سبحانه تعالی انلره برخسته‌لك ارتردی تكالیفك ازدیادیله ومؤمنلره اولان
نصرت سببیله ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ وانلره دردلی اشكنجه وار ﴿ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴾ اهل ایمانه

ایتدكلری یلان سببیله ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ﴾ وقچن كندولره سویلینور ﴿ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ ﴾ كفر ومعصیتله
ومؤمنلره الد تمسیكه یر یوزنده فساد ایتمكز ﴿ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴾ دیرلر بز اصلاح ایدن
اوزكه برشیئله متصف دكلز ﴿ أَلَا ﴾ بلك ای ایشیدنلر كیم ﴿ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ ﴾
على التحقیق اهل نفاق كندولردر فتنه قارشدرمسیله عالمده یرامازلق ایدنلر ﴿ وَلَٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾
ولیكن بیلمزلركیم كندولردر مفسد اولانلر ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا ﴾ واولوقتكیم اهل نفاقه دینلور
قلبله ایمان كتورك ﴿ كَمَا آمَنَ النَّاسُ ﴾ نته كیم مهاجرین وانصار ایمان كتوردیلر ﴿ قَالُوا ﴾ انلر
دیدیلر ﴿ أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ﴾ ایمان كتورورمیوز نته كیم بیخرد اولانلر ایمان كتوردیلر چونكه اهل
نفاق زعملرینجه مؤمنلردن اعلم واحق اولدقلرین كمان ایدرلردی سفاهتی انلره نسبت ایتدیلر
پس حق جل وعلا اهل ایمانه نسبت ایتدكلری سوزی اوزرلرینه رد ایدوب بیوردی ﴿ أَلَا ﴾
بیلك ای اهل ایمان ﴿ إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ ﴾ على التحقیق كیم اهل نفاق كندولردر عقلسز اولانلر
﴿ وَلَٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ولیكن غایت جهللرندن عقلسز اولدقلرین بیلمزلر اسباب النزولده كتوردیكه
عبد الله ابن ابی منافق یارانیله بركون صحابهٔ كرامك بر كروهنه تصادف ایتدی دونوب یارانینه دیدی
بقك بو سفیهانی سزدن نیجه دوندررم پس حضرت ابی بكر رضی الله عنهك دست شریفینه
یاپشوب دیدی مرحبا ای حضرت صدیق ای بنی تیمك سروری واسلامك پیری وغارده حضرت
پیغمبر صلى الله عليه وسلمك یولداشی نفس ومالن حضرتك یولنده بذل ایدن صكره حضرت عمر
الفاروق رضی الله عنهك مبارك الن طوتوب سویلدی مرحبا ای بنی عدیك سیدی تكرینك
دیننده قوت صاحبی اولان جان ومالن حضرت حبیب اكرمك یولنده نثار ایلیان بعده حضرت علی
المرتضی رضی الله عنهك دست شریفلرینه یاپشوب دیدی مرحبا ای حضرت محمد المصطفانك
عمزاده‌سی ودامادی وپیغمبردن ماعدا بنی هاشمك سروری بو سوزلری ایراد ایتدكدنصكره
ایرلدیلر عبد الله بن ابی یولداشلرینه دیدی كوردیكز نیجه ایشلدم سز دخی انلری كوریجك
اویله ایدك صحابهٔ كرام حضرت صلى الله عليه وسلمك منور مجلسنه واروب مزبورك ایتدوكی
معامله‌یی حضرته سویلدیلر حق سبحانه وتعالی انلرك حقیقتنی بیلمك ایچون بو ایتلری منزل
ایدوب بیوردی ﴿ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ وقچن اهل نفاق ایمان كتورنلره صاتشورلر ﴿ قَالُوا آمَنَّا ﴾
دیرلر ایمان كتوردك ﴿ وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ ﴾ وشیطان صفت یولداشلریله تنها اولدقلرنده
﴿ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ ﴾ دیرلر بی‌شبهه بز سزكله یوز ودینكز اوزره یز ﴿ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ﴾ بز بر نسنه‌یه كلز

الا اهل ايمانه استهزا ايديجيلرز (اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ) تكرى تعالى انلره ايندكلرى استهزانك
مكافاتن ايدر (وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ) واسراف وسركشلكلرنده حق تعالى انلره مهلت ويرر (يَعْمَهُونَ)
متحير اولدقلرى حالده (اُولٰئِكَ) اول صفاتك ايه لرى (الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى)
شول كيمسه لردركه ازغونلغى طوغريلغله صاتون الديلر يعنى ايمانى كفرله وعلمى جهل ايله واخلاصى
نفاق ايله تبديل ايتديلر (فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ) پس اول صاتملرى فرنج ايتمدى (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ)
واولكرو متجارت ونفعك طريقك بولمشلر ايدى (مَثَلُهُمْ) بونلرك صفتى (كَمَثَلِ الَّذِي)
اول بلوكك صفتى كبيدركه (اسْتَوْقَدَ نَارًا) بولى كورمك ايچون براتش ياندردى (فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ)
پس اولوقتكه اول اتش چوره سن ايشغلندردى (ذَهَبَ اللّٰهُ بِنُورِهِمْ) تكرى تعالى اول بلوكك ايشغنى
نابود قيلدى (وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ) وانلرى برقرانلقلرده قيلديكم (لَا يُبْصِرُونَ) چوره لرين كورمزلر
(صُمٌّ) انلر صاغردرلر يعنى حق سوزه قولاق اصمدقلرندن وترى صاغر كبى اولمشلردر (بُكْمٌ)
لالدرلر يعنى شهادت كلمه سنده قلبلرى لسانلرينه موافق اولمديغى اجلدن لالمره شبيه اولديلر (عُمْيٌ)
كوردرلر يعنى هيچ حق كورمزلر نته كه كوربنسنه كورمز (فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) پس انلر اولدقلرى حالدن
دونمزلر وانك اوزره حشر اولنورلر بومذكور اولان مثال منافقلره اولجمله مثال اولديكه منافقلر
ضلالتك قرانلغنده مسبلا انلرك قلبجى خوفندن كلمهٔ شهادتى لسانلرى اوزره اجرا ايتمكله انك نورينى
ايشغلندرديلر اول مقداركه قاندن امين اولوب عمرلرين بجرديلر اما اولوم دهشتكم نور اقرارلرى منطفى
اولوب ندامت وحسرت وسخط وعقوبت ظلمتنده قالورلر (اَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ) يا اول منافقلر
كوكدن اينمش قياطامله لى يغموره صاتشلرك حالى كبيدر (فِيهِ ظُلُمَاتٌ) كه اول يغمور ايچنده
بولتك وانك قات قات اولمسنك وكيجه نك قرانلقلرى وار (وَرَعْدٌ) وكوكك كورلتيسى دخى (وَبَرْقٌ)
وشمشك دخى (يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ) اول يغموره صاتشلر يلدرملرين
صداسى قورقوسندن برمقلرين قولاقلرينه طيقرلر (حَذَرَ الْمَوْتِ) اولمك قورقوسندن صاقنمق
ايچون (وَاللّٰهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ) وايمانه كلميانلرك افعال واقوالمرين خداى لايزالك علمى قاپلمشدر
(يَكَادُ الْبَرْقُ) يقلشوركه شمشك ايشغى (يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ) كوزلرين قپر (كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ)
هركاه كه كندولره ايشغ ويرر (مَشَوْا فِيهِ) اول ايشغده يورردلر (وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا)
ويچن اوزرلرينه قرانلق اولور متحير طورردلر (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ) واكر حق سبحانه وتعالى انلرك سمع
وبصرلرينك كيتمسين ايستسيدى (لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ) البته ايشتمكلرين

وكوزلرين نابود قيلاردى (إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) تحقيقا كه تكرى تعالى هرنسنه اوزره
توانا دربلكل حق جل وعلى منافقلرك حالنى شول كيمسه لرك حالنه تشبيه ايتديكه برقرانلو كيجه ده
برشدتلى يغموره صتاشلركه آنك ايچنده قرانلقلر ورعد وبرق اولوب يلدرمك صداسى
قورقوسندن برمقلرين قولاقلرينه طيقرلرناكه مونك قورقوسندن صاقنه لر هركاه كه شمشك
ايشغ ايدديوررلر وقچن قرانلقلو اولور متحير طوررلر بوتشبيه انلره اولمناسبتله اولديكى
دين اسلام رحمت اولديغيچون يغموره بكزر واهل نفاق اوزره مشقتلو اولان تكاليف شرعيه وترك
رياست واديان قديمه كبى اشيا يغمورايچنده اولان ظلماته وبونلر اوزره منافقلرك زعمنه كوره
ظلمات اطلاق اولندى والا فى الحقيقة انلر نور محضدرلر وانلرك قورقولرى رعده تشبيه اولندى
واهل اسلامه اولان ظفر وغنائم برقه وارباب كفر ونفاقه اولان وعيد وتهديدلر صواعقه كه انلرك
ايشتمه مك ايچون برمقلرين قولاقلرنده قيلارلر زيرا ايچنده اولان انلره موت قورقوسن ويرر
وهركاه كه فتوحك وغنائمك حصولى انلره ايشغ ويرد ردين اسلامى پسند ايدرلر وقچن
جهادك ورياضاتك زعملرينه كوره قرانلقلرى خيالرينه كلوردين مستقيمك سلوكندن منحرف
اولورلر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ) اى آدم اوغللرى پروردكاركزه قوللق ايدك (الَّذِي خَلَقَكُمْ)
شول پروردكاركه سزى يراتدى (وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) وسزدن اول اولانلرى دخى (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)
شايدسز اول عبادت سببيله اهل تقوى زمره سندن اوله سز (الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا)
شول پروردكاركه سزه زمينى دوشنمش دوشمه كبى قيلدى تاكه ايچنده آرام ايدوب اوزرينه
حركت ايده سز (وَالسَّمَاءَ بِنَاءً) وكوكى برقالدرلمش سقف قيلدى (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) وكوكدن
چوق فائده لو صو ايندردى (فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ) درعقب اول صونك سببيله يمشلرك
ونباتاتك انواعن چيقاردى (رِزْقًا لَكُمْ) سز ايچون بريكنيجك نسنه (فَلَا تَجْعَلُوا لِلّٰهِ أَنْدَادًا)
پس خداى ذو الجلاله قدرت وتصرفده مانندلر قيلمكز وذات پاكن لائق اولميان اشيادن منزه
ايدوب نا معقول نسنه لرى حقنده اعتقاد ايتمكز (وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) وحالبوكه سز بيلورسزكيم
متصرف اولان كندو سيدر اصلا بركيمسه نك ايجاد وتصرفده علاقه سى يوقدر (وَإِنْ كُنْتُمْ فِي
رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا) واكر قولمز محمد المصطفى اوزره ايندرديكمز نسنه دن برشك وشبهه ده
ايديكز (فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ) قرآنك مشابهندن برمقدار سوز كتورك (وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ)
ومحافل ومجالسكزده شعرا وخطبادن حاضر اولانلرى معارضه ايتمك ايچون چاغرك

مِنْ دُونِ اللّٰهِ) تکری تعالیدن غیری (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر کرچك سویلیانلردن ایدیکز کیم قولمز
اوزره ایندردیکمز کلام قول بشردر (فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا) پس اکر معارضه ایتمزسکز (وَلَنْ تَفْعَلُوا) وهرکز
آنی ایتمزسکز (فَاتَّقُوا النَّارَ) پس جهنم آتشندن نفسکزی صاقندك (الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ)
شول آتش که یاناجق نسنه سی انسك کفره سی و کبریت طاشیدر (اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) ایمانسزلر
ایچون اماده قیلندی (وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وایمانه کلوب کوزل عمل ایشلیانلره
مژده لندرکیم (اَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ) علی التحقیق کندولره درکونا کون میوه لی باغلر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ) اول باغلرك اشجاری التندن ایرمقلر اقر (كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا) هرکاه که بهشتیلر اول اشجاردن رزق
ویریلورلر (مِنْ ثَمَرَةٍ) میوه مقوله سندن (رِزْقًا) بر ییجیجك نسنه (قَالُوا هٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا
مِنْ قَبْلُ) دیرلر بو شول میوه درکه بوندن اسبق دار دنیاده بزه رزق ویرلدی (وَاُتُوا بِهِ) واول میوه
ملائکۀ کرام بهشتیلره کتوردیلر (مُتَشَابِهًا) لون وصورتده دنیا میوه لرینه مانند اولدیغی حالده
اما چاشنیده مختلفدر زیرا جنت میوه سنك هر بر فردنده جمیع میوه لرك لذتی بولنور (وَلَهُمْ فِيهَا
اَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ) وانلره بهشتده جمیع عیوبدن پاکیزه اولمش خاتونلر وار (وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) وانلر آنك
ایچنده علی الدوام اقامت ایتمشلر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيِي) تحقیقا که تکری تعالی ترك ایتمز وقیلمز بوقدر
اَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا) بیان ایده بر آز مثل کتوردیلرکه یهود عنکبوت وسنکك ذکر اولنمسین قرآنده ایشیدیجك
استهزا ایدوب دیدیلر بوسوزلردرکه خدانك سوزی اوله پس حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایتدیکیم
تکری تعالی ضرب مثلی ترك ایتمز واکر مثل به هر نه اولور (بَعُوضَةً) سوری سنك (فَمَا فَوْقَهَا) پس اندن
یوقاروسنك وعنکبوت کبی (فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا) پس اما کلام مجیدده بر مثل کلور شول کیمسه لرکه
ایمانه کلدیلر (فَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ الْحَقُّ) بیلورکیم علی التحقیق اول مثل درستدر (مِنْ رَبِّهِمْ) پروردکارلرندن
صادر اولمشدر (وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) واما شول کیمسه لرکه حقی پوشیده قیلدیلر (فَيَقُولُونَ مَاذَا اَرَادَ
اللّٰهُ) دیرلر تکری تعالی نه ایستدی (بِهٰذَا مَثَلًا) بونکله مثل اولدیغی حالده اما بیلمدیلرکیم حق
سبحانه وتعالی عدلیله (يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا) کفار ومنافقلردن چوق کیمسه یی انکله آزغون قیلار (وَيَهْدِي
بِهِ كَثِيرًا) وفضل وکرمیله مؤمنلردن چوق کیمسنه یه انکله طوغری یول کوسترر (وَمَا يُضِلُّ بِهِ اِلَّا الْفَاسِقِينَ)
وهیچ بر کیمسه یی اول مثل سببیله آزغون ایتمز الا اول کروهی که حددن تجاوز ایدیلر (الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ)
شول حددن تجاوز ایدنلرکه تکرینك پیمانینی بوزارلر (مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) آنی محکم ایتدکدنصکره واول
عهد بنی اسرائیل اوزره توراتده الثان عهددرکه آخر زمان پیغمبرینه ایمان کتوره لر پس فاسقلردن

مراد یهوددرکه عهدلرنی بوزوب وفا ایتمدیلر (وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ) دخی کسرلر شول نسنه که حق تعالی
انك بغلنمسنه فرمان ایتدی واو صلۀ رحمدر ومؤمنلره یولداشلق ایتمکدر وبونلره مثلا اولان اشیا
تکری تعالی انلرك ایشلمه سین انلره فرمان ایتدی وکندولر فرمانه مخالفت ایدوب انلری برینه کتورمدیلر
وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ) ویربوزنده حقك مخالفه سیله هوای نفسك متابعه سیله فساد ایدرلر (اُولٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ) اولکروه کندولر دردنیاده وعقباده اوتوزنلر (كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ) نیجه خدانك وحدانیتنی
انکار ایدرسز (وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا) وحالبوکه سز اولمشلر ایدیکز یعنی حیاتسز بر اجسام ایدیکز علقه
ونطفه کبی (فَاَحْيَاكُمْ) پس سزی زنده قیلدی (ثُمَّ يُمِيتُكُمْ) صکره سزی اولدرر (ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) صکره
نفخۀ ثانیه ایله بر دخی سزی زنده قیلار (ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) بعده جزا ایچون کندو طرفنه دونمش
قیلنورسز (هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ) اودر اول خدای ذوالجلال که محض قدرتیله سزکچون یاراتدی (مَا فِي الْاَرْضِ
جَمِيعًا) یرده هر نه که وار طاغلر ومعادن ونباتات وحیواناتدن (ثُمَّ اسْتَوٰى اِلَى السَّمَاءِ) صکره کوکك سمتنه
قصد ایتدی (فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ) پس آنلری بی فطور واعوجاج یدی کوك یاراتدی (وَهُوَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ) وکندوسی هر نسنه یی کمال اوزره بیلیجیدر (وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ) ویاد ایت اول وقتیکه
پروردکارك یرده ساکن اولان فرشته لره دیدیکه (اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ) تحقیقا بن بر یوزنده قیلیجیم (خَلِيفَةً)
بر قائمقام که احکامی تنفیذ ایدوب ناقصلری تکمیل ایده وبو قائمقام قیلمسی نه انکه عجزیدن
ناشی اولدیغیدر بلکه امت بلا واسطه فیضك قبولندن قاصر اولدقلریچون کندولره خلیفه تعیین
قیلندی تاکه انك توسطیله فیض الهی کندولره یتشه (قَالُوا اَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا) فرشته لر
دیدیلر یرده قیلارمیسن شول کسنه که ایچنده فساد ایدر (وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ) وقانلری دوکر بلکه کیم ملائکۀ
کرام تکری تعالی اوزره اعتراض یوزندن بوسوزلری ایراد ایتمدیلر بلکه حقیقة الحالی فهم ایتمك ایچون انلری
سویلدیلر وبیلدیلرکیم بوکونه نوعدن بو احوال صادر اولور یا لوح محفوظدن یا الهام الهی ایله حاصل اولدی
یاخود انس مقوله سن جنه یه قیاس ایدوب دیدیلرکیم یرده بر نوع قیلارمیسن که آنك ایچنده فساد
ایدوب قانلری دوکرلر (وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ) وحالبوکه بز حمدکه مقارن اولدیغی حالده سنی تنزیه ایدرز
وَنُقَدِّسُ لَكَ) وفرمانکه امتثال ایتمك ایچون نفسمزی پاك قیلارز حاصل کلام بوکه بر مفسد کروهی خلیفه
ایدرمیسن والحالة هذه بز بر معصوم کروهز واوکونا ایشه بز لایق واولا یوز (قَالَ اِنِّي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ) حق جل
وعلا ملائکۀ کرامه جواب ویروب دیدی علی التحقیق بن بیلورم اول نسنه که سز بیلمزسز (وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاءَ كُلَّهَا)
وحق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه که خلیفه اندن عبارتدر جمله مخلوقاتك آدینی اوکرتدی (ثُمَّ عَرَضَهُمْ

عَلَى الْمَلَائِكَةِ) صكره اول اسمالك مسميالرنى اول سوزلرى برابر ايدن فرشته لره اوزره عرض ايتدى (فَقَالَ
أَنْبِئُونِي) پس ديدى بكا خبر ويرك (بِأَسْمَاءِ هٰؤُلَاءِ) بونلرك آدلرندن (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سويلرايديكز
بو سوزكزده كيم نوع بشردن خلافته بز احق واولا يوز (قَالُوا) ملائكۀ كرام اول اسماى بيلميجك على طريق
الاعتذار ديديلر (سُبْحَانَكَ) سنى نقصاندن تنزيه ايدرز (لَا عِلْمَ لَنَا) بزده هيچ بيلكى يوقدر (إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا)
مكر اول شيء كه سن بزه اوكرتدك (إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ) تحقيقا كه سن كندك هرنسنه يى كما هو حقه بيلن
الْحَكِيمُ) بيشك كما ينبغى ايشليان (قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ) حق سبحانه وتعالى حضرت آدمه
ديدى بونلره بو مسميالرك آدلرندن خبر وير (فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ) پس وقتاكه آدم عليه السلام
ملائكۀ كرامه انلرك آدلرندن خبر ويردى (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ) حق سبحانه وتعالى ملائكه يه عتاب
يوزندن ديدى بن سزه ديمدميكيم (إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) بى شبهه بن كوكلر ويرك پوشيده
اموروك بيلورم (وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ) واشكار ايتديككز شيئى بيلورم (وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ) وكيزلى قيلديغكز
نسنه يى دخى (وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ) ومذكور قيل اول وقتيكه فرشته لره ديدك آدم
عليه السلامه تحيت وتعظيم ايچون تواضع ايدك (فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ) پس جمله ملائكه تواضع
ايتديلر الا عزازيل واواصح اقوال اوزره جان طائفه سندن ايدى فرمانى قبول ايتمدوكى جهتدن حق
سبحانه وتعالى آنى ابليس ايله ملقب قيلدى وآنك معناسى خدانك رحمتندن اميدسز اولمقدر
(أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ) سجده كتورمكدن ممتنع اولوب كندوبى بيوك طوتدى (وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ) وحق
تعالينك علم قديمنده ابليس ايمانه كلميانلرك زمره سندن ايدى (وَقُلْنَا يَا آدَمُ) ومحض كرمدن سويلدك اى آدم
(اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ) سن جفتكله كه حوادر بهشتده اقامت ايت (وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا) وجنتك
ميوه سندن چوق ييك (حَيْثُ شِئْتُمَا) قنده كه ايسترسز (وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ) وبو اغاجه يعنى
بغداى اغاجنه يقلشميكز (فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ) كه اكا يقلشمكز سببيله ستمكارلردن اولورسز
(فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا) پس ابليس لعين حضرت آدم وحوايى بهشتدن سورچدردى (فَأَخْرَجَهُمَا
مِمَّا كَانَا فِيهِ) كه اولدقلرى نعيم وكرامتدن انلرى طشره ايتدى اسناد اخراج شيطانه مجازدر زيرا حقيقتده
انلرى اخراج ايدن ايزد ذو الجلالدر (وَقُلْنَا اهْبِطُوا) وآدم وحوايه وابليسه ديدك جنتدن يره
اينوك (بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ) والحال كه بربلوككز بربلوككزه دشمندر (وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ) وير يوزنده
سزه برقرارگاه وار (وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ) وموت محلنه دك سزه بركچينجك نسنه دخى وار (فَتَلَقَّىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ)
پس حضرت آدم عليه السلام پروردكارندن سوزلر الوب انكله عمل ايتدى واو سوزلر اشهر اقوال اوزره

بودركه ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين (فَتَابَ عَلَيْهِ) پس حق تعالى
حضرت آدم اوزره توبه ايتدى يعنى آنك توبه سن قبول ايتدى (إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) كه بى شبهه نكرى
تعالى كندودر قوللرى اوزره مغفرت ايدوب مبالغه ايله دونن كندولرين زياده اسركيان (قُلْنَا اهْبِطُوا
مِنْهَا جَمِيعًا) ينه انلره ديدك جنتدن باسمو تدن جمله آشغه اينوك (فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى)
پس اكر بنم طرفمدن ارسال رسل وانزال كتب سببيله سزه بر دلالت وبيان كلور (فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ)
پس هر كيم دلالت وبيانمه اويدى (فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) انلر اوزره نه بر قورقو وار (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) ونه انلر
غمناك اولورلر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) وشول كسنه لركه دلائل وحدانيتمزه قلبله ايمان كتورميوب
لسانا دخى انلرى يلان طوتديلر (أُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ) اولكروه جهنم آتشنك يارلريدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
كندولر درآنك ايچنده على الدوام اقامت ايديجيلر (يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) اى حضرت يعقوب اوشاقلرى
(اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ) خاطره كتورك ايولكمى (الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ) شول ايولك كه اوزريكزه انعام ايتدم
(وَأَوْفُوا بِعَهْدِي) وتوراتده حضرت پيغمبرك شاننده سزكله بغلديغم پيمانى يرينه كتورك (أُوفِ بِعَهْدِكُمْ)
پيمانكزه وفا ايدرم يعنى اعمالكزه كوزل جزا ويررم (وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ) وهر نه اولمليسه بندن خوف ايدك
(وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ) وقرآنده ايندرديكم شيئه ايمان كتورك (مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ) سزكله اولان نسنه يه
مصدق اولديغى حالده يعنى توحيدده ووعد ووعيده قرآن عظيم الشان سزكله اولان كتب الهيه يه موافقدر
پس سزه لازمدركه اكا ايمان كتوره سز (وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ) واكا كفر ايدنلرك ايلروسى اولمك (وَلَا
تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) وكتابمك آيتلرنى يعنى توراتى براز بهايه تبديل ايتمك بومقامده خطاب علماء يهوده دركه
رشوت الوب توراتك احكامنى تحريف ايدرلردى ومحمد المصطفى صلى الله عليه وسلمك اوصافنى پوشيده
قيلارلردى (وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ) والبنده بنم عقابمدن صاقنك (وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ) وطوغريلغى
اصلى اولميان نسنه ايله قارشدرمك يعنى توراتده يازيلان درست احكامى قنكزدن پيدا ايتديككز
يلانلرله خلط ايتمكز (وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ) وطوغريلغى دخى صاقلمكز (وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) وحال بوكه سز قارشدرديغى
وصاقلديغى اولديغكزى بيلورسز (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) ونمازى ايقلندرك يعنى اهل اسلام قيلديغى نمازى
قيلك (وَآتُوا الزَّكَاةَ) وانلر ويرديكى زكاتى ويرك (وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ) ونماز قيلانلرله قيلك يعنى مسلمانلرك
جماعتيله قيلك (أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ) نيچون خلقه ايولك ايتمكه امر ايدرسز (وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ) وكندو
جانلركزى ايولك ايشلسندن اونودلمش نسنه كبى ترك ايدرسز (وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ) وحال بوكه سز توراتى
اوقورسز (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نيچون بو قبح ايشكزه تأمل ايتمزسز حضرت عبد الله بن عباس رضى الله

عهدندن مرویدرکه بو آیت مدینه ده اولان جهودلرین خاخاملری حقنده نازل اولدی اولحلکه حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وسلمه ایمان کتورنلره گیزلیجه برلردیکیم اولدیغکز حال اوزره مداومت ایدك کوزل طریقدر بودر وکندولر ایمانه
کلمزلر ایدی (واستعینوا بالصبر والصلوة) وطاعاتك اداسی اوزره اوروج ونماز ایله استعانت ایدك (وانها
لکبیرة) وتحقیقا که نماز بیوك ودشوار ایشدر (الا علی الخاشعین) الا قورقنلر اوزره وانلر اهل ایماندرکه
عبادت ایتمك اوزرلرینه کوچ دکلدر (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم) شول قورقنلرکه بیلورلرکیم علی التحقیق
کندولر پروردکارلرین کوریجیلردر (وانهم الیه راجعون) دخی بیلورلرکیم بلاشبهه کندولر پروردکارلرینك
سزاسنه دونجیلردر (یا بنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) تاکید ایچون مکرر قیلندی (وانی فضلتکم
علی العالمین) وبونی دخی یاده کتوردك کیم علی التحقیق بن اجدادکزی عصرلرنده اولان انس وجن اوزره تفضیل ایتدم
بلکه کیم بو آیتلرده مخاطب اولان حضرتك عصرنده موجود اولان یهود طائفه سنه درو نظم کریمده مذکور اولان
احسانلر اجدادلرینه اولمشدی لکن انلر بونلرك وجودلرینه سبب اولمغله حق سبحانه وتعالی اول نعمتلرله بونلرك
اوزرینه امتنان ایلدی (واتقوا یوما) وبرکونك عقاب وحسابندن خوف ایدککه (لا تجزی نفس عن نفس شیئا)
برایمانه کلمش جان برکفر ایتمش جاندن برازنسنه اودمز (ولا یقبل منها شفاعة) ونه اول کافر جاندن بر دیلك
قبول اولنور (ولا یؤخذ منها عدل) ونه اندن بر عوض النور (ولا هم ینصرون) ونه اولکونده کفار
تکربنك عذابندن منع اولنورلر (واذ نجیناکم) ویاد ایدك ای بنی اسرائیل اول وقتیکیم اجدادکزی قورتردق
(من آل فرعون) اقلیم مصر پادشاهنك توابعندن (یسومونکم سوء العذاب) اشکنجه نك یمانی
سزه ایسترلرکه (یذبحون ابناءکم) اوغللرکزی بوغازلرلر (ویستحیون نساءکم) وقیزلرکزی خدمت
ایچون صاغقورلر (وفی ذلکم) وسزه بو اوشاقلرك بوغازلنسنده وقیزلرك خدمت ایچون صاغ
قالملرنده (بلاء من ربکم عظیم) پروردکارکزدن بر اولو محنتدر (واذ فرقنا بکم البحر) واندی دخی
یاده کتوردك که قلزم دریاسی سببکزله یاردق اولدمکه فرعوندن قچدیغکزده اوککزه دریا کلوب
اردیکزه دشمان عسکری دوشمشدی (فانجیناکم) درعقب اول عسکرك شرندن سزی قورتردق
(واغرقنا آل فرعون) وفرعونك توابعنی صوده بوغدق (وانتم تنظرون) وحالبوکه سز کا بقردیکز
نیجه سز قورتلوب انلر صوده بوغلدیلر مرویدرکه حق سبحانه وتعالی حضرت موسی علیه السلامه فرمان
ایتدیکه بنی اسرائیلی دیار مصردن قالدروب کوتور آنلری کوتوردکدنصکره فرعون آکاه اولدی همان
عسکر بیشمار ایله آردلرینه دوشوب دریا کنارنده آنلره یتشجك محل حق سبحانه وتعالی حضرت موسی یه
فرمان ایتدیکیم دریایه دکنکله اور حضرت موسی علیه السلام دریایی انکله اوردیغی درحال دریا اون ایکی

قوری یول آچلدی همان بنی اسرائیل اول یوللرده یوردیلر بعده حضرت موسی یه دیدیلرکیم قورقرز برمقداریمز
بو یوللرده هلاك اولوب اندن خبریمز اولمیه حق سبحانه وتعالی کمال کرمندن یوللر اراسنده حجابلر اولان
صولرده پنجره لر آچلدی تاکه بری بریله سویلشوب کورشه لر بعده فرعون لشکریله محل معهوده کلیجك
دریاده آچلمش یوللر کوردی بلا توقف عسکریله اول یوللره سلوك ایتدی چونکه بنی اسرائیل اوبر طرفه
عبور ایتدیلر وفرعون لشکریله دریانك اورته سنده بولندی دریا کما کان اولوب فرعون واتباعی غرق
اولدی بنی اسرائیل بو معجزه باهره یی مشاهده ایتدکلرندن صکره حضرت موسی طور طاغنه توراتی
کتورمکه کیدیجك سامرینك اغواسیله بوزاغویه عبادت ایتدیلر نته که حق تعالی اندن خبر ویروب
بیوردی (واذ واعدنا موسی) دخی یاد کره کتوردك اول وقتیکه توراتی ویرمك ایچون حضرت موسی یه وعده
ایتدك واو طور طاغنه کلمکه بزه وعده ایتدی (اربعین لیلة) قرق کیجه یعنی بو مدت منقضی اولدقدن
صکره توراتك ویرمسنی کندویه وعده ایتدك (ثم اتخذتم العجل من بعده) پس موسی علیه السلام طور طاغنه
کتدکدنصکره بوزاغویی معبود ایدندکز (وانتم ظالمون) وحالبوکه بو ایشده سز ستمکارسز (ثم عفونا
عنکم من بعد ذلك) پس اول باطل عبادتی ایتدککزدنصکره توبه کزی قبول ایدوب کناهکزدن واکچدك
(لعلکم تشکرون) تاکه سزه اولنان عفوك نعمتنه سز شکر ایدهسز (واذ آتینا موسی الکتاب) دخی
یاده کتوردك اول وقتیکه حضرت موسی علیه السلامه توراتی ویردك (والفرقان) وحقی باطلدن آیرنجی
دخی (لعلکم تهتدون) تاکه سز طوغری یوله بوله سز (واذ قال موسی لقومه) دخی اول وقتی مذکور قیلك که
حضرت موسی عجله عبادت ایدن طائفه سنه سویلدی (یا قوم) ای بنم قومم (انکم ظلمتم انفسکم)
تحقیقا که سز کندو جانلریکزه ستم ایتدکز (باتخاذکم العجل) بوزاغویی معبود ایدنمککز سببیله (فتوبوا
الی بارئکم) پس عدمدن وجوده سزی کتورن خدایه تضرع ایله دونك (فاقتلوا انفسکم) اندنصکره جانلرکزی
قطع شهواتله اولدرك (ذلکم) اول اولدرمك نفسکزی (خیر لکم) سزه یکرکدر (عند بارئکم) سزی یارادن
قنده (فتاب علیکم) بو ایشی اکر ایشلرسز حق تعالی اوزریکزه مغفرتله دونر (انه هو التواب) تحقیقا که
تکری تعالی کندو در قوللر اوزره مغفرتله رجوع ایدن (الرحیم) توبه کارلره زیاده مهربانلق ایدن (واذ قلتم)
دخی خاطره کتوردك اول وقتیکه دیدیکز یعنی اخیارکزدن حضرت موسی ایله طور طاغنه کیدن یتمش
کسنه خدانك کلامن ایشتمکه ایشتدکلرندنصکره سویلدیلر (یا موسی لن نؤمن لك) ای موسی بز سنی کا
تصدیق ایتمزکیم حجاب آردندن ایشتدیکمز سوز ایزد ذوالجلالك سوزیدر (حتی نری الله جهرة) تکری
کوزیمزله اشکارا کورمینجه (فاخذتکم الصاعقة) پس کوکدن اینان اتش اول اخیار اولان یتمش کسنه کزی

الدی (وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) وحالبوکه کاسز بقرسز منقولدرکیم اول صاعقه کوکدن کلمش بر مهیب صدا
ایدی قچن جماعت مزبوره آنی ایشتدیلر بردن هلاك اولدیلر حضرت موسی علیه السلام انلره بقوب
دیدی یا الهی بنی اسرائیله نه جواب ویره‌یم که جمله اخیارلری قیرلدی حق سبحانه وتعالی لطف وکرمندن انلری احیا
ایلدی نته کیم بیوردی (ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ) صکره سزی زنده قلدق (مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ) صاعقه ایله
اولدیککزدنصکره (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه سز حق سبحانه وتعالینك نعمتلرینه اعتراف ایدوب بیله‌سز
بعد الموت سزی احیا ایدوب لطف وکرمنه مظهر قیلدی (وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ) واوزریکزه بولتی
سایبان قیلدق تاکه آفتابك زحمتك چکمیه سز وبو نعمت انلره اول زمان واقع اولدیکه تیه صحراسنده
فرق ییل قالوب کندولرله نه خیمه ونه سایبان وار ایدی (وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى) واوزریکزه
ترنجبینی وبلوه قوشنی ایندردك عند البعض سلوی بلدرچین قوشیدر (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)
سزه روزی قیلدیغمز پاکیزه نسنه‌لردن ییکز (وَمَا ظَلَمُونَا) وبو نعمتلرین شکرك ادا ایتمه مکلریله بزه
ستم ایتمدیلر (وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولکن کندو جانلرینه ستم ایدرلردی (وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ
الْقَرْيَةَ) ویاد کره کتورك اول وقتیکه سزه دیدك بوکویه یعنی بیت المقدسه کیرك (فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ)
پس آنك میوه‌سندن وطعامندن ییك قنی یرده که ایستدیکز (رَغَدًا) بر فانلمش ییك (وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا)
وانك قپوسندن سجود ایدیجیکز حالده کیرك (وَقُولُوا حِطَّةٌ) وسویلیکز مطلوبمز حطه‌در یعنی کناهلرمز
صالنمسی (نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ) کناهلرکزی سیزه بارلغارز (وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ) وبی شبهه ایولك
ایشلیانلره ثوابی آرتررز (فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ) پس جانلرینه ستم ایدنلر کندولره
سویلیان سوزدن اوزکه برسوز کتوردیلر یعنی حق جل وعلا انلره فرمان ایتدیکیم حطه سویلیکز انلر
حطا سمقاثا دیدیلر یعنی مطلوبمز قزل بغدایدر (فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) پس ستم ایدنلر اوزرلرینه
ایندردك (رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ) کوکدن بر اشکنجه (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) حدی کچدکلری سببیله واول
اشکنجه طاعون ایدی مرویدرکه بر ساعتده انلردن یکرمی درت بیك آدم قیرلدی (وَإِذِ اسْتَسْقَى
مُوسَى لِقَوْمِهِ) ویاده کتورك اول وقتیکیم موسی علیه السلام قبیله‌سیچون صو دیلیستدی اولدمکه
تیه صحراسنده صوسز قالدیلر (فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ) پس کندویه دیدك ای موسی دکنککله
طاشی اور واول طاش بر مربع طاش ایدی جرمی انسان باشی قدر کلوردی حق سبحانه وتعالی انی
جنتدن موسی علیه السلامه کوندردی (فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا) پس دکنکیله آنی اوردی اندن
اون ایکی کوز صو بنی اسرائیلك اسباطی صایسنجه آچلدی (قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ) تحقیقا که

هر صباح ایچجك بر ینبوع بیلدی (كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ) انلره سویلدك تکری تعالی سزه روزی
قیلدیغی من وسلوایی ییك وکوزلرك صوسندن ایچك (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ) ویریوزنده
حدودی تجاوز ایتمك (مُفْسِدِينَ) بر ماز ایشلیجیلر اولدیغکز حالده (وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى)
ویاد ایدك اول وقتیکه دیدیکز ای موسی (لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ) بر درلو ییجك اوزره
قتلنمزز ویچکلری اکرچه من وسلوی ایدی وا ومتعدد درلکن مکرر اولدیغیچون آنی طعام واحد
عد ایتدیلر (فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ) پس پروردکاره بزم ایچون دعا ایت (يُخْرِجْ لَنَا) قدرتیله
بزم ایچون چیقاره‌سون (مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ) یر بتوردیکی اشیادن (مِنْ بَقْلِهَا) برك تره سندن (وَقِثَّائِهَا)
وخیارندن (وَفُومِهَا) وبغداینددن یا صارمصاغندن (وَعَدَسِهَا) ومرجمکندن
(وَبَصَلِهَا) وصوغانندن (قَالَ) حضرت موسی سویلدی (أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَى بِالَّذِي
هُوَ خَيْرٌ) ایچون واقعه‌ده الجق اولان نسنه‌یی اعلی اولان نسنه‌نك برینه ایسترسز یعنی نیچون
من وسلوایی مذکور اولان نباتاته تبدیل ایتمکه طالب اولورسز (اهْبِطُوا مِصْرًا) ارض
مقدسه‌دن بر شهره اینوك (فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ) که بی شبهه طلب ایتدیککز شیء سزه
حاصلدر (وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ) وخوارلق ویوقسللق اوزرلرینه اورلدی
یعنی کندولره ملازم اولدی (وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ) وحق تعالینك خشمنه مستحق
اولدیلر (ذَلِكَ) مذکور اولان خوارلق وبیچاره‌لك وخشم (بِأَنَّهُمْ) اول سببیله درکه انلر
(كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ) خدانك ایندردیکی توراتك ایتلرینه کفر ایدرلردی (وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ) وناحق یره پیغمبرلری اولدررلردی زیرا حضرت یحیی وزکریا وشعیایی
وغیرلرین برکناهلری ثابت اولمامش ایکن قتل ایتدیلر (ذَلِكَ) مذکور اولان کفر وقتل (بِمَا عَصَوْا)
ایتدکلری عصیان سببیله (وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) وحدود شرعیه‌یه تجاوز ایتمکلریله انلردن
صادر اولدی (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه لسانله تصدیق کتوردیلر یعنی
محمد المصطفانك دینیله تدین ایدنلر انلردن مخلص اولنلر واهل نفاق اولانلر (وَالَّذِينَ هَادُوا)
وشول کیمسه‌لرکه دین یهودیله تدین ایتدیلر (وَالنَّصَارَى) وحضرت عیسانك ملتی اوزره
اولانلر (وَالصَّابِئِينَ) ونصارانك ومجوسك ارسنده اولان کیمسه‌لر (مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا) مزبور اولان طوائفدن هرکیم وجه لائق اوزره خدایه وروز
جزانك وقوعنه تصدیق کتوردی وکوزل عمل ایشلدی (فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) انلره اجرلری

حاصل ایدر پروردکارلری قتنده (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) وندہ اوزرلرینه قورقو اولور (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)
ونه جزا ایچلنده مانلر غمناك اولورلر (وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) ویاده کتورك اول وقتیکه حضرت موسى
اتباع ایتمکه و توراتك احکامن قبول ایتمکه عهد و پیمانکزی الدق (وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ) و طاغی
اوستکزه قالدردق تاکه عهد و پیمانی ویره سز مرویدرکه چون حضرت موسى بنی اسرائیله نورانی
کتوردی آنك ایچنده اولان تکالیف شاقه یی کوردیلر اوزرلرینه اغر کلوب قبولندن ممتنع
اولدیلر حق جل وعلا حضرت جبرائیله فرمان ایتدیکیم طور طاغنی اوستلرینه قالدره چون
اوزرلرینه انی قالدردی سایبان کبی قیلدی توراتك احکامنی قبول ایتدیلر حق سبحانه و تعالی
انلره بیوردی (خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ) سزه ویردیکمز احکامی جد و جهد ایله الك (وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ)
وایچنده اولان ثواب و عقابی خاطره کتورك (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) تاکه سز معاصیدن صاقنه سز
(ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ) پس اول عهد و پیمانی ویردیککزدنصکره فرمانمزدن یوز چوردیکز
(فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) پس تکری تعالینك احسانی واسرکسی اوزریکزه اولمسیدی
(لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) البته اوتوزنلردن اولوردیکز (وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا) و تحقیقا
بیلدیکز شول کیمسه لرکیم داود علیه السلامك عصرنده فرمان الهی یه مخالفت ایتدیلر (مِنْكُمْ)
سزك جماعتکزدن (فِي السَّبْتِ) جمعه ایرتسنده که انلره فرمان اولنمشدیکیم بالوصید ایتمیه لر
بعده فرمانه مخالفت ایدوب صید ایتدیلر (فَقُلْنَا لَهُمْ) پس انلره دیدك (كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ)
خوار و حقیر میمونلر اولك (فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا) پس بز اول مسخ و عقوبتی بر منع ایدر عبرت
قیلدق (لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا) آنلرك عصرنده حاضر اولانلره و آنلردنصکره کلانلره
(وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) و پرهیزکار اولانلره بر پند و نصیحت و بو قصه نك بیانی سورهٔ اعرافده
کلور ان شاء الله تعالی (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) و یاد کره کتورك اول وقتیکیم موسى علیه السلام
قبیله سنه دیدی (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً) على التحقیق یزد ذو الجلال سزه فرمان
ایدرکه براینك بوغازلیه سز بلکل بو حکایتك مبدائی کلجك ایدرکه واذ قتلتم نفسا آیتیدر
لکن بو آیتلرده انلرك مساویلری مبین اولدیغیچون تقدیم اولندی مرویدرکیم بنی اسرائیلده
بر دولتمند پیر وار ایدی آنك قرنداشی اوشاقلری میراثنه طمع ایتدکلری جهتدن آنك اوغلنی اولدروب
شهرك قپوسنده آتی صالدیلر درعقب خلقدن قانی دعوا ایتمکه باشلدیلر حق سبحانه و تعالی
بنی اسرائیله فرمان ایتدیکه براینك بوغازلیوب آنك برمقداریله آنی اوره لر که زنده اولوب

قاتلندن خبر ویره حضرت موسى فرمانی آنلره تبلیغ ایدیجك (قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا) دیدیلر
یا موسى بزی مسخره لکه آلورسن بز سندن قتیلك خبرین سؤال ایدرز بزه دیرسن که اینك بوغازلکز
(قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ) حضرت موسى دیدی تکری تعالی یه صیغنورمکه نادانلردن
سندن اوله یم (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) دیدیلر ای موسى پروردکارندن بزم ایچون طلب ایت
(يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ) بزه بیان ایتسونکیم اول اینك نه اصل نسنه در که بو خاصیت انده بولنور (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ)
حضرت موسى علیه السلام دیدی تحقیقا که حق سبحانه و تعالی سویلر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ) بی شبهه
اول اینك درکه (لَا فَارِضٌ) نه قوجه درکه عملدن قالمش اوله (وَلَا بِكْرٌ) ونه یتشمش بکردر
(عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ) پیرلك و جوانلق اراسنده اورته در (فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ) پس فرمان اولدیغکز
نسنه یی ایشله کز (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) دیدیلر بزم ایچون پروردکارکه دعا ایت (يُبَيِّنْ لَنَا
مَا لَوْنُهَا) آنك رنکی نه اولدیغنی بزه بیان ایتسون (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ) حضرت موسى دیدی
على التحقیق که خدا عز و جل دیر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ) بی شبهه اول اینك بر صاری اینکدر (فَاقِعٌ
لَوْنُهَا) رنکی غایتله صاریدر (تَسُرُّ النَّاظِرِينَ) کوزل رنکندن کندویه باقنلری فرحناك
قیلار (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) بر دخی دیدیلر پروردکارکه بزم ایچون دعا ایت (يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ)
اول اینك نه اولدیغنی بزه بیان ایتسون (إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا) تحقیقا که اینکلر اوزریمزه
مشتبه اولدی زیرا صاریلغله واورته یاشلغله متصف اولان اینك چوقدر (وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ
لَمُهْتَدُونَ) و بی شبهه تکری تعالی ایسترسه بز بوغازلنجق اینکه یول بولیجیلرز مرویدرکیم
حضرت پیغمبر صلى الله علیه وسلم بیوردیکه بنی اسرائیل ان شاء الله دیمسیدیلر
بوغازلنجق اینکه قیامته دك یول بولمازلر ایدی (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ) حضرت موسى دیدی بی شبهه خدای
متعال دیر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ) على التحقیق اول بر اینکدر (لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ) نه رام اولنمش که چفت
سورمسیله یری قاریشدرر (وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ) ونه اکینی صوارر (مُسَلَّمَةٌ) جمله عیوبدن پاك اولمش
(لَا شِيَةَ فِيهَا) رنکنه مخالف ایچنده بر رنك یوقدر چون بنی اسرائیل بو نشانلری دکلدیلر (قَالُوا الْآنَ
جِئْتَ بِالْحَقِّ) دیدیلر شمدی اینکك حقیقی وصفنی کتوردك (فَذَبَحُوهَا) پس اینکی بولدیلر بوغازلدیلر
(وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ) ویقلشدیلرکه اینکك بهاسی آغر اولدیغیچون مأمور اولدقلری ایشی ایشلمیه لر
مرویدرکه بنی اسرائیلدن بر صالح پیرك بر کوچك اوغلی و بر اینکی وار ایدی اینکی بر سبزه زاره کوتوروب
دیدی یا الهی بو اینکی بن سکا امانت ویردم اوغلوم بیوك اولنجه بعده اول اینك اولکانده بیوبدی وصفات

مزبوره ایله متفرد اولمشدی چون بنی اسرائل قتنده اول اینكك بوغازلنمسی متعین اولدی
اول بیرك اوغلندن وقاری بیسندن آنی بوستی طولیسی آلتونله صاتون آلدیلر (وَاِذْ قَتَلْتُمْ
نَفْسًا) ویاد كره كه كوزلك اولوقتیكیم بر آدمی اولدردیكز بو كلام مرقوم اولان قصه نك
ابتداسیدر كه سابقده كا اشارت اولندی (فَادّٰارَأْتُمْ فِيهَا) پس اول مقتولك
شاننده مخاصمه ایدیكز (وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ) وحق سبحانه وتعالى ظاهر ایدیجیدر (مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ
صاقلدیغكز شیئی (فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا) صكره دیدك اول مقتولی اینكك بر پاره سیله
اورك واول پاره لسان یا قولاق ایدی یا اوزكه لری وهر تقدیر اوزره چونكه آنی اوردیلر
كردنندن قان آقرق زنده اولوب كندو بی اولدره نی سویلدی ینه میت دوشدی
(كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ الْمَوْتٰى) نته كیم تكری تعالى اول میتی احیا ایلدی جمله اولمشلری احیا ایدر (وَيُرِيكُمْ
آيَاتِهِ) وكمال قدرتنك دلیللرین سزه كوسترر (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) تاكه عقوللكز كامل اولوب
بیله سزكیم بر نفسك احیاسنه قادر اولان جمله نفوسك احیاسنه قادردر (ثُمَّ قَسَتْ
قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) پس عظیم دلیلی مشاهده ایتدیككزدنصكره كوكللریكز بربرك اولدی
(فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ) پس انلر سختلكده طاش كبیدر (اَوْ اَشَدُّ قَسْوَةً) یاخود بركلك جهتندن
طاشدن زیاده بركدر (وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْاَنْهَارُ) وتحقیقا طاشدن
شول نوع واركه اندن ایرمقلر آقر (وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ) وبی شبهه طاشلردن
شول قسم واركه یاریلوب اندن صو چیقار بكارلر كبی (وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ) ❀
وعلى التحقیق كیم اندن شول قسم واركه حق تعالینك قورقوسندن یوقاروردن اشغه اینر
(وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالى هیچ غافل دكلدر سزلرك ای یهود ایشلدیككز
ایشدن (اَفَتَطْمَعُونَ اَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ) پس طمع ایدرمیسز ای رسول وای اهل ایمان كه یهود سزی
تصدیق ایده لر (وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ) وحالبوكه انلرك اسلافندن بر كروه وار ایدیكه
(يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللّٰهِ) خدانك سوزین ایشیدرلر (ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ) صكره اول سوزی دوندررلر
(مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ) آنی فهم ایتدكلرندنصكره (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) والحالة هذه انلر بیلورلركه ایتدكلری
ایشده افترا ایدیورلر (وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا) وچون یهود طائفه سندن منافق اولانلر اهل ایمانه
ملاقی اولورلر (قَالُوا آمَنَّا) دیرلر بز تصدیق ایلدككه سز حق اوزره سز وپیغمبریكز اول پیغمبردركه
توراتده انكله مژده ویرلدی (وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ) وچون بری بریله تنها اولورلرسه

(قَالُوا) یهودیت اوزره قالانلر عتاب یوزندن منافق اولانلره دیرلر (اَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ)
نیچون اهل ایمانه خبر ایدرسز اول نسنه دن یعنی محمد المصطفانك نعتندن كه تكری تعالى سزه توراتده
بیان ایتدی (لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ) تاكه انكله پروردكاركز قتنده اوزریكزه احتجاج ایدرلر یعنی
انلری اندن آكاه ایتدیكز تاكه خدادن اوزریكزه ایمان كتابك قولیله سزی الزام ایدرلر (اَفَلَا تَعْقِلُونَ)
پس نیچون فهم ایتمزسز كه انلر انكله سزه خصومت ایدرلر (اَوَلَا يَعْلَمُونَ) ایا یهود تفكر ایدوب بیلمزلر كیم
(اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ) بلا شبهه حق جل وعلا كیزلی واشكارا ایتدكلری نسنه یی بیلور پس
نیچون كفری اخفا ایدوب اسلامی اشكارا ایدرلر (وَمِنْهُمْ اُمِّيُّونَ) ویهودن نه اوقومش ونه یازمش جماعت
واردر (لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ) توراتی بیلمزلر نه ایجنده اولان نسنه لرده معرفتلری وار (اِلَّا اَمَانِيَّ) لكن
آرزولر یعنی توراتی تحریف ایدن معطللردن الدقلری باطللری ایجق اعتقاد ایدرلر (وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ) وانلر بر نسنه
دكلدرلر الا بو كمان ایدرلر وهدرلر هیچ علملری یوقدر (فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ) پس عذاب ومحنت اولسون شول كسنه لره كیم
(يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدِيهِمْ) محرف اولان نسنه یی اللریله یازرلر (ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) صكره دیرلر
بو یازلمش شیء خدانك قتندندر بو ایشی ایشلرلر (لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) تاكه انكله بر از بها پیدا ایده لر
یعنی توراتك احكامنی تحریف ایدرلر تا كمانك سببیله دنیای دنیه نك متاعندن بر شیء حاصل ایده لر واول
شیء اگرچه ذاتنده چوق سه ده لكن كندولره اماده اولنان عذابه نسبت اولنجه غایتله براز نسنه
عد اولنور (فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيهِمْ) پس جهنم دره سی انلره اولسون اول نسنه دن اوتریكه اللری یازدی
(وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ) واشكنجه نك اشدی انلره اولسون قزاندقلری شیئك جهتندن یعنی الدقلری
رشوتلردن (وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّا اَيَّامًا مَعْدُودَةً) دخی یهود دیدیلر جهنم آتشی بزه دكمز الا صایلمش
كونلر مقداری دیدیلر كیم بعض یهود دیدیكه بز قرق كون معذب اولورز بوزاغویه عبادت ایتدیكمز كونلرك صایسنجه
وبعضیلر دیدی دنیانك مدتی یدی بیك ییلدر هر بیك ییل برینه بر كون معذب اولورز (قُلْ اَتَّخَذْتُمْ
عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا) سویله یا محمد ایا بو دیدیككز سوزه تكرینك قتندن بر وعد الدیكزمی كه اگر بویله
بر وعد الدیكز (فَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ عَهْدَهُ) حق جل وعلا وعده سنه خلاف ایتمز باوجود كه
حق تعالیدن بویله عهد صادر اولمدی (اَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) بلكه بیلمدیككز
شیئی تكری تعالى اوزره افترا ایدوب سویلرسز (بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً) لفظ بلى نفی ایتدكلری
نسنه یه كه جهنمده چوق زمان مكث ایتمكدر وجه اعم اوزره اثبات ایدر تاكه قوللرین ابطال ایتمسنه
دلیل كبی اوله یعنی انلر جهنمده دائما مقیم درلر زیرا هر كیم بر بدلك قزاندی (وَاَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ)

وكناهى اوزرينه مسئولى اولديلر (فَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) پس انلر جهنمك آيه لريدر (هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ) كندولر آنك ايچنده على الدوام اقامت ايديجيلردر (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وشول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عمل ايشلديلر (اُولٰئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ) انلر بهشتك اربابيدر
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) كندولر آنك ايچنده على الدوام اقامت ايديجيلردر (وَلَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي
اِسْرَائِيلَ) ومذكور قيل اولوقتكه يعقوبك اولادندن عهد وپيمان آلوب انلره سويلدك ❀
لَا تَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ) تكريدن اوزكه برشيئه عبادت ايتمك (وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا) وانابه واتابه
چوق ايولك ايدك (وَذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ) وسزه خصملق ايه سى اولانلره واوكسزلره
وبوقسللره دخى (وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا) . وكافهٔ اهل ايمانه كوزل سوز سويلك (وَاَقِيمُوا
الصَّلٰوةَ) واوزريكزه فرض اولان نمازى ادا ايدك (وَآتُوا الزَّكٰوةَ) واوزريكزه فرض اولان
زكوتى ويرك (ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ) پس اول عهد وپيمانلرى سزدن الدقدنصكره يوز چويردكز (اِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ
الا سزدن آزكسنه كه اول عهده اوزره طورديلر (وَاَنْتُمْ مُعْرِضُونَ) وسز برقومسزكه ذاتكزه طاعت
ووفادن اعراض ايتمكدر (وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) وياد ايدك كوركه اى يهود طائفه سى اولوقتكه
اجدادكزك پيماننى الوب كندولره سويلدك (لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ) بربريكزك قاننى دوكمك ❀
وَلَا تُخْرِجُونَ اَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ) وجانلريكز يا يسنده اولان اقاربكزى وطنكزدن چيقرمق
ثُمَّ اَقْرَرْتُمْ) صكره اول عهده اقرار ايدوب آنى قبول ايتدكز (وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ) وحالبوكه
سز شهادت ايدرسزكه اسلافكز بو عهدى ويرديلر (ثُمَّ اَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ) اول عهددنصكره سز اول
كروهسزكه (تَقْتُلُونَ اَنْفُسَكُمْ) بربريكزى اولدررسز (وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ)
وسزدن بربلوكى وطنلرندن چيقاررسز (تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) كناه وخصمله
اوزرلرينه اتفاق ايدرسز مرويدركه مدينه ده يهوددن ايكى قبيله وار ايدى برى قريظه وبرى بنى النضير
وهجرتدن اول انده ايكى مشرك قبيله دخى وار ايدى برى اوس وبرى خزرج قريظه اوس ايله اتفاق
ايتمشلردى وبنى النضير خزرج ايله پس اوس خزرج ايله جنك ايدرلردى قريظه وبنى النضير هربرى
اتفاق ايتدكى قبيله يه معاونت ايدرلردى لكن يهودك ايكى قبيله سندن بركيمسه اسير
اولدقده آنى قورتارمغيچون آرالرنده برمقدار شئ جمع ايدوب فكاك ايدرلردى نته كيم حق سبحانه
وتعالى بيوردى (وَاِنْ يَاْتُوكُمْ اُسَارٰى تُفَادُوهُمْ) واكر دينداشلريكز اسير اولدقلرى حالده
سزه كلورلر مال جمع ايدوب انلرى خلاص ايدرسز (وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ اِخْرَاجُهُمْ) بوكلام

ماقبلنده اولان كلامه متعلقدر يعنى عشيرتكزدن اولان كيمسه لرى ديارلرندن چيقاررسز وشان
بودركه چيقارمقلرى اوزريكزه محكم ميثاق ايله حرام اولمشدر (اَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ) پس
توراتك برمقدارينه يعنى اسيرلرى فدا ايتمه سنه ايمان كتوريرميسز (وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ) وبرمقدارينه
يعنى قتل واخراجه كافر اولورميسز بوكونه ايش اصلا مستحسن دكلدر (فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ مِنْكُمْ
پس سزدن آنى ايشليان كيمسه نك سزاسى برنسنه دكلدر (اِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) الا يقين صاغلقده
برخوارلق ورسوالق (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ اِلٰى اَشَدِّ الْعَذَابِ) وروزجزاده اشكنجه نك اشدينه
دوندرلمش قيلنورلر (وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالى ايشلديككز ايشدن اصلا غافل دكلدر (اُولٰئِكَ
الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ) اولكروه شول كيمسه لردركه جنتك نعميله حيوة دنيويه صاتون
الديلر (فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ) پس اشكنجه انلردن يونكللنمز (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) ونه انلره يارديم
اولنورلر (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) وتحقيقا كه بز حضرت موسى يه توراتى ويردك (وَقَفَّيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ) وموسادنصكره پيغمبرلرى اندرپى كوندردك يوشع وداود وسليمان عليهم السلام كبى
سرورلرى (وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ) واشكار معجزاتى مريم اوغلى عيسى عليه السلامه ويردك
وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ) وآكا جبرائيل عليه السلام ايله تقويه ويردك (اَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ) ايا پس
هركاه كه سزه بر پيغمبر كلور (بِمَا لَا تَهْوٰى اَنْفُسُكُمُ) طبيعتلريكز استمديكى نسنه ايله (اسْتَكْبَرْتُمْ
تعظيم ايدوب سركشلك ايدرسز (فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ) صكره اول پيغمبرلردن بربلوك محمد وعيسى عليهما
السلام كبى سرورلرى تكذيب ايتديكز (وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ) وانلردن بربلوك يحيى وزكريا عليهما السلام
كبى اعزه نبى اولدرديكز (وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ) دخى يهود ديديلركه كوكللريمز غلاف ايچندهدر پس كوكلدهكى
سوزى فهم ايتمز چون محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورمكلرندن اميدسز قيلمق ايچون
بوكلامى ديديلر حق سبحانه وتعالى سوزلرين رد ايدوب بيوردى (بَلْ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ) يعنى
قلوبلرى اول سوزى تعقل ايدوب فهم ايتمكه خلقت اولنمشدر لكن كفرلرى سببيله حق تعالى
كندولرين دركاه عزتندن دور قيلدى (فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ) پس غايتله از ايمان كتوررلر يعنى
توراتك جزئى احكامنه تصديق ايدرلر (وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) واولوقتكه تكريك
قتندن كندولره بر يارلمش شئ يعنى قرآن كلدى (مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ) كه اول كتاب كندولرله اولان
توراتك احكامنه تصديق ايديجيدر (وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا) وحالبوكه
قرآن نازل اولمدن اول كفر ايدن كسنه لر اوزره يعنى عربك مشركلرى اوزره فتح ونصرت طلب

ایدوب دیرلردی اللهم انصرنا بنبی آخر الزمان المنعوت فی التوریة (فلما جاءهم ما عرفوا) پس اول وقتکه
کندولره بیلدکلری نسنه کلدی (کفروا به) آنی تصدیق ایتمدیلر یعنی یهود طائفه سی سابقده محمد
المصطفی صلی الله علیه وسلمك پیغمبرلکنی خوب بیلمشلردی لکن وقت حصول اولدقده عناد یوزندن آنی تصدیق
ایتمدیلر (فلعنة الله علی الکافرین) پس خدانك رحمتندن دور اولمق دخی تصدیق ایتمیانلر اوزره
اولسون (بئسما اشتروا به انفسهم) غایتله یمان نسنه در اول شیء که جانلرینی آنکله صاتدیلر
واول شیء (ان یکفروا بما انزل الله) کفر ایتملریدر تکری تعالی ایندردیکی نسنه یه (بغیا
حسد جهتندن (ان ینزل الله) تکری تعالی ایندردیکیچون (من فضله) کندو کرمندن (علی
من یشاء من عباده) کندو قوللرندن ایستدوکی کمسنه اوزره یعنی یهود حسد ایدیلر کیمچون
محمد المصطفی اوزره وحی وقرآن ایندی بزم اوزریمزه ایتمدی (فباؤا بغضب) پس یهود
خدانك خشمنه دوندیلر (علی غضب) برخشم اوزره ایتدکلری کفر وحسد جهتندن
(وللکافرین عذاب مهین) وخوار ایدیجی اشکنجه ایمانسزلره در (واذا قیل لهم آمنوا بما انزل الله)
وقچن یهوده سویلنور حق سبحانه وتعالی ایندردیکی نسنه یه ایمان کتورك (قالوا نؤمن
بما انزل علینا) دیرلر اوزریمزه ایندرلن نسنه یه ایمان کتوررز (ویکفرون بما وراءه)
وتوراتدن صکره کلانه یعنی قرآنه کفر ایدرلر (وهو الحق) وحالبوکه قرآن درستلك وطوغریلقدر
(مصدقا لما معهم) کندولرله اولان کتابی تصدیق ایتمش ایکن (قل) سویله یا محمد توراته
ایمان کتوررز سویلیانلرك جوابنده (فلم تقتلون انبیاء الله من قبل ان کنتم مؤمنین)
پس نیچون بوندن اسبق خدانك پیغمبرلرین اولدردیکز اکر توراته ایمان کتورمش اولسیدیکز زیرا
توراته ایمان کتورن کمسنه پیغمبرلرك قتلی اوزره جرأت ایتمز و بو ایش اجدادلرندن صادر اولمغله
وکندولرکا راضی اولوب فعلی اوزره ایتدکلریچون کندولره اسناد اولندی (ولقد جاءکم موسی
بالبینات) وتحقیقا کیم حضرت موسی علیه السلام آشکار معجزه لرله سزه کلدی (ثم اتخذتم
العجل) صکره بوزاغوی معبود ایندکز (من بعده) حضرت موسی طوره کیتدکدن صکره
(وانتم ظالمون) وحالبوکه سز بوزاغوی معبود ایدنمکله ستمکارلرسز (واذ اخذنا میثاقکم
ویاده کتورك اول وقتیکه عهدکزی آلدق (ورفعنا فوقکم الطور) واوستکزه طور طاغنی
قالدروب دیدك (خذوا ما آتیناکم بقوة) سزه ویردیکمز نسنه یعنی توراتی اهتمام تام
ایله آلك (واسمعوا) وفرمانلرك ایشتمسین ایشیدك (قالوا سمعنا) دیدیلر قولاقله

سوزکی ایشتدك (وعصینا) وقلبله فرمانکی قبول ایتمدك (واشربوا فی قلوبهم العجل) وهو
وبوزاغونك محبتی کوکلرنده رسوخ ایتمش قیلندی (بکفرهم) جحود وانکارلری سببیله (قل بئسما
یأمرکم به ایمانکم) سویله یا محمد یمان ایشدر اول شیء که ایمانکز آنکله سزه فرمان ایدر (ان کنتم
مؤمنین) اکر توراته ایمان کتوریجیلر دکز زیرا مؤمن اولان کمسنه نك ایمانی کندویه کفرله امر ایتمز
وجهودلر بونا معقول وصفایله موصوف اولمشلر ایکن دیرلردی بهشت جاودان بزه اولسه کرك
غیر کمسه اکا داخل اولماز پس حق جل وعلا انلری تبکیت ایتمك ایچون بیوردی (قل) یهودك
دعوالری مقابلهسنده سویله یا محمد (ان کانت لکم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس)
اکر صونکی سرای سزه یالکز اولورسه تکری تعالی قتنده سائر اصحاب مللدن ماعدا (فتمنوا الموت)
پس اولمی آرزو ایدك (ان کنتم صادقین) اکر کرچك سویلیجیلر سز بو سوزکزده کیم بهشت
جاودان سزه در زیرا هر کیم علی التحقیق بیلور که کندوسی اهل جنتدندر البته جنتی آرزو ایدر
پس لازم کلور که سز دخی موتی آرزو ایده سز انکچونکه موت اولمنجه جنته وصول ممکن دکل
(ولن یتمنوه ابدا) وهرکز موتی آرزو ایتمزلر (بما قدمت ایدیهم) اللری ایلرو کوندردیکی
نسنه سببیله واو قتل انبیا وتحریف توریة وتکذیب محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم ونیچه
نیچه قبایحدر (والله علیم بالظالمین) وایزد ذو الجلال ستمکارلرك احوالنه دانادر
(ولتجدنهم احرص الناس علی حیوة) وبی شبهه کیم طائفهٔ یهودی حیاتلق اوزره آدمیلردن
حرصلو بولورسین (ومن الذین اشرکوا) واهل شرکدن دخی (یود احدهم) برلری سوزر
(لو یعمر الف سنة) بیك ییل یاشمغی (وما هو بمزحزحه من العذاب ان یعمر) وشان بوکه
چوق یاشمق جهنم اشکنجهسندن انلرك برینی اوزاقلایدیجی دکلدر (والله بصیر بما یعملون)
وحق جل وعلا ایشلدکلری نسنه یه بینادر پس آکا کوره سزالرین ویرر مرویدرکه عبد الله بن
صوریا یهودی حضرت رسول اکرمدن سؤال ایتدیکیم قرآنله اوزریکه کیم ایندرر حضرت رسول الله صلی
علیه وسلم بیوردیکه جبرائیل علیه السلام یهودی دیدی بز بور سویلدیکیم او بزم دشمنمزدر قلیچ کره
بزمله دشمنلق ایتدی وانك بیوك دشمنلکی بودرکه بزم پیغمبرمز اوزره منزل اولوب آکا خبر
ویردیکیم بیت المقدسی بخت النصر خراب ایده جکدر پس بز آنی اولدرمسنه برکسنه یی تدارك
ایدوب کوندردك بابل شهرنده آنی بولدی قچن قتلنه مباشرت ایتمك ایستدی جبرائیل اندن
مدافعه ایدوب دیدیکه اوزریکزه بونك مسلط اولسی من عند الله ایسه آکا ضرر یتشدرمکه

قادر اولمازسز واکر اوزریکزه مسلط دکلدرنه سببیله اولدردرسز بعده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (قل من کان عدوا لجبریل) سویله یا محمد هر کیم تکرینك قولنه دشمن ایسه اول کیمسه انصافدن طشره بر
حرکت ایتدی (فانه نزله علی قلبك باذن الله) که بی شبهه حضرت جبرائیل قرآنی کوکلك اوزره خدانك فرمانیله
ایندردی (مصدقا لما بین یدیه) اول حالده که قرآن کندوسندن ایلرو اولنان کتب سماویه‌یی تصدیق ایلیجیدر
(وهدی وبشری للمؤمنین) وایمانه کلان کسنه‌لره طوغری یول کوستریجی وبهشت جاودانله مژده ویریجی *
(من کان عدوا لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال) هر کیم تکری‌یه وفرشته‌لرینه وپیغمبرلرینه وبو ایکی مقرب
فرشته‌یه دشمن ایدیکی حق سبحانه وتعالی اکا معادات ایدر (فان الله عدو للکافرین) که علی التحقیق تکری تعالی
ایمانسزلره دشمندر رسل وملائکه‌یه دشمنلك ایتدکلری ایچون (ولقد انزلنا الیك آیات بینات) دخی تحقیق که
روشن نشانلر یعنی قرآن عظیم الشانی سکا ایندردك (وما یکفر بها الا الفاسقون) وانلری بر کیمسه
انکار ایدوب پوشیده قیلماز الا اول کیمسه‌لر که خدانك فرماننك قبولیتندن حدودن تجاوز ایتدیلر (اوکلما
عاهدوا عهدا) ایا دخی یهود قسمی هر کاه که بر پیمان بغلرلر (نبذه فریق منهم) کندولردن بر کروه آنی بوزر (بل
اکثرهم لا یؤمنون) بلکه چوقلری توراته ایمان کتورمزلر (ولما جاءهم رسول من عند الله) واول حال که خدانك
قتندن کندولره بر کوندرلمش نبی کلدیکه (مصدق لما معهم) کندولرله اولان نسنه‌یه یعنی توراته
تصدیق ایدیجی (نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب) کتابی ویرلان کسنه‌لردن بر کروه صالدی ❀
(کتاب الله وراء ظهورهم) تکرینك کتابینی آرقه‌لری اردنده یعنی توراته نظر ایتمدیلر (کأنهم لا یعلمون)
کویا کندولر بیلمزلرکه او تکرینك کتابیدر (واتبعوا ما تتلوا الشیاطین) واویدیلر شول نسنه‌یه که
دیولر آنی اوقور (علی ملك سلیمان) حضرت سلیمان علیه السلامك پادشاهلغی عصرنده
مرید رکیم لجنه عالم بالادن بعض مغیباتی استماع ایدوب نیجه یلانلر اکا قاروشدروب منجملره تلقین
ایدرلردی آنلر دخی آنی جمع ایدوب خلقه تعلیم ایدرلردی بو ایش حضرت سلیمان علیه السلامك
عصرنده اشتهار بولدی بر حده دکنکه خلق جنه بی غیبك بیلمسنه نسبت ایتدیلر وحضرت سلیمانك
پادشاهلغی بو ایش ایله قیام بولمشدر بو سوبیلدیلر انس وجن وسائر انکله تسخیر ایدوب کان ایدرلردی
پس حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانك عرضنی اوکونه ایشدن مبرا قیلوب بیوردیکه (وما کفر سلیمان)
وحضرت سلیمان علیه السلام کفر ایتمدی یعنی سحری تعاطی ایتمدی (ولکن الشیاطین کفروا) ولکن
شیطانلر کفر ایتدیلرکه (یعلمون الناس السحر) بشر مقوله‌سنه جادولغی اوکرتدردیلر (وما انزل
علی الملکین ببابل) دخی یهود اویدیلر بابل شهرنده ایکی فرشته اوزره ایندرلان شیئه (هاروت وماروت)

بو ایکی فرشته‌نك آدی هاروت وماروت ایدی واول خبرده کلمشدر که بو ایکی ملك آدمیلرك کناهلرینه طعن
ایدرلردی حق سبحانه وتعالی آنلره بیوردیکه بشر مقوله‌سنده نفس وهوا وارسزده دخی آنلر اولسیدی
آنلردن صادر اولان افعال کبی صادر اولمق ممکن ایدیکه صد وار ایده انلر بونی استبعاد ایدرلردی پس حق
سبحانه وتعالی انلرك وجودنده نفس بشریتی ترکیب ایدوب حکومت ایچون کندولرین یریوزینه ایندردی بعده
زهره نام بر خاتونه عاشق اولدیلر انك اغواسیله شرب خمر وقتل نفسه وشرکه اقدام ایتدیلر حق سبحانه
وتعالی کندولری آسمانه چیقمقدن منع ایدوب دنیاده عذابلرین بو کونا مقرر ایتدیکه بابل شهرنده بر قویویه
ایچنده باش آشغه قیامته دك آصلمش اوله‌لر وعلم سحری اول جهتله بیلورلردیکه زمان حکومتلرنده
بعض جادولر نبوتی دعوی ایلدی آنلرك دعواسنی ابطال ایتمك ایچون حق تعالی کندولره اول علمی معلوم
قیلدی (وما یعلمان من احد) واول ایکی ملك هیچ بر کسه‌یه سحری اوکرتمزلر (حتی یقولا انما نحن فتنة)
اکا پند ونصیحت ایدوب سویلینجه کیم بز بر نسنه‌دکلز الا بر تجربه یوز هر کیم بزدن اوکرنوب اوکرندیکنه
عمل ایدرسه کافر اولور (فلا تکفر) پس سن کافر اولمه (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه)
اول نصیحتدن صکره بعض نابکارلر آنلردن اوکرنورلر شول نسنه‌یی که کشیله عورتك اراسین انکله آیررلر
(وما هم بضارین به من احد) وجادولر هیچ بر کیمسه‌یه انکله ضرر یتشدرمزلر (الا باذن الله) مکر تکری تعالینك
قضا وقدریله (ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم) وشول نسنه‌یی اوکرنورلرکه کندولره ضرر ایدوب
نفع ایتمز (ولقد علموا لمن اشتراه) وعلی التحقیق یهود قسمی بیلدیلر شول کیمسه‌یه که کتاب الهی سحره دکشدی
(ماله فی الآخرة من خلاق) آخرتده اکا اصلا نصیب یوقدر (ولبئس ما شروا به انفسهم) ونه یمان نسنه‌در
اول شی که جانلرك انکله صاتدیلر یعنی سحر تعلیم ایتمکلری سببیله جانلرین نعیم اخرویدن محروم قیلدیلر
(لو کانوا یعلمون) بو ایشك قبحن بیلور اولسیدیلر کا مباشرت ایتمزلردی (ولو انهم آمنوا) واکر یهود محمد
المصطفی صلی الله علیه وسلمك نبوتنه تصدیق کتورسیدیلر (واتقوا) وسحردن پرهیزکارلق ایتسیدیلر
(لمثوبة من عند الله خیر) البته بر آز مکافات تکری تعالینك قتنده کندولره غنیمتدن یکرکدر
(لو کانوا یعلمون) بیلور اولسیدیلرکه تکرینك جزاسی خیرلودر اوکونه شیئدن (یا ایها الذین آمنوا لا تقولوا راعنا
وقولوا انظرنا) ای ایمانه کلان کسنه‌لر حضرت محمد المصطفایی مخاطب ایتدیککزده دیمکز راعنا وسویلکز
انظرنا مروید که صحابهٔ کرام حضرتله سویلشدکلرنده دیرلردی یا رسول الله راعنا یعنی بزی سوزده کوزت
تاکه سویلدیکك کلامی فهم ایده‌لم یهود دخی حضرتله سویلشدکلرنده بو سوزی ایراد ایدرلردی اول قصدله
بو سوز لغتلرنده بر شتمدر پس حق جل وعلا مؤمنلری راعنا لفظنك دیمسندن نهی ایدوب انظرنا

يعنى بزه بوق لفظيله خطاب ايتمكه مأمور قلدى زيرا بو سوز تلبيسه قبول ايتمز (واسمعوا) وكوزل دكلمك
دكله كز (وللكافرين عذاب اليم) وكافر اولانلره بر دردناك اشكنجه وار (ما يود الذين كفروا) سومز
شول كيمسنه لركه حقى پوشيده قيلديلر (من اهل الكتاب) كتاب اهلرندن يعنى يهود طائفه سى سومز
(ولا المشركين) واهل شرك دخى سومزلركه (ان ينزل عليكم من خير من ربكم) اوزريكزه ايندرلمش
قبلنه بر بولك ربكزدن (والله يختص برحمته من يشاء) وايزد ذو الجلال كرم واحسانيله
ايستدوكى كسنه يى مخصوص قيلار (والله ذو الفضل العظيم) وخداى متعال اولو نعمتك ايه سيدر
اوزكه سى دكل مرويدركه يهود يا اهل شرك سويلديلر كورمزميسز محمد بولداشلرينه بر نسنه فرمان ايدر
حكمن آنك خلافيله امر ايدر حق جل وعلا اول ايشك حكمتنى بيان ايدوب بيوردى (ما ننسخ من آية) ايت مقوله
سندن هر نسنه كه نسخ ايدرز يعنى انجنده عمل ايتمسنك حكمنى قالدررز (او ننسها) يا آنى اونتدررز يعنى
كوكللردن آنى محو ايدرز. نأت بخير منها او مثلها. عبادت ايدنلره اول منسوخ اولان آيتدن خيرلو
يا آنك كبى بر آيت كتوررز (الم تعلم ان الله على كل شئ قدير) بيلمزميسز اى نسخه منكر اولان كيم تكرى تعالى
هر نسنه اوزره توانادر پس كا دخى قادردركه بر آيتى نسخ ايدوب آندن ايو يا آنك كبى بر آيت كتوره (الم تعلم
خطاب سرور كائناته در ومراد كندوسى وامتى يعنى بيلمزميسن يا محمد سن وامتك كيم (ان الله له ملك
السموات والارض) على التحقيق ايزد ذو الجلال كوكلرو يرك پادشاهلغى كندويه مخصوصدر پس هر نه
ايسترايسه ايلر (وما لكم من دون الله من ولي) وتكرى تعالى دن اوزكه سزه هيچ بر دوست يوقدركه آندن
سزه بر نفع يتشه (ولا نصير) ونه بر يارديجى كه سزدن بر ضرر دفع ايده (ام تريدون ان تسئلوا رسولكم كما
سئل موسى من قبل) بلكه ايسترسز پيغمبريكزدن سؤال ايتمكه نته كيم بوندن اسبق حضرت موسى سؤال
اولندى بو آيت نازل اولدى نتكيم يهود ديديلر كركدركه محمد المصطفى بزه بر كتاب كتوره نته كه موسى عليه السلام
كتوردى (ومن يتبدل الكفر بالايمان) وهر كيم كفرى ايمان يرينه الوركه آيات خداوندية شك ايدوب غيرينى
طلب ايدر (فقد ضل سواء السبيل) بى شبهه كيم اول كسنه يولك اورته سن آزدردى يعنى طريق حقدن
منحرف اولوب آزغون اولدى (ود كثير من اهل الكتاب) كتاب اهلرندن چوق كسنه يعنى احبار يهود محبت ايله
ايستديلركه (لو يردونكم) سزى قيلهلر (من بعد ايمانكم كفارا) ايمان كتورديككزدن صكره كافرلر
(حسدا من عند انفسهم) جانلرى قتندن پيدا اولان حسددن اوتورى (من بعد ما تبين لهم الحق)
دين اسلامك وقرآنك حق اولدقلرى كندولره آشكاره اولدقدنصكره (فاعفوا واصفحوا) پس اى اهل ايمان
انلرك قالندن واركجك وتعنيفلرندن يوز دوندرك (حتى يأتي الله بامره) تكرى تعالى فرمانى

كتورنه دك واوجنكلرينه اذن ويرلمسيدر واوزرلرينه جزيه نك ولمسيدر (ان الله على كل شئ قدير)
تحقيقا كه خداى لايزال هر نسنه اوزره توانادر پس آنلردن انتقام الماغه قادردر (واقيموا الصلوة) ونمازك
اداسنه محافظه ايدك (وآتوا الزكوة) ومالكزك زكوتنى ويرك (وما تقدموا لانفسكم من خير) ونماز
وصدقه كبى ايولكدن جانلريكز ايچون هر نه ايلرو كوندررسز (تجدوه عند الله) آنك ثوابنى خدانك
قتنده بولورسز (ان الله بما تعملون بصير) بى شبهه كيم حق جل وعلا ايشلديككز اشيايه بينادر
يانده بر عمل ضايع اولماز (وقالوا) واهل كتابدن اولان يهود ونصارى ديديلر (لن يدخل الجنة الا من كان
هودا او نصارى) بهشته هيچ بر كيمسه كيرمز الا اول كيمسه كه يهود ايدى يا نصرانى يعنى يهود ديديلر
يهود قسمندن اوزكه بر كيمسه جنته كيرمز ونصارى ديديلر نصارى طائفه سندن اوزكه بر فرد بهشته كيرمز (تلك
امانيهم) اول دعوى انلرك آرزولريدر (قل هاتوا برهانكم) سويله بوليديككز دعوايه دليلكزى
كتورك (ان كنتم صادقين) اكر دعواكزده كرچك سويليجيلر دكز (بلى) يهود ونصارى نفى ايدوكى شيئى
اثبات ايدر يعنى بو مذكور اوله جق صفاتله متصف اولانلر جنته كيردلر نه يهوديت ونصرانيتله متصف
اولانلر (من اسلم وجهه لله) هر كيمكه خدانك طاعتنه نفس تسليم ايدى (وهو محسن) وحالبوكه
كندوسى كوزل عملو ادر (فله اجره عند ربه) كندويه ثوابى پروردكارى قتنده مقرردر (ولا خوف
عليهم) ونه اوزرلرينه قورقو وار (ولا هم يحزنون) ونه انلر غمناك اولورلر مرويدركه نجران نصاراسى
سندن بر كروه مدينه يه كلوب رؤساى يهودله مناظره ايتديلر هر طائفه دلائل عظام ايله اوبر
طائفه نك دينك ابطال ايتمكه سعى ايتدى بعده حق جل وعلا بو آيتله انلرك احوالنى بيان ايدوب بيوردى
(وقالت اليهود ليست النصارى على شئ) ويهود قسمى ديدلر ترسالر كرچكى بر درست نسنه اوزره
دكلدرلر (وقالت النصارى ليست اليهود على شئ) وترسالر ديديلر يهود طائفه سى بر حقيقى نسنه
اوزره دكلدر (وهم يتلون الكتاب) وحالبوكه توريه وانجيلى اوقورلر (كذلك) نته كه بونلر
سويلديلر (قال الذين لا يعلمون) كتابى بيلميانلر يعنى مجوس ومشركلر كبى اشخاص ديديلر
(مثل قولهم) انلرك سوزى كبيكه سويلديلر يهود ونصارى حق اوزره دكلدرلر (فالله يحكم بينهم
يوم القيامة) پس حق سبحانه وتعالى انلرك روز قيامتده داورلك ايدر (فيما كانوا فيه يختلفون)
اول نسنه ده كه انجنده اختلاف ايدرلردى (ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها اسمه)
دخى كيمدر زياده ستملو شول كيمسه دنكه خدانك مسجدلرين منع ايده كه خدانك آدى آنلر انجنده
ذكر اولنه يعنى بر كيمسه لر قومديكه خدانك مسجدلرنده خدايى ياد ايدوب عبادت ايليه (وسعى في خرابها

وویرانه اولسنه چالشدی (اولٰئك) مذكور اولان كسنه‌لر (ما كان لهم) انلره لایق اولمازدی (ان یدخلوها)
اول مسجدلره كیره‌لر (الا خائفین) مكر قورقش اولدقلری حالده مرویدركه قچن روم بیت المقدسه
سفر ایدوب اهلنی قتل ومسجدین ویرانه ایتدیلر بو آیات كریمه نازل اولدی صكره حق تعالی انلره سزاوار
كوردیكی نسنه‌یی تحقیق ایلدیكه دولت اسلامیه‌ده هر ترسا كه بیت المقدسه كیدر البته قورقیله
اكا داخل اولور (لهم فی الدنیا خزی) مسجدلری خراب ایدنلره بو جهانده جزیه ویرمك سببیله ذلت
وخوارلك وار (ولهم فی الآخرة عذاب عظیم) واوبر جهانده انلره بر اولو اشكنجه وار مرویدركه
برجماعت اوزره صحراده قبله‌نك جهتی مشتبه اولمغله اجتهاد ایدوب نماز قیلدیلر بعد مكندولره
خطالری ظاهر اولوب قیلدقلری نمازی قضا ایتمك ایستدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب سوردی
(ولله المشرق والمغرب) وكوندشك چیقدیغی یری وباتدیغی یری تكری تعالینك مخصوص ومملوكدر (فاینما تولوا)
پس قنغی جهته كه یوز دوندررسز (فثم وجه الله) انده‌در خدانك جهت طاعتی (ان الله واسع)
بی شبهه حق جل وعلا چوق عطالو واولو مغفرتلودر (علیم) مسلمانلرك احوال ومصالحنه دانادر ؛
(وقالوا اتخذ الله ولدا) ویهود ونصاری دیدیلر تكری تعالی اوغول ایدندی یعنی یهود قسمندن
بر كروه دیدیلر تكری تعالی حضرت عزیری اوغول ایدندی ونصاری طائفه‌سندن بر بلوك دیدیلر
تكری تعالی حضرت مسیحی اوغول ایدندی (سبحانه) اوغول ایدنمسندن ذاتی پاكی منزهدر (بل له
ما فی السموات والارض) بلكه كوكلرده ویرده اولان قموا اشیا كندونك مخلوق ومملوكدرلر پس اهل زمین
زمره‌سندن اولان عزیر وعیسی علیهما السلام آنك مخلوقلریدر ومخلوق خالقه اوغول اولماز انكچونكه
پدرله اوغول آراسنده مجانست لازمدر وشتان ما بین الخالق والمخلوق (كل له قانتون) دوكلی مخلوقات
فرمانه مطیع ومنقاددرلر (بدیع السموات والارض) كوكلر ویری ابتدا ایجاد ایدن كندودر (واذا
قضی امرا) وقچن بر ایشك اولسنه حكم ایدر (فانما یقول له كن فیكون) بوندن غیری بر نسنه یمز كه
اكا دیر حاصل اول دیعقب اول شئ وجوده كلور (وقال الذین لا یعلمون) وبیلكی آیه‌سی اولمیانلر یعنی
مشركلرك جهلاسی دیدیلر (لولا یكلمنا الله) نیچون تكری تعالی بزمله سویلشمز (او تأتینا آیة) یانیچون صدقك
اوزره دلالت ایدر بر دلیل بزه كلمز بو كلامی تكبر وعناد یوزندن سویلدیلر والا حقیقتده آنلره چوق
دلیللر كلمشدر (كذلك قال الذین من قبلهم) بو مشركلرك دیدیكی كبی كندولردن اسبق اولانلر دیدیلر
(مثل قولهم) بونلرك سوزینه ماننده كه دیدیلر ارنا الله جهرة (تشابهت قلوبهم) بو مشركلرك
كوكلری وكندولردن اسبق اولان معاندلرین كوكلری كورلكده متشابه اولدیلر (قد بینا الآیات لقوم

یوقنون) تحقیقا كیم دلائل قدرتی یقینه طالب اولان جماعته بیلدردك (انا ارسلناك بالحق)
بی شبهه كیم سنی یا محمد قرآنه مقارن كوندردك (بشیرا) مؤمنلره مژده ویریجی اولدیغك حالده (ونذیرا)
وكفاره قورقو ویریجی (ولا تسئل عن اصحاب الجحیم) ویانمش آتشك ایه‌لری احوالندن صورلمزسن
(ولن ترضی عنك الیهود) وهركز یهود طائفه‌سی سندن خشنود اولمازلر (ولا النصاری) ونه عیسوی
طائفه‌سی دخی (حتی تتبع ملتهم) سن دینلرینه اویمینجه (قل) اول وقتكه هركس ملتنی مدح ایدرسن
سویله (ان هدی الله هو الهدی) تحقیقا كه تكری‌نك یول كوسترمسی كندودر یول كوسترمك ودكمه‌سی
دكل (ولئن اتبعت اهواءهم) دخی قسم اولسونكیم اكر یهود ونصارانك آرزولرینه بیرولك ایدرسن
(بعد الذی جاءك من العلم) بیلكیدن یعنی وحیدن سكا كلان شنیدن صكره (ما لك من الله من ولی ولا
نصیر) تكری‌نك عذابندن سكا هیچ بر قورتریجی دوست بولنمز ونه بر یاردمجی دخی بو آیتده صورتا خطاب
سرور كائناته‌در لكن مراد امتدر (الذین آتیناهم الكتاب) شول كسنه‌لركه كندولره كتابی یعنی انجیلی
ویردك (یتلونه حق تلاوته) آنی اوقورلر درست اوقومقله الفاظنك تحریفندن حفظ ایدوب ومعناسنی
تدبر ایدرلر وانلرك مقتضاسیله ایشلرلر (اولئك یؤمنون به) انلر اكا ایمان كتوررلر بو آیت اصحاب نجاشی
شاننده نازل اولدیكه قچن حضرت جعفر بن ابی طالب ایله كمیده یولداش اولوب مدینۀ منوره‌یه كلدیلر
(ومن یكفر به) وشول كیمسه‌لركه اول كتابه كفر ایدوب احكامنی مغیر قیلارلر (فاولئك هم الخاسرون)
اول كروه كندولردر اوتوزنلر (یا بنی اسرائیل) ای یعقوب اوشاقلری (اذكروا نعمتی) بنم نعمتمی یاده كتورك
(التی انعمت علیكم) شول نعمتكه اوزریكزه واسلافكز اوزره آنی انعام ایتدم (وانی فضلتكم علی العالمین)
وآنی یاده كتورككیم علی التحقیق اجدادكزی هم عصرلری اولان كسنه‌لر اوزره ایلرو طوتدم (واتقوا یوما)
وبر كونك عذابندن صاقنك كه (لا تجزی نفس عن نفس شیئا) برجان برجاندن اوتری بر نسنه اوده‌مز
(ولا یقبل منها عدل) ونه آندن بر بدل قبول اولنور كه عذابی كسنده یرینه كچه (ولا تنفعها شفاعة)
ونه بر دیلك اكا نفع ویرر دیلكجی بولنسه یعنی تقدیرده (ولا هم ینصرون) ونه كفار یاردم اولنورلر. (واذ
ابتلی ابراهیم ربه بكلمات) ومذكور قیل اول وقتیكه حضرت ابراهیمی پروردكاری سوزلرله یعنی اوامر ونواهیله
تكلیف ایتدی ❀ فاتمهن ❀ . پس حضرت ابراهیم علیه السلام اول سوزلری برینه كتوردی (قال) حق سبحانه
وتعالی حضرت ابراهیمه دیدی (انی جاعلك للناس اماما) علی التحقیق بن سنی آدم اوغللرینه امام قیلیجیم كه
قولری سكا اقتدا ایده‌لر (قال ومن ذریتی) حضرت ابراهیم دیدیكه نسلمدن دخی امام‌لر قیل (قال
حق سبحانه وتعالی اكا جواب ویروب دیدی (لا ینال عهدی الظالمین) امامت ورسالتم ستمكارلره

ذکر یعنی اولادندن متقی اولانلره امامت ورسالت ذکر وآنلردن ظالم اولان کسنه لره ذکر (وَاِذْ
جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَاَمْنًا) ویاد که کتور اول وقتیکه کعبه یی ادمیلر ایچون ثواب وامنیت یری
قیلدق کندولره سویلدك (وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى) دخی حضرت ابراهیم علیه السلامه منسوب
اولان مکانده نماز قیلنجق یر ایدك (وَعَهِدْنَا اِلَى اِبْرَاهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ) وحضرت ابراهیم واسمعیله فرمان
بیوردق که (اَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ) خانه می بتلردن ومعاصیدن پاك قیلك (لِلطَّائِفِينَ) آنك چوره سنده
طولاننلر ایچون (وَالْعَاكِفِينَ) وعبادت ایتمکه اقامت ایدنلر ایچون (وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) ونماز قیلانلر ایچون
(وَاِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا) ویاد ایت اول وقتیکه حضرت ابراهیم علیه السلام دیدیکه ای پروردکارم
بو شهری امین شهر قیل (وَارْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ) والحاصل ساکن اولانلره میوه لردن روزی ویر (مَنْ اٰمَنَ
مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) انلردن شول کسنه یه روزی ویر که خدانك وحدانیتنه وروز قیامتك
اولمسنه ایمان کتوردی (قَالَ) حق تعالی دیدی (وَمَنْ كَفَرَ) وشول کیمسه که کافر اولدی (فَاُمَتِّعُهُ
قَلِيلًا) انی بر از مدت برخوردار ایدرم (ثُمَّ اَضْطَرُّهُ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ) صکره آنی دوزخك اشکنجه سنه
ملازم قیلارم (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ونه یمان دونجك یردر جهنمك اشکنجه سی (وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ)
ومذکور قیل اول وقتیکه ابراهیم علیه السلام کعبه خانه سندن تملری قالدردی (وَاِسْمٰعِيلُ) چون حضرت
اسمعیل علیه السلامك بناده دخلی وار ایدی ابراهیم اوزره عطف اولندی زیرا اسمعیل علیه السلام بنا محلنه
حضرت ابراهیم علیه السلامه طاشی اوزادردی وبر قولده هر بری بر سمتدن یاپردی وعلی کل تقدیر چون بنادن
فارغ اولدیلر دست تضرعی قالدروب دیدیلر (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا) ای پروردکارمز بزدن عملمزی قبول ایت (اِنَّكَ
اَنْتَ السَّمِيعُ) بی شبهه سن کندك دعامزی ایشیدیجی (الْعَلِيمُ) نیتلریمزی کما هو حقه بیلن . (رَبَّنَا) ای خداوندمز
(وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ) دخی بزی سکا مطیع ومنقاد قیل یعنی اولدیغمز حال اوزره بزه ثبات واخلاص
ویر (وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا اُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ) واولادمزدن دخی بر کروهی سکا مطیع ومنقاد قیل (وَاَرِنَا مَنَاسِكَنَا
وحجده عبادت ایده جك یرلریمزی بزه کوستر (وَتُبْ عَلَيْنَا) وعملده تقصیرمز واقع اولدیسه اوزریمزه
عفو ایله رجوع ایت (اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ) بی کمان سن کندك مقصرلردن توبه یی قبول ایدن (الرَّحِيمُ
کنهکارلره چوق مرحمت ایدن (رَبَّنَا) ای پروردکاریمز (وَابْعَثْ فِيهِمْ) وذریتمزدن اولان امت مسلمه
اراسنده کوندر (رَسُولًا مِنْهُمْ) کندولردن بر پیغمبر که (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ) اوزرلرینه آیاتکی اوقور
یعنی دلائل توحیدك ونبوتی کندولره بیان ایدر (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ) وقرآنی کندولره اوکردر (وَالْحِكْمَةَ
ومعارف واحکامدن نفوسلرین تکمیل ایدن شیئی دخی اوکردر (وَيُزَكِّيهِمْ) وکندولرین شرائع واحکام

ایله پاك

ایله پاك قیلار (اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ) تحقیقا که سن کندك ایستدیکك نسنه اوزره مقهور ومغلوب
اولمیان (الْحَكِيمُ) ایشی کما ینبغی محکم ایدن بلکل حق سبحانه وتعالی ابراهیم واسمعیل علیهما السلامك
دعالرین قبول ایدوب حضرت محمد المصطفی یی که حضرت اسمعیلك اولادندن ایدی رسالت عامه ایله
مرسل قیلدی پس حضرت صلی الله علیه وسلمك کلامیله انا دعوة ابی ابراهیم بوکا اشارتدر (وَمَنْ يَرْغَبُ
عَنْ مِلَّةِ اِبْرَاهِيمَ) وکیمدر که حضرت ابراهیم علیه السلامك ملتندن یوز دوندرر بو کلام انکار واستبعاددر
یعنی هیچ بر کیمسه اندن یوز دوندرمز (اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ) مکر شول کیمسه که جانن خور وذلیل
قیلدی (وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا) وبلاشبهه حضرت ابراهیمی دنیاده عالمی اراسندن خالیلك ایله
برکزیده قیلدق (وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ) وتحقیقا که حضرت ابراهیم او بر جهانده کوزل عمللولرك
زمره سندندر (اِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ اَسْلِمْ) یاد ایت اول وقتیکه حضرت ابراهیمه پروردکاری سویلدیکه قضا
وقدریمه مطیع ومنقاد اول (قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) حضرت ابراهیم سویلدی عالملرك پروردکارینه
مطیع ومنقاد اولدم (وَوَصّٰى بِهَا اِبْرٰهِيمُ بَنِيهِ) وابراهیم علیه السلام ملت اسلامله عمل ایتمکه
اوغللرینه امر ایلدی (وَيَعْقُوبُ) وحضرت یعقوب علیه السلام دخی اوغللرینه انکله وصیت ایتدی
ومضمون وصیتلری بو ایدیکه (يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّينَ) ای اوغللریمز علی التحقیق تکری تعالی
دین اسلامی سزکچون برکزیده قیلدی (فَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) پس اولمك الا وحالده که سز
مسلمانلرسز یعنی اسلام اوزره بویله مداومت ایدك که سزه موت کلدکده دین اسلام اوزره بولنه سز
مرویدر که یهود حضرت پیغمبره دیدیلر بیلمزمیسین کیم حضرت یعقوب اوله جك کون اولادینه یهودیتله
امر ایلدی بو کلامی ایراد ایتدکلرندنصکره حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ اِذْ
حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ) بلکه حاضرمی ایدیکز نچون حضرت یعقوب علیه السلامه موتك اسبابی
کلدی یعنی حاضر دکل ایدیکز (اِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي) اولدمکه اوغللرینه سویلدی بندنصکره
قنغی نسنه یه عبادت ایدرسز (قَالُوا نَعْبُدُ اِلٰهَكَ) دیدیلر تکریکه عبادت ایدرز (وَاِلٰهَ اٰبَائِكَ) وپدرلریکك
تکریسنه (اِبْرَاهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ) بلکل ایدك الله کیم حضرت یعقوب علیه السلامك پدری اسحق ایدی
وازبسکه احکامده عم پدر حکمنده در وعرب قسمی عمه پدر دیوب حرمتنی پدر حرمتی کبی طوترلر حضرت
ابراهیم واسمعیل پدرلك عنوانیله مذکور اولدیلر (اِلٰهًا وَاحِدًا) عبادت ایدرز بریکانه معبود مخصوص
قیلارز (وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ) وبز اکا مطیع ومنقادز (تِلْكَ) اول جماعت یعنی ابراهیم ویعقوب
اولادلری (اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ) بر کروه در که کچدیلر (لَهَا مَا كَسَبَتْ) قزاندقلری نسنه نك ثوابی

ترتیب

٣

كندولره در (وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ) وقزاندیغكز سزیڭ ثوابی سزه در (وَلَا تُسْأَلُونَ) وسزصورلمز سز
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ایشلدكلری نسنه دن (وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى) واهل كتاب ولانلر دیدیلر
جهود اولك یا ترسا یعنی یهود طائفه سی دیدیلر جهود اولك ونصاری قسمی دیدیلر ترسا اولك (تَهْتَدُوا)
طوغری یولی بولورسز (قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ) سویله نه یهود ونه ترسا اولورز بلكه حضرت ابراهیم
علیه السلامك دیننه متابعت ایدرز (حَنِيفًا) اول حالده كه حضرت ابراهیم جمله كج مذهبلردن دین
مستقیمه میل ایتمشدی (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) وحضرت ابراهیم تكری یه اورتاق قیلانلردن دكل ایدی
قُولُوا) ای حضرت ابراهیم علیه السلامه متابعت ایدنلر سویلیكز اول كیمسنه لره كه سزی جهودلغه
وترسالغه دعوت ایدرلر (آمَنَّا بِاللَّهِ) تكری یه ایمان كتوردك (وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا) وبزه ایندریلن
نسنه یه یعنی قرآنه دخی ایمان كتوردك (وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ) وحضرت ابراهیم علیه السلامه
ایندریلن شیئه دخی واو یكرمی صحیفه در (وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ) وحضرت ابراهیمك اوغوللرینه
ایندریلن نسنه یه دخی (وَيَعْقُوبَ) وآنك اوغلنك اوغلنه منزل اولان شیئه دخی (وَالْأَسْبَاطِ)
ویعقوبك اوشاقلرینه ایندریلن شیئه دخی بلكه مسطور اولان پیغمبرلردن حضرت ابراهیم
علیه السلامه فقط صحف منزل اولدی ماعداسنه بر نسنه منزل اولمدی انجق اول صحفك احكامنده
تعبد ایتدكلری ایچون منزل الیه یه نسبت قیلندیلر (وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى) دخی ایمان كتوردك
شول نسنه یه كه حضرت موسی وعیسی علیهما السلامه ویرلدی اولان توریة وانجیلدر وسائر دلائل نبوتدر
وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ) دخی ایمان كتوردك شول شیئه كه پیغمبرلره پروردكارلرندن ویرلدی
كتب ومعجزاتدن (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ) انلردن برینك وبرینك ارالرین آیرمز جمله سنه
تصدیق ایدرز یهود كبی دكلز كه كیمسنه سنی تصدیق ایدوب كیمسنین تكذیب ایدرز (وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ) وبز
خدانك فرمانینه مطیع ومنقاد اولمشوز (فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ) پس اگر تكری یه ایمان كتوردیلرسه كه سز
اكا ایمان كتوردیكز (فَقَدِ اهْتَدَوْا) بی شبهه كه طوغری یولی بولدیلر (وَإِنْ تَوَلَّوْا) واگر ایماندن یوز
چوردیلر (فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ) بوندن غیری بر نسنه یوقدر كه آنلر خلاف عداوت مقامنده طورمشلردر
فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ) پس یا محمد المرحكمه كه علی التحقیق تكری تعالی انلرك شرندن سنی محفوظ قیلار (وَهُوَ
السَّمِيعُ) وكندو دی موحدلرك وكافرلرك سوزین ایشیدن (الْعَلِيمُ) هركروهك اعتقادینی درست
بیلن حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر كه نصاری طائفه سی نسنه ایچون اوشاق
كلوردیكی كون عمری اولیجق معمودیه نام صاری صوده باتیرلردی تاكه انكله پاك اوله ودیرلر بوبر پاككدركه

سنت یرین طوتر وچین بو ایشی اكا ایشلرلر دیرلر شمدی درست نصرانی اولدی حق جل وعلا بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (صِبْغَةَ اللَّهِ) ای اهل ایمان سویلیكز تكری تعالی بزی بویا تمسیله بویاندی یعنی دین
اسلام ایله بزی پاك قیلدی (وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً) وكیمدر تكری تعالیدن یكراك پاك ایتمكلك
جهتندن (وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ) وحالبوكه بزاكا پرستش ایدرز مرویدر كیم اهل كتاب پیغمبره دیدیلر
جمله پیغمبرلر بزدن قوپدیلر سندخی پیغمبر اولسیدك بزدن مبعوث اولوردك پس حق جل وعلا
بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (قُلْ) انلرك جوابنده سویله (أَتُحَاجُّونَنَا) بزمله خصومت ایدرمیسز
فِي اللَّهِ) خدانك شاننده كه نیچون عربدن پیغمبر رسالك اختیار ایتدی (وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ) وحالبوكه
اوبزم پروردكاریمز وسزك پروردكاركزدر بر طائفه یه مخصوص دكلدر (وَلَنَا أَعْمَالُنَا) وایشلریمزك
سزاسی بزه در (وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ) وایشلركزك جزاسی سزه در پس بزه اكرام ایتسه مستبعد دكلدر
وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ) واعتقاد وعملده بز اكا اخلاص ایتمشوز (أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ) یاخود دیرمیسز كه مذكور اولان پیغمبرلر (كَانُوا هُودًا) آیین
یهودیت اوزره ایدیلر (أَوْ نَصَارَى) یا نصرانیت اوزره ایدیلر (قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ) سویله آیا
انلرك حالنه سزك علمكز زیاده در یا خدانك علمی كه كندولرین یارادوب مبعوث قیلدی وحالبوكه حق تعالی
حضرت ابراهیمدن یهودیت ونصرانیتی نفی ایتدی نته كه بیوردی ماكان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا واوغللری
كندویه تابع ایدیلر (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ) وكیمدر زیاده ستم ایدیجی شول كیمسه دنكه
قتنده تكری جانبندن بر حق شهادت اوله پنهان قیله یعنی اهل كتابدن ظالم بر كیمسه یوقدر زیرا حضرت ابراهیمك
براءتی یهود ونصارانك دیننددن قتلرنده ثابت ایكن آنی پنهان قیلوب انكار ایتدیلر (وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالی ایشلدیككز نسنه دن بیخبر دكلدر (تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ) اول
مذكور اولان جماعت بر گروهدر كه كچدیلر (لَهَا مَا كَسَبَتْ) قزاندقلری نسنه نك فائده سی كندولره در
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ) وقزاندیغكز شیئك حاصلی سزه در (وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وصورلمز سز اول
نسنه دنكه آنلر ایشلرلر ایدی (سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ) یقین زمانده آدمیلردن بی عقل اولانلر دیرلر
مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ) فنه شیء اهل ایمانی قبله لری سمتندن دوندردی (الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا) شول قبله كه
اوزرینه نماز قیلارلردی بو آیت نازل اولدیغی ایچون سرور كائناته فرمان اولندیكه نمازده كعبۀ مكرمه
سمتنه توجه ایده وبو فرمان نازل اولمدن اول نمازده بیت المقدسه توجه ایدردی (قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ)
سفهانك جوابنده سویله تكری یه در كونش چیقیجق بر كه كعبه آنك طرفنده در وباتیجق بر كه بیت المقدس

انك جهتنده در (يهدي من يشاء الى صراط مستقيم) ايستدوكى كمسنه يه طوغرى يولى يعنى دين اسلامى
وقبلهٔ ابراهيم عليه السلامى كوسترر (وكذلك) ونته كه قبله لرى اى اهل اسلام قبله لرك افضلى
قيلدق (جعلناكم امة وسطا) سزى علم وعمل ايله پاك اولمش عدالله موصوف بر كروه قيلدق
(لتكونوا شهداء على الناس) تاكه خلق اوزره پيغمبرلر ايچون طانقلر اوله سز (ويكون الرسول عليكم
شهيدا) وپيغمبر اوزريكزه طانق اوله مرويدركه روز قيامت اولدقده سائر امم پيغمبرلرك اداء رسالت
ايتدكلرين انكار ايدرلر حق سبحانه وتعالى حاللرينه عليم ايكن پيغمبرلردن اداء رسالت ايتدكلرينه
شهود ايستر انبياء عظام امت محمدى شهادت ايتمكه دعوت ايدرلر امت محمد اداء شهادت ايدرلر
بو مضمونله كه انبيا امتلرينه احكامى تبليغ ايتديلر امم سالفه انلره ديرلركه سز بزدن صكره كلديكزدن
بيلورسزكه پيغمبرلر بزه احكامى تبليغ ايتديلر امت محمد ديرلركه بز آنى مشاهده ايتمدك لكن حق تعالى
پيغمبريمزك لسانى اوزره كوندردوكى كتابده آنى بيان ايتدى واو حق اولديغنه شبهه يوقدر پس اكا
بناء بز شهادت ايتدك بعده سرور كائنات عليه اكمل التحيات احضار اولنوب امتنك كيفيت احوالى
كندوسندن سؤال اولنور حضرت صلى الله عليه وسلم امتنى عدل ومقبول الشهاده اولدقلرينه
شهادت ايدر (وما جعلنا القبلة) وبز قبلهٔ قيلمدق (التي كنت عليها) شول قبله كه سن اوزرينه نماز
قيلاردك (الا لنعلم) الا تمييز ايتمك ايچون (من يتبع الرسول) شول كمسنه كه پيغمبره پيرولك ايدر (ممن
ينقلب على عقبيه) شول كمسنه دنكه ايكى اوكجه سى اوزره دونر (وان كانت لكبيرة) وتحقيقا كه تحويل
قبله خلق اوزره اغر ويوك ايش ايدى (الا على الذين هدى الله) الا شول كيمسنه لر اوزره كه تكرى تعالى
كندولرين ارشاد ايتديكه قبله نك تحويلنى بيلديلر مرويدركه چون قبله بيت المقدسدن كعبه يه تحويل
اولندى مؤمنلر ديديلر قبله دونمدن اول دار آخرته انتقال ايدن مؤمن قرنداشلريمزك نمازينجه اولور
حق جل وعلا بو آيتى منزل قيلدى (وما كان الله ليضيع ايمانكم) واولمازديكه حق جل وعلا نمازكزى ايتره
(ان الله بالناس) بى شبهه حق جل وعلا آدم اوغللرينه (لرؤف) چوق مهربانلق ايدر (رحيم) چوق
رحمت ايتسترر پس صلاح حاللرين ترك ايدوب ثوابلرين ضايع قيلمز (قد نرى تقلب وجهك في السماء)
تحقيقا كه بز كوك جهتنه انتظار وحى ايچون يوزك دوندرلديكك مشاهده ايدرز چون حضرت
صلى الله عليه وسلمك طبع شريفنه كلور ايدى وپروردكارندن هميشه توقع ايدرديكه قبله
كعبهٔ مكرمه يه دونه اول جهتدنكه كعبه حضرت ابراهيم عليه السلامك قبله سيدر وانك
دونمسى سببيله عرب طائفه سى ايمانه كلمكه رغبت ايدرلر حق تعالى آنك خواهشنه كوره احسانا

ايلدى نته كه بيوردى (فلنولينك قبلة ترضاها) پس البته سنى بر قبله يه موجه قيلارزكه سن آنكله خشنود
اوله سن (فول وجهك شطر المسجد الحرام) پس محترم اولان مسجدك سمتنه يوزكى دوندر مرويدركه حضرت
صلى الله عليه وسلم هجرت تاريخندن اون التى ايكنجيه دك مدينهٔ منوره ده نمازى قيلدقده بيت المقدسه
توجه ايدردى صكره ماه رجبده بعد الزوال حضرت صلى الله عليه وسلم مسجد بنى سلمه ده اويله نمازندن
ايكى ركعت قيلمش ايكن بو حكم نازل اولدى همان اول نمازده حضرت صلى الله عليه وسلم يوزين كعبه سمتنه
دوندردى واول مسجد مسجد القبلتين ايله تسميه اولندى چونكه حق عز وجل اول حضرتى خطابله
مخصوص قيلدى سائر امت حضرتك متابعتنه سعى ايتمك ايچون خطابى كندولره موجه ايدوب بيوردى
(وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره) وقنده يرده كه اولورسز يوزلريكزى آنك سمتنه دوندرك
(وان الذين اوتوا الكتاب) وبى شبهه كيم توراتى ويريلن كمسنه لر (ليعلمون انه الحق من ربهم) على التحقيق
بيلورلركيم بلا شك بو قبله نك تحويلى پروردكارلرندن نصادر اولمش بر درستلكدر (وما الله بغافل
عما تعملون) وحق جل وعلا بى خبر دكلدر يهودك ايشلديكندن (ولئن اتيت الذين اوتوا الكتاب بكل آية)
وتحقيقا اكر كتابى ويريلن كمسنه لره يعنى يهود ونصارايه هر معجزه ايله كلورسن (ما تبعوا قبلتك) سنك
قبلكه تابع اولمزلر (وما انت بتابع قبلتهم) وسن انلرك قبله سنه تبعيت ايديجى دكلسن (وما بعضهم بتابع
قبلة بعض) واهل كتابك بريلوكى بريلوكنك قبله سنه تبعيت ايديجى دكلدر (ولئن اتبعت اهواءهم من بعد
ما جاءك من العلم) وعلى التحقيق اكر انلرك خواهشلرينه پيرولك ايدرسن سكا كلان دانشدن صكره (انك
اذا لمن الظالمين) بى شبهه سن اولزمان ستمكارلرك زمرهسندن اولورسن بو خطاب هرچند پيغمبره در
لكن مراد امتدر (الذين آتيناهم الكتاب) شول كيمسنه لركه توراتى كندولره ويردك (يعرفونه) پيغمبر
حق اولديغنى بيلورلر (كما يعرفون ابناءهم) نته كه اوغللرين بيلورلر (وان فريقا منهم ليكتمون الحق) و
تحقيقا انلردن بر كروه واركه طوغريلغى صاقلرلر (وهم يعلمون) وحال بوكه كندولر بيلورلركه حق صاقلديلر
(الحق من ربك) درستلك وطوغريلق پروردكارندندر (فلا تكونن من الممترين) پس قبله نك شاننده
شك ايدنلردن اولمه بونده دخى خطاب صورتا حضرت صلى الله عليه وسلمه در لكن مراد امتدر
(ولكل وجهة) وهر كروهه بر جهت وقبله وار (هو موليها) حق سبحانه وتعالى اول كروهى اول جهته
موجه قيليجيدر (فاستبقوا الخيرات) پس اى اهل اسلام ايولكلرى تحصيل ايتمكه ايلرو وارك
واول ايولكلرك بريسى بوكه كعبه سمتنه توجه ايده سز (اين ما تكونوا يأت بكم الله جميعا) قنده
يرده اولورسز حق تعالى روز قيامتده جزا ايچون سزى قوكورر (ان الله على كل شئ قدير) بى شبهه كه

حق جل وعلا هر نسنه‌یه اوزره توانادر پس قادردر که میت اولدیغکز یرده سزی احیا ایدوب جمع ایدر
(ومن حیث خرجت) وقتی که بردنکه سفره چیقارسز (فول وجهک شطر المسجد الحرام) نمازی قیلدیغک
وقتده یوزکی کعبه سمتنه دوندر (وانه للحق من ربک) وبی شبهه کیم تحویل قبله پروردکارندن تصدیق
اتمش درست حکمدر (وما الله بغافل عما تعملون) وخدا عز وجل ایشلدیککز ایشدن بیخبر دکلدر ⁂
(ومن حیث خرجت) وقتی که بردنکه سفره چیقارسز (فول وجهک شطر المسجد الحرام) یوزکی محترم
اولان مسجدک سمتنه دوندر (وحیث ما کنتم) وقنغی مکانده اولورسز ای امت محمد (فولوا وجوهکم
شطره) نمازی قیلدیغکزده یوزلرکزی بیت الحرامک سمتنه دوندرک (لئلا یکون للناس علیکم
حجة) تاکه اوزریکزه یهود ومشرکلر ایچون جدال وخصومت اولمیه زیرا یهود دیرلردیکه توراتده موصوف
اولان نبی آخر الزمانک قبله‌سی کعبه‌در دخی دیرلردیکه محمد دینمزی انکار ایدر وقبله‌مزه تابع اولور
ومشرکلر دیرلردیکه محمد حضرت ابراهیم علیه السلامک تبعیتنی دعوی ایدر ونمازی بیت المقدس
سمتنه قیلار (الا الذین ظلموا منهم) مگر یهود ومشرکلردن نفسلرینه ستم ایدن کسنه‌لر
یعنی سزکله برکیمسه‌نک جدال وخصومتی قالمز انجق یهود ومشرکلرک معاندلریکه انلر جدال
وخصومتی کسمزلر زیرا یهودلرک اشقیاسی قبله تحویل اولندقدنصکره دیمکه باشلدیلرکه محمد قوم
وقبیله‌سی سمتنه میل ایدوب کعبه‌یه یوزین دوندردی ومشرکلرک معاندلری لسان طعنی بوکونه اوزاتدیلرکه
محمد دینمزک حق اولدیغن بیلمکله یوزین قبله‌مزه دوندردی (فلا تخشوهم) پس سز طعن ایدنلردن
قورقه‌کز زیرا طعنلری سزه ضرر ییتشترمز (واخشونی) وبندن قورقک تاکه بن سزی انلرک شرندن
صاقلیم (ولاتم نعمتی علیکم) وتاکه نعمتی اوزرکزه تمام ایدرم حدیث شریفده وارد اولمشدرکه نعمتک
تمامی جنته کیرمکدر حضرت علی رضی الله عنهدن مرویدرکه بیوردیکه نعمتک تمامی اسلام اوزره
اولمکدر (ولعلکم تهتدون) وتاکه سز طوغری یولی بوله‌سز (کما ارسلنا فیکم رسولا منکم)
بو کلام ماقبلنه متصلدر یعنی آخرتده اوزریکزه نعمتی اتمام ایتدم نته که دنیاده اراکزده سزدن
بر پیغمبر کوندرمسیله احسانی اتمام ایتدک (یتلوا علیکم آیاتنا) که اول پیغمبر آیاتمزی یعنی قرآنی اوزریکزه
اوقور (ویزکیکم) وسز ایچون استغفار ایدر تاکه کناهلردن پاک اوله‌سز (ویعلمکم الکتاب) وقرآنی
سزه اوکردر (والحکمة) وشرائع واحکامی دخی (ویعلمکم ما لم تکونوا تعلمون) وسزه بیلدردر
شول نسنه‌یی که سز بیلمزدیکز (فاذکرونی) پس بکا اطاعت ایتمکله بنی خاطره کتورک (اذکرکم)
سزی مغفرتله ذکر ایدرم (واشکروا لی) واوزریکزه انعام ایتدیکم شیئله مقر ومعترف اولک

(ولا تکفرون) ونعمتلریمی انکار ایتمکله وفرمانمه عصیان ایتمک سببیله بکا کفر ایتمک (یا ایها الذین آمنوا)
ای ایمانه کلان کسنه‌لر (استعینوا بالصبر) معصیتلری وحظوظ نفسیه‌یی ترک ایتمکله مدد طلب ایدک
(والصلوة) ونمازله دخی مدد ایسته‌کز زیرا نماز عبادانک مجمعی ودینک درکیدر (ان الله
مع الصابرین) بی شبهه ایزد متعال صبر ایدنلرله درکه کندولرینک مقصود قلوب دعالرین
مستجاب ایدر (ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله) وتکری یولنده یعنی جهادده اولدرلن
کسنه‌لردن اولری دیمیکز (اموات) انلر اولمشلردر مرویدرکه صحابهٔ کرام بدر جنکندنصکره انده
اولن شهدانک مذاکره‌سن ایدرلردی بعضیسی تحسر یوزندن دیردی فلانه حیف اولدیکه حیوتک
نعمتندن برخوردار اولمیوب دنیانک نعمتندن بهره‌مند اولمدی پس حق تعالی بیوردیکیم انلری اولمشلر
صانمیکز (بل احیاء) بلکه انلر صاغدرلر (ولکن لا تشعرون) ولیکن اول حیاتک کیفیتنی
بیلمزسز انکچونکه عقوللر آنی تصور ایدمز (ولنبلونکم بشیء من الخوف) والبته سزی قورقو
مقوله‌سندن بر نسنه ایله صنارز یعنی تجربه ایدنک معامله‌سی کبی سزکله بر معامله
ایدرز زیرا حق تعالینک قتنده هر کیزلی آشکاره‌در پس تجربه ایتمکه احتیاجی یوقدر (والجوع
واجلقدن دخی بر نسنه ایله مبتلا قیلارز واو صوم رمضاندر (ونقص من الاموال) دخی
اموالدن بر مقدار اکسلتمکله سزی صنارز واو زکوة مالدر (والانفس) وجانلرک اکسلتمسیله
دخی واو خسته‌لکدر (والثمرات) ومیوه‌لردن اکسلتمکله واو اولادک اولمسیدر زیرا اولاد
قلب باغنک میوه‌سیدر (وبشر الصابرین) وصبر ایدنلری مژده‌لندر (الذین اذا اصابتهم
مصیبة) شول صبر ایدنلرکه هچن کندولره بر زحمت دکر (قالوا انا لله وانا الیه راجعون)
عن صمیم القلب دیرلر علی التحقیق بز خدای لایزالک حکمنده یوز وبی شبهه بز انک جزاسی سمتنه
دونیجیلرز (اولئک) اول کروهکه مصیبت دمنده کلمهٔ استرجاعی دیرلر (علیهم صلوات
من ربهم) پروردکارلرندن اوزرلرینه رحمتلر وار (ورحمة) ولطف واحسان دخی (واولئک
واول جماعت (هم المهتدون) کندولردر طوغری یولی بولانلر نه اوزکه‌لری (ان الصفا والمروة
تحقیقا صفا ومروه نام طاغلر (من شعائر الله) تکری تعالی خانه‌سنک حجی علامتیدر (فمن
حج البیت) پس هرکیمکه خدانک خانه‌سن قصد ایده اداء فرض ایچون (او اعتمر) یا آنی زیارت ایلدی
(فلا جناح علیه ان یطوف بهما) اوزرینه برکناه مترتب اولمزکه انلری طواف ایدوب وارنده سعی ایده
مرویدرکه جاهلیه زماننده اساف نام بتی صفا اوزره ونائله نام بتی مروه اوزره وضع ایتمشلردی

یعنی خلق صفا و مروه آراسنده سعی ایدرلردی انلری اللریله مسح ایدرلردی و المحل که دولت اسلامیه
ظهور ایدوب بتلری قیروب نابدید ایدیلر اهل اسلام انلری طواف ایتمکدن اجتناب ایدیلر حق جل
وعلا بو آیت مزبوره منزل قیلدی (ومن تطوع خیرا) و هر کیم بر کوزل عمل ایسه لدی (فان الله شاکر) بی
شبهه که تکری تعالی طاعتا ایدنه جزا ویرر (علیم) قوللرینک طاعتی اوزرینه پوشیده اولماز (ان الذین
یکتمون) تحقیقا شول کسنه لر که صاقلرلر (ما انزلنا) ایندردیکمز نسنه (من البینات) محمد
المصطفی صلی الله علیه وسلمک نبوتی اوزره دلالت ایدن آشکاره دلائلی (والهدی) و انک وجوب اتباعنه دلالت
ایدن نشیدن (من بعد ما بیناه) انی بیان ایتدیکمزدنصکره (للناس فی الکتاب) خلق ایچون توراتده
(اولئک) اولکروه که حقی صاقلرلر (یلعنهم الله) حق جل وعلا انلری رحمتندن دور قیلار (ویلعنهم
اللاعنون) و هر کیمکه لعنت ایتمکه لیاقتی وار انلره لعنت و قورانکچونکیم اول صفاتله موصوف اولانلر لعنت
اولنمغه مستحق درلر (الا الذین تابوا) الا شول کیمسه لر که حقی صاقلمقدن توبه ایتدیلر (واصلحوا)
و ایمان ایشلرک کوزل قیلدیلر (وبینوا) و حضرتک صفاتندن پوشیده قیلدقلری اشیایی بیان
ایتدیلر (فاولئک اتوب علیهم) پس اولکروه اوزره رحمت و مغفرتله دونرم (وانا التواب) و بن
کنهکار قوللرک توبه سن زیاده قبول ایدن (الرحیم) غایتله انلره مهربانلق ایدن (ان الذین کفروا) تحقیقا
شول کیمسه لر که کفر ایتدیلر یعنی محمد المصطفانک نبوتنی انکار ایتمکدن توبه ایتمیانلر (وماتوا وهم کفار)
و اولدیلر و حال بوکه کندولر نبوت محمدیه نک شاننی صاقلمغله کفر ایتمشلر (اولئک) اولکروه که حال لری
اوبله ایمان بر حالدر (علیهم لعنة الله) خدانک ایندوکی لعنت اوزرلرینه اولسون (والملائکة) و فرشته لرک
دخی (والناس اجمعین) و آدمیلرک دخی (خالدین فیها) لعنت ایچنده یا دوزخده همیشه اقامت
ایتمشلر (لا یخفف عنهم العذاب) نه کندولردن اشکنجه یونکلنور (ولا هم ینظرون) و نه کندولره مهل ولنور که
بر عذر کتوره لر (والهکم اله واحد) و عبادته مستحق اولان معبودکز یالکز بر معبوددر (لا اله الا هو)
اندن اوزکه عبادته مستحق بر معبود یوقدر (الرحمن الرحیم) ماقبلنده اولان کلامه دلیل پاینده در
یعنی عبادته مستحق اولان کندوسیدر انکچونکه ابدانی نزسیله اسرکوب ارواحه قوت ویرسکله مهربانلق
ایدر پس اندن اوزکه عبادته مستحق بر کیمسه یوقدر (ان فی خلق السموات) تحقیقا کوکلرک براتمسنده که
بی ستون بر خیمه در (والارض) و یرک براتمسنده که بر دوشنمش بساطدر (واختلاف اللیل والنهار)
و کیجه و کوندزک بر برینک اردنده کلمه ده (والفلک التی تجری فی البحر بما ینفع الناس) و دریاده آدمیلرک
منفعتی سببیله اقن کیلرده (وما انزل الله من السماء) و تکری تعالی کوک سمتندن ایندردیکی

شیئده (من ماء) صو مقوله سندن (فاحیی به الارض) پس یری انکله زنده قیلدیکی (بعد موتها) یر اولدکدن
صکره (وبث فیها) و آنک ایچنده پراکنده قیلدیغی (من کل دابة) هر حرکت ایدیجی حیوان جنسندن (وتصریف
الریاح) و یللرک دوندرمسنده (والسحاب المسخر بین السماء والارض) و کوک ایله یر اراسنده رام
اولمش بولتده (لآیات لقوم یعقلون) اولو نشانلر وار بر کروهه که خرد و اولان اشیاده تأمل ایدوب
آنلره نظر ایدرلر سرور کائناتدن مرویدرکه بیوردی ویل لمن قرأ هذه الآیة فمج بها یعنی هلاک اولسون
اول کسنه یه که بو آیتی اوقیوب ایچنده تفکر ایتمیه و انکله اعتبار ایتمیه (ومن الناس من یتخذ من دون الله
اندادا) و آدمیلردن شول قسم وار که تکریدن اوزکه عبادت ایچون همتالر یعنی بتلر ایدنورلر (یحبونهم
کحب الله) آنلره اطاعت و تعظیم ایدرلر تکرینک اطاعت و تعظیم اولنمسی کبی یعنی خدانک محبت و تعظیمی و انلرک محبت
و تعظیمی برابر قیلارلر (والذین آمنوا اشد حبا لله) و ایمانه کلان کسنه لر خدایه محبتلری ارتقدر
(ولو یری الذین ظلموا) و اکر ستم ایدن کروه بیلسه یدیلر (اذ یرون العذاب) اشکنجه مشاهده ایتدکلری
(ان القوة لله جمیعا) کیم علی التحقیق قوت مقوله سی تکری تعالی یه مخصوصدر (وان الله شدید العذاب)
دخی بیلسه یدیلر که تکری تعالی پرک اشکنجه صاحبیدر البته بتلری انداد ایدنمکلرندن پشیمان اولورلردی
(اذ تبرأ الذین اتبعوا) بدلدر اذ یرون لفظندن یعنی ستم ایدنلر بیلسه یدیلر قچن مقتدا اولانلر بیزار
اولدیلر (من الذین اتبعوا) ایرولک ایدنلردن (ورأوا العذاب) و حال بوکه اشکنجه یی مشاهده
ایتدیلر (وتقطعت بهم الاسباب) و ارالرندن رابطه کسلدی (وقال الذین اتبعوا) و اقتدا
ایدن کسنه لر دیدیلر (لو ان لنا کرة) اکر دنیایه بزه بر دونش اولسیدی (فنتبرأ منهم) که انلردن
وازکچردک (کما تبرؤا منا) نته کیم بزدن وازکچدیلر (کذلک) اول کوستردیکی کبی (یریهم الله اعمالهم
حسرات علیهم) تکری تعالی انلره ایتدکلری ایشلری اوزرلرینه پشیمانلقلر کوستر یعنی اول عمللرکه
حسنات دردیو ایشلرلردی قیامت کوننده انلری ندامت و پشیمانلق کوررلر (وما هم بخارجین
من النار) و تابع و متبوعلر دوزخدن چیقیجی دکلدرلر (یا ایها الناس) ای آدم اوغلانلری (کلوا مما فی الارض)
یرده اولان اشیادن ییک (حلالا طیبا) پاک و پاکیزه اولدیغی حالده بو آیت نازل اولدیکی بر قومک
حقنده که کوزل طعمه و فاخر لباسی اوزرلرینه حرام ایتدیلر (ولا تتبعوا خطوات الشیطان)
و ابلیس لعینک آدملرینه تابع اولمکز یعنی آنک وسوسه سنه اویوب حلالی حرام ایتمکز (انه لکم
عدو مبین) که بی شبهه شیطان سزه بر آشکار دشمندر (انما یأمرکم بالسوء والفحشاء)
شیطان شقی سزلره فرمان ایتمز بر نسنه ایله آنچق یرماز و نامعقول ایشلرک ایشلنمسنه

(وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخی سزه انکله فرمان ایدرکه بیلدیکز نسنهٔ تکری تعالی اوزره
افترا ایده‌سز (وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) واولوقتکیم اهل شرکه دینلور تکری ایندردوکی
شیئه یعنی قرآنه پیرولك ایدك (قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا) دیرلر قرآنه تابع اولمزز
بلکه تابع اولورز شول نسنه‌یه که پدرلریمزی اوزرینه بولدق بو آیت مشرکلرك حقنده
نازل اولدی کیجن مأمور اولدیلر قرآنك اتباعنه صکره آنی طوتمیوب پدرلرینك آیینه متبع اولدیلر
(أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ) آیا پدرلرینه اتباع ایدرلرمی واکر پدرلری برنسنه
فهم ایتمیوب طوغری یولی بولمسلرده (وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا) دخی کفر ایدنلره پند ویرمکك صفتی
(كَمَثَلِ الَّذِي) شول کسنه‌نك صفتی کبیدرکه (يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ) چاغرر برحیوانه که اول
حیوان ایشتمز (إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً) الا چاغرمق وصدا واندن برشی فهم ایتمز (صُمٌّ) بونلر صاغردرلر
حق سوزی ایشتمکدن (بُكْمٌ) لالدر حق سوزی سویلمکدن (عُمْيٌ) کوردرلر طوغری یولی کورمکدن
(فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) پس انلر پیغمبر دیدوکنی فهم ایتمزلر یعنی کفار مقوله‌سی عناد وتجبرلرندن ناصحك سوزینه
توجه ایتمدکلرندن اوتری صدادن اوزکه برشی اندن قولاقلرینه دکمز پس انلر بوخصوصده بهائم مقوله‌سی
اولدیلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه‌لر (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) سزه روزی
قیلدیغمز اشیانك پاکیزه‌لرندن یکز (وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ) وتکری‌یه نعمتلری مقابله‌سنده مدح وثنا
ایدك (إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ) اکر صدق یوزیدن کندوبی عبادته مخصوص قیلاردیکز (إِنَّمَا حَرَّمَ
عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکیم اوزریکزه اولمشك یمسین حرام ایتدی واوبر ماکول
اللحم حیواندرکه بوغازلنمغله اولمش اولمیه (وَالدَّمَ) وقانك یمسنی دخی (وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) وطکوز
اتنك یمسنی دخی چون حیواندن اکثر ماکول اولان اتدر آنی مخصوصاً بالذکر ایتدی والا حرمت جمله
اجزاسنه شاملدر (وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ) دخی شول نسنه‌یی اوزریکزه حرام قیلدیکه بوغازلندیغی
محل اوزرینه تکرینك اسمی ذکر اولنمیوب آخر کیمسه‌نك آدی ذکر اولنه (فَمَنِ اضْطُرَّ) پس برکسنه که
ضرورت صاحبی اوله یعنی آج اولوب برنسنه‌یه الی یتشمیه (غَيْرَ بَاغٍ) برحالده که ستمکار اولمیه
قطع طریق ایله باباغیلکله (وَلَا عَادٍ) ونه یمکده سد رمقدن تجاوز ایتمش اوله (فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ)
اول حرام اولان اشیایی یمسندن اوتری اوزرینه برکناه اولماز (إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ) تحقیقا کیم حق
تعالی چوق مغفرتلودر شول کسنه‌یه که ضرورت محلنده محرمات اولان اشیایی تناول ایدر (رَحِيمٌ)
قوللرینه چوق اسیرکه‌کندر کندولرینه بو رخصتی ویردی (إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ) بی شبهه

شول کیمسه‌لرکه توریتدن تکری ایندردیکی نسنه‌یی صاقلرلر (وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) واول صاقلمغه
آز عوض آلورلر (أُولَٰئِكَ) اولکروه (مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ) قارنلرنده برنسنه یمزلر الا آتش
(وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) وتکری تعالی انلرله روز قیامتده سویلشمز (وَلَا يُزَكِّيهِمْ) وکندولرین کناهلردن
پاك قیلمز یعنی آتشه کیرمکله کناهلردن پاك اولمازلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ودردلو اشکنجه کندولره‌در
(أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ) اولکروه شول کیمسه‌لردرکه طوغریلغله آزغونلغی صاتون آلدیلر
(وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ) وکناهلرین محوینه سبب اولان اشیا ایله اشکنجه‌یی صاتون آلدیلر (فَمَا أَصْبَرَهُمْ
عَلَى النَّارِ) پس آتش اوزره صبر ایتمکلرندن عجبلنمك کرك یعنی آتشك دخولنه موجب اولان اشیا
بی قید مباشرت ایتمکلرندن تعجب ایتملیدر (ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) اول عذاب انلره اول
سببله اولدیکه حق جل وعلا توریتی طوغریلغله ایندردی وانلر آنك احکامیله عمل ایتمکی تکذیب
ایدوب آنی ترك ایتدیلر (وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ) وتحقیقا شول کیمسه‌لرکه توریتده یاقرآنده
اختلاف ایتدیلرکه بعضسنه ایمان کتوروب بعضسنه کفر ایتدیلر (لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ) براوزاق خلاف وجدالده
درلر (لَيْسَ الْبِرَّ) ایولك یالکز اودکلدرکه (أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ) یوزلرکزی کونش
چیقجق یره ویاباتجق سمته دوندره‌سز (وَلَٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ) ولیکن ایولك شول کسنه‌نك
ایولکیدرکه تکرینك وحدانیتنه ایمان کتوردی (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) وروز قیامتك وقوعنه دخی
ایمان کتوردی (وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ) وفرشته‌لره وتکریدن منزل اولان کتابه وپیغمبرلره ایمان
کتوردی یعنی انلرك حق اولدقلرینه معترف اولدی (وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ) ومالی ویردی اکا محبتی وار ایکن
(ذَوِي الْقُرْبَىٰ) خصملرینه (وَالْيَتَامَىٰ) واوکسزلره (وَالْمَسَاكِينَ) وبوقسلره (وَابْنَ السَّبِيلِ) وتهی
دست اولان مسافره (وَالسَّائِلِينَ) وضرورتدن چکوب سؤال ایدنلره (وَفِي الرِّقَابِ) ونفسك بر مقدار
اقچه ایله کسشوب مکاتب اولان قوللرین بوینلرین قوللقدن قورترمقده اولانلره (وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وفرض اولان نمازی قیلدی (وَآتَى الزَّكَاةَ) ومفروض اولان مال زکوتنی ادا ایتدی (وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا
عَاهَدُوا) وایولك شول کسنه‌لرك ایولکیدرکیم قجن بریمان بغلرلر یمانلرین یرینه کتوررلر (وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ) وفقر وخسته‌لکدن وجنك محلنده صبر ایدنلره آفرین اولنسون
فضیلت صبری بیلمك ایچون لفظ صابرین بو محلده مدح اوزره نصب اولندی (أُولَٰئِكَ) اولکروه که صفات
مزبوره ایله متصف اولدیلر (الَّذِينَ صَدَقُوا) شول کسنه‌لردرکه دین خصوصنده صدق کتوردیلر
(وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ) واولکروه کندولردر اشیای قبیحه‌دن صاقنانلر مرویدرکه جاهلیه عصرنده

ایکی قبیله آراسنده قانلو وار ایدی بریسنده قوت و غلبه قسم ایتدیلر که هر بر قولمز مقابله سنده او بر قبیله دن
بر حر کسنه یی قتل ایده رز و هر دیشیمز برینه بر ارککی قتل ایده رز بعده که دین اسلام ظاهر اولدی حضرت
صلی الله علیه وسلمک حضور عزتنه مرافعه یه کلدیلر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلانلر (کتب علیکم القصاص فی القتلی) اولمشلرک خصوصنده او زریکزه مساوات
فرض اولندی (الحر بالحر) قول اولمیاندن قول اولمیانک قتلی مقابله سیله قتل اولنور (والعبد بالعبد) و قول
قولک مقابله سیله (والانثی بالانثی) و دیشی دیشینک عوضنه (فمن عفی له من اخیه شیء) پس هر کیمکه
قرنداشندن برنسنه عفو اولندی یعنی هر قاتل اولان شخص که کندویه مقتولک قصاص اصحابندن قصاص
اسقاطی خصوصنده بر آز نسنه عفو اولندی (فاتباع بالمعروف) بو بله اولمق کرک که قان صاحبی قان بهاسن
ایولک ایله تحصیل ایده (واداء الیه باحسان) و قاتل اولان ایولکله قان بهاسن ویره (ذلک) اول مذکور
اولان حکم (تخفیف من ربکم) پروردکارکزدن بر یونکللتمکدر (ورحمة) و براسرکمکدر (فمن اعتدی بعد ذلک)
پس هر کیمکه عفو ایدوب دیتی آلدقدنصکره حدی کچرکه قاتلی یا غیری اولدیره (فله عذاب الیم) اکا بر دردلی
اشکنجه اولور (ولکم فی القصاص حیوة) و سزه قصاصک حکمی مشروع اولمقده صاغلق وار یعنی قصاص
او زریکزه مشروع اولدیغی اجلدن صاغلق سزه حاصل اولدی بو معنا ایله که بر آدم بر آدمک قتلنه قصد ایدیجک
قصاصک مشروعیتی خاطرینه کلور پس آنی تصور ایتدوکی قصددن بلاشک فارغ اولور و بو اندیشه
سببیله خلعت حیوة ایکیسنده حاصل اولمسی امر مقرردر (یا اولی الالباب) ای عقول ایه لری (لعلکم
تتقون) شاید ناحق یره قتل ایتمکدن پرهیزکار اوله سز (کتب علیکم) و زریکزه فرض اولندی (اذا حضر
احدکم الموت) یعنی موتک علامتی بریکزه حاضر اولور (ان ترک خیرا) اکر بر مال قویه (الوصیة للوالدین) آنایه و بابایه
اصمرلق یعنی یوت و قندنه پدر و مادره وصیت ایتمک و زریکزه فرض اولندی (والاقربین) و خصملره دخی
(بالمعروف) انصافله (حقا علی المتقین) بو اصمرلق بی شبهه درست اولدی پرهیزکارلر او زره (فمن بدله)
پس هر کیمکه وصیتک مقتضاسنی دکشدیره (بعد ما سمعه) انی ایشتدکدنصکره (فانما اثمه علی الذین
یبدلونه) بوندن اوزکه برنسنه یوقدر که اول دکشدرمکک کناهی شول کیمسه لر اوزره درکه آنی دکشدیرلر
(ان الله سمیع) تحقیقا که تکری تعالی وصیت ایدنک سوزین و تبدیل ایدنک کلامن کما ینبغی ایشیدیجیدر
(علیم) وصیت و تبدیل ایدنک نیتنه داناسیدر بو آیتک حکمی میراثک حکمن بیان ایدن آیتله منسوخ اولدی
(فمن خاف من موص جنفا) پس هر کیمکه بر وصیت ایدیجیدن وصیت خصوصنده قصدسز و محابا میلا
ایتدی (او اثما) یا قصدله بر میل و محابا وصیت ایدیجیدن بیله (فاصلح بینهم) پس ارباب

وصیت و لانلرک آراسنده صلح ایتدی (فلا اثم علیه) اول کمسنه او زره اصلا کناه اولماز (ان الله غفور
رحیم) تحقیقا ایزد ذو الجلال بو کونا ایش ایشلیانه چوق مغفرت ایدوب اکا زیاده مهربانلق ایدر
(یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان کمسنه لر (کتب علیکم الصیام) اوروج او زریکزه فرض قیلندی
(کما کتب علی الذین من قبلکم) نته که سزدن اسبق اولان کمسنه لر او زره فرض قیلندی (لعلکم تتقون)
تا که سز اوروج سببیله کناهلردن پرهیزکار اوله سز زیرا اوروج انسانک قوت شهویه سین زبون قیلور
(ایاما معدودات) اوروج طوتلک صایلمش کونلردر و او رمضان آییدر (فمن کان منکم مریضا او علی سفر)
پس هر کیم سزدن خسته اولسه یا یول او زره اولوب افطار ایتسه (فعدة من ایام اخر) اول خسته لکده
و سفرده افطار ایتدوکی کونلر صایسنجه غیر کونلرده اوروج طوتمق او زرلرینه فرضدر (وعلی الذین
یطیقونه فدیة) و شول کیمسه لر او زره که اوروج طوتمغه قدرتلری وار اکر افطار ایدرلر فدیه
ویرملری واجبدر و اول فدیه (طعام مسکین) یوقسله بیجک ویرمکدر و آنک مقداری
بغدایدن یارم صاع یا اریه دن یا خرمادن بر صاع و صاعک مقداری بیک فرق درهمدر
(فمن تطوع خیرا) پس هر کیمکه ارادتیله ایولکی آرتدیره یعنی مسکینه ویردیکی فدیه یی چوق ایتدی
(فهو خیر له) اول تطوع ایتمک اکا خیرلودر (وان تصوموا خیر لکم) و اوروج طوتمغکز افطار ایدوب
فدیه ویرمکدن سزه اولادر (ان کنتم تعلمون) اکر اوروجک فضیلتنی بیلور اولورسکز بو حکم
ابتدا اسلامده ایدی بعده منسوخ اولدی (شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن) رمضان آیی شول
آیدرکه ایچنده کلام مجید لوح محفوظدن سماء دنیایه ایندرلدی (هدی للناس) آدمیلره یول کوستریجی
اولدیغی حالده (وبینات من الهدی والفرقان) و یول کوسترسنده و حقی باطلدن آیرن نسنه لردن
آشکار دلیللر اولدیغنده (فمن شهد منکم الشهر) پس سزدن هر کسنه که رمضان آینده
مسافر اولمیوب مقیم بولنه (فلیصمه) ایچنده اوروج طوتسون (ومن کان مریضا او علی سفر)
و هر کیمکه خسته اولدی یا یول او زره مسافر اولوب افطار ایتدی (فعدة من ایام اخر) افطار
ایتدیکی کونلرک مقدارنجه غیر کونلرده قضا ایتمک او زرینه واجبدر (یرید الله بکم الیسر)
حق سبحانه وتعالی سزه آسانلغی ایستر (ولا یرید بکم العسر) و دشوارلغی سزه ایستمز پس
اوکجهتدن خسته یه و مسافره افطار ایتمکه رخصت ویردی (ولتکملوا العدة) و بو احکامی سزه
مشروع قیلدی تا که رمضان کونلرینی بالتمام اوروج طوته سز (ولتکبروا الله) و تا که تکریی اولولغله
ذکر ایده سز (علی ما هدیکم) آنک او زره که اوروج طوتمسنه سزه یول کوستردی (ولعلکم تشکرون)

وتاكه سزه ميسر اولان نعمتلر اوزره خدايه حمد وثنا ايده سز مرويدر كه بر اعرابي سرور كائناته
سؤال ايتديكه يا رسول الله تكرى تعالى بزه يقينميدر كه انكله آهسته سويلشه لم يا اوزاقمدر
آنی چاغره لم حق جل وعلا بو آيتی منزل ايدوب بيوردی (واذا سألك عبادی عنی) وقچن قوللرم عالی
محلنده ايديكيم معامله يی سندن صوررلر (فانی قريب) كندولره سويله على التحقيق بن علمله
يقينم يعنی قوللرمك اقوال وافعالنه مطلعم (اجيب دعوة الداع) دعا ايدنك دعوتنی اجابت ايدرم
(اذا دعان) قچن بكا دعا ايدر (فليستجيبوا لی) پس كركدر كه بكا اجابت ايده لر قچن ايمانه كندولرين دعوت ايدرم
تاكه مهم ايشلرنده دعالرين اجابت ايدم (وليؤمنوا بی) وكركدر بكا ايمان كتوره لر يعنی كتوردكلری
ايمان اوزره ثابت اولسونلر (لعلهم يرشدون) شايد كندولر طوغری يولی بولورلر مرويدر كه
قچن مسلمانلره اوروجك فرضيتی ثابت اولدی بو كونا اوروج طوترلر ديكه كونش باتدقدنصكره
يمك وايچمك وجماع كندولره حلال ايدی واول وقته دككه ياتسو نمازين قيلالر يا ياترلر بعده صبحه دك بونلر
اوزرينه حرام اولورلر ايدی ايرته كونش باتنه دك اتفاقا بر كيجه حضرت عمر رضی الله عنه عشا
نمازين قيلدقدنصكره خاتوننه مباشرت ايلدی بعده پشيمان اولوب حضرتك حضورينه كلوب
اعتذار ايلدی اول مجلسده برقاچ كشی دخی عشادنصكره قاريلرينه مباشرت ايتدكلرينه اعتراف
ايتديلر اول اثناده بو آيت نازل اولديكه (احل لكم ليلة الصيام الرفث الی نسائكم) سزه اوروج
كيجه قاريلركزه ايرشمك حلال قيلندی (هن لباس لكم) زيرا انلر سزه كيلجك نسنه درلر (وانتم لباس لهن)
وسز انلره كيلجك نسنه سز يعنی قاريلركزله كثرت اختلاطكزدن اوتری هر بريكز بولداشنه كيلجك
شئ يا به سنده در ياخود هر بريكز بولداشی عصيان فعلندن حفظ ايدر نته كيم لباس صاحبنی ستر ايدر
(علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم) تكری تعالی بيلديكيم على التحقيق سز جانلركزه خيانت ايدر ديكز
(فتاب عليكم) در عقب اوزريكزه رحمتله دونديكه اوروج كيجه لرنده مفطرات اولان اشيايی سزه
مباح قيلدی (وعفا عنكم) وايتديكلركزی سزدن محو ايلدی (فالآن باشروهن) پس شمدی قاريلركزه
مباشرت ايدك مباشرت جماعدن كنايه در (وابتغوا ما كتب الله لكم) وتكری تعالی سزه يازديغی
نسنه ايسته كز يعنی جماع ايتديككزده تكری تعالی سزه لوح محفوظده يازديغی ولادی طلب
ايدك يالكز لذته طالب اولمك زيرا حق تعالی انسانده شهوتی اول مصلحت ايچون خلق
ايلديكه اندن ذريت پيدا اوله (وكلوا واشربوا حتی يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط
الاسود من الفجر) ويیك وايچك اول وقته دككه بياض ايپلك كه دانددر سياه ايپلكدن نكه

كيجه

كيجه آخرينك قرنلغيدر اشكاره اولور (ثم اتموا الصيام الی الليل) صكره اوروجی كيجه يه تمام ايدك
(ولا تباشروهن) وقاريلره مباشرت ايتمك (وانتم عاكفون فی المساجد) اول حالده كه سز مسجدلرده
عبادت ايچون اقامت ايتمش سز (تلك حدود الله) مذكور اولان احكام تكرينك حدودلريدر (فلا تقربوها)
پس انلره يقلشمق بو كلام حدودی تجاوز ايتمدنك كمال منعی افاده ايدر زيرا هر كاه كه حدودك
يقلشمسندن منع اولنديلر اوته سندن منع اولنمالری بالطريق الاولی ثابت اولور (كذلك) بو مذكور اولان
احكامك تبيينی كبی (يبين الله آياته للناس) ايزد عز وجل نشانلرين امر ونهيدن و وعد و وعيددن
خلق ايچون بيان ايدر (لعلهم يتقون) تا كه حدودی تجاوز ايتمكدن كندولر پرهيزكار اوله لر (ولا تأكلوا
اموالكم بينكم بالباطل) واموالكزی اراكزده ناحق يره يمكز يعنی بری بريكزك مالنی باطل ايله
يمك (وتدلوا بها الی الحكام) وحكم ايدنلرك سمتنه اول اموالك حكومتی صالمك (لتأكلوا
فريقا من اموال الناس) تا كه حكومتلری سببيله خلقك اموالندن بر مقدار اكل ايده سز (بالاثم)
ظلم وستمله يا يلان يمينله يا شهادت زورله (وانتم تعلمون) وحال بوكه سز مبطل اولديغكزی بيلورسز
(يسألونك عن الاهلة) سندن يا محمد يكی آيلردن اوتری صوررلر مرويدر كه حضرت معاذ بن
جبل وثعلبه رضی الله عنهما خواجهٔ عالم صلی الله عليه وسلمدن سؤال ايتديلر كه نيچون آی ابتدا
كورندكده اينجه كورينور صكره آرتمغه باشلر كامل بولنجه بعده اكسلمكه شروع ايدر تاكه
اسكی قرارين بولور حق تعالی آنك حكمتنی بيان ايدوب بيوردی (قل هی مواقيت للناس والحج)
سويله يا محمد هلاللرك بو كونا اولمسی خلق ايچون وحج ايچون نشانلردر يعنی بورجك وعدتلر
وقاريلرك عده لری ورضاعك مدتی وحجك موسمی و بونلره مانند اولان اشيا انلرله معلوم
اولور (وليس البر بان تأتوا البيوت من ظهورها) وايولك اودكلدر كه اولره اردلرندن كله سز
مرويدر كيم انصار قچن حجه احرام بغلرلردی هيچ بر اولك و بر چادرك قپوسندن كيرمزلردی كيرو
چيقمغلر ايچون اولرينك اردندن بر پنجره وچادرلرينك اكسه سندن بر يارق آچرلردی و بو فعلی
ايولك صانيرلردی حق تعالی بو اينده اول ايش ايولك اولمديغنی آنلره بيان ايتدی وايولك نه اولديغنی
بيان ايدوب بيوردی (ولكن البر من اتقی) ولكن ايولك شول كيمسه نك ايولكيدركه تكرينك خشمنه
موجب اولان نسنه لردن پرهيز اولدی (وأتوا البيوت من ابوابها) واولره قپولرندن كلك (واتقوا الله)
وخدادن قورقوك (لعلكم تفلحون) تا كه ايولكه وطوغری يوله ظفر بوله سز (وقاتلوا فی سبيل الله)
وتكرينك يولنده جنك ايدك (الذين يقاتلونكم) شول كيمسه لرله كه سزكله جنك ايدرلر

ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين) وحدّ آشمكز كه بی شبهه حق تعالی حدّی آشانلری سومز
مرويدركه حضرت صلى الله عليه وسلم صحابهٔ كرامك بر مقداريله عمره ايتمك نيتيله مكهٔ مكرمه‌يه
وارديلر سفهای عرب وكفرهٔ بی ادب مكه‌يه كيرمكدن آنلری منع ايتديلر بعده آنك اوزره صلح
واقع اولديكه كلجك سنه كندولر ايچون مكهٔ مكرمه‌يی اوچ كون بوش ايدوب تاكه عمره‌نك مراسم
طاعتنی يرينه كتوره‌لر كلجك سنه كه صحابهٔ كرام مكه‌يه وارمق ايستديلر خاطرلرينه بو كلديكه
مبادا كفار وعده‌لرينه وفا ايتميه‌لر پس اقتضا ايدركه مكهٔ معظمه‌ده شهر حرامده آنلرله جنك
ايده‌لر بو ايش كندولره دشوار كلدی حق تعالی آيت سابقه منزل قيلدی دخی بيوردی (واقتلوهم حيث ثقفتموهم)
وسزكله جنك ايدنلری اولدرك قنغی يرده كندولرين بولورسز (واخرجوهم من حيث اخرجوكم) وانلری
چيقارك اول يردن يعنی مكه‌دنكه سزی اندن چقارتديلر (والفتنة اشد من القتل) و وطنكزدن سزی
چيقارمقلری انلری حرمده اولدرمككزدن زياده شدتلودر (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام) وكفارله
حرمتلو مسجدك ياننده ابتدا جنك ايتمك (حتى يقاتلوكم فيه) آنك ايچنده سزكله جنكلشمينجه (فان
قاتلوكم فاقتلوهم) پس اكر سزكله جنك ايتمكه باشلرلرسه انلری سز اولدرك زيرا حرم محترمك حرمتنی اول
كندولر هتك ايتديلر و جنك قپوسن كندولر آچديلر (كذلك جزاء الكافرين) بونك كبيدر ايمانسزلرك
مكافاتی (فان انتهوا) پس اكر كفار جنك ايتمكدن وكفردن وازكچرلرسه (فان الله غفور رحيم) بی شبهه
حق سبحانه وتعالی كناهلرين ستر ايدوب رحميله دار السلامه كندولرين داخل قيلار (وقاتلوهم حتى
لا تكون فتنة) وكفارله جنك ايدك تاكه فتنه يعنی شرك اولميه (ويكون الدين لله) وعبادت
وطاعت تكريه مخصوص اوله (فان انتهوا) پس اكر شركدن وازكچرلر (فلا عدوان الا على الظالمين) اصلا
بركيمسه اوزره تعدی اولماز الا ستم ايدنلر اوزره يعنی شركدن منتهی اولانلره تعدی ايتمكز زيرا ظلم
ايتمك يخشی دكلدر الا ظالم اولانه (الشهر الحرام) بو حرمتلو آی يعنی بو سنه‌نك ماه ذی القعده‌سی
كه سز ايچنده عمره‌نك قضاسنه كيديورسز (بالشهر الحرام) اول حرمتلو آيك مقابله‌سنده‌در
يعنی كچن سنه‌نك ماه ذی القعده‌سی مقابله‌سنده‌دركه ايچنده سزی عمره ايتمسندن منع ايتديلر
حاصل كلام بوكه اكر سزكله بو آيده جنك ايدرلرسه سز دخی انلرله جنك ايدك زيرا بو آيك حرمتی و كچمش آيك حرمتی كبيدر
و آنك هتك حرمتی بونك هتك حرمتنه مشابهدر پس ايچنده جنك ايتمك اقتضا ايدرسه
جنك ايدك كه اوزريكزه اندن بر نسنه لازم كلمز (والحرمات قصاص) و حرمتلو اولان اشيا
برابردرلر يعنی سزدن بو آيك حرمتنی ترك ايتمك انلردن اول ماهك حرمتك ترك ايتمكلرينه بدلدر

فمن اعتدی

فمن اعتدى عليكم) پس هر كيمكه اوزريكزه ستم ايليه (فاعتدوا عليه) سز دخی اوزرينه ستم ايدك
يعنی اندن انتقام آلك (بمثل ما اعتدى عليكم) اوزريكزه ايتدوكی ستم كبی برستمله (واتقوا الله) وتكريدن
خوف ايدك پس سزه اذن ويرلميان نسنه ايله تعدی ايتمك (واعلموا ان الله مع المتقين) وبيلك على
التحقيق كيم خدا عز وجل اهل تقوی ايله درانلری محروس ايدوب احوالرين اصلاح ايدر (وانفقوا فی سبيل الله)
وتكری تعالی يولنده يعنی جهادده مالی بذل ايدك (ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة) والكزله جانلركزی ورطهٔ
هلاكه صالمك يعنی مالی غزا ايچون انفاق ايتمه‌ده بخل ايتمكز زيرا بخل ايتمك دشمنك تسلطنه موجبدر و آنك تسلطی هلاككزه
باعث اولور (واحسنوا ان الله يحب المحسنين) وايولك ايدك كه بی شبهه خدای لايزال ايولك ايدنلری سور
(واتموا الحج والعمرة لله) وحج وعمره‌يی ايزد متعال ايچون اتمام ايدك يعنی آنلرك فرائض وسننلرين يرينه كتورك
(فان احصرتم) پس اكر دشمن ياخسته‌لك سببيله حج وعمره كتورمكدن منع اولنديكز (فما استيسر
من الهدی) قربانلردن ميسر اولان شیء اوزريكزه واجبدر تاكه احرامدن چيقوب طونلنمك كيمسی سزه مباح
اوله (ولا تحلقوا رؤسكم حتى يبلغ الهدی محله) وباشلركزی تراش ايتمك يعنی احرامدن چيقمكز قربان مكاننه
يعنی منايه ايرشمينجه (فمن كان منكم مريضا) پس سزدن بركيمسه كه خسته اوله (او به اذى من رأسه) ياباشنده
كندويه يرالم اوله (ففدية من صيام او صدقة او نسك) پس فدا ويرمك اوزرينه واجبدركه اول فدا اوچ كون
اوروج طوتمق يا التی فقيره هر برينه يارم صاع بغدای ياغيرسندن برصاع صدقه ويرمك يا برقيون قربان
ايتمكدر (فاذا امنتم) پس قچن آمين حالنده اولورسز (فمن تمتع بالعمرة الى الحج) هر كيمكه عمره ايله حجی
جمع ايدوب انلرله منتفع اولديكه اشهر حجده اول عمره ايچون احرام ايدوب آنك افعالنی ادا ايتدكدنصكره
احرامدن چيقه بعده حج ايچون احرام بغليوب فرائض وادابنی يرينه كتوره و بو صورته تمتع ديرلر ياخود
احرامی بغليجق ايكيسين بردن نيت ايده وايكيسنك افعالنی معا كتوره و بوكا قران ديرلر پس بركيمسه كه بو ايكی
صورتك برين ايشلر (فما استيسر من الهدی) قربان مقوله‌سندن كندويه ميسر اولان نسنه
اوزرينه واجب اولور (فمن لم يجد) پس بركيمسه كه قربان بولميه (فصيام ثلاثة ايام فی الحج) حج كونلرنده
اوچ كون اوروج طوتمسی اوزرينه لازمدر (وسبعة اذا رجعتم) ويدی كون اوروج طوتمسی دخی قچن
حجك افعالندن فارغ اولوب دونرسز (تلك عشرة كاملة) بو اوچ ويدی تمام اون عدددر بو كلامك
ذكر اولنمسی تأكيد ايچوندر تاكه بركيمسه فهم ايتميه كيم بو مقامده واو آو معناسنه دركه اقتضا ايدركيم
انسان اوچله يديدن برسنده مخير اوله (ذلك) تمتع ايتمك ياهدی ياصيام وجوبی (لمن لم يكن اهله
حاضری المسجد الحرام) شول كمسنه‌يه دركه مسجد الحرامده اهلی مقيم اولميه‌لر (واتقوا الله) وتكريدن خوف

ایدك (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) وبیلك کیم علی التحقیق بو دجل جلاله برك اشکنجه لودر
اول کیمسنه‌یه که کندوسندن قورقمز (اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ) حجك وقتی بیلنمش ایلردر واوشوال
وذی القعده دروذی الحجه نك اولکی اونی که آخر قربان بیرامنك ایندکوسیدر (فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ
پس هرکیمکه ایچلرنده هدی قربانك سورمکله حجی اوزرینه لازم قیلدی (فَلَا رَفَثَ) پس نحش سوز
وَلَا فُسُوقَ) ونه شرع شریفك حدودندن چیقمق (وَلَا جِدَالَ) ونه یولداشلرله جنك
فِي الْحَجِّ) حجك کونلرنده اولور یعنی حج ایتمك ایستیانکرکدرکه بواشیایی مزبوره دن اجتناب ایلیه‌لر
وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) وایولکدن هرنه ایشلرسز (يَعْلَمْهُ اللّٰهُ) حق تعالی آنی بیلور حرویدرکه یمن خلقندن
برجماعت ازوغه‌سز حجه توجه ایدوب دیرلردی بز ارباب توکلز وبو فعللری اقضا ایدردیکه خلقا وزره
بارکران اوله‌لر پس حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَتَزَوَّدُوا) وازوغه بیله کتورك (فَاِنَّ
خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى) که بی شبهه ازوغه‌نك ایوسی خلقك مالندن پرهیز ایتمکدر (وَاتَّقُونِ يَا اُولِي
الْاَلْبَابِ) وبندن خوف ایدك ای ارباب عقول والنلر (لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ) اوزریکزه برکناه یوقدرکه
اَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ) موسم حجده پروردکارکزدن رزق ایستیه سز مرویدرکه جاهلیه عصرنده‌که
حج موسمنده عربك بربازاری قوریلوب ایچنده بیع وشرا ایدرلردی قچن شرف اسلامله مشرف اولدیلر
اندن اجتناب ایتدیلر حق سبحانه وتعالی اول آیتله بیع وشرائی کندولره مباح قیلدی ایام حجده
فَاِذَا اَفَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ) پس قچن عرفاتطاغندن دونرسز واول بریدرکه حضرت آدم وحوا
جنتدن هبوط ایتدکلرندنصکره انده کورشدیلر (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ) تکری تعالی‌یی تلبیه
وتهلیل ایله مشعر الحرام یاننده ذکر ایدك مشعر الحرام برمعین یردر وقفه ده امام اولان کمسنه
انده طورر (وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدٰيكُمْ) وآنی یاده کتورك سزه یولی کوستردیکیچون (وَاِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ
الضَّالِّينَ) وتحقیقا که سز حقك هدایتندن اسبق ازغونلردن ایدیکز (ثُمَّ اَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ
صکره عرفاتدن دونك اول یردنکه خلق دونرلر بو خطاب قریش قبیله سنه‌در زیرا انلرك دأبی بوایدیکه
خلق عرفاتده طورد قلرنده کندولر مزدلفه ده طوررلردی ودوندکلرنده خلق دوندوکی یردن
دونمزلردی وبو فعلی کندولره برعالی مرتبه عد ایدرلردی پس خلقه مساوی اولمغه امر اولندیلر (وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ
وایزد ذوالجلالدن مغفرت طلب ایدك (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) تحقیقا کیم حق جل وعلا استغفار
ایدنلرك کناهلرین غفران ایدیجی واوزرلرینه انعام ایدیجیدر (فَاِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ) پس وقتکه حجکزك لوازمنی ادا ایدرسز
فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) تکری تعالی‌یی حمد وثنا ایله مذکور قیلك (كَذِكْرِكُمْ اٰبَاءَكُمْ) نته‌که پدرلرکزی ذکر ایدردیکز جاهلیه زماننده عربك

آیینی بوایدیکه حجك مناسکندن فارغ اولدقلرنده مسجد الحرامله جبل الرحمه آراسنده طوروب
آباء واجدادلرینك مفاخر ومحاسنلرك ذکر ایدرلردی قچن اسلامله مشرف اولدیلر اکا مأمور
اولدیلرکه خدای ذوالجلالی حمد وثنا ایله تبجیل وتعظیم ایده‌لر (اَوْ اَشَدَّ ذِكْرًا) بلکه پدرلریکزه
ایتدیککز ذکردن زیاده تکری‌یی حمد وثنا ایله مذکور قیلك (فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ) پس ذکر ایدن
آدمیلردن برکروه واردرکه دعاسنده سویلر (رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا) ای پروردکارمز دنیاده بزه فلان
کوزل نسنه‌یی ویر (وَمَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ) واکا آخرتده هیچ برنصیبی اولماز (وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ
وانلردن بربلوك واردرکه دعاسنده سویلر (رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً) ای پروردکارمز بزه
بوجهانده برایولك ویر یعنی صحت وکفاف معیشته وطاعته بزی موفق قیل (وَفِي الْاٰخِرَةِ
حَسَنَةً) واوبرجهانده برایولك یعنی انده ثواب ورحمتی ویر (وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) ودوزخ اشکنجه‌سندن
بزی محفوظ قیل حضرت علی المرتضی رضی الله عنهدن مرویدرکه بیوردی بوجهانك حسنه‌سی
خاتون صالحه‌در واوبرجهانك حسنه‌سی حور بسندیده‌در وعذاب النار نامعقول خاتوندر نظم

زن بد در سرای مرد نکو زنهار از قرین بد زنهار		هم درین عالمست دوزخ او وقنا ربنا عذاب النار	

اُولٰئِكَ) اولکروه که دنیا وآخرتك خیرین ایسترلر (لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا) انلره ایتدکلری عملدن
بربهره وار (وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ) وتکری تعالی غایتله تیز حسابلودرکه بودکلو قوللرك حسابن
طرفة العینده کورر (وَاذْكُرُوا اللّٰهَ) وایزد ذوالجلالی یاده کتورك (فِي اَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ) صایلمش
کونلرده واولکونلر حضرت امام اعظم قتنده عرفه کوننك صباح نمازندن قربان بیرامنك
اولکی کوننك ایکندی نمازینه دکدر وامامین قتنده عرفه‌نك صباح نمازندن آخر ایام تشریقك
ایکندیسنه دکدر (فَمَنْ تَعَجَّلَ) پس برکیمسنه که منادن دونمه‌یی تیزلوجمره‌لری صالدقدنصکره
فِي يَوْمَيْنِ) ایکی کونده وانلر ذی الحجه‌نك اون برنجی واون ایکنجی کونیدر (فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ) استعجالی
سببیله اوزرینه برکناه اولماز (وَمَنْ تَاَخَّرَ) وبرکیمسنه کیرویه قالدی تاکه اوچنجی کون جمره‌لری
صالدی (فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ) اوزرینه کناه اولماز (لِمَنِ اتَّقٰى) شول کمسنه که پرهیزکارلق ایتدی
یعنی بومذکور اولان احکام تقوی صاحبنه‌در زیرا حقیقتده حاجی اولور حجله منتفع اولاندر
وَاتَّقُوا اللّٰهَ) وتکریدن خوف ایدك (وَاعْلَمُوا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) وبیلك کیم علی التحقیق سز مکافات ایچون
انك طرفنه جمع اولنورسز (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ) وآدمیلردن شول کمسنه واردرکه سوزی سکا خوش کلور

فی الحیوة الدنیا) یقین اولان صاغلغك امور مصالحنده (ویشهد الله علی ما فی قلبه) وکوکلنده
اولان شیئه اوزره تکری تعالایی شاهد قیلار یعنی اندیجوب تکری شاهد قیلار که کوکلی لساننه
موافقدر (وهو الد الخصام) وحالبوکه کندودر اهل اسلامه زیاده عداوت وخصومت
ایدن مرویدر که بو آیت اخنس بن شریق ثقفی حقنده نازل اولدی واوخوب صورتلی شیرین سوزلی
برکشی ایدی سرور کائنات صلی الله علیه وسلمه کمال الخلاصی اظهار ایدوب اسلامی ادعا ایدردی
(واذا تولی) وفخر محمد المصطفانك مجلسندن اکسه جویروب کیدر (سعی فی الارض) زمینده شتابله یوریر
(لیفسد فیها) تا که آنك ایچنده بدلك ایلیه (ویهلك الحرث والنسل) واکین وطوارلری نابود قیله نته که
اخنس بر بور ایلدی مرویدر که اول بدذات فخر حضرتك حضورندن ایرلدیکی مدینهٔ منورهنك
اکینك یاندروب طوارلری اهلاك ایلدی (والله لا یحب الفساد) وایزد متعال یمانلغی سومز
پس فساد ایشلکمسی اوزره اولان غضبندن حذر ایدك (واذا قیل له اتق الله) وفخر اول
منافقه دینلور تکریدن قورق (اخذته العزة بالاثم) حمیت جاهلیه کندوبی کناه ایتمکه حمل
ایدر (فحسبه جهنم) پس جهنم عذابی اکا کافیدر (ولبئس المهاد) ویمان دوشکدر نسنه در
جهنم آتشی (ومن الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله) وآدمیلردن شول کیمسه وارکه
جانینی صاتون الور تکرینك رضاسنی تحصیل ایتمك ایچون مرویدر که بو آیت صهیب رومی حقنده
نازل اولدی زیرا اول عزیز الوجودی مشرکلر اسیر ایدوب مرتد اولمغه کندویه کوناکون ستم ایدیلر
بعده انلره بو کونه جواب ویردیکه بن بر پیر ناتوانم سزه بر نسنه ده منفعت ایتمکه قادر دکلم هماز
سزه اولی وانفع اولان بودر که مالمی الوب بنی آزاد ایده سز انلر دخی بو سوزی قبول ایدوب آزاد
ایتدیلر (والله رؤف بالعباد) وخدای لایزال قوللرینه مهربانلق ایلیجیدر که بو کونه ایشلره کندولرینی
موفق قیلار (یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم کافة) ای ایمانه کلان کمسنه لر قوکز اسلامه
کیرك یعنی جمله کز تکری یه مطیع ومنقاد اولك (ولا تتبعوا خطوات الشیطان) وابلیس لعینك
آدملرینه اویمك (انه لکم عدو مبین) که بی شبهه شیطان شقی سزه براشکار دشمندر (فان
زللتم) پس اکر طریق شرعدن سورچرسز (من بعد ما جاءتکم البینات) سزه حلال وحرامی فرق
ایدن دلائل کلدکدن صکره (فاعلموا ان الله) پس بیلك علی التحقیق کیم خدای عز وجل (عزیز) مخالفت
ایدنك عقوبتنه قادردر (حکیم) انتقام المز الا حقله (هل ینظرون الا ان یأتیهم الله)
بقمزلر الا که تکرینك عذابی کندولره کلور (فی ظلل من الغمام) بولتلردن سایبانلرده

والملائکه

والملائکة) وفرشته لر دخی کلور زیرا عذابه موکل اولان انلردر (وقضی الامر) وایش تمام قیلندی
یعنی هر کسك جزاسی کندویه دکدی (والی الله ترجع الامور) وخدای لایزالك فرمانینه قمو
ایشلر دونمش قیلنور (سل بنی اسرائیل) یا محمد مدینه نك یهودیلرندن صور که (کم آتیناهم من آیة
بینة) بز انلره نیجه آشکاره نشانلر ویردك وانلر محمد المصطفانك اوصافیندر بو سؤالدن
مراد انلره توبیخ ایتمکدر (ومن یبدل نعمة الله) وهر کیم تکری تعالانك آیاتنی یعنی محمد المصطفینك
اوصاف حمیده سنی تبدیل ایدر (من بعد ما جاءته) کندویه کلدکدن صکره خدا عز وجل اکا
عقوبت ایدر (فان الله شدید العقاب) زیرا علی التحقیق تکری تعالی برك عقوبتلودر
(زین للذین کفروا الحیوة الدنیا) کفر ایدن کسنه لره یقین صاغلق بزنمش قیلندی (ویسخرون
من الذین آمنوا) وایمانه کلانلردن عجیلنوب کولرلر مرویدرکیم اغنیاء قریش صحابه کرامك
فقراسی اوزره کولوب دیرلردی محمد المصطفی بو دیلنجیلرله دنیانك ایشنی یابوب اشراف
عربك آیینك محو ایتمك ایستر آنك ایشی حق اولمش اولسیدی سادات عرب واشراف قبائل
اکا تابع اولورلردی پس حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایلدی واول فقرایه اولان اعزاز
واکرامی دخی ایچنده بیان ایدوب بیوردی (والذین اتقوا) وشول کیمسه لر که کفر ومعصیتدن
پرهیز ایدیلر (فوقهم یوم القیمة) روز قیامتده مستهزئ اولنلرك اوستنده اولورلر زیرا اولکونده
مؤمنلر فردوس اعلاده وکفار اسفل السافلینده اولورلر (والله یرزق من یشاء بغیر حساب)
وتکری تعالی ایستدوکی کسنه یه اندازه سز رزق ویرر (کان الناس امة واحدة) آدمیلر حضرت
آدم ایله ادریس آراسنده بر کروه ایدیلر یعنی اول عصرده قوللری حق اوزره اتفاق ایتمشلردی
صکره آرالرنده اختلاف واقع اولدی (فبعث الله النبیین) پس حق سبحانه وتعالی پیغمبرلر کوندردی
(مبشرین) اهل طاعته مژده ویریجیلر (ومنذرین) واهل معصیته قورقو ویریجیلر (وانزل
معهم الکتاب) وانلرله کتابی ایندردی (بالحق) درستلك وطوغریلغه ملازم اولدیغی حالده
(لیحکم بین الناس) تا که پیغمبر اولان کسنه خلق آراسنده حکم ایده (فیما اختلفوا فیه) اول نسنه ده که
ایچنده اختلاف ایتدیلر (وما اختلف فیه) وکتابده بر کیمسه اختلاف ایتمدی (الا الذین اوتوه)
مکر شول کیمسه لر که کتاب کندولره ویرلدی یعنی خلافی قالدرن کتابده بر کیمسه اختلاف ایتمدی الا
کندولره منزل اولان کسنه لر که خلافی رفع ایدن شیئ آنك استحکامنه سبب قیلدیلر (من بعد
ما جاءتهم البینات) آشکاره معجزه لر کندولره کلدکدن صکره (بغیا بینهم) آرالرنده اولان حسد

جهتندن (فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا) پس حق تعالی ایمانه کلانلره طوغری یولی کوستردی (لِمَا اخْتَلَفُوا
فِيهِ) ایچنده اختلاف ایتدکلری شیئده (مِنَ الْحَقِّ) دوستلکدن یعنی حق تعالی مؤمنلری مختلف
فیه اولان حقه ارشاد ایتدی (بِإِذْنِهِ) امر واراده‌سیله (وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ) وایزد ذوالجلال استدوکی کمسنه‌ئی طوغرو یوله هدایت ایدر (أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا
الْجَنَّةَ) بلکه کمان ایتدیکز میکه جنته کیره‌سز (وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ) وحالبوکه
سزدن اسبق کذشته اولانلرک صفتی سزه کلمدی یعنی انلره دکن محنت کبی سزه دکمدی وانلرک محنتی
بوایدیکه (مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ) انلره فقر وفاقه وخسته‌لک دکدی (وَزُلْزِلُوا) وبلالرین
کثرتندن مکانلرندن ازعاج اولندیلر (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) برحده دککه
پیغمبر وایمانه کلانلر کندو سیله بالاتفاق سویلرلر (مَتَى نَصْرُ اللّٰهِ) تکرینک یاردمی نه زمان
اولور (أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ قَرِيبٌ) آکاه اولک کیم علی التحقیق تکرینک یاردمی یقیندر منقولدرکه
عمرو بن الجموح بر مالدار کمسنه ایدی سرور کائنات صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدیکه یارسول الله
اموالمزدن قنغی نسنه‌ئی فی سبیل الله صرف ایده‌لم وکیمه آنی ویره‌لم حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ) سندن صورورلرکه نه اصل شیئ انفاق ایدرلر (قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ
مِنْ خَيْرٍ) سویله شول نسنه‌که مال مقوله‌سندن صرف ایدرسز (فَلِلْوَالِدَيْنِ) آتایه وآنایه یعنی انلره
ویرمسی اولادر (وَالْأَقْرَبِينَ) وخصملره (وَالْيَتَامَى) واوکسزلره (وَالْمَسَاكِينِ) ودرویشلرکه
معیشتک تحصیلنه چاره‌لری یوقدر (وَابْنِ السَّبِيلِ) ومالی شهرنده اولوب کالی یتشمیان غریبه
(وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) وایولک مقوله‌سندن هرنه ایشلرسز (فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ) بی شبهه حق
سبحانه وتعالی آکا داناذر یعنی آنک کنهی وحقیقتنی بیلور وآنک ثوابنی یتشدرور (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ
اوزریکزه جنک ایتمک فرض اولدی (وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ) وحالبودرکه اول طبعکزه کوبه کلور (وَعَسَى
أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا) وشاید کیم طبعکز برنسنه‌دن نفرت ایدر (وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) واول سزه خیرلودر
(وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا) وشاید برنسنه‌ئی سورسز (وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ) واول سزه یمانلقدر (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ
وحق سبحانه وتعالی سزه نفع ایده‌نی بیلور (وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز آنی بیلمزسز (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ
الْحَرَامِ) سندن صورورلر حرمتلو آیدن اوتری (قِتَالٍ فِيهِ) ایچنده اولان جنکدن اوتری صوردیلر
کوردیلرکه حضرت صلی الله علیه وسلم عبدالله بن جحشی صحابه کرامک بربلوکنه سردار ایدوب
جمادی الاخرده بطن النخله نام مکانه کندولرین کوندردی تاکه قریشک بر مقدار دوه‌سن غارت ایده‌لر

اول اثناده عمرو حضرمیله قریشک بر کاروانی طائف سمتندن کلوردی عبدالله انلره صونوب کاروانی
یغما ایدوب عمرو حضرمیئی قتل ایتدیلر وبو ایش صحابه کرامدن رجبک غره‌سنده واقع اولدی اما
کندولر اول کمانده ایدیلرکیم اولکون جمادی الاخره‌نک سلخ کونیدر قچن کندولرده محقق اولدیکه
اولکون رجبک غره‌سیدر رجبک ایدن صحابه کرام ایتدکلرینه پشیمان اولدیلر وکفار قریش لسان
طعنی اوزاتدیلرکه محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم ماه رجبک حرمتنی هتک ایدوب ایچنده قتل
ونهب ایتدی وطعن یوزندن کوندروب حضرت صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدیلرکه
اشهر حرامده جنک ایتمک جائز میدر حق سبحانه وتعالی جوابلرنده بیوردی (قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ)
سویله یا محمد شهر حرامده جنک ایتمک بیوک کناهدر (وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) واسلامدن
خلقی منع ایتمکدر (وَكُفْرٌ بِهِ) وتکری‌یه کفر ایتمکدر (وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) ومسجد الحرامدن خلقی منع
ایتمکدر (وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ) ومسجد الحرامک اهللرین اندن چیقرمق (أَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِ) تکری قتنده
چوق بیوکدر یعنی صحابه کرامک ماه رجبده اکرچه خطا وبوکونه بر تقصیر واقع اولدی لکن
حضرت پیغمبری ومؤمنلری وطنلرندن چیقارمق صحابه کرامک ایتدوکی جنکدن بیوک
کناهدر تکری قتنده (وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ) ومؤمنلری وطنلرندن چیقارمغله امتحان
ایتمک وتکری‌یه شریک قاتمق عمرو حضرمیئی اولدرمکدن زیاده بیوکدر (وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ
حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ) وهمیشه سزکله جنک ایتمکی ترک ایتمزلرکه سزی دینکزدن دوندره‌لر
إِنِ اسْتَطَاعُوا) اکر قادر اولورلر (وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ) وهرکیم سزدن
دیننده‌ن دونوب اولمش اوله اول حالده‌که کندوسی بی‌دیندر (فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ
اولکروه عمللری باطل اولدی (فِي الدُّنْيَا) بو جهانده‌که جانلرندن واموالرندن عصمت
قالدر (وَالْآخِرَةِ) واوبرجهانده‌که ثوابه استحقاقلری قالماز (وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
واولکروه دوزخه ملازمدرلر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) کندولر ایچنده دوام اوزره مقیمدرلر
(إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) تحقیقا کیم ایمانه کلانلر کسنه‌لر (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا) وشول کیمسه‌لرکه اوطانلرین
ترک ایتدیلر (وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) وتکرینک یولنده جهاد ایتدیلر (أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ
اللّٰهِ) اولکروه تکرینک رحمتنه امید طوتارلر (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق سبحانه وتعالی
مؤمنلرک ومجاهدلرک کناهن عفو ایدوب کندولرین اسرکر (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ
شرابدن وقماردن اوتری سندن صورورلر مرویدرکه عمرو معاذ رضی الله عنهما

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه دیدیلر بزه شراب وقمارك فتواسنی سویله زیرا آنلر عقلی فاسد
ومالی نابود قیلارلر حق سبحانه وتعالی حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدوب بیوردی
(قل فیهما اثم کبیر) سویله ایکسنك استعمالنده بیوك کناه وار (ومنافع للناس) وآدمیلره منفعتلر
وار وانلرك منافعی بودرکه خمر حرارت طبعیه یه نشو ونما ویرر وبخیلی جومرد قیلار ولکه اولانه
جرأت ویرر وقمار تحصیل مالی ونسلی غلبه محلنده تلذذی افاده ایدر (واثمهما اکبر من نفعهما)
وانلرك استعمالندن حاصل اولان کناه نفعلرندن بیوکدر زیرا اندکلو عان اشیا وار ایسه
انلردن پیدا اولور بیلمك کرککیم اسلامده شرب خمر مباح ایدی پس بو آیت کریمه نازل اولدقده صحابه
کرامك برکروهی آنك نفعك ملاحظه ایدوب استعمال ایتدیلر وبعضیسی آنك اثمندن وهم چکوب
ترك ایتدیلر بعده ایچنلرك بربلوکی نماز قیلمغه شروع ایدوب امامکری قل یا ایها الکافرون اعبد ما تعبدون
اوقودی پس حق جل وعلا یا ایها الذین آمنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سکارا آیتنی منزل قیلدی
بوندنصکره اوقات نمازدن ماعدا اوقاتده ایچنلر آز اولدی برکون ایچنلر اراسنده غوغای
مستان واقع اولوب حضرت عمر رضی الله عنه جناب رب الاربابدن نیاز ایدوب دیدیکه یا الهی خمر
خصوصنده بزه برشافی بیان ایت حق سبحانه وتعالی لطف وکرمیله انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام
رجس من عمل الشیطان آیتنی منزل قیلوب جمله لری آنك استعمالندن منتهی اولدیلر
(ویسئلونك ماذا ینفقون) دخی سندن صورورلرکه قنغی نسنه انفاق ایدلر سابقده
کچمشدیکه عمرو بن الجموح صوردیکه اموالمزدن قنغی شیئی انفاق ایدهلم جواب تعیین مصارفده
نازل اولمشدی بعده حضرتدن صوردیکه یا رسول الله ویرهجك نسنه لری بیلدك اما
ویرهجك نسنه یی بیلمدك حق جل وعلا حبیبنه بیوردی (قل العفو) سویله نفقه کزدن وعیالکزك
نفقه سندن ارتق اولانی ویرك (کذلك) نته کیم حکم انفاقی سزه بیلدردی (یبین الله لکم الآیات)
تکری تعالی سزکچون نشانلری بیان ایدر (لعلکم تتفکرون فی الدنیا والآخرة) تاکه سز دنیا وآخرتك
امورنده تأمل ایدهسز (ویسئلونك عن الیتامی) دخی اوکسزلرك احوالندن سکا صورورلر
مرویدرکیم چون ان الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما آیتی نازل اولدی وصی اولانلر اوکسزلرله مخالطه
ایتمکدن وامورلرنده قیام ایتمکدن وانلرله ییوب ایچمکدن اجتناب ایتدیلر صورت حال سرور کائنات
عرض اولنجق حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قل اصلاح لهم خیر) سویله اوکسزلرله
اصلاح ایچون مداخله ایتمك کندولردن اجتناب ایتمکدن خیرلودر (وان تخالطوهم فاخوانکم)

واکر انلرله ییوب ایچرسز اوزیکزه باس یوقدر زیرا انلر دینده قرنداشکزدرلر وقرنداش کرکدرکه
قرنداشیله مخالطه ایده (والله یعلم المفسد من المصلح) وایزد جل وعلا انلرله یرمازلق ایچون
مداخله ایدنی یولك ایچون مخالطه ایدندن تمییز ایدر (ولو شاء الله لاعنتکم) واکر حق سبحانه
وتعالی مشقتکزی ایستسیدی مشقتلو ایشلر سزه تکلیف ایدردیکه انلرله خلط ایتمکدن سزی منع
ایدردی (ان الله عزیز) بی شبهه کیم حق جل وعلا سزه مشقتلو ایشلری تکلیف ایتمکه قادردر
(حکیم) مصلحتك اقتضاسنه کوره ایش ایشلر مرویدرکه سرور انبیا صلی الله علیه وسلم مرثد
غنوی مکه مکرمه یه کوندردیکه اندن فلان مسلمانلری چیقره اندن آنده بولندیکی عصر جاهلیه ده
دوستی اولان عناق نام خاتون کندو وسیله کورشوب کذشته اولان معامله یه کندوینی دعوت ایلدی
مرثد حضرتلری کاسیولدی دین اسلام اول معامله دن مانعدر عناق ایتدیکه اولمزسه اولسون مرثد سویلدی
اودخی حضرتك اذننه موقوفدر بعده حضرتدن بو خصوصده استیذان ایدیجك حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ولا تنکحوا المشرکات) وتکریه ورتاق قیلان قاریلر اولنمکز (حتی یؤمن)
انلر ایمانه کلینجه (ولامة مؤمنة خیر من مشرکة) وتحقیقا کیم برایمانه کلمش قرواش ایمانسز خاتوندن
یکدر (ولو اعجبتکم) واکر مالی وجمالی ایچون خوشکزه کلدی (ولا تنکحوا المشرکین حتی یؤمنوا) ومؤمن
اولان خاتونلری مشرك اولانلره اولندرمکز انلر ایمان کتورمینجه (ولعبد مؤمن خیر من مشرك) وبی
شبهه ایمانه کلمش برقول برایمانسز حردن یکرکدر (ولو اعجبکم) واکر آنی بکندیکز (اولئك) اول مشرکات ومشرکین
(یدعون الی النار) دوزخه چاغررلر یعنی جهنمك کیرمسنه سبب اولان نسنه یه خلقی دعوت ایدرلر
(والله یدعوا الی الجنة والمغفرة) وحق تعالی بهشته وکناهلرین یارلغمسنه لسان رسل ایله دعوت ایدر
(باذنه) توفیق وتیسیر ایله (ویبین آیاته للناس) وآدمیلره نشانلرین اشکاره قیلار (لعلهم یتذکرون)
تاکه انلر پند ونصیحت الهلر (ویسئلونك عن المحیض) دخی قاریلرك حیضندن اوتری سندن صوررلر
مرویدرکیم اهل جاهلیه نك دأبی بوایدیکیم قاری حیضده اولنجق انکله ییوب ایچمزلردی ومخالطه سنك
اجتناب ایدرلردی نته که یهود ومجوس ایشلرلردی واول وقتکه اهل جاهلیه شرف اسلامله مشرف
اولدیلر او حال اوزره قالدیلر تاکه حضرت ابوالدحداح صحابه نك بربلوکیله حضرتدن سؤال ایتدیکده
جناب رب الاربابدن بو جواب کلدیکه (قل هو اذی) سویله یا محمد حیض بربد نسنه در (فاعتزلوا
النساء فی المحیض) پس قاریلردن اوزاق اولك حیضده اولدقلرنده یعنی انلرله مخالطه ایدك انجق
جماع ایتمك نه انکه یهود ومجوس کبی ایشلیه سزکه انلری اولردن طشره ایده سز ونه نصاری کبیکه

انلرله بردن مخالطه ایدوب جماع ایدەسز وبو حال یهودك افراطی ونصارانك تفریطی
اراسنده متوسطدر (وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَ) وانلره یقلشمك یعنی آنلره جماع ایتمکو
فانلری مدتك اکثرنه کسلنجیه وآنك اکثر مدتی اون کونله تقدیر اولنمشدر (فَإِذَا تَطَهَّرْنَ)
پس قچنکه غسل ایدوب پاك اولورلر (فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّٰهُ) انلره کلك اول یردنکه تکری
تعالی سزه اکا کلمکی فرمان ایدوب آنی سزه حلال قیلدی (إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ) که بی شبهه
حق جل وعلا کناهلردن توبه ایدنلری سور (وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ) وپاك اولانلری سور یعنی حائضدن
ونامشروع اولان یردن اجتناب ایدنلری سور مرویدرکه یهود دیرلردی هر کیم قاریسنه مباح
اولان سمتدن مباشرت ایدر اول کیفیتله که قارینك ارقه سی قوجاغنده اوله اوشاغی شهلا کلور
حق جل وعلا انلرك کلامنی رد ایتمك ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ) قاریلرکز
سزه اکین یری کبیدر (فَأْتُوا حَرْثَكُمْ) پس اکینکزه کلك یعنی قاریلریکزه کلك نته که اکینلرکزه یرلرینه
کلورسز (أَنّٰى شِئْتُمْ) نیجه که ایسترسز خواه ارقه لری اوزره یا تراك خواه یوزی اوزره خواه یانکی
اما بو شرطله که اکین یری اولمیان محله دکمیه زیرا اکا واران کمسنه حضرت لعنت ایتمشدر قال
صلی الله علیه وسلم ملعون من اتی امرأة فی دبرها (وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ) وجانلریکز ایچون ایلرو کوندرك
یعنی قاریلره کلدیککز محل ویشا وقطلب ایتمك نیتیله انلره وارك (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) وایزد ذو الجلالدن
خوف ایدك معاصیدن اجتناب ایتمکله (وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ) وبیلك کیم علی التحقیق سز اکا بولشیجوسز
(وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) ومؤمنلر جنتله ودیدارك مشاهدەسیله مژده ویر منقولدرکه ابن رواحه خداننك نامنه
اند ایچدیکه همشیره سنك قوجه سی بشر بن النعمانله سویلشمیه وکالحسنی دکیه وهمشیره سیله کندویی
بارشدرمیه حق سبحانه وتعالی بو ایتی منزل قیلوب بیوردی (وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ) وتکرینك
ادینی اندلریکزه سپر قیلمك (أَنْ تَبَرُّوا) اندنکه ایولك ایتمیه سز (وَتَتَّقُوا) واندنکه حرودن پرهیز کارلق
ایدوب سویلشمیه سز (وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ) وادمیلر اراسنده صلح ایتمیه سز (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ) وتکری تعالی
اندلرکزی کمال اوزره ایشیدیجی (عَلِيمٌ) ضمیرلرکزده اولان معنایه دانادر (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ
فِي أَيْمَانِكُمْ) ایزد ذو الجلال سزی بیهوده لکله دوشن اندلرکزده مؤاخذه ایتمز یعنی آنك سببیله سزه
عقاب ایتمز یمین لغو امام اعظم رضی الله عنه قتنده اودرکه انسان برنسنه اوزره آند ایچه اوکمانله که
اول شئ درستدر صکره خلافی چیقار وامام شافعی قتنده یمین لغو سوز اراسنده انسانك لسانی
اوزره جاری اولان قسملردر لا والله بلی والله وهر تقدیر اوزره یمین لغوده کفارة واجب ولازم دکلدر.

سبحانه وتعالی انکله مؤاخذه ایتمز (وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ) ولکن اول اندلرله سزی مؤاخذه
ایدرکه کوکللریکز آنی قصد ایتمش اوله یعنی بر انسانکه کچمش نسنه اوزره آند ایچوب دیرا اول
شئ واقع اولدی وحال بوکه علی التحقیق بیلور کیم دیدوکی سوز خلاف واقعدر او کونا شخص
بو یله یمین ایتمك سببیله اخرتده مؤاخذه اولور وبوکا یمین غموس دیرلر وبر آدمی کلجك شئ اوزره
آند ایچه مثلا دیسه والله فلان کمسنه ایله سویلشمیم صکره سویلشسه اول آدمه کفارة
لازم کلور (وَاللّٰهُ غَفُورٌ) وحق سبحانه وتعالی قوللرینه چوق مغفرت ایدرکه یمین لغودن اوتری
کندولرین مؤاخذه ایتمز (حَلِيمٌ) هر ایشده عقوبتی تعجیل ایتمز (لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ)
شول کمسنه لرکه قاریلرندن اجتناب ایتمکه آند ایچرلر (تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ) درت آی انتظار ایتمك
(فَإِنْ فَاءُوا) پس اکر آند ایچنلر درت آیك اثناسنده رجوع ایدیلر مباشرت ایتمکله کندولره ممکن
ایسه یا خود سوزله (فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه بو کونا یمینی بوزوب کفارتك ویرنه
تکری مغفرت ایدوب اکا زیاده رحمت ایدر (وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ) واکر قاریلرندن اجتناب ایتمکه
اند ایچنلر بوشمغی قصد ایتدیلرکه مدت مزبوره ده رجوع ایتمدیلر (فَإِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ) علی التحقیق
خدا عز وجل انلرین سوزین کمال اوزره ایشیدیجی (عَلِيمٌ) نیتلرینی زیاده بیلیجیدر (وَالْمُطَلَّقَاتُ
يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ) وبوشنمش قاریلر جانلرینه اوچ قان کورمسنك کچمسین انتظار
چکدررلر (وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ) وانلره حلال اولماز (أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ) کیم صاقلیه لر
شول نسنه که تکری تعالی رحملرنده خلق ایتدی اوشاقدن وحیضدن (إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ) اکر تکریه وروز جزایه ایمان کتورر لر (وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) وقوجه لری دوندرمکلرینه
اولرکه دن احقدرلر (فِي ذٰلِكَ) انتظار چکدکلری مدتده (إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا) قوجه لر قاریلرینه
ایولکن ایسترلرسه نه اینجیتمك ایچون دوندوره لر (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ) وقاریلر اوزره اولان
کشیلرك حقوقی کبی کندولرینك کشیلر اوزره حقوقلری وار (بِالْمَعْرُوفِ) حسن معیشتله کوزل
عشرتله (وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ) وکشیلرك قاریلر اوزره حقده زیاده لری وار (وَاللّٰهُ عَزِيزٌ)
وحق سبحانه وتعالی احکامه مخالفت ایدندن انتقام المغه قادردر (حَكِيمٌ) مصالح وحکمتلر ایچون
احکام قوردی (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ) شرعی بوشمق که انده رجعت اولور ایکی بوشمقدر (فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ)
اندن صکره رجعت ایدوب ایولکله طوتمقدر (أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) یا ایولکله قویی ویرمکدرکه رجعت ایدوب
دوندرمیه (وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا) وسزه جائز دکلدر انلره ویردیککز نسنه دن بر ذره الهسز

(الا ان يخافا الا يقيما حدود الله) مكر اولوقتكه قوجه وقاری قورقه‌لر كيم تكرينك احكامن برينه كتورميه‌لر مرويدركه جميله نام خاتون قوجه‌سن ثابت بن قيسی سومزدی پس حضرتك حضورينه كلوب ديدی يا رسول الله شمدنصكره قوجم ثابت ايله عشرت ايدوب بر برده جمع اولنمغ محالدر والله بن آنی دينده ونه طبيعتنده عيب ايدرم انجق ايستمم كه اسلامده كفر ايده‌يم آنی سومديكم اجلدن كندوبی تحمل ايدمم ومحبت ايمديكمك سببی بودركه بر كون چادرك اتكنی قالدروب آنی بر جماعتله كلور كوردم بقدمكه انلرك انجق بوبلوسی وقره يوزلوسی وبدچهره‌لوسی كند وسيدر حق جل وعلا بوآيتی منزل ايدی بعده جميله ثابتدن مهر ايچون الديغی باغی كندويه دوندروب خلع اولدی (فان خفتم) پس ای حاكم اولان كمسنه‌لر اكر قورقرسزكه (ان لا يقيما حدود الله) قوجه وقاری تكرينك احكامن برينه كتورميه‌لر (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) كشی اوزره قاری بوشنمق ايچون الديغی نسنه‌ده وبال اولماز وقاری اوزره جاننی قورترمق ايچون فدايه ويردوكی نسنه‌ده دخی كناه اولماز (تلك حدود الله) بومذكور اولان احكام تكرينك صنورلريدر (فلا تعتدوها) پس انلری تجاوز ايتمكز (ومن يتعد حدود الله) وهركيم تكرينك صنورلرين كچر (فاولئك هم الظالمون) اولكروه كندولره ستمكار اولانلر (فان طلقها) پس اكر اول ايكی بوشنمقدنصكره كشی قاريسن بردخی بوشادرسه (فلا تحل له من بعد) قاری كشيه بواوچنجی بوشنمقدنصكره حلال اولماز (حتى تنكح زوجا غيره) اول وقته دكين كه اندن اوزكه بر قوجه اولنه (فان طلقها) پس اكر ايكنجی قوجه قاری بوشادر (فلا جناح عليهما) اولكی قوجه اوزره وبو مطلقه اولان قاری اوزره وبال اولمازكه (ان يتراجعا) عده‌سی منقضی اولدقدنصكره نكاح جديد ايله بری برينه دونه (ان ظنا ان يقيما حدود الله) كمان ايدرلرسه كه تكرينك احكامك برينه كتورمكه قدرتلری وار (وتلك) بومذكور اولان تحليل وتحريم (حدود الله) خدانك صنورلريدر (يبينها لقوم يعلمون) انلری اشكار ايدر بركروه ايچونكه فهم ايدوب مقتضاسی عملله عمل ايدرلر (واذا طلقتم النساء) وچن قاريلری بوشادرسز (فبلغن اجلهن) پس عده‌لرينك اخرينه ايرشرلر (فامسكوهن بمعروف) ايولك ايتمك قصديله انلره مراجعت ايدك (او سرحوهن بمعروف) يا ايولكله انلری قويی ويرك (ولا تمسكوهن ضرارا) وانلری طوتدرمك كندولره ضرر قصديله (لتعتدوا) تاكه كندولره ضرر ايده‌سز عده‌نك اوزامسيله زيرا بعض كمسنه‌لر قاريلرين بو كونه بوشادرلردی اول بربوشنمقله بوشادرلردی عده‌لری منقضی اولمغه يقلشدقده مراجعت ايدرلردی برايكی كون كچمدن

بربوشنمق دخی بوشادرلردی ينه منوال سابق اوزره حركت ايدرلردی اوچ طلاق تمام اولنجه وبوندن مقصدلری همان قاری‌يه ايذا ايتمكدی حق تعالی انلری اول فعلدن بو آيتله نهی ايلدی وآنی ارتكاب ايدنه اولهجق نسنه‌يی بيان ايدوب بيوردی (ومن يفعل ذلك) وهركيم اول ايشی ايشلر (فقد ظلم نفسه) بی شبهه كه جاننه ستم ايتمش اولدی كه آنی مستحق عقاب قلدی (ولا تتخذوا آيات الله هزوا) وتكری تعالی نك احكامنی مسخره‌لك ايدنمكز بو آيت بر قومك حقنده نازل اولديكه طلاق ونكاح وعتاق ايدوب ديرلردی كه براوينوردق (واذكروا نعمت الله عليكم) واوزريكزه اولان تكرينك نعمتنی ياده كتورك (وما انزل عليكم) واوزريكزه ايندرديكی نسنه‌يی دخی ذكر ايدك (من الكتاب) قرآن عظيم الشاندن (والحكمة) وسنت نبويه‌دن (يعظكم به) انكله سزه پند ونصيحت ايدر (واتقوا الله) واحكامك مخالفتنده تكريدن خوف ايدك (واعلموا ان الله بكل شيء عليم) وبيلك علی التحقيق كيم حق تعالی هرشيئی كمال اوزره بيلجيدر (واذا طلقتم النساء) وچن قاريلری بوشادرسز (فبلغن اجلهن) پس مدتلرينك انتهاسنه ايرشدیلر يعنی عده‌لری منقضی اولنجق (فلا تعضلوهن ان ينكحن ازواجهن) كندولرين منع ايتمككه كندو قوجه‌لرينه نكاحيله وارهلر بوخطاب جميع خلقه‌در يعنی كركدركه اراكزده بو منع هيچ اولميه مرويدركه معقل بن يسار رضی الله عنه همشيره‌سن منع ايلديكه كندوبی تطليق ايدن قوجه‌يه واره حق تعالی اول آيتی منزل قيلديكه اوكونا ايشه مانع اولمكز (اذا تراضوا بينهم) يعنی ارالرنده رضا واقع اولوب (بالمعروف) حلال نكاحله وحسن زندكانيلكله (ذلك يوعظ به) بوحكم كه مذكور اولدی انكله وعظ اولنور (من كان منكم يؤمن بالله واليوم الآخر) سزدن شول كمسنه كه خدانك وحدانيتنه وروز جزانك اولمسنه ايمان كتورمش اوله (ذلكم ازكى لكم واطهر) بومذكور اولان حكمله عمل ايتمك سزه پاكيزه وپاكيزه‌تردر (والله يعلم) وايزد متعال سزه نافع اولان شيئ بيلور (وانتم لا تعلمون) وسز بيلمزسز علمكز قاصر اولديغيچون (والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين) وانالر اوشاقلرينه ايكی ييل كامل سود ويررلر (لمن اراد ان يتم الرضاعة) شول كمسه كه سود ويرمكك مدتنی تمام ايتمك ايستر (وعلی المولود له) وكندويه اوشاق طوغريلان كمسنه اوزره يعنی اوشاغك پدری اوزره (رزقهن) سود ويرنلرك ييجك شيئلری يعنی يمكلری (وكسوتهن) والبسه‌لری (بالمعروف) انصاف واعتدال ايله (لا تكلف نفس الا وسعها) برجان برشيئله تكليف اولنمز الا طاقت كتوردوكی نسنه ايله (لا تضار والدة بولدها) برانا اوشاغنه

ضربیتشترمسونکه کندوسنده آیروب پدرینه ویره (وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَلَدِهِ) ویدر دخی اوشاغنه
ضربیتشترمسونکه نفقه سنده قصور ایده (وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ) وپدرك وارثی اوزره
آنك کبی یعنی اوشاغك پدری متوفی اولسه نفقه سی پدرك وارثی اوزره اولور (فَإِنْ أَرَادَا
فِصَالًا) پس اکر آتا وانا ایکی سنه تمام اولمدن اول اوشاغی سوتدن آیرمق ایستدیلر (عَنْ تَرَاضٍ
مِنْهُمَا) که اول آیرمق ایکیسنك رضاسندن اوله (وَتَشَاوُرٍ) وارالرنده واقع اولان مشاوره
جهتندن صادر اوله (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا) پس اول ایشی ایتمکه اوزلرینه وبال اولمز (وَإِنْ أَرَدْتُمْ
أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ) ایسترسنزکه اوشاقلرکزی طایه لردن امزدره سنز (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
اوزریکزه آندن برکناه اولماز (إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ) چون ویرمك ایستدیککزنسنه طایه لره تسلیم
ایدرسنز (بِالْمَعْرُوفِ) شرعا مستحسن اولان وجهله (وَاتَّقُوا اللَّهَ) ونکریدن قورقك اطفالك خصوصنده
(وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وبیلك على التحقيق کیم خدا عز وجل ایشلدیککز اشیانك حقیقتنی
کما ینبغی بیلور (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا) دخی سزدن شول کیمسه لرکه دار آخرته
انتقال ایدوب قاریلر براقورلر (يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) ولمتوفی اولانلرك
قاریلری درت ای اون کون جانلرینه انتظار چکدررلر (فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ) پس چون مدتلرینك آخرینه
ایرشرلر یعنی درت آی اون کون تمام اولدقدنصکره (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه ای اهل ایمان
بروبال اولماز (فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ) ول قاریلر جانلرنده ایشلدکلری نسنه ده (بِالْمَعْرُوفِ
ایولکله یعنی شرعه موافق برایش ایشلسه لراندن اوزریکزه برکناه مترتب اولماز (وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) وحق جل وعلا ایشلدیککز شیئه غایتله مطلعدر (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
واوزریکزه ای نکاحه رغبت ایدنلر برباس یوقدر (فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ) شول نسنه دکه
انکله تعریض ایدیکز قاریلرك ایستمسندن یعنی اکربر بوشانمش قاری عدّه سی یامنده کنایت طریقیله
نکاحك طلب ایدرسنز اوزریکزه برنسنه لازم کلمز وکنایته بونك کبیکه کشی سویلیه بنم
نکاحه رغبتم وار برایو خاتون ایسترم وسن برایو خاتونسن (أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ
یاضمیرلریکزده ایستمکلرین صاقلدکز یعنی بوندن دخی اوزریکزه بروبال اولماز (عَلِمَ اللَّهُ
أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ) حق جل وعلا علم قدیمله بیلدیکه سز البته انلری اکرسز (وَلَٰكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ
سِرًّا) وانلری اکك لکن کیزلی ولان شیئ یعنی جوق جماع ایتمککزی انلره وعد ایتمکز (إِلَّا أَنْ
تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا) مکر برایو سوز سویلیه سز رمزایله واشارتله (وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ

النِّكَاحِ) وبونلرك عقد نکاحنه قصد ایتمك (حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) تاکه تکری تعالی یازدیغی مدت
انتهایه ایرشور یعنی عدّه لری منقضی اولنه دك (وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ) وبیلك کیم
بلاشبهه خدا عز وجل قلوبکزده اولان شیئ بیلور (فَاحْذَرُوهُ) پس عقابندن کندوکزی
صاقنك (وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ) وبیلك على التحقيق خدا عز وجل جوق مغفرت ایدر عقابندن
خوف ایدنه (حَلِيمٌ) عذابکزی تعجیل ایتمز (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه برنسنه لازم کلمز
(إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ) اکر قاریلری بوش ایدرسنزکندولرین دکمدن اول (أَوْ تَفْرِضُوا
لَهُنَّ فَرِيضَةً) یابوشادرسنزکندولره مهر تقدیر ایتمکزدن اسبق یعنی برکیمسه برقاریی اولندی
اما انکله تهاکورشدی ونه اکا برمهر تعیین ایلدی اکر آنی بوشادر اوزرینه مهر ویرمسی لازم
کلمز انجق حاللرینه کوره اکا برنسنه ویرمسی لازمدرنته کیم حق جل وعلا بیورر (وَمَتِّعُوهُنَّ) وانلره
برنسنه ایله مهرمند ایدك (عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ) دولتمند اوزره دولتنه کوره (وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ)
ویوقسل اوزره فقرینه کوره (مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ) بربهره مندلك که شرعده وعرفده مستحسن اوله
وآنی ائمۀ حنفیه برمعجر وبرچارشف وبرکوملك ایله تقدیر ایتمشلر (حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ) اول
تمتیع ایتمك ایولك ایدنلر اوزره درست حق اولدی (وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ) واکر
انلری بوشادرسنزکندولرین دکمدن اول (وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً) وحالبوکه کندولره برمهر
تعیین ایتمشدیکز (فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ) تعیین ایتدیککزنسنه نك یاریسین انلره ویرمککز
لازمدر (إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ) مکر قاریلر حسن رضالریله وازکچه لر (أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ
النِّكَاحِ) یا اول کیمسه عفو ایده که النده در نکاح امری یعنی نکاحك عقد وحلنه مالك
اولان قوجه عفو ایده که قارینك مهرین بالتمام ویره (وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ) وسزدن ای کشیلر
وازکچمك ومهرین ویرمك پرهیزکارلغه غایتله یقیندر رویدرکه جبیر بن مطعم برقاریی اولندی کا
داخل اولمدن بوش ایتدی بعده مهرین بالتمام ویروب دیدی عفوه بن احقم (وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ
بَيْنَكُمْ) واراکزده بری بریکزه ایولك ایتمسین اونتمك (إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بی شبهه کیم ایزد
متعال ایشلدیککز اشیایی زیاده کورجیدر (حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ) فرض اولان نمازلر اوزره
محافظه ایدك یعنی انلری وقتلرنده قیلك واوزلرینه مداومت ایدك (وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ)
وعلى الخصوص اورته نمازی اوزره وبش وقت نمازدن صلوة وسطى قنقی نماز اولدیغنده اقوال متعدده
وار اصح اولان ایکندی نمازیدر (وَقُومُوا لِلَّهِ) ونمازده الله ایچون طورك (قَانِتِينَ) متذللین

اولدیغکز حالده (فان خفتم) پس اکر نمازی قیلمق ایستدیککزده دشمندن قورقدیکز (فرجالا او
رکبانا) نمازی قیلك پیان اولدیغکزده طورمق ممکن دکل ایسه یاتمش اولدیغکز حالده (فاذا
امنتم) پس اول وقتکه امنیت پیدا ایدوب قورقوکز قالمیه (فاذکروا الله) تکرینی یاده کتورك
یعنی امینلك نمازین قیلك (کما علمکم) نته که سزه اوکرتدی نمازك شرائط وادابندن. ما لم تکونوا
تعلمون) شول نسنه که سز آنی بیلمزدکز (والذین یتوفون منکم) وسزدن وفات اولان کسنه لر
ویذرون ازواجا) وقاریلری براقورلر (وصیة لازواجهم) قاریلرینه اصمرلمق اصمرلسونلر
متاعا) کچنیجك شئ یعنی متروکاتلرندن قاریلرینه نفقه ومسکن ویرلمسین اصمرلسونلر
الی الحول) بریله دك (غیر اخراج) اولمسکندن کیمسه کندولرین چیقرمیه حاصل کلام بوکه
اول کیمسه لرکه وجودلرنده موتك علاماتن مشاهده ایدرلرکدرکه ورثه لرینه سپارش ایدرلرکیم
قاریلرینه بریللق نفقه ومسکن ویره لر وبو حکم اسلامك اوائلنده ایدی صکره بریللق مدت
اربعة اشهر وعشراً آیتیله منسوخ اولدی ونفقه وسکنی وصیتی کندولره میراثی ایجاب ایدن
آیتله منسوخ اولدی (فان خرجن) پس اکر قاریلر قوجه لرك منزللرندن اراده لریله چیقارلر
فلا جناح علیکم) اوزریکزه برکناه اولمازای حاکملر (فیما فعلن فی انفسهن) جانلرینه ایشلدکلری
نسنه ده (من معروف) شرعه موافق اولان نسنه دن (والله عزیز) وحق سبحانه وتعالی هرکس
اوزره غالبدرکه حکمنه مخالفت ایدندن انتقام الور (حکیم) مصلحته کوره ایشی ایشلیدر
وللمطلقات) وبوشانمش اولان قاریلره (متاع بالمعروف) وجه معقول اوزره بر بهره مند
ایدجك شئ کندولره ویرلمسی لازمدر (حقا علی المتقین) پرهیزکارلر اوزره درست ثابت اولدی
کذلك) نته که بو حکامی سزه بیان ایتدی (یبین الله لکم ایاته) ایزد جل وعلا احکامك سزه بیان ایدر
لعلکم تعقلون) شاید سز اول احکامی تعقل ایدوب فهم ایده سز (الم تر) یا تعجب ایدوب بقرمیسین
ای نبی (الی الذین خرجوا من دیارهم) شول کسنه لره که منزللرندن چیقدیلر (وهم الوف)
وحالبوکه انلر بیکلر ایدیلر امام سدی رحمه الله نقل ایتدیکه واسط قربنده واقع اولان داوردان
کوینه بر طاعون دوشدی خلقندن بر مقدار صحرایه چیقدیلر چیقنلرك اکثری صاغ وسالم قالدی
کویك ایچنده قلانلرك اغلبی هلاك اولدی ایکنجی سنه دخی طاعون کندولره کلدی همان اول
کوی خلقی جمله قرق بیك یا سکز بیك ایدیلر بردن صحرایه چیقدیلر (حذر الموت) اولمدن
احترازایتمك ایچون (فقال لهم الله موتوا) پس حق جل وعلا انلره دیدی میت اولك بلا توقف

ارحقله

ارحقله قولری اولدیلر وبر روایتده اوزرلرینه برملك چاغردی آنك صوتندن جمله سی هلاك
اولدیلر (ثم احیاهم) صکره کندولرین حق سبحانه وتعالی دیری قیلدی مرویدرکه حضرت خزقیل علیه
السلام انلرك اوستنه کچوب کوردی انلرك بدنلری چوریوب کموکلری قالمشدر اندن تعجب ایدوب
حق سبحانه وتعالادن اکا خطاب کلدیکه کندولرین چیغر کیم تکرینك فرمانیله قالقك
حضرت خزقیل انلری چیغردی قمولری یاق اوزره قالقوب دیمکه باشلدیلر سبحانك اللهم
وبحمدك لا اله الا انت وبو قصه نك ایرادندن مراد بودرکه اهل اسلام جهاد اوزره جرأت
پیدا ایدوب قضاء رضا کوستره لر (ان الله لذو فضل علی الناس) تحقیقا کیم خدا عز وجل
خلق اوزره اولو احسان ایه سیدر (ولکن اکثر الناس لا یشکرون) ولکن آدمیلرك چوغی نعمته
اعتراف ایتمزلر چون حق سبحانه وتعالی بیان ایتدیکیم فرار ایتمك موتدن قورترمز ومقدر
اولان البته واقع اولمیدر اهل اسلامه جهادی امر ایدوب بیوردی (وقاتلوا فی سبیل الله) وخدانك
یولنده جنك ایدك (واعلموا ان الله سمیع) وبیلك علی التحقیق کیم خدا عز وجل جنکندن تخلف
ایدنك سوزینی وکاوارانك کلامنی ایشیدر (علیم) ضمیرلرنده اولان اشیایی بو بیلودر
من ذا الذی یقرض الله) کیمدر اول کیمسه که تکرینك رضاسن تحصیل ایتمك ایچون صدقه ویرد
قرضا حسنا) بر کوزل صدقه بیلکیم صدقه قرضله تعبیر اولندی بو مناسبتله که حق سبحانه وتعالی
آنك عوضنی ویررنته کیم قرض الان کسنه بورجنی ادا ایدر (فیضاعفه له) حق سبحانه وتعالی
اول صدقه نك عوضنی آخرتده اکا قات قات ایدر (اضعافا کثیرة) چوق قاتلر (والله یقبض ویبسط)
وتکری تعالی بعض کسنه لر اوزره رزقی تقتیر ایدر وبعض کسنه لر اوزره توسعه ایدر مصلحتك
اقتضاسنه کوره (والیه ترجعون) وآنك جزاسی سمتنه دونمش قیلنورسز پس عملکزه موافق
سزه جزاویرر (الم تر الی الملأ من بنی اسرائیل) بقمزمیسز حضرت یعقوب اوشاقلرندن مشورت
ایچون اوتورن کروهه (من بعد موسی) حضرت موسانك وفاتندن صکره (اذ قالوا لنبی لهم
فحین کندولره مرسل اولان پیغمبره سویلدیلر واوصح اقوال اوزره اشموئیل علیه السلام ایدی
ابعث لنا ملکا) بزه بر پادشاه کوندر یعنی ارامزدن برشخصی پادشاهلغه تعیین ایت (نقاتل فی سبیل الله
تاکه آنك رأی ومعونتیله تکرینك یولنده جنك ایده لم (قال هل عسیتم ان کتب علیکم القتال الا تقاتلوا
پیغمبرلری دیدی شاید سز جنك ایده مزسز اکر اوزریکزه جنك متعین اولورا (قالوا وما لنا
ان لا نقاتل فی سبیل الله) اوجماعت دیدیلر بزه قنی مصلحت حاصل اولورخدانك یولنده جنکی

نزلك ایتمکدن (وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا) وحالبوکه بزه بولیش اولدیکیم منزللریمزدن وطوغلریمزدن
طشره قیلندق یعنی جالوت واتباعی بزی مکانمزدن واولادمزدن آیردیلر واولکیش اوکونه اولمشلر ایدیکه
جالوت وکندوسیله اولان عمالقه طائفه‌سی روم دریاسنك ساحلنده سکنی ایدرلر ایدیکه قوت
وتجبرلری مقتضاسیله بنی اسرائیلی مکانلرندن چیقاروب اوشاقلرین اسیر قیلدیلر (فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ
الْقِتَالُ) پس اولحالکه اوزرلرینه جنك متعین اولدی (تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) یوز دوندردیلر انجق
انلردن آز کیمسنه که یوز چویرمیوب جنکه واردیلر وآنلرك عددی اوچیوز اون اوچ ایدی اهل بدر
صاییسنجه (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) وحق سبحانه وتعالی جهادی ترك ایدن ستمکارلره داناادر
(وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ) وکندولره پیغمبرلری سویلدی (إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا) علی التحقیق تکری
تعالی سزه طالوت نام شخصی پادشاه کوندردی (قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا) دیدیلر اکا قنداولور
اوزریمزه پادشاهلق ایتمسی (وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ) وحالبودرکه بز پادشاهلغه اندن زیاده
استحقاقیه‌سی بوز زیرا پادشاهلق اجدادمزده ایدی (وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ) دخی دنیا مالندن
کندویه بر وسعت ویرلمدیکه آنکله پادشاهلغنه تمشیت ویره (قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ)
پیغمبرلری کندولره دیدی علی التحقیق خدای عزوجل اوزرکزه آنی برکزیده قیلدی (وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِسْمِ) دخی دانش وهیکلده اکا برکشاده‌لك ارتردی چون حضرت طالوت بیت الملکدن اولمیوب
فقیر اولمغین بنی اسرائیل پادشاهلغنی استغراب ایتدیلر حق سبحانه وتعالی انلرك سوزلرین
برقاچ کره رد ایلدی بری بوکه حق تعالی آنی بو ایشه مستحق کوروب کندو بی اصطفا ایتدی وبری بوکه
پادشاه اولانه زیاده بیلکی لازمدرکه آنکله جنك ورعایانك تدبیرك ایدروانی دخی حق سبحانه
وتعالی اکا احسان ایتمشدر وبری بوکه هیکلی عظیم اوله تاکه قلوبده هیبتی مستقر اوله وآنی
دخی خدای لایزال اکا برمرتبه‌ده ویردیکیم بلند قاملو انسان برابرنده طوروب الن اوزاتسه الی
انجق آنك باشنه ایرشردی (وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ) وتکری تعالی ایستدوکی کمسنه‌یه
مملکتنی ویرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ) وحق سبحانه وتعالی چوق احسان صاحبیدر ایستدوکی کمسنه‌یی
دولتمند ایدر (عَلِيمٌ) استحقاق صاحبنی بوبیلورچون بنی اسرائیله خبر ویردیلرکیم طالوت
اوزرکزه برکزیده اولندی آنك برکزیده اولمسنه پیغمبرلرندن بر دلیل ایستدیلر اندن دخی کندولره
خبر ویردیلرکه حق سبحانه وتعالی بیوردی (وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ) وپیغمبرلری کندولره سویلدی
(إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ) تحقیقا کیم پادشاهلغنك نشانه‌سی بودرکه (أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ) سزه

صندق کله (فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ایچنده پروردکارکزدن قلبکزه تسکین
ایلاجك نسنه وار (وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَى وَآلُ هَارُونَ) دخی حضرت موسی
وهرون علیهما السلامك متروکاتلرندن برقالمش شیء وار واول الواحك قریقلری
وحضرت موسانك عصاسی وطونلری وحضرت هرونك عمامه‌سیدر واول بومقامده نفس معناسنه‌در
وبو تابوتی عمالقه بنی اسرائیلدن آلوب شهرلرینه کتوردیلر خدای عزوجلك امریله قنغی مکانده که
قویدیلر اول مکانك اهلنه برآفت ایرشدی آخر الامر آنی برمزبله‌ده دفن ایتدیلر قچن طالوت
اوزرلرینه ملك تعیین اولندی ایزد جل وعلا فرشته‌لره امرایدوب تابوتی مکان معهوددن
چیقروب بنی اسرائیلك دیارینه آنی ییتشردیلر نته که حق تعالی بیوردی (تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ) فرشته‌لر
اول تابوتی قالدرر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ) بی شبهه تابوتك کلمسنده پیغمبرکزك صدق مقالنه
سزه بربیوك معجزه وار (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر تکریك وحدانیتنه تصدیق کتوریجیلر ایدیکز
(فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ) پس اول وقتکیم طالوت لشکریله عمالقه جنکیچون شهردن
ایرلدی مرویدرکه طالوت بنی اسرائیله سویلدیکیم بنمله بوجنکه کلمسون الا کنج وتوانا یکتلر
بعده ایستدوکی کیمسه‌لردن سکسان بیك یکت جمع اولوب سفره توجه ایتدیلر اتفاقا یولده
برحرارتلی فصلده برصوسز صحرایه دوشدیلر طالوتدن ایستدیلرکه تکری تعالی کندولره جوی
برایرمق آقتدره (قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ) طالوت دیدی علی التحقیق تکری تعالی ایستدیککز
ایرموسبیله سزی برایرمقله مبتلا ایتمك ایستر یعنی تجربه ایده‌نك معامله‌سی کبی سزکله برمعامله
ایدر (فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي) پس هرکیم اندن ایچراو بنم اتباعمدن اولماز (وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ
فَإِنَّهُ مِنِّي) وهرکیم آنی داتمزاو بنم اتباعمدندر (إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ) مکر ایچنلردن اول
کیمسنه که براوج صوالیله قالدردیکه اوبنم اتباعمدندر کتوردیلرکه تکری تعالی اول لشکرك
یولنده قدرت کامله‌سیله برایرمق آقتدردی چون لشکر اول هوانك حرارتندن اکا صوسز کلدیلر
(فَشَرِبُوا مِنْهُ) براوجدن زیاده آندن ایچدیلر (إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) انجق انلردن آز کیمسه‌لرکه
ایچمدیلر یا براوج صوایله اکتفا ایتدیلر مرویدرکیم اول کیمسه‌لرکه براوج صوایله قناعت
ایتدیلرکیم ایچملرینه ومطهرلرینه کفایت ایتدی وانکله قناعت ایتمیوب زیاده ایچنلرك
طوداقلری سیاه اولوب غزایه کیتمکه طاقتلری قالمدی بلکه ایدك الله کیم آخرت قصدنده
اولان دنیانك لایقی بوایرمق کبیدرکه انلردن هرکیم دنیاده برجزئی شیله اکتفا

ایتدی انکله بش روزه عمری کچیروب مقصد اعلایه واصل اولدی وهر کیم دنیانك زیب وزینتنك
صوییدن قانموق ایستدی درمانده قالدی (بیت مستزاد) ای قدد وتا کچدك ابرو هوسندن
ایل منزله ایردی ٭ کچ تیر کبی دست کمانداردن قالدك ٭ ای کند ویه دشمن
(فلما جاوزه هو والذین آمنوا معه) پس اول وقتکه طالوت وکندو وسیله ایمان کتورنلر اول
ایرمغی عبور ایتدیلر (قالوا) بری برینه دیدیلر (لا طاقة لنا الیوم بجالوت وجنوده) قوت
بزه بو قدر یوقدر بوکون جالوت ولشکریله مقاومت ایتمکه (قال الذین یظنون انهم ملاقوا الله)
دیدی شول کیمسه لرکه تکرینك جزاسین کورمسین اعتقاد ایدرلر (کم من فئة قلیلة) نیجه
ازکروه (غلبت فئة کثیرة) چوقلو آیه سی کروهه غالب اولدی (باذن الله) تکری تعالینك
فرمانیله (والله مع الصابرین) وخدا عز وجل صبر ایدنلرله در یعنی کندولری منصور
ایدوب قوت ویرر (ولما برزوا لجالوت وجنوده) وچنکیم اهل ایمان جالوت ولشکرینه
ظهور ایدوب جنکه صف بغلدیلر (قالوا ربنا افرغ علینا صبرا) دیدیلر ای پروردکاریمز
اوزریمزه بر اولو قتلموق دون یعنی بزه چوق صبر ویر (وثبت اقدامنا) وجنکده ایاقلرمزی
بکشتر (وانصرنا علی القوم الکافرین) وایمانسز اولان کروه اوزره بزه یاردم ایت (فهزموهم
باذن الله) پس مؤمنلر کروه کفاری تکری تعالینك توفیق وعنایتیله قچردیلر (وقتل داود
جالوت) وحضرت داود علیه السلام جالوتی اولدردی مرویدرکه حضرت داودك پدری
ایشانك یدی اوغلی وار ایدی یدیسیله طالوتك عسکرنده ایدی وحضرت داود انلرك کوچکی
ایدی حق جل وعلی پیغمبرلرینه خبر ویردیکه جالوتی داود اولدرر پیغمبرلری طالوتی بو معنادن
آکاه ایدیجك طالوت حضرت داودك احضارینه فرمان ایتدی یولده کلورکن کندوی اوچ
طاش خطاب ایتدی بکیم بزی ال تاکه جالوتی بزمله قتل ایدهسن اول اوچ طاشی الوب توبره سنه
وضع ایتدی صف قتال بغلندقده حضرت داود مزبور طاشلری فلاخنه قویوب جالوته
طوغری آتدی باذن الله تعالی جالوتك دماغی انلرله بربا اولدی بلا توقف قالان
لشکر شکست اولدی بعده طالوت کندو قزینی حضرت داوده اولندردی وپادشاهلق
کندویه راجع اولدی (وآتاه الله الملك) وحق تعالی حضرت داوده پادشاهلغی ویردی (والحکمة
وپیغمبرلکی دخی (وعلمه مما یشاء) وایستدوکی نسنه دن آکا اوکرتدی یعنی زره ایشلمی
وحیوانانك لسانی فهم ایتمك کبی اشیایی آکا تعلیم ایلدی (ولولا دفع الله الناس بعضهم

ببعض) واکر تکری تعالی آدمیلرك برمقداریني برمقدارلریله صاوشدرمسیدی (لفسدت الارض
پریوزی بلوردی یعنی نوع انسانك بقاسنه موجب اولان امور ومصالح معطل اولوب زمینده
حاصل اولان منافع نابود اولوردی (ولکن الله ذو فضل علی العالمین) ولیکن ایزد جل وعلا
خلق اوزره احسان صاحبیدر (تلك آیات الله) مزبور اولان حکایت تکرینك قدرتی نشانلریدر
(نتلوها علیك بالحق) انلری اوزریکه طوغریلغله اوقورز (وانك لمن المرسلین) وبی شبهه سن
پیغمبرلکله مشرف اولانلردنسن (تلك الرسل) سنده معلوم اولان جماعت پیغمبرلردر (فضلنا
بعضهم علی بعض) انلرك برمقداریني برمقداری اوزره ایلرو طوتدق خصوصا اولدقلری فضائل
سببیله (منهم من کلم الله) اول پیغمبرلردن برکیمسه واردرکه تکری انکله سویلشدی واو حضرت
موسی علیه السلامدر (ورفع بعضهم درجات) وبرلرینك درجه سنی بوجه قالدردیکه
وجوه متعدده ایله وبلند مرتبه لریله قلانلر اوزره آنی تفضیل ایتدی واو محمد المصطفی
صلی الله علیه وسلمدر (وآتینا عیسی ابن مریم البینات) وحضرت مریم اوغلی مسیح علیه
السلامه آشکاره معجزه لر ویردك (وایدناه بروح القدس) وآنی جبریل علیه السلامله
مؤید قیلدق (ولو شاء الله ما اقتتل الذین من بعدهم) واکر تکری تعالی ایستسیدی پیغمبرلر
دنصکره اولانلر دیننده اختلاف ایدوب جنك ایتمزلردی (من بعد ما جاءتهم البینات) آشکاره
معجزه لر کندولره کلدکدنصکره (ولکن اختلفوا) ولیکن اختلاف ایتدیلر (فمنهم من آمن) پس
انلردن برکروه خدانك توفیقیله معجزاتی تصدیق ایتدیلر (ومنهم من کفر) وانلردن برکروه
معجزاتدن یوز دوندروب کفر ایتدیلر (ولو شاء الله ما اقتتلوا) واکر خدا عز وجل ایستسیدی
دینده اختلاف ایدوب صاوشمزلردی (ولکن الله یفعل ما یرید) ولیکن تکری تعالی ایستدوکی
نسنه یی ایشلر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (انفقوا مما رزقناکم) سزه روزی
قیلدیغمز نسنه دن ارباب استحقاقه ویرك یعنی اوزریکزه واجب اولان مال زکوتنی ویرك
(من قبل ان یأتی یوم) برکون کلمدن اول که (لا بیع فیه) نه ایچنده الش صاتم وارکه تدارك مافات
ممکن اوله (ولا خلة) ونه ایچنده دوستلق وارکه بردوست بردوستنه یاردم ایده (ولا شفاعة)
ونه دیلك ایتمك وارکه انك سببیله برکیمسنه نك قورتلسی ممکن اوله (والکافرون هم الظالمون) وایمانه
کلمیانلر کندولره ستم ایدنلر یعنی مال زکوتنی ادا ایتمیانلر ستمکارلق کندولره محصوردر انکچونکه مالی
محلنده وضع ایتمدیلر پس بو مقامده کافرلردن مراد زکوتی منع ایدنلردر تغلیظ وتهدید ایچون

كفر عنوانيله مذكور اولنديلر (اَللّٰهُ) صفات كماله جامع اولان ذات پاكك (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) وجوده
بر درست معبود يوقدر اندن غيرى (اَلْحَيُّ) على الدوام صاغلغله متصف اولان (اَلْقَيُّومُ)
عالمك تدبير ومحافظه سنده هميشه قائم اولان (لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ) نه اويقلق
كندويى الور ونه اويقو (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) كوكلرده هر نه وار و يرده هر نه وار كندويه مخلوق ومملوكدر
(مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ) كيمدر اول كيمسه كه قتنده ديلك ايدر (اِلَّا بِاِذْنِهِ) مكر فرمانيله شفاعت ايدر
(يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) اهل سمواتك و زمينك امورين بو جهانده و اوبر جهانده بيلور (وَلَا
يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ) وانك معلوماتندن بر آز نسنه يه بيلكى يتشمزلر (اِلَّا بِمَا شَاءَ) مكر اول
شيئكه كه استديكيم انلرك علمى اكا محيط اوله (وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) اسكليسى كوكلر
و يرى صيغدى بو كلام حق تعالينك كمال عظمتنه مثالدر (وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا) وكوكلر و يرك
صاقلمسى كندويه زحمت ويرمز (وَهُوَ الْعَلِيُّ) وكندو ز حد و دواهمدن بو جهه اولان (اَلْعَظِيمُ)
غايتله اولو اولانكه ماسواسى جنابى قتنده برامر مستحقردر بلكل ايدك الله بو آيت كريمه آيت
الكرسى عنوانيله شهرت بولمشدر حقنده فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيوردى هر كيم بش وقت
نمازك عقبنده بو آيت كريمه اوقورسه جنته كيرمكه كندويه موتدن غيرى بر نسنه مانع اولماز الا
صديق يا عابد وهر كيم ياتجق محلده آنى اوقورسه حق تعالى آنى وقومشوسنى وقومشوسنك قومشوسنى و چورهسنده
اولانلرى اولكيجه امين قيلار مرويدر كه انصاردن بر كيمسه نك ايكى اوغلى حضرتك بعثندن اسبق
ترسا اولوب شامه كتمشلر ايدى چون دولت اسلاميه ظهوره كلدى فربورك اوغللرى شامدن
مدينه يه قدوم ايتديلر پدر مشفق انلره ياپشوبكه البته دين اسلامه كلك حق سبحانه وتعالى
بو ايتى منزل قيلدى (لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) دين قبول ايتمده اكراه اولماز (قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ)
بى شبهه كه طوغرى يولى بولمق ازغونلقدن منفصل اولدى يعنى اسلامدن كفر وحق باطلدن
آيرلدى (فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ) پس هر كيمكه تكريدن اوزكه معبود اولانلره كفر ايدر (وَيُؤْمِنْ
بِاللّٰهِ) وتكرينك وحدانيتنه تصديق كتورر (فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى) لاشك كه محكم
قلبه ياپشمش اولدى (لَا انْفِصَامَ لَهَا) كه اكا قيرلق واپلمق يوقدر (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ) وتكرى تعالى عروة الوثقايه مستمسك
اولانلرك سوزين كمال اوزره ايشيدنجيدر (عَلِيمٌ) نيتلرينه داناد ر (اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا) ايزد ذوالجلال
ايمانه كلانلرك امورينه متوليدر (يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ) كفرك قرنلقلرندن ايمانك نورينه كندولرين چيقارر
(وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ) وكفر ايدنلرك امورينه حقله معبود اولان شياطين واصنام متوليدر (يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ

اِلَى الظُّلُمَاتِ) ايشغدن قرنلقلره كندولرين چيقارلر يعنى روز الستده اولان ايمانلرين كيدرولردن
سلب ايدوب كفره ذلتنه قيلارلر (اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) اول طائفه جهنم اهليلردر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
كندولر انده هميشه اقامت ايديجيلردر (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرَاهِيمَ) تعجب ايدوب بقمزميسن
شول كسنه يه يعنى نمروده كه ابراهيم عليه السلام ايله مجادله ايتدى (فِي رَبِّهِ) پروردكارينك
وحدانيتى اثباتنده (اَنْ اٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ) تكرى تعالى كندويه پادشاهلغى ويردوكيچون يعنى پادشاهلغك
كندويه ويرلسى كندويى مغرور ايدوب خدانك شاننده محاجه ايتمسنه باعث اولدى (اِذْ قَالَ اِبْرَاهِيمُ
مجادله ايتدى اولوقتكه خليل الله سويلدى (رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ) پروردكارم اول وجود
پاكدركه اجسامده حيوتى وموتى خلق ايدر (قَالَ اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ) نمرود سويلدى بن صاغلدرم
واولدررم يعنى قتله مستحق اولانلدن عفو ايدرم وبى كناه اولانى اولدررم (قَالَ اِبْرَاهِيمُ) حضرت ابراهيم
سويلدى (فَاِنَّ اللّٰهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ) پس ايزد عز وجل كونشى حالا چيقورردن چيقارر
(فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ) پس سن ايديكك دعواده صادق ايسك انى حالا بتجق يردن چيقر بدر (فَبُهِتَ الَّذِي
كَفَرَ) بو كلامدن صكره كفر ايدن كسنه يعنى نمرود مبهوت اولوب حجتى منقطع اولدى (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وتكرى تعالى ستمكار اولان جماعته طوغرو يولى كوسترمز (اَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ)
بو كلام سبقت ايدن آيت اولى اوزره معطوفدر پس تقدير كلام بويله اولور كه حضرت ابراهيمله واقع
اولان مجادله يه بقمزميسن يا بر كوى اوزره كچن كسنه كبى بقمدكمى (وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا) وحال بوكه
اول كوى ويرانه اولوب ديوارلرى طاملرى اوزره دوشمشدر اول شهر بودركه بو واقعه صاحبى
حضرت عزير عليه السلام در كه بخت النصر بيت المقدسى خراب ايتدكدنصكره حضرت عزيرى اسير
ايدوب بابل شهرينه كوتوردى بعده حق تعالى آنى انلرك شرندن قورتردى همان بلا توقف
بيت المقدس سمتنه توجه ايتدى اكا يقين اولدقده بو ويرانه كويده ارام ايتمكه نزول ايدوب بندوكى
اشكى قارشوسنه بغليوب آنك بقيه انجارندن بر مقدار انجير واوزم دوشروب انجيردن
بر آز ييدى واوزمى صيقوب شيره سندن بر آز ايچدى وبقيه لرينى صاقلدى وازپس اولكوى غايتله
خراب كوردى (قَالَ اَنّٰى يُحْيِي هٰذِهِ اللّٰهُ) ديدى تكرى تعالى نيجه بونى احيا ايدر يعنى معمور وآبادان
ايدر (بَعْدَ مَوْتِهَا) بو حد مسكنى ايدنلرا اولدكدنصكره (فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ) پس تكرى تعالى آنى اولدردى (مِائَةَ عَامٍ) يوز يل
(ثُمَّ بَعَثَهُ) صكره آنى شكل وهيئتده زنده قيلدى (قَالَ كَمْ لَبِثْتَ) حق تعالى اكا ديدى بو مكانده نه قدر اقامت ايتدك
(قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) حضرت عزير ديدى بونده اقامت ايتدم بر كون يا بر كونك بر مقدارى (قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ

حق سبحانه وتعالى اكا ديدى كمان ايتديككك كبى دكلدر بلكه سن بونده يوز ييل اقامت ايتدك (فانظر
الى طعامك وشرابك لم يتسنه) پس بق ييجككه واچجككه اصلا متغير اولمدى بو دكلو مدت
اوزرينه كچمش ايكن (وانظر الى حمارك) واشككه بق نيجه چورودى (ولنجعلك اية للناس)
وبو ايشى ايتدك تاكه سنى حشردن برنشانه وخلقه برعبرت قيلارز (وانظر الى العظام)
وحمارك كوكلرينه بق (كيف ننشزها) نيجه اكا حركت ويروب يرى يرى اوستنده تركيب ايدرز
(ثم نكسوها لحما) صكره انلره ات كيدررز (فلما تبين له) پس اولدمكه احياء موتى دمتكرينك اثار
قدرتى حضرت عزيره آشكاره اولدى (قال اعلم) ديدى حالا مشاهده ايله بيلدم نته كه بوندن اسبق
استدلال ايله بيلوردم كه (ان الله على كل شىء قدير) على التحقيق تكرى تعالى هر نسنه نك ايجادينه
توانادر (واذ قال ابراهيم) دخى ياده كتور اول وقتكه خليل الله سويلدى (رب ارنى كيف تحيى الموتى)
اى پروردكارم بكا كوستر نيجه اولمشلرى زنده قيلارسن حضرت ابراهيم عليه السلام بو سؤالى
ايتدى تاكه كندويه علم معاينه حاصل اوله (قال اولم تؤمن) ايزد عز وجل حضرت ابراهيمه
ديدى استدلال ايدوب تصديق ايتمدكمى كه بن اولمشلرى زنده قيلمغه قادرم (قال بلى) حضرت
ابراهيم ديدى بلى اكا تصديق كتوردشم (ولكن ليطمئن قلبى) وليكن اول سؤالى ايتدم تاكه
كوكلم آرام پيدا ايده (قال فخذ اربعة من الطير) حق تعالى حضرت ابراهيمه ديدى پس قوش
نوعندن درت نسنه ال كوكرچين وطاوس وقرغه وخروس (فصرهن اليك) پس انلرى
يانكه ال وبرخوش تأمل ايله تاكه ماهيتلرين برخوش بيله سن (ثم اجعل على كل جبل منهن جزءا)
صكره ياننده اولان طاغلردن هر طاغ اوزره انلردن برپاره قيل (ثم ادعهن) بعده اول قوشلرى
سويله خدانك اذن شريفيله كلك (يأتينك سعيا) شتاب ايدرك سكا كلورلر (واعلم ان الله
عزيز حكيم) وعين اليقين ايله بيلكيم على التحقيق تكرى تعالى طلب ايتديكك نسنه نك ايجادندن عاجز
دكلدر ايشنى محكم ايدر منقولدركه حضرت ابراهيمه امر اولنديكه اول قوشلرى بوغازليوب
باشلرين ياننده بتقيه قويه بعده جميع بدنلرين پاره پاره ايدوب قاريشدرد قدنصكره هاونده دوكه
اندنصكره انلرى درت حصه ايدوب هر برحصه سن برطاغ اوزره وضع ايده بعده باشلرى
ياننه الوب هر قوشى آدى ايله چاغره حضرت ابراهيم بو منوال اوزره ايشى ترتيب ايلدى خداى
ذو الجلال فرمانيله هر بر قوشك اجزاسى طاغلر باشنده وضع اولنان اجزادن آيريلوب بر يره
كلديلر پس صورت اصليه لرينه كيروب باشلرى سمتنه يورديلر (مثل الذين ينفقون

اموالهم فى سبيل الله) شول كمسنه لرك صفتى كه تكرى يولنده ماللرين بذل ايدرلر (كمثل حبة) بر دانه
نك صفتى كبيدركه (انبتت سبع سنابل) يدى خوشه بر دبيده بتوردى (فى كل سنبلة مائة حبة)
هر بر خوشه يوز دانه وار (والله يضاعف لمن يشاء) وتكرى تعالى ايستدوكى كمسنه يه ثوابك مقدارينى
قات قات ايدر (والله واسع) وحق جل وعلا چوق عطالودركه برحسنه نك مقابله سنده يدى
يوز ابولك وزياده ويرر (عليم) انفاق ايدنلرك نيتلرين بيلور (الذين ينفقون اموالهم فى سبيل الله)
شول كمسنه لركه تكرينك يولنده ماللرين ويررلر (ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذى) صكره ويردكلرى
نسنه يه منت وانجتمك يتشدرمزلر يعنى فقير بر فقيره برنسنه احسان ايدرلر آنى نه سوز ايله ونه فعل ايله
انجيدرلر بو آيت حضرت عثمان رضى الله عنه حقنده نازل اولدى چونكه جيش العسرتى بيك دوه ايله ولوازمله
تجهيز ايتدى وعبد الرحمن بن عوف حقنده دخى چونكه اول سفرده حضرتك حضورينه درت بيك درهم كتوردى
(لهم اجرهم عند ربهم) اول طائفه نك ثوابى كندولره مقرردر پروردكارلرى قتنده (ولا خوف عليهم)
ونه قورقو اوزرلرينه وار (ولا هم يحزنون) ونه كندولر غمناك اولورلر (قول معروف) كوزل سوز ايله
ديلنجى يى دوندرمك (ومغفرة) وديلنجينك ايتدوكى الحاحى عفو ايتمك (خير من صدقة) برصدقه
ويرمسندن يكدركه (يتبعها اذى) آنك اكسنه سنده انجتمك اوله (والله غنى) وحق سبحانه وتعالى
بايدر اول كمسنه لرك ويرملرندنكه صدقه لرينك ابرمغنى منت واذيتك خاشاكيله مكدر قيلارلر
(حليم) صدقه سنده منت ايدنك عقوبتنى تعجيل ايتمز (يا ايها الذين امنوا لا تبطلوا صدقاتكم
بالمن والاذى) اى ايمانه كلان كمسنه لر ويرديككز صدقه لرك ثوابنى منت وانجتمكله بطال ايتمكز
(كالذى ينفق ماله رئاء الناس) شول كمسنه كبيكه مالنى خلقه كوسترمك ايچون عطا ايدر (ولا
يؤمن بالله) وتكرينك وحدانيتنه تصديق كتورمز (واليوم الاخر) وروز قيامتك وقوعنه
دخى (فمثله) پس اول كمسنه نك حالى انفاقده (كمثل صفوان) بر هموار طاشك حالى كبيدركه (عليه تراب)
اوزرينه طپراق وار (فاصابه وابل) پس كابرى طامله لى يغمور دكدى (فتركه صلدا) در عقب
آنى طپراقدن پاك وهموار قيلدى (لا يقدرون على شىء مما كسبوا) اول مرائيلر قزاندقلرى شيئدن برنسنه
اوزره كوجلرى ولمز يعنى ريا ايله انفاق ايتدكلرى نسنه دن برشيئله انتفاع ايتمزلر نته كه اول طاشك
اوستنده كى اولان غباردن منتفع اولمدى (والله لا يهدى القوم الكافرين) وحق تعالى كافر اولانلرى
كروهنه ابولك ايتمكه ارشاد ايتمز (ومثل الذين ينفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله وتثبيتا من انفسهم)
وشول كمسنه لرك صفتى كه تكرينك رضالرين ايستمك ايچون ونفسلرندن صادر اولان يقينى

بكشترمك ایچون مالدین انفاق ایدرلر (كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ) برباغك صفتی كبیدركه بوكسك دوشمش
(اَصَابَهَا وَابِلٌ) اكا برعظیم طامله لی یغمور دكدی (فَاٰتَتْ اُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ) درعقب میوه سن ایكی قات
ویردی (فَاِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ) پس اكا برعظیم یغمور دكمزایسه كوچك طامله لی یغمور اكا كفایت
ایدر زمینی ایو اولدیغیچون یعنی بومقوله آدمیلرك هرنفقه سن حق تعالی ضایع ایتمز واكر
احواللری حسبیله تفاوت ایدر (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وحق سبحانه وتعالی ایشلدیككزایشلری
كماینبغی كورر پس اهل اخلاصه واهل ریایه ایشلرینه كوره جزالرین ویرر بعده ریا ئله صدقه ویرنلره
برمثال ذكرایدوب بیوردیكه (اَيَوَدُّ اَحَدُكُمْ) ایا بریكز سورمی همزه انكار ایچوندر یعنی هیچ سومزكه (اَنْ تَكُونَ
لَهُ جَنَّةٌ) كندویه برباغ اوله (مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ) خرمادن واوزمدن (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) اشجارنك
آلتندن ایرمقلر آقر (لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) كندویه آنك ایچنده هر میوه لردن اوله خرما واوزم
شرفیلریچون بالكز ذكراولندیلر والا لفظ ثمرات آنلره شاملدر (وَاَصَابَهُ الْكِبَرُ) وحالبوكه
اول باغ صاحبنه پیرلك دكمش اوله (وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ) واكا كسبدن عاجز اوشاقلر اوله
(فَاَصَابَهَا اِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ) پس اول باغه برشدتلو یل كه ایچنده آتش دكه درعقب
اندن یانه یعنی هركسنه نك حالی كه دنیاده مرائیلك ایدوب صدقه ویره وروز جزاده ایلیچق ویردوكی صدقه
برمددن ابسنیجه آنی نابود بوله شول كمسه نك حالنه بكزدكه اوكونه باغ صاحبی اولوب صكره باشنه
اول حال كله (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ) نته كه صدقه خصوصنده سزه بیان اولندی حق
تعالی سزكچون نشانلر بیان ایدر (لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ) تاكه سز آنلرده تأمل ایدوب اعتبار ایده سز (يَا اَيُّهَا
الَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ) ای ایمانه كلان كمسنه لر قزاندیغكز اشیانك پاكیزه لرندن
تصدق ایدك (وَمِمَّا اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ) وسزكچون یردن چقاردیغمز دانه ومیوه نك پاكیزه
لرندن دخی انفاق ایدك (وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ) ویمان شیئی آندن قصد ایتمك یعنی كسب ایتدیككز
شیئك یمانی یابردن سزه چیقردیغمز نسنه نك كوتی سن قصد ایتمك (تُنْفِقُونَ) ویرمكی تقدیر
ایتدیككز حالده (وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيهِ) وحالبوكه حقوقكزده سزه ویرلورسه سز آنی آلیجی دكلسز كوتی
اولدیغیچون (اِلَّا اَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ) مكر آلمسنده مسامحه ایده سز حضرت عبدالله بن عباسدن مرویدركه
اهل اسلام خرمانك یمانیله تصدق ایدرلردی پس حق تعالی بوآیتده اول فعلدن كندولرین نهی ایلدی
(وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ) وبیلك كیم علی التحقیق ایزد عزوجل انفاقكزه محتاج دكلدر انجق نفعكز ایچون
انفاق ایتمكی سزه فرمان ایلدی (حَمِيدٌ) مالكزدن پاكیزه نسنه ویره نك صدقه سن قبول ایدوب

مكافاتك ایدر (اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ) ابلیس لعین سزه فقری وعده ایدر یعنی انفاق ایتدیككز
محلده سزی فقرله قورقندرر (وَيَاْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ) وسزه بخل ایتمكه امر ایدر (وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ
وحق تعالی انفاقكزده سزه كندو كرمندن كناهلركزك عفوین وعده ایدر (وَفَضْلًا) دخی سزه
وعده ایدر انفاقكزدن افضل برعوض دنیاده یا آخرتده (وَاللّٰهُ وَاسِعٌ) وحق سبحانه وتعالی اهل تقوایه
چوق عطا ایدر (عَلِيمٌ) استحقاقلرینه داناد ر(يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ) علمك تحقیقك وعملك
اتقاننی ایستدوكی كمسنه یه ویرر (وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ) وهركیم كه حكمت ویریلورر (فَقَدْ اُوتِيَ خَيْرًا
كَثِيرًا) بی شبهه اول كمسنه یه چوق خیر ویرلدی (وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّا اُولُو الْاَلْبَابِ) وآیات مزبوره ایله بركمسنه
متعظ اولوب پند آلمز الا ارباب عقول اولان كمسنه لر (وَمَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ) ونفقه مقوله سندن هرنسنه كه صرف قیلدیكز
آز یاچوق اخلاصله یاریائله (اَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ) یااوزریكزه واجب قیلدیغكز نذر قسمندن
طاعتده یامعصیتده (فَاِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهُ) بی شبهه حق سبحانه وتعالی آنی بیلور پس اكا كوره سزه
جزا ویرر (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ) ومعصیتده مالرین تبذیر ایدن ستمكارلره اصلا یاردمجیلر
اولماز (اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ) اكر ویردیككز صدقه لری آشكار ایدر رسز (فَنِعِمَّا هِيَ) كوزل نسنه در
آنك آشكار اولنمسی (وَاِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ) واكر آنلری كیزلیوب فقرایه ویررسز
(فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) آنك كیزلی ویرلمسی سزه یكركدر (وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ) وحق تعالی سزدن
كناهلركزك برمقداریني محو ایدر (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) وتكری تعالی ایشلدیككز ایشه
دانادر كتوردیلركه طائفهٔ انصار اسلامه كلمدن اول یهودلره ارالرنده اولان رضاع ومصاهره
سببیله اوزرلرینه انفاق ایدرلردی چون اسلامله مشرف اولدیلر یهوده انفاق ایتمكلرین
مكروه كوردیلر بوصورت حضرت پیغمبره عرض اولنجق بوآیت كریمه نازل اولدی (لَيْسَ عَلَيْكَ هُدٰيهُمْ)
یهودك طوغری یول بولملری اوزریكه لازم دكلدر (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) ولیكن حق تعالی
ایستدوكی كمسنهٔ طوغری یول بولمغه موفق قیلار (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ) واوزریكزه واجب
اولمیان مالدن هرنه ویررسز (فَلِاَنْفُسِكُمْ) جانلریكزه دوزایسترسه منفق علیه مؤمن
اولسون ایسترسه كافر (وَمَا تُنْفِقُونَ اِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ) وسز ای اهل ایمان صدقه
ویرمزسز الا تكریننك رضاسن طلب ایتمك ایچون (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ)
ومالكزدن هرنسنه كه صرف قیلارسز ثوابی مع الزیاده سزه واصل اولور (وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ)
وحالبوكه سز ستم كورمش قیلنمزسز یعنی اعمالكزك ثوابندن برشیء سزدن نقصان اولماز

(لِلْفُقَرَاءِ) تصدقلریکزی بو قسملره ویرك (الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) شول بو قسملرکه تنکرینك
یولنده جهاد ایتمکه آلی قونلدیلر (لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ) جهاد ایله مشغول اولدقلرندن
یربوزنده تجارت ایچون سفر ایتمکه قدرتلری یوقدر (يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ) حاللرین بیلمیان
کمسنه کندولرین دولتلیلر کمان ایدر (مِنَ التَّعَفُّفِ) ایندکلری عفتدن اوتری (تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ)
انلری علامتلریله بیلورسن یعنی آنلری چهره لرینك صاررمسندن و بدنلرینك زبونلغندن و کوزلرینك
باشندن و قامتلرینك انحناسندن بیلورسن (لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ) خلقدن برشی طلب ایتمزلر
(إِلْحَافًا) الحاح و ابرام یوزندن و الحاحسز دخی سؤال ایتمزلر (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ) و مالکزدن
هر نسنه که فقرایه صرف ایدرسز (فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ) بی شبهه حق جل و علا انی کمال اوزره بیلور
(الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً) شول کیمسه لرکه کیجه و کوندز کیزلی و اشکارا
مالارین حق یولنده بذل ایدرلر بو آیت حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنهك شاننده نازل
اولدی ایچون مالك اولدیغی قرق بیك آلتونك اون بیکنی کوندوز و اون بیکنی کیجه و اون بیکنی کیزلی
و اون بیکنی اشکارا رضاء الله ایچون انفاق ایتدی (فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) کندولره ثوابلری
مقرردر پروردکارلری قتنده (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) و نه اوزرلرینه قورقو اولور
و نه انلر غمناك اولورلر (الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا) شول کیمسه لرکه معامله ایتدکلرنده ربا یرلر
(لَا يَقُومُونَ) قبردن قالقمزلر (إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ) الا اول کیمسه نك
قالقمسی کبیکه جنوندن اوتری جن کندوبی برہ چالر (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا) اول عذاب انلره اول
سببله اولدیکه دیدیلر (إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه خرید
و فروخت رباکبیدر (وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا) و حال بوکه ایزد عز و جل الم صاتمی حلال
ایدوب ربایی حرام قیلدی (فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ) پس هر کیمکه پروردکارندن
کندویه ربادن نهی اولنمغه برپند کلدی (فَانْتَهَى) پس آنی قبول ایتمکله ربا المسین ترك ایتدی
(فَلَهُ مَا سَلَفَ) ربا تحریم اولنمدن اول آلدیغی نسنه کندویه در (وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ) و انك ایشی خدایه
مفوضدر دیلرسه عفو ایدر دیلرسه مؤاخذه ایدر (وَمَنْ عَادَ) و هر کیم ربانك تحلیلنه
دوندی (فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ) اول کروه ربایی حلال کوردیلر جهنم اهلیدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
کندولر انك ایچنده اقامت ایدیجیلردر (يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا) حق سبحانه و تعالی ربا مالن نابود قیلار
(وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ) و صدقه لرین ثوابك آرتروب ایچندن چیقدیغی ماله برکت صالر (وَاللَّهُ

(لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ) و تنکری تعالی سومز هر حرامی حلال ایتمکه مصر اولان کافر کنهکاری (إِنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا) تحقیقا شول کیمسه لرکه ایمانه کلدیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) و کوزل ایشلر ایشلدیلر
(وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) و نمازی قلدیلر (وَآتَوُا الزَّكَاةَ) و واجب اولان صدقه ویردیلر (لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ) کندولره پروردکارلری قتنده جزالری ثابتدر (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) و نه اوزرلرینه قورقو وار
(وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) و نه انلر غمناك اولورلر مرویدرکه قریش طائفه سنك ثقیف طائفه سنه
ربالی بورجلری وار ایدی ایچون بورجك وعده سی حلول ایتدی بورجی و ربایی مطالبه ایتدیلر
حق تعالی بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ) ای ایمان کتورن کمسنه لر
تنکریدن خوف ایدك (وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا) و خلق اوزره شرط ایتدیککز ربانك بقایاسنی
ترك ایدك (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر ایمان کتورمش ایدیکز (فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا) پس اکر ربانك المسین
ترك ایتمزسکز (فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ) بیلك که تنکریدن و پیغمبرندن سزه برجنك اولور
ایچون ثقیف طائفه سی بو آیت کریمه یی ایشتدیلر دیدیلر تنکرینك و پیغمبرینك جنکنه طاقت
کتوره مرز (وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ) و اکر ربا یمسندن توبه ایدوب وازکچرسز سرمایه کز
سزه در (لَا تَظْلِمُونَ) نه ارتوق المغله ستم ایدرسز (وَلَا تُظْلَمُونَ) و نه رأس مالکزدن اکسلتمکله
ستم کورمش قیلنورسز (وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ) و اکر بو قسلق ایه سی بورجلی بولنورسه
(فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ) مهلت اولسون بایلق ایلنجیه دك (وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ) و بورجلی اوزره
صدقه ایتمککز یعنی متنی بورجدن ابرا ایتمککز یکرکدر سزه اکا مهلت ویرمکدن (إِنْ
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اکر بیلوردیکز انك ایچنده حاصل اولان ذکر جمیلی و اجر جزیلی (وَاتَّقُوا يَوْمًا) و بر کوننك
عذابندن خوف ایدك (تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ) که آنك ایچنده خدانك مکافاتنه دونرسز (ثُمَّ
تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ) صکره هر جان قزاندیغی نسنه نك مکافاتی کندویه ویریلور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ)
و حال بوکه کندولر ستم کورمش قیلنمازلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (إِذَا
تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ) ایچون بریکز بریکزه بر بورج ویررسز (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) بر معین مدته دك (فَاكْتُبُوهُ)
آنی بر صحیفه ده یازك (وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ) و اراکزده بریازیجی طوغریلغله یازسون
یعنی مال و مدتده زیاده و نقصان ایتمسون (وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ) و بریازیجی
امتناع ایتمسون یازمقدن تنکری تعالی کندویه اوکرتدوکی کبی یعنی شرعه موافق یازسون
(فَلْيَكْتُبْ) پس بیلدوکی کبی یازسون (وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ) و شول کمسه که بورج

اوزرینه دیمسنك مضموننی كاتبه سویلیسون (وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ) و پروردكاری اولان
تكریدن خوف ایتسون (وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْـًٔا) واندن بر آز نسنه اكسك ایتمسون (فَاِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ
سَفِيهًا) پس اوزرینه بورج اولان كمسنه بی عقل ومبذر اولسه (اَوْ ضَعِيفًا) یا صغیر بی تمییز اولسه
(اَوْ لَا يَسْتَطِيعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ) یا تقریر ایتمكه لیاقتی اولمیه (فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ) مربی ولره نیابت ایدن
كمسنه انصاف ایله تقریر ایتسون (وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ) واید یككز معامله اوزره
مسلمانلرك كیشیلرندن ایكی طانوق طانقلق ایتمكه طلب ایدك (فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ) پس طانقلر ایكی
كیشی اولمز ایسه (فَرَجُلٌ وَامْرَاَتَانِ) بر كیشی وایكی قاری طانقلق ایتسونلر (مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاۤءِ
طانقلردن پسند ایتدیككز كمسنه لردن چون قاریلرك شهادتنده تعددی شرط ایتدی آنك
علتنی بیان ایدوب بیوردی (اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰيهُمَا فَتُذَكِّرَ اِحْدٰيهُمَا الْاُخْرٰى) یعنی قاریلرك تعددی
اول مصلحت ایچوندركه بری شهادتی اونوده ورسه اوبری آنی یادینه كتورر (وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاۤءُ اِذَا
مَا دُعُوا) وامتناع ایتمسون طانقلر قچن شهادت ایتمكه دعوت اولنور (وَلَا تَسْـَٔمُوا اَنْ تَكْتُبُوهُ
وبورجی یازمقده مساهله ایتمكز (صَغِيرًا اَوْ كَبِيرًا) بورج كوچك اولمش یا بیوك (اِلٰى اَجَلِهِ) معین
وقتنه دكن كه مدیون اولان كمسنه آنی تعیین ایتمشدر (ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ) اول یازمغكز
زیاده عدالتدر تكری قتنده (وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ) وطانقلق ایتمكه زیاده طوغریلقدر (وَاَدْنٰى
اَلَّا تَرْتَابُوا) وبورجك مقدارنده وشهودك صحتنده شك ایتممككزه زیاده یقیندر (اِلَّا اَنْ تَكُونَ
تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ) مكر او تجارت اماده اولمش بر تجارت اوله كه آنی آراكزده كزدررسز
یعنی دست بدست ونقد بنقد معامله ایدرسز (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوهَا) اوزریكزه
بر كناه اولماز اكر آنی یازمزسز (وَاَشْهِدُوا اِذَا تَبَايَعْتُمْ) وشاهدلر طوتك قچن خرید وفروخت ایدرسز
بو آیتلرده مذكور اولان صیغه امور اغلب ائمه قتنده استحباب ایچوندر (وَلَا يُضَاۤرَّ كَاتِبٌ وَلَا
شَهِيدٌ) ویازیجی وطانوق ضرر چكدرلمسون یعنی یازیجی یازمقده اكراه اولنمیه وشاهد شهادت ایتمكه
جبر اولنمیه (وَاِنْ تَفْعَلُوا) واكر ضرری ونهی اولندیغكز نسنه یی ایشلرسز (فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ) بی شبهه كه
نهی اولندیغكز شیئك ایشلنمسی فرمانبرلكدن چیقمقدر ضرری سزه ایرشور (وَاتَّقُوا اللّٰهَ)
وتكریدن خوف ایدك (وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ) وحق سبحانه وتعالی سزه احكامی اوكردیرر (وَاللّٰهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) واول عز وجل هر نسنه یی بیلور (وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ) واكر سفر اوزره اولورسز
(وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا) وبر یازیجی بولمدیكز تا كه سزه ممسك یازه (فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ) قبض اولنمش

بركرو النسونلر (فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) پس اكر بریكز بریكزی امین طوتر (فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهُ
امانت ویرن كمسنه امانتی ویرسون یعنی مدیون بورجنی ویرسون (وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ) و پروردكاری
اولان تكریدن خوف ایتسونلر امانته خیانت ایتمیه (وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ) ویانكزده اولان درست
طانقلغی صاقلمكز (وَمَنْ يَكْتُمْهَا) وهر كیم آنی انكار ایدوب صاقلر (فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ) بی شبهه كیم
آنك كوكلی كنهكار اولور (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) وخدای لایزال ایشلدیككز نسنه یه دانادر
(لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) كوكلرده ویرده اولان مخلوقات تكری تعالینك قبضه تصرفنده در
(وَاِنْ تُبْدُوا مَا فِي اَنْفُسِكُمْ) واكر قلوبكزده اولان اشیایی آشكار ایدرسز (اَوْ تُخْفُوهُ) یا آنی كیزلی ایدرسز
(يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ) حق سبحانه وتعالی سزه انكله محاسبه ایدر (فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاۤءُ) پس ایستدوكی كمسنه نك كناهنی
فضل وكرمیله مغفرت ایدر (وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاۤءُ) وایستدوكی كمسنه یی اشكنجه ایدر (وَاللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) واول ذو الجلال هر نسنه اوزره توانادر كتوردیلر كه قچن بو آیت كریمه نازل
اولدی صحابه كرام اضطرابه دوشوب سرور كائنات صلى الله علیه وسلمك حضور عزتنه كلوب
دیدیلر یا رسول الله طاقتمزده اولمیان نسنه ایله تكلیف اولندق حضرت آنلردن استفسار
ایلیجك دیدیلر یا رسول الله قلوبمزده خطور ایدن معاصینك ارتكابی بزدفعی ممكن دكلدر كه
حضرت ذو الجلال والاكرام بزدن آنك محاسبه سن آلمق ایستر حضرت صلى الله علیه وسلم آنلره
بیوردیكه سز همان بنی اسرائل كبی اولمق ایسترمسزكه دیدیلر سمعنا وعصینا تا كه آنك سببیله اوزرلرینه
نیجه بلالر مسلط اولدی سزه لائق اولان بودركه دیه سز سمعنا واطعنا پس صحابه كرام سید انامك
كلامیله اطمئنان پیدا ایدوب دیدیلر سمعنا قوله واطعنا امره حق تعالی بو سوزك بركاتیله
مشكل صایدقلری ایشی تخفیف ویكند ولرین مدح ایدوب بیوردی (اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَاۤ اُنْزِلَ اِلَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ) پیغمبر صلى الله علیه وسلم پروردكارندن كند ویه ایندیلن نسنه یه ایمان كتوردی
(وَالْمُؤْمِنُونَ) وایمانه كلانلر دخی كه ایمان كتوردیلر (كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰۤئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ)
قولری تكرینك وحدانیتنه وفرشته لرك موجود اولملرینه وكتابلرینك وپیغمبرلرینك حق
اولدقلرینه ایمان كتوروب دیدیلر (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ) پیغمبرلرندن بر كیمسه ارایسن
ایرمز یعنی جمله پیغمبرلره تصدیق ایدرز نه یهود ونصاری كبی كه كیمسنه كفر ایدوب كیمسنه یی
تصدیق ایدرز (وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا) واهل ایمان دیدیلر خدانك فرمانی ایشیدوب
قبول ایلدك (غُفْرَانَكَ رَبَّنَا) ای پروردكاریمز مغفرتكی طلب ایدرز (وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ)

ودونك سنك طرفكدر (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) حق تعالى فضل وكرمندن بر جانى
بر شيئله تكليف ايتمز الا آنك طاقتنده اولان نسنه ايله (لها ما كسبت) حسناتدن قزانديغى
نسنه نك ثوابى كندويه در (وعليها ما اكتسبت) وسيئاتدن قزانديغى شيئك مكافاتى كندويه در
چون خداى عز وجل امت محمددن لطف وكرميله مشقتى تخفيفا بلديكنا. ولر تخفيفى طلب ايتمسنك
طريقنى بيان ايدوب بيوردى (ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا او اخطأنا) اى پروردكاريمز بزى معذب ايتمه
اكر اونتمق طريقيله يا قصدسزلكله بزدن بر كناه صادر اولدى (ربنا ولا تحمل علينا اصرا
اى پروردكاريمز دخى اوزريمزه بر بار كران يوكلتمه (كما حملته على الذين من قبلنا) نته كه بزدن اسبق
اولان كسنه لر اوزره يوكلتدك (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) اى پروردكاريمز دخى طاقتمزده اولميان
نسنه يى بزه يوكلتمه (واعف عنا) وكناهلريمزى بزدن محو ايت (واغفر لنا) وذنوبمزى پوشيده
قيل (وارحمنا) وبزى احسانكله اسركه (انت مولينا) سن بزم امورمزه متولىسن (فانصرنا
على القوم الكافرين) پس بى دين اولان كروه اوزره بزه ياردم ايت زيرا مولانك شانى بودركه
قوللرينه ياردم ايده مرويدركه چون حضرت صلى الله عليه وسلم بو دعالرله دعا ايتدى حق تعالى كندويه ديدكه ايستديكك
اشيايى اسكا ويردم دخى روايت اولنديكه حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى هر كيم سوره بقره نك
آخرنده اولان ايكى آيتى بر كيجه ده اوقور اول ايكى آيت آكا كفايت ايدر يعنى هر يماندن كندوى
حفظ ايدر دخى بيوردى اول سوره كى ايچنده بقره ذكر اولنور قرآنك چادريدر پس آنى اوكرهنك
زيرا آنك اوكرنمسى بركتدر وترك ايتمسى حسرتدر وساحرلر آنك اوكرنمسنه طاقت كتوره مزلر

سورة آل عمران مدنية وهي مائتان آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم) معناسى خدايه مفوضدر (الله لا اله الا هو) خداى عز وجل معبوددر ولمغه سزاوار كندويدر
غيرى كسنه عبادته سزاوار دكلدر (الحى) زندكلك صفتيله على الدوام متصف ولانكه جميع عالملك
حياتى اندن ظهور ايتدى (القيوم) دوام بقا ايله منعوت ولانكه قوام اشيانك بقاسى انكله در
(نزل عليك الكتاب بالحق) اوزريكه قرآنى درستلكله ايندردى (مصدقا لما بين يديه) ايلروده اولان
كتب سماويه يه اصول دينده موافق اولديغى حالده (وانزل التورية والانجيل من قبل) وتوريه وانجيلى
قرآندن اسبق حضرت موسى وعيسى عليهما السلام اوزره ايندردى (هدى للناس) خلقه يول كوسترجى
اولدقلرى حالده (وانزل الفرقان) دخى حقى باطلدن آيرن كتب سماويه ايندردى (ان الذين كفروا بآيات الله

تكرينك وحدانيتنه دلالت ايدن نشانلره كفر ايدن كسنه لر (لهم عذاب شديد) كندولره پرلو
اشكنجه اولور (والله عزيز) وايزد متعال كفارا اوزره غالبدر بر كسنه كفارى تعذيب ايتمكدن
كندوى منع ايتمز (ذو انتقام) مجرمه عقوبت ايتمكك ايه سيدر كه آنك ايتدوكى عقوبت كبى بر منتقم
ايتمكه قادر دكلدر (ان الله لا يخفى عليه شيء في الارض ولا في السماء) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى اوزرنده
يرده وكوكده اولمش بر نسنه پوشيده اولماز جمله سى كندويه نمايا ندر (هو الذى يصوركم في الارحام
كندودر آنالر رحملرنده سزه قيلق ويرن (كيف يشاء) ايستدوكى كبى خواه اركك خواه ديشى خواه
سياه خواه بياض (لا اله الا هو) كندوسندن اوزكه حقله عبادت اولنمش بر معبود يوقدر (العزيز
هر كسه اوزره غلبه ايدن (الحكيم) ايشى كما ينبغى ايشليان (هو الذى انزل عليك الكتاب
كندودر اول پروردكاركه اوزريكه قرآنى ايندردى (منه آيات محكمات) اول كتابك بر مقدارى
درست آيتلردركه معنالرين فهم ايتمده صعوبت يوقدر (هن ام الكتاب) انلردر قرآنك اصل ومبناسى
(واخر متشابهات) وبر مقدارى متعدد معنالره محتملردركه انلردن معناى مقصود خلقه ظاهر
اولماز (فاما الذين في قلوبهم زيغ) پس اما شول كمسنه لركه كوكللرنده براكريلك وار (فيتبعون
ما تشابه منه) اندن متشابه اولان نسنه يه تابع اولورلر (ابتغاء الفتنة) خلقى شك
وتلبيسه صالمق ايستدكلريچون (وابتغاء تأويله) وخواهشلرينه كوره آنى تأويل ايتمكه طالب
اولدقلريچون (وما يعلم تأويله الا الله) وآندن مراد اولان معنايى حق تعاليدن غيرى كمسنه
بيلمز (والراسخون في العلم) ودانشده ثابت قدم اولانلر (يقولون آمنا به) ديرلر بز آكا ايمان
كتوردك (كل من عند ربنا) هر محكم ومتشابه پروردكارمزك قتندندر (وما يذكر الا اولو الالباب)
وپند ونصيحتى بر كمسنه قبول ايتمز الا ارباب عقول ولانلر (ربنا لا تزغ قلوبنا) بو دخى راسخلرك
كلاملرندندر يعنى ديرلر اى پروردكاريمز كوكللريمزى طوغرى يولدن منحرف قيلمه (بعد اذ هديتنا)
طوغرى يولى بزه كوستردكدنصكره (وهب لنا من لدنك رحمة) وكرمكك قتندن بزه بر اسركمك
باغشله (انك انت الوهاب) تحقيقا سن كندك هر شيئى كما ينبغى باغشليانسن (ربنا انك جامع الناس
اى خداوندمز على التحقيق سن خلقى جمع ايدجكسن (ليوم لا ريب فيه) بر كونك حسابيچون كه
وقوعنده هيچ شك يوقدر (ان الله لا يخلف الميعاد) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى حشر و
نشر شاننده ايتدوكى وعده يى خلاف ايتمز (ان الذين كفروا) بى شبهه كه كفر ايدن كمسنه لر (لن تغنى
عنهم اموالهم) كندولردن اموالرى دفع ايتمز (ولا اولادهم) ونه اوشاقلرى (من الله شيئا

تكريك عذابندن بر آز نسنه (وَاُولٰئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ) واولكروه كندولر دوزخ جهنم اتشنك يانجق
نسنه لر (كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ) زمانكده اولان كفارك عادتى فرعون اتباعنك عادتى كبيدر كفرده عنادده
(وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) وآل فرعوندن اسبق اولانلرك عادتى كبيدر كه (كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) پيغمبرلريمزك
معجزه لرين يلان طوتديلر (فَأَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ) پس حق تعالى انلرى كناهلرى سببيله معذب ايتدى
(وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ) وايزد متعال برك عقوبتلودر (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) سويله يا محمد كفر ايدن
كسنه لره يعنى مدينه ده ساكن اولان يهود طائفه سنه كه احد وقعه سنده شاد اولمشلر ايدى
(سَتُغْلَبُونَ) يقينده مغلوب اولورسز (وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ) ودوزخه جمع اولنورسز (وَبِئْسَ
الْمِهَادُ) وغايتله يمان آرام ايله جك مكاندر دوزخ (قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ) تحقيقا سزه بر درست
علامت وار ايدى (فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا) ايكى كروهك شاننده كه بدر وقعه سنده بربرينه ملاقى
اولدى (فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) بر كروه كه اوچيوز اون اوچ آدم ايديلر تكرى تعالى يولنده
جنك ايدرلر (وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ) واو بر كروه كه طقوز يوز اللى ايديلر ايمانسزلردر (يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ)
اهل شرك كروهى اهل ايمانى ايكى اهل شركك صايسنجه كورورلر (رَأْيَ الْعَيْنِ) كوزلرين كورمسيله
يعنى اشكارا اهل ايمانى ايكى كندولرين عددنجه كوردلردى (وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ) وتكرى
تعالى ياردميله ايستدوكى كيمسه يه قوت ويرر (إِنَّ فِي ذٰلِكَ) بى شبهه اول ازكروهك غلبه سنده
(لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ) بر پند ونصيحت وار بصيرتلر اربابنه (زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ) آرزو
اوله جق نسنه لر خلق ايچون بزلدى (مِنَ النِّسَاءِ) بو ومابعدنده اولان اشياء شهواته بياندر يعنى
آرزو اوله جق اشيا قاريلردر (وَالْبَنِينَ) واوغلانلردر (وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ)
والتوندن وكوموشدن جمع اولنمش چوق مال (وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ) وتمغلنمش آتلر (وَالْأَنْعَامِ) وقيون
وكچى ودوه وصغرلر (وَالْحَرْثِ) واكين (ذٰلِكَ) اول مذكور اولان اشيا (مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) يقين
اولان صاغلغك منفعتيدر (وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ) وتكرى تعالى قتنده دركوزل دونجك پس
انسانه لايق دكلدركه اول كوزل دونجك يرى دنياى دنيه نك لذاتيله دكشتره (قُلْ أَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ
مِنْ ذٰلِكُمْ) سويله مذكور اولان شهوات دنيويه دن يكرك شيدن سزه خبر ايتميمى (لِلَّذِينَ اتَّقَوْا
عِنْدَ رَبِّهِمْ) ارتكاب فواحشدن پرهيز اولان كسنه لره پروردكارلرى قتنده وار (جَنَّاتٌ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلر كه اشجارى التندن ايرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) اچنده على الدوام اقامت
ايتمشلر (وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ) دخى مستقذراتدن پاك قلنمش قاريلر انلره وار (وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ) دخى

تكريدن

تكريدن تصدور ايتمش برخشنودلق انلره وار (وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ) وايزد جل جلاله اهل
تقوانك احوالنه دانادركه كندولره اوكونا نعيمى اماده قيلدى (الَّذِينَ يَقُولُونَ) متقيلر شول كيمسه
دركه ديرلر (رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا) اى پروردكاريمز على التحقيق بزه فرمان ايتديكك شيئه ايمان كتوردك
(فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) پس بزه كناهلريمزى پوشيده قيل (وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) وآتش اشكنجه سندن بزى
محفوظ قيل (الصَّابِرِينَ) بو ومابعدنده مذكور اولانلر متقيلرك صفتلريدر يعنى اهل تقوى
فرائضك اداسنه ومحرماتك اجتنابى اوزره صبر ايدنلردر (وَالصَّادِقِينَ) وسوزونيتلرده صدق
ايدنلر (وَالْقَانِتِينَ) وكيزلى واشكارا تكرينك فرماننه مطيع ومنقاد اولانلر (وَالْمُنْفِقِينَ) وارباب
استحقاق اوزره تصدق ايدنلر (وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ) وسحر وقتلرنده مغفرتى طلب ايدنلر
(شَهِدَ اللّٰهُ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) دلائل قورمسيله تكرى تعالى بيان ايتديكه على التحقيق كندوسندن
اوزكه عبادته مستحق بر معبود يوقدر (وَالْمَلَائِكَةُ) وفرشته لر دخى كا اقرار كتورمكله اول شهادتى
كتورديلر (وَأُولُو الْعِلْمِ) وبيلكى ايه لرى دخى آنك وحدانيتنه ايمان كتورمكله اول شهادتى ايتديلر
(قَائِمًا بِالْقِسْطِ) عدل ايله طورمش اولديغى حالده يعنى تكرى تعالى وحدانيتنى بيان ايتدى
اولحالده كه عدلى اقامت ايتمش ايدى (لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ) وجودده كندوسندن اوزكه حقله
بر معبود يوقدر (الْعَزِيزُ) هر كوجلى اوزره غلبه ايدن (الْحَكِيمُ) اشيى كما ينبغى محكم ايدن
(إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْإِسْلَامُ) تحقيقا كه تكرى قتنده دين پسنديده دين اسلامدر نه يهوديت
ونصرانيت (وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) وتوريه وانجيل كندولره ويريلن كسنه لر مختلف
اولمديلر (إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) الا نفس الامرى بيلمكى كندولره كلدكدنصكره (بَغْيًا بَيْنَهُمْ)
آرالرنده اولان حسد جهتندن نه انكه حقيقة الحالك بيلمسى اوزرلرينه خفى اولمشدى (وَمَنْ
يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللّٰهِ) وهر كيم خدانك نشانلرينه تصديق كتورمز (فَإِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ) بى
شك حق سبحانه وتعالى حسابى غايتله تيز ايدر پس اياتنه كفر ايدنلرك على العجله حسابلرين
كوروب سقره بولرلر (فَإِنْ حَاجُّوكَ) پس اكر دليلكى اقامت ايتدكدنصكره سنكله مجادله
ايدرلر (فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ) سويله بن كندو جانمى خدايه تسليم ايتدم (وَمَنِ اتَّبَعَنِ)
وبكا پيرولك ايدنلر دخى (وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) وكندولره كتاب سماوى ويريلان كسنه لره
سويله (وَالْأُمِّيِّينَ) وكتابلرى اولميان كسنه لره يعنى عربك مشركلرينه دخى سويله (أَأَسْلَمْتُمْ)
اسلامه كلدكزمى نته كه بن كلدم (فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا) پس اكر اسلامه كلورلرسه

طوغری یولی بولوب مقصده واصل اولدیلر (وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ) و اکر اندن یوز چوررلر
احکامی ایصال ایتمکدن غیری اوزریکه بر نسنه لازم دکلدر (وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ) وایزد جل و علا
قوللرك احوالنه مطلعدر (اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) تحقیقا شول کیمسه لرکه خدانك وحدانیتنه
دلالت ایدن نشانلره کفر ایدرلر (وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ) و پیغمبرلری ناحق یره اولدررلر (وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ) و عدل ایله امر ایدن کمسنه لری خلقدن اولدررلر (فَبَشِّرْهُمْ
بِعَذَابٍ اَلِيمٍ) پس انلری بر دردلی اشکنجه ایله مژده لیدر (اُولٰئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ) و لکروه
شول کیمسه لردرکه عملری باطل اولدی (فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ) بو جهانده و او بر جهانده (وَمَا لَهُمْ مِنْ
نَاصِرِينَ) و انلره هیچ یاردمجیلر اولمازکه عذابی کندولردن دفع ایده لر (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ اُوتُوا نَصِيبًا مِنَ
الْكِتَابِ) بقمزمیسن شول کیمسه لره که کتابدن یعنی کتب سماویه دن بر بهره ویرلدیلر (يُدْعَوْنَ اِلٰى
كِتَابِ اللّٰهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ) خدانك کتابنه یعنی توراته دعوت اولنورلرتاکه ارالره فصل خصومت ایده
وانلری دعوت ایدن حضرت صلی الله علیه وسلم ایدی مرویدرکه سرور کائنات علیه افضل
الصلوات بر کون یهودك کینساسنه کیروب کندولرین اسلامه دعوت ایلدی انلردن نعیم
بن عمرو و حارث بن زید سرور کائناته بو نکله مخاطب ایتدیلرکه سن قنغی دین اوزره سن حضرت
ایتدیکه بن ابراهیم علیه السلامك دینی اوزره یم مزبوران دیدیلرکیم ابراهیم علیه السلام یهودی
ایدی حضرت صلی الله علیه وسلم انلره بیوردیکه کلك توراته مراجعه ایدلم که اول امرده فصل
خصومت ایده ر انلر ابا ایتدیلر بعده بو آیت نازل اولدی (ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيقٌ مِنْهُمْ) تورات محاکمه ایچون دعوت
اولندقدنصکره انلردن بر کروه یوز دوندررلر (وَهُمْ مُعْرِضُونَ) و انلر بر قومدرلرکیم اعراض ایتمك
دابلریدر (ذٰلِكَ) اول یوز دوندروب اعراض ایتمك (بِاَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّا اَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ)
اول سبیله درکیم انلر دیدیلر بزه جهنم اتشی دکمز الا صایلمش کونلرده که یدی دربا قرق (وَغَرَّهُمْ
فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) و کندولرین الدتدی شول نسنه که افترا ایدرلردی (فَكَيْفَ اِذَا
جَمَعْنَاهُمْ) پس حاللری نیجه اولور قچن کندولرین بیغرز (لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ) بر کون ایچونکه وقوعنده
اصلا شك یوقدر (وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ) و هر جان قزاندیغی نسنه نك سزاسی کندویه
بالتمام ویریلور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) و حالبوکه کندولره ستم کورمش قیلنمزلرکورد یلرکه وقعه احزابده
حضرت صلی الله علیه وسلم سلمان فارسینك رأیله مدینه نك چوره سنده خندق
قازلمسنه امر ایتدی و مهاجرین و انصارك هر اوننه قرق آرشون قازمسین تعیین ایلدی قازمق

اثناسنده

اثناسنده کندولره بر قیا طاش عارض اولدیکه کلنکلر کارایتمدی پس واروب حضرتك حضورینه
آنك کیفیتنی عرض ایتدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم کلوب مبارك الینه کلنکی آلوب اول طاشه
براورمق اوردی آنك بر اولشنی اوچوردی واندن بر ایشیغ بیدا اولدیکه مدینه نك ایکی طرفی انکله م
ایشغلندی پس حضرت تکبیر ایدوب مسلمانلر دخی کندو وسیله تکبیر ایتدیلر و بیوردی حیره شهرینك
کوشکلری ایتلرك دیشلری کبی بکا اول ایشغدن کوروندی صکره براورش دخی اوروب اول طاشك
بر اولشنی دخی نابود قیلدی و اندن اول ایشغه ماند بر ایشیغ بیدا اولدی پس حضرت بیوردیکه بو ایشغدن
روم زمیننده قرمزی کوشکلر بکا کوروندی و براورش دخی اوردی اول طاشك بقیه سن هبا قیلدی
و بیوردیکه بو ایشغدن بکا صنعا شهرینك قصوری نمایان اولدی اهل ایمان سزه مژده اولسونکیم
حضرت جبریل بکا خبر ویردیکه امتم اول یرلره مالك اولورلر مؤمنلر بو کلامدن زنظامدن مسرور
اولوب منافقلر استهزا طریقیله بو کونا طرح ایتدیلرکه عجب حالدر بو کشی دشمن قورقوسندن
خندق قازوب شهردن طشره بر آدم باصیمیور و بر الای خلقه روم و فارسك ممالکیله وعده
ویریور حق سبحانه و تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلِ اللّٰهُمَّ) سویله ای خدای ذو الجلال
(مَالِكَ الْمُلْكِ) ای پادشاهلق ایه سی (تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ) پادشاهلغی ایستدیکك کمسنه یه
ویررسن (وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ) و پادشاهلغی ایستدیکك کمسنه دن کیرو الورسن
(وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ) و ایستدیکك کمسنه یی ارجمند قیلارسن (وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ) و ایستدیکك
کمسنه یی خوار و حقیر قیلارسن (بِيَدِكَ الْخَيْرُ) ایولك قبضه تصرفنده در یعنی ایولکی کیمه ایسترسن
ویررسن نه که خیرك ایصالی قبضه تصرفنده در شرك ایصالی دخی قبضه تصرفنده در
لکن بو مقامده خیر یالکز ذکر اولندی اولجهتدنکه کلام خیرك ایصالی بیانندهدر (اِنَّكَ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) تحقیقا که سن قودنسنه اوزره توانا سن (تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ) کیجه کوندزده
کیورورسن یعنی حق سبحانه و تعالی کیجه دن آلوب کوندزی آرتررر (وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) و کوندزی
کیجه ده کیورورسن یعنی کوندزدن اکسك ایدوب کیجه یی آرترر (وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ) و صاغی اولیدن
چیقاررسن یعنی حیوانی نطفه دن اخراج ایدر (وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ) و اولمشی صاغدن اخراج
ایدرسن یعنی حیواندن نطفه یی اخراج ایدر (وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ) و ایستدیکك
کمسنه یه حسابسز رزق ویررسن (لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ) مؤمنلر کافرلری
دوستلر ایدنمسونلر (مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ) مؤمنلرك دوستلقلرندن تجاوز ایدکلری حالده

يعنی مؤمنه لایق اولان بودر که کندوکبی بر مؤمنی دوست ایدینه نه آنك صحبتنی ترك ایدوب
بر کافری اسرارینه محرم قیلوب ایشن اکا اصمرلیه (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ) وهر کیم کفاری دوستلر
ایدنور (فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِي شَيْءٍ) تکرینك دیننه برنسنه ده دکلدر (اِلَّا اَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰيةً)
مکر کفارك ضررندن برقورقو ملاحظه ایدوب حذر ایده سز که اولزمان تقیه ایدوب انلرله
دوستلشمق جائز کورلمشدر و بوحکم ابتداء اسلامده ایدی اما شمدی دار الحربدن ماعدا جمیع
ممالك اسلامیه ده تقیه ایدوب آنلره محبت کوسترمك جائز دکلدر (وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ)
وایزد عز وجل کندو عذابندن سزی قورقندرر (وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ) ودونمك تکری تعالینك
جزاسی سمتنه در پس عذابن اقتضا ایدن ایشه مباشرت ایتمکز (قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ
اَوْ تُبْدُوهُ) سویله سینه لریکزده اولان شیئی اکر کیزلی ایدرسز یا آنی اشکار قیلارسز
(يَعْلَمْهُ اللّٰهُ) حق تعالی آنی بیلور (وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) وبیلور رشول شیئی که
کوکلرده در وشول نسنه که یرده در (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وخدا عز وجل هر نسنه اوزره
توانا در غایتله کوجلو در پس نهی اولندیغکز نسنه دن منتهی اولمز سه کز سزی معاقب ایدر (يَوْمَ
تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا) مذکور قیل اولکونی که هر جان ایولکدن ایشلدوکی
نسنه نك ثوابن اماده بولور (وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ) وبما نلغدن ایشلدوکی نسنه نك
سزاسنی دخی حاضر بولور (تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمَدًا بَعِيدًا) محبتله ایستر که آنك ارسنده
وکندو ارسنده براوزاق مدت اوله یعنی هیچ ابستمز اعمال قبیحه سن کوره (وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ)
وخدای لایزال کندو عذابندن سزی قورقندرر (وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ) وحق سبحانه
وتعالی قوللره مهربانلق ایدرکه بودکلو عذابدن کندولرین تحذیر ایدر (قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ)
سویله اکر سز تکری سورسکز (فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) بکا پیرولك ایدك تکری تعالی سزی
سور (وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ) وکناهلریکزی سزه پوشیده قیلار (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق
سبحانه وتعالی پیغمبرینه اطاعت ایدنه چوق مغفرت ایدوب زیاده اسرکر بو آیت نازل
اولدی اولدمکه وفد نجران دیدیلر بز خدانك محبتیچون مسیحه عبادت ایدرز (قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ
وَالرَّسُولَ) سویله حق تعالینك وپیغمبرك فرماننی برینه کتورك (فَاِنْ تَوَلَّوْا) پس اکر
یوز دوندررلر (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ) بی شبهه حق سبحانه وتعالی بیمانسنز اولانلری سومز
(اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى اٰدَمَ) تحقیقا که ایزد جل وعلا آدم علیه السلامی برکزیده قیلدی (وَنُوحًا)

وحضرت نوحی دخی (وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ) وحضرت ابراهیم اولادین دخی وآنلر اسمعیل واسحق واولادلری
وحضرت محمد المصطفی حضرت اسمعیلك اولادندن اولمغله انلرله داخل اولور (وَاٰلَ عِمْرٰنَ) وعمرانك
اوشاقلرین یعنی حضرت موسی وهرونی دخی اصطفا ایتدی (عَلَى الْعَالَمِينَ) جمیع خلق اوزره
(ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ) برنسل برکزیده قیلدیکه بری برندن منشعبدر (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق
سبحانه وتعالی خلقك سوزین کمال اوزره ایشیدر احواللرین کماینبغی بیلور (اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ)
مذکور قیل اولوقتیکه عمران بن یصهرك قاریسی فاقوذا قزی حنه سویلدی (رَبِّ اِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
مَا فِي بَطْنِي) ای پروردکارم علی التحقیق بن قارنمده اولان اوشاغی سکا نذر ایتدم (مُحَرَّرًا) دنیانك
تعلقاتندن ازاد اولدیغی حالده مرویدرکه خاتون قریوده برقصر عجوزه ایدی برکون براغجك
کولکه سنده اوتورمش ایکن کوردی برقوش یوروسنه یملک ویریوراندن کندوده بر رقت
حاصل اولوب براوشاق تمنا ایلدی بعده سویلدی یا الهی اکر بکا براوشاق احسان ایدرسن آنی
بیت المقدسك خدمتنه نذر ایدهیم واوشاغك نذر اولنمسی دینلرنده جائز ایدی (فَتَقَبَّلْ مِنِّي)
پس بو ایتدیکیم نذری بندن قبول ایت (اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) بی شبهه که سن کندك سوزمی ایشیدن
نیتمی بحقیشی بیلن (فَلَمَّا وَضَعَتْهَا) پس چون حنه خاتون حملنی وضع ایتدی (قَالَتْ رَبِّ اِنِّي وَضَعْتُهَا اُنْثٰى)
تحسریوزندن دیدیکه ای پروردکارم علی التحقیق قارنمده اولانی یوکی دیشی اولدیغی حالده وضع
ایتدم (وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ) وتکری تعالی حنه وضع ایتدوکی نسنه نك حقیقتنی بحقیشی
بیلور (وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰى) دخی حنه سویلدیکه نذر خصوصنده ارکك دیشی کبی دکلدر
(وَاِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ) وتحقیقا بن اکا مریم ادی قودم (وَاِنِّي اُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا) وعلی التحقیق
بن آنی واولادینی یا الهی سکا صغندررم (مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) درکاه عزتدن سورلمش شیطاندن
وسوسه سندن حدیث شریفده کلمشدرکه براوشاق طوغمزالاکه ولادتی محلنده
شیطان شنی اکا دکر واول محلده آنك چیغرمسی آندندر انجق مریم واوغلی که حق تعالی
بو استعاذه سببیله آنلری آندن محفوظ قیلدی (فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ) پس مریمی
پروردکاری برکوزل قبول ایله قبول ایتدیکه کندوبی ارکك یرینه کچردی (وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا)
واکا حق تعالی کوزل نشو ونما ویردی یعنی بحقیشی تربیت اولندیکه یاشی طقوز بیله یتشدکده
جمله احبار اوزره غلبه ایتدی (وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا) وحق تعالی حضرت مریمك تربیه سنه
حضرت زکریا علیه السلامی در عهده قیلدی مرویدرکیم چون حضرت مریمی والده سی

بيت المقدسه كتوردى آنك بسلمه سنده احبار نزاع ايتديلر انكچونكه امامارينك قيزيدى حضرت
زكريا عليه السلام سويلديكه بن آنك بسلمه سنده سزدن احقم زيرا آنك طيزه سى بنده در
بقية احبار بو سوزى قبول ايتميوب ديديلر قرعه صالالم هركيمه قرعه حكم ايدر اول آنى تربيت
ايتسون بو رأيه جمله سى راضى اولوب آنلردن هركس توراتى يازديغى قلمى ايله آلوب ايرمق
كنارينه كلديكه اول ايرمق ايچنه قلملرى صالالر هركيمك قلمى صو يوزنده قالوب باتمزه اول
شخص آنك تربيه سنه مقيد اولسون بعده جمله قلملرى صويه صالديلر جمله قلملر باتدى انجق
حضرت زكريانك قلمى باتمدى پس حضرت زكريا آنى يانينه آلوب تربيه سنه مباشرت ايتدى و اكا
بيت المقدس ايچنده برمكان ياپوب آنك اقامتنه آنى تعيين ايلدى (كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ
هركاه كه حضرت زكريا مريم اوزره كندوسيچون ياپلن يره كيردى (وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا) ياننده يجك
نسنه بولوردى مرويدركه حضرت زكريا مريمك اوزره يدى قپو قپايوب كيدردى وهركاه كه كندوسن
بوقلاردى ياننده قيش فصلنده يازميوه سن ويازده قيش ميوه سن بولوردى (قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى
لَكِ هَذَا) حضرت زكريا عليه السلام سويلدى اى مريم بو ميوه سكا قندن حاصل اولور (قَالَتْ
هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) حضرت مريم ديدى بو كورديكك رزق تكرى تعالينك قتندندر (إِنَّ اللَّهَ
يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ) كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى ايستدوكى كمسنه يه حسابسز
روزى ويرر (هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ) اول زمان حضرت زكريا خداوندنه دعا ايتديكه (قَالَ رَبِّ
هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً) ديدى اى پروردكارم بكا سنك كرمندن كناهدن پاك اولمش براولاد
باغشله (إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ) تحقيقا سن دعايى ايشيدرسن (فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ) پس كندويى
فرشته لر چاغردى وآنى چاغرن فقط حضرت جبرائيل ايدى تعظيم اولنمق ايچون صيغهٔ جمع ايله ذكر
اولندى (وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ) آنى چاغرديلر اول حالده كه كندوسى محرابده نماز
قيلوردى (أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ) بى شبهه كيم حق سبحانه وتعالى سكا مژده ويرر (بِيَحْيَى) براوغل
ايله كه اسمى يحيادر (مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ) تصديق ايديجى اولديغى حالده تكرينك طرفندن
كلان سوزه يعنى حضرت عيسانك نبوتن تصديق ايديجى (وَسَيِّدًا) وعلم وحلم وتقوى
ايله جماعتنه فائق (وَحَصُورًا) ونفسى آرزولردن منع ايديجى (وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ) وكوزل
كمسنه لردن پيدا اولمش برپيغمبر (قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ) حضرت زكريا سويلدى اى
پروردكارم قندن بكا اوغول حاصل اولور (وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ) وحالبوكه بكا پيرلك ايرشدى

(وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ) وقاريم قصردر (قَالَ كَذَلِكَ) حضرت جبرائيل سويلدى پير وقصردن اوشاق پيدا ايتمسى
كبى (اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ) ايزد عز وجل ايستدوكنى ايشلر (قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً) حضرت زكريا
سويلدى اى پروردكارم بو احسانى ايتديكى كه بكا برعلامت قيلكه انكله حملك وجودين بيله يم
(قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) حق تعالى سويلدى سنك علامتك بودركه خلقله اوچكون
سويلشميه قدرتك اولميه (إِلَّا رَمْزًا) مكركوزله ياباشله يا الله اشارت ايتمكله (وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا)
وربكه چوق حمد وثنا ايت (وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ) وزوال وقتندن مغربه دك وطلوع فجردن قوشلق
وقتنه دك بمان اشيادن خداوندكى منزه قيل (وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ) ومذكور قيل اول وقتيكه
فرشته لر ديديلر اى مريم (إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ) تحقيقا كه ايزد ذو الجلال سنى بركزيده قيلدى (وَطَهَّرَكِ)
وقاريلرده مكروه اولان خصال ذميمه دن سنى پاك قلدى (وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ)
وجميع خلقك قاريلرى اوزره سنى بركزيده قيلدى (يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ) اى مريم پروردكاريكه مطيع
ومنقاد اول (وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ) دخى سجده كتور وركوع ايدنلرله ركوع ايله يعنى نماز
جماعتله قيل (ذَلِكَ) بو مذكور اولان اخبار (مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ) پوشيده اولان امورك خبرلرندندر
(نُوحِيهِ إِلَيْكَ) انلرى لسان جبريل ايله سكا ارسال ايدرز تاكه معجزاتك خلقه نمايان اوله
(وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ) وسن يا محمد بيت المقدسك احبارى ياننده دكل ايدك (إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ)
قچن قرعه ايچون قلملرين صويه صالورلردى تاكه ظاهر اوله (أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ) قنغيلرى مريمك تربيتنه
درعهده اولمغه لياقتى وار (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ) وسن قتلرنده دكل ايدك (إِذْ يَخْتَصِمُونَ) قچن بربريله
مريمك تربيتى خصوصنده خصومت ايدرلردى (إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ) ياد ايت اول وقتيكه فرشته لر يعنى
جبرائيل عليه السلام سويلدى (يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ) اى مريم على التحقيق خداى عز وجل سكا مژده ويرر
(بِكَلِمَةٍ مِنْهُ) برسوز ايله كه كندوسندن بى واسطه صادر اولمشدر واول لفظ كن دركه حضرت
عيسى انكله وجوده كلدى وازبسكه جميع مخلوقات واسطه ايله وجوده كلديلر وحضرت عيسى
واسطه سز وجوده كلدى بو لفظ ايله مخصوص اولدى والا جميع مخلوقات انكله وجوده كلديلر (اسْمُهُ
الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) مسيح انك لقبيدر واسم شريفى عيسادر ولقب اسم اوزره تعظيم ايچون
تقديم اولندى (وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) وجاهتى مقدر اولديغى حالده بو جهانده نبوتله واوبر جهانده
شفاعتله (وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) دخى كرامتله حضور عزته مقربلردن اولديغى حالده (وَيُكَلِّمُ النَّاسَ) دخى
آدميلرله سويلشور (فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا) بشكده وقرغل اولديغنده (وَمِنَ الصَّالِحِينَ) اوچنجى حالدر

كلمه دن يعني كوزل علالوكسنه لردن اولديغي حالده سكا انكله مژده ويرر (قالت رب) حضرت
مريم تعجب واستبعاد طريقيله ديديكه اى پروردكارم (انى يكون لى ولد) نه يوزدن بكا اوشاق اولور
(ولم يمسسنى بشر) وحالبوكه بنى اركك دكمدى (قال كذلك) حضرت جبريل ديدى اركك دكمدن
اوشاغك حصوله كلمسى كبى (الله يخلق ما يشاء) تكرى تعالى ايستديكنى يارادر (اذا قضى امرا)
قچن برايشك اولمسنه حكم ايدر (فانما يقول له كن) اكا ديمز الاكه وجوده كل (فيكون) درعقب اول
ايش موجود اولور (ويعلمه الكتاب والحكمة) وحق سبحانه وتعالى اكا يازمغى وحلال وحرامك بيلمسنى
اوكرندرر (والتورية والانجيل) وبو ايكى كتاب سماويه دخى اوكرندرر (ورسولا الى بنى اسرائيل) بوكلام
تقدير قول ايله يكلم اوزره معطوفدر پس تقديرى بويله اولوركه حضرت عيسى خلقله بشكده
ورغل اولديغنده سويلشور وسويلر بن يعقوب اوشاقلرينه بر مرسل پيغمبر قيلندم (انى قد جئتكم
باية من ربكم) انكله كيم على التحقيق بن سزه اى بنى اسرائيل پروردكاركزدن بر علامتله كلمشم وعلامت
بودركه (انى اخلق لكم من الطين كهيئة الطير) بى شك بن سزكچون قوش قيلغى كبى چاموردن برشى يارادرم
(فانفخ فيه) درعقب انك ايچنده اوفوررم (فيكون طيرا باذن الله) پس تكرينك فرمانيله اول
چاموردن مصور اولان شئ بر اوچر قوش اولور (وابرئ الاكمه والابرص) دخى انادن طوغمه
كورى وبدننده برتشلق اولان شخصى صاغلدرم (واحيى الموتى باذن الله) وتكرينك فرمانيله
اولمشلرى زنده قيلارم (وانبئكم بما تأكلون وما تدخرون فى بيوتكم) دخى سزه خبر ويررم
اول شيدنكه اولريكزده اتى ييرسز واول شيدنكه اتى انده ذخيره ايدرسز (ان فى ذلك لاية
لكم) تحقيقا كه بو مذكور اولان معجزه لرده دعواى نبوتمك صدقنه سزه براولو علامت وار (ان كنتم مؤمنين)
اكر نبوتمه تصديق ايدجيلر ديكز (ومصدقا لما بين يدى من التورية) دخى بندن اسبق كلان
نسنه يه كه توراتدر تصديق ايدجى سزه كلدم (ولاحل لكم بعض الذى حرم عليكم) دخى اوزريكزه حرام
اولان شيئك بر مقدارينى سزه حلال ايتمك ايچون كلدم (وجئتكم باية من ربكم) وپروردكاركزدن
بر معجزه ايله سزه كلدم (فاتقوا الله واطيعون) پس تكريدن خوف ايدك وفرمانمى قبول ايدك (ان الله ربى
وربكم) تحقيقا كه تكرى بنم ربم وسزك ربكزدر (فاعبدوه هذا صراط مستقيم) پس اكا قوللق
ايدك طوغرى يول بودر (فلما احس عيسى منهم الكفر) پس اولوقتكه حضرت عيسى عليه السلام
كفره دلالت ايدن حركتى يهوددن طويدى واو حضرت عيسانك قتلنه قصد ايتمكلريدر مرويدركه
قچن حضرت عيسى خلقى طريق حقه دعوت ايتمكه باشلدى يهود طائفه سى هلاكن قصد ايتديلر

حضرت عيسى آندن اكاه اولنجق شام زمينندن مصر اقليمنه توجه ايتديكى اثناء طريقده دريانك كنارينه
كلدى بالق صيدينه مشغول برجماعته ملاقى اولوب انلره سويلديكه كلك سز كه انسان صيدين ايدلم
ديديلر سن كيمسنكه بويله ايشك عهده سندن كله بيلورسن بيوردى كيم بن مريم اوغلى عيسايم تكرى
قولى وپيغمبريم پس انلر اكا ايمان كتورديلر اندنصكره (قال من انصارى الى الله) حضرت عيسى ديدى
قنغى كمسنه لر بكا ياردمجى اولورلر تكريه التجا ايتديكده (قال الحواريون نحن انصار الله) صاف نيت
اولان جماعت يعنى اولصيادلر ديديلر بز تكرينك دينى اجرا اولنمق ايچون ياردمجيلر اولورز (امنا
بالله) خدانك وحدانيتنه ايمان كتوردك (واشهد بانا مسلمون) وسن طانق اول كه بى شبهه
بز حقه مطيع ومنقاد اولمشوز (ربنا امنا بما انزلت) اى پروردكارمز ايندردكك نسنه يه
ايمان كتوردك (واتبعنا الرسول) وپيغمبره يعنى حضرت عيسايه تابع اولدق (فاكتبنا مع الشاهدين)
پس وحدانيتكه كواهلق ايدنلرله بزى ياز (ومكروا) واول كروه كه حضرت عيسى انلردن كفره
احساس ايتدى حيله ايتديلر مرويدركه انواع مكر وحيله ايله حضرت عيسايى الهكتوروب اتى
بر مكانده حبس ايتديلر تاكه على الصباح كندوسنى داره چكه لر حق جل وعلا اتى اول كيجه كوكه
چيقاروب صباح اولدقده يهود جمع اولوب حضرت عيسى قصد ايتدكلرى شيئك اجراسنه
مباشرت ايتديلر رئيسلرى اولان يهودا نام شخص مكان معهوده كيروب حضرت عيسايى چيقارمغه
اهتمام ايتدى بقدى انده هيچ برمتنفس يوق طشره اولديكى همان اولدم حق تعالى اتك اوزره
حضرت عيسانك قيلغن صالديكى بلاتوقف جمع يهود رئيسلرين حضرت عيسادر ديو داره چكديلر
(ومكر الله) وتكرى تعالى انلره جزالرين ويرديكه رئيسلرين كندولرينه صلب ايتدرديكى (والله خير
الماكرين) وحق سبحانه وتعالى جزا ويرنلرك يكركيدر (اذ قال الله يا عيسى انى متوفيك ورافعك الى)
بو ايش اولدم واقع اولديكه تكرى ديديكى اى عيسى على التحقيق بن سنى بردن آلوب كرامتمك محلنه
وفرشته لرمك مقرينه قالديرجيم (ومطهرك من الذين كفروا) وايمانسز اولان كمسنه لر
سوء جوارندن سنى پاك قيلجيم (وجاعل الذين اتبعوك فوق الذين كفروا الى يوم القيمة)
وسكا پيرولك ايدن كمسنه لرى يعنى مسلمانلردن ونصارادن نبوتكه تصديق ايدنلرى اوست
قيلجيم يهود اوزره روزجزايه دك كه هميشه قليچ ودليل ايله اوزرلرينه غالب اوله لر ونفس
الامرده اويله دركه بوكونه دك يهود طائفه سنك نه برغلبه سى اولديكى ونه حكومت صاحبى اولديلر
(ثم الى مرجعكم) صكره دونمككز مجازاتم طرفنه در (فاحكم بينكم فيما كنتم فيه تختلفون)

پس اراكزده محكم ايدرم اولنسنه ده كه انجيلده اختلاف ايدرديكز امور دينيه دن (فَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَاُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً شَدِيداً) پس اما شول كيمسه لركه ايمان اتمزاولديلر انلرى قتى اشكنجه ايله معذب قيلارم (فِى الدُّنْيَا وَالْاَخِرَةِ) بو جهانده واوبر جهانده (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هيچ ياردمجيلر اولماز (وَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) واما شول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عمللر اشلديلر (فَيُوَفِّيهِمْ اُجُورَهُمْ) حق تعالى آنلره اجرلرين كمال اوزره ويرر (وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ) وخداى ذوالجلال ستمكارلرى سومز (ذٰلِكَ) مذكور اولان اخبار (نَتْلُوهُ عَلَيْكَ) انى اوزريكه اوقورز (مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ) علامت نبوتدن وخلل وصولندن محكم اولان قرآندن اولديغى حالده كنورديلركه حضرت عيسانك كيفيت احوالى قرآنده بيان اولندقدنصكره نجران شهرينه منسوب اولان نصارى لسان اعتراضى اوزادوب ديديلر اى محمد نيچون سن حضرت عيسى حقنده فنا سوز سويلرسن حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى خاشاكه بن آنى يمان نسنه ايله اكمش اوله يم اول ذات تكريتك قوليدر وپيغمبريدر ومريم بتوله القا ايتدوكى كلمه در آنلر بو سوزدن غضبناك اولوب ديديلر قولمق انسان مقوله سندن اولور وانسان مقوله سنك تولدنه پدر ومادر لازمدر وحضرت عيسى اول مقوله دن دكلدر پس حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (اِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنْدَ اللّٰهِ) تحقيقا كه حضرت عيسانك صفتى تكرى قتنده (كَمَثَلِ اٰدَمَ) حضرت آدمك صفتى كبيدر (خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ) آنك قالبنى طپراقدن تصوير ايتدى (ثُمَّ قَالَ لَهُ) صكره آكا ديدى (كُنْ) روحله زنده اول (فَيَكُونُ) درعقب روحله زنده اولدى يعنى نته كه حضرت آدم تكرينك قدرتيله عادته مخالف بى پدر ومادر وجوده كلدى حضرت عيسى دخى محض قدرتله على خلاف العادة بى پدر تولد ايتدى (اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) حضرت عيسانك احوالندن ويريلان درست خبر پروردكاركدندر (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس ارباب شكدن اولمه يعنى اولديغك يقين اوزره ثابت اول (فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ) پس هر كيم حضرت عيسانك خصوصنده سنكله مجادله ايدر (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) سكا كلان دانشدنصكره (فَقُلْ تَعَالَوْا) انلره سويله كلك (نَدْعُ اَبْنَاءَنَا وَاَبْنَاءَكُمْ) اوغوللريمزى واوغوللركزى چاغرهلم (وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ) وقاريلريمزى وقاريلريكزى (وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَكُمْ) وجانلريمزى وجانلركزى (ثُمَّ نَبْتَهِلْ) صكره دعا ونيازاتمده جهد ايدهلم (فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ) پس تكرينك لعنتن يالانجيلر اوزره قيله لم مرويدركه چون

بو آيت نازل اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم وفد نجرانى ايستيوب بيوردى هرچند كه سزه دليل براد ايدرم عناد اوزره مصر اولورسز شمدى كلك سزكله مباهله ايله مشغول اوله لم تاكه صادق كاذبدن ومحق مبطلدن ممتاز اوله نصاراى نجران بو كلامه راضى اولوب بروقت ومكان تعيين ايلديلر اول وقت حلول ايديجك حضرت صلى الله عليه وسلم امام حسينى قوجاغنه الوب وامام حسنك النه ياپشوب چيقدى وحضرت فاطمة الزهرى رضى الله عنها اردينه دوشدى وحضرت على المرتضى رضى الله عنه انلرك عقبلرنده روان اولدى پس حضرت صلى الله عليه وسلم اولاد وانسابنه بيوردى كه چون بن دعا ايدرم سز آمين سويليه كز اوبر سمتدن نصارى دخى محل مأموره توجه ايتديلر چون حضرت واهل بيتى كورديلر پاپازلر ديدى اى نصارى جماعتى بر يوزلرى مشاهده ايديورم كه تكريدن بو طاغك قالقمسنى ايسترلرسه بلاشك انلرك خواهشنى اجرا ايدر رهبان اولى بودركه مباهله يى ترك ايده لم وعلى التحقيق بيلورمكه اكر انكله مباهله ايدرزسه بز ترسا بر يوزنده قالمز پس نصارى آنك سوزينى قبول ايتديلر وحضرت صلى الله عليه وسلمه تسليم اولوب عقد صلح بونك اوزره بغلديلركه هر سنه كندويه ايكى بيك قرمزى حله واوتوز زره جزيه ويره لر پس حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى والذى نفسى بيده وفد نجران بنمله مباهله ايتسيديلر حق تعالى انلرى مسخ ايدردى واوزرلرينه بودره اتش اولوردى وجمله نجران خلقى هلاك اولورلردى (اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ) تحقيقا كه بو سوز كندودر درست خبر (وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ) وعبادته مستحق تكريدن اوزكه هيچ بر معبود يوقدر (وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وعلى التحقيق ايزد عز وجل كندودر هر نسنه اوزره غلبه ايدن ايشى كمال اوزره احكام ايدن (فَاِنْ تَوَلَّوْا) پس اكر ترسالر مباهله ايتمكدن يوز چويررلر (فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ) بى شك كيم حق تعالى بر مازلق ايدنلرك حالنه دانادر (قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) سويله اى كتاب آيه سى اولانلر بو مقابده خطاب ترسالره در وبر قولده مدينه نك يهودى دخى اكا داخلدر ومضمون خطاب بودركه (تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ) بر سوزك طرفنه كلك كه اول سوز (سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) ارامزده واراكزده برابردر يعنى آنك انجيلده جمله پيغمبرلر اختلاف ايتمديلر واوسوز بودركه (اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ) تكريدن اوزكه بركيمسه يه عبادت ايتميه لم (وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً) وعبادتده اكا بر نسنه اورتاق قيليه لم (وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً اَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللّٰهِ) وحق سبحانه وتعالى عبادتندن تجاوز ايدوب بر بريمزى تكريدن ايدنميه لم بو سوز نصارانك ويهودك

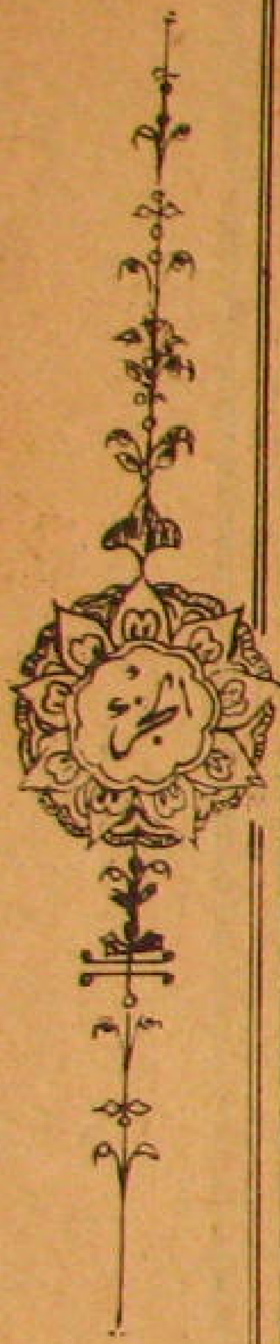
دلالت ايدن خدانك آيتلرينى پوشيده قيلارسز (وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ) وحالبوكه سز شهادت ايدرسزكه
انلر تكرينك آيتلريدر (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ) اى صاحب كتاب اولانلر نيچون درست
سوزى اصلى اولمايان سوزله قارشدررسز (وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ) وحضرت محمدك نبوتى ونعتنى صاقلرسز
(وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) وحالبوكه سز بيلورسزكه حقى صاقليورسز (وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) ويهوددن
بر كروه ديديلر وبو كروه اون كشى ايديلر بونلر اتفاق ايدوب ديديلر كوندزك اولنده دين اسلامه
داخل اولهلم وآخرنده اندن چيقوب دينمزه رجوع ايدهلم بزدن سؤال اولنجه كه نيچون بويله ايديكز
بو عذرى كتوروب جواب ويرهلم كه بز دين اسلامه داخل اولديغمزدنصكره احبار ورهبانمزله مجادله
ومناظره ايتدك عاقبت بزه روشن دليللر ظاهر اولديكه بزم دينمز حقدر ومحمد صلى الله عليه وسلمك
دينى باطلدر وتوراتده مذكور اولان آخر الزمان پيغمبرى بو دكلدر حق سبحانه وتعالى مؤمنلرى
بو آيتله آكاه ايتديكه آنلردن بو كروه بويله سويلشوب ديديلر (آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا)
ايمانه كلانلر اوزره ايندريلن نسنهيه ايمان كتوردك يعنى قرآنه ايمانكزى اظهار ايدك (وَجْهَ النَّهَارِ)
كوندزك اولنده (وَاكْفُرُوا آخِرَهُ) وكوندزك صوكنده آكا كافر اولك (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) شايد سلا
كلوب دينمزه سببيله مسلمانلر دينلرندن دونهلر (وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ) وكتورديككز ايمانى
بر كيمسهيه اظهار ايتمكز مكر بر كيمسهيه كه دينكزه تابع ايدى (قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ) بونلره يا محمد
سويله على التحقيق رهنمالق تكرينك رهنمالغيدر بو جمله معترضهدر وما بعدنده اولان كلام
اول كروهك تتمه كلاميدركه بربرينه وصيت ايلديلر (أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ) يعنى اظهار
ايتمكزكه سزه ويريلان شيئ كبى بر كيمسهيه ويريلور مكر سزكله دينداش اولانلره كه آنى انلره اظهار ايتمده
باس يوقدر وآنى اهل اسلامه ومشركلره افشا ايتمكز زيرا آنك افشاسى اهل اسلام اوزره ثبات
ويرر ومشركلرك ايمانه كلملرينه باعث اولور (أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ) ياخود پروردكاركز قتنده
سزكله مخاصمه ايدرلر بونى دخى اتباعكزدن اولميانلره اظهار ايتمكز (قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ) انلرك
كمان ايتدوكى شيئى دليل واضح ايله رد ايدوب سويله على التحقيق علم وحكمتده اولان تفوق خدانك دست
تصرفندهدر (يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) ايستدوكى كمسنهيه آنى ويرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) وحق سبحانه
وتعالى چوق مرحمتلودر احسانه مستحق اولانى داناد ر (يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ) اسركسينى
ايستدوكى كمسنهيه مخصوص قيلار (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) وايزد ذو الجلال اولو آرتقلق
ايهسيدر (وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ) واهل كتابدن شول كيمسه واركه اكر كندوكى

ايتدكلرينه تعريضدر زيرا نصارى بيوكلرينه سجود ايدوب ديرلردى كثرت رياضتدن بونلره
لاهوت حلول ايتدى ويهود احبارك احداث ايتدوكى تحليل وتحريمه تابع اولديلر (فَإِنْ تَوَلَّوْا)
پس اكر اهل كتاب بو سوزدن يوز چويررلر (فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) آنلره سويلكز شاهد
اولك كيم على التحقيق بز مطيع ومنقاد اولمشوز مرويدركيم حضرت ابراهيم شاننده يهود ونصارى
مباحثه ايتديلركه يهود ديديلر ابراهيم عليه السلام بزدندر ونصارى ادعا ايتديلركيم
او بزدندر پس حضرت پيغمبرك حضورينه مرافعهيه چيقديلر حق جل وعلى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) اى يهود ونصارى كروهى (لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ) نيچون حضرت ابراهيمك خصوصنده
مجادله ايدرسز (وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ) وحالبوكه توريه وانجيل كه سزك
كتابكزدرلر ايندريلمدى الا ابراهيمدنصكره (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نيچون سويلديككز سوزى تأمل
ايتمزسزكه محال اولان شيئى ادعا ايدرسز (هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ) آكاه اولك كه سز اول كروهسزكيم ❀
(حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ) خصومت ايتديكز اول شيدهكه سزه آنكا بر دانش وار يعنى توريه وانجيلده سزده
ثابت اولان محمد المصطفانك اوصافنده عناد يوزندن مجادله ايتديكز (فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ
لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ) پس نيچون مباحثه ايدرسز بر نسنهده كه سزه آنكا بر بيلكى يوقدر (وَاللَّهُ يَعْلَمُ) وحق
سبحانه وتعالى مجادله ايتديككز شيئك حقيقتنى بيلور (وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز حقيقة الحالى بيلمزسز
(مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا) حضرت ابراهيم عليه السلام نه جهود ونه ترسا ايدى (وَلَكِنْ
كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا) ولكن عقائد ردیهدن منحرف پاك موحد مطيع ومنقاد ايدى (وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ) وتكريه اورتاق قيلان كمسنهلردن دكل ايدى (إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ) تحقيقا كه
خلقك سزاوارترى حضرت ابراهيمه (لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ) آنك ملتنه ييرولك ايدنلردر (وَهَذَا النَّبِيُّ)
وبو پيغمبر دخى (وَالَّذِينَ آمَنُوا) وبو پيغمبره ايمان كتورنلر دخى (وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ) وايزد جل
جلاله ايمانه كلانلرك امورينه متوليدر پس انلره ياردم ايدوب كندولره احسانى دكر
(وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) يهوددن بر كروه محبتله ايستديلركه (لَوْ يُضِلُّونَكُمْ) سزى كمراه ايدهلر
خطاب حضرت حذيفهيه وعمارهدر زيرا يهود انلرى دينلرينه دعوت ايدوب طريق حقدن آزدرمق
ايستديلر (وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ) وجانلريندن اوزكه بر كيمسهيى آزدرمزلر (وَمَا يَشْعُرُونَ)
واول ضلالك كناهى كندولره اندن مخصوص اولان ضررى بيلمزلر (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) اى يهود
ونصارى جماعتى (لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ) نيچون تورات وانجيلده محمد المصطفىنك نبوتى اوزره

برقنطار ركه یوز بیكرمی حقه در امین قیلارسن (تُؤَدِّهِ اِلَيْكَ) انی سكا تسليم ايدر عبدالله بن سلام
كبیكه قریشدن برشخص یانده برقنطار آلتون امانت قویدی فجن صاحبی كلوب ایستدی بلاتوقف
كندویه بالتمام تسلیم ایلدی (وَمِنْهُمْ مَنْ اِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ) واهل كتابدن اول كیمسه واركه اكر
كندوبی برآلتونه امین ایدرسن (لَا يُؤَدِّهِ اِلَيْكَ) آنی سكا تسليم ايتمز (اِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا) مكر اول
مدتده كه تقاضی ایتمكه باشی اوزره مداومت ایدوب طورسن فنحاص بن عازورا كبیكه كندویه
برآلتون امانت ویردیلر انكار ایتدی (ذٰلِكَ) بوخیانت انلردن اول جهتله صادر اولدیكه (بِاَنَّهُمْ
قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْاُمِّيِّينَ سَبِيلٌ) علی التحقیق انلر دیدیلر اوزریمزه اومیان جماعتك خیانتندن
بركناه یوقدر زیرا معتقد اشقیاء یهود بوایدیكه توراتی اوقیان كمسنه لرك مالی بزه حلالدر
دخی دیرلردی توراتده یازلمشدر كیم دینمزه مخالف اولانلره خیانت ایتمك جائزدر (وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ
الْكَذِبَ) وتكری تعالی اوزره یلانی سویلرلر (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) وحالبوكه كندولر بیلورلركه یلانی
سویلیورلر زیرا هیچ برملتده خیانت ایتمك جائز اولمشدر (بَلٰى) نفی ایتدكلری شیئه رددر یعنی
اعتقاد ایتدكلری كبی دكلدركه اوزرلرینه امی طائفه سنه خیانت ایتمده كناه اولماز بلكه البته
اوزرلرینه اندن كناه اولور وحكم بودركه (مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ وَاتَّقٰى) هركیم ایتدوكی عهدی برینه
كتوروب پرهیزكارلق ایتدی (فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) زیرا علی التحقیق خداجل وعلا پرهیزكارلری سور
(اِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ) تحقیقا شول كیمسه لركه تكرینك پیمانی صاتارلر یعنی پیغمبره ایمان
كتورمكدن وامانته وفا ایتمكدن اوزرلرینه آلنان عهدی تبدیل ایدرلر (وَاَيْمَانِهِمْ) و
ایتدكلری آندلری دخی (ثَمَنًا قَلِيلًا) براز بهایه یعنی دنیای دنیه نك منفعتنه (اُولٰئِكَ) اول كروه
اول وصفله متصف درلر (لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ) انلره اوبرجهانده نصیب یوقدر (وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ)
ونه تكری تعالی انلرله سویلشور (وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) ونه روز قیامتده انلره رحمت
نظریله بقر (وَلَا يُزَكِّيهِمْ) ونه انلری مدح ایدر (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) وكندولره بردردلی اشكنجه وار
(وَاِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا) وتحقیقا كه جهودلردن بركروه وار یعنی توراتی تحریف ایدنلر (يَلْوُونَ اَلْسِنَتَهُمْ
بِالْكِتَابِ) توراتك اوقومسیله دللرین طولاشدررلر یعنی ایتدكلری تحریفاتی توراتده درست
منزل اولان نسنه یه مشابه قیلارلر (لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ) تاكه كمان ایده سزكیم اوقودقلری
شیء توراتدندر (وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ) وحالبوكه اوتوراتدن دكلدر (وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ)
ودیرلر اول سوز تكرینك قتندندر (وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) وحالبوكه او تكرینك قتندن دكلدر

(وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) وحق تعالی اوزره یلانی دیرلر آنی ادعا ایتمكلریله (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) و
الحالة هذه كندولر بیلورلركیم سوزلرنده یلانجیدرلر طائفهٔ یهودك تحریفنی بیان ایتدكدن
صكره نصاری طائفه سی حضرت عیسی علیه السلامك حقنده ایتدكلری افترایی رد وابطال
ایدوب بیوردی (مَا كَانَ لِبَشَرٍ) برانسانه صحیح وجائز دكل ایدیكه (اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ) حق
سبحانه وتعالی اكا كتاب سماوی ویره (وَالْحُكْمَ) وعالمك فصل خصومتی (وَالنُّبُوَّةَ) وپیغمبرلكی
(ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ) صكره خلقه سویلیه (كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللّٰهِ) تكرینك قوللغندن تجاوز
ایدوب بكا قوللر اولك (وَلٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ) ولكن سویلیه علم وعملده كاملر اولك (بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ
الْكِتَابَ) اول سببله كه تكریدن ایمان كتابی خلقه اوكرتدردكز (وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ) واول
سببله كیم آنی اوقوردكز زیرا تعلیم وتعلمك فائده سی حقك وخیرك معرفتیدر (وَلَا يَأْمُرَكُمْ
اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰئِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ اَرْبَابًا) وپیغمبر اولان كمسنه سزه فرمان ایتمزكه فرشته لری وپیغمبرلری
تكریلر ایدنه سز (اَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ) یاحق پوشیده قیلمسین سزه فرمان ایدر (بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ)
اولوقتدن صكره كه سز مطیع ومنقاد اولمش سز (وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ) ویاد ایت اول وقتیكه
ایزد عزوجل پیغمبرلرك عهد وپیمانك آلدیكه (لَمَا اٰتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ) هرنه سزه ویردم كتاب سماوی
مقوله سندن وآنك فهمندن (ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ) صكره سزكله اولان كتابی
تصدیق ایدیجی برپیغمبر سزه كلیجك (لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهُ) البته آكا ایمان كتوروب یاردم ایده سز
(قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِي) حق سبحانه وتعالی آنلره میثاقی عرض ایتدكدنصكره بیوردی
بوكا اقرار ایدوب آنك اوزره عهدیمی آلدیكزمی (قَالُوا اَقْرَرْنَا) سویلدیلر اكا مقر ومعترف اولدق
(قَالَ فَاشْهَدُوا) حق تعالی سویلدی پس بو اقرار اوزره برمقداركز برمقداری اوزره شاهد اولسون
(وَاَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ) وبن كه تكریيم سزكله شاهدلردنم (فَمَنْ تَوَلّٰى بَعْدَ ذٰلِكَ) پس
هركیم اول عهد وپیماندن صكره یوز دوندررسه (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) اول كروه كندولر عهد
وپیمانك وفاسی دائره سندن چقانلر (اَفَغَيْرَ دِينِ اللّٰهِ يَبْغُونَ) آیا یوز چویروب خدانك دیننك
اوزكه بر دین ایسترلر (وَلَهٗ اَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) وحالبوكه كوكلرده ویرده اولانلر
كندویه مطیع ومنقاد اولدیلر (طَوْعًا وَكَرْهًا) ارادتله وقورقیله اولدقلری حالده (وَاِلَيْهِ يُرْجَعُونَ)
وآنك جزاسی سمتنه دونمش قیلنورسز (قُلْ) سویله یا محمد سن وتوابعك (اٰمَنَّا بِاللّٰهِ) تكرینك
وحدانیتنه تصدیق كتوردك (وَمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا) واوزریمزه ایندریلن نسنه یه یعنی قرآن

عظيم الشانه دخى ايمان كتوردك (وَمَا اُنْزِلَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ) وحضرت
ابراهيم اوزره واولادى واولادنك اولادى اوزره اينديريلن صحيفه دخى تصديق كتوردك (وَمَا اُوتِيَ
مُوسٰى وَعِيسٰى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ) وحضرت كليم الله ومسيح عليهما السلام وسائر پيغمبرلر عليهم السلام
پروردكارلرندن ويرلديكى اشيايه دخى ايمان كتوردك (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ) انلردن بريسنك و
بريسنك ارهسن آيرمزز كه كيمسين تصديق ايدوب كيمسين تكذيب ايدهرز جمله لرينه ايمان كتوررز
(وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ) وبز خداى ذو الجلالك فرمانته مطيع ومنقاد اولمشوز (وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ
دِينًا) وهر كيمكه دين اسلامدن اوزكه بردين ايستر (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ) هركز اندن اول دين قبول اولنماز
(وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) وكندوسى اوبر جهانده اوتوزنلردندر (كَيْفَ يَهْدِي اللّٰهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ
اِيمَانِهِمْ) نيجه حق سبحانه وتعالى برجماعته طوغرو يول كوستره ايمانه كلدكلرندنصكره كافر اولديلر
(وَشَهِدُوا اَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ) وپيغمبر حق اولديغن شهادت ايتدكلرندنصكره (وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ)
واشكارا اولان دليللر كندولره كلدكدنصكره (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وايزد عز وجل
ستمكارا اولان جماعته هدايت ايتمز بو آيتلر اول اون ايكى نفر حقنده نازل اولديكه اول اسلامه كلوب
صكره مرتد اولوب مكه يه كيتديلر (اُولٰئِكَ) اول مرتد اولان كروه (جَزَاؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ)
سزالرى بودركه اوزرلرينه تكرينك لعنت ايتمسى اولور يعنى على التحقيق خدا عز وجل انلرى رحمتندن
دور قيلار (وَالْمَلٰئِكَةِ) وفرشته لرك لعنت ايتمسى انلرك اوزرينه در يعنى ملائكه انلردن
بيزار اولورلر (وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ) وجميع آدميلرك لعنت ايتمسى انلرك اوزرينه در يعنى آنلره
مذمت ايدرلر (خَالِدِينَ فِيهَا) اول لعنتك اثرنده كه عقوبتدر همیشه اقامت ايتمشلر ❀
(لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ) كندولردن اشكنجه يونكللنمز (وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ) ونه كندولر مهل اولنورلركه
عذابلرى تأخير اولنوب براحت بوله لر (اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) مكر شول كيمسه لركه ارتداددن
صكره توبه ايدوب ايمانه رجوع ايديلر (وَاَصْلَحُوا) وايتدكلرى فساداتى بولكه تبديل ايديلر
(فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بى شبهه كيم كناه ايدوب توبه ايدنلره حق تعالى مغفرت ايدوب كندولرن
اسركركتوررديلركه حارث بن سويدكه اول مرتد اولان اون ايكى نفرين بريدى مسلمان اولان
قرنداشى جلاسه كندويه بو آيتلرى برامين كسنه نك اليله كوندردى حارث آيتلرى اوقودقدن
صكره اول امينه سويلديكه بن هركز سندن يلان ايشتمدم وقرنداشمدن دخى ونيم قتمده
محققدركه برادرم پيغمبر اوزرينه افترا ايتمز وپيغمبر حاشا كه حق تعالى اوزره كذب سويليه

پس نيچون بن توبه دن نا اميد اوله يم همان خلوص اوزره توبه ايدوب مدينهٔ منوره يه يوز طوتدى واول
اثناده قلان اون بر نفره بو آيتلرى اوقودى آنلر ديديلر بز بونده اقامت ايدهرز اكر محمد صلى الله عليه
وسلم مغلوب اولورسه بز يولداشلريمزله بولنمش اولورز واكر غالب كلورسه توبه ايدوب اسلامى اظهار
ايدهرز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ) تحقيقا شول
كيمسه لركه ايمان كتوردكلرندنصكره كفر ايتديلر (ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا) صكره كفر اوزره ثابت اولدقلرى
ايچون كفرى آرترديلر (لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ) هركز توبه لرى قبول اولنماز (وَاُولٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ)
واول كروه كندولردر آزغونلر (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) تحقيقا شول كيمسه لركه كفر ايتديلر (وَمَاتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ) واولديلر وحال بوكه كندولر ايمانسزدرلر (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ اَحَدِهِمْ مِلْءُ الْاَرْضِ ذَهَبًا)
هركز برلرندن يرطولوسى آلتون قبول اولنماز (وَلَوِ افْتَدٰى بِهِ) واكرانكله جانى عذابدن قورتارمق
ايستدى يعنى كافر اولان شخص روز قيامتده اكر مشرقدن مغربه دك روى زمينى آلتونله
طولدروب ويره جهنم عذابندن جانته فدا اولمق ايچون كندوسندن مقبول اولميوب قورتلمز
(اُولٰئِكَ) اول كروه كه كفر اوزره مرده اولديلر (لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) كندولره بردردلى اشكنجه وار
(وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هيچ ياردمجيلر اولماز (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ) هركز ايولكه نائل اولمزسز
(حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) سوديككز اشيادن تصدق ايتمينجه دك مرويدركيم قچن بو آيت نازل
اولدى ابو طلحه رضى الله عنه پيغمبرك حضورينه كلوب سويلديكه يا رسول الله اموالمدن بكا
زياده سوكلى اولان شى بيرحانام باغمدر پس ايستديكك نسنه يه آنى صرف ايله حضرت صلى الله
عليه وسلم بيوردى نه كوزل كلام ديدك او برقزنجلو مالدر اولى واسب اودركه آنى اقاربكه بذل
ايده سن وحضرت صلى الله عليه وسلم ابو طلحه يه اوجهتدن انكله فرمان ايتدى زيرا انلره
ويرمسى صدقه در وصلهٔ رحم (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ) وزاد مقوله سندن هر نسنه كه انفاق
ايدرسز ايستر آز ايستر چوق (فَاِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ) بلا شك حق سبحانه وتعالى اكا دانادر (كُلُّ الطَّعَامِ
كَانَ حِلًّا لِبَنِي اِسْرَائِيلَ) هر ييجك قسمنك يمسى يعقوب وشاقلرينه حلال ايدى (اِلَّا مَا حَرَّمَ اِسْرَائِيلُ
عَلٰى نَفْسِهِ) انجق اول نسنه كه حضرت يعقوب كندو جاننى اوزره آنى حرام قيلدى واو بوكوشا
اولمشديكه حضرت يعقوب عليه السلامه برخسته لك عارض اولوب سويلديكه اكر حق تعالى
بكا بو خسته لكدن شفا ويره بكا غايتله سوكلى اولان طعامى اوزريمه حرام ايده يم بعده
شفاخانهٔ الهيه دن اوزرينه نسيم لطف اسوب صحت بولدى پس دوه نك اتى وسوديكه كندويه

زياده سوكلى ايدى اوزرينه تحريم ايلدى يهود دخى اكا متابعت ايدوب اوزرلرينه انى حرام ايتديلر
وديلركيم توراتده بونلرك تحريمى واردر اولمشدر حق سبحانه وتعالى اوزرلرينه بو سوزى رد ايتديكه
انى حضرت يعقوب اوزرينه تحريم ايتدى (مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰيةُ) تورات ايندرلمدن اسبق
پس بو سوز اوزره اصرار ايدرلرسه (قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرٰيةِ فَاتْلُوهَا) سويله پس توراتى كتورك
ايچنده اولان آيات تحريمى اوقويك (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سويليجيلر ايسكز منقولدر كيم
حضرت كندولره ديدكده توراتى كتورك حيران ومبهوت اولوب كتورمكه جرأت ايتمديلر (فَمَنِ افْتَرٰى
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ) پس هركيم تكرى تعالى اوزره يلان بغلدى (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) دليل ايله الزام اولندقدن
صكره (فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اول مفترى جماعت كندولردر ستمكار اولانلر زيرا انلر انصافى
ترك ايتديلر وانصافى ترك ايتمك چوق عظيم ستمدر (قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ) سويله تحريمك خبرنده
حق تعالى نك سوزى كرچك ايدى ويهودك سوزى يلان ايدى (فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ) پس
حضرت خليل الهك ملتنه پيرولك ايدك (حَنِيفًا) حضرت ابراهيمك حالنه بياندر يعنى
حضرت ابراهيم اديان باطله دن مائل دين اسلام اوزره مستقيم ايدى (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)
وتكريه اورتاق قانلردن دكل ايدى (إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ) تحقيقا كيم روى زمينده اول
قويلان خانه خلقك عبادتيچون (لَلَّذِي بِبَكَّةَ) اول خانه در كه مكه شهرنده درونته كه مكه اول شهرك
آديدر بكه دخى آنك اسميدر (مُبَارَكًا) چوق خيرلو اولديغنده (وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ) وخلق
ايچون هدايت اولديغى حالده زيرا قبله لرى ومتعبدكاهلريدر (فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ) ايچنده
آشكار نشانلر وار (مَقَامُ إِبْرٰهِيمَ) اول نشانلرك برى حضرت خليل الهك طورديغى بردر
واو برطاشدركه حضرت ابراهيم عليه السلام دبانك اثرى ايچنده در (وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ
آمِنًا) وهركيم اكا كيررسه قتل وغارتدن امين اولور يعنى بركنهكاركه كعبهٔ مكرمه يه التجا ايدرسه دمادمكه
بيت ايچنده در دست تعرضدن كوتاه اولور (وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ) والله ايچون بيت
شريفك زيارتنى قصد ايتمك خلق اوزره واجبدر (مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا) اول كيمسه
اوزره واجبدركه اكا يول بولمغه قدرتى اوله (وَمَنْ كَفَرَ) وهركيمكه كفر ايدر يعنى حج ايتمز
بيلمك كرككيم حجى ترك ايدنك كناهن تعظيم ايتمك ايچون اندن كفر عنوانيله تعبير اولندى (فَإِنَّ اللّٰهَ
غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) بى شبهه كه تكرى تعالى خلقك حجندن غنيدر (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ
بِآيَاتِ اللّٰهِ) سويله يا محمد اى كتاب اهللرى اولان كروه نيچون تكريك عقلى ونقلى نشانلرين

انكار ايدرسز (وَاللّٰهُ شَهِيدٌ عَلٰى مَا تَعْمَلُونَ) وايزد ذو الجلال ايشلديككز ايشلره كمال
اوزره مطلعدر (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ مَنْ آمَنَ) سويله اى ارباب
كتاب اولانلر نيچون تكريك يولندن ايمانه كلانلرى منع ايدرسز (تَبْغُونَهَا عِوَجًا) اولحالده كيم
تكريك يولنده اكريلك طلب ايدرسز (وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ) وسز اهل اطلاعسز كه او تكريك
يوليدر وآندن خلقى منع ايتمك ضلالت واضلالدر (وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالى ايشلديككز
ايشدن بيخبر دكلدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) اى ايمانه كلان
كيمسنه لر اكر توريت ويريلان كيمسنه لردن بربلوكه اطاعت ايدرسز (يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ)
ايمانه كلديككزدن صكره سزى ايمانكزدن دوندررلر بو آيت اوس وخزرجك بر كروهى حقنده نازل
اولدى كتورديلركه ايكى طائفه دن برقچ كيمسنه اوتوروب خلوص اوزره صحبت ايدر ايديلر شاس بن
قيس يهودى اوزرلرينه كچوب انلرك الفت ومودتلرين مشاهده ايدوب كندويه برغيظ عظيم حاصل
اولدى پس بر يهودى اوغلانه امر ايتديكه واروب يانلرنده اوتوره اندن صكره بغاث وقعه سنك كوننى كه ايچنده اوس ايله
خزرجك عظيم جنكلرى اولوب صكره غلبه اوس طائفه سنه اولدى كندولره سويليه وآنك حقنده
سويلنان اشعارى اوقيه اول دخى كلوب اول خبيثك سپارشنى اجرا ايدوب اوسك مدحنده و
خزرجلرين ذمنده سويلنان اشعارى اوقودى اول كلام خزرجلرك اسماعنه ايرشنجه الملرندن اوس
طائفه سن شتم ايتديلر اوس آنى تحمل ايتميوب خزرجيلرى سوكديلر ايكى طائفه نك اراسنده آتش
فتنه شعله لندى مفاخره يه باشلديلر اندن مشاجره يه واصل اولديلر ايكى طرفك دلاورلرى سلاحه
ياپشوب جنكى استدعا ايتديلر سرور كائنات صلى الله عليه وسلمه خبر اولندى همان معركه
لرينه يتشوب ايتدكلرى ايشدن اوترى كندولرين تعنيف ايتدى على الفور كندولره نمايان اولديكيم
اول ايش براغواء شيطان ايديكى همان برى بريله قوجاقلشوب ايتدكلرى ايشدن استغفار ايتديلر
حضرتله دونديلر پس اول آيت نازل اولدى دخى حق تعالى انلرى تعنيف ايدوب بيوردى (وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ)
ونيجه كافر اولورسز (وَأَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللّٰهِ) وحالبوكه سز اى كروه انصار اوزريكزه اوقونور
خدانك آياتى (وَفِيكُمْ رَسُولُهُ) واراكزده در خدانك پيغمبرى (وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ) وهركيمكه تكرينك
دينينه ياپشوب التجا ايدر (فَقَدْ هُدِيَ إِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) بى شبهه كيم بر طوغرى يوله هدايت
اولندى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلان كيمسنه لر (اتَّقُوا اللّٰهَ) تكريدن خوف ايدك
(حَقَّ تُقَاتِهِ) اندن درست خوف ايتمككز يعنى طاقتكزى واجباتك قيامنده ومحرماتدن اجتناب

ایتمکه صرف ایدك (وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) واولمکز الا اول حالده که سز اهل ایمانسز یعنی اسلام اوزره
ثابت اولك برحدده که موت سزه کلدکده دین اسلام اوزره سزی بوله (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا)
وخدانك کتابنه قموکز یاپشك (وَلَا تَفَرَّقُوا) وحقدن ایرلمك (وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ)
واوزریکزه اولان تکرینك احساننی یاده کتورك (اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَاءً) اچن جاهلیه عصرنده دشمنلر
ایدیکز (فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ) پس کوکللریکز ارا سنده اسلام سببیله الفت صالدی (فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ اِخْوَانًا)
درعقب آنك لطف وکرمیله قرنداشلر اولدیکز یعنی کویا دشمنلك ایله اخشاملمشدیکز بعده انك
لطفیله قرنداشلر صباحلدکز (وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ) واتشدن برچقورك کنارى
اوزره ایدیکز (فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَا) پس حق سبحانه وتعالى سزی اول اتشدن قورتردی (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ
لَكُمْ اٰيَاتِهِ) بنه که حق تعالى حالکزه بیان ایتدی دلائل وحدانیتنی سزه اشکارا ایدر (لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ)
تاکه سز طوغری یول اوزره ثابت اولورسز (وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ) وسزدن برجماعت اولسونکه (يَدْعُونَ
اِلَى الْخَيْرِ) ایولك ایتمکه خلقی دعوت ایدرلر (وَيَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) وشرعا مستحسن اولان ایشك
ایشلمسین خلقه فرمان ایدرلر (وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) وشرعا مستقبح اولان اشیادن خلقی منع
ایدرلر (وَاُولٰئِكَ) واول جماعتکه امر بالمعروف ایدوب منکردن نهی ایدرلر (هُمُ الْمُفْلِحُونَ) کندولردر
محنتلردن کمال اوزره قورتلانلر (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا) واولمکز شول کمسنه لرکبیکه عداوت
سببیله پراکنده اولدیلر (وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ) وروشن دلیللر کندولره
کلدکدنصکره مختلف اولدیلر (وَاُولٰئِكَ) واول کروه که پراکنده اولوب مختلف اولدیلر
(لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) انلره براولو اشکنجه اولور (يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ) برکونده که برمقدار یوزلر
آق اولور وبرمقدار یوزلر قره (فَاَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ اَكَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ) پس اماشول
کیمسه لرکه یوزی قره اولدی کندولره دینلور ایمان کتوردیککزدنصکره کافر اولدیکزمی
بو استفهام توبیخ ایچوندر یعنی نیچون ایماندنصکره کافر اولدیکز (فَذُوقُوا الْعَذَابَ) پس
اشکنجه نك چاشنیسن آلك (بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ) اول سببله که ایماندنصکره کفر ایدردیکز
(وَاَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ) واماشول کیمسه لرکه یوزلری آق اولدی (فَفِي رَحْمَةِ اللّٰهِ) تکرینك
رحمتنده یعنی بهشت برینده اولورلر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) کندولر آنك ایچنده على الدوام اقامت ایتمشلردر
(تِلْكَ اٰيَاتُ اللّٰهِ) بوسوره ده مذکور اولان اخبار خدانك ایاتیدر (نَتْلُوهَا عَلَيْكَ)
وحیك وساطتیله اوزریکه انلری اوقورز (بِالْحَقِّ) طوغریلغله (وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ) وحق

سبحا

سبحانه وتعالى انس وجنه ستم ایتمسین استمز وجرمسز عقوبت ایتمز (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ) وکوکلرده اولان
فرشته لر واخترلر خدایه مملوکدرلر (وَمَا فِي الْاَرْضِ) ویرده اولان مخلوقات دخی (وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ
الْاُمُورُ) وایشلر خدای عز وجلك فرمانه دوتمش قیلنور (كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ) سز برکوزل کروه
ایدیکزکه (اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ) خلوتخانه غیبدن خلق ایچون چقمش قلندیکز (تَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) شرعا
مستحسن اولان شیئك ایشلمسین خلقه فرمان ایدرسز (وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) وشرعا مستقبح
اولان ایشك ایشلمسندن خلقی منع ایدرسز (وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ) وتکرینك وحدانیتنه على وجه
التحقیق ایمان کتوررسز (وَلَوْ اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتَابِ) واکر اهل کتاب حضرت محمد المصطفى نك نبوتن تصدیق
ایتسیدیلر (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) البته کندولره ایو اولوردی (مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ) بعضیلر اهل ایماندر
(وَاَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ) وچوقلری دینك دائره سندن طشره اولمشلردر (لَنْ يَضُرُّوكُمْ اِلَّا اَذًى)
اهل کتاب سزه ضرر یتشترمزلر مکر اینجمك سوکمك وتهدیدکبی (وَاِنْ يُقَاتِلُوكُمْ) واکر سزکله
جنك ایدرلر (يُوَلُّوكُمُ الْاَدْبَارَ) اردلرین سزه دوندررلر یعنی جنك ایدرلرسه قاچشو طورلر
(ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ) صکره یاردم اولنمازلر (ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ) یهود اوزره خوارلق وضع اولندی
(اَيْنَ مَا ثُقِفُوا) قنده بولنسه لر (اِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ) اعم احوالدن استثنادر
یعنی قمو احوالرنده اوزرلرینه خوارلق وضع اولندی مکر اول حالده که خدانك عهدیله ومؤمنلرك
امانیله معتصم اوله لر (وَبَاؤُ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ) وتکریدن برخشمله دوندیلر (وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ)
وحقیرلك جمیع وجودلرین قابلدی (ذٰلِكَ) مذکور اولان خوارلق ومسکنت وتکرینك خشمی اوزرلرینه
اول سببله اولدیکه (بِاَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) بلاشبهه انلر تکرینك نشانلرینه کفر ایدرلردی
(وَيَقْتُلُونَ الْاَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ) وپیغمبرلری ناحق یره اولدررلردی (ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ)
بوکفر وقتل انلردن اول سببله صادر اولدیکه حقك فرمانه مخالفت ایدیلر وحدود شرعیه تجاوز
ایدرلردی (لَيْسُوا سَوَاءً) ارباب کتاب اولانلر برابر دکلدرلر (مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اُمَّةٌ قَائِمَةٌ) اهل
کتابدن برکروه وارکه دینلری اوزره طورمشلردر وانلر اول طائفه درکه محمد المصطفى نك
نبوتنه اقرار ایدوب ایمانه کلدیلر (يَتْلُونَ اٰيَاتِ اللّٰهِ اٰنَاءَ اللَّيْلِ) تکرینك کلامك کیجه نك
ساعتلرنده اوقورلر (وَهُمْ يَسْجُدُونَ) وکندولر نماز قیلارلر (يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) تکرینك
وحدانیتنه وروز جزانك اولمسنه تصدیق کتوررلر (وَيَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) وخلقه محمد
المصطفى نك متابعه سنه امر ایدرلر (وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) وخلقی حضرتك تکذیبندن منع

ایدرلر (وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ) وكوزل اعمالك ارتكابنده شتابله سعی ایدرلر (وَاُولٰئِكَ مِنَ
الصَّالِحِينَ) واولكروه كه بو صفاتله موصوفدرلر ایولر زمره سندن معدود درلر (وَمَا يَفْعَلُوا
مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ) وكوزل ایشدن هرنه ایشلرلرسه ثوابی نقصان اولنمازبالتمام كندولره واصل
اولور (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) وخدای لایزال پرهیزكارلرك ایشنه كمال اوزره داناد ر (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
تحقیقا كه محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمك نبوتنه كفر ایدنلر (لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) اموالريكه قوت قلبلريدر واوشاقلريكه انلرله استظهار ایدرلردی تكرينك عذابندن
برازنسنه كندولردن دفع ایتمز (وَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) واولكروه دوزخك ایه لریدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
كندولردر آنك ایچنده همیشه اقامت ایدیجیلر (مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) یهود صرف
قیلدقلری شیئك صفتی یقین اولان زندكانیلكده (كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ) بر یلك صفتی كبیدركه ایچنده
قتی صاووق (اَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكَتْهُ) كفر ومعصیتله جانلرینه ستم ایتمش بربلوكك
اكینه دكوب آنی نابود قیلدی مراد نفاق ایتدكلری شیئك تشبیهی ضایع اولمقلقده بركفارك اكینه
صاووق یل آنی نابود ایدوب نه دنیاده ونه آخرتده كندولره نفع ایتدی (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ) وایزد متعال انلره
ستم ایتمدی (وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولیكن كندولرجانلرینه ستم ایدرلردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ) ای ایمانه كلان كسنه لر مسلمانلردن اوزكه اولان اشخاصی محرم دوست
ایدنمكز (لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا) اول اشخاص سزه ضرر ایصال ایتمكده تقصیر ایتمزلر (وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ) زحمت
ومشقتكزی آرزو ایدیلر (قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ) بی شبهه كیم آغزلرندن عداوت
اشكارا اولدی یعنی سزه شدت بغضلرندن نفسلرین ضبط ایده مزلرسوزلرندن سزه
ایتدكلری دشمنلك فهم اولنور (وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ اَكْبَرُ) وسینه لری صاقلدیغی عداوت
آغزلرندن اشكارا اولان عداوتدن بیوكدر (قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ) بی شبهه كیم سزه نشانلری ظاهر
قیلدق (اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) اكر سز بیان اولنان نسنه فهم ایدردكز (هَا اَنْتُمْ اُولَاءِ) آكاه اولك ای
بیكانه لر صحبتنده خطا ایدن جماعت سز اول كیمسه لرسزكه (تُحِبُّونَهُمْ) انلری سورسز (وَلَا يُحِبُّونَكُمْ)
وانلر سزی سومزلر (وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ) وتكریدن اینان تمو كتاب قسمنه ایمان كتورر سز
وانلر بعض كتابلری انكار ایدرلر پس انلره نیچون محبت ایدرسز (وَاِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا) وقچن سزكله
بولشورلر نفاق یوزندن دیرلركه بز ایمانه كلدك (وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ)
وقچن تنها اولورلر اوزركزه آجغلرندن برمقلرینك اوجلرین اصررلر (قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ) بو منافقلره

سویله یا محمد آجغكزله اولك (اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) كه بی شبهه حق جل وعلا سینه لرده مخفی اولان
اشیایه داناد ر پس سینه لرنده اولان حقد وحسدلرینی بیلور (اِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ) اكر
سزه بر ایولك دكر اول ایولك كندولرین غمناك قیلار (وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا) واكر سزه
بر بدلك عارض اولورانكله دلشاد اولورلر (وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) واكر صبر ایدوب پرهیز
ایدرسز (لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا) مكر وحیله لری سزه برنسنه زیان ایتمز (اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ) تحقیقا كه ایزد ذوالجلالك علمی صبر وتقوادن ایشلدیككز نسنه قابلمشدركه تو ردیكز
هجرتك اوچنجی سنه سنك ماه شوالك اون ایكنجی كوننده ابو سفیان برخیلی جمعیتله سرور كائناتله
جنك ایتمك ایچون مدینه اطرافنده احد نام طاغك قربنده قوندی حضرت صلی الله علیه وسلم
ایستدیكه مدینهٔ منوره ده توقف ایدوب انلرله آنده جنك ایده اولكروه كه بدر وقعه سنده
حاضر دكل ایدیلر چیقوب جنك ایتمكه حضرته اوزره مبالغه ابرام ایتدیلر حضرت صلی الله علیه
وسلم مهاجرین وانصاردن بیك شخصله جنك ایتمكه توجه ایتدی اثناء طریقده عبد الله ابن
ابی اوچیوز منافقله كیرو یه دوندی سرور كائنات یدی یوز كمسنه ایله دشمنك مواجهه سنه
كتدی احد طاغنه بر شعبه عبد الله بن جبیری اللی كمانداراوزره سرداراید وب طاغ مزبورك
رخنه سنك محافظه سنه تعیین ایدوب كندولره غایتله سپارش ایتدیكه اكر غالب واكر مغلوب
اولورزسز مكانكزدن حركت ایتمكز پس حضرت صلی الله علیه وسلم نفس نفیسه سیله لشكر
همایونك صفوفنی تسویه ایتدی وبو ایش صباح وقتنده اولمشدی نته كه حق تعالی بیوردی
(وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ) ویاد ایت اولوقتیكه حضرت عایشه نك حجره سندن صباح وقتنده
واردك (تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ) ایمانه كلان كمسنه لره جنك ایچون مكانلر تهیئه
ایدردك (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ) وایزد جل جلاله جنك ایچون چیقمق خصوصنده سویلدیككز سوزی
كمال اوزره ایشیدر (عَلِيمٌ) نیتلركزی بیلور (اِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ اَنْ تَفْشَلَا) وقچن
سزدن ایكی جماعت بوزلمغه قصد ایتدیلر وانلر خزرج قبیله سندن بنو سلمه واوسدن
بنو حارثه كه انلر عسكرك ایكی قنادی ایكن قچن عبد الله بن ابی ارباب نفاقله دوندی دونمك
ایستدیلر صكره حق سبحانه وتعالی كندولرین اول وسوسهٔ شیطانیه دن حفظ ایدوب
پیغمبرله جنكه واردیلر (وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا) وحق سبحانه وتعالی اول ایكی طائفه نك ناصریدركه
كندولرین اول ایشدن حفظ ایتدی (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وایزد ذوالجلال اوزره

اهل ایمان اولانلر اعمادابتسون (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ) و بی شك حق جل و علا سزه بدر وقعه سنده
باردم ایتدکه دشمنلریکزه اوزره غلبه ایتدیکز (وَاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ) وحالبوکه سز خوار و حقیر ایدیکز
(فَاتَّقُوا اللّٰهَ) پس تکریدن خوف ایدك (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه نصرتك نعمتنه شکر ایدهسز (اِذْ تَقُولُ
لِلْمُؤْمِنِينَ) نصر لفظنه متعلقدر یعنی سزه باردم ایتدی ولدمکه مؤمنلره سویلر ایدك (اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ
اَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ) سزه کفایت ایتزمیکه پروردکارکز سزه مدد ایده (بِثَلٰثَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) فرشته لردن
اوچبیك کسنه ایله (مُنْزَلِينَ) عالم بالادن ایندرلمشلر (بَلٰى) نفید نصکره واقع اولان کلامی
ایجاب ایدر یعنی حق تعالی نك امدادی اوچبیك ملك ایله سزه کفایت ایدر بو وعدی کندولره ایتدکدن
صکره صبر و تقوی اوزره مددی زیاده ایتمکه دخی وعد ایدوب بیوردیکه (اِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) اکر
جنکده صبر ایدوب حضرتك سوزینه مخالفت ایتمکدن پرهیز ایدرسز (وَيَاْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ
هٰذَا) و دشمنلریکز بوساعتلرندن سزه کلورلر (يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ) پروردکارکز سزه مدد ایدر
(بِخَمْسَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) فرشته لردن بشبیك ایله (مُسَوِّمِينَ) علامتلی اولدقلری حالده
(وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ) وحق سبحانه و تعالی بو مددی ایتمدی الا که سزه بر مژده اوله (وَ
لِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ) و تاکه کوکللریکز انکله آرام بولا ایده (وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) و یاردم
هیچ برکیمسه نك قتندن دکلدر الا تکرینك قتندن (الْعَزِيزِ) هرکیمسه اوزره غالب اولان (الْحَكِيمِ)
ایشی کما ینبغی محکم ایدن (لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) نصر لفظنه متعلقدر یعنی بدر وقعه سنده
سزه یاردم ایتدی تاکه کفر ایدن کسنه لرك برکروهك نابود قیله (اَوْ يَكْبِتَهُمْ) یا انلری خوار
و حقیر ایده (فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ) پس دونه لر بی بهره و ناامید اولدقلری حالده بلکه حق
تعالی احد وقعه سی اراسنده بدرك وقعه سنی اوجهتله اکدی تاکه صحابهٔ کرام صبرله
شکر اراسنده اوله لر زیرا بدر جنکنده ظفر غنیمت وار ایدی و آنك مقتضاسی شکردر و احد جنکنده
قتل و مغلوبیت وار ایدی و آنك مقتضاسی صبردر و احد وقعه سی علی طریق الاجمال بوکونه اولدیکه
تسویهٔ صفین اولدقده محاربه یه باشلیوب لشکر قریش فرار ه یوز طوتدیلر حضرتك لشکری
نهب و غاراته دوشدی احد طاغنك رخنه سن بکلیان تیراندازلر بونی کوریجك نهب و غارته
سکرتدیلر سردارلری عبد الله بن جبیر هرچندکه کندولرین منع ایتدی قبول ایتمدیلر انجق
کندوسی برقاج نفرله انده توقف ایتدی لشکر منکوب رخنه خالی بولیجق لشکر اسلام
اوزره دونوب عبد الله بن جبیری نفرلریله شهید ایتدیلر و بو وقعه ده حضرتك مبارك

سنّ سعادتی شهید اولدی و عمیسی حضرت حمزه دخی شهید اولدی (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ) ایشدن
سکا عائد بر نسنه یوقدر زیرا عالمده هرنه صادر اولور حق سبحانه و تعالی نك ارادتیله در بو جمله معترضدر
(اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ) لیقطع اوزره معطوفدر و معنی بویله اولورکه حق تعالی سزه درت شیئك
بریسیله کفار اوزره نصرت ویره یا آنلر برلرینك قلیله رکن دولتلرین منهدم قیلا و یا جنك محلنده منهزم
اولوب خائب و خاسر دونرلر یا حق تعالی اوزرلرینه توبه ایدر اکر اسلامه کلورلر یاکندولرین جهنم
آتشنده معذب ایدر کفر اوزره اصرار ایدرلرسه (فَاِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) که علی التحقیق آنلر ستمکاردرلر
پس ستملری سببیله معذب اولورلر (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) و کوکلرده و یرده اولان
مخلوقات خدای ذو الجلاله مملوکدرلر پس جمله ایش فرمانه راجعدر (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی
کیمسه نك کناهن عفو ایدر (وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) و ایستدوکی کسنه یی معذب قیلار (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)
و حق سبحانه و تعالی قوللرینك کناهن پوشیده ایدوب غایتله کندولرین اسرکر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوا اَضْعَافًا مُضَاعَفَةً) ای ایمانه کلان کسنه لر مال ربانی برقاچ قات یمکز مرویدرکه
جاهلیه عصرنده بر شخص بروقت معینه دك بر شخصه دین ویردکده اول وقت حلول ایدوب
مدیون بورجنی ادا ایتمیجك دائن اولان کسنه مدتی و بهایی برقات دخی ایدردی بو منوال اوزره
هر وعده که حلول ایدوب اقچه سن آلمزسه اویله ایشلردیکه بر آز شیئله مدیونك جمیع مالنی
جلب ایدردی (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) و نهی اولندیغکز نسنه نك ارتکابنده تکریدن خوف ایدك (لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ) شاید سز خدانك غضبندن قورتلوب رضاسنه نائل اوله سز (وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) و کفار ایچون اماده اولنان آتشدن احتراز ایدك یعنی انلرك ایشلدکلری
ایشلردن احتراز ایتمکله انلره اماده قیلنان آتشدن کندوکزی صاقنك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ)
و خدایه و پیغمبره فرمان ایتدکلری اشیاده اطاعت ایدك (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) شاید سز تکرینك
رحمتنه مظهر قیلنه سز (وَسَارِعُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ) و پروردکارکزدن صلور ایتمیش
بر مغفرتك سببی سمتنه عجله ایله وارك (وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) و بر بهشتك
طرفنه عجله ایله کیدك که آنك اینی کوکلر و یردر بو آیتك تفسیرنده حضرت عبد الله بن عباسدن
بو کونا روایت اولنمشدرکه اکر یدی کوك و یدی یر بری برینه اولاشلور بهشت جاودانك مساحهٔ
عرضی آنك کبی اولور (اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ) شرکدن پرهیزکار اولانلره اماده قیلنمشدر بو آیت جنتك
موجود اولمسنه و بو عالمدن طشره اولدیغنه دلیلدر (الَّذِينَ يُنْفِقُونَ) مدح اوزره منصوبدر

یعنی شول کیمسه لره مدح اولسونکه مالرینی فی سبیل الله صرف قیلارلر (فی السَّرّآءِ وَالضَّرّآءِ)
بوللق حالنده وطارلق حالنده یامعنی بو اوله که مالکلرینی هر حالده اوزره رضاء الله ایچون
انفاق ایدرلر زیرا انسانا بو ایکی حالدن خالی اولمز یا بوللقده در یا طارلقده (وَالْکاظِمینَ الْغَیْظَ)
سبقت ایدن موصول اوزره معطوفدر یعنی آفرین اولسون شو کیمسه لره که خشملرینك مقتضاسن
منع ایدرلر باوجود که آنك اجراسنه قدرتلری وار (وَالْعافینَ عَنِ النّاسِ) دخی مدح اولسون
شول کیمسه لره که خلقك کناهندن واز کچرلر (وَاللّهُ یُحِبُّ الْمُحْسِنینَ) وتکری تعالی ایولك
ایدنلری سور (وَالَّذینَ اِذا فَعَلُوا فاحِشَةً) وشول کیمسه لرکه چن بر بد ایش ایشلرلر
(اَوْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ) یا ارتکاب صغائرله جانلرینه ستم ایدرلر (ذَکَرُوا اللّهَ) تکرینك انتقامنك
خاطرلرینه کتوررلر (فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ) پس پشیمان اولوب کناهلری ایچون پوشیده لك
طلب ایدیلر (وَمَنْ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلاَّ اللّهُ) وتکریدن اوزکه کناهلری کیم پوشیده قیلار
یعنی آندن اوزکه کیمسه کناهلری پوشیده قیلمز (وَلَمْ یُصِرُّوا عَلی ما فَعَلُوا) وایشلدکلری
قبیح ایش اوزره استغفارسز طورمزلر (وَهُمْ یَعْلَمُونَ) اولحالده که ایشلدکلری ایشك کندولر
فحش بیلورلر (اُولئِكَ) اول کروهك حالی اولکونادر (جَزاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ) سزالری پروردکارلرندن
کناهلرین غفران ایتمکدر (وَجَنّاتٌ تَجْری مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ) دخی سزالری بر باغلرکه اشجارینك التندن
ایرمقلر آقر (خالِدینَ فیها) ایچنده علی الدوام اقامتلرین تقدیر ایتمشلر (وَنِعْمَ اَجْرُ الْعامِلینَ) و
کوزل عمل ایشلیانلرك اجری ایو اجرتدر واو مغفرت وبهشت برینلدر (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِکُمْ
سُنَنٌ) تحقیقا که سزدن اسبق عظیم وقعه لری کچدی (فَسیرُوا فِی الْاَرْضِ فَانْظُروا کَیْفَ کانَ
عاقِبَةُ الْمُکَذِّبینَ) پس یر یوزنده سیاحت ایدوب کورك پیغمبرلری تکذیب ایدنلرك صوکی نیجه اولدی
(هذا) بوکچمش واقعه لر (بَیانٌ لِلنّاسِ) عامه خلق ایچون بیاندر (وَهُدًی وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقینَ)
وپرهیزکارلره بربصیرت وپنددر (وَلا تَهِنُوا وَلا تَحْزَنُوا) بوکلام احد وقعه سنده مؤمنلره اصابت
ایدن زحمتدن تسلیه در یعنی جهاد ایتمکده زبون اولمکز وسزدن اولن کسنه لر اوزره غمناك
اولمکز (وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ) وحال بوکه سز انلردن اوست سز (اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنینَ) اکر تکرینك
ایتدوکی علوی تصدیق ایدردکز زیرا حق جل وعلا بویوردی (وان جندنا لهم الغالبون) (اِنْ یَمْسَسْکُمْ
قَرْحٌ) اکر سزه برجراحت وزحمت دکدی (فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ) بی شبهه که کروه کفاره دخی
آنك کبی برزحمت دکشدی یعنی احد جنکنده سزه برشکست واقع اولدیسه کروه کفاره دخی

بدر وقعه سنده آنك کبی برشکست واقع اولدی صکره آنلر زبون وغمناك اولمدیلر پس سز حق
واولاسز که زبون وغمناك اولمیه سز زیرا تکریدن امید ایتدیککز امیدی انلر ایتمز (وَتِلْكَ الْاَیّامُ)
واول کونلرکه حیات دنیویه نك اموری اوزرینه دائردر (نُداوِلُها بَیْنَ النّاسِ) خلق اراسنده
انلری چویررز تاکه بر طائفه برکون دولتمند وخوشحال اوله لر وبرکون منکوب وغمناك
(وَلِیَعْلَمَ اللّهُ الَّذینَ آمَنُوا) وتاکه تکری تعالی ایمانه کلان کسنه لری بیله یعنی بو ایشی ایشلدی
تاکه ایمانا اوزره ثبات ایدن ایتمیاندن ممتاز اوله (وَیَتَّخِذَ مِنْکُمْ شُهَداءَ) وتاکه سزدن کوهلر
ایدینه که شهادت ایده لر جنك محلنده فی سبیل الله کیم چالشدی کیم جان تسلیم ایتدی (وَاللّهُ لا یُحِبُّ الظّالِمینَ)
وحق جل وعلا ستم ایدنلری سومز یعنی حق تعالی مشرکلری سومز کندولرینه کاه غالب
ایدرر ایچون کندولرینه استدراج ایتمك ایچون واهل ایمانی مبتلا قیلمق ایچون غالب قیلار (وَلِیُمَحِّصَ اللّهُ
الَّذینَ آمَنُوا) وبوغالبیت کاه اهل کفره وکاه اهل ایمانه اولدی تاکه ایزد جل جلاله ایمانکلانلرك
کناهنی پاك قیله شکست اوزرلرینه واقع اولورسه (وَیَمْحَقَ الْکافِرینَ) وتاکه کافرلری نابود
قیله شکست اوزرلرینه واقع اولیجق (اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ) یاخود کمان ایدرمی که
بهشته کیره سز (وَلَمّا یَعْلَمِ اللّهُ الَّذینَ جاهَدُوا مِنْکُمْ) وحال بوکه تکری تعالی سزدن جهاد ایدنلری
هیچ بیلمدی یعنی سزدن نه کیمسه جهاد ایتمدیکی تکری تعالی آنك جهادینی بیله (وَیَعْلَمَ الصّابِرینَ)
وصبر ایدنلری دخی بیلمدی یعنی سزدن بر کیمسه محنته صبر ایتمدیکه آنك صبرین مشاهده ایده
والحاصل نتیجه کلام بو که مجاهده نك زحمتی چکلمینجه مشاهده نك راحتنه ایرشمك اولماز
بیت بلبل کو ستم خار تحمل نکند ❀ بهتر آنست که دیکر سخن کل نکند ❀
(وَلَقَدْ کُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ) دخی قسم اولسونکه سز اولمکی آرزو ایدردیکز یعنی موتك اسبابندن اولان
جنکی تمنی ایدردیکز (مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ) اکا سز ملاقی اولمدن اول (فَقَدْ رَاَیْتُمُوهُ) پس آنی بی شبهه کوردیکز
(وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) اولحالده که احد وقعه سنده سز مؤمن قرنداشلرکزك قتلن مشاهده ایدردکز بو
آیت خطاب بدر وقعه سنده حاضر اولمیان کسنه لره درکه احد وقعه سنده جنکی آرزو ایدوب مدینه دن
چیقوب جنك ایتمك ایچون حضرت اوزره الحاح ایدیلر مرویدرکیم چن احد جنکنده عبدالله بن قمئه حضرت
صلی الله علیه وسلمك دیشنی طاشله اوروب قرنجه شیطان لعین لشکر اراسنده برصدا صالدیکی
محمد المصطفی اولدردیلر اهل اسلامك زبونلری دیدیلرکاشك وارهلر عبدالله بن ابیه برده ابو
سفیاندن امان السون ومنافقلر اولانلر سویلدیکیم محمد پیغمبر اولسیدی مقتول اولمازدی کلك قرنداشلرمزه

دونه لر انس بن النضر حضرتلری بیوردیکه ای قوم محمد اولدیسه محمدك تكریسی حی لا یموتدر ایا صاغلغی اندن صکره نیلر سز بعده دیدی اللهم انی اعتذر الیك مما یقولون وابرأ منه وقلیجن قوشانوب جنك ایدی شهید اولنجه یه دك صکره حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ) ومحمد اسمیله مسمی اولان وجود شریف برنسنه دکلدر الا انکر ایدن برکوندرلمش پیغمبرکه (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) کندوسندن اسبق اولان پیغمبرلر کذشته اولدیلر (اَفَاِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ) ایا پس اکر کچنور یا قتل اولنور (انْقَلَبْتُمْ عَلَى اَعْقَابِكُمْ) اوکچه لریکز اوزره دونرسز یعنی محمد المصطفی سائر پیغمبرلرکبی بر پیغمبردر وانلرك اولمسی فنکرزده محقق در پس سزدن غایتله مستبعددرکه محمد اولدوکی تقدیرده یا قتل اولیجق دین اسلامك نصرتنی ترك ایده سز (وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ) وهر کیم ایکی اوکچه سی اوزره دونرکه دین اسلامك نصرتنی ترك ایده (فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْئًا) حق سبحانه وتعالیه هیچ برنسنه زیان ایتمز (وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ) وبی شبهه تكری تعالی نعمتنه معترف اولانلره حمد وثناسن ایدنلره جزالرین ویرر (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) وبرجانه ممکن وصحیح دکل ایدیکه میت اوله الا تكرینك فرمانیله وانك اولمه جك وقتی لوح محفوظده یازلمشدر (كِتَابًا مُؤَجَّلًا) بر موقت یازموق که نه تقدم ونه تأخر ایدر (وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا) و هر کیم بو جهانك سزاسن ایسترایندن اکا ویرز (وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ) وهر کیم او برجهانك مکافاتن ایستر (نُؤْتِهِ مِنْهَا) اکا اندن احسان ایدرز (وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ) ویقینده جمادك نعمته شکر ایدنلرك سزاسن ویررز (وَكَاَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ) ونیجه کیمسه پیغمبر مقوله سندن چوق علما وصلحا فی سبیل الله بیلسنجه جنك ایتدیلر (فَمَا وَهَنُوا لِمَا اَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) پس تكری یولنده کندولره دکن اشیادن اوتری سست اولمدیلر (وَمَا ضَعُفُوا) ونه جنك شدتندن زبون اولدیلر (وَمَا اسْتَكَانُوا) ونه دشمنه ذلیل اولدیلر (وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ) وحق سبحانه وتعالی جهاد اوزره صبر ایدنلری سور (وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ اِلَّا اَنْ قَالُوا) ودیانی اولان جماعتك سوزی برنسنه دکل ایدی الا دیدیلری (رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) ای پروردکاریمز بزم ایچون کناهلرمزی یارلغه (وَاِسْرَافَنَا فِي اَمْرِنَا) وایشمزده تعدی ایتدیکمزی عفو ایت (وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا) وجنك محلنده دبانلریمزی برکشتر (وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) وایمانه کلمیان اوزره بزه یاردم ایله (فَاٰتَاهُمُ اللّٰهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا) پس ایزد عز وجل انلره بو جهانك جزاسن ویردی (وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ) واو برجهانك جزاسن ایوسن دخی انلره ویردی (وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) وایزد جل

جلاله ایولك ایشلیانلری سور (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلان جماعت (اِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا) اکر حقی پوشیده قیلان کسنه لرین سوزین دکلرسز (يَرُدُّوكُمْ عَلَى اَعْقَابِكُمْ) اوکچه لریکز اوزره سزی دوندرورلر یعنی سزی کفره ارجاع ایدرلر (فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ) پس ایکی جهانك خیرین اوتوزمش اولدیغکز حالده دونرسز بو آیت نازل اولدی ایچون منافقلر احد جنکنك شکستنده لشکر اسلامه دیدیلرکه قرنداشلرکزه دونك محمد پیغمبر اولسیدی قتل اولنمزدی (بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰيكُمْ) بلکه تكری تعالی سزك یاردمجیکزدر (وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ) وکندو دریاردمجیلرك یکرکی (سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ) یقینده کفر ایدن کسنه لرك کوکللرنده قورقو صالورز (بِمَا اَشْرَكُوا بِاللّٰهِ) اول سبیله که تكری یه اورتاق قیلدیلر (مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا) شول نسنه که انك اتخاذنه حجت وبرهان ایندرمدک (وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ) ودوزخ انلرك مکانیدر (وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ) وغایتله یمان بردر ستمکارلرك اراملکاهی (وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدَهُ) وبی کمان ایزد جل جلاله سزه وعده سنی یعنی صبر وتقوی ایله مشروط اولان نصرتی یرینه کتوردی وفی الحقیقه بویله اولمشدی زیرا احد وقعه سنده تیراندازلر حضرتك سوزینه نهب وغارتله مخالفت ایتدکلری ایچون اهل اسلامه شکست واقع اولدی والا اوهله اولاده اهل اسلامه نصرت اولمشدی (اِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِاِذْنِهِ) ایچون سز ای اهل اسلام کفاری تكرینك فرمانیله قتل ایدردکز (حَتّٰى اِذَا فَشِلْتُمْ) اول وقته دك که بی جرأت اولوب زایکز زبون اولدی (وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ) وایشده منازعت ایتدیکز یعنی ایچون احد رخنه سن بکلیانلر کمانداران منازعه ایتدیلرکه کیمسی دیدی نهب وغارات ایده لم وکیمسی دیدی مکانمزده توقف ایدوب حضرتك فرمانه مخالفت ایتمیه لم (وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا اَرٰيكُمْ مَا تُحِبُّونَ) وسودیککز شیئی یعنی غنیمتی سزه کوستردکدن صکره سردارکز عبد الله بن جبیره مخالفت ایتدیکز جواب اذا محذوفدر تقدیری امتحنکم یس حاصل کلام بو اولوردکه احد جنکنده غلبه سزه ایدی اول محله دك که سزدن افعال حزبوره صدور ایدیجك حق سبحانه وتعالی سزی شکستلکله مبتلا قیلدی (مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا) سزدن برکروه وارکه بو جهانك منفعتك ایسترلر وانلر مکانلرین ترك ایدوب یغمایه کیدنلردر (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْاٰخِرَةَ) وسزدن بر جماعت وارکه او برجهانك ثوابن ایسترلر وانلر مکانلرنده ثابت اولوب مقام شهادته سعی ایدن کروهدر (ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ) صکره حق تعالی آنلرك قتلندن سزی آلیقودیکه احوال متغیر اولوب سزه غلبه ایتدیلر (لِيَبْتَلِيَكُمْ) تاکه تجربه ایده نك معامله سی کبی

سزکله برمعامله ایدی که مصائب اوزره ثبات ایدنلر ایمیانلردن ممتاز اوله (ولقد عفی عنکم) وعلی التحقیق حق تعالی کناهلرکزدن وارکچدیکه مخالفتك شومیله جمله کزی قیردرمدی (والله ذو فضل علی المؤمنین) وحق سبحانه وتعالی اهل ایمان اوزره ایولك صاحبیدر (اذ تصعدون) سزی انلرك قتلندن منع ایتدی اولوقتکه دوی زمینه کیدوب اوزاق اولدیکز (ولا تلون علی احد) وبرکیمسه برکیمسه‌یه انتظار ایتمز قالدی (والرسول یدعوکم فی اخریکم) وسرور کائنات عقبکزده سزی چیغروب دیرایدی الی عباد الله الی عباد الله (فاثابکم غما بغم) پس اول بی جز انلکدن اوتری حق تعالی سزه مکافات ایتدی برغم واو حضرتك قتلی خبریدر برغمیله متصل واو شهادت وجراحتدر (لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم) تاکه سزدن فوت ایدن فتح وغنیمت اوزره اندوهناك اولمیه‌سز (ولا ما اصابکم) وتاکه سزه دکن قتل وجراحت اوزره ملول اولمیه‌سز (والله خبیر بما تعملون) و ایزد جل وعلا ایشلدیککز اشیایه داناندر (ثم انزل علیکم من بعد الغم امنة) پس اول ملوللکدن صکره اوزریکزه برامنیت وارام ایندردی (نعاسا) اول امنیت برخفیف ویقو ایدی (یغشی طائفة منکم) سزدن بربلوکی قبلا رتبیاننده کوردیکه اول اویقولمق یدی نفره واقع اولمشدی مهاجریندن حضرت صدیق وفاروق وعلی المرتضی وطلحه وسعد بن ابی وقاص وانصاردن حارث بن صمه وسهل بن حنیف رضوان الله تعالی علیهم اجمعین ونعاسك فائده‌سی بو ایدیکه اول اعزه‌نك قوتی یرینه کله وقساوتلری دفع اوله (وطائفة قد اهمتهم انفسهم) وبربلوك یعنی ارباب نفاق بلاشك جانلری کندولرین اندوهلره صالدی (یظنون بالله غیر الحق) تکری تعالی‌یه جائز اولمیان شیئی کمان ایدرلر (ظن الجاهلیة) اهل جاهلیه‌نك کمانی کبی برکمان ایدرلر واهل جاهلیه‌نك ظنی بو ایدیکه محمد المصطفانك یا پشدیغی ایش وجوده کلمز (یقولون هل لنا من الامر من شیء) دیرلر بزه وعد اولنان ظفر ونصرتدن هیچ برنصیب وار می (قل ان الامر کله لله) سویله ایش قوسی تکری تعالی‌یه مخصوصدر یعنی غلبهٔ حقیقی خدایه ودوستلرینه‌در (یخفون فی انفسهم ما لا یبدون لك) یقولون لفظنده اولان ضمیردن حالدر یعنی منافقلر اول سوزی دیرلر اول حالده که سکا اظهار ایتمدکلری نسنه‌یی نفسلرنده کیزلی طوترلر (یقولون لو کان لنا من الامر شیء) اول کیزلی طوتدقلری شیء بودرکه تنها اولدقلرنده بری برینه دیرلر ظفر ونصرتدن بزه برنسنه اولسیدی (ما قتلنا ههنا) بو معرکه‌ده بزدن قتل اولنان قتل اولنمازدی (قل لو کنتم فی بیوتکم) یا محمد بو منافقلره سویله اکرخانه‌لریکزده

اولسیدیکز (لبرز الذین کتب علیهم القتل الی مضاجعهم) روز ازلده اوزرلرینه قتل یازیلان کسنه‌لر البته اوله جك مکانلرینه چیقارلردی (ولیبتلی الله ما فی صدورکم) بو جمله فعل محذوفه علتدر یعنی حق سبحانه وتعالی بو ایشی ایشلدیکه تاکه سینه‌لریکزده اولان اشیایی امتحان ایدوب ایچنده پنهان اولان اخلاص ونفاقی اظهار ایده (ولیمحص ما فی قلوبکم) وتاکه کوکللرکزده اولان اعتقادی وسوسه‌دن پاك قیله (والله علیم بذات الصدور) وحق سبحانه وتعالی سینه‌لرك ایه‌لرینه داناندر یعنی آنلرك ایچنده مخفی اولان اشیایه علیمدر انلری اظهار ایتمدن اول بو کلامده وعد ووعید وار ایچنده آنلر اوزره تنبیه وارکه حق سبحانه وتعالی ابتلا ایتمکدن مستغنیدر انجق ابتلائی بو مصلحت ایچون ایتدی تاکه اهل ایمان متمیز اوله‌لر وارباب نفاقك خالنی اظهار ایده (ان الذین تولوا منکم) تحقیقا سزدن شول کیمسه‌لرکه یوز دوندروب قچدیلر (یوم التقی الجمعان) اول کونکه جمع اهل اسلام وجمع کفره جنك ایچون بولشدیلر (انما استزلهم الشیطان) بوندن غیری برنسنه بو قدرکه ابلیس لعین کندولرین سورچمك ایستدی (ببعض ما کسبوا) قزاندقلری نسنه‌نك بر مقدارسببیله احد جنکنده قچدقلری نسنه سبب بو اولدیکه شیطان شوق سورچمکی طلب ایدوب آنلرکا اطاعت ایتدیلرکه حضرتك فرمانینه مخالفت ایدوب مرکزلرین ترك ایتدیلر پس کنهکار اولوب تأیید ربانیدن منع اولندیلر (ولقد عفی الله عنهم) و بی شبهه حق سبحانه وتعالی ایتدکلری توبه جهتندن کناهلرندن وارکچدی (ان الله غفور حلیم) تحقیقا کیم ایزد عز وجل کناهلری ستر ایدوب کنهکارلرین عقوبتنی تعجیل ایتمز (یا ایها الذین امنوا) ای ایمان کتورن کسنه‌لر (لا تکونوا کالذین کفروا) ولمك شول کیمسه‌لرکبیکه کفر ایتدیلر (وقالوا لاخوانهم) وقرنداشلرندن اوتری دیدیلر (اذا ضربوا فی الارض) قچن تجارت ایتمکه سفر ایدوب سفرلرنده بامر الله فوت اولدیلر (او کانوا غزی) یاخود غازیلر اولوب غزالرنده شهید اولدیلر (لو کانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا) یانمزده اولسیدیلرنه اولورلردی ونه قیریلوردیلردی (لیجعل الله ذلك حسرة فی قلوبهم) بو کلام قالوا لفظنه متعلقدر یعنی کفر ایدن کسنه‌لر بو سوزی دیدیلر تاکه تکری تعالی اول سوزك نتیجه‌سن کوکللرنده براندوه قیله (والله یحیی ویمیت) وخدای لایزال زنده لکی احسان ایدرنه تدبیر وحذر وکندوسی بدنی بی روح ایدرنه جنك وسفر (والله بما تعملون بصیر) وحق سبحانه وتعالی ایشلدیککز اشیایه کمال اوزره بینادر (ولئن قتلتم فی سبیل الله او متم) دخی هم اولسونکه اکرتکرینك یولنده کشته اولورسز یا فوت اولورسز

(لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) بی شبهه کیم تکریدن صدور ایدن کناهی عفو ایتمك واسرکمك حطام
دنیویدن بیغدقلری شیدن یکرکدر (وَلَئِنْ مُتُّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ) دخی تحقیقا اکر تکرینك یولنده اولورسز
یاقتل اولنورسز (لَاِلَى اللّٰهِ تُحْشَرُونَ) بی کمان حق سبحانه وتعالینك سزاسی سمتنه جمع اولنورسز
پس مکافاتکزی بالتمام ویروب ثوابکزی اولو قیلار (فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ) پس تکریدن ناشی اولان
رحمت سببیله غزادن فرار ایلن طائفه یه ملائمك ایتدك (وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ) واکر بدخوی
دل اولسیدك (لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ) البته اصحابك چورکدن پراکنده اولورلردی (فَاعْفُ عَنْهُمْ)
پس خدمتنده ایتدکلری تقصیردن وازکچ (وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ) وکندولر ایچون مغفرت طلب ایت خدانك
فرماننه تقصیر ایتدکلری ایشدن اوتری (وَشَاوِرْهُمْ فِي الْاَمْرِ) وجنك خصوصنده کندولرله مشاوره
ایت (فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ) مشاوره دنصکره بر ایشه قصد ایتدیککده تکری تعالینك لطفی اوزره
اعتماد ایت (اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ) که بی شبهه حق جل وعلی ارباب توکلی سور (اِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ) اکر تکری
تعالی سزه یاردم ایدرسه نته که بدر جنکنده ایتدی (فَلَا غَالِبَ لَكُمْ) سزه برکیمسه غلبه ایتمز (وَاِنْ يَخْذُلْكُمْ)
واکر یاردمکزی ترك ایدر (فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ) کیمدر اول کیمسه که اندنصکره سزه یاردم ایدر
(وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وخدای لایزال اوزره مؤمنلر اعتماد ایتسونلر زیرا اندن اوزکه بر نصرت ایدن
کیمسه یوقدر کتوردیلر که بدر کونی غنائمی قسمت ایتمك ایستدکلرنده ارالقده بر قرمزی قدیفه نابود
اولدی منافقلردن بری کیمسه دیدیلر شاید آنی حضرت صلی اللّٰه علیه وسلم کندو ایچون قالدردی
حق سبحانه وتعالی کندو حبیبنی وسائر انبیانك ساحهٔ عرضلرین اوکونا ایشدن مبرا ایدوب بیوردی
(وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَغُلَّ) وبر پیغمبره مال غنیمتده خیانت ایتمك ممکن وصحیح دکل ایدی زیرا نبوتله خیانت بر یرده
جمع اولنملری محالدر (وَمَنْ يَغْلُلْ) وهرکیم مال غنیمته خیانت ایدر (يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) خیانت
ایتدوکی شیئی روز جزاده کتورر اخبارده کلمشدر که برکیمسه مال غنیمت قسمت اولنمدن اول بر کهنه پلاس
آلدی قالدردی بعده که قسمت اولندی حضرتك حضورینه آنی کتوردی حضرت اکا بیوردی بونی یانکده
صاقله که قیامت کوننده آنی کتوررسن (ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ) صکره هر جان قزاندیغی نسنه‌نك کندویه
بالتمام ویریلور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وحالبوکه کندولر ستم کورمش قیلنمازلر (اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ)
پس یا اشول کیمسه که ترك خیانتدن اوتری تکرینك خشنودلغنه پیرو لك ایتدی (كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ
مِنَ اللّٰهِ) اشول کیمسه کبیدر که خیانت سببیله تکرینك برخشمله دوندی (وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ) وآنك ارامکاهی
دوزخدر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) وغایتله یمان دونجك یردر دوزخ (هُمْ دَرَجَاتٌ) تکرینك رضوانینه

تابع اولانلر یا یرلر اصحابیدر (عِنْدَ اللّٰهِ) تکری تعالی قتنده (وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالی
ایشلدکلری اشیایی بینادر (لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) قسم اولسونکه حق جل وعلا اهل ایمان اوزره منت
قودی (اِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ) اول وقتکه ارالرنده کندو نوعلرندن بر پیغمبر کوندردی (يَتْلُوا
عَلَيْهِمْ اٰيَاتِهِ) قرآن مجیدی اوزلرینه اوقور (وَيُزَكِّيهِمْ) وسوء عقائددن واد ناس معاصیدن کندولرین
پاك قیلار (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) وقرآنی وسنتی کندولره تعلیم ایدر (وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ) وبی شبهه آنلر پیغمبر مرسل اولمدن اول بر آشکارا آزغونلر ایدیلر (اَوَلَمَّا اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ) همزه
توبیخ وتقریر ایچوندر وواو حرف عطفدر بو کلامی عطف ایتدی اول کلام اوزره که احد وقعه‌سی ایچنده
مذکوردر ومعنی بویله اولور هرکاه که احد جنکنده سزه بر مصیبت دکدی (قَدْ اَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا) که علی التحقیق
سز آنك ایکی قاتنه نائل اولمشدیکز زیرا احد جنکنده مسلمانلردن یتمش کیمسه شهید اولدی وبدر
جنکنده کفار قریشدن یتمش کیمسه هلاك ویتمش کیمسه اسیر اولدی (قُلْتُمْ اَنّٰى هٰذَا) جزع یوزندن
سویلدیکز بو حال بزه نه یردن دکدی باوجود که نصر وفتحله وعد اولنمشدق (قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ)
جوابلرنده سویله او حال نفسلرکزك قتنده نصادر اولدی زیرا نصرك وعده‌سی تقوی وطاعتله
مشروط ایدی ایچون پیغمبرك فرماننه مخالفت ایتدیکز باشکره اول عقبه کلدی (اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ) تحقیقا که تکری تعالی هر نسنه اوزره توانادر (وَمَا اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) وهرنه سزه
دکدی اول کونده که اسلامك جمعی وکفارك جمعی بولشدی یعنی احد وقعه‌سی کوننده هرنه سزه دکدی
(فَبِاِذْنِ اللّٰهِ) خدای لایزالك فرمانیله اولدی (وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا) وتاکه اهل ایمان
وارباب نفاق بری برندن ممتاز اوله وبونلرك ایمانی وانلرك کفری ظاهر اوله (وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) وارباب نفاقه دینلدیکه کلك حق تعالینك یولنده جنك ایدك (اَوِ ادْفَعُوا) یا بیکانه لرك
شرینی دفع ایدك (قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ) دیدیلر جنك اولمسین بیلسیدك سزه پیرولك
ایدردك یعنی سزك ایتدیککزه جنك دینلمز بلکه تهلکه یه وارمقدر (هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْاِيمَانِ)
منافقلر اولکونکه بو سوزی دیدیلر کفره یقیندرلر کندو نفسلرندن ایمانه یعنی اولکونده انلرك
کفره اولان قربلری ایمانه اولان قربلرندن زیاده‌در (يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ) اغزلریله دیرلر
اول نسنه که کوکلرنده یوقدر (وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ) وحق سبحانه وتعالی هر کیمسه‌دن دانا تردر اشول
نسنه یه که کوکلرنده صاقلرلر (اَلَّذِينَ قَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ) اول کیمسه لر که قوم وخصملرندن اوتری دیدیلر
(وَقَعَدُوا) واوحالده که کندولر جنکدن تقاعد ایتدیلر (لَوْ اَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا) جنك خصوصنده

سوزمزی دکلسیدیلر قتل اولنمازلردی (قُلْ فَادْرَؤُا عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ) انلره سویله پس جانلرکزدن
اولمی دفع ایدك (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر کرچك سویلیجیلردکزکه برکیمسه اوزره موت مقدر اولیجق سزآنی
دفع ایتمکه قادرسز (وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا) وکمان ایتمکز کیم تکری تعالی یولنده شهید
اولانلر اولمشلر (بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ) بلکه آنلر زنده درلر پروردکارلری قتنده (يُرْزَقُونَ) بهشتك جاودانك
میوه لرندن رزق ویریلورلر (فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ) سوغنشلر اول نعمتلرله که تکری تعالی احساندن
کندولره ویردی (وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ) ومژده لنورلر شول کیمسه لرله که کندولردن
صکره قالوب کندولره یتشمدیلر یعنی دنیاده کندولردن صکره قلان قرنداشلرینك آخرتده اولان کیفیت
احواللرندن مسرور اولورلر که (اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) کبروده قلان قرنداشلر فوت اولدقلرندن
صکره اوزرلرینه قورقو واروه کندولر غمناك اولورلر (يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ) ایزد ذوالنعمدن
صادر اولان رحمتله واول رحمت اوزره اولان زیاده ایله مژده لنوب خوشحال اولورلر (وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ
اَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ) دخی انکله مژده لنورلر که علی التحقیق خدای عز وجل اهل ایمانك ثوابن ایترمز (اَلَّذِينَ اسْتَجَابُوا
لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ) شول کیمسه لرکه تکرینك وپیغمبرك فرمانه مطیع ومنقاد اولدیلر (مِنْ بَعْدِ مَا اَصَابَهُمُ
الْقَرْحُ) کندولره جراحت دکدکدنصکره (لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا) انلردن ایولك وپرهیز ایدن کمسنه لره
اَجْرٌ عَظِيمٌ) اولو ثواب واردر واو بهشت بریندرکه اولدم ابوسفیان احد جنکندن دوندی بعده
دونمسنه نادم اولوب اهل ایمانك استیصالنه عزم ایتدی بوسوز حضرتك سمع شریفنه دکیجك
صحابه کرامی جنکه دعوت ایدوب اندنصکره فرمان ایتدیکیم دون جنکنده هرکیم بزمله حاضر ایدی بوکون
اوچیقسون پس حضرت صحابه نك برکروهیله چقدی با وجود که احد جنکنده چوغی یاره لیدی لکن ثواب
فوت اولمسین دیو کندوکندولرین کوتوروب حمراء الاسد نام مکانه یتشدیلر ابوسفیانه بوخبر ایریشجك
قلبنه خوف دوشوب همان فراره عزیمت ایتدی بعده حق تعالی اول آیتی منزل قیلدی مرویدرکه ابوسفیان
احد جنکندن دوندکده چاغردی یا محمد ایسترسیك بدر موسمنده جنکه وعده مز اولسون حضرت
صلی الله علیه وسلم بیوردی ان شاء الله محل معهود حلول ایدیجك ابوسفیان مکه خلقیله چقدی
تا که مرالظهران نام موضعه قوندی حق جل وعلا آنك کوکلنه بر قورقو صالوب رجوعه عزیمت ایتدی
اول اثناده برقافله یه صاتشدیکه ذخیره للق ایچون مدینه یه کیدیورلردی آنلره دیدی اکر محمدی واصحابنی
اوزریمزه کلمکدن آلیقورسز سزه بر دوه یوکی اوزم ویره یم پس انلر مدینه یه کلوب دیدیلر ابوسفیان
سزکله جنك ایتمك ایچون چوق کیمسه جمع ایتدی سزه لازمدر آنلردن احتراز ایتمك مؤمنلره بو خبر

کلدوکی محل احواللرینه کونا اولدیغن حق تعالی بیان ایدوب بیوردی (اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ) شول کیمسه لرکه
کندولره خلق دیدیلر یعنی قافلهٔ مزبوره خلقی دیدیلر (اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ) تحقیقا که خلق یعنی
ابوسفیان وبولداشلری سزکچون بیشمار لشکر یغدیلر (فَاخْشَوْهُمْ) پس انلردن کندوکزی صاقندرك
(فَزَادَهُمْ اِيمَانًا) پس اول سوز اهل ایمانه ایمان آرتردی یعنی اصلا انلرك سوزینه اعتنا ایدوب قولاق
اصمدیلر همان اخلاص نیتیله حضرتله دشمن جنکنه توجه ایتدیلر (وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ) ودیدیلر
حق سبحانه وتعالی بزی آنلرك شرندن حفظ ایدوب کفایت ایدر (وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) وکندودر ایو معتمد اولنجق
(فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ) پس تکرینك فضلندن حاصل برعافیت وبرقزنجله دوندیلر زیرا بدره
کلدکلرنده برقورلمش بازار کوردیلر انده بیع وشرا ایدوب خیلی شئ قزاندیلر (لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ) والحالده که
اصلا کندولره بریمانلق دکمدی (وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِ) وتکرینك رضاسنه تابع اولدیلر (وَاللّٰهُ ذُو
فَضْلٍ عَظِيمٍ) وایزد ذوالجلال اولو احسان ایه سیدرکه اهل ایمانی مشرکلرك شرندن حفظ ایتدوکی نجه
نعمتلرله اوزرلرینه تفضل ایتدی (اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه تخویف
سوزین سزه القا ایتدرن شیطاندر یعنی ابوسفیان (يُخَوِّفُ اَوْلِيَاءَهُ) دوستلریله سزی
قورقدرر (فَلَا تَخَافُوهُمْ) پس انلردن قورقمکز (وَخَافُونِ) وبنم فرمانمه مخالفت ایتمکدن قورقك
(اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر خدانك وحدانیتنه وپیغمبرك حق اولدیغنه تصدیق ایدردیکز (وَلَا يَحْزُنْكَ
وضرر یتشدرمکدن اوتری سنی غمناك ایتمسون (اَلَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ) شول کیمسه لرکه کفر
ایچنده دوشمکه شتاب ایدرلر (اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا) زیرا علی التحقیق آنلر تکری یه برنسنه ضرر
ایده مزلر (يُرِيدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْاٰخِرَةِ) حق سبحانه وتعالی ایستر که آنلره او برجهانده نصیب
قیلمیه (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) وکندولره درد اولو اشکنجه (اِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ) تحقیقا که
کفر ایمان ایله صاتون آلان کیمسه لر (لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا) ایزد ذوالجلاله برآز نسنه زیان ایده مزلر
(وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) وکندولره دردلی اشکنجه (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِاَنْفُسِهِمْ)
وکفر ایدن کمسنه لر کمان ایتمسونلر که کندولره ویردیکمز مهلت جانلرینه برایولکدر (اِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا اِثْمًا)
بی شبهه انلره مهلت ویررزکناهی کندولره آرتمق ایستدیکمز ایچون (وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) وکندولره در
خوار ایدیجی اشکنجه (مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ) ممکن وصحیح دکل ایدیکه حق تعالی اهل ایمانی
قویه (عَلٰى مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ) اول نسنه اوزره که سز آنك اوزره سز یعنی ممکن دکل ایدیکه حق تعالی اهل
ایمانی ومنافقلری قرشمش قویه (حَتّٰى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) تاکه یمانی ایودن آیروب اخلاص اوزره

اولان ونفاق اوزره اولان معلوم اوله واو فی سبیل الله بذل اموال وانفس کبی تکالیف شاقه ایله حاصل اولور (وما کان الله لیطلعکم علی الغیب) واولمزدیکه حق سبحانه وتعالی سزی پوشیده اولان امور اوزره مطلع قیله تاکه قلوبده اولان ایمان ونفاقی بیله سز (ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء) ولکن حق سبحانه وتعالی پیغمبرلرندن ایستدوکی کمسه‌یی برکزیده قیلوب وحیله یا نصب قرائنله امور مغیباته اوزره آنی مطلع قیلور (فآمنوا بالله ورسله) پس تکریه وپیغمبرلرینه صفت اخلاص ایله ایمان کتورک (وان تؤمنوا وتتقوا) واکر وجه مزبور اوزره تصدیق ایدوب شرک ونفاقدن پرهیز اولورسز (فلکم اجر عظیم) سزه بر اولو اجرت اولور کتوردیلرکه حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه امتم اوزریمه عرض اولنوب ایمان کتوردن وکفر ایدن کمسه‌لری کا اعلام اولندی پس منافقلر دیدیلر نیجه بو دعوایی ایدر بز اخشام وصباح کندوسیله یوز یوزه بیلمزاوله حق تعالی آیت مزبوره منزل قیلدی (ولا یحسبن الذین یبخلون بما آتیهم الله من فضله) وکمان ایتمسونلر شول کمسه‌لرکه تکری تعالی کندولره ویردوکی شیئله بخل ایدرلر (هو خیرا لهم) اول بخل ایتدیکلری کندولره برایو نسنه در (بل هو شر لهم) بلکه اول بخل ایتدیکلری کندولره بر یمان نسنه‌در (سیطوقون ما بخلوا به) یقینده کردنلرنده طوق قیلنور شول شیئکه انکله بخل ایتدیلر (یوم القیمة) روز جزاده حدیث شریفده کلمشدرکه هرکیشی که مالنک زکوتنی ویرمز حق جل وعلا اول مالی بر اژدرها قیلوب روز قیامتده آنک کردننده آنی طوق قیلار (ولله میراث السموات والارض) وکوکلرو یرک میراثی اوله جق اشیاسی حق تعالی‌یه مملوک ومخصوصدر نیچون طائفهٔ بخلاء کندولره اولمیان ماله بخیل اولورلر (والله بما تعملون خبیر) وایزد عز وجل ایشلدیککز نسنه‌لری کال اوزره بیلیجیدر کتوردیلرکه حضرت صلی الله علیه وسلم حضرت ابی بکر رضی الله عنه‌یی بنی قینقاع یهودیه کوندردیکه اسلامه کلمکه ونماز قیلمغه وزکوة ویرمکه وتکریه قرض حسن یعنی فقرایه صدقه ویرمکه کندولرین دعوت ایده چون کندولره ایرشوب حضرتک سپارشن ایتدوکی اشیایی سویلدکده فخاص بن عازورا دیدی پس معلوم اولدیکه تکری تعالی فقیردرکه بزدن بورج ایستیور حضرت صدیق رضی الله عنه حرارته کلوب اول خبیثک چهره‌سنه بر طبانچه اوروب دیدی ارامزده عهد وپیمان اولماسیدی باشکی بدندن آیروردم بعده بو آیت کریمه نازل اولدی (لقد سمع الله قول الذین) تحقیقا که تکری تعالی دکلدی شول کمسه‌لرک سوزینکه (قالوا ان الله فقیر ونحن اغنیاء) دیدیلر علی التحقیق تکری تعالی وتقدس بو فسادلو بز توانکرلرز (سنکتب ما قالوا) بی شبهه دیدکلری کلامی یازرز یعنی حفظه کرام آنی یازرلر (وقتلهم الانبیاء بغیر حق) وپیغمبرلری ناحق یره اولدردکلرینی دخی یازرز (ونقول ذوقوا عذاب الحریق) وانلره سویلرز یاندیریجی آتشک

طعمنی داد (ذلک بما قدمت ایدیکم) بو عذاب قتل انبیادن وسائر معاصیدن الریکز ایلرو کوندردیکی اشیا سببیله در وبو افعالی ایدن حقیقتده نفسلریدر لیکن بو کونه افعالک مباشرتی اغلب الریله اولدیغیچون انفس یرینه ایدی ذکر اولندی (وان الله لیس بظلام للعبید) دخی سزه عذاب اول سببیله درکه ایزد ذو الجلال قوللرینه ستم ایدیجی دکلدر پس سز عذابک مقتضاسیله عذابه مستحق اولدیغکز ایچون معذب اولدیکز (الذین قالوا) ناسزا اوصافله اولسونلر شول کمسه‌لرکه دیدیلر (ان الله عهد الینا) علی التحقیق تکری تعالی بزه بو کونه عهد ایتدی یعنی بزه فرمان ایلدیکه (الا نؤمن لرسول) بز پیغمبره ایمان کتورمیه لم (حتی یأتینا بقربان) بزه بر قربان کتورمینجه (تأکله النار) که اول قربانی آتش ییه یعنی آتش کندو طبعنه مستحیل قیله یهود طائفه‌سی بو کونه دیرلردیکه تکری تعالی توراتده بزه بویله فرمان ایتدیکه بر پیغمبره تصدیق ایتمکز سزه بو معجزهٔ خاصه‌یی کتورمینجه که بر قربانی دعاسیله بر آتش سماویه کلوب احراق ایده وبو کلام انلرک افترالرندندر زیرا اول ایش معجزه اولدیغیچون موجب تصدیق پیغمبر اولور پس او کونه معجزه وسائر معجزات پیغمبرک تصدیقنده برابردرلر بعده حق سبحانه وتعالی انلری سوزلرینه کوره الزام ایتمک ایچون بو کلام معجز نظامی منزل ایدوب بیوردی (قل قد جاءکم رسل من قبلی بالبینات وبالذی قلتم) سویله بنم ظهورمدن اول تکریدن کوندرلمشلر سزه کلدیلر آشکارا معجزه‌لرله ودیدیککز نسنه ایله یعنی قربان معهودله حضرت زکریا ویحیی وعیسی علیهم السلام کبی (فلم قتلتموهم) پس نیچون انلری اولدردکز (ان کنتم صادقین) اکر کرچک سویلیجیلردن ایسکز که تکری تعالی سزه فرمان ایتدیکه قربان صاحبی پیغمبره متابعت ایدک (فان کذبوک) پس اکر سنی یا محمد قومک مشرکلری ویهود تکذیب ایدرلرسه ملول اولمه (فقد کذب رسل من قبلک) که علی التحقیق سندن اسبق پیغمبرلر تکذیب اولندیلر (جاؤا بالبینات) ظاهر اولان معجزه‌لرله کلدیلر (والزبر) وزجر ایدن پندلرله دخی (والکتاب المنیر) وحلال وحرامی آشکار قیلان کتابله دخی (کل نفس ذائقة الموت) هر جان اولمک چاشنیسن الیجیدر ویقیندر تکذیب ایدنلر آنک چاشنیسن الورلر (وانما توفون اجورکم یوم القیمة) وروز جزاده اعمالکزک مکافاتندن اوزکه بر شی ویرلمزسز (فمن زحزح عن النار وادخل الجنة) پس هر کیم جهنمدن دور قیلنوب بهشته داخل قیلنه (فقد فاز) بی شک اول کمسه فوز ومطلوبه ایرشدی (وما الحیوة الدنیا) ویقین دنیا صاغلق یعنی بو جهانک لذات وآرایشی هیچ بر نسنه دکلدر (الا متاع الغرور) مکر آلدانمق متاعی بیلمک کرکدر کیم حیوة دنیویه‌یی بر متاعه تشبیه ایتدیکه مشتری اولان کمسنه بایعک تعریفیله وظاهره اولان نمایشیله آلدانور اما حقیقتنه واقف اولیجق بیلورکه باشنه نه کلدی بو تشبیه اکا اول اعتبارله درکه

خلق شیطان ونفسك اغواسیله دنیانك زیب وزینتنه الدانورلر اما حقیقتنه اطلاع ایتدكلرنده
بیلورلركه هیچ برشی دكمز وبوخیال اوكیمسنه دركه دنیای آخرت اوزره ترجیح ایده اما شول كیمسنه كه دنیا ایله
آخرتی طلب ایدر حیوة دنیا اكا متاع غرور اولماز بلكه مقصد اعلایه یتشدیریجی برمتاع اولور ❀
(لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ) قسم اولسونكه البته اموالكزده وجانلركزده تجربه اولنورسز (وَ
لَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) والبته سزدن اسیوكند ولره كتاب ویریلان كیمسنه لردن
یعنی یهود ونصارادن ایشیدرسز (وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا) واهل شرك اولانلردن دخی ایشیدرسز
(أَذًى كَثِيرًا) چوق انجمك یعنی فنا سوزلرندن خاطریكز متغیر اولوب دلشنك اولورسز (وَإِنْ تَصْبِرُوا
واكر انجمكلری اوزره صبر ایدرسز (وَتَتَّقُوا) وانلرك مكافاتندن پرهیز اولورسز (فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ
عَزْمِ الْأُمُورِ) بی شبهه اول صبر وتقوی دینك محكم ایشلرندن ودرست نشانلرندندر (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ
مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) ومذكور قیل اول وقتیكه حق جل وعلا كتاب ویریلن كیمسنه لرك پیمانن
الدیكه (لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ) البته اول كتابی خلقه آشكار ایدرسز (وَلَا تَكْتُمُونَهُ) وآنی كیزلی قیلمزسز
(فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ) پس اونوتدلمش نسنه كبی آنی ارقه لری اردنده براقدیلر (وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
ودنیا حطامندن از بها اكا بدل الدیلر (فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ) غایتله یمان نسنه در اول شیكه آنلر آنی
صاتون الدیلركه كندو جانلرینه دنیانك فانی متاعك بهشت جاودانك نعیمی اوزره ترجیح ایتدیلر كوز
حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلم تورانده اولان احكامدن یهوددن برشی سؤال ایتدی آنلر
خلاف واقع حضرتك حضورینه عرض ایتدیلر وبویله كوستردیلركه حقیقة الحالی سویلدیلر وبوفعللریله
فرحناك اولوب حمد وثنائی توقع ایتدیلر پس حق جل وعلا بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ
يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ) جمله فلا تحسبنهم
صدر آیتده اولان لا تحسبن نك جمله سنه تأكیددر وبمفازة ایكنجی مفعولدر پس تقدیر معنی بویله
اولوركه كنوردكلری روزبهتانله شاد اولانلری وایشلمدكلری شیئه مدح اولنمغه سوینانلری
صانمه كیم اشكنجه دن قورتلشده اولورلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) وكندولره بردردلی اشكنجه وار
(وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وخدایه مخصوصدر كوكلر ویرك پادشاهلغی (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)
وایزد جل وعلا هر نسنه اوزره تواناد ركتوردیلركه قریش یهود طائفه سندن صوردیلركیم حضرت
موسی علیه السلامك معجزه سی نه ایدی دیدیلر ید بیضا ایدی ونیجه معجزه لر دخی ذكر ایتدیلر
ونصارادن صوردیلركه حضرت عیسی علیه السلامك معجزه سی نه ایدی دیدیلر احیاء موتی وابراء

مرضى ایدی پس شنابله حضرتك حضورینه كلوب دیدیلر حضرت موسی وعیسانك معجزه لرك بیلدك
ایسترزسن دخی تكریه دعا ایده سن كه بزیچون صفا طاغنی التون قیله تاكه وحدانیتك اثباتنه ایراد ایتدیكك
كلامی تصدیق ایده لم پس حق جل وعلا بو آیتلری منزل قیلدی بو مضمون اوزره كه وحدانیتك معرفتنه
طالب اولانه بومذكور اوله جق دلائل كافیدر پس بیوردی (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) تحقیقا كه
كوكلر ویرك یارد لمسنده (وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) وكیجه وكوندزك نقصان وزیاده لكنده
(لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) كدورتدن پاك اولمش عقولك اربابنه اولونشانلر واردر (الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ)
شول ارباب عقولكه خدای ذی الجلالی ذكر ایدرلر (قِيَامًا) طورمش اولدقلری حالده (وَقُعُودًا) و
اوتورمش اولدقلری دمده (وَعَلَى جُنُوبِهِمْ) وبهلولری اوزره یاتدقلری محلده یعنی هر حالده
تكریی یاده كتوررلر (وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وكوكلر ویرك یارد لمسنده تأمل ایدوب
دیرلر (رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا) ای پروردكاریمز سن بومخلوقی عبث یرانمدك بلكه انكچون
آنی یراتدك كه معرفتك اوزره دلیل اوله وطاعتك اولنمغه باعث اوله (سُبْحَانَكَ) برشیء عبث ایجاد
ایتمكدن منزهسن (فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) پس بزی جهنم اشكنجه سندن محفوظ قیل (رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ
النَّارَ) ای پروردكاریمز علی التحقیق سن اول كیمسنه كه دوزخه كیرمش قیلارسن (فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ)
بی شبهه انی خوار وحقیر ایدرسن (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) وشرك وكفر سببیله جهنمه
كیرن ستمكارلره هیچ یاردمجیلر اولمازكه كندولردن عذابی دفع ایده بیلورلر (رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا
يُنَادِي لِلْإِيمَانِ) ای خداوندمز بلا شبهه كه بز برصدا ایدیجی یعنی قرآنی یا محمد المصطفی ی
ایشتدك كه خلقی ایمانه دعوت ایدیوربو وجه اوزره كه (أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ) پروردكاركزك وحدانیتنه
ایمان كتورك (فَآمَنَّا) درعقب منادینك سوزین قبول ایدوب ایمانه كلدك (رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا)
پس ای پروردكارمز اولوكناهلرمزی پوشیده قیل (وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا) وصغائر اولان صوچلرمزی
مستور ایله (وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ) وایولر زمره سیله بزی متوفی قیل (رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى
رُسُلِكَ) ای خداوندمز دخی بزه احسان ایت شول شیئی كه پیغمبرلریك لسانی اوزره بزه وعد
ایتدك (وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) وایتدیكمز قبائح سببیله روز جزاده بزی خلقه رسوا ایتمه
(إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ) كه بی شبهه سن وعده نی اخلاف ایتمزسن بو آیتلرده دعاده
مبالغه اولمق ایچون ومطالبك استقلالنه وعلو شاننه دلالت اولنمق ایچون لفظ ربنا تكرار
اولندی اثارده كلمشدر هر شخص كه برایش اندوهناك ایدوب بش كره ربنا لفظك سویلر

حق سبحانه و تعالى اول ایشدن خلاص ایدر دیکتوردیلر که ام سلمه حضرتلری سرور کائناتدن سؤال ایتدیکه یا رسول الله بونه حالدر هر موضعده که خدای عز و جل هجرتك ثوابنی سویلدی کیشیلره آنی تخصیص ایلدی هیچ بر موضعده خاتونلره اولان ثوابی ذکر ایتمدی بو آیت نازل اولدی (فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ) پس پروردکارلری خواهشلرینه کوره جواب ویردیکه (اَنِّي لَا اُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ) على التحقیق سزدن بر ایشجینك ایشن ایترمم (مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى) ارکك مقوله سندن یا دیشی قسمندن (بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ) بریکز بریکزدندر یعنی جمله کز بری بریکزدن پیدا اولمش سز دیشی ارککدن وارکك دیشیدن ملخص کلام بو که هر کیم سزدن بر عمل ایشلو جزاسنه نائل اولور ذکورتك وانوثیتك بونده دخلی یوقدر شو کر یحکمده برابرسز (فَالَّذِينَ هَاجَرُوا) پس شول کیمسه لر که شرکدن فرار ایدوب اوطانلرین ترك ایتدیلر (وَاُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ) و کتوردکلری ایمان سببیله منازللرندن اخراج اولندیلر (وَاُوذُوا فِي سَبِيلِي) وبنم یولمده رنجیده قیلندیلر (وَقَاتَلُوا) و کفارله جنك ایتدیلر (وَقُتِلُوا) و جهاد معرکه سنده شهید قیلندیلر (لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) البته کندولردن یمانلق فعللرین محو ایده رم (وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) وبی شبهه کندولرین داخل قیلادرم بر باغلره که اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (ثَوَابًا) ول نعمله کندولره بر اولو مکافات ایده رم (مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) تکری قتندن بو محل اضماری اقتضا ایدردی لکن ثوابی تعظیم ایتمك ایچون ظاهر که لفظ جلالدر مضمر یرینه وضع اولندی (وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ) و تکری تعالى مکافاتن کوزلی قتنده در کتوردیلر که مکهٔ مکرمه ده ساکن اولان مشرکلر اوقاتلرین عشرتله بجیرلردی و فقراء اهل ایمان عسرتله خاطرلرینه بو کلدیکه دنیاده اولدیکیم بت پرستلر ناز و نعمتده و خدا شناسلر تعب و محنتده حق سبحانه و تعالى محض کرمندن انلره تسلی حاصل و لمغیچون پیغمبرینه خطاب ایلدی و فی الحقیقه مراد مندر یعنی بیوردی (لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ) کفر ایدن کیمسنه لرك شهرلرده کیدوب کلملری سنی الدتمسون بو مقامك اقتضاسی بو ایدیکه عیش و عشرت ذکر اولنه لکن مبالغه ایچون آنك سببی که تجارتدر ذکر اولندی (مَتَاعٌ قَلِيلٌ) انلرك کیدوب کلمسی بر آز منفعتدر عن قریب زائل اولور (ثُمَّ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ) صکره دونجك مکانلری دوزخدر (وَبِئْسَ الْمِهَادُ) و یمان آرامکاهدر دوزخ (لٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ) لکن شول کیمسه لر که پروردکارلرینك عقابندن قورقدیلر (لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) کندولره در باغلر که کوشکلری آلتندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده اقامتی على الدوام تقدیر ایتمشلر (نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) اولجنتلر تکری قتندن مهیا اولمشلر نزل و لطعام و شرابدر که مسافرك کلمسنه مهیا اولنور پس فحکیم بهشت جاودان اهل ایمانك کلمسنه

اماده قلنمش بر شیء اوله انلرك اکرامی دیدارك مشاهده سی اولسه محل ریب دکلدر (وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ لِلْاَبْرَارِ) و تکری تعالى قتنده اولان لطف و احسان ایولره غایتله یکدر دنیانك نعمتندن (وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ) و تحقیقا اهل کتابدن شول کیمسه وار که خدانك وحدانیتنه تصدیق کتورر (وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ) و سزه ایندریلن نسنه یه یعنی قرآنه دخی ایمان ایدر (وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ) و کندولره ایندریلن نسنه یه یعنی توراته دخی تصدیق کتورر و بو آیت عبد الله بن سلام و یارانی حقنده نازل اولدی (خَاشِعِينَ لِلّٰهِ) ایمان کتورر لر ایکن حالا که خدایه تواضع ایدوب قورقرلر (لَا يَشْتَرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) توراتك احکامنی از بهایه تبدیل ایتمزلر نته که اهل تحریف ایدرلر (اُولٰئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) اولکروه که اوصاف مزبوره ایله متصفدرلر مکافاتلری کندولره مقرردر پروردکارلری قتنده (اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ) تحقیقا که تکری تعالى محاسبه غایتله تیز کوردر خلقك اعمالی اوزره مطلع اولدیغیچون (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اصْبِرُوا) ای ایمانه کلان کیمسنه لر جهاد اوزره صبر ایدك (وَصَابِرُوا) و تکرینك دشمنلرینه صبر ایتمده غلبه ایدك (وَرَابِطُوا) و سرحدلرده جنك ایتمکه آماده اولك (وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) و تکریدن خوف ایدك تاکه زحمتلردن قورتلوب دولت دارینه نائل اوله سز

سورة النساء مدنية وهي مائة وست وسبعون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يَا اَيُّهَا النَّاسُ) ای آدم اوغوللری (اتَّقُوا رَبَّكُمُ) پروردکارکزدن خوف ایدك (الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) شول پروردکارکه سزی بر جاندن یعنی حضرت آدمدن یراتدی (وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا) و جفتنی کندو سندن یراتدی یعنی حضرت حوایی آدم علیه السلامك صول قبورغه سندن یراتدی (وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً) و روی زمینده انلردن چوق کیشیلر و قاریلر پراکنده قیلدی (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) و تکریدن خوف ایدك (الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ) شول تکری که انکله حاجاتکزی طلب ایدرسز یعنی بریکز بریکزدن بر شیء ایستدکده سویلرکه سورسن بونی بو یله ایت والله ایچون اولسون بو ایشی بتور (وَالْاَرْحَامَ) دخی صلهٔ رحمك قطعندن پرهیز اولك (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا) که بی شبهه حق سبحانه و تعالى اوزریکزه همیشه نکهبان ایدی (وَاٰتُوا الْيَتَامٰى اَمْوَالَهُمْ) وای وصی اولانلر اوکسزلره بالغ اولدقلرنده مالارین ویرك (وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ) و یمان ایشی ایو ایشه بدل ایتمکه طالب اولمك یعنی ایتام مالنك بیمسین خدمتکزك مقتضاسنه یعنی آنك حفظنه بدل قیلمکز (وَلَا تَاْكُلُوا اَمْوَالَهُمْ اِلٰى اَمْوَالِكُمْ) و مالکزی آنلرك مالنه ضم ایدوب ییمکز (اِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا) که آنك ییمسی بر بیوك کناه ایدی بو آیت غطفان طائفه سندن بر کیمسه نك حقنده نازل اولدیکه برادری فوت اولوب و کنزینه کندوسی وصی اولدی بعده اوکسز بالغ اولیجق مالن طلب ایلدی عمیسی داسندن تعلل ایدوب محکمهٔ

علیه‌ نبویه‌ده مرافعه اولدیلر بو آیت کریمه نازل اولدی غطفانی آنی ایشدیجه نعوذ بالله من الحوب الکبیر دیوب مالی بالتمام یتیمه تسلیم ایلدی کوردیلر که چون حق سبحانه و تعالی ایتامك خصوصنده خلقه سپارش ایتدی خلق انلرك اموالندن غایتله احتراز ایتدیلر اما قاریلرك کثرتندن احتراز ایتمیوب ارالرنده عدالت ایتمزلردی حق تعالی انلری اندن دخی منع ایدوب بیوردی (وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوا فِی الْيَتَامٰى فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاۤءِ) و اکر اوکسزلرك حقنده عدالت ایتمکدن قورقوب انلرك مالندن اجتناب ایدیکز کرکدر که قاریلرك خصوصنده دخی عدالت ایتمکدن خوف ایده‌سز پس قاریلردن سزه خوش کلانی نکاح ایدك (مَثْنٰى) ایکیشر (وَثُلَاثَ) واوچر (وَرُبَاعَ) و دردر یعنی نکاح ایتمك ایستیانلر کمسنه بو اوچ عدد اراسنده مخیردر (فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوا) پس اکر قورقرسکز که بو مذکور اولان عددلرده عدالت ایتمیه‌سز (فَوَاحِدَةً) بر قاری نکاح ایدك (اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ) یا صاغ الریکز مالك اولدیغی نسنه نکاح ایدك یعنی دست تصرفکزده اولان جوارئ مقوله‌سنه تسری ایدك (ذٰلِكَ) بر قاری نکاحنه لتیار ایدوب یا جوارئ مقوله‌سنه تسری ایتمك (اَدْنٰى اَلَّا تَعُولُوا) جور ایتمککزه یقینرکدر (وَاٰتُوا النِّسَاۤءَ صَدُقَاتِهِنَّ) و قید نکاحه کتوردیککز قاریلره کبینلرین ویرك (نِحْلَةً) بر درست ویرمك انلردن عوض توقع ایتمیه‌سز (فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَیْءٍ مِنْهُ نَفْسًا) منه لفظ شریفنده اولان ضمیر کبینه راجعدر و نفسا تمییزدر و معنی بویله اولور که اکر قاریلر سزه کوکل خوشلغی جهتندن مهرلرندن بر نسنه باغشلرلرسه (فَكُلُوهُ هَنِيۤئًا مَرِيۤئًا) کناهسز دردسز آنی ییکز (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاۤءَ اَمْوَالَكُمْ) و بی رأی اولانلره یعنی اولادکزه و قاریلرکزه ما ملککزی ویرمکز (الَّتِی جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِيَامًا) شول اموالکه تکری تعالی انلری سزکچون سبب انتظام معیشت قیلدی (وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا) و اول مالده کفاف حاصل اوله جق مقدار آنلره بر مقرر وظیفه ایدك (وَاكْسُوهُمْ) و علی حسب الامکان اندن انلری کیدرك (وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا) و شرعا یا عقلا مستحسن اولان سوزی انلره سویلکز مثلا آنلره سویلینه که بو مال سزکدر خلق الکزده کوریجك سعی ایدرلر که آنی سزدن بر وجهله کند ولره جلب ایده‌لر ولکن تصرفمزده قالسه سزه محفوظ قالور (وَابْتَلُوا الْيَتَامٰى) و اوکسزلری بیع و شرا ایله و اموالك حفظیله تجربه ایدك (حَتّٰى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ) بو مقامده نکاح بلوغدن کنایتدر یعنی اوکسزلری تجربه ایدك اول وقته دك که بلوغه واصل اولورلر که احتلام اوله‌لر یا اون سکز یل یاشلری اوله (فَاِنْ اٰنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا) پس انلردن طوغرو یوله سلوك ایتمسین کورر سکز (فَادْفَعُوا اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ) کندولره اموالارین تسلیم ایدك (وَلَا تَاْكُلُوهَا اِسْرَافًا) وای وصی اولانلر اوکسزلرك اموالك مسرف اولدیغکز حالده ییمکز

وبداراً

(وَبِدَارًا اَنْ يَكْبَرُوا) دخی بیوك اولمقلرینه عجله ایدیکز حالده انلری ییمك یعنی ایتامك اموالك ییمکده شتاب ایتمکز او لجهتدنکه قورقرسز ناکاه بیوك اولوب ماللرین سزدن الورلر (وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ) و وصی اولانلردن هرکیم دولتمند ایدی مال یتیمك اکلندن نفسك منع ایتمکه طالب ولسون (وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَاْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ) و انلردن هرکیم فقیر ایدی وجه مشروع اوزره اندن ییسون (فَاِذَا دَفَعْتُمْ اِلَيْهِمْ اَمْوَالَهُمْ) پس چون اموالارین کند ولره تسلیم ایدرسز (فَاَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ) ماللرین قبض ایتدکلرینه اوزرلرینه شاهدلر طوتك (وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيبًا) و محاسبه جهتندن تکری تعالی کافیدر پس آنك امرینه مخالفت ایدوب تعیین ایتدوکی حدودی تجاوز ایتمکز (لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَ) انا و اتا و یقین خصملر میراث قودقلری مالدن کیشیلره بر بهره وار (وَلِلنِّسَاۤءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْاَقْرَبُونَ) و پدر و مادر و قریب خصملر میراث براقدقلری مالدن قاریلره بر حصه وار (مِمَّا قَلَّ مِنْهُ اَوْ كَثُرَ) مما ترك لفظندن بدلدر یعنی حربورلر میراث براقدقلری شیئك آزندن و چوغندن کیشیلره و قاریلره بر حصه وار (نَصِيبًا مَفْرُوضًا) بر معین حصه اولدیغی حالده کتوردیلر که اوس بن الصامت انصاری دار آخرته انتقال ایدیجك عمزاده‌لری اولان سوید و عرفطه جمله مالن الوب اوچ قیزنی و زوجه‌سی ام کحه‌یی اندن محروم ایتدیلر زیرا که جاهلیت عصرنده ایدرلردی اول زعمله که میراثه مستحق اولماز الا اول کیمسه که جنکه قادر اولوب دشمنی دفع ایلر پس ام کحه حضرتك حضور عزتنه کلوب صورت حالی عرض ایتدی حضرت صلی الله علیه و سلم اکا بیوردیکه مکاننکه وارکیت تاکیم بقاسم حق جل و علانه بیان ایدر بعده بو آیت نازل اولدی حضرت صلی الله علیه و سلم مزبورلک عمزادلرینه خبر صالدیکه اوسك مالندن بر شیئه تصرف ایتمکز زیرا حق تعالی خبر ویردیکه قاریلرین بر حصه‌سی وار و آنی بیان ایتمدی پس بیان ایدنجه دك صبر ایدك صکره حق جل و علا یوصیکم الله فی اولادکم آیتیله حصه‌لرینك مقادیرین بیان ایتدی (وَاِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ اُولُوا الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينُ) و چون میراثك تقسیمی مجلسنده یقین خصملق اصحابی و اولانلر و اوکسزلر و یوقسللر بولنورلر (فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ) مقسوم اولان شیئدن آنلره بر زاد ویرك (وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا) و انلره بر مستحسن سوز سویلکز موجب سرورلری اوله بو امر ندب ایچوندر و بر قولده وجوب ایچوندر لکن منسوخ اولدی (وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا) و قورقسونلر شول کیمسه‌لر که حاللری بودر که لو ترکوا اکر کسه‌لرندن عاجز اوشاقلر براقودلر (خَافُوا عَلَيْهِمْ) ضایع اولمقلقدن اوزرلرینه قورقرلر یعنی ورثه اولانلر کرکدر که قسمت مجلسنده حاضر اولان اقاربك زبونلریله و ایتامله و فقرا ایله مراسم مرحمتی

کوزه‌لرو بونی تخییل ایده‌لرکه اکر بزم ابنامز بو مجلسده حاضر اولوب محروم کتسه‌یدیلر معقول اولورمیدی البته عقللری حکم ایدر معقول دکلدر پس کرکدرکه جانلری ایسته‌مدکلری نسنه‌یی خلقه ایشلیه‌لر (فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا) پس کرکدرکه تکری‌نك عقابندن قورقوب قسمته حاضر اولانلره برشفقتلو سوز سویلیسونلرکه اولادلرینه شفقتلو سوز سویلنمسنی ایسترلر (اِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ اَمْوَالَ الْيَتَامٰى ظُلْمًا) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه ستم جهتندن اوکسزلرك اموالك ییرلر (اِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِى بُطُونِهِمْ نَارًا) برنسنه ییرلر الا قارنلری طولیسی آتش ییرلر حدیث شریفده وارد اولمشدرکه حق تعالی روز قیامتده برطائفه‌یی کورلردن بو کونه کوندررکه اغزلرندن آتش علوی چیقار حاضر اولانلر سؤال ایتدیلرکه یا رسول الله انلر کیملردر حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردی ایشتمدیکرمی حق سبحانه وتعالی بیورر والذین یاکلون اموال الیتامی ظلما انما یاکلون فی بطونهم نارا (وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا) ویقینده برعلولی آتشه داخل اولورلر (يُوصِيكُمُ اللّٰهُ فِى اَوْلَادِكُمْ) حق عز وجل سزه اوشاقلریکزك میراثی شاننده فرمان ایدر تفصیلی بودر (لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ) ارککه ایکی دیشی حصه‌سی کبی اولور (فَاِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ) پس اوشاقلر ایکی یا ایکیدن یوقارو صاف قاریلر اولورسه (فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ) انلره اولورمیت قودیغی شیئك ایکی اولشی (وَاِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ) واکر اوشاق یالکز بردیشی اولسه میراثك یاریسی کا اولور (وَلِاَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ) ومیتك اتاسنه و اناسنه هر بریسنه آلتیدن بر اولورمیت میراث براقدیغی شیئدن (اِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ) اکر میته اوشاق وار ایسه (فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ) پس کا اوشاق یوق ایسه (وَوَرِثَهُ اَبَوَاهُ) وحال بوکه یالکز پدری ومادری آنك میراثن آلدیلر (فَلِاُمِّهِ الثُّلُثُ) میراثك اوچده بری اناسنه اولور چون وراثتی پدر ومادره محصور قیلدی واناتك حصه‌سن معین ایتدی مقرر اولدیکه باقی قالان پدرك حصه‌سیدر (فَاِنْ كَانَ لَهُ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ السُّدُسُ) پس اکر متوفی‌ولانکیمسه‌نك برادرلری وار ایسه اناسنه آلتیدن برحصه آلور (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِى بِهَا اَوْ دَيْنٍ) براصمرلمقدنصکره که اصمرلمش اوله یعنی متوفی جانبندن آنی اصمرلمش اوله یابر بورج نصکره که متوفینك ذمتنده اوله حاصل کلام بوکی وصیة ودین ویرلدکدنصکره ارباب استحقاق معین اولان حصه‌لرین آلورلر (اٰبَاۤؤُكُمْ وَاَبْنَاۤؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا) پدرلریکز واوغللریکز بیلمزسز نفع جهتندن قنقی سزه زیاده یقیندر یعنی اصوللکزدن وفروعکزدن دنیاده وآخرتده سزه نفع ایدنی بیلمزسز همان اولی بودرکه حق تعالی بیوردیغی شیئه اوزره اقتصار ایده‌وورثه‌کزی بری برینه اوزره تفضیل ایتمیه‌سز

(فَرِيضَةً مِنَ اللّٰهِ) احکام مزبوره تکری قتندن معین حصه‌لر اولدیغی حالده مشروع اولدی (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) بی‌شبهه کیم خدا عز وجل ورثه‌نك مراتبنه دانا سهامی تقدیر ایتمسنده درست حکم ایدیجیدر (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْوَاجُكُمْ) وسزه‌در ای کیشیلر قاریلریکزك میراث قودقلری شیئك یاریسی اولور (اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ) اکر انلره اوشاق یوق ایدی (فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ) پس اکر انلره اوشاق وار ایسه (فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ) سزه‌در ای قوجه‌لر انلرك میراثندن دردده بر اولور (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ) بر وصیتدنصکره که اکا قاریلر سپارش ایده‌لر یا بر بورج نصکره که متوفی اولان قاریلرك ذمتنده اوله (وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ) وسزمیراث قودیغکز شیئدن قاریلریکزه دردتدن بر اولور ایستر قاری بر اولسون ایستر زیاده جمله‌لر ربعده علی التسویه مشترك اولورلر (اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ) سزه اوشاق یوق ایسه (فَاِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ) پس اکر سزه بر اوشاق وار ایسه (فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ) براقدیغکز مالدن سکزدن بر الورر (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا اَوْ دَيْنٍ) براصمرلمقدنصکره که سز انکله اصمرلرسز یا بر دیندنصکره که ذمتکزده اوله (وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً) واکر میراثی آلنان کشی اوشاقسز و پدرسز اولسه (اَوِ امْرَاَةٌ) کشی اوزره معطوفدر یعنی یا خود اول کونا بر قاری اولسه (وَلَهُ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ) وحال بوکه اول کشیه انادن بر قرداش یا بر باجی اوله وقاری‌یه دخی بویله بر قرداش یا بر باجی اولیجق (فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ) بو برادر وهمشیره‌نك هربریسنه یالکز اولنجه آلتیدن بر اولور (فَاِنْ كَانُوۤا اَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ) پس اکر انا اوشاقلر بردن زیاده اولورلر ایسه (فَهُمْ شُرَكَاۤءُ فِى الثُّلُثِ) انلر اوچدن برده اورتاق اولورلر ارکك و دیشیلری برابر الورلر (مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصٰى بِهَاۤ اَوْ دَيْنٍ) بو ایتلرده مذکور اولان لفظ او تخییر ایچوندر زیرا ممکندرکه متوفی‌اوزره بورج اوله و وصیت ایده وفا بلدرکه بریسی اوله (غَيْرَ مُضَاۤرٍّ) اولحالده‌که وصیتایدن وصیتنده یا اقرارنده ورثه‌یه ضرر ایتمیه که ثلثدن زیاده وصیت ایده یا اوزرینه بورجی اولمیانه بورجله اقرار ایلیه تاکیم ورثه سنه مالی دکیه (وَصِيَّةً مِنَ اللّٰهِ) لفظ وصیة غیر مضارك مفعولیدر پس معنی بویله اولورکه تکریدن ثابت اولان وصیته که اوچدن بر دربا اندن اکسك ضرر ایتمیه (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ) وحق سبحانه وتعالی ورثه‌سنه ضرر قصد ایدنك نیتنه دانا در عقوبتنه تعجیل ایتمز (تِلْكَ) اوکسزلرك و وصایانك ومیراثك شاننده مذکور اولان احکام (حُدُودُ اللّٰهِ) تکری‌نك صنورلریدر (وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) وهرکیم خدانك ورسولنك فرمانلرین قبول ایده‌وب احکام مذکوره‌یی برینه کتورر

يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلره آنی كيردركه اشجارينك آلتندن ايرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا)
ايچنده اقامتی على الدوام تقدير اتمشلر (وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) دخی بهشته خلود وصفی اوزره
كيرمكدر اولوقورتلمقدر (وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ) وهركيم تكرينك ورسولنك
فرماننه مطيع اولميوب حلال وحرامدن تعيين ايتدوكی صنورلری على طريق الاستحلال تجاوز ايدر
يُدْخِلْهُ نَارًا) آنی بر آتشه داخل قيلار (خَالِدًا فِيهَا) ايچنده اقامتی على الدوام تقدير ايتدوكی حالده
وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ) وكا بر خوار ايديجی اشكنجه اولور (وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ
وقاريلريكزدن شول قاريلركه زنا فعلنه مرتكب اولورلر (فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ
پس سز ای حكام شريعت سزدن يعنی مؤمنلرك عدولندن درت كسنه اوزرلرينه شهادت
ايتمكه طلب ايدك (فَإِنْ شَهِدُوا) پس بو درت كسنه انلرك زناسنه شهادت ايدرلرسه (فَأَمْسِكُوهُنَّ
فِي الْبُيُوتِ) انلری اوطه لرده آليقويك (حَتَّى يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ) اولوقته دك كه ملك الموت ارواحلرين
قبض ايدر (أَوْ يَجْعَلَ اللهُ لَهُنَّ سَبِيلًا) يا تكری تعالی انلره بر يول قيله كه حبسدن خلاص ايدن
حدی كندولره تعيين ايليه (وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ) وسزدن ايكی كشيلر كرك محصن اولميان شخص
زنايه كه ارتكاب ايدرلر (فَآذُوهُمَا) انلری تعنيف ايله رنجيده قيلك (فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا)
پس اكر ايتدكلری ايشدن رجوع ايدوب احوالرين اصلاح ايدرلرسه تعنيفلريندن واز كچك بو ايكی حكم زنانك
حديله منسوخ اولديلر (إِنَّ اللهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا) بی شبهه كيم حق سبحانه وتعالی قوللرينك توبه سن
هميشه ايو قبول ايدوب كندولرين چوق اسركر (إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللهِ) بوندن اوزكه بر نسنه يوقدر كه
توبه نك قبول اولنمسی تكری تعالی اوزره وعده مقتضاسيله امر محتوم كبيدر (لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ
بِجَهَالَةٍ) شول كيمسه لره كيم قباحتی بيلمزلكله ايشلرلر (ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ) صكره يقين زماندن كچمدن
يعنی موت حاضر اولمدن پشيمان اولوب رجوع ايدرلر (فَأُولَئِكَ) پس اولكروه (يَتُوبُ اللهُ عَلَيْهِمْ) تكری
تعالی اوزرلرينه مرحمتله رجوع ايدوب كناهلرين ستر ايدر (وَكَانَ اللهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وايزد ذو الجلال
توبه ايدنلرك اخلاصنه دانا ايدی اشيای محلنده وضع ايدنه عقاب ايتمز (وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ) وقبول توبه اولماز شول كيمسه لره كه برمازلقلر ايشلرلر (حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ) تاكيم
اولم برلرينه مهيا اولدقده (قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ) سويلر على التحقيق ايمديكيم قباحتلر ايشمكدن رجوع ايتدم (وَلَا الَّذِينَ
يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ) ونه شول كيمسه لرك توبه سی مقبول اولوركه اولورلر وحالبوكه كندولر كفر اوزره
مستمر اولمشلر (أُولَئِكَ) اولكروه كه نفاق وكفر اوزره مصر اولديلر (أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا)

آخرتده انلره بر دردلی اشكنجه اماده قيلدق كوردلركه رسم جاهليه بويله ايديكيم بر كسنه كچندكده
ورثه سندن بر شخص كوملكنی ميتك قاريسی اوزره صالوردی بوكا بن احق واولايم اندن صكره ماسنه
مهرسابقله اكا تصرف ايدردی ياخود آنی بر غيركسنه يه اولندروب كبيننی كندوسی آلوردی ياخود
تزوجدن آنی منع ايدردی تاكه نفسنی فك اقچه ايله اندن ازاد ايده مجرد اسلامله مشرف اولديلر
حق تعالی كندولرين اول فعلدن نهی ايدوب بيوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ايمانه كلان كسنه لر
لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا) سزه جائز دكلدركه قاريلری زورايله ميراث ايدرسز بومحله دك
خطاب ميتك اولياسنه در اندن صكره ازواجه خطاب ايدوب بيوردی (وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ
لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) وسزای ازواج مقوله سی هر حالده قاريلری سوء عشرتله انجتمك تاكه
كندولره ويرديككز شيئك بر مقدارين الهسز (إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ) مكر اولوقتكه قبحی
اشكار ايديجی بربد فعل كتوره لر يعنی نشوز ياسوء عشرت بالباس عفنی خلع ايتمك كبی اشياء ايشليه لر
وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) وايولكله انلرله زندكانلك ايدك (فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ) پس اكر انلردن آغرلنديكز
فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا) شايدكه بر نسنه دن آغرلنورسز (وَيَجْعَلَ اللهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا) وحق سبحانه
وتعالی آنك ايچنده چوق ايولك قيلار يعنی قاريلردن آغرلنمق سببيله ايرلمكز زيراكاه اولوركه
نفس كندويه خيرلو اولان شيئه كراهت ايدر (وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ) واكر بر قاريی
تطليق ايدوب يرينه بر قاری اولنمك ايسترسز (وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا) وحالبوكه تطليقكز
مراد ايتديككز قاريلرك برينه چوق مال ويرديكز (فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) اندن بر نسنه الكز
أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا) ايا ستم واشكار كناه ايتديككز حالده آنی آلورسز بو مقامده استفهام
توبيخ ايچوندر يعنی آنی المق كركسز (وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ) ونيجه آنی الورسز
وحالبوكه بريكز بريكزه يتشمشدر افضی بونده جماعدن كنايه در (وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا)
دخی سزدن بر محكم عهد الديلر واو عقد محلنده واقع اولان ايجاب وقبولدركنوردبلركه زمان
جاهليه ده بعض جهلا پدرلرينك عورتلرين آلنورلردی حق تعالی انلری اندن نهی ايدوب بيوردی
وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) وقاريلردن آلمكز شول قاريلريكه پدرلريكز انلری آلمشدر
إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) نهيدن لازم اولان معنادن استثنادر پس معنی بويله اولوركه بوكونه نكاح
سببيله عقابه مستحق اولورسز مكر بر نكاح كچمش اوله كيم آنك كناهی سزدن عفو اولنمشدر (إِنَّهُ
كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا) بی شبهه كيم اول نكاح بر زشت عمل واهل مروت قتنده بر مبغوض فعل ايدی زيرا هيچ

برسلنده مباح اولمدی واول نكاحدن تولد ایدن اوشاغه اشراف عرب مقتی دیرلردی (وَسَاءَ سَبِيلًا) واني ایشلیانلر
یولی غایتله بربد یول ایدی (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) انالریکز اوزریکزه حرام اولدی (وَبَنَاتُكُمْ) و قیزلریکز
(وَأَخَوَاتُكُمْ) وباجیلریکز (وَعَمَّاتُكُمْ) وپدرلرك همشیره لری (وَخَالَاتُكُمْ) وانالریکزك همشیره لری (وَبَنَاتُ الْأَخِ)
وقرنداشلریکزك قیزلری (وَبَنَاتُ الْأُخْتِ) وباجیلریکزك قیزلری (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ)
وسزه سود ویرن انالریکز (وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ) وسوتلداش اولان همشیره لریکز (وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ)
وقاریلریکزك انالری (وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ) وقوجاقلریکزده یعنی تربیتکزده اولان قاریلریکزك
قیزلری (مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) اول قاریلردنکه سز آنلره دخول ایتدیکز یعنی بومزبور اولان قاریلرك
نكاحی اوزریکزه حرام اولدی ودخول ایتدیککز قاریلرك قیزلرینه نكاح ایتمککز دخی اوزریکزه حرام اولدی
(فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) پس اول قاریلره دخولکز واقع اولمدیسه انجق عقد نكاح حاصل اولمش ایسه
(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه كناه اولماز كه انلری اولنورسز (وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ) دخی
ارقه لریکزدن اولان اوغللریکزك قاریلری اوزریکزه حرام اولدی (وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ) دخی ایکی
باجی راسنی نكاحده جمع ایتمك اوزریکزه حرام اولدی (إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) مكر اول نكاح كه زمان سابقده
كچدی یعنی ایكی باجی راسنی جمعك تحریمی نازل اولمدن اول واقع اولان جمع عفو اولنمد (إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا)
بی شك كیم حق تعالی چوق مغفرت ایدیجی جاهلیه عصرنده بو ایشی ایدنه مغفرت ایتدی (رَحِيمًا) اسلامده بو فرمانی
بربیته غایتله اسر كر حضرت ابو سعید الخدری رضی الله عنه نقل ایتدیكه اوس طائفه سن یغما ایتدیکزده
غازیلره خیلی مال حاصل اولدی وانك جمله سنده برمقدار محصن قاریلر واردی انلرله جماع ایتمكدن
اجتناب ایدوب حضرته سؤال ایلدك حق تعالی بو آیتی منزل قیلدی (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) وقاریلردن قوجه
اولانلر دخی اوزریکزه حرام اولدیلر (إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) مكر اول محصن قاریلركه صاغ اللریکز مالك اولدی
یعنی قوجه لی اولان قاریلرك نكاحی سزه جائز دكلدر الا اول قوجه لی قاریلركه كفاردن یغما ایتدیکز زیرا
انلر سزه ملك یمین اولمشلر (كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) حق جل وعلا بو مذكور اولان اصنافك نكاحلرك
تحریمنی اوزریکزه یازمق یازدی بیلمك كركدر كیم بو اصنافدن ماعدا بر قاچ صنفك حرمتی حدیث
شریفله ثابت اولمشدر بریسی بوكه بر قارینی قرنداشی قزیله یا باجیسی قزیله نكاحله بر یرده جمع
اولنمز وقلانلرك تفصیلی كتب فقهده مسطوردر (وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ) وبونده
منصوص اولانلرك ماعداسی سزه حلال قیلندی (أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ) تاكه
اموالکزله قاریلری ایستیه سز او حالده كیم اول تزوج ایله تعففا ایدوب زنا ایدیجیلر اولمیه سز

(فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ) پس شول شیئكه انكله انلردن استمتاع ایتدیکز یعنی ای كیشیلر قاریلردنكه
جماعله یا عقد نكاحله انتفاع ایدرسز (فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ) مهرلرین كندولره ویرك زیرا مهر
استمتاع مقابله سنده در (فَرِيضَةً) مقرر ومعین اولدیغی حالده (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ
بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ) واوزریکزه ای اهل ایمان كناه اولماز اول نسنه ده كه تقدیر اولنان مهردن
صكره بری بریکزله رضا اولشدیکز یعنی مهر تعیین اولندقدن صكره اكر كیشی مهر اوزره بر شیء
زیاده ایدرسه یا قاری مهرندن بر مقدار شیء هبه ایدرسه اوزرلرینه اندن بر كناه مترتب اولماز
(إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا) بی شك كیم حق سبحانه وتعالی مصالحی كمالا وزره بیلیجیدر (حَكِيمًا) احكامی
محلنده یخشی وضع ایدیجیدر (وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا) وسزدن هر كیمسه كه زیاده
ماله الی یتشمز (أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ) تاكه ایمانه كلمش خاتونلری اولنه (فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ)
صاغ اللریکز مالك اولدیغی قاریلری اولنسون (مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) ایمانه كلمش جاریه لریکزدن
اولدقلری حالده (وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ) وایزد جل جلاله ایمانكزه داناتردر یعنی ایمان سببیله اركزده
اولان تفاوتی حق سبحانه وتعالی یخشی بیلور پس سزه لائق اولان اولدركه ایمانك فضیلتن
ملاحظه ایده سز زیرا چوق اولمشدركه بر قرواش ایمان سببیله ایمانسز خاتوندن یکراك اولدی
(بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ) بریکز بریکزدندر یعنی سز وقوللریکز متناسب سز زیرا جمله کز حضرت آدم
وحوادن حصوله كلدیکز (فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ) پس اول قرواشلری آیه لرینك دستوریله
اولنوك (وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ) ومهرلرین مالكلری اذنیله كندولره تسلیم ایدك (بِالْمَعْرُوفِ)
ایولكله نه اكسك ویره سز ونه مماطله ایده سز (مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ) قرواشلركه نكاح ایدك
او حالتده كه ارباب عفت اوله لر آشكار زنا ایدیجی اولمیه لر (وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ) دخی و اول حالتده كه
كیزلیده یاران ایدنمش اولمیه لر (فَإِذَا أُحْصِنَّ) پس چون تزوجله محصن قیلنورلر (فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ)
اكر بربد فعل ایله كلورلر یعنی زنا ایدرلرسه (فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ)
اوزرلرینه در خاتونلر اوزره معین اولان سیئك یاریسی اشكنجه دن یعنی حددن (ذَٰلِكَ)
قرواشلری اولنمك (لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ) سزدن اول كیمسه دركه قورقر زنایه دوشه اركن
قالورسه (وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ) وقرواشلرك اولنمسندن صبر ایتمككز سزه خیرلودر
حدیث شریفده كلمشدركه خاتونلر اوك صلاحیدر و قرواشلر آنك هلاكی (وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) وتكری تعالی صبر ایتمیانك قصورین چوق عفو ایدر قوللرین زیاده اسركر كه قرواشلری

اولنمکه کندولره رخصت ویرکی (يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ) خدا عز وجل ایسترکه سزه حلال وحرامك
احکامنی بیان ایده (وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) وایسترکه سزدن اسبق اولان کسنه لرك
یوللرینه سزی هدایت ایلیه (وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ) وایسترکه کناهلریکزه مغفرت ایده (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ) وحق جل وعلا مصالحی بیلور هر شیئی کما ینبغی محلنه وضع ایدر (وَاللّٰهُ يُرِيدُ اَنْ يَتُوبَ
عَلَيْكُمْ) بو جمله تاکید ومبالغه ایچون مکرر اولدی (وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ اَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا
عَظِيمًا) وشول کیمسه لرکه نفسلرینك آرزوسنه پیرو لك ایدیلر ایسترلرکه سز طریق حقدن
براولوصا یموصا یه سز (يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ) ایزد عز وجل ایسترکه سزدن احکامی یونکل
ایله که امم ماضیه اوزره اولان تکالیفی اوزریکزه مشروع قیلدی (وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا)
وآدم اوغلی زبونلغه ملازم اولدیغی حالده یرادلدی پس لاجرم احکام اوزرینه سبك قیلندی
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کتورن کسنه لر (لَا تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ) اموالکزی آرکزده
غصب وربا وقمارله یمکز (اِلَّا اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ) مکر شروط صحته جامع
بربیع وشرا اوله تاکیم بایع ومشترینك خشنودلغندن صادر اوله که اوسزه مباحدر (وَلَا
تَقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ) ونامعقول ایشلر ارتکابی سبیله جانلریکزی اولدرمك (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا)
بی شبهه کیم سزه ای امت محمد تکری تعالی چوق مرحمتلو ایدیکه بنی اسرائیل اوزره اولان تکالیفله سزی
مکلف ایتمدی (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا) وهرکیم تعدی وستم جهتندن منهی اولان
اموری ایشلر (فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا) یقینده آنی برآتشه یعنی دوزخه داخل قیلارز (وَكَانَ ذٰلِكَ
عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا) وآنك جهنمه داخل ولمسی ایزد ذوالجلال اوزره برآسان ایش ایدی (اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ
مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ) اکر منع اولندیغکز اشیانك اولوکناهلرندن اجتناب ایدرسز (نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ)
اوفاق صوچلریکزی سزدن تجاوز ایدرز وانلری محو ایدرز (وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا) وسزی
برشریف مکانه یعنی بهشت جاودانه کیرمش قیلارز بیلنمك کرککیم کناهلردن کبائر تعدیدنده قنقی اولدیغی
علما اختلاف ایتمشلر اقرب اقوال بودرکه کبیره شول کناهدرکه انی ایشلیانی اوزره شارع
برحد تعیین ایتمش اوله یا آنی ایشلیانك حقنده برصریح وعید وتهدید وارد اولمش اوله
(وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ) وآرزو ایتمکز شول شیئی که تکری تعالی آنك
سبیله بریکزی بریکز اوزره ایلرو طوتدی (لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا) کیشیلره قزاندقلری
شیدن کندولرینه بربهره وار (وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ) وقاریلره قزاندقلری شیدن نصیبلری

اجرندن برحصه وار یعنی کیشیلر وقاریلر ایتدکلری اعمال سبیله کندولره براجر حاصل اولور
پس جرجزیله عمل ایله طالب اولك نه حسد وتمنیله (وَاسْأَلُوا اللّٰهَ) وتکریدن طلب ایدك
(مِنْ فَضْلِهِ) کندوکرم واحساندن (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بی شبهه کیم خدا عز وجل هرنسنه
غایتله دانا ایدی (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) وهرمال مقوله سنه معین وارثلر قیلدق (مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
وَالْاَقْرَبُونَ) لفظ کل بیاندر یعنی اول مال مقوله سی اناواتا وبقین خصملر بعد الموت براقدقلری
مالدر کتوردیلرکه سابقده رسم بویله ایدیکه برکیمسه برکیمسه ایله بووجه اوزره عهد وکفت
بغلردیکه دشمنك دشمنمدر اوزریکه دیت ویرلمسی لازم کلورسه بن آنی اداایدرم واوزریمه
لازم کلورسه سن آنی ادا ایله وسن بنم میراثمی الورسین وبن سنك میراثکی الورم وبویله مقرر
اولمشدیکه بوکونه عهد بغلیان کسنه ورثه ایله میراثدن التیده برالور حتی میراثك ایتلری نازل اولدی
صحابه کرامك بریسی سویلدی یارسول الله آرامزده بعض کسنه لروارکه آرالرنده عهد وکفت واقع
اولمشدی حق سبحانه وتعالی آنلره هیچ برحصه تعیین ایتمدی بوآیت نازل اولدی (وَالَّذِينَ عَقَدَتْ
اَيْمَانُكُمْ) وشول کیمسه لرکه صاغ اللریکز کندولریله یمان بغلدی چون عهد وکفت ایدنلرك
اکثری معاهده محلنده صاغ اللریله طوتشرلر عقد آنلره نسبت اولندی والا فی الحقیقه
عقدی ایدن ایکی شخصدر (فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ) پس اول عهد وکفت ایدنلره حصه لرین که آلتیده
بردر ویرك بوآیت اولوا الارحام آیتیله منسوخ اولدی (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا) بی شبهه کیم
حق تعالی هرنسنه اوزره مطلع ایدی مرویدرکه سعد بن الربیعك زوجه سی حبیبه خاتون
نشوز ایتدی زوجی حضرت سعد رضی الله عنه آنك چهره سنه برطپانچه اوردی حبیبه پدری
ثابت بن قیسه شکایت ایتدی اولدخی قزنك الوب حضرتك حضور عزتنه کلوب احوالنی عرض ایلدی
حضرت صلی الله علیه وسلم فرمان ایتدیکه سعددن قصاص اله حبیبه قصاص المسنه مهیا اولیحق
حق جل وعلا بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ) کیشیلر قاریلر اوزره تسلط
ایدوب طورمشلر (بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) اول نسنه ایله که تکری تعالی برلرین برلری
اوزره ایلرو طوتدی یعنی تکری تعالی کیشیلری قاریلر اوزره مستولی قیلدی اول سبیله که
کیشیلری قاریلر اوزره کمال عقل وعلم ایله وکمال الصوم وصلوة ایله وامامت وپیغمبرلکله ونیجه مزایا ایله
تفضیل ایتدی (وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ) وقاریلرك نکاحنده ونفقه لرنده اموالرندن بذل
ایتدکلری شی سبیله قاریلر اوزره مستولی اولدیلر مرویدرکه حتی بوآیت نازل اولدی حضرت صلی الله

علیه وسلم بیوردیکه بز برشیٔ ایستدك وحق جل وعلا برشیٔ ایستدی حق جل وعلانك ایستدوکی شیٔ
بکر کدر (فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ) پس کوزل عمللو خاتونلر قوجه لرینك حقوقنده طورمشلر (حَافِظَاتٌ
لِلْغَيْبِ) مشاهده اولمیانلرنسنه صاقلیجیلر یعنی قوجه لرینك غیبتنده نفس ومالندن حفظی لازم
اولان اشیائی حفظ ایدرلر (بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ) تکری تعالی کندولره صاقلدیغی شیٔ سببیله یعنی
حق تعالی اریلر ایچون مهر نفقه وسائر حقوقی قوجه لر اوزره ایجاب ایتدوکی مقابله سنده حفظی
لازم اولان اشیائی قوجه لرینه صاقلرلر (وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ) وشول قاریلر که عصیانلرین
ملاحظه ایدرسز (فَعِظُوهُنَّ) انلره پند ونصیحت ویرك (وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ) ویتاقلرده
انلری مهجور ایدك یعنی کندولرله بر یورغانده یاتمیکز (وَاضْرِبُوهُنَّ) وانلری اورك بعض علما بیوردیکه
وعظ انلره اول زمان اولورکه عصیانلری متوقع اوله وهجر آنلره اول وقت اقتضا ایدرکه عصیانلری
ظاهر اوله واورمق اول محل مستحسن اولورکه عصیانلری مکرر اوله (فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ) پس اکر سزه
فرمانبرلك ایدوب خواهشکزه کوره حرکت ایتدیلر (فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا) بیهوده قصدیله اوزرلرینه
بر یول طلب ایتمیکز (إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا) بی شبهه کیم ایزد عز وجل علی الدوام یوجه لکله بزرکلکله
متصف ایدی پس اندن احتراز ایدوب عورتلریکزه بی سبب ستم ایتمیکز (وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا) واکر
کشیله عورت اراسنده خلاف ملاحظه ایدیکز (فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ) قوجه نك اقاربندن
حکومت ایتمکه بر کیمسه کوندرك (وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا) وقارینك اقاربندن دخی داورلك ایتمکه بر
کیمسه کوندرك (إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا) اکر اول ایکی حکم زوجینك اصلاح حاللرینه
سعی ایدرلر حق تعالی کشیله عورت اراسنده توفیق ایدر (إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا) تحقیقا ایزد جل
جلاله زوجینك احوالنه دانا حکیمك مقاصدندن بخشی آکاه ایدی (وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا) وتکریه پرستش ایدك وآکا پرستشده اورتاق قیلمك (وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) وپدر ومادره
چوق ایولك ایدك (وَبِذِي الْقُرْبَى) ویقین خصملق آیه سی اولانه دخی (وَالْيَتَامَى) واوکسز
اولانلره دخی (وَالْمَسَاكِينِ) ویوخسللره دخی (وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى) ویقینلق آیه سی قومشویه
دخی (وَالْجَارِ الْجُنُبِ) واوزاق همسایه دخی (وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ) وطلب علمکبی کوزل ایشده
یولداش اولانه دخی (وَابْنِ السَّبِيلِ) وقوناغه دخی (وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) وصاغ الریکز مالك
اولدیغی کیمسنه لره یعنی دست تصرفکزده اولان قوللره وقراوشلره دخی ایولك ایدك (إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ
مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا) بی شبهه کیم خدا عز وجل سومز اول کیمسه که متکبر اولان اصنافك آشنالقلرندن

استنکاف ایدوب انلر اوزره نازنداك ایدرکه (الَّذِينَ يَبْخَلُونَ) خلعت مدحله اندامری مشرف
اولمیوب شول کیمسه لرکه اموالرین طریق حقده انفاق ایتمکدن امساك ایدرلر (وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ) وخلقه دخی امساك ایتمکه امر ایدرلر (وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ) وتکری تعالی نعمتندن
کندولره ویردوکی نسنه یی صاقلرلر (وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) ویهود طائفه سیچون بر خوار ایدیجی
اشکنجه اماده قیلدق بو آیت یهودك بر طائفه سی حقنده نازل اولدی که انصار جماعتنه نصیحت
طریقیله دیرلردی اموالکزی انفاق ایتمکز زیرا یوقسللقدن اوزریکزه قورقرز (وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
رِئَاءَ النَّاسِ) دخی جهنم اشکنجه سن اماده قیلدق شول کیمسه لره که خلقه ریا ایتمك ایچون
اموالرین بذل ایدرلر (وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ) ونه تکرینك وحدانیتنه ونه روز جزانك
اولمسنه تصدیق ایدرلر وآنلر مکه ده ساکن اولان مشرکلردرکه حضرتك عداوتنده لشکر جمع
ایدوب اموالرین تبذیر ایدرلردی (وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا) وهر کیم که ابلیس آکا یار دمساز
اولور کوزل عمالدن دور اولور (فَسَاءَ قَرِينًا) که ابلیس شقی غایتله یمان دمسازدر (وَمَاذَا عَلَيْهِمْ
لَوْ آمَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) وکفار اوزره قنغی شیٔ مترتب اولوردی اکر تکرینك وحدانیتنه
وروز جزانك وقوعنه ایمان کتورسیدیلر (وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ) وایزد جل وعلا کندولره
ویردوکی شیئدن یولنده صرف ایتسیدیلر (وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيمًا) وحق تبارك انلرك اقوال وافعالنه
دانا ایدی پس آنلرك سزالرین ویرر (إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) بی شك کیم تکری تعالی برکوچك
قریجه وزنی قدر ستم ایتمز (وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا) واکر اول مثقال ذره دکلو ایش بر کوزل
ایش ایدی ثوابنی قات قات ایدر (وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا) وفضل رحمتیله مستحق اولان
جزادن صکره کندو قتندن بی اندازه احسان ایدر (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ) پس
کفارك مآلی نیجه اولور چون هر کچیش امتدن بر کواه کتوررز واول هر امتك پیغمبریدر (وَجِئْنَا بِكَ
عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) وسنی بو پیغمبرلر اوزره کواه کتوررز که انلرك صدق مقالنه شهادت ایدرسن
(يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ) اول کونکه انبیانك شهادتی ایچنده واقع اولور کفر
ایدنلر وپیغمبره مطیع اولمیانلر آرزو ایدرلرکه (لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ) زمین کندولرله راست
قیلنه یعنی میتلرکبی دفن اولنه لر یا طپراق اوله لر نتکه کافر اولقدن نکایت اوله نته که حق تعالی بیورر ویقول
الکافر یا لیتنی کنت ترابا والحاصل شدت هول وحسابدن معدوم اولملرینی تمنی ایدرلر (وَلَا
يَكْتُمُونَ اللّٰهَ حَدِيثًا) وقدرتلری اولمازکه تکریدن بر سوز صاقلیه لر زیرا اعضالری اوزرلرینه

شهادت ایدر (یا أیها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان کمسنه لر (لا تقربوا الصلوة وأنتم سکاری) نمازه
یقلشمکز سرخوش اولدیغکز حالده (حتی تعلموا ما تقولون) اولوقته دککه ایقلنوب نمازده قرائت
ایتدیککز شیئی بیله سز (ولا جنبا) دخی جنابتله اولدیغکزده نمازه یقلشمکز (الا عابری سبیل)
مکر یولده کیدیجیلر اوله سز یعنی هروقت جنب ایکن نمازه یقلشمکز مکر اولوقتده که مسافر اولوب
یانکزده صو بولنمیه کیم اولمحل تیمم ایدوب نماز قیلسه کز جائزدر اما غیر وقتده جائز دکلدر (حتی تغتسلوا)
یقنمقسزدن واقع اولمیجه و بو امام شافعی قتنده در اما امام اعظم قتنده هر محلکه عذر بولنور
تیمم جنابتی دفع ایدر (وان کنتم مرضی) واکر خسته لر اولورسکز که قورقرسز صویك استعمالندن
سزه برضرر ایریشه (او علی سفر) یا بر یول اوزره اولسه کزکه ایچنده صو بولنمیه (او جاء احد منکم
من الغائط) یاسزدن برکیمسه خلادن کلوب احد السبیلیندن انده کندودن برحدث چیقمسیله حدث
ایتمش اولسه (او لامستم النساء) یاقاریلره مباشرة فاحشه ایتمش اولسه کزکه ایکی فرج
ملاقات ایدوب آلت منتشر اوله (فلم تجدوا ماء) بوحالده نصکره صو بولمزسه کز (فتیمموا صعیدا
طیبا) بر یوزندن برپاك نسنه قصد ایدك (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم) پس الکزله بر یوزیز
اووب یوزلرکزی والکرکزی درسکاره دك سلك (ان الله کان عفوا غفورا) بی شبهه کیم خدا جل
وعلا همیشه بو ایکی صفتله متصف ایدیکه ایشی سزه بویله قولای ایدوب سزه رخصت ویردی
(الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) بقمزمیسن شول کیمسه لره که توراتك معرفتندن بربهره
کندولره ویرلدی (یشترون الضلالة) کمراهلغی صاتون آلورلر یعنی هدایتی ضلالتله تبدیل ایدرلر
(ویریدون ان تضلوا السبیل) وایسترلر که سز ای اهل ایمان طوغری یولی ایتره سز (والله اعلم باعدائکم)
وحق سبحانه وتعالی دشمنلرکزی سزدن ایو بیلور (وکفی بالله ولیا) وامورکزه تمشیت ویروب لحوالکزه
مستولی اولمغه تکری تعالی کافیدر (وکفی بالله نصیرا) و دشمنلرکز اوزره سزه یاردم ایتمکه تکری
تعالی بسدر (من الذین هادوا) دین یهودیتله تدین ایدنلردن برکروه (یحرفون الکلم عن مواضعه)
سوزی یرلرندن تغییر ایدرلر یعنی توراتده ثابت اولان محمد المصطفانك نعتنی صاقلرلر (ویقولون
سمعنا) ودیرلر سوزکی ایشتدك (وعصینا) وفرمانکه مطیع اولمدق (واسمع غیر مسمع) دخی
دیرلر ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت بو سوز ذم ومدحه محتملدر ذم اولدیغنده معناسی
بو اولورکه کوزل سوز ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت ومدح اولدیغی محل معناسی بو اولورکه
یمان سوز ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت (وراعنا) دخی دیرلر بزه مهلت ویرتاکه کلامکی

فهم

فهم ایده لم بو سوز دخی مدح وذمه محتملدر وجه مدح مذکور اولاندر وجه ذم بوکه
بو سوز لغت عبرانیده شتم معناسنه دار ایدر (لیا بالسنتهم وطعنا فی الدین) دللرین بورد قلری
محلده ودین اسلامه طعن ایتدکلرنده اول سوزلری دیرلر یعنی بو باطل مقصدلر ایچون بو مبهم
سوزلری استعمال ایدرلر (ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا) واکر انلر دیسیدیلر سوزکی ایشتدك
وفرمانکه منقاد اولدق (واسمع) وسوزمزی دکله (وانظرنا) وبزم حالمزه باق (لکان
خیرا لهم واقوم) البته بو کلام مزبور اولان ناشایسته کلامدن کندولره یکرك وزیاده طوغریلق
ایدی (ولکن لعنهم الله بکفرهم) ولکن ایمانسزلقلری سببیله حق تعالی کندولرین رحمتندن دور
قیلدی (فلا یؤمنون الا قلیلا) پس بونلر حقه تصدیق ایتمزلر الا برآز یعنی برایمان کتوررلرکه
او معتدبه ومعتبر دکلدر (یا أیها الذین اوتوا الکتاب) ای شول کیمسه لرکه توریة کندولره
ویرلدی (آمنوا بما نزلنا) ایندردیکمز نسنه یه یعنی قرآنه ایمان کتورك (مصدقا لما معکم) سزکله اولان
کتابه تصدیق ایدیجی اولدیغی حالده یعنی اصول دینده قرآن توراته موافقدر پس کا ایمان کتورك
(من قبل ان نطمس وجوها فنردها علی ادبارها) اولوقتدن اسبق که یوزلرده اولان آثار محاسنی
محو ایدوب اکسه لرینك هیئتی اوزره دوندررز (او نلعنهم کما لعنا اصحاب السبت) یاخود کندولرین
رحمتمزدن دور قیلالرزنته که شنبه اهلیه لرین رحمتمزدن دور قیلدقکه کندولرین مسخ ایدوب
میمون قلعنده ایدك (وکان امر الله مفعولا) وتکرینك فرمانی اولنملیکه یعنی بمانه کلمزسه کز
موعود اولدیغکز شیئ لامحالة واقع اولور (ان الله لا یغفر ان یشرك به) بی شبهه کیم خدا
عزوجل غفران ایتمز بونی که عبادتده کندویه اورتاق قیلنه زیرا و برکناهدر کیم عفو قبول
ایتمز (ویغفر ما دون ذلك لمن یشاء) وشرکدن اوزکه کناهی ایستدوکی کمسنه یه غفران
ایدر (ومن یشرك بالله) وهرکیم تکری یه اورتاق قیلار (فقد افتری اثما عظیما) بلا شك کیم
براولو کناه ارتکاب ایلدی کتوردیلرکه یهود طائفه سندن برقاچ کیمسه اطفاللرین حضرت صلی الله
علیه وسلمك حضورینه کتوروب دیدیلر یا رسول الله بو اوشاقلرك هیچ کناهی ولوری حضرت
صلی الله علیه وسلم بیوردی بونلرك اوستنه هنوز کناه یازلمدی پس دیدیلر خدایه قسم که بز بونلر
کبی بی کناهز زیرا کوندزك کناهلری کیجه بزدن محو اولور وکیجه نك کناهی کوندز بزدن محو اولور حق سبحانه
وتعالی بونلرك سوزینی بو آیتله رد ایدوب بیوردی (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) بقمزمیسن شول
کیمسه لره که کناهدن جانلرین پاك طوترلر (بل الله یزکی من یشاء) دیدکلری سوز برنه دکلدر

بلکه حق سبحانه وتعالی ایسه دوکنی پاك قیلار (ولا یظلمون فتیلا) واولکروه عذاب خصوصنده
خرما دانه سی اراسنده اولان رشته قدر ستم اولنمازلر جزالری عدل ایله کوریلور (انظر کیف یفترون
علی الله الکذب) بوق ینجه یهود طائفه سی تکری تعالی اوزره یالانی پیدا ایدرلرکه دیرلر کوندزك
کناهی کیجه بزدن محو اولور وکیجه نك کناهی کوندز بزدن محو اولور (وکفی به اثما مبینا) وبو یالان
سائر کناهلری اراسنده براشکار کناه اولمغه بسدر کوردیلرکه یهود طائفه سندن حیی بن
اخطب وکعب بن الاشرف بر جمعله مکه یه کتدیلرکه قریشله بومنوال اوزره عهد وکفت ایده لر
کیم محمد المصطفی ایله جنك ایده لر چون اول مکانه وصول لری اولدی مطلبلرین رؤساء قریشه
عرض ایتدیلر انلر کندولره دیدیلر سز اهل کتابسز ومحمد المصطفی دخی کتاب صاحبیدر محتملدر که
اکا رجوع ایده سز سوزکزده صادق ایسه کز بتلریمزه سجده ایدك تاکه سوزکزه اعتماد
ایده لم بلا توقف بتلره سجده ایتدیلر بعده کعب قریشه دیدی سزدن اوتوز نفر وبزدن اوتوز
شخص کلسون کعبه دیوارینه سینه لرین یاپشدروب محمدك جنکنه عهد وکفت ایده لم سوزین
قبول ایدوب اول ایشی ایتدیلر صکره ابو سفیان انلردن سؤال ایدوب دیدی بز امی قوممز وسز اهل
کتابسز ایا اباء واجداد مزك آیینی حقدر یا خود محمدك دینی انلر جواب ویروب دیدیلر لابلکه حقدر
وسز طوغری یول اوزره سز پس حق تعالی بو واقعه دن خبر ایدوب بیوردی (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا
من الکتاب) بقمزمیسن شول کیمسه لره که توراتدن بر بهره ویرلدیلر (یؤمنون بالجبت والطاغوت)
تکریدن اوزکه معبود اولانه وباطل شیئه تصدیق ایدرلر (ویقولون للذین کفروا) وکفر ایدن
کروهدن اوتری دیرلر (هؤلاء اهدی من الذین امنوا سبیلا) بونلر یعنی کفار قریش طوغری یول بولمق
جهتندن ایمان کتورنلردن یکدرلر (اولئك الذین لعنهم الله) اول متعصب ومتعنت کروه شول
کیمسه لردرکه تکری تعالی کندولرین رحمتندن دور قیلدی (ومن یلعن الله) وهر کیمسه که تکری
تعالی رحمتندن دور قیلار (فلن تجد له نصیرا) هرکز اکا یاردمجی بولمزسزکه اندن عذابی
دفع ایده (ام لهم نصیب من الملك) یا خود یهوده پادشاهلقدن بر بهره می وار استفهام بونده انکار
ایچوندر یعنی انلره اندن نصیب یوقدر یهود طائفه سنك زعم فاسدی بو ایدیکه ملك ونبوته
مستحق کندولردر غیر کیمسه اکا لایق دکلدر وبو سببدن عربدن رسل اولان پیغمبره متابعت
ایتمزلردی پس حق سبحانه وتعالی بو زعم فاسدلرین رد ایتدیکه ملکدن انلره بر بهره یوقدر
وعلی سبیل الفرض اولسه ایدی (فاذا لا یؤتون الناس نقیرا) خرما دانه سنك ارقه سنده اولان
چقور قدر خلقه بر شیء ویرمزلردی (ام یحسدون الناس علی ما اتاهم الله من فضله) بلکه

یهود طائفه سی پیغمبر واصحابنه حسد ایدرلر اول نسنه اوزره که ایزد ذوالجلال انلره فضل وکرمندن
ویردی (فقد اتینا ال ابراهیم) پس بی شبهه کیم حضرت ابراهیمك اولادنه یعنی حضرت موسی وعیسی
وداووده ویردك (الکتاب) کتاب سماوی مقوله سن یعنی توریة وانجیل وزبوری (والحکمة) وحلال
وحرامك معرفتنی (واتیناهم ملکا عظیما) دخی ال ابراهیمه اولو پادشاهلق ویردك نته که حضرت
یوسفه وداووده وسلیمانه ویردك پس محمد المصطفایه واصحابنه انلرکبی ویرلسه استبعاد
اولنماموکرك (فمنهم من امن به) پس یهود طائفه سندن بر بلوك وارکه ابراهیمك شاننده مذکور
اولان سوزه ایمان کتوردی (ومنهم من صد عنه) وانلردن بر بلوك وارکه آندن اعراض ایتدی (وکفی
بجهنم سعیرا) وکفارك تعذیبیچون بر علولی آتش دوزخ بسدر (ان الذین کفروا بایاتنا) تحقیقاکه
وحدانیتمزك دلائلنه کفر ایدن کیمسه لر (سوف نصلیهم نارا) یقینده انلری بر آتشه داخل قیلارز
(کلما نضجت جلودهم) هرکاه که دریلری پشر (بدلناهم جلودا غیرها) انلردن اوزکه دریلر انلره
دکشدررز (لیذوقوا العذاب) تاکه اشکنجه نك چاشنیسن الهلر (ان الله کان عزیزا) بی شبهه
حق تعالی علی الدوام هر نسنه اوزره غلبه ایله متصف ایدی بر کیمسه کندوبی کفارك تعذیبندن
منع ایتمز (حکیما) هر شیئك حقیقتنی کما ینبغی بیلمك ایله موصوف ایدیکه حکمتك اقتضاسنه کوره
ایشی ایشلر (والذین امنوا وعملوا الصالحات) وشول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عمل ایشلدیلر
(سندخلهم جنات تجری من تحتها الانهار) یقینده انلری بر باغلره داخل قیلارزکه انلرك اشجاری
التندن ایرماقلر اقر (خالدین فیها ابدا) وحالده کیم ایچنده منقطع اولمیان مدتده اقامت علی الدوام
تقدیر ایتمشلر (لهم فیها ازواج مطهرة) انلره اول باغلر ایچنده کدورتدن پاك قلنمش خاتونلر وار
(وندخلهم ظلا ظلیلا) وانلری داخل قیلارز بر پاینده کولکه ده که آنی آفتاب زائل قیلمز یعنی انلری
داخل قیلارز بر مکانه که ایچنده کمال راحت وار چون عربستان بر حرارتلی مملکتدر وانده قالین
کولکه دن ایو بر شیء یوقدر کمال راحت وار ظل ظلیل ایله تعبیر اولندی (ان الله یامرکم ان تؤدوا
الامانات الی اهلها) تحقیقا که حق جل وعلا سزه فرمان ایدرکیم امانتلری ربابنه تسلیم ایده سز
بو آیت کرچه بیت شریفك کلیددارى شاننده نازل اولدی لکن حکمی هر امانته شاملدر کتوردیلرکه
قچن حضرت صلی الله علیه وسلم مکه مکرمه یی فتح ایلدی کعبه نك مفتاحنی عثمان بن طلحه دن
طلب ایدوب عثمان ویرمسندن امتناع ایلدی حضرت علی المرتضی رضی الله عنه مز بورك الندن
بوروب انختری کندو سندن الوب کعبه نك قپوسن آچدی اداء ما لزم ایتدکلرندنصکره حضرت

محمد المختارك عمیسی حضرت عباس رضی الله عنه سویلدیکه یا رسول الله نته که زمزم شریفك سقالغنی بکا
احسان ایلدك بیت شریفك کلیددارلغنی دخی بکا ارزانی قیل اولدم حق جل وعلا بو آیتی منزل قیلدی پس
سرور کائنات عثمان بن طلحه یی چاغروب مفتاحی کندویه ویروب بیوردیکه خذوها یا بنی طلحه خالدة تالدة لاینزعها
منکم الا ظالم و بو آیت عثمانك ایمانته سبب اولدی (وَاِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ) دخی سزه فرمان
ایدرکه چون خلق اراسنده حکومت ایدرسکز جور سز حکومت ایده سز (اِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ) بی شبهه که
ایزد جل وعلی شول شیئی که سزه انکله پند ویرر کوزل نسنه در (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا) تحقیقا که
خدا عز وجل سوزکزی ایشیدیجی افعالکزی کوریجیدر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلمکسنه لر
(اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ) خدانك فرمانته مطیع اولك وپیغمبرك سوزینه انقیاد ایدك (وَاُولِي
الْاَمْرِ مِنْكُمْ) دخی سزدن فرمان اصحابی اولانلره مطیع اولك اولی الامردن مراد حضورتك زمان سعادتلرنده
سردارلردر واندن صکره اولان امراء ووکیللری وقضاة وامراء لشکر انلره مندرجدرلر بیلکیم
حق سبحانه وتعالی ولاة امره عدل ایله حکومت ایتمکی فرمان ایلدی اندن صکره سائر خلقی اطاعتلرینه
مأمور قیلدی تا معلوم اوله کیم حکام مقوله سی مادامکه حقه تابعدرلر اطاعتلری هرکیمسه
اوستنه فرضدر (فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ) پس اکر بر نسنه ده خصومتکز واقع اولورسه (فَرُدُّوهُ
اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ) انی خدانك کتابنه وپیغمبره حال حیاتنده ووفاتندن صکره سنتنه راجع قیلکز
انلر آنك حقیقتنی سزه بیان ایدرلر (اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) اکر تکرینك وحدانیتنه
وروز جزانك اولمسنه ایمان کتورمش ایدیکز (ذٰلِكَ) تکرینك کتابنه وپیغمبرك قولنه رجوع ایتمك
(خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَاْوِيلًا) سزه یکرکدر وعاقبت جهتندن غایتله ایو درکتوردیلرکه بر یهودی برمنافقله
خصومتی واقع اولوب بحسب الاقتضا مرافعه اولمق ایستدیلر یهودی سید الانامك حکمنه خصمن
دعوت ایلدی منافق کعب بن الاشرف یهودینك حکمنه آنی دعوت ایلدی بعده محکمهٔ علیهٔ نبویه یه
مرافعه یه چقدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم شرعك مقتضاسینجه کوره یهودی یه حکم ایلدی منافق اول
حکمه راضی اولمیوب خصمنه سویلدیکه حضرت عمر رضی الله عنه بی رامزده حکم قیله لم پس
حضرت عمر رضی الله عنهك حضورینه کلدیلر یهودی دیدی یا ابن الخطاب بو آدم ایله بنم برخصومتم
وار ایدی حضرتك حضورینه چقدق حضرت بکا حکم ایلدی بو اول حکمه راضی اولمیوب سنك حکمکی
ایستدی حضرت عمر رضی الله عنه منافقه ایتدیکه یهودینك سوزی واقعه مطابقمیدر سویلدی
بلی سوزدرستدر پس حضرت عمر رضی الله عنه بیوردیکه مکانکزده طورك بن سزه کلنجه

همان خانه سنه واروب قلیجن قوشانوب کلدی منافقك کله سن محلندن زائل قیلوب بیوردیکه پیغمبرك
حکومتنه راضی اولمیانه بویلجه ایدرم واول کوندن حضرت عمر رضی الله عنه فاروق ایله تلقب اولندی
بعده حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ) بقمزمیسن شول کیمسنه لرکه
کمان ایدرلرکیم (اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ) علی التحقیق کندولرسکا ایندریلان کتابه
وسندن اسبق ایندریلان کتاب مقوله سنه ایمان کتوردیلر (يُرِيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُوا اِلَى الطَّاغُوتِ)
ایسترلرکه باطل ایله حکومت ایدنه یعنی کعب بن الاشرفك قتنه مرافعه یه چیقه لر (وَقَدْ اُمِرُوا اَنْ
يَكْفُرُوا بِهِ) وحالبوکه آکا کفر ایتمکه امراولندیلر (وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا)
وابلیس ایسترکیم انلری براوزاق آزغونلق آزدیره (وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلَى مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ)
وقچن کندولره دینلورتکری تعالی کتابنده ایندردوکی حکمه وپیغمبرك حکمنه کلك (رَاَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ
عَنْكَ صُدُودًا) اهل نفاقی کوررسن سنك حکمکدن دونمك دونرلر (فَكَيْفَ اِذَا اَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ
بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ) پس حاللری نیجه اولوراولدمکه ایتدکلری اشیا سبیله کندولره برعقوبت دکر
نته که حضرت فاروق رضی الله عنه یولداشلرینك بوینینی اوردی (ثُمَّ جَاءُوكَ) صکره سکا کلورلر
(يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَدْنَا اِلَّا اِحْسَانًا) تکری یه اند ایچرلرکه سنك حکمکدن برعدول ایدوب ایستمدك الا ایولك
(وَتَوْفِيقًا) وایکی خصمك اراسنده صلح اولمق (اُولٰئِكَ) اولکروه که یمینلرنده کاذبدرلر (الَّذِينَ
يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ) شول کیمسه لردرکه تکری تعالی نفاقدن کوکللرنده اولان شیئی پس رازی
صاقلق ویلان آند ایچمك کندولرین عقابدن قورترمز (فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس آنلردن یوز دوندر
(وَعِظْهُمْ) وانلره پند ونصیحت ویر (وَقُلْ لَهُمْ فِي اَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا) وآنلره ناپاك اولان نفسلری
شاننده برمؤثر سوز سویله (وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ) وهیچ بر پیغمبر کوندرمدك
الا که تکرینك امریله فرمانی مقبول اوله (وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ) وبی
شبهه انلر جانلرینه ستم ایتدکلری دمده سکا کلوب تکریدن مغفرت طلب ایتسیدیلر
(وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ) وانلره رسول اکرم غفران طلب ایتسیدی (لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَحِيمًا)
البته تکری تعالی یی بولورلردی کنهکارلرك توبه سن غایتله قبول ایدیجی آکا طالب اولانه زیاده اسرکیجی
(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ) پس پروردکارکه قسم کیم ایمانه کلمزلر سنی حکم
قیلمینجه ارالرنده واقع اولان اختلافده (ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ) صکره ایلدیکك
حکمدن جانلرنده برطارلق بولمیه لر (وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) وظاهرده وباطنده درست منقاد اوله لر

(وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ) وعلى التحقيق بز ايمانى ادعا ايدنلرا وزره يازمش اولسيد قكه (اَنِ اقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ)
جانلركزى اولدرك (اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ) يا وطنلركزدن چيقك (مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ) اول
مدعيلرآنى ايشلزلردى مكر انلردن آزكسنه لر (وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ) وتحقيقا انلر
نصيحت اولندقلرى شيئله عمل ايتسيديلر (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) بى شبهه كندولره يكرك اولوردى
(وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا) وايمانك تحقيق وتصديقى اوزره كندولره زياده ثباته باعث اولوردى (وَاِذًا لَآتَيْنَاهُمْ
مِنْ لَدُنَّا اَجْرًا عَظِيمًا) واكر ايمان اوزره ثابت اولسيديلر البته انلره قتمزدن براولو ثواب احسان ايدردك
(وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) وعلى التحقيق انلره برطوغرو يول كوسترردك كتوردبكركه سرور
كائنات صلى الله عليه وسلمك عتقاسندن اولان حضرت ثوبان رضى الله عنه بركون رنكى
متغير زار وزبون حضرتك حضور عزتنه كلدى حضرت صلى الله عليه وسلم اندن
استفسار ايتديكى اى ثوبان نه كونا درده كرفتار اولمش سن كه رنكك بويله متغير اولدى ثوبان
رضى الله عنه ايتدى يا رسول الله بنم حالم بوكونه دركه برلحظه مبارك جمالكى مشاهده ايتمديكده
بن آنى زندكانيلكدن عد ايتمم (بيت) بى تو اى آرام جانم زندكانى مشكلست بى تماشاى جمالت شادمانى مشكلست
حالا اول انديشه يه دوشمشم كه آخرتده بنم حالم ايكيدن خالى دكل يا اهل جنتدن اولورم يا جهنميلر
زمره سندن پس اهل جهنمدن اولورسم جمالكك مشاهده سندن بالكليه محروم اولمغم مقرردر واكر
ارباب نعيمدن قيلنورم انده دخى ديدار شريفكه نظر ايتمكدن دور اولورم زيرا قطعا محقق دركيم سنك
سكانك فردوس اعلاده در وبنم محلم معلومدر حق تعالى بو آيت كريمه منزل ايدوب بيوردى (وَمَنْ يُطِعِ
اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) وهركيم خدايه ورسوله فرمانبر اولور (فَاُولٰئِكَ) اول فرمانبر كروه (مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ) بهشتجا وداننده تكرى تعالى اوزرلرينه انعام ايتدوكى كسنه لرله اولورلر (مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) موصولك بيانيدر يعنى اوزرلرينه انعام اولنان كسنه لر بو
اولان كروهلردر (وَحَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيقًا) وبوكروهلر نه كوزل يولداشلردر (ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ)
اول كروهلرله اولمق تكريدن صدور ايتمش بر زياده عطادر (وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا) ويتر در ايزد جل
جلاله مقاصد ونيتلرى بيلجى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) اى ايمانه كلان كسنه لر (خُذُوا حِذْرَكُمْ)
آكاه اولوب دشمنلر ايچون مستعد اولك (فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ) پس دشمنك جنكنه بلوك بلوك چيقك
(اَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا) يا خود بيغلمش اولديغكز حالده دشمنك قتالنه چيقك (وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ) و
تحقيقا سزدن بركيمسه واركه غزايه كيتمكده آغرلنوب تخلف ايدر خطاب حضرت پيغمبرك لشكرينه درو تخلف

ايدندن مراد ابن ابى منافق وبولداشلرى (فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ) پس اكر سزه قتل وهزيمت كبى
بر ايش دكر (قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَىَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا) سويلر تحقيقا تكرى تعالى اوزريمه انعام
ايتديكه انلرله حاضر اولمدم (وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللّٰهِ) وبى شبهه اكر سزه خدانك كرمندن
بر احسان دكر (لَيَقُولَنَّ كَاَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ) البته سويلر او حالده كه كويا ارا كزده
وارا سنده بر محبت يوق ايدى (يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَهُمْ فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا) اى كاشكى بن انلرله
بولنسيدم تاكه بر اولو فيروزلكه نائل اولوردم يعنى انلرله اولسيدم مال غنيمتدن بكا خيلى شى
حاصل اولوردى (فَلْيُقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ) پس تكرى يولنده
جهاد ايتسونشول كيمسه لركه يقين صاغلغى وبر جهانك نعيمنه تبديل ايدرلر (وَمَنْ يُقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ
فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ) وهركيم خدانك يولنده جنك ايدوب درعقب شهيد اولور يا غالب كلور (فَسَوْفَ
نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا) بى شبهه كيم آكا بر اولو ثواب احسان ايدرز (وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ)
وسزه نه اولدى اى اهل اسلام كه تكرينك يولنده جهاد ايتمزسز (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ) وزبونلرك
يولنده دخى زبونلر بر جماعتدر لركه مكهٔ مكرمه ده كفارك النده كرفتار ايديلر (مِنَ الرِّجَالِ وَ
النِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ) كشيلردن وقاريلردن واوشاقلردن (الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ
الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا) موصولك صله سيله مستضعفينك صفتيدر يعنى مستضعفين
شول كيمسه لردركه ديرلر اى پروردكار مزابه لرى ستمكار اولان كويدن بزى چيقرتدر (وَاجْعَلْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا) وبزه سنك طرفندن بر دوست قيل كه احوالمزه تمشيت ويره (وَاجْعَلْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا) وبزه سنك سمتندن بر ياردمجى قيل كه دشمنلر اوزره بزه ياردم ايليه (الَّذِينَ
اٰمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) شول كيمسه لركه ايمانه كلديلر خدانك يولنده جنك ايدرلر (وَالَّذِينَ
كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ الطَّاغُوتِ) وشول كيمسه لركه كفر ايتديلر شيطانك يولنده جنك ايدرلر
(فَقَاتِلُوا اَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ) پس شيطانك دوستلريله جنك ايدك (اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا)
بى شبهه كيم شيطانك حيله سى بر زبون وسست حيله ايدى (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا اَيْدِيَكُمْ)
بقمزميسن شول كيمسه لره كه كندولره ديلندى جنكدن اللركزى كوتاه ايدك (وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ)
ونماز قيلك وزكوتى ويرك (فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ) پس اولوقتكه اوزرلرينه جنك ايتمك يازلدى يعنى
واجب اولدى (اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ) همان انلردن بر بلوك بولنديكه تكريدن
خوف ايتدكلرى كبى خلقدن خوف ايدرلر (اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً) بلكه بر قورقمقله تكريدن

چكدكلرى قورقودن زياده در (وَقَالُوا رَبَّنَا) وديديلر اى پروردكارمز (لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ) نيچون
اوزريمزه جنك ايتمكى يازدك (لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ) بزى بر يقين مدته تأخير ايتسيدك بو سوزلر اهل
نفاقدن صادر اولديسه عجب دكلدر واكر آنى اهل ايمان سويلديلر اقتضاء بشريت حسبيله انلردن صادر اولدكى
واحتمال واركه بو سوزلرى خاطرلرنده تصور ايتديلر عالم السر والخفيات آنى ظاهر قيلدى (قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا
قَلِيلٌ) سويله يا محمد بو جهانك منفعتى براز نسنه در (وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ) واو بر جهان پرهيزكار اولانه
يكركدر (وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا) وخرمادانه سنده اولان رشته قدر ستم كورمش قيلنمزسز (أَيْنَمَا تَكُونُوا
يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ) هرقنغى مكانده اولسه كز اولم سزى بولور (وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ) واكر بوكسك قالده لر مش
كوشكلرده اولورسز (وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) واكر كندولره وافر نعمت كبى بر ابولك
حاصل اولور ديرلر بو تكرينك قتندندر (وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ) واكر كندولره
قحط وهزيمت كبى بر يمانلق دكر ديرلر بو سنك قتندندر (قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) سويله قمو نعمت وغنيمت
وقحط وهزيمت تكرينك قتندندر (فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا) پس بو كروهه
نه اولديكه سوز اكلمغه يقلشمزلرنه كيم بهايم مقوله سى هيچ برشئ فهم ايتمزلر (مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ
فَمِنَ اللَّهِ) سكا اى آدم اوغلى نعمت مقوله سندن هرنه دكدى خدانك محض كرمندندر (وَمَا أَصَابَكَ
مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ) وسكا يمانلق قسمندن هرنه دكدى كندو نفسندندر زيرا اكا سبب اولاز
كندوسيدر بو كلام قل كل من عند الله كلامنه منافى دكلدر زيرا قمو اشيا ايجاد جهتندن تكريدن
صادر اولديكى ايچون حسنه محض لطفندن احسانن وامتحاندر وسيئه انسانك يمان عملنه مجازات
وانتقامدر (وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا) وسنى خلق ايچون احكامى تبليغ ايديجى اولديغك حالده
كوندردك (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا) وبسدر تكرى درست شاهد نبى مرسل اولديغكه مرويدركه
حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى هركيم بنى سور تكريى سومش اولدى وهركيم بكا مطيع اولدى
تكريه اطاعت ايتمش اولدى منافقلر بو كلامى ايشديجك ديديلر محمد ستركه مخالطه ايتدى وحالبوكه
خلقى اندن نهى ايدر بو ايستركه خلق كندوينى اله ايدنه لرنته كه نصارى حضرت عيسايى اله ايدنديلر
حق جل وعلى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ) هركيم پيغمبرك فرمانن
قبول ايدر بلاشك تكرينك فرمانن قبول ايتمش اولدى (وَمَنْ تَوَلَّىٰ) وهركيم فرماندن اعراض
ايدرسن اندن اعراض ايت (فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) كه سنى اوزرلرينه نكهبان كوندرمدك
احكامى تبليغ ايتمكدن اوزكه برشئ اوزريكه يوقدر وانلرك حسابى اوزريمزه در (وَيَقُولُونَ

طَاعَةٌ) وچون منافقلره برايش فرمان ايدرسن ديرلر ايشيمز فرمانبرلكدر (فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ)
پس اول محلكه ياننددن چيقوب كيدرلر (بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ) انلردن بر كروه سويلديكى
سوزين خلافنه تدبير ايدرلر (وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ) وحفظه اولان فرشته لر خدانك فرمانيله
تدبير ايتدكلرى كلامى يازرلر (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس انلردن يوز دوندر (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) وهر ايشده
تكرى تعالى اوزره اعتماد ايت (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا) وقوللرك امورنده تصرف ايتمكه ايزد جل وعلا
بسدر (أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ) پس نيچون كلام مجيدى تأمل ايتمزلر تاكه الفاظنك بلاغتندن
ومعانيسنك استقامتندن استدلال ايده لركيم كندوسى تكرينك كلاميدر (وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ
غَيْرِ اللَّهِ) واكر تكريدن اوزكه بركيمسه نك قتندن اولسيدى (لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا) البته ارباب
خرد اولنلر تناقض معنادن وتفاوت نظمدن انده چوق شئ بولورلردى زيرا كلام مخلوق خللدن خالى اولمز
(وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ) وچون مسلمانلردن ارباب حزم اولميانلره امنيته باعث شيدن
ياقورقويه سبب اولان نسنه دن برايشك خبرى كلور (أَذَاعُوا بِهِ) هنوز تحقيق اولمدن آنى
افشا ايدرلر باوجود كه آنك افشاسى باعث ضرردر زيرا ايچشى خبر فتنه نك تهييجنه سببدر
ويمان خبر اسلامك ضعفنه موجبدر (وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ) واكر اول خبرى رسول اكرمه
راجع قيلسيدلر (وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ) وانلردن ايش اربابى اولانلره دوندرسيدلر (لَعَلِمَهُ الَّذِينَ
يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ) البته آنى بيلوردى انلردن شول كيمسه لركه اول خبرك حقيقتنى استخراج ايتمكه
قادر اولورلر يعنى ارباب حزم اولميان مسلمانلر ايشتدكلرى اخبارى افشا ايتمدن اول پيغمبره ياخود
صحابۀ كرامك كبارنه القا ايتسيدلر بى شبهه انلر تجربه لريله وفكرلريله قنقى وجه اوزره ابراد
اولنمسين كندولره بيان ايدرلردى (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) واكر خدانك فضل ورحمتى
اوزريكزه اولميدى يعنى ايزد جل وعلى محض كرمندن پيغمبرلرى كتبله كوندرميدى (لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ)
البته ابليسه پيرو لك ايدردكز (إِلَّا قَلِيلًا) مكر سزدن از كيمسه حقك مدديله كه بر عقل كامل حاصل
اولوب انكله طريق حق طرق باطلدن ايروب طريق حقه تابع اولدى ورقه بن نوفل وقيس بن
ساعده وزيد بن عمرو كبى مرويدركيم حضرت صلى الله عليه وسلم بدر الصغرى غزاسنه
خلقى دعوت ايلدى بعض كسنه لر اول ايشه كراهت كلدى سرور كائنات بيوردى بنمله هيچ بركيمسه
چيقمزسه يالكز بن چيقارم صكره يتمش نفرله اكا چيقدى بعده حق سبحانه وتعالى بو آيتى
منزل ايدوب بيوردى (فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) پس تكرينك طاعت ورضاسى يولنده جنك

ايت (لا تكلف الا نفسك) جانندن اوزكه بركيمسه ايله ملزم قيلنمزسن پس سائر خلقك تخلفندن
غمناك اولمه (وحرض المؤمنين) ومؤمنلرى جهاد اوزره اقدام ايتمكه ترغيب ايت دز يرا اوزريكه
لازم اولان آنلرى ترغيب ايتدرمكدر (عسى الله ان يكف بأس الذين كفروا) شايد حق سبحانه
وتعالى كفر ايدنلرك جنكنده اولان شدتلرين سزدن دفع ايده وفى الحقيقه بويله اولدى زيرا ابوسفيان
حضرت صلى الله عليه وسلمك جنكنه تصميم ايدوب چيقمش ايكن هنوز بدر نام مكانه يتشمدن
قلبنه خوف وشوب كيرويه دوندى وحضرت صلى الله عليه وسلم مكان مزبوره كلوب انده
عربك برپازارين قورلمش كوردى بيلسنجه اولان صحابه كرام خريد وفروخت ايدوب وخيلى شى قزانديلر وبو وقعه‌يه
بدر الصغرى ديرلر (والله اشد بأسا) وايزد جل وعلانك هيبت وصولتى قريشك هيبت وصولتندن
قتيدر (واشد تنكيلا) دخى عذابى انلرك عذابندن بركدر (من يشفع شفاعة حسنة) هركيم
بر كوزل ديلك ايله ديلك ايدر (يكن له نصيب منها) آنك ثوابندن آكا بر بهره اولور
(ومن يشفع شفاعة سيئة يكن له كفل منها) وهركيم بريمان ديلك ايله ديلك ايدر آنك وبالندن آكا
بر حصه اولور (وكان الله على كل شيء مقيتا) وايزد جل وعلى هرنسنه اوزره توانا ايدى (واذا حييتم
بتحية) وچون بردعا ايله سزه دعا اولنور (فحيوا باحسن منها) اندن يكركى بر دعا ايله سز دعا ايدك
(او ردوها) يا آنى دوندرك جمهور علما بونك اوزره دركه تحيتدن مراد سلامدر پس معنى بويله
اولوركه چون سزه بر بنده مسلمان السلام عليكم ديرسه وعليكم السلام ورحمة الله وبركاته سويلكز
واكر ابتداده السلام عليكم ورحمة الله وبركاته سويلرسه وعليكم سويلكز زيرا بونهايتدر ما فوقى
اولماز پس انك مثلنى رد ايتمك كرك ولفظ وعليكم آنى افاده ايدر وبيلمك كركدركيم سلامك
ويرمسى سنتدر اما دوندرمسى فرض كفايه‌در (ان الله كان على كل شيء حسيبا) بى شبهه كيم تكرى
تعالى هرنسنه اوزره حساب ايديجيدر پس سلامكزى وجوابنى حساب ايدوب سزه مكافاتن ويرر
(الله لا اله الا هو) ايزد جل جلاله كندوسندن اوزكه عبادته مستحق بركيمسه يوقدر (ليجمعنكم
الى يوم القيمة) البته قيامت كوننده سزى ييغر (لا ريب فيه) اول كوننك اولمسنده هيچ شبهه يوقدر
(ومن اصدق من الله حديثا) وكيمك سوزى تكرينك سوزندن زياده صادقدر يعنى آنك سوزنده
كذب متصور اولماز انكچونكه كذب بر ناقص خصلتدر وواجب الوجودك ذات پاكى نقصاندن
منزهدر كنور ديلركه اهل هجرتدن بر كروه مدينه منوره‌نك عفونت هواسن بهانه ايدوب
سرور كائناتدن صحرايه چيقمغه اذن الوب چيقديلر بعده طى مراحل ايدرك مشركلره پيوسته اولديلر

صحابه كرامدن بركروه انلرك اسلامك سويلرديو بركروه انلرك نفاقنه حكم ايدرديحق جل وعلا
بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (فما لكم في المنافقين فئتين) پس سزه نه اولديكه منافقلرك شاننده ايكى
فرقه اولوب كفرلرينه اتفاق ايتمديكز (والله اركسهم بما كسبوا) وحال بوكه قزانديقلرى شى
سببيله ايزد جل وعلا كفارك حكمنه كندولرين دوندرديكه ارواح واموالرى اهل اسلامه مباح
اولدى (اتريدون ان تهدوا من اضل الله) ايا ايسترسز طوغرى يوله قومغه شول كيمسه‌كه تكرى
انى كمراه ايتدى (ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا) وهركيمى كه تكرى تعالى كمراه ايدر هركز
آكا يول بوله مزسن (ودوا لو تكفرون كما كفروا) محبتلها آرزو ايتديلركه كافر اوله سز نته‌كه كافر
اولديلر (فتكونون سواء) كه ضلالتده كندولرله برابر اوله سز (فلا تتخذوا منهم اولياء) پس
انلردن دوستلر ايدنمك (حتى يهاجروا في سبيل الله) تكرينك رضاسى يولنده وطانلرك ترك
ايتمينجه يعنى هجرت ايتمكله ايمانلرك تحقيق ايتمينجه آنلرله دوستلشمكز (فان تولوا) پس كر ايماندن
وهجرتدن اعراض ايدرلر (فخذوهم) انلرى اسير ايدك (واقتلوهم) وانلرى اولدرك (حيث
وجدتموهم) قنده كه كندولرين بولورسز (ولا تتخذوا منهم وليا ولا نصيرا) وانلردن بر دوست الملك
ونه بريارديجى (الا الذين يصلون الى قوم بينكم وبينهم ميثاق) بو كلام فخذوهم واقتلوهم
كلامندن مستثنادر يعنى مرتد اولانلرى سائر كفره كبى اسير ايدك واولدرك الا اول كيمسه‌لريكه بر
طائفه‌يه ايرشورلركه اراكزده واول طائفه‌نك اراسنده بر عهد وپيمان وار (او جاؤكم حصرت
صدورهم ان يقاتلوكم او يقاتلوا قومهم) ياخود كلمش اوله‌لر اول حالده كه سزكله يا عشيرتلريله جنك ايتمكدن
سينه‌لرى تنك اولدى وبونلر بنى مدلج طائفه‌سيدركه حضرته كلوب پيمان بغلديلركيم سزكله
مقاتله ايتمزز وقريشه معاونت ايتمزز (ولو شاء الله لسلطهم عليكم فلقاتلوكم) واكر تكرى تعالى
ايستسيدى انلرى اوزريكزه مسلط قيلوب البته سزكله جنك ايدرلردى (فان اعتزلوكم فلم يقاتلوكم)
پس اكر سزدن بركناره چكلوب سزكله جنك ايتمزلر (والقوا اليكم السلم) وسزه انقياد واستسلام
صالورلر يعنى سزدن امانى طلب ايدرلرسه (فما جعل الله لكم عليهم سبيلا) حق جل وعلى سزه
اوزرلرينه بريول قيلمديكه جانلرين قتل ايدوب مالرين نهب ايده سز (ستجدون آخرين) بقيد
بر عشيرلى دخى بولورسز كيم (يريدون ان يأمنوكم ويأمنوا قومهم) ايسترلركه سزدن امين اوله‌لر
وقبيله‌لرندن دخى امين اوله‌لر وبونلر اسد وغطفان عشيرتلريدر (كلما ردوا الى الفتنة اركسوا فيها)
هركاه كه كفره يا اهل اسلامك قتالنه دعوت اولنورلر ايچنده دونوب يارامزلقده برقصور

قومزلر (فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ) پس اكر قتالكزدن بركنار چكلمزلر (وَيُلْقُوا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ) وسزه انقياده صالمزلر
يعنى سزكله ايتدكلرى عهدى بوزرلر (وَيَكُفُّوا اَيْدِيَهُمْ) وقتالكزدن اللرين منع ايتمزلر (فَخُذُوهُمْ)
انلرى اسير ايدك (وَاقْتُلُوهُمْ) وانلرى اولدرك (حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ) قنده كه كندولرى اللريكزه اير شور (وَاُولٰئِكُمْ)
واولكروه كه عهد وپيمانى بوزديلر (جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا) سزه اوزرلرينه بر آشكارا
دليل قيلدقكه انلرى قتل ونهب ايتسه كز اوزريكزه اندن برنسنه لازم كلمز كوردكلركه ابوجهلك
انادن ولادن قرنداشى عياش نام كسنه هجرتدن اول مسلمان اولوب اسلامنى اقاربندن پنهان ايدردى
بعده مكه دن قچوب مدينه يه هجرت ايلدى اناسى زاروكريان اولوب اوغللرينه حكم ايتديكيم كندوسن
دوندره لرپس ابوجهل وقرنداشى حارث اردينه دوشوب مدينه يه يقين يرده اكا يتشوب دوندرديلر
مكه يه كلدكده اللرين وآياقلرين بغليوب كونشده صالديلرتاكه مرتد اوله الحاصل كوناكون شتمدن
صكره آيين سلفه دوندى حارث بن زيد كندويه بركون ملاقى اولوب سويلدى اى عياش نيچون
دينندن دوندك اكرحق ايدى دين حقى ترك ايتمش اولدك واكرباطل ايدى دين باطله رغبت ايتمش اولدك
عياش بوكلامدن غمناك اولوب آند ايچديكيم فرصتكى بولورسم سنى قتل ايده يم بعده عياش مدينه يه
هجرت ايدوب دين اسلامه دوندى غيبتنده حارث مزبور دخى كلوب اسلامه داخل اولدى بركون حارث
قبا محله سنده كشت وكذار ايدرديكه عياش اكا راست كلوب اسلامندن آكاه اولمغله اوزرينه
حمله ايدوب اولدردى اهل اسلام اكا ملامت ايتديلركه ناحق يره بر مسلمانى اولدردك عياش هلندن
پشيمان اولوب حضرتك حضورينه كلدى حق تعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ
اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا) وهرحالده برمؤمنه لائق ورواده كل ايديكه برمؤمنى ناحق يره قتل ايده (اِلَّا خَطَأً)
مكر اولحالده كه اولدرمسى خطا واقع اوله نته كه عياش حارثى كافرديوكمان ايدوب اولدردى
(وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً) وهركيم براهل ايمانى بيلمزلكله اولدرر (فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) ايمانه كلمش
برقولك يا برجاريه نك ازاد ايتمسى اوزرينه لازم اولور (وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰى اَهْلِهِ) دخى مقتولك
ورثه سنه تسليم اولنمش بر ديتك ويرمسى لازم اولور (اِلَّا اَنْ يَصَّدَّقُوا) مكر مقتولك ورثه سى
ديت المسندن قاتل اوزره تصدق ايدوب عفو ايده لر (فَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ) پس اكر مقتول
سزه دشمن برقبيله دن يعنى كفاردن ايدى (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحالبوكه كندوسى اهل ايماندندر
(فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) برايمانه كلمش قولك يا جاريه نك ازاد ايتمسى قاتل اوزره واجب اولور وبونده
ديت ويرلمسى لازم دكلدر زيرا مقتول ايله ورثه سى راسنده توارث يوقدر (وَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ

بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) واكر مقتول برطائفه دن ايديكه اراكزده واراكزده بر پيمان بغلنمش اوله يا ذميلردن
اوله (فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰى اَهْلِهِ) ديت ويرمسى مقتولك ورثه سنه لازم اولور (وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ)
وايمانه كلمش بر رقيقك كردنى طوق رقيتدن ازاد ايتمسى قاتل اوزره لازم اولور (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ) پس شول
كيمسه كه ازاد ايتمكه قول يا جاريه بولميه يا صاتون المغه قدرتى اولميه (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ)
ايكى آى اوروج طوتمسى پياپى اوزرينه لازم اولور (تَوْبَةً) عليت اوزره نصب اولندى يعنى توبه ايتمكز
ايچون حق سبحانه وتعالى بو حكمى مشروع قيلدى (مِنَ اللّٰهِ) لفظ توبه يه صفتدر يعنى بر توبه كه تكريك
توفيقندن صادر اولمشدر (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا) وايزد جل جلاله قاتل ومقتولك احوالنه دانا ايدى
حَكِيمًا) ديت وكفارت شانده كما ينبغى حكم ايديجى كوردكلركه مقيس بن ضبابه كندو قرنداشى
هشامى بنى النجار محله سنده قتيل بولوب صورت حالى حضرتك حضورينه عرض ايتدى حضرت
صلى الله عليه وسلم بنى النجاره سويلدى هشامك قاتلك بيلورسه كز مقيسك النه تسليم
ايدك بولمسه ديه سن كندويه تسليم ايدك بنى النجاره بو فرمان صادر اولنجق مقيسه قرنداشنك
ديه سن يوز دوه ويرديلر بعده مقيس برادرينك حيف الموقى ايچون بر بنده مسلمانى اولدردى
ايزد جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) وهركيم بر بنده مسلمانى قصد
ايدوب اولدرر (فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) آنك مكافاتى دوزخه كيرمسيدر (خَالِدًا فِيهَا) آنك ايچنده
اقامتى على الدوام تقدير ايتمش بو حكم انى استحلال ايدوب كافر اولانه در زيرا مؤمن اولان
كسنه جهنمده مخلد اولمازبا خلوددن مراد مكث مديددر (وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ) وحق تعالى
آنك اوزره خشم ايتدى (وَلَعَنَهُ) وانى رحمتندن دور قيلدى (وَاَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا) واكا بر
اولو اشكنجه اماده قيلدى اسباب النزولده كورديلر حضرت اسامه رضى الله عنه بيورديكه
حضرت صلى الله عليه وسلم بزى جهينه قبيله سنك برطائفه سن غزا ايتمك ايچون كوندردى
طائفه مزبوره يه صباح وقتنده كلدك بزدن آكاه اولدقلرنده فرار ايتديلر بن وانصاردن
بركشى برلرينه يتشدك فى الحال كلمه شهادتى كتوردى انصارى اورمسندن ممتنع اولوب
بن آنى اوروب اولدردم ومالكنى غنيمت ايلدم مدينه يه كلديكمزده بو خبر حضرتك سمع شريفنه
واصل اولوب بكا ديديكه يا اسامه لا اله الا الله سويلدكدنصكره آنى اولدررسن ديدم يا رسول الله
صغنمق ايچون آنى سويلدى نه حضرت سويلدى كلمۀ توحيدى ديدكدنصكره انى اولدررسن
بو سوزى اول قدر تكرار ايتديكيم ارزو ايتدم كه بوندن اسبق اسلامه كلمسيدم بعده حق سبحانه

وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلانلر (إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)
قچن غزا ايچون سفر ايدوب كيدرسز (فَتَبَيَّنُوا) مهم اولان ايشك حقيقتن بيلمكه طالب اولك
(وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ) وسزه كلمهٔ توحيدله انقيادى القا ايدنه ديمكز (لَسْتَ مُؤْمِنًا)
سن ايمانه كلمدك وبو كلمهٔ لسانك اوزره اجرا ايتمك الاهور تلمق ايچون (تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا)
اولحالده كه يقين اولان صاغلغك مالن طلب ايدرسز واكرا كا طالب اولورسز (فَعِنْدَ اللَّهِ
مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ) تكرينك قتنده چوق غنيمتلر وار (كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ) بوندن اسبق سزدخى بويله
ايديكز يعنى اسلامه داخل اولديغكزده لسانكزه قلبكزك موافقتنى بيلمش دكل ايكن شهادت
كلمه سن كتورمكله جانكزى ومالكزى محصن قيلديكز (فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ) پس ايزد جل وعلا
اوزريكزه منت ايلديكه كلمهٔ شهادت اوزره استقامت ايدوب ايمانله شهرت بولديكز
(فَتَبَيَّنُوا) پس مهم ايشده غايتله تفحص ايدوب كنهنى برخوش بيلك زيرا تكرى قتنده بيك
كافرك صلغ قالمسى برمسلمانك قتل اولمسندن اساندر (إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا)
بى شبهه كيم حق تعالى ايشلديككز اشيادن آكاه ايدى پس قتل خصوصنده غايتله احتياط ايتمك
كركسز (لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ) ارباب عذردن ماعدا مؤمنلردن خانه لرنده اوتورن كسنه لر مالله وجانلريله تكرى
يولنده جهاد ايدنلر برابر اولمازلر ونيجه برابر اولسنلر اول كيمسه كه خانه سنده تن پرورلكله مشغول
اوله بر كيمسه ايله كه غزا اميداننده جان عزيزك ومالن بذل ايده زيد بن ثابت بيورديكه بو آيت
نازل اولدقده غير اولى الضرر ايچنده يوق ايدى ابن ام مكتوم ديدى يا رسول الله حالم نيجه اولور
بن براعمى آدمم اعداء دينله قتال ايتمكدن محروممم همان اول محل سرور كائنات اوزره آثار وحى ظاهر
اولدى بعده قچنكيم وحيك آثارى كندوسندن منكشف اولدى بيورديكه يازلا يستوى القاعدون
من المؤمنين غير اولى الضرر (فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً)
حق سبحانه وتعالى مالليله وجانلريله فى سبيل الله چالشنلرى عذرسز خانه لرنده اوتورنلر
اوزره بر پايه ايلروطوتدى واو پايه ظفر وغنيمت وكوزل نامدر (وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى) وعذرسز
اوتورنلردن ونفسلريله جهاده مباشرت ايدنلردن هر برفرده تكرى تعالى كوزل مكافات وعد
ايلدى (وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا) وايزد جل جلاله جهاد ايدنلرى اندن
اوتورنلر اوزره مفضل قيلوب اولو اجرت زياده ويردى (دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً) هربرى

اجردن بدلدر يعنى اول اولو اجرت آخرتده خدانك كرمندن حاصل اولمش پايه لر وكناهلرك پوشيده
لكى واسركمكدر (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وحق سبحانه وتعالى انلردن صادر اولان كناهى غايتله پوشيده
قيليجى كندولره ايتدوكى وعده ايله چوق رحمت ايديجى اخبارده كلمشدركه مسلمانلردن برجماعت هجرت
ايتمكه قدرتلرى وار ايكن مكه ده قالوب هجرت ايتمديلر رؤساء قريش بدر جنكنه توجه ايتدكلرنده
كندولرله چيقديلر حق سبحانه وتعالى ظفر ونصرتى اهل اسلامه ايديجك كفارى قيرديلر انلر
دخى اهل اسلامك شمشيريله قتل اولنديلر عند الموت انلرك باشلرينه كلان احوالى حق سبحانه
وتعالى بيان ايدوب بيوردى (إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ) تحقيقا شول كيمسه لركه فرشته لر
جانلرك قبض ايدرلر (ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) هجرتك تركى سببيله جانلرينه ستم ايتدكلرى حالده
(قَالُوا) ملائكهٔ كرام آنلره ملامت يوزندن ديديلر (فِيمَ كُنْتُمْ) فنقى نسنه ده ايديكز دينكزك شانى
(قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ) جواب ويروب ديديلر روى زمينده زبون قلنمشلر ايدك (قَالُوا)
فرشته لر انلرى تكذيب ايتمك ايچون ديديلر (أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا) ايا تكرينك
يولى بول دكلمى ايديكه ايچنده هجرت ايده سزنته كم سائر مسلمانلر حبشه يه ومدينه يه هجرت ايديلر
(فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) پس اولكروه كه هجرتك تركن اختيار ايتديلر مكانلرى دوزخدر (وَسَاءَتْ
مَصِيرًا) وغايتله يمان دونه جك يردر جهنم (إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ)
انجق كيشيلردن وقاريلردن واوشاقلردن زبون قيلنان كسنه لر (لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ
سَبِيلًا) نه برچاره ايتمكه قدرتلرى اولوروته هجرت ايتمكه بريول بوله بيلورلر (فَأُولَئِكَ) پس اولكروهلر
(عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ) شايد خداى لايزال كناهلرندن تجاوز ايده (وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا)
وحق سبحانه وتعالى ارباب عذردن هميشه تجاوز ايديجى كناهلرين پوشيده قيليجى (وَمَنْ
يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) وهركيم تكرينك طاعتى يولنده وطنك ترك ايدوب چيقر (يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا
كَثِيرًا) روى زمينده چوق يرلر بولور (وَسَعَةً) ورزقده ودينك اظهارنده بولغق بولور عمرو دينار
عكرمه دن روايت ايتديكه مكه ده چوق كيمسه لر ايمانه كلوب هجرته استطاعتلرى يوق ايدى قچن
هجرتى ترك ايدنلرك حقنده نازل اولان آيات تهديد اسماعلرينه ايرشدى جندع بن ضمره اولادينه
سويلديكه اكرچه خسته لكم سببيله اهل عذردن عد اولنورم اما قورقرمكه ناكاه وعده يرسوب
ترك هجرت سببيله ايمانه برخلل كله همان كلك بو يانديغم سريراوزره بنى مدينه يه كوتورك اولادى
سوزينه منقاد اولوب مدينهٔ منوره سمتنه كندوبى قالدروب كوتورديلر قچن تنعيم نام مكانه واصل

اولدی سکرات موت اوستنه ظاهر اولدی صاغ الن صول ال اوزره قویوب دیدی یا الٰهی
بو ال سکا و بو ال رسولکه مبایعت ایدرم اول شی اوزره که رسولك خلقه آنك اوزره متابعت
ایلدی بعده مرغ روحی بهشت جاودانه پرواز ایلدی بو خبر مدینه یه کلیجك بعض کسنه لر
دیدیلر مدینه یه کلسیدی ایمانی کمالك نهایتنه ایرشردی حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ) و هر کیم خانه سندن چیقار اول حالده که خدانك
و رسولنك رضاسن قصد ایدوب وطنك ترك ایتمش اوله (ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ) صکره اکا اولم
اثناء طریقده ایرشور (فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ) بی شبهه کیم تکری تعالینك قتنده انك ثوابی
ثابت اولدی (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) و ایزد ذو الجلال هجرتی عذرله تأخیر ایدنلرك کناهن
غفران ایدوب کوزل نیتلری سببیله کندولره رحمت ایدیجیدی (وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ)
و چون زمینده سفر ایدرسز (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ) اوزریکزه بر کناه
مترتب اولماز نمازدن قصر ایتمککزکه رباعی اولان نمازی ایکیشر قیله سز ظاهر نص آنی اقتضا
ایدر که مسافر اولان کسنه نمازی قصر و اتمام ایتمکده مخیردر امام شافعی بوکا ذاهب اولدی و امام
اعظم قتنده قصر ایتمك واجبدر زیرا که احادیث شریفه ده ثابت اولدی و آیت کریمه بو وجهه اوزره
تأویل ایتدیکه صحابهٔ کرامه نمازك تمامی مألوف اولمغین قصر ایتمکده شاید کندولره بر اثم حاصل اوله
دیو وهم ایدرلر اول وهمی دفع ایتمك ایچون اوزرلرینه کناهن ترتبنی نفی ایتدی (إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا) قصر ایتمك جائزدر اکر قورقرسکزکه کفر ایدنلر سزکله جنك ایدرلر بو شرط اغلبه کوره در
زیرا امنیت حالتنده رباعی نمازلر ایکیشر رکعه قیلنور و بو حضرتدن ورود ایدن سنتلرله ثابت
اولمشدر (إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا) بی شبهه کیم کفار سزه آشکارا دشمن ایدیلر
(وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ) و چون سن یا محمد یا قائم مقاملرك سفرده دشمندن خوف ایدن جماعت آراسنده
اولورسن (فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ) پس نمازی انلر ایچون اقامت ایتمك ایستدك (فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
مَعَكَ) انلری ایکی بلوك ایت بر بلوك سنکله نمازده طورسونلر (وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ) و احتیاط
ایچون نماز قیلانلر سلاحلرین بیله آلسونلر بو امر ندب ایچوندر (فَإِذَا سَجَدُوا) پس چون بو طائفه
سجده یه واردیلر (فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ) نمازه شروع ایتمیان بلوك آردکزدن اولسونلر تا که
دشمندن سزه محافظه ایدهلر (وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا) و او بر بلوك نماز قیلمدیلر
کلسونلر و بر رکعه نمازی قیلانلر دشمن مواجهه سنده طورسونلر (فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ) پس

طائفهٔ اخری سنکله او بر رکعه نمازی قیلسونلر (وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ) و کندولرین
صاقنجق آلتلرین و سلاحلرین آلسونلر و بوندن صکره هر بر بلوك بر رکعه یالکز قیلالر
و بونلرك تفصیل و تحقیق کتب فقهیه ده مسطوردر (وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ
وَأَمْتِعَتِكُمْ) کفر ایدن کیمسه لر آرزو ایتدیلر که سلاحلرکزدن و اسبابکزدن غفلت ایده سز
(فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً) ده اوزریکزه بردن حمله ایدهلر منقولدر که حضرت صلی الله علیه
و سلم بر غزایه کتمش ایدی عسفان نام مکانه ایرشیجك مشرکلری جنك صفن بغلمش کوردی
حضرت دخی لشکرین جنکه مهیا قیلدی اول اثناده اویله نمازی وقتی اولوب همان نمازی ادا
ایتمکه شروع ایتدیلر خلاص اولدقلرندنصکره اهل شرك حیف ایتدیلر که نیچون بونلر نمازده
ایکن اوزرلرینه بردن هجوم ایتمدك مشرکلرك بریسی دیدی الم چکمککه بونلرك بر ساعتدن
صکره بر نمازلری دخی وار مطلبمزی اول محلده اجرا ایدهلم هنوز ایکندی نمازی اولمدن حضرت
جبرائیل نازل اولوب صلوة الخوفك کیفیتن حضرتنه تعلیم ایلدی (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) و اوزریکزه
هیچ وبال اولماز (إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ) اکر سزه یغموردن بر الم حاصل اولدیسه (أَوْ كُنْتُمْ
مَرْضَى) یا خسته لر اولدیکزسه که (أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ) سلاحلریکزی براقه سز (وَخُذُوا
حِذْرَكُمْ) و آکاهلغکزی آلك (إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) بی کمان کیم حق سبحانه و تعالی
کفار ایچون خوار ایدیجی اشکنجه آماده قیلدی (فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ) پس چونکیم خوف نمازین
ادا ایدوب فارغ اولورسز (فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ) خدایی ذکر ایدك طورمشلر
و اوتورمشلر و یانلریکز اوزره یاتمشلر اولدیغکز حالده یعنی هر حالده خدایی اونتمك (فَإِذَا
اطْمَأْنَنْتُمْ) پس چونکه کوکللریکز قورقودن ساکن اولور (فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) نمازی شرائطی ایله
قیلك (إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا) بی شبهه کیم نماز اهل ایمان اوزره بر وقتی
معین فرض ایدی (وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ) و کفارك طلبنده سست اولمك (إِنْ تَكُونُوا
تَأْلَمُونَ) اکر سز ای اهل ایمان جنکك جراحتلرندن درد صاحبی اولورسز (فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ
علی التحقیق کیم کفار دخی جنکك زحمتلرندن دردناك اولورلر نته کیم سز دردناك اولورسز
(وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ) و تکریدن امید ایدرسز اول شیئی که کفار آنی اندن امید ایتمزلر یعنی
ایتدیککز جهادك مقابله سنده تکریدن ثواب جزیل رجا ایدرسز و انلر هیچ بر شیئك امیدنده
دکلدرلر پس کرکدر که سعیکز انلردن زیاده ایده سز زیرا عادت بونك اوزره جاری اولمشدر که

امید وار اولان کیمسه سعینده تقصیر ایتمز (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق سبحانه وتعالی ضمائر کزنده
اولان اشیایه کمالا وزره دانا امر ونهیلرده کما ینبغی حکم ایدیجیدی کتوردیلرکه طعمه بن ابیرق قومشیسی
قتادة بن النعماندن اون دغارجغنده وضع اولنمش بر زره چالدی اتفاقا اول دغارجغك برد لوکی اولوب
طعمه نك خانه سنه دك اندن اون صاچلدی بعده طعمه آنی زید بن السمین نام یهودیه امانت قودی
صباح وقتنده قتاده اونك اثریله طعمه نك خانه سنه واروب زرهن اندن ایستدی طعمه خدایه
اند ایچدیکه هرکز بو ایشدن خبرم یوقدر قتاده آنی ترك ایدوب اول ایزاوزره کتدی تاکه یهودینك
مزبورك خانه سنه یتشدی زرهنی اندن طلب ایتدی یهودی سویلدی سنك زرهن بنده
بوقدر انجق بونی بیلورمکه طعمه دونکیجه بکا زره امانت ویردی و بولنش اوزره یهودن آکا
برجماعت شهادت ایتدی صورت حالی محکمهٔ نبویه یه رفع ایتدیلر بنو ظفرکه طعمه نك عشیرتی
ایدی رسولی قورقوسندن ایستمدیلرکه طعمه سرقت تهمتیله ملوث اولوب یهودینك ساحهٔ
عرضی پاك اوله جدال وخصومته اغاز ایتدیلر و سید الکونیندن ایستدیلرکه یولداشلرندن
مدافعه ایده فی حضرت ایستدیکه یهودینك قطع یدینه حکم ایده جناب رب الاربابدن بو خطاب
مستطاب کلدیکه (اِنَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) تحقیقا که بزسکا قرآنی طوغریلغه مقارن اولدیغی
حالده ایندردك (لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا اَرٰيكَ اللّٰهُ) تاکه خلق آراسنده حکومت ایده سن اول شیئله که
تکری تعالی سکا انی بیلدردی (وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا) وخیانت ایدنلر ایچون بی کناه اولانلر اوزره
معاونت ایدیجی اولمه (وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ) وتکریدن مغفرت طلب ایله (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا)
که بی شبهه حق جل وعلا مغفرت طلب ایدنلره غایتله غفران ایدوب مرحمت ایدیجیدر (وَلَا تُجَادِلْ عَنِ
الَّذِينَ يَخْتَانُونَ اَنْفُسَهُمْ) وخصومت ایتمه شول کیمسه لردن او تریکه نفسلرینه خیانت ایدرلر چونکه
ایدکلری خیانتك وبالی نفسلرینه چکر نفسلرینه خیانت ایتمش قلندیلر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيمًا)
بیکمان حق سبحانه وتعالی سومز شول کیمسه یی که خیانت اوزره اصرار ایدوب کناهلره مستغرق
اوله (يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ) خلقدن حیا ایدوب قباحتلرین صاقلمق ایسترلر (وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ اللّٰهِ) وقباحتلرین تکریدن صاقلمغه طالب اولمازلر (وَهُوَ مَعَهُمْ) وحالبوکه تکری تعالی
کندولرله درکه هیچ برکیزلی ایشلری اوزرینه خفی اولماز پس کرکدیکیم اندن حیا ایدلر لکن ایتمزلر
(اِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضٰى مِنَ الْقَوْلِ) اولدمکه سوزدن راضی اولمدیغی شیئ کیجه تدبیر ایدوب تزویر ایدرلر (وَكَانَ اللّٰهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا) وحق جل وعلانك علمی ایشلدکلری ایشه احاطه ایتمش ایدیکه هیچ برشیئ اوزرینه فوت

اولماز (هَا اَنْتُمْ هٰؤُلَاۤءِ) متنبه اولك سزای بنی ظفر جماعتی (جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) خیانت ایدنلردن
اوتری مدافعه ایتدیکز یقین زندکانیلکده (فَمَنْ يُجَادِلُ اللّٰهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) پس تکریله انلردن اوتری
روز جزاده کیم مجادله ایدر (اَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا) یاخود اوزرلرینه کیم حمایتجی اولورکه کندولردن
عذابی مدافعه ایدر (وَمَنْ يَعْمَلْ سُوۤءًا اَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ) وهرکیم بربدلك ایدرکه ضرری غیر کیمسه یه
ایرشر یاکندو نفسنه برستم ایدر (ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ) صکره توبت وانابتله تکریدن مغفرت ایستر
(يَجِدِ اللّٰهَ غَفُورًا رَحِيمًا) ایزد ذو الجلالی بولورکه غایتی چوق مغفرت ایدیجی زیاده مرحمت ایدیجی (وَمَنْ
يَكْسِبْ اِثْمًا) وهرکیم برکناه قزانور (فَاِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلٰى نَفْسِهِ) قزانمز آنی الا کندو جانی اوزره زیرا آنك
ضرری نفسنه عائد اولور (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق سبحانه وتعالی انك ایشنه دانا مکافاتنه
درست حکم ایدیجیدر (وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيۤئَةً اَوْ اِثْمًا) وهرکیم برصغیره یاکبیره ایشلر یاخود خطیئه دن
مراد قصدسز کناه واثمدن مقصود عمدا اولان کناهدر (ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيۤئًا) صکره اول کناهدن
مبرا برشخصی انکله صاالورینه که طعمه زرهی چالمسیله یهودینی صالدی (فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا) بی شبهه کیم
او برحیرت ایدیجی یلان قالدرمش اولدی (وَاِثْمًا مُبِينًا) وبراشکارا کناه دخی (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ
عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ) واکر تکرینك احسانی وبخشایشی اوزریکه اولمسیدیکه علی الفور سکا وحی
کوندروب سنی حقیقة الحاله مطلع قیلدی (لَهَمَّتْ طَاۤئِفَةٌ مِنْهُمْ اَنْ يُضِلُّوكَ) بنی ظفردن برکروه
سنی طوغری یولدن ازغون قیلمغه قصد ایتدیلر (وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّا اَنْفُسَهُمْ) وجانلرندن اوزکه
برکیمسه یی ازغون ایتمکه قادر اولمازلر (وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ) وسکا هیچ برنسنه ایله زیان ایتمزلر
زیرا سن تکرینك پناهنده سن (وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) وایزد ذو الجلال اوزریکه قرآنی
واحکامك بیانی ایندردی (وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ) وسکا بیلدردی اول شیئی که سن آنی بیلمز ایدك
(وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا) وحق تعالینك ابولکی اوزریکه غایتله اولو ایدی (لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ
مِنْ نَجْوٰيهُمْ) اسراره متعلق اولان سوزلرینك چوغنده ایولك یوقدر (اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ
مَعْرُوفٍ اَوْ اِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ) لکن اول کمسنه که صدقه ویرمسنه یا ایولك ایتمسنه یا خلقك
اراسنده کدورتی دفع ایتمکه امر ایلدی آنك نجواسنده ایولك وار (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ ابْتِغَاۤءَ
مَرْضَاتِ اللّٰهِ) وهرکیم آنی ایشلر تکرینك خشنودلقلرین طلب ایتمك ایچون (فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا
عَظِيمًا) البته آکا براولو مکافات ویررز (وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ) وهرکیم خدانك رسولنه
مخالفت ایدر (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى) طوغری یول کندویه اشکارا اولدقدن صکره

(ويتبع غير سبيل المؤمنين) واهل ايمانك يولندن اوزكه بر يوله سلوك ايدر (نوله ما تولى) محبت
ايتدوكى شيئه آنى والى قيلارز يعنى اختيار ايتدوكى ضلالتك اراسنده بر مانع قيلمزز (ونصله
جهنم) ودوزخه آنى داخل قيلارز (وساءت مصيرا) وغايتله يمان دونجك يره در دوزخ بو آيت
هم سالف الذكر طعمه نك حقنده نازل اولدى زيرا اولوقتكه يهوديك برائتنه حكم اولندى مكه يه
فرار ايدوب مرتد اولدى بعده معتاد قديمى اوزره بر ديوارك دلسنه مباشرت ايدوب ديوار
كهنه اولمغله اوزرينه دوشوب كندويى هلاك قيلدى كوردىكه بر پير حضرتك حضورينه
كلوب ديدى يا رسول الله بن كناهلره غرق اولمش بر بنده يم انجق بو قدر علم واركه تكرى يه اورتاق قيلمامشم
وكندوسندن اوزكه بر دوست ايدنمدم ومعصيتلرى بى باكلك وجرأت يوزندن ايشلمدم وهركز
خاطريمه خطور ايتمديكه بن قچمغله تكرى يى عاجز قيله بيلورم وحالا ايتديكمه پشيمان اولوب
حضورككه كلمشم احوالم نه كونه اولور بكا بيان ايت حق تعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (ان الله
لا يغفر ان يشرك به) تحقيقا كه ايزد جل وعلا مغفرت ايتمزكه كندويه اورتاق قيلنه (ويغفر ما دون
ذلك لمن يشاء) وشركدن اشغه اولان كناهى ديلدوكى كسنه يه مغفرت ايدر (ومن يشرك بالله
وهركيم تكرى يه اورتاق طوتر (فقد ضل ضلالا بعيدا) بى شبهه كيم حقدن اوزاق بر ازغونلق آزدى
(ان يدعون من دونه الا اناثا) تكريدن اوزكه عبادت ايتمزلر الا ديشيلره يعنى پتلره وآنلر ديشيلك
ايله ذكر اولنمالرينك سببى بوكه هر قبيله نك بر بتى اولوب اكا عبادت ايدرلردى وآكا انثى بنى فلان
تسميه ايدرلردى اول اعتبارله كه آدلرى مؤنث ايدى لات وعزى ومنات كبى (وان يدعون الا
شيطانا مريدا) وپتلره عبادت ايتدكلرى اجلدن عبادت ايتمزلر الا بر يخير ديوه يعنى ابليسه (لعنه الله
حق سبحانه وتعالى آنى رحمتندن دور قيلدى (وقال لاتخذن من عبادك نصيبا مفروضا) وابليس
ديدى قسم اولسونكه البته قوللرندن مقرر ومعين بهره ايدنورم (ولاضلنهم) وبى شبهه انلرى ازغوررم
قيلارم (ولامنينهم) وهر وجهله انلرى باطل آرزولره صالرم (ولامرنهم فليبتكن آذان الانعام
والبته انلره فرمان ايدرم پس طوارلرين قولاقلرين قطع ايتسونلر وبو بحيره يه وسائبه يه
ووصيله يه ايتدكلرى ايشدن عبارتدر نته كه سوره مائده ده بيانى كلور ان شاء الله
الملك العزيز (ولامرنهم فليغيرن خلق الله) وبى شبهه انلره بيوررم در عقب بيوروغى
قبول ايدوب تكرينك يراتمسنك صورتنى وصفتنى تبديل ايدرلر وبوكا مندرج اولور حامى
دوه نك كوزين چيقارمق وانسانك خايه سن چيقارمق ولواطه ومساحقه وال وسائر

اعضا اوزره رقم ايتمك وهر فعل كه اصل خلقتى تغيير ايدر (ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله)
وهركيم تكرينك دوستلغندن تجاوز ايدوب ابليسى دوست ايدنور (فقد خسر خسرانا مبينا)
بى شبهه كيم بر آشكارا اوتوزمق اوتوزدى زيرا سرمايه سى اولان عمر عزيزى آنك دوستلغنده تلف
ايتدى (يعدهم) ايفا ايتمدوكى شيئله انلره وعده ويرر (ويمنيهم) ونائل اولمدقلرى شيئك
ارزوسنه كندولرين صالر (وما يعدهم الشيطان الا غرورا) وابليس شقى الدتمقدن اوزكه بر شيئله
انلره وعده ويرمز (اولئك) اول كروه كه شيطانه تابع اولديلر (مأويهم جهنم) مكانلرى دوزخدر
(ولا يجدون عنها محيصا) واندن بر قچه جق ير بولمزلر (والذين آمنوا وعملوا الصالحات) وايمانه
كلوب كوزل عمللر ايشليانلرى (سندخلهم جنات تجرى من تحتها الانهار) يقين زمانده انلرى بر باغلره
داخل قيلارزكه انلرك كوشكلرى آلتندن ايرمقلر آقر (خالدين فيها ابدا) ايچنده اقامتى على الدوام
هميشه تقدير ايتدكلرى حالده (وعد الله) تكرى تعالى آنى طوغرو وعد ايتديكه هيچ تخلف قبول
ايتمز (حقا) درست حق اولدى (ومن اصدق من الله قيلا) وكيمك سوزى تكرينك سوزندن
زياده كرچكدر كتوردىلركه اهل اسلامدن بر كروه واهل كتابدن بر كروه بر يرده جمع اولديلر اهل
كتاب مفاخره يه اغاز ايدوب ديديلر بزم كتابمز سزك كتابكزدن اقدمدر وبزم پيغمبريمز سزك پيغمبريكزدن
اول مبعوث اولدى پس جنتك دخولنه بز سزدن اولايز اهل اسلام ديديلر بزم پيغمبريمز خاتم الانبيادر
وكتابمز احكامى سزك كتابكزك احكامنه ناسخدر پس بهشت جاودانك نعمته بز سزدن احقز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل
ايدوب بيوردى (ليس باماتيكم ولا امانى اهل الكتاب) موعود اولان ثواب جزيل نه آرزولركوله در
اى مسلمانلر ونه اصحاب كتابك آرزولريله يعنى ويرشيدركه آرزولرله وجوده كلمز بلكه ايمانله وعمل
صالحله ومشقتله حاصل اولور (بيت) بآرزو وهوس بر نيايد اين معنى ❁
بآب ديده وخون جكر تواند بود (من يعمل سوءا يجز به) هركيم بر بدلك ايشلر انكله مكافات اولنور
مرويدركيم قچن بو آيت نازل اولدى حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه سويلدى يا رسول الله بو حكمه
كوره عذابدن كيم قورتلور حضرت صلى الله عليه وسلم اكا بيوردى غمناك اولمزميسن خسته لك سكا
عارض اولمزمى ديدى بلى يا رسول الله پس حضرت بيوردى هو ذاك يعنى بو كونه عوارض آنك جزاسيدر
وبو روايته كوره جزادن مراد دنياده وآخرتده انسانك كورديكى زحمتلردر (ولا يجد له من دون الله وليا
ولا نصيرا) دخى بولمز ايدن كيمسه كندويه تكريدن اوزكه نه بر دوست ونه بر ياردمجى بولوركه كندوين
عذابدن قورترمغه قادر اولور (ومن يعمل من الصالحات) وهركيم كوزل عمللرك بر مقدارين ايشلر

(مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى) اركك‌دن يا ديشيدن (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحال بوكه او تكرينك وحدانيتنه ايمان كتورمشدر
(فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) پس اولكروه بهشت جاودانه كيررلر (وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا) و برجزئى شيئله
ستم كورمش قيلنمازلر (وَمَنْ اَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ) وكيمك دينى يكركدر اول كيمسه‌نك
دينندنكه جاننى تكرينك عبادتنه منقاد قيلدى (وَهُوَ مُحْسِنٌ) وحال بوكه او كيمسه حسناتى
وجوده كتورمكه سعى ايدوب سيئاتدن اجتناب ايتمشدر (وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا) وحضرت
ابراهيمك دينته اويدى او حالده كه اديان باطله‌دن منحرف اولدى (وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا)
وايزد جل وعلا حضرت ابراهيمى دوست ايدندى يعنى انى بوكونه بركزيده قيلديكه دوست دوستنه
ايتدوكى اكرامه مشابه بر اكرام ايله آنى مخصوص قيلدى كوردىلركه حضرت ابراهيم عليه السلام
عصرنده بر قيتلق اولدى وازبسكه خلق موائد خليليه‌يه هميشه ملازم ايديلر اول اثناده مصرفى
زياده اولديلر پس بحسب الاقتضا بر قچ قطار دوه ديار مصره بر معتمد دوستنه كوندردى
تاكه كندويه انلرى طعام يوكلدوب ارسال ايده قچن خدام دوه‌لرله مكان معهوده واصل اولديلر
مصرى دوستنك جوابى بو اولديكه ابراهيم عليه السلام كند وجانيچون آنى ايستمش اولسيدى
ايتدوكى فرمانى اجرا ايدردم ليكن بيلوردم كيم آنى قوناقلر ايچون ايستر وبزم ديارمزده دخى قحطلك
اثارى ظهور ايلمشدر بعده خدام مأيوس اولوب دونديلر بطحا النه نام موضعه ايرشدكلرنده
خلقدن خجالتلرين دفع ايتمك ايچون خرارلرى قومله طولدروب شهره كيرديلر حضرت ابراهيم عليه
السلامى صورت حالدن اكاه ايديجك غمناك اولوب ناكاه خوابه واردى حضرت ساره خاتون كيفيت
حالدن خبرى ولمامغله فالعوب خرارلرك برين اچدى آنده بر بياض اون كوردى اندن چيقاروب
اتمك ابايدى حضرت ابراهيم عليه السلام عالم خوابدن قالقنجه اتمك قوقوسن الوب سويلدى
قندن سزه بو حضرت ساره سويلديكه مصرى دوستدن كلان اوندن اتمك ابايدق حضرت
ابراهيم عليه السلام بيوردى بو مصرى دوستمدن كلمدى بو دوستم خداى عزوجلك يانندن كلدى
بو كلامدن صكره حق تعالى انى خليل ايله تلقيب ايلدى (وَلِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ) و
كوكلرده ويرده اولان اشيا خداى ذوالجلاله مخلوق ومملوكدر پس اندن ايستدوكى كسنه‌يى و
ايستدوكى نسنه‌يى بركزيده قيلار (وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا) وايزد جل وعلانك علمى هر نسنه‌يى
قابلمشدر (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِى النِّسَاءِ) دخى قاريلرك ميراثى خصوصنده سندن بيان طلب ايدرلر بو آيت
نازل اولديكى اولدمكه عيينه ابن حصين حضرتك حضورينه كلوب ديدى يا رسول الله بزه بوكون

خبر اولنديكه قيزه وهمشيره‌يه ميراثك نصفنى ويررسن وبز ميراثى ويرمزدك الا اول كيمسه‌يه كه جنكه
حاضر اولوب مال غنيمه يه حائز اولوردى (قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) سويله يا محمد حق جل وعلا قاريلرك
ميراثنده اولان حكمى سزه بيان ايدر (وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِى الْكِتَابِ) وقرآن عظيم الشانده اوقنان شى
دخى سزه بيان ايدر (فِى يَتَامَى النِّسَاءِ) قاريلرك اوكسزلرنده اولان حكمى (اللَّاتِى لَا تُؤْتُونَهُنَّ
مَا كُتِبَ لَهُنَّ) شول قاريلركه تكرى يازديغى شيئى كندولره ويرمزسز (وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ)
دخى انلرى اولنمكه ميل ايدرسز كوزل اولورلرسه (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ) دخى اوشاقلردن
زبون وبيچاره قيلنانلرك شاننده تكرى تعالى وقرآن اوقنان كلام سزه فتوى ويرر زيرا عربلر
دخى ميراث ويرمزلردى نته كه قاريلره ويرمزلردى (وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ) دخى سزه فتوى
ويرركه اوكسزلر ايچون عدل ايله طوره‌سز (وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) وايولكدن هر نه ايشلرسز
(فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا) بى شبهه كه حق سبحانه وتعالى اكا درست دانا ايدى اسباب النزولده
كتورديكه رافع بن خديج قاريسن كه محمد بن سلمه قيزيدى طلاق ايتمك ايستدى بعده قارى
كندويه ديدى بنى بوش ايتمه وبن نوبتمى اوبر زوجكه باغشلرم حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب
بيوردى (وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا) واكر بر قارى قوجه‌سندن حقوقنك
منعنى يا صحبت وعشرتندن تغافلن توقع ايتدى (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا)
اوزرلرينه بر كناه مترتب ولمازاندنكه ارالرنده بر بارشمق بارشه‌لركه قارى مهرندن وانجه
يا نوبتنى بكى قاريه باغشليه وكشى دخى حقوق قديمه‌يى كوزدوب آنى كندوسندن آيرمه‌يه
(وَالصُّلْحُ خَيْرٌ) وبارشمق خصومت ومفارقتدن يكدر (وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ) ونفوس بخله حاضر قلنديلر
يعنى انسانك نفسى بخل اوزره مجبولدر پس كشى قارينك عشرتنده مروتنه بخل ايدرسه وقارى كشيدن نصادر اولان
اعراضى باغشلمزسه عجب دكلدر (وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا) واكر قاريلرك عشرتنده ايولك ايدوب
انجتملرندن پرهيز ايدرسز حق تعالى سزه مكافات ايدر (فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) كه
بى شبهه ايزد جل جلاله خصومت واحساندن ايشلديككز اشيايه دانا ايدى (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا
اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) وهركز قدرتكز يوقدركه قاريلر اراسنده عدالت ايده‌سز (وَلَوْ حَرَصْتُمْ)
واكر عدل اوزره حريص اولورسز (فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ) پس ميلك قموسن بر طرفه قيلكزكه مرغوبكز اولانى
قاريه توجه تام ايدوب اوبريسندن بالكليه اعراض ايده‌سز (فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ) پس مهجور
اولان قاريى قويه‌سز شول قارى كبيكه نه قوجه صاحبيدر ونه بوشانمش (وَاِنْ تُصْلِحُوا

واکر قاریلرك احوالندن کچمش زمانده افراط ایتدیککز امورکزی حالا اصلاح ایدرسز (وَتَتَّقُوا
وکلجك زمانده بوکونا افعالدن کندوکزی صاقندررسز (فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا) بلا اشتباه
حق جل و علا کچمشده اولان تقصیراتکزی ستر ایدوب سزه مهربانلق ایدیجیدی (وَإِنْ يَتَفَرَّقَا
يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ) واکر کشی و قاری آیریلورسه حق سبحانه و تعالی کندو لطف و کرمندن
هر برین بولداشندن بی نیاز ایدر (وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَكِيمًا) وایزد جل و علا قوللرینه عطاء فراوان
ایدوب افعالنی اتقان ایتمکله متصف ایدی (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) وایزد ذو الجلاله
مملوکدر کوکلرده اولان اشیا و یرده اولان مخلوقات پس علی الدوام چوق عطا ایتسه محل
ریب دکلدر (وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) دخی تحقیقا کیم سزدن اسبق
کندولره کتاب ویریلان کمسنه لره اصمرلدق (وَإِيَّاكُمْ) و سزه دخی اصمرلدق که (أَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ)
تکریه شرك ایتمکدن نفسکزی صاقندرك (وَإِنْ تَكْفُرُوا) و انلره و سزه دیدیکك اکر کافر اولورسز (فَإِنَّ
لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) بی شبهه کیم کوکلرده و یرده اولان اشیا خدایه مخلوق و مملوکدر پس
کفر و معصیتکزله متضرر اولماز نته که ایمان و طاعتکزله منتفع اولماز (وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا) وایزد
جل جلاله خلقدن بی نیاز ایدی (حَمِيدًا) کندو ذاتنده ابولك ایله متصف ایدی (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ) و کوکلرده اولان ملائکه و نجوم و غیرلری و یرده اولان انواع و اجناس تکریه در غیر
کیمسنه نك انده دخلی یوقدر (وَكَفَىٰ بِاللّٰهِ وَكِيلًا) و معتمد اولمغه تکری تعالی بسدر (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ)
تکری تعالی ایسترسه سزی ای موجود اولان آدمیلر نابود قیلار (وَيَأْتِ بِآخَرِينَ) و بریکره برشقه کروه
ایجاد ایدر که فرمانبر اوله لر (وَكَانَ اللّٰهُ عَلَىٰ ذٰلِكَ قَدِيرًا) و حق جل و علا آنك اوزره توانا ایدی (مَنْ كَانَ
يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا) هر کیم بو جهانك جزاسن ایسترسه که برغازی یالکز غنیمت ایچون جهاده کیدر
(فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) خدانك قتنده در بو جهانك و او برجهانك جزاسی پس نیچون انسان
ایکیسن ایستمیوب الجق ایله اکتفا ایدر (وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) وایزد جل جلاله هر کسك اقوالن
ایشیدیجی افعالن کوریجیدی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ)
عدل ایله طورمشلر اولك (شُهَدَاءَ لِلّٰهِ) تکری ایچون طانقلر اولدیغکزده یعنی شهادتی حق لله ادا ایدك
(وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ) واکر شهادت ایتمك جانلریکز اوزره اولسه که ذمتکزده حق اولیجق اقرار ایده سز
(أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ) یا انا و اتا و یقین خصملر اوزره اولسه (إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا) مشهود
علیه اولان کسنه دولتمند یا بوقسل اولورسه (فَاللّٰهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا) حق سبحانه و تعالی اولغنی

و فقیرك احوالنه نظر ایتمکه سزدن احقدر (فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا) پس حقدن عدول ایتمك ایچون
هوای نفسه پیرولك ایتمکز (وَإِنْ تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا) واکر دللریکزی طوغرو شهادتدن بورر سز
یا داسندن اعراض ایدرسز (فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) بی شك کیم حق سبحانه و تعالی ایشلدیککز
اشیانك کما لا اوزره بلیجیدی پس انلره کوره مکافات ایدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر
(آمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ) ایمان کتورك
خدایه و رسولنه و رسولی اوزره ایندن کتابه یعنی قرآنه و قرآندن اسبق ایندن کتاب مقوله سنه
یعنی انلره کتوردیککز ایمان اوزره ثابت قدم اولك (وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) و هر کیم تکریه و فرشته لرینه و کتابلرینه و پیغمبرلرینه و روز قیامته تصدیق ایتمز
~~و پیغمبرلرینه و روز قیامته تصدیق ایتمز~~ (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) بی شبهه کیم براوزاق ازغونلق
ازدی (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) تحقیقا شول کیمسه لر که ایمانه کلدیلر بونلردن مراد یهودلردر که حضرت
موسی یه تصدیق کتوردیلر (ثُمَّ كَفَرُوا) صکره عجلك عبادتی سببیله کافر اولدیلر (ثُمَّ آمَنُوا)
صکره حضرت موسی طوردن دوندکده ایمانه کلدیلر (ثُمَّ كَفَرُوا) بعده حضرت عیسانك نبوتنی انكار
ایتدیلر (ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا) صکره محمد المصطفانك نبوتن انکار ایتمکله کفرینی آرتردیلر (لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ)
حق جل و علا اراده ایتمش دکل ایدیکیم انلره مغفرت ایده (وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا) و نه اراده ایتمش ایدیکه
انلره بر طوغرو یول کوستره زیرا علم قدیمده بیلمش ایدی که انلر مونه دك بو حال اوزره قالوب توبه ایتمزلر
(بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) اهل نفاقه مژده ویر کیم علی التحقیق کندولره بر دردلی اشکنجه وار
(الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ) شول منافقلر که اهل ایمانك دوستلقلرندن
تجاوز ایدوب کفره دوستلر ایدنورلر (أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ) آیا کفار قتنده عزتی طلب ایدرلر
و اولایق دکلدر (فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا) زیرا بلا شك قمو عزت تکریه مخصوصدر هر کیمی عزیز ایدر
ابتده او عزیز اولور پس کفارك انده دخلی یوقدر (وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ) و حالبوکه حق جل
و علا قرآنده اوزریکزه ایندردیکه (أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا) علی التحقیق شان
بو که چون ایشیدرسز که تکرینك آیاتنه کفر اولنوب استهزا اولنیور (فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا
فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ) کفر و استهزا ایدنلرله اوتورمك اندن اوزکه بر سوزه شروع ایدلری اولمینجه (إِنَّكُمْ
إِذًا مِثْلُهُمْ) بی شبهه سز اولدمکه انلرله همنشین اولورسز انلر کبی اولورسز زیرا انلرك صحبتندن
احتراز ایتمکه قادرسز (إِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا) تحقیقا که ایزد جل

وعلا منافقلری وکفره‌یی قودوزخده بیجیده (الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ) شول کیمسه‌لرکه سزه
بولیشك وقوعن انتظار ایدرلر (فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ) پس اکر خدانك فضل وکرمندن سزه بر
ظفر ونصرت اولدیسه (قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ) دیرلر سزکله دکلمی ایدك پس غنیمتدن بزه برحصه ویرك
(وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ) واکر کفاره بربهره اولورسه که اهل ایمان اوزره غلبه ایدرلر (قَالُوا
أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ) کفره‌یه دیرلر اوزریکزه غلبه ایدوب سزدن واز کچمدکمی (وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
ومؤمنلردن سزی صاقلمدقمی یعنی مددلرنده سستلك ایدوب بوزغونلقلرینه باعث اولدق
پس الدیغکز غنیمه‌دن بزی بهره‌مند ایدك (فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) پس ایزد جل جلاله
اراکزده ای اهل ایمان وای منافقلر حکومت ایدر روز قیامتده (وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
سَبِيلًا) وحق سبحانه وتعالی کفار ایچون اهل ایمان اوزره برحجت قیلمزکه انکله اهل ایمانی الزام ایدرلر
(إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ) تحقیقا که اهل نفاق تکری‌یه مکر وحیله ایدرلر (وَهُوَ خَادِعُهُمْ
وتکری تعالی ایتدکلری مکر وحیله‌نك سزاسن کندولره ویریجیدر (وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ
وقچن نمازی قیلمغه قالقرلر (قَامُوا كُسَالَى) کاهل اولدقلری حالده قالقرلر (يُرَاءُونَ النَّاسَ
خلقه کندولرین کوستررلر تاکه مؤمن اولدقلرین خلق کمان ایتسون (وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا
وایزد ذو الجلالی یاد ایتمزلر الا براز (مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ) کفرله ایمان اراسنده متردد ومتحیر
اولمشلر (لَا إِلَى هَؤُلَاءِ) نه اهل ایمانه منسوبدرلر (وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ) نه اهل کفره (وَمَنْ يُضْلِلِ
اللَّهُ) وهرکیمی تکری تعالی کمراه ایدر (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) البته اکا بریول بوله‌مزسن
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کتورن کیمسه‌لر (لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
اهل ایمانك دوستلقلرندن تجاوز ایدوب کفره‌ی دوستلر ایدنمك (أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا مُبِينًا) ایسترمیسزکه تکری‌یه اوزریکزه براشکار حجت قیله‌سز اوکفارلك
موالاتیدرکه موجب عقوبت ونکبتلکدر (إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ) تحقیقا که
اهل نفاق دوزخده الچقرك اولان طبقه‌ده اولورلر زیرا بوکروه قلبلرنده کفرلری وارایکن
لسانلریله اهل اسلامه استهزا ایدرلردی پس عذابك اشدینه مستحق اولدیلر (وَلَنْ تَجِدَ
لَهُمْ نَصِيرًا) وهرکز انلره بریاردمجی بوله‌مزسن که کندولرین اول مکاندن اخراج ایده (إِلَّا الَّذِينَ
تَابُوا وَأَصْلَحُوا) الا اول کیمسه‌لرکه نفاقدن توبه ایدوب احواللرندن افساد ایتدکلری نسنه‌یی اصلاح
ایده‌لر (وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ) وتکری‌نك دیننه یاپشدیلر (وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ) ودینلرین الله

ایچون پاك قیلدیلر یعنی همان حقك رضاسن تحصیل ایتمك ایچون اطاعت ایدرلر (فَأُولَئِكَ
پس اولکروه که اشیاء مزبوره‌یی ایتدیلر (مَعَ الْمُؤْمِنِينَ) ایکی جهانده اهل ایمانله اولورلر
(وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا) وبی شبهه حق جل وعلا مؤمنلره اولو اجرت ویرر
(مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ) ایزد جل وعلا اشکنجه‌کزی نیلر (إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ) نعمتنه شکر ایدوب
ایمان کتوررسه‌کز یعنی حق سبحانه وتعالی سزی تعذیب ایتمکله تشفی‌می ایدر یا کندوسندن برضرری
دفع ایدر یا نفعی حاصل قیلار وبونلرك بری یوقدر زیرا بوکونه اشیادن ذات پاکی مستغنیدر
پس سزی معذب قیلارسه عصیانکز سببیله معذب قیلار (وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا) وایزد
لایزال شکر ایدنلره ثواب ویریجی شکر وایمانك حقوقنه دانا ایدی مرویدرکه برکیسنه برجماعته
قوناق اولوب اکا برنسنه ییدرمدیلر بعده انلردن شکایت ایلدی شکایت ایدننی اوتری خلق کندویه عتاب ایلدیلر
حق جل وعلا اکا شکایتده رخصت اولمق ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ
بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ) خدای ذو الجلال سومز سوز مقوله‌سندن یمان سوزیله جهر اولنه (إِلَّا
مَنْ ظُلِمَ) مکر شول کیسنه‌نك جهر ایتمسی که اکا ستم اولنه (وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا) وحق سبحانه
وتعالی مظلومك کلامنی ایشیدیجی ظالمك ستمن بیلیجیدر (إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ) اکر
برایولك اظهار ایدرسز یا آنی کیزلی ایشلرسز (أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ) یا بریدلکدن تجاوز ایدرسزکه
انك سببیله ملامت اولنورسز (فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا) علی التحقیق خدا عز وجل کنهکارلردن
واز کچیجی انلردن انتقام المغه توانا ایدی بو آیت مظلوملری عفو ایتمکه تحریض ایدر تاکه اخلاق
ربانیه ایله متصف اوله‌لر (إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه
خدایه وپیغمبرلرینه کفر ایدرلر (وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ) وایسترلرکه تکریله پیغمبرلری
اراسنده آیرلمق صاله‌لرکه تکری‌نك وحدانیتنه تصدیق ایدوب پیغمبرلرین حق اولدقلرین
انکار ایده‌لر (وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ) ودیرلر پیغمبرلرین برمقدارینه ایمان
کتوررز وبرمقدارینه کفر ایدرز (وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا) وایسترلرکه
کفرله ایمان اراسنده بریول ایدنه‌لر وحال بوکه واسطه معدومدر زیرا ایمان تمام اولماز حق
سبحانه وتعالینك جمیع رسلنه تصدیق اولنمینجه پس برکیمسه رسلك برمقدارینه تصدیق
ایدوب وبرمقدارینه تکذیب ایدرسه جمله‌سن تکذیب ایتمش اولور (أُولَئِكَ) اولکروه که ایمانله کفر
اراسنده برطریق ایدنمك ایستدیلر (هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا) کندولردر درست کافر اولانلر

وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) وكفار ايچون بر خوار ايديجى اشكنجه اماده قيلدق (وَالَّذِينَ آمَنُوا
بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ) وشول كيمسه لركه تكريه وپيغمبرلرينه ايمان كتورديلر (وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ) و
پيغمبرلرندن اولان كيمسه لرك بر كيمسه نك آراسن آيرمديلر يعنى قمولرينه ايمان كتورديلر (اُولٰئِكَ)
اول جماعتكه على التحقيق ايمانه كلديلر (سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ اُجُورَهُمْ) بلاشك حق تعالى انلره اجرتلرين
ويرر (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وايزد جل وعلا هميشه اهل ايمانك كناهنى مغفرت ايدوب حسناتلر
تضعيف ايتمكله كندولره مرحمت ايديجيدر كتورديلركيم احبار يهوددن بر فرج كيمسه خواجه عالمه
كلوب ديديلر ايديكك دعواده صادق ايسك عالم علويدن كوزلريمز مشاهده ايدركن بزه بر كتاب
كتورنه كه حضرت موسى عليه السلام كتوردى حق سبحانه وتعالى كندو حبيبنه تسليه ويروب
بيوردى (يَسْئَلُكَ اَهْلُ الْكِتَابِ اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ) توريه ايله لرى سند تصور ايدرلركه
اوزرلرينه دفعهٔ واحده ده بر كتاب سماوى ايندره سن (فَقَدْ سَئَلُوا مُوسٰى اَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ) شرط
مقدره جوابدر يعنى اگر ايديكلرى سؤالى بيوك طوتدك ايسه بى شبهه حضرت موسادن آندن بيوك برشى
سؤال ايديلر اول وقتكه طور طاغنده ايزد ذو الجلالك سوزين ايشتديلر (فَقَالُوا اَرِنَا اللّٰهَ
جَهْرَةً) پس ديديلر بزه تكرى آشكارا كوستر (فَاَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ) در عقب كوكدن
اينان آتش كندولرين الديغى ايتدكلرى ستم سببيله (ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ)
پس بوزاغوى معبود ايدندبلر كندولره آشكارا معجزه لر كلدكدنصكره (فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ) بعده
ايتدكلرى توبه سببيله كناهلرندن واز كچدك (وَآتَيْنَا مُوسٰى سُلْطَانًا مُبِينًا) وحضرت موسايه
بر آشكار تسلط ويردك كه انلره فرمان ايتديكيم كوساله پرستلرى طعمهٔ شمشير ايدك انلر
دخى فرمانى قبول ايدوب جمله لرين اقليم عدمه مسافر قيلديلر (وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ)
ويمانلرى سببيله اوستلرينه طور طاغن قالدردق تاكه ويردكلرى يمانى قبول ايده لر
(وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا) وحضرت موسانك لسانى اوزره كندولره ديدك كه اريحا
شهرينك قپوسندن سجده ايديجكوز حالده كيرك (وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ) وكندولره
ديدك شنبه كوننده سزه معين اولان حدودى تجاوز ايتمكز (وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا) وبو حكملرك
هر برينه ايفا ايتمكلرايچون كندولردن بر محكم يمان آلدق (فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ) پس مخالفت ايدوب
يمانلرين بوزدقلرى سببيله عقوبتك انواعنى كندولره ايتدك (وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللّٰهِ) دخى تكرينك
نشانلرينه كفر ايتدكلرندن اوترى (وَقَتْلِهِمُ الْاَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ) دخى پيغمبرلرى ناحق يره اولدردكلرى

اجلدن (وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ) دخى ديدكلرى اجلدنكيم كوكلريمز قينلرده درواويله ديكلدركه
كوكللر قينلرده اوله (بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ) بلكه تكرى تعالى كوكللرى اوزره مهر اوردى
كفرلرى سببيله (فَلَا يُؤْمِنُونَ اِلَّا قَلِيلًا) پس ايمان كتورمزلر الا بر آز واول معتدبه دكلدر
(وَبِكُفْرِهِمْ) دخى حضرت عيسانك نبوتنى انكار ايتدكلرى سببيله اوزرلرينه بلالرك اقسامن مسلط
قيلدق (وَقَوْلِهِمْ عَلٰى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا) دخى حضرت مريم اوزره اولو بهتان قصد ايدوب
سويلدكلرندن اوترى (وَقَوْلِهِمْ اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ) دخى ديدكلرندن اوتريكيم
مسيح ايله ملقب اولان مريم اوغلى عيسايى اولدردك (رَسُولَ اللّٰهِ) خدانك كوندرلمشى (وَمَا
قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ) ونه آنى اولدرديلر ونه آنى آصديلر ولكن اوزرلرينه
مشتبه اولدى اول محلكه حضرت عيسانك قيلغى بيوكلرى اوزره صالندى نته كه
تفصيلى سورهٔ آل عمرانده كچدى (وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ) وتحقيقا شول كيمسه لركه حضرت
عيسانك شاننده تردد ايتديلر (لَفِي شَكٍّ مِنْهُ) اندن بر كمان وتوقفده درلر زيرا اول وقتكه
بيوكلرين عيسا دردى واصديلر آنى ازاديلر بوليمجق بعضسى ديدى اگر اصلان شخص عيسى
ايدى يولداشمز نيجه اولدى وبعضسى ديدى يوزى عيسانك يوزينه بكزرو بدنى يولداشمزك
بدننه مشابهدر (مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) انلره آنك حقيقتيله هيچ بر بيلكى يوقدر (اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ)
لكن كمانه پيرولك ايدرلر (وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا) وآنى بر محقق اولدرمك اولدرمديلر (بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ
اِلَيْهِ) بلكه على التحقيق تكرى تعالى انى محل كرامتنه قالدردى (وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا) وحق
جل وعلا ايستدوكى ايشده مغلوب اولمازدى حضرت عيسايه تدبير ايتدوكى ايشده درست حكم ايديجيدر
(وَاِنْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ) واهل كتابدن هيچ بر كيمسه يوقدر الا كيم اولمدن
اول البته حضرت عيسايه ايمان كتورر يعنى هر يهودى ونصرانى جانى بدنندن خروج ايتمدن
اول حضرت عيسانك نبوتن وحق اولديغن تصديق ايدر واوكونه ايمانك فائده سى يوقدر وبر قولده
مَوْتِهِ لفظنده اولان ضمير حضرت عيسايه راجعدر پس معنى بويله اولور كه حضرت عيسى عليه السلام
اولمدن اول قمو اهل مللكا ايمان كتورر لر مرويدركيم چون آخر الزمان اولور دجال شقينك فتنه سى
روى زمينى قپلار خداى لايزالك فرمانيله حضرت عيسى على نبينا وعليه افضل الصلوة
والسلام كوكدن هبوط ايدوب دجال مفسدى قتل ايدر وجميع اهل كتب اكا ايمان كتوررلر
پس ملت ودين بر اولور بعده روى زمينده اوكلو امنيت حاصل اولور كه كرك درنده بيچاره

قوننه بولدلش ولور وسائر حیوانات متضاده بزم عیشی قوردلر واوشاقلر اسب چوبینلر یچون
ایلانلری تازیانه قیلارلر بعده حضرت عیسانك مرغ روحی فردوس برینه طیران ایدوب اهل
اسلام جسد پاکین تغسیل وتکفین ایدوب نمازین قیلارلر اندن صکره کندویی دفن ایدرلر
(ویوم القیمة یکون علیهم شهیدا) وروز قیامتده حضرت عیسی اهل کتاب اوزره کواه اولور یعنی
یهود اوزره شهادت ایدرکه کندویی تکذیب ایتدیلر ونصاری اوزره شهادت ایدرکه کندونی
خدانك اوغلنه نسبت ایتدیلر (فبظلم من الذین هادوا) پس دین یهودیله تدین ایدن کسنه لردن
صادر اولان ستم سببیله (حرمنا علیهم طیبات احلت لهم) وزلرینه حرام قیلدق بر پاکیزه
شیلرکه کندولره حلال قلنمش ایدی (وبصدهم عن سبیل الله کثیرا) دخی تکرینك یولندن
چوق کمسه منع ایتدکلری سببیله (واخذهم الربوا وقد نهوا عنه) دخی ربا مالن المقلری اجلدن
وحالبوکه آنك المسندن منع اولندیلر (واکلهم اموال الناس بالباطل) دخی خلقك اموالن
نامشروع وجهله ییدکلرندن اوتری (واعتدنا للکافرین منهم عذابا الیما) ویهود طائفه سندن
کفر ایدنلر ایچون بردردلی اشکنجه اماده قیلدق (لکن الراسخون فی العلم منهم) لیکن انلردن
بیلکیده ثابت اولانلر یعنی علملرینه عمل ایدن جماعت عبدالله بن سلام واصحابی کبی
(والمؤمنون) وانلردن ایمانه کلانلر دخی (یؤمنون بما انزل الیك وما انزل من قبلك) سکا
ایندرلن کتابه وسندن اسبق ایندرلن کتبه ایمان کتوررلر (والمقیمین الصلوة) ونمازی
قیلانلره آفرین اولسون (والمؤتون الزکوة) واوزرلرینه واجب اولان مال زکوتی ویرنلر
دخی کتب الهیه یه ایمان کتورلر (والمؤمنون بالله والیوم الآخر) وتکرینك وحدانیتنه وصوك
کونه یعنی قیامت کوننه ایمان کتورنلر دخی (اولئك) اولکروه که متصدق ومتصدقدرلر
(سنؤتیهم اجرا عظیما) بی شبهه انلره بر اولو اجرت ویررز (انا اوحینا الیك) تحقیقا که بز سکا
وحی ایتدك (کما اوحینا الی نوح والنبیین من بعده) نته که حضرت نوح علیه السلامه
وکندو سندن صکره اولان پیغمبرلره وحی ایلدك بو کلام اهل کتابك سوزی مقابله سندهدرکه
دیمشلردی بزه بردن بر کتاب کوکدن ایندر (واوحینا الی ابراهیم واسمعیل واسحق ویعقوب و
الاسباط وعیسی وایوب ویونس وهرون وسلیمان) ونته که بو پیغمبرلره وحی ایتدك بیلمك
کرك که لفظ نبیین بو پیغمبرلره شامل ایکن تعظیم ایچون بونلری مخصوصا بالذکر قیلدی زیرا
حضرت ابراهیم وعیسی علیهما السلام اولو العزمدندرلر وباقیلری انبیانك اشرفندندر

(وآتینا داود زبورا) وحضرت داود علیه السلامه زبور نام کتاب ویردك (ورسلا قد قصصناهم
علیك من قبل) دخی پیغمبرلر کوندردك که بوندن اسبق قرآنده خبرلرین اوزریکه اوقودق (ورسلا
لم نقصصهم علیك) دخی بر رسل کوندردك که خبرلرین اوزریکه اوقومدق (وکلم الله موسی
تکلیما) وتکری تعالی حضرت موسی ایله سویلشمك سویلشدی وبو وجهك نهایت مرتبه سید
ومحمد المصطفانی غایتله مفصل قیلدیکه پیغمبرلره هر نه مرتبه لر احسان ایلدیکه کندویی اول
مرتبه لره نائل قیلدی (رسلا مبشرین ومنذرین) بر پیغمبرلر کوندردك که خلقی بهشت
جاودانله مژده لندررلر وعذاب جهنمدن قورقندررلر (لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل)
تا که خلقه تکری تعالی اوزره بر بهانه اولمیه پیغمبرلر کوندردکدن صکره (وکان الله عزیزا حکیما)
وحق جل وعلا ایستدوکی نسنه ده مغلوب اولماز امور نبوتده تدبیر ایتدوکی شیئی احکام اوزره
ایدیجیکی کتوردیلرکه کفاردن بر کروه حضرت محمد المختارك مجلسنه کلوب دیدیلر یا محمد بز اهل
کتابدن سنك پیغمبرلکك حقیقتنی سؤال ایتدك دیدیلر بزانك حق اولدیغن بیلمزز وکتابمزده
آنك ذکری یوقدر اتفاقا انلر بو کلامی ایراد ایدیجك یهوددن بر جمع حضرتك مجلسنده حاضر
اولدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم انلره دیدیکه اوزریکزه خدا ایله قسم ایدرمکه سز پیغمبر
اولدیغمه واوزریمه کتاب ایندیکنه شهادت ایتمزمیسز انلر دیدیلرکه پیغمبر اولدیغکی بیلورزونه شهادت
ایدرز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (لکن الله یشهد بما انزل الیك) سبب نزولدن
مفهوم اولان کلامدن استدراکدر یعنی انلر سکا شهادت ایتمزلر لیکن ایزد جل جلاله سکا ایندردیکی
شیئله شهادت ایدر (انزله بعلمه) آنی خاص علمنه متلبس اولدیغی حالده ایندردی (والملائکة یشهدون)
دخی فرشته لر سنك پیغمبر اولدیغکه شهادت ایدرلر (وکفی بالله شهیدا) وشهادت ایتمکه تکری
تعالی بسدر (ان الذین کفروا) تحقیقا شول کمسه لرکه کفر ایتدیلر (وصدوا عن سبیل الله) وخلقی
تکرینك یولندن منع ایتدیلر (قد ضلوا ضلالا بعیدا) تحقیقا که بر اوزاق آزغونلق آزدیلر (ان الذین کفروا
وظلموا) بی شبهه کفر ایدوب وخلقه ستم ایدنلر (لم یکن الله لیغفر لهم) خدا عز وجل انلره مغفرت ایدیجی
دکلدر (ولا لیهدیهم طریقا) ونه انلره بر یول کوستره جك ایدی (الا طریق جهنم) مکر دوزخ
یولك انلره کوسترر (خالدین فیها ابدا) وحالده که همیشه دوزخ ایچنده قلمغی علی الدوام تقدیر ایتمشلر
(وکان ذلك علی الله یسیرا) وانلرك تعذیبی ولمسی حق تعالی اوزره بر آسان ایش ایدی (یا ایها الناس
قد جاءکم الرسول بالحق من ربکم) ای آدم اوغللری علی التحقیق کیم حضرت محمد المصطفی تکریکزدن سزه

طوغريلغه كلدى (فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ) پس ايمان كتورك كه اكر ايمان كتورسڭز سزه بر خير ايش اولور (وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) واكر ايمانسز اولورسڭز بى شبهه كه كوكلرده و يرده هرنه وار قادر مختارڭ مملوكيدر پس كفر ايتمكڭزدن ضرر چكمز نته كه ايمانڭزله منتفع اولماز (وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق جل وعلا احوالڭزه دانا ايدى خلقه تدبير ايتدوكى اشياده حكيم ايدى (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ) اى ارباب كتاب اولانلر دينڭزده افراط وتفريط ايتمڭز خطاب يهود ونصارايه در زيرا يهود حضرت عيسانڭ قدرين الچالتمده اودكلو مبالغه ايتديلركه كندوبى حاشا ولد الزنالغه نسبت ايتديلر ونصارى انڭ شانى ارتفاعنده اولقدر مبالغه ايتديلركه كندوبى معاذ الله تكرى ايدنديلر (وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ) وتكرى تعالى اوزره طوغريلغدن اوزكه برنسنه سويلمڭز يعنى آنى اوغول وصاحبه دن تنزيه ايدڭ (إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ) بوندن اوزكه برنسنه يوقدر كه مسيح ايله ملقب اولان حضرت مريم اوغلى عيسى تكرينڭ كوندرلمشيدر (وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ) وسوزيدركه آنى حضرت مريمه القا ايتدى كلمه دن مراد كشى دكمدن اوشاغڭ وجوده كلمسنڭ بشارتيدر (وَرُوحٌ مِنْهُ) وبرجان صاحبيدركه فرماننددن بى واسطه صادر اولدى (فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ) پس خدايه وپيغمبرلرينه ايمان كتورڭ (وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ) وسويلمڭ تكريلر اوچدر ايزد جل وعلا وعيسى ومريم (انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ) معبود اوچدر ديمكدن منتهى اولڭ سزه خيرلو اولان نسنه قصد ايدڭ (إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ) بوندن اوزكه برشى يوقدر درست معبود بر معبوددر هركز تعددى قبول ايتمز (سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ) انى درست تنزيه ايت اندنكه كندويه اوشاق مقوله سى اوله (لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) آسمانلرده وزمينده هرنه وار كندونڭ مخلوق ومملوكيدر انلرڭ بربيسى كندويه مثنا دكلدركه آنى اوغول ايدنه (وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا) ومعتمد اولمغه تكرى تعالى كافيدر (لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ) حضرت عيسى عار ايتمزكه تكرينڭ قولى اوله (وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ) ونه حضرت قدسه مقرب اولان فرشته لر خدانڭ قوللغندن استنكاف ايدرلر (وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ) وهركيم تكرينڭ قوللغندن عار چكوب كندوبى اولو عد ايدر (فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا) البته انلرى جمله كندو سمتنه ييغر (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) پس اما شول كمسنه لركه ايمانه كلوب كوزل عملر ايشلديلر (فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ) انلره اجرلرين بالتمام ايصال ايدر (وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) وكرمندن آرتغندن انلره آرترر (وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا) واما شول كمسنه لركه اكا عبادت ايتمكدن عار ايدوب بزركلكه طالب اولديلر (فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) انلرى بر دردلى

اشكنجه ايله معذب قيلار (وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا) وتكريدن اوزكه كندولره نه بر دوست ونه بر يارديجى بولورلر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ) اى آدم اوغللرى على التحقيق پروردكاركزدن سزه بر حجت ودليل كلدى واو معجزاتدر (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا) وسزه بر ظاهر نور كوندردك واندن مراد قرآندر (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ) پس اما شول كمسنه لركه تكرى تعالى يه ايمان كتوروب شيطانڭ وسوسه سندن اكا التجا ايتديلر (فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ) بى شبهه انلرى كندو كرمندن صدور ايتمش بر رحمته داخل قيلار (وَفَضْلٍ) وكندو لطفندن بر ارتق احسانه داخل قيلار (وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) وكندو طرفنه انلره بر طوغرو يول كوسترر واو دنياده اسلام وطاعت يوليدر واخرتده بهشت جاودانڭ طريقيدر كتوردكلريكيم جابر بن عبد الله انصارى خسته اولوب حضرت صلى الله عليه وسلم حالن صورمغه كلدى جابر ايتدى يا رسول الله بنم مالم واروبن بر كلاله آدمم فقط بر قچ همشيرم واربكا خبر وير كه مالمى انلره نيجه قسمت ايده يم حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَسْتَفْتُونَكَ) سندن بر حكمڭ بياننى طلب ايدرلر واو كلاله حكميدر (قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) سويله ايزد عز وجل سزه كلاله نڭ ميراثى قسمتنده حكم ايدر (إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ) اكر بر كشى وفات ايدوب كندويه اوشاق اولميه (وَلَهُ أُخْتٌ) وكندويه لابوين يالاب بر باجى اوله (فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ) اول باجى يه قرداشى ميراث قوديغى مالڭ ياريسى اولور (وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ) واول كشى باجيسنڭ ميراثن الور اكا اوشاق قسمى يوق ايسه (فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ) پس اكر باجيلر ايكى اولورسه (فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ) قرداشلرى ميراث براقديغى مالدن كندولره ايكى اولش اولور (وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً) واكر كلاله نڭ وارثلرى لابوين يالاب قرنداشلقله موصوف ايديلر (رِجَالًا وَنِسَاءً) كشيلر وقاريلر (فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ) اركك ايكى ديشينڭ حصه سى كبى اولور (يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا) ايزد جل جلاله سزه بو احكامى آشكار ايدرتاكه كمراه اولميه سز (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا هر نسنه يه دانادر پس خلقڭ مصالحن حال حياتلرنده وحال مماتلرنده بخشش ايلور والله اعلم واحكم

سورة المائدة وهى مائة وعشرون آية مدنية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمان كتورنكسنه لر (أَوْفُوا بِالْعُقُودِ) اركزده بغلديغكز عهدلرى برينه كتورڭ

(أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ) درت ایاقلی حیوانلرك بی تمییزی سزه حلال قیلندی وانلردن مراد دوه
وصغر وقیون وکچیدر وجیران ویابانی صغرانلره ملحق اولدی (إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ) سزه بهیمهٔ نعام
حلال قیلندی الا اول نسنه که تحریمی وزریکزه اوقنور (غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ) اوقوالفظنده
واقع اولان واودن حالدر یعنی بیمانلری ایفا ایدك اول حالده که آوی حلال اولمش ایتمیه سز
(وَأَنتُمْ حُرُمٌ) حجله یا عمره ایله احرام بغلدیغکرده (إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ) تحقیقا کیم حق سبحانه
وتعالی تحلیل وتحریم خصوصنده ایستدوکی شیئی حکم ایدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ)
ای ایمانه کلانلر حج مناسککك حرمتنی هتك ایدوب حلال قیلمك یعنی ایام حجده محترم اولان اشیانك
فعلندن اجتناب ایدك (وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ) ونه محترم اولان ماهی دخی یعنی ایچنده جنك ایتمکله
حرمتنی هتك ایتمك (وَلَا الْهَدْيَ) ونه کعبهٔ مکرمه‌یه سوریلان قربانی دخی (وَلَا الْقَلَائِدَ)
ونه هدیدن خلطه‌لی اولان قربانلری دخی قلائد جمع قلاده‌در واودریدن یا اغج قبوغندن بر
خلطه‌درکه دوه‌دن وصغردن سوریلان قوربانلرین بوینه اصرلرتاکه هدی اولدقلری معلوم
اولوب انلره برکیمسه تعرض ایلمیه (وَلَا آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ) ونه محترم اولان خانه‌یی قصد ایدنلری
یعنی انلری نهب وغارت ایتمکز (يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا) اول حالده که پروردکار
لرندن بار تعلق وخشنودلق ایسترلر بوآیت نازل اولدی اولدمکه مسلمانلر حجه احرام بغلمشلر
ایکن ایستدیلرکه یمامه نام قصبه‌نك حجاجك نهب وغارت ایده‌لر اولجهتدن که اراکنده مدینهٔ
منوره‌نك ناخرین سوروب الان شریح بن ضبیعه نام شقی وار ایدی (وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا)
وقتی احرامدن چوزنوب حلال اولورسز آو ایدك بو امر اباحت ایچوندر (وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ
أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) وبرکروهك عداوتی که عام حدیبیه‌ده بیت الحرامك زیارتندن
سزی منع ایدیلرانك اوزره سزی حمل ایتمسونکه (أَن تَعْتَدُوا) واحدودشرعیه‌یی تجاوز ایده سز
(وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ) وایولك وپرهیزکارلق اوزره بری بریکزه یاردم ایدك (وَلَا تَعَاوَنُوا
عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) ویمانلق وستمکارلق اوزره بری بریکزه یاردم ایتمك (وَاتَّقُوا اللَّهَ) وایزد
ذوالجلالدن خوف ایدك (إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) تحقیقا که حق سبحانه وتعالی قتی عقوبتلودر
(حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ) بوغازلنیوب اولن حیوانك یکلسی اوزریکزه حرام قیلندی (وَالدَّمُ) واقرقانك
اکلی دخی (وَلَحْمُ الْخِنزِيرِ) وطغوزانك اکلی دخی وجمیع اجزاسی اکی حکمنده‌در (وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) دخی
اول حیوانکه بوغازلنسی محلنده تکریدن اوزکه ذکر اولندی حراه کهارك بوغازلدیغیدرکه لات

وعزانلره

وعزانك ادیله بوغازلولردیکیم انلر اهل ایمان اوزره تحریم اولندیلر (وَالْمُنْخَنِقَةُ) وبوغلان حیوانك
اکلی اوزریکزه حرام اولدی (وَالْمَوْقُوذَةُ) وطاش یادکنکله اولن حیوانك اکلی دخی (وَالْمُتَرَدِّيَةُ) وبوکسك
بردن یا برقویویه دوشوب هلاك اولان حیوانك اکلی دخی (وَالنَّطِيحَةُ) وبرحیوانك بوینوزیله اوریلوب
اولن حیوانك اکلی دخی (وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ) واول نسنه دخی که حیوان مفترس اندن ییدی (إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ)
الا اول حیوانی که جانی چیقمدن اکا ایرشوب بوغازلدیکز (وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ) وبیت شریفك
اطرافنده وضع اولنان طاشلر اوزره بوغازلنان حیوانك اکلی دخی بو مقامده مذکور اولان حیواندن
مراد ماکول اللحم اولان حیواندر (وَأَن تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ) دخی اوقلرله قسمتی طلب ایتمکز اوزریکزه
حرام قیلندی بیلمك کرك کیم عربك بلکسزیدکانسزاوچ اوقلری وار ایدی انلره ازلام واقداح دیرلردی
بریسنده یازلمش امرنی ربی وبریسنده یازلمش نهانی ربی وبریسنده برشئ یازلمامش وبونلر برکیسه‌ده
وضع اولنمش هبل نام بتك خادمی یاننده طورردی اولدمکه برمهملری اولوردی انلره بو منوال اوزره
رجوع ایدرلردیکه هبلك خادمنه برهدیه کتوروب اندن مهملرینك کیفیتن بیلمکه طالب اولورلردی
اودخی وکیسه‌یه الن ازادوب براوق چیقاررد اکراوزرینه امرنی ربی یازیلان اوق چیقاردی
اول مهمه توجه ایدرلردی واکراوزرینه نهانی ربی یازیلان اوق چیقاردی بریل اول ایشدن فراغت
ایدرلردی واکراوزرینه برشئ یازلمیان اوق چیقاردی بردخی اوقلری قارشدروب کالاول مراجعت
ایدرلردی برمازلمش اوق چیقنجیه دك (ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ) بواستقسام ایتمك دائرهٔ اسلامدن چیقمقدر زیرا انلر
اوزره یازیلان ربدن مراد تکریسه آنی ایشلیانلر تکری اوزره افترا ایتمش اولورلر واکر مراد اصنامدر تکری‌یه
شرك ایتمش اولورلر (الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن دِينِكُمْ) بوکون کفرایدنلر دینکزك ابطالندن ناامید
اولدیلر حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنهدن مرویدرکیم بوآیت جمعه کونی حجة الوداعك عرفه سو
کوننده نازل اولدی (فَلَا تَخْشَوْهُمْ) پس انلردن خوف ایتمکز (وَاخْشَوْنِ) وبندن خوف ایدك (الْيَوْمَ
أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) بوکون شرایعك اصولن وعقائدك قواعدك اظهار ایتمکله دینکزی سزه کامل قیلدم
(وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي) واوزریکزه نعمتمی تمام قیلدم مکه مکرمه‌نك فتحنی سزه میسر قیلدم
(وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) ودین اولرق اسلامی سزکچون اختیار ایتدم (فَمَنِ اضْطُرَّ
فِي مَخْمَصَةٍ) پس برکیمسه که برآجلغده مذکور اولان محرماتدن اکل ایتدیسه (غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِّإِثْمٍ)
اولحالده که کناه سمتنه مائل اولمیه یعنی انلری تلذذ ایدوب یمیه وسد رمقدن ارتق یمیه (فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ) بی شبهه حق جل وعلا آنك کناهنی بو خصوصده عفو ایدوب اکا مرحمت ایلدیکه بوکونه شیئلر

بیسنه ضرورت محلنده کندویه رخصت ویردی کتوردیلرکه عدی بن حاتم و زید الخیل که حضرت صلی الله علیه
وسلم اکا زید الخیر نام تسمیه ایتدی سرور کائناتدن سؤال ایدوب دیدیلر یا رسول الله بز بر مکانده
اولورزکه اوجی قوشلرك وکوپکلرك معونتیله قوناقلریمزك ضیافتنه ادا ایتمکه قادر اولورز وکاه
اولورکه آنلر آوی آولیوب بزکا یتشنجه بوغازلرز وکاه اولورکه بزکا یتشمدن هلاك اولور وایزد
ذوالجلال بزی بوغازلنمیوب اولمشك ییمسندن منع ایتدی حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(یسئلونك ماذا احل لهم) سندن یا محمد صورارلرکه ییلجك مقوله‌سندن قنقی شیء کندولره
حلال قیلندی (قل احل لکم الطیبات) سویله حیواناتدن وغیریسندن پاکیزه اولان شیلر سزه
حلال قلندی (وما علمتم من الجوارح) دخی شکار ایدیجی حیواناتدن شکاری تعلیم ایتدیککز حیوانك
صیدی سزه حلال قیلندی (مکلبین) والحالده که شکار ایدنجی حیواناتی مؤدب ایتمش سز (تعلمونهن
مما علمکم الله) انلری اوکردیر سز اول نسنه‌دنکه حق تعالی سزه آنی اوکرتدی یعنی حق تعالی سزه
الهام ایتدوکی طرق تادیبی انلره تعلیم ایدك (فکلوا مما امسکن علیکم) پس اوجی حیوانات سزکچون
طوتوب ییمدکلری شکاردن ییکز (واذکروا اسم الله علیه) وتعلیم ایتدیککز حیوانات اوزره
تکری‌نك آدین آکك یعنی اول محلکه انلری اوه صالورسز بسم الله سویلیکز (واتقوا الله) وتکریدن
خوف ایدك محرماتك تناولنده (ان الله سریع الحساب) تحقیقا که تکری تعالی حسابی غایتله تیز ایدر
پس کناهك آزیله وچوغیله مؤاخذه ایدر (الیوم احل لکم الطیبات) بوکون یعنی بو آیت نازل
اولدیغی کون پاکیزه اشیانك کلی سزه حلال قیلندی (وطعام الذین اوتوا الکتاب حل لکم) ویهود
ونصارانك ییجکی بوغازلدقلری نسنه‌دن وغیریسندن سزه حلالدر (وطعامکم حل لهم)
وییجککز انلره حلالدر پس اوزریکزه بر باس یوقدر اکر انلره طعام ییدیررسز یا صاتارسز (والمحصنات
من المؤمنات) دخی اهل ایماندن عفت صاحبی اولان خاتونلرك آلنمسی سزه حلال اولدی بو قیدی
بیان ایدرکه بو مقوله خاتونك آلنمسی مسلمان قرواشدن وعفتسز خاتونلرك آلنمسندن اولادر
زیرا مؤمنه جاریه وعفتسز قاری آلنمق جائزدر (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب من قبلکم) دخی
سزدن اسبق کندولره کتاب ویریلانلردن اولان عفتلو خاتونلرك آلنمسی سزه حلال اولدی (اذا آتیتموهن
اجورهن) یعنی مهرلرین کندولره ویررسز (محصنین غیر مسافحین) والحالده که سز نکاحله عفت
طلب ایدوب زنا ایله شکار ایتمیه سز (ولا متخذی اخدان) ونه مخفی دوستلر ایدنه سز یعنی نکاحله
عفته طالب اولوب زنا فعلنه نه اشکارا ونه کیزلی ارتکاب ایتمکز (ومن یکفر بالایمان فقد حبط عمله

وهر کیم اسلامك احکامن انکار ایدر بی‌شبهه که عملی باطل اولور (وهو فی الآخرة من الخاسرین) وکندوسی
اوبر جهانده اوتوزنلرك زمره‌سندندر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمان کتورنلر (اذا قمتم الی الصلوة)
یعنی حدثکز اولوب نماز قیلمغه قالقمق ایسترسز (فاغسلوا وجوهکم) یوزلرکزی باش توینك
نهایتندن چکه‌یه دك وقولاقدن قولاغه دك ییقکز (وایدیکم الی المرافق) والرکزی درسکلره دك
(وامسحوا برؤسکم) وباشلرکزی صو ایله سلك حضرت امام اعظم رضی الله عنه قتنده باشك
دردده برین سلمك فرضدر وحضرت امام شافعی رضی الله عنه بیوردیکیم اسم مسح اوزرینه اطلاق
اوله‌جق نسنه‌نك مسحی فرضدر (وارجلکم الی الکعبین) وایاقلرکزی طوپوقلره وارنجه غسل
ایدك (وان کنتم جنبا فاطهروا) واکر جنابتلو ایدیکز جمیع بدنکزی ییقکز (وان کنتم مرضی) واکر
خسته ایدیکز (او علی سفر) یا یولده ایدیکز (او جاء احد منکم من الغائط) یاخود سزدن
برکیمسه مستراحدن کلدی یعنی انده برحدث ایدوب کلدیسه (او لامستم النساء) قول جمهور
اوزره بو کلام جماعدن کنایه‌در یعنی قاریلری وطی ایدوب (فلم تجدوا ماء) طهارت ایده‌جك صو بولمدیکز
ایسه (فتیمموا صعیدا طیبا) کرپاك بر یوزین قصد ایدك (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم منه) پس
اندن یوزلرکزی والرکزی سلك (ما یرید الله لیجعل علیکم من حرج) یعنی صو ایله سزه امر اولنمق وجهندن
اوتریدرکیم حق جل وعلا ایسترکه اوزریکزه بر طارلق قیله (ولکن یرید لیطهرکم) ولکن ایستر
سزی طهارت‌له پاك قیله یعنی صو یوغیکن استعمالنه قدرتکز اولمیه (ولیتم نعمته علیکم) وایسترکه ایتدوکی
احسانی اوزریکزه اتمام قیله (لعلکم تشکرون) تاکه نعمتلرینه مقر ومعترف اولوب حمد وثنا
ایده سز (واذکروا نعمة الله علیکم) واوزریکزه اولان ایزد ذوالجلالك نعمتنی یاده کتورك (ومیثاقه)
وعهد وپیماننی دخی (الذی واثقکم به) شول عهد وپیمانکه حق جل وعلا انکله سزی بغلدی (اذ قلتم
سمعنا واطعنا) یعنی دیدیکز سوزکی دکله‌دك وفرمانکه منقاد اولدق وانده مراد اول عهددرکه سرور
کائنات آنی مسلمانلردن بیعة الرضوانده الدیکه کندویه هرحالده اطاعت ایده‌لر (واتقوا الله) ونعمتلری
اونتمغه وعهدی بوزمغه ایزد متعالدن خوف ایدك (ان الله علیم بذات الصدور) بی شك کیم
خدای ذوالجلال سینه‌لرك مخفیاتنه دانادر (یا ایها الذین آمنوا) ای اهل ایمان اولانلر (کونوا قوامین
لله) طوغریلغله طورمش اولك الله ایچون (شهداء بالقسط) عدل ایله طانقلر اولك (ولا یجرمنکم
شنآن قوم علی ان لا تعدلوا) وبر کروهك یعنی مشرکلرك عداوتی عدل ایتمککزه اوزره سزی حمل
ایتمسون (اعدلوا هو اقرب للتقوی) عدل ایتمك تقوایه یقینرکدر (واتقوا الله) وظلم ایتمده تکریدن

خوف ايدك (إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) بى شبهه كيم حق جل وعلا ايشلديككز اشيايه غايتله دانادر پس سزه آكا كوره سزا ويرر (وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) حق جل وعلا وعد ايلدى شول كيمسه لره كه ايمان كتوروب كوزل عمللر ايشلديلر براولو احسان واولو احسانى بوكه (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ) كندولره كناهلرك يارلغنمسى واولو اجرت وار (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) دخى شول كيمسه لركه كفر ايدوب آيتمزه تصديق ايتمديلر انلر دوزخك ايه لريدر كتورديلركه عمرو ضميرى ايكى مسلمى كافردر ديو قتل ايلدى خطاسى ظاهر اولنجق ديتلرى ويرلمك لازم اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم برمقدار اقچه بورج المغيچون خلفاء راشدينله يهوددن قريظه طائفه سنه كيتدى تاكه اول كيمسه نك ديتنى ويره آنلر حضرتك كلمسنى بو مطلب ايچون بيلجك ديديلر باش اوزره نه دكلو نقود ايسترسن حاضردر انجق سندن ايسترزكه يانمزده برلحظه آرام ايدوب برما حضريمه سين حضرت صلى الله عليه وسلم سوزلرين قبول ايدوب توقف ايلدى پس قتلنه مباشرت ايتمكه قصد ايتديلر آنلردن عمرو بن جحاش شقى بردكرمن طاشك آلوب طامدن حضرتك اوستنه صالمق ايستدى همان جبرائيل عليه السلام حضرته صورتحالى اعلام ايدوب حضرت اولمكاندن چيقوب كتدى بعده حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلانلر (اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) اوزريكزه اولان تكريك نعمتنى خاطره كتورك (إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ) ولدمكه بركروه قصد ايتديلركيم اهلاككزه الرين اچه لر (فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ) پس حق سبحانه وتعالى الرين سزدن منع ايتدى (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) وحق تعالىدن خوف ايدك (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وايزد ذوالجلال اوزره اهل ايمان اعتماد ايتسونلر زيرا ايولكى ايصال ايدن وشرى دفع ايدن كندوسيدر (وَلَقَدْ أَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) وبى شبهه كيم حق جل وعلا يعقوب اوشاقلرينك عهد وپيمانلرك الديكه جباره ايله جنك ايتمده حضرت موسايه موافقت ايده لر (وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا) وانلردن اون ايكى شاهد كوندردك هربرى برعشيرتدن تاكه عشيره سنك احوالن تفتيش ايدوب كوروب كوزه ده مرويدركيم يعنى بنى اسرائيل فرعونك شرندن قورتلوب مصرده قرار طوتديلر حق سبحانه وتعالى انلره فرمان ايتديكيم زمين شامدن اريحا نام شهره كيدك انده اولان جباره ايله جنك وجهاد ايدك انلرى اندن نابود قيلديغكزدن نصكره اولمكانى كندوكزه مسكن ايدينك وحق جل وعلا موسايه امر ايتديكه هربرعشيرتدن بركفيل الله بو منوال اوزره كه امر اولندقلرى شيئى ايفا ايده لر حضرت موسى عليه السلام كفيللرين الدقدنصكره بنى اسرائيل ايله مكان مزبوره توجه ايلدى يعنى

آكا

آكا يقلشديلر نقبايى چاشتلكه كوندروب اصمرلدى هر كوردكلرى نسنه نى عشيرتكزه سويلمكز نقبا كيدوب احوالى تجسس ايتدكلرنده انلرى برالاى بلند قامتلو مهيب الشكل اشخاص كورديلر رجوع ايتدكلرنده قوملرى عشيرتلرينه اول خبرى سويلديلر انجق يهودا نسلندن كالب بن يوقنا وحضرت يوسف اولادندن يوشع بن نون سويلمديلر وبو قصه نك تتمه سى مواضع متعدده ده بيان اولنور ان شاء الله الملك العزيز (وَقَالَ اللّٰهُ إِنِّي مَعَكُمْ) وايزد جل جلاله انلره ديديكه على التحقيق سزنكله اوزره ياردم ايتمده بن سزكله يم (لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ) قسم اولسونكه اكر نمازى قيلارسز (وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ) وارباب استحقاقه مالكزك زكوتنى ويررسز (وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي) وپيغمبرلريمه تصديق ايدرسز (وَعَزَّرْتُمُوهُمْ) وانلره ياردم ايدوب فرمانلرين برينه كتوررسز (وَأَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا) وخداى ذوالجلالك يولنده بر كوزل نفقه بذل ايدرسز (لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ) البته كناهكزى سزدن محو ايدرم (وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) وعلى التحقيق سزى داخل قيلام برباغلره كه كوشكلرى التندن ايرمقلر اقر (فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ) پس بو موكد شرطدنصكره هر كيم سزدن كفر ايدر (فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) بى شبهه كه يولك اورته سن آزدردى (فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ) پس عهد وپيمانلرين بوزدقلرندن اوترى كندولرين رحمتمزدن دور قيلدق (وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً) وكوكللرين برك قيلدقكه آيات مشاهده سى واستماعى كندولره تاثير ايتمدى (يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ) توراتك سوزين يرلرندن تبديل ايدرلر يعنى حضرت صلى الله عليه وسلمك وصفندن اولان سوزلرى غير سوزله تبديل ايدرلر (وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ) وبر اولو بهره اونتديلر اول نسنه دنكه انكله پند ويرلمشلردى (وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَائِنَةٍ مِنْهُمْ) وطورميوب انلردن صادر اولمش برخيانته اوزره مطلع اولورسن (إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) مكر انلردن ازكيمسه كه خيانت ايتميه عبدالله بن سلام واصحابى كبى كيمسه لر (فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ) پس ايمانه كلورلرسه ياخود جزيه يى قبول ايدوب ويررلرسه انلردن واز كچ وتغافل ايله (إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) كه بى شبهه حق جل وعلا ايولك ايدنلرى سور (وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ) وشول كيمسه لردنكه ديديلر على التحقيق بز ترسالرز (أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ) عهد وپيمانلرين الدق (فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ) پس براولو بهره اونتديلر اول نسنه دنكه انكله پند ويرلديلر (فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) درعقب پيمان شكنلكلرى سببيله آشكارا وكيزلى دشمنلكى آرالرنده صالدق روز جزايه دك انلر اوچ فرقه اولديلر نسطوريه ويعقوبيه وملكانيه وبونلرك اراسنده عداوت

ودشمنلق اصلا اکسك اولماز (وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللّٰهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) وبی شك حق تعالی انلری
آکاه ایدر اول نسنه دنکه کندولر ایشلرلردی پس اعماللرینه کوره سزالرین ویرر (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ای
یهود ونصاری جماعتی (قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا) تحقیقا سزه پیغمبریمز کلدی (يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا) سزکچون
چوق بیان ایدر (مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ) اول سنیدنکه سزآنی صاقلردیکز (مِنَ الْكِتَابِ) سزده اولان
کتابدن نته که توراتدن محمد المصطفانك نعتنی ورجم آیتنی صاقلدیلر وانجیلدن حضرت عیسی
احمد المختار کلمسنك مژده ویرمسین (وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ) وچوق سنیدن واز کچر یعنی حضرت محمد
المصطفی مخفی قیلدیغکز اشیانك چوغنی پوشیده قیلوب بیان ایتمز (قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللّٰهِ نُورٌ وَكِتَابٌ
مُبِينٌ) بی شبهه کیم جناب ذوالجلالدن سزه بر روشنلك واشیای اشکارا قیلیجی بر کتاب کلدی
واو قرآندر زیرا جهلك ظلامنی نابود قیلان واحکامی اشکارا ایدن کندوسیدر (يَهْدِي بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ
رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ) حق جل وعلا لطف وکرمیله عذابدن نجات ویرن یوللری انکله کوستر
شول کیمسنه که خشنودلغنه پیرولك ایتدی (وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ) وشرکك
قرنلقلرندن ایمانك روشنلکنه انلری چیقارر ارادت وتوفیقیله (وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
وبرطوغرو یوله انلری سالك قیلورکه اول یول حقك سمتنه جمله یوللردن یقیندر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ
قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ) قسم اولسونکه کفر ایتدی شول کیمسه لرکه دیدیلر تکری کندودر
مریم اوغلی مسیح (قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) سویله کیمدر شول کیمسه که تکرینك قدرت واراده سندن
برنسنه یه مالك اولوب کندوبی منع ایلیه (إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا)
اکر ایسترکیم مریم اوغلی مسیحی واناسن وعلی العموم یریوزنده اولانلری اهلاك ایلیه یعنی مسیح
واناسی سائر ممکنات کبی مقهور وقابل فنادرلر وبرکیمسنه که مقهور اولوب فنایی قبول ایدر تکریلغه
لیاقتی اولماز (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) وخدای ذوالجلاله مخصوص ومملوکدر کوکلر
ویرك وانلرك اراسنده اولان اشیانك پادشاهلغی (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) ایستدوکی شیئی ایجاد
ایدر پس حضرت عیسی پدرسز تولد ایتدیکیچون نیچون شبهه یه واروب الوهیتی کندویه نسبت ایدرلر
(وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وحق سبحانه وتعالی هرنسنه نك ایجادینه اوزره توانادر (وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى
نَحْنُ أَبْنَاءُ اللّٰهِ وَأَحِبَّاؤُهُ) ویهود وترسالر دیدیلر بز تکرینك اوغللری یوز ودوستلری یعنی آنك
حضور عزتنه مقرب یوزنه که اوغللر پدرلرقتنده مقربدرلر (قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ) سویله سوزکزده
صادقسه کز پس نیچون کناهلریکز سببیله سزه اشکنجه ایدر زیرا بو منصبده اولان کمسنه البته

برکناه ایشلمزکه موجب تعذیب اوله والحالة هذه دنیاده سزی قتل واسیر ومسخ ایله معذب قیلدی
وآخرتده دخی مقر ومعترفسزکه بر قاچ کون سزی تعذیب ایدر (بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ) بلکه سز بردخی
سزکه شول کیمسنه لردنکه حق تعالی انلری یراتدی یعنی سائر خلقه ایتدوکی معامله یی سزکله ایدر
زیرا سائر خلق اوزره سزك بر مزیتکز یوقدر (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی کمسنه یه مغفرت ایدر
(وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) وایستدیکی کمسنه معذب ایدر (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) وایزد
ذوالجلاله مخصوصدر کوکلر ویرك واراسنده اولان اشیانك تصرفی غیر کیمسنه نك انده دخلی یوقدر
(وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ) ودونمك کندو طرفنه در (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ای یهود ونصاری کروهی (قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ) علی التحقیق پیغمبریمز سزه کلدی والحال ده که احکام شرعیه سزکچون بیان ایدر
(عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ) بر وقت اوزره که پیغمبرلرك رسالتندن انقطاع حاصل اولمشیدی (أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا
مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ) تاکه دیمیه سز وعذر کتورمیه سزکه بزه نه بر مژده ویریجی ونه بر قورقو ویریجی کلدی
(فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ) کلام محذوفه متعلقدر یعنی بزه پیغمبر کلدی سوزیله عذر کتورمکز کیم
علی التحقیق مؤمنلره اعزاز واکرام ایله بر مژده ویریجی وکفاره عذاب ایله بر قورقو ویریجی سزه کلدی
(وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وحق سبحانه وتعالی هرنسنه اوزره توانادر ایستسه پیغمبرلری پی اندر
پی یوللرنه که حضرت موسی وعیسی علیهما السلام ارالرنده بولدیکی وایستسه فاصله ویرر
نته که حضرت عیسی ایله محمد المصطفی اراسنده قیلدی (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) ومذکور قیل
اول وقتیکه حضرت موسی کندو قبیله سنه دیدی (يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) ای بنم کروهم
اوزریکزه اولان تکرینك احسانی خاطره کتورك (إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ) که اراکزدن پیغمبرلر قیلدیکیم
انلرك دلالتیله طریق حقی بولورسز (وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا) وسزدن پادشاهلر قیلدی (وَآتَاكُمْ مَا لَمْ
يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ) وسزه شول نسنه ویردیکه خلقدن برکیمسنه آنی ویرمدی زیرا انلره دریانك
یارلمسی ومن وسلوانك ونیجه نعمتلر ویردیکه هیچ برامته آنلر ویرلمدی (يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ)
ای بنم عشیرتم پاك قیلنان زمینه کیرك (الَّتِي كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ) شول زمین که حق سبحانه وتعالی لوح
محفوظده سزه مسکن اولمغی یازدی بو شرطله که ایمان وطاعت ایده سز (وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ)
وجبابره قورقوسندن اکسه لریکز اوزره دونوب قچمکز (فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ) که دنیا وآخرتك
ثوابن اوتورمش اولدیغکز حالده دونرسز (قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ) بنی اسرائیل دیدیلر
ای موسی علی التحقیق ارض مقدسه ده بر قوت وشوکت صاحبی متغلب کروه وار انلرله جنك ایتمکه

طاقتمز يوقدر (وَإِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتَّى يَخْرُجُوا مِنْهَا) وبى شبهه بز اول شهره هركز كيرمز آنلر آندن چيقنجه
(فَإِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا) پس اكر آنلر اندن چيقوب شهرى بزه تسليم ايدرلر (فَإِنَّا دَاخِلُونَ) بى شك بز اكا كيرجيلرز
(قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ) تكريدن قورقلردن ايكى كشى ديدى (أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا) كه خداى ذو
الجلال انلر اوزره انعام ايتدى وانلر سالف الذكر اولان يوشع وكالبدر (ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ) جبارلر
اوزره قپويه كيرك يعنى اوزرلرينه ناكهان شهر قپوسندن كيروب كدك ولرين زقاقلرده صيقشدرك
(فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ) پس وجه مزبور اوزره شهره كيرديككزده (فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ) على التحقيق سز غلبه
ايدجيلرسز (وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا) وايزد ذو الجلال اوزره اعتماد ايدك بو جنكده (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)
اكر تكرينك وحدانيتنه تصديق ايدجيلر ديكز (قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا) ديديلر
اى موسى بى شبهه بز اكا كيرمز زماد امكه آنلر ايچنده درلر (فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا) پس سن وپروردكارك
كيدك انلرله جنك ايدك (إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ) كه بى شبهه بز بونده اوتورمشلرز بو سوز آنلردن قتى بيادبانه
سوزدر بعضى ديديلر كه مراد حضرت هروندر اول اعتبارله كه نعت عربيه ده بيوك اوزره اطلاق
اولنور وازبس كه حضرت هرون حضرت موسادن سننده بيوك ايدى رب عنوانيله مذكور اولدى
(قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي) حضرت موسى ديدى اى پروردكارم على التحقيق بن كندوجانمدن
وقرنداشمدن اوزكه بر كيمسنه مالك دكلم (فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) پس رامزى ودائره
فرمانبرلكدن تجاوز ايدن كروهك اراسنى آير (قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً) حق جل
وعلا ديدى پس على التحقيق كيم ارض مقدسه اوزرلرينه قرق ييل محرم اولدى (يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ)
اوحالده كه روى زمينده سركردان ومتحير كزرلر مرويدركه قرق ييل التى فرسخلك برده مكث ايتديلر
صباحدن اخشامه دك ايچنده يورلر قوندقلرى محل ابتدا رحلت ايتدكلرى مكانده كندولرين
بولورلردى وكوندن بولت كندولره سايبان اولوردى وكيجه اولنجه نوردن بر ديرك ظاهر اولور
آنكله ايشغلنورلردى وطعاملرى من وسلوى ايدى وصولرى حضرت موسى ايله اولان طاشدن
پيدا اولوردى منقولدركيم چون بنى اسرائيل بوحاله مبتلا اولديلر حضرت موسى اوزرلرينه ايتدوكى
بددعايه پشيمان اولدى جناب رب الارباب حضرت موسى يه بيان ايتديكه انلر بوايشه مستحقدرلر انته كه
بيوردى (فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) پس فسقله متصف اولان كروه اوزره اندوهناك اولمه
(وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ) واوزرلرينه اوقى حضرت آدمك ايكى اوغلنك خبرينى يعنى قابيل وهابيلك
احواللرين كندولره بيان ايت (بِالْحَقِّ) طوغريلغله وانلرك خبرى بومنوال اوزره اولمشديكه حضرت

حوا هر برحملى وضع ايتديكنده براوغلانله برقيز كتوردكى بيوك اولدقلرنده حضرت آدم عليه السلام
خدانك فرمانيله برقارندن براركك وبرقارندن برديشى آلوب تزويج ايدردى پس قابيل ايله طوغن
قيز كه غايتله جميله ايدى هابيله تزويج ايتمك ايستدى وهابيل ايله طوغن قيزى قابيله بو ايشه
قابيل راضى اولميوب ديدى بنمله طوغن قيزه بن احق واولايم نه ديو هابيل آنى الور حضرت ادم عليه السلام
اكا ديدى تكرينك فرمانى بو وجه اوزره صادر اولدى بنم الده نه وار قابيل بو كلامه تسليم ايتميوب
حضرت آدمه ديدى هابيلى زياده سوديكندن اوترى كوزل قيزى اكا ويرمك ايسترسن حضرت آدم
اكا بيوردى پس سن بنم سوزمى قبول ايتميجك هربريكز قادر اولديغى شيدن برقربانله تقرب ايتسون
هركيمك قربانى قبول اولنور جميله اولان قيز اكا اولسون بعده قربانلريله تقرب ايتديلر نته كه حق تعالى
بيوردى (إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) سبقت ايدن ان الفظنه ظرفدر يعنى اوزرلرينه اوقى حضرت آدمك ايكى
اوغلنك خبرين اول چاغده كه هربرى برشيئله جناب ذو الجلاله يقين اولمغه طالب اولدى مرويدركه هابيل
قيون صاحبيدى واروب سورسندن برسميز بره يى قربانلق كتوردى وقابيل اكين آيه سيكى واروب
خرمندن برفنا بغداى قربانلق كتوردى (فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا) پس بريلريندن يعنى هابيلدن قربانى قبول
اولنديكه برآتش سما وتيه كلوب قربانى مستحيل قيلدى (وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ) واو بريندن يعنى قابيلدن
قبول اولنمديكه بعدا سى يرنده قالدى (قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ) قابيل قربانى قبول اولنمديغيچون هابيله ديدى
البته سنى اولدررم (قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) هابيل ديدى حق جل وعلا قربانى قبول ايتمز الا
اهل تقوادن يعنى تقواى ترك ايتديكندن اوترى قربانك قبول اولنمدى نه بنم صنعمله دركه بنى قتل ايله
تهديد ايدرسن (لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي) خدايه قسم كيم اكر الكى بنم طرفمه آچرسن تاكه بنى
اولدره سن (مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ) بن سنك سمتكه الى آچيجى دكلم سنى اولدرمك
ايچون (إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ) زيرا على التحقيق بن خلقك پروردكارى خداى ذو الجلالدن
قورقرم (إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ) تحقيقا بن ايسترم كه سن بنم كناهمله وسنك كناهكله دونه سن
يعنى بن سكا تسليم ايدرم جنك ايتمم كه ايسترم كناهمى سن يوكلنه سن (فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ) كه
جهنمك اهلريندن اوله سن (وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) ودوزخك ايه سى اولمق ستمكارلرك سزاسيدر (فَطَوَّعَتْ
لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ) پس جانى كندويه قرنداشنك اولدرمسين آسان قيلدى (فَقَتَلَهُ) درعقب آنى
اولدردى (فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) پس دين ودنيانى اوتوزمشلردن اولدى كتوردكلركه چون قابيل
هابيلى اولدردى اكانه ايشليجكن بيلميوب متحير اولدى وبرييل كامل بوينى اوزره كزدردى زيرا آندن

اسبق آدم اوغلاندن بر كيمسه اولمش ايدى (فبعث الله غرابا يبحث في الارض) پس حق تعالى بر قرغه
كوندردیکه يرده منقاريله وايا قلريله قزر (ليريه كيف يوارى سوءة اخيه) تا كه اكا كوستره كيم
قرنداشنك بدننى نيجه پوشيده قيلار كوردیلرکه حق تعالى ايكى زاغى قابيلك قتنه كوندردى
پس برى بريله جنك ايتدى بريسى مقتول اولدى صاغ اولان قرغه همان بر چقور قزوب مقتولك
ايچنه براقوب دفن ايتدى (قال يا ويلتى اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب) قابيل ديدى اى هلاكم
حاضر اولكه محلك بودر آيا عاجز اولدمكه اوله يم بو قرغه كبى (فاوارى سوءة اخى) كه قرنداشمك
بدننى مخفى قيله يم نته كه بو قرغه قرنداشنك بدننى مخفى قلدى بعده قابيل قرنداشن طپراغه
كومدى (فاصبح من النادمين) صكره پشيمانلردن اولدى اولجهتدنكه آنى دفن ايدنجه چوق
حيرت چكدى ويدر مادرى كندوسندن تبرى ايتديلر وچهرسى سياه اولدى (من اجل ذلك) بو اولدقدن
اوترى (كتبنا على بنى اسرائيل) يعقوبك اوشاقلرى اوزره يازدقكه (انه من قتل نفسا بغير نفس)
على التحقيق شان بودركه هركيم برجان اولدردى كه اولجان نه بركيمسه اولدرمشدى (او فساد
في الارض) ونه روى زمينده بريارمازلغله سعى ايتدى قطع طريق ومرتدلك كبى (فكانما قتل الناس
جميعا) كوياكه اوناحق برجان قتل ايدن كيمسه خلقى قمو اولدردى (ومن احياها) وهركيم آنك
صاغلغنه سبب اولدى (فكانما احيا الناس جميعا) كوياكه خلقى قمو صاغلتدردى (ولقد
جاءتهم رسلنا بالبينات) دخى قسم اولسونكه اى بنى اسرائيل پيغمبرلرمز آشكارا معجزه لرله كلدى
(ثم ان كثيرا منهم بعد ذلك في الارض لمسرفون) پس على التحقيق اول معجزه لردن صكره انلردن چوق كيمسه
واركه زمينده اولان حدود معيننه تجاوز ايتمشلردر (انما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون
في الارض فسادا) بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه تكرينك وپيغمبرينك دوستلريله جنك ايدنلرك
وروى زمينده يول كسمك ايله فساد ايتمكه سعى ايدنلرك سزاسى يوكه (ان يقتلوا) قتل اولنه اكر
يولده كيدنلرى اولدرديلرسه (او يصلبوا) يا قتل اولنوب داره چكله لر اكر مالى آلوب اولدرديلرسه
(او تقطع ايديهم وارجلهم من خلاف) يا اللرى ويا قلرى ايكى طرفدن كسيله يعنى صول اللرى وصول
ايا قلرى كسيلمك كركدر اكر يالكز اموالى آلديلرسه (او ينفوا من الارض) يا يريوزندن نفى اولنه لر
فقط خلقى قورقتسه لر بو آيت قطاع طريق حقنده نازل اولدى امام اعظم حضرتلرى او ينفوا من الارض
سوزين حبس اوزره حمل ايتدى زيرا انكله يريوزندن شرلرى دفع اولنور (ذلك لهم خزى في الدنيا)
بو مذكور اولان عقوبتلر بو جهانده انلره بر خوارلق ورسوالكدر (ولهم في الآخرة عذاب عظيم) واوجهانده

انلره بر اولو اشكنجه وار (الا الذين تابوا من قبل ان تقدروا عليهم) مكر شول كيمسه لركه پشيمان اولوب ايده كلردن
رجوع ايتديلر اوزرلرينه سز قادر اولمدن اول انلردن حقوق الهيه ساقط اولور (فاعلموا ان الله غفور
رحيم) پس بيلك على التحقيق كيم خداى عز وجل كناهى توبه ايله محو ايدوب توبه ايدنلرى غايتله اسركر
(يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله) اى ايمانه كلانلر تكريدن خوف ايدك (وابتغوا اليه الوسيلة) واكا
تقرب حاصل ايده جك نسنه طلب ايدك يعنى اوامرين امتثال ايدوب مناهيدن اجتناب ايدك تاكه
ثواب جزيله نائل اوله سز (وجاهدوا في سبيله) وظاهر وباطنده اولان اعدا سيله جنك ايتمكده بولند
مقدوركزى بذل ايدك (لعلكم تفلحون) شايد سز زحمتندن قورتلوب رحمتنه مظهر اوله سز (ان
الذين كفروا) تحقيقا كه كفر ايدن كيمسه لر (لو ان لهم ما في الارض جميعا) اكر يرده اولان امتعه واموال
قمو كندولرك اوليدى (ومثله معه) وآنك كبى بيلسنجه اولسيدى (ليفتدوا به من عذاب يوم القيمة) تاكه
انكله روز قيامتك عذابندن نجات انلرين قورتره لر (ما تقبل منهم) انلردن قبول اولنمزدى (ولهم عذاب اليم)
وانلره بر دردلو اشكنجه وار (يريدون ان يخرجوا من النار) ايسترلركه دوزخك آتشندن چيقه لر
(وما هم بخارجين منها) وانلر اندن چيقجى دكلدرلر (ولهم عذاب مقيم) وانلره بر كسلمز عذاب وار (والسارق
والسارقة) واوغرى اولان كشى واوغرى اولان قارى (فاقطعوا ايديهما) انلرك اللرين كسك مراد
صاغ اللريدر (جزاء بما كسبا) تكرى تعالى انلره بر درست مكافات ايتدى قزاندقلرى شئ سببيله
(نكالا من الله) تكرى تعالينك فرماننددن صدور ايتمش بر عقوبت انلره اولدى (والله عزيز حكيم) وايزد
جل جلاله ابدى وكى حكمده غالب ايشى حكمته موافقدر (فمن تاب من بعد ظلمه واصلح) پس اوغرلقدن
بركيمسه كه اوغرلقدن صكره پشيمان اولوب عملى كوزل قلديكه اوزرينه لازم اولان اشيادن بر نوعله
قورتلوب بر دخى سرقت ايتمكه عزيمت ايلدى (فان الله يتوب عليه) بى شبهه ايزد جل وعلا آنك اوزره
مغفرتله دونر (ان الله غفور رحيم) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى انلرك كناهك پوشيده قيلار
محشرده رسوا ايتمكله كندولرين اسركر (الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض) آيا بيلمزسز
اى مخاطب اولان كيمسه على التحقيق كيم تكرى جل وعلا كندويه مخصوصدر كوكلر وير پادشاهلغى
(يعذب من يشاء) ايستدوكنى معذب قيلار (ويغفر لمن يشاء) وايستدوكى كمسنه مغفرت ايدر
(والله على كل شيء قدير) وايزد جل جلاله هر نسنه اوزره تواناردر (يا ايها الرسول لا يحزنك الذين يسارعون
في الكفر) اى وحى ايله كوندرلمش اولان ذات پاك سنى غمناك قلمسون شول كيمسه لركه كفره دوشمكه شتابدرلر
(من الذين قالوا آمنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم) شول كيمسه لردنكه آغزلريله ايمانه كلدك ديديلر

وحالبوكه كوكللرى ايمانه كلمدى (وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا) ودين يهوديله تدين ايدنلردن بركروه واركه (سَمَّاعُونَ
لِلْكَذِبِ) اوزريكه يلان سويلمك ايچون سوزيكه قولاق طوترلر (سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ) مبالغه
سوزيكه قولاق طوترلر بربشقه كروه ايچونكه سنك مجلسكه كلمزلر يعنى مدينه ده اولان يهود خيبرده
اولان اهل ملتلر ايچون سوزكى ايشيدرلر تاكه انلرى سوزكدن اكاه ايدرلر بو آيتك سبب نزولى بو ايديكه
اهل خيبرك اشرافندن بركيمسه برشريف صاحبه خاتونه زنا ايلدى محصن اولدقلرى ايچون اقتضا ايتديكيم
انلرى رجم ايده لر لكن رجم اولنملرى كندولره معقول كورنمكله حضرتك جوارنده اولان بنى قريظه يه خبر
صالديلر بو وجه اوزره كه سرور كائناتدن زنانك حدّين سؤال ايده لر وبوكا تصميم ايتمشلرديكه اكر
زنانك حدّى رجمدر سويلرسه سوزين قبول ايتميه لر واكر بويوركه حدّى دكنك اورمق ويوزى
قره ايتمكدر سوزين قبول ايدوب مقتضاسيله عمل ايده لر پس حضرت صلوات الله عليه رجم اولنملرينه
حكم ايتدى يهود بونى قبول ايتميوب ديديلر بزمزده زنايه بوكونا حدّ يوقدر بعده خواجهٔ عالم صلى الله
عليه وسلم ابن صوريا نام يهودى يى ارالرنده حكم نصب ايدوب اكا بيوردى سكا قسم ويررم سؤل
خدا ايله كه كندوسندن اوزكه برمعبود يوقدر ودريايى ياروب سزه نجات ويردى وآل فرعون
غرق ايتدى واوزركزه طور طاغنى قالدردى وحضرت موسى اوزره توراتى ايندروب حلال وحرامى
ايچنده بيان ايتديكه كتابكزده زنا ايدن محصنك حدّى رجم دكلميدر ابن صوريا ديدى كتابمزده حدّى
رجمدر يهود طائفه سى بو كلامى ابن صوريادن ايشيدجك اوزرينه قالقوب ديديلر نيچون حقيقة
الحالى بيان ايتدك ابن صوريا انلره جواب ويروب ديدى قورقدمكه اوزرينه يلان سويلرسم اوزريمزه
برعذاب ايندر حضرت صلى الله عليه وسلم رجم اولنملرينه حكم ايدوب مسجدك قپوسى يانندە رجم
اولنديلر (يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ) اول جماعت كه اوزريكه يلان سويلمك ايچون سوزكه
قولاق طوترلر حاللرى بوكه سوزى مكانلرنده وضع اولندقدنصكره تغيير ايدرلر نته كه آيت رجمى
جلد وتحميم ايله يعنى دكنك اورمسيله ويوزى قره ايتمكله تبديل ايديلر (يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا
فَخُذُوهُ) يهود خيبر بنى قريظه يه ديرلر بو محرّف سوزك حكمى سزه ويرلديسه انى قبول ايدك
(وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا) واكر محرّف حكم سزه ويرلميوب محمد المصطفى آنك خلافنه حكم ايدرسه
انى قبول ايتمكدن كندوكزى صاقندرك (وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ) وهركيمكه تكرى تعالى آنك
ضلالتنى استر (فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) تكرينك حكمندن اكا برنسنه يه قادر اوله مزسن
ضلالتى اندن دفع ايده سن (أُولَئِكَ) اول صفاتله متصف اولان كروه (الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ

قُلُوبَهُمْ) سؤال كيمسه لردركه تكرى تعالى ايستمديكه كوكللرين كفردن پاك قيله (لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ)
انلره دربو جهانده خوارلق وحقيرلك كه هميشه اهل ايماندن خوف اوزره اولوب كندولره جزيه ويررلر
(وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ) وانلره اوبر جهانده بر اولو اشكنجه وار (سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ) حزبورلر
يلان بغلمق ايچون سوزى پك دكلرلر (أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ) حرامى يعنى رشوتى چوق ييرلر (فَإِنْ جَاءُوكَ
فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس سكا كلورلرسه ارالرنده حكومت ايت يا انلردن يوز چوير (وَإِنْ
تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا) واكر انلردن يوز چويررسن هيچ برنسنه سكا زيان ايده مزلر (وَإِنْ
حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) واكر ارالرنده حكومت ايدرسن حق سبحانه وتعالى بيورديغى شيله
ارالرنده حكومت ايله (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى عدل ايدنلرى سور
(وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ) ونيجه سنى حكم ايدرلر (وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَاةُ) وحالبوكه توريه يانلرنده در (فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ) تكرينك
فرمانى ايچنده موجوددر (ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ) پس كتابلرينه موافق حكم ايتديكندنصكره
اعراض ايدرلر (وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ) واول كروه كتابلرينه تصديق ايدنلر دكلدر (إِنَّا أَنْزَلْنَا
التَّوْرَاةَ) تحقيقا كه بز توراتى ايندردك (فِيهَا هُدًى وَنُورٌ) او حالده كه ايچنده طريق حقه يول
كوسترمك وشبهه لرين ظلماتن ازاله ايدن ايشغ وار (يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا) تكرينك
حكمنه انقياد ايدن بنى اسرائيلك پيغمبرلرى انكله حكم ايدرلر (لِلَّذِينَ هَادُوا) دين يهوديله تدين
ايدن كيمسه لره (وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ) وپيغمبرلرك طريقنه سلوك ايدن علما وزهاد دخى انكله
حكم ايدرلر (بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ) اول سببله كه تكرى تعالى انلره فرمان ايتديكيم كتابنى
تحريف وتضييعدن صاقليه لر (وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ) واول كتاب اوزره كواهلر ايديلركه طوغرولغله
آنى بيان ايده لر تاكه ابن صوريا بيان ايتدى (فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ) پس اى حكام اولنلر
حكومتكزده خلقدن خوف ايتمك وبندن خوف ايدك (وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) وبنم احكامى
ازبها ايله يعنى رشوت بى اعتبار له وجاه ناپايدارله تبديل ايتمك (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ)
وهركيم تكرى ايندردوكى شيئله حكم ايتمز (فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) اولكروه كه حكمده تكرينك
كتابنه مخالفت ايدرلر كندولردر كافر اولنلر (وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا) وبنى اسرائيل اوزره توراتده
يازدق يعنى فرض ايتدك كه (أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ) البته جان جان مقابله سنده قتل اولنور
(وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ) وكوز كوز ايله قوپارلور (وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ) وبورن بورن ايله كسلور (وَالْأُذُنَ
بِالْأُذُنِ) وقولاق قولاق ايله ديبدن كسلور (وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ) وديش ديش ايله قلع اولنور (وَالْجُرُوحَ

قِصَاصٌ) ويارەلر قصاصا يەسبدر يعنى يارە مقولەسندە مادامكە مساوات ممكندر قصاص اولنور مثلا بر
كيمسەنك الى كسرسە مقابلەسندە كسنك الى قطع اولنور اما يارەدە مساوات ممكن اولميجق يارەنك بهاسى
جنايت صاحبندن النور (فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ) پس قصاصك المسندن مستحق اولنلردن هر كيمكە قصاصلە
تصدق ايتدى يعنى خصمندن واز كچدى (فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ) او تصدق ايتمك كندويە كفارە اولور يعنى حق
سبحانه وتعالى آنك سببيلە كناهن مغفرت ايدر (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) وهر كيم تكرى ايندردوكى
كتابلە حكم ايتمز (فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اولكروه كندولر دستمكار اولنلر كە حقى يرينە وضع ايتمزلر (وَ
قَفَّيْنَا عَلٰى آثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) و مزبور اولان پيغمبرلرك ايزى اوزرە مريم اوغلى عيسايى كوندردك (مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ) تصديق ايديجى اولديغى حالدە ايلروسندە اولان احكامى توراتدن (وَآتَيْنَاهُ
الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ) وكندويە انجيلى ويردك كە ايچندە طوغرى يولى كوسترمك وشبهە لرك قرانلغن نابود
قيلجى ايشغ وار (وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ) ماقبلندە مذكور اولان جملە اوزرە معطوفدر
وايكسى لفظ انجيلدن حالدر (وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) وپرهيزكارلرە رهنما الوب پند اولديغى حالدە
انجيلى حضرت عيسايە ويردك (وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ) وعلماء انجيل حكم ايتسونلر
اول حكملە كە تكرى تعالى آنى آنك ايچندە ايندردى (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) وهر كيم تكرى تعالى ايندردوكى
شيئلە حكم ايتمز (فَأُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) اولكروه كندولر خدانك طاعتى دائرەسندن چيقانلر
(وَأَنْزَلْنَا اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) دخى سكا قرآنى طوغريلغلە ايندردك (مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ)
ايلروسندە اولان كتاب سماوى مقولەسنە تصديق ايديجى اولديغى حالدە (وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ) و
اول كتاب مقولەسى اوزرە نكهبان اولديغى حالدە يعنى قرآن كتب سماويەيى تحريف وتغييردن صاقلر
وانلرك صحت وثباتنە شهادت ايدر (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) پس خلق آراسندە تكرى ايندردوكى
شيئلە حكم ايت (وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَهُمْ) وآرزولرينە اويمە (عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ) طوغريلغدن سكا
كلان نسنەدن منحرف اولديغك (لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا) سزدن هر بر كروهە اى آدم اوغللرى
بر شريعت وبر طوغرى يول قيلدق (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً) واكر تكرى تعالى ايستسيدى
سزى بر ملت اوزرە متفق بر امت قيلاردى (وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِيمَا آتَاكُمْ) ولكن سزى مختلف قيلدى
تا كە زمانە مناسب اولان شرايع مختلفەدن سزە ويردوكى شيدە سزى تجربە ايدوب مطيع عاصيدن
ممتاز اولە (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ) پس ايولكلرە نائل اولمق ايچون برى بريكزە غلبە ايتمكە سعى ايدك
(اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا) خداى ذو الجلالك حكمنە دردونمككز قمو (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) پس

سزە بيلدرر اول نسنەيى كە سز آنك ايچندە اختلاف ايدردكز منقولدر كە احبار يهود بو كونا سويلشديلركە
كلك محمدك يانينە كيدەلم شايدكە آنى دينندن بر مكر وحيلە ايلە دوندرەلم پس حضرتك حضورينە كلوب
ديديلر يا رسول اللّٰه يهود آراسندە بزم كمال اعتبارمزى بيلورسن و بى شبهە سندە معلومدر اولمشدركە
بز سكا متابعت ايدرسك قمو يهود سكا متابعت ايدرلر متابعتمزى ايسترسن بونى سندن ايسترزكە
جماعتمزلە بعض دعوالريمز وار سكا مرافعە چقديغمزدە بزە حكم ايدەسن حق جل وعلا جيب
اكرمنى انلرك مكر وحيلەسندن حفظ ايدوب بو آيتى منزل قيلوب بيوردى (وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ)
دخى سكا فرمان ايتدككە آرالرندە حكم ايدەسن اول شيئلە كە حق تعالى آنى ايندردى (وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَهُمْ) و
آرزولرينە اويمە (وَاحْذَرْهُمْ اَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ) وانلردن صاقن كە آزدرميەلر تكرى
تعالى سكا ايندردوكى شيئك بر مقدارندن (فَاِنْ تَوَلَّوْا) پس سكا ايندريلن نسنەدن يوز چويروب
كيدرلرسە (فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ) بيل كيم بوندن غيرى برشى يوقدركە حق سبحانه
وتعالى ايستركە كناهلرينك بر مقدارى مقابلەسندە كندولرە بر عقوبت دكدرە (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ
لَفَاسِقُونَ) وتحقيقا كيم خلقدن چوق كيمسە واركە احكامك حدودندن تجاوز ايدوب كفردە
تعصب ايتمشلر (اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ) پس آيا كتاب الهيك حكمنە موافق اولميان حكمى ايسترلر (وَمَنْ اَحْسَنُ
مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا) وكيمك حكمى تكرينك حكمندن يكركدر (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) لام تبيين ايچوندر يعنى بو استفهام بر
كروهە دركە بى شبهە تصديق ايدرلر زيرا اموردە تأمل وتدبر ايدنلر بو كروهدر پس بالضرورە بيلورلر كيم
كوزل حكمدن اوزكە بر حكم خدادن صادر اولمز كوردكلركە عبادة بن الصامت رضى اللّٰه عنه وابن ابى
منافق آراسندە بعض كفتكو اولدى حضرتك مجلسندە بو مضمونلە كە عبادە سويلدى يهود طائفەسندن
بنم خيلى دوستلرم وار ايدى كە بر مصيبت محلندە انلرلە استظهار ايتمك ممكن ايدى ليكن تكرينك و پيغمبرينك
دوستلرينە اكتفا ايدوب قمولرندن واز كچدم ابن ابى ديدى بن نوائب روزكاردن وحوادث ليل ونهاردن
قورقرم يهود طائفەسندن اولان دوستلرمك معاونت مظاهرتلرندن نا اميد وارم حق جل وعلا
بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانە كلان كيمسەلر (لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى اَوْلِيَاءَ)
بو ايكى طائفەيى دوستلر ايدنمكز (بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) بر مقدارلرى بر مقدارينك دوستلريدر
يعنى آنلر برى بريلە دوستلشورسزكە دوستلشمزلر (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ) و هر كيم سزدن
انلرلە دوستلق ايدوب معاونت وموافقتلرينە ميل ايدر (فَاِنَّهُ مِنْهُمْ) بى شبهە كيم اول كونە كمسنە
انلرك زمرەسندندر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) تحقيقا كە حق جل وعلا ستمكار اولان جماعتە

طوغری یول کوسترمز (فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) پس کورکلرنده نفاق خسته لکی اولان کروهی
یعنی ابن ابی واتباعنی کورورسن (يُسَارِعُونَ فِيهِمْ) انلرك دوستلقلرنده شتاب ایدرلر (يَقُولُونَ
نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ) دیرلر قورقریز کیم بزه بر مصیبت که یعنی بویله کمانی ایدرلرکه کفار اهل اسلامه
اوزره غلبه ایدرلر وبو کمانلرین حق سبحانه وتعالی ابطال ایدوب بیوردی (فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ) پس
شاید حق سبحانه وتعالی محمد واصحابیچون فتحی کتوره مراد فتح مکه در یا یهود منازلنك تسخیری (أَوْ أَمْرٍ
مِنْ عِنْدِهِ) یا قتندن بر فرمان کونده ره که یهودك کوکی قتل ایله وسورکو نلکله قلع اولنه (فَيُصْبِحُوا عَلَى
مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ) پس کفر وشکدن جانلرنده صاقلدقلری نسنه اوزره پشیمان اوله لر
(وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا) وایمانه کلانلر بری برینه دیرلر (أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ) بونلرمیدر رسول کیمسه لرکه
تکریه آند ایچدیلر (جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) وحالده که آندلرینك ملغظن کتورمکه چوق جهد ایتدیلرکه
(إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ) علی التحقیق کندولر سزکله در (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ) عملری باطل اولوب
دنیاده وآخرتده اوتورمش اولدیلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ)
هرکیم سزدن دیننادن دونر بو آیت کریمه غیبدن اولان شیئك وقوعندن خبر ویردی زیرا حضرتك اولنو
عهدنده وفوتندن صکره چوق کسنه مرتد اولدی انجق مدینه ده ومکه ده ساکن اولانلردن
وبحرینده عبد القیس طائفه سندن برکسه مرتد اولمدی ومرتد اولانلر کیمسی پیغمبرلکی دعوا ایدن
مسیلمة الکذابه اویدی وکیمسی ذی الخماره تابع اولدی وکیمسی سجاح نام برقارینك نبوتنه معترف اولدی
صکره مرتد اولانلری حق سبحانه وتعالی اهل اسلامك قلیجیله محو ایتدی نته که تفصیلی کتب تواریخده
مسطوردر (فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ) صدر ایته ده مذکور اولان شرطك جوابیدر پس
معنی بویله اولور که ای ایمانه کلانلر سزدن هرکیم دیننندن رجوع ایدر بلا شك ایزد جل جلاله او قسم
کسنه اهلاك ایدوب یرینه برکروه کتورر کیم وصفلری بوکه خدا کندولرین سور یعنی کندولرین طاعته
موفق قیلار وکندولر حق تعالی یی سورلر یعنی طاعتنه منقاد اولورلر (أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) اهل ایمان
اوزره مهربانلق ایدرلر (أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ) کفار اوزره بی رحم ومتغلب اولورلر وبو کروه کیم اولدقلرنده
اختلاف اولنمشدر کیمسی دیدیکه یمن خلقیدرلر وکیمسی سویلدی قادسیه کوننده جنك ایدن جماعتلردر
وبعضی دیدیکه انلر فرس طائفه سیدر وهرکیم ایسه لر شانلری بودرکه (يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) تکرینك
یولنده جنك ایدرلر (وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ) وملامت ایدیجنك ملامتندن قورقزلر (ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) اول صفات مزبوره تکرینك احسانیدر ایستدوکی کسنه یه آنی ویرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ)

وحق جل وعلا قوللرینه احسانی چوق ایدر اهل استحقاقی کما ینبغی بیلور (إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا) بونلردن اوزکه برشئ یوقدرکه احوالکزه استقامت ویرن تکریدر وپیغمبری وایمانه کلانلر یعنی
حضرت محمد المصطفانك اصحابی پس انلری مدح ایدوب بیوردی (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
رَاكِعُونَ) یعنی مدح اولنسون شول کیمسه لرکه نمازی قیلارلر وزکوتی ویررلر وحال بوکه نمازی
وزکوتی دائما ایتدکلرنده خشوع ایدرلر (وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا) وهرکیم تکری وپیغمبری
وایمانه کلانلری دوست ایدینور (فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ) بی شبهه کیم خدانك لشکری کندولردر
غلبه ایدنلر اخبارده کلمشدرکه یهوددن رفاعة بن زید وسوید بن الحارث اسلامه کلدیلر بعده منافق
اولدیلر صحابه دن بعض کیمسه لر انلرله مودت ایدوب مخالطه ایدرلردی حق تعالی انلرك حقنده بو آیتی
منزل قیلوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ) ای ایمانه کلانلر سزدن اسبق کندولره کتاب ویریلان کسنه لردن دینکزی
مسخره لك واوینجاق ایدنانلری ومشرکلری دوستلر ایدینمکز (وَاتَّقُوا اللَّهَ) ودین دشمنلریله دوستلق
ایتمکده تکریدن خوف ایدك (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر اهل ایمان ایدیکز زیرا ایمان صحیحله متصف اولان
کسنه دین دشمنلریله آشنالق ایتمز (وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا) وقچن نمازه قیلمسنه
چیغرسز اول چیغرمغی مسخره لك واوینجاق ایدنورلر کتوردیلرکه مدینهٔ منوره ده بر ترسا وار ایدی هرکاه که مؤذن
اشهد ان محمدا رسول الله سویلردی اول خبیث دیردیکه یلانجی نی تکری یاندرسین اتفاقا برکیجه ترسا
اهل وعیالیله اویونده یاتورکن خدمتکاری وطه سنه آتش کتوردی اندن برشراره منفصل اولوب
کندوینی اهلیله بیله احراق ایلدی (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ) اول استهزا واوینجاق اول سببلهدر
انلر برکروهدرلر فهم ایتمزلر اول استهزاء ایتمده نه کونه ستم وار (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) سویله ای کتاب اهلری
(هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا) برنسنه بزدن عیب بیلوب انکار ایتمزسز (إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا
أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ) مکر بو ایشی که خدانك وحدانیتنه وبزه ایندریلن کتابه وبزدن اسبق ایندریلن کتبه تصدیق
کتوردك (وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ) وآنی عیب بیلمزسزکه علی التحقیق چوغکز ایمانك دائره سندن
چقمشدر (قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ) سویله اول عیب ایتدیککز دیندن بدتر اولان شیدن
سزه خبر ویره یمی (مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ) تکری قتندن ثابت برسزا اولدیغی جهتدن (مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ
وَغَضِبَ عَلَيْهِ) مبتداء محذوفك خبریدر پس تقدیر کلام بوکونه اولورکه اول بدترین شول
کیمسه نك دینیدرکه تکری آنی رحمتندن دور قیلوب اوزرینه خشم ایتدی (وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ

واول بدترد[illegible]ك اربابندن میمونلر وطوكوزلر قیلدی (وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ) واول بدتردین شول كیمسه‌نك دینیدركه طاغوته عبادت ایتدی وطاغوتدن مراد بوزاغودركه یهود اكا عبادت ایتدیلر (أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا) اول ملعون ومغضوب علیه كروه مكان جهتندن غایتله یماندرلر یعنی روز قیامتده یهودك مكانی غایتله بدتردر (وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ) وطوغری یولك ورته‌سندن چوق آزغوندرلر (وَإِذَا جَاءُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا) وقچن سزه كلورلر دیرلر ایمانه كلدك (وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكُفْرِ) وحال بوكه كفرله كیردیلر (وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ) وكندولر انكله چیقدیلر یعنی هر حالده كفر كندولره مصاحب اولمشدر هیچ اندن منفك اولمدیلر (وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ) وایزد ذوالجلال سزدن داناتردر اول شیئه كه انلر صاقلرلردی (وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِنْهُمْ) ویهود قسمندن چوق كیمسه‌یی كوررسن (يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ) حرامی تحصیل ایتمده شتاب ایدرلر (وَالْعُدْوَانِ) وحدی تجاوز ایتمده دخی (وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ) وحرامی یمده دخی (لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ایشلدكلری شیء غایتله یمان ایش ایدی (لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ) نیچون علملر وزاهدلر انلری منع ایتمدیلر یالان سویلكلرندن وحرامی یمكلرندن (لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) یاپدقلری ایش غایتله بد شیء ایدیكه عوامی اوكونه بدشیدن منع ایتمزلردی كتوردیلر كه حضرت صلی الله علیه وسلم مدینه‌یه هجرت ایتمدن اول یهود طائفه‌سنك معیشتنده رفاهیتی وار ایكن قچن سرور كائنات صلی الله علیه وسلم مدینه‌یه هجرت ایتدی یهود طائفه‌سی عداوتنه بل بغلدیلر حق سبحانه وتعالی انلردن بركتی قالدروب معیشتلرینك اولدیغی دبانه سوز سویلمكه شروع ایتدیلر حق سبحانه وتعالی اندن خبر ویروب بیوردی (وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ) ویهود دیدیلر تكرینك الی بغلنمشدر بو عبارت بخلدن كنایتدر یعنی تكری تعالی حاشا بخیلدر بزه برنسنه ویرمز كه معیشتمز واسع اوله (غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ) خیردن الری بغلو اولسون (وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا) ودیدكلری سوز سببیله رحمتدن دور اولسونلر (بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ) بلكه الری آچقدر (يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ) عطا ایدر نیجه ایسترسه یعنی عطاسنده كندوسی مختاردر ایستدیكنی ویرر بیلنمك كرك كیم ید صفات ذاتدن بر صفتدر سائر صفات كبی اكا ایمان كتورمك واجبدر ونه كونا اولدیغن بحث اولنماق كرك (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا) والبته پروردكاردن سكا ایندریلن شیء یهوددن چوق كمسنه‌یه مخالفت امر وكفر آرتورر یعنی انلرده موجود اولان كفر وطغیان سكا منزل اولان قرآن سببیله آرتر نته كه خسته اولان كیمسه صحیح المزاجك غداسن تناول ایدیجك خسته‌لكی آرتر (وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) وارلرنده

دشمنلك وخصومتی براقدق روز جزایه دك كه هیچ سوزلری وكوكلری متفق اولماز (كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ) هركاه كه پیغمبرله جنك ایتمك ایچون آتش یاندررلر حق سبحانه وتعالی آنی سوندررر یعنی هر محل كه جنك ایتمكه بر تدبیر ایدرلر حق تعالی زائل ایدر بر منازعه صالمق ایله ایتدكلری تدبیری بوزر (وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا) ویریوزنده یرمازلق ایتمك ایچون سعی ایدرلر (وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ) وایزد جل جلاله یرمازلق ایدنلری سومز (وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا) وتحقیقا كه كتاب ایه‌سی اولانلر محمد المصطفایه ایمان كتوروب معاصیدن پرهیز ایتسیدیلر (لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) البته ایتدكلری كناهلری كندولردن محو ایدردك (وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ) والبته انلری نازونعمت باغلرینه داخل قیلاردق (وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ) وتحقیقا كیم یهود ونصاری توریه وانجیلی وپروردكارلرندن كندولره ایندریلن نسنه‌یی ایاقلندرسیدیلر یعنی اكر بونلر توریه وانجیلك وسائر كتب سماویه‌نك مقتضاسیله عمل ایتسیدیلر (لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ) البته اوستلرندن وایاقلری آلتندن ییرلردی یعنی كوكدن یغمورله ویردن بتن اشیا سببیله كندولره خیر عظیم حاصل اولوب نعمتلری چوق اولوردی (مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ) اهل كتابدن بر كروه واردر كه احوللری معتدلدر وانلر محمد المصطفایه ایمان كتورنلردر (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ) وانلردن چوق كمسنه واردر كه ایشلدكلری ایش غایتله یمان ایشیدی (يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) ای خدادن شریعتله كوندرلمش اولان ذات پاك پروردكاردن سكا ایندریلن نسنه‌یی جمله خلقه یتشدر (وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ) واكر سكا ایندریلن نسنه‌یی قمو یتشدرمزسن ربكك رسالتنی یتشدرمش اولمزسن (وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ) وحق سبحانه وتعالی سنی خلقك شرندن صاقلر پس رسالتی تبلیغ ایتمده قصور قومه (إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ) بی شبهه كه حق سبحانه وتعالی كفر ایدن كروهه طوغری یول كوسترمز (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ) سویله ای ارباب كتاب اولانلر هیچ برنسنه اوزره دكلسز یعنی بر معتبر دین اوزره دكلسز (حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) حضرت موسی وعیسی علیهما السلام اوزره اینان كتابلری وربكزدن سزه ایندریلن كتابك احكامنی اقامت ایتمدیككزجه واول احكامك اقامتندن بریسی بوكه محمد المصطفایه ایمان كتوره‌سز زیرا جمیع كتب سماویه معجزه صاحبنه تصدیق ایتمكی ایجاب ایدر (وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا) ترجمه‌سی شمدی سبقت ایتدی (فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) پس كفر ایدن كروه اوزره اندوهناك اولمه

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَى) لفظ والصابئون مبتدا اولمغله مرفوع
اولدی وانك خبری محذوفدر سیاق كلام اوزره دلالت ایدروكركدیكه انّ نك خبرندن صكره واقع
اوله لكن اول كلام ارا سنده ادخال اولندی بونكته على الفوریتن اولنمق ایچونكه صابیلر كثرت
ضلال ایله ایمانلری اولنجه اوزرلرینه توبه اولنور غیرلرینك توبه سی بالطریق الاولى حیز قبوله كچر
پس تقدیر كلام بوكونا اولوركه تحقیقا ایمانه كلنلرك ودین یهودیتله تدین ایدنلرك ونرسالرك حكمی
مذكور اوله جق كلامدر وصابیلر دخی انلر كبیدر (مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا) هركیم
انلردن خدانك وحدانیتنه وروز جزانك اولمسنه تصدیق ایدوب كوزل ایش ایشلدیسه (فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه اوزرلرینه قورقو اولور ونه انلر غمناك اولورلر (لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
تحقیقا كیم یعقوب اوشاقلرینك پیمانن الدق (وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رُسُلًا) وانلرك طرفنه پیغمبرلر
كوندردك (كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ) هرگاه كه بر پیغمبر كندولره كلوب تكالیف
شرعیه دن طبعلری سومدیكی شیئله اكا عصیان ایدوب دشمنلك ایتدیلر (فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا
يَقْتُلُونَ) سؤال مقدره جوابدر كویا سؤال اولندیكه پس انلره ایشلدیلر جواب ویرلدیكه بربلوكی
بلانجی طوتدیلر محمد المصطفى وعیسى علیهما السلام كبی سرورلری وبربلوكی اولدردیلر حضرت زكریا
ویحیى علیهما السلام كبی اعزه یی (وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ) دخی بنی اسرائیل كمان ایتدیلركه كندولره
بربلا ومحنت اولماز (فَعَمُوا وَصَمُّوا) پس طوغری یولی كورمكدن كور اولدیلر وحق سوزی ایشتمكدن
صاغر اولدیلر (ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) صكره توبه لری واقع اولمغله حق جل وعلا اوزرلرینه توبه ایتدی
ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ) بعده انلردن چوق كیمسه كور اولدیلر وصاغر اولدیلر (وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ
وایزد جل جلاله ایشلدكلری ایشه بینادر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ) قسم
اولسونكه كفر ایتدی شول كیمسه لركه دیدیلر على التحقیق تكری كندوسی مریم اوغلی مسیحدر (وَقَالَ
الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ) وحضرت مسیح دیدیكه ای یعقوب اوغللری ربم وربكز اولان
خدایه قوللق ایدك (إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ) تحقیقا شان بودركه هركیم تكری یه اورتاق قیلار (فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ) تحقیقا ایزد جل وعلا بهشت جاودانه كیرمسنی آنك اوزرینه حرام ایتدی
وَمَأْوَاهُ النَّارُ) و مكانی دوزخدر (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) وستمكارلره هیچ یاردمجیلر اولمازكه
عقابی كندولردن دفع ایدرلر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ) بی شبهه كیم كفر ایتدی
شول كیمسه لركه دیدیلر تكری تعالى اوچك اوچنجیسیدر بو سوز نصارادن نسطوریه نام فرقه نك

سوزیدركه دیدیلر الوهیت خدا وعیسى ومریم اراسنده مشتركدر وبونلرك هربری معبوددر وتكری
تعالى انلرك بریسیدر (وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ) وحالبوكه وجودده عبادته مستحق هیچ بر معبود یوقدر
بر معبوددن اوزكه واول ایزد ذو الجلالدر عز شانه وعم نواله (وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ) واكر دیدكلری سوزدن
منتهی اولمازلرسه (لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) البته انلردن كفر ایدن كروهه بر دردناك اشكنجه
دكر (أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ) پس ایزد ذو الجلالك طرفنه دونوب اندن مغفرت طلب
ایتمزلرمی (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحالبوكه تكری تعالى كناهكارلره چوق مغفرت ایدر توبه ایدرلرسه كندولرینه
غایتله اسیركر بو استفهامده انلرك كفر اوزره اصرار ایتملرنده تعجب وار (مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ
مریم خاتونك اوغلی حضرت مسیح بر نسنه دكلدر الا بر پیغمبركه (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) كندوسندن
اسبق اولان پیغمبرلر كذشته اولدیلر یعنی حضرت عیسى كندوسندن اسبق اولان رسول كبی بر رسولدر
حق جل وعلا انی بعض معجزاتله مخصوص قیلدی نتكه انلری دخی انلرله مخصوص قیلدی پس اكر تكری تعا
آنك الی اوزره میتلری احیا ایتدی حضرت موسانك الی اوزره دكنكی ایلان قیلدی وبو اغربدر
واكر كندو بی پدر سز وجوده كتوردی حضرت آدمی پدرسز ومادرسز تكوین ایتدی وبو اعجبدر
وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ) وانا سی چوق صدق صاحبیدر (كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ) كندوسی وانا سی ییجك یرلردی
یعنی نته كه ذی روح اولان حیوان غدایه محتاجدر انلر دخی اكا محتاج ایدی پس غدایه محتاج اولان كیمسنه
اله اولمغه لیاقتی اولسونمی (انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ) بق نیجه انلره دلائل توحیدی بیان ایدرز
ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ) صكره بق طوغری سوزك ایشتمسندن نه كونا یوز چویررلر (قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) سویله ایا تكریدن اوزكه قوللق ایدرسز شول كیمسه یه كه سزه زیان
ونه سود یتشدرمكه قدرتی وار یعنی حضرت عیسى علیه السلام كندو ذاتندن نفعكره وضرریكره
قدرتی یوق ایكن نیجه سز آنی تكری ایدنوب عبادت ایدرسز (وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) وخدای جل
وعلا كندودراقوالكزی درست ایشیدن عقائدكزی یخشی بیلن پس انلره كوره سزه سزاكزی ویرر
قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ) سویله ای كتاب ایه لری اولانلر دینكزده حدی تجاوز ایتمك
اوكونه تجاوزكه باطل اوله (وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ) وبر جماعتك آرزولرینه اویمك كه
پیغمبرك بعثتندن اسبق كمراه ایدیلر (وَأَضَلُّوا كَثِيرًا) وچوق كیمسنه كمراه ایتدیلر (وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ
السَّبِيلِ) و پیغمبرك بعثتندن صكره طریق معتدلدن كمراه اولدیلر (لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى
لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) یعقوب اوشاقلرندن كفر ایدنلر حضرت داودك ومریم اوغلی عیسانك

لسانلری اوزره نفرین اولدیلر (ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) اول لعنت و لنعق انلره اول سببله اولدیکه
خدانك فرماننك قبول ایتمیوب تعیین اولنان حدودی تجاوز ایدرلردی (كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ)
بویله ایدیلرکه بر بد ایش ایشلرلردی اندن بری برینی نهی ایتمزلردی (لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) قسم اولسونکه
ایشلدکلری ایش قتی یمان ایش ایدی (تَرَىٰ كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) اهل کتابدن چوق کمسه‌ئی کورورسن که
مسلمانلره ایتدکلری عداوت جهتندن کفر ایدنلرله دوستلق ایدرلر (لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ)
غایتله یمان حالدر او محالکه جانلری کندولری ایلرو کوندردی و او محال بوکه (أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ)
ایزد ذوالجلال اوزرلرینه ابدی خشمندن (وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ) و اشکنجه ده کندولری
همیشه اقامت ایدیجیلر (وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ) واکر خدایه و پیغمبره و اکا
ایندریلن کتابه ایمان کتورسیدیلر (مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ) انلری دوستلر ایدینمزلردی زیرا ایماز
انی منع ایدر (وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ) ولیکن یهوددن چوق کیمسه دائرهٔ ایماندن چقمشلردر
(لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا) قسم اولسونکه ایمان کتورنلره خلقك
قتی عداوتلوسی جهودلری و شرك ایدنلری بولورسن (وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا) و بی
شك بولورسن اهل ایمانه محبت یوزندن آدمیلرك یقینرکی (الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ) شول کیمسه‌لرکه
دیدیلر علی التحقیق بز ترسالرز (ذٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا) اول محبت انلره اندندر اوتری که
کندولردن طوغری سوزلو دانالر و صومعه نشین عابدلر اوار (وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) دخی اول
سببله که حق سوزی قبول ایتمکده سرفرولك ایدوب تکبر ایتمزلر (وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ)
و قچن سید الانامه ایندریلن نسنه‌یی یعنی قرآنی ایشیدرلر (تَرَىٰ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) کوزلرین
قنار کورورسن یاشدن (مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ) طوغری سوزدن بیلدکلری شیدن اوتری (يَقُولُونَ
رَبَّنَا آمَنَّا) دیرلر ای پروردکارمز بو کلامه و بو رسول اولان پیغمبره تصدیق کتوردك (فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِدِينَ) پس قرآنك حق اولدیغنه و محمد المصطفانك نبوتنه شهادت ایدنلرله بزی یاز
(وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ) و بزه نه اولدیکه تکریه و طوغریلقدن بزه کلان شیئه
یعنی قرآنه و محمد المصطفایه ایمان کتورمیز (وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ) و حال بوکه
امید طوترزکه ربمز بزی کوزل عمللو کروهله بهشته داخل قیله استفهام بو مقامده انکار و
استبعاد ایچوندر یعنی صلحا ایله جنته کیرمکه امید ایتدیکمز طمع ایمانمزه باعث و موجب اولدی
پس ایمانه کلمزایسك برامر منکر و مستبعد اولور (فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا) پس حق جل و علا انلره

اخلاصله دیدکلری سوزدن اوتری مکافات ایتدی (جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلرکه اشجاری
التندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) انده علی الدوام اقامتی تقدیر ایتمشلر (وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) و بو
بهشت جاودانك دخولی کوزل ایشلیانلرك مکافاتیدر مرویدرکیم حضرت صلی الله علیه وسلم
حبش اقلیمنه کیدن مهاجرلرله نجاشیه مکتوب شریف یوللادی حضرت جعفر بن ابی طالب مهاجرز
ایله دعوت ایدوب جمله قسیسلر و رهبانی حاضر قیلدی بعده حضرت جعفره فرمان ایتدی که کلام
قدیمدن اوزرینه برمقدار اوقویه حضرت جعفر مریم سوره سن اوقودی حاضر اولانلر انك
استماعندن متأثر اولوب آغلدیلر اندنصکره ایمانه کلدیلر حق جل و علی حقلرنده مزبور اولان درت
آیتی منزل قیلدی (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) و شول کیمسه‌لرکه کفر ایدوب آیتمزی تکذیب ایتدیلر
(أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) اولکروه دوزخك ایه‌لریدر کوردیلرکه سرور کائنات علیه افضل الصلوات
برکون صحابهٔ کرامه دوزخك اشکنجه سن و روز قیامتك زحمتك چوق وصف ایلدی انلردن برکروه
اول سوزلردن متأثر اولوب عثمان بن مظعونك خانه سنده جمع اولوب بونك اوزرینه اتفاق ایتدیلرکه
بقیهٔ عمری صوم ایله و کیجه قیام ایله کچیره‌لر و چرب و نرم اشیایی و اتی یمیه‌لر و قاریلره وارمیه‌لر
و پلاس کیوب عالمده کشت و کذار ایده‌لر و بونی ایمان ایله تأکید ایتدیلر بو کلام سرور کائناتك سمع
شریفنه ایرشنجه انلری ایستیوب بیوردیکه فکر ایتدیککز اشیایه بن مأمور دکلم و بی شبهه کیم
نفسلرکزك اوزریکزه حقی واردر پس اوروج طوتك و افطار ایدك و کیجه نك برمقدارنده قیام ایدوب
و برمقدارنده استراحت ایچون اویقویه وارك زیرا بن کیجه نك برمقدارنده قیام ایدوب و برمقدارنده
استراحت ایچون یاتارم و اوروج طوتارم و افطار ایدرم و چرب و نرم و اتی ییرم و قاریلره کلورم
و بو ایش بنم سنتمدر پس هر کیم سنتمدن اعراض ایدر اول بندن دکلدر بعده حق سبحانه و تعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ
لَكُمْ) تکری تعالی سزکچون حلال قیلدیغی شیلرك پاکیزه‌لرین حرام ایتمك (وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) و حدود الهیه‌یی تجاوز ایتمك که بی شبهه حق جل و علا حدودی تجاوز ایدنلری
سومز (وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ) و تکری تعالی سزه روزی قیلدیغی نسنه‌لردن ییك (حَلَالًا
طَيِّبًا) پاکیزه حلال اولدیغی حالده (وَاتَّقُوا اللَّهَ) و ایزد ذو الجلالدن خوف ایدك (الَّذِي
أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ) شول ایزدکه سز اکا ایمان کتورمشلرسز (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)
حق سبحانه و تعالی سزی مؤاخذه ایتمز لغو ایله آندلریکزده یمین لغو اول یمیندرکه انسان واقع

اولميان شيئك وقوعن كان ايدوب وقوعى اوزره آند ايچريا برعكس وبوكونا يمين ايد نه حق تعالى
مؤاخذه ايتمز (وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَ) وليكن حق تعالى سزى آند لرك بغلمسيله مؤاخذ
ايدر اولدمكه آندلريكزى بوزرسز (فَكَفَّارَتُهُ) اول بوزمغك كناهن محو ايدوب ستر ايدن (اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ)
اون بوقسوله ييجك بيدرمكدر هر مسكينه يارم صاع بغدای يا برصاع اربه (مِنْ اَوْسَطِ
مَا تُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ) عيالكزه يدردكيكز طعامك اورتنجه سندن (اَوْ كِسْوَتُهُمْ) يا اون مسكينك
كيدرمسى بركوملك كه عورتن ستر ايده (اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) يا بر انسانك ازاد ايتمسى (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ)
پس بركيمسه كه بو اوچك بريسن بولماز (فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ) انك كفارهسى اوچ كون پيا پى اوروج
طوتمقدر (ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ) بو مذكور اولان اشيا آندلريكزك كناهن محو ايدوب
ستر ايدنلردر قچن آند ايچوب آنى بوزرسز (وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ) وآندلريكزى بوزمقدن صاقنك
بوزلمسى اولى ولمحق (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ) بو مذكور اولان بيان كبى حق تعالى سزه ايات
بيان ايدر (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاكه سز اوكريمك نعمتنه معترف اولوب خدانن حمد وثناسن ايدهسز
يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّمَا الْخَمْرُ) اى ايمانه كلانلر بوندن غيرى برشئ يوقكه باده ايچمك (وَالْمَيْسِرُ) و
قمار اوينمق (وَالْاَنْصَابُ) وعبادت ايچون قوريلان بوتلر (وَالْاَزْلَامُ) واوقلركه احواللريندن
فهم اولان اشيانك كيفيتن انكله استفسار ايدرلرديكه نته كه بو سورهنك اوائلنده بيان اولنديكى
رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) بو مذكور اولان اشيا ابليس شقينك وسوسه وتزيينندن برمردار القذر
فَاجْتَنِبُوهُ) پس اول مردارلقدن صاقنك (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) تاكه سز اندن اجتناب ايتمك سببيله
زحمتلريندن قورتله سز (اِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ) بوندن اوزكه برنسنه يوقدركيم شيطان ايستركه
اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ) ارا كزده دشمنلق وخصومت صاله شراب
ايچمككزده وقمارى اوينمغكزده (وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ) وايستركيم سزى خدا ى
اكمقدن ونمازى قلمقدن اليقويه (فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ) پس سز انلردن وازكيچيجى ميسنز بو مقامده استفهام
امر ايچوندر يعنى سز بونلرين عيبلرين بيلدكدنصكره استعمالندن وازكچك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ)
وخدايه فرمانبر اولك وپيغمبره دخى فرمانبر اولك (وَاحْذَرُوا) وخدانك وپيغمبرك مخالفتندن صاقنوك
فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ) پس اكر فرمان ايتدكلرى اشيانك قبولندن اعراض ايدرسز (فَاعْلَمُوا اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ) بيلك كيم رسولمز اوزره احكامى اشكارا ايتشرمكدن اوزكه برنسنه واجب دكلدر وآنى ادا
ايتديكه هيچ برقصور قومدى پس بندنصكره عقابه مستحق اولورسز كوردبلركه قچن خمرك تحريمنده بو آيت

نازل اولدى صحابۀ كرامك بعضيسى سويلديكه يا رسول الله كچمش قرندشلريمزك احوالى نيه وارد زيرا
انلر شراب ايچرلريدى وقمار اوينارلريدى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ) ايمانه كلوب كوزل عملر ايشليانلر اوزره بر وبال يوقدر (فِيمَا طَعِمُوا) اول شيدنكه
اوزرلرينه حرام اولمدن اسبق ييديلر (اِذَا مَا اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا) قچن اوزرلرينه حرام اولان اشيادن
پرهيز ايدوب ايمان اوزره ثابت اولديلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وپسنديده ايشلرى ايشلديلر (ثُمَّ
اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا) صكره محرماتدن صاقنوب آنك تحريمنه تصديق ايتديلر (ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُوا) پس
صاقنمقلرى اوزره ثابت اولوب ايولك ايشلديلر (وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) وحق سبحانه وتعالى
ايولك ايدنلرى سوور منقولدركه حديبيه سنه سنده لشكرگاه اسلامده ما ولقدر وليحوحيوانات
پيدا اولديكه صيداولنملرى ال ايله ومزراقله ممكن اولمشدى وازبسكه اهل اسلام عمرهيه احرام
بغلمشلرديكه آنك صيدندن اجتناب ايدوب الم چكرلرديكه نيچون بونلرك آوى بزدن كچدى حق جل وعلا
بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ) اى ايمانه كلانلر البته
حق سبحانه وتعالى سزى تجربه ايدر آودن برنسنه ايله يعنى تجربه ايدهنك معاملهسى كبى سزكله برمعامله
ايدر (تَنَالُهُ اَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ) كه اول صيده اللريكز ومزراقلريكز ايرشر (لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ)
تاكه تكرى تعالى بيله شول كيمسهكه غيبده كندوسندن قورقر حاصل كلام بوكه حق جل وعلا
بو حالى اجرا ايتدى تاكه كندوينى كورميوب كندوسندن خوف ايدنلر اوزكهلرندن ممتاز ومعلوم
اوله (فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ) پس هركيم كه ابتلادنصكره حدى تجاوز ايتدى (فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ)
اكا بردردلى اشكنجه اولور (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ) اى اهل ايمان اولانلر آو اوله
جق نسنهٔ اولدرمك والحال اولدركه سز حجله يا عمره ايله احرام بغلمش سز (وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا) وهركيم
سزدن قصد ايدوب اول صيدى اولدره (فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ) اوزرينه جزا ويرمسى لازم كلور
اولدرديكى حيوان كبى يعنى اول تلاف ايتدوكى صيد كبى برعوض ويره (مِنَ النَّعَمِ) دوه وصغر وقيون
وكچيدن (يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ) انكله حكومت ايدر سزدن ايكى عدالت صاحبى يعنى ايكى كيمسه
اولمكانده صيدك قيمتندن خبردار اولوب بوجزا اول صيد كبيدر ديو حكم ايدرلر (هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ)
اول حالتده كيم جزايه ويريلن حيوان كعبهيه يتشمش برقربان اولوب انده بوغازليوب ايستديكى
برده اولشتره (اَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ) يا اوزرينه كفارت واجب اولور واو بوقسللره ييجك ويره مسندن كه
قتل ايتدوكى آوى صيد كا هدى تقويم ايدوب بهاسيله طعام الوب هر مسكينه صدقۀ فطر مقدارى

ويره (أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا) يا اول طعامك برابري اوروج طوتمقدر كه هر فقيره ويره جكي طعام مقابلنده
بركون صيام ايده (لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ) بو جزا و كفاره ويرمسي صيد ايدن محرم اوزره واجب اولدي تاكه
ايشلديكي ايشك آغرلغني داده (عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ) بوندن اسبق حرم محرمك صيدي خصوصنده واقع
اولان تقصيركزدن حق سبحانه وتعالى تجاوز ايلدي (وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ) وهر كيم بوكونا ايشه
معاوده ايدر حق تعالى اندن انتقام الور (وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ) وحق سبحانه وتعالى حكمنده هر كيمسه
اوزره غالب معصيت اوزره اصرار ايدنه انتقام الودر (أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ) دريانك آوي سزه حلال
قلندي (وَطَعَامُهُ) واندن بيلان نسنه دخي يعني صولر ايچنده ديرلن حيواناتك اولمه سي سزه
حلال قلندي واندن ماكول اللحم اولانكه بالق مقوله سيدر يمسي سزه حلال اولدي (مَتَاعًا لَكُمْ
وَلِلسَّيَّارَةِ) يجنبجك نسنه اولمق ايچون سزه ومسافرلره يعني سزدن مقيم اولان كيمسه تازه بالغي
يجنبجك شئ ايدر و مسافر اولانلر آنك قديدني ازوغه ايدرلر (وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا)
وبيابانك آوي اوزريكزه حرام قلندي مادامكه سزلر احرام بغلمش سز (وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ)
وكندو حكمنه جمع اولنديغكز خدادن خوف ايدك (جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ)
حق جل وعلا كعبه مكرمه كه محترم خانه در خلقك اموري قيامنه سبب قيلديكه قورقوسي اولان
اكا التجا ايدر و تجار طائفه سي آنك سببيله خريد وفروخت ايدرلر و بيچاره اولانلر قتل ونهبدن انده
امين اولورلر (وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ) ومحرم اولان آيي خلقك مهماتنه رابطه قيلدي (وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ)
وقرباني وخلطه لي اولان قربانلري اموراك انتظامنه سبب قيلدي يعني قلائد سببيله قربانلر
حرامزاده لرك تعرضندن امين اولورلر (ذَٰلِكَ) ول مذكور اولان اشيا بوكونه قيلندي (لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) تاكه بيله سزكيم على التحقيق حق سبحانه وتعالى
كوكلرده اولان اشيايي ويرده اولان احوالي بيلور (وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وتاكه
بيله سزكيم بلاشك ايزد جل وعلا هر نسنه يه دانادر (اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) دخي بيلك كيم
على التحقيق ايزد جل جلاله محرماتي ارتكاب ايدنه قتي عقوبتلودر (وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وبيلك كيم
بلاشبهه تكري تعالى محرماتدن پرهيز ايدنه غايتله مغفرت ايدوب اسركر (مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ)
پيغمبر اوزره احكامي يتشدرمكدن اوزكه بر نسنه يوقدر پس احكامي خلقه ايصال ايتدكدنصكره
عهده دن چيقوب انلره بر عذر قالمز (وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ) وحق سبحانه وتعالى
بيلور تصديق وتكذيبدن وفعل وعزيمتدن اول نسنه كه اشكارا قيلارسز واول شيء كه كيزلي

طوترسز (قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ) سويله يا محمد پاك ومردار برابر اولمازلر بو حكم عامدر يعني
اشخاصده واموالده واعمالده وغيرلرنده ايو ويمان آراسنده مساوات منتفيدر (وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ
الْخَبِيثِ) واكر مردار اولان شيئك چوقلغي سكا خوش كلدي زيرا اعتبار حسن وقبحله در نه ازلغه وچوقلغه
(فَاتَّقُوا اللَّهَ) پس محرماتك استحلالنده تكريدن خوف ايدك (يَا أُولِي الْأَلْبَابِ) اي ارباب عقول اولان
كيمسه لر (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) شايد سز عذابدن قورتلوب نعيم ابديه يه نائل اوله سز حضرت عبد الله بن
عباسدن مرويدركه سرور كائناتدن بعض اشخاص چوق مالايعني سؤال ايتديلر پس حضرت صلى الله عليه وسلم
اندن غضبناك اولوب خطبه اوقومسنه شروع ايدوب ديديكه قنغي شيدن سؤال ايلرسكز جواب
ويرورم دردعقب بريسي صوردي كه بنم پدرم قنده در حضرت بيوردي جهنمده در بريدخي قالقوب ديديكه
بنم پدرم كيمدر حضرت اكا بيوردي كه پدرك حذافه در و اول ادمك نسبي غير كيمسه ايله معروف ايدي
بوندن صكره حق جل وعلا بو آيتي منزل ايدوب بيوردي (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اي اهل ايمان اولانلر (لَا
تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) بر نسنه لردن اوتري صورمك كه اكر انلر سزه اشكارا قيلنور
سزي اندوهناك ايدر (وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ) واكر انلردن اوتري صورورسز
اول محلكه قرآن اينديريلور سزه اشكارا قيلنور (عَفَا اللَّهُ عَنْهَا) حق سبحانه وتعالى انلردن واز
كچدي يعني حق سبحانه وتعالى كچمش سؤاللريكزدن واز كچدي پس آنك كبي سؤاللره عودت ايتمك
(وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ) وحق سبحانه وتعالى كناهكزي پوشيده قيلوب عقوبتكزي عجله ايتمز (قَدْ سَأَلَهَا
قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ) بوكونه سؤاللري سزدن اسبق بر كروه پيغمبرلردن صورديلر نته كه قبيله ثمود
حضرت صالحدن بر معجزه طلب ايتديلر (ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ) صكره آنك سببيله
كافر اولديلر يعني معجزه يي مشاهده ايتدكلرندنصكره ايمانه كلمديلر كتورديلركه عمرو بن لحي
اهل جاهليه بوكونه نامعقول ونامشروع ايشلر ابتداع ايتدرديكه بچن برده ولري بش كره طوغر
وصولكي طوغرمسي اركك اوله اول دوه نك قولاغن ياروب قويي ويرديلر واكا نه بنرلردي
ونه سودك آلورلردي واكا بحيره نام قومشلردي وبر كيمسه خسته اولجق سويلردي بو خسته لكمدن شفا
بولورسم بو دوه م باشي اوزره كزوب يورسون وبر كيمسه اندن بر شيئله انتفاع ايتمسون وآني
سائبه ايله تسميه ايدرلردي وبچن قيون مقوله سي ديشي طوغرركند ولره آني الورلردي وبچن اركك
طوغرر آني پوتلرينه ذبح ايدرلردي واكر اركك ايله ديشي طوغرر اركلكي بوغازلميوب ديرلردي وصلت
الانثى اخاها يعني ديشي قرنداشيله بغلندي پس آنك حكمن الدي واكا وصيله ديرلردي وهركاه كه

براکك دوه نك ارقه سندن اون قارن حصوله کلوردی برکوزین چیقاروب ارقه سن یوکدن وبنمکدن
حرام ایدرلردی وهیچ برصودن واوتلاقدن آنی منع ایتمزلردی وکا حامی دیرلردی یعنی ارقه سن یوکدن
وبنمکدن حمایت ایتدی پس ابتداع ایتدکلری اشیانك صحتن حق سبحانه وتعالی رد وانکار ایدوب
بیوردی (ما جعل الله من بحيرة) حق تعالی هیچ مشروع قیلمدی قولاغنی یرتلمش دوه یی (ولا سائبة)
ونه باشی اوزره اوتلرکزن دوه یی (ولا وصيلة) ونه قرداشیله بیوسته اولان قیونی (ولا حام)
ونه ارقه سن حمایت ایتمش دوه یی (ولكن الذين كفروا يفترون على الله الكذب) ولکن کفر ایدنلر
تکری تعالی اوزره یلانی کندولردن بغلرلر (واكثرهم لا يعقلون) وانلرك چوغی حلال وحرامی بیلمزلر
انجق اسلافلرینه تقلید ایدرلر (واذا قيل لهم تعالوا الى ما انزل الله والى الرسول) وقچن
کندولره دینلور خدا ایندردوکی کتابه وپیغمبره کلك (قالوا حسبنا ما وجدنا عليه آباءنا) دیرلر بزه
کافیدر اول آیین که پدرلریمزی آنك اوزره بولدق (اولو كان آباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون)
آیا پدرلرینك آیینی کندولره کافی اولورمی واکر پدرلری برنسنه بیلمیوب طوغری یولی بولمزلردی
یعنی پدرلری برجاهل وکمراه کروه ایدیلر انلره تقلید ایتمه نك فائده سی یوقدر زیرا تقلید
اولنان شخص کرکدر که بریول کوستریجی دانا اوله تاکیم اکا تقلید ایدن تحقیقه واصل
اوله مرویدر که اهل ایمان آرزو ایدرلردیکه کفار ایمانه کله لر وانلرك اوزره تحسر ایدرلردی
پس حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يا ايها الذين آمنوا عليكم انفسكم) ای اهل ایمان اولانلر
جانلریکز اوزره محافظه ایدوب اصلاحنه سعی ایدك (لا يضركم من ضل اذا اهتديتم) کمراه
اولان کیمسه سزه زیان ایتمز قچن سز طوغری یولی بولورسز بیلمك کرك کیم امر بالمعروف ونهی
عن المنکر ایده ودیمسونکیم منکر ایش ایشلیانك ضلالتندن بکا برضرر دکمز (الى الله مرجعكم
جميعا) قمو کزك دونمسی ایزد ذو الجلالك طرفنه در (فينبئكم بما كنتم تعملون) پس سزی آکاه
ایدر اول شیدن که سز آنی ایشلردیکز کتوردیلرکه ترسالردن تمیم وعدی بن بدا تجارت ایچون شام زمیننه
وارمغه عزیمت ایتدیلر انلرله بدیل نام برمسلمان یولداش اولدی قچن شام شهرنه واصل اولدیلر
بدیل خسته اولوب کندو سیله اولان امتعه ونقودی برصحیفه ده یازوب اول صحیفه یی اسبابی
اراسنده مخفی قیلدی بعده مرضی مشتد اولوب یولداشلری تمیم وعدی یه وصیت ایتدیکه متروکاتنی
اهلنه یتشدره لر انلر دخی بورفوت اولدقدنصکره نقود وامتعه سن حوزه تصرفه آلدیلر
اندن آلتونله مزین برتبسی قالدوروب قلان امتعه ونقودی مدینه یه رجوع ایتدکلرنده ورثه سنه

تسلیم ایتدیلر انلر آنی الیجه مالك مفرداتنه مشتمل اولان صحیفه مزبوره یه واقف اولوب انده
یازیلان تبسی مزبوری امتعه ایچنده بولمدیلر تمیم وعدی یه صوردیلر آنلر آنی انکار ایدوب حضرت
صلی الله علیه وسلمك مجلس معلاسنه مرافعه یه چیقدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (يا ايها الذين آمنوا) ای ایمانه کلانلر (شهادة بينكم) آرا کزده اولان اشهاد (اذا حضر احدكم
الموت) قچن بریکزده اولمك علاماتی اماره اولور (حين الوصية) اصمرلمق دمنده (اثنان) خبردر
شهادته یعنی آرا کزده اولان اشهاد ایکی کمسنه نك اشهادیدر (ذوا عدل منكم) لفظ اثنانه صفتلردر
یعنی بو کونه ایکی کمسه عدالت آیه لر اوله لر واقاربکزدن اوله لر (او آخران من غيركم) یا اجنبیلردن
ایکی کمسنه نك اشهادی (ان انتم ضربتم في الارض) اکر سز روی زمینده سفر ایدوب (فاصابتكم مصيبة
الموت) مرکك نشانلری سزه ظاهر اولسه یعنی بو حالتده سز کله اشهاد ایچون اقاربکزدن برکیمسه
بولنمزسه اجنبیلردن ایکی کیمسنه شاهد طوتك بعده اداء شهادتك کیفیتنی بیان ایدوب بیوردی
(تحبسونهما من بعد الصلوة) اول ایکی شاهدی ایکندی نمازندنصکره الیقورسز (فيقسمان بالله)
خدایه آند ایچرلر (ان ارتبتم) شرطك جوابی محذوفدر اوزرلرینه ما قبلی دلالت ایدر یعنی اکر اول
ایکی اجنبینك شهادتنده شك ایدرسز نمازدنصکره قسم ایتمك ایچون انلری الیقویك مضمون قسملری
بوکه (لا نشتري به ثمنا) آندیمزی دنیانك برمالنه بدل قیلمزز (ولو كان ذا قربى) واکر مشهودله
بزه قرابتی اولسه پس اجنبی ایچون بالطریق الاولی یمینمزی بدل ایتمزز (ولا نكتم شهادة الله) وتکری
بزه فرمان ایتدوکی شهادتك اداسنی خفا قلمزز (انا اذا لمن الآثمين) تحقیقا کیم بز اول وقتکه شهادتی
خفا قلورز کنهکارلردن اولورز پس حضرت صلی الله علیه وسلم ایکندی نمازندنصکره منبر شریف
یاننده تمیم وعدی یه آند ایچردیکه بدیلك مالنه خیانت ایتمدیکز وآنی کما هو حقه اربابنه یتشدردکز
انلر مضمون سابق اوزره قسم ایتدیلر پس حضرت صلی الله علیه وسلم بدیلك ورثه سنه فرمان
ایتدیکیم شمدنصکره بونلردن دست تعرضی کوتاه ایدك بعده اول تبسی تمیمله عدینك الندن بولندی
بدیلك ورثه سی انلردن آنی ایستدیلر جواب ایتدیلرکه بز آنی بدیلدن صاتون المشدق بینه مز
اولمدیغی اجلدن انکار ایلدك ارالرنده منازعه چوق اولدی عاقبت حضرتك حضورینه بردخی
مرافعه یه چقدیلر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (فان عثر على انهما استحقا اثما)
پس اکر اطلاع اولندیسه آنك اوزره کیم علی التحقیق اول ایکی شاهد کناهه موجب بر ایش
ایشلدیلرکه ایتدکلری یمینده کاذب ایدیلر (فآخران يقومان مقامهما) انلردن اوزکه ایکی

شاهدانلرك مكانلرنده طوررلر (مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ) شول كيمسه‌لردنكه اولى ولانلر
كند ولردن مستحق اولديلركه كند ولرين شهادت ايتمكه قالدره‌لر يعنى ميتك قبيله سندن قوت
قرابتلريچون شهادته احق اولان ايكى كيمسه اول ايكى شاهدك يرينه شهادت ايتمكه قالقارلر
(فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ) پس اول ايكى آدم خدايه آند ايچرلر بو مضمون اوزره كه (لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا) بلا
شبهه بزم طانقلغمز انلرك طانقلقلرندن اولادر (وَمَا اعْتَدَيْنَا) و بو شهادتده بز حدى تجاوز
ايتمدك (إِنَّا إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ) تحقيقا كيم بز اول محل شهادتمزده تعدى ايدرسه‌ك ستمكارلردن اولورز
بعده حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردىكه بديلك ورثه سندن ايكى آدم اول مضمون اوزره شهادت
ايتسونلر انلردن عمرو بن العاص ومطلب بن ابى وداعه قالقوب وجه مشروح اوزره آند ايچديلر اندن
صكره حضرت حكم ايتديكه تميمى بديلك ورثه سنه ويريله بيلمك كرك كيم شول كيمسه‌لركه اول
آند ايچديلر شاهد ايسه‌لر بو حكم منسوخ اولمشدر زيرا شاهد تحليف اولنمز ويمينه وارثك
يمينى معارض اولماز واكر وصى ايديلر حكم ثابتدر ويمينك ورثه‌يه دونمسى وصيلرك خيانتى ظهور
ايتديكيچوندر زيرا انلرك سوزى مصدق ايدى يمينله امين اولدقلريچون پس خيانتلرى ظهور ايتد بعد
سوزلرى يمينله تصديق اولنماز بلكه خود تغيير دعوى ايچون يمين ورثه‌يه دوندى (ذَٰلِكَ) بو حكم كه
مذكور اولدى (أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا) زياده يقيندركه شهادتى يوزى اوزره
ادا ايده‌لر ايچنده تحريف وخيانت ايتميه‌لر (أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ) واكا چوق يقيندركه
قورقه‌لر آند ايچدكلرندن صكره آندلر مدعيلره دونوب يلانلرى آشكارا اولوب رسوا اولورلر
(وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاسْمَعُوا) وايزد ذوالجلالدن خوف ايدك وسزه امر لنان شيئك ايشتمسنه قولاق
طوتك (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) وتكرى تعالى حدودى تجاوز ايدن كروهى مقصد
اعلايه يتشدرمز يعنى اكر تقوادن دور اولوب وصيتى ايشتمزسز فسقه اولورسز وحق جل وعلا
فاسقلره هدايت ايتمز (يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ) اول كونده كه ايزد ذوالجلال پيغمبرلرى يغر (فَيَقُولُ
مَاذَا أُجِبْتُمْ) پس انلره ديرنه جواب ويريلكز يعنى قچن قوملرى حقه دعوت ايتديكز انلر سزه نه جواب
ويرديلر بو استفهام قوملرك توبيخ ايتمك ايچوندر (قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا) رسل ديرلر سنك
علمك قتنده بزه بيلكى يوقدر (إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ) زيرا على التحقيق سن كندك مخفى
اولان اشيايى كما ينبغى بليجى سن (إِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ) مذكور قيل اول وقتكه خدا
عزوجل سويلدى اى مريم اوغلى عيسى (اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ) خاطره كتور اوزركه

واناكا اوزره ايتديكم احسانى (إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ) اول دمكه سكا جبريل ايله تقويه
ويردم (تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا) بشكده وقرغل اولديغك حالده خلقه سوز سويلرسن
يعنى بو ايكى حالتده سوزين برابردر اصلا ايچنده تفاوت يوقدر (وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ
وَالْإِنْجِيلَ) واول وقتكه سكا اوكرتدم يازمغى واشيانك درست فهم اولنمسى وتوراتى وانجيلى (وَ
إِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي) واول زمانكه چاموردن قوش قليغى كبى دستورمله
ايجاد ايدرسن (فَتَنْفُخُ فِيهَا) پس آنك ايچنده اوفوررسن (فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي) درعقب فرمانمله
اول صورت قوش اولور (وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي) واعماى مادرزادى وابرشى اذنمله بى
علت قيلارسن (وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي) واول محلكه اولمشلرى فرمانمله قبردن چيقاروب احيا
ايدرسن (وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ) واول دمكه بنى اسرائيلى يعنى يهودى سنك قتلندن منع
ايتدم (إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) آشكارا معجزه‌لرله انلره كلديكك دم (فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ) پس بنى
اسرائيلدن كفر ايدنلر ديديلر (إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) بو احياى موتى وبقيه معجزات برشى
دكل الا بر آشكارا جادولق (وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي) واول وقتكه حوارى
جماعتنه پيغمبرلريمك لسانى اوزره امر ايتدم كيم بنم وحدانيتمه ورسولمك كلامنه تصديق ايدك
(قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ) حواريلر ديديلر تكرينك واحدانيتنه ورسولك حق اولديغنه
ايمان كتوردك وسن شاهد اول كه بز مطيع ومنقاد اولمشوز (إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ) ياده كتور اول وقتكه
حضرت عيسانك خواصى ايماننده استحكام پيدا ايتملرندن اول ديديلر (يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ
رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ) اى مريم اوغلى عيسى پروردكارك قادرميدركه كوكدن
برطعاملو سفره اوزريمزه ايندره (قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) حضرت عيسى ديديكه تكريدن
خوف ايدك اكر مؤمنلر ايديكز (قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا) حواريلر تمهيد عذر ايچون ديديلر اندن
يمك استرز (وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا) وعلم مشاهده علم استدلاله منضم اولمغله كوكللريمزك آرامك
استرز (وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا) وبيلمك استرزكه شانى بوكه سن دعواى نبوتده على التحقيق
بزه كرچك ديدك (وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ) واول مائده اوزره كواهلردن اولمق استرز
قچن بزى شهادته دعوت ايدرسن پس حضرت عيسى الحاحلرين وكمال رغبتلرين مشاهده ايديجك دعايه
توجه ايتدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) مريم اوغلى عيسى عليه السلام
ديدى (اللّٰهُمَّ رَبَّنَا) اى صفات كماله جامع اولان ذات پاك اى خداوندمز (أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ

السماء) اوزریمزه کوکدن برطعاملو سفره ایندر (تکون لنا عیدا) اول مائده نك اینمسی کونی
بزه بر بیرام اوله (لاولنا وآخرنا) عصرمزده اولانلره و بزدنصکره کلانلره مرویدرکه احد کونی نازل
اولدی واولجهتدن نصاری احد کوننی بیرام ایدندیلر (وآیة منك) واول مائده سندن نصادربرعلامت
اوله که کمال قدرتك هرکسه نمایان اولسون (وارزقنا) وبزه یکجیجك نسنه ویر (وانت خیر الرازقین)
وسن رزق ویرنلرك یکرکی سین (قال الله انی منزلها علیکم) حق سبحانه وتعالی دیدی علی التحقیق
بن آنی اوزریکزه ایندیریجیم (فمن یکفر بعد منکم) پس هرکیم سزدن کفر ایدر مائده نازل اولدقدنصکره
(فانی اعذبه عذابا) بن شبهه آنی براشکنجه ایله تعذیب ایدرمکه (لا اعذبه احدا من العالمین)
اول عذابی خلقدن برکیمسیه تعذیب اتمم بعده حق تعالی بولوت آراسنده برقرمزی سفره ایندردی
حواریلر اوکنده وضع اولندی حضرت عیسی علی نبینا وعلیه افضل الصلوة والسلام اغلیوب
دیدیکه اللهم اجعلنا من الشاکرین اللهم اجعلنا رحمة ولا تجعلنا مثلة ولا عقوبة صکره قالقوب
ابدست الوب نماز قیلدی اغلیوب سویلدی بسم الله خیر الرازقین بعده سفره نك اورتوکین
قالدروب کوردیلر بربان اولمش بربالق نه پولی ونه تکنی وار یاغ اندن ترشح ایدر باشی یاننده طوز
قویریغی یاننده سرکه قویلمش چوره سنده کراثدن ماعدا جمله سبزوات واردخی بش اتمك
سفره ده وضع اولنمش برینك اوزره زیتون وایکنجی اوزره بال واوچنجی اوزره صاغ یاغ ودردنجی
اوزره پینر وبشنجی اوزره قدید پس شمعون دیدی یاروح الله بو دنیانك طعامندندر یا آخرتك
حضرت عیسی بوردی ایکیسندن دکلدر ولیکن حق سبحانه وتعالی بونی قدرت کامله سیله
اختراع ایتدی سؤال ایتدیککز شیدن یوب شکر ایدك تاکه حق سبحانه وتعالی نعمتنی سزه آرتره
بعده دیدیلر یاروح الله بو معجزه ده برمعجزه دخی کوستر سیدك یعنی آرتردی همان حضرت
عیسی دیدیکه ای بالق خدانك فرمانیله زنده اول بلا توقف بالق جنبشه کلدی صکره اکابوردی
سالقده نیجه ایدك اوکونه اول علی الفورینه بریان اولدی پس حواریلر تهدید ربانیدن خوف
ایدوب اندن یمدیلر حضرت عیسی فرمان ایتدیکه فقرا وخسته لر اندن یمکه دعوت
اولنسونلر حاضر اولدقلرنده بیوردیکه یکلك که بوسزه خدادن برعطادر واوزکه لره بلادر اول
مائده دن بیك اوچیوز آدم یدوب اوزرینه نقصان اثری ظاهر اولمدی وهرفقیرکه آندن
یدی بای اولدی وهرخسته که اندن تناول ایتدی شفا بولدی بعده مائده کوك سمتنه
مرتفع اولوب قوشلق وقتنده اینزدی بومنوال اوزره قرق کون مستمر اولدی وهر ایندکده فقرا

واغنیا

واغنیا واوشاقلر وقاریلر اوزرینه جمع اولوب کل ایدرلردی صکره برکون اینر برکون اینمز قالدی
بعده حق تعالی فرمان ایتدیکه بو مائده دن انجق فقرا وخسته لر یسونلر اغنیا بو حکمدن مضطرب
اولوب شك ایتدیلر وبو معجزه یی حاشا سحره نسبت ایتدیلر حق تعالینك فرمانیله انلردن اوچیوز
اوتوز کیمسه خنزیر قلعنه مسخ اولدی (واذ قال الله یا عیسی ابن مریم ءانت قلت للناس اتخذونی
وامی الهین من دون الله) ومذکور قیل اولوقتیکه ایزد جل جلاله دیدی ای مریم اوغلی عیسی
سنمی خلقه دیدك خدادن اوزکه بنی وانامی ایکی معبود ایدنوك بوسؤال قیامت کوننده واقع
اولور لکن محقق الوقوع اولدیغچون ماضیله تعبیر اولندی وایرادندن مراد کفره نك توبیخ وتبکیتیدر
(قال سبحانك) حضرت عیسی سویلدی شرکدن سنی ای خدا منزه قیلارم (ما یکون لی ان اقول ما لیس لی
بحق) بکا صحیح وجائز دکلکه بکا سزا اولمیان سوزی سویلیم (ان کنت قلته) اکر بو کلامی بن سویلدی
ایدی (فقد علمته) بی شبهه سن آنی بیلدك (تعلم ما فی نفسی) ذاتمده مخفی اولان شیئی سن بیلورسن
(ولا اعلم ما فی نفسك) ومعلوماتنده مخفی قیلدیغك شیئی بن بیلمم (انك انت علام الغیوب)
تحقیقا که سن کذلك پوشیده اولان اشیائی کما ینبغی بیلن (ما قلت لهم الا ما امرتنی به)
خلقه برنسنه سویلدم الا اول نسنه که سن بکا آنك سویلمسین فرمان ایتدك (ان اعبدوا الله
ربی وربکم) که پروردکارم وپروردکاریکز تکریه پرستش ایدك (وکنت علیهم شهیدا ما دمت فیهم)
واوزرلرینه نکهبان ایدم مادمکه آرالرنده ایدم (فلما توفیتنی) پس چون آسمانه قالدرمغله بنی
متوفی قیلدك (کنت انت الرقیب علیهم) سن اوزرلرینه نکهبان ایدك (وانت علی کل شیء شهید)
وسن هر نسنه اوزره مطلع سن (ان تعذبهم فانهم عبادك) اکر انلری معذب قیلارسن بی
شبهه انلر سنك قوللرندر پس مالك اوزره ملکنده ایشلدوکی شیئه اعتراض اولنمز (وان تغفر لهم)
واکر انلره مغفرت ایدرسن نعجزك ودونه اوبر قبیح ایشدر (فانك انت العزیز) زیرا علی التحقیق
سن کذلك هرنسنه اوزره غالب اولان (الحکیم) ایتدیکك ثواب وعقابی صواب قیلرسن (قال الله
هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم) حق جل وعلا دیدی بوکون یعنی قیامت کوننده دیر بوکون
ارباب صدق ولانلره صدقلری کندولره منفعت ایدر (لهم جنات تجری من تحتها الانهار)
انلره برباغلر اولورکه کوشکلری آلتندن ایرمقلر اقر (خالدین فیها ابدا) آنك ایچنده علی الدوام
بی انقطاع مدت اقامتی تقدیر ایتمشلر (رضی الله عنهم) حق تعالی انلردن خشنود اولدی
(ورضوا عنه) وانلر دخی کندولره دکن احسانلردن خشنود اولدیلر (وذلك الفوز العظیم)

وايزد ذوالجلالك رضاسن تحصيل ايتمك اولوقورتمقدر (لله ملك السموات والارض وما فيهن)
كوكلر ويرلر وايچلرنده اولان اشيانك پادشاهلغى حق تعالى يه مخصوصدر (وهو على كل شيء قدير)
وكندوسى هر نسنه يه اوزره توانادر والله تعالى اعلم بالصواب

سورة الانعام مكية وهى مائة وخمس وستون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الحمد لله) جمله اوكمكلر ومدح وثنالر ايزد ذوالجلاله مخصوصدر (الذى خلق السموات والارض)
شول ايزد متعال كه كوكلر ويرى ياراتدى (وجعل الظلمات والنور) وقرانقلقلرى وروشنلكى پيدا
قيلدى (ثم الذين كفروا بربهم يعدلون) بو دلائلدنصكره كفر ايدنلر پروردكارلرينه بوتلرى برابر
طوتارلر (هو الذى خلقكم من طين) كندودر اول قادر ذوالجلال كه چاموردن سزى ايجاد ايتدى
(ثم قضى اجلا) صكره برمدت معينه يازديكه تمام اولنجق انسانك عمرى خلاص اولور (واجل مسمى)
وبرمدت معينه كه منتهى اولنجه قيامت قالقر (عنده) قتنده ثابتدر يعنى انك بيلمسى كندو ذات
باهر الصفاتنه مخصوصدر (ثم انتم تمترون) صكره سز شك ايدرسز يعنى سزده ثابت اولدقدنصكره كه
جميع مخلوقاتى كندوسى ايجاد ايتدى حشر ونشرك اولمسنده شك ايدرسز وبو ايش غايتله سزدن
مستبعددر (وهو الله فى السموات وفى الارض) وكندودر كوكلرده ويرده حقله معبود اولان
(يعلم سركم وجهركم) كيزلى طوتديغكز نسنه‌يى واشكارا قيلديغكز شيئى بيلور (ويعلم ما تكسبون)
وخير وشردن قزانديغكز نسنه‌يى بيلور (وما تأتيهم من اية من ايات ربهم) وكندولره هيچ
برعلامت كلمز پروردكارلرينك علامتلرندن (الا كانوا عنها معرضين) الا انلردن يوز چويروب
ملتفت اولمزلردى (فقد كذبوا بالحق لما جاءهم) پس بى شبهه كه طوغريلغى يالان طوتديلر قچن
كندولره كلدى (فسوف يأتيهم انباء ما كانوا به يستهزؤن) پس على التحقيق كيم كندولره كلدى
اول شيئك خبريكه انكا استهزا ايدرلردى (الم يروا كم اهلكنا من قبلهم من قرن) ايا بيلمزلرميكيم
كندولردن اسبق نيجه اهل زمانه‌يى نابود قيلدق قرن خلقك اغلب مدت عمرلريدر واشهر اقوال اوزره
يتمش سنه‌در (مكناهم فى الارض) اول اهل زمانه‌يى روى زمينده برقرارگاه ومكان قيلدقكه
(ما لم نمكن لكم) اول قرارگاه ومكانى سزه قيلدق يعنى سابقده اهلاك ايتديكمز كروهلره طول
عمر وكثرت مال وقوت بدن ويردككه انلرى سزه ويرمدك (وارسلنا السماء عليهم مدرارا)
ويغمورى اوزرلرينه پى در پى يوللدق (وجعلنا الانهار تجرى من تحتهم) وايرمقلرى كوشكلرى

التندن اقر قيلدق (فاهلكناهم بذنوبهم) پس كناهلرى سببيله كندولرين معدوم قيلدق (وانشأنا
من بعدهم قرنا اخرين) وانلردنصكره برديشقه كروه ايجاد ايتدك (ولو نزلنا عليك كتابا فى قرطاس فلمسوه
بايديهم) واكر اوزريكه كاغدده يازلمش برنسنه ايندروب اللريله انى دكسيدلر (لقال الذين كفروا)
البته كفر ايدنلر سويلرلردى (ان هذا الا سحر مبين) بو برنسنه دكلدر الا برآشكارا جادولق (وقالوا
لولا انزل عليه ملك) دخى كفار ديديلركه نيچون محمد المصطفى اوزره برفرشته ايندريكه بزه سويليه
بو پيغمبردر (ولو انزلنا ملكا لقضى الامر) واكر فرشته ايندرسيدك ايش بتمش قيلنوردى كه نابود اولورلردى
(ثم لا ينظرون) صكره مهلت ويرلمزلردى (ولو جعلناه ملكا) واكر كوندرديكمز رسولى فرشته
قيلسيدق (لجعلناه رجلا) البته انى كشى قيلاردق نته كه جبريلى دحية الكلبى صورتنه قويوب
خلقه كوستردى وبو اول سببدندركه بشر مقوله‌سى ملكك خلقت اصليه‌سن كورمكه تاب
كتورمز مكر انبيا قوت قدسيه ايله انلره مشاهده ايتمكه قدرتلرى اوله (وللبسنا عليهم ما يلبسون)
والبته اول وقتده اوزرلرينه قارشدررق اول شيئى كه شمديكى كندولر نفسلرى اوزره قارشدررلر
بودلر يعنى نته كه شمدى بشرك رسالتنه تصديق ايتمزلر اولزمان دخى ديرلر ما هذا الا بشر مثلكم
چون كفارك بوكونه عناد وجدللرى وارايدى حضرت حق جل وعلا پيغمبره تسليه ايدوب بيوردى
(ولقد استهزئ برسل من قبلك) قسم اولسونكه سندن اسبق چوق پيغمبرلره استهزا اولندى (فحاق
بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزؤن) پس انلرك فعلندن كولوب استهزا ايدنلرى قابلدى شول
شيئك وبالى كه انكله استهزا ايدرلردى (قل سيروا فى الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين) يا محمد
عذابك وقوعنى تسليم ايتميانلره سويله يريوزنده سياحت ايدك صكره بقين كيم پيغمبرلرى يالانجى
ايديرنلرك صوكى نيجه اولدى (قل لمن ما فى السموات والارض) سويله كوكلرده ويرده اولان اشيا كيمك مخلوق
ومملوكيدر بو سؤالدن مراد انلرك الزاميدر (قل لله) سويله حق تعالى يه مخلوق ومملوكدرلر بو كلام
اول جهتدن جواب اولديكه زيرا هر كسك قتنده مسلمدركه جميع موجوداتى حق سبحانه وتعالى ايجاد
ايتدى (كتب على نفسه الرحمة) كندو نفسى اوزره اسركمكى يازدى يعنى حق تعالى فضل وكرمندن
عاصيلره وتوبه ايدنلره رحمت ايتمسنى التزام ايتمشدر (ليجمعنكم الى يوم القيامة) البته سزى روز
جزاده جمع ايدر (لا ريب فيه) قيامت كوننك وقوعنده شك وشبهه يوقدر (الذين خسروا انفسهم)
شول كيمسه‌لركه نفسلرين اوتوزديلر يعنى فطرت اصليه‌لرين وعقللرين كه سرمايه‌لريدر ضايع
قيلديلر (فهم لا يؤمنون) كه انلر ايمانه كلمزلر (وله ما سكن فى الليل والنهار) وكيجه‌ده وكونددزده

ارام ایدنلرکندویه مخلوقدر (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) وکندو دهر ایشدیلان شیء ایشیدیجی هر معلوم
اولان نسنه‌یی بیلیجی (قُلْ أَغَيْرَ اللّٰهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا) سویله تکریدن اوزکه‌یی دوست ایدنورم یعنی خدادن اوزکه‌یی
دوست ایدنیم (فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلری و یری ابتدا ایجاد ایدیجی (وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ) و
کندو درزق ویرر و رزق ویرلمز (قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ) سویله یا محمد تحقیقا بن امر اولندم که (أَنْ
أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ) انقیاد وطاعت ایدنلرک اولی اوله‌یم (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) و بکا دیندی
زنهار تکریه اورتاق قیلنلرک زمره‌سندن اولمه (قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ) سویله تحقیقا بن قورقرم پروردکاریمه عصیان ایدرسم برا اولوکونک اشکنجه‌سندن (مَنْ
يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ) هر کیمه اول اولوکونده اشکنجه کندوسندن رفع اولنور (فَقَدْ رَحِمَهُ) بی
شبهه کیم حق جل وعلا آنی رحمتدن قورتردی و اوزرینه انعام ایتمش اولدی (وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ) و او
عذابک دفع اولنمسی آشکارا قورتلمقدر (وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ) و اکر حق جل وعلا سنی فقر و خسته‌لک
کبی بر ضرر ایله اصابت ایدر (فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ) تکریدن اوزکه آکا قالدریجی یوقدر (وَإِنْ يَمْسَسْكَ
بِخَيْرٍ) و اکر صحت و غنا کبی بر اولوک سکا ایصال ایدر (فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) کندو دخی هر نسنه
اوزره توانا پس آنی حفظ و کا دوام ویرمکه اوکونه قادردر که هیچ برکیمسه آنی ازاله ایتمکه قادر
اولمیه (وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ) و کندو دخی قوللری اوستنه غلبه ایدن (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ)
و کندو دخی ایشنده تدبیرنده ایشن محکم ایدن قوللرین مخفی اولان احوالک درست بیلن منقولدر که
قریشک سفهاسی دیدیلر یا محمد سنک اوتری یهود و نصارایه سؤال ایتدک بزه بویله جواب ویردیلر که
بزده آنک ذکری یوقدر و بز آنی بیلمز پس بزه برکیمسه کوستر که خدانک حق رسولی اولدیغکه شهادت
ایده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً) سویله شهادت ایتمک
جهتندن قنغی شی بیوککدر (قُلِ اللّٰهُ) سویله حق جل وعلا جمله شاهدلردن بیوککدر (شَهِيدٌ
بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) کندو درارامده وارکزده شهادت ایدر (وَأُوحِيَ إِلَيَّ هٰذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ) و بو قرآن
لسان ملکله بکا کوندرلدی تاکه انکله جهنم عذابندن سزی قورقوتدرم (وَمَنْ بَلَغَ) دخی انکله
انذار ایدرم هر کیمه که قرآن ایرشدی عربدن اولمش یا عجمدن (أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللّٰهِ آلِهَةً أُخْرٰى)
سزمی شهادت ایدرسز که تکریله اوزکه معبودلر وار (قُلْ لَا أَشْهَدُ) شهادت ایتدیککز شیئه
بن شهادت ایتمم (قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) سویله بوندن غیری برشیء یوقدر که او بر معبوددر یعنی
سز اوکونه شهادت ایدرسز ولیکن بن بویله شهادت ایدرمکه تکریدن اوزکه عبادته مستحق بر معبود

بوقدر (وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ) و تحقیقا که بن اورتاق قیلدیغکز اشیادن یعنی اصنامدن
بیزارم (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) شول کیمسه‌لر که کندولره کتاب ویردک (يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ)
سرور کائناتی توریة وانجیلده مذکور اولان وصفله بیلورلر نته که اوغوللرن بیلورلر (الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ) مشرکلردن واهل کتابدن جانلرن اوتوزنلر (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) انلر ایمانه کلمزلر
(وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) و کیمدر چوق ستم صاحبی شول کیمسه‌دنکه تکری تعالی
اوزره یالان بغلدیکه سویلدی ملائکه تکرینک قزلریدر و بوتلر قتنده بزه شفاعت ایدرلر
(أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ) یا کیمدر ظالم شول کیمسه‌دنکه خدانک نشانلرینه تصدیق کتورمدی یعنی
قراندن وسائر معجزاتدن اوتری دیدی شعر وسحردرلر (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) تحقیقا شان
بودرکه ستمکار اولنلر عذابدن قورتلمزلر (وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا) و یاد ایت اول کونیکه
انلری یعنی کفره‌یی و معبودلرن بیغرز (ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاؤُكُمُ) صکره توبیخ طریقیله
شرک ایدنلره دیرز قنده در اورتاقلریکز (الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ) شول کیمسه‌لرکه کندولرن تکریه
اورتاقلردر دیو کمان ایدردیکز (ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ) پس معذرتلری برنسنه اولمدی (إِلَّا أَنْ قَالُوا
وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ) الا که دیدیلر پروردکارمز خدایه قسم اولسونکه بز ارباب شرک
دکلدک (انْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰى أَنْفُسِهِمْ) باق نیجه جانلری اوزره یالان سویلدیلر که یمین ایتدیلر کم
بز مشرک دکل ایدک (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) دخی یوق بغلدقلری یالان کندولردن نیجه
نابود اولدی مرویدر که ابوسفیان و عتبه و شیبه و ابی بن خلف والنضر و غیرلری مسجد
الحرامده جمع اولدیلر اول اثناده حضرتک تلاوتنی ایشتدیلر کذشته اولنلرک اخبارن ایشیدوب
نضره دیدیلر محمد نه اوقور اول خبیث دیدیکه اوقودیغنی بیلم انجق طوداقلرن تحریک ایدر کوررم
و کچمشلرک افسانه‌سن سویلر نته که بعض اوقاتده بن کچمشلرک افسانه‌سن سزه سویلرم پس
حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ) دخی کفار قریشدن بر کروه وار که
قرآنی اوقودیغک محل طرفکه قولاق طوترلر (وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً) و کوکللری اوزره پرده‌لر
قیلدق (أَنْ يَفْقَهُوهُ) تاکه آنی فهم ایتمیه‌لر (وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا) و قولاقلرنده بر آغرلق قیلدقکه
آنی ایشتمیه‌لر (وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ) و اکر هر بر معجزه‌که ایسترلر کورسه‌لر (لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) آنی تصدیق
ایتمزلر (حَتّٰى إِذَا جَاؤُكَ يُجَادِلُونَكَ) بر حده دک که سکا کلوب سنکله مباحثه ایتدکلرنده
(يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا) کفر ایدنلر دیرلر (إِنْ هٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ) بو قرآن برنسنه دکلدر

الاّ كچمشلرك افسانه سى (وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ) وكندولر خلقى قرآنك اتباعندن منع ايدرلر (وَ
يَنْأَوْنَ عَنْهُ) ونفسلريله اندن اوزاق اولورلر برقولده بو آيت ابوطالب حقنده نازل اولدى پس
معنى بويله اولوركه انلر يعنى ابوطالب واتباعى محمد المصطفانك ايذاسندن خلقى منع ايدرلر
واتباعندن اوزاق اولورلركه رسالتنه تصديق ايتمزلر (وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ) و
بو ايشده نابود قيلمزلر الاّ كندو جانلرك (وَمَا يَشْعُرُونَ) وبيلمزلركه بوضرر كندولره دكوب غير
كيمسنه دكمز (وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ) واكر كورسيدك چون اتش اوزره بونلر طورمش قيلنورلر
برامر عجيب وغريب كورردك (فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا) پس ديديلر اى كاشكى
بز دنيايه دونمش قيلنوب ربمزك اياتنه تكذيب ايتمسيدك (وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ايمان
زمرەسندن اولسيدق (بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ) بويله دكلدركه دنيايه دونسەلر
ايمانه كلورلر بلكه پوشيده قيلدقلرى نسنه كندولره ظاهر اولدى پس تضجر يوزندن ايمانى آرزو
ايتديلر (وَلَوْ رُدُّوا) واكر دنيايه دونمش قيلنورلر (لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ) البته دونرلردى اول
شيئه كه اندن منع اولنمشلردى (وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) وتحقيقا كه انلر ايمانه كلمكلرينه وعده ويردكلرنده
يلانجيلردر (وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا) دخى دنياده ديرلردى يقين اولان صاغلغمزدن اوزكه
بر صاغلق يوقدر (وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ) وبز قبوردن كونده رلمش قيلنمزز (وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى
رَبِّهِمْ) واكر كورسيدك اول وقتكه پروردكارلرينك جزاسى اوزره مطلع قيلنورلر (قَالَ أَلَيْسَ هَذَا
بِالْحَقِّ) بز دجل وعلا انلره سويلر بعث ونشر درست دكلميدر (قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا) سويلديلر
پروردكاريمز حقيچون بلكه حشر ونشر درستدر (قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ) حق سبحانه وتعالى ديدى پس
اشكنجه نك چاشنيسن الك (بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ) كچمشده ايتديككز كفر سببيله (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ) تحقيقا كيم اوتوزدى شول كيمسه لركه تكرينك كورمسين تكذيب ايتديلر
يعنى حشر ونشر وروز قيامتك وقوعنى انكار ايدنلر اوتوزدى (حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ
بَغْتَةً) بر وقته دككه كندولره قيامت ناكاه كلدكده (قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا)
ديرلر اى پشيمانلغمز حيوة دنيويه ده تقصير ايتديكمز شئ اوزره حاضر اول كه محلك بودر (وَهُمْ
يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَى ظُهُورِهِمْ) وانلر كناهلرك آرقه لرى اوزره كتوررلر (أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ)
آكاه اولك كيم كتوردكلرى نسنه يمان نسنه در (وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ) دخى
يقين اولان صاغلق بر نسنه دكلدر الاّ براوينق وبر بيحاصل مشغوللق (وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ

يَتَّقُونَ) والبته صونكى سراى پرهيزاولانلره يكركدر (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نيچون تعقل ايتمزسز كه
قنغى ايش حقكزده يكركدركتورديلركه ابوجهل شقى سروركائناته ديدى بز سنى يا محمد يلانجى بيلمزز
وصدقك قتمزده محققدر لكن كتوردوكك شيئى تصديق ايتمزز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل
ايدوب بويوردى (قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ) تحقيقا بز بيلورزكيم كفارك ديدوكى ناپسنديده
سوزسنى غمناك قيلر (فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ) پس انلرك سوزينه مقيد اولمه آنى خدايه مفوض
قيل زيرا حقيقتده انلر سنى تكذيب ايتمزلر (وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ) ولكن ستمكارلر
تكرينك آياتنك انكار ايدرلر (وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ) وبى شبهه سندن اسبق پيغمبرلر
تكذيب اولندى (فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا) پس تكذيب اولنمالرى اوزره صبر ايتديلر (وَأُوذُوا)
ورنجيده اولنمالرى اوزره دخى صبر ايتديلر (حَتَّى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا) ياردمز كندولره كلنجه يه دك
(وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ) ونصر ووعد خصوصنده خدانك سوزلرينه دكشديريجى يوقدر (وَلَقَدْ
جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ) وتحقيقا سكا پيغمبرلرك خبرندن كلديكه امتلرندن نه زحمتلر
چكديلر (وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ) واكر سندن يوز چويرملرى اوزريكه اغر اولدى
(فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ) پس اكر ايده بيلورسن كه يرده ياكوكه
برچيقجق شئ پيدا ايدوب (فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ) كه يرين ايچندن ياكوكدن كندولره بر معجزه كتوره سن
انكله بوكلام بيان ايدركه حضرت صلى الله عليه وسلم قومنك اسلامى اوزره غايتله حرصى وار
ايدى كه ايمانه كلملريچون قادر اولسيدى يرك آلتندن ياكوكك يوقارو سندن بر معجزه كتورمكه كتورردى (وَلَوْ
شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى) واكر ايزد جل وعلا ايستسيدى انلرى طوغرى يول بولمسى اوزره متفق
قيلاردى ولكن خواهشى اكا تعلق ايتمدى (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ) پس اولمه انا شئ اوزره حرص
ايتمكله بيلميانلردن اولمه (إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ) دعوتكى ايشتمز الاّ اول كيمسه لركه
فهم وتأمل ايله سوزكى ايشيدرلر واما كفار مقوله سى سوزى ايشتميان اولى كبيدرلر (وَ
الْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ) واولمش اولنلرى حق تعالى كندولرك احيا ايدوب قبوردن كوندررد (ثُمَّ إِلَيْهِ
يُرْجَعُونَ) صكره مكافات ايچون كندو حكمنه دونرلر (وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) دخى كفار
ديديلر ايستدبكمز معجزه لردن نيچون محمد اوزره پروردكارندن بر معجزه اينمدى (قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ
آيَةً) سويله تحقيقا كيم حق سبحانه وتعالى انك اوزره تواناد ركه ايستدكلرى معجزه لردن بر معجزه
ايندره (وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) ولكن چوقلرى بيلمزلركه حق سبحانه وتعالى اكا قادردر

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ) وهيچ برحركت ايديجى حيوان يربوزنده يوقدر (وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ) و
نه قناديله اوچر برا وچيجى هواده (إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ) الا سزك كبى برجماعتلركه احواللرى مضبوط و
ارزاقلرى مقدر اولمشدر (مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ) لوح محفوظده هيچ برنسنه ضايع قيلمدق
هرنه وجوده كلمليدر اكر كلى واكر جزئى انده مذكوردر (ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ) صكره بوامم
پروردكارلرى طرفنه جمع اولنورلر تاكه بربريا اوزره ايتدوكى تعدينك مكافاتى كندولرايچون آلنه
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) وآيتلرمزه تصديق ايتميانكسه لر (صُمٌّ) حق سوزى ايشتمكدن صاغردرلر
وَبُكْمٌ) وتوحيد خصوصنده سوز سويلكدن لالدرلر (فِي الظُّلُمَاتِ) كفر وجهل وعناد قرنلقلرنده
خبط ايدرلر (مَنْ يَشَإِ اللَّهُ يُضْلِلْهُ) تكرى تعالى هركيمك كمراهلغنى ايسترآنى كمراه ايدر (وَمَنْ يَشَأْ
يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) وهركيمك هدايتنى ايسترآنى برطوغرى يول اوزره قيلر (قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ
أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ) سويله بكا خبرويرك اكر تكرينك اشكنجه سى سزه كلورنته كه سزدن اشبق ولنلره
كلدى (أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ) ياسزه قيامت واهوالى كلور (أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ) اياتكريدن اوزكه
بركيمسه چيغررسزكه سزدن عذاب ومشقتى دفع ايده (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سويليجيلر
ديكزكه بوتلر معبودلردر انلره دعا ايدك (بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ) بويله دكلدركه كندوسندن اوزكه
بركيمسه يه چيغررسز بلكه كندويي يالكز چيغررسز (فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ) پس قالديررا ولـ
بلايى كه سزانك قالدرمسنه كندويي چيغررسز (إِنْ شَاءَ) ايسترسه يعنى دنياده مشيتى تعلق
ايدرسه بلايى كفاردن دفع ايدر اما آخرتده دعالرك مستجاب قيلمغه مشيتى تعلق ايتمز (وَتَنْسَوْنَ
مَا تُشْرِكُونَ) واوزناق قيلديغكز اشيايى اونودرسز اولحالده (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ) دخى
تحقيقا سندن اشبق اولان كروهلره پيغمبرلر كوندردك (فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ) پس ايتدكلرى
كفر وتكذيب سببيله شدت فقر وآفتلرله كندولرك كرفتار قيلدق (لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ) تاكه نياز
ايدوب ايتدكلرى ايشدن توبه واستغفار ايده لر (فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا) پس نيچون
عذابمز كندولره كلديجك نياز وتذلل ايتمديلر يعنى كركديكه اول محلده تضرع ايده لر تاكه عذاب كندولردن
مندفع اوله (وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ) وليكن كوكللرى قتى اولمشديكه تضرع ايتمديلر (وَزَيَّنَ
لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وابليس كندولره آراسته قيلدى اول شيئ كه آنى ايشلرلردى يعنى
تضرع وتذلل ايتمكدن هيچ برشيئ كندولرك منع ايتمدى الا كوكللرينك قساوتى وشيطانك
اغواسى (فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ) پس چون اونتديلر اول شيئ كه انكله پندويرلديلر (فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ

أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ) انواع نعمدن هرنسنه نك قپولرك اوزرلرينه اچدق (حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا) تاكه
ويرلدكلرى شيئله شاد اولدقلرنده (أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً) كندولرك ناكهان الدق (فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ)
پس بلا توقف عذابى مشاهده ايتدكلرنده كندولر پشيمان اولديلر (فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا) پس
ستم ايدن جماعتك آخرى كسلدى يعنى دوستلريمزه نصرت ويردك كه جميع كفارى قيرديلر (وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ) وجمله اوكمكلر خلقك پروردكارى اولان تكريه دركه بومقوله اشخاصدن يريوزنى
پاك قيلدى (قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ) سويله بكا خبرويرك اكر تكرى تعالى ايشتمككزى
وكوزلريكزى آلوركه صاغر وكور اولديكز (وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ) وكوكللريكز اوزره مهر اوررسه كه
هيچ برشيئ فهم ايتميه سز (مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ) تكريدن اوزكه قنغى معبود بومذكور اولان
اشيايى سزه كتوررر (انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) بق نيجه آياتى اسلوبدن اسلوبه دوندرورز يعنى
كاه ترغيب وترهيب بابنده كلامى ايراد ايدرز وكاه تذكير وتنبيه ده (ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ) صكره كفار
مقوله سى اندن اعراض ايدرلر (قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ) سويله بكا خبرويرك اكر تكرينك اشكنجه سى
سزه كلور (بَغْتَةً) ناكاه كه وقوعنه برمقدمه اولميه (أَوْ جَهْرَةً) يا آشكاراكه وقوعنه برعلامت
اوله (هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ) ستم ايدن كروهدن اوزكه بركيمسه نابود قيلنورمى يعنى انلر
يالكز اهلاك اولنورلر (وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ) وبز پيغمبرلرى كوندرمزز الا
مؤمنلره بهشت ايله مژده ويريجيلر وكفارى دوزخله قورقيدريجيلر انكه انلرى كوندردككه
اوزرلرينه معجزه لر اقتراح اولنه وانلرله تلهى اولنه (فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ) پس هركيم كه ايمان كتوروب
تقوى وطاعت ايله احوالنى كوزل قيلدى (فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه اوزرلرينه عذابدن
قورقو ونه فوت ثوابدن كندولر غمناك اولورلر (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) وشول كيمسه لركه آيتلرمزه
تصديق ايتمديلر (يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) انلره اشكنجه دكر اول سببله كه تصديق
وطاعت دائره سندن چقشلردى (قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ) سويله سزه ديمم خدانك
مقدوراتى قمده دركه هرنه استرسز كتوره بيلورم (وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ) وسزه ديمم بن مخفى اولان
اشيايى بيلورمكه هرنه صوررسز اندن سزه خبرويرمكه قادرم (وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ) دخى
سزه ديمم كه على التحقيق بن فرشته يم كه قوت ملكيه ايله ايستديكم شيئى اجرا ايتمكه توانايم
(إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ) بن برشيئه پيرولك ايتمم الا اول نسنه يه كه بكا ارسال اولنور (قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ) سويله طريق تمثيل ايله كور بينا ايله برابر اولورمى يعنى جاهل ايله

عالم وبيلى اوزدين ايله بيلى بيلن يكسان اولمزلر (افلا تتفكرون) پس نيچون تأمل ايدوب بيلمزسز
تاكه حق وباطل اراسن تمييز ايده سز (وانذر به الذين يخافون) دخى سكا وحى اولنان شيئله
قورقوت شول كمسنه‌لريكيم قورقرلركه (ان يحشروا الى ربهم) پروردكارلرى طرفنه جمع اولنه‌لر (ليس لهم
من دونه ولى ولا شفيع) او حالده كه پروردكارلرندن اوزكه كندولره نه بر دوست ونه بر
ديلكجى اوله (لعلهم يتقون) تاكه انلر پرهيز ايده‌لر اخبارده كلمشدركه صناديد قريش سرور
كائنات ديديلر عمار وصهيب وبلال كبى قوللرى مجلسكدن دور قيلارسن سكا كلوب سنكله اوتوروق
حضرت صلى الله عليه وسلم بيورديكه بن مسلمانلرى مجلسمدن دور قيلامم ديديلر سن انلرى دور
قيلمديغك صورتده بز سكا كليجك انلره براشارت ايت قالقسونلر تاكيم قرآنى سندن استماع ايده‌لم
حضرت بوكا رضا كوستردى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (ولا تطرد الذين يدعون ربهم
بالغداة والعشى) دخى مجلسكدن دور قيلمه شول كمسنه‌لريكه پروردكارلرى صباح واخشام ذكر ايدرلر
(يريدون وجهه) آنك رضاسن ايستدكلرى حالده يعنى ايتدكلرى ذكرده خدايه اخلاص ايدوب
غير شيئ قصد ايتمزلر (ما عليك من حسابهم من شيئ) انلرك اعمالى حسابندن اوزريكه اصلا
برسنه يوقدر (وما من حسابك عليهم من شيئ) واعمالك حسابندن اوزرلرينه هيچ برسنه
يوقدر (فتطردهم) كه انلرى دور قيله سن (فتكون من الظالمين) نهيك جوابيدر يعنى انلرى
قاومه كه ستمكارلردن اولورسن (وكذلك فتنا بعضهم ببعض) ونته كيم امور دنيويه‌ده
خلقك احوالن مختلف قيلدق امور دينيه‌ده دخى بربلوكلرك بربلوكلرينه مبتلا قيلدقكه فقر
وبيچاره‌لرى ايمانه ايلرو كلمكده اشرافه اوزره تقديم ايلدك (ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من
بيننا) تاكه ديه‌لر بونلرمى دراميزده تكرى تعالى اوزرلرينه ايمان نعمتيله منت ايلدكلر (اليس الله
باعلم بالشاكرين) ايا ايزد جل جلاله نعمت اسلامله معترف اولنلره دانا ترد كلميدر يعنى
انلرى ابو بيلور پس انلرى ايمانه كتورمسنه موفق قيلار كتوردى بيلركه برجماعت حضرتك
حضورينه كلوب ديديلر يا رسول الله چوق كناهلر ايتدك ونيجه ناپسند يده ايشه مرتكب
اولدق توبه واستغفارنه وجهله قيله‌لم حضرت صلى الله عليه وسلم انلره جواب ويرمدى
عتبهٔ نبويه‌دن مأيوس ودنديلر اول اثناده حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(واذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا) وچن ايا تمزى تصديق ايدنكروه سكا كلودلر (فقل
سلام عليكم) سويله عيوب وآفاتدن قورتلمق اوزريكزه اولسون (كتب ربكم على نفسه

الرحمة) پروردكاريكز ذات باهر الصفاتى اوزره رحمت ايتمسنى يازدى يعنى خلقى قبول ايمان وعده
ايله وعدا يتدى (انه من عمل منكم سوءا بجهالة) على التحقيق شان بودركه هركيم سزدن بر يمان
ايش ايشلر بيلمزلكله آلوده اولديغى حالده (ثم تاب من بعده) پس آندنصكره پشيمان اولوب
رجوع ايتدى (واصلح) وايشنى كوزل قيلديكه بردخى يمان ايشك ايشلمسنك تركنه عزيمت
ايتدى (فانه غفور رحيم) پس انلرك جزاسى بوكه تكرى تعالى كندويه كناهن ستر ايدوب
لطف واحسانله كندوبى اسركر (وكذلك نفصل الآيات) ونته كه بوسوزده لحكامى
تفصيل ايتدك مطيع وعاصى ولانلرك حقنده اولان اياتى تفصيل ايده رز (ولتستبين سبيل المجرمين)
وتاكه كنهكارلرك يولى اشكار اوله يعنى حق باطلدن ممتاز اولمق ايچون آنى ايتدك (قل انى نهيت ان
اعبد) سويله على التحقيق بن منع اولندمكه پرستش ايده‌يم (الذين تدعون من دون الله) شول كمسنه‌لره كه
تكريك عبادتندن تجاوز ايدوب كندولرين عبادت ايدرسز (قل لا اتبع اهواءكم) آرزولريكزه
ييرولك ايتمم (قد ضللت اذا) تحقيقا سزه ييرولك ايتسم كمراه اولورم (وما انا من المهتدين) وبز
طوغرى يولى بولنلردن اولمم (قل انى على بينة من ربى) سويله بى شبهه بن ربمك معرفتندن بر
اشكار دليل اوزره‌يم (وكذبتم به) وسز اول دليلى تكذيب ايتديكز (ما عندى ما تستعجلون به)
قتمده‌دكلدر اول شيئ يعنى عذاب آنك وقوعن استعجال ايدرسز (ان الحكم الا لله) عذابك تعجيل وتأخيرنك
فرمانى كيمسنه مفوض دكلدر الا تكريه (يقص الحق) طوغريى برخوش بيان ايدر (وهو خير الفاصلين)
وكندو دربيان ايدنلرك بكركى (قل لو ان عندى ما تستعجلون به) سويله عقابدن استعجال ايتديككز
شيئك وقوعى قدرتمده والمده السيدى (لقضى الامر بينى وبينكم) البته ارامده واراكزده ايش
بتمش قيلنوردى يعنى عذابكزى تعجيل ايدوب سزى نابود قيلاردم (والله اعلم بالظالمين) وحق
سبحانه وتعالى ستم ايدنلرك احوالنه هركسدن داناتردر پس انلره عذابك كلجك وقتنى ابو بيلور
(وعنده مفاتح الغيب) وبوشيده اولان امورك خزينه‌لرى قتنده‌در (لا يعلمها الا هو) آندن
اوزكه بركيمسه انلرى بيلمز (ويعلم ما فى البر والبحر) وبيابانده ودرياده اولان اشيائى بيلور
(وما تسقط من ورقة الا يعلمها) واغاجدن هيچ بر يپراق دوشمز الا آنى بيلور (ولا حبة فى ظلمات
الارض) ونه يرك قرنقلرنده دوشن دانه مراد زمينده دوشن تخمدر (ولا رطب ولا يابس)
ونه برياش ونه بر قورى (الا فى كتاب مبين) الا بر آشكار كتابده مثبتدر واو علم الله دريعنى
مزبورلرك هپسى خدايه نمايا ندر بريسى علمندن غائب اولمز (وهو الذى يتوفيكم بالليل) وكندودر

اول پروردکارکه کیجه سزی یاتوروب محافظه ایدر (وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ) وکوندزده قزاندیغکز
اشیایی بیلور (ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ) صکره کوندزده سزی کوندرر (لِيُقْضَى أَجَلٌ مُسَمًّى) تاکه معین
اولان مدت تمام اوله (ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ) صکره دونه جککز کندو طرفنه در (ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ)
پس ایشلدیککز ایشلردن سزی آکاه ایدر (وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ) وکندودر قوللری اوستنده
غلبه ایدن (وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً) واعمالکز اوزره نکهبانلق ایدوب فرشته لر کوندرر (حَتَّى
إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) بر محله دککه بریکزه اولم کلدککده (تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا) فرشته لرمز آنك روحنی
قبض ایدر (وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ) واروحی قبض ایتمده انلر تقصیر ایدوب تأخیر ایتمزلر (ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ
مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ) صکره امورلرینه مستولی اولوب طوغریلغله حکم ایدن خدانك جزاسی حکمته
دونمش قیلنورلر (أَلَا لَهُ الْحُكْمُ) آکاه اولك کیم اول کونده فرمان کندو ذاتنه مخصوصدر (وَهُوَ أَسْرَعُ
الْحَاسِبِينَ) وکندودر حسابی ایدنلرك تیزرکی (قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) سویله کیمدر
بیابانك ودریانك قرکلقلرندن سزی قورتارر (تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً) وحالده که کندوبی
آشکارا وکیزلیجه چاغروب دیرسز (لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ) قسم اولسونکه اکر
تکری تعالی بزی بو محنت وزحمتدن قورتاره البته نجاتك نعمتی اوزره شکر ایدنلردن اولورز
(قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا) سویله حق جل وعلا سزی اول محنتلردن قورتارر (وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ) واندن
اوزکه هر غمدن دخی (ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ) صکره سز شرك ایتمکه رجوع ایدرسز (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى
أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) سویله حق تعالیدر آنك اوزره توانا اولانکه اوزریکزه بر
اشکنجه بولیه اوستکزدن نته که قوم نوح ولوط واصحاب فیل اوزره بولدیلر (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ)
یاایاقلریکز آلتندن نته که فرعونی اغراق ایتدی وقارونی یره کچوردی (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا) یاسزی
کروه کروه قارشدرر که هر بر کروه برشیئه آرزو ایده کیم او بر کروه آنی ایستمیه پس بوندن آتش
فتنه شعله لنوب (وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) بر مقدارکزه بر مقدارکزك رنج والمن داتدیرر
(انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) بو نیجه آیات وعد ووعید ایله دوندررز یعنی کاه ترغیبی اشعار ایدوب کاه ترهیبی
افاده ایدن کلامی ایراد ایدرز (لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ) تاکه خلق تأمل ایدوب بیله لر (وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ)
وعشیرتك یعنی قریش عذابك وقوعنی تکذیب ایتدیلر (وَهُوَ الْحَقُّ) وحالبوکه آنك واقع اولمسی
درستدر (قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ) سویله بن اوزریکزه نکهبان دکلم که انی تکذیب ایتمکدن
سزی منع ایده یم (لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ) هر برخبره یعنی عذابك اخبارینه بر معین وقت وار

(وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) ویقیننده آنی بیلورسز (وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا) دخی قچن کوررسن
شول کیمسه لریکه آیاتمزده یعنی قرآنك شاننده استهزا وطعنله کفتکو ایدرلر (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ)
انلردن یوز چویر (حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ) بر وقته دککه اندن اوزکه بر سوزه باشلیه لر
(وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ) واکر اعراض ایتمکی ابلیس شقی سکا اونتدرر (فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى
مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) پس خدانك ایتدوکی نهی خاطرکه کلدککدن صکره ستمکار اولانلر کروهله
اوتورمه بو مقامده خطاب حضرت پیغمبره در لکن مراد امتدر مرویدرکیم قچن بو آیت نازل اولدی اهل اسلام
دیدیلر اکر کفار قرآن عظیم الشانه هر استهزا ایتدککده بز قالقمز لازم کلورکه مسجد الحرامده
نه اوتوره لم ونه طواف ایده لم حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ
مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) وپرهیزکار اولنلر اوزره ارباب خوضك اثمندن هیچ برنسنه لازم کلمز
(وَلَكِنْ ذِكْرَى) ولکن انلره پند ویرمك وسوزلرندن کراهیت کوسترمك اوزرلرینه لازمدر
(لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) شاید انلر حیا ایدوب استهزا ایتمکدن اجتناب ایده لر (وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ
لَعِبًا وَلَهْوًا) وبراق شول کیمسه لریکه دینلرین اویناق وفائده سز برایش ایدندیلر (وَغَرَّتْهُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) وکندولرین یقین اولان صاغلق آلدتدی (وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ)
وقرآنله پند ویر تاکه برجان قزاندیغی شیئ سببیله هلاکه تسلیم اولنمیه (لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ) وحالده که تکریدن اوزکه آکا نه بردوست ونه بریاردمجی اوله که عقابی
کندوسندن مدافعه ایلیه (وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا) وعذابدن قورتلمق ایچون
هرفدا اوله جق شیئ فدا ایدرسه کندوسندن آلنماز (أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا) اول
کروه شول کیمسه لردرکه قزاندقلری بد اعمال سببیله عذابه تسلیم اولندیلر (لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ
وَعَذَابٌ أَلِيمٌ) انلره درقینمش صودن ایچمك ودردلی اشکنجه (بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ) ایتدکلری کفر
سببیله (قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا) سویله خدانك عبادتندن تجاوز
ایدوب برشیئه عبادت ایدرمیوزکه نه بزه نفع ایدر ونه بزه ضرر ایدر (وَنُرَدُّ عَلَى أَعْقَابِنَا بَعْدَ
إِذْ هَدَانَا اللَّهُ) واوکیجه لریمز اوزره دونرمیوز تکری تعالی بزه طوغری یولی کوستردکدنصکره
یعنی نه تکرینك عبادتك ترك ایده رز ونه دین اسلامدن دونرز (كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ
فِي الْأَرْضِ) شول کیمسه کبی که جنك اشقیاسی کندوبی عمارتسز صحرایه کوتوردیلر (حَيْرَانَ) یولدن
ازمش سرکردان اولدیغی حالده (لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا) اوکیمسه نك یولداشلری وارکه آنی

طوغری یوله دعوت ایدوب کندویه دیرلر بزه کل معنای تشبیه بودرکیم برکیمسه والعیاذ بالله مرتد
اولور برکیمسه‌یه بکزرکه کاربان اوره‌سندن کندوئی غوللر قاپوب خطرلو صحرایه کتوره‌لر کاربان خلقی که
مؤمنلردر آنی طوغری یوله که شرع یولیدر چیغررلر و غوللر آنی ضلالت صحراسنه چکرلر پس
اکر یولداشلرینه دونرزمره‌لرینه داخل اولوب قورتلور و اکر انلره موافقت ایدوب کیدر کفر وزندقه
اوزره اولور (قل ان هدی الله هو الهدی) سویله تحقیقا تکرینك یول کوسترمسی که اسلامدر
کندودر یول کوسترمك اوزکه‌سی دکل (وامرنا لنسلم لرب العالمین) دخی سویله انکله امر اولندق که
خلقك پروردکارینه اطاعت ایده‌لم (وان اقیموا الصلوة) دخی بزه فرمان اولندیکه نمازی قیلك (و
اتقوه) وانلری اهمال ایتمکدن تکریدن خوف ایدك (وهو الذی الیه تحشرون) وکندودر اول پروردکار که
فرمانی سمتنه جمع اولنورسز (وهو الذی خلق السموات والارض بالحق) وکندودر اول قادر
ذو الجلال که کوکلری ویری براتدی طوغریلق وحکمتله متصف اولدیغی حالده (ویوم یقول کن فیکون
قوله الحق) دخی اول کونده که هرنسنه‌یه دیر وجوده کل درعقب اول شئ وجوده کلور طوغریلغله
متصف اولان سوزی اولملیدر (وله الملك یوم ینفخ فی الصور) دخی تصرف مطلق کندویه‌در اول
کونده که صورده اوفورلور (عالم الغیب والشهادة) پوشیده واشکار اولان اشیایی بیلیجی یعنی عالم
ملك وملکوتده اولان اشیایی کندو بیلور (وهو الحکیم الخبیر) وکندودر ایشلدوکی ایشی کما
ینبغی ایشلیان نهفی اولان اشیایه دانا اولان (واذ قال ابراهیم لابیه آزر) ومذکور قیل
اول وقتیکه حضرت ابراهیم علیه السلام پدری آزره دیدی (اتتخذ اصناما آلهة) ایا بوتلری
معبود ایدنورسن (انی اریك وقومك فی ضلال مبین) تحقیقا بن سنی وعشیرتکی برهویدا ازغونلقده
کوردم (وکذلك نری ابراهیم ملکوت السموات والارض) ونته که انلرك ازغونلقلرك ابراهیمه
کوستردك کوکلرك ویرك عجایب وبدائعنی اکا کوستررز (ولیکون من الموقنین) وتاکه ارباب یقیندن
اوله (فلما جن علیه اللیل رای کوکبا) پس قچن اوزرینه کیجه کلوب قرانلق اولدی بریلدز کوردی یعنی
حضرت ابراهیم بالغ اولمدن اول یا بلوغ وقتنده کوکلرك ویرك عجائبین کندویه بو کونه کوستردك که
زهره یا مشتری نام یلدزی کوردکده حقیقة الحاله واقف اولمق ایچون (قال هذا ربی) دیدی ایا بنم
ربم بودر (فلما افل قال لا احب الآفلین) پس اول وقتکه باتدی دیدی بن باتنلری سومم پس
نیجه انلره قوللق ایده‌رم (فلما رای القمر بازغا) پس قچن آی ابتدا طلوع ایتمش کوردی (قال هذا ربی
دیدی پروردکارم بومیدر (فلما افل) پس غائب اولدقده (قال لئن لم یهدنی ربی) دیدی

بی شبهه اکر پروردکارم بکا طوغری یولی کوسترمز (لاکونن من القوم الضالین) البته ازغون اولان
کروهدن اولورم (فلما رای الشمس بازغة) صکره کونشی افقدن چیقمش کوردکده (قال هذا ربی
دیدی ایا پروردکارم بودر (هذا اکبر) جرمده وروشنلکده بو انلردن بیوکدر (فلما افلت) پس
قچن باتدی وکندویه علامات حدوث ومخلوقیتلری ظاهر اولدی (قال یا قوم انی بری مما تشرکون
سویلدی ای بنم جماعتم علی التحقیق بن خدایه اورتاق قیلدیغکز اشیادن بیزارم (انی وجهت
وجهی للذی فطر السموات والارض) تحقیقا که بن یوزمی کوکلر ویری عدمدن ایجاد ایدن
خدا سمتنه متوجه قیلدم (حنیفا) ادیان باطله‌دن دین حقه مائل اولدیغم حالده (وما انا
من المشرکین) وبن شرك ایدنلردن دکلم (وحاجه قومه) وقبیله‌سی ایدوکی توحید خصوصنده
کندوسیله مباحثه ایتدیلر (قال اتحاجونی فی الله) حضرت ابراهیم انلره جواب ویروب
دیدیکه خدانك وحدانیتی خصوصنده بنمله مجادله ایدرمسز (وقد هدان) وحالبوکه خدا
عزشانه بکا طوغری یولی کوستردی (ولا اخاف ما تشرکون به) وبر وقتده معبودلریکزدن
قورقمم زیرا انلر بکا ضرر ایتمکه قادر دکلدرلر (الا ان یشاء ربی) مکر اول وقتکه پروردکارم
ایستیه که انلرك سمتندن بکا ضرر اصابت ایده (وسع ربی کل شئ علما) خداوندمك دانشی
هرنسنه‌یه احاطه ایتدی (افلا تتذکرون) پس نیچون پند آلوب قادری عاجزدن تمییز
ایتمزسز (وکیف اخاف ما اشرکتم) دخی نیجه شریك قیلدیغکز اشیادن قورقرم (ولا تخافون
انکم اشرکتم بالله) وسز اندن قورقمزسزکیم علی التحقیق سز خدایه اورتاق قیلدیکز
(ما لم ینزل به علیکم سلطانا) شول شیئی که شریك اولدیغنه اوزریکزه برکتاب ایندرمدی
(فای الفریقین احق بالامن) پس مشرك وموحدلردن قنغی کروه امین اولمغه سزاواردر
پس بکا جواب ویرك (ان کنتم تعلمون) اکر بیلوردکزکیم قورقوق قنغی کروهه لازمدر (الذین
آمنوا ولم یلبسوا ایمانهم بظلم) شول کیمسه‌لرکه ایمانه کلوب ایمانلرك شرکله قارشدرمدیلر
(اولئك لهم الامن) اول کروهکه ظلمله آلوده اولمدیلر دوزخده خلود ایتمکدن امین اولمق
کندولره مخصوصدر (وهم مهتدون) وکندولر طوغری یولی بولمشلردر (وتلك حجتنا
آتیناها ابراهیم) دخی بو مذکور اولان استدلاللر بزم دلیل وبرهانمزدرکه حضرت ابراهیمی
اکا ارشاد ایلدك (علی قومه) محذوفه متعلقدر یعنی حضرت ابراهیمه بو استدلالی
ویردك تاکه قومی اوزره احتجاج ایلیه (نرفع درجات من نشاء) علم وحکمتده ایستدیکمز

کمسه‌یه پایه‌لر قالدیرر (ان ربك حكيم عليم) بی‌شبهه کیم پروردکارك قوللرینك مرتبه‌سن
بلند و پست قیلمده درست حکم ایدیجیدر کا مستحق اولانی بخشش ایلور (ووهبنا له اسحق
ويعقوب) دخی حضرت ابراهیمه اسحق نام اوغول ویعقوب نام برنبیره باغشلدق (كلا
هدينا) انلرك هربرینه طوغری یول کوستردك (ونوحا هدينا من قبل) وحضرت ابراهیم وجوده
کلمدن اول حضرت نوحه طوغری یولی کوستردك (ومن ذريته داود وسليمان وايوب ويوسف
وموسى وهرون) دخی حضرت نوحك نسلندن بو مذکور اولان پیغمبرلره مهدی قیلدق (وكذلك
نجزي المحسنين) ونته‌که نوحه واولادینه کوزل مرتبه‌لر ویردك ایولره دخی اکا کوره مرتبه‌لر احسان
ایدرز (وزكريا ويحيى وعيسى والياس) دخی اولعزیزك نسلندن بو اعزه‌لره حقه ییتشدرن
طریق واضحی کوستردك (كل من الصالحين) هربری کوزللکسنه‌لرك زمره‌سندندر (واسمعيل
واليسع ويونس ولوطا) دخی آنك ذریتندن حاصل اولانلری مقصد اعلایه ایصال ایدن سبیلی
کوستردك (وكلا فضلنا على العالمين) وهربرینی نبوتله خلق اوزره تفضیل ایتدك (ومن آبائهم
وذرياتهم واخوانهم) دخی بو پیغمبرلرك بعض پدرلرك وبعض ذریتلرك وبرمقدار قرنداشلرك مهدی
قیلدق (واجتبيناهم) واول پیغمبرلری عالمدن انتخاب ایتدك (وهديناهم الى صراط مستقيم)
وانلری برمعتدل یوله ارشاد ایتدك (ذلك) ولدینکه پیغمبرلر انکله تدین ایتدك (هدى الله
يهدي به من يشاء من عباده) تکری‌یه منسوب اولان دیندر قوللرندن ایستدوکی کمسنه‌یی انکله حقه
ارشاد ایدر (ولو اشركوا لحبط عنهم ما كانوا يعملون) وپیغمبرلر بو علو شانله خدایه اورتاق قیلسیدیلر
البته ایشلدکلری عمالك ثوابی کندولردن نابود اولوب باطل اولوردی (اولئك الذين آتيناهم الكتاب
والحكم والنبوة) اولکروه انبیا شول کمسه‌لردر که کندولره کتابی ومقتضای حقله امورك
فصل ایتمسینی وپیغمبرلکی ویردك (فان يكفر بها هؤلاء) پس اکر کتاب وحکم ونبوته بو کروه
یعنی قریش کفر ایدرلر (فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين) بی‌شبهه کیم انلرك اداء حقوقنه
برکروه مهیا قیلدق که آنلر کافر اولمازلر وآنلر مذکور اولان انبیا واتباعلریدر (اولئك الذين
هدى الله فبهداهم اقتده) اولکروه شول کمسه‌لردر که تکری کندولره طوغری یول کوستردی
پس انلرك هدایتنه تابع اول یعنی توحید واصول دینده آنلره موافق اول (قل لا اسئلكم عليه اجرا)
سویله احکامی تبلیغ ایتمك اوزره سزدن اجرت طلب ایتمم (ان هو الا ذكرى للعالمين) احکامی
تبلیغ ایتمك برشی دکلدر الا خلقه برپند ونصیحت (وما قدروا الله حق قدره) دخی یهود

طائفه‌سی خدانك ذاتنه درست لائق اولان تعظیمی اثبات ایتمدیلر (اذ قالوا ما انزل الله على
بشر من شيء) یعنی دیدیلر حق سبحانه وتعالی انسان مقوله‌سی اوزره هیچ برنسنه ایندرمدی
(قل من انزل الكتاب الذي جاء به موسى) سویله کیم ایندردی شول کتابی که حضرت موسی آنی
کتوردی (نورا وهدى للناس) خلقه ایشغ ویول کوسترمك اولدیغی حالده (تجعلونه قراطيس
تبدونها) او کتابی طومار وصحیفه‌لر قیلارسز که انلری آشکارا ایدرسز (وتخفون كثيرا) وانده
چوق شیئی کیزلرسز یعنی توراتدن خواهشکزه موافق اولان کلامی صحیفه‌لرده یازوب خلقه
آشکارا ایدرسز وطبعکزه موافق اولمیانی صاقلرسز (وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا آباؤكم) دخی
محمد المصطفانك لسانی اوزره اوکرتمش قیلندیکز اول شیئی که نه سز ونه پدرلریکز آنی بیلوردی
یعنی قرآن عظیم الشان توراتده اولمیانی سزه بیلدردی وانده مشکل اولانی آشکار بیان ایتدی
(قل الله) سویله یا محمد جواب بودر که موسی کتوردوکی کتابی تکری تعالی ایندردی (ثم ذرهم
في خوضهم يلعبون) صکره کندولرك براق باطل وخرافاتلرنده اوینارلر (وهذا كتاب) وبو بر
کتابدر که (انزلناه) کندوبی ایندردك (مبارك) چوق نفعلو وفائده‌لو (مصدق الذي بين
يديه) ایلروسنده اولان یعنی سائر کتب سماویه‌یی تصدیق ایدیجی (ولتنذر ام القرى) واول
کتابی ایندردك تاکم مکه خلقنی انکله قورقیده‌سن (ومن حولها) ومکه چورسنده اولانلری
دخی یعنی مغرب ومشرق خلقنی (والذين يؤمنون بالآخرة) واو برجهانك وجودینه تصدیق
ایدنلر (يؤمنون به) بو کتابك حق اولدیغنه تصدیق کتورورلر (وهم على صلاتهم يحافظون)
وانلر نمازلری اوزره محافظه ایدرلر زیرا نماز ایمانك نشانه‌سی ودینك دیرکیدر (ومن اظلم ممن
افترى على الله كذبا) دخی کیمدر زیاده ستم صاحبی شول کمسه‌دن که تکری تعالی اوزره یلان
باغلدی (او قال اوحي الي ولم يوح اليه شيء) یا سویلیه بکا وحی اولندی وحال بوکی کندویه
برنسنه وحی اولنمدی یعنی ادعا ایده که تکریدن فرشته کلدی وبه خبر کتوردی ونفس الامرده
اویله اولمیه بو آیتك سبب نزولی بو ایدیکه دیوان نبوتك کاتبی عبدالله بن سعده حضرت
فرمان ایتدیکه ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين آیتك یازه عبدالله آنك یازمسنه شروع
ایلدی چون ثم انشأناه خلقا آخر محلنه واصل اولدی انسانك خلقتنده واقع اولان اطوار
خلقتدن تعجب ایدوب لسانی اوزره جاری اولدی فتبارك الله احسن الخالقين حضرت اکا
دیدیکه بو کلماتی دخی یاز که آیت بو کونه نازل اولدی عبدالله بوندن شك ایدوب دیدی محمد

بو سوزده صادق ایسه بنم اوزریمه دخی وحی نازل اولدی واگر كاذب ایسه بن دخی آنك كبی
سویلشدم (وَمَنْ قَالَ سَأُنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) دخی كیمدر اظلم شول شیٔ كبی ایندررم دیدی
نته كه بعض اهل شرك دیردی ایستسیدك كلام مجید كبی سوز سویلردك (وَلَوْ تَرٰى اِذِ الظَّالِمُونَ
فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ) واگر كورسیدك اول دمكه ستمكارلر اولمكك شدتلرندن اولورلر (وَالْمَلٰئِكَةُ
بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ) واروا حلرك قبض ایتمك ایچون عذابك فرشته لری الرك آچمشلر (اَخْرِجُوا اَنْفُسَكُمْ
تعنیف ایچون انلره دیرلر جانلریكزی ابدانكزدن چیقارك (اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ) بوكون خوار
ایدیجی اشكنجه ایله مكافات اولنورسز (بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ) اول سببله كه تكری
تعالی اوزره درست اولمیانسنهٔ اطلاق ایدردیكز (وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهٖ تَسْتَكْبِرُونَ) ونشانلرینك
اتباعندن سرفرازلق ایدوب تعظیم ایتمزدكز (وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى) وبی شبهه كیم حساب ایچون
طرفمزه اموال واولاددن مجرد اولدیغكز حالده كلدیكز (كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ) نته كه اول كز
یعنی انا قارننده سزی براتدق (وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ) وسزه احسان ایتدیكمز
اشیائی براقدیكز ارقه لركزده اكسه سنده كه ایچنده هیچ برنسنه صدقه ایدوب ایلرو كوندرمدیكز
(وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمْ) ودیلكجیلركزی سزكله كورمزز (اَلَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ) شول
دیلكجیلركه ربوبیتكزده آنلر اورتاق اولدقلرك كمان ایدردیكز (لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ) خدایه قسم
اولسونكه ارالرنده كسلمك واقع اولدی (وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ) وسزدن ضایع اولدی شول
نسنه لركه شفیع اولدقلرك كمان ایدردكز (اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى) تحقیقا كه ایزد جل
جلاله دانه یی وچكردكی آریجیدر تاكه نباتات واغاجلر اندن پیدا اوله (يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ)
صاغی اولمشدن چیقارر یعنی نشو ونما اهل حیات صاحبی اولان نباتاتی وحیوانی نشو ونماسز اولان
چكردكدن ونطفه دن ایجاد ایدر (وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ) واولمشی زنده دن چیقاریجیدر
یعنی دانهٔ ونطفهٔ نباتات وحیواناتدن حاصل قیلر (ذٰلِكُمُ اللّٰهُ) اول احیایی واماته یی ایدن
ایزد ذوالجلالدر (فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ) پس نیچون عبادتندن یوز چویروب غیر كسنه یه معبود ایدنورسز
(فَالِقُ الْاِصْبَاحِ) كوندزی كیجه سی قرانلغندن صبحی آیرر (وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا) دخی كیجه یی خلق ایچون
آرامگاه قیلدی (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا) وكونش وآیی صایمق نشانلری قیلدی یعنی انلری
ادوار مختلفه اوزره متحرك قیلدی تاكه شهور وسنین انلرله محسوب اوله (ذٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ) اول وجه معلوم اوزره انلره حركت ویرمك هرنسنه اوزره غالب اولان پادشاهك

تقدیریدر (الْعَلِيمِ) كیفیت تدبیری درست بیلن (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ) واودر اول
پروردگاركه سزكچون یلدزلری براتدی (لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) تاكه انلرله بیابانك
ودریانك قرانلقلرنده طوغری یولی بوله سز (قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) بی شبهه كیم
نشانلری روشن ومبرهن قیلدق بر كروهه كه دانش صاحبلریدر زیرا انلرله اول كروه منتفع
اولور (وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) وكندودر اول خدای متعال كه سزی بر جاندن
ایجاد ایتدی (فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ) پس سزه زنده سزه برقرارگاه وآنك ایچنده برمكان ودیعت
وار (قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ) بی شك كیم وحدانیتك دلائلنی بیان ایتدك (لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ)
بر كروهه كه تفكر ایدوب اكلرلر (وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) واودر اول قادر مختاركه
كوك جهتندن صو ایندردی (فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ) پس انكله هر صنفك نباتن چیقاردق
بو معنایی مجمل ذكر ایلدی بعده آنی تفصیل ایدوب بیوردی (فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا) پس اول
نباتاتدن بر یاشل نسنه چیقاردق (نُخْرِجُ مِنْهُ) آندن چیقاررز (حَبًّا مُتَرَاكِبًا) قات قات
اولمش دانه یعنی بغدای خوشه سی (وَمِنَ النَّخْلِ) دخی خرما اغاجندن بر خرما چیقاردقكه
(مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ) شكوفه سندن بری برینه یقین صالقملر (وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ)
دخی انكله چیقاردق اوزمدن باغلر (وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ) وزیتون وناری دخی انكله چیقاردق
(مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) وحالتده كیم اول میوه نك برمقداری بری برینه بكزر وبرمقداری
بری برینه بكزمز (اُنْظُرُوا اِلٰى ثَمَرِهٖ اِذَا اَثْمَرَ) هر آغاجك میوه سنه باقك قچن میوه سین اخراج
ایدر نیجه اوفاق اخراج ایدركه قابل انتفاع دكلدر (وَيَنْعِهٖ) وپشمشه باقك نیجه منفعتلو
وخوش مزه وایری اولور (اِنَّ فِي ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) تحقیقا كه بو مذكور اولان
اشیاده قادر حكیمك وحدانیتی اوزره دلیللر واردر بر كروهه كه ایمان كتوررلر (وَجَعَلُوا لِلّٰهِ
شُرَكَاءَ الْجِنَّ) وبو اشكار دلیللردنصكره خدایه شیاطینی اورتاق قیلدیلر وانلر مجوس
طائفه سیدركه دیدیلر شیطان مقوله سی تكری یه اورتاقدرلر بو وجهله كه خیر قسمنی تكری
ایجاد ایدر واكا یزدان دیرلردی وشر قسمنی شیطان واكا اهرمن اطلاق ایدرلردی (وَخَلَقَهُمْ) وحالبوكه
حق جل وعلا كندولرك براتدی یعنی بیلمشلر ایكن كیم حق تعالی كندولرك ایجاد ایتدی اجنه یی
كندویه اورتاق قیلدیلر (وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ) وكندویه اوغوللر وقیزلر نسبت ایدوب
افترا ایتدیلركه یهود ونصارا دیدیلر عزیر ومسیح تكرینك اوغوللریدر وعرب دیدیلر ملكه

تکرینك قیزلریدر (بِغَيْرِ عِلْمٍ) حقیقة الحاله بیلکیلری یوق ایکن (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَصِفُونَ)
وصف ایتدکلری اشیادن خدا عز وجل منزه اولوب بو وجهله لندی (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
کوکلری و یری ابتدا ایجاد ایدن کندودر (أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ) نیجه اکا اوشاق اولور (وَلَمْ تَكُنْ لَهُ
صَاحِبَةٌ) وحالبوکی اکا قاری یوق ایدی که آندن کندویه اوشاق حاصل اوله (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ)
وهرنسنهٔ کندو یراتدی ولاشك خالق اولانه مخلوق مشابه اولمازکه اکا اوغول اوله (وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وکندو درهرنسنه نك حقیقتنه دانا وهیچ برکمسه علمندن بو مرتبه یه
نائل اولمدی پس اکا برمثل بولنماز وبرکمسنه نك که مثل ومانندی اولمیه اکا اوغول وصاحبه
اولماسی محالدر (ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ) اول صفاتله موصوف اولان خدا پروردکارکزدر (لَا إِلَٰهَ إِلَّا
هُوَ) اندن اوزکه برمعبود یوقدر (خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) هرنسنهٔ ایجاد ایدن کندودر (فَاعْبُدُوهُ) پس اکا
عبادت ایدك (وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) وکندو وسی هرنسنه اوزره نکهبان ومستولیدر (لَا تُدْرِكُهُ
الْأَبْصَارُ) کوزلر اکا احاطه ایتمز (وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) وآنك علمی کوزلره احاطه ایدر (وَهُوَ
اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) وکندو درد قائق اموره مطلع اولان علمی احاطه ایتدوکی شیئه کیمسه احاطه
ایتمیان (قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ) تحقیقا پروردکاریکزدن سزه آشکار ادلیللر کلدی
(فَمَنْ أَبْصَرَ) پس هرکیم حقی کوروب اکا ایمان کتوردی (فَلِنَفْسِهِ) کندو جانیچون آنی کورمش
اولدی زیرا آنك نفعی کندویه دونر (وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا) وهرکیم کورمکدن کور اولوب کمراه
اولدی آنك وبالی اوزرینه اولور (وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ) وبن اوزریکزه نکهبان دکلم بو کلام
حضرت پیغمبرك لسانی اوزره ایراد اولندی یعنی پیغمبر خلق اوزره نکهبان کوندرلمدیکه انلرك
اعمالنه محافظه ایدوب مکافاتلرین ایده زیرا بو حال الخدای ذوالجلاله مخصوصدر آنجق
پیغمبر اولان وجود شریف خلقی انذار ایتمك ایچون ارسال اولندی (وَكَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ)
ونته که کچمش آیتلری تصریف ایتدك آیات قرآنیه یی خوفدن رجایه و وعددن وعیده تبدیل
ایدرز (وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ) و بو تصریفی ایتدك تاکه کفار دیه لر محمد اهل کتابدن بونی درس الدی
(وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) وتاکه قرآنی آشکار اقیلارز برکروهه که بیلورلر زیرا انکله منتفع
اولان انلردر (اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) سکا پروردکارندن وحی اولنان شیئه پیرولك
ایت (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) اندن غیری عبادته مستحق برمعبود یوقدر (وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ) و
تکریه اورتاق قیلنلردن یوز چویر سوزلرینه التفات ایتمه (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا)

واِزد ذوالجلاله ایستسیدی کفار شرك ایتمزلردی (وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) وسنی اوزرلرینه
نکهبان قیلمدق (وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) وسن اوزرلرینه وکیل دکل سن یعنی انلرك ایشی سکا اصمرلنما
مشدر مرویدرکیم اهل اسلام کفارك بوتلرینه طعن ایدرلردی کفار انلره دیدیلر بزم معبودلریمزه
طعن ایتمکدن واز کچرسز یوقسه معبودکزی هجو ایدرز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) واهل شرك خدادن اوزکه عبادت ایتدکلری
اشیایی بد اوصافیله ذکر ایتمك (فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ) که حقدن باطله تجاوز ایدوب بیلکسز
اولدقلری حالده خدای ذوالجلالی ناسزا اوصافله ذکر ایدرلر یعنی کفره نك بوتلرینه سوکمککز شرك
معبودکزك سوکلسنه سبب اولورپس اندن احتراز ایدك تاکه انلر احتراز ایده لر بو آیت کریمه دن
فهم اولنورکه هرچند طاعتك ایشلسندن برمصیبت پیدا اولورکه اول طاعتك ثوابندن بونك
کناهی ارتقدر طاعتك ترك اولنمسی لازمدر (كَذَٰلِكَ) نته که کفارك نظرینه عملرك مستحسن قیلدق
(زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ) هر برکروهه کندو ایشلرك مستحسن قیلدق (ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ)
صکره پروردکارلری طرفنه دردونمکلری (فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) پس حسابا وجزا ایله
ایشلدکلری ایشدن کندولرك اکاه قیلار (وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) واِزد ذوالجلاله
قسم ایتدیلر قسملرینك اشدیله (لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ) اکر ایستدکلری معجزه لردن برمعجزه
کندولره کلور (لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا) البتده اکا ایمان کتوررلر (قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ) سویله
بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه نبوتك نشانلری خدانك قتنده در بنم الده دکل که ایستدیککز
معجزه یی سزه کتوره یم (وَمَا يُشْعِرُكُمْ) وسزه ای مؤمنلر نه بیلدررکیم (أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ)
شاید ایستدکلری معجزه کندولره کلدکده ایمانه کلمزلر (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ)
دخی سزه نه بیلدررکه اوملحل کوکللرك حقی فهم ایتمکدن وکوزلرك آنی کورمکدن دوندررز
(كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ) نته که آیاتدن منزل اولان شیئه تصدیق ایتمدیلر ایلك کز (وَنَذَرُهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) وکندولرك کمراهلقلرنده سرکشته وحیران اولدقلری حالده براقورز (وَلَوْ
أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ) وبی شبهه بز انلره فرشته لری ایندرسیدك نته که ایمانه دعوت
اولندقلرنده دیرلردی اوزریمزه ملائکه اینسیدی ایمانه کلوردك (وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ) وکندولرله
اولمشلر سویلشسیدی نته که اقتراح ایدوب دیرلردی کچمش پدرلریمزی بزه کتورك (وَحَشَرْنَا
عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا) وهرنسنهٔ اوزرلرینه کروه کروه جمع ایتسیدك تاکه خدانك وحدانیتنه

وپیغمبرك رسالتنه شهادت ایدەلر (ما كانوا لیؤمنوا) اولمازدیكه ایمانه كله لر (الا ان یشاء الله) مگر
تكری تعالی ایمانلرك ایسته یه یعنی هیچ برحالده انلردن ایمان صادر اولمازدی الا اول حالده كه حق
سبحانه وتعالی ایمانه كلمكلرك مراد ایده (ولكن اكثرهم یجهلون) ولكن كافرلرك چوغی بیلمزلركه هدایت
كندولره كلسه ایمانه كلمزلر (وكذلك جعلنا لكل نبی عدوا) ونته كم یا محمد سكا دشمنلر قیلدق هر
پیغمبره دشمان قیلدق (شیاطین الانس والجن) بوایكی نوعك كردن كشی وعاصیلری (یوحی بعضهم
الی بعض) بری برینه وسوسه ایدوب خبر صالور (زخرف القول) سوزك باطل وموهی
(غرورا) الدنمق ایچون (ولو شاء ربك ما فعلوه) واگر پروردگارك ایمانلرك ایستیسیدی آنی
اشلمزلردی یعنی پیغمبرلرك دشمنلكی وباطل اولان سوزلرك صالمسین ایتمزلردی (فذرهم وما
یفترون) پس كندولرك دوزدكلری یلانله براق (ولتصغی الیه افئدة الذین لا یؤمنون بالآخرة)
غروراوزره معطوفدر یعنی شیاطین انس وجن بری برینه مموه سوز القا ایدرتاكه روزجزایه
ایمان كتورمیانلر كنسه لرك كوكللری اكا میل ایده (ولیرضوه) وتاكه آنی كندوجانلرینه پسند ایده لر
(ولیقترفوا ما هم مقترفون) وتاكه كناهدن قزانه لر اول شیئی كه كندولر آنی پیدا ایدیجیلردر
(أفغیر الله ابتغی حكما) پس كفاره سویله یا محمد خدادن اوزكه می حكم ایدیجی طلب ایدەرم یعنی الله
تعالیدن غیری حكم ایتمكه بركیمسه طلب ایتمم زیرا حاكم عادل كندودر (وهو الذی انزل
الیكم الكتاب) وحالبوكی كندو در سزه كتابی ایندردی (مفصلا) حق وباطل ایچنده برمرتبه
مبین كه اشتباهی قبول ایتمز (والذین آتیناهم الكتاب یعلمون انه منزل من ربك بالحق) وشول
كیمسه لركه كتابی كندولره ویردك بیلورلركیم علی التحقیق قرآن عظیم الشان طوغریلغله پروردگاریندن
ایندرلمش (فلا تكونن من الممترین) پس شك ایدنلردن اولمه خطاب حضرته در ولكن مقصود امتدر
(وتمت كلمة ربك) دخی پروردگارك سوزی غایته یتشدی (صدقا) اخبار ومواعیدده صدق
اولمق ایچون (وعدلا) واحكام واقضیه ده عدل اولمق ایچون (لا مبدل لكلماته) آنك سوزلرینه
برتبدیل ایدیجی یوقدر (وهو السمیع العلیم) وكندو در هركسك سوزك ایشیدن اسرارلرینه مطلع
اولان (وان تطع اكثر من فی الارض) واگر یریوزنده اولنلرك چوغنه منقاد اولورسن (یضلوك
عن سبیل الله) سنی خدانك یولندن گمراه ایدرلر (ان یتبعون الا الظن) كماندن غیری برشیئه
ایدولك ایتمزلر (وان هم الا یخرصون) وانلر برشیء دكل الا تكری تعالی اوزره یلان دیرلر
(ان ربك هو اعلم) تحقیقا كیم پروردگارك كندوسی هركسدن دانادر (من یضل عن سبیله)

بیلور شول كیمسه كه یولندن آزدر (وهو اعلم بالمهتدین) وطوغری یولی بولانلره كندوسی اعلمدر
(فكلوا مما ذكر اسم الله علیه) پس یییك شول نسنه دنكه ذبح محلنده تكرینك آدی اوزرینه یاد
اولندی (ان كنتم بآیاته مؤمنین) اگر خدانك سوزلرینه ایمان كتوریجیلردكز (وما لكم الا تأكلوا
مما ذكر اسم الله علیه) دخی سزه نه اولدیكه ذبح محلنده اوزرینه خدانك نامی ذكر اولنان شیئدن
یمیه سز (وقد فصل لكم ما حرم علیكم) وحالبوكه سزكچون بیان اولندی شول شیء كه اوزركزه
محرم قیلندی (الا ما اضطررتم الیه) الا محرم اولمامدن شول نسنه كه ضرورت وقتنده اكا محتاج اولدیكز
(وان كثیرا لیضلون بأهوائهم) وتحقیقا چوق كیمسه لر آرزولریله خلقی گمراه ایدرلر (بغیر علم) ❀
بیلمكیسزلكله یعنی حلالی تحریم ایتمه وحرامی تحلیل ایتمه ده بر دلیل وحجتلری یوقدر انجق خواهشلریله
انلری حرام ایدوب خلقی گمراه ایدرلر (ان ربك هو اعلم بالمعتدین) تحقیقا كیم پروردگارك كندوسی
هركیمسنه دن داناتردر حقدن باطله تجاوز ایدنلره (وذروا ظاهر الاثم وباطنه) وگناهك آشكاره
سنی وگیزلیسنی ترك ایدك (ان الذین یكسبون الاثم) بی شبهه كیم گناهی قزانانلر (سیجزون بما
كانوا یقترفون) یقینده قزاندقلری نسنه ایله مكافات اولنورلر (ولا تأكلوا مما لم یذكر اسم الله علیه)
ویمكز شول بوغازلنمشدنكه بوغازلندقده خدانك اسمی عمدا اوزرینه ذكر اولنمدی (وانه لفسق)
وتحقیقا آنك یملسی طاعتك حدندن چقمقدر (وان الشیاطین لیوحون الی اولیائهم) و
بی شبهه كیم شیطانلر كفاردن اولان دوستلرینه وسوسه ایدرلر (لیجادلوكم) تاكه دوستلری
سزكله مباحثه ایدرلر بو طریقله كه سز اولدردیككز شیئی یرسز وتكری تعالی اولدردوكی شیئی
یمزسز (وان اطعتموهم) واگر سز ای اهل ایمان حرامك استحلالنده كفاره منقاد اولورسز (انكم
لمشركون) بلا شبهه سز اهل شرك اولورسز مرویدركیم حضرت حمزه اسلامه كلمدن اول
بركون شكاره كتمشدی غیبتنده ابو جهل شقی سرور كائناته بربی ادبانه حركت ایتدی حضرت حمزه
شكاردن دونیجه آنك نامعقول حركتنی كندویه نقل ایتدیلر هدایت ازلیه وعرق حمیه جوشه
كلوب النده كه كمانله ابو جهلك باشنه برقاج اوروش اوردی بعده كلوب حضرتدن كلمه شهادتی
تلقین ایلدی حق جل وعلا ایكیسنك حقنده بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (او من كان میتا فأحییناه)
دخی یا شول كیمسه كه كفر سببیله اولمش ایدی پس آنی بز زنده قیلدق (وجعلنا له نورا یمشی
به فی الناس) واكا بر ایشیغ قیلدقكه انكله خلق اراسنده یورر (كمن مثله فی الظلمات) شول
كیمسه كبیدركیم صفتی بوكه قرنلقلرده قالمشدر (لیس بخارج منها) انلردن برحالده چیقیجی

دكلدر (كذلك) نته كه اهل ايمان ايچون عملرى آراسته قيلندى (زين للكافرين ما كانوا يعملون) اهل كفر اولنلره ايشلدكلرى شئ بزنمش قيلندى (وكذلك جعلنا في كل قرية اكابر مجرميها) و نته كه مكه ده كنهكارلرك اكابر قيلدق هر كويده كنهكارلرك اكابر قيلدق (ليمكروا فيها) تاكه اول موضعده مكر وحيله ايده لر نته كه رؤساء اهل مكه هر يول باشنده آدميلر قومشلر ديكه طشره دن كلان آدمه ديه لر پيغمبرلكى دعوى ايدن محمد ساحر وشاعردر روا دكلدر اكا بو مقوله سى خلق توابع ايتمكه وكندولرك آزدرمغه اوزكه لردن توانادرلر بو ايشله مخصوص قيلنديلر (وما يمكرون الا بانفسهم) ومكر وحيله ايتمزلر الا كندو جانلرينه زيرا آنك وبالى انلره عائد اولور (وما يشعرون) دخى بيلمزلركه مكرك شآمتى نفسلرينه دوندر منقولدر كه ابو جهل واتباعى ديرلردى بنى عبد مناف هر شرفلريكه وار بزم دخى اكا كوره شرفمز وار ديمديلكه بنى عبد منافدن بر پيغمبر ظاهر اولديكه اكا وحى كلور اكر بزده بوكونه بر كمسنه پيدا اولمينجه راضى اولمازز حق تعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (واذا جاءتهم آية) دخى چون كفار قريشه قرآندن بر آيت كلور (قالوا لن نؤمن حتى نؤتى مثل ما اوتى رسل الله) ديرلر ايمانه كلمزز خدانك پيغمبرلرى ويرلديكى شئ كبى بزه ويرلمينجه (الله اعلم حيث يجعل رسالته) ايزد جل جلاله بخشى بيلور قنغى يرده رساله سنى قيلا (سيصيب الذين اجرموا صغار عند الله) بى شبهه كيم كفرله كنهكار اولنلره برخوارلق دكر خدانك قتندن (وعذاب شديد) وبرقتى اشكنجه دخى (بما كانوا يمكرون) مؤمنلرك حقنده ايتدكلرى مكر وحيله سببيله (فمن يرد الله ان يهديه) پس هر كمسنه كيم تكرى تعالى استركه اكا طريق حقى بيلدره (يشرح صدره للاسلام) سينه سن اسلامك قبولى ايچون كشاده قيلار (ومن يرد ان يضله) وهر كمسنه كه استر آنى كمراه ايده (يجعل صدره ضيقا حرجا) آنك سينه سن قتى طار قيلركه حقى قبول ايتمكدن ممتنع اولور (كانما يصعد في السماء) كويا كه كوك سمتنه چيقيور يعنى حقى قبول ايتمكدن اوده كلو تجركه كويا كوك سمتنه چيقمق استر بو كلام فهمك نهايتسندن كنايتدر (كذلك) نته كه كافر مقوله سنك سينه سن تنك قيلدى (يجعل الله الرجس على الذين لا يؤمنون) تكرى تعالى ايمانه كلميانلرا اوزره عذابى قيلار (وهذا صراط ربك) وبو يعنى دين اسلام پروردكارك بوليدر (مستقيما) طوغرى ايچنده اصلا اكريلك يوقدر (قد فصلنا الآيات) تحقيقا كيم قرآن عظيم الشانك آياتنى بيان ايتدك (لقوم يذكرون) بر كروه ايچونكه نصيحتى قبول ايدرلر (لهم دار السلام) سلامتك محلى يعنى بهشت جاويدان نصيحت پذير اولنلره دور (عند ربهم) پروردكارلرى

قتنده (وهو وليهم) وكندو دردنياده ناصرلرى وعقباده امورلرينه متولى (بما كانوا يعملون) ايتدكلرى اعمال سببيله (ويوم يحشرهم جميعا) وحق سبحانه وتعالى سويلرا اولكونده كه انس وجنى قوبيغر (يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس) اى شيطانلرك كروهى آدميلردن چوق كمسنه لرى اغوا ايدوب توابع ايدنديكز (وقال اولياؤهم من الانس) وآدميلردن شيطانلرك دوستلرى ديديلر (ربنا استمتع بعضنا ببعض) اى پروردكاريمز بريمز بريمزدن منتفع اولدى يعنى شياطين انسدن وانس شياطيندن بهره ياب اولديلر بو معنا ايله كه شياطين آدميلرى افعال قبيحه اوزره دلالت ايتديلر وانس انلرك دلالتنى قبول ايدوب انلره مرتكب اولديلر (وبلغنا اجلنا الذى اجلت لنا) دخى ديديلر معين وقتمزه يتشدك شول وقتكه سن آنى بزه تعيين ايتدك يعنى قبوردن مبعوث اولدق (قال النار مثويكم) سؤال مقدره جوابدر يعنى كويا بريسى صوردى كه ديدكلرى سوزدنصكره حق سبحانه وتعالى كندولره نه بيوردى جواب ويرلديكه كندولره بيوردى آتش قرار كاهكزدر (خالدين فيها) جميع اوقاتده اقامتى ايچنده تقدير ايتديككز حالده (الا ما شاء الله) الا اول وقتكه تكرى تعالى استركه سزى آتشدن زمهريره نقل ايده (ان ربك حكيم عليم) تحقيقا كيم پروردكارك انس وجنله ايشلدوكى ايشده اصابت ايديجيدر احوال واعماللرينه داناندر (وكذلك) ونته كه جنى انسك اضلالندن متمكن قيلدق (نولى بعض الظالمين بعضا) انسدن ظالم اولنلرك برمقدارينى برمقداره مسلط قيلارز (بما كانوا يكسبون) معاصيدن قزاندقلرى شئ سببيله (يا معشر الجن والانس) اى ديولرك وادميلرك كروهى (الم يأتكم رسل منكم) سزدن پيغمبرلر سزه كلمديلرمى كه (يقصون عليكم آياتى) اوزريكزه كلام مجيدمك آيتلرين اوقورلر (وينذرونكم لقاء يومكم هذا) وسزى قورقتدررلر بو كونكزك كورمسندن نه بيلمك كركيم اصح اقوال اوزره رسول فقط انس مقوله سندن اولورلر و بو مقامده اجنه انسله مخاطب اولدقلرندن اوترى رسالت ايكيلرينه نسبت اولندى (قالوا شهدنا على انفسنا) جوابده ديديلر جانلريمز اوزره كواهلق ايده رز يعنى ايتدكلرى كفره اقرار ايدوب عذابه مستحق اولدقلرينه معترف اولديلر (وغرتهم الحيوة الدنيا) وفريب ويرن صاغلق كندولرك الداتدى (وشهدوا على انفسهم انهم كانوا كافرين) وجانلرى اوزره طانقلق ايتديلركه كندولر ايمانسز ايديلر (ذلك) رسلك كلمسى (ان لم يكن ربك مهلك القرى بظلم) اولجهتدندركه پروردكارك كويلر خلقنى ظلملرى سببيله نابود قيلبجى دكلدى (واهلها غافلون) وحالبوكه كندولر بيخبردرلر يعنى حق تعالى نك عادتى بويله جارى اولمديكه بر كويى

خلقنه پیغمبر کوندرمدن اول کندولر غفلتده ایکن اهلاك ایده لکن انلره اول پیغمبر کوندرر
صکره کفر اوزره اصرار ایدوب ایمانه کلمزلرسه کندولرك نابود ایدر (ولكل درجات مما عملوا) دخی
مكلفلردن هر بر فرده ایتدکلری عمل جهتندن پایه لر وار (وما ربك بغافل عما يعملون) و پروردکارك
ایشلدکلری ایشدن غافل دکلدر (وربك الغني ذو الرحمة) و خلقك عبادتندن بی نیاز
اولان پروردکارك مرحمتله سیدر (ان يشأ يذهبكم ويستخلف من بعدكم ما يشاء) ایسترسه
سزی ای عاصیلر کیدروب سزدن صکره خلقدن ایستدیکی کیمسه لری یریکزه قویر (كما انشأكم
من ذرية قوم آخرين) نته که سزی بر بشقه کروهك نسلندن ایجاد ایتدی (ان ما توعدون
لآت) تحقیقا کیم حشر و نشردن وعد اولندیغکز شیء البته کلملیدر (وما انتم بمعجزين)
وسز عزتذو الانتقامی تعجیز ایدیجی دکلسز (قل يا قوم اعملوا على مكانتكم) سویله یا محمد ای
بنم عشیرتم استطاعت و تمکنکزك غایت و نهایتی اوزره ایشلك بو امر تهدید ایچوندر
وحاصل معنی بوکه کفر و عداوتکز اوزره ثابت اولك که (انی عامل) على التحقيق بن اسلام اوزره صبر
وثباتدن مأمور اولدیغم نسنه یی ایشلیجیم (فسوف تعلمون من تكون له عاقبة الدار) که یقینده
بیلورسز کیمدرکه کندو یه بو جهانك کوزل نتیجه سی اولور (انه لا يفلح الظالمون) تحقیقا شاذ
بودرکه ستمکار اولنلر قورتولمازلر کتوردیلرکه عرب مشرکلرینك دأبی بویله ایدیکه اکینلرندن
وطوارلرندن بر حصه تکری تعالی یه و بر حصه بوتلرینه تعیین ایدرلر تکری تعالی یه تعیین
ایتدکلری حصه نی فقرایه و قوناقلره صرف ایدرلردی و بوتلرینه تعیین قیلدقلری حصه نی آنلرك
خادملرینه نفقه قیلرلردی پس اول وقتکه خدایه معین اولان حصه ایو کلوردی بوتلرینك حصه سیله
آنی دکشدیررلردی واکر بوتلرینك حصه سی بخشی کلوردی آنلره زیاده محتاجلری ایچون حالی اوزره
قورلردی حق سبحانه و تعالی بو احواللرندن خبر ایدوب بیوردی (وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والانعام
نصيبا) و ایزد ذو الجلاله براندیغی اشیادنکه اکین و طوارلردن بر بهره قیلدیلر (فقالوا هذا لله
بزعمهم) پس باطل کمانلریله دیدیلر بو نصیب تکری یه در (وهذا لشركائنا) و بو نصیبا ورتاقلریمزه در
یعنی اول نسنه لرکه کندولرك خدایه اورتاق قیلدیلر (فما كان لشركائهم فلا يصل الى الله)
پس اول شیء که اورتاقلرینه ایدی خدایه ایرشمز یعنی تکرینك حصه سنه صرف اولنمق یرلرده اورتاقلرینك
حصه سی صرف اولنمزدی (وما كان لله فهو يصل الى شركائهم) و اول نسنه که تکری یه ایدی اورتا
قلرینه ایرشر یعنی خدایه معین اولان حصه نك بخشی کلوردی آنی اورتاقلرینه ویررلردی.

شاء ما يحكمون) ایتدکلری حکم غایتله بد حکم ایدی (وكذلك) و نته که قربانك قسمنده شیطان
کفاره ایشلرك مستحسن قیلدی (زين لكثير من المشركين قتل اولادهم) ارباب شرکدن چوق
کسنه لره اوشاقلرینك اولدرمسین تحسین ایتدی (شركاؤهم) اجنه دن اولان اورتاقلری
(ليردوهم) تا که اغوا سببیله کندولرك هلاکه دوشه لر (وليلبسوا عليهم دينهم) و تا که دینلرکه
حضرت اسمعیل دینیدر اوزرلرینه قارشده لر (ولو شاء الله ما فعلوه) واکر حق جل و علا
ایستسیدی اهل شرك کندولره حزین اولان شیء ایشلمزلردی (فذرهم وما يفترون) پس کندولرك
بغلدقلری یلانله براق (وقالوا هذه انعام وحرث حجر) دخی دیدیلر بونلر یعنی بوتلرینه قیلدقلری حصه حرام
اولمش طوارلر و اکینلردر (لا يطعمها الا من نشاء) انلری بر کیمسه دادمز مکر بر کیمسه که بز آنی ایسترز
بزعمهم) کمانلریله یعنی بو سوزی بی حجت و برهان دیرلر (وانعام حرمت ظهورها) دخی دیدیلر بونلر
یعنی بحائر و سوائب و حوامی بر طوارلردرکه ارقه لرینك بنلمسی حرام قیلنمشدر (وانعام) دخی
دیدیلر بونلر یعنی بونلره اولان قربانلر بر طوارلردرکه (لا يذكرون اسم الله عليها) تکرینك آدین
اوزرلرینه ذکر ایتمزلر ذبح محلنده بو جمله محکی اولان کلامدن دکلدر ایچون موصوفی غیرپسندن
تمییز و تعیین ایتمك ایچون ذکر اولندی (افتراء عليه) بو مذکور اولان اشیاده ایزد ذو الجلال
اوزره نادرست افترا ایدرلردی (سيجزيهم بما كانوا يفترون) بلاشبهه حق سبحانه و تعالی
کندولره افترالری سببیله سزا ایدر (وقالوا ما في بطون هذه الانعام خالصة لذكورنا) دخی
دیدیلر بو طوارلرك یعنی بحیره و سائبه لرین قارننده اولان یوری مقوله سی ارککلریمزه مخصوصدر
اکر صاغ طوغرلر (ومحرم على ازواجنا) و قاریلریمزه اوزره حرام اولمشدر (وان يكن ميتة فهم
فيه شركاء) و اکر اول یوری اولمش اولور یعنی میت طوغرادکك و دیشلر ایچنده اورتاقلردر (سيجزيهم
وصفهم) بلاشبهه حق سبحانه و تعالی انلره یلانی وصف ایتملرینك جزاسین ویرر یعنی سویلدکلری
یلانك مقابله سنده کندولرك معذب ایدر (انه حكيم عليم) تحقیقا کیم حق سبحانه و تعالی حلالی
حرام ایدنلرك و حرامی حلال قیلانلرك عقابنده حکم ایدیجی احواللرینه کما ینبغی دانادر (قد
خسر الذين قتلوا اولادهم سفها) بی شبهه کیم و توزدی شول کیمسه لرکه اوشاقلرك خفت
عقللرندن اوتری اولدردیلر (بغير علم) بی دانش اولدقلری حالده کیم اولادلرینك رزقنی ویرن حق
تعالیدر (وحرموا ما رزقهم الله) و کندولره ایزد ذو الجلال بحائر و سوائبدن روزی قیلدیغی
شیء حرام ایتدیلر (افتراء على الله) تکری تعالی اوزره محکم یلان بغلدیلر (قد ضلوا) بی شبهه کیم

انلر آزدیلر (وما كانوا مهتدين) و طوغری یولی بولمش دکل ایدیلر (وهو الذي أنشأ جنات معروشات) وکندو داول پروردکارکه آغاجلر اوزره اوزمی قالدرلمش باغلر ایجاد ایتدی (وغير معروشات) و اوزمی قالدرلمش یعنی یرپوزی اوزره اوزمی قالمش باغلر دخی ایجاد ایتدی (والنخل والزرع مختلفا أكله) دخی خرما آغاجنی و اکینی ایجاد ایتدی و حالده که هر بریسنك یمشی هیئت و کیفیتده اختلاف تقدیر اولنمش (والزيتون والرمان متشابها وغير متشابه) دخی زیتون و ناری پیدا ایتدی و حالده که افرادلری رنك و چاشنیده بری برینه بکزه مش و بری برینه بکزه ممش (كلوا من ثمره إذا أثمر) هر بریسنك یمشندن ییکز چقن یمش ویرد (وآتوا حقه يوم حصاده) و بچلسی کوننده حقی ویرك یعنی اولکونکه میوه لری دیررسز و اکینی بچرسز ایچندن صدقه سن چقاروب فقرایه بذل ایدك اشهر اقوال اوزره حقدن مراد صدقه در زیرا بو آیت کریمه مکهٔ مکرمه ده نازل اولدی و زکوتك فرضیتی مدینهٔ منوره ده ثابت اولدی (ولا تسرفوا إنه لا يحب المسرفين) و صدقه و برمده حددن تجاوز ایتمك که بی شبهه حق تعالی حددن تجاوز ایدنلری سومز (ومن الأنعام حمولة وفرشا) دخی سزه طوارلردن یوك چکیجی و انلرك تویندن و یوکندن دوشنجك نسنه خلق ایتدی (كلوا مما رزقكم الله) ییك تکری تعالی سزه روزی قیلدیغی نسنه دن (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) و ابلیس لعینك آدملرینه پیرولك ایتمك یعنی آنك وسوسه سنه اویوب سزه حلال قیلنان نسنه حرام ایتمك (إنه لكم عدو مبين) که بی شبهه شیطان شقی سزه دشمنلکی اشکارا ایتمش بر دشمندر (ثمانية أزواج) طوارلردن سکز جفت سزه یراتدی لغت عربیه ده هر حیوانکه نوعندن کندو یه برابر اوله که انکله جفتلشور هر بریسنه زوج دیرلر و کاه اولورکه ایکیسنه جفت دیرلر و بونده مراد اولان اولکیدر (من الضأن اثنين) قیوندن ایکی جفت ارکك و دیشی یراتدی (ومن المعز اثنين) دخی کچیدن ایکی جفت ارکك و دیشی (قل آلذكرين حرم أم الأنثيين) سویله ایا قیون و کچیلرك ارککلرین حرام ایتدی یا دیشیلرك (أما اشتملت عليه أرحام الأنثيين) یا خود ایکی دیشینك قارنلرنده اولان یاوریلری (نبئوني بعلم) بکا خبر ویرك بر بیلنمش امر ایله که آنك اوزره دلالت ایده کیم حق تعالی بونلری تحریم ایتدی (إن كنتم صادقين) اکر ایتدیککز دعواده صادقلر ایدیکز (ومن الإبل اثنين) دخی دوه دن ایکی جفت ارکك و دیشی یراتدی (ومن البقر اثنين) دخی صغر مقوله سندن ایکی جفت اوکوز و اینکی یراتدی (قل آلذكرين حرم أم الأنثيين أما اشتملت عليه أرحام الأنثيين) ترجمه سی منوال سابق اوزره درچون کندو نفسلرندن قیونلری و بحائر

وسوائب و حوامی دوه لرك استعمالنی تحریم ایتدیلر و بحائر و سوائبك قارنلرنده اولان یاوریلرك بر قسمنی دیشیلر اوزره تحریم ایدوب و بر قسمنی ارکك و دیشیلره مباح قیلدیلر حق تعالی کندولردن علی طریق الانکار استفهام ایتدی پس استفهامك معناسی بو اولورکه حق تعالی بو مذکور اولان اشیانك بر فردینی حرام قیلدیمی پس تحریم و تحلیل ایتمك سزه قندن کلدی (أم كنتم شهداء إذ وصاكم الله بهذا) یا خود حاضرلرمی ایدیکز حین حق تعالی بو تحریمك ایتمسین سزه اصمرلدی (فمن أظلم ممن افترى على الله كذبا) پس کیمدر زیاده ستمکار شول کیمسه دنکه تکری تعالی اوزره افترا ایلدی و اندن مراد اکابرلریدرکه بو کونا نامعقول ایشلری مقرر قیلدیلر یا عمرو بن لحی که انلری تأسیس ایلدی (ليضل الناس بغير علم) تا که خلقی کمراه قیله دانشله متصف دکل ایکن (إن الله لا يهدي القوم الظالمين) تحقیقا کیم حق جل و علا ستمکار اولان جماعتی مقصد اعلایه یتشدرمز (قل لا أجد فيما أوحي إلي محرما) سویله یا محمد بکا جبریل ایله کوندریلان نسنه ده حرام قلنمش بر ییجك بولمدم (على طاعم يطعمه) بر ییجی اوزره که آنی ییر (إلا أن يكون ميتة) مکر او طعام بوغازلنمیوب اولمش اوله (أو دما مسفوحا) یا طمرلردن اقمش بر قان اوله (أو لحم خنزير) یا طکوز اتی اوله (فإنه رجس) که بی شبهه طکوزك اتی مرداردر (أو فسقا أهل لغير الله به) یا بر فسق اوله که ذبح محلنده تکریدن اوزکه یه صوت قالدرمش اوله یعنی بوغازلندیغی محلده تکرینك اسم شریفی اوزرینه ذکر اولنمیوب بوتلرك آدی اوزرینه ذکر اولنه (فمن اضطر غير باغ) پس بر کیمسه که بو محرم اولان اشیانك یمسنه مضطر اولسه او حالده که کندو کبی بر مضطر اوزره ستم ایتمش اولمیه (ولا عاد) و یمسنده مقدار ضرورتی تجاوز ایتمش اولمیه بو ایشدن اوتری مؤاخذه ایتمش اولمز (فإن ربك غفور رحيم) زیرا علی التحقیق پروردکارك قوللرینك کناهن غایتله مغفرت ایدوب کندولرك اسیرکر (وعلى الذين هادوا) دخی شول کیمسه لر اوزره که دین یهودیله تدین ایتدیلر (حرمنا كل ذي ظفر) هر طرناقلو یه سی حیوانی حرام قیلدق سباع بهائم و طیور کبی (ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما) و صغردن و قیوندن یملرینی اوزلرینه حرام قیلدق (إلا ما حملت ظهورهما) ۞ الا اول نسنه که آرقه لری آنی قالدردی یعنی ارقه لرینه ایچدن و طشره دن یاپشن یم (أو الحوايا) یا اول شیئی که بغرساقلری اوزره مشتمل اولدی (أو ما اختلط بعظم) یا اول نسنه که کوکله قریشمش اوله قویرق کبی که بونلر حرام اولمدیلر (ذلك) بو تحریم ایتمکلک (جزيناهم ببغيهم) ایتدکلری

ستم سببیله کند ولره مکافات ایتدك (وَاِنَّا لَصَادِقُونَ) و تحقیقا که بز ویردیکمز خبرلرده
کرچك سویلیجیلرز (فَاِنْ كَذَّبُوكَ) پس اکر سنی یا محمد یهود طائفه سی یلانجی طوتدیلرسه (فَقُلْ
رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ) سویله پروردکاریکز چوق اسرکیك ایه سید ربس سزی علی العجله
کناهلریکزله مؤاخذه ایتمز (وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ) و بالکلیه کنهکار اولان کروهدن
عذابی دوندرلمز (سَيَقُولُ الَّذِينَ اَشْرَكُوا) یقنده مشرك اولان کیمسه لر دیرلر (لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا
اَشْرَكْنَا وَلَا اٰبَاؤُنَا) حق تعالی جل شانه ایستسیدی که نه بز ونه پدرلریمز تکریه اورتاق قیلاردق
وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ) و هیچ برنسنه یی حرام قیلمزدق بو کلام حد ذاتنده بر درست کلامدر ولکن
آنلر بونی عذر یوزندن دیمدیلر بلکه استهزا طریقیله آنی دیدیلر آنکچون اوزرینه ذم اولندیلر (كَذٰلِكَ
نته که بو کفار سنی تکذیب ایتدیلر (كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) کندولردن اسبق اولان کسنه لر پیغمبرلرك
تکذیب ایتدیلر (حَتّٰى ذَاقُوا بَأْسَنَا) اولوقته دك که اشکنجه مزی داددیلر (قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ
سویله ایتدیککز دعوایه مطابق قتکزده هیچ بر بلنمش امر وارمیکه انکله احتجاج ایدوب (فَتُخْرِجُوهُ
لَنَا) آنی بزه چیقاره سز (اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ) بو سوزکزده کماندن غیری برنسنه یه تابع
دکلسز (وَاِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَخْرُصُونَ) و سز برنسنه دکلسز الا یلان سویلر برجماعتسز (قُلْ فَلِلّٰهِ
الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ) سویله یا محمد پس صحتك نهایتنه ایریش دلیللر تکری تعالی یه مخصوصدر (فَلَوْ شَاءَ
لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ) پس هدایتکزی ایستسیدی توفیقله سزی قوطوغری یولی بولمش قیلردی
قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ) سویله حاضر قیلك طانقلریکزی (الَّذِينَ يَشْهَدُونَ اَنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ هٰذَا) شول کیمسه لرکه
طانقلق ایدرلر کیم علی التحقیق تکری تعالی تحریم ایتدیککز اشیایی تحریم ایتدی (فَاِنْ شَهِدُوا
فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ) پس اکر شهادت ایدرلرسه سن کندولرله شهادت ایتمه یعنی سوزلرك تصدیق
ایتمه (وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) واویمه شول کیمسه لرك خواهشلرینه که کلاممزی
تصدیق ایتمدیلر (وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) دخی اویمه شول کیمسه لرك آرزولرینه که
روز جزانك اولمسین تکذیب ایدرلر (وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ) و حالبوکه کندولر پروردکارلرینه
مانند قیلارلر (قُلْ تَعَالَوْا اَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ) سویله یا محمد کلك سزه اوقورم اول
شیئی که ربکز اوزریکزه حرام قیلدی واول اوقنان نسنه بودرکه (اَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)
خدایه برنسنه اورتاق قیلمك (وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا) وآتایه وآنایه ایولك ایدك یعنی ایولکدن
غیری آنلره برشی ایتمك (وَلَا تَقْتُلُوا اَوْلَادَكُمْ مِنْ اِمْلَاقٍ) واوشاقلریکزی فقرلك قورقوسندن

اولدرمك (نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْ) بز سزه وآنلره روزی ویررز (وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ) دخی کناهلرك
کبائرینه یقلشمك (مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ) آنلردن آشکارا اولنلری وکیزلی اولنلری (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ) دخی جانی اولدرمك شول جانیکه تکری تعالی انك قتلنی حرام ایتدی مکر حقله
اولدره سز قصاص ایتمك کبی و محصنك رجمی و مرتدك قتلی کبی (ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ) اول مذکور
اولان اشیا حق سبحانه وتعالی آنك محافظه سیله سزه اصمرلدی (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) تاکه سز فهم
ایدوب طوغری یولی بوله سز (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ) دخی اوکسزك مالنه یقلشوب
تصرف ایتمك الا بر وجهله که ایولکله متصف اوله صاقلمسی وکزدروب آرتدرمسی کبی (حَتّٰى يَبْلُغَ
اَشُدَّهُ) تاکه اوکسز قوتنه ایرشه یعنی بالغ اولنجه (وَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ) دخی اوچلادیکی
نسنه و ترازوده چکلان شیئی عدالتله ادا ایدك ایچنده جور ایتمکدن نصاقتك کوردیلرکه ایچون
بو آیت نازل اولدی صحابه کرام دیدیلر یا رسول الله اولچکده و ترازوده مساوات تامه یرینه کتورمکه
طاقتمز یوقدر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا) بر جانه برنسنه
تکلیف ایتمزز آنجق طاقتنده اولان شیئی (وَاِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا) دخی حکومته متعلق سوز سویلرسز
عدالت ایدك میل و محابا ایتمك (وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى) واکر محکوم له یا محکوم علیه بر یقین خصم اولسه
وَبِعَهْدِ اللّٰهِ اَوْفُوا) دخی خدانك پیماننی یرینه کتورك یعنی احکامی شرعیه نك اداسیچون سزکله ایتدوکی
عهدی ایفا ایدك آنلره خلل ایصال ایتمك (ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ) بو مذکور اولان اشیا سزه آنلرله
عمل ایتمکه اصمرلدی (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) تاکه سز پند و نصیحت آله سز (وَاَنَّ هٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا
دخی اوزریکزه اوقورم که علی التحقیق بو سوره ده مذکور اولان احکام بنم یولمدر بر طوغری
یول (فَاتَّبِعُوهُ) پس بکا پیرولك ایدك (وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ) وادیان مختلفه یه اویمك (فَتَفَرَّقَ بِكُمْ
عَنْ سَبِيلِهِ) که آنلر سزی طریق حقدن دور ایدوب پراکنده قیلرلر (ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ)
بو اتباع ایتمك حق سبحانه وتعالی سزه آنك محافظه سیله اصمرلدیکی تاکه سز ضلالتدن پرهیز اوله سز
ثُمَّ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) صکره حضرت موسی یه توراتی ویردك (تَمَامًا عَلَى الَّذِي اَحْسَنَ) کرامت و نعمتی
تمام ایتمك ایچون شول کیمسه اوزره که احکامی کما ینبغی یرینه کتوردی (وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ)
دخی موردینه دن هر نسنه یه بیان ویرمك ایچون (وَهُدًى وَرَحْمَةً) دخی طوغری یولی بولمق
ایچون و سبب رحمت اولمق ایچون (لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ) تاکه بنی اسرائیل پروردکارلرینك
ملاقاتنه تصدیق ایده لر (وَهٰذَا كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ) و بو یعنی قرآن عظیم الشان بر کتابدرکه کندوی ایندردك

مُبَارَكٌ) چوق فائده لو (فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا) پس اکا تابع اولوب پرهیزلك ايدك (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) تاكه
سزاكا متابعت ايتمك سببيله مرحمت اولنه سز (اَنْ تَقُولُوا) انزلنا لفظنه متعلقدر يعنى
قرآنى ايندردك تاكه ديميه سز (اِنَّمَا اُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلٰى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا) كتاب سماوى مقوله سى
ايندى الا بزدن اسبق اولان ايكى كروه اوزره يعنى يهود ونصارى اوزره ايندرلدى (وَاِنْ كُنَّا
عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ) وتحقيقا كه بز انلرك اوقومسندن بيخبر ايدك يعنى نه اصل شئ اولديغن
بيلمز ايدك ونه انلك كبى بز قرآنه اكاه ايدك (اَوْ تَقُولُوا) دخى قرآن عظيم الشانى ايندردك تاكه ديميه سز
لَوْ اَنَّا اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ) تحقيقا كه بزم اوزريمزه كتاب سماوى ايندرلسيدى (لَكُنَّا اَهْدٰى مِنْهُمْ
البته يهود ونصارادن يخشى طوغرى يوللى بولوردق (فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
پس بى شبهه كيم پروردكاركزدن سزه براشكار دليل ورهنمالك واسركمك كلدى بو اوچ وصف
قرآنك اوصافيدر يعنى اكا تأمل ايدوب عمل ايدن بو اوصافه مظهر اولور (فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِ
اللّٰهِ) پس كيمدر زياده ستمكار شول كمسه دنكه تكرينك نشانلرينه تصديق ايتمدى (وَصَدَفَ عَنْهَا
وانلردن يوز چويردى يعنى غايتله ظالمدر اول كمسه كه خدانك آياتى معرفتندن متمكن اولوب تمكنى
موجبيله عمل ايتمدى (سَنَجْزِى الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ اٰيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ) بى شبهه كيم اشكنجه نك
يمانيله مكافات ايده رز شول كمسه لره كه نشانلريمزدن اعراض ايدرلر (بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ)
ايتدكلرى اعراض سببيله (هَلْ يَنْظُرُونَ) بقمزلر يعنى كفار مكه قرآنى تكذيب ايتدكلرندن اوترى
بقمزلر (اِلَّا اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰئِكَةُ) الا كه كندولره عذابك فرشته لرى كله (اَوْ يَأْتِىَ رَبُّكَ) ياعذابله
پروردكارك فرمانى كله (اَوْ يَأْتِىَ بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ) يا ربكك بعض نشانلرى كله يعنى قيامتك
نشانلرى (يَوْمَ يَأْتِى بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ) اول كونده كه خداوندكك بعض نشانلرى كلور (لَا يَنْفَعُ
نَفْسًا اِيمَانُهَا) برجانك ايمانى كنديه فائده ويرمز (لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ) كه اولجان بو كوندن
اسبق ايمانه كلمه مش ايدى (اَوْ كَسَبَتْ فِى اِيمَانِهَا خَيْرًا) يا ايماننده برايولك قزانمش ايدى يعنى اول كونده
قيامتك بيوك علامتلرى ظهور ايدركونش مغربدن طلوع ايتمسى كبى برجانكه ايمانه كلمه مش ايدى
ايمانه كلسه اول ايمان اكا فائده ويرمز يا ايمانى اولوب لكن ايماننده برعمل صالح قزانمش ايدى اولدخى
ايمانيله منتفع اولماز وبو حكم اول كونه مخصوصدر اما غير كونده ايمان مجرد صاحبنه نفع
ايدر (قُلِ انْتَظِرُوا) سويله بو اوچ امرك برينه منتظر اولك (اِنَّا مُنْتَظِرُونَ) كيم على التحقيق
ز بونلرى انتظار ايديجيلرز واول محل واقع اولور خدانك لطفيله قورتلوق بزه در وقهر خدانك

عدليله هلاك وعذاب سزه در (اِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ) تحقيقا شول كمسه لركه دينلرك پراكنده
قيلديلر (وَكَانُوا شِيَعًا) وكروه كروه اولديلر (لَسْتَ مِنْهُمْ فِى شَىْءٍ) انلردن برنسنه ده دكلسن يعنى
انلرك كيفيت احواللرندن سؤال ايتمكه مكلف دكلسن (اِنَّمَا اَمْرُهُمْ اِلَى اللّٰهِ) انلرك ايشى خدايه
مفوضدر غيرى كمسه اكا قارشمز (ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) صكره كندولرك عقابله اكاه
ايدر اول شيدنكه كندولر ايشلرلردى (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا) هر كيم ايولكله
كلور اكا اول ايولكك اون مانندى اولور (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزٰى اِلَّا مِثْلَهَا) وهر كيم
بدلكله كلورسه اكا فاتا ولنمز الا انك مانند يله (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وارباب حسنه وسيئه ثوابك
نقصانيله وعقابك آرتمه سيله ستم كورمش قيلنمزلر (قُلْ اِنَّنِى هَدٰنِى رَبِّى اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
سويله بى شبهه بن پروردكارم بنى طوغرى يوله ارشاد ايتدى (دِينًا قِيَمًا) بر پاينده ومستقيم دين نجا
كوستردى (مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ) اول دين حضرت ابراهيمك ملتيدر (حَنِيفًا) اول حالده كه حضرت ابراهيم
اديان باطله دن دين حقه مائل ايدى (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) واهل شرك زمره سندن دكل ايدى
قُلْ اِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى) سويله تحقيقا كيم بنم نمازم وحجم (وَمَحْيَاىَ) وصاغلغم يعنى اول شئ كه
صاغلقده اوزرينه يم (وَمَمَاتِى) واولمكم يعنى ايمان وطاعتدن اول شئ كه اوزرينه موت
ايدرم (لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) خلق پرورده ايدن خدايه در (لَا شَرِيكَ لَهُ) اكا هيچ اورتاق يوقدر
وَبِذٰلِكَ اُمِرْتُ) وانك ايله مأمور اولدم (وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ) ومطيع ومنقادلرك اولى بنم
قُلْ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِى رَبًّا) سويله آيا خدادن اوزكه مى پروردكار استرم (وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَىْءٍ) وحالبوكه
خدا عز وجل هر نسنه نك پروردكاريدر (وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلَّا عَلَيْهَا) وبرجان بدلكدن
برنسنه قزانمز الا كه آنك وبالى اوزرينه اولور (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى) وبر يوك چكيجى جان
بر يوك چكيجى جانك يوكنى چكمز (ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ) صكره دونمككز پروردكاركز محكمه سنه در
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) پس سزى اكاه ايدر اول شيدنكه سز ايچنده اختلاف ايدر
ديكز (وَهُوَ الَّذِى جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْاَرْضِ) وكندودر اول قادر ذو الجلال كه بنى الجاندن
سزى زمينك خلفاسى قيلدى (وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ) وشرف وغناده بر
مقداريكزى بر مقداريكز اوزره پايه لر قالدردى (لِيَبْلُوَكُمْ فِى مَا اٰتٰيكُمْ) تاكه مال وجاندن
سزه ويردوكى شيده تجربه كبى بر معامله سزكله ايده (اِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ
تحقيقا كيم پروردكارك عقابى غايتله تيزدر (وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) وبى شبهه كيم كندوسى

صبر ایدنلره چوق مغفرت ایدر آنی غایتله اسرکر والله اعلم بالصواب

سورة الاعراف مكية وهي مائتان وست آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(المص) تعداد حروفدر یا قرآنك یا سوره نك اسمیدر یا هر حرف تکرینك بر اسمنه اشارتدر الله ولطیف وملك وصبور کبی واصح اقوال بودرکه متشابه مقوله سندندرکیم آنك معناسی خدایه مفوضدر (كتاب انزل اليك) بو حروف جنسندن مؤلف اولان شیٔ بر کتابدرکه سکا ایندرلدی (فلا يكن في صدرك حرج منه) پس سینکده آنك تبلیغندن بر طارلق اولمیه (لتنذر به) تا انکله کفاری قورقودهسن (وذكرى للمؤمنين) وتاکه اهل ایمانه بر محکم پند ویرهسن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) سزه ربکزدن ایندریلن نسنهیه ییرولك ایدك (ولا تتبعوا من دونه اولياء) دخی ربکزك دوستلغندن تجاوز ایدوب انس وجندن اولان دوستلره تابع اولمك که آنلر سزی کمراه قیلورلر (قليلا ما تذكرون) غایتله آز مدت پند آلورسز اول جهتدنکه خدایه منسوب اولان دینی ترك ایدوب غیریسنه طالب اولورسز (وكم من قرية) ونیجه کوی خلقی (اهلكناها) انلرك نابود اولملرك ایستدك (فجاءها بأسنا) پس عذابمز اولکوی خلقنه کلدی (بياتا) یاتمش اولدقلرنده قوم لوط کبی (او هم قائلون) یاخود کندولر اویله محلنده یاتمشلردر یعنی اول وقتده که اویقویه واردیلرنته که قوم شعیبه واقع اولدی چون بو ایکی وقت استراحت وامنیت محلیدر وبلانك وقوعی انلرده متوقع دکلدر عذابك نزولی بونلره مخصوص اولدی تاکه صعوبتی زیاده اوله زیرا بلای غیر منتظرك وقوعی قتی دشواردرنته که مترقب اولمیان نعمتك کلمسی غایتله لذیذدر (فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا) پس عذابمز کندولره کلدکده دعالری بر نسنه دکل ایدی (الا ان قالوا) الا سویلدکلری (انا كنا ظالمين) تحقیقا بز بر ستمکار کروه ایدك (فلنسئلن الذين ارسل اليهم) پس البته صوره رز شول کیمسه لره که کندولره پیغمبر کوندرلدی کیم پیغمبرلرك سوزك قبول ایتدیکز می (ولنسئلن المرسلين) وبی شبهه پیغمبرلره صوره رز که رسالتی تبلیغ ایتدیککزده قومکز سزه نه جواب ویردیلر وسؤاللرندن مراد کفره نك توبیخ وتعنیفیدر (فلنقصن عليهم بعلم) پس بی شك کیم رسل وامم اوزره ایتدکلری فعالی وسویلدکلری اقوالی دانشله اوقورز (وما كنا غائبين) وانلردن بز غائب دکل ایدك که احواللری بزه خفی اوله (والوزن يومئذ الحق) وطارتمق اول کونده که اولور درستدر جمهور بونك اوزره درلرکه دفاتر اعمال قیامت کوننده دنیاده معهود اولان ترازو کبی بر ترازوده وزن

اولنور وهرکس آنی مشاهده ایدرتاکه خدانك عدلی هرکسه عیان اوله وبر کیمسهیه عذر قالمیه ۞ (فمن ثقلت موازينه) پس هر کیمکه وزن اولهجق نسنهسی آغر اولدی وآنك آغر اولمسی عمل صالحله در (فاولئك هم المفلحون) اولکروه کندولردر زحمتلردن قورتلانلر (ومن خفت موازينه) وهر کیم وزن اولهجق نسنهسی یونکل اولدی وآنك یونکل اولمسی یمان عمللریدر (فاولئك الذين خسروا انفسهم) اولکروه شول کیمسهلردرکه کندو جانلرك اوتوزدیلر یعنی فطرت سلیملرك ضایع قیلدیلر (بما كانوا باياتنا يظلمون) نشانلریمزه ستم ایتمکلری سببیله که انلری تصدیق ایدهجك یرده تکذیب ایدرلردی (ولقد مكناكم في الارض) دخی قسم اولسونکه سزه یرده تصرف ویردك (وجعلنا لكم فيها معايش) وسزکچون انك ایچنده اسباب زندکانیك مهیا قیلدق (قليلا ما تشكرون) سزه ویریلان نعمتلر مقابلهسنده غایتله آز شکر ایدرسز (ولقد خلقناكم) دخی علی التحقیق کیم سزی یراتدق (ثم صورناكم) صکره سزه قیلق ویردك یعنی ابتدا پدریکز حضرت آدم علیه السلامی خلق ایتدك بعده کندویه صورت ویردك (ثم قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) صکره فرشتهلره دیدك حضرت آدم علیه السلامه تعظیم وتحیت سجدهسن ایدك (فسجدوا الا ابليس) درعقب قمولری فرمانبرلك ایدوب سجدهیه واردیلر الا عزازیل (لم يكن من الساجدين) سجدهیه وارنلرك زمرهسندن دکل ایدی (قال ما منعك الا تسجد) خدا عز وجل دیدی ای ابلیس قنقی شیٔ سنی سجده کتورمکدن آلیقودی (اذ امرتك) اول محلده که سکا بیوردم کیم حضرت آدمه سجده ایت (قال انا خير منه) ابلیس دیدی بن آندن یکرکم (خلقتني من نار وخلقته من طين) بنی آتشدن یراتدك وآنی چاموردن یراتدك یعنی اول جهتدن بن آکا سجده ایتمدم که بنی عنصر لطیفدن خلق ایتدك وآنی عنصر کثیفدن وبو جوابده ابلیس لعین غلط ایتدیکه خیریتی فقط عنصر حسبیله کمان ایدوب خالقك تشریفنی ملاحظه ایتمدی (قال فاهبط منها) خدای ذو الجلال ابلیسه دیدی پس آسماندن نزول ایت (فما يكون لك ان تتكبر فيها) که سکا صحیح و جائز دکلدرکیم آسمانده کردن کشلك ایدهسن (فاخرج) پس مکان کرامتدن چیق کیم (انك من الصاغرين) تحقیقا سن خوار وحقیرلردنسن (قال انظرني الى يوم يبعثون) ابلیس اولدمکه خدانك رحمتندن نا امید اولدی دیدی بکا مهلت ویر یا الهی اولکونه دککه آدم اوغللری قبوردن کوندرلمش قیلنورلر (قال انك من المنظرين) حق سبحانه وتعالی آکا دیدی بلا شبهه سن مهلت ویرلمشلردنسن ظاهر نص اقتضا ایدرکه ابلیس بعث کوننه دك زنده قاله

لكن غيرايتدكلمشدركيم نفخهٔ اولايه دك مهلت ويرلدى پس اقتضا اولنديكه بو مطلق اول
مقيد اوزره حمل اولنه (قال فبما اغويتني) ابليس شقى ديدى رحمتكدن نااميد ايتديكك سببيله
(لاقعدن لهم صراطك المستقيم) البته انلرى اضلال ايتمك ايچون طوغرى اولان يولكده
اوتوروب بكلرم نته كه طريق قطع ايدن بلوك قافلهٔ اورمق ايچون يولده اوتوروب بكلرلر (ثم
لآتينهم من بين ايديهم) صكره انلره الكرى اراسندن يعنى اوكلرندن كلوب كندولره وسوسه
ايدرم (ومن خلفهم) وارد لرندن دخى (وعن ايمانهم وعن شمائلهم) وصاغلرندن وصولرندن
دخى يعنى كلمسى ممكن اولان جهاتدن كندولره كلوب وسوسه ايدرم (ولا تجد اكثرهم شاكرين) دخى
ديدى آدم اوغللرينك چوغنى شكرايديجيلر بولمازسن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) ايزد جل
وعلا ابليسه ديدى جنتدن چيق عيب اولنمش رحمتدن دور قلنمش اولديغك حالده (لمن تبعك
منهم) قسم اولسونكه انلردن هركيم سكا پيرو اولدى (لاملأن جهنم منكم اجمعين) البته سندن
وانلردن قمو دوزخى طولدررم (ويا آدم اسكن انت وزوجك الجنة) دخى ديدك اى آدم سن وجفتك
بهشت جاويدانده اقامت ايدك (فكلا من حيث شئتما) پس ايستديككز يردن آنك نعمتلرندن ييك
(ولا تقربا هذه الشجرة) وبو آغاجه كه بغدايدر يا اوزم يقلشمك كه اكا يقلشورسه كز (فتكونا
من الظالمين) ستم ايدن كروهدن اولورسز (فوسوس لهما الشيطان) پس ابليس لعين
آدم وحوا ايچون وسوسه ايتدى (ليبدى لهما ما ورى عنهما من سوآتهما) تاكه عورتلرندن
كندولره پوشيده قيلنان نسنهٔ كندولره اشكار قيله وجنتده بويله ايديلركه هر برى كندو
عورتن كورمزدى ونه برى برينك عورتن كوردى (وقال ما نهاكما ربكما عن هذه الشجرة) دخى
انلره ديدى ربكز سزى بو آغاجك قربندن منع ايتمدى (الا ان تكونا ملكين) الا وبجهتدنكه ايكى
فرشته اولمغكزى ايستمدى (او تكونا من الخالدين) يا او جهتدنكه بهشت جاودانده على الدوام
اقامت ايدنلردن اولمغكزى ايستمدى (وقاسمهما انى لكما لمن الناصحين) وانلره آند ايچديكه
على التحقيق بن سزه نصيحت ايدنلردنم (فدليهما بغرور) پس ابليس شقى حضرت آدم وحوايى شجرهٔ
معهوده دن يمكه الدانمغله ايندردى (فلما ذاقا الشجرة) پس اولدمكه منهى عنه اولان آغاجك
ميوه سن تناول ايتديلر (بدت لهما سوآتهما) عورتلرى كندولره نمايان اولدى (وطفقا يخصفان
عليهما من ورق الجنة) وباشلديلر عورتلرى اوزره بهشت يپراغندن برى برينه يپشدرمكه (و
ناديهما ربهما) وپروردكارلرى كندولرى چاغروب ديدى (الم انهكما عن تلكما الشجرة) ايكيكزى اول اغاجه

يقلشمقدن منع ايتمدمى (واقل لكما ان الشيطان لكما عدو مبين) وسزه ديمدمى كيم بلاشبهه شيطان
سزه دشمنلكن اشكار ايتمش بر دشمندر (قالا ربنا ظلمنا انفسنا) ديديلر اى پروردكاريمز كندو
جانلريمزه ستم ايتدك (وان لم تغفر لنا وترحمنا) واكر بزه مغفرت ايدوب مرحمت ايتمزسن (لنكونن من الخاسرين)
البته اوتوزنلردن اولورز (قال اهبطوا) خداى عزوجل حضرت آدم وحوى عليهما السلام وابليس
لعينه بيوردى زمينه اينوك (بعضكم لبعض عدو) وحالده كه بريكز بريكزه دشمندر (ولكم
فى الارض مستقر) وسزه زمينده بر قرارگاه وار (ومتاع الى حين) دخى آنك ايچنده سزه بركچينجك
نسنه وار مدت اعماركز منقضى اولنجه يه دك (قال فيها تحيون) حق سبحانه وتعالى ديدى
بر يوزنده زنده اولورسز اى نوع بشر (وفيها تموتون) وانك ايچنده ميت اولورسز (ومنها تخرجون)
وجزا ايچون اندن چيقمش قيلنورسز (يا بنى آدم قد انزلنا عليكم لباسا) اى آدم اوغللرى تحقيقا كه
براوزريكزه كيلجك نسنه ايندردك يعنى تدبيرات سماويه ايله واندن اينان اشيا سببيله سزه
پوشاك اوله جق نسنه لرى يراتدقكه (يوارى سوآتكم) عورتلريكزى اورتر (وريشا) دخى
تجمل ايده جك اشيا سزه خلق ايتدك (ولباس التقوى) وخدا قورقوسنك پوشاكى (ذلك خير)
اول پوشاك قمو پوشاكلردن يكدر (ذلك من آيات الله) اول كيلجك نسنه لرك اولمسى خدانك
فضل ورحمتنه دلالت ايدن نشانلردندر (لعلهم يذكرون) تاكه آدم اوغللرى پند الوب
خدانك نعمتلرينه معترف اوله لر (يا بنى آدم لا يفتننكم الشيطان) اى آدم اوغللرى شيطان
سزى الداتمسونكه جنتك دخولندن سزى منع ايليه (كما اخرج ابويكم من الجنة) نته كه آتاكزى
وآناكزى الداوب بهشتدن چيقردى (ينزع عنهما لباسهما) كندولردن كيلجكلرك صويارلر (ليريهما
سوآتهما) تاكه عورتلرك كندولره كوستره (انه يريكم هو وقبيله) تحقيقا شان بودركه سزى
ابليس ولشكرى كوردلر (من حيث لا ترونهم) اولمكاندنكه سز آنلرى كورمزسز يعنى انلرك اجسامى
سزه كورنمز وسزك اجساميكز انلره عياندر پس بوكونه دشمندن شدت حذر لازمدر (انا
جعلنا الشياطين اولياء للذين لا يؤمنون) تحقيقا كه بز ديولرى دوستلر قيلدق شول
كمسه لره كه ايمانه كلمزلر (واذا فعلوا فاحشة) وچون غايتله بر قبيح ايش ايشلرلر (قالوا وجدنا
عليها آباءنا) عذر طريقيله ديرلر آنك ايشلمه سى اوزره پدرلريمزى بولدق (والله امرنا بها
وايزد جل جلاله آنك ايشلمسيله بزه فرمان ايتدى (قل ان الله لا يأمر بالفحشاء) سويله يا محمد
تحقيقا حق سبحانه وتعالى يمان فعلك ايشلمسين فرمان ايتمز زيرا آنك عادتى بويله جارى اولمشدركه

کوزل افعالك ایشلمسین امر ایدرمی بد فعلك ایقاعنی (أتقولون على الله ما لا تعلمون) نیچون
تکری تعالی اوزره بیلمدککز نسنه‌یی سویلرسز (قل أمر ربی بالقسط) سویله پروردکارم
عدل ایله عمل اولنمغین بیوردی (وأقیموا وجوهکم عند کل مسجد) و یوزلریکزی هر سجود کوزه
جککز وقتده قبله‌یه طوغری قیلك (وادعوه مخلصین له الدین) و تکری‌یه پرستش ایدك
اول حالده که طاعتی کندویه شرك و ریادن پاك قیلمش اوله‌سز (کما بدأکم تعودون) نته که
ابتداده سزی ایجاد ایتدی انتهاده دخی اعاده ایله دونرسز پس اعمالکزه کوره سزه مکافات ایدر
(فریقا هدی) بر بلوکه طوغری یول کوستردی (وفریقا حق علیهم الضلالة) و بر بلوکی کمراه
قیلدیکه قضاء سابق اقتضاسیله اوزرلرینه کمراهلق لازم اولدی (انهم اتخذوا الشیاطین
اولیاء من دون الله) تحقیقا آنلر خدانك دوستلغندن تجاوز ایدوب دیولری دوستلر ایدندیلر
(ویحسبون انهم مهتدون) و کمان ایدرلرکیم علی التحقیق کندولر طوغری یولی بولمشلردر
کوردیلرکه جاهلیه خلقی عریان طواف ایدوب انکله کناهلرینك سقوطنه تفائل ایدرلردی
و بنی عامر حجك کونلرنده طعامدن قوت اوله‌جق قدر شئ یرلردی و اصلا یاغلو مقوله‌سین
یمزلردی بو فعلله حجك تعظیمك قصد ایدرلردی اهل اسلام بنی عامر کبی ایتمك استدیلر حق
تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد) ای آدم اوغللری
بزککزی هر مسجدك قتنده آلك یعنی قچن بر مسجدده نماز یا طواف ایچون کیدرسز کوزل
طونلرکزی عورتلرکزی ستر ایتمك ایچون کیوب کیدك (وکلوا واشربوا) و ییکك و ایچك
(ولا تسرفوا) و حلالی حرام ایتمده و حرامی حلال ایتمده حدودی تجاوز ایتمك (انه لا یحب المسرفین)
که بی شبهه حق سبحانه و تعالی حدودی تجاوز ایدن کروهی سومز (قل من حرم زینة الله) سویله
تکرینك آرایشنی کیم حرام قیلدی (التی أخرج لعباده) شول آرایش که کندو قوللری ایچون محض
قدرتیله زمیندن چقاردی (والطیبات من الرزق) دخی کیم حرام قیلدی رزقدن پاکیزه
قیلدیغی اشیایی (قل هی للذین آمنوا فی الحیوة الدنیا) سویله اول زینت و طیبات یقین اولا
صاغلقده ایمان کتورن کسنه‌لره در و کفاره دخی علی طریق التبعیه اولور (خالصة یوم
القیمة) روز جزاده مؤمنلره یالکز اولدیغی حالده (کذلك نفصل الآیات لقوم یعلمون) نته که
بو احکامی بونده بیان ایتدك ارباب دانش اولان جماعته نشانلری بیان ایدرز (قل انما حرم ربی
الفواحش) سویله پروردکارم یمان اشیادن اوزکه بر نسنه حرام قیلمدی (ما ظهر منها وما بطن

اول یمان نسنه‌لردن آشکارا اولانی و کیزلی اولانی (والاثم) دخی کناهی ایجاب ایدن نسنه‌یی حرام
قیلدی (والبغی بغیر الحق) و ناحق یره ستم ایتمکی دخی بو قید تأکید ایچوندر زیرا ظلم ایتمك حقله مجتمع
اولماز (وان تشرکوا بالله ما لم ینزل به سلطانا) دخی آنی حرام قیلدیکه خدایه اورتاق قیله‌سز
اول نسنه‌که آنك اورتاق قلنمسنه بر دلیل و حجت ایندرمدی (وان تقولوا علی الله ما لا تعلمون) دخی
آنی حرام قیلدیکه تکری تعالی اوزره بیلمدیککز نسنه‌یی سویلیه‌سز (ولکل امة اجل) و هر بر کروهه
بر مدت وارکه خدا عز و جل انلرك مدت حیاتلرك انکله تقدیر ایتمشدر (فاذا جاء اجلهم
پس قچن اول مدت منقضی اولور (لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون) نه بر ساعت کیرو قالمغه
و نه بر ساعت ایلرو کیتمکه طالب اولورلر (یا بنی آدم) ای آدم اوغللری (اما یأتینکم رسل منکم
اکر سزدن پیغمبرلر سزه کلورلرکه (یقصون علیکم آیاتی) اوزریکزه کتابمك آیاتنی اوقورلر (فمن
اتقی واصلح) پس هر کیمکه پرهیزلك ایدوب اعمالك کوزل قیلدی (فلا خوف علیهم) نه اوزرلرینه
قورقو اولور (ولا هم یحزنون) و نه کندولر غمناك اولورلر (والذین کذبوا بآیاتنا) دخی شول
کیمسه‌لرکه نشانلریمزك حقلغین اینانمدیلر (واستکبروا عنها) و آنك قبولندن کردن
کشلك ایدوب تجبر ایتدیلر (اولئك اصحاب النار) اول کروه دوزخك اربابیدر (هم فیها خالدون)
کندولردر آنك ایچنده علی الدوام اقامت ایدیجیلر (فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) پس
کیمدر زیاده ستمکاره شول کیمسه‌دنکه ایزد جل و علا اوزره یالان بغلدی (او کذب بآیاته)
یا آنك نشانلرینه تصدیق کتورمدی (اولئك ینالهم نصیبهم من الکتاب) اول کروهکه مفتری
و مکذبدرلر ارزاق و آجالدن یازیلان بهره‌لری کندولره دکر (حتی اذا جاءتهم رسلنا) اول
محله دککه قچن کوندرلمشلریمز یعنی ملك الموت و اعوانی کندولره کلورلر (یتوفونهم) اول
حالده‌که جانلرك قبض ایتمك ایسترلر (قالوا) ملائکه عذاب توبیخ یوزندن آنلره دیرلر (این
ما کنتم تدعون من دون الله) قنده در اول نسنه‌لرکه تکریدن اوزکه کندولرك عبادت ایدردیکز
(قالوا ضلوا عنا) کفره دیرلر آنلر بزدن غائب اولدیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم کانوا کافرین)
و جانلری اوزره شاهد اولدیلرکه علی التحقیق کندولر بیدین ایدیلر (قال ادخلوا) حق تعالی
روز قیامتده کفاره سویلرکیرك (فی امم قد خلت من قبلکم) بر کروهلرك زمره‌سنده که سزدن
اسبق کچمشلردی (من الجن والانس) بو ایکی نوعدن (فی النار) ادخلوا لفظنه متعلقدر یعنی
ای مخاطب اولان کفره جن و انسدن کچمش اولان کفارك کروهلریله دوزخه کیرك (کلما دخلت

(امة) هر قاچنکه دوزخه بر کروه کیرر (لعنت اختها) کندویه هم مشرب اولان کروهه لعنت ایدر
(حتی اذا اداركوا فيها جميعا) اول حده دك كه بتون دوزخه جمله لری بری برینك اردینه ایرشوب
قرار طوتر لر (قالت اخریهم لاولیهم) صکره کیرنلر اول کیرنلردن اوتری دیرلر (ربنا هؤلاء اضلونا)
ای پروردکارمز بونلر بزی آزدردیلر (فآتهم عذابا ضعفا من النار) پس کندولره دوزخدن ایکی
قات شکنجه ویر که کندولر آزغون ایدیلر و بزی هم آزغون ایتدیلر (قال لکل ضعف) خدا عز
وجل سویلر هر بر کروهه ایکی قات شکنجه ویردم سابق اولانلره ضلال واضلاللرندن و کیروده
اولانلره تقلید و کفردن اوتری (ولکن لا تعلمون) ولکن سز بیلمزسز یعنی بریکز بریکزك عذابندن
خبردار دکلدر (وقالت اولیهم لاخریهم) وسابق اولانلر صکره کیدنلره دیدیلر (فما کان لکم علینا
من فضل) پس سزه اوزریمزه هیچ بر آرتقلق اولمدی بزوسزکبی کمراهلقده واستحقاق عذابده برابرز
(فذوقوا العذاب بما کنتم تکسبون) پس قزاندیغکز اشیا سببیله اشکنجه نك چاشنیسن آلك
بو سوز محتملدر که سابق اولنلردن صادر اوله و محتملدر ایکی کروهدن صدور ایتمش اوله (ان
الذین کذبوا بایاتنا) تحقیقا شول کیمسه لر که ایاتمزه تصدیق ایتمدیلر (واستکبروا عنها) دخی
انلره ایمان کتورمکدن استنکاف ایدوب تکبر ایتدیلر (لا تفتح لهم ابواب السماء) دعالری ایچون
کوکك قپولری آچلمز (ولا یدخلون الجنة) و نه بهشت جاودانه کیررلر (حتی یلج الجمل فی سم
الخیاط) تا که دوه اکنه نك دلکینه کیرمینجه یعنی هرکز جنته کیرمزلر (وکذلك نجزی المجرمین)
و بو مکافات کبی بزدن اولنلره مکافات ایدرز (لهم من جهنم مهاد) آنلره دوشنجك نسنه دوزخدن
اولور (ومن فوقهم غواش) واوستلرندن انده اورتوکلر وار (وکذلك نجزی الظالمین) و بوکونه
سزا ستم ایدنلره سزا ویررز (والذین آمنوا وعملوا الصالحات) وشول کیمسه لرکه ایمان کتوروب کوزل
اعمال ایشلدیلر (لا نکلف نفسا الا وسعها) بر جانه طاقتنده اولان نسنه دن ارتق بر ایشله تکلیف
ایتمزز بو جمله مبتدا ایله خبر اراسنده معترضه دوشمشدر (اولئك اصحاب الجنة) اول مؤمن
وصالح کروهلر بهشت جاودانه لریدر (هم فیها خالدون) کندولرانك ایچنده علی الدوام اقامت
ایتمشلر (ونزعنا ما فی صدورهم من غل) دخی بهشتیلرك سینه لرنده اولان اسباب عداوتی طشره
قیلدق (تجری من تحتهم الانهار) سرولرینك الترینه زیاده اولمق ایچون سرالری التندن ایرمقلر آقر
(وقالوا الحمد لله) وارباب بهشت منازللرك کوردکلرنده شدت فرح ونشاطدن دیدیلر جمله
اوکمکلر وقومدح وثنالر خدانك ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر (الذی هدانا لهذا) شول خدا که

لطف وکرمیله بزی بر عمله موفق قیلدیکه آنك مکافاتی بوکونا ممکن اولدی (وما کنا لنهتدی)
وبزکندو قوتمزله طوغری یولی بولمزدق (لولا ان هدانا الله) ایزد جل وعلا محض کرمیله بزه طوغری
یولی کوسترمسیدی (لقد جاءت رسل ربنا بالحق) تحقیقا کیم پروردکارمزك پیغمبرلری طوغریلغله
کلمشلردی (ونودوا ان تلکم الجنة) واهل بهشت ندا اولنور کیم بو اول بهشتدرکه انکله وعد اولنور دیکز
(اورثتموها بما کنتم تعملون) ایتدیککز کوزل اعمال سببیله اکا وارث قیلندیکز (ونادی اصحاب الجنة
اصحاب النار) وارباب بهشت اولنلر دوزخ اهلنه چاغروب دیدیلر (ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا)
علی التحقیق شان بودرکه پروردکارمز بزه وعد ایتدوکی شیئ درست بولدق (فهل وجدتم ما وعد
ربکم حقا) پس پروردکاریکز سزه وعده ویردوکی نسنه یی درست بولدیکزمی (قالوا نعم) دوزخیلر
دیدیلر وعد اولندیغمز شیئ درست بولدق (فاذن مؤذن بینهم) پس ارالرنده بر آواز ایدیجی
آواز ایتدیکه (ان لعنة الله علی الظالمین) بلا شبهه شان بویله درکه خدانك خشم وغضبی
کفار اوزره در (الذین یصدون عن سبیل الله) شول کفره که خدانك یولندن یوز دوندررلر
(ویبغونها عوجا) واکا اکریلك استرلر (وهم بالآخرة کافرون) وکندولر اوبرجهانك اولمسین
تصدیق ایتمزلر (وبینهما حجاب) دخی اهل بهشتك واهل دوزخك اراسنده بر پرده وار (و
علی الاعراف رجال) وحجابك بوقاروسی اوزره اهل توحیددن کیشلر وارکه عملده تقصیر ایتد
کلرندن اوتری جنتله جهنم اراسنده حبس اولندیلر (یعرفون کلا بسیماهم) اهل جنت وجهنمده
هر کیمسه علامتلریله بیلورلر (ونادوا اصحاب الجنة) واهل اعراف بهشتیلره آواز ایتدیلر
(ان سلام علیکم) خدانك تحیتی اوزریکزه اولسون (لم یدخلوها) اول حالده که اهل اعراف بهشته
کیرمدیلر (وهم یطمعون) وکندولر اکا کیرمکه امید طوتمشلر (واذا صرفت ابصارهم تلقاء
اصحاب النار) وقچن کوزلری جهنم اربابی سمتنه دونمش قیلنور (قالوا) تکریه صیغنوب دیرلر
(ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین) ای پروردکارمز بزی ستم ایدن کروهله بر مکانده قیلمه
(ونادی اصحاب الاعراف) دخی اعرافده ساکن اولان جماعت چاغردیلر (رجالا یعرفونهم بسیماهم)
کفارك باشلرندن بر کیشیلرکه نشانلریله کندولرك بیلورلر (قالوا ما اغنی عنکم جمعکم) انلره
دیدیلر مالی بیغمغکز سزدن بر نسنه دفع ایتمدی (وما کنتم تستکبرون) وحقی قبول ایتمکدن تکبرکز
سزدن بر شیئ منع ایتمدی (اهؤلاء الذین اقسمتم لا ینالهم الله برحمة) بونلرمیدر شول کیمسه لرکه
قسم ایدردیکز کیم تکری کندولره بر احسان و کرم ایصال ایتمز بو مقامده اشارت مسلمانلرك فقراسنه در

(ادخلوا الجنة) بهشت جاودانه کیرك ای اهل ایمانك فقراسی (لا خوف علیکم) نه اوزریکزه قورقو وار (ولا انتم تحزنون) ونه سز غمناك اولورسز (ونادی اصحاب النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا من الماء) واهل جهنم اهل بهشته چیغردیلر که اوزریمزه صودن دوکك (او مما رزقکم الله) یا خود تکری تعالی سزه رزق ویردیکی شیدن بزه ویرك (قالوا ان الله حرمهما علی الکافرین) اهل جنانلره بو وجه اوزره جواب ویردیلر که حق تعالی بهشت جاودانك صوینی ورزقنی کفر ایدنلر اوزره حرام ایتدی (الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا) شول کفار که دینلرك بیهوده ایش واو یونجاق ایدندیلر (وغرتهم الحیوة الدنیا) وبقین اولان صاغلق کندولرك الدتدی (فالیوم ننسیهم) پس بوکون جهنمده انلری اونودلمش نسنه کبی ترك ایدرز (کما نسوا لقاء یومهم هذا) انکه که بوکونلرینك کورمسینی اونوتدیلر (وما کانوا بآیاتنا یجحدون) ونته که آیاتمزی عناد یوزندن انکار ایدرلردی (ولقد جئناهم بکتاب فصلناه) وبی شبهه کیم کروه کفاره بر کتابله کلدك که آنك معنالرك تفصیل ایدوب بیان ایلدك (علی علم) کیفیت تفصیلند بیلکی اوزره اولدیغمزده (هدی ورحمة) رهنمالق وخدانك اسرکسی اولدیغنده (لقوم یؤمنون) بر کروهه که تکرینك وحدانیتنه تصدیق ایدرلر (هل ینظرون الا تأویله) اهل کفره بوکتابك مآلندن اوزکه برنسنه انتظار ایتمزلر یعنی حق تعالی بوکتاب ایچنده ذکر ایتدوکی وعد ووعیدك وقوعن انجق انتظار ایدرلر (یوم یأتی تأویله) اولکونکه وعد ووعیدك آثاری ظاهر اولور (یقول الذین نسوه من قبل) سویلر شول کیمسه لرکه بوندن اسبق اول کتابی ترك ایتمشلردی (قد جاءت رسل ربنا بالحق) تحقیقا کیم ربمزك پیغمبرلری طوغریلغله کلمشلردی (فهل لنا من شفعاء) پس بزه هیچ دیلکجیلر بولنوری (فیشفعوا لنا) که بزم ایچون دیلك ایدهلر (او نرد) یا خود دنیایه دوندرلمش قیلنورمیوز (فنعمل غیر الذی کنا نعمل) که ایشلدیکمز عملدن اوزکه برعمل ایشلیه لم (قد خسروا انفسهم) تحقیقا کیم جانلرك اونوزدیلرکه عمر عزیزلرین صرف ایتدیلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وافترا ایتدکلری شی کندولردن ضایع اولدی یعنی اول امیدلریکه بوتلر کندولره تکری قتنده شفاعت ایدرلر معدوم اولوب کندولره نفع ایتمدی (ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) تحقیقا کیم پروردکارکز صفات کماله جامع اولان خدادر شول خداکه کوکلری وری التی کون مدتنده یراتدی (ثم استوی علی العرش) صکره عرشك ایجادنه قصد ایتدی (یغشی اللیل النهار) کیجه کوندزایله اورتر وبونك عکسی ذکر اولنمدی معلوم اولدیغیچون (یطلبه حثیثا) کیجه کوندزی عجله

ایله طلب ایدر (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره) وکونش وآی ویلدزلری یراتدی فرماننه رام اولمشلر (الا له الخلق والامر) آکاه اولك کیم یراتمق وبیورمق کندویه مخصوصدر (تبارك الله رب العالمین) خلقك پروردکاری اولان خدای ذو الجلال وحدانیتله الوهیتده بی بوجه لندی (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) پروردکارکزه دعا ایدك خشوع واخفا حالتنده یعنی دعانی ایتدیککز محل فریاد ایتمك (انه لا یحب المعتدین) بی شبهه کیم خدا عز شانه دعاده حدی تجاوز ایدنلری سومز بوکلامله خلقی تنبیه ایتدیکم کندولره لائق اولمیان شیئی طلب ایتمیه لر مثلا مسلمانه لائق دکلدرکه دعاده رتبۀ انبیائی ویا کوکه عروج ایتمکی خدادن ایسته یه (ولا تفسدوا فی الارض) وروی زمینده کفر ومعصیتله یرمازلق ایتمك (بعد اصلاحها) انبیانك رسالیله واحکامك قورلمسیله دوزلدکدنصکره (وادعوه خوفا وطمعا) وحق سبحانه وتعالی یه دعا ایدك اول حالده که اعمالکزك عدم قبولندن قورقوب مقبول اولمسین رجا ایده سز (ان رحمة الله قریب من المحسنین) بی شبهه کیم تکری تعالینك لطف وکرمی ایولره یقیندر (وهو الذی یرسل الریاح) وکندودر اول پروردکارکه یللری کوندررر (بشرا بین یدی رحمته) مژده ویردکلری حالده رحمتنك ایلروسنده بو مقامده رحمتدن مراد یغموردر زیرا بادصبا بولتی یرندن قالدرر وباد شمال آنی جمع ایدر وباد جنوب دملندرر وباد دبور اولمشدرر (حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) بروقته دك که چون براغر بولتلر قالدرر (سقناه لبلد میت) آنی براولمش شهر ایچون سوررز (فانزلنا به الماء) پس اول شهره صوینی ایندیررز (فاخرجنا به من کل الثمرات) درعقب اول صوایله میوه لرك هر نوعندن چیقاررز (کذلك نخرج الموتی) نته که اولمش زمینی نباتات ایله احیا ایتدك اولمشلری قبوردن چیقاروب احیا ایدرز (لعلکم تذکرون) تاکه سز پند ونصیحت آلوب بیله سز کیم زمینی احیا ایتمکه قادر اولان اولمشلری زنده قیلمغه قادردر (والبلد الطیب) ویاك اولان زمین (یخرج نباته باذن ربه) وتلغی پروردکاری فرمانیله چیقر یعنی پاك اولان زمین چوق نفعلو غایتله کوزل اوتلق ویخشی اکین بتورر (والذی خبث) وچرکین اولان زمینك اوتلغی (لا یخرج الا نکدا) چیقمز الا آزکه هیچ منفعتی یوقدر بو مثالده حق تعالی مؤمنك وکافرك احواللرك ایچنده بیان ایتدی بو اعتبارله که مؤمنك قلبی کوزل یر کبیدرکه هرنه ایچنده اکرسن یخشی بتر وکافرك قلبی شوره لی یره بکزرکه ایچنده برنسنه بتمز واکر برشی بتر برنسنه یه یرامز (کذلك) نته که بو مثل ایله احوالی بیان ایلدك (نصرف الآیات) دلائل وحدانیتی نوع

عباراتله ایراد ایده رز (لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ) بر كروهه كه خدانك نعمتلرینه اعتراف ایدوب مدح وثنا
ایدرلر (لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ) تحقیقا كه بز حضرت نوحی كندو عشیرتنه كوندردك تاكه
كندولرك توحیده دعوت ایلیه (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) پس سویلدیكه ای بنم عشیرتم خدایه
قوللق ایدك (مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) اندن اوزكه سزه هیچ معبود یوقدر (اِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ) بی شبهه كیم بن اوزریكزه بر اولو كونك اشكنجه سندن قورقرم (قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ
عشیرتندن اشراف اولنلر دیدیلر (اِنَّا لَنَرٰيكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) تحقیقا بز سنی ای نوح بر اشكارا
آزغونلقده كورورز (قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ) حضرت نوح جوابلرنده دیدیكه ای بنم كروهم
بنده ازغونلق یوقدر (وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ولیكن بن خلقك پروردكارندن
بر كوندرلمش پیغمبرم (اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي) پروردكارمك پیغاملرك سزه یتشدررم (وَاَنْصَحُ
لَكُمْ) وسزه پند ونصیحت ایدرم (وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخی وحی سببیله خدانك طرفندن
بیلورم اول شیئی كه سز آنی بیلمزسز چون حضرت نوحك قومی بشر مقوله سی خدانك رسلی اولمقلرندن
تعجب ایدوب دیرلردیكه تكری تعالی رسالك كوندرمسن ایستسیدی ملائكهٔ كرامی كوندرردی حضرت
نوح بو سوزلرك استبعاد ایدوب اوزرلرینه انكار ایلدی نته كه حق سبحانه وتعالی بیوردی
(اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ایا بنی تكذیب ایدوب عجبلندكزمی كه ربكزدن سزه بر پند ونصیحت
كلدی (عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ) زمره كزدن بر كشینك لسانی اوزره (لِيُنْذِرَكُمْ) تا كفر ومعصیتك
عاقبتندن سزی قورقده (وَلِتَتَّقُوا) وتاكه انذار سببیله پرهیز ایده سز (وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)
وشاید سز ایتدیكز تقوی سببیله رحمته مظهر قیلنه سز (فَكَذَّبُوهُ) پس كفار حضرت نوحی
یلانجی طوتدیلر (فَاَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ) درعقب كندوبی وكمیده كندوسیله اولان
كمسه لری غرقدن قورتردق (وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) ووحدانیتمزه دلالت ایدن
نشانلره اتباع ایتمیانلری طوفانله اغراق ایتدك (اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ) بی شبهه كیم قوم نوح
بر كور جماعت ایدیلر كه دلائل وحدانیتی كورمزلردی (وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًا) دخی عاد قبیله سنه
قرنداشلری حضرت هودی ارسال ایتدك (قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) حضرت هود آنلره دیدی
ای بنم عشیرتم ایزد ذو الجلاله پرستش ایدك (مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) آندن اوزكه سزه هیچ
بر درست معبود یوقدر (اَفَلَا تَتَّقُونَ) پس نیچون تكرینك عذابندن صاقنمزسز (قَالَ الْمَلَاُ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) طائفه سندن كافر ایدنلر اكا دیدیلر (اِنَّا لَنَرٰيكَ فِي سَفَاهَةٍ

تحقیقا كه بز سنی بر عقلسزلقده مشاهده ایده رز (وَاِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) وبی شبهه بز سنی
یلانجیلردن كمان ایدرز (قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ) حضرت هود علیه السلام دیدیكه ای بنم
كروهم بنده عقلسزلق یوقدر (وَلٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ولیكن بن عالمك پروردكارندن
كوندرلمش بر پیغمبرم (اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي) بنی پرورده ایدنك خبرلرك سزه ایصال ایدرم
(وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِينٌ) وبن سزه خیانتسز بر پند ویریجی یم (اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ) نیچون
بنی تصدیق ایتمیوب عجب ایتدیكز كه سزه پروردكاركزدن بر پند كلدی (عَلٰى رَجُلٍ مِنْكُمْ) سزك
جنسكزدن بر كشینك لسانی اوزره (لِيُنْذِرَكُمْ) تاكه عقوبت الهیه دن سزی قورقده (وَاذْكُرُوا
اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ) ویاد ایدك اول وقتیكیم حضرت نوحك قومی هلاك اولدقدن
صكره سزی یرلرنده قائممقاملری قیلدی (وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً) وخلقتكزده سزه بر قوت
وقامت آرتردی (فَاذْكُرُوا اٰلَاءَ اللّٰهِ) پس خدانك نعمتلرك خاطره كتورك (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) تاكه
سز نعمتلری ذكر ایتمكله عذابدن قورتله سز (قَالُوا اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهُ) اول قوم حضرت هوده
دیدیلر ایا سن بزه انكله كلدككه ایزد ذو الجلاله یالكز عبادت ایده لم (وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا)
وپدرلریمز عبادت ایتدكلری اشیائی ترك ایده لم بو ایش اصلا وجوده كلمز (فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا) پس عذابدن
بزه وعد ایتدیكك نسنه یی بزه كتور (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) اكر سوزكزده كرچك سویلیانلردن
ایسك (قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ) حضرت هود علیه السلام انلره دیدی
تحقیقا كیم پروردكاركز طرفندن اوزریكزه بر عذاب وخشم دوشدی (اَتُجَادِلُونَنِي فِي اَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا
اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ) ایا بنمله مجادله ایدرمیسز بر آدلرده یعنی بر اشیاده كه سز وپدرلركز انلره آد قودیكز (مَا نَزَّلَ اللّٰهُ
بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ) حق جل وعلا انلرك عبادتی جائز اولمغه اصلا بر حجت ودلیل ایندرمدی
(فَانْتَظِرُوا) پس عذابك نزولنه منتظر اولك (اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ) كه بی شبهه بن سزكله انتظار
ایدنلردنم كتوردیلر كه قوم عاد یمن اقلیمنده دوشن احقاق نام قوملی یرلرده اولورلردی آیینلری بوتلره
عبادت اولمغله حق سبحانه وتعالی انلره حضرت هودی مرسل قیلدی تاكه كندولرك خدانك عبادتنه
سوق ایتدروب بوتلرك پرستشندن فراغت ایده لر دعوته شروع ایدیجك سوزینه قولاق طوتمیوب
خباثتلرك ارتردیلر حق جل وعلا اوزرلرینه اوچ سنه قحطی مسلط ایلدی آندن عبرت آلمیوب فساده
مصر اولدیلر چون اول عصرلرده داب بویله ایدیكه بر قوم اوزره قحط مسلط اولیجق مكهٔ
مكرمه یه واروب استسقا ایدرلردی جماعت مزبوره شدت قحطدن یتمش كیمسه ارالرندن انتخاب

ايدوب انلره قيل بن عنز نام كمسنهٔ وحضرت هوده ايمان كتورن مرثد نامنده رئيسلردكوب استسقا ايچون
مكهٔ مكرمه يه كوندرديلر قچن مكه يه ورود ايتديلر مكهٔ مكرمه نك سكانى اولان عمالقه انلرله اولان
مصاهره لرى حسبيله مزبورلره اكرام تام ايدوب كما ينبغى توقير ايتديلر مكانلرنده محفوظ اولدقلرى
جهتدن بر آى مقدارى انده مكث ايدوب اوقاتلرك يمكده وايچمكده وچنك وچغانده كچورديلر بعده عمالقه نك
رئيسى معاويه كلدكلرى مقصددن كمال تغافللرك مشاهده ايدنجك طول اقامتلرندن وكثرت
مصرفدن كندويه سوء ظنلرى اولماموق ايچون چنكيلره سپارش ايلديكيم كويا القا راسنده بو كمال
تغافللرينه مشعر بر قچ بيت يراديه لر آنلر دخى آنك فرمانه امتثال ايدوب بو ايكى بيتى ايراد ايتديلر

الا يا قيل ويحك قم فهينم
فيسقى ارض عاد ان عادا

لعل الله يسقينا الغماما
قد امسوا ما يبينون الكلاما

بو كلامى ايشتدكلرنده كندولره بر انزعاج حاصل اولوب كلدكلرى مقصده مباشرت ايتديلر حضرت
مرثد آنلره ديدى والله دعاكيز سزه بر فائده ويرمزمادمكه حضرت هوده ايمان كتورمزسز دونوب معاويه يه
ديديلر بونى آليقو بزمله كلمسون زيرا بو حضرت هوده تابع اولوب آبينمزى ترك ايتدى معاويه حضرت
مرثدى استسقايه چيقمقدن منع ايتدى قيل قالان نفر ايله استسقايه چيقوب دعاسنده ديدى يا الهى
قوم عادى صوارنه كه بوندن اسبق كندولرين صوارديكمز همان اوچ بولت بياض وقيرمزى وصارى
پيدا اولوب كوك سمتندن بر صدا كلديكه اى قيل سكا وعشيرتكه بو بولتلرك برن اختيار ايت ديدى سياه
بولتى استرمكه آنك صوى چوقدر على الفور اول بولت قوم عاد سمتنه توجه ايلدى اندن برشدتلى
بى انداز روزكار چيقديكه انسانى مكانندن قالدروب يره چالوب هلاك ايدردى نتكه ايمان كتورميانلر
هلاك اولوب حضرت هود واتباعى نجات بولديلر نته كه حق تعالى بيوردى (فانجيناه والذين معه) يعنى كندوبى
وكندوسيله همدين اولنلرى قورتردق (برحمة منا) بزدن صدور ايدن لطف واحسان سببيله (وقطعنا
دابر الذين كذبوا باياتنا) ونشانلريمزه اتباع ايتميانلرك اكسه لرك كسدك يعنى كفارى ديبدن قيردق
(وما كانوا مؤمنين) وقوم عاد خدانك وحدانيته وهودك رسالتنه تصديق ايدجك ايديلر
(والى ثمود اخاهم صالحا) دخى قبيلهٔ ثموده برادرلرى صالحى پيغمبرلكه ارسال ايلدك (قال يا قوم اعبدوا
الله) حضرت صالح رسل اولنجق ديدى اى بنم عشيرتم خداى ذو الجلاله پرستش ايدك (ما لكم من اله غيره)
اندن اوزكه سزه اصلا درست معبود يوقدر ويدركيم حضرت صالح ثمود قبيله سن دعوت ايتدوكى
محلده كندوبى تكذيب ايدوب نبوتنه دلالت ايدر بر معجزه كندوسندن استديلر حضرت صالح انلره ديدى

نه كونا معجزه استرسز ديديلر بزعيدمزده صحرايه چيقارز سن دخى بزمله چيق ولكانده بز بوتلريمزه
دعا ايدهلم وسن تكريكه دعا ايله هركيمك دعاسى حين قبولده كچراول متبوع اولوب بقيهٔ خلق اكا تابع
اولسونلر محل معهود حلول ايدنجه جملة عيدكاهه چيقوب بوتلرينه دعا ايتمكه شروع ايلديلر هر چند
آنلردن برشى ايستديلر آنلردن اجابت ظاهر اولمدى بعده جندع بن عمروكه اول قبيله نك اشرافندن ايدى
صحراده دوشمش كاثبه نام بر طاشه اشارت ايدوب ديدى اى صالح بزه بو طاشدن بر بيوك چوق
توبلى كبه اولمش دوه چيقار حضرت صالح عليه السلام انلره بيوردى اكر خواهشكز اوزره تكرى
تعالى قدرت كامله سيله سزه بو طاشدن بر دوه چيقاررسه ايدرسز ديديلر سنى تصديق
ايدوب خدايه عبادت ايدرز وبو سوزى ايمان مغلظه ايله تأكيد ايتديلر حضرت صالح عليه السلام
ايكى ركعت نماز قيلوب جناب ذو الجلالدن نياز ايتمكه باشلدى همان اول دم معهود اولان طاش
ياريلوب خواهشلرينه كوره اندن بر دوه چيقدى در عقب كندويه ماننده بر ياورى طوغردى
جندع بن عمرو بو معجزه مشاهده ايدنجك عنايت ربانيه ايله ايمان كتوردى بقيهٔ اشراف ثمود
باديهٔ انكارده سركردان قالديلر حضرت صالح انلره خطاب ايتدى نته كه حق سبحانه وتعالى
بيوردى (قد جاءتكم بينة من ربكم) تحقيقا پروردكاركزدن سزه بر معجزه كلديكه كمال قدرتنه
ونبوتمك صحتنه دليلدر (هذه ناقة الله) بو طاشدن چيقان تكرينك دوه سيدر (لكم آية) سز
ايچون بر اولو معجزه (فذروها تأكل فى ارض الله) پس آنى قويك تكرينك زميننده اوت يسون (ولا
تمسوها بسوء) وآنى بر بر مازلكله دكمك (فيأخذكم عذاب اليم) كه اكا دكمككز سببيله سزى
بر دردلى اشكنجه الور (واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد) وياده كتورك اول وقتكه عاد قبيله سى
هلاك اولدقدنصكره انلرك بدلنه سزى قائممقاملر قيلدى (وبوأكم فى الارض) وحجر نام مكانده
سزه يرويردى (تتخذون من سهولها قصورا) ملايم يرلرندن كريچ وطاش ايدوب كوشكلر بنا ايدرسز
(وتنحتون الجبال بيوتا) وطاغلرى خانه لر اويرسز (فاذكروا آلاء الله) پس خدانك نعمتلرك خاطره
كتورك (ولا تعثوا فى الارض مفسدين) ويريوزنده مفسد اولديغكز حالده بر مازلكله سعى ايتمك
(قال الملأ الذين استكبروا من قومه) عشيرتندن سركشلك وتكبره طالب اولان اشراف ديديلر
(للذين استضعفوا) بيچاره قيلنان كمسنه لره (لمن آمن منهم) انلردن ايمان كلنلره استهزا طريقيله
ديديلر (اتعلمون ان صالحا مرسل من ربه) ايا سز بيلورميسز كيم حضرت صالح پروردكارندن
كوندرلمشدر (قالوا انا بما ارسل به مؤمنون) مستضعف اولان كروه انلره جواب ويروب

دیدیلر علی التحقیق بز ایمان کتورمشوز اولشیئه که حضرت صالح انکله کوندرلدی (قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
سرکشلك ایدن کروه دیدیلر (إِنَّا بِالَّذِي آمَنتُم بِهِ كَافِرُونَ) تحقیقا بز کفر ایتمشوز اول نسنه یه که سز اکا
ایمان کتوردیکز منقولدرکه ناقه نك دأبی بو ایدیکه قوم ثمودك ایچلرینه معین اولان قیونك صوین
کونده ایچردی بوندن غایتله صیقلمشلردی زیرا دوه صولرك ایچدیکی کون صوبی طاغ باشندن
کتورمکه محتاج اولورلردی بو ایش غایتله کندولره دشوار اولدی دخی ناقه مزبوره یاز فصلنده
طاغ باشنده اوتلاردی طوارلری اندن قورقمغله دره یه فرار ایدرلردی و قیش فصلنده دره ایچنده
اوتلمغله طوارلری طاغ باشنه چقرلردی بو دخی کندولره برمشکل ایش اولمش ایدی زیرا طوارلری اوتلاغدن
قلمقدن غایتله زبون اولدی بعده قدار بن سالف نام کیمسه و مصدع برنج نفرله دوه نك قتلنه
مباشرت ایتدیلر نه که تفصیلی ان شاء الله العزیز بیان اولنور (فَعَقَرُوا النَّاقَةَ) پس قوم ثمودك
برقچی دوه یی سکرلدیلر (وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ) و پروردکارلرینك فرماندن سرکشلك ایتدیلر (وَقَالُوا
يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا) و دیدیلر ای صالح عذابدن بزه وعد ایتدیکك شیئی بزه کتور (إِن كُنتَ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ) اکر کوندرلمش پیغمبرلردن ایدك (فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) درعقب کندولرك زلزله الوب
(فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ) مسکنلرنده یوزلری اوزره قپانمش صباحلدیلر (فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ) پس
حضرت صالح انلردن یوز چویروب کتدی (وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّي) و اوزلرینه
تحسر یوزندن دیدی ای بنم عشیرتم بی شبهه که بن ربمك پیغامنی سزه یتشدردم (وَنَصَحْتُ
لَكُمْ) و سزه پند ویردم (وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ) ولیکن سز پند ویرنلری سومزسز (وَلُوطًا
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) دخی حضرت لوطی رسل قیلدق اول وقتکه ارالرنده اقامت ایدن مؤتفکات نام
کویلرك خلقنه دیدی (أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ) نیچون غایتله یمان ایشه مباشرت ایدرسز
(مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ) سزه اول ایشله هیچ برکیمسه سبقت ایتمدی خلقدن (إِنَّكُمْ
لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ النِّسَاءِ) تحقیقا سز مباح اولان قاریلرك مباشرتندن تجاوز
ایدوب خباثت پذیر اولان نفسلرکزك ارزوسیچون ارککلره کلورسز بو خصوصده اصلا عذرکز یوقدر
(بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ) بلکه سز حدودی تجاوز ایتمش برکروه سز (وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ) و
مزبورلرك جوابی برشی اولمدی (إِلَّا أَن قَالُوا أَخْرِجُوهُم مِّن قَرْيَتِكُمْ) الا بری برینه دیدیلرکیم لوطی
و اتباعنی کویکزدن چیقارك (إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ) تحقیقا انلر بر ادمیلردرکه بد فعلدن نفسلرین
پاك طوترلر یعنی بزمله اول فعلده اتفاق ایتمزلر کتوردیلرکیم حضرت لوط علیه السلام قچن

عمیسی حضرت ابراهیمله اقلیم عراقدن هجرت ایتدی حق سبحانه و تعالی کندوبی شام زمیننده دوشن
سدوم نام کویه و قرینده اولان درت کویك خلقنه رسل قیلدی تا که کندولرك حقه دعوت
ایده و نامعقول ایشلردن منع ایده یکرمی درت ییل مقداری کندولرك دعوت ایلدی سوزینه قولاق
طوتمدیلر عاقبت حق تعالی کندولرك اهلاك ایتدی و حضرت لوط و اتباعنی بلادن قورتردی نته که
بیوردی (فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ) پس حضرت لوطی و کندویه ایمان کتورنلری عذابدن قورتردق (إِلَّا
امْرَأَتَهُ) انجق قاریسی (كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ) مکانلرنده قالوب هلاك اولانلردن ایدی زیرا اول
بد ذات کفری صقلیوب کفاری حضرت لوط اوزره انکار ایتمکه اغوا ایدردی (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم
مَّطَرًا) و اوزرلرینه برعجب یغمور یاغدردق و اوطاش ایدیکه باشلری اوزره یاغدی (فَانظُرْ
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ) پس بق کنهکارلرك صوکی نیجه اولدی (وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا) دخی
حضرت ابراهیم علیه السلامك اوغلی مدینك اولادنه قرنداشلری شعیبی رسل قیلدق
(قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ) دیدی ای بنم عشیرتم خدای ذو الجلاله پرستش ایدك (مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ)
اندن غیری سزه هیچ برحق معبود یوقدر (قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ) تحقیقا کیم پروردکارکزدن سزه
برمعجزه کلدی یعنی اول معجزه که کندویه ویرلدی و اونه اولدیغی قرآنده ذکر اولنمدی (فَأَوْفُوا الْكَيْلَ
پس اولچکك التنی تمام ایدك (وَالْمِيزَانَ) و طارتمغك التنی دخی (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ)
و خلقه حقوقلرك تمام ادا ایدك اندن برشی اکسك ایتمك (وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ) و زمینده
کفر و خباثتله برمازلق ایتمکه سعی ایتمك (بَعْدَ إِصْلَاحِهَا) پیغمبرلرك ارسالیله و کتبك انزالیله
زمین دوزلدکدنصکره (ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ) سویلدیکیم ایشلك ایشلمسی سزه یکرکدر (إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ) اکر اهل تصدیق ایدیکز (وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ) و هریولده اوتورمك (تُوعِدُونَ
وَتَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ) و حالده که قورقوتدروب تکرینك یولندن منع ایدرسز
شول کیمسه که اکا تصدیق کتوردی (وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا) و تکرینك یولنه اکریلك طلب ایدرسز که
شبهه لر ایراد ایتمکله خلقی آزدررسز (وَاذْكُرُوا إِذْ كُنتُمْ قَلِيلًا) و یاده کتورك اول وقتکه براز کروه
ایدیکز (فَكَثَّرَكُمْ) پس حق سبحانه و تعالی سزی چوق ایتدیکه مالکزه و اولادکزه برکت صالدی
(وَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ) و بقك سزدن اسبق اولان مفسدلرك صوکی نیجه اولدی
(وَإِن كَانَ طَائِفَةٌ مِّنكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ) و اکر سزدن برکروه کوندردیکم شیئه ایمان
کتوردیلر (وَطَائِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا) و برکروه ایمان کتورمدیلر (فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا) پس

انتظار ایدك خدای عز وجل آرامزده حکومت ایده جکه محقّ اولنلره مبطللر اوزره نصرت ویره
(وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ) وکندو درحکم ایدنلرك یکرکی (قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) عشیرتندن
تکبره طالب اولان اعیان دیدیلر (لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا) البته سن ای
شعیب وسنکله ایمان کتورنلری کویمزدن چیقاررز (أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا) یاخود آیینمزه دونرسز
بیلمك کرك کیم حضرت شعیب علیه السلام انلرك آیینده دکل ایدی تاکه اکا دونه زیرا انبیا مقوله سی کافر
اولملری مطلقا محالدر لکن جماعت فرد اوزره تغلیب اولنمغله قومنه لایق اولان خطابله کندوسی
وقومی مخاطب اولندیلر وبو سببدن جوابلرك بومنوال اوزره ویردی (قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ) حضرت
شعیب علیه السلام دیدی آیینکزه دونرمیوز واکر اکا دونمکه کراهت ایدیجیلردك یعنی نیجه آیینکزه
داخل اولورز وحالبوکه بز اکا کیرمك ایستمزز (قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) تحقیقا کیم تکری تعالی اوزرینه کذبدن
بلان بیدا ایتمش اولورز (إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ) آیینکزه دونرسك (بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا) اولوقتدن
صکره تکری تعالی بزی آندن قورتردی (وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا) وبر وقتده بزه صحیح وجائز اولمزکه
کفرك ملتنه دونه لم (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا) مکر اولوقتکه بزی پرورده ایدن خدا مرتد اولدیغمزی ایسته
(وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا) پروردکارمزك دانشی هر نسنه‌یه قابلدر (عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا) ایزد ذو الجلال اوزره
اعتماد ایلدك (رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ) ای خداوندمز ارامزده وعشیرتمزك اراسنده طوغریلغله
حکومت ایله (وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ) وسن حکومت ایدنلرك یکرکیسین (وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ)
دخی قبیله سندن کفر ایدن اکابر اصاغره دیدیلر (لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا) قسم اولسونکه اکر شعیبه تابع
اولورسز (إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ) بی شبهه سز اولحال اوتوزیجیلرسز (فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ) درعقب کندولرك زلزله الوب شهرلرنده یوزلری اوزره قپانوب هلاك اولدیلر
(الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا) شول کیمسه لرکه حضرت شعیبی تصدیق ایتمدیلر کویا اول شهرده
اقامت ایتمدیلر (الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ) حضرت شعیبی تکذیب ایدنلر کندولر اوتوزنلر
ایدیلر (فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي) پس حضرت شعیب انلردن یوز دوندروب
دیدی ای بنم عشیرتم خدایه قسم کیم پروردکارمك خبرلرك سزه یتشدردم (وَنَصَحْتُ لَكُمْ) وسزه پند
ویردم بو سوزلری اوزرلرینه غایتله حزنی اولدیغی اجلدن تأسف ایدوب دیدی بعده کندو نفسی
اوزره انکار ایدوب سویلدی (فَكَيْفَ آسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ) پس نیجه بن بی دین کروه اوزره غمناك اوله‌لم
(وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ) وبر کویده هیچ بر پیغمبر کوندرمدك (إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ)

الا که اول کویی خلقك طارلغله وخسته لکله کرفتار ایتدك (لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ) تاکه انلر نیاز ایدوب
تذلل ایده لر (ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ) صکره بدلك یرینه ایولکی بدل ویردك (حَتَّى عَفَوْا)
اولوقته دکه مال ورجاللری چوق اولدی (وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ) ودیدیلر علی التحقیق
پدرلریمزه یمانلق وشادلق دکدی یعنی نعمتلری ونقمتلری تکری طرفندن کورمیوب دیرلر زمانه‌نك دابی
بودرکه کاه خلقنه ایولکله معامله ایدر وکاه یرمازلغله وزمان سابقده پدرلریمزك باشنه کلان محنت
وجفا وایدکلری ذوق وصفا بوکا شاهددر (فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً) پس کندولرك علی الفور الدق (وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ) وحالبوکه کندولر عذابك وقوعنی بیلمزلر وعذابك بوکونه واقع اولمسی انساقنی شعور کلور
(وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا) وبی شبهه که کویلر خلقی ایمان کتوروب کفر ومعصیتدن پرهیز ایتسیدیلر
(لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) البته اوزرلرینه خیراتی کوکدن ویردن یعنی رزقی اوزرلرینه
توسعه ایدوب هرطرفدن آچردق انی کندولره میسر قیلاردق (وَلَكِنْ كَذَّبُوا) ولیکن پیغمبرلری یالانجی
طوتدیلر (فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) پس کندولرك مؤاخذه قیلدق کفر ومعاصیدن قزاندقلری شی
سببیله (أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى) بو جمله ماقبلنده مذکور اولان فاخذناهم جمله سی اوزره معطوفدر واراده
مذکور اولان شرط وجواب جمله معترضه در پس معنای کلام بویله اولورکه اول عذاب واقع اولدقدن
صکره کویلر خلقی امین اولدیلرمی اندنکه (أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا) کندولره کیجه وقتنده عذابمز کله (وَهُمْ
نَائِمُونَ) اولحالده که کندولر یاتمشلردر (أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ) دخی کویلر
خلقی امین اولدیلرمی عذابمزك کلمسندن کندولره قوشلق وقتنده کله اولحالده که کندولر اوینرلر (أَفَأَمِنُوا
مَكْرَ اللَّهِ) اول عقوبت محقق اولدقدن صکره کویلر خلقی خدانك مکرندن امین اولدیلرمی مکر الله بنده‌نك
مستدرج اولمسنه وبیلمدوکی یردن التمسنه استعاره‌در (فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ)
که تکرینك مکرندن بر کیمسه امین اولمازمکر اوتوزمغله متصف اولان کروه (أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ
مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا) دخی شول کیمسه لرکه زمینه اربابندن صکره وارث اولورلر اشکار اولمدیمی کیم (أَنْ لَوْ نَشَاءُ
أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ) شان بودرکه ایستسیدك کناهلری سببیله کندولرك دکردك یعنی ایتدکلری کناهلرك
سزاسن ویروب معاقب ایدردك نته‌که امم سابقه کناهلریله معذب قیلدق (وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) و
کوکللری اوزره مهر اوردق (فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ) که کندولر اعتبار وتأمل ایتمسین ایشتمزلر (تِلْكَ الْقُرَى)
اول کویلرکه ذکری سبقت ایتدی (نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَائِهَا) اوزریکه انلرك خبرندن اوقورز (وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) دخی تحقیقا کیم حضرت هود وصالح ولوط کبی مذکور اولان امتلرك

پیغمبرلری کندولره معجزه‌لرله کلدیلر (فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا) پس اولمازدیکه کندولره رسل کلدکدنصکره
ایمانه کله‌لر (بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ) اول شیئك سببیله که رسل کلمدن اسبق تکذیب ایدرلردی یعنی همیشه
کفراوزره مداوم ایدیلر ایمانه کلمکه لیاقتلری یوق ایدی (كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَافِرِينَ)
نته‌که کذشته اولنلرك کوکللری اوزره مهراوردی حالا اولان کفارك کوکللری اوزره حق سبحانه
وتعالی مهراوردکه اصلا معجزات کندولره تأثیرایتمز (وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ) دخی کذشته اولان
کروهلرك چوغنی پیمانه وفا ایتمسین هیچ بولمدق (وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ) وتحقیقا که چوقلرینی
حددن تجاوزایدیجیلر بولدق (ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا) بومذکوراولان پیغمبرلردنصکره
حضرت موسایی بردیکر معجزه‌لرله کوندردك (إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ) مصرحاکمنه وآنك اعیان دولتنه
(فَظَلَمُوا بِهَا) پس اول آیاته ستم ایتدیلرکه انلری تصدیق ایدجك یرده تکذیب ایتدیلر (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ) پس بق نیجه اولدی بدلك ایدنلرك صوکی (وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ)
وحضرت موسی دیدی ای فرعون علی التحقیق بن خلقك پروردکارندن سکا کوندرلمشم (حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنْ لَا
أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ) سزاوارم آنك اوزره‌که حقدن اوزکه تکری تعالی اوزره دیمه‌یم (قَدْ جِئْتُكُمْ
بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ) بی شبهه کیم ربکزدن سزه بردلیل ایله کلدم (فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) پس بنمله اولاد
یعقوبی یوللا تاکه پدرلرینك وطنی اولان ارض مقدسه‌یه کیده‌لر وانلری فرعون قوللرایدینمش ایدی
وایشلرنده انلری استخدام ایدردی (قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ) فرعون دیدیکه اکرسنی کوندرن پروردکارندن بردلیل
ایله کلمش ایدك (فَأْتِ بِهَا) انی کتوریعنی انی قیمده حاضرایت تاکه صدقك انکله ظاهراوله (إِنْ كُنْتَ مِنَ
الصَّادِقِينَ) اکرایتدیکك دعواده ارباب صدقدن ایدك (فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ) بوکلامدنصکره حضرت موسی
دکنکی صالدی (فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ) همان اول دکنك حالی براشکارا اژدها اولدیکه هیچ برفرد اژدها
اولسندنشك ایتمزدی ویدرکیم چون حضرت موسی عصاسنی صالدی اغزین آچمش براژدها اولدیکی ایکی چکه سینك
اراسی سکسان ارشون مقداری کورندی التچکه سن یره قودی واوست چکه سك فرعون قصرینك
کنکره‌سی اوزره صکره فرعون سمتنه متوجه اولدی فرعون بوحالی مشاهده ایدیجك حدث ایدرك فرارایدوب
واطرفنده اولان خلق دخی فرارایدیلرکثرت ازدحامدن اولکون یکرمی بش بیك ادم هلاك اولدی بعده فرعون بی عون
نعره ایدیکه یاموسی سنی کوندرن خدا ایله سکا قسم ویرورمکه بونی بزدن قالدرکیم بن سنی تصدیق ایدوب
بنی اسرائیلی سنکله یوللرم پس حضرت موسی اژدهانك قفاسنه یاپشوب علی الفوردکنك اولدی بعده
حضرت موسی علیه السلام فرعونه برمعجزه دخی کوستردی نته‌که حق سبحانه وتعالی بیوردی

ونزع

(وَنَزَعَ يَدَهُ) دخی حضرت موسی دست شریفن قولتغی التندن چیقاردی (فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ)
درعقب اول محل دست شریفی غایتله آق ونمایان اولدی بقنلره مرویدرکیم حضرت موسی علیه السلام
براسمرکیشی ایدی اما اول محلکه مبارك الن قولتغی التنه قویوب چیقاردی برکونه نورانیلی چیقاردیکیم
شعاعی کونشك شعاعنه غلبه ایدردی (قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ) فرعونك
اتباعندن اشراف اولنلر دیدیلر تحقیقا حضرت موسی فن سحرده غایتله دانش صاحبی برجادودر
بوسوزی فرعونك سوزین تصدیق وتقریرایتمك ایچون دیدیلر زیرا سوره شعراده بوکلام آکا منسوبدر
(يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ) سزی ای قبطیلر زمینکزدن چیقرمق ایستر (فَمَاذَا تَأْمُرُونَ) پس نه کونه
شیء فرمان ایدرسز (قَالُوا أَرْجِهْ) دیدیلر آنك ایشن تأخیرایت (وَأَخَاهُ) وقرنداشی هارونی دخی
(وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ) وشهرلرده یغیجیلر یوللا (يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ) فن سحرده هردانش
ایه‌سی جادوبی سکا کتورسونلر بعده فرعون اعوانی سحره آردینه یوللدی (وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ)
وجادولر فرعونك حضورینه کلدیلر (قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا) دیدیلر تحقیقا بزه براولواجرت وار
(إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ) اکربز موسی اوزره غلبه ایدنلرایدك (قَالَ نَعَمْ) فرعون دیدی سزه اولو
اجرت وار (وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ) دخی علی التحقیق سزبکا مقربلردن سز بعده حضرت موسایی فرعون
ایستدی وبرمقرروقت تعیین ایتدی ایچنده سحره ایله مناظره ایده پس سحره برخیلی دکنك وایپ
جمع ایدوب وقت معینه حلول ایدیجك یتمش بیك ساحربرطرفده طوروب ادب طریقیله دیدیلرای موسی
سنمی اول صالورسن یابزمی نته‌که حق سبحانه وتعالی بیوردی (قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ
نَحْنُ الْمُلْقِينَ) سحره دیدیلرای موسی یاسن دکنککی صاله‌سن یابزکندومز دکنکلریمزی وایپلریمزی
صالنلر اوله‌لم (قَالَ أَلْقُوا) حضرت موسی علیه السلام کرم ومسامحه جهتندن سحره دیدی سز
صالك (فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ) الانلرك صالدقلرندنصکره خلقك کوزلرك سحرایتدیلرکه
کندولری برصورتلرکوستردیلرکیم حقیقتده اصلی یوقدر (وَاسْتَرْهَبُوهُمْ) وخلقی قورقمغه طالب
اولدیلر (وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ) وبراولوجادولکله کلدیلر (وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ) وحضرت موسایه
برفرشته ایله خبرصالدق که (أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ) سن دکنککی صال درعقب حضرت موسی دکنکی
صالدی بلا فاصله براژدها اولوب (فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ) پس اول محل ایلان اولان دکنك تزویر
ایتدکلری اشیایی یوتدی مرویدرکیم چون اول اغجلری وایپلری جمله یوتدی حاضراولنلره یوزلك
چوبردی علی الفورفرارایتدیلرکثرت ازدحامدن خیلی کمسنه هلاك اولدی بعده حضرت موسانك

قفاسنه یاپشوب کالاول بردکلك اولدی (فوقع الحق) پس حق ثابت اولدی (وبطل ما کانوا یعملون)
وایشلدکلری شیء باطل اولدی (فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرین) پس اول مکانده فرعون واتباعی
مغلوب اولوب خوار وذلیللر شهره دوندیلر (والقی السحرة ساجدین) وجادولر سجده یه وارد قلرنده
یوزلری اوزره قپانمش قیلنوب (قالوا آمنا برب العالمین) دیدیلر خلقك پروردکارینه تصدیق
کوردك (رب موسی وهرون) بو ایکی عزیزك پروردکاری (قال فرعون آمنتم به قبل ان آذن لکم)
فرعون سحره یه دیدی موسایه تصدیق کوردیکزمی بن سزه اذن ویرمدن اول (ان هذا لمکر مکرتموه
فی المدینة) تحقیقا که بو ایش بر کیزلی تدبیردرکیم سز و موسی محل معهوده چیقمدن اول آنی شهرده
تدبیر ایتدیکز (لتخرجوا منها اهلها) تاکه شهردن آنده لرینی چیقره سز یعنی بو ایشی فقط بو مقصد
ایچون ایتدیکز که مصر شهرینك سکانی اولان قبط طائفه سن اندن چیقاروب شهری بنی اسرائیل ایچون
بالکز قله (فلسوف تعلمون) پس علی التحقیق ایتدیککز ایشك عاقبتن کوررسز بو کلام مجملا بر تهدیددر
تفصیلی بودر (لأقطعن ایدیکم وارجلکم) البته اللریکزی وایاقلرکزی کسرم (من خلاف) هر طرفدن
بر عضو یعنی صاغ طرفدن بر ال وصول سمتدن بر ایاق یا برعکس (ثم لأصلبنکم اجمعین) صکره
سزی قوداره چکرم (قالوا انا الی ربنا منقلبون) جادولر آکا جواب ویروب دیدیلر علی التحقیق
بز پروردکاریمز طرفنه دوننجیلرز پس سنك تهدید وتخویفندن باکمز یوقدر (وما تنقم منا) وسن
بزدن برشیء عیب ایتمزسن (الا ان آمنا بآیات ربنا) مکر بو شیئی که پروردکاریمزك نشانلرینه ایمان
کوردك (لما جاءتنا) چون انلر بزه کلدی وحقیقة الحال او عیب دکلدر بلکه عین فخردر بعده سحره
فرعونله خطاب ایتمکدن یوز چویروب خدای ذو الجلاله مناجات ایدوب دیدیلر (ربنا افرغ علینا
صبرا) ای خداوندمز اوزریمزه بر قلنمق دوك تاکه مصیبت دمنده جزع ایتمیه لم (وتوفنا مسلمین)
وسکا مطیع ومنقاد اولدیغمز حالده روحمزی قبض ایت (وقال الملأ من قوم فرعون) دخی مصر
حاکمنك جماعتندن اولان اعیان حاکملرینه دیدیلر (أتذر موسی وقومه لیفسدوا فی الارض) مسای
وعشیرتك قومیسین تاکه بر یوزنده بدلك ایده لر (ویذرك والهتك) و تاکه سنی وسکا منسوب
اولان معبودلری ترك ایده. بعض اقوالده بو کونه ثابت اولمشدرکیم فرعون کندو صورتنه ماننده بتلر
پیدا ایدوب خلقه عبادت ایتدردی پس نظم کریمده واقع اولان الهه دن مراد انلردر (قال سنقتل ابناءهم
ونستحیی نساءهم) فرعون دیدی بقیننك آنلرك ارکك اوشاقلرك اولدررز و دیشی اولادلرین
صاغ قورزنه که بوندن اسبق ایدردك (وانا فوقهم قاهرون) و بی شبهه بز اوسلرینه

غلبه ایدیجیلرز (قال موسی لقومه) چون فرعوندن بو کلام صادر اولدی حضرت موسی کندو عشیرتنه
تسلی ویرملك ایچون دیدی (استعینوا بالله واصبروا) ایزد متعالیدن یاردم ایستیوب صبر ایدك کیم
(ان الارض لله) بلاشبهه زمین خدایه مملوکدر (یورثها من یشاء من عباده) آنی میراث قیلار
استدوکی کسنه یه قوللرندن (والعاقبة للمتقین) وظفر ونصرت معاصیدن پرهیز اولنلرهدر
(قالوا) بنی اسرائیل دیدیلر (اوذینا من قبل ان تأتینا) ستم کورمشم قیلندق سن بزه مرسل اولمدن
اول (ومن بعد ما جئتنا) وسن بزه کلدکدن صکره که اول ستمی اوزریمزه اعاده ایتمك ایستر (قال
عسی ربکم ان یهلك عدوکم) حضرت موسی دیدی شاید ربکز دشمنکزی نابود قیله (ویستخلفکم
فی الارض) وسزی مصر زمیننده یرلرینه خلف قیله (فینظر کیف تعملون) که بقه نیجه ایشلرسز
یعنی طاعت ومعصیتدن ایشلدیککز اشیایی کوروب آکا کوره سزه جزا ویره (ولقد اخذنا آل
فرعون بالسنین) دخی قسم اولسون که فرعونك توابعن قتلقلرله آلدق یعنی قتلق یللریله انلری
مبتلا قیلدق (ونقص من الثمرات) دخی میوه لرینك بر مقدارك اکسك ایتمکله مبتلا قیلدق
(لعلهم یذکرون) تاکه انلر متنبه اولوب کفر ومعاصیدن فراغت ایده لر (فاذا جاءتهم
الحسنة) پس چون کندولره ایولك کلور (قالوا لنا هذه) دیرلر بو بزیچوندر و بز بوکا مستحقز
(وان تصبهم سیئة) واکر کندولره بر بدلك دکر (یطیروا بموسی ومن معه) حضرت موسایه
وکندو وسیله اولنلره شآمتی نسبت ایدرلر (الا انما طائرهم) آکاه اولك کیم بوندن اوزکه بر
نسنه یوقدرکه آنلره دکن خیر وشرك سببی (عند الله) تکری قتنده در (ولکن اکثرهم
لا یعلمون) ولیکن چوقلری بیلمزلرکه هر شیئك اولمسی ایزد ذو الجلالك اراده علیه سنه
باغلودر (وقالوا مهما تأتنا به من آیة) وال فرعون دیدیلر اعتقادك حسبیله معجزه مقوله سندن
قنقی شیئی که قتمزه کتوررسن (لتسحرنا بها) تاکه بزی انکله مسحور قیله (فما نحن لك بمؤمنین)
البته بز سکا تصدیق کتوریجیلر دکلز (فارسلنا علیهم الطوفان) بو کلامی دیدکلرندن صکره
اوزرلرینه یغموری بولدق بر مرتبه ده که مکانلرك واکینلرك قابلدی (والجراد) وچکرکه یی دخی
اوزرلرینه مسلط قیلدق (والقمل) وقناد سز چکرکه یی دخی (والضفادع والدم) وقورباغه لری
وقانی دخی مرویدرکیم اوزرلرینه بر شدتلو قرنلقده سکز کون یغمور یاغدیکه خانه لرك صو طولدردی
برحده دك که بوغازلرینه وارنجه صوده طوردیلر وحال بو که بنی اسرائیلك اولری انلرك اولریله
قاریشق ایدی ویر قطره صو آنلره کیرمدی وتارلالری اوزره صو بندیکه ایچنده تصرف ایتمکدن

كندولرك منع ايتدى وبو حال بر هفته مقدارى دائم اولدى بعده حضرت موسى يه ديديلر
پروردكاريكه دعا ايله بو بلائى بزدن قالدرسون بز سكا ايمان كتورر ز حضرت موسى جناب
رب العزته نيازايدوب اول بلائى كندولردن زائل قيلدى وكندولره اودكلو اوتلق واكين
بتديكى آنك كبى كورلمامشدر ايمان كتورمديلر درعقب حق سبحانه وتعالى اوزرلرينه چكركه يى
مسلط قيلديكه اكينلرك وميوه لرك يپراقلرينى بعده قبولرك وطونلرك بيمكه شروع ايلديلر ينه
حضرت موسى يه توجه ايتديلر پس حضرت موسى خدايه تضرع ايدوب صحرايه چيقدى ودكنكيله
مشرق ومغرب سمتنه اشارت ايدوب جمله چكركه اول سمتلره بوزلوب توتدى بونى دخى مشاهده
ايتدكلرندنصكره كفرلرى اوزره مصر اولديلر بعده ايزد ذو الجلال اوزرلرينه قنادسز چكركه
مسلط قيلديكه اول چكركه دن باقى قالان اشيالرى يدى برحده دك كه طونلرى راسنه كيروب
دريلرك امردى ينه حضرت موسى يه توجه ايتديلر كندولردن عهد وپيمان الديكه ايمانه كله لر دعايه
باشلدى حق سبحانه وتعالى آنى هم كندولردن دفع ايتدى ايمانلرك بوزديلر درعقبا اوزرلرينه
قورباغه يى مسلط قيلدى برمرتبه ده كه برطعامى ويردوغى اچاماز لردى الا آنك ايچنده قورباغه
بولورلردى ينه حضرت موسى يه توسل ايتديلر آنى دخى كندولردن دفع ايتدى وينه كفره مداومت
ايتديلر اندنصكره حق سبحانه وتعالى كندولرك قانه مبتلا قيلديكه قيوصولرى قان اولدى
برغايته دك كه اسرائيليله قبطى صويله طولمش برچناقا اوزره مجتمع اولورلردى اسرائيلى طرفندن
صوعلى حاله قالوردى وقبطى سمتندن قان اولوردى وقبطى اسرائيلى نك اغزندن صويى امردى
اغزنده قان اولوردى (آيات مفصلات) وحالده كه مزبور اولان آيات براشكار اثنالرده در
(فاستكبروا) پس اول آيته ايمان كتورمكدن يوز چويرديلر (وكانوا قوما مجرمين) وانلر اهل
عناد بر كروه ايديلر (ولما وقع عليهم الرجز) دخى چونكه فرعونيلر اوزره عذاب دوشدى (قالوا
يا موسى) ديديلر اى موسى (ادع لنا ربك) پروردكاركه بزچون دعا ايت (بما عهد عندك)
اول نسنه ايله كه قتنده عهد ايتدى واو نبوتدر يعنى نبوت سريله ربكه دعا ايله تاكه بزدن
عذابى قالدره (لئن كشفت عنا الرجز) خدايه قسم كه اكر بزدن عذابى قالدررسن (لنؤمنن لك)
البته سكا تصديق كتوررز (ولنرسلن معك بنى اسرائيل) وبى شبهه سنكله يعقوب اوغللرك
كوندررز (فلما كشفنا عنهم الرجز الى اجل هم بالغوه) پس اول وقتكه كندولردن عذابى قالدردق
برمحله دك كه كندولر اكا يتيشيجيلردر (اذا هم ينكثون) على الفور كندولر ايتدكلرى عهد وپيمانى

بوزديلر (فانتقمنا منهم فاغرقناهم فى اليم) پس انلردن انتقام الموب ايستدك درعقب كندولرك
دريا ده غرق ايتدك (بانهم كذبوا باياتنا) اول سبيله كه آنلر نشانلريمزه تصديق ايتمديلر (وكانوا
عنها غافلين) وانلردن بيخبر ايديلر (واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون) دخى شول كروهه كه
زبون قلنمشلردى تمليك ايتدك (مشارق الارض ومغاربها) زمين شامدن شرق طرفنده
وغرب طرفنده اولان مكانلرى (التى باركنا فيها) شول مكانلركه كثرت معيشتله ايچنده بركت صالدق
(وتمت كلمة ربك الحسنى على بنى اسرائيل) وپروردكارك كوزل وعده سى تمام اولدى يعقوبك
اوشاقلرى اوزره كه كندولره اولنان وعده حصوله كلدى (بما صبروا) مصيبتلر اوزره ايتدكلرى
صبر سببيله (ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه) ومصر پادشاهى واتباعى عمارتلردن ياپدقلرى
اشيايى ويرانه قيلدق (وما كانوا يعرشون) دخى هامان ياپديغى صرح كبى مرتفع قيلدقلرى بنالرى
ويرانه قيلدق بو محله دك كه فرعونه واقع اولان احوال بيان اولندى وبوندنصكره مذكور اولان
كلام بنى اسرائيل اول آيات عظامى مشاهده ايتدكلرندنصكره احداث ايتدكلرى نامعقول ايشلرى بياندر
ايدر تاكه سرور كائنات قومندن چكدوكى زحمتلردن تسليه حاصل اوله واهل ايمان نفسلرندن
غفلت ايتميه لر (وجاوزنا ببنى اسرائيل البحر) ويعقوب اوشاقلرينى سلامتله دريادن كچردك
(فاتوا على قوم يعكفون على اصنام لهم) پس بركروه اوزره كچديلركه كندولره مخصوص برپوتلر اوزره
مقيم اولوب انلره عبادت ايدرلردى ويدركه اول پوتلرك قيلغى بوزاغو قيلغيدى (قالوا يا موسى اجعل لنا الها)
ديديلر اى موسى بزه برمعبود قيل يعنى بزه برتمثال ايت كه اكا پرستش ايده لم (كما لهم الهة) نته كه اول قومه
تمثاللردن معبودلر واركه انلره عبادت ايديورلر (قال انكم قوم تجهلون) حضرت موسى ديدى
تحقيقا كه سز بر نادان كروهسز (ان هؤلاء متبر ما هم فيه) بى شبهه كيم بونلر تدمير ونابود
اولمشدر اول شى كه كندولر ايچنده درلر يعنى حق سبحانه وتعالى بونلرك دينى يقوب بونلرك
معدوم قيلار (وباطل ما كانوا يعملون) وايشلدكلرى نسنه مضمحلدر يعنى پوتلره ايتدكلرى
عبادت اول قصدله كه كندولره اندن برنفع حاصل اوله نفس الامرده اوبى فائده وبى نتيجه در
(قال اغير الله ابغيكم الها) حضرت موسى بنى اسرائيله توبيخ ايدوب ديدى ايا تكريدن اوزكه مى سزه
معبود ايسته يم (وهو فضلكم على العالمين) وحالبوكه كندوسى عصركزك خلقى اوزره سزى
نيجه نعمتلرله مخصوص قيلدى (واذ انجيناكم من آل فرعون) دخى ياده كتورلر اول وقتكه سزى
فرعونك اتباعندن قورتردق (يسومونكم سوء العذاب) اشكنجه نك يمانينى سزه دادردلر

(يُقَتِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ) اركك اولادكزى اولدرر لر (وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ) وقاديلركزى صاغ قورلر
(وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ) و اول عذابده سزه پروردكاركزدن برا اولو محنت وار مرويدركيم
حضرت موسى عليه السلام بنى اسرائله مصرده وعده ويردكه فرعون هلاك اولدقدنصكره
كندولره حقدن بركتاب كتوره كه ايچنده اوامر و نواهى مبين اوله فرعون هلاك اولدقدنصكره
ايزد متعالدن اول كتابى ايستدى كندويه فرمان ايتديكيم اوتوزكون اوروج طوته آنى ادا ايديجك
اغزينك قوقوسى كندويه كلدى آنى دفع ايتمك ايچون مسواك استعمال ايتدى ملائكه كرام
كندويه ديديلر بوندن اسبق اغزيڭدن مسك رايحه سى قوقاردى آنى مسواك ايله دفع ايتدك
پس حق سبحانه وتعالى كندويه امر ايتديكه اون كون دخى اوروج طوته نته كيم حق سبحانه وتعالى
بيوردى (وَوَاعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً) دخى حضرت موسى يه اوتوز كيجه وعده ويردك (وَأَتْمَمْنَاهَا
بِعَشْرٍ) و اول اوتوزى اون كيجه ايله اتمام ايتدك (فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً) پس پروردكارك
وقتى كه اكا مقرر قيلمشدى قرق كيجه يه ايرشوب تمام اولدى (وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ) و حضرت
موسى قرنداشى هرونه ديدى (اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي) عشيرتمده سن بنم قائممقامم اول (وَأَصْلِحْ)
و امورلرنده قابل اصلاح اولان شيئى سن اصلاح ايت (وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ) و يرماز
اولنلرك يولنه پيرو لك ايتمه (وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا) دخى چون حضرت موسى تعيين ايتديكمز
وقته مخصوص كلديكه (وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ) و پروردكارى كندو سيله سويلشدى يعنى سوزينى
اكا واسطه سز ايشتدردى (قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ) حضرت موسى ديدى اى پروردكارم كندوكى
بكا كوستر سكا بقه يم يعنى بنى سكا بقمقدن متمكن ايت تاكه باش كوزيله سنى كوره يم (قَالَ لَنْ تَرَانِي)
حق تعالى بيوردى سن بنى كوره مزسن (وَلَٰكِنِ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ) ولكن طاغه بق (فَإِنِ اسْتَقَرَّ
مَكَانَهُ) پس اكر يرنده قالديسه (فَسَوْفَ تَرَانِي) بى شبهه سن بنى كوررسن (فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ
لِلْجَبَلِ) پس چون پروردكار طاغه عظمتنى كوستردى (جَعَلَهُ دَكًّا) آنى پاره پاره دوكلمش قيلدى
(وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا) و حضرت موسى كوردوكى شيئك هيبتندن بيخود دوشدى (فَلَمَّا أَفَاقَ)
پس اول محل كه آيقلندى (قَالَ سُبْحَانَكَ) ديدى ناشايسته اوصافدن سنى منزه ايدرم اى
پروردكارم (تُبْتُ إِلَيْكَ) اذنسز سؤال اوزره جرئت ايتمكدن سكا رجوع ايدوب پشيمان اولدم
(وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ) و بن عظمت و جلالكه تصديق ايدنلرك اولييم (قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ
عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي) خدا عز و جل ديدى اى موسى على التحقيق بن سنى خلق اوزره بركزيده

قيلدم پيغامبرلرمله و سوزمله يعنى توراتى اجرائن سكا ويرمكله و سنكله سويلشمكله سنى هم
عصرك اولنلر اوزره اصطفا ايتدم (فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ) پس رسالتدن سكا ويرديكم نسنه يى آل (وَكُنْ
مِنَ الشَّاكِرِينَ) و نعمتم اوزره شكر ايدنلردن اول (وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) و كندويه تختهلرده
يازدق اموردينيه دن هر لازم اوله جق نسنه دن (مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ) جار و مجروردن
بدلدر يعنى الواحده هر نسنه يازدقيندلردن و احكامك تفصيلندن بيلمك كركيم الواحك عددنده
اختلاف اولمشدر بر قولده يدى و بر قولده اون ايديلر و قنغى نسنه دن اولديغنده دخى اقوال متعدده
وار اشهرى بودركه ياشل زمرددن ايدى (فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ) پس حضرت موسى يه ديدك الواحى جد تام
ايله آل (وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا) و جماعتكه سويله الواح ايچنده اولان احكامك يكوكيله
عمل ايتسونلر يعنى خصلتلره تتبع ايدوب واجباتى ترك ايتمسونلر (سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ) يقينده
سزه كوسترورم حدودى تجاوز ايدنلرك مكانن (سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ) بى شبهه كيم آفاق و انفسده موضوع اولان نشانلردن دوندررم شول كيمسهلريكه
روى زمينده ناحق يره تكبر ايدرلر يعنى كوكلرك كورايده رزكه اياته تأمل ايدوب اعتبار المزلر
(وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) و اكر هر معجزه كوررلر آنى تصديق ايتمزلر (وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ)
و اكر هدايت طريقنى كوررلر (لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا) آنى يول ايدينمزلر (وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ
سَبِيلًا) و اكر آزغونلق يولن كوررلر آنى طريق ايدينورلر (ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) بو حال آنلره اول جهتدن
اولديكه آنلر سوزلريمزى يالانه طوتديلر (وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ) دخى آنلردن غفلت ايتمشلر ديكه
هيچ آنلرى فهم ايتمزلردى (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ) دخى شول كيمسهلركه آيتمزى و اوبر
جهانك كورمسين تكذيب ايتديلر (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) بو جهانده ايتدكلرى اعمال باطل اولديكه
اصلا آنلرله منتفع اولمازلر (هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) بر شيئله مكافات ولنمازلر الا اول
شيئله كه كندولر ايشلردى (وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ) دخى حضرت موسانك جماعتى كندوسى
ميقاته كتدكدنصكره ايدنديلر (مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا) قبطيلردن استعاره ايتدكلرى آلتون
اوداتلغندن بر بدن بى روح بوزاغو (لَهُ خُوَارٌ) اوكوز اوازى كبى اكا بر آواز واركه كورديلركيم چون بنى اسرائل حضرت
موسا ايله مصردن چيقه ايستديلر قبط كروهندن عاريت طريقيله بر مقدار آلتون اوداتلغن
آلديلر دريايى عبور ايتدكلرندنصكره اول حلى مقوله سى آلرنده قالدى چون حضرت موسى عليه السلام
طوره كتدى سامرى حضرت هرونه كلوب ديدى يا نبى الله بنى اسرائيلك النده اولان قبطيلرك

آلتون آلاتی کندولره استعمالی حرامدر دیو حضرت هرون فرمان ایتدیکیم جمله آلتون جمع اولنوب
سامری یانده امانت طریقیله وضع اولنه بعده اندن بوزاغو قلعنده بر تمثال یاپدی واکا بر حیله
دوزدیکه ایچندن اوکوز صداسی کبی بر صدا چیقاردی وبر قولده چون حضرت جبرائیل فرعون واتباعنی
غرق ایتدی بر قصراغه بنمشدی سامری اول قصراق باصدیغی یردن بر آوج طپراق بیله کتورمش
ایدی اول محلکه بوزاغوئی بیدا ایتدی اول طپراقدن آنك اغزینه صالوب حیاته کلدی بنی اسرائیل بو حالی مشاهده
ایدنکلرنده اکا عبادت ایتدیلر (أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا) آیا بقوب کورمزلرمیکیم
اول بوزاغو نه کندولرله سویلشور ونه کندولره طوغری یول کوستررد (اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ)
آنی معبود ایدندیلر وحالبوکه آنی معبود ایدنملرنده آنلر ستمکار ایدیلر (وَلَمَّا سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ)
واول وقتکه ندامت وپشیمانلق اللرنده دوشمش اولدی بو کلام لغت عربیه ده شدت ندامتدن
کنایه‌در زیرا پشیمان اولان کسنه الینی اصرریس الی ایچنده اصرمق اثری دوشمش اولور (وَرَأَوْا أَنَّهُمْ
قَدْ ضَلُّوا) وبیلدیلرکیم علی التحقیق کندولر آزغون اولمشلردر (قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا
دیدیلر بی شبهه کیم پروردکارمز بزه اسرکیوب کناهمزی عفو ایتمزسه (لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) البته
اوتوزنلردن اولورز (وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ) دخی چون حضرت موسی علیه السلام کندو
جماعتنه دوندی (غَضْبَانَ أَسِفًا) خشمکین واندوهناك اولدیغی حالده (قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي
مِنْ بَعْدِي) دیدی بکا یمان قائم مقاملق ایتدیکز بن کتدکدنصکره که خلقی بوزاغونك عبادتندن
منع ایتمدیکز (أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ) نیچون پروردکارکزك فرمانینی ناتمام براقدیکز (وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ)
وحمیت دین ایچون الواحی براقدی (وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ) وقرنداشنك باشی صاچنه یاپشدی
(يَجُرُّهُ إِلَيْهِ) اول حالده که معاتبه طریقیله آنی کندو سمتنه چکر (قَالَ ابْنَ أُمَّ) حضرت هرون دیدی
ای آنام اوغلی (إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي) بی شبهه کیم طائفهٔ بنی اسرائیل بنی زبون کوردیلر
(وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي) ویقلشدیکه بنی اولدره‌لر یعنی تقصیری بکا نسبت ایتمه که بن جمیع جدو
جهدمی بذل ایتدم بر حدّه دکه بنی قهر ایدوب اولدره‌یازدیلر (فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ) پس
دشمنلری بنم اهانتم سببیله سوندرمه یعنی بکا بر ایش ایشلمه که دشمنلرك سوینمسنه
باعث اوله (وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) وبنی ستمکار اولان کروهله قیلمه یعنی کوساله
پرستلرك زمره‌سندن بنی معدود قیلمه (قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي) حضرت موسی علیه السلام
دیدیکه ای پروردکارم بکا وبرادریمه مغفرت ایت (وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ) ولطف مرحمتنده بزی

داخل قیل (وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) وسن اسرکیانلرك زیاده اسرکیجیسن (إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ
تحقیقا شول کمسنه‌لرکه بوزاغوئی معبود ایدندیلر (سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ) یقینده آنلره
پروردکارلرندن بر خشم دکر (وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) وقریب اولان صاغلقده خوارلق دخی کندولره
دکرو اوزلرینه وضع اولنان جزیه‌در (وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ) وبو مکافات کبی یلانجی
بغلیانلره مکافات ایدرز (وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا) دخی شول کمسنه‌لرکه
کناهلری ایشلدیلر پس اول کناهلرك وقوعندنصکره پشیمان اولوب ایمان کتوردیلر (إِنَّ رَبَّكَ مِنْ
بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم پروردکارك توبه‌لری واقع اولدقدنصکره کناهلرك ستر
ایدوب کندولرك اسرکر (وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ) وچون حضرت موسادن خشم ساکن
اولدی (أَخَذَ الْأَلْوَاحَ) صالدیغی تخته‌لری الدی (وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ) وآنك یازلمسنده
طوغری یولی کوسترمك وخیر وصلاحه ارشاد ایتمك وار (لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ) شول کمسنه‌لر ایچونکه
پروردکارلرندن خوف ایدرلر (وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا) دخی حضرت موسی
جماعتندن یتمش کشی انتخاب ایتدی مقرر قیلدیغمز وقت ایچون مروید رکیم حق سبحانه وتعالی
کندویه فرمان ایتدیکیم قومندن یتمش کشی بیله طور طاغنه کوتوره بعده حضرت موسی
اون ایکی سبطدن التشر آدم انتخاب ایتدی یتمش اوزره ایکی آدم آرتدی حضرت موسی آنلره بیوردیکه
ارکزدن ایکی آدم کروبه دونسونلر آرالرنده منافسه واقع اولدی ولجهتدنکه هر بر فردلری کیرو قالمه‌مك
ایستمز بعده حضرت موسی دیدیکه سزدن هر کیم بونده قالورسه کیدنلرك ثوابی کبی حاصل اولور
پس یوشع وکالب حضرتلری قالدیلر وقلان کروه حضرت موسا ایله طاغه کتدیلر اول محلکه
طاغه یقلشدیلر طاغی بولت قابلدی حضرت موسی کندولرله بولت آراسنه کیردی وقوم
سجده‌یه واردیلر وحق سبحانه وتعالی موسی ایله سویلشدی وکنی ایشتدیلر صکره اول بولت مرتفع
اولدی حضرت موسایه دونوب دیدیلر بزسکا ایمان کتورمزز خدائی آشکاره کورمینجه بو کلام
کندولردن صادر اولیجق کندولرك صاعقه الوب یاندردی حضرت موسی بو حالدن مضطرب
اولوب نیازه شروع ایلدیکنه که حق سبحانه وتعالی بیوردی (فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) پس اول
محلکه کندولرك صاعقه الوب یاندردی (قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ) حضرت
موسی دیدیکه ای پروردکارم ایسته‌سیدك بوکوندن اسبق بونلری وبنی نابود قیلاردك
(أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا) آیا بزی نابود قیلارمسین بزدن اولان سفهانك ایشی سببیله

بو كلامدن فهم اولنوركه رؤيتی طلب ايدن بعضلرينه جمله لری دكل (اِنْ هِیَ اِلَّا فِتْنَتُكَ) بو حال
برشیء دكل الا سنك ابتلا ايتمكدر كه كندولره سوزكی ايشتدردك تاكه كورمككه طالب اولديلر
(تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ) انكله ايستديككی كمسنه يی كمراه قيلارسن (وَتَهْدِی مَنْ تَشَاءُ) وايستديككی
كمسنه يی طوغری يول كوسترسن (اَنْتَ وَلِيُّنَا) سن ايشلريمزه مستولی اولانسن (فَاغْفِرْ لَنَا)
پس بزه مغفرت ايله (وَارْحَمْنَا) وبزه آسركه (وَاَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ) وسن مغفرت ايدنلرك يكركيسن
(وَاكْتُبْ لَنَا فِی هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً) وبوجهانده بزه برايولك يازكه كوزل معيشت وطاعت
ايشلسنه موفق اوله لم (وَفِی الْاٰخِرَةِ) واوبرجهانده دخی بزه برايولك يازكه جنته داخل اوله لم
(اِنَّا هُدْنَا اِلَيْكَ) تحقيقا كه بز سنك طرفكه توبه ايله دوندك (قَالَ عَذَابِی اُصِيبُ بِهِ مَنْ اَشَاءُ)
حق سبحانه وتعالی بيوردیكه عذابمك شانی بودركه ايستديكم كمسنه يه انكله دكرم (وَرَحْمَتِی وَسِعَتْ
كُلَّ شَیْءٍ) ورحمتمك شانی بودركه هرنسنه يه صيغدی يعنی دنياده مؤمن وكافر انكله بهره ياب
اولور (فَسَاَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) پس بلاشبهه آخرتده آنی يازدم شول كمسه لره كه
كفر ومعاصيدن پرهيز ايدرلر ومال زكوتنی ادا ايدرلر (وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ) دخی رحمتمی يازدم
شول كمسنه لره كه كندولر آيتمزه ايناندرلر (اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِیَّ الْاُمِّیَّ) انلر شول كمسه لردركه
بو اوصافله متصف پيغمبره پيروالك ايدرلر (اَلَّذِی يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِی التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ)
شول پيغمبركه انلر آنك وصفنی قتلرنده توريه وانجيلده يازلمش بولورلر (يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهٰيهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ) ايولك ايشلمسيله كندولره فرمان ايدر وياملك ايشلمسندن كندولرك منع ايدر
(وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ) واوزرلرينه حرام قيلنان شحوم كبی پاكيزه اشيايی كندولره حلال ايدر (وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ)
واوزرلرينه قان ولحم خنزير كبی اشيايی حرام ايدر (وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ) وكندولردن اغر يوكلرك قالدرر
(وَالْاَغْلَالَ الَّتِی كَانَتْ عَلَيْهِمْ) واوزرلرينه وضع اولنان بندلری دخی قالدرر يعنی حضرت موسی
عليه السلام عصرنده اوزرلرينه اولان تكاليف شاقه يی قالدير عمدا وخطا اولان قتلده
تعيين قصاص وتوبه ده قتل نفس كبی وبونلرك امثالی (فَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ) پس شول
كمسه لركه سرور كائناته ايمان كتوروب كندوبی تعظيم ايديلر (وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِی اُنْزِلَ
مَعَهُ) وكا ياردم ايدوب نبوتله اينان نوره يعنی قرآنه اتباع ايديلر (اُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) اول كروه
كندولردر رحمته مظهر اولوب عذابدن قورتلانلر (قُلْ يَا اَيُّهَا النَّاسُ) سويله يا محمد ای آدم اوغوللری
(اِنِّی رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا) تحقيقا كه بن خدانك كوندرلمشی يم سزه قو يعنی حق سبحانه وتعالی

بنی جمله آدم اولادينی حقه دعوت ايتمكه مرسل قيلدی سائر رسل كبی دكلم كه بر كروهه كوندرلمش
اوله يم (اَلَّذِی لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) شول خدا كه كوكلرويرك پادشاهلغی كندويه مخصوصدر
(لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) كندوسندن اوزكه عبادته مستحق برمعبود يوقدر (يُحْيِی وَيُمِيتُ) جسمه روح
ويرور وبدنی بی روح قيلار (فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِّ الَّذِی يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهِ) پس
خدايه وبو اوصافله متصف اولان رسولنه ايمان كتورك (وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) وا كا
پيروالك ايدك شايد سز طوغری يولی بوله سز (وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰی اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ) وحضرت
موسانك عشيرتندن بر كروه واركه طوغرو سوزله خلقه طريق مستقيمی كوسترلر
(وَبِهِ يَعْدِلُونَ) وخلق ارا سنده آنك سببيله حكومتده عدل ايدرلر وبونلردن مراد اهل كتابدن
ايمان كتورنلردر عبد الله بن سلام واصحابی كبی (وَقَطَّعْنَاهُمُ) دخی بنی اسرائيلی بربرندن ممتاز
پاره لر قيلدق (اثْنَتَیْ عَشْرَةَ اَسْبَاطًا) اون ايكی قبيله (اُمَمًا) كروه كروه (وَاَوْحَيْنَا اِلٰی مُوسٰی
اِذِ اسْتَسْقٰيهُ قَوْمُهُ) وحضرت موسايه فرشته ايله خبر كوندردك اول وقتكه تيه صحراسنده عشيرتی
كندوسندن صو ايستدی (اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ) ديكه كله طاشی اور پس دكنكيله طاشی
اوردی (فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا) درعقب اندن اون ايكی كوزصو چقوب آقدی (قَدْ عَلِمَ
كُلُّ اُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ) هر قبيله ايچجك مكانلرك بيلدی (وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ) واوزرلرينه بولوتی سايبان
قيلدق تاكه كونشك حرارتندن كندولرك صاقليه (وَاَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰی) واوزرلرينه
قدرت حلواسن وبلدرچين قوشين ايندردك ديدك (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) سزه روزی قيلديغمز
اشيانك پاكيزه لرندن ييك (وَمَا ظَلَمُونَا) واول نعم جليله یی انكار ايتمكلريله بزه ستم ايتمديلر
(وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) وليكن كندو جانلرينه ستم ايدرلردی (وَاِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هٰذِهِ
الْقَرْيَةَ) وياد ايت اول وقتيكه بنی اسرائيله ديلدی بوكويده يعنی بيت المقدسده سكنی ايدك
(وَكُلُوا مِنْهَا) وآنك ميوه لرندن وحبوبندن ييك (حَيْثُ شِئْتُمْ) قنقی مكانده كه استرسز (وَقُولُوا
حِطَّةٌ) وسويلكز مقصديمز كناهلريمزك مغفرتيدر (وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا) وقپويه كيرك
سجده ايديككز حالده (نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ) كناهلريكزی سزه يارلغارز (سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ)
بلاشك ايولك ايشليانلره ثوابی زياده ايدرز (فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِی قِيلَ لَهُمْ)
پس انلردن ستم ايدنلر كندولره سويلنان سوزدن اوزكه برسوزه تبديل ايدوب ديديلركه حطه برينه
استهزا طريقيله حنطه حمرا سويلديلر (فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ) پس اوزرلرينه

كوكدن بر عذاب ايندردك ايتدكلری ستم سببيله (وَاسْأَلْهُمْ) واهل كتابدن صور (عَنِ الْقَرْيَةِ
الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ) شول كوينك احوالندنكه دريايه يقين ايدی (اِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ)
يعنی شنبه كوننده تكرينك حدودينی تجاوز ايدرلردی (اِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ) اولوقتكه باليقلری
كندولره كلوردی (يَوْمَ سَبْتِهِمْ) شنبه یی تعظيم ايتدكلری كونده (شُرَّعًا) صوينك يوزی
اوزره ظاهر اولدقلرنده (وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ) واولكونكه تعظيمنده مأمور دكل
ايديلر يعنی شنبه دن ماعدا كونلرده كندولره كلمز (كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ)
بوكونا بلا ايله آنلری مبتلا قيلدق حدودی تجاوز ايتدكلرندن اوتری (وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ)
اذ يعدون اوزره معطوفدر يعنی دخی اهل كتابدن معهود كوينك احوالندن صور شولوقتكه اول كوی
خلقندن بر كروه سويلدی يعنی اندن اولان صلحا برينه ديديكه (لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا) نيچون بر كروهه
پند ويررسزكه (اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ) خداء عز وجل كندولرك نابود قيلجيدر (اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا)
ياكندولرك برشدتلو اشكنجه ايله تعذيب ايديجيدر (قَالُوا مَعْذِرَةً اِلَى رَبِّكُمْ) ديديلر پرورد
كاركزه عذر كتورمك ايچون يعنی معروفله امر ايتمك ومنكردن نهی ايتمك اوزريمزه لازمدر پس
بونلره بر پند ويررزتاكه عند الله معذور اوله لم (وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) وشايدكه آنلر بو افعالدن
صاقنه لر (فَلَمَّا نَسُوا) پس اولوقتكه اونتديلر (مَا ذُكِّرُوا بِهِ) اول شيئی كه انكله پند ويرلديلر
يعنی صلحا آنلره ويردكلری پندی آنلر اونتدقلرنده (اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ) بدلكدن
منع ايدنلری قورتردق (وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ) وستم ايدنلری بر قتی اشكنجه
ايله الدق (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) ايتدكلری فسق سببيله (فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ) پس
اولوقتكه منع اولندقلری شيئك تركندن تكبر ايدوب وازكچديلر (قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً
خَاسِئِينَ) آنلره ديدك خدانك رحمتندن دور اولمش ميمونلر اولك مرويدركيم چون صلحا آنلری
اصلاحلرندن نا اميد اولديلر كندولره سكانی اكراه ايدوب اراولرنده بر ديوار چكوب هر فرقه
على حده بر يرده اولديلر بعده صلحا بر كون كورديلر فسقه دن بركيمسه طشره چيقمدی ديديلر
البته آنلره بر حال اولمشدركه كندولردن بر كيمسه كورنمدی پس اوزرلرينه كيروب كورديلركه
قولری ميمون قلغنده اولمشلردر واقاربلرندن اولنلرندن بر فردلرك بيلديلر ولكن ميمونلر
آنلری بيلوب اطرافلرنده بكا ايدرك طولاشوب ويوزلرك كوملكلرينه سوروب قوقلغه باشلديلر
اندنصكره اوچكون بوصورتده يشايوب هلاك اولديلر (وَاِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ) ومذكور قيل اولوقتكه

پروردكارك بيلدردی يعنی قسم ايتديكه (لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) البته يهود اوزره قيامت كوننه
دك كوندرر (مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) شول كيمسه كه كندولره اشكنجه نك يمانی دائما ايندرر قتل
وجلاء وطن وجزيه ويرمكلری كبی كورديلركه حضرت سليمان عليه السلامدن صكره حق سبحانه
وتعالی اوزرلرينه بخت نصری مسلط ايتديكه مكانلرك ويران ايدوب جنكه قادر اولان كيشيلرك
قردی واولادلرك وقاريلرك اسير ايتدی واوزرلرينه هر سال مجوس طائفه سنه جزيه ويرملرك
قانون ايتدی وآنی محمد المصطفی مبعوث اولانه دك ادا ايدرلردی اندنصكره محمد المصطفی صلی الله عليه
وسلم كندولرك ايشلدوكی ايشلدی بعده اوزرلرينه جزيه يی وضع ايتدی وويرمسی قيامته دك
كندولردن منفك اولماز (اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ) تحقيقا كيم پروردكارك تيز عقوبتلودركه
دنياده آنلری معاقب قيلدی (وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) وبی شبهه كندوسی توبه ايدنه غايتله مغفرت
ايدوب اسركر (وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْاَرْضِ اُمَمًا) ويهود طائفه سن روی زمينده كروه كروه ايردق
تاكه هيچ شان وشوكتلری اولميه (مِنْهُمُ الصَّالِحُونَ) آنلرك برمقداری كوزل عملودركه حضرت
موسی عليه السلامك دينك تغيير ايتديلر (وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ) وآنلرك برمقداری آنلردن اچقدر
وآنلر كفره وفسقه اولانلردر (وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ) ونعمتلرله ونقمتلرله تجربه كبی
برمعامله آنلره ايتدك (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) تاكه آنلر ايتدكلری افعالدن پشيمان اولوب توبه
ايده لر (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ) پس مذكور اولانلردن صكره بر بی خير كروه وجوده كلديكه ۞
(وَرِثُوا الْكِتَابَ) توراتی پدرلرندن ميراث الديلر يعنی توراتی پدرلرندن اوكرنديلر (يَأْخُذُونَ عَرَضَ
هَذَا الْاَدْنَى) بو الچق متاعی الورلر يعنی دنيائی دنيه نك حطامنه رغبت ايدوب الورلر وحكومتده
الدقلری رشوتلردر (وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا) وديرلر يقينده بزه مغفرت اولنور (وَاِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ
مِثْلُهُ يَأْخُذُوهُ) وحالبوكه اكر اول الچق متاع كبی كندولره بر متاع كلورسه آنی الورلر يعنی اميد مغفرت
ايدرلر باوجودكه رشوت المسی اوزره مصردرلر (اَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ) يا توراتده مذكور
اولان پيمان اوزرلرينه الينمديمی كه (اَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ) تكری تعالی اوزره طوغريدن اوزكه
برنسنه سويليه (وَدَرَسُوا مَا فِيهِ) وتوريه ايچنده اولان اشيائی اوقوديلر وبو حكم ايچنده
مذكوردر (وَالدَّارُ الْآخِرَةُ) وصونكی سرای (خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ) پرهيزا ولانلره
يكركدر (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نيچون تامل ايدوب فهم ايتمزسزكيم آخرتك متاعی
دنيای دنيه نك متاعندن غايتله يخشيدر (وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ

وشول كیمسه لركه كتابه یاپشوب نمازی ادا ایتدیلر (اِنّا لا نُضیعُ اَجْرَ المُصْلِحینَ) بی شبهه كیم بز
انلردن ایولك ایدنلرك اجرتن ایترمزز (وَاِذْ نَتَقْنَا الجَبَلَ فَوْقَهُمْ) ویاد ایت اول وقتیكیم
طاغی مكانندن قوپروب یهود اوستنه قالدردق (كَاَنَّهُ ظُلَّةٌ) كویاكه طاغ باشلری اوزره بر
سایباندر (وَظَنُّوا اَنَّهُ واقِعٌ بِهِمْ) وبیلدیلركه طاغ اوزرلرینه دوشیجیدر (خُذُوا ما آتَیْناكُمْ
بِقُوَّةٍ) آنلره دیدك سزه ویردیكمز كتابی جد وجهد ایله الك (وَاذْكُرُوا ما فیهِ) وایچنده اولان
امر ونهی یاد ایدك (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) تاكه سز اعمال قبیحه دن پرهیز ایده سز مرویدركیم چون حق جل
وعلا بنی اسرائیله توراتك احكامنی كوندردی اغر اولدقلری چون قبولندن ابا ایتدیلر حق سبحانه
وتعالی فرمان ایتدیكیم طور طاغی اوستلرینه قالدوروب كندولره دینله اكر توراتك احكامك قبول
ایتمزسز طاغ اوزریكزه دوشر (وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنی آدَمَ) ومذكور قیل اول وقتیكه پروردكارك
آدم اوغوللرندن چیقاردی (مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ) ارقه لرندن اولادلرك (وَاَشْهَدَهُمْ عَلی اَنْفُسِهِمْ
وجانلری اوزره كندولرك كواه طوتوب دیدی (اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ) بن عدمدن سزی ایجاد ایدن دكلمیم
قالُوا بَلی شَهِدْنا) سویلدیلر بلی نفسمز اوزره شاهد اولدقكه بزی عدمدن ایجاد ایدن سن سن
مداركده مذكوردیكه اخذ میثاق عالمك خلقندن صكره وحضرت آدم جنته كیرمدن اول واقع
اولمشدر بو وجه اوزره كه حق سبحانه وتعالی حضرت آدمك ارقه سندن كلجك اولادینی جنتك
قپوسی اوكنده واقع اولان صحراده كوچك قرنجه لركبی چیقروب بایدی بعده كندولره حیات وعقل
ونطق ویروب اوزرلرینه ربوبیتنی عرض ایتدی آنلر دخی ربوبیتنه مقر ومعترف اولدیلر
(اَنْ تَقُولُوا یَوْمَ القِیمَةِ اِنّا كُنّا عَنْ هذا غافِلینَ) صدر آیتده مذكور اولان اخذ لفظنه علتدر یعنی
سزدن عهد وپیمانی الدی تاكه دیمیه سز علی التحقیق بز ربوبیتك وحدانیتندن بیخبر ایدك
(اَوْ تَقُولُوا اِنَّما اَشْرَكَ آباؤُنا مِنْ قَبْلُ) وتاكه دیمیه سز بوندن اوزكه برشئ یوقدركه پدرلریمز
بزدن اسبق شرك ایتدیلر (وَكُنّا ذُرِّیَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ) وبز انلردن صكره اوغوللری ایدك وانلره اقتدا
ایدك (اَفَتُهْلِكُنا بِما فَعَلَ المُبْطِلُونَ) پس بزی نابود قیلارمسین حق اوزره اولمیانلرك ایشی
سببیله یعنی پدرلریمزك فعلیله بزی اهلاك ایتمه (وَكَذلِكَ نُفَصِّلُ الآیاتِ) ونته كه میثاقك
احوالنی بیان ایتدك قدرتمزك نشانلرك دخی بیان ایدرز تاكه تدبر ایده لر (وَلَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ)
وتاكه آنلر پدرلرك تقلیدندن وباطلك اتباعندن دونه لر (وَاتْلُ عَلَیْهِمْ) دخی طائفه یهود
اوزره اوقی (نَبَاَ الَّذی آتَیْناهُ آیاتِنا) شول كیمسه نك خبرینكه كندویه ایاتمزك معرفتنی ویردك

واو كنعانیلردن بلعم بن باعورا ایدیكه اسم اعظمك معرفتنه مظهر اولمشدی مرویدركیم چون حق
تعالی حضرت موسی‌یه فرمان ایتدیكه بنی اسرائیل ایله واروب كنعانیلرله جنك ایده كنعانیلر بلعم بن
باعوراییه دیدیلركه بو قوم اوزره بددعا ایت انلره بویله جواب ویردیكه نیجه بر قوم اوزره بددعا ایده یم
ملائكه كرام كندولرله درلر بعده اوزرینه الحاح ایدوب كوناكون رشوتلر كندویه ویردیلر پس
سوزلرك قبول ایدوب اوزرلرینه بددعا ایتدی دعاسی قبول اولنوب بنی اسرائیل قرق
ییل تیه صحراسنده سركردان اولدیلر وبر روایتده اول كیمسه امیه بن الصلت ایدی كه كندویه
كتب الهیه نك معرفتنی حق سبحانه وتعالی احسان ایتدی (فَانْسَلَخَ مِنْها) پس اول ایاتدن چیقدی
نته كه ییلان دریسندن چیقار یعنی اول ایاته كفر ایدوب آرزوسنه تابع اولدی (فَاَتْبَعَهُ الشَّیْطانُ
كه ابلیس شقی كندویه ایرشدی (فَكانَ مِنَ الغاوینَ) پس كمراهلرك زمره سندن اولدی (وَلَوْ شِئْنا
لَرَفَعْناهُ بِها) واكر ایستسیدك آنی بو وجه مرتبه لره قالدررد ق آنك سببیله (وَلكِنَّهُ اَخْلَدَ
اِلَی الاَرْضِ) ولكن اول كیمسه یر سمتنه میل ایتدی یعنی الچق مرتبه یه مائل اولوب (وَاتَّبَعَ هَواهُ
وآرزوسنه پیرولك ایتدیكه دنیای دنیه نك متاعن بهشت جاودانك نعیمی یرینه الدی (فَمَثَلُهُ
كَمَثَلِ الكَلْبِ) پس آنك صفتی ایت صفتی كبیدر (اِنْ تَحْمِلْ عَلَیْهِ یَلْهَثْ) اكر اوزرینه حمله ایدرسن
شدت تنفسندن دیلن طشره ایدر (اَوْ تَتْرُكْهُ یَلْهَثْ) واكر كندوسندن واز كچرسن شدت
تنفسندن لسانك طشره قیلار یعنی هر حالده بو خصلتدن منفك اولماز منقولدركه چون بلعم موسی
علیه السلام اوزره بددعا ایتدی دیلی كوكسی اوزره دوشوب كوپك كبی صولمغه باشلدی
(ذلِكَ مَثَلُ القَوْمِ الَّذینَ كَذَّبُوا بِآیاتِنا) اشبو حالت وصفت شول كیمسه لرك صفتیدركه نشانلریمزه
تكذیب ایتدیلر (فَاقْصُصِ القَصَصَ) پس مذكور اولان اخباری یهود اوزره اوقی (لَعَلَّهُمْ یَتَفَكَّرُونَ
تاكه آنلر اندیشه ایده لر براندیشه كه نصیحت پذیرلكه مؤدی اوله (ساءَ مَثَلاً القَوْمُ) وصف
جهتندن كروهك وصفی غایتله بد اولدی (الَّذینَ كَذَّبُوا بِآیاتِنا) شول كروهكه ایاتمزی تصدیق
ایتمدیلر دلائل ایله ثابت اولدقدنصكره (وَاَنْفُسَهُمْ كانُوا یَظْلِمُونَ) وآنلر جانلرینه ستم ایدیجیلردی
(مَنْ یَهْدِ اللهُ فَهُوَ المُهْتَدی) هركیمه كه تكری تعالی طوغری یولی كوستره او در طوغری یولی بولان
(وَمَنْ یُضْلِلْ) واول كروهی كه ازغون قیلار (فَاُولئِكَ هُمُ الخاسِرُونَ) اولكروه كندولردر او زیانلر
(وَلَقَدْ ذَرَأْنا لِجَهَنَّمَ كَثیراً مِنَ الجِنِّ وَالاِنْسِ) وتحقیقا كیم دوزخ ایچون چوق كیمسه لر براندق دیولردن
وآدمیلردن (لَهُمْ قُلُوبٌ لا یَفْقَهُونَ بِها) آنلره بر كوكللر واركه انلرله برشئ فهم ایتمزلر انكچونكه حق

بیلمکه انلر توجه ایتمزلر (ولهم اعین لا یبصرون بها) وانلره بر کوزلر وارکه انلرله بقمزلر یعنی کوزلریله
خدا خلق ایتدوکی اشیایه نظر اعتبارله بقمزلر (ولهم آذان لا یسمعون بها) وانلره بر قولقلر وارکه
انلرله پند ونصیحتی ایشتمزلر (اولئك كالانعام) اولکروه طوارلر کبیدرکه حواسلرینی انجق اسباب
معیشته استعمال ایدرلر نعیم جاودانه مؤدی اولان اشیایه التفات ایتمزلر (بل هم اضل) انلر انعامدن
ازغوندرلر زیرا کاه اولورکه انعام مقوله سی حواسلریله نفع وضرری ادراك ایدرلر اما بونلر
هیچ انلری ادراك ایتمزلر (اولئك) اولکروهکه صفات مزبوره ایله متصفدرلر (هم الغافلون)
کندولردر غفلتده کامل اولانلر (ولله الاسماء الحسنى) وکوزل ادلر تکری تعالی یه مخصوصدر
(فادعوه بها) پس انی اول اسمائله تسمیه ایدك (وذروا الذین یلحدون فی اسمائه) دخی براقك شول
کیمسه لریکه خدانك ادلرنده اکریلکله میل ایدرلر یعنی حق سبحانه وتعالی اوزره براسم اطلاق ایتمك
شرع انکا اذن ویرمهمش اوله نته که عرب خدایه یا اباالمکارم یا ابیض الوجه دیرلردی ونصاری یا ابا المسیح
وحکما علت اولی (سیجزون ما كانوا یعملون) بلاشبهه ایشلدکلری شیئله مکافات اولنورلر
(وممن خلقنا امة یهدون بالحق) وبراتدیغمز کیمسه لردن بر کروه وارکه طوغری یلغله یولی کوستررلر
(وبه یعدلون) وحقله عدالت ایدرلر (والذین كذبوا بآیاتنا) وشول کیمسه لرکه نشانلریمزه
تصدیق ایتمدیلر (سنستدرجهم من حیث لا یعلمون) بی شبهه کیم انلری پایه پایه الورز بیلمدکلری
یردن امام قشیری بیوردرکه استدراج بنده یه نعمتلرك ویرلمسی وشکرك اونندرلمسیدر یعنی حق
سبحانه وتعالی نعمتلری قوللرینه پی اندرپی ایصال ایدوب کندولره شکری اونندوروب وقتنه دکن مستحق
عذاب اولورلر (واملی لهم) وانلره مهلت ویررم (ان كیدی متین) تحقیقا کیدم یعنی المکرم غایتله برکدر
مرویدرکیم سرور کائنات علیه افضل الصلوة صفا طاغنه چیقوب قبیله قریشك هر بوینی
ادیله چاغروب دیدیکه خدانك عذابندن خوف ایدك ادبسزلرك بریسی دیدیکه ای جماعت قریش بی شبهه کیم
یارکز دیوانه اولمشدرکه دون کیجه صباحه دك چیغردی حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(اولم یتفكروا) ایا بو معاندلر جاد اولوب تفکر ایتمزلرمیکیم (ما بصاحبهم من جنة) یارلرنده هیچ دیوانه لك
یوقدر (ان هو الا نذیر) او بر نسنه دکلدر الا بر قورقوویریجی (مبین) قورقوویرمسی بر مرتبه
اشکارا ایدیجی که بر فرد اوزره خفی اولمان (اولم ینظروا فی ملكوت السموات والارض) نیچون تفکر
ایدوب نظر استدلال ایله بقمدیلر کوکلر ویرك ملکنده (وما خلق الله من شیء) دخی نیچون تکری
تعالی براتدیغی شیء مقوله سندن اولانه بقمدیلر تاکه خدانك وحدانیتنه استدلال ایدهلر

(وان عسى ان یكون قد اقترب اجلهم) دخی نیچون تامل ایدوب بقمدیلرکیم على التحقیق شان بودرکه
حال بویله اوله که وقت موتلری یقلشدی تاکه حقك طلبنه شتاب ایده لر (فبای حدیث
بعده یؤمنون) پس قرآندن صکره قنقی سوزی تصدیق ایدرلر (من یضلل الله فلا هادی له
هر کیمی که تکری ازغون قیلا انکا یول کوسترجی اولمازکه کندویه طوغری یول کوستره (ویذرهم
فی طغیانهم) وانلری ازغونلقلرنده براقور (یعمهون) سرکردان ومتحیر اولدقلری حالده
مرویدرکیم یهود حضرته دیدیلر یا محمد پیغمبر ایسك قیامتك وقوعندن بزه خبر ویرکه بز
بیلورزنه زمان واقع اولور وبو سؤالی امتحان ایچون دیدیلر زیرا انلر بیلورلردیکه خدادن
اوزکه انی بر کمسنه بیلمز پس حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (یسئلونك عن الساعة)
قیامتدن سکا صورورلر (ایان مرسیها) که نه زمان قالقوب ثابت اولور (قل انما علمها عند ربی)
سویله بوندن غیری بر نسنه یوقدرکه انك بیلکسی پروردکارم قتنده در (لا یجلیها لوقتها
الا هو) اندن اوزکه بر کیمسنه انی محلنده ظاهر ایتمز (ثقلت فی السموات والارض) کوکلر ویرده ساکن
اولان خلقا اوزره اغر اولدی هیبتندن اوتری (لا تأتیكم الا بغتة) سزه قیامت کلمز الا غفلت
محلنده (یسئلونك كانك حفی عنها) انك حقیقتندن سکا سؤال ایدرلر کویا که سن انك حقیقتنی
سؤال ایدوب برخوش بیلمش سن (قل انما علمها عند الله) سویله انك بیلکسی خدانك قتنده
منحصردر (ولكن اكثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه انك علمی خدایه مخصوصدر
مخلوقاتدن برکیمسه یه انك معرفتنی ویرمدی (قل لا املك لنفسی نفعا ولا ضرا) سویله کندو
جانم ایچون نه منفعتك جلبنه قادر اولورم ونه ضررك دفعنه (الا ما شاء الله) مکر اول شیئ که
تکری تعالی ایستدیکیم بکا تعلیم ایدوب منفعتلو شیئه اقدام ایدرم وضررلو نسنه دن اجتناب
ایدرم (ولو كنت اعلم الغیب) واکر مخفی اولان اشیایی بیلسیدم (لاستكثرت من الخیر)
مال ومنالدن چوق نسنه یه طالب اولوردم (وما مسنی السوء) ویمان شیء بکا دکمزدی (ان
انا الا نذیر) بن بر نسنه دکلم الا بر قورقوویریجی (وبشیر) وبر مژده ویریجی (لقوم یؤمنون)
بر کروهه که کتوردیکم احکامی تصدیق ایدرلر (هو الذی خلقكم من نفس واحدة) کندودر اول
پروردکارکه سزی بر جاندن یعنی حضرت آدمدن ایجاد ایتدی (وجعل منها زوجها) وانك
چفتنی که حوادر قصه قابورغه سندن پیدا ایتدی (لیسكن الیها) تاکه انکله انسیت پیدا
ایدوب ارام ایده (فلما تغشیها) پس اولدمکه حضرت آدم حوایی قابلدی یعنی انکله جماع ایتدی

حملت حملا خفيفا) بر يونكل يوك كتوردى (فمرت به) پس آنكله قالقوب يوردى (فلما اثقلت) صكره
اولوقتكه اوشاغك بيوك اولمسيله اغرلندى (دعوا الله ربهما) پروردكارلرى خدايه دعا
ايديلركه (لئن آتيتنا صالحا) على التحقيق كوبزه قيلغى درست براوشاق ويررسن (لنكونن
من الشاكرين) بو نعمت مجدده اوزره البته شكر ايدنلردن اولورز (فلما آتيهما صالحا) پس
اولحلكه تام الخلقه براوشاق كندولره ويرلدى (جعلا له شركاء فيما آتيهما) كندويه اورتاقلر
قيلديلر اول شيده كه كندولره ويرلدى يعنى حضرت آدم وحوانك اولادى خدا كندولره احسان
ايدوكى اولاده كندويه بوتلرى اورتاق قيلديلر اولادلرينه عبد العزى وعبد المناف آد قوديلر
(فتعالى الله عما يشركون) پس ايزد جل جلاله كندويه اورتاق قيلدقلرى اشيادن يوجه لنوب
منزه اولدى (أيشركون ما لا يخلق شيئا) يا اورتاق قيلارلرمى برشيئى كه برنسنه براتمدى
(وهم يخلقون) وحالبوكه خالق الخلقه اورتاق قيلدقلر اشيا خلق اولنمشلردر (ولا يستطيعون
لهم نصرا) وانلره بر يارديم ايتمكه قدرتلرى اولماز (ولا انفسهم ينصرون) ونه كندو جانلرينه
يارديم ايدرلر يعنى بر كيمسه قيرمقلرك يا انلو بتلرين قصد ايدر (وان تدعوهم الى الهدى لا يتبعوكم)
واكر سز اى اهل اسلام مشركلرى دين اسلامه دعوت ايدرسنز سزه بيرولك ايتمزلر (سواء عليكم
اودعوتموهم) انلرى دعوت ايدبكز (أم انتم صامتون) ياسز خاموشلق اوزره
مستمر اولديكز (ان الذين تدعون من دون الله) تحقيقا شول كيمسه لركه تكرينك عبادتندن
تجاوز ايدوب انلره عبادت ايدرسنز (عباد امثالكم) سزك كبى قوللردر يعنى نته كه سز حقك قبضه
تصرفنده سز انلر دخى قبضه تصرفنده درلر (فادعوهم) پس جلب نفع ودفع ضرره انلرى چاغرك
(فليستجيبوا لكم) كه سزه استجابت ايتسونلر (ان كنتم صادقين) اكر كرچك سويليجيلر ديكز كيم
بوتلر الهه درلر (ألهم ارجل يمشون بها) يا بوتلره اياقلرمى واركه انكله يوررلر نته كه سز يوررسنز
(أم لهم ايد يبطشون بها) ياخود انلره اللرمى واركه آنلر قوتيله اورورلر (أم لهم اعين يبصرون
بها) يا انلره كوزلرمى واركه انلرله بقرلر (أم لهم آذان يسمعون بها) يا انلره قولاقلرمى واركه انلرله
ايشيدرلر يعنى سزده اولان حواسك برسى بوتلرده موجود دكلدر پس سزنه عقل ايله آنلره عبادت
ايدرسز حقا كه بت پرستلرك حماقتى حددن كچمشدر (قل ادعوا شركاءكم) سويله كفاره يا محمد
اورتاقلريكزى چاغرك وبنم عداوتم اوزره آنلرله آرقه لشك (ثم كيدون) صكره بكا بدلك ايصال
ايتمه چالشك (فلا تنظرون) پس بكا مهلت ويرمك (ان وليي الله) تحقيقا كيم بنم اموريمه متولى

اولان تكرى تعاليدر (الذى نزل الكتاب) شول تكريكه قرآن عظيم الشانى ايندردى (وهو يتولى
الصالحين) ركندوسى ايولره كارسازلق ايدر (والذين تدعون من دونه) وشول كيمسه لركه تكريدن
غيرى كندولره عبادت ايدرسنز (لا يستطيعون نصركم) انلر سزه يارديم ايتمكه قدرتلرى وار (ولا انفسهم
ينصرون) ونه كندو جانلرينه يارديم ايدرلر (وان تدعوهم الى الهدى) واكر سز اى اهل ايمان كفارى طوغرى
يوله دعوت ايدرسنز (لا يسمعوا) دعوتكزى قبول ايله ايشتمزلر (وتريهم ينظرون اليك) وكفارى
كوررسن يا محمد ظاهرده سكا بقرلر (وهم لا يبصرون) وحالبوكه حقيقتده كورمزلر (خذ العفو
خلقك افعالندن قولاى اولان شيئى آل اوزرلرينه مستقبلو اولان نسنه يه طالب اولمه
وأمر بالعرف) وافعال واقوالدن شرعا مستحسن اولان شيئله فرمان ايت (واعرض عن الجاهلين
ونادانلر وسفيهلردن يوز چوير انلرله مجادله ايتمه (واما ينزغنك من الشيطان نزغ) واولوقتكه
ابليسك طرفندن سنى بردورتمك دورتر يعنى فحش شيطانك سمتندن سكا بر وسوسه حاصل
اولور (فاستعذ بالله) آنك شرندن خدايه صغنمغه طالب اول (انه سميع عليم) كه بى شبهه
خدا عز وجل استعاذه كى ايشيدوب سكا نافع اولان شيئى بيلور (ان الذين اتقوا) تحقيقا
شول كيمسه لركه شرك ومعاصيدن پرهيز اولديلر (اذا مسهم طائف من الشيطان) فحش ابليس
شقينك طرفندن كندولره بر وسوسه اصابت ايدر (تذكروا) خدانك امر ونهيني خاطرلرينه
كتوردلر (فاذا هم مبصرون) پس على الفور انلر شيطانك حيله لرك كوروب انلردن احتراز
ايدرلر (واخوانهم) وشيطانلرك برادرلرى يعنى ضلالته آلوده اولوب شرك ومعصيتدن
پرهيز اولميانلر (يمدونهم فى الغى) ازغونلقده شيطانلر انلره مدد ايدركه ازغونلغى كندولره
تزيين ايدوب ايشلمسنه حمل ايدرلر (ثم لا يقصرون) صكره اضلال لريندن امساك ايتمزلر
يعنى شياطين طورميوب كفارى اضلال ايدرلر تبيانده كتورديكه اهل مكه تعنت طريقيله
حضرتدن ايات قرآنية طلب ايدرلرديكه آنك نزولى متأخر اولديغى استهزا ايدوب ديرلردى نيچون فلكدن
برآيت انشا ايتمزسين نته كه غيرلرك انشا ايتدك پس ايزد جل جلاله بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(واذا لم تأتهم بآية) واولوقتكه ايستدكلرى نسنه دن كندولره برآيت كتورمزسن (قالوا لولا
اجتبيتها) ديرلر نيچون آنى فلكدن اختراع ايتمزسن (قل انما اتبع ما يوحى الى من ربى) سويله بوندن
غيرى برشئ يوقدر كه بن اتباع ايدرم شول نسنه يه كه پروردكارمدن وحى اولنه (هذا بصائر
من ربكم) بو يعنى قرآن ربكزدن دليللر وحجتلردر كه انكله طريق حقه وصول اولنور (وهدى

وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) دخی يول كوسترمك واسركمكدر بر كروهه كه خدايه ورسولنه ايمان كتوردلر
وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ) وقچن قرآن عظيم الشان نمازده اوقنور (فَاسْتَمِعُوا لَهُ) اكا قولاق طوتوب
دكله كز (وَاَنْصِتُوا) وخاموش اولك يعنی امام نمازده قرآن اوقور ايكن سز تلاوت ايتمك
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) تاكه سز خدانك رحمتنه مظهر اوله سز (وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ) دخی
پروردكاركی كندو نفسكده ذكر ايت (تَضَرُّعًا وَخِيفَةً) يلوارمش و قورقمش اولديغك حالده
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ) دخی اشكارادن الچق وكيزليدن يوقارو سويلمش اولديغك حالده
پروردكاركی ذكر ايت (بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ) صبح واخشام وقتلرنده مراد بوكه هر حالده
پروردكاركی اونتمه (وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ) وخدانك ذكرندن غفلت ايدنلردن اولمه (اِنَّ
الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ) تحقيقا شول كيمسنه لركه پروردكارك قتنده درلر يعنی ملاء اعلانك فرشته لری
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ) خدايه قوللق ايتمه‌دن سرفرازلق ايتمزلر (وَيُسَبِّحُونَهُ) وذات پاكنی نقصدن
تنزيه ايدرلر (وَلَهُ يَسْجُدُونَ) وكندويه سجده كتورلر بو ايسه مشركلره تعريض واهل ايمانه تنبيه‌در

سورة الانفال مدنية وهی خمس وسبعون اية
بسم الله الرحمن الرحيم

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ) سندن يا محمد غنيمتلرك حكمنی صوردلر مرويدركيم اهل اسلام بدر
وقعه سنده حاصل اولان غنائمك كيفيت قسمتنده اختلاف ايتديلر دخی قسمتاً ايكی كروهك
بقيلنده اختلاف ايتديلركه آنی اهل هجرتمی قسمت ايدر يا انصار طائفه سی حق جل وعلا بو آيتی
منزل ايدوب بيان ايتدی (قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ) سويله يا محمد غنائمك حكمی خدايه وپيغمبره
مخصوصدر (فَاتَّقُوا اللّٰهَ) پس آنك شاننده اختلاف ايتمه‌ده تكريدن خوف ايدك (وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ)
وارا كزده اولان حالتی اصلاح ايدك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) وغنيمت خصوصنده سزه
فرمان اولان شيده خدايه وپيغمبرينه اطاعت ايدك (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اكر اهل ايمان ايديكز
زيرا ايمان آنی اقتضا ايدر (اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ) بوندن غيری
دكلدر كه ايمانده كامل اولانلر شول كيمسنه لردركه قچن خدا عز وجل اكلورد كوكللری
قورقر (وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ) وقچن خدانك آياتی اوزرلرينه اوقنور (زَادَتْهُمْ اِيمَانًا) كندولره ايمان ارتر
وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) وپروردكارلرينه اعتماد ايدرلر (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ) ايمانده
كامل اولانلر شول كيمسنه لردركه نمازی شرائط وادابيله قيلارلر (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

وكندولره روزی قيلديغمز نسنه دن فقرايه بذل ايدرلر (اُولٰئِكَ) او جماعتكه ظاهر وباطن
اولان خصال حميده‌يی تكميل ايتديلر (هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا) درست اهل ايمان اولانلر انلردر
لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ) پروردكارلری قتنده انلره بلند مرتبه‌لر وار (وَمَغْفِرَةٌ) وكناهلرينه
يارلغمق دخی (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) وبر اولو روزی دخی كه اكتسابك كدورتندن مصفی اولمشدر ※
كَمَا اَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ) مبتداء محذوفه خبردر تقديری بوكه بو حال يعنی غنائمك
قسمتی خصوصنده اولان كراهتلری وحالده اولان كراهتلرينه بكزركه پروردكارك سنی
حقله جنك ايچون خانكدن چيقردی (وَاِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ) وحال بوكه بلا
شبهه اهل ايماندن بر كروه جنك ايتمكه طبيعتلری متوجه دكلدی كتوردیلركه قريشك بر
كاروانی شام زميننددن خيلی مال ايله كعبه‌يه توجه ايتمشدی وانكله ابو سفيان وعمرو بن
العاص وانلرك امثالی بنجه كمسنه وار ايدی حضرت جبرائل سرور كائناته اندن خبر ويردی حضرت صلی الله عليه وسلم
صورت حالی مسلمانلره سويلدی كاروانك كثرت مالی وقلت رجالی سببيله چيقوب المسنه
ميل ايتديلر چيقدقلرينك خبری مكه خلقنه واصل اولچق علی الفور كاروانك مددينه ابو جهل
مكه‌دن بر خيلی عسكرله بدر نام موضعه توجه ايتدی حضرت جبرائل عسكرك چيقمسندن
رسول اكرمی خبردار ايدوب ديديكه حق جل وعلا سنی ايكی شيئك برسنده مخير ايتدی ايسترسك
كاروانك غنيمتنك سكا ميسر ايده ايسترسن مكه‌دن چيقان عسكره مظفر قيله پس حضرت
صلی الله عليه وسلم صحابۀ كراميله مشورت ايتدی بعضسی ديديكه بز جنك ايچون چيقمدق
نيچون بزی اندن اكاه ايتمدككه اكا مستعد اولوردق حضرت بو سوزدن متغير اولوب غمكين اولدی
بعده اكابر مهاجرين وانصار جنك ايتمكه رغبت كوسترديلر همان حضرت صلی الله عليه وسلم او جماعتله
بدره توجه ايتدی وبو وقعه‌ده اولان كفتكوی واحوال حق سبحانه وتعالی بو ايتلرده بيان
ايدوب بيوردی (يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ) جهادی اختيار ايتمككده سنكله مجادله ايدرلر (بَعْدَمَا
تَبَيَّنَ) اخبار كله كندولره نمايان اولدقدنصكره كيم منصور ومظفردرلر (كَاَنَّمَا يُسَاقُونَ
اِلَى الْمَوْتِ) كويا اولمسمتنه سوريلورلر جنكی اكراه ايتدكلرندن اوتری (وَهُمْ يَنْظُرُونَ) وحالكه
موتك اسبابنی كندولر مشاهده ايدرلر وبو حالت انلره اول جهتدن اولديكه كندولر استعداد
برآز كروه ايديلر ودشمن بر مستعد جمهور ايديلر (وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ) ومذكور
قيل اولوقتنكه ابن دخی جلاله ايكی كروهك برسنی كاروانی يا لشكری سزه وعده ايتديكه

أَنَّهَا لَكُمْ) على التحقيق اول ايكينك بريسى سزه دره (وَتَوَدُّونَ اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ
وسز سور سزكه قوت صاحبى اولميان طائفه يعنى كاروبان كروهى سزه اوله زيرا كاربانده انجق
قرق كشى وار ايدى (وَيُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ) وتكرى تعالى استر كيم سوزلريله حقى ثابت
قيله يعنى بو خصوصده پيغمبرينه وحى ايتديكى كلماتى تحقيق ايتمك ايستر (وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ)
وكفارك كوكنى كسلمك ايستر (لِيُحِقَّ الْحَقَّ) تاكه پيغمبرك نصرتيله دين اسلامى ظاهر قيله
(وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ) وكفارك شكستى سببيله كفرى زائل قيله وايشى بيتلدى (وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ)
واكر چه دين اولنلر آنى ايستمزلر (اِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ) خاطره كتورك اول وقتكيم پروردكاركزدن
مدد ايستيوب ديرديكز اغثنا يا غياث المستغثين انصرنا على عدوك (فَاسْتَجَابَ لَكُمْ) پس دعاكزى
قبول ايدوب سزه اجابت ايتديكه (اَنِّي مُمِدُّكُمْ) على التحقيق بن سزه مدد ايدیجى يم (بِاَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ)
بيك شخصله فرشته لردن (مُرْدِفِينَ) برى برى آردنجه كلمش اولدقلرى حالده (وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ
اِلَّا بُشْرَى) وايزد جل جلاله بو امدادى قيلمدى الا بر مژده (وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ) وتاكه كوكللركز
انكله آرام ايده (وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) وياردم وظفر بر كيمسه دنده حاصل اولماز الا تكرى تعالى
قتندن وملائكه نك امدادى وكثرت جيش وكمال استعداد وسائط در تا بورده علاقه لرى
بو قدر ايسه كه ان ايتمك كيم دشمن اوزره غلبه ملائكه نك كلمسى سببيله در وآنلر بولنمدقلرى محلده
غلبه ايتمكدن يأس ايتمك (اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) تحقيقا كيم ايزد ذو الجلال هر نسنه اوزره
غالب ايشنده كما ينبغى حكم ايدر (اِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ) خاطره كتورك اول وقتكه حق
سبحانه وتعالى سزى بر يوقو اويقو ايله قابلندردى (اَمَنَةً مِنْهُ) تاكه لطفندن صادر اولان
امنيت سزه حاصل اوله مرويدر كيم بو اويقو ايله صحابه كرامك چوغى احتلام اولدى على الصباح
ابليس شقى ارالرنده بر وسوسه صالدكه سزه نماز قيلمق لازمدر كه كز جنب وككز محدثدر
ودشمن صو اوزره غلبه ايتمشدر وسز بر صوسز شوره لاقده سزكه اياقلركز ديزه دك
طپراقده باتيور وحال بوكه دير سز بز خدانك دوستلريوز وپيغمبر ارامزده در اول محلده حق سبحانه
وتعالى بر عظيم يغمور بولدى نته كه بيوردى (وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) وكوكدن اوزريكزه
صو ايندررد (لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ) تاكه انكله جنابت وحدثدن سزى پاك قيله (وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ
الشَّيْطَانِ) وتاكه شيطانك وسوسه سنى سزدن كيدررنده (وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ) وتاكه كوكللريكز
اوزره بغليه كيم لطف وكرمنه اعتماد ايده سز (وَيُثَبِّتَ بِهِ الْاَقْدَامَ) وتاكه اول يغمورله جنك

محلنده دبانلركزى پكشتره (اِذْ يُوحِي رَبُّكَ اِلَى الْمَلَائِكَةِ) اول وقتكه پروردكارك فرشته لره وحى
ايدركه (اَنِّي مَعَكُمْ) مؤمنلره ياردم ايتمككزده بن سزكله يم (فَثَبِّتُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا) پس مؤمنلره ثبات
ويرك مژده ويرمكله (سَاُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ) بلا اشبهه كفر ايدنلرك كوكللرينه
قورقويى صالرم (فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ) پس كردنلرك يوقاروسنده اورك يعنى بوغازلرينى
يسردن اورك (وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ) وانلردن هر برمق باشينى اورك يعنى بيونلرينى والرك
واياقلرك كسك (ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَاقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) بو عذاب انلره اول سببله اولديكه على
التحقيق آنلر خدايه ورسولنه مخالفت ايتديلر (وَمَنْ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) وهر كيم خدايه
وپيغمبرينه مخالفت ايدر آنى حق سبحانه وتعالى معذب ايدر (فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ)
زيرا بلا اشبهه حق جل وعلى مخالفت ايدنلره قتى عقوبتلودر (ذٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ) پس شمديلكده
سز اى كافرلر انلر اول عذابى داديك (وَاَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ) دخى بلا اشبهه كفاره جهنم
اشكنجه سى آخرتده اولمليدر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) اى ايمانه كلانلر
قچن كفر ايدنلرى كوررسز (زَحْفًا) چوقلق وبرى بريله بغلنمش اولدقلرى حالده (فَلَا تُوَلُّوهُمُ
الْاَدْبَارَ) انلره اكسه لرى چويرمك يعنى انلره قارشو وارك قاچمك (وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ)
وهر كيم جنك كوننده انلره اكسه سنى چويرر (اِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ) مكر او بحالتده كه جنك ايتمك
ايچون دونمك ايستيه (اَوْ مُتَحَيِّزًا اِلَى فِئَةٍ) يا اهل اسلامدن بر بشقه كروهه منضم اولمق ايستيه
تاكه انلرله استعانت ايده يعنى بر كيمسه كه جنك محلنده نه دونمك ايچون قچه ونه بشقه كروهه
منضم اولمق ايچون دونمش اوله (فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ) بلا اشبهه خدادن بر خشمله دونمش
اولور (وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ) وانك قرارگاهى دوزخدر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ويمان دونجك يردر دوزخ
كتورديلركه چون بدر وقعه سنده آتش جنك مشتعل اولدى لشكر كفار بردن حمله ايتمكه آغاز
ايتديلر سرور كائنات عليه افضل الصلوات دعايه باشليوب ديدى اللهم انجز لى ما وعدتنى
اى خداوندم نصرت خصوصنده بكا ويرديكك وعده يرينه كتور اول محل حضرت جبرائيل اينوب
سويلدى بر آوج طپراق الوب شاهت الوجوه سويليوب دشمن طرفنه آت پس آلدى حق سبحانه
وتعالى اول بر آوج طپراغى هر مشركك كوزينه دكدردى پس كوزلرينه مشغول اولديلر اهل
اسلام ملائكۀ كرام ايله كفار اوزره حمله ايدوب جمعيتلرك تارمار قيلديلر صناديد قريشدن
يتمش كيمسنه مقتول ويتمش كيمسنه اسير ايتديلر بعده اهل بدر افتخار ايتمكه باشلديلر كيمسى ديردى اكر

حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
بن فلانی اولدردم وکیمسی دیر ایدیکه بن فلانی بوکونا اسیر ایتدم
(فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ) اکرسز کفار قریشك اولدرمسیله افتخار ایدرسز انلری قونکزله اولدرمدیکز (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ)
ولیکن ایزد جل جلاله انلری اولدردی (وَمَا رَمَيْتَ) وسن یا محمد اول آوچ طپراغی آتمدك (اِذْ رَمَيْتَ)
فی بحسب الصورة اتدك واتمغك اول مثابه ده دکلدیکه جمله سنك کوزینه یتیشه (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ
رَمٰى) ولیکن تکری تعالی اتدیکه جمله نك کوزینه یتشدردی تاکه کفاری نابود قیله (وَلِيُبْلِيَ
الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا) وتاکه اهل ایمانه کندو سندن نصدور ایتمش بر کوزل عطا ویره واو
نصرت وغنیمتدر (اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا دعاکزی ایشیدیجی نیتلر یکزی
ابو بلیجیدر (ذٰلِكُمْ) اول عطاء حسن سزه ای اهل ایمان مقصود اولاندر (وَاَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ
كَيْدِ الْكَافِرِينَ) دخی مقصود اولان بودر کیم علی التحقیق ایزد ذو الجلال کفارك حیله سن
ابطال ایدیجیدر کتوردیلرکه فی قریش سرور کائناتك جنکنه توجه ایدوب نیت ایتدیلر
کلوب کعبه نك پرده لرینه یا پشوب دیدیلر اللهم انصر احب الفئتین الیك پس حق سبحانه وتعالی
انلره علی طریق التهکم خطاب ایدوب بیوردر (اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ) اکر ای کفار قریش
فتحه طالب اولورسز علی التحقیق سزه فتح کلدی یعنی دعاکز حیز قبوله کچوب خدایه سوکلی اولان
اهل دینك نصرتی کلدی (وَاِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) واکر کفردن وپیغمبرك عداوتندن واز کچرسز او سزه
یکدر (وَاِنْ تَعُودُوا نَعُدْ) واکر پیغمبرك قتالنه دونرسز آنك نصرتنه دونرز (وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ
شَيْئًا) وسزدن جماعتکز بر آزنسنه دفع ایتمکه قادر اولمازلر (وَلَوْ كَثُرَتْ) واکر اول جماعت
چوق ایدیلر (وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ) وایزد جل جلاله اهل ایماننله اولدیغیچون کندولر منصور
اولدیلر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) ای اهل ایمان اولانلر خدایه وپیغمبرینه
فرمانبرلك ایدك (وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ) واندن یوز چورمك (وَاَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) وحالبوکه سز قرآنی و
نصیحتکر فهم وتصدیق ایشتمسین ایشیدرسز (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا) واولمك
شول کیمسه لرکبیکه دیدیلر ایشتدك (وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ) وحالبوکه آنلر ایشتمزلر بر ایشتمك که
انکله بهره مند اوله لر (اِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ) تحقیقا که یر یوزنده حرکت ایدنلرك یمانی
خدا قتنده (الصُّمُّ) حق سوزی ایشتمکدن صاغر اولانلردر (الْبُكْمُ) طوغری سوزی سویلمکدن
لال اولانلر (الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) حق تدبر ایتمیوب فهم ایتمیانلر یعنی خلقك یمانی شول کیمسه لردرکه
نه حق ایشیدرلر ونه سویلرلر ونه فهم ایتمکه متوجه اولورلر (وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَاَسْمَعَهُمْ

واکر حق سبحانه وتعالی انلرده بر سعادت ازلیه بیلسیدی کندولرك ایشیدر قیلاردی بر ایشتمك که
انکله منتفع اولورلردی (وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ) وبی خیر اولدقلرك بیلمش ایکن انلری ایشیدیجی قیلسیدی
(لَتَوَلَّوْا) البته ایمانی قبول ایتمکدن دونوب اول ایشتمکله منتفع اولمزلردی (وَهُمْ مُعْرِضُونَ)
وحالبوکه کندولر حقدن یوز چویریجیلردر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ) ای
ایمانه کلانلر خدایه ورسولنه اجابت ایدك (اِذَا دَعَاكُمْ) فی سزی پیغمبر چغرده (لِمَا
يُحْيِيكُمْ) بر شیئه که سزه حیات قلوب یعنی علوم دینیه یه که انکله حیات قلوب حاصل
اولور (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ) وبیلك کیم علی التحقیق ایزد جل جلاله کشیله
کوکلی اراسنده آیریلوقصا لور بو کلام خدانك بنده یه اولان کمال قربنه تمثیلدر واسرارینه
کماهو حقه مطلع اولمسنه تنبیهدر (وَاَنَّهُ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) وبیلك کیم علی التحقیق شان بودرکه
خدانك فرمانه جمع اولنورسز پس اعمالکزه کوره سزه مکافات ایدر (وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً) وبر کناهدن صاقنك که اکر آنك عقوبتی سزه دکریا لکز سزدن
ستم ایدنلره دکمز بلکیم جمله کزه دکر (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) وبیلك کیم بلا شبهه
ایزد ذو الجلال فتی اشکنجه لودر اول کیمسه یه که ضرری خلقه متعدی اوله (وَاذْكُرُوا اِذْ اَنْتُمْ
قَلِيلٌ) ویاده کتورك ای مهاجر اولانلر اول وقتیکه سز بر آز کروه ایدیکز (مُسْتَضْعَفُونَ
فِي الْاَرْضِ) یر یوزنده زبون قیلنمشلر (تَخَافُونَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ) قورقرسزکه کفار قریش
سزی قپالر (فَاٰوٰيكُمْ) پس تکری تعالی کندو کرمندن سزه مدینه ده یر ویردی (وَاَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ)
وکندو یاردمیله سزه قوت ویردی (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) وپاکیزه اولان اشیادن یعنی
مال غنائمدن سزه روزی قیلدی (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه سز خدانك نعمتلرینه شکر ایده سز
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمان کتورن کروه (لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) خدایه وپیغمبره خیانت
ایتمك یعنی خاطرکزده اولان شیئك خلافنی اظهار ایتمك (وَتَخُونُوا اَمَانَاتِكُمْ) وسزده قویلان
امانتلره خیانت ایتمك (وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) وحالبوکه سز بیلورسز کیم امانتك حفظی اوزریکزه
واجبدر (وَاعْلَمُوا اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ) وبیلك کیم بوندن غیری برشیء یوقدرکه
اموالکز واوشاقلریکز بر محنتدرکه حق سبحانه وتعالی سزی انلرله مبتلا قیلدی پس انلرك
محبتی خیانتك ارتکابنه سزه باعث اولمسون (وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيمٌ) وبیلك کیم بلا شبهه
ایزد ذو الجلال قتنده برا ولو مکافات وار اول کیمسه یه که خدانك رضاسن کوزدوب هوای نفسه

تابع اولدیلر (یا أیها الذین آمنوا إن تتقوا الله) ای ایمانه کلانلر اکر تکریدن قورقرسز (یجعل
لکم فرقانا) قلوبکزده بر هدایت قیلارکه انکله حقی باطلدن آیردسز (ویکفر عنکم سیئاتکم)
وکناهلرکزی سزدن محو ایدر (ویغفر لکم) وسزه مغفرت ایدر (والله ذو الفضل العظیم) و
ایزد ذو الجلال اولو احسان صاحبیدر پس فضل وکرمندن قوللرینک کناهی عفو ایدوب
تجاوز ایتسه محل عیب دکلدر کتوردیلرکه چون کفار قریش ایشتدیلرکیم انصار جماعتی اسلامه
کلوب سرور کائناته تابع اولدیلر بو ایشدن خوف ایدوب دار الندوه نام موضعده حضرتک
خصوصنده مشاوره ایتمک ایچون جمع اولدیلر ابلیس لعین دخی بر پیر نجدی صورتنه کیروب
مشورتلرنده حاضر اولدی آرالرندن ابو البختری نام کسنه دیدی فکرم بوکا ذاهب اولدیکه محمدی
براوده محبس ایدوب آنک درودیوارلرینی باغلیوب اکا انجق بر پنجره قویه سزکه مأکول ومشروبی
اندن ویره سز وبو حال اوزره قالسون اولنجه یه دک پیر نجدی دیدی بو فکر صواب دکلدر زیرا
آنک قوم وعشیرتی چوقدر کلوب زور ایله آنی الکزدن الورلر برلری دخی دیدی بنم رأیم بوکه آنی
بو شهردن چیقاره سز ایستدوکی یره کتسون ابلیس لعین دیدی بو دخی رأی دکلدر اول اجلدنکه
بوندن کتدکدنصکره هر یره که کیدر آنک خلقک الدادوب سزکله جنک ایتمکه کندولرک
کتورر بعده ابو جهل خبیث سویلدی بنم رأیم بودرکه قریش قبیله سنک بویلرندن [illegible]
معاهده ایدن عشیرتلرندن بر آدم جمع ایدوب بردن قلیجلر ایله محمدی قتل ایده لر قانی عشیرتلر
آراسنده منتشر اولور بنی هاشم خود جمله عشائره مقاومت ایده مزلر پس بالضروره دیته
راضی اولورلر شیخ نجدی بو رأیی تصویب ایلدی درعقب ابو جهل بو ایشه شروع ایتدی حق
جل وعلا حبیب اکرمنی بو ایشدن آکاه ایدوب همان اول کیجه سرور کائنات حضرت علی المرتضی
دوشکنده یاتروب حضرت صدیق ایله غاره کتدیلر حق جل وعلا بو مذکور اولان ایشلرده
حبیب اکرمنه اول وقعه ده ایتدوکی لطف واحسانی تذکیر ایدر تا که شکر اوزره مداومت
ایده پس بیوردی (وإذ یمکر بک الذین کفروا) دخی خاطره کتور اول وقتکه کفر ایدنلر سکا تدبیر
حیله ایتدیلر (لیثبتوک) تا که سنی حبسله مقید قیله لر (أو یقتلوک) یا مختلف قلیجلر ایله
سنی اولدوره لر (أو یخرجوک) یا مکه شهرندن سنی چیقاره لر (ویمکرون) دخی حیله لرک
تدبیرک ایدرلر (ویمکر الله) وحق سبحانه وتعالی ایتدکلری مکره کوره جزالرک ویرر (والله خیر
الماکرین) وتکری تعالی جزا ویرنلرک یکرکیدر کتوردیلرکه نضر بن الحارث امم سالفه نک

اخبارندن

اخبارندن آکاهی وار ایدی خلقی آزدرمق ایچون دیردیکه ایسته سم محمد المصطفی دیدوکی سوزلری
بن دخی سویلرم زیرا نقل ایتدوکی کلام جمله سی کچمشلرک افسانه سیدر حق جل وعلا
اول خبیثک دیدوکی سوزدن خبر ایدوب بیوردی (وإذا تتلى علیهم آیاتنا) وقچن نضر واتباعی
اوزره آیاتمز اوقونور (قالوا قد سمعنا) دیرلر علی التحقیق بو کلامی بز ایشتدک (لو نشاء لقلنا
مثل هذا) ایستسیدک بونک کبی دیردک (إن هذا إلا أساطیر الأولین) بو برشی دکلدر الا کچمشلر
افسانه لریدر مرویدرکیم نضردن اول ناسزا سوزلر صادر اولیجق حضرت صلی الله علیه وسلم
اکا دیدی ای وای سکا بنم کتوردوکم سوز خدانک کلامیدر پس نضر بو سوز مقابله سنده
دعا ایلدی نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (وإذ قالوا اللهم إن کان هذا هو الحق من عندک)
دخی یاده کتور اول وقتکه نضر واتباعی تهکم یوزندن دیدیلر ای خداوندمز اکر بو کلام کندو
قتندن ایندرلمش طوغریلق ایسه (فأمطر علینا حجارة من السماء) پس اوزریمزه طاش یاغدر کوکک
سمتندن (أو ائتنا بعذاب ألیم) یا بر الم ویریجی اشکنجه بزه کتور (وما کان الله لیعذبهم) و
تکری تعالی انلری بردن هلاک ایتمزدی (وأنت فیهم) وحالبوکه سن آرالرنده سن (وما کان الله
معذبهم) وایزد جل جلاله انلری تعذیب ایدیجی دکلدی (وهم یستغفرون) وحالده که کندولر
مغفرتی طلب ایدرلر یعنی آرالرنده قلان اهل ایمان غفرانی طلب ایدرلر (وما لهم ألا یعذبهم الله)
دخی حضرتک آرالرنده اقامتی ومؤمنلرک استغفاری مابینلرندن زائل اولیجق قنغی بولک
کندولردن ثابت اولدیکه آنک سببیله تکری تعالی کندولرک معذب قیلمیه (وهم یصدون
عن المسجد الحرام) وحالبوکه کندولر پیغمبری واهل ایمانی حرم محترمک زیارتندن منع
ایدرلر (وما کانوا أولیاءه) وبیت شریفک امورینه متولی دکل ایدیلر (إن أولیاؤه إلا
المتقون) شرکدن پرهیز ایدنلردن اوزکه برکیمسه آنک امورینه متولی دکلدر (ولکن أکثرهم
لا یعلمون) ولیکن چوقلری بیلمزلرکیم نفس الامرده بیت شریف اوزره ولایتلری یوقدر ※
(وما کان صلاتهم عند البیت) دخی دعالری بیت شریفک قتنده بر نسنه دکل ایدی (إلا
مکاء وتصدیة) الا صفیر ایتمک واله چالمق مرویدرکیم داب اهل کفر بو ایدیکه قچن
بیت شریفده طواف ایدرلردی کشیلر وقاریلر چیپلاق اولوب برمقلرین بری برینه کچروب
ایچنده صفیر ایدرلردی والکرک بری برینه چالارلردی (فذوقوا العذاب) پس ای کفار اشکنجه یی
دادک یعنی بدر وقعه سنده اولان اسیرلکک وقتلک چاشنیسن الک (بما کنتم تکفرون)

ايتديككز كفر سببيله (إِنَّ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ) تحقيقا شول كيمسه لركه اموالكرى في سبيل الله
بذل ايدرلر (لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) تاكه تكرينك يولندن يعنى پيغمبرك متابعتندن خلقى
منع ايده لر بو آيت بدر وقعه سنده بيجك بيدرنلرك حقنده نازل اولدى وانلر ايكى كشى ايديلركه
هركونده برلرى اون دوه بوغازليوب خلقه بيدرردى وبر قولده ابو سفيان حقنده نازل اولدى
قچن احد جنكنده عربدن جمع ايتدوكى كسنه لردن وعدانيه انلردن ايكى بيك آدم اجرتله
طوتوب اوزرلرينه قرق وقيه التون صرف قيلدى (فَسَيُنْفِقُونَهَا) پس بلاشك انلرى صرف ايدرلر
(ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً) صكره اوزرلرينه بر پشيمانلق وقيغو اولور زيرا مال كتدى و
مقصد حاصل اولمدى (ثُمَّ يُغْلَبُونَ) صكره آخر الامرده مغلوب اولورلر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا
إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ) دخى كفر ايدنلر دوزخه سوريلورلر (لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ)
تاكه تكرى تعالى كافرى مؤمندن آيره (وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ) وكافر قسمنك
بر مقداريني بر مقدارى اوزره قيلوب (فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا) انى قوجمع ايدوب بريرى برينه متصل
ايلر (فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ) اندن صكره انى جمله دوزخده قيلار (أُولَئِكَ) اول كروهكه هركز
اسلامه كلمزلر (هُمُ الْخَاسِرُونَ) كندولردر اوتوزنلر (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) كفر ايدنلره سويله
يعنى ابو سفيان واصحابنه سويله (إِنْ يَنْتَهُوا) اكر پيغمبر صلى الله عليه وسلمك عداوتندن
وازكچوب اسلامه داخل اولورلرسه (يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ) كناهلريندن كچمش اشيا كندولره
مغفرت اولنور (وَإِنْ يَعُودُوا) واكر محمد المصطفانك جنكنه دونرلرسه (فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ
الْأَوَّلِينَ) بى شبهه كيم زمان سابقده اولانلرك طريقى كچمشدى يعنى امم سالفه كه پيغمبرلر
اوزره جمعيت ايدوب يمانلقلرينه قصد ايدرلردى آخر الامر حق تعالى پيغمبرلريني اوزرلرينه
منصور ايدوب انلرى هلاك ايدردى بونلر دخى بوحال اوزره قالورسه اوكونه بر عذابه منتظر
اولسونلر (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) واى اهل ايمان كفارله جنك ايدك بروقته دككه
كفر بولنميه (وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ) ودين قوسى خدايه مخصوص اوله وادیان باطله مضمحل اوله (فَإِنِ انْتَهَوْا
پس اكر كفردن وازكچرلرسه (فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بى شبهه كه حق سبحانه وتعالى ايشلدكلرى
اشيابينادر انلره كوره مكافات ايدر (وَإِنْ تَوَلَّوْا) واكر ايمانى قبول ايتمكدن يوز دوندررلرسه
(فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ) بيلك كيم على التحقيق ايزد جل جلاله ياردمجيكزدر (نِعْمَ الْمَوْلَى) حق جل
وعلا غايتله كوزل معتمددر (وَنِعْمَ النَّصِيرُ) وغايتله ايو ياردمجيدر (وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ) دخى

ربع

بيلك

بيلك كيم بلاشبهه كفاردن زورايله الديغكز نسنه (مِنْ شَيْءٍ) اوزرينه اسم شئ اطلاق اولنان نسنه دن
ايسه وار نجه (فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ) بشده برى خدايه مقرردر (وَلِلرَّسُولِ) وپيغمبره دخى (وَلِذِي الْقُرْبَى)
وپيغمبره قرابت صاحبى اولانه دخى وانلر عبد المطلبك وهاشمك اولادلريدر (وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ) و
اوكسزلره وبوقسللره دخى (وَابْنِ السَّبِيلِ) واهل اسلامدن مسافر اولوب النده برشيئ اولميانه دخى
ولايتده مالى واراپسه جمهور علما بونك اوزره دركه بومقامده خدانك نامى تيمن ايچون ذكر اولندى
ومزبور اولان خمس حضرتك حياتنده بش حصه اولوب هر بر كروهه بر حصه ويريلوردى وحضرتك
وفاتندن صكره حضرت امام اعظم قتنده رسول اكرمك واقاربنك حصه سى ساقط اولوب خمس قلان
اوچ كروه اوزره منقسم اولور ولكن ذوالقربانك فقراسى مساكين قسمنه مندرج اولورلر (إِنْ
كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ) محذوفه متعلقدر ما قبلنده مذكور اولان كلام اوزرينه دلالت ايدر پس
تقدير كلام بوكونه اولوركه بيلك كيم حق جل وعلا خمسى مزبورلره قيلدى ودرت حصه سزه اكر تكريه
ايمان كتورمش ايديكز (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى عَبْدِنَا) واكر ايمان كتورمش ايديكز شول نسنه يه كه قولمز اوزره
يعنى محمد المصطفى اوزره ايندرديكمز آيتدن وملائكه دن ونصرتدن (يَوْمَ الْفُرْقَانِ) بدركوننده كه
اولكونده حق باطلدن آيرلدى (يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) اولكونكه اهل اسلام واهل كفر ملاقى اولديلر
(وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وايزد ذو الجلال هر نسنه اوزره توانادر پس قادر كه ازكروهى چوق كروه اوزره
منصور قيله (إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا) يادايدك اول وقتيكه سزاى اهل اسلام مدينه يه يقين اولان
درهنك سمتنده سز (وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى) وكفار مدينه دن اوزاق اولان درهنك سمتنده درلر
(وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ) وكاروانك آتليسى يعنى ابو سفيان واصحابى سزدن آشغه درلر (وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ)
واكر سز وقريش جنك ايچون وعده لشوب صكره انلرك حالنى وسزك حالكزى بيلمش اولسيدكز
(لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ) البته سز وعده يه خلاف ايدرديكز انلرك هيبتندن زيرا آنلر بر صلاح بر
بيشماركروه ايديلر وسز بى صلاح براز كروه ايديكز (وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا) ولكن اولكزده
اول كيفيت اوزره جمع اولديكه ايزد ذو الجلال بر ايش حكم ايده كه اول ايش ايشلنمليدى (لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ
عَنْ بَيِّنَةٍ) تاكه هلاك اولان شخص بر ظاهر دليلدن صكره هلاك اوله (وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ)
وتاكه صاغ قلان كسنه بر آشكار دليلدن صكره قاله يعنى وقعۀ بدر آيات عظامدن
برآيتدر هركيم انى مشاهده ايتدى بعده ميت اولدى يا صاغ قالدى كا برعذر وبهانه اولماز
(وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ) وتحقيقا كه خداى ذو الجلال كفر ايدهنك كفرينه وايمان كتورهنك ايمانن

درست ایشیدوب کما ینبغی انی بیلورمز و بدر که رسالتپناه صلی الله علیه و آله اول کیجه که ایرتسی
جنك بدر واقع اوله جقدر عالم رؤیاده کوردیکه دشمن غایتله زبون و آزدر پس صحابهٔ کرامه وقعهٔ رؤیی
بویله تأویل ایتدیکیم ان شاء الله دشمان مغلوب بز غالب اولورز صحابهٔ کرام بو واقعه دن شادمان
اولدیلر و بو نعمتی حق جل و علا حبیبنه تذکیر ایدوب بیوردی (اذ یریکهم الله فی منامك قلیلاً)
خاطره کتور اول وقتیکه حق جل و علا سکا کفار لشکرینی اویقوکده آز کوستردی (ولو اریکهم کثیراً
و اکر انلری سکا برچوق کروه کوسترسیدی (لفشلتم ولتنازعتم فی الامر) البته جراتسز اولوب
جنك خصوصنده اختلاف ایدردیکز (ولکن الله سلّم) ولیکن حق سبحانه و تعالی سلامتی
انعام ایتدی یعنی حق جل و علا لطف و کرمیله جراتسزلکدن و اختلافدن سزی صاقلدی (انه علیم
بذات الصدور) تحقیقا کیم خدای ذو الجلال سینه لرده اولان اموره دانادر پس انلردن صادر
اوله جق اشیایی بختشی بیلور (واذ یریکموهم) دخی یاده کتورك اول وقتیکه حق سبحانه و تعالی سزه
کفاری کوستردی (اذ التقیتم فی اعینکم قلیلاً) انلر ایله کورشدیککزده کوزلریکزده بر آز کروه قیلدی
(ویقللکم فی اعینهم) و سزی کوزلرنده آز قیلدی (لیقضی الله امراً کان مفعولاً) تا که ایزد متعال بر ایش
حکم ایده که اول ایش علم قدیمنده ایشلنملیدی (والی الله ترجع الامور) و ایشلر خدانك فرمانینه دونمش
قیلنور (یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم فئةً) ای ایمانه کلانلر قچن کفاردن بر کروهه ملاقی اولورسز
(فاثبتوا) مکانکزده طورك (واذکروا الله کثیراً) و ایزد متعالی قلبکزده چوق ذکر ایدك (لعلکم
تفلحون) تا که سز ظفر بوله سز (واطیعوا الله و رسوله) و خدانك فرمانینه و پیغمبرینك سوزینه
منقاد اولك (ولا تنازعوا) و بر بریکزه مخالفت ایتمك (فتفشلوا وتذهب ریحکم) که اختلافکزدن
اوتری زبون اولوب و لشکرکز نابود اولور بو مقامده ریح که بیلدر دولته مستعاردر اول اعتبارله که
دولتده حاصل اولان امورك تمشیت و نفوذی ریحك هبوب و نفوذینه مشابهدر (واصبروا
و قتال محلنده صبر ایدك (ان الله مع الصابرین) که بی شبهه خدای عز و جل صبر ایدنلرله در پس
انلری محفوظ و منصور قیلار مرویدرکیم قچن اهل مکه کاربانك مدینه یه چیقدیلر چیقنه نام
مکانه واصل اولدقلرنده ابو سفیان کندولره خبر صالدیکه کاربانکز قورتلدی کیرو یه دونك
ابو جهل دیدی مادام که بدره کیدوب انده شراب ایچوب چنکلری شوبلمیشوز و انده حاضر اولان
اعرابه الوان نعم بیدرمشوز د نمکن محالدر بعده بدره واردیلر ولیکن ایتدکلری آرزولرك یرینه
مرکك شرابك ایچدیلر و انالر اوزلرینه فریاد و فغان ایتدیلر بعده حق جل و علا اهل ایمانی

اوکونه ایشدن نهی ایدوب بیوردی (ولا تکونوا کالذین خرجوا من دیارهم بطراً ورئاء الناس) و اول ملك
شول کیمسه لر کبی که منزللرندن چیقدیلر فخر ایتمك ایچون و خلقك مدح و ثناسن توقع ایتمك ایچون
(ویصدون عن سبیل الله) و خلق خدانك یولندن منع ایتمك ایچون (والله بما یعملون محیط) و
حق جل و علانك علمی ایشلدکلری ایشی قابلمشدر پس اکا کوره سزالرك ویردکوردیلرکه قچن قریش
کاربانك امدادینه چیقدیلر بنی کنانه قبیله سیله اولان عداوت قدیملرك تذکر ایدوب کیرو یه دونمك
ایستدیلر او محل ابلیس لعین قبیلهٔ مزبوره نك بیوکی سراقه بن مالك کنانی نام کمسنه نك صورتنه
کیروب قریشه کلوب دیدی سز بو غیرت و حمیت ایدیورسز توقف ایتمك که سزه بر غلبه ایدن یوقدر و اکر
بنی کنانه نك غدرینی ملاحظه ایدرسز انلرك ضررندن ضامنم و بو سفرده بن سزکله یولداشم جنك محلنده
ملائکه نك ایمسین کوریجك قراری فراره تبدیل ایتدی کندویه دیدیلر بو محلده بزی براقوب قچرسن
جواب ویردیکه بنم کوردیکمی سز کورمیورسز پس حق جل و علا اهل ایمانه بو احوالدن خبر ایدوب بیوردی
(واذ زین لهم الشیطان اعمالهم) دخی یاده کتورك اول وقتیکه ابلیس لعین کفار قریشه کندولرك حربن قیلدی
(وقال لا غالب لکم الیوم من الناس) و دیدی سزه بو کون بر غلبه ایدیجی یوقدر خلقدن (وانی جار لکم)
دخی علی التحقیق بن سزه بنی کنانه طرفندن عهد ویرورم (فلما تراءت الفئتان) پس اول محل که ایکی کروه
بری برینه کوروندی (نکص علی عقبیه) ایکی وجه سی اوزره دوندی (وقال انی بریء منکم) و دیدی
بلا شبهه بن سزدن بیزارم (انی اری ما لا ترون) تحقیقا کیم بن کورورم شول شیئی که سز آنی کورمزسز
(انی اخاف الله) بی کمانکه بن تکریدن قورقرم (والله شدید العقاب) و تکری تعالی کندوسنده
خوف ایتمیانه قتی اشکنجه لودر منقولدر که قچن بقیهٔ کفار مکه یه دندیلر دیدیلر که بزم بوزغونلغمزه
سراقه باعث اولدی سراقه بو کلامی ایشیدیجك دیدیکه ای قوم نیچون بکا افترا ایدرسز بن چیقمکزدن
خبردار اولمدم بوزغونلغکز واقع اولنجه بعده اسلامه کلدکلرنده بیلدیلرکه او شیطان ایدی
(اذ یقول المنافقون والذین فی قلوبهم مرض) یاده کتورك اول وقتیکه مدینه ده اولان منافقلر و کوکللرنده
شبهه اولان کمسنه لر بدر وقعه سنده دیدیلر یعنی ظاهرده اسلامی کوستروب باطنده کفری صاقلیان
کروه و ایمانده هنوز اطمئنان پیدا ایتمیان کروه دیدیلر (غرّ هؤلاء دینهم) بونلر یعنی اهل ایمانی دینلری الداتدیکه
قدرتلرنده اولمیان شیئه کندولرك صالدیلر زیرا اول وقعه ده اهل اسلام اوچیوز و اون اوچ نفر ایدیلر
و کفار بیك بر صلاح شخصه قریب ایدیلر چون بو کلام اهل نفاقدن صدور ایتدی حق سبحانه و تعالی
جوابلرنده بیوردی (ومن یتوکل علی الله) و هر کیم تکری تعالی اوزره اعتماد ایدر (فان الله عزیز) بی شبهه که

خداعز وجل غالبدر که کندویه التجا ایدنی ذلیل ایتمز (حکیم) درست حکم ایدیجیدر که عقل استبعاد
ایتدوکی وادراك ایتمدوکی شیئی حکمتیله ایشلر (ولو ترى) واکر کورسیدك ای کوریجی (اذ یتوفى الذین
کفروا الملائکة) قچن فرشته لر کفر ایدنلرك جانلرك قبض ایدرلر (یضربون وجوههم وادبارهم) اول حالده که
ملائکه انلرك یوزلرك واکسه لرك اوروب دیرلر (وذوقوا عذاب الحریق) دخی یانمغك اشکنجه سن
دادك اولزمان برامر عجیب مشاهده ایدردك (ذلك) اول اورمق واشکنجه (بما قدمت ایدیکم) الیکز
ایلرو کوندردیکی نسنه سببیله در (وان الله لیس بظلام للعبید) دخی اول سببله درکه علی التحقیق
ایزد جل وعلا قوللره ستم ایدیجی دکلدر (کدأب آل فرعون) بومذکور اولان کفارك عادتی مصر پادشاهنه
تبعیت ایدنلرك عادتی کبیدر (والذین من قبلهم) وآل فرعوندن اسبق اولنلرك عادتی کبی
(کفروا بآیات الله) دأبك تفسیریدر یعنی انلرك دأبی بوکه تکرینك آیاتنه تصدیق ایتمدیلر (فأخذهم
الله بذنوبهم) پس حق سبحانه وتعالی کناهلری سببیله کندولرك عقوبتیله الدی نته که بونلری
الدی (ان الله قوی) بی شبهه کیم خدای ذوالجلال غایتله کوجلودر (شدید العقاب) قتی اشکنجه
لودر که برکیمسه عقابنی دفع ایتمکه قادر دکلدر (ذلك) اول ستم که انلره اولدی (بان الله لم یك
مغیرا نعمة) اول سببله درکه حق جل وعلا دکشدیریجی دکلدر براولکی که (انعمها على قوم) آنی برکروه
اوزره احسان ایتدی (حتى یغیروا ما بانفسهم) طبیعتلرنده اولان حالتی بریمان حالته تبدیل ایدلری
واقع اولمیجه (وان الله سمیع علیم) واول سببله درکه خدای لایزال قوللرك ایوایشیدیجی
افعاللرك بخشی بیلیجیدر (کدأب آل فرعون والذین من قبلهم کذبوا بآیات ربهم) نظیره سنك
ترجمه سی شمدی سبقت ایتدی (فاهلکناهم بذنوبهم) پس کناهلری سببیله کندولرك نابود
قیلدق (واغرقنا آل فرعون) وفرعونك اتباعن قلزم دریاسنده غرق ایتدك (وکل کانوا ظالمین)
وهر برکروه غرق اولندی وکفار قریشدن کفر ومعصیتله نفسلرینه ستمکار ایدیلر (ان شر
الدواب عند الله) تحقیقا کیم حیواناتك غایتله یمانلری تکری قتنده (الذین کفروا) شول کیمسه لرکه
کفر اوزره مصر اولدیلر (فهم لا یؤمنون) پس انلر ایمانه کلمزلر (الذین عاهدت منهم) لفظ الذین
کفروادن بدل بعضدر یعنی کفر ایدنلرك برمقداری شول کیمسه لرکه سن کندولردن عهد الدك
(ثم ینقضون عهدهم فی کل مرة) صکره پیمانلرك بوزرلر هرکز وانلر بنی قریظه یهودلریدرکه حضرته
عهد بغلمشلردی بووجه اوزره که حضرتك دشمنلرینه یاردم ایتمیه لر صکره بدر کوننده مشرکلره سلاحله
مدد ایدوب دیدیلر عهدی اونتدق بعده حضرت صلی الله علیه وسلم کندولرله منوال سابق اوزره عهد و

پیمان بغلدی خندق وقعه سنده ینه عهدی بوزدیلر (وهم لا یتقون) وانلر عهدی بوزمقدن پرهیز
ایتمزلر (فاما تثقفنهم فی الحرب) پس اکر جنکده انلره مصادف اولورسن (فشرد بهم من خلفهم)
پس انلرك قتل واهانتلری سببیله ازعاج ایدوب آیرارد لرنده اولان کیمسنه لری (لعلهم یذکرون)
تاکه ازعاج وپراکنده اولنان کیمسنه لر پند وعبرت آله لر (واما تخافن من قوم خیانة) واکر بر معاهد
کروهدن عهدك بوزمسین ملاحظه ایدرسن (فانبذ الیهم) پس عهدلرك کندولره صال
(على سواء) عداوتده بر معتدل طریق اوزره اولدیغك حالده که کندولره عهدك بوزمسین اظهار
ایدوب برآشکارا خبر ایده سن واوزلرینه جنکده عجله ایتمیه سن تاکه عرضك خیانتدن بری
اوله (ان الله لا یحب الخائنین) بی شبهه که خداعز وجل خیانت ایدنلری سومز (ولا یحسبن
الذین کفروا سبقوا) وبرکیمسه کمان ایتمسونکه کفر ایدنلر ایلرو کیدوب قورتلدیلر (انهم لا یعجزون)
تحقیقا کیم آنلر طلبلرنده اولانی عاجز بولمزلر که قورتله لر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة)
دخی ای اهل ایمان کفار ایچون جنکده قوت اوله جق آلتدن قادر اولدیغکز اشیایی آماده قیلك
حضرت عقبة بن عامر رضی الله عنهدن مرویدرکه دیدی سید الکونینی منبر اوزره ایشتدم
بیورردیکه الا ان القوة الرمی یعنی آکاه اولك کیم علی التحقیق قوت اوق آتمقدر بعض علما بیوردیکه
چوق اوق آتمه سی جمله سلاحك استعمالندن انفعدر حضرت صلی الله علیه وسلم آنی بالکز
ذکر ایلدی (ومن رباط الخیل) دخی فی سبیل الله بغلنمش آتلردن مهیا ایدك (ترهبون به عدو
الله وعدوکم) انکله خدانك دشمانینی وسزك دشمنکزی قورقدررسز وانلردن مراد کفار مکه در
(وآخرین من دونهم) دخی کفار مکه دن اوزکه بربشقه کفاری انکله قورقدررسن (لا تعلمونهم)
سز انلری بیلمزسز (الله یعلمهم) حق جل وعلا انلری بیلور (وما تنفقوا من شیء فی سبیل الله)
وزاد ومقوله سندن هر نسنه که تکری یولنده بذل ایدرسز (یوف الیکم) مکافاتی سزه بالتمام
واصل اولور (وانتم لا تظلمون) وحالبوکه سز مکافاتك نقصانیله ستم کورمش قیلنمزسز
(وان جنحوا للسلم) واکر کفار صلحه میل ایدرلر (فاجنح لها) سن دخی اکا میل ایت (وتوکل على الله)
وایزد ذوالجلال اوزره اعتماد ایت کفره نك مکر وحیله سندن خوف ایتمه زیرا حق جل وعلا
سنی انلردن صاقلمشدر (انه هو السمیع العلیم) بی شبهه که خدای متعال کندودر کفارك
سوزینی درست ایشیدوب نیتلرك بخشی بیلن (وان یریدوا ان یخدعوك) واکر صلح ایله
سنی الدتمق استرلر (فان حسبك الله) بلا شك انلرك شرلرك دفع ایچون خداعز وجل سکا

کافیدر (هو الذی ایدک بنصره وبالمؤمنین) کندودر اول پروردکارکه یاردمیله واهل ایمانله
سکا قوت ویردی (والف بین قلوبهم) واهل ایمانک کوکللری آراسنده اتصال قیلدیکه نفس
واحده پایه سنده اولدیلر (لو انفقت ما فی الارض جمیعا) اکر یر یوزنده اولان اشیانی قمو صرف
ایتسیدک آرالرنده اصلاح ایتمک ایچون (ما الفت بین قلوبهم) کوکللری آراسنده جمع ایتمزدک
(ولکن الله الف بینهم) ولیکن ایزد جل جلاله قدرت کامله سیله کوکللری آراسنده الفت صالدی
(انه عزیز) تحقیقا که ایزد متعال غالب ومقتدردر دیلسندوکی شیء البته اولمیدر (حکیم)
ایستدوکی نسنه‌یی بیلورنه کونه یاپر (یا ایها النبی) ای خدادن خبر کتورن وجود شریف (حسبک الله)
حق جل وعلا سکا کافیدر (ومن اتبعک من المؤمنین) واهل ایماندن سکا ایرولک ایدنلره دخی
کافیدر بو آیت بدر وقعه سنده جنکدن اول نازل اولدی اهل ایمانه تقویت ویرمک ایچون
(یا ایها النبی حرض المؤمنین علی القتال) ای رفیع القدر اولان ذات پاک اهل ایمانی جهاده اوزندر
(ان یکن منکم عشرون صابرون) اکر سزدن صابرله متصف یکرمی نفر اولورسه معرکه قتالده
(یغلبوا مائتین) کفاردن ایکیوز کسنه‌یه غالب اولورلر (وان یکن منکم مائة یغلبوا الفا من الذین
کفروا) واکر سزدن یوز صبر ایدیجی شخص اولورسه کفر ایدنلردن بیک شخصه غلبه ایدرلر
(بانهم قوم لا یفقهون) اول سببله که انلر بر کروهدرلرکه خدایی و روز جزایی بیلمزلر تاکه
تحصیل ثواب ایچون مؤمنلر کبی جنکده صبر ایده لر چون حق جل وعلا حکم ایتدیکه اهل
اسلامدن بر نفر کفارک اون نفرینه مقاومت ایدوب انلره ثابت اولسون و بو ایش اهل ایمانه
کران کلمش ایدی حق سبحانه وتعالی انلردن بو حکمی تخفیف ایلدی پس بیوردی (الآن خفف الله
عنکم) شمدی تکری تعالی سزدن اول اغر حکمی بونکل قیلدی (وعلم ان فیکم ضعفا) وعلم
قدیمله بیلدیکه سزده زبونلق وار (فان یکن منکم مائة صابرة) پس اکر سزدن صبر صاحبی
یوز کسنه اولورسه (یغلبوا مائتین) ایکیوز کافره یکرلر (وان یکن منکم الف) واکر سزدن
بیک شخص اولورسه (یغلبوا الفین) اهل شرکدن ایکی بیک شخصی یکرلر (باذن الله) خدانک ارادتی
ومعونتیله (والله مع الصابرین) وایزد جل وعلا صبر ایدنلرله در مرویدرکه بدر وقعه سنده
قریشدن یتمش کسنه حضرتک حضورینه اسیر کتوردیلر حضرت صلی الله علیه وسلم
خصوصلرنده اکابر صحابه ایله مشورت ایتدی حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه سویلدی
یا رسول الله بونلرک چوغی اقاربکدر اولیدرکه حاللرینه کوره فدیه لرک الوب قویویره سین

برکون

برکون اوله که اسلامک دولت هدایتی کندولره واصل اولور حضرت فاروق رضی الله عنه سویلدی یا رسول
الله بونلر کفرک ریشه‌لریدر اولی وانسب بودرکه فرمان ایده سین بیونلری اوریله که حق سبحانه وتعالی
انلرک فدیه سندن سنی مستغنی قیلمشدر حضرت صلی الله علیه وسلم ابو بکرک سوزینه عمل ایدوب
فدیه لرک الدی حق سبحانه وتعالی عتاب طریقیله بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ما کان للنبی ان یکون
له اسری) بر پیغمبره لائق وسزاوار دکلدیکه کندویه اسیرلر اوله (حتی یثخن فی الارض) روی زمینده
قتلی چوق ایدوب ایچنده مبالغه ایتمینجه زیرا اسلامی عزیز ایدن وکفری ذلیل قیلان اول ایشدر
(تریدون عرض الدنیا) فدیه نک المسیله بو جهانک بی بقا اولان مالنی ایسترسز (والله یرید الآخرة) وحق
سبحانه وتعالی او برجهانک ثوابنی سزه ایستر (والله عزیز) وایزد ذو الجلال دوستلرک دشمنلری اوزره
غلبه ایتدرمکه تواناد ر (حکیم) هر کسک حالنه لائق اولان نسنه‌یی بخشش بیلور (لولا کتاب من
الله سبق) اکر لوح محفوظده تکریدن بر حکم کچمش اولمسیدیکه مجتهد اولان کسنه اجتهادنده خطا
ایتسه معذب اولماز (لمسکم فیما اخذتم عذاب عظیم) البته فدادن الدیغکز نسنه دن اوتری سزه
بر اولو اشکنجه دکوردی مرویدرکه حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردی اوزریمزه بر عذاب نازل اولسیدی
حضرت عمردن وسعد بن معاذدن اوزکه بر کیمسه اندن نجات بولمزدی زیرا سعدک رأیی حضرت
عمرک رأیی کبیدر منقولدرکه بو آیت نازل اولدقده صحابه کرام غنیمت مالندن قصر ید ایتدیلر
حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (فکلوا مما غنمتم) پس الدیغکز نسنه دن ییکک یعنی
فدیه مالیله انتفاع ایدک (حلالا طیبا) پاکیزه حلال اولدیغی حالده (واتقوا الله) وفرمانه مخالفت
ایتمکده تکریدن خوف ایدک (ان الله غفور رحیم) بی شبهه کیم خدا عز وجل کناهکرلری ستر ایدوب
سزی عنایتله اسرکرکه غنیمتدن الدیغکز شیء سزه مباح قیلدی اسباب النزولده کتوردیکه حضرت
صلی الله علیه وسلمک عمجه سی حضرت عباس که اسیرلرک زمره سنده ایدی بیوردیکه کندی جانن وایکی
برادر زاده‌لرک عقیل بن ابی طالبک ونوفل بن الحارثک فداسن ویر حضرت عباس دیدی یا محمد روا
کوررمیسین که بقیه عمرمی کدالکله کچوره یم بودکلو مالی قندن ویره بیلورم حضرت صلی الله علیه
وسلم بیوردی قانی اول التونکه مکه دن چیقدیغک محل ام الفضله ویروب سویلدک باشمه بر حال
کلورسه بو التون سکا و درت اوغله در حضرت عباس بو کلامی ایشدیجک دیدی بونی سکا کیم
خبر ویردی حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه پروردکارم بکا اندن خبر ویردی حضرت عباس
رضی الله عنه اول وقت دیدیکه شهادت کتوررم که سن صادقسین وتکریدن اوزکه بر معبود یوقدر و سن

انك رسولی سن والله بو احوالی اوزره خدادن اوزکه برکمسه مطلع دکلدر والحاصل حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (یا ایها النبی) ای خدادن خبر ویرن خوش ذات (قل لمن فی ایدیکم من
الاسری) سویله الرکزده اولان کمسنه لره اسیرلردن (ان یعلم الله فی قلوبکم خیرا) حق جل
وعلا کوکللریکزده ایمان واخلاص کوررسه (یؤتکم خیرا مما اخذ منکم) سزه ویرر سزدن الدیغی
شیدن بکرك (ویغفر لکم) وکناهلریکزی سزه بارلغار (والله غفور رحیم) وایزد ذوالجلال اهل
ایمانه شرك حالنده واقع اولان کناهلری ستر ایدوب اسلامه کلمکله کندولره هدایت ویرمکله
اسرکر حضرت عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه حق سبحانه وتعالی بکا ایکی وعد ایتدی بری بوکه بیوردی
سندن النان شیدن بکرك سکا احسان ایدرم کندویه حمد اولسونکه انی احسان ایتدی شمدیلکده
اون عبد مملوکم واردر وادنالری یکرمی بیك التونله تجارته سفر ایدر بوروز مزم قیوسن بکا ویردیکه
جمله عربك موالندن بکا اوسوکلیدر وایکنجی وعدی مغفرتدر امیدوارمکه آنی دخی ایفا ایده یزکریمك
وعده سی خلاف اولماز ❀ بیت ❀ خلاف وعده محالست کز کریم آید ❀ لئیم اکرنکند
وعده را وفا شاید (وان یریدوا خیانتك) واکر اسیرلر سنك خیانتکی ایسترلرکه کندولره بغلدیغك
یمانی بوزه لر (فقد خانوا الله من قبل) بی شبهه که روز میثاقده کندولردن النان عهدی بوزمسیله
تکریه خیانت ایتدیلر (فامکن منهم) پس ایزد جل وعلا سنی اوزرلرینه مسلط ایتدی (والله علیم حکیم)
وتکری تعالی قوللرك احوالن ابو بیلور کما ینبغی اوزرلرینه حکم ایدر (ان الذین امنوا وهاجروا) تحقیقا
شول کمسه لرکه ایمان کتوروب اوطانلرك ترك ایتدیلر (وجاهدوا باموالهم وانفسهم فی سبیل الله)
ومالریله وجانلریله خدانك یولنده چالشدیلر (والذین آووا ونصروا) وشول کمسه لرکه اهل
هجرته مکان ویروب کندولره یاردم ایتدیلر (اولئك بعضهم اولیاء بعض) اولکروهلر میراثده بربرلرینه
مستولی اولورلر ایدی ابتدا اسلامده مهاجرین وانصار بربرندن هجرت ونصرت سببیله میراث آلوردی
صکره اولوا الارحام آیتیله بو حکم منسوخ اولدی (والذین امنوا ولم یهاجروا) وشول کمسه لرکه
ایمانه کلوب اوطانلرك ترك ایتمدیلر (ما لکم من ولایتهم من شیء) میراث خصوصنده اوزرلرینه
تولیه ایتمکدن سزه اصلا برنسنه یوقدر (حتی یهاجروا) اوطانلرك کندولر ترك ایتمینجه (وان
استنصروکم فی الدین) واکر دین خصوصنده سزدن یاردم طلب ایدرلر یعنی هجرت ایتمیان اهل ایمان مشرکلرله
جنکلری واقع اولیجق سزدن یاردم ایسته لر (فعلیکم النصر) یاردم ایلمك اوزریکزه واجبدر جمیع
اهل شرك اوزره (الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق) مکر اهل شرکدن برکروه اوزره که ارا کزده و

ارالرنده بر پیمان اوله که هجرت ایتمیان اهل ایمان بونلر اوزره نصرت ایتمیه (والله بما تعملون بصیر)
وخدای ذوالجلال وفای عهد ونقض عهدن ایشلدیککز شیئه بینادر (والذین کفروا بعضهم
اولیاء بعض) وکفر ایدن کروه بربرلوکلری بربرلوکلرینك متولیلریدر (الا تفعلوه) اکر ایتدوکم
فرمانی ایشلمزسکز (تکن فتنة فی الارض) روی زمینده بر اولو فتنه حاصل اولور واو ایمانك ضعفی
وکفرك ظهوریدر (وفساد کبیر) وبر بیوك مفسده دخی دینده پیدا اولور (والذین امنوا وهاجروا و
جاهدوا فی سبیل الله) وشول کمسه لرکه ایمانه کلوب هجرت ایتدیلر وتکرینك یولنده چالشدیلر
(والذین آووا ونصروا) وشول کمسه لرکه اهل هجرته یورویروب یاردم ایتدیلر (اولئك هم المؤمنون
حقا) اول کروه که صفات مزبوره ایله متصف اولدیلر کندولر درست اهل ایمان اولانلر (لهم مغفرة)
کناهلرك بارلغمسی انلره وار (ورزق کریم) وبخشنده منتسز روزی دخی (والذین امنوا من بعد)
وشول کمسه لرکه حدیبیه صلحندنصکره ایمانه کلدیلر (وهاجروا وجاهدوا معکم) وهجرت ایلدو
جنکده سزکله بجا لشدیلر (فاولئك منکم) اولکروه زمره کزدندرلر (واولوا الارحام بعضهم
اولی ببعض) وقرابت ایه لری بربرلرینك میراثك المسنده اجابندن احق واولادر (فی کتاب الله)
تکرینك حکمنده (ان الله بکل شیء علیم) تحقیقا کیم حق جل وعلا هرنسنه یه دانادر پس میراثه
مستحق اولانلرك زمان استحقاقلرین ابو بیلور والله تعالی اعلم

سورة التوبة مدنیة وهی مائة وثلاثون آیة

بو سوره یه براءة دینلور یعنی کفاردن بیزارلغی افاده ایدن سوره دردخی خشیه مشعر برقج آدی وار
تفصیلی کتب تفاسیرده مبسوطدر والحاصل بسمله یو سبیله ترك اولندیکه بسمله امانه مشعردر وبو سوره
دفع امان ایچون نازل اولدی (براءة من الله ورسوله) بو تکریدن ورسولندن واصل اولمش بربیزارلقدر
(الی الذین عاهدتم من المشرکین) اهل شرکدن شول کمسه لره که سز انلرله عهد بغلدیکز کنوردیکز
حضرت صلی الله علیه وسلم عربدن بعض اهل شرکله عهد وکفت ایتمشدی بنی ضمره وبنی کنانه دن
ماعدا قوملری عهدی بوزدیلر حق سبحانه وتعالی ایت مزبوره ایله پیغمبرینه فرمان ایتدیکه انلرله بغلنان
عهد وپیمانی بوزه کندولره سویلیه (فسیحوا فی الارض اربعة اشهر) پس یربوزنده درت ای شوال
وذی القعده وذی الحجه ومحرم کزك یعنی امور یکزه تمشیت ویرمك ایچون سزه درت آی مهل ویرلمشدر
(واعلموا انکم غیر معجزی الله) وبیلك کیم علی التحقیق تکریی تعجیز ایدیجی دکلسز یعنی هرچند که سزه مهلت
ویردی اوزرینه چکرسز عاقبت سزی بولور (وان الله مخزی الکافرین) وبیلك کیم بلا شك حق سبحانه

وتعالى كنارى دنياده قتل واسيرله آخرتده عقوبتله رسوا ايديجيدر (وَاَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ
اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ) وبوتكريدن وپيغمبرندن اولوعك يعنى قربان بيرامنك كوننده خلقه بر
بيلدرمكدركه (اَنَّ اللّٰهَ بَرِيٓءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) على التحقيق خدا عز وجل بيزاردر مشركلردن (وَرَسُولُهُ)
وپيغمبرى دخى انلردن بيزاردر (فَاِنْ تُبْتُمْ) پس اكر اى مشركلر كفر وعذردن توبه ايدرسكز (فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ)
اول توبه ايتمك سزه يكركدر (وَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ) واكر توبه‌دن يوز دوندروب كفر اوزره ثابت اولورسڭز
(فَاعْلَمُوٓا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ) بيلڭ كيم بلاشبهه خدايى عاجز ايديجى دكلسز قتله كيدرسكز سزى بولور
(وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ) وكفر ايدنلره بردردلى اشكنجه ايله مژده‌لندر چون حق سبحانه وتعالى عهد
ويمانى بوزنلرك احوالن بيان ايتدى بنى ضمره وبنى كنانه كه ويردكلرى عهده طورمشلردى انلرك
احوالن دخى بيان ايدوب بيوردى (اِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) ليكن اهل شركدن شول كيمسنه‌لركه
عهد بغلمش ايديكز (ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا) عهدده ايتدكلرى شروطدن برازنسنه اكسلتمديلر (وَلَمْ
يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ اَحَدًا) ودشمنلريكزدن بركيمسه ايله اوزريكزه آرقه‌لشوب انلره معاونت ايتمديلر
(فَاَتِمُّوٓا اِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ) انلره يمانلرك اتمام ايدك (اِلٰى مُدَّتِهِمْ) مقرر ومعين اولان وقتلرينه دك
(اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) تحقيقا كيم ايزد جل جلاله عهده وفا ايدن پرهيزكارلرى سور (فَاِذَا انْسَلَخَ
الْاَشْهُرُ الْحُرُمُ) پس چون عهدى بوزنلره ويريلن مهلتك آيلرى منقضى اولور (فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ)
اهل شرك اولنلرى اولدرك (حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ) قنده كه كندولرين بولورسڭز (وَخُذُوهُمْ) وانلرى اسير
ايدك (وَاحْصُرُوهُمْ) ومسجد الحرامك طوافندن انلرى منع ايدك (وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ) وهر
كذركاهده انلر ايچون اوتورك (فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) پس اكر كفردن ايمانه رجوع ايدوب نمازى قيلالر
(وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ) وزكوتى ويررلر (فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ) يوللرك قويك ويرك يعنى انلره تعرض ايتمك (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) زيرا على التحقيق خدا عز وجل انلرك كچمش كناهلرك ستر ايدوب ثواب جزيل ايله كندولرك اسركر
(وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ) واكر اهل شركدن بركيمسه سندن امان ايسترسه (فَاَجِرْهُ حَتّٰى
يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ) اكا امان ويرتاكه خدانك سوزينى يعنى قرآنى ايشيده (ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهُ) صكره
اسلامه كلمديسه آنى امنيتى محلنه يتشدر يعنى آنى خانه‌سنه يتشدر زيرا خانه‌سى امنيتى محليدر
(ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ) بوامان ويرلمسى اول سببله دركيم انلر بركروه درلركه ايمان نه اولديغن
بيلمزلر پس انلره امان ويرمك لازمدر تاكه خدانك كلامن ايشيدوب تدبر ايده‌لر (كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ
عَهْدٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ) نيجه اهل شركه يمان اولور خدانك قتنده وپيغمبرى قتنده بو مقامده

استفهام انكار واستبعاد ايچوندر يعنى مشركلره خدا وپيغمبر قتنده عهد اولماز (اِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) مكر مشركلردن شول كيمسنه‌لره عهد اولور كه مسجد الحرام يانده
كندولره عهد بغلمش ايديكز (فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ) پس مادامكه انلر عهدلرى اوزره
سزه استقامت كوستررلر سز انلره استقامت كوسترز (اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) تحقيقا كيم
خدا عز وجل پرهيز ايدنلرى سور (كَيْفَ) نيجه اهل شرك عهدلرى اوزره طوررلر (وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ)
وحالبوكه اوزريكزه غلبه ايدرلرسه (لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ اِلًّا وَلَا ذِمَّةً) حقكزده نه عهد ونه حق قرابت
كوزه دررلر (يُرْضُونَكُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ) اغزلريله سزى خوشنود ايدرلر (وَتَاْبٰى قُلُوبُهُمْ) وكوكللرى قبول
ايتمز اول سوزلريكه اغزلرى سويلدى يعنى قلبلرى لسانلرينه موافق دكلدر (وَاَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ)
وچوقلرى ايمانك قبولندن سركشدرلر (اِشْتَرَوْا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) خدانك آيتلرى ازبها
دكشدرديلر يعنى كلام مجيدى نفسلرينك ارزوسنه تبديل ايتديلر (فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ)
پس حقك يولندن اعراض ايتديلر (اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) تحقيقا كه ايشلدكلرى ايش
غايتله بد ايش ايدى (لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ اِلًّا وَلَا ذِمَّةً) بربنده مسلمان حقنده نه آندونه عهد
ملاحظه ايدرلر (وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ) واول كروه كندولردر شرارت وطغيانده حدودى
تجاوز ايدنلر (فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) پس اكر رجوع ايدوب نمازى قيلارلر (وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ)
وزكوتى ادا ايدرلر (فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ) انلر دينده قرنداشلريكزدر (وَنُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ) وآيات قرآنيه‌نى بيان ايدرز بر كروهه كه آنك ايچنده اولان احكامه نظر ايدوب فهم
ايدرلر (وَاِنْ نَكَثُوٓا اَيْمَانَهُمْ) واكر اهل شرك آندلرك بوزرلر (مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ) سزكله عهدلرى
واقع اولدقدنصكره (وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ) ودينكزده صريح تكذيبله واحكامك تقبيحيله طعن
ايتديلر (فَقَاتِلُوٓا اَئِمَّةَ الْكُفْرِ) پس كفرك سردارلريله جنك ايدك (اِنَّهُمْ لَآ اَيْمَانَ لَهُمْ) بى شبهه كيم
ائمه كفردن حقيقتده كندولره آندلر يوقدر (لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ) فقاتلوا لفظنه متعلقدر يعنى انلرله
جنك ايتمكده غرضكز بو اولسونكه انلر كفردن فراغت ايده‌لر نه ايذالرك قصد ايده‌سز (اَلَا تُقَاتِلُونَ
قَوْمًا نَكَثُوٓا اَيْمَانَهُمْ) نيچون بر كروهله جنك ايتمزسز كه آندلرك بوزديلر (وَهَمُّوا بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ)
ومكه‌دن پيغمبرك چيقرلمسين قصد ايتديلر (وَهُمْ بَدَؤُكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ) وحالبوكه ايلك كز كندولر
سزه باشلديلر زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم اول كندولرك دليل وبرهان ايله دعوت ايلدى
آنلر دليلنه مقابل دليل كتورمكدن عدول ايدوب عداوت وجنكه باشلديلر (اَتَخْشَوْنَهُمْ

انلرله جنك ايتمكدن قورقرميسز (فالله احق ان تخشوه) پس تكرى تعالى سزاوارتردركه كندوسندن
خوف ايده سز (ان كنتم مؤمنين) اكر اهل ايمان ايسه كز زيرا مؤمن اولان تكرينك قورقوسندن چكوب
كيمسه دن خوف ايتمز (قاتلوهم) اهل شركله جنك ايدك (يعذبهم الله بايديكم) تكرى تعالى
اللريكزله انلرى معذب قيلار (ويخزهم) وانلرى خوار وحقير ايدر (وينصركم عليهم) واوزرلرينه
سزه ياردم ايدر (ويشف صدور قوم مؤمنين) وايمانه كلمش بر كروهك سينه لرينه شفا
باغشلر وانلر بنى خزاعه در يادين اسلامه دخول ايتمك ايچون يمندن كلمش بر جماعتلر بعده كه اسلامه
داخل اولديلر اهل شركدن خيلى اذيت كورديلر اندن سرور كائناته شكايت ايدوب حضرت صلى الله
عليه وسلم كندولره بيوردى الحمد كه ان شاء الله تعالى فرج يقيندر (ويذهب غيظ قلوبهم) وكوكللرينك
اجعن كيدررتدركه اتى كفارك ايذاسندن كوكللرى حاصل ايتمش ايدى بو آيت غيبدر واقع اولانندن
خبر ويردى زيرا حق سبحانه وتعالى وعده سنه وفا ايدوب مشركلرى خوار وذليل وهالك قيلدى
ومزبورلره تشفى حاصل اولدى (ويتوب الله على من يشاء) وحق جل وعلا ايستدوكى كمسنه
اوزره توبه ايدر بو آيتده اولان اخبار دخى واقع اولدى زيرا انلردن عكرمه بن ابى جهل وابو سفيان
وسهيل بن عمرو وبونلرك امثالى نيجه كيمسه لر ايمانه كلدى (والله عليم حكيم) وحق جل وعلا
اولمش واوله جق اشيايه دانا هر ايشى كما ينبغى ايشليجيدر (ام حسبتم ان تتركوا) بلكه كمانايتديكوكز ايى
غزاى كراهت ايدن مؤمنلركيم اولديغكز حال اوزره ترك اولنه سز (ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم)
وحال بوكه تكرى تعالى بيلمدى شول كيمسه لريكه سزدن جهاد ايتديلر نفى علمدن نفى معلوم مرادر يعنى
سزدن جهاد ايدوب كفارله دوستلق ايتميانلر اولميوب كه خدانك علمى انلره تعلق ايده (ولم يتخذوا
من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة) وتكريدن واوزكه وپيغمبردن ماعدا واهل ايماندن ماعدا
دوست ايدنمديلر (والله خبير بما تعملون) وايزد جل جلاله ايشلديككز اشيايه دانادر كتورديلركيم
قچن عباس اسير اولدى اهل اسلام آنى شركله وصلهٔ رحمك قطعيله توبيخ وتعنيف ايتديلر خصوصا
حضرت على المرتضى رضى الله عنه غايتله اكا سرزنش ايتدى حضرت عباس رضى الله عنه ديدى سز بزم
عيوبمزى عد ايدوب محاسنمزى اونودرسز بز مسجد الحرامى عمارت ايدوب تعظيم ايدرز وحاجيلره صو ويررز
واسيرى قورتاريرز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (ما كان للمشركين ان يعمروا مساجد الله)
اهل شركه صحيح وجائز دكلديكه تكرينك مسجدلرك آباد ان ايده لر (شاهدين على انفسهم بالكفر)
وحال انكه نفسلرى اوزره كفر ايله كواه اولمشلر اظهار شرك ايله وتكذيب رسول ايله (اولئك حبطت

اعمالهم) ولكن وهلك ايشلريكه انكله افتخار ايدرلردى باطل اولدى (وفى النار هم خالدون) ودوزخده كندولر
هميشه اقامت ايتمشلردر (انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر) تكرينك مسجدلرك بركيمسه
تعمير ايتمز الا اول كيمسه تكرينك وحدانيتنه وروز قيامتك وقوعنه تصديق كتوردى (واقام الصلوة)
ونمازى شروطيله قيلدى (وآتى الزكوة) واوزرينه واجب اولان مال زكوتى ويردى (ولم يخش الا الله)
وامور دينيه ده تكريدن اوزكه بركيمسه دن قورقمدى (فعسى اولئك) پس بوشايد صفات مزبوره
ايله متصف اولان كروه (ان يكونوا من المهتدين) طوغرى يولى بولنلرك زمره سندن اوله لر (اجعلتم
سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام) يا قيلديكز حجاجك صوارمسين ومحترم اولان مسجدك
يابمسين (كمن آمن بالله واليوم الآخر) شول كيمسه نك ايمانى كبيكه تكرينك وحدانيتنه وصونكى
كونك اولمسنه تصديق ايتدى (وجاهد فى سبيل الله) وتكرينك يولنده جهاد ايتدى (لا يستوون
عند الله) او ايكى قسم تكرينك قتنده برابر اولمزلر (والله لا يهدى القوم الظالمين) وايزد جل جلاله ارباب
شرك اولان كروهه هدايت ايتمز زيرا انلر شركى اختيار ايتمكله نفسلرينه ستم ايتديلر (الذين آمنوا وهاجروا
شول كيمسه لركه ايمانه كلوب وطنلرك ترك ايتديلر (وجاهدوا فى سبيل الله باموالهم وانفسهم) دخى
تكرينك يولنده اموالريله وجانلريله چالشديلر (اعظم درجة عند الله) پايه جهتندن تكرى قتنده
زياده اولودرلر شول كيمسه لردنكه بو صفاتدن عاريدرلر (واولئك) وآنلركه اول كمالاته جامعدرلر
هم الفائزون) كندولردر ايكى جهانك خيراتنه ظفر بولانلر (يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان)
پروردكارلرى انلرى مژده لتدرركندوسندن صدور ايتمش براولو رحمتله وخشنودلكله (وجنات
وبهشتلرله كه (لهم فيها نعيم مقيم) كندولره ايچنده انقطاعى قبول ايتمز نعمتلر وار (خالدين فيها
ابدا) طول اقامتى انلرك ايچنده هميشه تقدير ايتمشلر (ان الله عنده اجر عظيم) تحقيقا كه
تكرى تعالى كندو قتنده براولو اجرت واركه دنيانك مالى اكا نسبتا ولنجق بر شيء حقيردر
كتورديلركه قچن سرور كائنات مدينه يه هجرت ايتمكه رخصت ويردى صحابه كرامك بر مقدارى
مال ومنال واولاد واقاربى ترك ايدوب توجه تام ايله مدينه يه هجرت ايتديلر و بر مقدارى
ديديلر هجرت ايدرسك پدرلريمزدن واوغوللريمزدن وعشيرتلريمزدن كسلمك اقتضا ايدر ومزرعه لر
اولان اموال تجارت نابود اولور وضايع قالور پس حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(يا ايها الذين آمنوا) اى ايمانه كلان كسنه لر (لا تتخذوا آباءكم واخوانكم اولياء) پدرلريكزى
وبرادرلريكزى دوستلر ايدنمك (ان استحبوا الكفر على الايمان) اكر كفرى ايمان اوزره اختيار

ایدرلر (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ) وسزدن هر كيم انلرله دوستلق ايدر يعنى انلرك ايشنى پسند ايدر
(فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) ولكروهكه انلرك ايشنك پسند ايدرلركندولرد رستم ايدنلردر زيرا
دوستلغى برنده وضع ايتمديلر (قُلْ اِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَاَبْنَاؤُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ) سويله اكر
پدرلريكز واوغللريكز وبرادرلريكز وقاريلريكز وخصملريكز (وَاَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا) وبر اموال كه
انلرى قزانديكز (وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا) وبر متاع كه بيع اولنماممغندن قورقرسز (وَمَسَاكِنُ
تَرْضَوْنَهَا) وبر منزللركه انلرى پسند ايدرسز (اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِ)
سزه زياده سوكليدر خدادن وپيغمبرندن ويولنده جهاد ايتمكدن يعنى بومذكورلرك محبتى
خدانك ورسولنك وجهادك محبتى اوزره ترجيح ايدرسه كز اختيارلريكزله (فَتَرَبَّصُوا حَتّٰى
يَأْتِىَ اللّٰهُ بِاَمْرِهِ) منتظر اولك اول وقته دك كه تكرى تعالى عذابى كتوره (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ) وحق جل وعلا حدودى تجاوز ايدن جماعته طوغرى يولى كوسترمز بو آيت كريمه ده
عظيم تهديد وار غايتله نادان اول كمسه كه دينى اشياء مزبوره اوزره ترجيح ايله (لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ
فِى مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ) قسم اولسونكه خداء عز وجل سزه جنكك چوق يرلرنده ياردم ايتدى
(وَيَوْمَ حُنَيْنٍ) دخى حنين نام مكانك وقعه سنده سزى منصور قيلدى (اِذْ اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ)
قچن چوقلغكز سزه پسنديده كلدى بيلنمك كرككيم حنين مكه ايله طائف اراسنده بردره دركه
سرور كائنات مكه فتحندن صكره اون ايكى بيك مردله ثقيف وهوازن قبيله سنك درت
بيك دلاوريله محاربه يه قصد ايتدى صفوف مقاتلين ايكى طرفدن مهيا اولنجق صحابه كرامك
بريسى ديدى كه لن نغلب اليوم من قلة بوكون ازلقدن مغلوب اولمزز بعده جنكه شروع ايتديلر
خيلى قتال واقع اولدقدن صكره اهل اسلامه عجبك شامتى واصل اولوب شكستلرى واقع
اولدىكنه كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا) پس دشمنك صولتندن سزدن
بر نسنه دفع ايتمدى (وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ) واوزريكزه زمين بو الغلبه طار اولدى
(ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ) صكره يوز چويرديكز كيرويه دونمش اولديغكز حالده كتورديلركه اودكلو
جمعيتدن ثابت اولانلر فقط سرور كائنات ايدى وعمجه سى حضرت عباس رضى الله عنه
حضرت صلى الله عليه وسلمك بندوكى قاطرك ديزكيننه ياپشوب طورمشدى تاكه حضرت
كندوسن كفار ايچنده صالميه وحضرت صلى الله عليه وسلمك عم زاده سى ابو سفيان
وبرقولده حضرت على وحضرت عبد الله بن مسعود دخى حضرتك حضورندن ايرلمديلر

وقلان صحابه كرام رضى الله عنهم جمله منهزم اولديلر بر مرتبه كه بوزغونلرك بعض كسنه لرى مكه يه
ايرشديلر بعده سيد الكونين عمجه سى حضرت عباسه بيورديكيم خلقى چاغر حضرت عباس بلند
آوازايله خلقه ندا ايتديكه يا عباد الله يا اصحاب الشجرة يا اصحاب سورة البقرة درعقب صحابه
كرام رضى الله عنهم لبيك لبيك ديه رك دونوب جمع اولديلر اول محل جناب رب العزتك فرشته لرى
مدده ايرنوب اهل اسلام ايله معا مشركلرك قتالنه شروع ايتديلر پس حضرت صلى الله عليه وسلم
بيوردى هذا حين حمى الوطيس يعنى جنكك قزغونلغى محلى بودر بعده بر آوج طپراق آلوب مشركلره
طوغرى اتوب ديدى انهزموا ورب الكعبة درعقب كيمسى طعمه شمشير اولوب كيمسى قرار فراره
تبديل ايلدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ)
صكره حق سبحانه وتعالى پيغمبرى اوزره ومؤمنلر اوزره رحمتنى ايندردى (وَاَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا)
وبو لشكرلر ايندرديكه سز آنلرى كوزلريكزله كورمديكز وآنلر ملائكه كرام ايديلر وعددلرى بش
بيك يا سكز بيك يا اون التى بيك ايدى (وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وكفر ايدنلرى معذب قيلديكه نيجه سى
هلاك ونيجه سيكلرى اسير اولدى واموالرندن نجه كلمز اشيا آلندى (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ)
واول ايش كفر ايدنلرك سزاسيدر (ثُمَّ يَتُوبُ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ) پس ايزد جل جلاله
اول جنكدن صكره ايستديكى كسنه اوزره توبه ايله تفضل ايدر (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق جل
وعلا چوق مغفرتلو ورغايتله مرحمتلو ايديجيدركه انلرك كناهلرندن تجاوز ايدوب لطف وكرمندن
احسانله اوزرلرينه تفضل ايتدى منقولدركه بو جنكدن صكره هوازن وثقيفدن بر مقدار
خلق كلوب اسلامه داخل اولديلر بعده ديديلر يا رسول الله اموالمز واهلمز بو جنكده غازيلر
النده قالدى حضرت صلى الله عليه وسلم كندولره بيوردى اموالكزى واهلكزى اختيار ايدك
انلر اهللرك اختيار ايتديلر پس حضرت صلوات الله عليه جميع اولاد وانساب وعيالرك
كندولره باغشلدى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلان كسنه لر (اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ)
بوندن اوزكه يرسنه يوقدركه مشركلر مردارلقدرلر (فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ) پس محرم
اولان مسجده يقلشمسونلر يعنى حج وعمره ايتمسونلر (بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا) بو ييلدن صكره كه هجرتك
طقوزنجى سنه سيدر وبرقولده حجة الوداع سنه سيدر (وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً) واكر منعلرندن
اوترى فقرى توقع ايدرسز يعنى اكر آنى كمان ايدرسز كه اهل شركك مسجد الحرامدن كسلدكلرندن صكره
مكه يه كلانكيدن آز اولوب بازارلق وقزنج قالمز (فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ اِنْ شَاءَ) بلا شبهه

تکری تعالی کند وکرمندن سزی دولتمند ایدر ایسترسه وفی الحقیقه بویله اولدیکه بوکونه دك اطراف واکنافدن مکه ساکنلرینه کیدن خیرات برمکانه کیمز وانده اولان خرید وفروخت هیچ بریرده اولماز (ان الله علیم حکیم) بی شبهه کیم حق جل وعلا قوللرینك احوالنه دانا اما للرك کما ینبغی تحقیق ایدیجیدر (قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر) جنك ایدك ای اهل اسلام شول کیمسه لرله که خدانك وحدانیتنه وروز جزانك وقوعنه تصدیق ایتمزلر (ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله) وتحریم ایتمزلر شول شیئی که خدا وپیغمبری آنی تحریم ایتدیلر (ولا یدینون دین الحق) وطوغری اولان دینه تابع اولمازلر (من الذین اوتوا الکتاب) صدر آیتده اولان موصوفلره بیاندر یعنی شول کیمسه لر که صفات مزبوره ایله متصفدرلر کتاب سماوی مقوله سندن کندولره ویریلن کیمسه لردندر (حتی یعطوا الجزیة عن ید) آیتك ابتداسنده اولان فعله غایتدر یعنی اهل کتابله جنك ایدك اول وقته دك که اوزرلرینه اولان مالی اللریله تسلیم ایدرلر (وهم صاغرون) وحالده که کندولر خوار وحقیردرلر (وقالت الیهود عزیر ابن الله) ویهود طائفه سی دیدیلر حضرت عزیر تکرینك اوغلیدر بو کلامی انلردن برکروه دیدی چون اوزرلرینه بخت نصر مسلط اولوب جمله احبارلرك قیردیکه آرالرنده توراتی حفظ ایدر بر کیمسه قالمدی بعده که حق سبحانه وتعالی عزیری احیا ایتدی تا نه که سورهٔ بقره ده بیان اولندی توراتی بالتمام ازبرندن اوزرلرینه اوقودی بوحالدن تعجب ایدوب دیدیلر بو تکرینك اوغلی اولمسه بو حال کندوسنده بولنمزدی (وقالت النصاری المسیح ابن الله) وترسالر دیدیلر حضرت عیسی ایزد ذوالجلالك اوغلیدر بو سوزی انلرك بر طائفه سی دیدی اول وقتکه کوردیلر حضرت عیسی علیه السلام پدرسز تولد ایدوب اکمه وابرصی ابراء واولولری احیا ایتدی (ذلك قولهم بافواههم) مزبورلردن صادر اولان ناسزا سوزلر اغزلریله اولان سوزلردر یعنی اول سوز دلیل وبرهاندن عاری بر مهمل لقردیدر (یضاهؤن قول الذین کفروا من قبل) سوزلری مشابه قیلارلر شول کیمسه لرك سوزینه که کندولردن اسبق کافر اولدیلر (قاتلهم الله) حق تعالی انلری نابود قیلسون (انی یؤفکون) نیجه حقدن باطله دونمش قیلنورلر (اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله) خدانك پروردکارلغندن تجاوز ایدوب علمالرك وعبادلرك پروردکارلر ایدندیلر یعنی خدانك فرمانك براقوب احبار ورهبان سوزینه اویدیلر (والمسیح ابن مریم) دخی مریم اوغلی عیسایی خدا ایدندیلر که سویلدیلر او تکرینك اوغلیدر (وما امروا الا لیعبدوا الها واحدا) وحال بوکه

برمعبوددن اوزکه عبادت ایتمکه امر اولنمدیلر واو ایزد ذوالجلالدر (لا اله الا هو) اندن اوزکه بر معبود یوقدر (سبحانه عما یشرکون) ایتدکلری شرکدن ذات پاکی منزهدر (یریدون ان یطفؤا نور الله بافواههم) ایسترلر که تکرینك ایشیغنی اغزلریله سوندره لر یعنی خدانك وحدانیتی وزیره دلالت ایدن حجت وبرهانی تکذیبلریله باطل قیلمق ایسترلر (ویأبی الله الا ان یتم نوره) وایزد جل وعلا اعلاء توحیدله واعزاز اسلامله نورین اتمام ایتمکنجه راضی اولماز (ولو کره الکافرون) واکرچه اهل کفرانك اتمامی ولسین ایستمزلر (هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودین الحق) کندودر اول پروردکار پیغمبرینی طوغری یول کوسترمکله ودرست دینله بولدی (لیظهره علی الدین کله) تاکه آنی جمله دینلر اوزره غالب قیلوب انلری نسخ ایلیه (ولو کره المشرکون) واکرچه ارباب شرك آنك اوکونه ولسین ایستمزلر (یا ایها الذین آمنوا ان کثیرا من الاحبار والرهبان) ای ایمانه کلانلر تحقیقا که یهود ونصارانك علما وزهادلرندن چوق کیمسه لر وارکه (لیأکلون اموال الناس بالباطل) خلقك اموالن رشوتله یرلر (ویصدون عن سبیل الله) وخلقی خدانك یولنده سلوك ایتمکدن منع ایدرلر (والذین یکنزون الذهب والفضة ولا ینفقونها فی سبیل الله) وشول کیمسه لر که التون وکموشی صاقلیوب تکرینك یولنده اندن معین اولان زکوتی ویرمزلر (فبشرهم بعذاب الیم) انلری مژده لندر بر دردلی اشکنجه ایله (یوم یحمی علیها فی نار جهنم) اول کونده که دوزخ آتشنده رشوتله الدقلری اموال اوزره قیزدریلور (فتکوی بها جباههم وجنوبهم وظهورهم) پس انلرله آلنلری ویانلری وارقه لری داغلنور وکندولره دینلور (هذا ما کنزتم لانفسکم) بودر اول شیئکه جانلریکزه آنی صاقلدکز (فذوقوا ما کنتم تکنزون) پس صاقلدیغکزك عذابك داد (ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا) تحقیقا که ایلرك صایسی تکری تعالینك قتنده اون ایکی آیدر (فی کتاب الله) لوح محفوظده مثبتدر (یوم خلق السموات والارض) اول کونده که کوکلری ویری یراتدی (منها اربعة حرم) اول اون ایکی آیك دردی محترملردر وانلر رجب وذی القعده وذی الحجه ومحرمدرلر (ذلك الدین القیم) بو آیلرك تحریمی ولنمسی طوغری دیندر یعنی حضرت ابراهیم واسمعیل دینیدر وطائفهٔ عرب آنی انلردن وراثت ایتدیلر (فلا تظلموا فیهن انفسکم) پس بو محرم آیلرده کندوکزك خدمتك هتك ایتمکله جانلریکزه ستم ایتمك جمهور علما بونك اوزره درلرکه اشهر حرمده جنکك حرمتی منسوخ اولمشدر وایچلرنده منهی اولان ظلمی معصیتك ارتکابیله تأویل ایتدیلر زیرا اول آیلرده عصیان ایتمك غایتله برعظیم جرمدر (وقاتلوا المشرکین کافة) واهل شرکله

قوجنك ايدك (كما يقاتلونكم كافة) نته كه انلر سزكله قوجنك ايدرلر (واعلموا ان الله مع المتقين) وبيلك كم
على التحقيق خداى عز وجل پرهيزكار اولانلرله در كوردبلوكه ذاعرب جاهليه بو ايديكيم قچن جنكلرى اثناسنده
محرم اولان آى طوغردى آنك ايچنده جنكى استحلال ايدوب براوزكه آى محرم قيلرلردى وبونى انلر ابداع
ايدن جنادة بن عوف كنانيدى حرويدركه موسم حجده دوه سى اوزره طوروب ندا ايدردى كه
اى معشر اعراب معبودلريكز سزه محرم آيى حلال ايتديلر پس سزدخى ايچنده جنكى حلال كورك اول
سنه منقضى اولنجق موسم حجده ينه دوه سى اوزره طوروب ديردى بوتلريكز سزه محرمى ايكى حرام ايتديلر
سزدخى انلرك حرمتك طوتك وبوايشه نسى ديرلردى پس حق جل وعلا آنك حكمنى بيان ايدوب
بيوردى (انما النسىء زيادة فى الكفر) بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه محرم آيك حرمتنى براوزكه
آيه تأخير ايتمك كفرده برارتقلقدر زيرا بوايش خدانك تحريم ايتدوكنى تحليل وحلال ايتدوكن
تحريم ايتمكدر بو برنسقه كفردركه يانلرنده اولان كفرله آنى جمع ايتديلر (يضل به الذين كفروا
كافر اولانلر انكله ازغون قيلنورلر (يحلونه عاما) بر ييل آنى حلال ايدرلر (ويحرمونه
عاما) وبرييل آنى حرام ايدرلر يعنى انى حرمتى اوزره ترك ايدرلر (ليواطئوا عدة ما حرم الله)
تاكه تكرى تحريم ايتدوكى شيئك صايى سينى موافق قيلرلر (فيحلوا ما حرم الله) پس تكرى
تعالى تحريم ايتدوكى نسنه‌ى حلال قيلورلر عددك ملاحظه سيله وقتى ملاحظه ايتمدن
(زين لهم سوء اعمالهم) كندولره بدايشلرى آراسته قيلندى (والله لا يهدى القوم الكافرين)
وايزد جل جلاله بى دين اولان كروهه طوغرى يولى كوسترمز منقولدركه هجرتك طقوزنجى
سنه سنده حضرت صلى الله عليه وسلم غزوه تبوكه عزيمت ايدوب صحابه كرامه فرمان
ايديكه عنان عزيمتى اول طرفه توجيه ايده لر هوانك شدت حرارتندن بعض كسنه لره بو سفر
آغر كلوب كيج حركت ايتديلر حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يا ايها الذين آمنوا
اى ايمانه كلان كسنه لر (ما لكم اذا قيل لكم انفروا فى سبيل الله) سزه نه عارض اولديكه
قچن سزه دينلور تكرى تعالينك يولنده جهاد ايتمكه چيقك (اثاقلتم الى الارض) اغرحركت
ايلدوب برسمته ميل ايدرسز يعنى مكانكزده اقامت ايتمكه رغبت ايدرسز (ارضيتم بالحيوة
الدنيا من الآخرة) آيا يقين اولان صاغلغه خشنود اولدكزمى صوكى سراى برينه (فما
متاع الحيوة الدنيا فى الآخرة) پس قريب اولان صاغلغك كچمسى وبرجهانك كچمسى قتنده
برشئ دكلدر (الا قليل) الا براز كچمك كه عاقل اولان آكا بر وجهله الدنمز (الا تنفروا يعذبكم

عذابا اليما) اكر دعوت اولنديغكز حينكه چيقمزسنز بردرلو اشكنجه ايله سزى معذب قيلار
(ويستبدل قوما غيركم) وسزدن اوزكه بر كروه بريكزه كتورر (ولا تضروه شيئا) وخدايه منسوب
اولان دينه برنسنه ضرر ايتمزسز زيرا كندوسى هر شيئدن مستغنيدر (والله على كل شىء
قدير) وايزد جل جلاله هرنسنه اوزره تواناذر (الا تنصروه فقد نصره الله) اكر آكا ياردم
ايتمزسز حق سبحانه وتعالى آكا ياردم ايدر نته كه كندويه ياردم ايتدى (اذ اخرجه الذين كفروا) قچن
كفر ايدنلر كندوسنى چيقرتديلر (ثانى اثنين) ايكينك ايكنجيسى اولديغى حالده (اذ هما فى الغار) ولو وقتده كه
ايكيلرى مغاره ده ايديلر (اذ يقول لصاحبه لا تحزن) قچن يارينه يعنى حضرت ابى بكر رضى الله
تعالى عنه يه ديردى المحكه (ان الله معنا) كه بى شبهه ايزد جل جلاله بزمله در كوردبلركه
قچن سرور كائناته اذن اولديكيم مكه دن هجرت ايده غرة ربيع الاولك پنجشنبه كيجه سنده
حضرت ابى بكر رضى الله عنهك خانه سندن غار ثور نام مكانه حضرت صديقله توجه ايتدى
اهل شرك خبردار اولنجق طلبلرنده شتاب ايدوب هر يولى بر سمته كتدى انلرك بر كروهى مكانى
معهوده واصل اولدقلرنده حق سبحانه وتعالى نك الهاميله عنكبوت اومغاره نك آغزى اوزره
خانه اوردى وكوكرچين آنده يومرته لدى پس كفار غارك قپوسنه نظر ايديجه خلو مقامه دلالت
ايدن علاماتى كوروب ايچروسنه تعرض ايتمديلر واول اثناده حضرت صديق رضى الله عنه
سرور كائنات صلى الله عليه وسلمه ديردى بو مشركلرك بريسى اياغى آلتنه بقرسه بى شبهه بزى
كورر حضرت صلى الله عليه وسلم آكا بيوردى ما ظنك باثنين الله ثالثهما همانا ومحل حق
جل وعلا حضرت صديقه ثبات ويردى نته كه بيوردى (فانزل الله سكينته عليه) وبو
قولده ضمير حضرته راجعدر يعنى حق سبحانه وتعالى امنيتنى پيغمبرى اوزره ايندردى (وايده
بجنود لم تروها) وآكا تقويت ويردى برلشكرله كه سز انلرى كورمديكز وانلر فرشته لردى
(وجعل كلمة الذين كفروا السفلى) وبى دين اولانلرك سوزك الچقرك قيلدى (وكلمة الله هى العليا
وتكرينك سوزى يعنى توحيد كندو در يوجه دك اولان (والله عزيز حكيم) وايزد جل وعلا
ايشنده غالب تدبيرنده درست حكم ايديجيدر (انفروا خفافا وثقالا) غزايه چيقك يونكل وآغر
اولديغكز حالده يعنى غزايه چيقمقدن تخلف ايتمك اكر آكا توجهكز واروكر يوق (وجاهدوا
باموالكم وانفسكم فى سبيل الله) واموالكزله وجانلريكزله سعى ايدك تكرينك يولنده (ذلكم خير
لكم) بوسعى ايتمككز ايتمككزدن سزه يكركدر (ان كنتم تعلمون) اكر بيلورديكزكيم سعى ايتمككز سزه

خبر لودر بيلمك كرككه كيم حضرت صلى الله عليه وسلم غزوهٔ تبوكه عازم اولنجق اهل اسلام
اوچ فرقه اولديلر بر فرقه لرى جان وكوكل ايله رغبت ايتديلر و بر فرقه لرى چيقمغه رغبتلرى يوق
ايكن انجق حضرتك فرماننه مخالفت ايتمكه جرأت ايتميوب چيقديلر و بر فرقه لرى منافق ايديلركه
مدينه ده قالمغه رغبت ايدوب برالاى اعذار بارده ايله حضرتدن اذن الديلر حق جل وعلى بو فرقه نك
حقنده بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (لو كان عرضا قريبا وسفرا قاصدا) اهل دعوت دعوت اولندقلرى
شيئ الميسى بر قولاى نفع دنيوى و براورته سفر اولسيدى (لاتبعوك) البته سكا موافقت ايدرلردى
(ولكن بعدت عليهم الشقة) وليكن مشقتله كسلن مسافه اوزرلرينه اوزاق اولدى (وسيحلفون
بالله) و يقينده خدايه اند ايچرلركه (لو استطعنا لخرجنا معكم) قدرت و امكانمز اولسيدى البته
سزكله چيقاردق (يهلكون انفسهم) بو يلان يمينله كندو جانلرك نابود قيلورلر يعنى آنك سببيله
جانلرك بر عذابه مستحق ايدرلر (والله يعلم انهم لكاذبون) وايزد ذو الجلال بيلوركه انلر يلانجيلردر
زيرا غزايه چيقمغه كمال استطاعتلرى وار ايكن (عفا الله عنك) تخلف ايدنلره اذن ويرمكك
خصوصنده ايديكك تقصيرى حق تعالى سندن تجاوز ايلدى (لم اذنت لهم) نيچون انلره اذن ويردك
كركديكه توقف ايده سن (حتى يتبين لك الذين صدقوا) تاكه عذرلرنده كرچك سويليانلر سكا
ظاهر اوله لر (وتعلم الكاذبين) وتاكه عذرلرنده يلان سويليانلرى بيله سن (لا يستأذنك
الذين يؤمنون بالله واليوم الآخر ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم) تكرينك وحدانيتنه و روز
جزانك اولمسنه تصديق ايدنلر سندن اذن ايستمزلركه امواللريله وجانلريله جهاد ايده لر
يعنى ايمانده اخلاص صاحبى اولانلر جهاده شتاب ايدوب اذنه اوزره آنى موقوف قيلمزلر دكل انلرده
تخلف ايتمكه اذن استرلر (والله عليم بالمتقين) وخداى متعال پرهيزكار اولانلرك احواله داناد
(انما يستأذنك الذين لا يؤمنون بالله واليوم الآخر) غزادن تخلف ايتمك ايچون سندن اذن المز
الا شول كيمسه لركه خدانك وحدانيتنه وقيامت كوننه ايمان كتورمزلر (وارتابت قلوبهم)
وكوكللرى شكده دوشدى (فهم فى ريبهم يترددون) پس آنلر كندو شكلرنده متحير اولمشلر
(ولو ارادوا الخروج) واكر غزا ايچون چيقمغى ايسته سيديلر (لاعدوا له عدة) البته اول
چيقمق ايچون آلات مهيا ايدرلردى (ولكن كره الله انبعاثهم) وليكن حق جل وعلا حركتلرك
ايستمدى (فثبطهم) پس جبانت وكسل ايله كندولرك غزادن اليقودى (وقيل اقعدوا
مع القاعدين) وكندولره ديندى كه اوتورانلرله اوتورك يعنى حضرت پيغمبر كندولره اذن ويردوكى

محل انلره ديدى مدينه ده قالان عورتلر و اوشاقلر و خسته لرله قالك (لو خرجوا فيكم
ما زادوكم الا خبالا) چيقمه لر ايله شر و فساددن اوزكه بر نسنه
اراكزده چيقمش اولسيديلر (ما زادوكم الا خبالا) چيقمه لريله شر و فساددن اوزكه برشئ
سزه آرتورمزلردى (ولا وضعوا خلالكم) والبته سخن چينلك وافساد ايله اراكزده سعى
ايدرلردى (يبغونكم الفتنة) و بو حالده كه اراكزده خلاف صالمق ايله سزى مفتون ايتمك
ايسترلر (وفيكم سماعون لهم) و اراكزده انلر ايچون ايشدنجيلر واركه سوزيكزى ايشيدوب
انلره كتوررلر (والله عليم بالظالمين) و حق جل وعلا ستمكارلرك احوالنه دانادر پس
انلرك ضمائرنده اولان اشيانى بخشى بيلور (لقد ابتغوا الفتنة من قبل) قسم اولسونكه بوندن
اسبق فتنه ايستديلر يعنى احد وقعه سنده ايشكك بوزلمسنه و يولداشلركك آيرلمسنه
طالب اولديلر (وقلبوا لك الامور) و ايشلرى سنكيچون دوندردلر يعنى مكر حيله لر ايشكك
بوزلمسيچون تدبير ايدرلر (حتى جاء الحق) ولو وقته دك نصرت الهيه كلدى (وظهر امر الله)
وخدانك دينى آشكارا اولدى (وهم كارهون) وانلر آنك ظهورك ايستمزلر كتوردى يلركه جد بن
القيس حضرته كلوب ديدى يا رسول الله انصاره معلومدركه بن نسا طائفه سنه غايتله
مبتلايم بنى بو سفرده كتورمه قورقرم رومك قاريلرينه ميل ايدوب مفتون اولورم كرم ايت
بنى كتوروب فتنه يه صالمه عالم السر والخفيات آنك حقنده بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(ومنهم من يقول ائذن لى) وانلردن بر كيمسه واركه سويلر بكا اذن وير (ولا تفتنى) و بنى
مفتون قيلمه (الا فى الفتنة سقطوا) آكاه اولك كيم فتنه يه دوشديلركه نفاقلرى ظاهر
اولدى (وان جهنم لمحيطة بالكافرين) و تحقيقا كيم دوزخ كفارى بيغجيدر قيامت كوننده
(ان تصبك حسنة تسؤهم) اكر بعض غزالرنده سكا برا بولك حاصل اولورسه منافقلرى غمناك
قيلار (وان تصبك مصيبة) واكر بعض سفرلرده سكا بر يمانلق دكرسه (يقولوا قد اخذنا امرنا
من قبل) ديرلر ايشمزك احتياطنى الدق بو جنك واقع اولمدن اول يعنى كندو رأيلرك بكنوب
ديرلر وهله اولاده ايشمزى بو ملاحظه ايدوب بو سفره كيتمدك (ويتولوا وهم فرحون) ومجلسكدن
دونوب كيدرلر او حالده كه كندولرسونمشلر (قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا) سويله
بزه هيچ بر نسنه دكمز الا اول شيئكه تكرى تعالى بزه آنى يازدى (هو مولينا) كندو درايشمزى
اصلاح ايدوب ياردم ايدن (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) وايزد ذو الجلال اوزره اهل
ايمان اعتماد ايتسون اوزكه سنه اعتماد ايتمسونلر (قل هل تربصون بنا الا احدى الحسنيين

سویله سز بزه انتظار ایتمزسز الا ایکی یولکك بریسین یعنی غزالرده ظفر وشهادتدن غیری
برشی بزه انتظار ایتمزسز (وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ) وبز سزه ایکی یمانلغك بریسین انتظار ایدرزکه
(اَنْ يُصِيبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ) تکری تعالی سزی براشکنجه ایله دکه کندو قتندن
(اَوْ بِاَيْدِينَا) یا الّلریمزله سزه برعذاب دکدیره که کفریکز سببیله سزی قتل ایده رز (فَتَرَبَّصُوا)
پس عاقبتمزا وله جق شیئه منتظر اولك (اِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ) که بی شبهه بز عاقبتکز قنغی
شئ اوله جغنه سزکله انتظار ایدیجیلرز مرویدرکه جد بن القیس مزبور غزادن قالمق ایچون
حضرتدن دستور ایستدیکنده دیدی یا رسول الله اکرچه فتنه قورقوسندن غزایه کیتمك ایستمم
ولیکن عسکر اسلامه مالم ایله مدد ایدرم حق سبحانه وتعالی بو آیتی اکا جواب ولمنافقونا ایندردی
بیوردی (قُلْ اَنْفِقُوا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا) سویله یا محمد ارادتکزوار ایکن ویوغیکن مالکزی بذل ایدك
(لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ) سزدن قبول اولماز یعنی بذل ایتدیککز مال حیز قبوله کچمز ایسترسه اول بذل
رضا حالتنده اولسون ایسترسه اکراه حالتنده (اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ) زیرا علی التحقیق سز
دائره ایماندن چیقمش برکروه ایدیکز (وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ) وبرشئ آنلری منع ایتمدیکه
صدقه لری کندولردن قبول اولنه (اِلَّا اَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَبِرَسُولِهِ) الا که بلاشك انلر خدایه
وپیغمبرینه تصدیق کتورمدیلر یعنی بذل ایتدکلری مالك قبول اولنمسین برشئ منع ایتمدی
الا کفرلری (وَلَا يَاْتُونَ الصَّلٰوةَ اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى) ونمازك قیلمسنه کلمزلر الا اوحالده که کندو
آغر لنمشلردر (وَلَا يُنْفِقُونَ اِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ) وبرنسنه فی سبیل الله صرف ایتمزلر الا و
حالبوکی کندولر آنك صرف اولنمسین ایستمزلر زیرا نه آنك ویرمسنده ثواب توقع ایدرلر
ونه ترك اولنمسنده عذاب ملاحظه ایدرلر (فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ) پس انلرك
نه اموالی ونه اولادلری سکا خوش کلمسونلر (اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدر
تکری تعالی ایسترکه (لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) آنلرك جمع وحفظیله کندولرك حیوة
دنیویه ده معذب ایلیه (وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ) وارواحلری بدنلرندن صعوبتله چیقه (وَهُمْ
كَافِرُونَ) وحالبوکه کندولر کافردرلر یعنی کفر اوزره میت اولوب اموال واولادلری کندولره
منفعت ایتمزپس اول اموال واولاد انلره استدراج اولور (وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ) دخی
اهل نفاق خدایه آند ایچرلرکیم علی التحقیق کندولر سزدندر یعنی مسلمانلرك زمره سندندرلر
(وَمَا هُمْ مِنْكُمْ) وحالبوکه کندولر سزدن دکلدرلر (وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ) ولیکن آنلر

برکروهدرلرکه قورقرلر (لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً) اکر برصیغنجق ربولسیدیلرکه اکا التجا ایدرلر (اَوْ مَغَارَاتٍ)
یا برمغاره لرکه آنده قپانهلر (اَوْ مُدَّخَلًا) یا بریرده بردلك که ایچنده اختفا ایده لر (لَوَلَّوْا اِلَيْهِ) البتّه
اکا توجه ایدرلردی (وَهُمْ يَجْمَحُونَ) اوحالده که کندولر تیزلر بر تیزلمکله کندولرك برشئ دوندرمز کتوردیلرکه
حضرت صلی الله علیه وسلم صدقه نك قسمتنده فرمان ایلدیکه ابو الجواز منافق حضرتدن اوتری دیدی
دوستکزه بقزمیسزکه صدقاتی قیون چوبانلری آراسنده قسمت ایدوب کمان ایدرکه کندوسی عدل
ایدیور حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ) دخی منافقلردن
شول قسم وارکه صدقات قسمتنده سنی عیبه منسوب قیلر (فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا) پس اکر اندن
برشئ ویریلورلرخوشنود اولورلر (وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا) واکر اندن برنسنه ویرلمزلر (اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ)
اولمحل کندولر دار یلورلر (وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ) واکر انلر خدا وپیغمبری
کندولره ویردوکی شیئی پسندیده ایدوب دیسیدیلر حق جل وعلا بزه کافیدر (سَيُؤْتِينَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ)
بلاشبهه خدا عز وجل کندو کرمندن بزه براحسان ایدر (وَرَسُولُهُ) وپیغمبری دخی براحسان ایدرکه
شمدی ویردوکی شیدن زیاده اوله (اِنَّا اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ) تحقیقا کیم بز ایزد ذو الجلالك کرمی
سمتنه میل ایدیجیلرز بلاشك بو سوزلرك سویلمسی انلره خیرلو ایش اولوردی (اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ
لِلْفُقَرَاءِ) بوندن غیری برنسنه یوقکه زکوة مقوله سی درویشلره در (وَالْمَسَاكِينِ) وبوقسللره
حضرت امام اعظم قتنده فقیر شول کیمسه درکه کفایت ایتمجك قدر مال وکسبی اوله ومسکین
شول کیمسه درکه نه مالی ونه کسبی اوله وامام شافعی قتنده عکسیله در (وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا)
دخی زکوة اوزرینه عمل ایدنلره در یعنی مال زکوة دخی ویریلور شول کسنه لره که آنك جمعنده
سعی ایدرلر (وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ) دخی زکوة کوکللری جمع اولنانلره در وانلر شول کیمسه لردرکه اسلامه
کلمشلردی لیکن اسلاملرنده ضعف اولمغله اسلاملری اوزره طورمق ایچون حضرت صلی الله علیه وسلم
کندولره زکوتدن ویرردی وحضرتدن صکره حضرت ابی بکر رضی الله عنهك خلافتنده اجماعك
انعقادیله بونلرك سهمی ساقط اولدی (وَفِي الرِّقَابِ) دخی زکوة بیونلرك آزاد ایتمکه صرف اولنمق
ایچوندر یعنی مکاتب اولانلر قول کردننی قورترمق ایچون اندن برمقدار شیئله معاونت اولنور
(وَالْغَارِمِينَ) دخی زکوة ضرورت نفسلری ایچون بورج الوب ادا ایتمکه طاقتلری اولمیانلره در یا اصلاح
ذات البین ایچون بورجلی اولانلره در نه معصیت ایچون بورجلی اولانلره ویریلور (وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ)
دخی زکوة جهادده صرف اولنمق ایچوندر یعنی انکله غازیلره آت وسلاح وذخیره النور (وَابْنِ السَّبِيلِ)

دخی زكوة شهرنده مالی اولوب غربتده زادی اولمیان كمسنه در (فریضة من الله) تكری تعالی قتنده ثابت اولمش بر فرض یعنی حق جل وعلا اصناف مزبوره یه صدقاتی تعیین ایلدی (والله علیم حكیم) وایزد ذو الجلال ارباب استحقاقی كما ینبغی بیلیجیدر هر نسنه‌یی محلنده وضع ایدیجیدر منقولدركه منافقلرك برجمعی اوتوروب نفاقلرینه متعلق بعض كلام سویلیشوردلردی انلرك بریسی دیدیكه بو سوزدن فراغت ایدك احتمال واركه محمد كلامزی ایشیده رسول الغزه باعث اولورا كا جواب ویردیلركه محمد براو یصال آدمدر ایستدیكمز كلامی سویلرز ایشتدوكی تقدیرده وار سوزی بر غیری قالبه قورز بزی تصدیق ایدر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ومنهم الذین یؤذون النبی) دخی منافقلردن شول كمسنه‌لر واركه ازار ایتشدیردلر (ویقولون هو اذن) و دیرلر كندوسی هر سویلنان سوزی ایشیدیجیدر (قل اذن خیر لكم) سویله كندوسی سزه كوزل اولان سوزك ایشیدیجیسیدرنه اول وجه او زره كه سز سویلرسز (یؤمن بالله) خدانك وحدانیتنه تصدیق كوررد (ویؤمن للمؤمنین) واهل ایمانی تصدیق ایدر زیرا انلرك اخلاصی كندویه معلوم اولمشدر (ورحمة للذین امنوا منكم) وسزدن ظاهرده ایمان كتوردنلره بر رحمتدر یعنی بویله دكلدر كنه دیدیككز باطل سوزلر اوزرینه كچه انجق مرحمت ایدوب سزی خلق اراسنده رسوا ایتمز (والذین یؤذون رسول الله) وشول كمسنه‌لركه خدانك رسولنه آزار ایتشدیردلر (لهم عذاب الیم) انلره بر دردلی اشكنجه وار (یحلفون بالله لكم) اهل نفاق سزكچون ای مؤمنلر آنده ایچرلر (لیرضوكم) تاكه سزی خوشنود ایدهلر (والله ورسوله احق ان یرضوه) وخدا و پیغمبری اولادركه كندوبی خوشنود قیله‌لر (ان كانوا مؤمنین) اكر اهل ایمان ایدیلر (الم یعلموا انه من یحادد الله ورسوله) ایا بلمدیلرمی شان بودركه هركیم تكری یه و رسولنه خلاف ایدر (فان له نار جهنم) مقرردركیم دوزخ آتشی اكا اوللیدر (خالدا فیها) اقامتی علی الدوام ایچنده تقدیر ایتمش (ذلك الخزی العظیم) جهنمده همیشه اقامت ایتمك اولور رسوا القدر اسباب النزولده كتوردیكه اهل نفاق استهزا طریقیله ارالرنده دیرلردی قورقرز برسوره اینوب رازمزی كشف ایده حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (یحذر المنافقون ان تنزل علیهم سورة) ارباب نفاق قورقرلركه اهل ایمان اوزره برسوره اینوب (تنبئهم بما فی قلوبهم) اهل ایمانه بیلدیره اول شیئی كه منافقلرك كوكلرنده ایدی (قل استهزءوا) یا محمد سویله استهزا ایدك (ان الله مخرج ما تحذرون) كه بی شبهه خدا عز وجل قورقدیغكز نسنه‌یی چیقاریجیدر مرویدركیم غزوهٔ تبوكده منافقلرك برجمعیتی

سرور كائنات اوزره مرور ایدوب بربرینه دیمكه باشلدی بو كشینی كوررمیسز كیم نه سودای خامه دوشمشدر ایستر شام اقلیمنك قلعه‌لرك آچه بو ایش فی مستبعددر حق جل وعلا حبیبنه آندن خبر ویردی پس حضرت صلی الله علیه وسلم انلری حضورینه احضار ایدوب بیوردی سز بو كونه سوز دیدیكز همان قسم ایدوب دیدیلر بز سنك واصحابكك احوالنه متعلق سوزمز بوقدی انجق یولی كسمك ایچون بعض كفتكو ایدیوردق حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ولئن سألتهم) دخی قسم اولسونكه انلردن سؤال ایدرسن كه نه سویلشوردیكز (لیقولن انما كنا نخوض ونلعب) البته دیرلر بوندن اوزكه بر نسنه بوقدركه بر سوزك هر نوعندن خوض ایدوب اوینار دق (قل أبالله وآیاته ورسوله كنتم تستهزءون) انلره علی طریق التوبیخ سویله آیا خدایه وسوزلرینه و پیغمبرینه استهزا ایدیوردیكز (لا تعتذروا) عذر كتورمك زیرا عذرلریكز صاف یلاندر (قد كفرتم بعد ایمانكم) بی شبهه كیم ایمانی اظهار ایدیككردن صكره كافر اولدیكز (ان نعف عن طائفة منكم) سزدن بر كروهدن وازكچرسك (نعذب طائفة) بر كروهه اشكنجه ایدهرز (بانهم كانوا مجرمین) اول سببله كه انلر نفاق اوزره اصرار ایتمكلرندن اوتری كنهكار ایدیلر (المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) منافق اولان كشیلر ومنافق اولان عورتلر بولری برلوندندر یعنی افعالده واعتقادده بری برینه مشابهدر (یأمرون بالمنكر) كفر ومعصیتله خلقه امر ایدرلر (وینهون عن المعروف) وایمان وطاعتدن خلقی منع ایدرلر (ویقبضون ایدیهم) والكرك طوتولر یعنی الكرك خیر ایشلمسنه وصدقه ویرمسنه یچرلر (نسوا الله) تكرینك فرمانك اونتدیلر (فنسیهم) پس حق جل وعلا كندولرك ترك ایتدی یعنی فضل وكرمندن كندولرك بی بهره قیلدی (ان المنافقین هم الفاسقون) بی شك كیم ارباب نفاق كندولردر خیردائره‌سندن چیقانلر (وعد الله المنافقین والمنافقات والكفار نار جهنم) حق جل وعلا منافق اولان كشیلره ومنافق اولان عورتلره وایمان كتورمیانلره دوزخ آتشك وعده ایتدی (خالدین فیها) ایچنده علی الدوام اقامتی تقدیر ایتمشلر (هی حسبهم) دوزخ آتشی كندولره كافیدر (ولعنهم الله) وایزد جل جلاله كندولرك رحمتندن دور قیلدی (ولهم عذاب مقیم) وكندولره بركسلمه مش اشكنجه وار (كالذین من قبلكم) سزای اهل نفاق سزدن اسبق اولانلر كبی سز (كانوا اشد منكم قوة) زور جهتندن سزدن زیاده برك ایدیلر (واكثر اموالا واولادا) واموال واوشاقلر جهتندن سزدن غایتله چوق ایدیلر (فاستمتعوا

بخلاقهم) پس دنیانك لذتلرندن نصيبلريله بهره منداولديلر (فاستمتعتم بخلاقكم) پس سز دخی
نصيبكزله بهره منداولديكز (كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم) نته كه سزدن اسبق اولانلر
نصيبلريله بهره منداولديلر (وخضتم كالذى خاضوا) دخی باطله كيرديكز بر كيرمك آنلرك
كيرمسى كبى (اولئك حبطت اعمالهم) اولكروه اعماللرى باطل اولدى (فى الدنيا والاخرة) بوجهانده
واوبر جهانده (واولئك هم الخاسرون) واولكروه كندولردر اوتوزنلر (الم يأتهم نبأ الذين من
قبلهم) آياكندولردن اسبق اولانلرك خبرى كندلره كلمديمى (قوم نوح) حضرت نوحك طائفه سى كه
طوفانله غرق اولديلر (وعاد) وعاد قومى كه بادصرصرايله نابود اولديلر (وثمود) وثمود ايلى كه
صيحه ايله هلاك اولديلر (وقوم ابراهيم) وحضرت ابراهيمك كروهى كه انواع عذابله مبتلا اولديلر
(واصحاب مدين) ومدين ايه لركه يوم الظلة نك عذابنه كرفتار اولديلر وانلر حضرت شعيبك
جماعتيدر (والمؤتفكات) وكويلر خلقى كه زيروزبر اولديلر وانلر حضرت لوطك قوميدر (اتتهم رسلهم
بالبينات) كندولره پيغمبرلرى روشن دليللرله كلدى (فما كان الله ليظلمهم) پس ايزد ذو الجلال
اولمزديكه كندولره ستم ايده يعنى حق جل وعلا انلرى جرمسز معذب ايتمزدى (ولكن كانوا انفسهم
يظلمون) ولكن جانلرينه كندولر ستم ايدرلرديكه كفر ومعصيتله عقابه آنى مستحق قيلديلر (والمؤمنون
والمؤمنات) واهل ايمان اولان كشيلر واهل ايمان اولان عورتلر (بعضهم اولياء بعض) برلرى
برلرينك دستلريديار ردمده وآرقه لشمده (يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) شرعا مستحسن
اولان شيئله امر ايدرلر وشرعا مستقبح اولان نسنه دن خلقى منع ايدرلر (ويقيمون الصلوة
ويؤتون الزكوة) ونمازى شرائط وادابيله قيلرلر وفرض اولان مال زكوتى ارباب استحقاقه
ايصال ايدرلر (ويطيعون الله ورسوله) وخدايه وپيغمبرينه فرمانبرلك ايدرلر (اولئك
سيرحمهم الله) اولكروه يقينده خداعز وجل كندولره مرحمت ايدر (ان الله عزيز حكيم) بى شبهه
خداعز وجل هرايستدوكى ايشى اوزره غالبدر هر شيئى محلنده وضع ايتمكه دانادر (وعد الله المؤمنين
والمؤمنات) حق جل وعلا مؤمن اولان كشيلره ومؤمنه اولان خاتونلره وعد ايتدى (جنات تجرى
من تحتها الانهار) برباغلركه اشجارى آلتندن ايرمقلر آقر (خالدين فيها) ايچنده مقيم على الدوام
تقدير ايتمشلر (ومساكن طيبة فى جنات عدن) دخى انلره وعد ايتدى برپاكيزه منزللر عدن باغلرنده
حضرت صلى الله عليه وسلمدن مرويدركه بيوردى عدن خدايه منسوب برمكاندر آنى بر كيمسه
كورمدى ونه تصويرى بر انسانك خاطرينه خطور ايتدى اوچ قسمدن اوزكه بركيمسه انده ساكن

اولماز وانلر پيغمبرلر وصديقلر وشهدادر حق جل وعلا آنك حقنده بيوردى طوبى لمن دخلك يعنى
معيشتك كوزللى شول كشيه دركه سكا كيردى بوندنصكره حق سبحانه وتعالى اهل ايمانه اول
نعمتلردن اعظم اولان شيئى وعده ايدوب بيوردى (ورضوان من الله اكبر) وتكريدن بر خوشنودلق
بهشتك نعيمندن غايتله بيوكدر زيرا هر دولت وسعادتك منشائى اودر (ذلك الفوز العظيم)
اول خوشنودلق كندودر اولوقورتلمق كه دنيا ومافيهاآنك قتنده برامر مستحقردر (يا ايها النبى
جاهد الكفار) اى خدادن خبر كتورن ذات پاك اهل كفره قليجله جهاد ايت (والمنافقين)
واهل نفاقه الزام حجتله واقامهٔ حدودله جهاد ايت (واغلظ عليهم) واوزرلرينه درشت
اول يعنى جهادده اصلا كندولره محابا ايتمه (ومأويهم جهنم) وانلرك دونجك يرى دوزخدر
(وبئس المهاد) ويمان دونجك مكاندر دوزخ مرويدركه سرور كائنات غزوهٔ تبوكده ايكى آى
مقدارى اقامت ايتدى انده ايكن اوزرينه وحى اينوب غزادن تخلف ايدن منافقلرك عيوبن سويلردى جلاس بن
سويد ديدى اكر محمدك جماعتمزك حقنده سويلديكى سوزلر طوغريسيه على التحقيق بز اشكلردن بترمازز
بو مقاله حضرت صلى الله عليه وسلمك سمع شريفنه ايرشنجه مزبورى احضار ايدوب ديدوكى
سوزك وقوعنى كندوسندن استفسار ايلدى على الفور قسم ايتديكه بو سوز بندن هركز صادر
اولمدى حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يحلفون بالله ما قالوا) خدايه آند ايچرلركه
اول سوزى ديمديلر (ولقد قالوا كلمة الكفر) وتحقيقا كيم كفره مؤدى اولان سوزى ديديلر
(وكفروا بعد اسلامهم) واسلامى اظهار ايتدكلرندنصكره كفرى اظهار ايتديلر (وهموا بما لم ينالوا)
واللرى ايرشمدوكى شيئك فعلنه قصد ايتديلر وانلرك مقصدى بوايديكى حضرتى واهل هجرتى مدينه دن
اخراج ايده لر (وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله) ومنافقلرك اهل ايمان اوزره برعلت
ايچون انكارلرى واقع اولمدى الا اول علت ايچونكه ايزد جل جلاله كندو كرمندن وپيغمبرى كندولرك
بايى قيلدى زيرا حضرت هجرت ايتمدن اول مدينه خلقنك چوغى فقير ايدى اولدمكه حضرت صلى الله
عليه وسلمك قدومى مدينه يى مشرف قيلدى آنلر غنائم سببيله دولتمند اولديلر ومزبور
جلاسك برآزادلو كوله سى قتل اولندى حضرت صلى الله عليه وسلم فرمان ايتديكه اون ايكى
بيك درهم آنك ديه سى جلاسه ويريله (فان يتوبوا) پس اكر نفاقدن رجوع ايدوب پشيمان
اولورلرسه (يك خيرا لهم) توبه ايتمك انلره بخشى اولور مرويدركيم چون بوآيت نازل اولدى
جلاس ديدى يا رسول الله حق جل وعلا اوزريمه توبه عرض ايتدى حالا اعتراف ايدرم كه اول كلام

بند نصادر اولدیکی شمدیلکده دید وکم سوزه پشیمان اولوب توبه ایتدم وبو توبه اوزره استقامت
ایتدی (وَإِنْ يَتَوَلَّوْا) واکر توبه دن یوز چویروب نفاق اوزره اصرار ایدرلر (يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا)
حق جل وعلا کندولرك بر دردلی اشکنجه ایله معذب ایدر (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) بو جهانده واو برجهانده
(وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) ویریوزنده آنلره اصلا نه بر دوست ونه بر یاردمجی اولور
کوردیلر که مدینه خلقندن ثعلبه بن حاطب عوف نام کمسنه حضرتك حضورینه کلوب دیدی یا رسول الله
حق سبحانه وتعالی حضرتلرندن ایسته که بنی دولتمند ایلیه حضرت صلی الله علیه وسلم اکا بیوردی ای ثعلبه
آز مال که شکرك ایدرسن چوق مالدن یکدر که شکرك ادا ایتمکه طاقتك اولمیه بو سوزدن صکره خصوص
مزبورده حضرته مراجعت ایدوب دیدی شول پروردکار حقیچون که سنی حقله مرسل قیلدی اکر حق
سبحانه وتعالی بکا بر مالیت ویررسه هر حق صاحبنه حقك ادا ایدرم پس رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
اکا دعا ایلدی حضرتك دعاسی آنك حقنده حیز قبوله کچدی ثعلبه بر قوچ قیون ایدندی حق تعالی
اکا برکت صالدیکه کثرتندن مدینه ده اقامتی ممتنع اولوب مدینه اطرافنده بر دره ده ساکن
اولدی وبو ایش کندویه وقت نمازی جماعتله قیلمقدن مانع اولدی بعده نمازه کلمدیکندن
اونری حضرت انی صوردی کیفیت احوال نه کونه اولدیغنی حضرته عرض اولندی پس بیوردی
یا ویح ثعلبه واول اثناده حضرت صلی الله علیه وسلم مال زکوة جمع اولنمق ایچون ایکی کمسنه
بولندی اتفاقا ثعلبه اولدیغی دره دوشدیلر اندن مال زکوتی ایستدیلر محبت مال کندوبی
بو سوز اوزره حمل ایتدیکه دیدی بو زکوة دیدیککز شیء جزیه در بر غیری سنه دکلدر شمدیلکده
وارك کیدك تا که بقه یم بو خبر حضرتك حضورینه عرض اولنیجق آندن متعجب اولدی ایزد جل
جلاله آنك حقنده بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ) واهل نفاقدن بو مقوله
کمسه وار که تکریله عهد ایتدی (لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ) علی التحقیق حق جل وعلا کندو کرمندن
بزه برشیء ویررسه (لَنَصَّدَّقَنَّ) البته صدقه ویروب مال زکوتی ادا ایدرز (وَلَنَكُونَنَّ
مِنَ الصَّالِحِينَ) وبی شبهه صلحادن اولورز (فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) پس اول وقتکه حق جل
وعلا آنلره برشیء ویردی (بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا) خدا فرض قیلدیغی نسنه نك ویرمسنه بخل ایدوب
ایتدکلری عهد وپیماندن یوز چویردیلر (وَهُمْ مُعْرِضُونَ) وانلر بر کروهدرلر که عهددن اعراض ایتمك
دابلریدر (فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ) پس اول منع واعراض کوکللرنده بر بد عقیده انلره نتیجه
قیلدی (إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ) اول کونه دك که ایتدکلری ایشی کوررلر یعنی قیامت کوننه دك

عملرینك مكافاتی کندولره ویریلور (بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ) اول سببله که تکریه ویردکلری
وعده یه خلاف ایتدیلر (وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ) واول سببله که سوزلرنده کذب ایدرلردی (أَلَمْ يَعْلَمُوا
ایا وعده یه خلاف ایدنلر بیلمزلرمیکه (أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ) علی التحقیق خدا عز وجل
ضمیرلرنده نفاقدن کیزلی قیلدقلری شیء وارلرنده دین اسلامه متعلق اولان طعن سوزلرینی
بیلور (وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ) وبیلمزلرمیدیکیم ایزد ذو الجلال پوشیده اولان اموره کمال
اوزره داناد ر مرویدرکه ثعلبه زکوتنی حضرت پیغمبره کتوردی پیغمبر صلی الله علیه وسلم
آنی قبول ایتمدی حضرت دار بقایه انتقال ایتدکدنصکره حضرت ابی بکره کتوردی اول دخی قبول
ایتمدی اندنصکره حضرت عمره کتوردی اودخی المسیین ابا ایتدی صکره حضرت عثمان رضی الله
عنه زماننده مرد اولدی نعوذ بالله من غضب ولا حول ولا قوة الا بالله منقولدر کیم سرور کائنات
علیه افضل الصلوات غزوهٔ تبوکده خلقی صدقه ویرمسنه تحریص ایتدیکی پس حضرت عبد الرحمن
بن عوف درت بیك درهم کتوروب دیدیکی یا رسول الله سکز بیك درهم مالکم درت بیکنی سزه قرض
ویردم ودرت بیکنی عیالم ایچون قودم حضرت کلخیری دعا ایدوب بیوردی بارك الله لك فیما
اعطیت وفیما امسکت وبو دعانك تأثیریله حضرت عبد الرحمانك میراثندن ایکی خاتوننك
بریسی مستحق اولدیغی شیئك مقابله سنده سکسان بیك درهم ایله مصالحه اولندی
وعدی بن عاصم بر وسق خرما کتوردی بعده ابو عقیل انصاری بر صاع خرما کتوروب دیدی یا رسول الله
دون کیجه اخشامدن صباحه دك ایکی صاع خرما ایله صو چکدم برینی عیالم ایچون تأخیر
ایتدم برینی عسکر اسلامه مدد اولمق ایچون کتوردم حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردی اهل
خیردن کلان خیرات اوزره بودخی قویلسون اهل نفاق بو احوالی مشاهده ایدیجك بری بریله اشارتلشوب
دیدیلر عبد الرحمن وعدی بن عاصم بو شیء ویرمدیلر الا ریا ایتمك ایچون وحق سبحانه وتعالی
وپیغمبری ابو عقیلك بر صاعندن غنیدرلر پس حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ) ممدوح اولمیان اوصاف شول
کمسه لره اولسونکه صدقات ویرمسنده اهل ایماندن تطوع ایدنلره طعن ایدرلر
(وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ) دخی طعن ایدرلر شول کمسه لره که طاقتلرنده اولان نسنه دن
اوزکه برشیء ویرمکه بوله مزلر (فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ) پس انلره استهزا ایدرلر (سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ)
حق سبحانه وتعالی آنلره مکافاتلرك ویرد (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) ودردلی اشکنجه انلره در

کوردیلرکه ارباب اخلاصدن اولان عبدالله بن ابی منافقك اوغلی پدری خسته اولمغله
حضرتدن طلب ایدیکه پدرینه استغفار ایلیه حضرت صلی الله علیه وسلم جناب ذوالجلالدن
مغفرت طلب ایدیجك بو آیت نازل اولدی (اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ) ارباب نفاق ایچون
مغفرت طلب ایت یا انلر ایچون مغفرت طلب ایتمه یعنی استغفار و عدمی انلرك حقنده مساویدر
زیرا هیچ بریسی انلره منفعت ایتمز (اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً) اکر انلر ایچون یتمش کره مغفرت
طلب ایدرسن (فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) البته حق جل و علا انلره مغفرت ایتمز (ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا
بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) اول استغفارك عدم قبولی انلره اول سببله اولدیکه علی التحقیق انلر تکرینك
وحدانیتنه و پیغمبرینك رسالتنه تصدیق کتورمدیلر (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ)
و خدای ذوالجلال کفرده تمرد ایدن کروهه طوغری یول کوسترمز (فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ
خِلَافَ رَسُولِ اللّٰهِ) غزادن قالان کسنه لر سوندیلر پیغمبردن صکره اوتورمقلریله (وَكَرِهُوا اَنْ
يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) و ایستمدیلرکه ماللریله و جانلریله خدانك یولنده
چالشه لر (وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ) و بری برینه دیدیلر اسیلکده غزایه چیقمکز (قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ اَشَدُّ
حَرًّا) سویله دوزخك آتشی حرارت جهتندن بو اسیلکدن زیاده برکدر (لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ) اکر بیلسیدیلر کیم
غزایه کیتمیه نك مقری دوزخدر اندن تخلف ایتمزلردی (فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا) پس انلر
از کولسونلر و چوق اغلسونلر (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) حق جل و علا انلره برخوش مکافات
ایدر قزاندقلری اشیا سببیله (فَاِنْ رَجَعَكَ اللّٰهُ) پس اکر حق جل و علا سنی دوندررسه
اِلٰى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ) مدینه ده تخلف ایدن بو منافقلرك بر کروهی سمتنه (فَاسْتَاْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ
پس بو غزادن اوزکه بر غزایه دخی چیقمغه سندن اذن طلب ایدرلرسه (فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ
اَبَدًا) سویله هرکز بنمله چیقمزسز (وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا) و اصلا بنمله بر دشمنله جنك ایتمزسز
اِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ اَوَّلَ مَرَّةٍ) زیرا علی التحقیق اوتورمغله راضی اولدیکز ایلك کز (فَاقْعُدُوا مَعَ
الْخَالِفِينَ) پس قالنلرله اوتورك یعنی غزایه لیاقتلری اولمیان اوشاقلرله و قاریلرله قالك
مرویدرکه عبدالله بن ابی منافق مرض موتنده حضرتی ایستدی حضرت صلی الله علیه وسلم
اعادسنه واردی دیدی یا رسول الله سندن ایسترمکی بکا استغفار ایده سن و بدنکه ملاصق
اولان مبارك کوملکله بنی کفنلتده سن و اوزریمه نماز قیله سن قچنکیم هلاك اولدی حضرت
صلی الله علیه وسلم مبارك کوملکی تکفینچون بولدی و اوزرینه نماز قیلمغه توجه ایتدی

حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تُصَلِّ عَلٰى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا) دخی منافقلردن بر اولمش
کسنه اوزره هرکز نماز قیلمه (وَلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهِ) و اکا استغفار ایتمك ایچون قبری اوزره طورمه
(اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) زیرا انلر علی التحقیق خدایه و رسولنه کفر ایتدیلر (وَمَاتُوا وَهُمْ
فَاسِقُونَ) و اولدیلر و حالبوکه کندولر ایمانك دائره سندن چقمشلردر (وَلَا تُعْجِبْكَ
اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ) و اموالری و اوشاقلری سکا خوش کلمسونلر (اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُعَذِّبَهُمْ
بِهَا فِي الدُّنْيَا) بوندن غیری بر نسنه یوقکیم تکری تعالی ایسترکه اول اموال و اولاد
سببیله انلری معذب ایلیه بو جهانده (وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ) دخی ایسترکه ارواحلری بدنلرندن
صعوبتله چیقه (وَهُمْ كَافِرُونَ) او حالده که کندولر ایمانسزدرلر (وَاِذَا اُنْزِلَتْ سُورَةٌ اَنْ اٰمِنُوا
بِاللّٰهِ) و قچنکیم قرآندن بر سوره منزل اولور بو مضمونله که تکرینك وحدانیتنه تصدیق
کتورك (وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ) و پیغمبریله جهاد ایدك (اسْتَاْذَنَكَ اُولُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ
منافقلردن مالت صاحبی اولانلر سندن دستور طلب ایدوب (وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ
و دیدیلر بزی قوی و برخانه لرده اوتورنلرله اوله لم (رَضُوا بِاَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ) راضی اولدیلرکه
غزایه لیاقتلری اولمیان قاریلرله اوله لر (وَطُبِعَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ) و کوکللری اوزره مهر اورلدی
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ) پس انلر فهم ایتمزلرکه جهاد ایچنده نه دکلو سعادتلر وار (لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ
اٰمَنُوا مَعَهُ) لیکن پیغمبر و کندو سیله تکرینك وحدانیتنه ایمان کتوردیلر (جَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ
مالریله و جانلریله خدانك یولنده جهاد ایتدیلر (وَاُولٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ) و اولکروهکه صفات
جلیله ایله موصوفدرلر ایکی جهانك یوکلکی کندولره در (وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) و اول جماعت
کندولردر المللردن قورتلوب مقصد اعلایه ایرشنلر (اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ) حق جل و علا انلره اماده قیلدی بر باغلرکه اشجاری التندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا
ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر (ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اول نعیمك اماده اولنمسی
اولو قورتلمقدرکه ما فوقی اولماز (وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ) و صحرانشینلردن عذر کتورنلر
کلدی (لِيُؤْذَنَ لَهُمْ) تاکه غزایه کیتمکه کندولره دستور ویریله یعنی بادیه ساکنلرندن اسد
و غطفان قبیله لری کلوب غزادن تخلف ایتمك ایچون حضرتدن اذن ایستدیلر بو عذرله که
قلت مالمز و کثرت عیالمز غزایه کیتمکدن بزه مانعدرلر (وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
و ادعاء ایمانله خدایه و رسولنه یلان سویلیانلر اوتوردی مراد اعرابك اول منافقلریکه

نه غزایه کتدیلر ونه کلوب بر عذر دیلدیلر (سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) بلاشبهه انلردن
کفر ایدنلره بر دردلی اشکنجه دکر (لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ) نه زبونلر اوزره (وَلَا عَلَى الْمَرْضَى) ونه خسته‌لر
اوزره (وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ) ونه شول کیمسه‌لر اوزره که نفقه ایده‌جك برنسنه
بولمزلر (حَرَجٌ) بر کناه یعنی بونلر بو اولان اوچ قسم غزایه کیتمسه‌لر اوزرلرینه بر کناه مترتب اولماز
(إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ) قچن خدایه وپیغمبرینه ناصح اولورلر یعنی آنلره کیزلیده واشکارده ایمان
کتوردلر (مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ) بویلك ایدنلر اوزره عتاب ایتمکه هیچ یول اولماز (وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ) وایزد ذوالجلال غزادن عذرله تخلف ایدنلره مغفرت ایدیجیدر معذور
اولانلره رخصت ویرمکله غایتله مهربانیدر (وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ) دخی کناه
یوقدر شول کیمسه‌لر اوزره که قچن سکا کلدیلر تاکه کندولرك غزایه کیتمکه قالده سن
(قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ) کندولره جواب ویروب دیدك بنك مقوله سندن سزی
اوزرینه قالدره‌جق برنسنه بوله‌مم (تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) دونوب کتدیلر
اوحالده که کوزلری یاشدن قینایوب دوکلور (حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ) قیغو
چکدکلری که بر نفقه ایده‌جك شئ بوله‌مزلر وبونلر انصاردن یدی کیمسه ایدیلر
قچن خلق غزوهٔ تبوکه دعوت اولندیلر حضرت صلی الله علیه وسلمك آستانهٔ سعادت
آشیانه کلوب دیدیلر یا رسول الله لطف واحساندن ایسترزکیم بزه بنجك شئ ویره‌سین
تاکه اهل ایمانله غزایه کیده‌لم حضرت آنلره جواب ویردیکه ایستدیککز شئ بنده یوقدر آغلیه‌رق
دونوب کتدیلر (إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ) بوندن غیری برنسنه هم
یوقدرکه ملامت وعتاب شول کیمسه‌لر اوزره درکه سندن اذن طلب ایدرلر وحالبوکه
کندولر بایدرلر (رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ) خوشنود اولدیلرکه قاریلرله واوشاقلرله
اوتورمش اوله‌لر (وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) وایزد ذوالجلال کوکللری اوزره مهر اوردی
(فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) پس انلر بیلمزلرکه عاقبتلری نه واردر (يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ)
سزه عذر کتوررلر قچن کندولره دونرسز بوسفردن (قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا) سویله بلادن عذر
کتورمکز (لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ) سزی هرکز تصدیق ایتمزز (قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ) تحقیقا
حق جل وعلا بزی احوالکزدن آکاه قیلدیکه نه مقصدله سز غزادن تخلف ایتدیکز
(وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ) وبی شبهه تکری تعالی ایشکزی کورر (وَرَسُولُهُ) وپیغمبری دخی کوررکه

نفاقدن توبه ایدرسز یاخود اوزرینه ثابت اولورسز (ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)
صکره دوندرلمش قیلنورسز کیزلی واشکارا اولان اشیانك بیلیجیسی فرمانینه (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ) پس ایشلدیککز ایشدن سزی آکاه ایدرسزه توبیخ وملامت ایتمکله (سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ
إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ) یقینا غزادن کندولره دوندیککزده سزه کچون خدایه اند ایچرلر تاکه کندولردن
یوزچویروب عتاب ایتمیه‌سکز (فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ) پس انلردن یوزچویروب عتاب ایتمك (إِنَّهُمْ رِجْسٌ)
علی التحقیق آنلر بر مردارلقدرلر توبیخ وعتاب جانلرینه کار ایتمز (وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) وانلرك
قرارکاهی دوزخدر (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) قزاندقلری نسنه‌یه مکافات اولمق ایچون
(يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ) منافقلر سزه اند ایچرلر تاکه کندولردن خشنود اوله‌سز (فَإِنْ
تَرْضَوْا عَنْهُمْ) پس اکر انلردن خشنود اولورسز (فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) زیرا
علی التحقیق ایزد ذوالجلال ارباب فسق اولانلر کروهدن خشنود اولماز بو آیتدن مراد بوکه مؤمنلر
منافقلرك عذرینه الدانوب انلردن راضی اولمیه‌لر (الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا) بادیه‌نشین
اولان عربك کفر ونفاقی اهل حضرك کفر ونفاقندن قتیدر (وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
عَلَى رَسُولِهِ) دخی غیرلرندن زیاده لیاقتلودرلر اکاکه بیلمیه‌لر خدا پیغمبری اوزره ایندردوکی
احکامی (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وخدای متعال بادیه‌نشینلرك واهل حضرك احوالنه دانادر
مسیئ ومحسنلرینه عقاب وثوابدن دکدردوکی شیده کما ینبغی حکم ایدیجیدر (وَمِنَ الْأَعْرَابِ
مَنْ يَتَّخِذُ مَغْرَمًا) دخی بادیه‌نشینلردن بعض کیمسه واردرکه حق یولنده صرف قیلدیغی شیئ
اودنج صایار (وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَائِرَ) ودوزکارك تقلباتنی سزه انتظار ایدر یعنی آنی بکلرکه
دولت اسلامیه والعیاذ بالله منقلب اوله تاکه صرف قیلدیغی شیئك انفاقندن خلاص بوله
(عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ) روزکارك یمان دونشی اوزرلرینه اولسون (وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا
انفاق محلنده سویلدکلری سوزلری درست ایشیدیجی ضمیرلرنده اولان نسنه‌یه دانادر (وَمِنَ
الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) دخی اعرابدن بعض کیمسه واردرکه تکرینك وحدانیتنه وروز
جزانك وقوعنه تصدیق کتورر (وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ) وجهادده صرف قیلدیغی شیئ
یقینلکلر سببی عد ایدر خدانك قتنده (وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ) دخی اول پیغمبرك دعالری سببی
عد ایدر (أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ) آکاه اولك کیم علی التحقیق صرف ایتدکلری شیئ کندولره سبب تقرب
اولور (سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ) بلاشبهه حق جل وعلا انلری کندو رحمتنه داخل قیلادر

يعنى انلرى بوكونه ايدوكه وجودلرينه رحمتى احاطه ايتدردر (إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ) تحقيقا كه
خداى عز وجل درگاه عزتنه تقرب ايستيانلره مغفرت ايدوب لطف وكرميله كندولرك اسركر
(وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ) دخى اهل هجرتدن ومدينه خلقندن ايلرو
كيدوب ايلك اولانلر يعنى بو ايكى كروهدن جمع اهل ايمان اوزره سبقت ايدنلر (وَٱلَّذِينَ
ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ) وانلره ايمان وطاعتله متابعت ايدنلر (رَّضِىَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ) خداء عز وجل
انلردن خشنود اولدى يعنى طاعتلرك قبول ايتدى (وَرَضُوا۟ عَنْهُ) ونعم دينيه يه ودنيويه يه
نائل اولمقلريله اندن خوشنود اولديلر (وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ) وانلره آماده
قيلدى برباغلركه قصورى آلتندن ايرمقلر اقر (خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا) انك ايچنده هميشه بى پايان
اقامتى تقدير ايتدكلرى حالده (ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ) اول خوشنودلق وبهشتلر اولو مقصدك
حصوليدر (وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ مُنَٰفِقُونَ) دخى باديه نشينلردن شهرلريكزك
چوره سنده اولان كمسنه لردن اهل نفاق وار (وَمِنْ أَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ مَرَدُوا۟ عَلَى ٱلنِّفَاقِ) ومدينه
ساكنلرندن منافقلق اوزره اصرار ايدن كيمسه لر وار (لَا تَعْلَمُهُمْ) سن انلرى بيلمزسن
يعنى انلرى عينلريله تشخص ايتمزسن زيرا ظاهرلرى اوكلو اسلام ايله آراسته اولمشدر كه
فراست وفطانتده كامل اولان كيمسه اوزره حاللرى خفى اولور (نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ) بز انلرى بيلورز
انكچونكه قلوب اوزره اطلاع ايتمك بزه مخصوصدر (سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ) يقينده انلرى ايكى كره
معذب ايده رز قتل ايله ورسوالكله (ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ) صكره بر اولو اشكنجه يه دونمش
قيلنورلر كتوردىلركه اهل اسلامك مخلصلرندن اون كمسنه غزوه تبوكده بى عذر تخلف
ايتديلر اولوقتكه تخلف ايدنلرك حقنده نازل اولان تهديدات الهيه يى مشاهده ايتديلر
يديلرى مسجد شريفك ديركلرينه كندولرك باغليوب آند ايچديلركه كندو نفسمزى بوندن آچمز
حضرت صلى الله عليه وسلم بزى آچمينجه حضرت صلوات الله عليه غزادن دونيجك معتاد قديمى اوزره
مسجده كلوب ايكى ركعت نماز قيلدى انلرى اول هيئت اوزره كوريجه كيفيت احوالرينك سببك صوردى
انده حاضر اولانلر صورت حاللرك سمع شريفنه عرض ايتديلر لسان شريفى اوزره بوجارى اولديكه
بندخى قسم ايدرمكه كندولرك آچمم بكا فرمان اولنمينجه ايز دغفار بو آيت كريمه منزل ايدوب
بيوردى (وَءَاخَرُونَ ٱعْتَرَفُوا۟ بِذُنُوبِهِمْ) دخى منافقلردن اوزكه بر كروه كه صوچلرينه اقرار
ايتديلر (خَلَطُوا۟ عَمَلًا صَٰلِحًا وَءَاخَرَ سَيِّئًا) بوكوزل ايش يمان ايشه قارشدردلر (عَسَى ٱللَّهُ

أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ) شايد خداى ذو الجلال اوزرلرينه مغفرتله دونه (إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ) يقينا كه
خداى عز وجل توبه ايدنلرك كناهندن تجاوز ايدر وانلر اوزره رحمتله تفضل ايدر مرويدركه
قچن بو آيت نازل اولدى سرور كائنات صلى الله عليه وسلم انلرى اطلاق ايتدى پس
كلوب ديديلر يارسول الله بو اموالمزكه بزى غزادن آليقودى ايچنده تصدق ايت وبزى بو كناهدن
پاك ايت حضرت صلى الله عليه وسلم بيورديكه اموالكزدن برشى آلمغه امر اولنمدم حق سبحانه
وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (خُذْ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ صَدَقَةً) انلرك ماللرى اولدقلرى اشيادن
بر صدقه آل (تُطَهِّرُهُمْ) انك سببيله كندولرك كناهدن پاك قيلرسن (وَتُزَكِّيهِم بِهَا) وانكله
حسناتلرك آرتروب كندولرك اهل اخلاصدن قيلرسن (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ) ودعا ايله واستغفار له
اوزرلرينه ميل ايت (إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ) كه بى شبهه سنك دعا واستغفارك انلره بر
آرامدركه انكله جانلرى وكوكللرى مطمئن اولور وانكله اعتماد ايدرلركيم تكرى تعالى توبه لرك
قبول ايتدى (وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا انلرك اعترافلرك ايشيدىجى نيتلرك كما ينبغى
بيلجيدر (أَلَمْ يَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ ٱلتَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِۦ) ايا بيلمزلرميكيم تكرى تعالى كندو در
توبه قبول ايدوب كناهلرندن تجاوز ايدر (وَيَأْخُذُ ٱلصَّدَقَٰتِ) وكندو در صدقه لرك قبول
ايدر يعنى اخلاص ايله فقرايه ويردكلرى صدقاتى قبول ايدوب كندولره مكافات ايدر (وَأَنَّ ٱللَّهَ
هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ) دخى بيلمزلرميكيم ايزد متعال كندو در توبه يى غايتله قبول ايدوب فضل
وكرميله توبه ايدنى اسركر (وَقُلِ ٱعْمَلُوا۟ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمْ) دخى سويله ايستديككزى ايشلك
بى شبهه خداء عز وجل ايشكزى كوردر (وَرَسُولُهُۥ وَٱلْمُؤْمِنُونَ) وپيغمبرى واهل ايمانى دخى
(وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ) ويقينده كيزلى واشكارا بيليجينك طرفنه دونمش
قيلنورسز (فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ) پس ايشلديككز اشيادن سزى آكاه ايدوب انلره كوره سزه
مكافات ايدر بونده غزادن تخلف ايدن اون مؤمنك يدى سنك احوالى ذكر اولندى اوچى كه
قالمشدى حضرت صلى الله عليه وسلم فرمان ايتديكه صحابه كرامدن بركيمسه انلرله نه
سويليشه ونه سلام ويره اندن طبيعتلرى صقيلمغله نيتلرك صاف ايدوب جناب ذو الجلاله
توجه ايتديلر حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَءَاخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ ٱللَّهِ) دخى تخلف
ايدنلردن بر بشقه كروه خدانك فرماننه تأخير اولنمشلردر (إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ) يا كندولرك تعذيب
ايدر ايتدكلرى شئ اوزره اصرار ايدرلرسه (وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ) ويا خود اوزرلرينه توبه

ایدر ایدکلرندن پشیمان اولورلرسه (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) و حق جل و علا احواللرینه دانا کندولره
ایشلدوکی شیئده کما ینبغی حکم ایدیجیدر مرویدرکیم عمرو بن عوف نسلندن اولان طائفه
قبا نام مکانده بر مسجد یاپدیلر تمام اولیجق سرور کائنات صلی الله علیه وسلمدن استدعا
ایتدیلرکه آنک ایچنده نماز قیله حضرت صلی الله علیه وسلم واروب آنک ایچنده نماز قیلدی
عمزادهلری اولان منافقلرکه غنم بن عوفدر شاقلریدر انلره حسد ایدوب کندولر دخی بر مسجد
یاپدیلر اول قصدله که حضرتک دشمنی اولان ابو عمرو راهب شامدن دونجک آنک
ایچنده کندولره امام اوله پس تمامی واقع اولیجق سید الانامه کلوب دیدیلر یا رسول الله
خسته و حاجت صاحبنه و یغمورلی کیجهیه بر مسجد یاپدق ایسترز ایچنده نماز قیلهسن حضرت
صلی الله علیه وسلم رداسن آلوب انده نماز قیلمغه توجه ایتدی حق سبحانه وتعالی بو آیتی
منزل ایدوب بیوردی (وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا) دخی تخلف ایدنلردن شول کیمسهلرکه
بر عبادتخانه ایدندیلر مؤمنلره ضرر ایتمک ایچون (وَكُفْرًا) و دین باطله تقویت ویرمک
ایچون (وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ) و اهل ایمان اراسنده آیریلق صالمق ایچون (وَإِرْصَادًا لِمَنْ
حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ) و انتظار ایتمک ایچون شول کسنهیه که خدا ایله و پیغمبر ایله جنک
ایتدی بوندن اسبق منقولدرکیم احد جنکنده سرور کائناته اول راهب خبیث دیدیکه هر کروه که
سنکله جنک ایدرلر البته بن انلرله بوله یم و بو حال اوزره مستمر اولدی حتی حنین جنکنده
کفار شکست اولدقدنصکره هوازن قبیلهسیله شامه فرار ایتدی بو آرزو ایله که قیصردن
لشکر کتوروب سرور کائنات ایله جنک ایده حق سبحانه وتعالی آنک مقصودینی خائب قیلوب قنسرین شهرنده
کندوینی هلاک قیلدی (وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ) و اول مسجدی یاپانلر البته آند ایچوب
دیدیلر یا پیغمبر ده کوزل خصلتدن اوزکه برشیء ایستمدک (وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ)
وایزد جل جلاله شهادت ایدرکیم علی التحقیق انلر یمینلرنده یلانجیلردر (لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا) نماز
ایچون ایچنده هرکز طورمه (لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ) قسم اولسونکه بر نمازکاه که
پرهیزکارلق اوزره بنا اولنمشدر (مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ) ابتدا موجود اولدیغی کوندن و اول قبا مسجدیدرکه
حضرت صلی الله علیه وسلم آنی تأسیس ایدوب مدت اقامتنده اثنین کوندن جمعه کوننه دک
ایچنده نماز قیلدی (أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ) لایقدر و مستحقدرکه ایچنده نماز ایچون طورهسین (فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا) ایچنده بر کیشیلر وارکه کندو نفسلرینک پاک اولمسین سورلر

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ) و حق جل و علا کندو نفسلرک پاک ایدنلری سور مرویدرکیم چون بو آیت نازل
اولدی سرور کائنات اهل قبادن صوردیکه ایا ابدست محلنده و استنجا ایتدیککزده نه ایشلرسزکه
خدا عز و جل سزی پاکلکله مدح ایتدی جواب ویروب دیدیلر یا رسول الله قضاء حاجت ایتدیککزدن
صکره اوچ طاشله سلنورز بعده صو ایله طهارت ایدرز (أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللّٰهِ
وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ) پس ایا شول کیمسه که دیننک یاپسین تکریدن برقورقو و برخشنودلق اوزره
تأسیس ایلدی یکرکدر (أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ) یا شول کیمسه که دیننک یاپسین
بر اوچمغه یقلشمش یارک کناری اوزره تأسیس ایلدی (فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ) دوعقب اول
بنا یاپیسیله دوزخک آتشنه دوشدی بو کلام تمثیلدر اول کیمسهلرک حالنه که دینلرک
امور باطله اوزره بنا ایدوب که مآلی کندولرک دوزخده قیلدی (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)
و حق جل و علا ستم ایدن کروهه طوغری یولی کوسترمز (لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ) یاپمشلری منفک
اولماز (الَّذِي بَنَوْا) شول بناکه کندولر انی یاپدیلر (رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ) کوکللرنده برشک یعنی
یاپدقلری یاپی همیشه شک ایتملرینه سبب و نفاقلرینک آرتمسنه باعث اولور زیرا اول
بنا کندولرک شک و ازدیاد نفاق اوزره حمل ایتدی مرویدرکیم چون حضرت اوزره بو آیتلر
نازل اولدی صحابهٔ کرام رضی الله عنهمک برکروهنه فرمان ایتدیکه واروب اول مسجدی یقوب
خراب ایدهلر واندنصکره فرمان ایتدیکه مدینه خلقنک مزبلهلری اول مکان اوله پس بو ایشدن
طبیعتلرنده برعقده بغلندیکه علی الاتصال نفاق و شکلری کوکللرنده ثابت اولدیکی هیچ
زائل اولماز قالدی (إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ) مکر کوکللری پاره پاره اوله که برشیئک ادراک و اضمارینه
لیاقتی اولمیه (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) و خدا عز و جل نیتلرینه دانا ایتدکلری بنانک ییقسنه امر
ایتدوکنده کرکی کبی بر ایش ایشلمشدر (إِنَّ اللّٰهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ
لَهُمُ الْجَنَّةَ) تحقیقا کیم حق جل و علی اهل ایماندن جانلرک و ماللرک صاتون الدیکه مقابلهسنده
کندولره بهشت جاودان اوله (يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ) بو کلام بیعک
کیفیتنه بیاندر کویا بر کیمسه سویلدیکه نه کیفیتله بیع نفوس ایدرلر اکا جواب ویریلدیکه
فی سبیل الله جنک ایدوب اولدررلر و اولمش قیلنورلر (وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا) شرادن مستفاد اولان
وعده مؤکددر یعنی حق سبحانه وتعالی انلره بو بیع و شراده کندو اوزره بر درست وعده ایتدیکه
هیچ تخلف ایتمز (فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ) بو کتابلرده مثبت اولمشدر یعنی نته که قرآنده

بو وعده ثابتدر توراتده وانجیلده دخی مثبت اولمشدر (وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ مِنَ اللّٰهِ) وکیمدر
پیمانه وفا ایدر خدادن زیاده یعنی وعده سنه هرکز خلاف اولمیان خدادر اوزکه سی دکل
(فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ) پس صاتمغکزله شادمان اولك (الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهٖ) شول صاتمق که
انکله خرید وفروخت ایتدیکز (وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) واول بیع ایتمك کندودر اولو قورتلمق
(اَلتَّائِبُونَ) مدح اوزره مرفوعدر وما بعدنده مذکور اولان صفات دخی اولحکمده در یعنی
مذکور اولان اهل ایمان معاصیدن توبه ایدنلردر (اَلْعَابِدُونَ) خدایه اخلاصله قوللق
ایدنلر (اَلْحَامِدُونَ) هر لحظه وهر آن تکرینك نعمتلرینه معترف اولانلر (اَلسَّائِحُونَ) تحصیل
علم ایچون مکاندن مکانه انتقال ایدنلر (اَلرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ) نمازده رکوع سجود ایدنلر
(اَلْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) ایمان وطاعتله خلقه فرمان ایدنلر (وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ) وبد افعالدن
خلقی منع ایدنلر (وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ) دخی تکری تعالینك تبیین وتعیین ایتدیکی صنورلری کوزه دوب
تجاوز ایتمیانلر (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ایمانه مژده ویر یعنی بو خصال ایله موصوف اولان مؤمنلره
بهشت جاودانله وایزد ذوالجلالك رحمتیله مژده لندر مرویدر کیم رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم عمیسی ابوطالب محتضر اولدیغی محل اکا دیدیکه کلمهٔ توحیدی سویله تاکه یارن قیامتده
حق تعالینك حضورنده سنکیچون انکله احتجاج ایده یم ابوطالب قائل اولمدی پس حضرت صلی الله
علیه وسلم بیوردی همیشه خدادن سکا مغفرت طلب ایدرم بکا اندن اوتری منع کلینجه بعده
ابوطالب اولدی حضرت صلی الله علیه وسلم اکا مغفرت طلب ایتمکه شروع ایلدی صحابهٔ کرام
رضی الله عنهم دخی کفر اوزره اولمش اقاربلرینه مغفرت طلب ایتمکه باشلدیلر بو دلیل ایله که
محمد المصطفی خصمنه مغفرت طلب ایدیور وبوندن اسبق حضرت ابراهیم پدرینه دخی
مغفرت طلب ایتدی حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ) پیغمبره واهل ایمانه جائز دکلدر که مشرکلره مغفرت طلب ایده لر
(وَلَوْ كَانُوا اُولِي قُرْبٰى) واکر مشرکلر خصملق ایه سی ایدیلر (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ)
کندولره نمایان اولدقدنصکره کیم علی التحقیق انلر دوزخك اربابیدر (وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ
لِاَبِيهِ) وحضرت ابراهیمك مغفرت طلب ایتمسی پدرینه برنسنه دکل ایدی (اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا
اِيَّاهُ) الا بر وعده نك وفاسندن اوتریکه آنی کندویه وعده ایتمش ایدی (فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ اَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ) پس اول وقتکه کندویه اشکار اولدیکیم پدری خدایه دشمندر اندن بیزار اولدی

(اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ) تحقیقا کیم حضرت ابراهیم چوق آه ایدیجیدر یعنی رقت قلبی وکثرت رحمتی
غایتله زیاده در (حَلِيمٌ) اذیت اوزره چوق صبر ایدیجیدر که پدری کندویه دیردیکه لارجمنك کندوسی
اکا جواب ویردیکی ساستغفر لك چونکیمش آیتده مشرکلره استغفار ایدنلرك خطاسن بیان
ایتدی بو آیتده اول فعللری اوزره مؤاخذه اولنمدقلرك بیان ایدوب بیوردی (وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ
قَوْمًا) واولماز دیکه حق جل وعلا کمراهلرك مؤاخذه سی کبی بر کروهی مؤاخذه ایده (بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ)
کندولرك اسلامه یولنه ایلتدکدنصکره (حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ) کندولره بیان ایتمینجه
پرهیز ایده جکلری شیئی (اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) بی شبهه کیم ایزد متعال هر نسنه یه دانادر پس
او جماعتك احوالنی بخشی بیلور (اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) تحقیقا کیم ایزد جل جلاله
کندویه مخصوصدر کوکلر ویرك پادشاهلغی (يُحْيِي وَيُمِيتُ) بی روح اولانلری زنده قیلار وزنده
اولانلری اولمش قیلار (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) وتکریدن اوزکه سزه هیچ
بر دوست ونه بر یاردیمجی وار (لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ
الْعُسْرَةِ) تحقیقا که حق جل وعلا توبه ایتدی پیغمبر اوزره ومشقت محلنده کندویه اویان
مهاجرین وانصار اوزره دخی توبه ایتدی یعنی کناهلرك اثارندن کندولرك مبرا قیلدی وساعة
العسره غزوهٔ تبوکدر بو اسم ایله او جهتدن تسمیه اولندیکه ایچنده غازیلر عظیم مشقت
چکدیلر بر مرتبه ده که اون آدم بر بنکه مشترك اولدی وشدت عطشدن دوه اشکنبه سنك صوین
ایچدیلر وایکی آدم بر کونده بر خرما ایله اکتفا ایتدیلر وازبسکه مهاجرین وانصار بو مشقتلری
چکدیلر حق سبحانه وتعالی کندولرك بونکله مدح ایتدیکه مشقت ساعتنده حضرت پیغمبره تابع
اولدیلر (مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ) اول محلدنصکره که یقلشدیکیم انلردن بر کروهك
کوکللری پیغمبرك متابعتندن دونه (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ) صکره حق جل وعلا اوزلرینه مرحمتله
دوندیکه پیغمبره متابعت ایتدیلر (اِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم ایزد جل وعلا انلره مهربانلق
ایدوب کندولرك غایتله اسرکر (وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا) دخی توبه ایتدی شول اوچکسه
اوزره که احواللری تأخیر اولندی (حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ) اولوقته دکین که
خلقك اعراضندن اوتری زمین وسعتیله اوزلرینه طار اولدی (وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ)
وشدت غم وقساوتدن جانلری اوزلرینه طار اولدی (وَظَنُّوا اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَيْهِ)
وبیلدیلرکیم تکرینك غضبندن برنسنه یه صغنمق اولماز مکر کندونك غفرانه (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ

صکره حق جل وعلا اوزرلرینه مرحمتله دوندی (لیتوبوا) تاکه ایتدکلری ایشدن پشیمان اولوب
دونه لر (ان الله هو التواب الرحیم) بی شبهه کیم حق سبحانه وتعالی کندو درپشیمانلرك توبه سن قبول
ایدوب اوزرلرینه مرحمتله تفضل ایدن (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله) ای ایمانه کلانکسنه لر
تکریدن خوف ایدك (وکونوا مع الصادقین) وایمان وعهدده راستکو اولانلرله اولك (ما کان
لاهل المدینة ومن حولهم من الاعراب) طیبه ده سکنی ایدنلره وصحرانشینلردن اطرافلرنده اولان
کسنه لره جائز دکلدرکه (ان یتخلفوا عن رسول الله) خدانك پیغمبریحکندن تخلف ایده لر
(ولا یرغبوا بانفسهم عن نفسه) وانلره لایق دکلدرکه جانلرك صاقنه لر اول شیدن که کندوسی
جانی آندن صاقنمدی (ذلك بانهم) اول وجوب متابعت اول سببله درکیم علی التحقیق متابعت
ایدنلر (لا یصیبهم ظمأ) کندولره دکمز بر تشنه لك (ولا نصب) ونه بر یورلمق (ولا مخمصة) ونه
بر آجلق (فی سبیل الله) خدانك یولنده (ولا یطؤن موطئا) ونه بر بصله جقیره بصرلر (یغیظ
الکفار) که بصمغی کفاری اجعلتدرر (ولا ینالون من عدو نیلا) وبر دشمندن بر آلش آلمزلر
قتل واسیر ونهب کبی (الا کتب لهم به عمل صالح) الا آنك سببیله کندولره بر کوزل ایش
یازیلور رحاصل کلام بوکه غزایه کیدن اهل ایمانه بومشقتلرك هر برفردی دکیجك انکله ثوابه
مستحق اولورلر (ان الله لا یضیع اجر المحسنین) تحقیقا که حق جل وعلا ایولك ایدن
جماعتك ثوابن ایترمز (ولا ینفقون نفقة صغیرة) دخی اهل ایمان تکری یولنده برکوچك نفقه
بذل ایتمزلر (ولا کبیرة) ونه بربیوك (ولا یقطعون وادیا) وکچملرنده بر یر کسمزلر (الا کتب لهم
الا که کندولره یازیلور (لیجزیهم الله احسن ما کانوا یعملون) تاکه خدای ذوالجلال اول عمللك
مقابله سنده الك کوزل ایشلرینك سزاسن کندولره یتشدرر کنوردلرکه قچن تخلف ایدنلرك
حقنده مزبور اولان آیتلر نازل اولدی اهل ایمان قمولری جهاد اتمکه نیت ایدوب مسائل فقهیه نك
تحصیلنی اهمال ایتدیلر حق سبحانه وتعالی کندولرك اندن منع ایدوب بیوردی (وما کان المؤمنون
لینفروا کافة) واهل ایمانه لایق دکل ایدیکه بردن غزایه چیقه لر (فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة
پس کرکدرکه هر قبیله دن بر کروه انلردن غزایه چیقوب بر کروهلری قاله (لیتفقهوا فی الدین
تاکه امور دینیه ده بیلکی پیدا ایده لر (ولینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم) وتاکه غزایه کیدن
کروهلری غزادن کندو وسملرینه دوندکلرنده تحصیل ایتدکلری علم ایله ارشاد ایدوب تکریدن
قورقدره لر (لعلهم یحذرون) تاکه انذار ایتدکلری سببله انلر نفسلرك یمان اشیادن حفظ

ایده لر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلنلر (قاتلوا الذین یلونکم من الکفار) کفاردن سزه یقین
اولانلرله جنك ایدك (ولیجدوا فیکم غلظة) وسزده درشتلك بولسونلر یعنی جنك ایچنده
سزده برکلك وصبر مشاهده ایتسونلر (واعلموا ان الله مع المتقین) وبیلك کیم علی التحقیق حق
جل وعلا پرهیزاولانلرله درکندولرك حفظ وحراست ایدر (واذا ما انزلت سورة) واول
محلکه قرآن مجیددن برمقدار سوز ایندیلور (فمنهم من یقول) منافقلردن شول کیمسه وارکه
یولداشلرینه دیر (ایکم زادته هذه ایمانا) قنقکزدرکه بوسوره کندو ویه ایمان ارتردی (فاما الذین
آمنوا فزادتهم ایمانا) پس اما شول کیمسه لرکه ایمان کتوردیلر انلره ایمان ارتردی (وهم یستبشرون)
وحال بوکه اول کلامك نزولی سببیله کندولر مژدلنورلر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما شول
کیمسه لرکه کوکللرنده درد وار (فزادتهم رجسا الی رجسهم) انلره مردارلقلرینه بر مردارلق آرتردی
یعنی وجودلرنده اولان کفر اول سوره سببیله ارتدی (وماتوا وهم کافرون) واولدیلر
وحال بوکه کندولر ایمانسزدرلر (اولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرة او مرتین) یا بومنافقلر
تأمل ایدوب کورمزلرمیکیم علی التحقیق کندولر هر ییلده بر کره یا ایکی کره مصیبتلرله مبتلا اولورلر
(ثم لا یتوبون) بوندنصکره نفاقدن توبه ایتمزلر (ولا هم یذکرون) ونه کندولر پند ونصیحت
الورلر (واذا ما انزلت سورة) وقچن قرآندن برسوره منزل اولور (نظر بعضهم الی بعض)
بری برینه اشارت ایدرك بقوب دیرلر (هل یریکم من احد) هیچ برکیمسه سزی کوررمی پیغمبرك
یانندن قالقمه کز بعده برکیمسه کندولرك کورمزسه قالقوب کیدرلر واکر برکیمسه کندولرك
ملاحظه ایدرسه اوتورمش قالورلر (ثم انصرفوا) صکره رسولك قورقوسندن حضرتك
مجلسندن دونوب کیدرلر (صرف الله قلوبهم) حق سبحانه وتعالی کوکللرك دونمش قیلسون قرآنك
فهمندن (بانهم قوم لا یفقهون) اول سببله که بلا شبهه آنلر سوء عقیده لرندن برشی
تعقل ایدوب فهم ایتمزلر (لقد جاءکم رسول من انفسکم) قسم اولسونکه سزه کندو نوعکزدن
بر پیغمبر کلدی (عزیز علیه ما عنتم) دشواردر اوزرینه یورلمغکز (حریص علیکم) ایمانه کلمککز اوزرده
غایتله حریصدر (بالمؤمنین رؤف رحیم) اهل ایمانه غایتله مهربانلق ایدوب کندولرك چوق
اسیرکر (فان تولوا فقل حسبی الله) پس اکر سکا ایمان کتورمکدن یوز چویررلرسه سویله تکری
تعالی بکا کافیدر (لا اله الا هو) کندوسندن اوزکه حقله برمعبود یوقدر
(علیه توکلت) آنك اوزره اعتماد ایتدم (وهو رب العرش العظیم) ❁

وكندودر جميع اجسامه محيط اولان جسمك ايه سى والله اعلم بالصواب

سورة يونس مكية وهى مائة وتسع آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(الر) معناسنده چوق اختلاف واردر نه كه سبقت ايلدى وبر قولده دخى معناسى بوكه انا الله الرحمن (تلك آيات الكتاب الحكيم) بوسوره حكم اوزره مشتمل اولان كتابك آيتلريدر (اكان للناس عجبا) آيا خلقه بر امر غريبمى ايديكه (ان اوحينا الى رجل منهم) كندو جنسلرندن بركشيه فرشته ايله خبر كوندردك كه (ان انذر الناس) بشر نوعنى خدانك عذابندن قورقندر (وبشر الذين آمنوا) وايمانه كلانلرى انكله مژده لندر (ان لهم قدم صدق عند ربهم) كيم على التحقيق كندولرك پروردكارلرى قتنده عالم ازلده سبقت ايتمش بركوزل مرتبه وار (قال الكافرون ان هذا لساحر مبين) بى دين اولانلر ديديلر تحقيقا شان بوكه محمد المصطفى براشكارا جادودر (ان ربكم الله) بى شبهه كيم ربكز ايزد ذو الجلالدر (الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام) شول ايزد ذو الجلال كه كوكلرى ويرى آلتى كون مدتنده ياراتدى (ثم استوى على العرش) صكره اعظم مخلوقات اوزره مستولى اولدى (يدبر الامر) حكمتك مقتضاسى اوزره كائناتك ايشن تقدير ايدر (ما من شفيع الا من بعد اذنه) عالمده هيچ بر ديلكجى يوقدر مكر كندو دستورندن صكره موجود اوله يعنى انلركه زعم ايدرلركيم بوتلر كندولره شفاعت ايدرلر زعملرى باطلدر زيرا عالمده خدادن دستورسز برشفاعتجى يوقدر وممكن دكلدركه بوتلره اذن ويريله شفاعت ايتمكه (ذلكم الله ربكم) اول صفات جليله ايله متصف اولان اى مخاطب اولانلر خداء عز وجل پروردكاريكزدر (فاعبدوه) پس اكا قوللق ايدك (افلا تذكرون) بوندن صكره نيچون تفكر ايتمزسزكه بيله سز عبادته مستحق اولان ذات پاكيدر نه اللركزله ياپديغكز بتلر (اليه مرجعكم جميعا) دونمككز قموكزك اكادر (وعد الله) خدانك وعدايتمسى (حقا) بردرست وعددركه هيچ تخلف قبول ايتمز (انه يبدأ الخلق) بى شبهه كيم خداء عز وجل عالمى ايجاد ايدر (ثم يعيده) پس آنى نابود قيلدقدن صكره احيا ايدر (ليجزى الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط) تاكه ايمانه كلوب كوزل عمل ايشليانلره كندو عدليله مكافات ايده (والذين كفروا لهم شراب من حميم) وكفر ايدنلر قيمش صودن كندولره ايچلجك شى وار (وعذاب اليم) ودردلى اشكنجه دخى (بما كانوا يكفرون) ايتدكلرى كفر سببيله (هو الذى جعل الشمس ضياء) كندودر شول

قادر مختار كه كونشى ايشق صاحبى قيلدى (والقمر نورا) واى دوشنلك ايه سى قيلدى بعض علما بوكا ذاهب اولديكه برشيئه روشنلك بحسب الذات ايسه اكا ضيا دينلور واكر بحسب العرض ايسه آنك اوزره نور اطلاق اولنور (وقدره منازل) وايه قرنلقلر تقدير ايلدى يعنى آيه يكرمى سكز مكان تعيين ايلديكه هر بركون وبر كيجه بريسنده حلول ايدر (لتعلموا عدد السنين والحساب) تاكه ييللرك صايى سن واوقاتك حسابن بيله سز (ما خلق الله ذلك الا بالحق) مذكور اولان اشيايى تكرى تعالى يراتمدى الا طوغريلغله (يفصل الآيات لقوم يعلمون) دلائل قدرتنى بيان ايدر بركروهه كه بيلورلر يعنى انلره تفكر ايدوب برشى فهم ايدرلر (ان فى اختلاف الليل والنهار وما خلق الله فى السموات والارض) تحقيقا كه كيجه نك وكوندزك نور وظلمتله مختلف اولمقلرنده وحق جل وعلا كوكلرده ويرده ياراتديغى اشياده (لآيات لقوم يتقون) صانعك وجودينه دلالت ايدر نشانلر وار بركروهه كه عواقبدن قورقرلر (ان الذين لا يرجون لقاءنا) تحقيقا شول كيمسه لركه حشر ونشرى انكار ايتدكلرندن اوترى بولشمغمزه اميد طوتمزلر (ورضوا بالحيوة الدنيا) وبوجهانده اولان مشاغله اكتفا ايتديلر (واطمأنوا بها) وانكله آرام پيدا ايتديلر (والذين هم عن آياتنا غافلون) وشول كيمسه لركه كندولر كتابمزك آيتلرندن بيخبردرلر (اولئك) اول مذكور اولان كسنه لر (مأويهم النار بما كانوا يكسبون) قرارگاهلرى دوزخ آتشيدر قزاندقلرى يمان اعمال سببيله (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بايمانهم) تحقيقا شول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عمللر ايشلديلر ايمانلرى سببيله پروردكارلرى كندولره بر يول كوسترركه انكله بهشت جاودانه واصل اولورلر (تجرى من تحتهم الانهار) مسكنلرى آلتندن ايرمقلر آقر (فى جنات النعيم) عيش وعشرته منسوب اولان باغلرده (دعويهم فيها) ايچنده اوقومقلرى (سبحانك اللهم) اى خداوندمز ذاتكه لائق اولميان صفاتدن سنى منزه قيلارز (وتحيتهم فيها سلام) وايچنده برى بريله كورشدكده دعالرى سلامتدر (وآخر دعويهم) وصوكى دعالرى (ان الحمد لله رب العالمين) بى شبهه كيم قمو مدح وثنالر خلقلك پروردكارى اولان تكريه مخصوصدر (ولو يعجل الله للناس الشر) واكر حق سبحانه وتعالى خلق ايچون بدلكى تيز ايريشديرسه (استعجالهم بالخير) نته كه ايولكى تيز ايله طلب ايدرلر يعنى حق جل وعلا خلقه شرى تعجيل ايتسيدى نته خيرى كندولره تعجيل ايدر (لقضى اليهم اجلهم) البته كندو وطرفلرندن

اجللری سوریلوردی یعنی هلاك اولورلردی ولیکن انی تعجیل ایدوب کندولرك اهلاك ایتمز (فَنَذَرُ الَّذِينَ
لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا) پس کورمکزه امید طوتمیانلری براقورز یعنی حق سبحانه وتعالی کندولقاسنه
امید سزاولانکسنه لری استدراج طریقیله براقورز (فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) کندو کمراهلقلرنده سرکردان
کزرلر (وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ) واول محل که آدم اوغلنه بدلك دکو (دَعَانَا لِجَنْبِهِ) یانی اوزره
یاتمش ایکن بزه دعا ایدر (أَوْ قَاعِدًا) یا اوتورمش ایکن (أَوْ قَائِمًا) یا اایاق اوزره طورمش ایکن
بو تردیددن مقصود تعمیمدر یعنی انسان قنقی حالده ایسه دفع مضرت ایچون بزه دعا ایدر (فَلَمَّا
كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ) پس اول وقتکه کندو یه ایریشن بدلکی کندوسندن قالدردق (مَرَّ كَأَنْ لَمْ
يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرٍّ مَسَّهُ) اولدی یعنی کفر اوزره کیدر کویا که اوبزی کندو یه دکن ضررك قالدرمسنه
چیغرمدی (كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) نته که اول ایش اربابنه اراسته قیلندی
حدودی تجاوز ایدنلره دخی اراسته قیلندی اول ایشلر که کندولر ایشلرلردی (وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا
الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِكُمْ) دخی تحقیقا ای اهل مکه سزدن اسبق اولان اهل زمانه لری نابود قیلدق
(لَمَّا ظَلَمُوا) چون کفر ومعصیتله جانلرینه ستم ایتدیلر (وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) وحال بوکه
پیغمبرلری کندولره دلائل واضحه ایله کلدی (وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا) واستعدادلری فاسد اولمغله
ایمانه کلمکلری غیر مستقیم ایدی (كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) نته که انلره مکافات ایتدك اهل
شرك اولان کروهه مکافات ایدرز (ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ) صکره یوزنك
سزلری قائم مقام قیلدق انلری اهلاك ایتدیکمزدن صکره (لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ) تاکه بقه لم نیجه
ایشلرسز یعنی سزکله تجربه ایدننك معامله سی کبی برمعامله ایتدك تاکه عمللریکز هرکسه ظاهر
اوله (وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا) واول وقتکه اوزلرینه آیاتمز اوقونور (بَيِّنَاتٍ) واضح اولدقلری حالده
(قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا) کورمکزی توقع ایتمیان کروه دیرلر (ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا) بوندن اوزکه
بر اوقنجق شی کتور که ایچنده حشر ونشر وعذاب وبتلریمزك مذمتی اولمیه (أَوْ بَدِّلْهُ) یا انی
دکشدر که عذابه مشعر اولان آیتلر یرینه رحمت آیتلرك کتوره سن (قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ
مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي) سویله بکا روا اولمدیکه بن آنی کندونفسم جهتندن دکشدره یم (إِنْ أَتَّبِعُ
إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ) فرشته ایله بکا کوندریلن شیدن اوزکه برنسنه یه ایرولك ایتمم (إِنِّي أَخَافُ
إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) تحقیقا که بن قورقرم پروردکارمك فرمانته مخالفت ایدرسم
بر اولو کونك اشکنجه سندن (قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ) سویله حق سبحانه وتعالی اندن اوزکه برشی

ایستسیدی (مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه انی اوقومزدم (وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ) ونه لسانم اوزره سزه انی
بیلدردی (فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ) پس علی التحقیق اراکزده برخیلی مدت اقامت ایتدم بو قرآن
بکا وحی اولنمدن اول نه انی اوقودم ونه بیلدم (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون تفکر وتأمل ایتمزسزکیم
بنم کبی برادمدن بوکونه شیئك صدوری امر محال پایه سنده در (فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا)
پس کیمدر چوق ستمکر شول کیمسه دنکه ایزد ذوالجلال اوزره یلان بغلدی (أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ)
یا نشانلرینه تصدیق کتورمدی (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ) بی شبهه کیم شان بودر که کفر ایدنلر
نجات بولمزلر (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ) دخی تکریدن اوزکه عبادت
ایدرلر شول شیئه که نه کندولره زیان ایتمکه قادردر ونه کندولره برنفع حاصل قیلادر
(وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ) ودیرلر بونلر بزم دیلکجیلریمزدرلر تکری تعالی قتنده دنیوی
واخروی مهمات ایشلریمزی بتوررلر (قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ) سویله
ایا تکری تعالی یی خبردار ایدرمیسز اول نسنه دنکه نه کوکلرده ونه یرده انی بیلور یعنی سز که
دیرسز خدایه شریك وار وبونلرك شفاعتك اثبات ایدرسز خدا عز وجل که علی جمیع اشیایه
محیطدر بودیدیککز شی نه آسمانلرده ونه زمینده موجود اولدیغنی بیلور پس محقق اولدیکه
سز افترا ایدرسز (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ) ایزد ذوالجلال ایتدکلری شرکدن منزه اولوب
بوجه لندی (وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً) وجمیع خلق دکل ایدی الا بر کروه یعنی حضرت
آدم عصرنده جمیع خلق حق اوزره متفق ایدیلر (فَاخْتَلَفُوا) پس حظوظ نفسانیه سببیله مختلف
اولدیلر (وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) واکر برسوز پروردکارندن سبقت ایتمسیدی (لَقُضِيَ
بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) البته ارالرنده علی العجله فصل خصومت اولنوردی اول شیده که ایچنده
اختلاف ایدرلر یعنی برعذاب کلوردیکه مبطل اولانلری نابود قیلاردی واهل حق اولانلری ابقا
ایدردی (وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) دخی کفار دیرلر نیچون ایندیلمز معجزه لردن
برمعجزه پروردکارندن ایندرلمدی (فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ) پس جوابلرنده سویله بوندن اوزکه برشی
یوقدر که پوشیده اولان اشیانك بیلکیسی ایزد ذوالجلاله مخصوصدر پس محتملدر که
ایستدیککز آیاتك کلمسندن بر مفسده بیلوب انلری منزل ایتمز (فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ
الْمُنْتَظِرِينَ) پس آرزو ایتدیککز آیاتك کلمسنه منتظر اولك که بن سزکله انتظار ایدنلردنم (وَإِذَا
أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً) واول محل که خلقه برصحت وعافیت دادیررز (مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُمْ)

بردردواللذ تصكره كه كندولره دكدی (اذا لهم مكر في آياتنا) همان كندولره برحيله پيدا اولور
آيتمزه طعن ايتمكله كتوردیلركه مكه خلقی يدی يیل قحطه مبتلا اولدیلر بعده حق سبحانه وتعالى كندولره
يغورله رحمت ايتدی درعقب آيات قرآنيه يه طعن ايتمكه وپيغمبره انواع مكر ايله ايذا
ايتمكه باشلدیلر (قل الله اسرع مكرا) سويله حق جل وعلا ايتديككز حيله يه سزه
غايتله تيز مكافات ايدر (ان رسلنا يكتبون ما تمكرون) تحقيقا كيم كوندرلمشلريمز يعنی
اوزريكزه نكهبان تعيين ايتديكمز فرشته لر ايتديككز حيله لری يازرلر (هو الذی يسيركم
في البر والبحر) كندودر اولقادر ذو الجلال كه بيابانده ودرياده كزمكی سزه آسان قيلادر ※
(حتى اذا كنتم في الفلك) اولوقته دك كه كمی كيلرده اولورسز (وجرين بهم) وكيلر كندولر
ايچنده اولورن جماعتله يوريك (بريح طيبة) برملايم يل ايله (وفرحوا بها) واول يلك اسميله
سوينديلر (جاءتها ريح عاصف) برسند تلو يل اول كيلره كلدی (وجاءهم الموج من كل مكان)
وكندولره طالغه هر يردن كلدی (وظنوا انهم احيط بهم) وبيلديلركيم على التحقيق كندولر جميع
جوانبدن الندیلر يعنی نفسلرينه هلاك وقوعنی تحقيق ايتديلر (دعوا الله مخلصين له الدين)
خدايه دعا ايله توجه ايتديلر اول حالده كه كندولرك كنديه اخلاص ايديجی ديرلر (لئن انجيتنا من
هذه لنكونن من الشاكرين) قسم اولسونكه اكر بزی بو ورطه هلاكدن قورتررسن البته
شكر ايدنلردن اولورز (فلما انجاهم) پس اولحالكه كندولرك اول ورطه دن قورتردی ※
(اذا هم يبغون في الارض بغير الحق) بی توقف كندولر يربوزنده ناحق يره فساد ايدرلر
(يا ايها الناس انما بغيكم على انفسكم) ای آدم اوغللری بوندن غيری يرسنه بو قدركه فساد
ايتمككز جانلريكزه اوزره در آنك وبالی كا ازاجع اولور (متاع الحيوة الدنيا) يقيناً ولان
صاغلغك كچمسين كچينورسز (ثم الينا مرجعكم) صكره دونمككز بزه سمتمزه در (فننبئكم
بما كنتم تعملون) پس ايشلديككز ايشلردن سزی آكاه ايدرز (انما مثل الحيوة الدنيا) بوندن
غيری برشیء يوقدركه يقين اولان زندكانيلكك صفتی تيز كچكده ونعيمی نابود اولمقده
وانك خلقك الدمسنده (كماء انزلناه من السماء) برصوصفتی كبيدركه آنی كوك سمتندن
ايندردك (فاختلط به نبات الارض مما يأكل الناس والانعام) درعقب آنك سببيله دميلر
وطوارلرك مأكولاتندن اولان يرلك اوتلغی بری برينه چاتلدی (حتى اذا اخذت الارض زخرفها
اولوقته دك كه يرزينتك الدی (وازينت) وكوناكون ميوه لرله وانواع محصولاتله وزركانلك

چيچكله بزندی (وظن اهلها انهم قادرون عليها) وصاحبلری كمان ايتديلركه كندولر آنك
بچمسندن ودرمسندن متمكن درلر (اتيها امرنا ليلا او نهارا) غضبه متعلق اولان فرمانمز
آكا كلدی كيجه ده ياكوندزده (فجعلناها حصيدا) پس آنی ديبندن بچلمش اكين كبی قيلدق
(كأن لم تغن بالامس) كويا كه دونه كون اكيلی بتمش ايدی (كذلك) نته كه بو تمثيلده دنيانك
احوالن بيان ايتدك (نفصل الآيات) دلائل قدرتی بيان ايدرز (لقوم يتفكرون) بركروهه كه اشياده
تأمل ايدوب انكله منتفع اولورلر (والله يدعو الى دار السلام) وايزد ذو الجلال خلقی سلامت
سرايينه دعوت ايدر واول سرای بهشت جاودانه در (ويهدی من يشاء الى صراط مستقيم)
وايستديكی كمسنه نك توفيقيله طوغری يول كوستورر (للذين احسنوا الحسنى وزيادة)
ايولك ايدنلره كوزل مكافات وار واندن آرتق (ولا يرهق وجوههم قتر ولا ذلة) ويوزلرك
نطوز ونه خوارلق قبلار يعنی اهل جهنمك يوزين قبليان اشيا يوزلرك قبلمز (اولئك اصحاب
الجنة) اولكروه بهشت جاودانك دياپيدر (هم فيها خالدون) كندولر آنك ايچنده على الدوام
اقامت ايتمشلردر (والذين كسبوا السيئات) وشول كمسه لركه يمان اشيا قزانديلر (جزاء
سيئة بمثلها) هر يمان شيئك مكافاتی كندو مانديله در (وترهقهم ذلة) وانلری
برخوارلق قبلار (ما لهم من الله من عاصم) انلره تكرينك غضبندن هيچ برصاقليجی يوقدر
(كأنما اغشيت وجوههم قطعا من الليل) كويا كه يوزلری كيجه دن پاره لرله قبلندی (مظلما)
كيجه قرانلق اولديغی حالده (اولئك اصحاب النار) انلر در جهنم اهلی (هم فيها خالدون)
كندولر آنك ايچنده هميشه اقامت ايتمشلر (ويوم نحشرهم جميعا) ومذكور قيل ولكونی كه
اهل ايمانی واهل كفری قوپيغريز (ثم نقول للذين اشركوا مكانكم) صكره شرك ايدنلره
ديرز يريكزده ملازم اولك (انتم وشركاؤكم) سز واورتاقلريكز يعنی بوتلريكز (فزيلنا
بينهم) پس كيدردك وبتلرينك اراسن آيردق (وقال شركاؤهم) وبتلری ديديلر (ما كنتم
ايانا تعبدون) سز بزه عبادت ايتمزديكز يعنی نفس الامرده سز بزه عبادت ايتمزديكز بلكه
هوای نفسكزه عبادت ايدرديكز (فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم) پس ارامزده واراكزده
كفايت ايدر تكرينك شهادتی ايتمسی بونكله كيم (ان كنا عن عبادتكم لغافلين) على التحقيق بز سزك
پرستشكزدن بيخبر ايدك (هنالك تبلو كل نفس ما اسلفت) اول مقامده هرجان دار دنياده
تحصيل ايتديكی شيئی بولور كوركه كندويه نفع ايدر ياضرر (وردوا الى الله موليهم

الحق) وحقيقت اوزره امورلرينه مستولى اولان تكريك جزاسى سمتنه دوندرلديلر
وضل عنهم ما كانوا يفترون) وافترى ايتدكلرى شئ كندولردن كراه اولدى (قل من يرزقكم
من السماء والارض) سويله كيمدر سزه روزى ويردكوكدن ويردن (أم من يملك السمع
والابصار) ياخود سويله كيمدر كه قولاغى وكوزلرى آفاتدن صاقلر (ومن يخرج الحى من الميت
ويخرج الميت من الحى) وكيمدر كه زنده يى اولمشدن چيقرر واولمشى زنده دن چيقرر
ومن يدبر الامر) وكيمدر كه عالمك ايشنك تدبير ايدر (فسيقولون الله) پس بلا اشبهه
ديرلر انلره متصرف اولان تكرى تعالى در (فقل افلا تتقون) بوندنصكره سويله پس
نيچون كندى تكرى عقابندن صاقنمزسز (فذلكم الله ربكم الحق) پس اول نعوتيله منعوت
اولان خداعز وجل ربوبيتى ثابت اولان پروردكاركزدر (فماذا بعد الحق الا الضلال
پس طوغرى بلقدنصكره آزغونلقدن اوزكه برنسنه وارمى (فأنى تصرفون) پس نيچون حقدن
باطله يوز دوندرسز (كذلك) نته كه ربوبيت تكرى تعاليه سزا اولدى (حقت كلمة ربك
پروردكاركك حكم وقضاسى درست ومحكم اولدى (على الذين فسقوا) شول كيمسنه لر اوزره كه
حدود شرعيه يى تجاوز ايتديلر (انهم لا يؤمنون) انلر اوتريكه على التحقيق انلر ايمانه كلمزلر
قل هل من شركائكم من يبدؤا الخلق ثم يعيده) سويله اورتاقلريكزدن يعنى پوتلريكزدن بركيمسه
وارمى كه مخلوقاتى ابتدا ايجاد ايدر بعده هلاك اولدقلرندنصكره كندولرك زنده قيلار
قل الله يبدؤا الخلق ثم يعيده) سويله يا محمد ايزد ذو الجلال خلقى ابتدا ايجاد ايدر پس فنالرندن
صكره انلرى احيا ايدر (فأنى تؤفكون) پس نيچون طوغرى يولدن صپورسز (قل هل من شركائكم
من يهدى الى الحق) سويله پوتلريكزدن بركيمسه وارميكه دلائل قورمسيله وپيغمبرلرك كوندرمسيله
طوغريلغه يول كوسترر (قل الله يهدى للحق) سويله تكرى تعالى نصب حججله وارسال رسلله
درست اولان امره يول كوسترر (أفمن يهدى الى الحق احق ان يتبع) پس اياشول كيمسه كه طوغريلغه
يول كوسترر سزاوارترميدر اتباع اولنمغه (أمن لا يهدى الا ان يهدى) ياشول كيمسه كه برحالده
كندو كندويه يول بوله مزمكر بركيمسه كندويه يول كوستره وبوحال تكريه اورتاق طوتدقلرى
كسنه لرك اشرفنه درحضرت مسيح وعزير عليهما السلام كبى (فما لكم) پس سزه نه اولدى
كيف تحكمون) نه كونه حكومت ايدرسز (وما يتبع اكثرهم الا ظنا) واعتقاد خصوصنده چوقلرى
پيروك ايتمز الا خيالات فاسده يه مستند اولان كمانه (ان الظن لا يغنى من الحق شيئا) تحقيقا

كمان بر كيمسنه درست اولان علم واعتقاددن بى نياز ايتمز يعنى قابل دكلدر بركيمسه كمانله اكتفا ايدوب
انكله علم واعتقاددن مستغنى اوله (ان الله عليم بما يفعلون) بى شبهه كيم خداعز وجل ايشلدكلرى
شيئه دانادر (وما كان هذا القرآن ان يفترى من دون الله) وصحيح وجائز دكلديكه بو حجج باهره
وادلۀ قاطعه يه مشتمل اولان قرآن عظيم الشان تكريدن اوزكه بركيمسنه دن پيدا اولنمش اوله (ولكن
تصديق الذى بين يديه) وليكن بو قرآن ايلروسنده اولان كتب سماويه يه تصديق ايدى (وتفصيل
الكتاب) دخى عقائددن محقق ومثبت اولان اشيايى بيان ايدى (لا ريب فيه) ايچنده اصلا شك
يوقدر (من رب العالمين) خلقك پروردكارندن حاصل اولمش (أم يقولون افتريه) بلكه لانو
دكلدركه ديرلر محمد المصطفى آنى كندو قاتندن ديدى (قل فأتوا بسورة مثله) سويله پس آنك
كبى برسوره كتورك بلاغتده وفصاحتده (وادعوا من استطعتم من دون الله) وانى كتورمك
ايچون تكرى تعاليدن اوزكه هركيمى كه دعوت ايتمكه قادرسز چيغرك ياردم ايتمكه (ان كنتم صادقين
اكر سوزيكزده ارباب صدق ايديكز (بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه) بلكم كفار بيلكيلرى قبلمديغى
شيئه ايناممديلر يعنى آنك حقيقتنه واصل اولمدقلرندن اول آنك تكذيبنه شتاب ايتديلر
ولما يأتهم تأويله) وحالبوكه آنك معناسى وفهم حقيقتى كندولره كلمدى (كذلك كذب الذين
من قبلهم) نته كه سنك زماننده اولان كفار خدايه منسوب اولان امورى تكذيب ايتديلر
كندولردن اسبق اولانلر دخى انلرى تكذيب ايتديلر (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) پس
بو تكذيب سببيله ستمكار اولنلرك صوكى نيجه اولدى (ومنهم من يؤمن به) وكفاردن برقسم
واركه قرآنك درست اولديغنى كوكلندن تصديق ايدر وليكن آنى اظهار ايتمز (ومنهم
من لا يؤمن به) وكفاردن برقسم دخى واركه نادانلكدن اونى قرآنك حق اولديغنى تصديق
ايتمز (وربك اعلم بالمفسدين) وپروردكارك بدعمل اولنلرك احوالنه هركسدن داناتردر
وان كذبوك) واكر الزام اولدقلرندنصكره سنى يلانجى طوترلر (فقل لى عملى ولكم عملكم
سويله ايشمك سزاسى بكادر وايشكزك جزاسى سزه در (انتم بريئون مما اعمل) سز بنم ايشلدوكم
ايشدن بيزارسز (وانا برئ مما تعملون) وبن سزك ايشلديككز ايشدن بيزارم يعنى نه سز بنم
عململه مؤاخذه اولورسز ونه بن سزك عملكزله مؤاخذه اولورم چون بو آيتدن بو نوع مفهوم
اولنوركه كفار مقوله سى آبنيلريله تخلى اولمقلرى جائزدر بعض علما ديدكه بو آيت
آيت السيفله منسوخ اولمشدر (ومنهم من يستمع اليك) دخى كفاردن بركروه واركه قرآنى

اوقودیغك نحل وشراجی تعلیم ایتدیکنده سکا قولاق طوترلر ولیکن فهم ایتمکه توجه
ایتمزلرکه آنی ایشیتدە صاغرکبیدرلر (أفأنت تسمع الصم) پس سنمی صاغرلری ایشتدرسن
(ولو كانوا لا يعقلون) واکر انلر برشی فهم ایتمزلردی یعنی هرکاه که صاغرلقلرینه نادانلق
منضم اوله انلره برشی ایشتدرمك ممكن دکلدر (ومنهم من ينظر اليك) دخی انلردن
برکروه واردرکه سنك دلائلکه بقرلر ولیکن تصدیق ایتمزلرکه کویا آنك کورمسندن کوردرلر
(أفأنت تهدي العمى) پس سنمی کورلره یول کوسترمکه قادرسن (ولو كانوا لا يبصرون) واکر
انلر بصیرت کوزیله برشی کورمزلردی یعنی کورلقلریله کوکل کورلکی منضم اولیجق انلره یول
کوسترمك برامر محالدر حاصل کلام بوکه کفر اوزره اصرار ایدن کفارنه برحق سوز ایشتمکه
قابلیتلو قولاقلری واروبه یقوب اعتبار ایتمکه برلیاقتلو کوزلری واردر پس بوآیتك مضمونی
انلردن اعراض ایدوب حالمریله قومقلغك افاده ایدن آیت سابقه‌یه تعلیل پایه‌سنده‌در
(إن الله لا يظلم الناس شيئا) بی شبهه کیم خدای ذوالجلال خلقه برازنسنه ستم ایتمز
یعنی انلرك حواس وعقوللرینی کندولردن سلب ایتمزکه کندولره ستم ایتمش اوله (ولكن الناس
أنفسهم يظلمون) ولیکن خلق کندو جانلرینه ستم ایدرلرکه کندولره ویریلان حواس وعقولی
حقك بیلمسنه استعمال ایتمزلر (ويوم يحشرهم كأن لم يلبثوا الا ساعة من النهار) ویاد ایت
اول کونکه انلری حق سبحانه وتعالی بیغرکویاکه کوندوزدن برازمدتدن اوزکه داردنیاده اقامت
ایتمدیلر یعنی کوردکلری ذحمتدن اوتری داردنیاده اقامتکی کندولره کوتاه کورینور (يتعارفون
بينهم) ارالرنده بری برینه آشنالق ویرر یعنی بری بریله بویله برآشنالق ایدرلرکه کویا
ارالرنده برآز فاصله اولمشدر (قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله) تحقیقا کیم اوتوزدی
شول کیمسه‌لرکه خدانك کورمسین تصدیق ایتمدیلر (وما كانوا مهتدين) وطوغری یول بولنلر
دکل ایدیلر (وإما نرينك بعض الذي نعدهم) واکر سکا کوستررز انلره وعد ایتدوکمز عذابك
برمقدارك آنی مشاهده ایتمش اولورسن (أو نتوفينك) یا اکرانك وقوعندن اسبق سنی
دار الآخرته نقل ایدرز (فإلينا مرجعهم) انلرك دونمسی بزم حکمزده‌در پس باشلرینه کلان
عقوبتی آخرتده سکا کوسترورز (ثم الله شهيد على ما يفعلون) صکره تکری تعالی ایشلدکلری
ایش اوزره ظاهردرکه انك مقابله‌سنده جزالرك ویرر (ولكل أمة رسول) وهر بر کچمش کروهه
بر پیغمبر وارکه کندولرك طرق حقه دعوت ایتمك ایچون مرسل اولدی (فإذا جاء رسولهم) پس

اول محل که پیغمبرلری کندولره دلائل ایله کلوب کندونی تصدیق ایتمزلر (قضي بينهم بالقسط
ارالرنده عدل ایله حکومت اولنور که تکذیب ایدنلر نابود اولوب پیغمبر نجات بولور (وهم
لا يظلمون) وکفار ستم کورمش قیلنمزلر (ويقولون متى هذا الوعد) وکفار مقوله‌سی
استبعاد واستهزا طریقیله دیرلر بو ایتدیککز وعده یعنی عذابك کلمسی نه زمان اولور (إن كنتم صادقين
اکر ایتدیککز وعده‌ده صادقلر ایدیکز (قل لا أملك لنفسي ضرا ولا نفعا) سویله کندونفسم
ایچون نه زیان ونه سود ییتشدرمکه قادرم (إلا ما شاء الله) مکر برشیئه مالك اوله بیلورمکه
خدا اکا مالك اولدیغی ایستیه پس نیجه سزکچون ضرر جلب ایتمکه استعجال ایده بیلورم (لكل
أمة أجل) هر بر کروهه برمعین مدت وارکه هلاکی اوللرینه معین اولمشدر (إذا جاء أجلهم) اول
معین مدت حلول ایدیجك (فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون) نه برساعت کیرو قالورلر ونه برساعت ایلرو کیدرلر
پس سزدخی ای کفار مکه عذابك وقوعنه استعجال ایتمك که انك محلی کلیجك تقدم وتأخیری
اولماز (قل أرأيتم إن أتاكم عذابه بياتا أو نهارا) سویله بکا خبر ویرك اکر استعجال ایتدیککز خدانك
عذابی سزه یاتمق محلنده یا کوندزده کلور (ماذا يستعجل منه المجرمون) شرك ایدنلر اندن
قنقی شیئی استعجال ایدرلر یعنی عذابك قموانواعی مکروه ونا ملایمدر پس کفارك قنقیسنی
استعجال ایدرلر (أثم إذا ما وقع آمنتم به) ایا عذابك استعجالك ایتدیککزدنصکره مجی دوشر
اکا تصدیق کتوردسز (آلآن وقد كنتم به تستعجلون) مزبورلره دینلور شمدی اکا ایمان کتوردسز
وحالبوکه استهزا وتکذیب یوزندن آنك وقوعنی عجله ایله طلب ایدردیکز (ثم قيل للذين ظلموا
عذابك وقوعندن صکره ستم ایدنلره دینلور (ذوقوا عذاب الخلد) جاودانك اشکنجه‌سن
طادك (هل تجزون إلا بما كنتم تكسبون) برشیئله مکافات اولنمزسز الا اول شیئله که قزاندیکز
کتوره‌لرکه یهود مدینه‌دن حیی بن اخطب حضرتك هجرتندن اول مکه‌یه کلدی چون حرم محترمه واصل
اولدی سرور کائناتك مبعوث اولمسین ایشتدی حضرتك مجلس شریفنه کلوب دیدیکه یا محمد
أجاد انت ام هازل حق جل وعلا بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (ويستنبئونك أحق هو) دخی سندن
خبر طلب ایدرلرکه نبوت خصوصنده ایتدیکك دعوی درستمیدر (قل إي وربي إنه لحق
سویله بلی پروردکاریمه قسم کیم علی التحقیق ایتدوکم دعوی درستدر (وما أنتم بمعجزين
وسز خدای عذابکردن عاجز ایدیجی دکلسز (ولو أن لكل نفس ظلمت ما في الأرض) واکر
هر ستم ایدن نجانه بریوزنده اولان مال ومنال اولیدی (لافتدت به) البته آنی فدایه ویرردی

تاکه جهنم عذابندن خلاص اوله (وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ) وپشیمانلغی صاقلدیلر قچن
اشکنجه‌ئی کوردیلر زیرا عذابی کوردکلرنده کندولرك برحیرتی اولورکه سوز سویلمکه قدرتلری
قالمز (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) وظالملر ومظلوملر ارا سنده عدل ایله حکومت اولندی
(وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وکندولر عقابك ارتمسیله وثوابك نقصانیله ستم اولنمزلر (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ
مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) متنبه اولك کیم علی التحقیق کوکلرو یرده اولان اشیا خدا یه
مملوکدرلر (اَلَا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) آکاه اولك کیم بلاشبهه عقاب وثواب خصوصنده خدانك
وعده سی اولملیدر تخلف ایتمز (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن اهل کفرك چوغی بیلمزلرکه خدانك
وعده خلافی قبول ایتمز اول جهتدنکه دانشلری دنیانك ارایشنه حصر ایدوب امور اخرویه معرفتنه
انی صرف ایتمزلر (هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ) کندودر دنیاده زنده قیلار وبدنی بی روح ایدر (وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ)
واخرتده کندو حکمنه دونمش قیلنورسز (يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ
لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) ای ادم اوغللری تحقیقا که پروردکارکزدن سزه کلدی
برپند وسینه لرده اولان شکوك واوهامك دردینه دوا واهل ایمانه حق سمتنه بریول
کوسترمك وبر مهربانلق (قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ) سویله خدانك آرتق کرمیله ومهر
بانلغیله اول اوصافه جامع اولان کتاب سزه کلدی (فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا) پس آنك کلمسیله
سونسونلر (هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) که اول دنیاء دنیه‌نك حطامندن قزاند قلری شیدن
یکرکدر (قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ) سویله بکا اندن خبر ویرك که حق جل وعلا
سزه روزی مقوله سندن ایندردیکی شیء (فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا) پس سز اندن حرام
وحلال قیلدکز یعنی آنك بر مقدارك هوای نفسکز اقتضاسیله حرام قیلدکز بحیره وسائبه کبی
وبر مقدارك حلال ایدوب انکله منتفع اولدیکز (قُلْ آللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ) سویله ایا تکری تعالی می سزه
دوستور ویردی بو ایندیککز تحلیل وتحریمه (اَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ) یاخود تکری تعالی اوزره
یلان بغلرسزکه دیرسز حق سبحانه وتعالی انك ایشلمسنه بزه فرمان ایلدی (وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) دخی نه کمان ایدرلر روز جزاده شول کیمسه لرکه تکری تعالی
اوزره یلانی کندولردن بغلارلر یعنی اویله می کمان ایدرلرکه ایندکلری افترادن صورلمزلر بو وعیدك
ابهامنده تهدید عظیم وار (اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ) تحقیقا که ایزد جل جلاله خلق
اوزره چوق احسان صاحبیدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ) ولیکن چوقلری خدانك

نعمتنه

نعمتنه اعتراف ایتمیوب حمد وثنا سن ایتمزلر (وَمَا تَكُونُ فِي شَاْنٍ) وسن یا محمد بر ایشده اولمزسن
(وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ) واول ایشدن اوتری هیچ بر قرآن اوقومزسن (وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ)
وسز ای آدمیلر اصلا بر ایش ایشلمزسن (اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا) الا که بز اوزرکزه ارباب اطلاع
ایدك (اِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ) قچن اول ایشه شروع ایدوب ایشلرسن (وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ) وپروردکارکك
علمندن بر کوچك قرنجه دکلو شیء پوشیده اولماز (فِي الْاَرْضِ) یرده (وَلَا فِي السَّمَاءِ) ونه کوکده
(وَلَا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرَ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) ونه اول مثقال ذره دن کوچك ونه اندن
بیوك بر شیء الا بر روشن یازلمش نسنه ده مثبتدر یعنی لوح محفوظده موجوددر حاصل کلام
بوکه وجود وامکانده هرنه دکلو افعال واقوال وجواهر واعراض وار قموسی ایزد ذو الجلالك
علمنه نمایاندر آنلردن بر شیء اوزرینه خفی اولماز (اَلَا اِنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ) بیلك کیم علی التحقیق
خدانك دوستلری (لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه اوزرلرینه قورقو وارونه کندولر
غمناك اولورلر (الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب معاصیدن پرهیز
ایدرلردی (لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) کندولره مژده یقین صاغلقده یعنی حق جل وعلا
پیغمبرك لسانی اوزره کندولره مژده ویردی بو جهانده (وَفِي الْآخِرَةِ) واو بر جهانده مژده
کندولره درکه آنده ملائکه کرام قارشولرینه واروب بهشت جاودانك نعمتلریله کندولره
مژده ویررلر (لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ) خدانك سوزلرینه دکشدرمك یوقدر یعنی ایتدوکی
وعده لردرستدر تخلفی قبول ایتمز (ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) ایکی جهانده مژده ویرلمسی کندودر
اولو قورتلق که آنك ما فوقی اولماز (وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ) دخی کفارك سوزی سنی یا محمد غمناك
قیلمسون یعنی کفارك سنك حقنده دیدکلری سوزدن اوتری حزن چکمه (اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا) زیرا
علی التحقیق غلبه ایتمك قمو خدایه مخصوصدر (هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) کندودر انلرك کلامك
کما هو حقه ایشیدن نیتلرنده اولان اشیانی بخشی بیلن (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ
فِي الْاَرْضِ) آکاه اولك که بی شبهه کوکلرده اولان فرشته لرو یرده اولان انس وجن خدای ذو الجلالك
مملوکدرلر (وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُرَكَاءَ) وبر امر محققه تبعیت ایتمز
شول کیمسه که تکریدن اوزکه اورتاقلره عبادت ایدرلر (اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ) کماندن اوزکه بر شیه
تابع اولمازلر (وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ) وانلر بر شیء دکلدرلر الا یلان سویلرلر تکرینك ذات پاکنه
نسبت ایتدکلری اشباده (هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ) کندودر اول پروردکارکه

سزکچون کیجه‌یی قرنلق ایسو قیلدی تاکه ایچنده آرام ایده‌سز (والنهار مبصرا) وسزکچون
کوندزی روشنلك صاحبی قیلدی تاکه ایچنده امور واحوالکزی کوره‌سز (ان فی ذلك
لآیات لقوم یسمعون) تحقیقا که کیجه‌ده وکوندزی بوکونه قیلمه‌سنده اولو علامتلر وار
برکروهه که سوزی ایشدوب ایچنده تفکر ایدرلر (قالوا اتخذ الله ولدا) کفارك برکروهی
دیدیکه حق جل وعلا اوغول ایدندی (سبحانه) اوغول ایدنمکدن ذات پاکی منزه‌در
(هو الغنی) کندو هرکسدن بی نیاز اولان (له ما فی السموات وما فی الارض) کوکلرده
اولنلر ویرده اولنلر فرمان التنده‌درلر (ان عندکم من سلطان بهذا) اوغول ایدندیکنه
قنکزده اصلا بر دلیل یوقدر (اتقولون علی الله ما لا تعلمون) نیچون ایزد ذوالجلال اوزره
بیلمدیککز شیئی اطلاق ایدرسز (قل ان الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون) سویله
یا محمد تحقیقا شول کیمسنه‌لرکه ایزد ذوالجلال اوزره یالانی بغلرلر جهنمدن قورتلوب بهشت
جاودانه نائل اولمازلر (متاع فی الدنیا) ایتدکلری افترا بو جهانده برآز منفعتدر واو کفرده
اولان ریاستلرینك رواجیدر (ثم الینا مرجعهم) صکره دونمکلری بزم فرمانمزه‌در
(ثم نذیقهم العذاب الشدید) بعده انلره قتی اشکنجه‌یی داددیرورز (بما کانوا یکفرون)
قرآنه وپیغمبره ایتدکلری کفر سببیله (واتل علیهم نبأ نوح) دخی حضرت نوحك خبرینی اوزرلرینه
اوقی (اذ قال لقومه) نچن عشیرتنه دیدی (یا قوم ان کان کبر علیکم مقامی وتذکیری
بآیات الله) ای بنم عشیرتم اکر اراکزده طورمغم وتکرینك آیاتیله سزه پند ویردوکم اوزرکزه
بیوك مستثقل اولدی (فعلی الله توکلت) بن حق تعالی اوزره اعتماد ایتدم (فاجمعوا
امرکم وشرکاءکم) پس ایشکزی اوزره سز اورتاقلریکزله عزیمت ایدك (ثم لا یکن امرکم
علیکم غمة) صکره بنم خصوصمده اولان ایشکز اوزرکزه پوشیده اولمسون آنی آشکار ایدك
(ثم اقضوا الی) درعقب بکا قصد ایدیککز شیئی بنم طرفمه یتشدرك (ولا تنظرون) دخی
بکا مهلت ویرمك (فان تولیتم) پس اکر پند ونصیحتمدن یوز چویردیکز (فما سألتکم من اجر
سزدن اصلا بر اجرت ایستمدمکه یوز چویرمککزه باعث اوله (ان اجری الا علی الله
رسالتك اداسی مقابله‌سنده بنم اجرتم تکری تعالیدن اوزکه برکیمسه اوزره دکلدر (وامرت
ان اکون من المسلمین) دخی بکا فرمان اولندیکه ارباب انقیاد وطاعتدن اوله‌یم (فکذبوه
پس حضرت نوحی کندو قومی یالانجی طوتوب انك اوزره مصر اولدیلر (فنجیناه ومن معه فی الفلك

تکذیبلرندنصکره حضرت نوحی وکمیده کندوسیله اولان کسنه‌لری غرقدن قورتردق
(وجعلناهم خلائف) وانلری غرق اولنلرك برینه قائم مقاملر قیلدق (واغرقنا الذین کذبوا
بآیاتنا) وآیاتمزه تصدیق کتورمیان کسنه‌لری اغراق ایتدك (فانظر کیف کان عاقبة المنذرین
پس بقکیل نیجه اولدی مشرکلرك صوکی (ثم بعثنا من بعده رسلا) بعده حضرت نوحدنصکره
پیغمبرلر کوندردك (الی قومهم) کندو عشیرتلرینه (فجاؤهم بالبینات) پس انلره آشکارا
معجزه‌لرله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل) صکره ایمانه کلمکلری اولمدی اول
نسنه سببیله که پیغمبرلر کلمدن اول آنی تکذیب ایدرلردی یعنی اول سببیله که رسل کلمدن
اول حقا اولان شیئك تکذیبینه عادت ایدنوب اوزرینه تمرد ایتمشلردی (کذلك) نته‌که امم سالفه‌ده
تکذیب ایدنلرك کوکللری اوزره مهر اورلدی (نطبع علی قلوب المعتدین) حددن تجاوز ایدن
جماعتك کوکللری اوزره مهر اورورزکه ایمان کتورمکه موفق اولمازلر (ثم بعثنا من بعدهم) پس
مذکور اولان پیغمبرلردنصکره کوندردك (موسی وهرون الی فرعون وملائه بآیاتنا) حضرت
موسایی وبرادری حضرت هارونی مصر پادشاهنه وقومنك اشرافنه روشن معجزه‌لریمزله
(فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین) پس انك قبولندن کردنکشلك ایتدیلر وانلر کناه ایشلمسنه
معتاد برکروه ایدیلر (فلما جاءهم الحق من عندنا) پس اول وقتکه قتمزدن انلره درست سوز
کلدی یعنی اول وقتکه حضرت موسی کندولره کلوب حق سوزی دیدی واشکارا اولان معجزه‌لری
بیان ایتدی افراط عناد وتمرد ایدوب (قالوا ان هذا لسحر مبین) دیدیلر تحقیقا که کوردیکك
اشیا بر آشکارا جادولقدر (قال موسی اتقولون للحق) حضرت موسی انلره دیدیکه ایا طوغری
اولان شیئه اوتری سحردر دیرسز (لما جاءکم) قچن سزه کلدی (اسحر هذا) نیجه بوکونه
شیء جادولق اولور (ولا یفلح الساحرون) وحال بوکه جادولق ایدنلر مقصد اعلایه
یتشمزلر (قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا) کفره دیدیلر ای موسی یاسن بزه کلدك
تاکه بزی دونده‌ره‌سن اول شیدنکه پدرلریمزی اوزرینه بولدق (وتکون لکما الکبریاء فی الارض
وتاکه سکا وبرادریکه پادشاهلق اوله روی زمینده (وما نحن لکما بمؤمنین) وبز سکا وقرنداشکه
ایمان کتوریجیلر دکلز (وقال فرعون ائتونی بکل ساحر علیم) دخی فرعون اتباعنه دیدیکه فن سحرده
هر استاد جادویی بکا کتورك تاکه موسی ایله معارضه ایده (فلما جاء السحرة قال لهم موسی
القوا ما انتم ملقون) پس اول وقتکه جادولر کلدیلر حضرت موسی انلره دیدی اول نسنه‌که

صالمق ایسترسز صالك (فلما القوا) پس چن كه صالدیلر (قال موسى ما جئتم به السحر)
حضرت موسى دیدی شول شئ كه سز انكله كلدیكز كندودر جادولق نه اول شئ كه فرعون انی
سحر تسمیه ایتدی (ان الله سیبطله) بی شبهه كه حق جل وعلا كتوردیكز سحری یقینده باطل
قیلا (ان الله لا یصلح عمل المفسدین) تحقیقا كه ایزد ذو الجلال یرمازایشلیانلرك ایشنه
تقویه وثبات ویرمز (ویحق الله الحق بكلماته) دخی تكری تعالى فرمانیله طوغرینی ثابت قیلار
(ولو كره المجرمون) واكر اهل كفر آنك ثابت اولمسین ایستمزلر (فما آمن لموسى الا ذریة من قومه)
پس ابتدا امرده حضرت موسىیه ایمان كتورمدیلر الا كندو عشیرتندن بر مقدار اوشاقلر
واو بوكونه اولمشدیكه چن حضرت موسى مدین شهرندن مصره كلدی بنی اسرائیلی طریق
حقه دعوت ایدوب اكابر واختیارلری دعوتنه اجابت ایتمدیلر انجق كنج یكتلردن بر مقدار
یكتلر دعوتنه اجابت ایتدیلر (على خوف من فرعون وملائهم) با وجود كه مصر پادشاهندن
وكندو اكابرلرندن قورقولری وار ایدی (ان یفتنهم) كه كندولره بر اشكنجه ایده (وان
فرعون لعال في الارض) وتحقیقا كه فرعون روی زمینده غلبه صاحبیدر (وانه لمن المسرفین)
وبی شبهه كیم اول خبیث تكبر وتجبرده حدودی تجاوز ایدنلردندر بر مرتبه ده كه ربوبیتی
دعوی ایتدی (وقال موسى) دخی چن حضرت موسى ایمانه كلانلرك فرعوندن خوفلرك
مشاهده ایتدی دیدی (یا قوم ان كنتم آمنتم بالله فعلیه توكلوا) ای بنم عشیرتم اكر خدانك
وحدانیتنه تصدیق كتوردیكز آنك اوزره اعتماد ایدك (ان كنتم مسلمین) اكر خدانك
فرمانینه مطیع ومنقادلر ایدیكز (فقالوا على الله توكلنا) پس قومی دیدیلر ایزد ذو الجلال اوزره
اعتماد ایتدك (ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین) ای بزی پرورده ایدن قادر مختار ستمكار
اولان كروهه بزی محل عذاب ایتمه یعنی انلری اوزریمزه مسلط ایتمه تا كه بزه اشكنجه ایتمیه لر
(ونجنا برحمتك من القوم الكافرین) وسكا مخصوص اولان مهربانلكله كفار كروهندن بزی
قورتر (واوحینا الى موسى واخیه) دخی حضرت موسایه وبرادرینه فرشته ایله خبر صالدق كه
(ان تبوءا لقومكما بمصر بیوتا) عشیرتكز ایچون مصر شهرنده خانه لر ایدنوك كه انلر ایچنده سكنی
ایدوب عبادت ایچون انلره رجوع ایده لر (واجعلوا بیوتكم قبلة) وسن وبرادرك وعشیرتكز
ایدندیكیكز خانه لری كعبه سمتنه موجه قیلك (واقیموا الصلوة) وانك ایچنده نمازی قیلك
تا كه كفار سزی كوروب ندا ایتمیه لر (وبشر المؤمنین) واهل ایمانه مژده ویر دنیاده نصرتله واخرتده

جنتله (وقال موسى ربنا انك آتیت فرعون وملأه زینة واموالا في الحیوة الدنیا) دخی حضرت موسى
دیدی ای خداوندیمز على التحقیق سن فرعونه وتوابعنه آراسته لك آلاتی ومالك انواعن ویردك
(ربنا لیضلوا عن سبیلك) ای پروردكارمز انلره اول نعمتلری ویردك تا كه قوللریكی عبادتك
طریقندن منع ایده لر (ربنا اطمس على اموالهم) ای بزی پرورده ایدن ایزد متعال ماللری اوزره
محوی مسلط ایت تا كه هیچ اثری قالمیه (واشدد على قلوبهم) وقساوتی كوكللری اوزره
حواله قیل تا كه ایمانك قبولنه منشرح اولمیه لر (فلا یؤمنوا حتى یروا العذاب الالیم)
كه انلر ایمانه كلمزلر دردناك اشكنجه یی مشاهده لری اولمینجه (قال قد اجیبت دعوتكما) حق جل
وعلا بیوردی تحقیقا كه ایكیكزك دعاسی حیز قبوله كچدی چون حضرت موسى دعا ایدوب
حضرت هرون آمین دیردی حق سبحانه وتعالى خطابی ایكسنه موجه قیلدی (فاستقیما ولا
تتبعان سبیل الذین لا یعلمون) پس اولدیغكز حال اوزره ثابت اولك وارباب دانش اولمیانلرك
طریقنه تابع اولمك (وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر) ویعقوب اوشاقلرك دریایی كچمشلر
قیلدق بو اسلوب ایله كه دریادن اون ایكی قوری یول آچوب عبورلرنده كندولرك حفظ
ایتدی تا كه دریانك قارشوسنه ایرشدیلر (فاتبعهم فرعون وجنوده بغیا وعدوا)
پس فرعون ولشكری ستم وتعدی ایتمك ایچون انلره ایرشدی كوردیلر كه حضرت موسى
بنی اسرائیلی بر غفلت محلنده مصر شهرندن چیقاردی فرعون آكاه اولیجق لشكریله آردلرینه
دوشوب كندولره بر محلده ایرشدیكه دریانك اوبر طرفنه چقمشلردی وكچدكلری یوللر
باقیدی درعقب فرعون ولشكری اول یوللرده سلوك ایتدیلر اول محله دك كه ایلرو اولانلر
چیقمق ایستدیلر وكیروده اولانلر دریایه كیردیلر امر حقله دریا كندولرك قیلدی
(حتى اذا ادركه الغرق) اول محله دك كه صوده بوغلق كندویه لاحق اولدقده (قال آمنت
انه لا اله الا الذی آمنت به بنوا اسرائیل) دیدی ایمان كتوردم كیم على التحقیق شان بودر كه
وجودده عبادته مستحق بر معبود یوقدر الا اول معبود كه بنی اسرائیل آكا ایمان كتوردیلر
(وانا من المسلمین) وبن مطیع ومنقاد اولنلردنم بو كلامدن صكره طرف حقدن كندویه
جواب ویرلدیكه (الآن وقد عصیت قبل) شمدیمی ایمانه كلورسن وحالبوكه بوندن اسبق
جمله عمركی كفر وعصیانله كچردك (وكنت من المفسدین) ویر یوزنده بدلك ایدنلردن ایدك
ازغون ایدك وخلقی دخی ایمانه كلمكدن منع ایدردك (فالیوم ننجیك ببدنك) پس بو كون

کوزه که مقارن اولدیغنده سنی دریانک دبندن چیقاروب صویک یوزی اوزره قیلورز (لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً) تا که سندن صکره قالانلره براولو علامت اوله سن وانلردن مراد بنی اسرائلدر زیرا فرعونک عظمت وشوکتی طبیعتلرنده اول قدر تأثیر ایتمشدیکه هلاک اولمسین خیال ایتمزلردی بر حدده دک که حضرت موسی کندولره فرعونک هلاک کندن خبر ویردیکی تصدیق ایتمدیلر تا که بولکری اوزره صویک کنارنده لشنی مشاهده ایتدیلر (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ) وتحقیقا که خلقدن چوق کیمسه وار که نشانلریمزدن بیخبردرلر اصلا ایچنده تفکر ایدوب اعتبار المزلر (وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي اِسْرَائِيلَ) وبی شبهه کیم اولاد یعقوبه مکان ویردک (مُبَوَّأَ صِدْقٍ) بر کوزل یورد اوشام شریفک ومصرک زمیننده در (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) ولذتلو اشیادن کندولره روزی قیلدق (فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) پس امور دینیه ده اختلاف ایتمدیلر توراتی اوقیوب احکامنی بیلینجه (اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) تحقیقا کیم پروردکارک انلرنده حکومت ایدر روز قیامتده (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) اول نسنه ده که ایچنده اختلاف ایدرلردی (فَاِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ) پس اکر علی سبیل الفرض والتقدیر قصص واحکامدن سکا ایندردیکمز شیدن بر کمانه دوشمش ایدک (فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ) پس صور شول کیمسه لره دنکه سندن اسبق کتابی اوقورلردی (لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) قسم اولسون که سکا اشکارا درستلک کلدی پروردکارکدن (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس البته شک ایدنلردن اولمه اصح اقوال اوزره که بو کونا خطابلر صورتا سرور کائناته در ولیکن مراد امتدر حضرت صلی الله علیه وسلم کندویه منزل اولان شیده شک ایتمکدن معصوم ومحفوظدر وبو مقوله دندر دخی بو آیت (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ) والبته خدانک آیاتنه تکذیب ایدنلردن اولمه (فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) که اوتوزنلردن اولورسن (اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) تحقیقا شول کیمسه لر که پروردکارکک سوزی اوزرلرینه ثابت اولدیکه کفر اوزره مرده اولوب عذابده مخلد اوله لر (لَا يُؤْمِنُونَ) انلر ایمانه کلمزلر (وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ) واکر کندولره هر آیت کلورسه (حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ) دردلی اشکنجه یه مشاهده لری اولنجه (فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا اِيمَانُهَا) پس اولمدیکه بر کویک خلقی عذابک علاماتک مشاهده ایلدیکجه ایمانه کلوب کندولره ایمانلری برایدی (اِلَّا قَوْمَ يُونُسَ) مکر حضرت یونس جماعتی (لَمَّا آمَنُوا) کیم عذابک علاماتک مشاهده ایدوب ایمانه کلدکلرنده (كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) کندولردن رسوالق اشکنجه سن

قالدردق یقین اولان زنده کانیلکده (وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلَى حِينٍ) وانلری بر مدته دک برخوردار ایتدک کتوردیلر که حق جل وعلا حضرت یونس علیه السلامی موصل زمیننده دوشن ینوی شهرینک خلقنه مرسل قیلوب کندولرک توحید واحکام شرعیه یه دعوت ایلدی سوزک قبول ایتمیوب تکذیب ایتدیلر حضرت یونس انلردن بو حالی مشاهده ایلدیکجک اوچکونه دک عذابک کلمسیله کندولرک موعود قیلوب شهرندن نطشره اولدی وقت موعود حلول ایلدیکجه بر آتشلو قره بولود پیدا اولوب شهرک ینوی قبلدی انلردن بر عظیم خوف پیکوب حضرت یونسک صدقی کندولره نمایان اولدی پس آنی طلب ایتدیلر تا که کندویه تصدیق کتوروب دعاسیله بو بلای آسمانی شهرلرندن دور اوله کندوبی بولمدیلر ریشلری دیدکی ای قوم یونس غائب ایسه خداسی حاضردر همان باشلرینه بلاسلر چکوب صحرایه کندولر وشاقلریله طوارلریله چیقوب اخلاص ایله جناب ذوالجلاله دعایه توجه ایتدیلر حق جل وعلا کندولره رحم ایدوب اول عذابی قالدردی واو یوم عاشوراده جمعه کوننده واقع اولمشدی (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا) واکر پروردکارک ایستسیدی یر یوزنده اولانلر جمله لری قموا ایمانه کلورلردی که هیچ انلردن بر فرد تخلف ایدوب مخالفت اولمزدی (اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ) پس سنمی خلقی اکراه ایده بیلورسن نکری تعالی ایستمدوکی نسنه یه (حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) تا که اهل ایمان اوله لر (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) وبر جانه ممکن دکل ایدیکه ایمان کتوره مکر خدانک ارادتیله (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) وعذابی قیلور شول کیمسه لر اوزره که آیات وبرهانیه تأمل ایتمزلر (قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) سویله تأمل ایدوب بقک کوکلرده ویرده نه کونا اشیا وار وعجائب مخلوقاتدن (وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) وعلاماتک کورمسی وقورقوا فاده ایدن سوزک ایشتمسی بر شی دفع ایتمز بر کروهدنکه ایمانه کلمزلر (فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ) پس بو مشرکلر بر شیئه منتظرمی کلدیلر الا کندولردن اسبق اولانلرک وقعه لری کبی (قُلْ فَانْتَظِرُوا) سویله پس سزه ایریشجک عذابه منتظر اولک (اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ) کبی شبهه بن سزکله انتظار ایدنلردنم (ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا) انلره عذاب نازل اولدقدنصکره پیغمبرلریمزه وایمانه کلانلره نجات ویرورز (كَذٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ) نته که رسل واتباعن قورتاردق یچون اهل شرکی اهلاک ایدرز محمد المصطفی یه واصحابنه البته نجات ویرورز (قُلْ يَا اَيُّهَا النَّاسُ) سویله ای مکه خلقی اولانکسه لر (اِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي) اکر دینمک صحتندن بر کمانه دوشمش ایسه کز

فلا اعبد الذين تعبدون من دون الله) عبادت ايتم سزلرك سزلرك تكريدن اوزكه كند ولرك
عبادت ايدرسز (ولكن اعبد الله الذى يتوفيكم) ولكن جانلريكزى الان تكريه عبادت ايدرم
(وامرت ان اكون من المؤمنين) وسويله اهل ايماندن اولمغه مأمور اولدم (وان اقم وجهك للدين
حنيفا) دخى بكا فرمان اولديكه دين ايچون عملى خالص قيل اديان باطله دن دين اسلامه مائل اولديغم
حالده (ولا تكونن من المشركين) دخى بكا امر اولنديكه خدايه اورتاق قيلانلردن اولميه سن
(ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك) و تكريدن اوزكه سكا نفع ايتميان و ضرر يتشدرميان
شيئه عبادت ايتمه (فان فعلت) كه اكر عبادت ايدرسك (فانك اذا من الظالمين) بلاشبهه سن
اول محل ستمكارلردن اولورسن (وان يمسسك الله بضر) واكر حق سبحانه وتعالى سكا برزيان
دكدرر (فلا كاشف له الا هو) كندوسندن اوزكه بركمسه انى دفع ايديجى دكلدر (وان
يردك بخير) واكرسكا برايولك يتشدرمسين قصد ايدر (فلا راد لفضله) ويردوكى
احسانه منع ايديجى بولنمز (يصيب به من يشاء من عباده) انى ايصال ايدر ايستدوكى
كمسنه يه قوللرندن (وهو الغفور الرحيم) وكندودر غايتله كناهى ستر ايدوب انواع نعمله
قوللرك اسركيان پس طاعتله رحمتك فيضنه تعرض ايدك ومعصيت سببيله مغفرتندن
نا اميد اولمك (قل يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم) سويله اى آدميلر تحقيقا كه تكريدن
سزه درستلك يعنى قرآن عظيم الشان كلدى (فمن اهتدى فانما يهتدى لنفسه) پس هر
كيمسه كه ايمان وطاعتله يول بولدى بوندن اوزكه برشئ يوقدركه آنك نفعى كندو جانينه
اولور (ومن ضل فانما يضل عليها) وهركيمسه كه كفر و تكذيب ايله آزدى آزمغك وبالى يالكز
نفسى اوزره يوكلندرر (وما انا عليكم بوكيل) وبن اوزريكزه نكهبان دكلم (واتبع ما يوحى
اليك) دخى فرشته ايله سكا كونده ريلان شيئه ييرو اول (واصبر) وخلقى طريق حقه دعوت
ايتمكده اذيتلرك تحمل ايت (حتى يحكم الله) ايزد جل جلاله سكا ياردم اولنمغه حكم ايدنجه (وهو
خير الحاكمين) وكندودر حكم ايدنلرك يكركى زيرا حكمنده هركز خطا متصور اولماز والله تعالى اعلم

سورة هود مكية وهى مائة وثلاث وعشرون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(الر) حق جل وعلا كندو مقصدينى اعلمدر (كتاب احكمت آياته) بو بر كتابدركه آيات دلائل وحجتلرله
محكم اولدى (ثم فصلت) صكره اول آيات قوللر محتاج اولدقلرى اشيا ايله مبين قيلندى

من لدن حكيم خبير) بر درست حكم ايديجى جميع احواله دانا قتندن (الا تعبدوا الا الله) تكرينك
عبادتندن اوزكه اولان عبادتى ترك ايدك (انني لكم منه نذير وبشير) تحقيقا كه بن سزه
آنك طرفندن عقابله قورقوديجى يم و ثوابله مژده ويريجى يم (وان استغفروا ربكم) دخى
پروردكاركزدن مغفرتك طلب ايتمكه سعى ايدك (ثم توبوا اليه) صكره معاصيدن فراغت
ايتمكله حضور عزتنه رجوع ايدك (يمتعكم) سزى برخوردار ايدر (متاعا حسنا) بركوزل
برخوردارلق (الى اجل مسمى) بر معين مدته دك واو كندولره معين اولان مدت عمردر
(ويؤت كل ذى فضل فضله) وهر ايولك ايه سى اولانه ايولكنك ثوابك ويرر (وان تولوا فانى
اخاف عليكم عذاب يوم كبير) واكر توحيددن يوز چويررسز لى شبهه كه بن براولو كونك
اشكنجه سندن اوزريكزه قورقرم (الى الله مرجعكم) دونمككز ايزد ذو الجلالك حكمنه در (وهو
على كل شئ قدير) وكندوسى هر نسنه اوزره توانادر پس سزى اسند عقوبتله تعذيب ايتمكه
قادردر كوردكلركه مشركلرك بركروهى حضرتك عداوتنه كوكل بغلمشلر دى و براى مصلحت
لسانلريله آنى اشكارا ايتمزلردى بركون برى برينه ديدى هركاه كه بز پرده لرمزى صالوروز وكندومزى
طونلرله اورترز و سينه لرمزى محمدك عداوتى اوزره بغلرز محمد آنى بيلور حق سبحانه وتعالى
بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (الا انهم يثنون صدورهم) آكاه اولك مشركلر كفر اوزره و محمدك
عداوتى اوزره سينه لرين ميل ايتدررلر يعنى آنك عداوتنى سينه لرنده صاقلرلر (ليستخفوا
منه) تا كه خدادن سرلرينى كيزليوب پيغمبرك واهل ايمانى اندن آكاه ايتميه (الا حين يستغشون
ثيابهم) بيلك كيم اول محل كه طونلريله اورتنورلر (يعلم ما يسرون وما يعلنون) حق جل
وعلا سينه لرنده صاقلدقلرى اسرارى ولسانلريله اشكارا قيلدقلرى سوزى بيلور (انه
عليم بذات الصدور) بى شبهه كيم ايزد جل وعلا سينه لر ايه سى اولان اسراره دانادر ۞
(وما من دابة فى الارض الا على الله رزقها) و يريوزى اوزره هيچ برحيوان يوقدر الا كه آنك
يجنيجك نسنه سى تكرى تعالى اوزره در (ويعلم مستقرها ومستودعها) وانك حيوتنده
قراركاهك وبعد الممات انك مكافاتن بيلور (كل فى كتاب مبين) جمله مذكور اولان دواب
وارزاق ومستقر ومستودع برروشن كتابده مثبتدر واو لوح محفوظدر (وهو الذى خلق
السموات والارض) وكندودر شول پروردكاركه كوكلرو يرى وانلرك ايچنده اولان اشيايى
ياراتدى (فى ستة ايام) التى كون مقدارنده (وكان عرشه على الماء) وانلرى ياراتمدن اشبق

عرشی صو اوزرنده بولندی (لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً) خلق لفظنه متعلقدر یعنی انلری
براتدی تاکه معلوم اوله قنغکز یکرکدر عملجهتندن (وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ)
قسم اولسونکه اکر انلره دیرسن علی التحقیق سز زنده قیلنوب کوندرلمش قیلنورسز اولومدنصکره
(لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) البته کفر ایدنلر دیرلر بعث خصوصنده
سویلنان سوز دکلدر الا براشکارا جادولق (وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰى اُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ)
وبی شبهه اکر موعود اولدقلری عذابی کندولردن تأخیر ایدرز او قاتدن برصایلمش آز
جمعیته دك یعنی برمعلوم وقته دك (لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ) البته استهزا یوزندن دیرلر قنغی
شیء عذابك وقوعنی دفع ایدر (اَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ) آکاه اولك کیم اولکون عذاب کندولره
کلور (لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ) کندولردن دفع اولنماز (وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ)
وکندولره محیط اولدی اول شیئك سزاسی که انکله استهزا ایدرلردی (وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ
مِنَّا رَحْمَةً) دخی قسم اولسونکه اکر آدم اوغلنه بزدن برنعمتك چاشنسین ویرسك (ثُمَّ نَزَعْنَاهَا
مِنْهُ) صکره آنی اندن سلب ایتسك (اِنَّهُ لَيَؤُسٌ كَفُورٌ) بی شبهه کیم او قلت صبرندن غایتله
برنا امید کچمش نعمتلری قتی پوشیده قلیجیدر (وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ) دخی علی التحقیق اکر آکا برایولك
لذتن دادررز (بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ) برزحمتدن صکره که کندویه دکمشدی (لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ
السَّيِّئَاتُ عَنِّي) البته دیر یمان اولان اشیا بندن کتدی (اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ) بی شبهه کیم انسان
کندویه کلان نعمتله شادمان ومغرور اولوب خلق اوزره غایتله فخر ایدیجیدر که اول شادلق
وفخر سببیله اول نعمتك شکرین ادا ایتمکدن معطل اولور (اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
لیکن شول کیمسه لرکه بلالر اوزره صبر ایدوب وکلهجك نعمتلرین شکرین ادا ایتمك ایچون
کوزل اعمال ایشلدیلر (اُولٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ) اولکروه که صبر وشکر صفتیله موصوفمدرلر
کندولره درکناهلرك یارلغنسی واولو اجرت (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ) پس منتظرمیدرکه
سن ترك ایدیجی سن سکا ارسال اولنان شیئك بر مقدارین بیلنمك کرککیم متوقع اولان نسنه نك
حصولی لازم دکلدرکه زیرا پیغمبرلر وحیی تبلیغ ایتمکده معصومدرلر (وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ)
دخی کوکسك انکله طار اولمشدر اندن اوتریکه (اَنْ يَقُولُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ) قورقوسندن بولو
نیچون اوزرینه برکنج اینمدیکه اندن انفاق ایدوب خلق آنك سببیله کندویه تابع اوله لر (اَوْ جَاءَ
مَعَهُ مَلَكٌ) یا نیچون کندوسیله برفرشته کلمدیکه نبوتنه شاهد اوله (اِنَّمَا اَنْتَ نَذِيرٌ) بوندن

اوزکه برنسنه یوقدرکه سکا ارسال اولنان نسنه ایله سن قورقودیجی سن (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ)
وحق جل وعلا هرنسنه اوزره نگهباندر پس سن اوزرینه اعتماد ایت که کندوسی انلرك احوالنی
بخشی بیلور واقوال وافعاللرینه کوره انلره مکافات ایدر (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ) بلکیم سکا وحی
اولنان شیئدن اوتری دیرلر آنی محمد المصطفی کندو نفسندن پیدا ایدوب سویلدی (قُلْ فَأْتُوا
بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ) پس کندو نفسکزدن پیدا اولنمش اون سوره کتورك (وَادْعُوا
مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) وآنك ایجاد ایتمسیچون تکریدن اوزکه هرکیمك احضارینه قادرسز
چیغرك تاکه سزه یاردم ایدهلر (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر کرچك سویلیجیلردیکزکه بنم کتوردوکم
سوزی افترادر (فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ) پس اکر کندولر دعوت ایتدیککز شیئك کتورمسنه سزه
اجابت ایتمزلر (فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ) پس بیلك کیم قرآن ایندرلمکدن الا خدانك بیلکیسنه
مقارن اولدیغی حالده (وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) دخی بیلك کیم علی التحقیق شان بودرکه وجودده
اللّٰهدن غیری بردرست معبود یوقدر (فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) پس حجت قاطعه نمایان اولدقدن
صکره سز حقه مطیع ومنقاد اولورمیسز (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) هرکروه که یقین
زندکانیلکی وآنك آرایشنی ایستردی (نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا) اعماللرینك جزاسنی کندولره
ایصال ایدرز حیوة دنیویهده یعنی برکروه که داردنیاده صدقه وطاعت ایدوب آنك جزاسنی
داردنیاده توقع ایدرلر آنك جزاسی داردنیاده کندولره ویریلور (وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ) وحالبوکه
انلر داردنیاده اعماللری جزاسنه برنسنه نقصان اولنمزلر (اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا
النَّارُ) انلر شول کیمسه لردرکه کندولره اوبرجهانده جهنم آتشندن اوزکه برنسنه یوقدر
(وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا) ودنیاده ایشلدکلری اشیا تباه اولدی اول جهتدنکه آخرتده براثری ظاهر اولمدی
(وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وایشلدکلری نسنه نك اصلی یوقدر زیرا کرکی اوزره ایشلمدیلر (اَفَمَنْ كَانَ
عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ) یا پس برکیمسه که پروردکارندن نصدور ایتمش بردلیل اوزره اولوب که
کندوبی حق اوزره دلالت ایدر آنك کبیدرکه دنیای دنیه نك متاعنه طالب اوله یعنی
آخرته طالب اولان دنیایه طالب اولان کبی دکلدر وبو بینه دن مراد دلیل عقلیدر (وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ) واول
دلیل عقلینك عقبنجه تکریدن برطانق اوله که حق اوزره اولدیغنه شهادت ایدر وبو شاهددن
مراد قرآن عظیم الشاندر (وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسٰى) دخی قرآندن اسبق حضرت موسانك کتابی
یعنی توریة دخی دلیل عقلینك عقبنجه درکه کندوبی تصدیق ایدر (اِمَامًا وَرَحْمَةً) امور دینیه

رهنما واوزرلرینه منزل اولان کمسنه لره رحمت اولدیغی حالده (اولئك) ولکروه که ارباب بینه وشاهددرلر (یؤمنون به) قرآنه تصدیق کتوردرلر (ومن یکفر به من الاحزاب) وهرکیم اکا کفر ایلدی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك عداوتنه بیل بغلیان کروهلردن (فالنار موعده) انك محل وعده سی دوزخدر یعنی لامحالة اکا داخل اولور (فلا تك فی مریة منه) پس بو وعده نك وقوعندن بر تردده وکمانده اولمه کیم والبتّه اولملیدر (انه الحق من ربك) تحقیقاکه قرآن عظیم الشان پروردکارکدن اولان درستلکدراندن اوزکه برنسنه دکلدر (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون) ولیکن خلقك چوغی فکرت تأمللرندن اوتری آنك محقولدیغنی تصدیق ایتمزلر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) وکیمدر زیاده ستم صاحبی شول کمسنه دنکه تکری تعالی اوزره یلان بغلدیکه ایندرمدوکی شیئی ذات باهر الصفاتنه اسناد ایلدی (اولئك یعرضون علی ربهم) ولکروه که مفتریدرلر قیامت کوننده پروردکارلری اوزره عرض اولنورلر (ویقول الاشهاد) وفرشته لردن وپیغمبرلردن شاهدلر انلر دیرلر (هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم) بونلر شول کمسنه لردرکه خداوندلری اوزره یلان دیدیلر (الا لعنة الله علی الظالمین) آکاه اولك کیم خدانك لعنتی ستم ایدنلر اوزره در (الذین یصدون عن سبیل الله) شول ستم ایدنلرکه خدانك یولندن خلقی منع ایدرلر (ویبغونها عوجا) واکا اکریلك طلب ایدرلر (وهم بالآخرة هم کافرون) وحالبوکه انلر اوبرجهانك موجود اولمسنه کندولر کافردرلر (اولئك لم یکونوا معجزین فی الارض) انلرکه آخرتی انکار ایدرلر ممکن دکل ایدیکه یریوزنده خدانك عذابلرندن عاجز ایدرلر (وما کان لهم من دون الله من اولیاء) واولمازدیکه انلره خدادن اوزکه هیچ بر دوستلر اوله (یضاعف لهم العذاب) شکنجه انلره ایکی قات اولور (ما کانوا یستطیعون السمع) حق سوزدن کمال نفرتلری وغفلت ایتمکه کوجلری یوق ایدی (وما کانوا یبصرون) وتکرینك آیاتندن کورلق اظهار ایتدکلرندن اوتری عیانا مشاهده اولان آیاتی کورمزلردی (اولئك الذین خسروا انفسهم) ولکروه که نه ایشیدرلر ونه کوررلر شول کمسنه لردرکه کندو جانلرینی اوتوزدیلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وبتلردن وشفاعتلردن افترا ایتدکلری اشیا کندولردن کمراه اولدی (لاجرم انهم فی الآخرة هم الاخسرون) بی شك وشبهه کیم علی التحقیق انلر اوبرسرایده کندولر غایتله اوتوزنلردر (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات) تحقیقا شول کمسنه لرکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر (واخبتوا الی ربهم) وپروردکارلرینك یادیله اطمئنان ایدوب آرام ایتدیلر (اولئك اصحاب الجنة) انلردر بهشتك ملازملری (هم فیها خالدون) کندولر انده همیشه

اقامت ایدیجیلر (مثل الفریقین) ایکی کروهك یعنی مؤمن وکافر مقوله سنك صفتی (کالاعمی والاصم) کوروصاغر کبی (والبصیر والسمیع) وکوزلری آچق وبخشی ایشیدیجی کبی (هل یستویان مثلا) بو ایکی کروه صفت جهتندن برابر اولورمی (افلا تذکرون) پس نیچون بو تشبیهلری تعقل ایدوب اندن بر پند ونصیحت المزسز (ولقد ارسلنا نوحا الی قومه) دخی تحقیقا کیم حضرت نوحی کندو عشیرتنه مرسل قیلدق (انی لکم نذیر) انلره دیدی علی التحقیق بن سزه بر قورقودیریجیم (مبین) سزه بیان ایدیجیم آنی کیم (ان لا تعبدوا الا الله) تکریدن اوزکه برکمسنه طپنمیه سز (انی اخاف علیکم عذاب یوم الیم) بی شبهه کیم اوزریکزه قورقرم بر دردلو کونك اشکنجه سندن (فقال الملأ الذین کفروا من قومه) پس عشیرتندن کفر ایدن اکابر دیدیلر (ما نراك الا بشرا مثلنا) سنی کورمزز الا بزم کبی بر نسان (وما نراك اتبعك الا الذین هم اراذلنا) وسنی کورمزز که برکمسنه سکا اتباع ایتدی مکر شول کمسنه لرکه کندولر بزم الچقرکزدرلر (بادی الرأی) ظاهر رأیده یعنی نفس الامرده واصل اولمدقلرندن اول بی تفکر وتأمل سکا تابع اولدیلر (وما نری لکم علینا من فضل) وسزه کورمزز اوزریمزه هیچ بر ارتقلق (بل نظنکم کاذبین) بلکه سنی دعوای نبوتکده وسکا تابع اولانلری سنی تصدیق ایتملرنده یلانجیلر کمان ایدرز (قال یا قوم ارأیتم ان کنت علی بینة من ربی) حضرت نوح دیدیکه ای بنم کروهم بکا خبر ویرك اکر پروردکارمدن بکا بر اشکار دلیل اوزره اولورسم (وآتانی رحمة من عنده) وکندو قتندن بکا بر احسان ویردیسه (فعمیت علیکم) پس اول دلیل اوزریکزه پوشیده قلندی (انلزمکموها) آنك قبولنی سزه لازم قیلارمیوز (وانتم لها کارهون) وحالبوکه سز آنی اکراه ایتمش سز (ویا قوم لا اسألکم علیه مالا) دخی ای بنم جماعتم رسالتك تبلیغی اوزره سزدن بر اجرت ایستم (ان اجری الا علی الله) بنم اجرم برکمسنه اوزره دکلدر الا تکری تعالی اوزره کتوردیلرکه اکابر قوم نوح حضرت نوحه دیرلردیکه فقرایی مجلسکدن دور قیل تاکه سنکله اوتوروب قالقه لم حضرت نوح انلره بوکونه جواب ویردیکه نته کیم حق تعالی بیوردی (وما انا بطارد الذین آمنوا) وبن قاویجی دکلم ایمانه کلانلری (انهم ملاقوا ربهم) علی التحقیق انلر پروردکارلریله ملاقات ایدیجیلردر (ولکنی اریکم قوما تجهلون) ولیکن بن سزی کوروم برکروه که دانشکز یوقدر (ویا قوم من ینصرنی من الله) وای بنم جماعتم خدانك خشمندن بکا کیم حمایت ایدوب آنی بندن دفع ایدر (ان طردتهم) انلری قاورسم (افلا تذکرون) پس نیچون پند ونصیحتی قبول ایتمزسز تاکه بیله سز انلرك قاورمسین التماس ایتمك بر معقول ایش دکلدر

(وَلَا اَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللّٰهِ) دخی سزه سویلمم كه قسمت درخدانك خزینه لری تا كه سزه بودیمك
دوشركيم اوز دیمزه سنك برفضلك یوقدر (وَلَا اَعْلَمُ الْغَيْبَ) دخی سزه سویلمم كه پوشیده اولان
اشیائی بیلوردم تاكه بیله یم بونلر بكا بادی الرأیده متابعت ایتدیلر (وَلَا اَقُولُ اِنِّي مَلَكٌ) دخی
سزه دیمم كیم علی التحقيق بن فرشته یم كه سزه اول سوز لائق اوله كیم دیه سز بز سنی بشر مقوله سندن
بیلورز (وَلَا اَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي اَعْيُنُكُمْ) دخی سویلمم شول كیمسه لردن اوتریكه كوزلریكز انلری حقیر
طوتر (لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًا) حق جل وعلا انلره بر ایولك ویرمز (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِي اَنْفُسِهِمْ) ایزد جل
جلاله هركسدن داناتردر انلرك طبعلرینه اولان اشیایه واكر ذكر ایتدوكم اشیانك بریسین ادعا
ایدرسم (اِنِّي اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ) تحقیقا كه بن اومحل ستمكارلرك زمره سندن اولورم (قَالُوا يَا نُوحُ
قَدْ جَادَلْتَنَا) حضرت نوحك قومی كندویه جواب ویروب دیدیلر ای نوح تحقیقا كه سن بزمله خصومت
ایتدك (فَاَكْثَرْتَ جِدَالَنَا) پس خصومتمزی چوق ایتدك (فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا) بوندنصكره عذابدن
بزه وعده ویردوكك نسنه یی بزه كتور (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) اكر ارباب صدقدن ایدك (قَالَ اِنَّمَا
يَاْتِيكُمْ بِهِ اللّٰهُ اِنْ شَاءَ) حضرت نوح دیدی بوندن غیری بر نسنه یوقدركه حق تعالی سزه آنی
كتوررایسترسه (وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) وسز تكری یی عاجز ایدیجی دكلسز سزه ایدجك شیدن
(وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي) وبنم پند ویرمكم سزه فائده ویرمز (اِنْ اَرَدْتُ اَنْ اَنْصَحَ لَكُمْ) ایستدم ایسه كیم
سزه پند ویره یم (اِنْ كَانَ اللّٰهُ يُرِيدُ اَنْ يُغْوِيَكُمْ) اكر ایزد ذو الجلال كمراه اولمغكزی ایستر یعنی
حق سبحانه وتعالی ازغونلغكزی ایسترسه بن سزه نصیحت ایدرسم نصیحتم سزه فائده
ویرمز (هُوَ رَبُّكُمْ) كندودر سزی ایجاد ایدن پس ایستدوكی كبی سزه تصرف ایدر (وَاِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ) وكندو فرمانه دونمش قیلنورسز اندنصكره ایتدوككز ایشلر اوزره سزه مكافات
ایدر (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) بلكه كفره دیرلركیم حضرت نوح كندویه وحی كلمسین كندو نفسندن
اختراع ایتدی (قُلْ اِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ اِجْرَامِي) سویله آنی افترا ایتدم ایسه كناهمك وبالی اوزریمه در
(وَاَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ) وبن ایتدیككز كناهلردن بیزارم (وَاُوحِيَ اِلَى نُوحٍ) دخی حضرت نوحه
وحی اولندیكه (اَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ اِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ) علی التحقيق شان بودركه جماعتكدن
بركیمسه ایمانه كلمز الا اول كیمسه كه سنی تصدیق ایتدی (فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) پس
ایشلدكلری ایشدن اوتری غمناك اولمه (وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا) وكمی یی ایشله
بزم محافظه مزله وكیفیت ایشلمسنده وحی ایتمكمزه مقارن اولدیغی حالده (وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ

ظَلَمُوا) دخی ستم ایدنلرك خصوصنده بكا مراجعت ایدوب عذابك دفعنی طلب ایتمه (اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ)
كیم علی التحقيق انلر صوده بوغلمش قیلنورلر (وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ) دخی حضرت نوح كمی یی ایشلردی (وَكُلَّمَا
مَرَّ عَلَيْهِ مَلَاٌ مِنْ قَوْمِهِ) وهركاه كه اوزرینه كندو جماعتندن بر كروه اشراف كچردی (سَخِرُوا مِنْهُ)
كمی یی ایشلدوكندن اوتری كندویه استهزا ایدوب دیرلردی پیغمبرلكدنصكره نجار اولدك (قَالَ اِنْ
تَسْخَرُوا مِنَّا) حضرت نوح انلره جواب ویروب دیردیكه اكر سز بزم ایشمزدن مسخره ایدرسز (فَاِنَّا نَسْخَرُ
مِنْكُمْ) بی شبهه كیم بز سزك احوالكزدن سخریت ایدرز كچن دنیاده صوده بوغلورسز ولآخرتده
آتشده یانرسز (كَمَا تَسْخَرُونَ) نته كه استهزا ایدرسز (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) پس یقینده بیلورسز (مَنْ يَاْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ)
شول كیمسه كه كندویه بر عذاب كلور كیم آنی رسوا ایدر (وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ) واوزرینه
بر دائم اشكنجه اینر واول جهنم عذابیدر (حَتَّى اِذَا جَاءَ اَمْرُنَا) پس فتحكیم فرمانمز عذابلرینه كلدی
(وَفَارَ التَّنُّورُ) وصو تنوردن قینادی واول تنوردركه حضرت حوا آنی طاشدن یاپمش ایدی اتمك
یاپمق ایچون نصكره حضرت نوحه میراثله دكدی وطوفانك صوی ابتدا اندن قینادی (قُلْنَا احْمِلْ
فِيهَا) حضرت نوحه دیدك كمی ایچنده كوتور (مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) حیواناتك هر نوعندن ایكی
جفت ایركك ودیشی (وَاَهْلَكَ) دخی سكا مخصوص اولان كسنه لری كوتور (اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ)
الا شول كسنه كه اوزرینه حكم كچدیكه صوده بوغلمشلردن اوله واو حضرت نوحك اوغلی
كنعان وانك اناسی واغله در كه انلر كافر ایدیلر (وَمَنْ آمَنَ) دخی آكا دیدك كه مؤمنلری كمی یه
آلدر (وَمَا آمَنَ مَعَهُ اِلَّا قَلِيلٌ) وحضرت نوحه موافقت ایدوب ایمان كتورمدی الا از كسنه بعض
روایتده بوكونه ثابت اولمشدركه آكا ایمان كتورنلرك عددی یتمش طقوز ایدی ایمانه كلان قاریسی
واوچ اوغلی سام وحام ویافث وانلرك قاریلری ویتمش ایكی كشی وقاری كوردیلركه حضرت نوح
علیه السلام كمی ساج آغجندن یاپدی اوزونلغی اوچیوز ارشون ایدی واینی اللی وهواده ارتفاعی اوتوز
وآنی اوچ طبقه قیلدی اشغه ده كه طبقه ده دواب ووحوشی قودی واورته سنده آدمیلری
ویوقاروسنده قوشلری (وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا) وحضرت نوح مزبور اولانلره
دیدیكه كمی یه سوار اولك اول حالده كه اقمق وطورمق وقلقمنده دیرسز بسم الله مرویدركه
حضرت نوح كمینك اقمسین ایستردی بسم الله دیوب اقردی وقچن طورمسین ایستردی بسم الله
سویلیوب طوردردی (اِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه كیم پروردكارم غایتله مغفرت ایدوب
قوللرین بغشلیجی در كه بزی وسزی طوفانك بلاسندن قورتردی بعده تسمیه ایدرك كمیه

بندیلر (وهی تجری بهم فی موج کالجبال) وحالبوکی اول کمی طاغلر کبی بر طالغه اراسنده ایتدیلر
اقر (ونادی نوح ابنه) وحضرت نوح کندو اوغلی کنعانی چاغردی (وکان فی معزل) وحالبوکه
او پدرندن وکمیدن بر طرفده ایدی (یا بنی ارکب معنا) ای بنم اوغلم بزمله کمیه بین (ولا تکن مع
الکافرین) وکافرلر سیله اولمه (قال ساوی الی جبل یعصمنی من الماء) کنعان دیدی
یقینده بر طاغه التجا ایدوب چیقرم او بنی صویك اغراقندن صاقلر (قال لا عاصم الیوم من امر الله
الا من رحم) مکر رحمت
حضرت نوح دیدی بو کون خدانك قضاء محکمندن برصاقلیجی یوقدر (الا من رحم) مکر رحمت
صفتیله متصف اولان واول تکری تعالیدر (وحال بینهما الموج) واوغول ایله پدر اراسنه
موج مانع اولدی (فکان من المغرقین) درعقب صووده بوغلانلردن اولدی (وقیل یا ارض ابلعی
ماءك) بو فرمان اولندیکه ای زمین صویکی یود (ویا سماء اقلعی) وای کوك صویکی اقیتقدن طوت
(وغیض الماء) وصو اکسك قیلندی (وقضی الامر) وکفارك هلاکنه ومؤمنلرك نجاتنه
سبقت ایدن وعد انجاز اولندی (واستوت علی الجودی) وکمی موصل زمیننده واقع اولان
جودی نام طاغ اوزره قرار طوتدی مرویدرکیم حضرت نوح ماه رجبك اونجی کوننده کمیه بندی
وماه محرمك اونجی کوننده اندی اینندی واول کونده شکر ایتمك ایچون اوروج طوتدی (وقیل
بعدا للقوم الظالمین) دخی دینلدی ستمکار اولان کروهه اوزاقلق وهلاك اولسون یعنی
ایزد قهار سویلدی ستمکار اولانلره هلاك اولسون (ونادی نوح ربه فقال رب ان ابنی
من اهلی) دخی حضرت نوح کندو ایجاد ایدنه ندا ایدوب دیدی ای بنم پروردکارم تحقیقا که بنم
اوغلم بنم اهلمدندر (وان وعدك الحق) وبی شبهه کیم سنك وعدك درستدر اصلا تخلف
قبول ایتمز وحالبوکه سن بکا وعده ویرمشدك کیم اهلك نجات بولورلر پس نیچون بنم اوغلم
نجات بولمدی (وانت احکم الحاکمین) وسن داورلك ایدنلرك احکمی سن (قال یا نوح انه لیس
من اهلك) ایزد ذو الجلال دیدی ای نوح علی التحقیق او سنك اهلکدن دکلدر (انه عمل غیر صالح)
زیرا بلا شبهه او کوزل عمل ایه سی دکلدر (فلا تسئلن ما لیس لك به علم) پس بندن صورمه
شول شیئی که سکا انکله بیلکی اولمیه (انی اعظك ان تکون من الجاهلین) تحقیقا که بن سکا
پند ویرورم تاکه ناداناردن اولمیه سن (قال رب انی اعوذ بك ان اسئلك ما لیس لی به علم)
حضرت نوح دیدی ای خداوندم علی التحقیق بن سکا صیغنورم اندن که سندن صوره یم
شول نسنه که بکا انکله بیلکی اولمیه (والا تغفر لی وترحمنی) واکر بندن دوشن تقصیری

بکا غفران ایتمزسن ولطف واحسانله بکا سرکزمزسن (اکن من الخاسرین) او توزنلردن اولورم
(قیل یا نوح اهبط بسلام منا) سویلندی یعنی حق جل وعلا بیوردیکه ای نوح کمیدن این بزدن صدور
ایدن سلامته ملازم اولدیغك حالده (وبرکات علیك) دخی اوزریکه اینمش نما لو خیراته مصاحب
اولدیغك حالده که ذریتك اول قدر زیاده اوله کیم ایکنجی آدم اوله سن (وعلی امم ممن معك) دخی
سنکله اولان کروهلر اوزره اینمش برکاته مقارن اولدقلری حالده کیدن اینسونلر وانلردن
مراد کند وسیله اولان جماعتك مؤمن اولادلریدر (وامم سنمتعهم) وانلرك اولادندن بر کروهلر
وارکه انلری دار دنیاده برخوردار ایده رز (ثم یمسهم منا عذاب الیم) صکره انلره بردردلو اشکنجه بزدن
دکر (تلك من انباء الغیب) مذکور اولان اخبار یوشیده اولان اشیانك خبرلرندندر (نوحیها الیك)
فرشته ایله سکا انلری کوندررز (ما کنت تعلمها انت ولا قومك) سن انلری بیلمزدك ونه سنك
جماعتك انلری بیلوردی (من قبل هذا) بوندن اسبق (فاصبر ان العاقبة للمتقین) پس خلقك
اذیتی اوزره صبرایت نته که حضرت نوح آنك اوزره صبر ایتدی زیرا علی التحقیق کوزل عاقبت شرك
ومعصیتدن پرهیز ایدنلره در (والی عاد اخاهم هودا) دخی عاد قبیله سنه قرنداشلری حضرت
هودی مرسل قیلدق (قال یا قوم اعبدوا الله) انلره دیدی ای بنم عشیرتم خدایی توحید ایدك
(ما لکم من اله غیره) اندن اوزکه سزه هیچ بر درست معبود یوقدر (ان انتم الا مفترون)
سز دکلسز الا برافترا ایدیجی جماعت که بتلری خدایه شریك ایتدیکز (یا قوم لا اسئلکم علیه
اجرا) ای بنم کروهم رسالتك تبلیغی اوزره سزدن اجرت طلب ایتمم (ان اجری الا علی الذی
فطرنی) اجرتم برکیمسه اوزره دکل الا اول پروردکار اوزره که بنی عدمدن ایجاد ایتدی
(افلا تعقلون) پس نیچون عقوللکزله اشیانك حقیقتنی فهم ایتمك ایچون استعمال ایتمزسز تاکه
محق مبطلدن سزه نمایان اوله (ویا قوم استغفروا ربکم) وای بنم جماعتم پروردکارکزدن
مغفرت طلب ایدك ایمان کتورمکله (ثم توبوا الیه) صکره طرفنه رجوع ایدك ایتدیککز
اشیادن پشیمان اولمغله (یرسل السماء علیکم مدرارا) یغموری حاجت قدر اوزریکزه
ایندرر متصل اولدیغی حالده (ویزدکم قوة الی قوتکم) وکوجکزه برکوج اضافت ایدر یعنی
سزه اولاد ویررکه انلرك مددیله اعدانك دفعنه قادر اوله سز (ولا تتولوا مجرمین) وکناهلر
اوزره مصر اولدیغکزده یوز چویرمك (قالوا یا هود ما جئتنا ببینة) دیدیلر ای هود سن بزه
بر دلیل ایله کلمدك تاکه سنك نبوتکه دلالت ایده وبو سوز عنادلرندن وکتوردوکی معجزه لرله

اعتنا ایتمدکلری اجلدن کندولردن صادر اولدی (وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ) دخی دیدیلر
معبودلرمزك عبادتن سوزکدن اوتری براقیجی دکلز (وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ) وبز سکا ایمان
کتوریجیلر دکلز (إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ) حققده بوسوزدن اوزکه برسوز
دیمزز الا که بزم معبودلرمزك بری سنی برجنونله دکدی (قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ
مِمَّا تُشْرِكُونَ مِنْ دُونِهِ) حضرت هود دیدی علی التحقیق بن خدایی شاهد طوترم وسزدخی شاهد اولك کیم
بلاشبهه بن تکریدن اوزکه معبود قیلدیغکز اشیادن بیزارم (فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ)
پس سز وبتلریکز قمونیم هلاکمه قصد ایدك اندنصکره بکا مهلت ویرمك بوسوز حضرت هوددن
برمعجزه ایدی زیرا یالکز برجان بودکلو جباره بی بوکونه خطابله مخاطب ایتمدی الا کمال توکلندن
وانلرآنك قتلنه اقدام ایتمکلری کلدی الا حق جل وعلانك اکا ایتدوکی عصمتدن وانکیچون اول سوزی
بوکلامله تعقیب ایلدی ننه که حق سبحانه وتعالی بیوردی (إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ) ❀
تحقیقا که پروردکارم وپروردکاریکز اولان ایزد ذوالجلال اوزره اعتماد ایتدم (مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) هیچ برحرکت ایدیجی حیوان یوقدر الا کندوسی انی صاحبی المشدر
یعنی جمله حیواناته مالك ومتصرفدر (إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) بی شك کیم خداوندم طریق
حق وعدل اوزره در (فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ) پس اکرسوزمدن اعراض
ایدرسزیی کان بن سزه ایصال ایتدم اول شیئی که سزه انکله کوندرلدم شمدنصکره نه بنده
قصور قالدی ونه سزه عذروار (وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ) وبنی تربیه ایدن خدای عز وجلاله
سزی نابود ایدوب سزدن اوزکه برکروه مکانکزده قائمقام ایدر (وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا) واکا
برنسنه زیان ایتمزسز اعراضکز سببیله (إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ) تحقیقا که پروردکارم
هرنسنه اوزره نکهبانندر پس افعال واقوالکزی مشاهده ایدوب انلره کوره سزه مکافات ایدر
(وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا) واول محلکه عذابك وقوعنه فرمانمز کلدی (نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ
مِنَّا) حضرت هودی وکندوسیله ایمان کتورنلری بزدن صادر ایدن رحمت سببیله قورتردق
(وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ) وانلری قورتردق بردرست اشکنجه دن واو براستی یل ایدیکه
کفارك بورنلرندن کیروب آشغه لرندن چیقوب وجودلرین پاره پاره قیلاردی (وَتِلْكَ عَادٌ)
واول اثار که احقافده مشاهده ایدیورسز عاد قبیله سنك اثاریدر (جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ)
پروردکارلرینك ایاتنه تصدیق کتورمدیلر (وَعَصَوْا رُسُلَهُ) وپیغمبرلرینه مطیع اولمدیلر

(وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) وهر برسرکش وعنادکارك فرمانته پیرولك ایتدیلر یعنی کندولرین
طریق حقه دعوت ایده نك سوزینه مخالفت ایدوب کفره دعوت ایده نك سوزین قبول ایتدیلر
(وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) وبوجهانده وروز قیامتده لعنت کندولره تابع
قیلندی (أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ) اکاه اولك کیم علی التحقیق قبیلهٔ عاد پروردکارلرین انکار
ایتدیلر (أَلَا بُعْدًا لِعَادٍ) بیلك کیم اوزاقلق یعنی هلاك عاد قبیله سنه اولسون (قَوْمِ هُودٍ)
لفظ عاده عطف بیاندر ادمه اولان عادك قبیله سندن تمییز اولنمقلیچون ذکر اولندی
(وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا) دخی ثمود قبیله سنه قرنداشلری صالحی کوندردك (قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ) انلره دیدی ای بنم کروهم ایزد ذوالجلاله پرستش ایدك (مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ)
اندن اوزکه سزه اصلا بردرست معبود یوقدر (هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ) کندوسی سزی یردن
ایجاد ایتدی (وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا) وایچنده سزه زندکانیلك وبقا ویردی (فَاسْتَغْفِرُوهُ)
پس کندوسندن مغفرت طلب ایدك یعنی ایمانه کلك تاکه سزه مغفرت ایده (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ)
صکره اوزکه لرك عبادتندن رجوع ایدوب کندو عبادتنه توجه ایدك (إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ)
بی شبهه کیم پروردکارم رحمت امید ایدنه اولانلره غایتله یقیندر دعالرینی علی الفور اجابت
ایدر (قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا) اوکروه دیدیلر ای صالح سن نبوتك
دعواسن ایتمدن اسبق ارامزده رجا اولنوردك یعنی سنده مشاهده اولنان اثار رشد
سببیله سکا امیدمز وار ایدیکه سوزك ارامزده مسموع اوله لکن بوایتدیکك دعوی
جهتندن سنك سوزکی قبول ایتمز قالدق (أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا) نیچون پدرلریمز
عبادت ایتدوکی اشیانك عبادتندن بزی منع ایدرسن (وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ)
وبی شبهه بز تهمته صالیجی برکمانده دوشمشوز شول شیدنکه سن بزی اکا دعوت ایدیورسن
(قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) حضرت صالح انلره دیدی ای بنم کروهم بکا
خبرویرك که اکر بن پروردکارم طرفندن برروشن حجت اوزره اولدم ایسه (وَآتَانِي مِنْهُ
رَحْمَةً) وکندوکرمندن بکا پیغمبرلك احسان ایتسه (فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ) پس کیمدر بکا
خدانك عذابندن نجات ویرر (إِنْ عَصَيْتُهُ) اکا سرکشلك ایدرسم (فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ
تَخْسِيرٍ) پس ویتورمقدن اوزکه بکا برنسنه آرترمزسز (وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ) وای
بنم جماعتم بوتکرینك دوه سیدر (لَكُمْ آيَةً) سزکیچون برمعجزه (فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ)

بس آنی قویك خدانك زمیننده اوت ییسون (ولا تمسوها بسوء فیأخذكم عذاب قریب)
وانی یرمازلقله دكمك كه اكادككز سببیله سزی بریقین اشكنجه الور (فعقروها) بو وصیتدن
صكره دوه‌یی سكرلدیلر (فقال تمتعوا فی داركم ثلثة ایام) پس حضرت صالح انلره سویلدیكه
منزلكزده اوچ كون یاشاكز (ذلك وعد غیر مكذوب) اول وعد بر وعددركه یلانی قبول ایتمز البته
وجوده كلملیدر كتوردیلركه چهارشنبه كونی یوزلری صاری اولدی وپنجشنبه كونی قرمزی
وجمعه كونی قره وسبت كونی اوزرلرینه عذاب نازل اولدی (فلما جاء امرنا) پس وقتاكه
عذابك وقوعنه فرمانمز كلدی (نجینا صالحا والذین امنوا معه برحمة منا) حضرت صالحی
وكندو وسیله ایمان كتورنلری عذابدن قورتردق بزدن صادر وایدن فضل احسان سببیله
(ومن خزی یومئذ) واول كونك رسوالغندن دخی انلری قورتردق (ان ربك هو القوی العزیز)
تحقیقا كه پروردكارك كندودر مؤمنلره نجات ویرمكه كوجلو اولان دشمنلرك اهلاكنه
غلبه ایدن (واخذ الذین ظلموا الصیحة) وجانلرینه ستم ایدنلردن چیغرمق طوتدی یعنی
حضرت جبریلك چیغرمسی مزبور اولان كفاری هلاك ایتدی (فاصبحوا فی دیارهم جاثمین)
پس كندو مسكنلرنده مرده اولوب اصلا حركت ایتمز قالدیلر (كأن لم یغنوا فیها) كویاكه آنك
ایچنده هیچ اقامت ایتمدیلر (الا ان ثمود كفروا ربهم الا بعدا لثمود) نظیره سنك ترجمه سی
یقینده كچدی (ولقد جاءت رسلنا ابراهیم بالبشری) دخی تحقیقا كیم فرشته لردن كوندردكلریمز
حضرت ابراهیمه مژده ایله كلدیلر (قالوا سلاما) دیدیلر اوزریكه سلامت اولسون (قال سلام)
حضرت ابراهیم دیدی جوابم سلامدر (فما لبث ان جاء بعجل حنیذ) پس حضرت ابراهیم اكلنمدیكه
قزمش طاشلر اوزره بریان اولمش بر بوزاغو ایله كلدی (فلما رأی ایدیهم لا تصل الیه) صكره
اولحال كه حضرت خلیل الله كوردیكیم انلرك الی اول بوزاغویه یتشمیور یعنی طعامه ال
اوزاتمیورلر (نكرهم واوجس منهم خیفة) اول فعلی انلردن انكار ایتدی وكوكلنده انلردن
بر قورقو پیدا ایدوب كمان ایتدیكه انلر اوغریلردر (قالوا لا تخف انا ارسلنا الی قوم لوط)
فرشته لر حضرت ابراهیمك خوفنی مشاهده ایدیجك كندویه دیدیلر قورقمه كیم علی التحقیق بز غضبا لله
قوم لوطه كوندرلدك وار پس كه طعام یمك بزم ذاتمزده كلدر طعامكه ال اوزاتمقدق (وامرأته قائمة)
وحضرت ابراهیمك قاریسی پرده آردنده طوروب سوزلرین ایشیدیوردی (فضحكت) پس خوفك
كیتمسندن سوینوب كولدی (فبشرناها باسحق) درعقب كندویه مژده ویردك اسحق نام بر اوغول ایله

(ومن وراء اسحق یعقوب) ویعقوبی اسحاقدن صكره اولدیغندن كندویه هبه ایلدك
بیلنمك كركیكیم بشارت یالكز حضرت ابراهیمك قاریسی ساره خاتونه اول سببدن اولدیكه *
او برعقیمه خاتون ایدی وبر اوشاغك كلمسنه غایتله تشنه ایدی (قالت یا ویلتی) دیدی ای عجبا
(أألد وانا عجوز) طوغورمیم وحال بوكه بن طقسان یاشنده بر قوجه قاریم (وهذا بعلی شیخا)
وبو بنم قوجم یوز یكرمی یاشنده بر پیر (ان هذا لشیء عجیب) تحقیقا كه بو بر امر عجیبدر یعنی ایكی
پیردن اوشاغك كلمسی بحسب العاده امر مستبعددر (قالوا اتعجبین من امر الله) فرشته لر اكا
دیدیلركه نیچون خدانك ایشندن تعجب پیدا ایدرسین (رحمة الله وبركاته علیكم اهل البیت)
خدانك مهربانلغی وخیرانك زیاده لكی اوزریكزه اولسون ای خاندان نبوتك اربابی (انه حمید
مجید) تحقیقا كه ایزد ذو الجلال حمده موجب اولان ایشی ایشلیجیدر قوللرینه خیر واحسانی
چوقدر (فلما ذهب عن ابراهیم الروع وجاءته البشری) پس وقتیكه حضرت ابراهیمدن قورقو كیدوب
كندویه مژده كلدی (یجادلنا فی قوم لوط) قوم لوطك شاننده فرشته لرمزله مجادله ایدوب
دیدی ارالرنده حضرت لوط وار نیچه انلری هلاك ایدرسز (ان ابراهیم لحلیم) تحقیقا كیم حضرت
ابراهیم یرمازلق ایدندن انتقام آلمغه عجول دكلدر (اواه) كناهلردن چوق تاوه ایدوب خلق
اوزره چوق تأسف ایدر (منیب) حق سبحانه وتعالی سمتنه غایتله دونیجیدر (یا ابراهیم اعرض
عن هذا) فرشته لر دیدیلر ای ابراهیم بو مجادله دن وازكچ (انه قد جاء امر ربك) تحقیقا شان
بوكه قضاء ازلینك اقتضاسیله پروردكارك فرمانی كلدی (وانهم آتیهم عذاب غیر مردود) *
وبی شبهه كیم انلره رد اولنمز عذاب كندولره كلیجیدر (ولما جاءت رسلنا لوطا) واول وقتكه بزم
فرشته لرمز حضرت لوطه كلدیلر (سیء بهم) انلرك سببیله غمناك اولدی (وضاق بهم ذرعا)
وانلردن اوتری تنك دل اولدی (وقال هذا یوم عصیب) ودیدی بو كون بر شدتلو كوندر وبو احوال
وبو سوزین سویلمسی حضرت لوطه اول سببدن عارض اولدیكی فرشته لر بر محجوب كنج بكتلر
صورتلریله كلدیلر پس حضرت لوط انلری آدمی مقوله سندن ظن ایدوب جماعتندن اوزرلرینه
خوف ایتدی (وجاءه قومه) وحضرت لوط سمتنه جماعتی كلدی (یهرعون الیه) وحالده كه كندو
طرفنه شتاب ایدرلر كویاكه بری برین ایتیور (ومن قبل كانوا یعملون السیئات) وبوندن اسبق
یمان ایشلری ایشلرلردی یعنی آنك فعلنه اوده كلو معتاد اولمشلردیكه اوتمدن
انكار اكلوب حضرت لوطك مسافرلرینه یرماز فعلی قصد ایتدیلر (قال یا قوم) حضرت لوط

دیدی ای بنم كروهم (هؤلاء بناتی) بونلر بنم قیزلرمدر ونكاحله كندولرین آلك (هن اطهر لكم) انلر سزه پاكیزه
تردرلر (فاتقوا الله ولا تخزون فی ضیفی) پس تكریدن خوف ایدك مهمانلریمك شاننده بنی رسوا ایتمك ❀
(الیس منكم رجل رشید) سزدن رشد صاحبی بركشی یوقمیدر كه طریق حقه مهتدی اولوب قبایحدن ممتنع
اوله (قالوا لقد علمت ما لنا فی بناتك من حق) دیدیلر علی التحقیق سن بیلورسن كه قیزلرنده بزم
هیچ حاجتمز یوقدر (وانك لتعلم ما نرید) وبی شبهه سن بیلورسن كیم بز قنقی شیئی ایسترز
(قال لو ان لی بكم قوة) حضرت لوط جوابلرنده دیدی كه كندو نفسمده بكا قوت اولسیدی سزی دفع
ایتمك ایچون البته سزی دفع ایدردم (او اوی الی ركن شدید) یا برقوی ركنه التجا ایدوب
دوستلرم یعنی بر عشیرتم اولسیدی انلرك معاونتیله سزی دفع ایدردم مرویدر كه حضرت
لوط انلرك هجوملرك مشاهده ایدیجك قپوسن قپایوب آنك اكسه سندن كندولرله مجادله
ایتمكه شروع ایلدی سوزینه قولاق طوتمیوب دیواری آشدیلر حضرت لوطه بو ایشدن خیلی اضطراب
حاصل اولدی پس ملائكۀ كرام آنی مشاهده ایدیجه (قالوا یا لوط انا رسل ربك) دیدیلر
ای لوط بی شبهه بز پروردكارك كوندرلمشلریز (لن یصلوا الیك) قدرتلری یوقدر كه سكا
ضرر یتشدره لر پس بزی قو آنلره یتشورز بعده جبرائیل علیه السلام قنادیله كوزلرین اوروب قولری
كور اولدیلر چیقوب دیمكه باشلدیلر حذر ایدك كیم لوطك مسافرلری ساحردرلر (فاسر باهلك
بقطع من اللیل) پس سكا مخصوص اولان جماعتله كیجه دن برمقدار یوری (ولا یلتفت منكم احد)
وسزدن بركیمسه كیرویه باقمسون (الا امراتك) انجق عورتكی بیله كوتورمه (انه مصیبها ما اصابهم)
كیم علی التحقیق شان بودر كه آنلره دكن عذاب كا دیكجیدر (ان موعدهم الصبح) بی شبهه كیم وعدلری
صباح محلنده در حضرت لوط بو كلامی آنلردن ایشیدیجك حضرت جبرئیله دیدی عذابلرینك وقوعی
بوندن تیز ایسترم حضرت جبرئیل كندویه بویله جواب ویردی نته كه حق سبحانه وتعالی بیوردی (الیس الصبح
بقریب) ایا صباح وقتی قریب دكلمیدر (فلما جاء امرنا) پس اول وقتكه عذابك كلمسنه فرمانمز كلدی
(جعلنا عالیها سافلها) اوستنی التنه قیلدق (وامطرنا علیها حجارة من سجیل) وشهرلری اوزره
چاموردن طاشلنمش طاش یاغدردق (منضود) یغمور قطراتی كبی پیاپی بولنمش (مسومة
عند ربك) پروردكارك خزائنندن عذاب ایچون نشانلنمش (وما هی من الظالمین ببعید) واول
طاش ستمكارلردن اوزاق دكلدر زیرا ظلملری سببیله اوكونه عذابه مستحقدرلر (والی مدین
اخاهم شعیبا) وابراهیم اوغلی مدین اوشاقلرینه قرنداشلری شعیبی كوندردك (قال یا قوم اعبدوا الله

ما لكم من اله غیره) حضرت شعیب انلره دیدی ای بنم كروهم تكریه قوللق ایدك كیم اندن اوزكه سزه
بر معبود یوقدر (ولا تنقصوا المكیال والمیزان) واولچك آلتنی وطارتمق آلتنی اكسك ایتمك (انی
اریكم بخیر) تحقیقا بن سزی بر دولت ونعمتده كوریوردم كه سزی محتاج ایتمز اولچیده ووزنده
اكسكلك ایده سز (وانی اخاف علیكم عذاب یوم محیط) وبی شبهه كیم بن بر قبلایجی كونك اشكنجه
سندن اوزریكزه قورقرم (ویا قوم اوفوا المكیال والمیزان بالقسط) وای بنم عشیرتم كیله
وترازوی عدل ایله تمام ایدك (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وخلقه نسنه لرین اكسك
ایتمك (ولا تعثوا فی الارض مفسدین) ویریوزنده مفسد اولدیغكز حالده یرمازلق ایله سعی
ایتمك (بقیت الله خیر لكم) تكری تعالی سزه حلالدن قودیغی نسنه حرامدن جمع ایدككز
شیدن سزه یكركدر (ان كنتم مؤمنین) اكر سوزیمه تصدیق ایدیجیلر دكز (وما انا علیكم بحفیظ
وبن اوزریكزه نكهبان دكلم كه قبایحدن سزی صاقلرم (قالوا یا شعیب اصلوتك تأمرك ان نترك
ما یعبد اباؤنا) دیدیلر ای شعیب نمازكمی سكا فرمان ایدوكه پدرلریمز طپدیغی شیئی بز ترك
ایده لم (او ان نفعل فی اموالنا ما نشاء) یاخود سكا فرمان ایدركه اموالمزده ایستدوكمز شیئك
ایشلمسین ترك ایده لم (انك لانت الحلیم الرشید) بی شبهه كیم سن كندك زیاده حلم ایه سی ولان
غایتله رشد ایه سی اولاسن پس سندن بوكونه سوزك صدوری مستبعددر (قال یا قوم ارایتم
ان كنت علی بینة من ربی) حضرت شعیب انلره دیدی ای بنم كروهم بكا خبر ویرك كه بن پروردكارمك
طرفندن بر بصیرت وحجت اوزره اولسم (ورزقنی منه رزقا حسنا) وكندو كرمندن بكا بر كوزل
رزق روزی قیلسه بكا مال ویردی بو احساندن صكره كا خیانت ایدوب امرونهینه مخالفت ایده یم
(وما ارید ان اخالفكم الی ما انهیكم عنه) وحال بوكه بن ایستمم كه سزه مخالفت ایدوب میل ایده یم
شول شیئه كه بن سزی اندن منع ایدیورم (ان ارید الا الاصلاح ما استطعت) اصلاحدن
اوزكه برنسنه ایستمم مادامكه اصلاح ایتمكه قدرتم وار (وما توفیقی الا بالله) واصلاح اموره
بكا توفیق یوقدر مكر خدانك هدایت ومعونتیله (علیه توكلت) اوزرینه اعتماد ایتدم ❀
(والیه انیب) وآنك سمتنه دونرم (ویا قوم لا یجرمنكم شقاقی) وای بنم عشیرتم بكا عداوت
ایتمككز سزه قزاندرمسین آنی كه (ان یصیبكم مثل ما اصاب قوم نوح) سزه دكه حضرت نوحك
قومنه دكن غرق كبی (او قوم هود) یا هودك كروهنه دكن بادصرصر كبی (او قوم صالح) یا حضرت
صالحك جماعتنه دكن زلزله كبی (وما قوم لوط منكم ببعید) وحضرت لوطك جماعتی سزدن

اوزاق دكلدرلر پس انلردن اسبق ولاانلردن عبرت المزسه كز بونلردن اعتبار آلك (وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ)
وپروردكاركزدن مغفرت طلب ايدك ايمان كتوردكله (ثُمَّ تُوبُوا اِلَيْهِ) صكره اولدبغكز حالدن تجاوز
ايدوب طرفنه رجوع ايدك (اِنَّ رَبّى رَحيمٌ) بى شبهه بنم ايجاد ايدن توبه ايدنلره چوق مهربانلق ايدر
(وَدُودٌ) محب محبوبنه ايتدوكى لطف احسانكبى توبه ايدنلره ايشليجيدر (قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ
كَثيرًا مِمَّا تَقُولُ) ديديلر اى شعيب ديدوكك كلامدن چوق شئ فهم ايتمزز (وَاِنَّا لَنَرٰيكَ فينَا ضَعيفًا) دخى
على التحقيق سنى ارامزده زبون كشى بيلورزكه سكا بر يمازلق قصد ايدرسك كوجك يوقدركه بزدن
كندوكى حمايت ايده سن (وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ) واكر جماعتك ولمسيد يكيم انلر بزم آيينمزده اولوب
اوزريمزه عزيزدرلر سنى طاش اتمسيله اهلاك ايدردك (وَمَا اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزيزٍ) وسن اوزريمزه
عزت صاحبى دكلسن كه عزتك بزى رجمكدن منع ايدر (قَالَ يَا قَوْمِ اَرَهْطى اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ
حضرت شعيب انلره ديدى اى بنم عشيرتم ايا جماعتم اوزريكزه تكريدن زياده عزيزدرلر (وَاتَّخَذْتُمُوهُ
وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا) وآنى ارقه‌لردنك برا قلوب اونودلمش نسنه كبى اكسه كزده قيلديكز يعنى بنم جماعتمك
حقنى كوزادوب خدانك فرمانن كوزاتميوب ترك ايديكز (اِنَّ رَبّى بِمَا تَعْمَلُونَ مُحيطٌ) تحقيقا كيم پروردكارم
ايشلديكز اشيا على قابلمشدر پس اكا كوره جزاكزى ويرر (وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ) واى بنم
كروهم متمكن اولدبغكز حال اوزره ايشلك (اِنّى عَامِلٌ) كه بى شبهه بن ايشليجيم مكانتم اوزره
سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَاْتيهِ عَذَابٌ يُخْزيهِ) يقينده بيلورسز شول كيمسه‌كه كندويه براشكنجه
كلوركيم كندوبى رسوا ايدر (وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ) ويقينده بيلورسز شول كيمسه‌كه زعمكزجه كندوسى
يلانجيدر (وَارْتَقِبُوا اِنّى مَعَكُمْ رَقيبٌ) وسزه ديدوكم سوزك نتيجه‌سن انتظار ايدك كه بن سزكله
انتظار ايديجيم (وَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا) وقچن عذابك وقوعنه
فرمانمز كلدى حضرت شعيبى وكندوسيله ايمان كتورنلرى قورتردق بزدن صدور ايدن رحمتله
(وَاَخَذَتِ الَّذينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ) وستم ايدنلرى حضرت جبريلك چيغرمسى آلدى (فَاَصْبَحُوا فى دِيَارِهِمْ
جَاثِمينَ) پس كندو منزللرنده مبتلا اولديلر (كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فيهَا) كويا كه انلرك ايچنده اقامت ايتمديلر
(اَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ) آكاه اولك كيم مدين قبيله‌سنه هلاك اولسون (كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ) نته كه ثمود قبيله‌سنه
اولدى (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبينٍ) دخى تحقيقا كيم حضرت موسايى كوندردك
معجز اولان نشانلريمزله واشكار اولان برهانله (اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِ) مصر حاكمنه واعيان دولتنه
(فَاتَّبَعُوا اَمْرَ فِرْعَوْنَ) پس فرعونك فرمانه مطيع ومنقاد اولديلر (وَمَا اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشيدٍ) وفرعونك

فرمانى صواب اوزره دكلدر (يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) روز جزاده جهنمه كندكده جماعتنك ايلروسنده
كيدرنته كه دنياده انلرك ايلروسنده كيدردى (فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ) پس انلرى جهنمه داخل قيلدى
(وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُودُ) وكيردكلرى يرغايتله يمان يردر (وَاُتْبِعُوا فى هٰذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ) وبو جهانده
برلعنته تابع قيلنديلر وروز جزاده دخى يعنى ايكى جهانده ملعون اولديلر (بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ)
انلره ويريلن عطا غايتله يمان عطا ايدى (ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى) اول اخبار اهلاك اولنان
كويلرك خبرلرندندر (نَقُصُّهُ عَلَيْكَ) آنى اوزريكه اوقورز (مِنْهَا قَائِمٌ) اول كويلرك بعضسى
طورمش اكين كبى باقيدر (وَحَصيدٌ) وكيمسى بچلمش اكين كبى اثرى قالممشدر (وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ)
وبز انلرى اهلاك ايتمكله كندولره ستم ايتمدك (وَلٰكِنْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ) وليكن نامعقول ايشلره ارتكاب
ايتدكلرندن اوترى جانلرينه ستم ايتديلر (فَمَا اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّتى يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ)
پس تكريدن اوزكه چيغردقلرى ناحق معبودلر كندولردن بر نسنه دفع ايتمدى (لَمَّا جَاءَ اَمْرُ رَبِّكَ)
قچن پروردكارككك عذابى كلدى (وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبيبٍ) وهلاكدن اوزكه معبودلرى كندولره برشى
آرتورمديلر (وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ) واول آلمق كبيدر پروردكارككك المسى (اِذَا اَخَذَ الْقُرٰى) قچن كويلرك
خلقنى عذابله الديكى (وَهِىَ ظَالِمَةٌ) وحال بوكه كندولر ستمكاردرلر (اِنَّ اَخْذَهُ اَليمٌ شَديدٌ) بى شبهه كيم
خدانك المسى غايتله قتى دردناكدر اندن قورتلمغه اميد يوقدر (اِنَّ فى ذٰلِكَ لَاٰيَةً) تحقيقا كه
هلاك اولانلره نزول ايدن احوالده بر عبرت وار (لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ) شول كيمسنه‌كه اوبرجهانك
اشكنجه‌سن توقع ايتدى (ذٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ) قيامت كونى بركوندركه خلق انك ايچنده
جزالرى ويرلمك ايچون بيغلورلر (وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ) واول كون بركوندركه كلورك ويرلرخلق
ايچنده حاضر اولورلر (وَمَا نُؤَخِّرُهُ اِلَّا لِاَجَلٍ مَعْدُودٍ) وآنى تأخير ايتمزز الا بر صايلمش مدتك
انتهاسيچون (يَوْمَ يَاْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهِ) اول وقت كه كلور نفع وشفاعت خصوصنده
بر جان بر نسنه سويلمكه قادر اولماز مكر خدانك دستوريله (فَمِنْهُمْ شَقِىٌّ) پس اهل محشردن
ارباب شقاوت بركروه واركه مقتضاى وعيدله جهنمه مستحق اولديلر (وَسَعيدٌ) وانلردن
اهل سعادت برقسم واركه مقتضاى وعدله بهشت جاودانه اهل اولديلر (فَاَمَّا الَّذينَ
شَقُوا فَفِى النَّارِ) پس اما شول كيمسه‌لركه ارباب شقاوت اولوب دوزخده قرار ايتديلر
(لَهُمْ فيهَا زَفيرٌ وَشَهيقٌ) انلره دوزخده قتى چيغرمق وبغرمق وار اصل لغتده زفير شدتلو صوتدر
واستعمالده اشككك ابتدا بغرمسنه اطلاق اولنور وشهيق ضعيفا ولان صوتدر واستعمالده

اسنكك صونكى صوتنه اطلاق اولنور واول بد بختلر بوناله وافغانله (خَالِدِينَ فِيهَا) دوزخده
هميشه اقامت ايتمشلر (مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) كوكلر ويرمكانلرنده طوردقجه چون بو كلمات
عرف عربده تأبيد افاده ايدر حتى مدت اقامتلرى بو الفاظله ادا اولندى والا انلرك دوزخده طورملرى
سموات وارضك وجوديله مربوط دكلدر اول سببدنكه نصوص قاطعه اكا دلالت ايلديكه
كوكلر ويرك دوامى منقطع اولور وانلرك اقامتى دوزخده منقطع اولماز (اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ)
مكر اول شيئ كه پروردكارك ايستديكه انلرى آتشك عذابندن زمهريرك عذابنه نقل اولنملرينه
فرمان ايده (اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ) تحقيقا كه سنى ايجاد ايدن خدا ايستدوكى نسنه‌يى ايشليجيدر
(وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا) واما شول كيمسه‌لركه اهل سعادت قلنديلر بهشتده اولورلر
اقامتى ايچنده على الدوام تقدير ايتدكلرى حالده (مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) كوكلر ويرمكانلرنده
طوردقجه (اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ) مكر اول وقتكه پروردكارك ايستديكه انلرى جنتدن ديدارك
مشاهده‌سنه نقل ايده (عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ) بر ويركى كه كسلمش دكلدر (فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِمَّا
يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ) پس بر شكده اولمه بو مشركلر عبادت ايتدكلرى شيدن (مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا
يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ) بر طپوق طپنزلر الا كندولردن اسبق پدرلرينك طپمسى كبى وسكا خبر ايرشديكه
پدرلرينه نه كونه عذاب دكمشدر پس بونلره دخى اول كونه عذاب دكور (وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ) وبى
شبهه كيم بز انلره عذابدن بهره‌لرين بالتمام يتشديريجيوز (غَيْرَ مَنْقُوصٍ) اكسك قلنمدنغى حالده
(وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) دخى تحقيقا كه حضرت موسايه توراتى ويردك (فَاخْتُلِفَ فِيهِ) پس
آنك ايچنده اختلاف اولنديكه بر كروه اكا ايمان كتوردى بر كروه كفر ايتدى نته كه قومك اختلاف ايتديلر
(وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) واكر پروردكاردن بر سوز سبقت ايتمسيديكه عذابلرينى قيامته
تأخير ايتدى (لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ) البته انلرك آرهسنده حكومت اولنوردى كه اوزرلرينه عذاب اينوب مبطل
محقدن متميز اولوردى (وَاِنَّهُمْ لَفِى شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ) وبى شبهه كيم قومكك كفارى اندن اضطرابه
دوشريجى بر كماندهدرلر (وَاِنَّ كُلًّا) وبى شك اختلاف ايدنلرك هر برى (لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْ)
شول كيمسه‌لردندركه پروردكارك عمللرينك جزاسنى كندولره بالتمام ايصال ايدر (اِنَّهُ بِمَا
يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) تحقيقا كه خدا عز وجل ايشلدكلرى اشيايه داناادر (فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ) پس
فرمان اولنديغك كبى استقامت ايت (وَمَنْ تَابَ مَعَكَ) وسنكله توبه ايدنلر يعنى شركدن
وكفردن رجوع ايدنلر وسنكله ايمان كتورنلر دخى استقامت ايتسون (وَلَا تَطْغَوْا) دخى تكبر ايتمك

اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بى شبهه كيم ايزد ذو الجلال ايشلدككز نسنه‌لره بينادر (وَلَا تَرْكَنُوا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
دخى ستم ايدنلره هيچ ميل ايتمك (فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ) كه انلره ميل ايتمككله سزه آتش دكر (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ اَوْلِيَاءَ) وسزه تكريدن اوزكه دوستلر يوقدر (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) صكره ياردم اولماز سزه
(وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ) دخى نمازى شرائطى واداسيله قيل (طَرَفَىِ النَّهَارِ) كوندزك ايكى طرفنده (وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ)
وكيجه‌دن كوندزه يقين ساعتلرده (اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ) تحقيقا كيم ايولكلر يمانلر
اولان اشيايى محو ايدر اسباب النزولده كتورديكه بر كشى حضرتك حضورينه كلوب ديدى يا رسول الله
بر خاتوندن هر نسنه نائل اولدم انجق انكله جماع ايتمدم حالم نيجه اولور اول محل حق جل وعلا بو آيتى منزل
قيلدى بعده حضرت صلى الله عليه وسلم اكا سؤال ايتديكه اويله‌دن صكره نمازى بنمله جماعتله
قيلدكمى ديدى بلى حضرت بيوردى نماز سكا كفاره اولدى صحابۀ كرام حضرته سؤال ايتديلركه يا رسول الله
بو حال سكا يالكزمى دريا جميع اهل ايمانه حضرت بيورديكه جميع اهل ايمانه در وبو روايتى حضرتك حديث
شريفى تأييد ايدركه بيوردى كبائر اجتناب اولنجه نماز نمازه دك كفاره اولور ارالرنده اولان كناهلره
(ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ) بو وعدۀ كريمه پند الانلره بر پنددر (وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ)
وطاعتك ايشلمسى اوزره ومعاصيدن پرهيز ايتمككله صبر ايت كه ايزد ذو الجلال صبر له ايولك
ايدنلرك ثوابنى ايترمز (فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ) پس نيچون سزدن اسبق اولان اهل
زمانه‌لردن اولمدى (اُولُوا بَقِيَّةٍ) ارباب عقل وفضل كه حزم جهتندن (يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ
فِى الْاَرْضِ) ير يوزنده فساد ايتمكدن خلقى منع ايدرلر (اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ) مكر انلردن
قورترديغمزدن آز كمسه‌لركه خلقى فساد ايتمكدن منع ايدرلردى (وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا اُتْرِفُوا فِيهِ)
وستم ايدنلر اويمش قيلنديلر شول شيئه كه ايچنده منعم اولنديلر يعنى نفسك آرزولرينه تابع
اولوب امور اخرويه‌دن بالكليه اعراض ايتديلر (وَكَانُوا مُجْرِمِينَ) وانلر كفار ايديلر (وَمَا كَانَ
رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ) واولمازديكه پروردكارك كويلر خلقنى شرك سببيله نابود قيله
(وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ) وحال بوكه اول كويلرك خلقى ارالرنده شعار اصلاحى ايتمش اوله‌لر يعنى
حق جل وعلا كويلر خلقنى يالكز شركلرى سببيله هلاك ايتمز ظلم وستملرى كا منضم اولمينجه
وبو كلامدن ديديلر الملك يبقى مع الكفر ولا مع الظلم (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً)
واكر پروردكارك ايستسيدى البته جمله خلقى بر كروه قيلاردى يعنى قوللرين بر دينده جمع ايدردى
(وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ) وهميشه اختلاف ايديجى اولورلر بر كروهلرى حق اوزره وبر كروهلرى باطل

اوزره (الا من رحم ربك) مكر پروردكارك رحم ایتدوكی كروه كه حق اوزره اتفاق ایتدیلر (ولذلك
خلقهم) و بو لخلاف ایتمك ایچون انلری یراتدی (وتمت كلمة ربك) و پروردكارك سوزی یرینه
كلوب تمام اولدی یعنی ملائكه یه دیدوكی سوز واول كلام بو ایدیكه (لاملأن جهنم من الجنة
والناس اجمعين) على التحقيق دوزخی طولدرورم دیولرین وآدمیلرك عاصیلرندن قمو (وكلا
نقص عليك من انباء الرسل) واوزریكه پیغمبرلرك خبرندن هرخبری اوقورز (ما نثبت
به فؤادك) شول شیئی اوزریكه اوقورزكه قلبكی انكله بكشترورز (وجاءك في هذه الحق
وبو سوره ده سكا درستلك كلدی (وموعظة وذكرى للمؤمنين) و پند ونصیحت اهل ایمانه
كلدی (وقل للذين لا يؤمنون اعملوا على مكانتكم) وایمانه كلمیان كسنه لره سویله متمكن
اولدیغكز حالت اوزره ایشلك (انا عاملون) كه بی شبهه بز متمكن اولدیغمز حالت اوزره ایشلیجیلرز
(وانتظروا) و بزه مصائبك كلسین انتظار ایدك (انا منتظرون) كه بلاشك بز سزدن اسبق اولانلرك
مصیبتلری كبی سزه بر مصیبتك كلمسنه منتظرز (ولله غيب السموات والارض) وایزد ذوالجلاله
مخصوصدر كوكلرده ویرده پوشیده اولان اشیانك بیلمسی (واليه يرجع الامر كله) وایشك
قموسی كند وحكمنه دونر (فاعبده وتوكل عليه) پس كا پرستش ایدوب اوزرینه اعتماد ایت
(وما ربك بغافل عما تعملون) و پروردكارك ایشلدككز ایشلردن غافل ایلیجی دكلدر ❀

سورة يوسف مكية وهي مائة واحدى عشر آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الر تلك آيات الكتاب المبين) بو سوره ده مذكور اولان آیات عظام اعجازی ظاهر اولان كتابك
آیتلریدر (انا انزلناه) تحقیقا بز بو كتابی ایندردك (قرآنا عربيا) لسان عربه منسوب اوقنمش
اولدیغی حالده (لعلكم تعقلون) تاكه سز فهم ایدوب معنالرینه واصل اوله سز (نحن نقص
عليك احسن القصص) بز خبر ویرمه نك اك كوزلی اوزریكه اوقیوب اخبار ایدرز (بما
اوحينا اليك هذا القرآن) سكا بو سوره یی فرشته ایله كوندرمكمز واسطه سیله (وان كنت
من قبله لمن الغافلين) دخی بلاشبهه بو سوره نك نزولندن اول اندن بی خبرلردن ایدك
(اذ قال يوسف لابيه) مذكور قیل اول وقتیكه حضرت یوسف پدرینه دیدی (يا ابت اني رأيت
احد عشر كوكبا والشمس والقمر) ای بنم پدرم على التحقيق بن عالم خوابده اون بر یلدز وكونشی
وآیی كوردم (رأيتهم لي ساجدين) انلری بكا سجده ایدیجیلر كوردم (قال يا بني لا تقصص

رؤياك على اخوتك) حضرت یعقوب حضرت یوسفه دیدی ای بنم اوغلجغم كوردیكك واقعه یی قرنداشلرك
اوزره اوقیوب نقل ایتمه (فيكيدوا لك كيدا) كه سنی اهلاك ایتمك ایچون بر عظیم حیله ایدرلر چونكه حضرت
یعقوب بو واقعه دن حضرت یوسفك علو مرتبه سن فهم ایتدی قورقدیكه برادرلری حسد جهتندن
اكا بر تعدی ایدرلر اكا سپارش ایلدیكه رؤیاسنی قرنداشلرندن نهان قلیه (ان الشيطان للانسان
عدو مبين) تحقیقا كه ابلیس شقی آدم اوغلنه براشكاره دشمندر پس قرنداشلرینی سكا ضرر
ایصال ایتمك ایچون اغوا ایتسه عجب دكلدر (وكذلك يجتبيك ربك) ونته كه بو رؤیا كورمكله
منتخب اولدك پروردكارك سنی انتخاب ایدر (ويعلمك من تأويل الاحاديث) ورؤیالرك
تعبیرندن سكا تعلیم ایدر (ويتم نعمته عليك) واحسانینی اوزریكه نبوتله اتمام ایدر (وعلى
آل يعقوب) ویعقوبك اولادی اوزره دخی (كما اتمها على ابويك من قبل ابراهيم واسحق)
نته كه بوندن اسبق ایكی پدرك ابراهیم واسحق اوزره اتمام ایلدك (ان ربك عليم حكيم) بی شبهه كیم
خداوندك انتخابه مستحق اولانی بخششی بیلور كما ینبغی ایشی ایشلر (لقد كان في يوسف واخوته
آيات للسائلين) تحقیقا كیم یوسف وقرنداشلری اخبارنده سؤال ایدنلره دلائل قدرت واردر
بیلمك كرككیم حضرت یوسفك اون بر برادری وار ایدی اونی پدرندن ایدیلر وبریكه بنیامیندر انادن
وباباده برادریدی (اذ قالوا ليوسف واخوه) یاد ایت اول محلی كه یعقوبك اوشاقلری دیدیلر
بی شبهه كیم یوسف وقرنداشی یعنی بنیامین (احب الى ابينا منا) پدریمزه زیاده سوكلیدرلر
بزدن (ونحن عصبة) وحالبوكه بز بر كوچلی كروهز (ان ابانا لفي ضلال مبين) بی كمانكه پدریمز
براشكاره ازغونلقده در صكره بری برینه بویله سویلدیكه (اقتلوا يوسف او اطرحوه ارضا) یوسفی
اولدرك یا آواره لقده اوزاقلمش بر یره آنی صالك (يخل لكم وجه ابيكم) پدركزك یوزی
سزه خالی قالور یعنی یوسف غائب اولنجق پدریكز جمیع وجودیله اوزریكزه اقبال ایدر (وتكونوا من
بعده قوما صالحين) واندن صكره بر عذر كتورمكله پدریكزله كوزل كروه اولورسز (قال قائل منهم
انلردن بر سویلیجی دیدی وآنك آدی یهودا ایدی (لا تقتلوا يوسف) حضرت یوسفی قتل ایتمك زیرا
قتل بر اولو كناهدر (والقوه في غيابت الجب) وآنی بر قویینك دیبنه صالك (يلتقطه بعض
السيارة) مسافرلرك بر كروهی آنی آلور (ان كنتم فاعلين) اكر سوزیمه عمل ایدیجیلر ایدیكز بعده
بونك اوزره اتفاق ایدوب (قالوا يا ابانا ما لك لا تأمنا على يوسف) دیدیلر ای پدریمز سكا نه عارض
اولدیكه یوسف اوزره بزی طوتمزسن (وانا له لناصحون) وحالبوكه على التحقيق بز اكا خیر استیوب

اوزرینه شفقت ایدیجیلرز (أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا) کندوبی بزمله یارین صحرایه یوللا (يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ)
میوه لر یمسنده اشباع ایتسون وتیراندازلکله ودوه سکرتمسیله اوینسون (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ)
وبی شبهه بز آنی صاقلیجیلرز برمازلق دکسندن (قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ) حضرت یعقوب
دیدی تحقیقا که بن کوتورمککز انی بنی اندوهناك قیلار (وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ) دخی قورقرمکه
انی قورد ییه (وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ) اولحالده که سزاندن بیخبر سز (قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ)
حضرت یعقوبك اوشاقلری دیدیلر قسم اولسونکه اکر آنی قورد ییه وحالبوکه بز برقوتلو کروهز
(إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ) بی شبهه که بز اول محلده زیانکار جماعت اولورز (فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ) پس قچن یوسفی
پدرندن آیروب کوتوردیلر (وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ) وعزم ایتدیلرکه آنی قویینك
دیبنه قیله لر بعده مقصدلرندن تمکن اولدقلرنده اکا کوناکون اذیت ایدوب قویویه براقدیلر
منقولدرکه صحرایه چیقدقلری دم مبارك نورانی یوزینه طپانچه لر اورمغه شروع ایدوب انواع
ستمله کندوبی معذب ایتدیلر برحدده دکه هلاکی یقلشدی یهوذا بوحالی مشاهده ایدیجك
انلره دیدی سز بنمله عهد ایتمدکزمیکه آنی اولدرمیوب قویویه صالورسز سوزینی قبول ایدوب قویویه
کوتوروب کندوبی آنك ایچنده صالقتدردیلر جانك حلاوتندن قویینك اطرافنه یاپشدی
پس الرین بغلیوب کوملکك صویدیلر تاکه آنی قانله آلوده ایدوب پدرلرینه حیله ایده لر حضرت
یوسف انلره دیدی ای برادرلرم بکا کوملکمی ویرك تاکه عورتمی انکله اورته یم کندویه دیدیلر اون بر
یلدزی وکونشی وآیی چاغر سکا کوملك کیدرسونلر وسنکله انسیت ایتسونلر بعده قویینك
یاریسنه ایرشنجه کندوبی براقدیلر هنوز صویه یتشمدن حضرت جبریل مقدس قنادلری اوزره
کوتوروب قویینك ایچنده برطاش اوزره اوتورتدی مرویدرکیم قچن حضرت ابراهیم علیه السلامی
نمرود آتشه اتمق ایستدی طونلرین صویدیلر حضرت جبریل علیه السلام جنتك حریرندن اکا برکوملك
کتوروب کیدردی اندنصکره حضرت ابراهیم اول کوملکی اوغلی حضرت اسحاقه ویردی صکره اسحق آنی
حضرت یعقوبه ویردی حضرت یعقوب آنی بربازوبند ایدوب حضرت یوسفك قولنه بغلمشدی قچن
باشنه بواحوال کلدی حضرت جبریل اول کوملکی چیقاروب کندویه کیدردی وجناب رب العزتدن
کندویه بشارت کتوردی انکه حق سبحانه وتعالی بیوردی (وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ) وبز اکا فرشته ایله خبر صالدقکه
(لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا) البته بوایشلرندن برادرلریکی آگاه ایدرسن (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) وکندولر
بیلمزلرکه سن یوسفسن علو مرتبه کدن اوتری (وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ) وکوندزك اخرنده

اغلیه رق پدرلرینه کلدیلر (قَالُوا يَا أَبَانَا) دیدیلر ای پدریمز (إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ) تحقیقا که بز
یریمزدن ایلرو سکرمکه کتمش ایدك (وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا) ویوسفی اسبابمز واثقالمز
یاننده براقدق (فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ) پس کندوبی قورد ییدی (وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا) وسن سوزیمزه
ایناننجی دکلسن (وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ) واکر بز کرچك سویلیجیلر ایدك زیرا سنك بزه سوء ظنك واردر
ویوسفه غایتله محبتك وار (وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ) وکوملکی اوزره بر یلان قانله کلدیلر
یعنی حضرت یوسفك کوملکنی یلاندن برقانله آلوده ایدوب پدرلری قتنه کتوردیلر مرویدرکه
حضرت یعقوبه کوملك اول کیفیتله کلیجك فریاد ایدوب کوملکی یوزینه سوردی تاکه مبارك چهره سی
قانله بویاندی ودیدی بوقورد عجب قورد ایمش اوغلیمی ییدی وکوملکنی پاره لمدی (قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ
لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا) حضرت یعقوب اوغللرینه دیدی ایش دیدیککز کبی دکلدر بلکه جانلریکز
سزه برعظیم ایش قولای ایدوب اوزریکزه آنی آسان قیلدی (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) پس کوزل صبر ایتمك
اوزکه سندن یکرکدر حدیث شریفده وارد اولمشدرکه صبر جمیل اولدرکه ایچنده خلقه
شکوی اولمیه (وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) ویاردمی طلب اولنه جق کسنه ایزد ذوالجلال
یوسفك هلاکندن وصف ایتدیککز شیء اوزره کتوردیلرکه وچونکه حضرت یوسف علیه السلام
اول قویوده مکث ایدوب دردنجی کونك صبحو حسنده کندویه نجات مژده سی کلدی (وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ)
ومدین شهرندن مصره متوجه برکاربان کلوب اول قویویه قریب برمکانده قوندیلر (فَأَرْسَلُوا
وَارِدَهُمْ) پس کندولره صو چکوب چیقرن کسنه یوللدیلر (فَأَدْلَى دَلْوَهُ) درعقب قویویه
قوغاسن طولدرمق ایچون ایندردی همان حضرت یوسف ایچنده اوتوردی آنی طشره یه چیقرنجق
حضرت یوسفی مشاهده ایتدی (قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ) دیدیکه ای مژده حاضر اولکه بو براوغلاندر
(وَأَسَرُّوهُ) وصویه کلان کسنه بولداشلریله آنی کاربان خلقندن کیزلدیلر (بِضَاعَةً) تجارت
ایچون برمتاع (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ) وخدای ذوالجلال ایشلدکلری شیئه دانادرکه کیزلدکلری
اوزرینه خفی اولماز (وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ) وبرآزبهایله آنی صاتدیلر (دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ) ثمندن
بدلدر یعنی اول بها برصابلمش انجه ایدی بیلنمك کرك کیم اول زمانده خلقك معتادی بوایدیکی
برشیء صاتوب الدقلرنده بها قرق درهمدن آز ایسه صایرلردی واکر قرق درهمدن زیاده ایسه وزن
ایدرلردی (وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ) وانلر حضرت یوسفه رغبت ایدنلردن دکلدیلر زیرا آنلر آنی
بولمشلردی وبرشیء بولان کسنه اکا چوقلق اعتنا ایتمز (وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ)

واهل مصردن انی صاتون الان کسنه قاریسی زلیخایه دیدیکه واو مصرك خزائنی اوزره موکل اولان عزیزدر (اکرمی مثویه) بو غلامك محلنی مکرم قیل (عسی ان ینفعنا) شاید امورمزده بزه یاریه (او نتخذه ولدا) یا آنی براوغول ایده لم چون حضرت یوسفده آثار رشدی مشاهده ایلدی وکندوسی عقیم ایدی آنی اوغول ایدنمکه آرزو ایلدیکه بوندن دیدیلر خلقك زیاده فراستلوسی اوچ کمسنه در بری عزیز مصر وبری حضرت شعیبك قیزی که پدرینه حضرت موسی حقنده دیدی یا ابت استاجره الآیه وبری حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه که حضرت عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه یی برینه خلیفه قیلدی (وکذلك مکنا لیوسف فی الارض) ونته که حضرت یوسفك محبتی عزیزك قلبنده برقرار قیلدق بر یوزنده کندویه مکانت ویردك تاکه ایچنده عدل ایله متصرف اوله (ولنعلمه من تأویل الاحادیث) وتاکه کتب الهیه نك معنالرندن اکا تعلیم ایدهلم (والله غالب علی امره) وحق جل وعلا کندو ایشی اوزره غلبه ایلیجیدر بوسنه انی دوندرمز (ولکن اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلر که جمیع امور تصرفنده در (ولما بلغ اشده) واول محلکه حضرت یوسفك قوتی نهایتنه ایرشدی یعنی اوتوزله قرق آراسنده اولان سنه واصل اولدی (آتیناه حکما وعلما) علمله مؤیدا ولان علمی ورؤیا تعبیرینك دانشك اکا احسان ایتدك (وکذلك نجزی المحسنین) ونته که حضرت یوسفه مکافات ایتدك ایولك ایدنلره مکافات ایدرز (وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه) واول خاتونکه حضرت یوسف آنك خانه سنده ایدی مجانندن اوتری کندوبی طلب ایتدی یعنی عزیزك قاریسی زلیخا چوق طلب ایتدیکه حضرت یوسف کندوسیله مواقعه ایده (وغلقت الابواب) وقپولری بغلدی (وقالت هیت لك) ودیدی بن سنکچون آماده اولمشم حضرت یوسف بو حالی مشاهده ایدیجك (قال معاذ الله) دیدی خدایه صیغنمق صیغنورم (انه ربی احسن مثوای) تحقیقا شان بودر که بنی تربیه ایدن عزیز بنم محلمی کوزل قیلدی پس اهلنه خیانت ایتمکله اکا مکافات می ایدرم بو امر هرکز وجوده کلمز (انه لا یفلح الظالمون) زیرا علی التحقیق حال بودر که ایولك ایدنلره کوتیلکله مکافات ایدن ستمکارلر قورتلمزلر (ولقد همت به وهم بها) وبی شبهه کیم زلیخا یوسفك مخالطه سنه عزم ایتدی واقتضاء بشریت حسبیله یوسف دخی زلیخانك مخالطه سنه قصد ایتدی (لولا ان رأی برهان ربه) حضرت یوسف پروردکارینك دلیلنی کورمسیدی اصح اقوال اوزره اول دلیل نور عصمت الهی ولمعهٔ نبوت یوسفیه ایدی (کذلك) اول ثبات کبی کندویه برثبات ویردك (لنصرف عنه السوء والفحشاء) تاکه کندوبی پرورده ایده نك خیانتنی وزنا فعلنی کندوسندن دور قیله لم (انه من عبادنا المخلصین) زیرا بلا شبهه اول بو وجود شریف اداب

اخلاص اولان قوللریمزدندر (واستبقا الباب) ویوسف وزلیخا اوطه نك قپوسندن برر برندن ایلرو کیتمکه سعی ایتدی یعنی حضرت یوسف قپویه سکردی تاکه زلیخانك الندن قورتله وزلیخا قپویه سکردی تاکه قپوبی قپایوب یوسفی ایچروده قاله (وقدت قمیصه من دبر) وکندوسمتنه حضرت یوسفی چکدکده کوملکنی آرددن یرتدی (والفیا سیدها لدی الباب) وقپوبانندہ قوجه سنه صاتشدیلر (قالت ما جزاء من اراد باهلك سوءا) زلیخا قوجه سنه دیدیکه اهلکه بدلك ایستیانك جزاسی بر نسنه دکلدر (الا ان یسجن او عذاب الیم) الا حبس اولنمق یا بردردناك اشکنجه (قال هی راودتنی عن نفسی) حضرت یوسف دیدیکه کندوسی نفسمدن اوتری بکا الحاح ایتدی (وشهد شاهد من اهلها) وزلیخانك خصملرندن بر طانوق طانقلق ایدوب دیدیکه (ان کان قمیصه قد من قبل) اکر یوسفك کوملکی اوکدن یرتلدیسه (فصدقت وهو من الکاذبین) زلیخا سوزنده صدق ایتدی ویوسف یلانجیلردندر زیرا بو حالت اکا دلالت ایدرکه زلیخا نفسندن یوسفی مدافعه ایتمکله کوملکنی یرتدی یا اردینه سکرمکله اتکنه ایاغی ایلشوب کوملکی یرتلدی (وان کان قمیصه قد من دبر) واکر کوملکی آرددن یرتلدیسه (فکذبت وهو من الصادقین) زلیخا یلان سویلمش اولدی وکندوسی صدق ایدیجیلر زمره سندندر زیرا بو کیفیت اکا دلالت ایدرکه زلیخا یوسفك آرددن کندوبی چککله کوملکی یرتلدی (فلما رأی قمیصه قد من دبر) پس اولوقتکه عزیز حضرت یوسفك کوملکنی آرددن یرتلمش کوردی (قال انه من کیدکن) دیدیکه علی التحقیق بو ایش حیله کزدندر (ان کیدکن عظیم) بی شبهه حیله کز غایتله اولودر یعنی حیله کز نفوسده بك تأثیر ایدوب کوکللره یاپشور (یوسف اعرض عن هذا) ای یوسف بو ماجرایی صاقله برکمسنه یه سویلمه (واستغفری لذنبك) وای زلیخا ایتدیکك کناه ایچون مغفرت طلب ایت (انك کنت من الخاطئین) تحقیقا سن کناهکارلرك کروهندن ایدك بو حالته اکرچه عزیز بوکونه بر تسکین ویردی اما نه زمان اولدیکه محبتك داستانی خلق اوزره پوشیده اوله

نظم

نسازد عشق را کنج سلامت
خوشا رسوائی و کنج ملامت
غم عشق از ملامت تازه گردد
وازین سودا بلند آوازه گردد

(وقال نسوة فی المدینة) ومصر شهرنده قاریلر دیدیلر (امرأت العزیز تراود فتاها عن نفسه) عزیزك خاتونی کندو غلامنی نفسندن اوتری طلب ایلدی یعنی ایستدیکه اندن کام اولوب کام ویره

قد شغفها حبا) سومك جهتندن كوكلنك غلافنى ياردى (انا لنريها فى ضلال مبين) بى شبهه كيم
بز آنى براشكارا آزغونلقده كورورز (فلما سمعت بمكرهن) پس اول وقت كه كيزلى سويلدكلرى
سوزى زليخا ايشتدى (ارسلت اليهن) دعوت ايتمك ايچون انلره خبر صالدى تاكه انلره عذرنى
بيان ايده وحضرت يوسفى وصالنه رام ايده لركنوردليركه قرق خاتونى ضيافته دعوت ايلدى
بشى پادشاهك خدمتنده اولان قپوجينك وساقينك واتمكجينك وزندانجينك وآخرجورك
قاريلريدى كه اول ملامت سوزلرى ارالرنده دوشمش ايدى وقلانلرى سائر اعيانك قاريلريدى
(واعتدت لهن متكأ) وانلره برياصدنجق شئ آماده قيلدى تاكه اكا ياصدنه لر (وآتت كل واحدة
منهن سكينا) وقاريلرك هربرينه بربچاق ويردى تاكه يملرينه مهيا قيلنان ميوه انلرله
صويوب پاره ليه لر (وقالت اخرج عليهن) وانلر بچاقلرله ميوه استعمال ايدرلركن حضرت يوسفه
ديدى اوزرلرينه چيق (فلما رأينه اكبرنه) پس اول وقت كه كندويى كورديلر تعظيم ايديلر فائق
اولان حسنندن هيبت چكديلر سرور كائناتدن مرويدركه بيوردى معراج كيجه سنده حضرت
يوسفى كوردم چهره سى آى ايدى كيجه سى كبي ايدى (وقطعن ايديهن) وشدت دهشتدن اللرين
كسديلر (وقلن حاش لله) وديديلر حق سبحانه وتعالى يه صفات عجزدن تنزيه اولسون (ما هذا
بشرا) بو وجود نازنين نوع انساندن دكلدر زيرا بوكونه جمال نوع بشرده معهود اولمشدر ※
ان هذا الا ملك كريم) بو برنسنه دكلدر الا خدانك قتنده بر مكرم فرشته (قالت فذلكن الذى
لمتننى فيه) زليخا انلره ديدى بو اول غلامدركه محبتى جهتندن بكا ملامت ايتديكز (ولقد
راودته عن نفسه) وبى شبهه كيم نفسندن اوترى كندويى طلب ايتدم (فاستعصم) پس
عصمته طالب اولوب خواهشمدن ممتنع اولدى (ولئن لم يفعل ما آمره) وعلى التحقيق ايشلمزسه
كندويه فرمان ايتدوكم شيئى (ليسجنن وليكونا من الصاغرين) البته حبس اولنوب خوار وذليللردن
اولور پس اول خاتونلر بالاتفاق حضرت يوسفه ديديلر خاتونك امرينه اطاعت ايله تاكه سكا
برمذلت ايرشميه (قال رب السجن احب الى مما يدعوننى اليه) حضرت يوسف ديدى اى پروردكارم
حبس اولنمق بكا زياده سوكليدر شول نسنه دنكه بنى اكا ايسترلر (والا تصرف عنى كيدهن
واكر مكر وحيله لرين بندن اوزاق قيلمزسن (اصب اليهن) انلرك طرفنه ميل ايده رم ※
واكن من الجاهلين) ونا معقول ايشى ارتكاب ايتمكله نادانلرك كروهندن اولورم (فاستجاب
له ربه) پس پروردكارى كندويه دعاسن مستجاب قيلوب (فصرف عنه كيدهن) كندوسندن

اول قاريلرين مكر وحيله لرين دور قيلدى (انه هو السميع العليم) تحقيقا كه خداى عز وجل كندودر هركسك
دعاسن درست ايشيدن احوالرين كما ينبغى بيلن (ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآيات) پس حضرت
يوسفك براءتى اوزره دلالت ايدن شواهدى كوردكلرندنصكره كندولره ظاهر اولديكه
ليسجننه حتى حين) البته آنى برمدته دك حبس ايده لر بعده حضرت يوسفى زندانه كوتوروب
(ودخل معه السجن فتيان) وبحسب الاتفاق ايكى ييكت پادشاهك شرابدارى واتمكجى سى
حضرت يوسفله زندانه كيرديلر (قال احدهما) اول ايكى يكتك برى يعنى شرابدار ديدى (انى
ارانى اعصر خمرا) على التحقيق كيم عالم خوابده بن كندومى كوردم كه بنجى صيقيورم پس مآل
اعتبارله اوزم خمر ايله تسميه اولندى (وقال الآخر) واو برى ديدى (انى ارانى احمل فوق
رأسى خبزا) بلا شك بن كندومى كورورم كه باشم اوستنده براتمك كوتورورم (تأكل
الطير منه) كه قوشلر اندن يير (نبئنا بتأويله) عالم رؤياده كوردوكمز شيئك مآلندن بزه خبر
وير (انا نريك من المحسنين) بى شبهه بز سنى ايولكر كروهندن كورورز (قال لا يأتيكما طعام
ترزقانه) حضرت يوسف اول ايكى كيمسنه ديدى سزه ييجك كلمزكه اوسزه روزى قلنمش اوله
الا نبأتكما بتأويله) الا كه آنك عاقبتندن سزه خبر ايده رم يعنى انك ماهيت وكيفيتنى سزه بيان
ايده رم (قبل ان يأتيكما) اوسزه كلمدن اول چونكه حضرت يوسفك مرادى شريفى اولديكه انلرى ايمانه دعوت
ايليه رؤيالرينى تعبير ايتمدن اول كندولره بيان ايتديكه كندوسى علم غيب بيلمكله معجز صاحبيدر
وبوبيلكى كهانت وتنجيم طريقيله توهم ايتمكلر ايچون انلره بوكونه خطاب ايتدى تاكه حق سبحانه
وتعالى بيوردى (ذلكما مما علمنى ربى) بو غيب بيلمسى اى ايكى همنشينم بكا وحى ايله پروردكارم
حضرتلرينك اوكرتمسندندر (انى تركت ملة قوم لا يؤمنون بالله) زيرا على التحقيق خدانك
وحدانيتنه تصديق ايمان كتورمك آيينى ترك ايلدم (وهم بالآخرة هم كافرون) وانلر او بر
جهانك موجود اولمسين كندولر انكار ايتمشلردر (واتبعت ملة آبائى ابراهيم واسحق ويعقوب
ومذكور اولان پدرلرمك طريقته پيرولك ايتدم (ما كان لنا ان نشرك بالله من شئ) بزه كه
انبيا قسميوز صحيح وجائز دكلدركه خدايه هيچ برنسنه اورتاق قيله لم (ذلك من فضل الله
علينا) بو توحيد ايتمك خدانك محض كرمندن اوزريمزه اولمشدر (وعلى الناس) وسائر
خلق اوزره دخى كه پيغمبرلرك ارساليله اكا نائل اولديلر (ولكن اكثر الناس لا يشكرون
ولكن خلقك چوغى خدانك فضل وكرمنه اعتراف ايتمزلر (يا صاحبى السجن) اى ايكى يارم زندانك

أرباب متفرقون خير) پراكنده معبودلرمى يكركدر (أم الله الواحد القهار) ياخود ذاتنده متوحد
اولان هر نسنه اوزره غلبه ايدن ايزد ذوالجلال بلاشك آنك معبود اولمسى محض خيريتدر
(ما تعبدون من دونه) اندن اوزكه برشيئه عبادت ايتمزسز (الا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم)
الا اول اشيايه كه سز ويدرلريكز آنلر اوزره برنامناسب آدلر اطلاق ايدوب اول اطلاق اعتباريله انلره
عبادت ايديكز (ما أنزل الله بها من سلطان) ايزد جل وعلا انلرك عبادتنه ونفعلرينه اصلا بر دليل
ايندرمدى (إن الحكم إلا لله) عبادت خصوصنده فرمان ايزد ذوالجلاله مخصوصدر (أمر ألا تعبدوا
إلا إياه) پيغمبرلرك لسانى اوزره فرمان ايديكه كندوسندن اوزكه برشيئه عبادت ايتميه سز
(ذلك الدين القيم) اولدر درست ومعتدل اولان دين (ولكن أكثر الناس لا يعلمون) وليكن خلقك
چوغى آنى بيلمزلر بادية جهالتده سركردان قالمشلر (يا صاحبي السجن) اى ايكى يارم زندانده (أما أحدكما
فيسقي ربه خمرا) البته بريكز يعنى شرابدار كندويى پرورده ايدنه باده ايچيرور نته كه بوندن
اسبق ايچيرردى (وأما الآخر فيصلب فتأكل الطير من رأسه) وبى شبهه اوبريكز اصلبلنوب باشندن
قوش يير بعده بونلر ديديلر بز يلان سويلدك اصلا بو واقعه يى كورمدك حضرت يوسف
انلره جواب ويرديكه حق سبحانه وتعالى بيوردى (قضي الأمر الذي فيه تستفتيان)
اول ايش كه سز ايكى خصوصنده بندن آنك عاقبتك فهمينى طلب ايدرسز (وقال للذي ظن أنه ناج
منهما) دخى حضرت يوسف سويلدى شول كمسنه يه كه كمان ايلديكيم على التحقيق اول ايكيدن
اوقورتلهجقدر (اذكرني عند ربك) سنى پرورده ايدن پادشاهك قتنده احوالمى سويله تاكه
بنى زنداندن قورتره (فأنساه الشيطان ذكر ربه) پس ابليس شوق شرابدارى اونتدرديكه حضرت
يوسفك احوالنى ربيسى قتنده ذكر ايله (فلبث في السجن بضع سنين) پس زنداندن برقاچ ييل مكث
ايلدى لغت عربيه ده بضع اوچله طقوز اراسنده اولان عدد اوزره اطلاق اولنور
(وقال الملك إني أرى سبع بقرات سمان) ومصر پادشاهى ديديكه عالم رؤياده بن يدى سمين
اينك كوردم (يأكلهن سبع عجاف) انلرى زبون يدى اينك يير (وسبع سنبلات خضر)
دخى كوردم يدى كوك خوشه (وأخر يابسات) ويدى قورى خوشه لر كوك خوشه لره صارلوب
انلر اوزره غلبه ايديلر (يا أيها الملأ أفتوني في رؤياي) اى رؤيامى تعبير ايدن كروه
اشراف واقعه مك تعبيرندن بكا جواب ويرك (إن كنتم للرؤيا تعبرون) اكر واقعه تعبير
ايدر ايديكز (قالوا أضغاث أحلام) اهل تعبير ديديلر بو كورديكك رؤيا ويقولرك قارشقلريدر

(وما نحن بتأويل الأحلام بعالمين) وبز باطل اولان اويقولرك تعبيرينه دانا دكلز (وقال الذي
نجا منهما) واول ايكى زندانيلردن قورتلان كسنه يعنى شرابدار ديديكه (وادكر بعد أمة) وبر
اوزون مدتدنصكره حضرت يوسفى ورؤياده اولان دانشنى ياد ايتدى (أنا أنبئكم بتأويله
فأرسلون) بن سزه آنك تعبيرندن خبر ايدرم پس بنى زندانه كوندرك آنده بر كمسنه وار علم تعبيرى
غايتله يخشى بيلور ملك على الفور فرمان ايتديكه زندانه واروب كندويه خبر كتوره بعده زندانه كلوب
سويلديكه نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (يوسف أيها الصديق) اى يوسف اى صدقلق غايتيله
متصف اولان ذات شريف (أفتنا في سبع بقرات سمان يأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات
خضر وأخر يابسات) بو مذكور اولان اشيانك تعبيرنده بزه فتوى وير (لعلي أرجع إلى الناس) تاكه
بن پادشاهه وياننده اولان كمسنه لره طرفلرينه دونه يم (لعلهم يعلمون) شايد انلر سنك فضل
ومعرفتكى بيله لر (قال تزرعون سبع سنين دأبا) حضرت يوسف اول رؤيانك تعبيرنده ديديكه يدى ييل
اكرسز مستمر اولان عادتكز اوزره (فما حصدتم) پس هر نسنه كه بچرسز (فذروه في سنبله) آنى
صالقمنده ايچنده قويك تاكه آفاتدن محفوظ اوله (إلا قليلا مما تأكلون) مكر اول مقدار ييه جككز
براز نسنه كه آنى دوكوب صمانندن پاك ايدرسز (ثم يأتي من بعد ذلك سبع شداد) پس اول ييللردن
صكره يدى صعوبتلو ييللر كلور (يأكلن ما قدمتم لهن) انك اهاليسى ييرلر اول شيئى كه كندولر ايچون
ادخار ايتمش ايديكز (إلا قليلا مما تحصنون) مكر صاقلديغكز شيئدن براز كه آنى تخم ايچون ابقو
آنلرى ييه ميه سز (ثم يأتي من بعد ذلك عام) پس اول ييللردنصكره بر ييل كلور كه (فيه يغاث الناس)
يغمورلك كثرتى سببيله ايچنده خلق مدد اولنورلر (وفيه يعصرون) وصيقلجق نسنه لر ايچنده
صيقرلر (وقال الملك ائتوني به) دخى حضرت يوسفك قتنه رؤيانك تعبيرى ايچون كيدن كمسنه كلوب
تعبيرى نقل ايتدنصكره پادشاه ديديكه آنى بكا كتورك (فلما جاءه الرسول) پس اول وقتكه پادشاهك كوندردكى
حضرت يوسفه كلدى تاكه كندويى زنداندن چيقاره (قال ارجع إلى ربك فاسأله ما بال النسوة اللاتي
قطعن أيديهن) حضرت يوسف اكا ديديكه سنى پرورده ايدنك قتنه دون كيت ويه صوركه اللرين كسن قاريلرك
حالى نه ايدى يعنى اكا سويله تفتيش وتفحص ايتسونكه زليخانك مجلسنده اللرين قطع ايدن خاتونلرك حالى
نه ايدى (إن ربي بكيدهن عليم) بى شبهه كيم بنى ايجاد ايدن خدا انلرك مكر وحيله سنه دانادر قچن بكا
ديديلر خاتونكك فرمانه مطيع ومنقاد اول مخالفت ايتمه بعده ملك انلرى احضار ايدوب (قال ما خطبكن
إذ راودتن يوسف عن نفسه) ديديكه حالكز نه ايدى قچن يوسفى نفسندن اوترى طلب ايتديكز (قلن حاش لله

اونخا تو ملرد بدیلر کمال پاکلك خدای ذوالجلال الدا ولسونكه یوسفکبی بر عفتلو یکیت خلق ایتدی
ما علمنا علیه من سوء) او زرینه اصلا بر بدلك بیلمدك (قالت امرأت العزیز الآن حصحص الحق
عزیزك قادینی یعنی زلیخا دیدی شمدیکی طوغریلق ثبوت و قرار طوتدی (انا راودته عن نفسه) بن انی
نفسمه اوتری طلب ایلدم (وانه لمن الصادقین) وبی شبهه کندوسی کرچك سویلیانلردندر بعده
پادشاه حضرت یوسفه خبر صالدیکه قاریلر کناهلرینه معترف اولدیلر شمدنصکره کل تاکه
حضورنده آنلره عقوبت ایده لم حضرت یوسف دیدیکه آنلرك عقوبتی مرادم دکلدر (ذلك لیعلم انی لم
اخنه بالغیب) ولی توفیقی ایچون ایتدم که بکا اکرام ایدن عزیز بیله کیم علی التحقیق بن اکا خیانت ایتمدم
غائب اولدیغنده (وان الله لا یهدی کید الخائنین) و تا که بیله کیم بلاشبهه حق جل وعلا خیانت
ایدنلرك حیله سنی تنفیذ ایتمز (وما ابرئ نفسی) وبن کندو نفسمی تزکی ایتمم یعنی بن بو حرکتی ایتدم
تکبرنك نعمتنی اظهار ایتمك ایچون نه کندو نفسمی مزکی قیلمق ایچون (ان النفس لامارة بالسوء) تحقیقا
نفس مقتضای جبلتله هر وقت بدلکله امر ایدر (الا ما رحم ربی) مکر پروردکارمك اسیرکسی وقتنده که
بدلك وقوعی ایستمیه (ان ربی غفور رحیم) بی شبهه کیم بنی پرورده ایدن خدا فعله کلمیان کناهی
مغفرت ایدوب ایستدوکی کسنه یه عصمتله رحم ایدر (وقال الملك ائتونی به استخلصه لنفسی)
دخی پادشاه دیدی حضرت یوسفی بکا کتورك بن آنی کندو جانمه مخصوص قیله یم (فلما کلمه) پس
اول محلکه یوسف کلوب پادشاهله سویلشدی وآثار نجابتی کندو یه ظاهر اولدی (قال انك الیوم لدینا
مکین امین) پادشاه دیدی علی التحقیق سن بوکون یانمزده قدر و منزلت ایه سی سین هر شیئه اوزره
مؤتمن سن (قال اجعلنی علی خزائن الارض) حضرت یوسف پادشاهه دیدی بنی زمینك خزینه لری
اوزره قوی یعنی اقلیم مصرك زمیننده ن حاصل اولان اشیا اوزره بنی مستولی قیل (انی حفیظ
زیرا علی التحقیق بن نکهبانم انلردن برشی ضائع ایتمم (علیم) کیفیت تصرفی یخشی بیلورم (وکذلك مكنا
لیوسف فی الارض) و نته که پادشاهی کندو یه مهربان قیلدق حضرت یوسفه زمین مصرده
کمال تصرفی احسان ایلدك که (یتبوأ منها حیث یشاء) اندن ایستدوکی مکانده نزول ایدر (نصیب
برحمتنا من نشاء) ایستدیکمزی ایکی جهانده رحمتمزله دکرز (ولا نضیع اجر المحسنین) و ایولك
ایدنلرك ثوابنی ضایع قیلمزز (ولاجر الآخرة خیر للذین آمنوا وکانوا یتقون) و بی شبهه کیم او
ثوابی ایمان کتوروب تقوی ایدنلره یکرکدر کتوردیلرکه قچن مصر پادشاهی حضرت یوسفی وزیر قیلدی
لواء عدل قالدروب اکینلر زیاده سنه و غلالرك ضبطنه سعی تام ایدوب معهود قحط ییللری داخل اولدی

بعده قحط مصر و شام اقلیملرینه عام اولوب ساکنلری ذخیره المق ایچون حضرت یوسفه توجه
ایتدیلر اول دفعه کومش و التونله صاتدی تا که نقود مقوله سی یانلرنده قالمدی بعده حلی
وجواهرله صکره طوارلرله آندن صکره عقار واملاکله بو اشیاکه خلاص اولدی هر کس
جاننی صاتوب مقابله سنده حبوبدن برشی الدی ایش بو قراره یتشنجه صورت حالی پادشاهه
عرض ایتدی پادشاه دیدی فرمان سنکدر نیجه که ایسترسن ایت پس حضرت یوسف علیه السلام
جمله لرین ازاد ایدوب کندولره مالارین رد ایلدی و بو اثناده زمین کنعانده ساکن اولانلره قحط
اصابت ایتدی حضرت یعقوب علیه السلام اولادلرینی ذخیره المق ایچون کوندروب اوغلی بنیامینیکه حضرت
یوسفك شقیقیدی یاننده الیقودی (وجاء اخوة یوسف) دخی حضرت یوسفك برادرلری ذخیره المکیچون
یاننه کلوب (فدخلوا علیه) او زرینه کیردیلر (فعرفهم) پس آنلری بیلدی (وهم له منکرون) وآنلر
تقادم مدتدن و تغیر هیئتدن کندوبی بیلمدیلر مرویدرکه قچن او زرینه کیردیلر کندولره دیدی سز کیم
سز وایشکز ندر شاید جاسوسلر سز دیدیلر معاذ الله بز بر پدرك اولادیوزکه او بر صدیق پیردر
و پیغمبرلردن بر پیغمبردر اسم شریفی یعقوبدر پس حضرت یوسف آنلره دیدی سز قچ برادرسز دیدیلر
اون ایکی ایدك بریمز صحراده هلاك اولدی و بریمز پدریمزه هلاك اولان اوغلندن تسلیه و برمك ایچون
یاننده قالدی واو بمز بو مکانه کلدك حضرت یوسف آنلره دیدی بو سوزه بر شاهد ایسترم دیدیلر
بو مکانده بزی بر کسنه بیلمز تا که بزه شاهدلك ایده دیدی پس بریکزی یانمده رهن قویك وپدرکزك
یاننده قلان قرنداشکزی کتورك تا که سوزکزی تصدیق ایده یم بعده ارالرنده قرعه صالدیلر قرعه برادرلری
شمعونه وزرد وشدی (ولما جهزهم بجهازهم) واول وقتکه حضرت یوسف برادرلرینك ایشن کوردی
(قال ائتونی باخ لکم من ابیکم) سویلدی سزه پدریکزدن اولان قرنداشکزی بکا کتورك (الا ترون انی
اوف الکیل) بکمزمیسز که بن اولچکی تمام ویرورم (وانا خیر المنزلین) و بکمزمیسز که بن مهمانلق ایدنلرك
یکرکیم (فان لم تأتونی به) پس اکر آنی بکا کتورمزسه ك (فلا کیل لکم عندی ولا تقربون) نه قتمده سزه
اولچك واردر نه اولدیغم یره یقلشورسز (قالوا سنراود عنه اباه) دیدیلر البته اوندن اوتری پدرینه
مراجعت ایدوب آنی طلب ایدرز (وانا لفاعلون) دخی علی التحقیق بز انی ایشلیجیلرز او خصوصده
تکاسل ایتمزز (وقال لفتیانه اجعلوا بضاعتهم فی رحالهم) دخی کیالو خدمتده اولان قوللرینه
دیدی بدلنه ذخیره ایچون کتوردکلری متاعی یوکلرنده قیلك — واو برمقدار دری وایاق قابلریدی
و بو ایشی اول مصلحت ایچون ایتدیکه محتملدرکه برادرلری اولدیغی اجلدن کلیه لر وهم اجتناب ایتدیکه

ویردوکی اشیانك بهاسن انلردن اله (لعلهم یعرفونها) تاکه انلر آنی بیله لر (اذا انقلبوا الی اهلهم
یحن کند وعیاللرینه دونوب یوکلرین آچرلر (لعلهم یرجعون) شاید آنی بیلملری سببیله دونه لر
(فلما رجعوا الی ابیهم) پس اول وقتکه پدرلری سمتنه دوندیلر (قالوا یا ابانا منع منا الکیل) دیدیلر
ای پدریمز بنیامین برادریمز بزمله کیتمزسه شمدنصکره بزدن طعامك اولچیسی منع اولندی یعنی بزه ذخیره
ویرلمز اولدی (فارسل معنا اخانا نکتل) پس بزمله برادریمزی یولله تاکه اولچکك مانعك قالدروب
بزه لازم اوله جق شیئی اولچه لم (وانا له لحافظون) وبی شبهه بز آنی صاقلیجیلرز کندویه بدلك
دکسندن (قال هل آمنکم علیه الا کما امنتکم علی اخیه من قبل) حضرت یعقوب دیدی سزی
اوزرینه امین طوتمم الا آنك کبیکه بوندن اسبق سزی برادری اوزره امین طوتدم وحالبوکه آنی
الدیغکز محل دیمش ایدیکز بلا اشك بز آکا نکهبانلق ایدرز (فالله خیر حافظا) پس حق جل وعلا نکهبان
اولدقده جمله نکهبانلردن یکرکدر آنی آکا اصمارلرم (وهو ارحم الراحمین) وکندو درلسرکیانلرك
زیاده اسرکیجیسی (ولما فتحوا متاعهم وجدوا بضاعتهم ردت الیهم) واولوقتکه یوکلرین اچدیلر
کوردیلرکه غله المق ایچون کوتوردکلری اشیالری کندولره دونمش قیلنمش (قالوا یا ابانا ما نبغی) دیدیلر ای پدریمز
بوندن زیاده نه طلب ایده لم که (هذه بضاعتنا) ملك بزه ضیافت ایدوب ذخیره ویردکدنصکره بو بزم
بضاعتمزدرکه انکله غله صاتون الدق (ردت الینا) بزه دونمش قیلنمش پس بو بضاعتله قوتلنوب
ملکه رجوع ایدرز (ونمیر اهلنا) وبزه مخصوص اولانی کسنه لره ذخیره کتوررز (ونحفظ اخانا)
وکیدیشمزده وکلشمزده برادریمزی صاقلرز (ونزداد کیل بعیر) دخی برادریمزك کیتمسی سببیله بر دوه یوکی
زیاده الورز (ذلك کیل یسیر) اول دوه نك یوکی بر قولای اولچکدر ملك اوقدر شیله بزه مضایقه
ایدمجك دکلدر (قال لن ارسله معکم) حضرت یعقوب دیدی بنیامینی سزکله کوندرمم (حتی تؤتون
موثقا من الله) بکا سز بر یمان ویرمینجه تکری تعالی حضرتلرندن یعنی بکا بر عهد ویرلکه خدانك
یادیله موکد اوله (لتأتننی به) که البته بکا آنی کتوررسز (الا ان یحاط بکم) مکر مغلوب اوله سزکه
آنی کتورملکی سزه ممکن اولمیه (فلما آتوه موثقهم) پس اول وقتکه عهد ویمانلرین حضرت یعقوبه
ویردیلر (قال الله علی ما نقول وکیل) حضرت یعقوب دیدی ایزد جل جلاله دیدوکمز شیئه اوزره
نکهبان ومطلعدر (وقال یا بنی لا تدخلوا من باب واحد) دخی حضرت یعقوب شفقت یوزندن
دیدی ای اوغوللرم بر قپودن کیرمك زیرا محتملدرکه خلق سزی بو جمعیتله وبو جمال ایله کوریجك
کوزلیله سزی دکه لر (وادخلوا من ابواب متفرقة) ومتعدد قپولردن کیرك (وما اغنی عنکم

من الله من شیء) وبن تکرینك قضاسندن هیچ برنسنه سزدن دفع ایتمم (ان الحکم الا لله) فرمان
برکیمسه ثابت دکلدر الا تکرینك هرنه ایسترسه البته حصوله کلور (علیه توکلت) اوزرینه اعتماد
ایتدم (وعلیه فلیتوکل المتوکلون) وآنك اوزره ارباب توکل اولانلر اعتماد ایتسونلر (ولما دخلوا
من حیث امرهم ابوهم) واول محلکه کیردیلر اول مکاندنکه کندولره پدرلری فرمان ایتمشدی (ما کان
یغنی عنهم من الله من شیء) پدرلرینك فرمانی وآکا اتباع ایتمك خدانك قضاء محکمندن هیچ برنسنه
انلردن دفع ایتمزدی (الا حاجة فی نفس یعقوب قضیها) انجق حضرت یعقوبك طبیعتنده برشفقت
وارایدیکه آنی اظهار ایدوب وصیتنی ایلدی (وانه لذو علم) وعلی التحقیق حضرت یعقوب دانش صاحبیدر
(لما علمناه) کندویه اوکرتدوکمز اجلدن (ولکن اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه
تقدیر تدبیر اوزره غلبه ایدر (ولما دخلوا علی یوسف) واول محلکه اولاد یعقوب کلوب حضرت
یوسفك اوزره کیردیلر (آوی الیه اخاه) سفره اوزره کندو قرنداشن سمتنه الدی مرویدرکه
یحن کلدیلر حضرت یوسف انلره ضیافت ایدوب فرمان ایتدیکیم هر ایکی قرداش بر سفره اوزره
اوتورسن پس بش سفره اوزره اونی اوتوردی بنیامین یالکز قالمغله اغلیوب دیدی برادرم یوسف
صاغ اولسیدی کندوسیله بر سفره اوزره اوتورردم بعده حضرت یوسف دیدی چون بویکته
برایش یوقدر کلسون بنمله سفره ده اوتورسون اندنصکره فرمان ایتدیکه هر ایکیسی براوده مقامت
ایتسونلر و بو یکت بنمله قالسون اول کیجه حضرت یوسف آنله بر پرده قالدی اثناء مصاحبتده کندویه
دیدی حظ ایدرمیسن که هلاك اولان برادریکك یرینه بن سکا برادر اولهیم بنیامین ایتدیکه کیمك الله
سنك کبی بر برادری وار ولیکن سنی یعقوب ووالدم طوغرمدی (قال انی انا اخوك) حضرت یوسف
آکا دیدی علی التحقیق بن سنك قرنداشکم (فلا تبتئس بما کانوا یعملون) پس جفرده ایشلدکلری نسنه
سببیله غمناك اولمه (فلما جهزهم بجهازهم) پس اول وقتکه کندولره لازم اولان شیئی کندولره صوروب
یوکلرین طولدردی (جعل السقایة فی رحل اخیه) آلتوندن اولان مشربه قرنداشی بنیامینك یوکنده
قیلدی رضاسیله (ثم اذن موذن) صکره بر فریاد ایدیجی فریاد ایتدیکه (ایتها العیر) ای کاروان خلقی
(انکم لسارقون) علی التحقیق سز اوغرولرسز (قالوا واقبلوا علیهم) دیدیلر وحالده که اوزرلرینه
اقبال ایتدیلر (ماذا تفقدون) نه اصل شیئی معدوم ایدوب ارارسز (قالوا نفقد صواع الملك)
دیدیلر پادشاهك مشربه سن که انکله غله اولچردك ایتروب آرپورز (ولمن جاء به حمل بعیر)
وکندو نفسندن آنی کتورن کسنه یه بر دوه یوکی مقرر اولور (وانا به زعیم) وبن که فریاد ایدیجی یم آکا کفیلم

قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد في الأرض) ديديلر خدايه قسم كه على التحقيق بيلديكز كيم بريوزده فساد ايتمك ايچون كلمدك (وما كنا سارقين) و بز اوغريلر دكل ايدك واو بزم كاريمز دكلدر (قالوا فما جزاؤه ان كنتم كاذبين) مشربه اراينلر ديديلر پس آنى اوغرلياننك سزاسى نه در اكر يالانجيلر ايديكز دعواى برائتده قالوا جزاؤه من وجد في رحله ديديلر آنك سزاسى يوكنده بولنان كسنه نك التمسيدر يعنى مشربه كيمك يوكنده بولنورسه مقابله سنده اول كسنه النوب قول اولور (فهو جزاؤه) كه اودر سزاسى كذلك نجزي الظالمين) بوكونه سزا ستم ايدن اوغريلره سزا ويرورز بو كلامى اول سببدن اوتروى ديديلركه حضرت يعقوب عليه السلامك شريعتى بو ايديكه بركيمسه بركيمسه دن بر شيء اوغرلسه النده بولنسه مال صاحبى اوغرئى قول ايدنور (فبدأ بأوعيتهم قبل وعاء اخيه) پس آنلرى مصره دوندروب حضرت يوسفك شقيقى بنيامين حضرتلرينك يوكندن اول سائر برادرلرينك يوكلرين ارامغه باشلدى ثم استخرجها من وعاء اخيه) صكره قرنداشى يوكندن آنى چيقارتدى (كذلك كدنا ليوسف) اول كيدكبى حضرت يوسفه تعليم ايتدك يعنى شنكه برادرلرينك لسانى اوزره اول فتوائى اجرا ايتدك كه اوغرينك سزاسى قول اولمقدر حضرت يوسفه مقصدينى تحصيل ايتمك ايچون صاعك صاقلمسنى وسائر مقدماتى تعليم ايلدك (ما كان ليأخذ اخاه في دين الملك) حضرت يوسفه بر وجهله صحيح وجائز دكلديكه قرنداشنى پادشاهك ايننده اله زيرا سرقه خصوصنده پادشاهك حكمى بو ايديكه اوغريه كوتك چالنه و سرقه اولنان شيئك ضعفى اندن النه (الا ان يشاء الله) مكر تكرى تعالى ايستيه كه اول حكمى پادشاهك حكمى قيله (نرفع درجات من نشاء) ايستدوكمز كسنه نك پايه لرن قالدررز وفوق كل ذي علم عليم) و هر دانش ايسى اوستنه دانش صاحبى وار قالوا ان يسرق) حضرت يعقوبك اولادى ديديلر اكر بنيامين اوغرلدى (فقد سرق اخ له من قبل) بى شبهه كيم كندو بيانادن واتادن اولان قرنداشى اوغرلدى بوندن اسبق بوكلامدن مقصودلرى حضرت يوسفدر تفسير مداركده كتوردىلركه حضرت يوسفك خاله سى اوننده بر طاوق واريدى قبولرنه بر سائل كلوب حضرت يوسفدن اوزكه انده بركيمسه بولنمدى همان اول طاوغى اول سائله ويردى برادرلرى بو فعل سببيله كندوىى سرقه فعلنه نسبت ايدرلر و بوندن غيرى دخى بر قاچ موجه قول وار (فأسرها يوسف في نفسه) پس حضرت يوسف اول سوزى كندو طبيعتنده صاقلدى (ولم يبدها لهم) وآنى آنلره اشكارا قيلمدى (قال انتم شر مكانا) حضرت يوسف برادرلرينه ديدى سز منزله جهتندن زياده يمانسز (والله اعلم بما تصفون) و ايزد جل جلاله وصف ايتديككز شيئه داناتردر بعده حضرت يوسف بنيامينى

خداملرينه تسليم ايدوب كوتوردىلر هر چندكه قرنداشلرى خلاصنه سعى ايتديلر فائده ويرمدى پس حضرت يعقوبك بيوكى اوغلى روبيل غضبه كلوب ديدى ايها الملك قرداشمزى ويررسن يوقسه بر چيغرمق چيغرورمكه شهرده نه قدر حامله لر وار آنك هيبتندن حملرين وضع ايدرلر بو سوزى ديكوب تويلرى برمرتبه ده قالقديكه كوملكندن طشره چيقدى حضرت يوسف كندو اوغلنه ديدى اكسه سنه وارالكى ارقه سنه دكدر بويله ايدنجه غضبى ساكن اولدى روبيل قرنداشلرينه ايتديكه هيچ بريكز بوكدكده يديلر بو قبيس ديدى بى شبهه بو زمينده يعقوبك تخمندن بر اثر وار بو كلامى انكچون ديديكيم دابلر بو ايدى كه چن برلرى خشمه كلوب و برسى آنه كنجه خشمى ساكن اولوردى بعده كه كورديلر زورله بنسنه اولميور مليوا دمغه باشلديلر نته كه حق تعالى بيوردى (قالوا يا ايها العزيز ان له ابا شيخا كبيرا) ديديلر اى عزيز على التحقيق كيم الديغك يكته بر پير عظيم القدر پدر وار (فخذ احدنا مكانه) پس يرينه بزمز برى ال زيرا بوننك قرنداشى نابود اولدقده نصكره اول پير جليل القدر بوننكله الفت تحصيل ايتدى انا نراك من المحسنين) تحقيقا بز سنى كوريورز ايولردن سن (قال معاذ الله ان نأخذ الا من وجدنا متاعنا عنده) حضرت يوسف ديدى معاذ الله خدايه صيغنمق صيغنورمكه بركيمسه الملم مكر اول كيمسه كه متاعمزى بولدق زيرا سوزيكزه كوره آندن اوزكه سن الموق ظلمدر پس برينه بريكزى الورسك (انا اذا لظالمون) بى شبهه كيم اول محل بز ستمكارلردن اولورز (فلما استيأسوا منه) پس اولوقتكه حضرت يوسفدن نااميد اولديلر يعنى قتلرنامه محقق اولديكه بنيامينى كندولره ويرمز (خلصوا نجيا) بر كناره چكلديلر بري بريله آهسته سويلشدكلرى حالده (قال كبيرهم) سنده يا عقلده بيوكلرى اولان ديدى الم تعلموا ان اباكم قد اخذ عليكم موثقا من الله) بيلمزميسز كيم پدريكز اوزريكزه تكريدن بر عهد الدى يعنى اوزريكزه بر محكم پيمان بغلديكه بنيامينه كمال محافظه ايده سز وشمديلكده ايش بويله واقع اولدى (ومن قبل ما فرطتم في يوسف) دخى بيلمزميسز بوندن اسبق يوسفك شاننده ايتديككز تقصيرى (فلن ابرح الارض حتى يأذن لي ابي) پس مصر زميننده حركت ايتمم پدرم بكا دستور ويرمينجه (او يحكم الله لي) يا خود ايزد ذو الجلال دونمكه يا قرنداشمك خلاصنه حكم ايده وهو خير الحاكمين) و كندو حكومت ايدنلرك يكركى زيرا حكمى مداهنه يى و محاباىى قبول ايتمز ارجعوا الى ابيكم) پدريكزك طرفنه دونك (فقولوا يا ابانا ان ابنك سرق) پس سويلك اى پدريمز بى شبهه كيم اوغلك اوغرلدى (وما شهدنا الا بما علمنا) و برشيئله شهادت ايتمدك الا بيلديكمز شيئله (وما كنا للغيب حافظين) و پوشيده اولان نسنه يه ارباب طلاع دكل ايدك يعنى صورت

ظاهرده سرقه ایتدوکی مشاهده ایتدک اما حقیقة الحال سرقه ایتدوکنی بیلمزز زیرا محتملدرکه اول
ایش کندویه تهمت اوله (واسئل القریة التی کنا فیها) دخی صورا اول کویی خلقندنکه بز ایچنده
ایدک (والعیر التی اقبلنا فیها) دخی صورا اول کاروان اهلندنکه بزلر اراسنده اولوب کندولرله کلدک
(وانا لصادقون) وبی شبهه کیم بز کرچک سویلیجیلرز بعده حضرت یعقوبک اولادی پدرلری سمتنه
توجه ایدوب برادرلری سپارش ایتدوکی الفاظی پدرلرینک سمع شریفنه عرض ایتدیلر (قال بل سولت
لکم انفسکم امرا) حضرت یعقوب دیدی دیدککز کبی دکلدر بلکه نفسکز سزه بر شیئی تزیین ایدوب
آسان قیلدی والا پادشاه قندن بیلدی که سارق الدیغی شیئک مقابله سنده آلنور (فصبر جمیل
پس بنم ایشم کوزل صبردر (عسی الله ان یأتینی بهم جمیعا) شاید ایزد ذو الجلال یوسفی وبنیامینی وآنده
توقف ایدن قرنداشلرینی جمله بکا کتوره (انه هو العلیم الحکیم) بی شک کیم حق جل وعلا کندودر
احواله دانا اولان تدبیرلری بخششی حکم ایدن (وتولی عنهم وقال یا اسفی علی یوسف) وانلردن یوز چویروب
دیدی ای یوسفا اوزره اولان اندوه وحسرتم کلکه محلک بودر (وابیضت عیناه من الحزن) وایکی
کوزی شدت المدن آق اولدی (فهو کظیم) پس کندوسی اوغللری اوزره آجغندن طولمش ایدی
(قالوا تالله تفتؤ تذکر یوسف) اوغوللری کندویه دیدیلر خدایه قسم که طورمیوب یوسفی اکرسن
(حتی تکون حرضا) اول وقته دککه خسته اوله سن (او تکون من الهالکین) یا اولنلرک
زمره سندن اوله سن (قال انما اشکو بثی وحزنی الی الله) حضرت یعقوب انلره دیدی غم وغصه‌می
خدادن اوزکه برکیمسه‌یه شکوی ایتمم (واعلم من الله ما لا تعلمون) وخدانک رحمتی وصفندن
بیلدیککز شیئی بن بیلورم (یا بنی اذهبوا) ای اوغوللرم وارک (فتحسسوا من یوسف واخیه)
در عقب یوسف وقرنداشندن اوتری تفتیش وتفحص ایلک (ولا تیأسوا من روح الله) وخدانک
فرج وفضلندن نا امید اولمک (انه لا ییأس من روح الله الا القوم الکافرون) که بی شبهه خدانک
فرج وفضلندن نا امید اولمز الا اشول کروه که خدانک ذات وصفاتنه کفر ایدیلر چون حضرت
یعقوب اوغوللرینه بو کلامی ایراد ایتدی سوزین قبول ایدوب ما حضرلری اولان متاعی آلوب بردخی
دیار مصره توجه ایتدیلر (فلما دخلوا علیه) پس اچنکیم حضرت یوسف اوزره کیردیلر (قالوا
یا ایها العزیز) دیدیلر ای عزیزلک عنوانیله موصوف اولان وجود شریف (مسنا واهلنا الضر)
قحطلک شدتی بزه وعیالمزه دکدی (وجئنا ببضاعة مزجاة) وبر آز متاعله کلدک (فاوف
لنا الکیل) پس اولچکی بزه تمام قیل (وتصدق علینا) واوزریمزه تصدق ایت برادیمزی

دوندرمکلر (ان الله یجزی المتصدقین) کبی شبهه حق سبحانه وتعالی تصدق ایدنلره مکافات ایدر
(قال هل علمتم ما فعلتم بیوسف) حضرت یوسف انلره دیدی یوسفه ایشلدککز ایشک قبحنی بیلدکزمی (واخیه)
وقرنداشنه ایتدیککزی دخی که ایشکزی ایشلدکدنصکره آنی والقدر ذلیل وحقیر ایتدکزکه بریکزله
سویلشمکه طاقتی قالمدی (اذ انتم جاهلون) اول محلکه سز ایشلدیککز فعلک قبحنی بیلمزدیکز (قالوا ائنک
لانت یوسف) بو استفهام تقریریدر یعنی دیدیلر علی التحقیق والبته سن کندوک یوسفسن زیرا
بو کونه جمال وکمال غیر کیمسه ده بولنمز (قال انا یوسف وهذا اخی) دیدی بنم یوسف وبو آتادن وانادن
برادرمدر (قد من الله علینا) بی شبهه کیم خدا عز وجل سلامت وکرامتله اوزریمزه تفضل ایتدی (انه
من یتق ویصبر) تحقیقا شان بودرکه هر کیم خدادن خوف ایدوب بلالر اوزره صبر ایدرسه اکا رحمت
اولنور (فان الله لا یضیع اجر المحسنین) زیرا علی التحقیق ایزد متعال یولک ایدنلرک مکافاتن
ایترمز (قالوا تالله لقد آثرک الله علینا) دیدیلر خدایه قسم که حق جل وعلا سنی اوزریمزه برکزیده
قیلدی (وان کنا لخاطئین) دخی بلا شبهه بز سنکله ایتدیکمز ایشده کنهکارلر ایدک (قال لا تثریب
علیکم الیوم) حضرت یوسف برادرلرینه دیدی اوزریکزه ملامت وسرزنش بو کون یوقدر (یغفر الله
لکم) حق جل وعلا کناهلرکزی سزکیچون یارلغار (وهو ارحم الراحمین) وکندو در بخشنده‌لر
غایتله بخشنده‌سی زیرا صغائر وکبائره مغفرت ایدوب توبه ایدنه احسان ایدر (اذهبوا بقمیصی هذا)
بو کوملکمله وارک کیدک مکانکزه ایرشدیککزده (فالقوه علی وجه ابی) آنی پدرمک یوزی اوزره
صالک (یأت بصیرا) آچق کوزلی اولور (واتونی باهلکم اجمعین) وسزه مخصوص اولانلری قمو
بکا کتورک (ولما فصلت العیر) واول وقتکه اولاد یعقوبک قافله‌سی حدود مصردن آیرلدی
(قال ابوهم) پدرلری یاننده اولان کسنه‌لره دیدی (انی لاجد ریح یوسف) علی التحقیق بن یوسفک
قوقوسن بولیورم (لولا ان تفندون) ییرلکدن نا حاصل اولان نقصان عقله بنی منسوب
قیلمسیدیکز بو سوزی بندن تصدیق ایدردیکز (قالوا تالله انک لفی ضلالک القدیم) حاضر
اولانلر کندویه دیدیلر ایزد ذو الجلال حضرتلرینه قسم که یوسفک محبتنده افراط ایتدککلکده
اسکی حیرتکده سن (فلما ان جاء البشیر) پس اول محلکه مژده‌جی یعنی حضرت یعقوبک اوغلی یهودا
کوملکله کلدی مژده ویردکیم حضرت یوسف برادرلرینه کوملکنی پدرینه کتورمکه ویردی یهودا
دیدی نه که بن قانله بولاشق اولان کوملکی کتوروب پدری محزون قیلدم بو کوملکی کتوروب
کندوبی مسرور ایده یم پس برادرلرندن آیریلوب شتاب ایدرک پدری سمتنه کتدی (القیه علی وجهه

کوملکی حضرت یعقوبك یوزی اوزره صالدی (فَارْتَدَّ بَصِيرًا) درعقب آچق کوزلی ولدی (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ) حضرت یعقوب انلره دیدی سزه دیمدمی کیم (إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) علی التحقیق بن خدانك
فضل وکرمندن بیلورم اول شیئی که سز آنی بیلمزسز (قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) حضرت
یعقوبك اوغللری دیدیلر ای پدریمز بزم ایچون کناهلریمزه مغفرت طلب ایت خدادن (إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ)
که بی شبهه بز کنهکارلر ایدك (قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي) حضرت یعقوب دیدی یقیندر سزکچون
پروردکارمدن مغفرت طلب ایدرم (إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) که بی شبهه خدا عز وجل کندودر
ارباب تقصیرك کناهن چوق عفو ایدن احسانله کندولرین غایتله اسرکیان بیلنمك کرککیم حضرت
یعقوب حضرت یوسفدن استحلال ایتمك ایچون طلب مغفرتی تأخیر ایتدی ذیرا مظلومك عفوی مغفرتك
حصولنه شرطدر وکوردیلر کیم حضرت یوسف برخیلی اموال وطوار یوللدیکه پدری جمیع اهل وعیالیله
مصر سمتنه توجه ایده بعده که مصره قریب یره کلدیلر حضرت یوسف پادشاه ایله وجمیع اعیان
دولتله استقبالنه چیقدی حضرت یعقوب علیه السلامك مبارك کوزی حضرت یوسف علیه السلامك
جمالن مشاهده ایدیجك السلام علیك یا مذهب الاحزان سویلیوب فرحدن اغلمغه باشلدی (نظم

چه خوش حالیست روی دوست دیدن	پس از عمری بیکدیکر رسیدن
زدلبر حال عجز آغاز کردن	زعاشق دفتر غم باز کردن

بعده شهرك طشره سنده مهیا اولان مکانه حضرت یوسف ایندی (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ) پس اول
محلکه حضرت یوسف اوزره کیردیلر (آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ) پدرینی وآناسی یرینه اولان خاله سنی
در آغوش ایدوب کندو یانه الدی (وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ) و دیدی مصر شهرینه کیرك نکوی
ایسترسه (آمِنِينَ) مکارهدن امین اولدیغکز حالده (وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ) و پدر وخاله سن
تخت اوزره قالدردی (وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا) و پدر وخاله سی وبرادرلری یوزلری اوزره دوشدیلر
کندویه سجده ایدیکلری حالده زیرا اول عصرده تحیه ایتمك سجده ایله اولوردی (وَقَالَ يَا أَبَتِ هَذَا
تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ) و دیدی ای پدرم بوندن اسبق کنجلك عصرنده کوردوکم واقعه نك
تعبیری بودر (قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا) بی شبهه کیم پروردکارم آنی درست قیلدی (وَقَدْ أَحْسَنَ بِي
إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ) و بکا ایولك ایتدی چون بنی زنداندن چقاردی (وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ) و سزی
صحرادن کتوردی زیرا حضرت یعقوب شام زمیننده دوشن فلسطین نام شهرك صحراسنده سکنی
ایتمش ایدی صکره حضرت یوسف کندوبی شهر مصره کتوردی (مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ

إِخْوَتِي) اندنصکره ابلیس شقی اراممده و برادرلرمك اراسنده فساد صالدی (إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ)
بی شبهه کیم بنم ربم ایستدوکی شیئی کوزل تدبیر ایدر (إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) تحقیقا که خدا کندودر
مصالحك طریقن بحقیقی بیلن هرنسنه محلنده اجرا ایدن کتوردیلرکه حضرت یوسف پدرینه خزینه
سیر ایتدردی اثناء سیرده یوللری کاغدخانه یه دوشدی حضرت یعقوب انده کاغدك کثرتن مشاهده
ایدیجك دیدی ای نور دیده سنده بو دکلو کاغد اوله وبن سندن سکز قونلق مکانده اوله یم
بکا بر کاغد پاره سیله یاد ایتمزسین بو دکلو نفاقه موجب ندر حضرت یوسف ایتدی
ای پدر بزرکوارم حضرت جبریل بکا فرمان ایتدیکه زنهار پدرکه بر مکتوب کوندرمه دیدی
سببنی اندن صوردم سین حضرت یوسفه دیدی سن صورکه سن اکا بندن یقین سین حضرت
یعقوب جبریل علیه السلام ایله کورشدکده آنی صوردی جبریل دیدی رب العزة بکا آنی سپارش ایلدی
اول سببدنکه کندونك خوفك ملاحظه ایتمیوب واخاف ان یاکله الذئب دیدك (رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي
مِنَ الْمُلْكِ) ای بنم پروردکارم بی شك کیم مصر پادشاهلغندن بکا بر مقدار ویردك (وَعَلَّمْتَنِي
مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ) واویقولرك تعبیرندن بکا برحصه اوکرتدك (فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
ای کوکلر ویری ابتدا ایجاد ایدن (أَنْتَ وَلِيِّي) سن بنم یاردیمجی واموریمه متولی اولان سن
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) بو جهانده واوبر جهانده (تَوَفَّنِي مُسْلِمًا) سکا مطیع ومنقاد اولدیغم حالده
روحمی قبض ایت، وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) وایولر زمره سنده بنی تابع قیل (ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ
بو سورده اولان اخبار یوسفیه اولان اشیانك خبرلرندندر (نُوحِيهِ إِلَيْكَ) آنی فرشته ایله سکا
یا محمد کوندررز (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ) و یوسفك برادرلری یاننده دکل ایدك قچن
کندو رأیلرین بیغدیلر (وَهُمْ يَمْكُرُونَ) اول حالده که انلر یوسف ویعقوبه حیله تدبیر ایدرلردی
وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ) و خلقك چوغی ایمانه کلیجیلر دکل واکر ایمانلری اوزره حریص
اولورسن (وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) و قرآنك تبلیغی اوزره خلقدن اجرت طلب ایتمزسن
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) قرآن دکلدر الا عامه خلقه بر پند (وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وکوکلر ویرده نیجه نشان وحدت وار که (يَمُرُّونَ عَلَيْهَا) انلر اوزره خلق کچرلر (وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ
اول حالده که کندولر اندن یوز چویرمشلر (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ) و خلقك چوغی خدایه ایمان
کتورمزلر (إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ) الا و حالبوکه کندولر عبادتلرنده شرکیه اورتاق قیلاردلر (أَفَأَمِنُوا
أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ) پس امین اولدیلر میکه خدانك اشکنجه سندن بر قبلیجی عقوبت

کندولره کله (أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً) یا قیامت بغتةً علامتسز کندولره کله (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ)
وحال بوکه آنك کلمسین کندولر بیلمزلر (قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي) سویله بو بنم یولمدر (أَدْعُو إِلَى اللَّهِ
عَلَى بَصِيرَةٍ) بیان و حجت اوزره اولدیغم حالده خدانك توحیدینه بن خلقی دعوت ایدرم (أَنَا وَمَنِ
اتَّبَعَنِي) بن و بکا تابع اولان کمسنه دخی (وَسُبْحَانَ اللَّهِ) وایزد ذوالجلالی شوائب نقصدن
منزه قیلارم (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ) و بن ارباب شرك کروهندن دکلم (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
وسندن اسبق رسالت ایچون برکیمسه کوندرمدك (إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى
الا برکیشیلرکه کویلر خلقندن کندولره فرشته لرله خبر کوندررز حسن البصریدن منقولدرکه
بوردی حق جل و علا پیغمبر مقوله سن اهل بادیه دن و قاریلردن واجنه دن هرکز کوندرمدی
(أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ) پس کفره اولانلر یریوزنده کزوب یوریمدیلرمی (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) که بقه لر کندولردن اسبق اولان کمسنه لرك صوکی نیجه اولدی (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) والبته صوکی سرای پرهیزایدنلره بکرکدر (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون عقوللکزی
استعمال ایتمزسز تاکه خیر اولان شیئی بیله سز بس کرکدرکه زمانکده اولان معاندلر ایام حیاتلرینه
وکندو دولتلرینه مغرور اولمیه لر زیرا امم ماضیه حیات و دولتلریله ممتع اولوب مهلت ویرلدیلر
(حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ) بر حده دك که قچن اول امتلره مرسل اولان پیغمبرلر انلر اوزره منصور اولمقدن
نا امید اولوب (وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا) وکمان ایتدیلرکه مکذوب اولدیلر یعنی نصرت خصوصنده
نفسلر کندولره یلان سویلدی (جَاءَهُمْ نَصْرُنَا) یاردیمز انلره کلدی (فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ) پس ایستدوکمز
کمسنه لر یعنی پیغمبر و مؤمنلر قورتلمش قیلندیلر (وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ) وکفارك کروهندن
عذابمز دونمش قیلنمز قچن اوزرلرینه نازل اولور (لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) تحقیقا
انبیانك وامتلرینك اخبارنده ارباب عقول ایچون اعتبار و پند وار (مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى) قرآن
عظیم الشان یلان بغلنجق سوز دکل ایدی (وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) ولیکن ایلروسنده اولان
کتب الهیه نك تصدیقی ایدیجیدر (وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ) وامور دینیه دن هرشیئه بیان ایدی (وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) وطوغری یولی بولمق واسرکمکدی برکروهه که خدانك وحدانیتنه تصدیق ایدرلر

سورة الرعد مكية وهي ثلاث واربعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(المر) بر قولده معناسی انا الله اعلم واری (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ) بو سوره ده مذکور اولان آیات عظما

صفات کماله جامع اولان کتابك آیتلریدر (وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ) و سکا نسنه که
پروردکارکدن سکا ایندرلدی درستدر (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ) ولیکن خلقك چوغی
تصدیق ایتمزلر آنك درست اولدیغن (اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ) ایزد ذوالجلال شول
قادر علی الاطلاقدرکه کوکلری دیرکسز قالدردی (تَرَوْنَهَا) انلری کوزله مشاهده ایدرسز
(ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ) صکره عرش اوزره فرمانی مستولی اولدی (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) وکونش
وآیی ایستدوکی شیئه رام قیلدی (كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى) هربری برمعین مدته دك حرکت ایدر
(يُدَبِّرُ الْأَمْرَ) حق جل و علا عالم ملکوتك ایشنك تدبیر ایدر (يُفَصِّلُ الْآيَاتِ) آیات قرآنیه یی
تفصیل و بیان ایدر (لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ) تاکه سز پروردکارکزك لقاسنه ایناناسز
(وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ) وکندودر اول قادر مختار که یری چکدی یعنی زمینك طول وعرضنی بسط
قیلدی تاکه اوزرینه حیواناتك کزمسی ممکن اوله (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا) وانك ایچنده محکم
طاغلر وایرمقلر قیلدی (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) ودوکلی میوه لردن بیاض وسیاه
وشیرین و ترش کبی ایکی صنفانك ایچنده قیلدی (يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ) کیجه ایله کوندوزی قپلاندرر
یعنی کیجه نك قرنلغیله کوندزك روشنلکنی نابود قیلار (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ)
تحقیقا که مذکور اولان آثار قدرتده علامتلر وار برکروهه که اشیانك خلقتنده اندیشه ایدرلر
(وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ) ویرده بری برینه پیوسته پاره لر وارکه بعضیسی غایتله پاکیزه در
هرشیئی بتورر وبعضیسی شوره لقدر برنسنه نك بتورمسنه قابلیتی یوقدر (وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ
دخی یرده اوزمدن باغلر وار (وَزَرْعٌ) واکین وار (وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) و بر دیبدن بتمش و متعدد اصولدن
بتمش خرما اغاجلری وار (يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ) بو مذکور اولانلر برصودن ایچمش قیلنورلر (وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا
عَلَى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ) و برلرینی برلری اوزره ایلرو طوتارز میوه ده یعنی بعضیلرینك میوه سنی ایری
وخوش بو وخوش رنك قیلارز وبعضیلرینك میوه سن اندن الچق قیلارز (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) بی شبهه کیم اول اشیاده اولو نشانلر وار برکروهه که عقوللرین تفکرله استعمال
ایدرلر یعنی تفکر ایدوب فهم ایدرلرکه بر درلو صودن بودکلو اشیاء مختلفه نك حصولی کمال قدرتندن
ناشیء اولمشدر (وَإِنْ تَعْجَبْ) واکر یا محمد کفارك عدم ایمانندن عجبلنورسن (فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ) عجبه
لائق اولان انلرك سوزیدرکه دیرلر (أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا) ایا قچن طپراق اولورز (أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ
برنکی برایتمقده اولورمیوز یعنی اوزریمزه عدم مستولی اولدقدنصکره ممکنمیدرکه بردخی وجوده

كه لر بو سوزلری اول سبیدن محل تعجب اولدیکه انلرك قتنده محقق اولمشدیکیم خدا عزوجل کوکلر
و یری ایجاد ایتدی و فکر ایتمزلر که او کونه شیئك ایجادنه قادر اولان بزی دخی اعاده ایتمکه قادر در
(اُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) اولکروه شول کیمسه لردرکه پروردکارلرینك قدرتن انکار ایتدیلر
(وَاُولٰئِكَ الْاَغْلَالُ فِي اَعْنَاقِهِمْ) وانلردرکه طوقلر کردنلرنده قویلور (وَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ)
وانلر در دوزخ ایرلری (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) کندولر دائك ایچنده علی الدوام اقامت ایتمشلر ❁
(وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ) دخی سندن عجله ایله طلب ایدرلر عقوبتك کلمسین
عافیت کندولره کلمدن اول (وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ) وحالبوکه کندولردن اسبق تکذیب
ایدنلرك عقوبتلری کیچمشدر پس نیچون انلرك احوالنه تأمل اعتبار اولمزلر (وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ
عَلٰى ظُلْمِهِمْ) وبی شبهه کیم پروردکارك خلق ایچون ستمکرلق اوزره عفوایه سیدر (وَاِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ
الْعِقَابِ) دخی علی التحقیق سنی پرورده ایدن خدا کفاره قتی عقوبتلو در (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) دخی کفر ایدنلر دیرلر نیچون پروردکارندن اوزرینه بر نشانه ایندرلمدی
(اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرٌ) بوندن اوزکه بر شیء یوقدرکه سن قورقو و یریجی سن یعنی سن خلقه قورقو
ویرمکه مبعوث اولمش سن و نبوتکی تصحیح ایتمك ایچون بر معجزه نك کتورمسی اوزریکه لازمدر
نه ایستدکلری معجزه یی کتورمك اوزریکه معین اولور (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ) وهر بر کروهه بر یول کوستریجی
پیغمبر اولورکه انلرده استعمالی غلبه ایدن شیئك جنسندن کندولره بر معجزه کتوررد (اَللّٰهُ
يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى) ایزد جل جلاله بیلور هر دیشی کو توردوکی نسنه یی (وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ
وَمَا تَزْدَادُ) وارحام اکسك قیلدیغی شیء وارتدیغی نسنه یی دخی بیلور یعنی خاتونلرك رحمنك
اوشاغك هیئتی ومدت مکثی وعددینك اکسکلکنی وزیاده سنی حق جل وعلا بیلور غیر نسی
آنی بیلمز (وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ) وهر نسنه کندو قتنده بر اولچکله درکه زیاده ونقصانی
قبول ایتمز (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) کندو در حواسدن پوشیده اولان اشیانی وانلرلها دراك
اولنان نسنه لری بیلن (اَلْكَبِيرُ) هر نسنه علمندن غائب اولمیان (اَلْمُتَعَالِ) هر شیء اوزره قدرتیله
یوجه لنان (سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ) برابردرسزدن شول کیمسه که نفسنده
سوزی صاقلدی وشول کیمسه اوزکه سنه آنی آشکار ایلدی (وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ
وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) دخی برابردرسزدن شول کیمسه که کندوسی کیجه صاقلنمش وشول کیمسه که
کوندزده ظهور ایتمشدر یعنی اقوال وافعالك کیزلیسی واشکاراسی رب العزه تك علمندن اصلا

خفی اولماز لر قولری کندویه نمایاندر (لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ) شول کیمسه که اقوال
وافعالنی کیزلی واشکار ایلدرایلروسی جهتندن و اکسه سی طرفندن بربر ارد نجه کلور فرشته لروار (يَحْفَظُونَهُ
مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ) خدانك فرمانی جهتندن آنك احوالنی ضبط ایدوب صاقلرلر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ)
تحقیقا کیم خدا عزوجل بر کروهك ذاتنده قائم اولان نعمتلری دکشدرمز (حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ)
طبیعتلرنده موجود اولان احوال جمله یه دکشدرملری واقع اولمینجه (وَاِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا)
واول محلکه حق سبحانه وتعالی بر کروهه بلالك ایستر (فَلَا مَرَدَّ لَهُ) اکا دونمك اولماز (وَمَا
لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ) وخدادن اوزکه انلره هیچ بر مستولی یوقدرکه بدلکی کندولردن دفع
ایلیه (هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ) کندودر اول قادر ذوالجلال که شمشکی سزه کوستررد (خَوْفًا
وَطَمَعًا) خشمندن قورقو ویرمککز ایچون ویغموره امید لنمککز ایچون
(وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ) ویغمورله اغرلنمش بولتی ایجاد ایدر (وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ)
وکوك کورلدسی خدانك فضل ورحمتنه مقارن ایکن آنك کمال قدرتنه دلالت ایدر (وَالْمَلَائِكَةُ
مِنْ خِيفَتِهِ) وفرشته لرخدانك قورقوسندن تسبیح ایدرلر (وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ) ویلدرملری
یوللر (فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ) پس انکله ایستدوکی کسنه یه دکوب هلاك ایدر نته کم حضرتك قتلنه
قصد ایدن کسنه یی انکله هلاك ایتدی کتوردیلرکه عامر بن الطفیل واربد بن الربیعه سرور
کائناتی هلاك ایتمك ایچون مکانلرندن قالقوب مدینه یه توجه ایتدیلر چون حضرتك حضورنده
بولندیلر عامر حضرتله کفتکویه شروع ایدوب اربد حضرتك اکسه سنه دونوب قلیجله اورمق
ایستدی حضرت آنك فعلندن آکاه اولیجق دیدی اللهم اکفنیهما بما شئت همان اول محلده بر صاعقه
کلوب اربدی اولدردی وعامر مدینه دن چیقیجه بریمان مرضه مبتلا اولوب بنی سلول طائفه سندن
بر قارینك اونده روح خبیثی دوزخده قرار طوتدی (وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللّٰهِ) وحالبوکه انلر تکرینك
شاننده مجادله ایدرلر یعنی پیغمبری تکذیب ایدرلر خدایه اثبات ایتدوکی صفات کماله وجود ویرمزلر
(وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ) وخدا عزوجل دشمنلرینه قتی عقوبتلودر (لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ) درست
وثابت اولان کندویه مخصوصدر زیرا کندویه توجه ایدوب دعا ایدنك دعاسی مستجاب اولور
(وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) وشول کیمسه لرکه اهل شرك خدانك دعاسندن تجاوز ایدوب انلره
دعا ایدرلر (لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ) انلره هیچ بر نسنه اجابت ایتمزلر (اِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ اِلَى الْمَاءِ)
مکر بر کیمسه نك اجابت اولنمسی کبی که صویه الرین اچمش (لِيَبْلُغَ فَاهُ) تاکه صو اغزینه ایریشه (وَمَا

هو ببالغه) وواغزینه ایرشیجی دکلدر زیرا صو جماددر دعاءی فهم ایتمز که کندویه دعا ایدننك مقصدینی
اعطا ایلیه وسشرکلرك معبودلری آنك کبیدرلر (وما دعاء الکافرین الا فی ضلال) وبی دین اولانلرك
دعاسی برنسنه دکلدر الا کمراهلقده وبطلانده (ولله یسجد من فی السموات والارض) وکوکلرده
ویرده اولانلر یالکز خدایه سجده کتوررلر (طوعا وکرها) ارادتلری اولدیغنده وارادتلری اولمدیغنده
یعنی ثقلیندن اولان مؤمنلر وفرشته لر شدت ورخا حالتنده خدایه سجده ایدرلر وکفار شدت
وضرورت وقتنده اکا سجود ایدرلر (وظلالهم بالغدو والآصال) دخی زمین وآسمانك خلقتنك
سایه لری قوشلقده وایکندی وقتنده خدایه سجده ایدرلر یعنی علی الدوام اکا سجده کتوررلر
وازبسکه سایه نك نقصانی وازدیادی بو ایکی وقتده چوق ظاهر اولور ذکرله مخصوص اولدیلر
(قل من رب السموات والارض) سویله یا محمد کیمدر کوکلر ویرك خالقی (قل الله) انلرك طرفندن
جواب ویرکه انلرك خالقی تکری تعالیدر زیرا اندن اوزکه انلرك جوابی یوقدر (قل افاتخذتم
من دونه اولیاء) سویله پس نیچون اندن اوزکه امورکزه مستولیلر ایدندکز (لا یملکون لانفسهم
نفعا ولا ضرا) که انلر کندو جانلرینه نه سود کتورمکه ونه زیان دفع ایتمکه قادر اولورلر (قل هل
یستوی الاعمی والبصیر) سویله کور وبینا برابر اولورلرمی یعنی عبادتك حقیقتنی بیلمیان جاهل وآنی
بیلان عارف بر پایه ده اولمازلر (ام هل تستوی الظلمات والنور) یاخود قرنلقلر وایشق برابر اولورلرمی
یعنی شرك وتوحید بر درجه ده اولملری ممکن دکلدر (ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه) یاخود کفار
خدایه برابور وار قلدیلرمیکه بر ایتمش کبی برشی یراتدیلر (فتشابه الخلق علیهم) پس یراتمق وزرلرنه
مشتبه اولدی یعنی کفار تکری تعالی کبی برخالقی کندویه اورتاقلر قیلمدیلر تاکه یراتمق وزرلرینه
مشتبه اولوب دیه لر بونلر بعض اشیانی یراتدیلر نته که تکری تعالی یراتدی پس عبادته مستحق
اولدیلر نته که خدا اکا مستحق اولدی ولیکن انلر خدایه بویله برعاجز اورتاقلر قیلدیلرکه
مخلوقاتك قدرتنه اولان شیء کندولرك قدرتنه دکلدر (قل الله خالق کل شیء) سویله خدا
عزوجل هرنسنه نی ایجاد ایتمشدر اندن اوزکه برخالق یوقدر (وهو الواحد) وکندو در الوهیتده
منفرد اولان (القهار) هرشیء اوزره غالب اولان (انزل من السماء ماء) کوك سمتندن صو ایندردی
(فسالت اودیة بقدرها) درعقب اول صو بله ایرمقلر لازم اوله جق قدریله اقدی (فاحتمل
السیل زبدا رابیا) پس ایرمقلرده آقن صو برمرتفع کف قالدردی (ومما یوقدون علیه فی النار
واول شیدنکه خلق اتشده آنك اوزره یاندررلر یعنی معدنی اولان اشیادن التون وکومش

وباقر وتیمور کبی (ابتغاء حلیة او متاع) زرك آلتی یا آلات حرب وزراعت وقاب وقجق طلب ایتمك ایچون
یعنی بومذکور اولان آلاتی طلب ایتمك ایچون اتشده اوزرینه یاندردیغکز نسنه دن (زبد مثله
صو یوزی اوزره کلان کف کبی حاصل اولور (کذلك یضرب الله الحق والباطل) اول مذکور اولان
مثال کبی خدا جل وعلا اصلی اولان شیئك واصلی اولمیان شیئك مثالنی اورر زیرا حق اولان
شیء عموم نفعده صو ومعدنی اشیایه مشابه قیلدی وباطلی عدم نفعده وسرعت زوالده
صو یوزی اوزره کلان کفه ومعدنی اشیادن حاصل اولان تلفه تشبیه قیلدی (فاما الزبد
فیذهب جفاء) پس اما کف وغیش اتلمش اولدیغی حالده کیدر (واما ما ینفع الناس) واما اول
نسنه یعنی صافی صو ومعدنی اولان اشیانك سوزلمشی که خلقه یرار (فیمکث فی الارض) یرده
باقی قالور (کذلك یضرب الله الامثال) خدا جل وعلا امثالی بویله اورر (للذین استجابوا لربهم
شول کیمسه لرکه پروردکارلرینه اطاعت ایتدیلر (الحسنی) کوزل مکافات اولنورلر (والذین
لم یستجیبوا له) وشول کیمسه لرکه عناد ایدوب اکا اطاعت ایتمدیلر حاللری بویله که (لو ان لهم ما فی الارض
جمیعا) اکر زمینده اولان اشیا قمو کندولرك اولسه (ومثله معه) وانك بیله اولسه (لافتدوا به)
البته آنی ویرمکله جانلرین عذابدن قورترمغه سعی ایدرلردی (اولئك لهم سوء الحساب) اول کروه که
اطاعت ایتمدیلر حسناتلری یمانلك کندولره اولورکه حسناتلری حیز قبولده کچمیوب سیئاتلری عفو اولنماز
(ومأویهم جهنم) وقرارکاهلری دوزخدر (وبئس المهاد) ویمان آرامکاهدر دوزخ (افمن یعلم
انما انزل الیك من ربك الحق) پس آیا شول کیمسه که بیلورکیم بلاشك پروردکارکدن سکا ایندیریلن
کلام درستدر پس اکا منقاد اولور (کمن هو اعمی) شول کیمسه کبیدرکه کندو کوردر تبصر
ایتمزکه ایمان ایده یعنی هرکز بو ایکی صفته متصف اولان کسنه لر برابر اولمازلر (انما یتذکر اولوا الالباب)
پند ونصیحتی یاده کتورمز الا وعمله معارضه سندن صاف اولان عقوللر اربابی (الذین یوفون
بعهد الله) شول ارباب عقول که خدانك یمانی یرینه کتوررلر یعنی روز الستده نفسلری اوزره
بغلدقلری عهد ویمانه وفا ایدرلر (ولا ینقضون المیثاق) وارالرنده وتکری آراسنده وقوللر آراسنده
بغلدقلری آندی بوزمزلر (والذین یصلون ما امر الله به ان یوصل) وشول ارباب عقول که تکری تعالی
اولاشدرمسنه فرمان ایتدوکی شیئی اولاشدررلر یعنی خصملرك رعایتلرنده واهل ایمانك حقوقنی
کوزتمك خصوصنده وارد. اولان خدانك فرمانی یرینه کتوررلر (ویخشون ربهم) وکندولرین
تربیه ایدن مولانك وعیدندن خوف ایدرلر (ویخافون سوء الحساب) ویمان محاسبه دن قورقرلر

(والذين صبروا) دخی شول اولوا الالبابکه نفسلره کراه ایتدوکی اشیا اوزره صبر ایتدیلر (ابتغاء وجه ربهم) پروردکارلرینک رضاسن طلب ایتمک ایچون (واقاموا الصلوة) وفرض اولان نمازی قیلدیلر (وانفقوا مما رزقناهم) وکندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن اوزرلرینه واجب اولانی فقرایه ویردیلر (سرا) کیزلمک حالتنده بوحالت مالدارلکله بیلنمیانکسنه دردر (وعلانیة) و اشکارالکده وبوحالت مالدارلکله بیلنانکسنه یه دردر (ویدرؤن بالحسنة السیئة) ویلکی ایولکله دفع ایدرلر یعنی کندولره یرمازلق ایدنه ایولکله مکافات ایدرلر (اولئک لهم عقبی الدار) اولکروهکه بوصفات حمیده ایله موصوفدرلر دنیانک صوکی کندولره دریعنی حیوة دنیویه نک نتیجه سیکه جنتدر انلره اولور (جنات عدن) بدلدر عقبی الداردن یعنی دنیانک صوکی که اقامت منسوب اولان باغلردر انلره مدر (یدخلونها) انلره کیررلر (ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذریاتهم) وپدرلرندن وقاریلرندن واولادلرندن ایمان وطاعتله اراسته اولانلر دخی انلره کیررلر (والملائکة یدخلون علیهم من کل باب) دخی فرشته لر اوزرلرینه هرقپودن کیروب دیرلر (سلام علیکم بما صبرتم) همیشه سلامت اوزریکزه اولسون قاتلنمغکز مقابله سنده (فنعم عقبی الدار) پس نه ایو اولان سرایک صوکی غایتله کوزلدر (والذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه) وشول کیمسه لرکه خدانک پیمانی بغلدقلرندنصکره بوزرلر (ویقطعون ما امر الله به ان یوصل) وخدا عزوجل اولاشدرمسنه فرمان ایتدوکی شیئی کسرلر (ویفسدون فی الارض) ویریوزنده بدلک ایتمکه سعی ایدرلر (اولئک) بوکروهکه بوصفات قبیحه ایله متصفدرلر (لهم اللعنة) رحمتدن دور اولمق کندولره در (ولهم سوء الدار) ودنیانک یمان نتیجه سیکه کندولره در واودوزخدر (الله یبسط الرزق لمن یشاء) حق سبحانه وتعالی روزی ایستدوکی کمسنه یه متسع قیلار (ویقدر) وایستدوکی کمسنه یه آنی طار قیلار (وفرحوا بالحیوة الدنیا) وکفار مکه یقینا ولان صاغلغله سوندیلر (وما الحیوة الدنیا فی الآخرة الا متاع) ویقین اولان صاغلق حیوة ابدیه نک یاننده دکلدر الا برازبرخوردارلق (ویقول الذین کفروا لولا انزل علیه آیة من ربه) دخی کفر ایدنلر دیرلر نیچون ایستدوکمز وجهه کوره پیغمبر اوزره ربندن برآیت ایندرلمدی (قل ان الله یضل من یشاء) سویله تحقیقا کیم خدا عزوجل معجزه لر ظهور ایتدکدنصکره آیاتک اقتراحی سببیله ایستدوکی کمسنه کمراه ایدر (ویهدی الیه من اناب) وکندو طرفنه رجوع ایدنه برجزیی دلیل ایله طوغری یولی کوسترر (الذین آمنوا) مهتدا ولانلر شول کیمسه لردرکه خدانک وحدانیتنه تصدیق کتوردیلر

(وتطمئن قلوبهم بذکر الله) وکوکللری خدانک یادیله آرام پیدا ایدر (الا بذکر الله تطمئن القلوب) آکاه اولک کیم ایزد ذوالجلالک یادیله کوکللر سکون ایدوب اضطرابدن خلاص بولور (الذین آمنوا وعملوا الصالحات) شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل ایشلر ایشلدیلر (طوبی لهم) کوزل زندکانیلک انلره در (وحسن مآب) ودونجک یرک ایوسی انلره در (کذلک) نته که سندن اسبق رسلی کوندردک (ارسلناک فی امة قد خلت من قبلها امم) سنی رسول قیلدق برجماعتکه انلردن اسبق چوق جماعتلر کچمشدی (لتتلو علیهم الذی اوحینا الیک) تاکه سکا وحی ایتدوکمز شیئی اوزرلرینه اوقویه سن (وهم یکفرون بالرحمن) والحالده که چوق رحمتلو اولان خدانک وحدانیتنه تصدیق کتورمزلر (قل هو ربی) سویله چوق رحمتلو خدا بنم پروردکارمدر (لا اله الا هو) اندن اوزکه بردرست معبود یوقدر (علیه توکلت) جمیع امورده اوزرینه اعتماد ایتدم (والیه متاب) وبنم دونمکم وسزلک دونمککز کندو طرفنه در کتوردیلرکه قریشدن برکروه کلوب حضرته دیدیلر یا محمد اکر ایسترسن که نبوتکه تصدیق کتوره لم مکه اطرافنده اولان طاغلری قالدرتاکه بزه یرمتسع اوله وزمینی یارتاکه چشمه لر وایرمقلر بزماقه دخی آباء واجدادمزی احیا ایله تاکه نبوتکه شهادت ایده لر حق سبحانه وتعالی بوآیتی منزل ایدوب بیوردیکه (ولو ان قرآنا سیرت به الجبال) واکر برکتاب ولسیدکه آنک سببیله طاغلر مکانندن متحرک قیلنوردی (او قطعت به الارض) یا اوقوندیغی محل هیبتندن برپاره پاره قیلنوب اندن پکارلر وایرمقلر اقردی (او کلم به الموتی) یاآنک سببیله اولیلر سویلشمش قیلنوردی البته معاندکفره ایمانه کلمزلردی (بل لله الامر جمیعا) بل کیم ایش قموتکری تعالی یه دردر پس ایستدکلری اشیانک ایجادینه قادردر ولکن انلره ارادتی تعلق ایتمکله آنلر وجوده کلمدی (افلم ییأس الذین آمنوا) پس ایمانه کلانلر بیلمدیلرمیکیم (ان لو یشاء الله لهدی الناس جمیعا) شان بودرکه تکری تعالی ایستسیدی قموخلقه هدایت ایدردی (ولا یزال الذین کفروا) وبی دین اولانلر منفک اولمازلرکه (تصیبهم بما صنعوا قارعة) ایشلدکلری ایش سببیله کندولره بردوکیجی عذاب دکه (او تحل قریبا من دارهم) یا اولدقلری یره یقین بریره اینه (حتی یأتی وعد الله) خدانک وعده سیکه موتدر یا قیامتدر کلنجیه دک (ان الله لا یخلف المیعاد) بی شبهه کیم خدا جل وعلا وعده یه خلاف ایتمز (ولقد استهزئ برسل من قبلک) دخی علی التحقیق سندن اسبق اولان پیغمبرلره استهزا اولندی (فاملیت للذین کفروا) پس کفر ایدنلره مهلت ویردم (ثم اخذتهم) صکره کندولرین عقوبتله الدم (فکیف کان عقاب) پس بنم عقوبتم انلره نیجه اولدی (افمن هو

قائم على كل نفس بما كسبت) پس آيا شول پروردگار كه كندوسى هر نفس اوزره مطلع اولوب خير وشردن تحصيل اولنان شيئه مكافيدر شول كيمسه كبيدر كه هيچ برنسنه دن آگاه دكلدر (وجعلوا لله شركاء) وخدايه اورتاقلر قيلديلر (قل سموهم) سويله انلره آد قويك يعنى انلرى وصف ايدك اندنصكره نظر ايدك هيچ آنلرده بر وصف واردر كه آنك سببيله عبادته مستحق اولورلر (أم تنبؤنه بما لا يعلم في الأرض) ياخود تكرى يه بيلمدوكى نسنه ايله بيلدرميسز وحالبوكه يرده وكوكده اولان اشيا علمنه نمايانددر (أم بظاهر من القول) ياخود سوزدن بر نمايان ايله يعنى ياخود بونلرى شركا تسميه ايدرسز همان لفظى ملاحظه ايتمكله اصلا حقيقت ومعانئ اعتبار ايتمزسز وبونلرك بريسى واقع دكلدر (بل زين للذين كفروا مكرهم) بلكه كفر ايدنلره مكر وحيله لرى بزنمش قيلندى (وصدوا عن السبيل) وطريق حقدن منع اولنديلر (ومن يضلل الله) وهر كيمى كه تكرى تعالى ازغون قيلا (فما له من هاد) اكا هيچ يول كوستريجى اولماز (لهم عذاب في الحيوة الدنيا) يقين اولان صاغلقده انلره اشكنجه وار (ولعذاب الآخرة أشق) وبى شبهه كيم او برجهانك اشكنجه سى زياده مشقتلودر (وما لهم من الله من واق) وخدانك عذابندن انلره بر صاقلنجى يوقدر (مثل الجنة التي وعد المتقون) پرهيزكارلره وعد اولنان بهشتك صفتى بوكه (تجري من تحتها الأنهار) كوشكلر آلتندن ايرمقلر آقر (أكلها دائم) ميوه سى منقطع اولماز (وظلها) وسايه سى دخى (تلك عقبى الذين اتقوا) اول موصوف اولان بهشت پرهيز اولانلرك عاقبتيدر (وعقبى الكافرين النار) وبى دين اولانلرك عاقبتى دوزخدر (والذين آتيناهم الكتاب) وشول كيمسه لركه كندولره كتابى ويردك يعنى اهل كتابدن اسلامه كلان كيمسه لر (يفرحون بما أنزل اليك) سكا ايندريلن شيئله سونورلر (ومن الأحزاب من ينكر بعضه) وحضرت صلى الله عليه وسلمك عداوتى اوزره مجتمع ايدنلردن يعنى اهل كتابك كفره سندن بر كروه واركه قرآنك بر مقدارين انكار ايدرلر (قل إنما أمرت أن أعبد الله ولا أشرك به) سويله بوندن اوزكه بر نسنه يوقدر كيم بن فرمان اولندم كه خدايه قوللق ايدوب اكا اورتاق قيلميهم (اليه ادعوا) آنك حكمنه خلقى دعوت ايدرم (واليه مآب) وآنك طرفنه دردونمكم (وكذلك أنزلناه) ونته كه كذشته اولان انبيا اوزره امتلرينك لسانلرنه موافق كتب ايندردك قرآنى دخى ايندردك (حكما) وقاعده اقتضا حكمتله حكم ايدر (عربيا) لسان عربيله مترجم تاكه اكلسين كندولره قولاى اوله (ولئن اتبعت أهواءهم) قسم اولسونكه اكر آرزولرينه پيرو اولك ايدرسن (بعدما جاءك من العلم) سكا كلان دانشدن نصكره (ما لك من الله من ولي ولا واق) خدانك

عقابندن سكا هيچ نه دوست ونه ياردمجى بولنوركه سكا ياردم ايدوب آنى سندن منع ايليه (ولقد أرسلنا رسلا من قبلك) وبى شبهه كيم سندن اسبق پيغمبرلر كوندردك (وجعلنا لهم أزواجا وذرية) وانلره قاريلر واوشاقلر قيلدق نته كه سنك وار (وما كان لرسول أن يأتي بآية) وبر پيغمبره ممكن دكلدركه كندو مطلب اولنان آيتى كتوره (إلا بإذن الله) مكر خدانك دستوريله (لكل أجل كتاب) هر وقت ايچون قوللر اوزره بر يازلمش حكم واركه هيچ محلى كلور البته ظهور ايدر (يمحوا الله ما يشاء) ايزد جل جلاله حكمتنك اقتضاسنه كوره احكامدن ايستدوكى شيئى محو ايدر (ويثبت) وايستدوكى نسنه يى برقرار ايدر (وعنده أم الكتاب) ويازلمشلرك اصلى قتنده در يعنى انجق جميع كائنات يازيلان لوح محفوظ قتنده در (وإما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك) واكر كفاره عذابدن وعده ويردوكمز نسنه نك بر مقدارين سكا كوسترورز يا اندن اول روحكى قبض ايدرز (فإنما عليك البلاغ وعلينا الحساب) بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه اوزريكه در احكامى تبليغ ايتمك وكفاره جزا ويرمك ايچون اوزريمزه در حساب ايتمك نه اوزريكه در پس بونلر چو بر مكرلرندن اوترى غمناك اولوب عذابلرينه استعجال ايتمه (أولم يروا أنا نأتي الأرض) ايا معاندلر شك ايدوب بقمديلرميكيم على التحقيق بز كفارك زمينه حكم ايدرز يعنى فرمانمز كلور (ننقصها من أطرافها) آنك كنارلرندن اكسلك ايدرز يعنى تصرفلرندن اخراج ايدوب اهل اسلامك حوزه تصرفلرنده قيلارز (والله يحكم) وايزد جل جلاله حكم ايدر (لا معقب لحكمه) حكمنه دوندريجى يوقدر (وهو سريع الحساب) وكندو درحسابى تيز كورن پس نياده قتل واجلا ايله كندولرين معذب قيلد قدنصكره آخرتده حسابلرين سرعتله كوروب سزالرين ويرر (وقد مكر الذين من قبلهم) وتحقيقا كه بو كفاردن اسبق اولان بى دينلر پيغمبرلرينه حيله لر ايتديلر (فلله المكر جميعا) پس ايتدكلرى حيله لرك سزاسى قوخدايه مخصوصدر (يعلم ما تكسب كل نفس) بيلور شول نسنه كه هر جان قزانور (وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار) وبى شبهه كيم بى دين اولان كمسنه بيله جكدر كيم بو جهانك محمود اولان عاقبتى كيمه اولور (ويقول الذين كفروا لست مرسلا) واهل كفر اولانلر ديرلر سن كوندرلمش دكلسن (قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم) سويله خدانك شهادتى ارامده واراكزده در (ومن عنده علم الكتاب) وتوراتك دانشى قتنده اولان كمسنه نك شهادتى دخى عبد الله بن سلام وامثالى اولان كمسنه لر كبى

سورة ابرهيم مكية وهي اثنان وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

الر امثالى سبقت ايتدى (كتاب أنزلناه إليك) بو بر كتابدركه كندوبى ايندردك (لتخرج الناس من الظلمات

(إلى النور) تا كه خلقى كفرك قرانلقلرندن هدايتك ايشغنه چيقارنده سن (بإذن ربهم) پروردكارلرينك
توفيق وتيسيريله (إلى صراط العزيز الحميد) بلدرالى النوردن يعنى كتابى سكا ايندردك تا كه خلق
ظلماتدن هر شيئه اوزره غلبه ايدنك جميع اوكلره مستحق اولانك يولنه چيقارنده سن
(الله الذي له ما في السموات وما في الأرض) لفظ عزيزه عطف بياندر يعنى عزيز اولحميد اولان خدادر كه
كوكلرده اولان اشيا ويرده اولان اشيا كندويه مملوكدرلر (وويل للكافرين من عذاب شديد)
ونور ايماندن چيقوب ضلالت قرانلقلرنده اولان بى دينلره قوى اشكنجهدن هلاك حاصل اولسون
(الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الآخرة) شول بى دينلركه او برجهانك نعيمى اوزره بوجهانك
زينتنى ترجيح ايدوب سورلر (ويصدون عن سبيل الله) وخدانك يولندن منع ايدرلر يعنى خلقى خدايه
وپيغمبرينه ايمان كتورمكدن اليقورلر (ويبغونها عوجا) وخدانك يولنه اكريلك ايدرلر (أولئك
اولكروهكه بو اوصافله موصوفدرلر (في ضلال بعيد) براوزاق ازغونلقدهدرلر (وما
أرسلنا من رسول إلا بلسان قومه) وهيچ بر پيغمبر كوندرمدك الا كندو جماعتنك لسانيله
يعنى هر كروهه كه بر پيغمبر مرسل قيلدق آنك لغتنى انلرك لغتنه موافق ايتدك (ليبين لهم)
تا كه فرمان اولندقلرى شيئى كندولره بيان ايدوب آنلر آنى فهم ايدهلر (فيضل الله من يشاء)
اندنصكره حق سبحانه وتعالى ايستدوكى كمسنهيى ازغون ايدوب ايمان كتورمكه آنى موفق قيلماز
(ويهدي من يشاء) وايستدوكى كمسنهيه طوغرى يول كوستروب ايمانه كلمكه آنى موفق قيلادر
(وهو العزيز الحكيم) وكندودر هر شيئه اوزره غلبه ايدن حكمتنك مقتضاسيله خلقى ازغون
ومهدى قيلان (ولقد أرسلنا موسى بآياتنا) وتحقيقا كيم حضرت موسايى معجزهلريمزه مقارن
اولديغى حالده كوندردك انكله كه (أن أخرج قومك من الظلمات إلى النور) كندو عشيرتكى انواع
ضلالتك قرانلقلرندن هدايتك ايشغنه چيقارندر (وذكرهم بأيام الله) وامم سالفهيه
اولان وقائعك عذابيله كندولره پند وير (إن في ذلك لآيات) بى شبهه كيم اول وقائعده خدانك
قدرتنه دلالت ايدر علامتلر وار (لكل صبار شكور) هر كيمسنهكه بلالر اوزره صبرى چوق
ايدوب نعمتلرك شكرك يخشى ادا ايدر (وإذ قال موسى لقومه) ويادهكتور اول وقتى كه حضرت
موسى كندو قبيلهسنه ديدى (اذكروا نعمة الله عليكم إذ أنجاكم من آل فرعون) اوزريكزه اولان
خدانك احسانينى خاطره كتورك چونكه فرعونك اتباعندن سزى قورتردى (يسومونكم سوء العذاب)
اشكنجهنك يمانينى سزه داندردقلرى حالده (ويذبحون أبناءكم) واركك اوغلانلريكزى بوغازلدقلرى

(ويستحيون نساءكم) ودیشلریکزی صاغ قودقلری دمده (وفي ذلكم) وسزه بو ایشده (بلاء من ربكم
عظيم) پروردکارکزدن بر اولو ابتلادر (وإذ تأذن ربكم) ومذکور قیلك اول وقتیکه ربکز اعلام ایتدی
(لئن شكرتم) على التحقيق اکر سزه ویردوکم نعمتلره اعتراف ایدوب حمد وثنامی ایدرسکز (لأزيدنكم)
بلاشبهه نعمتلری سزه آرتوروم (ولئن كفرتم) واکر نعمتلرمی ستر ایدوب آنك حقوقنی ادا ایتمزسکز
(إن عذابي لشديد) بی شك که اشکنجم غایتله قتیدر (وقال موسى إن تكفروا أنتم ومن في الأرض
جميعا) دخی حضرت موسی دیدی اکر سز ای بنی اسرائیل ویرده اولان تمام انس وجن خدانك نعمتلرینه
شکر ایتمیوب انلری انکار ایدرسکز (فإن الله لغني) بی شبهه کیم تکری تعالی شکرکزدن بایدر (حميد)
کندو ذاتنده حمده مستحقدر که ذرات مخلوقات آنك حمد وثناسن ایدرلر (ألم يأتكم نبأ الذين
من قبلكم) ایا سزدن اسبق اولانلرك خبری سزه کلمدیمی (قوم نوح وعاد وثمود) دخی حضرت نوحك
عشیرتی وعادك قبیلهسی وثمودك طائفهسی (والذين من بعدهم) واول عشائردنصکره اولان
کمسنهلر (لا يعلمهم إلا الله) تکریدن اوزکه انلرك عددینی کیمسه بیلمز (جاءتهم رسلهم بالبينات)
پیغمبرلری کندولره اشکار معجزهلرله کلدیلر (فردوا أيديهم في أفواههم) پس الرینی قالدروب اغزلرنده
قودیلر یعنی رسل اوزره شدت آجغلرندن اغزلرینه الرینی اصردیلر (وقالوا إنا كفرنا بما أرسلتم
به) ودیدیلر على التحقيق بز کفر ایتدك اول شیئهکه سز انکله مرسل اولدیکز (وإنا لفي شك
مما تدعوننا إليه مريب) وبی شبهه کیم بز بهشته صالیجی بر کمانده دوشمشز اول نسنهدنکه سز بزی
اکا دعوت ایدیورسز (قالت رسلهم) آنلره مرسل اولان پیغمبرلر دیدیلر (أفي الله شك فاطر
السموات والأرض) ایا کوکلر ویری ایجاد ایدن خدانك وجودنده کمان ولورمی (يدعوكم ليغفر لكم
من ذنوبكم) سزی ایمانه دعوت ایدر تا که کناهلرکزدن سزه مغفرت ایده یعنی ایمانه کلدککزدنصکره
مظالمدن ماعدا کفر حالنده اولان کناهلریکزی مغفرت ایلیه (ويؤخركم إلى أجل مسمى) وبر معین
مدتهدك سزه مهلت ویره یعنی مدت عمریکز تمام اولنجه سزی تأخیر ایدوب عذابه کرفتار ایتمز
(قالوا إن أنتم إلا بشر مثلنا) دیدیلر سز ای دعوای نبوت ایدنلر بر نسنهده کلسز الا بزم کبی بر انسان اوزریمزه
برفضلکز یوقدر یعنی بندن کلدیکه سز ارامزدن نبوتله مخصوص اولورسز (تريدون أن تصدونا عما
كان يعبد آباؤنا) بو دعوی ایله ایسترسزکیم بزی دوندرهسز اول شیدنکه پدرلریمز آنا طپرلردی
(فأتونا بسلطان مبين) پس بزه براشکار دلیل کتورك که فضیلت واستحقاقکزه اوزره دلالت
ایلیه (قالت لهم رسلهم إن نحن إلا بشر مثلكم) پیغمبرلر آنلره دیدیلر بز بر نسنهده کلز الا سزك

کبی بر بشریز یعنی بز تسلیم ایدرزکه سزکله نوعده متفقوز (ولكنّ الله يمنّ على من يشاء من عباده)
ولیکن حق جل وعلا قوللرندن ایستدوکی کسنه اوزره نبوتك نعمتیله امتنان ایدر (وما كان
لنا أن نأتيكم بسلطان) و بزه صحیح وممکن دکلدیکه کندو نفسمزدن سزه بر معجزه کتوره لم
(إلا بإذن الله) مکر خدانك دستور و خواهشیله (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) و حق جل
وعلا اوزره اهل ایمان اعتماد ایتسونلر (وما لنا ألا نتوكل على الله) و بزه نه عارض اولدیکه ایزد ذو الجلال
اوزره اعتماد ایتمیه لم (وقد هدانا سبلنا) و حالبوکه یوللریمزی بزه کوستردی یعنی معرفتلرینه
ایصال ایدن نظر یقلوه بزی مهتدی قیلدی (ولنصبرنّ على ما آذيتمونا) دخی خدایه قسم که البته بزه اولان
اینجتمککزه اوزره قاتلنورز (وعلى الله فليتوكل المتوكلون) و یالکز خدای ذو الجلال اوزره ارباب
توکل اولانلر اعتماد ایتسونلر (وقال الذين كفروا لرسلهم لنخرجنّكم من أرضنا) دخی کفر ایدنلر
پیغمبرلرینه دیدیلر البته سزی بریمزدن چیقاررز (أو لتعودنّ في ملتنا) یا البته بزم
آیینمزه دونرسز (فأوحى إليهم ربهم) پس پیغمبرلره پروردکارلری فرشته ایله خبر صالدیکه
(لنهلكنّ الظالمين) على التحقيق بز ستمکارلری نابود قیلارز (ولنسكننّكم الأرض من بعدهم)
والبته اندن صکره سزی زمینلرده ساکن قیلارز (ذلك) اول وحی ایتمك و اهل ایمانی کفره یرینه
اسکان ایتمك (لمن خاف مقامي) شول کیمسنه درکه روز قیامتده حکومتمه مخصوص اولان موقفدن
قورقوب ملاحظه ایتدی (وخاف وعيد) و عذابله ویردوکم وعددن قورقدی (واستفتحوا)
دخی پیغمبرلر طلب فتح ایتدیلر یعنی دشمنلری اوزره نصرتی ایستدیلر بعده حق جل وعلا کندولره
نصرتی ویروب مقصدلرینه واصل اولدیلر (وخاب كل جبار عنيد) و هر سرکش عنادکار
بی بهره اولدی (من ورائه جهنم) کیروسنده دوزخدر ایچنده بوله جغی بولور (ويسقى من ماء
صديد) و ایچمش قیلنور بر صودن که ایریندر (يتجرعه) انی تکلفله یودر (ولا يكاد يسيغه)
و بدمزه لکدن و برماز قوقوسندن یقلشورکه انی یوده مز (ويأتيه الموت من كل مكان)
و کا مرکك اسبابی و آلامی هر طرفدن کلور (وما هو بميت) و حالبوکه فی الحقیقه کندوسی اولمش
دکلدر (ومن ورائه عذاب غليظ) و ایلروسندن بر شدتلو اشکنجه وار (مثل الذين كفروا
بربهم) وزیرکه اوقنان شیئك پروردکارلرینه کفر ایدنلرك صفتی مذکوردر (أعمالهم كرماد
اشتدت به الريح) ایشلدکلری ایشلر بر کول کبیدرکه انی یل کوتوروب قالدردی (في يوم عاصف)
یلی شدتلو بر کونده (لا يقدرون مما كسبوا على شيء) قزندقلری ششیدن برازنسنه اوزره کوجلری

یتمشمز یعنی قوا عمللری باطل اولوب انك برذره سیله منتفع اولمدیلر (ذلك هو الضلال البعيد)
اول بندلرکه بر کوزل اعمال ایشلمشوز کندودر اوزاق ازغونلق (ألم تر أنّ الله خلق السموات
والأرض بالحق) کورمزمیسین که تکری تعالی حکمتله خلقه لایق اولان وجه اوزره کوکلر و یری
یراتدی (إن يشأ يذهبكم) ایسترسه سزی معدوم قیلار (ويأت بخلق جديد) و برینکی خلق
یکره ایجاد ایدوب کتورر (وما ذلك على الله بعزيز) و اعدام و ایجاد ایتمك خدا عز وجل اوزره متعذر
دکلدر (وبرزوا لله جميعا) و قیامت کوننده خدانك فرمانته قوللری قبوردن ظهور ایدرلر (فقال
الضعفاء) پس زبون اولانلر دیدیلر (للذين استكبروا) سرفرازلق ایدن رئیسلره (إنا كنا لكم تبعا)
تحقیقا پیغمبرلری تکذیب ایتمکده سزه تابع ایدك (فهل أنتم مغنون عنا من عذاب الله من شيء) پس
سز بزدن دفع ایدیجیلرمیسز خدانك اشکنجه سندن برازنسنه (قالوا لو هدانا الله) استکبار
ایدنلر بونلره دیدیلر تکری تعالی بزه طریق نجاتی کوسترسیدی (لهديناكم) البته سزه انی
کوستوردك ولیکن نجاتك یولی بزدن مسدود اولمغله سزی عذابه اوغراتدردق (سواء علينا
أجزعنا أم صبرنا) بیتابلق ایتمکمز و ایتمه مکمز اوزریمزه برابردر (ما لنا من محيص) عذابدن اصلا
بزه قورتلش یوقدر (وقال الشيطان لما قضي الأمر) و ابلیس لعین دیدی چون ایش محکم اولدی یعنی
اول محلکه خلقك حسابی دوکنوب اهل جنت جنته کیررو اهل جهنم جهنمه ابلیس شقی تقلیندن
اولان اشقیا اراسنده طوروب دیر (إن الله وعدكم وعد الحق) تحقیقا کیم خدا عز وجل درست
وعدی سزه وعد ایتدی (ووعدتكم فأخلفتكم) و بن سزه وعد ایدوب ایتدوکم وعده ده سزه خلاف
ایتدم (وما كان لي عليكم من سلطان) و اوزریکزه اصلا بکا بر تسلط یوق ایدیکه سزی کفر و معصیتلره
الجا ایدیدم (إلا أن دعوتكم) انجق وسوسه ایله سزه چیغرمغم ولدی (فاستجبتم لي) در عقب
بکا اطاعت ایدوب کفر و معصیتی ارتکاب ایتدیکز (فلا تلوموني) پس وسوسه سببیله بکا
ملامت ایتمك (ولوموا أنفسكم) و کندو جانلرکزه ملامت ایدك که بکا اطاعت ایتدیکز
(ما أنا بمصرخكم) بن سزه مدد ایدوب عذابدن قورتریجی دکلم (وما أنتم بمصرخيّ) و نه سز بنم مددیمه
یتشوب بنی عذابدن قورتریجی سز (إني كفرت بما أشركتمون من قبل) تحقیقا که بن کفر ایتدم
بوندن اسبق دار دنیاده بکا ایتدیککز اشراککه یعنی بن بیزار اولوب انکار ایتمشم اول عبادتیکه
بنی تکله خدایه اورتاق قیلدیکز (إن الظالمين لهم عذاب أليم) بی شبهه کیم ستمکارلر کندولره
بردردناك اشکنجه اولور (وأدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات) و ایمانه کلوب کوزل عمل ایشلیانلر

کیرمش قیلنورلر (جَنّاتٍ تَجْري مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهارُ) بر باغلره که اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (خالِدينَ
فيها) اول باغلرك ایچنده اقامتی على الدوام تقدیر ایدرلر (بِإِذْنِ رَبِّهِمْ) پروردکارلرینك دستوریله
(تَحِيَّتُهُمْ فيها سَلامٌ) آنلر ایچنده ملائکه نك تحیتی انلره سلام ایله دعا ایتمکدر (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ
ضَرَبَ اللّهُ مَثَلاً) بیلمزمیسن نیجه حق سبحانه وتعالی بر مثل اوروب قیلدی (كَلِمَةً طَيِّبَةً) بر پاك سوز
(كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ) بر پاك اغاج کبیدرکه (أَصْلُها ثابِتٌ) اول اغاجك کوکی یرده بکشمشدر (وَفَرْعُها فِي السَّماءِ)
وذال و بوداغی کوکه سمتنده در (تُؤْتي أُكُلَها كُلَّ حينٍ) هر وقت که خدا ایتمش ویرمسین کندویه
تعیین ایلدیکی یمشین ویرر (بِإِذْنِ رَبِّها) کندوبی ایجاد ایدنك ارادتیله (وَيَضْرِبُ اللّهُ الْأَمْثالَ
لِلنّاسِ) وحق سبحانه وتعالی مثاللری اوردر خلق ایچون (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) تاکه خلق
پند ونصیحت الهلر زیرا ضرب امثالده زیاده اکلنمق وار ایچونکه مثاللر معانی مقوله سین
محسوس کبی قیلادرلر (وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبيثَةٍ) و بریمان سوزك وصفی بر یمان اغاج کبیدر
(اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ) زمینك یوقاروسندن کوره لندی یعنی کوکندن قوپاردلوب کوده سی
تمامیله الندی (ما لَها مِنْ قَرارٍ) اکا هیچ استحکام و بکشمك یوقدر (يُثَبِّتُ اللّهُ الَّذينَ آمَنُوا
بِالْقَوْلِ الثّابِتِ) ایزد جل جلاله ایمانه کلان کسنه لری بکشترر قتلرنده دلیلله ثابت اولوب
قلبلرنده تمکن ایدن کلامله (فِي الْحَياةِ الدُّنْيا) یقین اولان صاغلغده که برفتنه یه مبتلا
اولورلرسه اعتقادلرنده برخلل حاصل اولماز (وَفِي الْآخِرَةِ) و او برجهانده دخی اول ثابت اولان
کلامله آنلری بکشترر که قیامتك اهوالی کندولرین شاشرمیوب وکیفیت اعتقادلری
کندولردن صورلدقده جواب ویرمکده توقف ایتمزلر (وَيُضِلُّ اللّهُ الظّالِمينَ) وایزد متعال
ستمکارلری کمراه قیلار (وَيَفْعَلُ اللّهُ ما يَشاءُ) وحق جل وعلا ایستدوکی شیئی ایشلر پس
صورلمزکه نیچون بو کروهه هدایت ویردی ونیچون بو کروهی ضلالتده قودی (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذينَ
بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللّهِ كُفْراً) بیلمزمیسین شول کیمسنه لری که خدانك احسانه اعترافا ایتمکی انکاره تبدیل ایتدیلر
یعنی آنك مقابله سنده شکر ایتملی ایکن کفر ایتدیلر (وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دارَ الْبَوارِ) و کندو جماعتلرین یعنی کندولره
تابع اولانلری هلاك خانه سنه ایندردیلر (جَهَنَّمَ) عطف بیاندر یعنی دار البوار دوزخدر
(يَصْلَوْنَها) اکا کیروب حرارتن چکرلر (وَبِئْسَ الْقَرارُ) و غایتله یمان آرام ایده جك یردر دوزخ
(وَجَعَلُوا لِلّهِ أَنْداداً) وخدای ذو الجلاله ماننده لر قیلدیلر یعنی نیته که خدای ذو الجلاله
عبادت اولنور بتلره دخی او کونه عبادت ایتدیلر (لِيُضِلُّوا عَنْ سَبيلِهِ) تاکه خلقی خدانك یولندن

ازدیره لر (قُلْ تَمَتَّعُوا) سویله آرزولریکزله بر قاچ کون برخوردار اولك (فَإِنَّ مَصيرَكُمْ إِلَى النّارِ) بی شبهه
دونمککز دوزخ سمتنه در (قُلْ لِعِبادِيَ الَّذينَ آمَنُوا) سویله ایمان کتورن قوللریمه (يُقيمُوا الصَّلاةَ) نمازی
قیلسونلر (وَيُنْفِقُوا مِمّا رَزَقْناهُمْ) وکندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن فقرایه ویرسونلر
(سِرّاً وَعَلانِيَةً) کیزلیده واشکاره ده (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ) بر کون کلمدن اول که (لا بَيْعٌ فيهِ)
نه ایچنده الوب صاتمق وارکه آنك سببیله نفسلرینه فدا اوله جق نسنه پیدا ایده بیلورلر
(وَلا خِلالٌ) ونه ایچنده دوستلق وارکه انکله طلب نفع ممکن اوله (اللّهُ الَّذي خَلَقَ السَّماواتِ وَالْأَرْضَ)
ایزد ذو الجلال شول پروردکارکه کوکلر و یری یراتدی (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّماءِ ماءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَراتِ
وکوك سمتندن صو ایندروب انکله چیقاردی میوه لردن (رِزْقاً لَكُمْ) سزه روزی تاکه انکله
اوقاتکزی کچیره سز (وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ) وکمی سزه رام قیلدی تاکه ایستدیککز
یره یوریه ارادتیله (وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهارَ) وایرمقلری سزه رام قیلدی یعنی نفعکزه وتصرفکزه انلری
مهیا قیلدی (وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دائِبَيْنِ) وکونشی وآیی سزه مسخر قیلدی اول حالده که هم
یوروملرنده مستمردرلر (وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهارَ) وکیجه یی وکوندزی سزه رام قیلدی تاکه
راحتکزه ومعیشتکزه سبب اوله لر (وَآتاكُمْ مِنْ كُلِّ ما سَأَلْتُمُوهُ) و سزه ویردی هر صوردیغکز
نسنه دن یعنی هر شیئی خلقك احتیاجندن او تری مسؤلی اولمغه لیاقتی وار سزه اندن ویردی
(وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللّهِ لا تُحْصُوها) واکر خدانك نعمتنی صایارسکز انواعن صایمغه قادر اولمازسز
(إِنَّ الْإِنْسانَ لَظَلُومٌ) تحقیقا که آدم اوغلی نفسنه غایتله ستمکاردر نعمتلرك شکرین ادا ایتمدوکی
ایچلدن نفسنی انلردن محروم ایدر (كَفّارٌ) نعمتلری انکار ایدیجی صاقلو (وَإِذْ قالَ إِبْراهيمُ رَبِّ اجْعَلْ
هذَا الْبَلَدَ آمِناً) ومذکور قیل اول وقتیکیم ابراهیم علیه السلام مناجاتنده دیدیکه ای پروردکارم بو شهری
یعنی مکه مکرمه یی برماز اولان اسباددن امنیت حاصل ایتمش بر شهر قیل (وَاجْنُبْني وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنامَ)
وبنی واوغوللریمی بتلرك عبادتندن دور قیل (رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثيراً مِنَ النّاسِ) ای پروردکارم
على التحقیق کیم بتلر خلقدن نچوق کیمسه آزدردیلر یعنی انکچون بتلرك عبادتندن دورلکی سندن
طلب ایتدم زیرا بتلر سببیله شیاطین آدمیلردن نچوق کسنه کمراه ایتدیلر (فَمَنْ تَبِعَني فَإِنَّهُ مِنّي)
پس هر کیم خلقدن دینمده بکا اویدی بی شبهه او بندندر اصلا بندن منفك اولماز (وَمَنْ عَصاني)
وهر کیم دینمده بکا تابع اولمدی (فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحيمٌ) بی شبهه کیم سن غایتله غفران ایلیجی سن چوق
رحمت صاحبیسن پس قادرسن که آنی توبه یه موفق ایدوب کناهن مغفرت ایتمکله اکا مرحمت ایدهسز

مرویدرکه حضرت خلیل اللهك قاریسی ساره خاتون هاجر نام جاریه سن قوجه سنه تملیك ایتدی
اكا نستری یدیجه حضرت اسماعیلی كتوردی عرق غیرت ساره خاتون اوزره حركت ایدوب حضرت ابراهیم
اوزره الحاح ایتدیكه هاجری وغلیله یانندن دور قیل پس حضرت خلیل علیه السلام انلری مكه زمینه
كوتوروب جناب رب العزته بو دعا ایله نیاز ایلدیكه حق جل وعلا بیوردی (ربنا انی اسكنت من ذریتی
ای پروردكارم علی التحقیق بن اولادمدن یعنی اسماعیلی واندن حاصل اولان اولادی اسكان ایتدم
بواد غیر ذی زرع) بر دره ده كه اكین آیه سی دكلدر (عند بیتك المحرم) متعدیلرك دست تطاولندن
محفوظ اولان خانه كك قتنده (ربنا لیقیموا الصلوة) ای خداوندم انلری اولمكانده اسكان قیلدم
تاكه نمازی شرائط وادابیله قیله لر (فاجعل افئدة من الناس) پس خلقك كوكللرندن بر مقدار
كوكللر قیل (تهوی الیهم) سرعتله سمتلرینه توجه ایده لر بیلنمك كركیم ایزد ذو الجلال حضرت
ابراهیمك دعاسن قبول ایتدیكه اسمعیل اناسندن منفك اولمدیغی محض قدرتیله زمزم صوینی
پیدا ایتدی بعده جرهم قبیله سندن بر كروه هلك بولمغله مكانه قریب واقع اولمغله قوشلرك
ورود وصدورلرین كوروب استدلال ایتدیلركه انده بر صو وار مكان معهوده كلدكلرنده كوردیلركه
حضرت اسمعیل و والده سی انده اقامت ایتمشلر كندولر دخی انده اقامت ایتمكه میللری اولوب حضرت
هاجره دیدیلر ای خاتون صویكدن بزه بر حصه قیل بز دخی ایچمكزدن سكا حصه قیلالم ذكا راضی
اولدی (وارزقهم من الثمرات) وانلره میوه لردن روزی قیل (لعلهم یشكرون) شایدكه انلر اول
نعمتلره معترف اولوب حمد وثنا ایده لر بو دعاسنی دخی حق جل وعلی مستجاب قیلدیكه جمیع اطراف
واكنافدن اكا میوه جلب اولنور بر مرتبه ده كه درت فصلك میوه سی ایچنده بر كونده بولنور (ربنا
انك تعلم ما نخفی وما نعلن) ای پروردكارم تحقیقا كه سن بیلورسن كیزلو قیلدیغمز شیئی
واشكارا ایتدیكمز نسنه یی (وما یخفی علی الله من شیء فی الارض ولا فی السماء) وتكری تعالی اوزره
نه یرده ونه كوكده هیچ برنسنه پوشیده اولماز (الحمد لله) جمیع اوكمكلر خدایه مخصوصدر (الذی
وهب لی علی الكبر اسمعیل واسحق) شول خداكه فضل وكرمندن بكا بیوكلكم اوزره ایكی
اوغول ویردی مرویدركیم حضرت ابراهیمك عمری طقسان طقوز سنه یه ایرشدكده كندویه
حضرت اسمعیل كلدی و یوز اون ایكیده حضرت اسحق علیه السلام (ان ربی لسمیع
الدعاء) تحقیقا كه پروردكارم دعانی غایتله ایشیدر یعنی دعا ایدنك دعاسن مستجاب
قیلار (رب اجعلنی مقیم الصلوة) ای بنم خداوندم بنی نمازك اداسی اوزره مداومت

ایدیجی قیل (ومن ذریتی) واولادمدن یعنی بندن حاصل اولان ذریتك بر مقدارینی نماز اوزره مواظب
قیل چونكه حضرت ابراهیم علیه السلام بیلدیكه عادة الله بویله جاری اولمدیكه بر شخصدن حاصل
اولان ذریت قمولری توحید وطاعت اوزره اولورلر تكریدن ایستدیكه ذریتندن بر مقداری
نمازك اداسنه مواظب وله لر (ربنا وتقبل دعاء) ای پروردكارم دخی ایتدوكم دعانی قبول ایت
(ربنا اغفر لی ولوالدی وللمؤمنین یوم یقوم الحساب) ای بزی پرورده ایدن قادر مختار بكا واتامه
واناما واهل ایمانه كناهی یازلمغه اولكونده كه اهل حسابا ایاق اوزره قالقرلر (ولا تحسبن الله غافلا
عما یعمل الظالمون) دخی كمان ایتمه كه تكری تعالی ستمكارلرك ایشندن بیخبردر (انما یؤخرهم لیوم
بوندن غیری برنسنه یوقدركیم انلری بر كون ایچون تأخیر ایدر (تشخص فیه الابصار) شدت
هولدن ایچنده كوزلر یوقارو قالقر (مهطعین) حضرت اسرافیلك دعوتنه سرعت ایتدكلری
حالده (مقنعی رؤسهم) باشلرین یوقارو قالدرمشلر (لا یرتد الیهم طرفهم) كوزلری كندو
سمتلرینه دونمز یعنی كوزلری خیره لنوب آچق قالور بر مرتبه ده كه كندو نفسلرینه دونوب بقمزلر
(وافئدتهم هواء) وكوكللری خالیدر یعنی شدت هول وحیرتدن قلوبلری فهمدن خالی
اولمشدر (وانذر الناس) وخلقی قورقوتدر یا محمد (یوم یأتیهم العذاب) اولكوندن كه كندولره
عذاب كلور (فیقول الذین ظلموا) پس شرك وتكذیب ایله ستم ایدنلر دیرلر (ربنا اخرنا الی اجل قریب
ای خداوندم بزی دنیایه دوندروب بر یقین مدته دك مهلت ویر (نجب دعوتك) دعوتكه
اجابت ایدرز (ونتبع الرسل) وپیغمبرلره پیرو اولالم ایدرز (اولم تكونوا اقسمتم من قبل ما لكم من زوال
انلره جواب ویریلوركه بوندن اسبق سز پیغمبرلره كلوب اندیجه كزمیكه سزه دنیادن هیچ زوال
یوقدر یعنی موت سزه عارض اولمز پس انكچون محكم بنالر وطول امللر ایتدیكز (وسكنتم فی مساكن
الذین ظلموا انفسهم) ومحالبوكه كفر ومعصیت ایله كندو نفسلرینه ستم ایدنلرك منزللرنده اقامت
ایتدیكز (وتبین لكم) وسزه ظاهر اولدی اولمكانلرك آثارندن (كیف فعلنا بهم) نیجه انلره
ایشلدك (وضربنا لكم الامثال) واحوالرندن سزكچون مثللری اوردق یعنی سزه بیان ایتدككم
سز كفرده واستحقاق عذابده انلر كبی سز (وقد مكروا مكرهم) وتحقیقا كیم حقی ابطال ایتمك
ایچون حیله لرین اجرا ایتمكه چوق سعی ایتدیلر (وعند الله مكرهم) وایتدكلری حیله نك
جزاسی تكری تعالی قتنده در (وان كان مكرهم) وعلی التحقیق شان بودركه حیله لری واردی (لتزول
منه الجبال) تاكه آنك شدتندن طاغلر یرلرندن قالقه یعنی آنلر مكر ایتدیلر تا كه

طاغلركبي ثابت اولان شرائع واحكامي زائل قيله لر (فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله) پس كمان
ايتمه كيم حق جل وعلى پيغمبرلرينه وعده سن خلاف ايليجيدر (ان الله عزيز) بي شبهه كيم ايزد ذوالجلال
هركس اوزره غلبه ايديجيدر (ذو انتقام) دشمنلرندن دوستلري ايچون كينه المقايه سيدر (يوم
تبدل الارض غير الارض) اول كونده كه حالا اولان يربر اوزكه يره تبديل اولنور (والسموات)
وحالا اولان كوكلر غيري كوكلره تبديل اولنور تيسيرده كتوردي كه زمينك تبديلي بوكه جبال
واشجار وانهار زائل اولوب يرهموار اولور وسمانك تبديلي بوكه كونش واي ويلدزلر قالقوب
صاف كوك قالور (وبرزوا لله الواحد القهار) ويكانه اولان قهر ايدن خدانك جزا واحسانه خلق
قبوردن ظاهر اولديلر (وترى المجرمين يومئذ مقرنين في الاصفاد) وگنهكار اولان مشركلري
اول كونده كورورسن بوقاغولرده بري برينه قرين اولمشلر (سرابيلهم من قطران) كوملكلري قطراندندر
يعني اهل جهنم آتشده برخوش بوي كندولره ايده حاصل اولمق ايچون بدنلري قطران ايله سورنوب
برمرتبه دكه اوستلرينه كوملك كبي نمايان اولور (وتغشى وجوههم النار) واتش يوزلريني قابلر
اول جهتدن كه انكله حق سمتنه توجه ايتمديلر (ليجزي الله كل نفس ما كسبت) تا كه حق جل وعلا هر
جانه قزانديغي شيئك مكافاتي ايده يعني اول عذابي ايدر تا كه هر مجرم مكافاتني بوله (ان الله سريع الحساب)
تحقيقا كه خداى ذوالجلال حسابي غايتله تيز ايدر زيرا بر فردك حسابي بر فردك حسابندن كندويي مشغول ايتمز
(هذا بلاغ للناس) بو قرآن عظيم الشان خلق ايچون كفايتدر تا كه نصيحت اولنه لر (ولينذروا
به) وتا كه انكله قورقش قيلنه لر (وليعلموا انما هو اله واحد) وتا كه قرآنده اولان دليللره
نظر ايتمكله بيله لر كيم بوندن اوزكه يوقدر كه معبود بر معبوددر شركي قبول ايتمز *
(وليذكر اولوا الالباب) وتا كه ارباب عقول اولانلر پند ونصيحت اله لر *

سورة الحجر مكية تسع وتسعون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(الر تلك آيات الكتاب وقرآن مبين) بو سورده مذكور اوله جق آيات صفات كماله جامع
اولان كتابك وحقي باطلدن آيريجي قرآن عظيم الشانك آيتيدر (ربما يود الذين كفروا لو كانوا
مسلمين) كفر ايدنكسنه لر چوقلقله چوق طلب ايدرلر كه اهل اسلام اولسيديلر واوا اولحال
اولديكه اهل اسلامه اولان اعزاز واكرامي مشاهده ايده لر (ذرهم يأكلوا) انلري قو
دنياده ييسونلر (ويتمتعوا) وانك لذتيله اوقاتلرين كچرسونلر (ويلههم الامل) وموتك

توقعندن امل كندولرين مشغول ايتسون (فسوف يعلمون) كه بي شبهه ايتدكلري اشيانك نتيجه سين
بيله جكدرلر (وما اهلكنا من قرية) وهيچ بر كويي خلقيله نابود قيلمدق (الا ولها كتاب معلوم)
الا كه انكا لوح محفوظده يازلمش بر مدت معلومه وار (ما تسبق من امة اجلها) اصلا بر كروه مدت
هلاكندن ايلرو كيتمز يعني معين مدت هلاكلري حلول ايتميجه هلاك اولمازلر (وما يستأخرون)
وندن كيرو قالورلر يعني اول مدت تمام اولدقدنصكره تأخير اولنمزلر (وقالوا يا ايها الذي نزل
عليه الذكر) وكفار استهزا طريقيله ديديلر اي شول كيمسه كه اوزرينه قرآن انديرلدي (انك لمجنون)
تحقيقا كه سن ديوانه سن (لو ما تأتينا بالملائكة) نيچون بزه فرشته لري كتورمزسن تا كه سني
تصديق ايده لر وسكا معين وظهير اوله لر (ان كنت من الصادقين) اكر ايتديكك دعواده صدق
ايدنلردن ايسك چون بو كونه الفاظ اوليجادبلردن صادر اولدي حق جل وعلا جوابلرنده بيوردي
(ما ننزل الملائكة الا بالحق) فرشته لري ايندرمزز الا بر ايندرمك كه طوغري بلغه مقارن ندر (وما
كانوا اذا منظرين) واكر فرشته لري ايندررز اول حالده كفاره مهلت ويرلمزلردي (انا نحن نزلنا الذكر)
بي شبهه كيم بز قرآني ايندردك (وانا له لحافظون) دخي على التحقيق بز آني تحريف وتبديلدن صاقليجيلرز
(ولقد ارسلنا من قبلك في شيع الاولين) وبي كمان كه سندن اسبق كچمشلرك فرقه لرنده
پيغمبرلر كوندردك (وما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) وانلره هيچ بر پيغمبر كلمزدي الا كه
استهزا ايدرلردي نته كه بو مشركلر سكا استهزا ايدرلر بو كلام جناب رب العزه دن حبيبي ايچون تسليه در
(كذلك نسلكه في قلوب المجرمين) نته كه اول استهزائي كچمشلرك قلوبنه داخل قيلدق عصركده
اولان اهل شركك كوكللرنده آني داخل قيلارز (لا يؤمنون به) قرآنه تصديق كتورمدكلري حالده (وقد
خلت سنة الاولين) واولنك اولانلرك طريقي كچمشدي يعني امم سالفه ده تكذيبك عادتي كچمشدركه
هر كيم انلردن كفر اوزره مصر اولورلر آني اهلاك وتدمير ايدر (ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا
فيه يعرجون) واكر بز بو معاندلر ايچون كوكدن قپو آچوب ايچنده طورميوب چيقسه ديلر (لقالوا
انما سكرت ابصارنا) البته ديرلردي بوندن اوزكه دكل كه برنسنه يوقدر كيم كوزلريمز بغلندي (بل نحن قوم
مسحورون) بلكه بز سحر اولنمش بر كروهز يعني ديرلردي بو خصوصده محمد بزي مسحور ايلدي نته كه
سائر آياتي مشاهده ايتدكلرنده بو سوزي ايراد ايدرلردي (ولقد جعلنا في السماء بروجا) وتحقيقا
كوكده اون ايكي برج قيلدق كه هيئات وخواصده بري برينه مشابه دكلدر (وزيناها للناظرين)
وكوكي باقنلر ايچون يلدزلرله آراسته قيلدق تا كه انكا عبرت ايله نظر ايده وب مبدعك قدرتنه

استدلال ایدەلر (وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ) وآنی هر سورلمش دیودن محفوظ قیلدق
تاکه آکا چیقوب احوالنه مطلع اولمیه لر (اِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ) لیکن اول شیطان که ایشدیلن
سوزی اوغرلدی (فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ) درعقب ظهور ایتمش آتش پارەسی آنک اردینه دوشوب
یاندردی (وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا) ویری چکوب هموار قیلدق (وَاَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ) دخی ایچنده
ثابت اولمش طاغلر صالدق (وَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ) دخی ایچنده هر مستحسن ومناسب
نسنەدن بتوردك (وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ) دخی ایچنده سزه مأکول وملبوسدن کچنجك نسنەلر
قیلدق (وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ) دخی سزه قیلدق شول کیمسەنی که سز آکا روزی ویریجیلر
دکلسز واندن مراد خدام وممالیك وعیال وهر کیمسەکه انسان زعم فاسدیله کمان ایدرکه
کندوسی آکا روزی ویریور زیرا حقیقتده انلرك اوزرلرینه مستولی اولان کیمسەنك رزقنی
یتشترن خدای عز وجلدر (وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ) واشیا مقولەسندن هیچ برنسنه
یوقدر الا آنك خزینەلری قتمزدەدرلر یعنی کائناتده برشیء یوقدر الا آنك ایجادینه وآنك اضعاف
مضاعفەسنك ایجادینه قدرتمز وار (وَمَا نُنَزِّلُهُ اِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ) وآنی ایندرمزالا بربلنمش
اندازه ایله که اندن اکسك اولورسه لیاقتی اولمازونه اندن آرتق اولورسه کرك اولور (وَ
اَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ) ویللری بولتلره یوکلنمش اولدقلری حالده کوندردك (فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً) پس کوك سمتندن صو ایندردك (فَاَسْقَيْنَاكُمُوهُ) درعقب آنی سزه ایچلجك نسنه قیلدق
(وَمَا اَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ) وسز آنی کوزلرده وقیولرده صاقلیجیلر دکلسز (وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ)
دخی علی التحقیق بز کندو مرحباتی بعض اجسامده ایجاد ایتمکله زنده قیلارز وآنی اندن ازاله
ایتمکله مردە قیلارز (وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ) وبز میراث حائزی اولانلرز یعنی خلق فنایه وارد قلرندن
صکره باقی قلانلر بزوز (وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ) وبی شبهه کیم سزدن ایلرو کیدنلری
بیلدك (وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ) وبی شك کیم کیرو قلانلری بیلدك یعنی اسلام وطاعتده
ایلرو کیدنلرك وکیرو قلانلرك احوالندن برآدنی شیء اوزریمزه خفی اولماز (وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ)
وتحقیقا که پروردکارك کندوسی جزا ویرمك ایچون انلری یغر (اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ) بی کمان کیم تکوی
تعالی ایشلرین کما ینبغی ایشلیوب هرنسنه یه درست دانادر (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ
صَلْصَالٍ) وتحقیقا کیم حیوان ناطقی برقوری چامور دن یراتدق (مِنْ حَمَإٍ) لفظ صلصالك صفتیدر
یعنی اول قوری چامور برچامور دن ایدیکه صوده چوق طور مقلقدن متغیر اولوب قوقوسی اینمشیدی

مَسْنُونٍ) بینه صلصاله صفتدر یعنی اول صلصال مصوردر (وَالْجَانَّ) وپریلرك پدرینی
خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ) انسانی یراتمدن اول حرارتی شدید اولان آتشدن آنی یراتدق
(وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ) ویاد ایت اول وقتیکه پروردکارك فرشتەلره دیدی (اِنِّي خَالِقٌ
بَشَرًا) علی التحقیق بن بر انسان یرادیجیم (مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ فَاِذَا سَوَّيْتُهُ) پس قچنکیم
آنك هیئتنی دوزرم (وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي) وآنك ایچنده فرمانمدن صادر اولان جاندن
اوفوررم (فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ) یوزلرکز اوزره دوشوك آکا سجده کنوردیککز حالده
(فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ) حق جل وعلا انی ایجاد ایتدکدنصکره فرشتەلر قموبرفردلری
تخلف ایتمیوب سجده کتوردیلر (اِلَّا اِبْلِيسَ اَبَى اَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ) انجق ابلیس شقی
سجده کتورنلرك زمرەسیله اولمقدن ممتنع اولدی (قَالَ يَا اِبْلِيسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ)
حضرت باری جل جلاله دیدیکه ای ابلیس سکا نه عارض اولدیکه آدمه سجده کتورنلرله اولمدك
(قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ لِبَشَرٍ) ابلیس دیدی حالمه مناسب دکلدیکه سجود ایدەیم بن که روحانی
فرشتەیم برکثیف جسمانی شخصه (خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ) که آنی بو صفاتله
موصوف اولان چامور دن یراتدك (قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا) حق جل وعلا دیدی پس ای ابلیس
کوکدن چیق (فَاِنَّكَ رَجِيمٌ) زیرا علی التحقیق سن خیر وکرامتدن دور اولمش سن (وَاِنَّ عَلَيْكَ
اللَّعْنَةَ اِلَى يَوْمِ الدِّينِ) وبو دورا ولمقلق روز جزایه دك اوزرکه در (قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي
اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) ابلیس خبیث دیدی ای ربم پس بنی تأخیر ایله اولکونه دککه آدمك اولادی
مبعوث اولورلر (قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ) حق جل وعلا دیدی پس بلا شبهه سن تأخیر اولنانلردن سن
(اِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ) بلنمش اولان وقتك کوننه دك واو نفخهٔ اولی محلیدر (قَالَ رَبِّ بِمَا
اَغْوَيْتَنِي) شیطان شقی دیدی ای پروردکارم بکا ایتدککك آزغونلغه قسم اولسونکه (لَاُزَيِّنَنَّ
لَهُمْ فِي الْاَرْضِ) البته انلره روی زمینده معصیتلری آراسته قیلارم (وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ)
وهر وجهله انلری آزدررم (اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ) انجق انلردن عبادتك خلوص صاف
قیلنانلری قوللرکی آزدرەمم زیرا انلره مکر وحیله لرم کار ایتمز (قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ)
خدای عز وجل دیدی بو یعنی ربا با خلاصی قورتارمق برطوغری یولدرکه محض کرمدن کوزتمسی
اوزریمه لازم کبی قیلدم (اِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ) تحقیقا که قوللرم اوزرلرینه
سکا تسلط وقوت یوقدر (اِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ) مکر کمراهلردن شول کیمسەلرکه

سكا اويديلركه آنلرا اوزره مسلط اولورسن (وان جهنم لموعدهم اجمعين) وتحقيقا كه
دوزخ كراهلره قومكان وعده‌در (لها سبعة ابواب) آكا يدى قپو وار (لكل باب منهم جزء مقسوم)
هر بر قپويه شيطانك اتباعندن بر آيرلمش پاره وار يعنى جهنمك يدى طبقه سى كه وار هر بريسنده
كراهلردن بر كروه قونرا ولكيسنده كه جهنمدر اهل توحيدك عاصيلرى اولور وايكنجيسنده كه
لظادر يهود طائفه سى واوچنجيسنده كه حطمه‌در نصارى كفره سى ودردنجيسنده كه سعيردر
صابيلر اشقياسى وبشنجيسنده كه سقردر مجوس قسمى والتنجيسنده كه جحيمدر مشركلر
مقوله سى ويدنجيسنده كه هاويه‌در ارباب نفاق اولانلر اللهم اعذنا من الجميع (ان المتقين
فى جنات وعيون) تحقيقا كه پرهيزكارلر باغلرده وپيكارلرده اولورلر يعنى هر بريسنه بر باغ وبر پيكار
اولور (ادخلوها بسلام) فرشته‌لر آنلره ديرلر اول باغلره سلامته قرين اولديغكزده كيرك
(امنين) خوف زوالدن امين اولديغكز حالده (ونزعنا ما فى صدورهم من غل) وسينه‌لرنده
اولان كين وكدورت قسمندن اولان اشيائى طشره ايتدك (اخوانا) لفظ ادخلوهاده واقع اولان
ضمير فاعلدن حالدر يعنى پرهيزاولانلر جنتلره كيررلر قرنداشلر پايه سنده اولدقلرى حالده (
على سرر) جواهرله مرصع تختلر اوزره اوتورمشلر (متقابلين) برى برينه يوزلرين دوندرمشلر
(لا يمسهم فيها نصب) انلره جنتده بر تعب ومشقت دكمز (وما هم منها بمخرجين) وكندولر اندن
چيقمش قيلمازلر (نبئ عبادى انى انا الغفور الرحيم) قوللريمه آكاه ايت كيم على التحقيق بن كندم بو ايكى
شريف صفتله متصفم ولاكن (وان عذابى هو العذاب الاليم) وبلا شبهه اشكنجه كندودر
دردلو اشكنجه اولان (ونبئهم عن ضيف ابراهيم) وانلره خبر وير حضرت ابراهيمك قوناغى
احوالندن (اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما) چون اوزرينه كيروب ديديلر اوزريكه بر ابو سلام
ايدرز (قال انا منكم وجلون) حضرت ابراهيم ديدى تحقيقا كه بز سزدن قورقمشلرز (قالوا
لا توجل انا نبشرك بغلام عليم) قونقلر ديديلر قورقمه كه بى شبهه بز سكا مژده ويررز
بر دانش صاحبى اوغلانله (قال ابشرتمونى على ان مسنى الكبر) حضرت ابراهيم تعجب طريقيله
ديدى پيرلك بكا دكدكدنصكره بنى مژده‌لندررميسز (فبم تبشرون) پس قنغى عجيب شئ ايله
بنى مژده‌لندررسز (قالوا بشرناك بالحق) فرشته‌لر ديديلر درستلكله سنى مژده‌لندردك
(فلا تكن من القانطين) پس آنك حصولندن بى اميد اولانلرك كروهندن اولمه (قال
ومن يقنط من رحمة ربه) حضرت ابراهيم ديدى قنغى كمسه پروردكارينك رحمتندن اميد كسر

يعنى هيچ بر كمسه اندن اميد كسمز (الا الضالون) مكر آزغون اولانلر (قال فما خطبكم ايها المرسلون)
حضرت ابراهيم فرشته‌لره ديدى ايشكز ندر اى خدادن كوندرلمش اولانلر يعنى بشارتدن غيرى
قنغى عظيم ايش ايچون كلديكز (قالوا انا ارسلنا الى قوم مجرمين) ديديلر بلا شبهه بز كنهكار
كروهه مرسل قلندق يعنى حق سبحانه وتعالى بزى قوم لوطك اهلاكنه كوندردى كه زيرا
قوللرى كنهكار اولمشلر (الا آل لوط) انجق حضرت لوطك خاندانندن اولانلر كه آنلر جرم ايله
متصف اولمديلر (انا لمنجوهم اجمعين) تحقيقا كه بز آنلرى قورتاريجيلرز (الا امرأته) مكر
حضرت لوطك قاريسى (قدرنا انها لمن الغابرين) حكم ايتدك كيم على التحقيق اول قارى مكانلرنده
قلانلردندر تاكه انلرله هلاك اوله (فلما جاء آل لوط المرسلون) پس اول وقتكه كوندريلانلر حضرت
لوطك خاندانندن اولانلره كلديلر (قال انكم قوم منكرون) حضرت لوط انلره ديدى بلا شبهه
سز بر بيكانه كروهسز يعنى سز بر قومسز كه طبعم سزدن نفرت ايديور اول اجلدنكه قورقرم
بكا بر بدلك يتشدره سز (قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون) فرشته‌لر آكا ديديلر ملاحظه
ايتدكك شئ ايچون كلمدك بلكه سكا اول نسنه ايله كلدك كه قومك آنك وقوعنده شك ايدرلردى يعنى سنى فرحناك
ايدن شئله كلدك واول عذابدركه جماعتكه سن آنى وعد ايدردك آنلر آنك اولمسنده وقوعندن
شك ايدرلردى (واتيناك بالحق) وسكا عذاب ايلرندن محقق ومتيقن اولان شئله كلدك
(وانا لصادقون) وعلى التحقيق بو اخبارده بز كوچك سويليجيلرز (فاسر باهلك) پس كندو
اهلكله كيجه ده يورى (بقطع من الليل) كيجه دن بر مقدار ايله (واتبع ادبارهم) وسن انلرك
اكسه‌لرنده تابع اول تاكه يورومكده انلرى سوره سن (ولا يلتفت منكم احد) وسزدن بر كمسه
كيرويه بقمسون (وامضوا حيث تؤمرون) وكيدك فرمان اولديغكز يره حضرت عبدالله ابن عباس
رضى الله عنهما بيوردى كه اول يرشامدر (وقضينا اليه ذلك الامر) واول ايشى حكم
اولنمش ايكن فرشته‌لرله كوندردك كه (ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحين) بى شبهه كه
بونلرك كوكى كسلمشدر صباح وقتنه داخل اولدقلرنده (وجاء اهل المدينة يستبشرون)
وسدوم شهرينك خلقى كلوب حضرت لوطك قوناقلرى سببيله برى برينه مژده ويررز
(قال ان هؤلاء ضيفى) حضرت لوط انلره ديدى بلاشك بونلر بنم قوناقلرمدر (فلا تفضحون)
پس بنى رسوا ايتمك انلره تعرض ايتمكله (واتقوا الله ولا تخزون) وفاحشه ارتكابن ايتمكده
خدانك خوفك ملاحظه ايدوب بنى رسوا ايتمك (قالوا اولم ننهك عن العالمين) ديديلر ايا بز سنى

خلقك حمايتندن زجر ومنع ايتمدكى زيرا انلر هر كلان وكيدنه تعرض ايدرلردى وحضرت لوط طاقتى قدر انلرى منع ايدردى وآنلرآنى بوايشدن آبدرلردى (قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي) ديدى بونلر يعنى سزلك قاريلر يكز بنم قيزلرمدر چونكه هر پيغمبر امتنه پدر پايه سنده در حضرت لوط عليه السلام قومنك قاريلرندن اوتريدى بونلر بنم قيزلرمدر (إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) اكر قضاء وطر ايدجيلر سز (لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ) زندكانيكله قسم يا محمد كيم على التحقيق انلر كراهلقلرنك سركردان ومتحيردرلر (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ) پس مهلك اولان چيغرمق آنلرى آلدى آفتابك طلوعى وقتنه داخل اولدقلرى حالده (فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا) پس اول شهرك اوستنى آلتى قيلدق (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ) واوزرلرينه طاشلنمش چامور دن برطاش ياغدردق (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ) تحقيقا كه قوم لوطك هلاكنده ارباب فكر وفراسته اولو نشانلر وار (وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ) وبى شبهه كيم قوم لوطك شهرلرى برثابت يولده دركه آنك ايچنده خلق كيدوب انلرك اثارين مشاهده ايدرلر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ) تحقيقا كيم بومذكور اولان اشياده خدايه ورسولنه ايمان كتورنلره برا ولو علامت وار (وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ) وبى شك كيم ايكه نام مكانك اهلى ستمكار ايديلر وآنلر حضرت شعيبك جماعتيدر اصل لغتده چوق دالّو اغچه ايكه ديرلر ومزبورلرك مكاننده اوكونه آغچ بولنغله انكله تعبير اولندى (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ) پس ايكه خلقندن اهلاك ايله انتقام الدق (وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) وتحقيقا كه قوم لوطك وقوم شعيبك مكانلرى برآشكارا يولده در (وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ) وبى شبهه كيم حجر نام موضعك اهلى پيغمبرلرين يلانجى طوتديلر يعنى قوم ثمود حضرت صالحى تكذيب ايتديلر چونكه بر پيغمبرى تكذيب ايدن جميع پيغمبرلرى تكذيب ايدنلرك پايه سنده اولور لفظ مرسلين صيغۀ جمعله ايرادا ولندى (وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا) وپيغمبرلر اوزره ايندريلان كتابلك آياتنى كتورلره ويردك (فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ) پس انلردن يوز چويرمشلردى (وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا) وطاغلردن اولر اويرلردى (آمِنِينَ) خراب اولمقدن واوغريلك سلطندن آمين اولدقلرى حالده (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ) پس صباح وقتنه داخل اولدقلرى دم عذاب چيغرمسى كندولرين الدى (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) پس كره قزاندقلرى نسنه كندولردن برشى دفع ايتمدى (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا) وكوكلرى ويرى واراده اولان اشيايى يراتمدق

(إِلَّا بِالْحَقِّ) الا طوغريلغه مقارن براتمق كه اصلا فنانك دوامنه ملايردكلدر وبوسبيدن ارباب فسادك اهلاكى اولنوب زمين آنلرك وجودندن مطهر اولور (وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ) والبتده قيامت كلجكدركه تكذيب ايدنلردن انده انتقام النور (فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ) پس كوزل وازكچمك وازكچ يعنى انلردن انتقام المغه عجله ايتمه (إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ) بى شبهه پروردكارك كندودرسنى وانلرى عدمدن ايجاد ايدن (الْعَلِيمُ) حالكى وحالرى بخشى بيلن پس امورى كا تفويض ايت (وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي) وتحقيقا كه سكا مثانيدن يدى آيت ويردك وانلر سورۀ فاتحه در چون قرآن عظيم الشانده قصص ومواعظ مكرر ذكر اولنديكى مثانى عنوانيله موصوف اولدى (وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ) وغايتله اولو اولان قرآنى سكا ويردك (لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ) كوزكى اوزاتمه شول شيئك طرفنه كه كفاردن بيچ كروهى انكله برخوردار قيلدق زيرا سكا ويريلان سنكا نسبت دنيانك الا ايشى برامر مستحقردر (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ) وايمانه كلمدكلرندن اوتريانه وهلاك اولمه (وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ) واهل ايمان ايچون تواضع ايت (وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ) وسويله على التحقيق بن كندم خدانك عذابندن سزه قورقوويرن (الْمُبِينُ) عذابك حلولنى سزه بيان ايدن يعنى بن بيان ودليلله سزى انذار ايدرمكه ايمانه كلمزسه كز خدانك عذابى اوزريكزه نازل اولور (كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ) نته كه اولشنلر اوزره عذابى ايندردك وآنلر اون ايكى كسنه ايديلر موسم كونلرنده مكه نك كيرەجك يرلرين اقتسام ايدوب طشره دن كلان كسنه لرى سيدالكونيندن تنفير ايدرلردى (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) انلر شول كيمسه لودركه قرآنى پاره پاره قيلديلر يعنى آنى بنيجه اوصافه نسبت ايتديلركه كاه سحر وكاه شعر وكاه افترا دردبديلر (فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) پس پروردكارك قسم كه آنلرى قواينلدكلرى ايشدن اوتريصوروب مكافاتلرين ويرورز (فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ) پس فرمان اولنديغك شيئله جهر ايت (وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ) واهل شركدن يوز چويرسوزلرينه ملتفت اولمه كوردكيكه رؤساء قريشدن بش كسنه وليد بن المغيره وعاص بن وائل وحارث بن قيس واسود بن عبد يغوث واسود بن المطلب حضرت صلى الله عليه وسلمه چوق استهزا ايدرلردى بركون حضرت جبرائيل عليه السلام كلوب ديدى حضرت رب جليل بكا فرمان ايتديكيم بوبش كسنه نك شرين سنك دفع ايدەيم پس وليدك بالدرينه اشارت ايتدى اول اثناده كذركاهى برامفى دكانى

اوزره واقع اولوب اوقلرك بريسى انكنه ايلشدى عظمت وتجبرندن اكلوب چيقارمدى فى الحال
اوق بالدرين مجروح ايدوب انكله هلاك اولدى وعاص بن وائلك دبانه اشارت ايلدى كا بر تكان
باتوب انكله مرد اولدى وحارث بن قيسك بورننه ايما ايلدى آندن اير آقوب روحى دوزخه
كتدى واسود بن يغوثه براغج السنده اوتورمش ايكن اشارت ايتدى اول اغجه باشنى اوره اوره
نفس خبيثه سن سقر يوللدى واسود بن المطلبك ايكى كوزينه ايما ايتدى فى الحال
اعمى اولدى (اِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ) تحقيقا كه بز سكا استهزا ايدنلرك شرين سندن
دفع ايتدك (الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ اِلٰهًا آخَرَ) شول مستهزيلر كه ايزد ذو الجلال ايله بر معبود
دخى قيلارلر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) پس بلا شبهه كيم باشلرينه كلان عقوبتلرى بيليجكدرلر
(وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ) وبى شبهه بز بيلورز كيم على التحقيق
سن ديدكلرى سوزدن اوترى كوكسك طار اولور (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) پس پروردكارك حمدنه
مقارن تسبيح ايت (وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ) ونماز قيلانلردن اول (وَاعْبُدْ رَبَّكَ) دخى خداوندكه
عبادت ايله (حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ) هر كسك قتنده محقق ومتيقن اولان موت سكا كلنجه والله اعلم

سورة النحل مدنية وهى مائة وثمان وعشرون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(اَتٰى اَمْرُ اللّٰهِ) خدانك فرمانى كلدى يعنى موعود اولان قيامت كلجكدر چونكه قيامتك كلمسى بر امر
محققدر نظم كريمده صيغهٔ ماضيله تعبير اولندى (فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ) پس آنك وقوعنى عجله ايله طلب
ايتمك كتوردكلركه قريش كندولره وعد اولنان عذابك وقوعنى استهزا طريقيله عجله ايله ايستيوب
ديرلر ايدى آنك وقوعى صحيح ايسه پتلويزى قورتره حق جل وعلا اول آيتى منزل ايدى (سُبْحَانَهُ وَ
تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ) حق سبحانه وتعالى كندويه اشراك ايتدكلرى اشيادن پاك اولوب يوجه لندى
(يُنَزِّلُ الْمَلٰئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ اَمْرِهِ) فرشته لرى فرماننده صادر اولان وحى ايله ايندرر (عَلٰى
مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) قوللرندن ايستدوكى كمسنه اوزره يعنى انلردن پيغمبرلرا رسال ايدر
بونكله كه (اَنْ اَنْذِرُوا اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا) خلقه بيلدرك كيم على التحقيق شان بودركه بندن
اوزكه بر درست معبود يوقدر (فَاتَّقُونِ) پس بندن خوف ايدك اى قوللرم (خَلَقَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ) ير ومنعال كوكلرى درست حكم ايله ياراتدى (تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ)
كندويه اورتاق قيلدقلرى اشيادن يوجه لنوب منزه اولدى (خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ

آبدا وغلاننى بر صافى صويدن ياراتديكه اول صو بر جماددر نه حس وحركتى وار وبر اقيجى نسنه دركه تصويرى
قبول ايتمز (فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ) وجوده كلوب قابل خطاب اولدقده نصكره كندوسى بر قوى جدال
ايليجيدر (مُبِينٌ) تلقين اولنديغى حجتى اظهار ايديجيدر (وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ) ودوه
وصغرى وقيونى وكچى يى سزكچون بونلرى ياراتدى (فِيهَا دِفْءٌ) انلرده قزدرمق وار يعنى
انلردن بر لباس حاصل اولوركه انسان آنى كيدكده قيزر (وَمَنَافِعُ) وانلرده منفعتلر وار يعنى
آنلردن حاصل اولان ذريت وسود سزه فائده در (وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ) دخى انلردن مأكول اولهجق
شيئى يرسز (وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ) دخى سزكچون انلرده زينت وار (حِينَ تُرِيحُونَ) اولوقتكه هم
اوتلاقدن انلرى دوندروب مكانلرنده قورسز (وَحِينَ تَسْرَحُونَ) واولوقتكه انلرى
اوتلاغه چيقاررسز يعنى اخشام وصباح وقتنده دوه لرين كلوب كيتمسندن مكانلركز
زينتلو اولور (وَتَحْمِلُ اَثْقَالَكُمْ اِلٰى بَلَدٍ) واغر يوكلركزى قالدرر بر شهره دككه (لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ
اِلَّا بِشِقِّ الْاَنْفُسِ) كه استيجلرده كلديكز الا بدنلريكزه ايرشن مشقت وكلفت ايله (اِنَّ رَبَّكُمْ
لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) بى كمان كيم پروردكاركز بو ايكى صفتك غايتيله متصفدركه بو كونه شيئى سزكچون
ياراتدى (وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ) واتلرى وقاطرلرى واشكلرى سزكچون ياراتدى (لِتَرْكَبُوهَا
وَزِينَةً) تاكه انلره بنه سز وتاكه انلرله بر بزنمك بزنه سز (وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخى
بيلمدككز اشيائى يارادر يعنى مذكور اولان اشيادن ماعدا نيجه بيلمدككز اشيايى ياراتدى
(وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ) وتكرى تعالى اوزره در طوغرى يولك بيانى يعنى حق جل وعلا
كندو فضل وكرمندن تحقيقه ايصال ايدن طريقك بيانى اوزرينه لازم كبى قيلدى
وازبسكه سبيلدن مراد جنسدر قصد اكا مضاف اولدى واو بر قسمنى على طريق التبعية
ذكر ايدوب بيوردى (وَمِنْهَا جَائِرٌ) واول سبيلك بعضى منحرفدر يعنى مقصده ايصال
ايتمز (وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰيكُمْ اَجْمَعِينَ) واكر تكرى تعالى ايستسيدى سزه قوطوغرى يولى كوسترردى
(هُوَ الَّذِى اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) كندودر اول قادر مختاركه كوك سمتندن صو ايندردى (لَكُمْ
مِنْهُ شَرَابٌ) اندن سزكچون ايچه جك نسنه وار (وَمِنْهُ شَجَرٌ) واندن براغج حاصل
اولوركه (فِيهِ تُسِيمُونَ) ايچنده طوارلركزى اوتلاتدررسز (يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ) حق تعالى
سزكچون انكله اكين بتورر (وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْاَعْنَابَ) وزيتونى وخرمالرى واوزملرى
دخى (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) ودوكلى ميوه لرين بر مقدارينى دخى چونكه امكانده اولان ميوه لو

زمینده بتمشدر من تبعیض اوزره حمل اولنه (انّ فی ذلك) تحقیقا که حبوب واشجارك بتمسنده
لآیة لقوم یتفکّرون) خدانك وحدانیتی اوزره دلالت ایدر بربیوك علامت واردر بر کروهه که
تفکّر وتأمّل ایدرلر زیرا بو کیمسنه بردانه‌یه تأمّل ایدوب کوررکه اوزمینه دوشر واکا بر نمالوق
ایرشوب ایچنده نفوذ ایدر پس بو قارشی یاریلوب اندن شجرك ساقی حاصل اولور واشعه‌سی
چیلیوب آندن کوکی پیدا اولور بعده نمو ایدوب یپراقلری حصوله کلوب اندنصکره چچکلنوب
میوه‌سی وجوده کلور وکوررکه هر براغی انواع واشکال مختلفه اوزره مشتملدر با وجود که انلرك
مواد سلفیه‌سی وتأثیرات فلکیه‌سی متحددرلر پس بالضروره حکم ایدرکه بو کونا اشیانك
ایجادی ایدن بر فاعل مختاردرکه ضد وشریکدن منزهدر (وسخّر لکم اللیل والنهار والشمس
والقمر) وسزکچون بو اشیایی رام قیلدی یعنی سزه منفعت حاصل اولمق ایچون انلری آماده
قیلدی (والنجوم مسخّرات بامره) ویلدزلر کندو فرمانیله رام اولمشلردر (انّ فی ذلك لآیات لقوم
یعقلون) تحقیقا که بو مذکور اولان اشیاده کمال قدرتا اوزره دلیللر واردر بر کروهه که اشیانك
احوالنی تعقل ایدوب فهم ایدرلر (وما ذرأ لکم فی الارض) دخی زمینده حیوانات ونباتاتدن سزکچون
یراتدیغی شیئی سزه رام قیلدی (مختلفا الوانه) انلرك هیئات واشکال ورنکلری مختلف ایکن
انّ فی ذلك لآیة لقوم یذکّرون) بی شبهه کیم بو اشیانك اختلافنده بر بیوك علامت واردر بر کروهه که
پند آلورلر (وهو الذی سخّر البحر) وکندودر اول پروردکارکه دریایی سزه مسخّر قیلدی (لتأکلوا
منه لحما طریّا) تاکه آندن بر تازه ات ییه سز (وتستخرجوا منه حلیة) وتاکه آندن اینجو ومرجان
کبی بزك آلاتن چیقاره سز (تلبسونها) آنی کیه سز (وتری الفلك مواخر فیه) وکمیلری آنك
ایچنده یوریمش کوررسین (ولتبتغوا من فضله) دخی دریایی سزه رام قیلدی تاکه کمیلره تجارت
ایچون بنوب خدانك کرمندن سعت رزقه طالب اوله سز (ولعلکم تشکرون) وتاکه خدانك
نعمتلرینه معترف اولوب حقوقنه قیام ایده سز (والقی فی الارض رواسی ان تمید بکم) ویرده
محکم طاغلر صالدی تاکه سزکله میل واضطراب ایتمیه اخبارده کلمشدرکه فی حق سبحانه وتعالی
زمینی صو اوزره خلق ایتدی حرکت ایتمکه باشلدی ملائکهٔ کرام دیدیلر بو بر کیمسنه‌یه قرارکاه
اولماز حق سبحانه وتعالی قدرت کامله‌سیله اوزرینه طاغلری یراتدی پس انلرله قرار
طوتدی (وانهارا) دخی زمینده ایرمقلر خلق ایتدی (وسبلا لعلکم تهتدون) دخی ایچنده یوللر
یراتدی تاکه سز مقاصدکزه واصل اوله سز (وعلامات) دخی زمین ایچنده نشانلر خلق

ایتدی تاکه مسافرلر اولنلر انلرله یولی بوله‌لر (وبالنجم هم یهتدون) ویلدزله کندولر کیجه‌ده یولی
بولورلر صاحب الانوار دیرکه محتملدرکه ضمیر قریشه راجع اوله زیرا انلر چوق سفرلو جماعت ایدیلر وسفرلرنده
یلدزله یولی بولمده مشهور ایدیلر (افمن یخلق کمن لا یخلق) پس آیا بر کیمسنه که مذکور اولان اشیایی
یراتدی شول کیمسنه کبیدرکه اصلا بر کیمسنه یراتمز (افلا تذکّرون) پس نیچون پند آلوب تأمّل
ایتمزسزکه اوکونه تشبیهك قبحن بیله سز (وان تعدّوا نعمة الله لا تحصوها) واکر خدانك
نعمتلرین صایرسز آنك عددینی ضبط ایتمکه قادر اولمزسز (انّ الله لغفور) بی شبهه کیم ایزد
متعال غایتله مغفرت ایدیجیدرکه نعمتلرینك شکرین اداسنده ایتدککز تقصیرلری عفو ایدر
(رحیم) زیاده سیله سزی اسیرکرکه اول تقصیرلر سببیله نعمتلرین سزدن منع ایتمز (والله یعلم
ما تسرّون وما تعلنون) وحق جل وعلا عقائدکزدن واعمالکزدن کیزلی قیلدیغکز نسنه‌یی
واشکارا ایتدککز شیئی بیلور (والذین یدعون من دون الله) وشول باطل معبودلرکه تکرینك
عبادتندن وازکچوب انلره عبادت ایدرسز (لا یخلقون شیئا) بر نسنه یراتمزلر (وهم یخلقون)
وکندولر خلق اولنورلر (اموات) انلر مرده‌لردر (غیر احیاء) بحسب الذات حیاتلری یوقدر
(وما یشعرون ایّان یبعثون) وبیلمزلرکه کندولره عبادت ایدنلر قنغی وقت قبوردن احیا اولنوب
کوندرلمش قیلنورلر (الهکم اله واحد) معبودکز بر معبوددرکه شریکنی قبول ایتمز (فالذین
لا یؤمنون بالآخرة) پس آخرتك وجودینه تصدیق کتورمیانلر (قلوبهم منکرة) کوکللری
حقی انکار ایدوب قبول ایتمزلر (وهم مستکبرون) وانلر پیغمبرك متابعتندن سرکشلك ایدرلر
(لا جرم انّ الله یعلم ما یسرّون وما یعلنون) حقا که تکری تعالی کیزلی واشکارا قیلدقلری نسنه‌یی
بیلور (انّه لا یحبّ المستکبرین) تحقیقا که ایزد ذو الجلال تکبّر ایدنلری سومز (واذا قیل
لهم ما ذا انزل ربّکم) دخی قچن کندولره دینلور ربکز قنغی شیئی ایندردی یعنی پیغمبرینه علی طریق
الاستهزاء بو کلامی سویلدکلرنده (قالوا اساطیر الاوّلین) دیرلر اوکچمشلرك افسانه‌سیدر
(لیحملوا اوزارهم کاملة یوم القیمة) تاکه روز قیامتده کناهلرینی بالتمام قالدره‌لر (ومن
اوزار الذین یضلّونهم) دخی کمراه قیلدقلری کیمسه‌لردن برمقدار قالدره‌لر (بغیر علم)
اول حالده که کمراه اولانلر بی دانشدرلر (الا ساء ما یزرون) آکاه اولك کیم کوتوردکلری
اشیا غایتله مذمومدر (قد مکر الذین من قبلهم) تحقیقا کیم اهل مکه‌دن اسبق اولانلر
پیغمبرلرك اهلاکی ایچون منصوبه‌لر دوزدیلر (فاتی الله بنیانهم من القواعد) پس حق جل وعلا انلرك

فرمانی یا یدقلری اشیاٰیه تملرندن کلدی (فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ) پس اوستلرندن طام اوزرلرینه دوشدی یعنی دیوارلر اوزرلرینه دوشمدن اول طام دوشدی (وَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) وکندولره اشکینجه بیلمدکلری یردن کلدی (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيهِمْ) صکره حق جل وعلا قیامت کوننده کندولرین رسوا و ذلیل ایدر (وَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَاۤئِيَ) وآنلره استهزا ایدوب سویلر قنده در بنم اورتاقلرم (الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاۤقُّونَ فِيهِمْ) شول اورتاقلر کیم آنلرک شاننده اهل ایمانه عداوت ایدر ایدیکز (قَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ) دیدی شول کیمسه لر که کندولره دانش ویرلدی (اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوۤءَ عَلَى الْكَافِرِينَ) بی شبهه کیم بوکون ذلت وعذاب کفرایدنلر اوزره در (الَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلَاۤئِكَةُ ظَالِمِيۤ اَنْفُسِهِمْ) شول کفره که فرشته لر روحلرین قبض ایدرلر اول حالنده که کندو نفسلرینه ستم ایتمشلر عذابه موجب اولان اشیاٰیه ارتکاب ایتمکله (فَاَلْقَوُا السَّلَمَ) هونی مشاهده ایتدکلرندن صکره صلحی اختیار ایدوب وحدانیته مقر اولوب دیرلر (مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوۤءٍ) هیچ یمانلق ایشلمه مش ایدک پس ملائکه کندولره جواب ویررلرکه (بَلٰى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) کفر و معصیتی ایشلدیکز زیرا علی التحقیق ایزد جل جلاله ایشلدککز اشیایه دانادر (فَادْخُلُوۤا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ) پس دوزخک قپولرینه کیرک یعنی هرصنف کندویه مهیا اولان قپودن کیرسون (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتدکلری حالده (فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) پس غایتله بد در اهل تکبرک مکانی (وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) دخی پرهیزاولنلره دینلدی (مَاذَاۤ اَنْزَلَ رَبُّكُمْ) نه شیئی ربکز ایندردی (قَالُوا خَيْرًا) دیدیلر ایولکه جامع اولان شیئی ایندردی (لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ) ایولک ایدنلره بوجهانده بر کوزل مکافات وار (وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ) وبی شبهه که او برجهانده ثوابلری بوجهانک ثوابندن یکرکدر (وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ) وزیاده کوزلدر پرهیزکارلرک مکانی (جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا) متقیلرک سرایی اقامت باغلریدرکه اول باغلره داخل اولورلر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاۤؤُنَ) کندولره انواع مشتهیاتدن ایستدکلری شیئی ایچنده وار (كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ) بو مکافات کبی تکری تعالی پرهیزکارلره مکافات ایدر (الَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلَاۤئِكَةُ) شول پرهیزکارلر که فرشته لر روحلرین قبض ایدرلر (طَيِّبِينَ) کفر و معصیتدن پاک اولدقلری حالده (يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) تعظیم طریقیله فرشته لر کندولره دیرلر سلامت اوزریکزه اولسون ایشلدککز خیرات وحسنات مقابله سنده بهشته کیرک (هَلْ يَنْظُرُونَ اِلَّاۤ اَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَاۤئِكَةُ

کفار بر نسنه یه بقمزلر الا که فرشته لر کندولره کله لر تاکه ارواحلرین قبض ایدرلر (اَوْ يَأْتِيَ اَمْرُ رَبِّكَ) یا خدانک فرمانی کندولره کله یعنی دیبدن قوران عذاب کندولره کله (كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بوشرک وتکذیب کبی کندولردن اسبقده اولانلر ایشلدیلر (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ) وانلره تکری تعالی ستم ایتمدی (وَلٰكِنْ كَانُوۤا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولیکن کندو نفسلرینه کفر و معصیتله ستم ایدرلردی (فَاَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا) پس ایشلدکلری ایشلرک مکافاتی کندولره دکدی (وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) وکندولرین قابلدی اول شیئک سزاسی که آنکله استهزا ایدرلردی (وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَاۤ اٰبَاۤؤُنَا) دخی کفر ایدنلر دیدیلر تکری تعالی ایستسیدی کندوسندن اوزکه بز هیچ بر نسنه یه عبادت ایتمزدک نه بز ونه پدرلریمز (وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ) دخی خدانک حکمن تجاوز ایدوب کندو مرادمزدن اصلا بر نسنه تحریم ایتمزدک اهل شرکک بو کلامی استهزا طریقیله دیرلردی نه انکه عقیده لری بو ایدی حسین بن فضل رحمه الله دن منقولدرکه دیدی اکر کفار بو سوزی تعظیم واجلال و معرفت طریقندن دیرلردی حق سبحانه وتعالی انلره بو سوز سببیله عیب ایتمزدی (كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بونلرک ایشی کبی بونلردن اول اولانلر ایشلدیلر (فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) پس پیغمبرلر اوزره حقی آشکار ایتشرمکدن اوزکه بر نسنه وارمی یعنی اندن غیری اوزرلرینه بر شیئ یوقدر (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولًا) دخی بی شک کیم هر بر کروه آراسنده بر پیغمبر کوندردک که آنلره امر ایده (اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) که خدایه عبادت ایدک وتکریدن ماعدا اولان معبودلرک عبادتندن کندوکزی صاقندرک (فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ) پس انلردن بر قسم وارکه ایزد ذوالجلال آنی ایمان کتورمکه موفق قیلدی (وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ) وانلردن بر بلوک وارکه کمراهلق اوزرینه لازم اولدی (فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) پس ای معشر قریش یریوزنده کزوب کورک پیغمبرلری یلانه نسبت ایدنلرک صوکی نیجه اولدی (اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى هُدٰيهُمْ) اکر هدایتلری اوزره زیاده چالشورسن آنلر طریق حقه کلمزلر (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ) زیرا علی التحقیق تکری تعالی هدایت ایتمز شول کیمسه که آنی کمراه ایتمک ایسته (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هیچ یاردمجیلر اولمز که طوغری یولی کندولره کوستره لر (وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ) دخی خدایه اند ایچدیلر اندلرینک تحقیقی ایتمکه غایتله سعی ایتمشلر ایکن بونکا اوزره که (لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ) تکری تعالی زنده قیلوب کوندرمز شول کیمسه یی که میت اولور (بَلٰى) نفیدن صکره دوشن کلامه ایجابدر

يعني حق سبحانه وتعالى ميتلري ديرلتمكي وعد ايتدي (وَعْدًا) ول كوندرمك خصوصنده اولان وعده (عَلَيْهِ) انك وفاسي حق سبحانه وتعالى اوزره لازمكيبدر (حَقًّا) بر درست وعده كه تخلفي قبول ايتمز (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) وليكن خلقك چوغي بيلمزلركه كندولر مبعوث اولورلر (لِيُبَيِّنَ لَهُمْ) ايزد جل جلاله آنلري مبعوث قيلار تاكه كندولره بيان ايدر (الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ) شول شيئكه ايچنده اختلاف ايدرلردي (وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ) وتاكه كفر ايدنلر بيلهلركيم على التحقيق كندولر يلانجيلر ايديلر اول سببدنكه كندولر ديرلرديكيم حشر ونشر يوقدر (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ) بوندن غيري برشيء يوقدركه ديمكمز برنسنهيه (إِذَا أَرَدْنَاهُ) قچن آنك ولمسيني ايستر ز (أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) كيم اكا دير ز وجوده كل در عقبنده وجوده كلور خلاصهٔ كلام بوكه خدانك قدرتي قتنده اشيانك تكويني مدد وماديه متوقف دكلدر پس برقادر مختاركه اشيايي بي ماده ومدد ابتدا ايجاد ايدر انلرك اعادهسنه ارادتي تعلق ايدهجك كندويه ممكن وآساندر (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ) دخي شول كيمسهلركه خدانك رضاسنده اوطانلرين ترك ايتديلر (مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) ستم كورمش قيلندقلرندنصكره وآنلر پيغمبر وصحابهٔ كرامدرلركه كفار مكه كندولرين چوق اينجتديلر (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً) البته انلره بوجهانده بر كوزل بر مكان قيلارز واو مدينهٔ منورهدر (وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ) وبي شبههكيم وبرجهانك ثوابي بوجهانك ثوابندن چوق بيوكدر (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) بيلورا ولسيديلر يعني كفار بيلسيديلركه حق جل وعلا ايكي جهانك ثوابني اهل هجرته ويرر البته انلره موافقت ايدرلردي (الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) اهل هجرت شول كيمسهلردركه كفارك اذيتي اوزره صبر ايتديلر پروردكارلري اوزره اعتماد ايديب امورلرين اكا تفويض ايدرلر چون كفرهٔ قريش كندولر زعملريله ديرلرديكي تكري تعالى بشر مقوله سندن پيغمبر كوندرمكدن منزهدر حق سبحانه وتعالى اوزرلرينه بوكلامي رد ايديب بيوردي (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ) دخي سندن اسبق خلقك دعوتنه كوندرمدك الا بر كيشيلركه فرشتهلرله كندولره خبر كوندردك يعني عادت الهيه بونك اوزره جاري اولديكه حق جل وعلا خلقك دعوتنه بشردن اوزكه بركيمسه كوندرمز واكر بوكلامه شك ايدرسنز (فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ) اهل كتابي يعني انلرك علماسندن صورك (إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) اكر سزآني بيلمزسنز (بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ) صدر آيتده مذكور اولان لفظ رجاله صفتدر يعني سندن اسبق مرسل قيلدق الا بر كيشيلركه معجزات وكتبه مقارندرلر (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ) دخي سكا قرآني ايندردك (لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ)

تاكه امر ونهيندن خلقه اظهار ايدهسن شول شيئكه كندولره ايندرلدي (وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) وتاكه آنلر آنك ايچنده تأمل ايديب حقائق اشيائي فهم ايدهلر (أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ) پس امين اولديمي شول كيمسهلركه انبيايه برماز لقلرندبير ايتديلركه (أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ) حق سبحانه وتعالى يري كندولرله چوكتره (أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) يا بيلمدكلري يردن كندولره عذاب كله (أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ) يا تجارت ايچون سفرده قونوب كوچدكلرنده عذابله كندولرين اله (فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ) كه آنلر خدانك عقوبتلرندن تعجيز ايديجي دكلدرلر (أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ) ياخود امين اولديلرمي اندنكه تكري تعالى كندولرين قورقو اوزره اولد قلرنده اله يعني حق سبحانه وتعالى كندولردن اسبق برجماعتي اهلاك ايديب كندولر آنك هلاكندن برخوف حاصل ايديب اول خوف اوزره هلاك اولنهلر (فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ) پس بلا شبهه كه پروردكاركز بو ايكي صفتك غايتيله متصفدركه كفارك عقوبتنده عجله ايتمز (أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ) اكا تفكر ايديب بقمزلرمي شول شيئهكه تكري تعالى آني يراتدي (مِنْ شَيْءٍ) هر نسنه مقوله سندن (يَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ) سايهلري رجوع ايدر (عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ) صاغدن وصوللردن (سُجَّدًا لِلَّهِ) خدايه سجود ايتمشلر ايكن (وَهُمْ دَاخِرُونَ) وحالبوكي انلر مطيع ومنقاددرلر (وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) وخدائي ذو الجلاله سجده كتورر شول اشياكه كوكلردهدر وشول نسنهلركه زمينندهدر (مِنْ دَابَّةٍ) حركت ايديجي قسمندن (وَالْمَلَائِكَةُ) وفرشتهلر دخي سجده كتوررلر (وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) وحالبوكه ملائكه خدانك عبادتندن سركشلك ايتمزلر (يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ) پروردكارلرندن قورقرلركه اوستلرندن برعذاب يوللر (وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ) وطاعتدن فرمان اولديغي نسنهيي ايشلرلر (وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَٰهَيْنِ اثْنَيْنِ) دخي حق جل وعلا ديديكه ايكي معبود ايدنمكز (إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ) بوندن غيري برنسنه يوقدركه معبود بر معبوددر (فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ) پس بندن خوف ايدك غيري كيمسهدن خوف ايتمك (وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وكوكلرده ويرده اولان اشيا اول خدائي يكتايه مخلوق ومملوكدر (وَلَهُ الدِّينُ) وطاعت وانقياد كندويه مخصوصدر (وَاصِبًا) لازم وثابت اولديغي حالده (أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ) پس نيچون خدادن اوزكه اولان شيئدن قورقرسز وحالبوكه نافع وضار كندودر (وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ) ونعمت مقوله سندن هرنه كه سزه متصل اولدي خدانك فضل وكرمندندر (ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ) صكره كه سزه بر بدلك

دیکجك کند وطرفنه تضرع وزارلق ایدرسز غیر کیسنه‌یه ایتمزسز (ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ) اندن صکره سزدن اول بلدکی قالدردیغنده (إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ) اول وقت سزدن بر کروه پروردکارلرینه اورتاق قیلارلر (لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ) تاکه کندولره ویردیکمز نسنه‌یه کفر ایده‌لر یعنی انلردن دفع ایتدوکمز بلا مقابله سنده شکر ایده‌جك یرده کفر ایدرلر (فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) پس بو جهانده برقچ کون کچینك که یقین اولان احوالکزك نتیجه سن بیله‌جکسز (وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا) دخی بیلمدکلری اولیالره یعنی بتلره بر بهره قیلارلر (مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ) کندولره روزی قیلدیغمز نسنه‌دن (تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ) خدایه قسم که البته بغلدیغکز بلادن اوتری صوریلورسز (وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ) دخی خدا عزوجله قیزلری قیلارلر بنی خزاعه وکنانه طائفه‌لری دیرلرکه ملائکه تکرینك قیزلریدر (سُبْحَانَهُ) خدانك ذات پاکی بو کونه اشیادن منزهدر (وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ) وآرزو ایتدکلری نسنه‌یی یعنی اوغوللری کندولره مخصوص قیلارلر (وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى) وقچن برلرینه دیشینك کلمسیله مژده‌لنور (ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا) یوزی قره اولور یعنی حزن وغم چهره سنده نمایان اولور (وَهُوَ كَظِيمٌ) وکندوسی آجعله طولمشدر (يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ) مژده‌لندوکی نسنه‌نك بدلکندن دوست وخصمندن صقلنوب فکر ایدر (أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ) یا اول طوغمشی خوارلق اوزره طوتوب صاقلر (أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ) یاخود آنی صاغ ایکن طپراغه کومر (أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ) آکاه اولك کیم مشرکلرك حکمی غایتله بد حکمدر (لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ) یمان صفت یعنی ارککه واولاده محتاج اولوب قیزلردن کراهت ایتمك عقبایه ایمان کتورمیانلره‌در (وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى) وهر نسنه اوزره بوجه لنمش صفت وجوب ذاتی وغناء مطلق ایله متصف اولان خدای ذوالجلاله‌در (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وکندو در هر نسنه اوزره غلبه ایدن اشیائی کما ینبغی ایشلیان (وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ) واکر ایزد عزوجل خلقی کفر ومعصیتلری سببیله مؤاخذه ایتسیدی (مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ) کفرلرك شامتندن یرك یوزی اوزره بر متحرك قومزدی (وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) ولیکن انلری بر تعیین اولنمش مدته دك کیرو قور یعنی عمرلری ایچون تسمیه اولنان مدته دك انلری تأخیر ایدر تاکه توالد ایده‌لر (فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) پس اول محل که حیوتلرینه معین اولان وقت کلوب منقضی اولور نه بر ساعت کیرو قاله بیلورلر ونه بر ساعت ایلرو کیده بیلورلر همان اول محل هلاك اولورلر

(وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ) وکندو نفسلرینه استمدکلری شیئی خدایه قیلارلر (وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ) وباوجود که بو کونه افترا ایدرلر کندو دللری یلانی وصف ایدر یعنی دیرلرکه (أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَى) علی التحقیق بهشت جاودان کندولره‌در چونکه کفار دیرلردی علی سبیل الفرض والتقدیر آخرته رجوعمز اولورسه کوزل رتبه‌لره نائل اولورز حق سبحانه وتعالی بو سوزلرین اوزرلرینه رد ایدوب نقیضنی کندولره اثبات ایلیوب بیوردی (لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ) بی شك وشبهه انلره دوزخ (وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ) دخی علی التحقیق انلر جهنمه ایلرو کوندرلمش قیلنورلر (تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ) خدایه قسم که سندن اسبق اولان کروهلره پیغمبرلر کوندردك (فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ) پس ابلیس شقی ایشلرین کندولره آراسته ایدوب انلر اوزره مصر اولدیلر (فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ) پس بوکون یعنی دنیاده شیطان دوستلریدر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) وانلره دردلو اشکنجه (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ) وبز اوزریکه قرآنی ایندرمدك الا که خلقه بیان ایده‌سن شول شیئی که ایچنده اختلاف ایتدیلر یعنی آنی اول مصلحت ایچون منزل قیلدق تاکه توحید وحشر ونشر وقضا وقدر واحکامده اولان اختلافلری بیان ایلیوب طریق حقی انلره کوستره‌سن (وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) دخی قرآنی اوزریکه ایندرمدك الا که طوغری یول کوستره ورحمت اوله بر کروهه که خدانك وحدانیتنه تصدیق کتوررلر (وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) وایزد ذوالجلال کوك طرفندن صو ایندروب انکله زمینی زنده قیلدی زمین اولدکدن صکره یعنی زمین قورودقدن صکره کوك سمتندن ایندردیکی صو ایله انواع نباتاتی ایچنده پیدا ایتدی (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) تحقیقا که بو مذکور اولان نسنه‌ده بر اولو علامت وار بر جماعته که تدبر وانصاف ایشتمه‌سن ایشیدرلر (وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً) وبی شبهه سزك ایچون طوارلر مقوله سنده بر بیوك دلالت وارکه آنك سببیله جهلدن علمه عبور ایدرسز (نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ) قارنلرنده اولان نسنه‌دن سزه ایچرورز (مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا) بر سود که سرکین وقان آراسنده پیدا اولمش (خَالِصًا) قانك رنکندن وسرکینك رائحه سندن پاك اولمش (سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ) ایچنلره قانلمش (وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ) وخرمالرك واوزوملرك میوه‌لرندن (تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا) اول میوه‌دن مست ایده‌جك نسنه ایدنورسز بو آیت خمر حرام اولمدن اول نازل اولدی یا سکردن مراد نبیذدر (وَرِزْقًا حَسَنًا) دخی بر کوزل روزی اندن ایدنورسز قوری اوزم وخرما وبکمز وسرکه کبی (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) تحقیقا که

اندہ بر بیوك نشان وار بر كروهه كه عقوللرینی اياتده نظر و تأمل ایتمكه استعمال ایدرلر (وَاَوْحٰى
رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ) دخی پروردكارك بال اروسنه الهام ایتدیكه (اَنِ اتَّخِذٖى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا)
طاغلرك بعضیسی اوده لر ایدنوك (وَمِنَ الشَّجَرِ) واغچ مقوله سنك بر مقدارندن دخی (وَمِمَّا
يَعْرِشُونَ) وخلق بنا ایتدیكی قالدرد قلری اشیانك بعضیلرندن دخی (ثُمَّ كُلٖى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) صكره
دوكلی میوه لردن تناول ایدك یعنی هر اشتها ایتدكك میوه نك چچكندن (فَاسْلُكٖى
سُبُلَ رَبِّكِ) پس خداوندكك یوللرنده یوری یعنی بال عملنده خدا سكا الهام ایتدوكی یوللرده
یوری (ذُلُلًا) مطیع ومنقاد اولدیغك حالده (يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا) قارنلرندن چیقار (شَرَابٌ
مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ) رنكلری كوناكون بر ایچلجك نسنه یعنی بربال كه سن وفصل حسبیله بیاض
وصاری وقزل وسیاهدر (فٖيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ) ایچنده خلق ایچون دردلردن شفا واردر كندو
ذاتیله نته كه امراض بلغمیه نك دفعنده استعمال اولنور یا كند وسیله براوزكه دوانك
قارشمه سیله نته كه سائر امراضك مدا واسیچون تناول اولنور زیرا اغلب معاجینك جزء
اعظمی بالدر واز بر معجون اوله كه ایچنده بال اولمیه (اِنَّ فٖى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ)
تحقیقا كه بال زنبوره نك كیفیت عملنده بر عظیم علامت وار بر كروهه كه تأمل ایدرلر زیرا بو كیمسه كه
اول افعال غریبه ده واعمال دقیقه ده زنبورك اختصاصنی مشاهده ایتدی جزم ایدركه البته بر قادر حكیم
واركه كندولره بو شیئی الهام ایدیور (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ) وحق جل وعلا سزی عدمدن وجوده
كتوردی (ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ) صكره لجال مختلفه ایله ارواحكزی قبض ایدر (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ
الْعُمُرِ) وسزدن بر قسم واركه یاشك الچقركنه دونمش قیلنور (لِكَىْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا) تاكه
دانشدن صكره بر نسنه بلمیه یعنی تاكه طفولیت حالنده كندویه اولان قلت فهم وكثرت
نسیان پیرلك عصرنده اوله (اِنَّ اللّٰهَ عَلٖيمٌ قَدٖيرٌ) بی شبهه كیم خدا عز وجل عمرلرك معادیرینه
داناهر نسنه اوزره كوجلودر كه نشاط صاحبی اولان كنجك جاننی آلور پیر ناتوانی ابقا ایدر
(وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِ) وحق جل وعلا بر مقداركزی بر مقدار اوزره ایلرو طوتدی روزی
خصوصنده كه كیمكزی بای وكیمكزی یوقسل قیلدی وكیمكز خادم وكیمكز مخدوم قیلدی (فَمَا الَّذٖينَ
فُضِّلُوا بِرَادّٖى رِزْقِهِمْ) پس شول كیمسه لركه رزقده اوزكه لری اوزره تفضیل اولندیلر كندولره
اولان روزی دوندریجیلر دكلدر (عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ) صاغ اللری مالك اولدیغی كسنه لر اوزره
زیرا قوللره ویردكلری روزی خدادن معیندر ولان قوللرك رزقیدركه تكری تعالی آنی آنلر

ایچون اغالری الی اوزره اجرا ایتمشدر (فَهُمْ فٖيهِ سَوَاءٌ) پس خدانك رزقنده مالك ولانلر ومملوك
اولانلر برابردرلر (اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ) پس نیچون خدانك نعمتنه انكار ایدرلركه بو دلیللرك
ایضاحنی كند ولره انعام ایتدكدن صكره آنی انكار ایدرلر (وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا)
وحق جل وعلا جنسكزدن سزه قاریلر قیلدی تاكه انلرله انسیت ایده سز (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ
بَنٖينَ وَحَفَدَةً) وقاریلركزدن سزه اوغوللر وقیزلر قیلدی چون قیزلر خدمتی خانه لرده زیاده
حفده عنوانیله ذكر اولندیلر زیرا لغت عربیه ده خدمتده شتاب ایدن كسنه لره حافد
دیرلر جمعی حفده كلور (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) وپاكیزه ولذیذ اولان اشیادن سزه روزی
قیلدی (اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ) پس نیچون اهل شركك اصلی اولمیان شیئه تصدیق كتورورلر
(وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ) وخدانك نعمتنی كند ولر انكار ایدرلر (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ شَيْئًا) دخی خدانك عبادتندن واز كچوب عبادت
ایدرلر شول شیئه كه كوكلرویردن كند ولر ایچون بر آز نسنه روزیلك قیلمغه مالك اولمیه
(وَلَا يَسْتَطٖيعُونَ) ونه اكا مالك اولمغه قادر اولورلر (فَلَا تَضْرِبُوا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ) پس خدایه مثللر
اورمك یعنی بتلری اكا قیاس ایدوب آنلری اكا اورتاق قیلمك (اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ) بی شبهه كیم حق جل
وعلا سوزیكزك فسادینی بیلور (وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز آنی بیلمزسز (ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا) خدای
ذوالجلال بر مثال پیدا ایدوب اوردیكه (عَبْدًا مَمْلُوكًا) برازادسز قوله (لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ) بر نسنه
اوزره قدرتی اولمیه (وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا) وبر كیمسه به بزدن صدور ایتمش بر كوزل
روزی كند ویه روزی قیلدق (فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا) پس اول كسنه رزقندن كیزلی
واشكاره صرف ایدر (هَلْ يَسْتَوُونَ) بو ایكی قسم برابر اولسونلرمی یعنی بنده بی اختیار خواجه
صاحب اقتدار له برابر اولمازلر پس عاجز مخلوقات بتلر نیجه قادر علی الاطلاقه اورتاق اوله بیلورلر

نظم

راه تو بنور لایزالی	از شرك وشریك هر دو خالی
آن بنده كه عاجزست ومحتاج	كی راه برد بصاحب تاج

(اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) جمیع مدح وثنالر خدایه مخصوصدر زیرا قمو نعمتلر كندو كرمندن صادر اولدی (بَلْ اَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ) بلكه مشركلرك چوغی بیلمزلر كه جمله نعم تكری بدندر پس او بجهتدن اوزكه لره انلری
نسبت ایدرلر (وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ) دخی ایزد جل جلاله بر مثل اوردی ایكی كشی (اَحَدُهُمَا
اَبْكَمُ) انلرك بری دلسز طوغدی نه ایشیدر ونه سویلر (لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ) ایش مقوله سندن

برنسنه اوزره كوجى يوقدر (وهو كلٌّ على مولاه) وحالبوكه كندوسى امورنه متولى اولان كمسنه
اوزره آغردر (اينما يوجّهه) اغاسى اولان كمسنه آنى قنقى يره كوندرسه (لا يأت بخير) برابولك
ايله كلمز يعنى برمكانه ارسال وليجق كارسازلق ايتمز (هل يستوى هو ومن يأمر بالعدل)
برابر اولسونمى اولابكم كشى شول كمسه ايله كه لسان فصيح ايله مكارم اخلاقه جامع اولان
عدالك ايشلمسيله خلقه فرمان ايدر (وهو على صراط مستقيم) وحالبوكه اول شخص طوغرو
يول اوزره درقنقى مقصده توجه ايدرسه ازسعى ايله اكا ايرشور پس نه كه بوكونه ايكى كمسنه
مساوى اولمز بى شبهه كه بى اعتبار اولان بتلر قوا شياناك موجدنه قادر اولانله برابر وشريك
اولمزلر (ولله غيب السموات والارض) وكوكلرو يرك پوشيده اولان اشيالرينك بيلمسو
خداى ذو الجلاله مخصوصدر (وما امر الساعة الا كلمح البصر) وقيامتك ايشى تيزلكده برنسنه
دكلدر الا كوز دوندرمسى كبى (او هو اقرب) بلكه اوندن يقينركدر زيرا لمح بصر ايكى فعلدر
كوز قپاغنك قالقسى وانمسى وقيامتك ايقاعى بر فعلدر اولور (ان الله على كل شئ قدير) تحقيقا
خداى عز وجل هر نسنه اوزره توانادر پس قادردر كه دفعهٔ واحده ده جميع خلقى احيا ايدر نته كيم على طريق
التدريج كندولرين ايجاد ايتدى پس اندن خبر ويروب بيوردى (والله اخرجكم من بطون امهاتكم) حق
جل وعلى سزى انالريكزك قارنلرندن چيقاردى (لا تعلمون شيئا) برنسنه بيلمدككز حالده (وجعل
لكم السمع والابصار والافئدة) وسزكچون قولاغى وكوزلرى وكوكللرى قيلدى يعنى سزه
بو اشياى برآلات قيلديكه انلرله معارف تحصيل ايده سز (لعلكم تشكرون) تا كه سز
ويردوكى نعمتلر اوزره كندويه شكر ايده سز (الم يروا الى الطير مسخرات فى جو السماء) ايا
قوش قسمنه بقمزلر اول حالده كه كوك ايله يرك اراسنده اوچمغه رام اولمشلر (ما يمسكهن الا الله)
تكريدن اوزكه بر كمسه آنده آنلرى طوتمز زيرا بدنلرينك اغرلغى دوشمكى اقتضا ايدر (ان فى ذلك
لآيات لقوم يؤمنون) تحقيقا كه قوشلرك هواده اوچمسنده قدرت كامله اوزره دلالت ايليجى
نشانلر وار بر كروهه كه ايمان كتورورلر (والله جعل لكم من بيوتكم سكنا) وخداى ذو الجلال
خانه لركزدن سزكچون آرامگاه ايده جك مكان قيلدى (وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا)
وطوارلرك دريلرندن سزكچون خانه لر قيلدى (تستخفونها يوم ظعنكم) كوچ ايتديككز كون انلرى
يونكل بولورسز (ويوم اقامتكم) واوتراغ اولديغكز كونده دخى (ومن اصوافها واوبارها
واشعارها اثاثا) دخى طوارلرك يونكلرندن وتويلرندن وقيللرندن كيلجك ودوشنجك

نسنه لر سزه قيلدى (ومتاعا الى حين) وخريد وفروختلرندن سزه برمنفعت قيلدى برمدته دك
(والله جعل لكم مما خلق ظلالا) وايزد جل جلاله برانديغى شجره وبنادن سزكچون كولكه لر قيلدى
تا كه آنده سكون ايده سز (وجعل لكم من الجبال اكنانا) دخى سزكچون طاغلردن مكانلر قيلديكه
انلرده سكنى ايده سز (وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر) دخى سزكچون پنبه وكتان وحريردن
وغيرلرندن طونلر قيلديكه ايسيلكدن سزى حفظ ايدرچون عربك يانده حرارتدن
صاقنمق اهم ايدى يا الكز ذكر حر ايله اكتفا اولندى (وسرابيل تقيكم بأسكم) دخى تموردن جبه
وجوشن كبى كيلجك نسنه لر سزكچون قيلدى تا كه جنك محلنده بربريكزدن بريكزه ايرشن زحمتلردن
سزى صاقليه (كذلك يتم نعمته عليكم) نته كه بو نعمتلرى اوزريكزه تمام ايدر (لعلكم تسلمون)
تا كه سز فرمانه مطيع ومنقاد اوله سز (فان تولوا فانما عليك البلاغ المبين) پس اكر سوزكه
عمل ايتميوب اعراض ايدرلر احكامى يتشدرمكدن غيرى اوزريكه برنسنه يوقدر (يعرفون نعمة الله)
خدانك احسانى بيلورلر يعنى اهل شرك معدود اولان نعمتلرى بيلورلر كه خدانك كرمندن صادر
اولمشلردر (ثم ينكرونها) صكره آنلرى انكار ايدرلر كه خدادن اوزكه يه عبادت ايدرلر (واكثرهم
الكافرون) وچوقلرى عنادى يوزندن انكار ايدنلردر (ويوم نبعث من كل امة شهيدا) وياد ايت
اول كونى كه هر بر كروهدن بر طانق كوندررز كه ايمان وطاعت كتوردكلرينه كندولره شهادت
ايدر وكفر ومعصيت ايتدكلرينه اوزلرينه شهادت ايدر (ثم لا يؤذن للذين كفروا) صكره
كفر ايدنلره عذر كتورمكه دستور ويرلمز (ولا هم يستعتبون) ونه آنلر رضا ايله طلب اولنورلر يعنى
انلره ديلمز كوزل اعمال ايشلمكله تكريكزى سزدن خشنود ايدك زيرا آخرت دار تكليف دكلدر
(واذا رأى الذين ظلموا العذاب) دخى مذكور قيل اول وقتيكه ستم ايدنلر جهنم اشكنجه سن
مشاهده ايدرلر (فلا يخفف عنهم) پس انلردن عذاب يونكلنمز (ولا هم ينظرون) ونه آنلره مهلت
ويريلور (واذا رأى الذين اشركوا شركاءهم) وقچن شرك ايدنلر اورتاقلرين كوررلر يعنى عبادتده
خدايه شريك قيلدقلرى بتلرى كوردكلرنده (قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا) ديرلر اى خداوندمز بونلر
اورتاقلريمزدرلر (الذين كنا ندعوا من دونك) شول اورتاقلركه سنك عبادتندن تجاوز ايدوب
كندولره عبادت ايدردك (فالقوا اليهم القول) پس بتلر آنلر نسنته سوز صالورلر يعنى حق سبحانه
وتعالى بتلره قوت ناطقه ويردكه انلره ديرلر (انكم لكاذبون) على التحقيق سز يالانجيلرسز
هركز بزه عبادت ايتمدكز بلكه عبادت ايتديككز هوا ونفسكزه ايدى (والقوا الى الله يومئذ السلم)

واولكونكه انواع عذابى مشاهده ايدرلر دنياده ايتدكلرى تكبردن صكرا بردن ذو الجلالك حكمنه
انقياده چالديلر (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) وافترا ايتدكلرى اشياء كندولردن ضايع اولدى
(اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) شول كمسه لركه كفر ايدوب خدانك يولندن خلقى منع
ايديلر (زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ) كفر سببيله مستحق اولدقلرى عذابدن يوقاره بر عذاب
كندولره ارتردق (بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ) اول سببله كه خلقى طريق حقدن منع ايدوب بر مازلق
ايشلرلردى (وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ) وياد ه كتور اول كونى كه هر بركوهكد
كندو نفسلرندن اوزلرينه بر شاهد كتوررز يعنى هر برامته پيغمبرلرينى اوزلرينه شهادت
ايتمكه احضار ايدرز (وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هٰؤُلَاءِ) وبونلر اوزره يعنى امتك اوزره سنى
كواه كتوردك تاكه سنى تصديق ايدنلر وسنى تكذيب ايدنلر اوزره شهادت ايده سن (وَنَزَّلْنَا
عَلَيْكَ الْكِتَابَ) وقرآن عظيم الشانى اوزريكه ايندردك (تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ) امور شرعيه دن
هر نسنه يه مبالغه ايله بيان ايتمك (وَهُدًى وَرَحْمَةً) وجمله خلقه طوغرو يول كوسترمك واسركمك
واولكيمسه كه آنك هدايتندن ورحمتندن محروم اولدى ايسه دوكى تقصير جهتندن محروم اولدى
(وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ) واهل اسلامه بهشت جاودانه مژده لمك (اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ)
بى شبهه كيم حق جل وعلا خلقه جميع اشياده توسط ايتمكه وايولك ايتمكه فرمان ايدر ؀
(وَاِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى) وخصملق يه سى اولان كمسنه احسان ايتمكه دخى امر ايدر (وَيَنْهَى عَنِ
الْفَحْشَاءِ) دخى زنا ولواطه كبى يمان فعلدن خلقى منع ايدر (وَالْمُنْكَرِ) دخى بر فعلدن خلقى نهى
ايدركه اكا مباشرت ايدن اوزره انكار اولنور واو قوت غضبيه يى مجلسز اجرا ايتمكدر وقتل
نفس وغصب اموال كبى (وَالْبَغْيِ) دخى خلق اوزره استعلا وتجبر ايتمكدن نهى ايدر واو قوت
وهميه نك مقتضاسندن ناشى اولان شيطنتدر وانسان قسمنك نه قدر كوتيلك بولنور
بو اوچ صفتك منندرجدر وانكيچون حضرت عبد اللّٰه بن مسعود بيوردى قرآن عظيم الشانده
خير وشر بيانده بو آيتدن جامع بر آيت يوقدر (يَعِظُكُمْ) بو امر ونهيله عمل ايتمكه وخير وشر
اراسنده تمييز ايتمك سزه پند وير (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) تاكه سز پند ونصيحته دونه سز
(وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ) دخى خدانك يمانى برينه كتورك يعنى حضرت پيغمبرله اسلام اوزره بغلشدكز
عهد ويمانه وفا ايدك (اِذَا عَاهَدْتُمْ) قچن عهد بغلرسز (وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا)
وايمانى خدانك ناميله بغلند قدنصكره بوزمك (وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا) وحالبوكه

تكرى تعالينى اول عهدده اوزريكزه شاهد ونكهبان قيلديكز (اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ) بى شبهه كيم
ايزد جل جلاله بيلور اول شيئى كه ايشلرسز عهدى بوزمقدن واكا وفا ايتمكدن كتوردي لركه عرب ده
ريطه نام بر بى عقل قارى وار ايدى صباحدن اويليه دك قرواشلريله ايلكى بوردرى اندنصكره
اخشامه دك بوردى يعنى بوزردى حق جل وعلا عهدلرين بوزن كسنه لرى اكا مشابه قيلدى پس
قوللرينى اوكونه فعلدن نهى ايدوب بيوردى (وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًا)
دخى اولمك شول قارى كبيكه ايلكنى برك بورد قدنصكره بورمغن بوزلمش رشته لر قيلدى
(تَتَّخِذُونَ اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) وحالده كه آندلركزى اراكزده مفسده ايدنورسز (اَنْ تَكُونَ
اُمَّةٌ هِيَ اَرْبَى مِنْ اُمَّةٍ) اول سببله كه بر جماعت كندوسى مال ورجال جهتندن بر جماعتدن زياده
اوله يعنى چوقلغكز سببيله بر جماعتله قيلنلرندن اوترى اراكزده اولان عهدى بوزمك (اِنَّمَا
يَبْلُوكُمُ اللّٰهُ بِهِ) بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه حق جل وعلا بو كثرت وقلتكز سببيله تجربه
ايدنك معامله سى كبى سزكله معامله ايدر (وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ)
والبته سزكچون قيامت كوننده بيان ايدر اول شيئى كه سز ايچنده اختلاف ايدردكز تاكيچن ثواب
وخير ايله سزه مكافات ايدر (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً) واكر تكرى تعالى ايستسيدى
سزى دين اسلام اوزره متفق بر امت قيلاردى (وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ) وليكن ايستدوكنى
ضلالتده قويور وايستدوكنى توفيقله طوغرو يول كوسترركه مقصد اعلايه نائل اوله
(وَلَتُسْئَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) والبته قيامت كوننده ايشلدككزدن صورلورسز (وَلَا تَتَّخِذُوا
اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) وآندلركزى اراكزده غدر وخيانت ايدنمكز (فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا)
كه بردبان ايمانده احكام پيدا ايتدككزدنصكره سورچه (وَتَذُوقُوا السُّوءَ) دخى عذابه يتوبه
دادرسز (بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) اول سببله كه وفاء عهد اولان خدانك طريقندن
اعراض ايتديكز (وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) واخرتده سزكچون بر اولو اشكنجه اولور (وَلَا تَشْتَرُوا
بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) وتكرينك عهدين وپيغمبرك بيعتين بر از عوض دنيويه يه تبديل ايتمك
(اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ) تحقيقا كيم تكرى تعالى قتنده اولان نعيم (هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) كندوسى سزه خيرلودر
قريش سزه وعد ايتدكلرى اشيادن (اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اكر ارباب علم وتمييزدن ايسه ڭز ايديكز
(مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ) قتكزده اولان شيء دوكنوب فانى اولور (وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ) وتكرى تعالى قتنده
اولان شيء هميشه موجوددر اصلا فانى اولماز (وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا اَجْرَهُمْ) والبته

كفارك اذيتى اوزره صبر ايدنلره اجرلرين ويرورز (باحسن ما كانوا يعملون) ايشلدكلرى شيئك
يكركى ايله (من عمل صالحا من ذكر او انثى) هركيم اركك قسمندن يا ديشى مقوله سندن بر كوزل
ايش ايشلدى (وهو مؤمن) وحالبوكى اول كمسنه ايمانه كلمشدر (فلنحيينه حيوة طيبة)
البته آنى بر پاكيزه ياشيمق ياشادرز زيرا اوكونه كمسنه باى ايسه احوالى معلومدر واكر فقير در
بى شبهه كيم قسمته قناعت ايدر وآنك سببيله اوقاتى حلاوت عيش ايله كذران ايدر (ولنجزينهم
اجرهم) والبته آنلره اجرلرين ويرورز (باحسن ما كانوا يعملون) ايشلدكلرى ايشك يكركى
ايله يعنى اك كوزل عملرى ملاحظه اولنوب جزاسى ويريلور اندن صكره فلان اعمالك جزاسى
اكا كوره ويريلور (فاذا قرأت القرآن) پس اولوقتكه قرآن عظيم الشانك تلاوتنى ايتمك ايسترسن
(فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم) جناب ذى الجلاله التجا ايتمكه طالب اول دركاه عزتدن
سورلمش ابليس خبيثك شرندن (انه ليس له سلطان) تحقيقا كه شيطانك كندوده بر تسلط
يوقدر (على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون) شول كمسنه لر اوزره كه ايمان كتوروب پروردكارلرى
اوزره اعتماد ايدرلر (انما سلطانه على الذين يتولونه) على التحقيق كيم ابليسك تسلطى بر كمسه
اوزره يوقدر مكر شول كمسنه لر اوزره تسلط ايدركه كندويه محبت ايدوب طاعت ايدرلر
(والذين هم به مشركون) وشول كمسنه لر اوزره كه ابليس سببيله كندولر خدايه اورتاق قيلجيلردر
(واذا بدلنا آية مكان آية) دخى قچن بر آيت قرآنيه يى نسخ ايدوب يرينه بر آيت قرآنيه كتوررز
(والله اعلم بما ينزل) وحق جل وعلا ايندردوكى شيئه دانا تردر (قالوا انما انت مفتر) كفار
ديرلر بوندن غيرى برنسنه يوقدركه سن يا محمد يالان بغليجى سن (بل اكثرهم لا يعلمون) ديدكلرى
كبى دكلدر بلكه چوقلرى احكامك حكمتنى بيلميوب صوابى خطادن فرق ايتمزلر (قل نزله روح القدس
من ربك بالحق) سويله قرآن عظيم الشانى حضرت جبريل ربكدن طوغريلغله ايندردى (ليثبت
الذين آمنوا) تا كه ايمانه كلانلرى اعتقادلرى اوزره ثابت قيله (وهدى وبشرى للمسلمين) دخى
طريق مستقيمى كوسترمك ايچون واهل اسلامه مژده اولمق ايچون قرآنى ايندردى كفار ديرلركه
ابو كليهه نام عجمى كمسنه حضرتك حضورينه قرآنى اوكرتمك ايچون كيجه لرده كلوردى قريش بو حالدن
آكاه اولنجق ديديلر محمد المصطفى ابو كليهه دن سوز اوكرنوب بز خدادن منزلدر قرآندر ديو ادعا ايدر حق
سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (ولقد نعلم انهم يقولون انما يعلمه بشر) دخى تحقيقا
بز بيلورزكه كفار ديرلر محمد المصطفايه قرآنى بشردن غيرى بر كمسنه اوكرتمز (لسان الذى يلحدون

اليه اعجمى) شول كمسنه نك ديلى كه سوزلرينى استقامتدن منحرف قيلوب آنك طرفنه دوندررلر
عربى لسان دكلدر (وهذا لسان عربى مبين) وكندولره اوقوديغى كلام بيان وفصاحت صاحبى
بر عربى لساندر بو ايكى جمله كفارك ايتدوكى افترايه ابطالدر بو وجهله كه محمد المصطفى حقنده
ديديككز سوزه كوره مزبور اولان كمسنه دن اوكرندوكى سوز بر عجمى سوزدر نه سز ونه كندوسى آنى اكلر
وقرآن عظيم الشان بر عربى سوزدركه دنى تأمل ايله آنى فهم ايدرسز پس نيجه بو سوزى اندن اوكرنمش
اولور (ان الذين لا يؤمنون بآيات الله) تحقيقا شول كمسنه لركه خدانك آياتنه ايمان كتورمزلر
(لا يهديهم الله) تكرى تعالى آنلره طوغرو يولى كوسترمز (ولهم عذاب اليم) وآنلره بر دردلو اشكنجه
وار (انما يفترى الكذب الذين لا يؤمنون بآيات الله) خدانك آياتنه ايمان كتورميانلردن اوزكه
بر كمسنه يلانى كندو نفسندن بيدا ايتمز (واولئك هم الكاذبون) واول كروه كندولردر كذب
ايدنلر اوزكه لرى دكل كتورديلركه كفار قريش حضرت عمارى واتاسنى واناسنى كفر ايتمك اوزره
اكراه ايتديلر بعده اتاسنى واناسنى قتل ايتديلر حضرت عمار ايستدكلرى سوزى لسانى اوزره
اكراهله اجرا ايتدى حضرتك حضورينه عرض ايتديلركه عمار مرتد اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم
بيورديكه هركز عماردن بو كونه شى صادر اولماز او بر كمسنه دركه تپه سندن طرناغنه دك ايمانله طولمشدر
بعده حضرت عمار اغليه رق حضرتك دركاه معلاسنه كلدى حضرت صلى الله عليه وسلم كوزينك ياشنى
سيلوب ديدى سكا نه اولدى اكر كفار سنى اكراه ايتمكه دونرلرسه سن دخى ديديككى سوزه دون بعده
حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (من كفر بالله من بعد ايمانه) هركيمكه كندو ايماننه صكره
خدانك وحدانيتنى انكار ايلدى عذابه مستحق اولدى (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان) مكر شول
كمسنه كه كفر اوزره اكراه اولنه وحالبوكه كوكلى ايمانله آرام بيدا ايتمشدر يعنى عقيده سى اصلا
متغير اولميوب تصديقى اوزره ثابت اولمشدر (ولكن من شرح بالكفر صدرا) وليكن شول
قسم كه كفر ايله سينه سن كشاده قيلدى يعنى آنى اعتقاد ايدوب انكله خوشحال اولدى (فعليهم غضب
من الله) آنلر اوزره خدادن بر خشم وار (ولهم عذاب عظيم) وآنلره بر اولو اشكنجه اولور زيرا
آنلر جرمندن عظيم بر جرم يوقدر (ذلك بانهم استحبوا الحيوة الدنيا على الآخرة) اول خشم وعذاب
اول سببيله دركه آنلر بلا شبهه حيوة دنيويه يى نعيم ابديه اوزره ترجيح ايتديلر (وان الله لا يهدى
القوم الكافرين) دخى اول سببيله دركه على التحقيق ايزد جل جلاله كفر ايدن كروهه طوغرى
يول كوسترمز (اولئك الذين طبع الله على قلوبهم وسمعهم وابصارهم) اولكروه شول كمسنه لردركه

تکری تعالی کوکلری و قولاقلری و کوزلری اوزره مهر اوردی پس حقی ادراك ایتمکدن و ایچنده تأمل
ایتمکدن ابا ایتدیلر (واولئك هم الغافلون) واولکروه کندولر دعالم غفلتده کامل اولانلر
(لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون) حقاکه بی شبهه انلر اوبر جهانده کندولردر اوتوزانلر
(ثم ان ربك للذین هاجروا من بعد ما فتنوا) صکره علی التحقیق کیم پروردکارك شول کیمسنه لرکه
کفار الیله معذب اولدقلرندنصکره وطنلرین ترك ایتدیلر (ثم جاهدوا وصبروا) صکره
فی سبیل الله جهاد ایتدیلر جهاد ایتمکلری اوزره صبر ایتدیلر (ان ربك من بعدها) بی شبهه که
پروردکارك اول ایتدکلری هجرت و جهاد و صبردن صکره (لغفور) کچمشده واقع اولان تقصیرلره
عفو ایدیجی (رحیم) بشلدکلری اعمال سببیله کلجکده کندولرینه بواسر کو (یوم تأتی کل
نفس تجادل عن نفسها) مذکور قیل ولوقتکه هرجان انجق کندو ذاتندن اوتری خصومت
ایدوب خلاصنه سعی ایدر (وتوفى كل نفس ما عملت) وهرجان ایشلدوکی شیئك سزاسو
کندویه ویریلور (وهم لا یظلمون) وکندولر نقصان اجر سببیله ستم کورمش قیلنمازلر
(وضرب الله مثلا قریة) دخی تکری تعالی برکویی مثل قیلدی یعنی آنی مثل قیلدی برکروهه که تکری
تعالی اوزرلرینه نعمتلر انعام ایدوب نعمتلر کندولرین بطران قیلوب کفر ایتدیلر بعده حق
سبحانه و تعالی اوزرلرینه بلایی مسلط ایتدی پس اول مثل اوله جق کویك وصفنی بیان
ایدوب بیوردی (كانت آمنة مطمئنة) اول کوی ایچنده ساکن اولانلر اربابن شقاوتدن امین آرام
ایدرلردی (یأتیها رزقها رغدا من كل مكان) انلره کلیجك نسنه لری هر یردن مستوفی کلور
(فكفرت بأنعم الله) پس ایزد ذوالجلالك نعمتلرین شکر ایتمیوب انکار ایتدیلر (فأذاقها الله
لباس الجوع والخوف) صکره حق جل و علا اول کوی خلقنه کیلجك نسنه کبی کندولرین قبلیان
آجلغك وقورقونك ضرربنی ییتشردی (بما كانوا یصنعون) ایشلدکلری اشیا سببیله (ولقد
جاءهم رسول منهم) قسم اولسونکه مکه خلقنه کندو عشیرتلرندن اولان محمد المصطفی
خدادن رسالتله کلدی (فكذبوه) پس آنی تکذیب ایتدیلر (فأخذهم العذاب) درعقب
کندولرین اشکنجه الدی (وهم ظالمون) وحالده که کندولر ستمکاردرلر (فكلوا مما رزقكم الله)
پس حق جل و علا سزه روزی قیلدیغی اشیادن ییکز (حلالا طیبا) پاکیزه حرامله قارشمامش اولدیغی
حالده (واشكروا نعمت الله) وخدانك نعمتنه معترف اولوب ذات باهر الصفاتنه حمد و ثنا ایدك
(ان كنتم إیاه تعبدون) اکر کندویه بالکز عبادت ایدر ایسه کز (انما حرم علیكم المیتة والدم ولحم الخنزیر)

بوندن اوزکه بر نسنه یوقدرکه حق جل و علا اوزریکزه حرام قیلدی بوغازلنمیوب اولمش وقاتی
وطغوزانی (وما أهل لغیر الله به) دخی اوزریکزه حرام اولدی شول نسنه که بوغازلندیغی
محل تکرینك نامندن اوزکه برنام ذکر اولنه (فمن اضطر غیر باغ ولا عاد) پس برکیمسنه که
بو محرماتك بر بریسن ییمکه محتاج اولدی اوحالده که نه طالب لذت اوله و نه حاجتندن ارتق
ییمش اوله (فإن الله غفور رحیم) بی شبهه که تکری تعالی مضطر اولانك کناهن عفو ایدوب اول
خصوصده رخصت ویرمکله اکا مهربانلق ایتمشدر (ولا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب)
ودیللریکز وصف ایتدوکی یلاندن اوتری دیمکز (هذا حلال) بو حلالدر یعنی بحیره و سائبه
قارنلرنده اولانی بو ریلو کیشیلریمزه حلالدر (وهذا حرام) و بو حرامدر یعنی بورلرك
قارنلرنده اولانلر دیشیلریمز اوزره حرامدر حاصل کلام بوکه لسانکز اوزره جاری اولان
سوزله دلیلسز برشیئی تحریم و تحلیل ایتمك (لتفتروا على الله الكذب) تاکه تکری تعالی
اوزره یلانی بغلیه سز (ان الذین یفترون على الله الكذب لا یفلحون) تحقیقاکه تکری
تعالی اوزره یلانی بغلیانلر قورتلمزلر (متاع قلیل) ایتدکلری تحلیل و تحریم بر از منفعتدر
(ولهم عذاب ألیم) وکندولره بر دردلو اشکنجه اولور (وعلى الذین هادوا) دخی بن یهودیتله تدین
ایدن کیسنه لر اوزره (حرمنا ما قصصنا علیك من قبل) حرام قیلدق شول نسنه که
بو سوره نازل اولمدن اول سورهٔ انعامده اوزریکه اوقودیغمز اشیایی حرام قیلدق (وما
ظلمناهم) واول اشیایی اوزرلرینه تحریم ایتمکمزده انلره ستم ایتمدك (ولكن كانوا أنفسهم
یظلمون) ولیکن کندولر جانلرینه ستم ایدرلردیکه نامعقول ایشلره ارتکاب ایدوب اول
اشیانك تحریمی اولنمسیله معاقب اولدیلر (ثم ان ربك للذین عملوا السوء بجهالة) پس
بی شبهه پروردکارك شول کیمسنه لرکه نادانلق سببیله بدلکی ایشلدیلر (ثم تابوا من بعد
ذلك وأصلحوا) درعقب اول بدلکدنصکره توبه ایدوب ایولك ایتدیلر (ان ربك من بعدها)
على التحقیق پروردکارك توبه ایتدکلرندنصکره (لغفور رحیم) البته اول بدلکی مغفرت
ایدوب توبه ایدنلری احسانله اسیرکر (ان ابراهیم كان أمة) تحقیقا کیم حضرت ابراهیم خلیل برامت
ایدی یعنی جمیع کمالاته جامع برذات شریف ایدی (قانتا لله) خدانك فرمانه مطیع و منقاد ایدی
(حنیفا) جمیع ادیان باطله دن یوز چویرمش ایدی (ولم یك من المشركین) وارباب شرکدن
دکل ایدی نته که قریش انلردن اولدیغن زعم ایدرلردی (شاكرا لأنعمه) حق سبحانه و تعالینك نعمتلرینه شکر

ایلدیکی (اجتباه) پیغمبرلکه آنی منتخب قیلدی (وهداه الی صراط مستقیم) ومقصد اعلا یه ایلتدی
(وآتیناه فی الدنیا حسنة) وبو جهانده اکا بر ایولك ویردك که جمیع خلقه کندوسی سودردی
بر رتبه ده که قمو اهل ملل اکا انتساب ایدوب مدح وثنا سن ایدرلر وکوزل اولاد وعمر طویل کا احسان ایتدی
(وانه فی الآخرة لمن الصالحین) وبی شبهه کیم حضرت ابراهیم او بر جهانده اهل جنتدندر (ثم
اوحینا الیك) صکره یا محمد فرشته ایله سکا خبر کوندردك که (ان اتبع ملة ابراهیم) توحید
خصوصنده واکا دعوت ایتمده حضرت ابراهیمك ملتنه پیرو اول (حنیفا) حضرت ابراهیم ادیان
باطله دن بر حقه میل ایتمش (وما کان من المشرکین) واهل شرکدن دکل ایدی بلکه اهل توحیدك
مقتداسیدی (انما جعل السبت علی الذین اختلفوا فیه) بوندن اوزکه بر نسنه یوقدر که شنبه نك
تعظیمی لازم قیلندی شول کیمسنه لره اوزرکه شانده پیغمبرلری اوزره اختلاف ایتدیلر وآنلر یهود
طائفه سیدر که حضرت موسی کندولره دیدی جمعه کونك تعظیم ایدك سوزین قبول ایتمیوب
دیدیلر سبت کونینك تعظیمك ایسترز زیرا اول بر کوندر که ایچنده حق جل وعلا کوکك ویرك
برامسندن فارغ اولدی پس حق سبحانه وتعالی شنبه کونینك تعظیمن کندولره الزام ایدوب
تعظیمنده اوزرلرینه چوق تشدید ایتدی (وان ربك لیحکم بینهم یوم القیامة) وبی شبهه
پروردکارك آرالرنده حکومت ایدر روز جزاده (فیما کانوا فیه یختلفون) اول نسنه ده که ایچنده
اختلاف ایدرلردی (ادع الی سبیل ربك) پروردکارك یولنه یعنی دین اسلامه خلقی دعوت
ایت (بالحکمة) حقی آشکارا ایدن وشبهه لرك قالدرن دلیللر ایله (والموعظة الحسنة) وکوزل
اولان پندله واو خطابات مقنعه وحکایات نافعه در (وجادلهم بالتی هی احسن) ومعاندلرله
غایتله مستحسن اولان مجادله ایله مباحثه ایت (ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبیله)
تحقیقا که پروردکارك کندوسی ایو بیلور شول کسنه یی که طریق حقدن کمراه اولدی (وهو
اعلم بالمهتدین) وکندو دوغری یوله یولاننلری داناتردر هر کیمسنه دن (وان عاقبتم) واکر بر کیمسنه
عقوبت ایدرسز (فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) عقوبت اولندیغکز کبی بر عقوبت ایدك
(ولئن صبرتم) قسم اولسون که اکر صبر ایدوب عقوبتلرندن واز کچرسز (لهو خیر للصابرین)
بی شبهه که صبر ایتمك ارباب صبره انتقام آلمقدن یکرکدر (واصبر وما صبرك الا بالله)
وقاتلانکه قاتلنمغك بر کیمسنه همتیله دکلدر الا تکرینك توفیق وارادتیله (ولا تحزن علیهم)
واهل کفر اوزره ایماندن یوز چویردکلرندن اوتری غمناك اولمه (ولا تك فی ضیق مما یمکرون)

وایتدکلری حیله لرجهتندن طارلقده اولمه (ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون) بی شبهه کیم خدا جل وعلا
پرهیز ایدنلرله درکه انلره نصرت ومعونت ایدر وشول کیمسه لرله درکه کندولر
احسان صاحبلریدر یعنی انلره همیشه احسان ایدر

سورة الاسراء مکیة وهی مائة واحدی عشر آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(سبحان الذی اسری بعبده لیلا) شول عیب ونقصاندن تنزیه ایدرم شول پروردکاریکه کندو قولنی
یعنی محمد المصطفانی کیجه نك بر از مقدارنده کوتوردی (من المسجد الحرام) مکه مکرمه نك محترم
مسجدندن (الی المسجد الاقصی) مکه دن اوزاق اولان مسجده دك یعنی بیت المقدسه دك
(الذی بارکنا حوله) شول بیت مقدس که دینك ودنیانك برکاتنی چوره سنده قیلدق زیرا
اول بقعهٔ مبارکه حضرت موسی عصرندن پیغمبرلرك عبادتخانه سی اولدی واطرافنده اولان اشجار
وانهار حسابه کلمز (لنریه من آیاتنا) تاکه قدرتمزك نشانلرندن بر مقدارن کندویه کوسترهلم
(انه هو السمیع) تحقیقا کیم حق جل وعلا کندو در محمدك اقوالنی ایشیدیجی (البصیر) آنك
افعالنی کما ینبغی کورن پس انلره کوره کندویه اکرام ایدوب مقرب قیلادر روایتدرکیم حضرت صلی الله
علیه وسلم یاتسو وقتندنصکره ام هانی خانه سنده یاتر ایکن جناب رب العزتدن حضرت
جبریل کلوب کندوبی خوابدن قالدروب براق اوزره بندردی بعده طرفة العینده مسجد
اقصایه واردی اندنصکره سمواته عروج ایدوب رب العزتی کوزیله مشاهده ایلدی وکندویه
نیجه خطابلر ایتدی نته که کتب احادیث وسیرده مسطوردر وبو دکلو مکانلری کشت وکذار
ایتدکدنصکره مکانه رجوع ایلدی وهنوز دوشکی صووممشدی وبو قدر مسافه بر از مدتله قطع
ایتمك استبعاد اولنمامق کرکدر زیرا قدرتك میدانی واسعدر بوندن زیاده یه تحمل وار
وبو حالی اهل رسوخ شمسك سیرندن تحقیق ایتدیلر آنك جرمی یوز التمش کرکرهٔ ارض کبی
کلور واو دقیقه دك اقل قلیلنده جرمی قدر مسافه قطع ایدر پس سرور کائنات عنایت
ربانیه ایله طرفة العینده سیاحت سموات وما فیهایی ایتسه محل ریب دکلدر بعده
صباح وقتی اولدقده حضرت صلی الله علیه وسلم بو احوالی قریشه نقل ایلدکی چون فهملرینه کوره
بو ایشی بر امر محال کوردیلر. عجبلنه‌یلر وایمانه کلمشلردن بعض کسنه مرتد اولدی وبعضیلری
ابی بکره واروب دیدیلر دوستك بویله سوز سویلیور حضرت ابی بکر رضی الله عنه انلره جواب

اوزره جواب ویردیکه بو کلامی دیدیکی ایسه سوزنك مصدقدر دیدیلر سن بو کونه سوزده
اکا تصدیق بو کون ایدرسن بیوردی که اندن اوزاق اولان شیئده انی تصدیق ایدرم و اولکوندن
صدیق ایله تلقیب اولندی وبعض کسنه لر بیت المقدسك وصفك صوردیلر همان بیت
المقدس کندویه نمایان اولوب وصف ایتدی آنك وصفنی ایشتدکلرنده دیدیلر وصفده
خطا ایتمدی پس دیدیلر بزه اول بیتدن کلان دوه کاربانمزدن بر خبر ویر حضرت صلی الله علیه وسلم اول
دوه لرك صاحبلرندن واحوالندن خبر ویروب دیدیکه فلان کون کونشك طلوعی محلنده مکه یه
واصل اولورلر قافله نك ایلروسنده سیاه جالر براق دوه بورر محل معهوده کلیجك قریش
یول باشنه چیقوب کوردیلر حضرت صلی الله علیه وسلم وصف ایتدوکی منوال اوزره دوه لر
کلدی بو احوالی مشاهده ایتدیلر وبریسی ایمانه کلمدی بیلنمك کرککیم معراج حضرتك روحیله
یا بدنیله اولدیغنده اختلاف واقع اولمشدر اکثر علما بونك اوزره درلرکه بدنله واقع اولدی
وبو محلك تفصیلی کتب احادیث وسیرده مذکوردر (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) دخی
حضرت موسی یه توراتی ویردك (وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ) وآنی یعقوبك اولادنه رهنمالق
قیلدق تاکه (أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا) بندن اوزکه یه اعتماد ایدوب معبود ایدنمك
(ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ) ندا اوزره منصوبدر یعنی ای حضرت نوحله کمیده قالدردیغمز کسنه لرك
اولادی بکا اعتماد ایدك (إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا) تحقیقا که حضرت نوح خدانك نعمتلرینه معترف
چوق حمد وثنا ایدیجی بر بنده ایدی (وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ) ویعقوب اوشاقلرینه
بر مقضی حکم توراتده کوندردك (لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ) کیم البته بریوزنده ایکی کره
فساد ایدرسز اولکیسی توراتك احکامنه مخالفت ایتملری وحضرت شعیایی اولدرملری وایکنجیسی
حضرت یحیایی قتل ایتملری وحضرت عیسانك صلبنه ایتدکلری قصد ایدی (وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا) والبته
بیوکلك یوجه لنمك یوجه لنورسز یعنی طاعتدن سرکشلك ایدوب حدودی تجاوز ایدرسز (فَإِذَا جَاءَ
وَعْدُ أُولَاهُمَا) پس ایلکلرینك وعده سی کلدکده (بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا) بزه مخصوص بر قوللر اوزریکزه
مسلط قیلوب کوندردك بو مخصوصلك خلقت مخصوصه لغیدر زیرا انلردن مراد بابل اوزره بهراسفك
عاملی بخت نصر وتوابعیدر که (أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ) جنك خصوصنده قتی زورایه لر (فَجَاسُوا خِلَالَ
الدِّيَارِ) پس قتل واسیر وغارتکرلك طلبنه اوطه لرك اورته سنه تردد ایتدیلر (وَكَانَ وَعْدًا
مَفْعُولًا) وعقابلری بر ایشلنملی وعد ایدی مرویدرکیم قچن بخت نصر اوزرلرینه غلبه ایدوب علمالرین

وسوکلرین قیردی وتوراتی یاندردی وبیت المقدسی ویرانه ایتدی ویتمش بیك نفسی اسیر ایتدی (ثُمَّ رَدَدْنَا
لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ) صکره سزه دولت وغلبه ده دوندردك اول کیمسه لر اوزره که کندولرینی اوزریکزه
مسلط قیلمشدق واول ایله اولمشدیکه اسفندیارك اوغلی بهمن دده سی بهراسفدن ملکه
وارث اولدقده بنی اسرائیلك جمیع دوستلرینه شفقت ایدوب شام شریفه دوندردی واوزرلرینه
حضرت دانیالی پادشاه دکدی پس شام زمیننده قلان بخت نصرك توابعی اوزره مسلط اولدیلر
(وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ) واموال واوغوللرله سزه مدد ایتدك یعنی ایکیسنده بر برکت صالدقکه
چوق اولدیلر (وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا) وجنکه کیدوب جمع اولانلر ایچنده اوکلی جمعیتکزدن
زیاده سزی قیلدق (إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ) اکر ایولك ایدرسز کندو جانلریکزه ایولك
ایدرسز (وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا) واکر بدلك ایدرسز کندوکزه ایدرسز (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ
پس قچنکیم صوکنکی عقابك وعده سی کلور (لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ) معهود قوللریمزی کوندررز تاکه
یوزلرکزی یمان ایده لر یعنی تاکه اثار غم وقسالتی اوزرلرینه ظاهر اوله (وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ) وتاکه بیت
المقدسك مسجدینه کیره لر (كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ) نته که ایلك کره اکا کیردیلر (وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا
تَتْبِيرًا) وتاکه غلبه ایتدکلری شیئی بر خوش هلاك ایده لر وبو قصه ده ارباب تاریخك چوق
اختلافی وار اشهر اقوال بو که حق سبحانه وتعالی فرس طائفه سن بر دخی اوزرلرینه مسلط قیلدیکه
اکثرلرینی طعمهٔ شمشیر ایتدیلر کوردیلر که قچن اوزرلرینه کمال غلبه لری اولدی سردار اولان کسنه
قربانکاهلرینه کیردیکی آنده بر قینار قان کوردی آنلردن صوردیکه بو قان نیچون قینیور دیدیلر بو بر قربانك
قانیدرکه بزدن نامقبول اولمشدر دیدی بکا خبرك صحیحنی سویلکز دیدیلر صحیحی دیدوکمز سوزدر
بو جواب ایله اکتفا ایتمیوب کندولردن نیچه بیك آدم قتل ایتدی واول قان سکون ایتمدی بعده کندولره
دیدی خبرك صحیحنی بکا اعلام ایدك یوقسه هیچ کیمسه یی قیررم بو خبری ایشتدکلرنده دیدیلر کوجکی
بودرکه بو قان حضرت یحیانك قانیدرکه ناحق یره اولدردك کندولره دیدی پس بو کونه ایشدن
اوتری حق سبحانه وتعالی سزدن انتقام الور بعده دیدی ای یحیی پروردکارکه و پروردکاریمه معلوم
اولدیکه سنك یوزندن عشیرتك نیچکدی خدانك اذنیله ساکن اول یوقسه جمله لرین قیررم
بو کلامدنصکره باذن الله ساکن اولدی (عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ) شاید صوکنکی وقعه دنصکره
حق جل وعلا سزی اسرکه (وَإِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا) واکر ایکنجی وقعه دنصکره فسق وفجوره دونرسز
بزدخی عقوبتکره دونرز (وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا) وارباب کفر ایچون دوزخی زندان قیلدق

وبوندن صكره بنی اسرائیل فسقه دوندیلر که محمد المصطفانی تکذیب ایتدیلر پس حق جل وعلا کندولری
اوزرلرینه مسلط ایتدیکه قتل ایله واجلاء وطن ایله وجزیه تحمیلیله کندولرین معاقب قیلدی
(ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) تحقیقا که قرآن عظیم الشان طوغری یول کوستر رسول حالنه که
کندوسی جمیع حالاتك اعدلیدر (ویبشر المؤمنین الذین یعملون الصالحات) وکوزل اعمال
ایشلینی اهل ایمانه مژده لندرر (ان لهم اجرا کبیرا) علی التحقیق کندولره بر اولو اجرت مقرردر
(وان الذین لا یؤمنون بالآخرة) دخی اهل ایمانی مژده لندرر کیم صوڭکی سرایه ایمان کتورمیانلر
(اعتدنا لهم عذابا الیما) کندولره بر دردناك اشکنجه اماده قیلدق (ویدع الانسان بالشر)
وادم اوغلی غضبی محلنده نفسی ومالی اوزره بر مازلکله دعا ایدر (دعاءه بالخیر) ایولکله دعا
ایتدوکی کبی (وکان الانسان عجولا) وآدم اوغلی شتاب ایدیجی ایدی خاطرینه خطور ایدن شیئك
وقوعنه تیزلیوب عاقبتنه تأمل ایتمز (وجعلنا اللیل والنهار آیتین) وکیجه وکوندزی ایکی
نشان قیلدقکه بری بری اردنجه کلوب بر قرارده سیرلری اولمغله قادر مختارك وجودینه
دلالت ایدر (فمحونا آیة اللیل) پس کیجه اولان آیتی ایشغله محو ایتدك (وجعلنا آیة النهار
مبصرة) وکوندز اولان آیتی ایشغله قیلدق (لتبتغوا فضلا من ربکم) تا که کوندزك ایشغنده
پروردکارکزدن صدور ایتمش اسباب معیشتی طلب ایده سز (ولتعلموا عدد السنین والحساب)
وتا که ییللرك صاییسی وعده لرك حسابیله سز (وکل شیء) وامور دینیه ودنیویه‌دن
محتاج اولدیغکز هرنسنه (فصلناه تفصیلا) انی برخوش بیان ایتدك که هیچ التباسی
قبول ایتمز (وکل انسان الزمناه طائره فی عنقه) وهر آدمه عملنی وکندویه مقدر اولان شیئی
بوینده طوق کبی کندویه ملازم قیلدقکه اصلا کندوسندن منفك اولماز (ونخرج له
یوم القیامة کتابا) وروز قیامتده کندویه اعمالی ایچنده یازلمش بر صحیفه چیقاررز (یلقیه
منشورا) جمیع اعمالی کندویه نمایان اولمق ایچون آنی آچلمش کورر پس کندویه دینلور (اقرأ کتابك)
صحیفهٔ اعمالکی اوقی (کفی بنفسك الیوم علیك حسیبا) بوکون کندو جانك اوزریکه حساب
جهتندن کافیدر (من اهتدی) هرکیم طوغری یولی بولوب ایچنده کیدر ایسه (فانما یهتدی
لنفسه) بوندن اوزکه بر شیء یوقدر که کندو جانه یول بولمش اوله (ومن ضل فانما یضل
علیها) وهرکیم ازغون اولدی فقط کندو جانی اوزره ازغون اولور (ولا تزر وازرة وزر
اخری) وبر یوك چکیجی جان بر یوك چکیجی جانك یوکنی چکمز (وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا)

وبر طائفه‌یه تعذیب ایدیجی دکل ایدك کندولره بر پیغمبر کوندرمینجه (واذا اردنا ان نهلك قریة) دخی چونکه
ارادهٔ علیه‌مز بر کوی خلقنك هلاکنه تعلق ایدر (امرنا مترفیها) اول کوینك ارباب تنعمنه فرمان
ایلدك یعنی انلره مرسل اولان پیغمبرك لسانی اوزره طاعت ایتمکه کندولره فرمان ایلدك
(ففسقوا فیها) پس فرمانه مخالفت ایتملری اجلندن ایچنده حدودی تجاوز ایتدیلر (فحق علیها
القول) پس حکم ازلیده سبقت ایدن کلمهٔ عذابك اول مسلیلر اوزرلرینه واجب اولدی (فدمرناها تدمیرا)
پس او کوینك خلقنی اهلاك ایتمکله کندوی دیبدن ویرانه قیلدق (وکم اهلکنا من القرون
من بعد نوح) دخی حضرت نوحدن صکره زمانه‌لر خلقندن نیجه کسنه‌لری نابود قیلدق (وکفی
بربك بذنوب عباده خبیرا بصیرا) پس پروردکارك قوللرینك کناهلرینه دانالق وبینالق جهتندن
کافیدر که پنهان واشکارا اولنمش کناهلر کندویه نمایاندر (من کان یرید العاجلة) هرکیم سریع الزوال
دنیانك لذاتنی ایستر (عجلنا له فیها ما نشاء) اکا دنیاده نعمتلردن ایستدوکمزی تیز ویررز
(لمن نرید) له لفظندن بدل بعضدر یعنی ایستدوکمز کسنه‌یه آنی تعجیل ایدرز (ثم جعلنا له
جهنم) صکره دوزخی اکا اماده قیلدق (یصلاها) اکا کیرر (مذموما) مدح اولنمامش (مدحورا)
خدانك رحمتندن سورلمش (ومن اراد الآخرة وسعی لها سعیها) وهرکیم آخرتی طلب ایدوب وتحصیل
ایتمك ایچون اکا لایق اولان چالشمغی چالشدی (وهو مؤمن) وحال بو که اول کیمسه خدانك
وحدانیتنه وپیغمبرك رسالتنه تصدیق ایتمشدر (فاولئك کان سعیهم مشکورا) پس اول کروه
آخرتك طلبنده وایمانه جامع اولدیلر حق تعالی قتنده چالشمقلری مقبول ایدی (کلا نمد) مذکور اولان
ایکی کروهك هر برینه مدد ایدوب عطا ایدرز (هؤلاء وهؤلاء) کلا لفظندن بدلدر یعنی اول
کروهه کفایتلری قدر واول کروهه همتلری قدر مدد ایدرز (من عطاء ربك) پروردکارکك
احساننده (وما کان عطاء ربك محظورا) دخی پروردکارکك ویرکیسی منع اولنمش دکلدر
یعنی کندو عطاسن دنیاده تفضل طریقیله هر مؤمن وکافردن منع ایتمز (انظر کیف فضلنا
بعضهم علی بعض) بق نیجه خلقك بر مقدارینی بر مقدارلری اوزره ایلرو طوتدق رزق خصوصنده
(وللآخرة اکبر درجات) وبی شبهه کیم اوبرجهانك پایه‌لری بیوکدر (واکبر تفضیلا) وایلرو
طوتمق جهتندن غایتله اولودر یعنی آخرتده اولان تفاوت دنیانك تفاوتندن غایتله چوقدر
زیرا انده اولان تفاوت جنتله وپایه‌لریله در وجهنمله وطبقه‌لریله در (لا تجعل مع الله
الها آخر) ایزد ذو الجلال ایله بر آخر معبود قیلمه (فتقعد مذموما مخذولا) که اکر آنی ایشلرسن

جمیع خصال ذمیمه جامع خدانك طرفندن جمله خیراتدن محروم اولورسن یعنی نفسك اوزره
جمع ایتمه ملائکه نك ومؤمنلرك ذمنی وخدانك عدم توفیقنی (وَقَضَى رَبُّكَ) دخی پروردکارك
بر قطعی حکم ایتدیکه (أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ) کندوسندن اوزکه برکیمسه یه عبادت ایتمیه سز
(وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) وآتایه وآنایه برخشی ایولك ایده سز (إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا
أَوْ كِلَاهُمَا) اکر یانکده بریسی یا ایکیسی پیرلکه ایرشور (فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ) خدمتلرنده غزلیوب
تضجر افهام ایدن سوزی انلره ایراد ایتمه (وَلَا تَنْهَرْهُمَا) واوزرلرینه چیغرمه (وَقُلْ لَهُمَا
قَوْلًا كَرِيمًا) واوف دیه جك یرده انلره بر کوزل سوز سویله (وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ) وآنلره
تذلل وتواضعك قنادینی آچوق قیل (مِنَ الرَّحْمَةِ) اوزرلرینه زیاده ایتدیکك شفقتدن یعنی
انلره شفقت یوزندن زیاده تواضع ایله زیرا سکا محتاج اولمشلردر وحالبوکه سن قوی وخلقدن
زیاده کندولره محتاج ایدك (وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا) دخی سویله ای پروردکارم انلره یارلغه سرکه (كَمَا
رَبَّيَانِي صَغِيرًا) کوچکلکمده بنی بسلیوب شفقت ایتدکلری کبی (رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ
پروردکارکز طبیعتلرکزده والدینك اکرام وعقوقلرندن اولان نسنه یه داناتردر (إِنْ تَكُونُوا
صَالِحِينَ) پدر ومادرك خدمتندن کوزل اعمال قصدنده اولورسکز (فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ
غَفُورًا) بی شبهه کیم خدای متعال والدینك خدمتلرنده قصور ایتمکدن توبه ایدنلره غایتله
مغفرت ایدیجیدر (وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ) دخی سنکله قرابت صاحبی اولانه اوزریکه لازم اولان حق
نسبی یتشدر صله احسان وکوزل عشرت کبی حضرت ابوحنیفه رحمه الله بیوردیکه قرابت
صاحبی فقیر ومحرم اولیجق حقی بوکه اوزرینه انفاق اوله وبعض علما دیدیکه ذوالقربادن
مراد حضرتك اقاربیدر (وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ) دخی یوقسله ویابانده مالی اولمیان مسافره
حقنی ویر (وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا) دخی مال معقوله سن لازم اولمیان یره صرف ایتمه (إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ
كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ) تحقیقا که مسرف اولانلر شیطانلرك برادرلریدر یعنی شرده انلره مشابهلردر
(وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا) وشیطان قسمی پروردکارینك نعمتنه منکر ایدی (وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ
واکر ذی القربی ومساکین وابن السبیلدن اوتنوب یوز چویررسن (ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ
پروردکارکدن بر روزی طلب ایتدیککك حالده (تَرْجُوهَا) که اول روزی کلمسنه امیدلنمشسن
تاکه ایچنلدن انلره ویرهسن (فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا) پس انلره بر ملایم سوز سویله تاکه انکله
کوکلرینه بر خوشلق حاصل اوله حضرت جابردن مرویدرکه برکون سرور کائنات علیه افضل

الصلوات اوتورمش ایدی بر اوغلان کلوب دیدی یارسول الله انام سندن برکیملجك کوملك ایستر حضرتك
یانلرنده برزاد بولنمامغله اکا بیوردی برساعتدن برساعته دك صبر ایت صکره بزه دون اوغلان
اناسنه کیدنجه اکا سویلدی وار حضرت صلی الله علیه وسلمه سویله انام آرقکده اولان
کوملکی سندن ایستر اوغلان کلوب حضرته بو سوزی سویلینجه حضرت بلا توقف خانه سنه کیروب
آرقه سنده اولان کوملکی اوغلانه ویروب ویره عریان اوتوردی نماز وقتی اولنجه حضرت بلال اذان
ویردی خلق حضرتك نمازه چیقمسنه منتظر اولدیلر عریانلق سببندن نمازه چیقمدی حق سبحانه
وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ) والکی بوینکه باغلنمش
قیلمه (وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ) وآنی دوکلی آچوق آچمه بو ایکی جمله بخلك واسرافك منعندن
تمثیلدر یعنی بخل صفتیله متصف اولمه وعنوان اسرافله منعوت اولمه (فَتَقْعُدَ مَلُومًا
که تکری تعالی قتنده وخلق یاننده اسراف وتبذیر سببیله ملامت اولنمش اولورسن (مَحْسُورًا
درمانده ومحتاج که اصلا برزادك اولمیه (إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ) تحقیقا که پروردکارك
ایستدوکی کسنه یه رزقی واسع قیلار (وَيَقْدِرُ) وایستدوکی کسنه یه طار قیلار (إِنَّهُ كَانَ
بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا) بی شبهه کیم حق جل وعلا کندو قوللرینك احوالنه دانا درست کوریجیدر
پس حکمتی اقتضا ایتدوکی شیئی آنلره ایصال ایدر (وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ) دخی
اوشاقلرکزی فقرك قورقوسندن اولدرمك (نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ) بز آنلره وسزه روزی
ویرورز (إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْأً كَبِيرًا) تحقیقا که قتل اولنملری بر بیوك کناه ایدی (وَلَا تَقْرَبُوا
الزِّنَا) دخی زنا فعلنه قصد ایتمك (إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً) که بی شبهه زنا فعلی بر بدایش ایدی
وَسَاءَ سَبِيلًا) وغایتله بریمان یول ایدی انك یولی (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ) دخی جانی اولدرمك
الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ) شول جانیکه تکری تعالی آنك اولدرمسین حرام قیلدی (إِلَّا بِالْحَقِّ) مکر طوغریلغله
یعنی تجن قتله موجب بر ایش ایشلر قتل اولنمسی مباح اولور (وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا) وهرکیم ناحق
یره قتل اولنسه (فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا) بی شبهه که آنك امورینه متولی اولوب وارث اولانه
بر تسلط قیلدق قاتل اوزره (فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ) پس اولدرمکده اسراف ایتمسون یعنی قاتلدن
اوزکه برکیمسه یی اولدرمسون (إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا) تحقیقا کیم ولی مقتول خدانك فرمانیله
وحکامك معاونتیله یاردم اولنمش ایدی (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) دخی اوکسزك
مالنه بر وجهله یقلشمك مکر بر طریقله که کندوسی غایتله کوزلدر یعنی یتیمك مالندن سزه وجه

معقول ایله تصرف ایتمك جائزدر (حتى يبلغ اشده) اولوقته دك كه اوكسز قوتنه ایرشور یعنی بالغ
اولادك (واوفوا بالعهد) دخی حق جل وعلا سزكله بغلدیغی پیمانی یرینه كتوردك (ان العهد
كان مسؤلا) تحقیقا كه پیمان بر مطلوب امر ایدیكه كندویی بغلیاندن ایفاسی طلب اولنور
(واوفوا الكيل اذا كلتم) دخی اول محلكه بر نسنه اولچرسز اولچكی تمام ایدك (وزنوا بالقسطاس
المستقيم) دخی برابر اولان ترازو ایله چكك (ذلك خير) اولچكی تمام ایتمك و درست ترازوده
چكمك یكركدر (واحسن تأويلا) دخی عاقبت جهتندن غایتله كوزلدر (ولا تقف ما ليس
لك به علم) دخی تابع اولمه شول شیئه كه سكا انكله بر بیلكی اولمیه (ان السمع والبصر
والفؤاد) تحقیقا كه قولاق وكوز وكوكل (كل اولئك كان عنه مسؤلا) بو اوچ عضوك
هر بری كندو نفسندن او تری صورلمیلیدر یعنی اندن صورلور كه صاحبك قنغی ایش ایله
سنی استعمال ایدردی (ولا تمش في الارض مرحا) دخی یر یوزنده تكبر یوریشی یوریمه (انك
لن تخرق الارض) كه بی شبهه سن یری باصمغكله یری دله جك دكلسن (ولن تبلغ الجبال
طولا) و باشكی یوقارو قالدرمغله اوزنلق جهتندن طاغلره ایرشه جك دكلسن (كل ذلك
بو مقامده مذكور اولان یكرمی بش خصلت (كان سيئه عند ربك مكروها) بونلرك منهیاتی
مقوله سی پروردكارك قتنده بر بد ایشدر (ذلك مما اوحى اليك ربك من الحكمة) بو مذكور
اولان احكام پروردكارك فرشته ایله سكا كوندردوكی احكامدندر (ولا تجعل مع الله الها
آخر) وایزد ذو الجلال ایله بر آخر معبود قیلمه (فتلقى في جهنم) كه دوزخده صالنورسن
(ملوما مدحورا) ملامت اولنمش خدانك رحمتندن سورلمش اولدیغك حالده (افأصفاكم ربكم
بالبنين واتخذ من الملائكة اناثا) استفهام بو مقامده انكار ایچوندر یعنی لایقدر وروا میدر كه
حق سبحانه وتعالی سزی اركك اولادله مخصوص قیله وكندو فرشته لردن قیزلر ایده بو ایش غایتله
مستبعددر (انكم لتقولون قولا عظيما) بی شبهه سز اولو سوز سویلرسز (ولقد صرفنا
في هذا القرآن) وتحقیقا كیم بو قرآنده وجوه متعدده ایله بر معنانی ایراد ایتدك (ليذكروا) تاكه
نصیحت پذیر اوله لر (وما يزيدهم الا نفورا) ومعاند اولانلره فقط ارترمز الا حقدن اوركمك
(قل لو كان معه آلهة كما يقولون) سویله اكر خدا ایله متعدد معبودلر اولسیدی نته كه
اهل شرك دیرلر (اذا لابتغوا الى ذي العرش سبيلا) البته اول وقت عرش ایه سنه
بر یول ایدینورلردی كه آنك ازاله سنه سعی ایدرلردی نته كیم ملوك بری بریله اویله ایشلر

سبحانه) حق جل وعلا ذاتنه لایق اولمیان صفاتدن منزه اولدی (وتعالى عما يقولون علوا كبيرا)
دخی كفارك دیدوكی سوزدن بر اولو یوجه لنمك یوجه لندی (تسبح له السموات السبع والارض
ومن فيهن) وكندویه یدی كوك وزمین وایچلرنده اولانلر تنزیه كتوردلر (وان من شيء الا يسبح
بحمده) وهیچ بر نسنه یوقدر الا خدانك مدح وثناسنه مقارن اولدیغی حالده تنزیه ایدر (ولكن
لا تفقهون تسبيحهم) ولیكن سز آنلرك تسبیحلرینی فهم ایتمزسز (انه كان حليما) بی شبهه كه
حق جل وعلا حلیم ایدیكه عقوبتكزی تعجیل ایتمدی (غفورا) سزدن توبه ایدنه چوق غفران ایدیجیدی
(واذا قرأت القرآن) واولوقتكه قرآنی اوقورسن (جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة
حجابا مستورا) اراكده وروز جزایه تصدیق ایتمیانلرك اراسنده بر كورنمز پرده قیلارز
چون قرآن عظیم الشان لفظ ومعنا جهتندن معجز ایدی انی انكار ایدنلره اثبات ایتدك شول شیئی كه
كندولرین منع ایدر معناسی فهمندن ولفظی ادراك ایتمكدن پس بودر (وجعلنا على قلوبهم
اكنة ان يفقهوه) وكوكللری اوزره پرده لر قیلدق تا كه قرآنی فهم ایتمیه لر (وفي آذانهم وقرا)
وقولاقلرنده بر آغرلق قیلدق تا كه انی ایشتمیه لر (واذا ذكرت ربك في القرآن وحده) وقچن قرآنده
پروردكاركی یالكز اكوب انكله كفارك معبودلرین ذكر ایتمزسن (ولوا على ادبارهم نفورا) حق
سوزی ایشتمكدن اكسه لری اوزره قچرق دونرلر (نحن اعلم بما يستمعون به) بز داناترز شول شیئه كه
آنك سببیله استماع ایدرلر (اذ يستمعون اليك) قچن سنك سوزكه قولاق طوترلر (واذ هم نجوى)
وقچن كندولر راز سویلیشورلر یعنی بز آنلرك مقصدلرینی بیلورز اولوقتكه سنك سوزكه
قولاق طوترلر واولوقتكه بری بریله كیزلی سوز سویلیشورلر (اذ يقول الظالمون ان تتبعون
الا رجلا مسحورا) مذكور قیل اول وقتی یا محمد كه ستمكار اولان مشركلر صحابه كرامه دیرلر سز اویمزسز
الا بر سحر اولنمش كشیه (انظر كيف ضربوا لك الامثال) باق نیجه سكا مثللری وردیلر كه سنی ساحر
وشاعر ومجنونه تشبیه ایتدیلر (فضلوا فلا يستطيعون سبيلا) پس طریق حقدن كمراه
اولوب طوغری یول بولمغه قدرتلری اولمدی (وقالوا ائذا كنا عظاما ورفاتا) دخی كفار دیدیلر
آیا اولوقتكه بز كوكلر وافاق طپراق اولورز (ءانا لمبعوثون خلقا جديدا) على التحقيق
بز كوندرلمش قیلنورمیوز بر یكی یارادلمقده (قل كونوا حجارة او حديدا) سویله طاش یا دمیر اولك
(او خلقا مما يكبر في صدوركم) یا سینه لركزده بیوك طوتدیغكز نسنه دن بر یارادلمش اولك
البته بعد الموت زنده قیلنورسز (فسيقولون من يعيدنا) پس بلا شبهه كیم دیرلر

اولدوکز دنصکره بزی کیم زنده قیلار (قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ) سویله سزی اعاده ایدرسول پروردگارکه
ایلك کرّه طپراقدن سزی ایجاد ایلدی (فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُؤُوسَهُمْ) بوکلامدنصکره تعجب واستهزا
یوزندن باشلرین سیلکه درلر (وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ) ودیرلر بو بعث ونشر نه زمان اولور (قُلْ
عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا) سویله شاید آنك اولمسی یقین اوله (يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ) اول کونکه
حق سبحانه وتعالی سزی چیغیره مدح وثناسیله ملتبس اولدیغکز حالده اجابت ایدرسز اخبارده
کلمشدرکه خلق قبوردن چیقدقلرنده باشلرندن طپراغی سلکوب دیرلر سبحانك اللهم وبحمدك
(وَتَظُنُّونَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا) وقیامتك زحمتندن کمان ایدرسز کیم دنیاده اقامت ایتمدیکز الّا
بر از مدت (وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) دخی مؤمن اولان قوللریمه سویله کفاره دیسونلر
شول سوزیکه کندوسی غایتله کوزلدر (إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ) زیرا علی التحقیق کیم ابلیس
شقی ارالرنده شر وعنادی تهییج ایدر (إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا) تحقیقا که ابلیس
شقی آدم اوغلنه عداوتی آشکارا بر دشمندر (رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ)
بوکلام التی هی احسن کلمه سنه تفسیردر وما بینلرنده واقع اولان جملهٔ معترضه در پس معنی بویله
اولورکه قوللریمه سویله کفاره دیسونلر کیم تکریکز حالکزه اعلمدر ایسترسه سزی اسیرکر ایسترسه
سزی معذب قیلار (وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا) وسنی اوزرلرینه نکهبان کوندرمدك تاکه
ایمان اوزره کندولرین جبر ایده سن انجق سنی بشیر ونذیر کوندردك پس آنلره مدارا ایله واصحابکه
فرمان ایت آنلرله بحثی کچسونلر کنوردیلرکه قبیلهٔ قریش ستبعد ایتدیلرکه ابوطالبك اوکسزی
پیغمبر اوله وآج وچپلاق اولان کسنه لر اصحابی اوله لر حق سبحانه وتعالی آنلرك کلامنی رد ایدوب
بیوردی (وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) دخی پروردگارك کوکلرده ویرده اولان کسنه لره
هرکسدن داناتردر پس نبوت وولایته ایستدوکنی انتخاب ایدر (وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ)
وبی شبهه کیم پیغمبرلرك برمقداری برمقدارینه اوزره ایلرو طوتدق فضائل نفسانیه ایله غایتله متحلی اولدقلری
اجلدن وعلائق جسمانیه دن زیاده متبری اولدقلرندن اوتری نه کثرت اموال واتباع ایله آنلرك برمقدارینی
برمقدارلری اوزره تفضیل ایتدك (وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا) وحضرت داوده زبور کتابنی ویردك پس آنك
شرفی اول کتابله ایدی نه کندویه ویریلن پادشاهلقله ایدی (قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ) سویله
دعا ایدك شول کیمسه لره که تکریدن اوزکه انلری معبودلر کمان ایدردکز (فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ)
که فقر وقحط وخسته لك کبی بدلکی سزدن قالدرمغه قدرتلری یوقدر (وَلَا تَحْوِيلًا) ونه اول

بدلکی سزدن قالدروب اوزکه یره صالمغه لیاقتلری وار (أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ) رسل
وملائکه دن اولکروهکه کفار کندولره عبادت ایدرلر (يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ)
پروردکارلرینه طاعتله تقرب ایتمك ایسترلر (أَيُّهُمْ أَقْرَبُ) بدل بعضدر یبتغون
لفظندن یعنی انلردن یقینرك اولان کمسنه تکری تعالی یه طاعتله تقرب ایتمك
ایستر پس زیاده قربی اولمیان بالطریق الاولی تقرب ایتمك ایستر (وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ) دخی خدانك رحمتنه امید طوتمشلر وعذابندن قورقرلر پس نیجه
سز آنلری معبودلر کمان ایدرسز (إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا) بی شبهه کیم
پروردکارکك اشکنجه سی صاقنلمغه سزاواردر که هرکس اندن صاقنه رسل
وملائکه یه وارنجه (وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا) وهیچ برکوی یوقدر الّا کیم
بز آنك اهلنی موتله یا قیرمغله نابود قیلیجیلرز (قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ) روز قیامت واقع
اولمدن اول (أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا) یاانی برقتی اشکنجه ایله تعذیب ایدیجیلرز
(كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا) بوخراب ولمقلری لوح محفوظده یازلمش ایدی
حدیث شریفده وارد اولمشدرکه کویلردن انکصکره ویرانه اولان مدینهٔ منوره در
(وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ) دخی قریش اقتراح ایتدکلری آیاتك کوندرمسندن
بزی برنسنه منع ایتمدی (إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ) الّا عاد وثمود کبی کچمشلرك
تکذیب ایتمکلری اقتراح ایتدکلری آیاتی (وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ) وقبیلهٔ ثموده دوه‌یی
ویردك طلبلریله (مُبْصِرَةً) کورمك آیه‌سی بر بینه اولدیغی حالده (فَظَلَمُوا بِهَا)
پس آنی سکرلکله کندو جانلرینه ستم ایتدیلر (وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا)
ومقترح اولان آیاتی کوندرمزز الّا استیصال ایدن عذابك ایمسندن کندولرین
قورقتمق ایچون پس اول آیات کلدکدنصکره ایمانه کلمزلرسه اوزرلرینه عذاب
نازل اولور (وَإِذْ قُلْنَا لَكَ) ویاده کتور اول وقتیکه سکا دیدك (إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ
بِالنَّاسِ) بی شبهه کیم پروردکارك قریشی هلاك ایتدی بوکلام بدرك وقعه‌سنه
مژده در وازبسکه بر امر محقق الوقوعدر لفظ ماضیله تعبیر اولندی (وَمَا جَعَلْنَا
الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً) وعام حدیبیه ده سکا کوستردوکمز واقعه‌یی برنسنه
قیلمدق الّا خلق ایچون بر فتنه رویدکیم حضرت صلی الله علیه وسلم عام حدیبیه‌ده

کوردیکه کندوسی مکه یه کیروب افعال عمرهٔ یرینه کتوردی پس اول سنه مکه یه
توجه ایتدی مشرکلر کندوبی مکه یه کیرمکه قویمدیلر اهل نفاق بو حالی کوردکلرنده
اطالهٔ لسان ایدوب دیدیلر واقعه سی درست چیقمدی وبیلمدیلرکیم حکم الهی
بونك اوزره واقع اولدیکه بو واقعه نك تعبیری سنهٔ آتیه اوله جقدر (والشجرة
الملعونة فی القرآن) دخی قرآن عظیم الشانده لعنی مذکور اولان اغجی قیلمدق الا بر فتنه
واغجك ملعون اولمسندن مراد آنی اکل ایدنلرك ملعون اولملریدرکه قچن اهل شرك دوزخ
ایچنده شجرهٔ زقومك بتمسنی ایشتدیلر متعجب اولوب دیدیلر محمدا دعا ایدرکه
دوزخ طاشیلاندر صکره دونوب دیر ایچنده آغج بتر بو بر امر غریبدر ولیکن
بیلمدیلرکه سمندلك توییخ آتشده یاندرمیان وه وه قوشی کوزی و قیزمش تموری
یوتدیغنده بغرسقلرین یاندرمیان پروردکار قادردرکه دوزخده بر آغج بیدا
ایلیه کیم آتش آنی یاندرمیه (ونخوفهم) وانواع تخویفله کفاری قورقدررز
(فما یزیدهم الا طغیانا کبیرا) پس اول تخویف آنلره براولو سرکشلکدن اوزکه
بر نسنه آرترمز (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ویاد ایله اول وقتی که فرشته لره دیدك
حضرت آدمه تعظیم یوزندن سجود ایدك (فسجدوا الا ابلیس) درعقب قوللری
سجده یه واردیلر انجق ابلیس سجده ایتمدی واولمحل که سجود ایتمدی کندن
اوتری حق جل وعلا کندوبی توبیخ ایتدی (قال ءاسجد لمن خلقت طینا) دیدی چاموردن
یراندیغك کیمسه یه سجده ایدرمیم (قال ارأیتك هذا الذی کرمت علی) بردخی
ابلیس دیدی بکا خبرویر بو کیمسه که بنم اوزریمه آنی مفضل قیلدك
بنه کندوسن تفضیل ایتدك (لئن اخرتن الی یوم القیمة) جناب عزتکه قسم اکر بنی قیامت
کوننه دك صاغ قویرسن (لاحتنکن ذریته الا قلیلا) البتة آزدرمغله اوشاقلرینه مستولی
اولورم مکرانلردن ازکیمسه لرکه آنلره مقاومت ایتمکه قدرتم یوقدر (قال اذهب
حق جل وعلا ابلیسه دیدی طلب ایتدکك شیئه وار یعنی حضور عزتدن دور اول ایستدوکك
ایشه کیت (فمن تبعك منهم) پس حضرت آدمك اولادندن هرکیم سکا اویر (فان جهنم
جزاؤکم جزاء موفورا) بی شبهه کیم دوزخ سزاکزدر برسزاکه اصلا اکسکلکی
اولماز (واستفزز من استطعت منهم بصوتك) وانلردن یونکلتمکه قادر اولدیغك

کسنه یی یونکلتدر فساده دعوت ایتمکلکله (واجلب علیهم بخیلك ورجلك) وآنلر
اوزره آتلی ویایان اولان اتباع وانصارکله چیغر (وشارکهم فی الاموال والاولاد)
واموال واوشاقلرده انلره اورتاق اول یعنی انلره باعث اول که اموالی حرام
یردن قزانوب لازم اولمیان یره صرف ایده لر واوشاقلری دخی اسباب محرمه
ایله تحصیل ایده لر (وعدهم) وانلره باطل وعده لر ویر (وما یعدهم الشیطان الا غرورا)
وابلیس شقی الداتمقدن اوزکه آنلره برشی وعد ایتمز (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) تحقیقا کیم
مخلص اولان قوللرم سکا اوزرلرینه تسلط یوقدر (وکفی بربك وکیلا) وابلیسك شرندن
محفوظ اولمغه پروردکارك اعتماد ایتمك جهتندن کافیدر (ربکم الذی یزجی لکم الفلك فی البحر)
پروردکارکز اول قادر مختاردرکه کمی‌یی سزکچون دریاده یوریدر (لتبتغوا من فضله) تاکه
سزده اولمیان امتعه وقوتی کندو کرمندن ایسته یه سز (انه کان بکم رحیما) بی شبهه کیم
ایزد جل جلاله سزه چوق اسیرکوایدیکه سزده اولمیان اشیانك اسبابنی سزه مهیا قیلدی تاکه
انلری آسانلکله تحصیل ایده سز (واذا مسکم الضر فی البحر) واول وقتکه دریاده غرقك خوفی
سزه دکه (ضل من تدعون) خاطرکزدن کیدر هرکیمسه امور وحوادثکزده کندوبی چیغررسز
(الا ایاه) انجق ایزد ذوالجلال حضرتلریکه اولمحل کندوسی خاطرکزه کلور غیریسی کلمز (فلما
نجیکم الی البر) پس اولوقتکه غرقدن بیابان طرفنه سزی قورتردی (اعرضتم) توحیدن
یوز چویروب بتلرك عبادتنه توجه ایتدکز (وکان الانسان کفورا) وبشر مقوله سی
نعمتلری انکار ایدیجیدر (افامنتم ان یخسف بکم جانب البر) غرقدن خلاص اولدیغکزدن
صکره امین اولدکزمیکه خدا عز وجل بیابان طرفنی سزکله چوکتره (او یرسل علیکم
حاصبا) یاخود امین اولدکزمیکه اوزریکزه برطاشلی روزکار یولیه (ثم لا تجدوا لکم وکیلا)
صکره سزه بر معتمد کیمسه بولمزسزکه سزی اول بلادن صاقلیه (ام امنتم ان یعیدکم فیه تارة
اخری) یاخود امین اولدیکزمیکه بردخی سزی دریاده دونده ره (فیرسل علیکم قاصفا من الریح)
پس ییلدن بر قیرنجی نسنه اوزریکزه یولیه (فیغرقکم بما کفرتم) پس ایتدککز کفر سببیله
سزی صووده بوغه (ثم لا تجدوا لکم علینا) صکره سزه اوزریمزه بوله مزسز (به تبیعا)
آنك سببیله آردمزه دوشر بر مطالبه ایدیجی (ولقد کرمنا بنی آدم) وتحقیقا کیم آدم
اوغوللرین حسن صورتله واعتدال مزاجله وعقل ایله ونیجه خصال الله مکرم قیلدق

(وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) دخی آنلری بیاباندہ بنلجك طوارلرلہ و دریادہ کمیلرلہ فالدردق
(وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) دخی پاکیزہ اولان طعاملردن آنلرہ روزی قیلدق (وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا) دخی یراتدیغمز اشیادن چوق نسنہ اوزرہ آنلری شرف وکرامتلہ برابو
تفضیل ایتدك (يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ) مذکور قیل اول کونیکہ هر کروهی مقتدالری اولان
شیئك نامیلہ چیغرورز یعنی هر امت پیغمبرلری آدیلہ ندا اولنورلر یا امت محمد یا امت عیسی کبی
یاخود کتابلری آدیلہ یا اهل القرآن یا اهل الانجیل کبی یا دین پایندہ بر مقدم کسنہ نك نامیلہ
یا حنفی یا شافعی کبی (فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ) پس اول کیمسنہ کہ نامۂ اعمالی صاغ الیلہ ویریلور
(فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ) اولکروہ نامۂ اعماللرین اوقورلر (وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا) و برآدنی شئی
ستم کورمش قیلمازلر (وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى) و هر کیم بو جهاندہ طوغری یی کورمکدن کور ایدی
(فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى) اول کیمسہ اوبر جهاندہ دخی طریق نجاتی کورمکدن کوردر (وَأَضَلُّ سَبِيلًا)
و یول بولمق جهتندن کوردن آزغوندر اول سببدنکہ کورمکك استعدادی کندوسندن بالکلیہ
زائل اولدی کتوردیلرکہ قبیلۂ ثقیف سرورکائناتہ دیدیلرسکا ایمان کتوررز بوشرطلہ کہ بزی
پت پرستلك اوزرہ بر ییل قویہ سن و نمازدہ رکوع وسجود ایتمیہ لم ونہ دکلو اوزریمزہ ربا بورجی
واربزدن ساقط اولہ ونہ قدرکہ ربالو مالمز وار بزہ اولہ وطائف اولان مکانمزی مکۂ مکرمہ نك
حرمی کبی حرم ایدہ سن واکر سندن خلق صوررلرکہ نیچون بونلرہ بویلہ ایتدك سویلہ تکری تعالی
بونکلہ فرمان ایتدی تاکہ بو خصائص لہ عرب اوزرہ افتخار ایدہ لم پس حق جل وعلا بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) و تحقیقا کیم طائفۂ ثقیف
یقلشدیلرکہ سکا کوندردوکمز احکامدن سنی دوندروب فتنہ یہ صالہ لر (لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ)
تاکہ سکا وحی ایتدوکمز نسنہ دن اوزکہ اوزریمزہ برشئ افترا ایدہ سن (وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا)
واکر خواهشلرینہ تبعیت ایدردك اول وقت سنی دوست ایدنورلردی (وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ) واکر
مددیمزلہ سنی پکشتر مسیدك (لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا) علی التحقیق یقلشدك کہ آنلرك
خواهشلرینہ برآز نسنہ میل ایدہ سن (إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) ولو فکہ
آنلرك مرادینہ میل ایتسیدك بو جهاندہ ایکی قات اشکنجہ و آخرتدہ ایکی قات اشکنجہ سکا ایدردك
یعنی بو کونہ ایشی سندن اوزکہ برکیمسہ ایتسیدی دنیادہ و آخرتدہ کندویہ بر عذاب ایدردك اما
سنك کبی بر کامل الوجود عزیزدن صدور ایتسیدی ایکی جهانك عذابنی ایکیشر قات کندویہ

ایدردك (ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا) صکرہ سکا اوزریمزہ بر یاردمجی بولہ مزسن کہ سنی عذابمزدن
قورترہ کتوردیلرکہ کفار مکہ حضرتی مکہ دن اخراج ایتمکہ مشاورت ایتدیلور ایلری بونك اوزرہ
مستقر اولدیکہ عداوتی غایتلہ اظهار ایدہ لر تاکہ ناچار قالوب مکہ دن رحلت ایدہ حق سبحانہ
وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ) و بی شبہہ یقلشدیلرکیم
مکہ خلقی دشمنلکلہ مکہ زمیندن سنی ازعاج ایدہ لر (لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا) تاکہ سنی آندن چیقاردہ لر
(وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ) و اول وقتاویلہ ایدرلر سندن صکرہ اقامت ایتمزلر (إِلَّا قَلِيلًا) مکر
برآز مدت وفی الحقیقہ بویلہ اولدیکہ حضرت مکہ دن چیقدقدن صکرہ آز مدت کچمدن بدر وقعہ سندہ
رؤسالری هلاك اولدی (سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا) سندن اسبق پیغمبرلریمزدن
کوندردوکمز کسنہ لرك یولی یعنی حق سبحانہ وتعالی طریقی بوکونہ بر قورمق قوردیکیم هر بر جماعت کہ
پیغمبرلرك تکذیب ایدوب دارلرندن چیقاررلر البتہ آنلر هلاك اولنورلر (وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا)
وهیچ طریقمزہ بر تبدیل و تغییر بولہ مزسن (أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ) نمازی قیل کونش
قبۂ فلکدن مغرب سمتنہ میل ایتدوکی محل (إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ) کیجہ نك قرنلغی یغلنجیہ دك
یعنی زوالدن صکرہ یاتسو وقتنہ دك اویلہ وایکندی ومغرب ویاتسو نمازلرین ادا ایت (وَقُرْآنَ
الْفَجْرِ) حتی صباح نمازینی قیل (إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) کہ بی شبہہ فجر نمازی بر کورلمش نماز
ایدی یعنی کیجہ و کوندز فرشتہ لری آنی مشاهدہ ایدرلر (وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ) و کیجہ نك
بر مقداری نماز ایچون قالقوب ایچندہ اویقوی ترك ایت (نَافِلَةً لَكَ) فرض اولان نمازلر
اوزرہ سکا مخصوص بر ارتق فرض (عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) شاید پروردکارك سنی
بر پسندیدہ اولنمش مکانہ کوندرہ و اول مقام شفاعت عظمی مقامیدرکہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
انك سببیلہ جمیع مخلوقات اوزرہ مشرف اولور (وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ) و سویلہ ای
پروردکارم قبردہ بنی برکوزل کیوردمك کیورت (وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ) واندن بنی بر خوش چیقارمق
چیقار (وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا) دخی بکا سنك قتکدن بر یاور یاردم ایدیجی حجت
قیل تاکہ بکا مخالفت ایدنلر اوزرہ بنی منصور قیلہ (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) دخی سویلہ
اسلام کلدی و کفر نابود اولدی (إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) و تحقیقا کہ باطل بر مضمحل نسنہ ایدی (وَنُنَزِّلُ
مِنَ الْقُرْآنِ) دخی قرآن عظیم الشاندن ایندرورز (مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) اول نسنہ
کندوسی اهل ایمانہ امراض جهلدن شفا واسرکیجیدر (وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا) و ستمکار

اولانلره ویاندن اوزکه برشی آرتورمز (وَاِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ) وچون آدمه اوغلی اوزره صحت ودولتکبی
اشیانی احسان ایدرز (اَعْرَضَ وَنَاٰى بِجَانِبِهِ) خدایی یاد ایتمکدن یوز چوروب کندو نفسینی غرور
قیلار (وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ) وچون فقر وخسته لك کبی بدلك کند ویه دکور (كَانَ يَؤُسًا) خدانك
لطف وکرمندن ناامید اولور (قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهِ) سویله هدایت وضلالنده هرکس
کندو حالنه مشابه اولان طریق اوزره عمل ایدر (فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَبِيلًا) پس پروردکارکز
کندوسی داناتر در سؤال کیمسه نك حالنه که او طریق بولمقجه شدنه یعنی یول بولمشدر (وَيَسْئَلُونَكَ
عَنِ الرُّوحِ) ودخی انسانك بدننه حیات ویرن شیئك حقیقتنی سنکا صورورلر (قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّي)
سویله روح دیدکلری نسنه پروردکارمك فرمانندندر یعنی اول ماده واصلدن تولد ایتمش
برشی دکلدر انجق لفظ کن ایله وجوده کلمش خدانك مبدعاتندن برنسنه در (وَمَا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ
اِلَّا قَلِيلًا) ودانشدن برنسنه ویرلمدیکز الا بر آز شی (وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ)
وبی شبهه اکر ایسترز وحی ایله سکا کوندردوکمز نسنه‌ی قالدررز یعنی ایسترسك قرآنی صحیفه‌لردن
وسینه‌لردن محو ایدوب قالدررز (ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ) صکره سنکچون بولمزسن (بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا)
انکله اوزریمزه برنکهبان که آنی سکا دوندره (اِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) لیکن پروردکارك طرفندن
براسرکمك آنی سکا باقی قیلدی (اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا) بی شبهه کیم خدانك احسانی
اوزریکه بر اولو احسان ایدیکه سنی رسل قیلوب اوزریکه کتابی ایندردی وآنی محفوظ قیلدی
(قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ) سویله اکر آدمیلر وپریلر آنك اوزره
بیغلوب که بو قرآن کبی کتوره‌لر (لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ) آنك کبی کتورمکه قدرتلری اولماز باوجود که ارباب
فصاحت اولان عرب عرباارالرنده دلر (وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا) واکر بری برینه ارقه لشمش
اولسه‌لر (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) ودخی تحقیقا که بو قرآنده خلق ایچون
غرابتده مثل پایه‌سنده اولان هر معنایی بیان ایتدك (فَاَبٰى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا) پس خلقك چوغی
انکاردن اوزکه برنسنه قبول ایتمدی (وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ) ودخی اهل شرك جمله الزام اولندقلرندن
صکره دیدیلر سکا تصدیق کتورمزز (حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًا) مکه زمیننده سن بزه
برکسلمز بکار چشمه چقاره‌سن (اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ) یاخود سکا خرمادن واوزمدن
برباغ اولوب (فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا) بر مقاری ارسنده ناقلدموقلند ایرسن (اَوْ تُسْقِطَ
السَّمَاءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا) یاخود کمان ایتدیکك کبی کوکی اوزریمزه پاره پاره صالورسن (اَوْ تَاْتِيَ

بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًا) یاخود تکری وفرشته لری ایتدیکك دعوایه شاهد کتوره‌سن (اَوْ
يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ) یاخود سکا آلتوندن برخانه اوله (اَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَاءِ) یاخود
کوکه نردبانلرنده چیقه‌سن (وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ) ویالکز چیقمغکه تصدیق کتورمزز
(حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا) اوزریمزه بریازلمش نسنه ایندرمینجه (نَقْرَؤُهُ) که ایچنده تصدیقك
اولوب آنی بز اوقورز (قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي) سویله پروردکارم منزهدرکه اوزرینه تحکم اولنه
(هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَسُولًا) بن برنسنه دکلدم الا برکوندرلمش آدمی سائر رسل کبیکه کندولری
ویرلان نشیدن اوزکه جماعتلرینه برشی کتورمزلردی نه‌انکه آیاتك حکمی کندولره مفوض
اولوب تکری تعالی اوزره ایستدکلرینی تحکم ایدرلردی تاکه سز بنم اوزریمه بوکونه اشیانی
تحکم ایده‌سز (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوا اِذْ جَاءَهُمُ الْهُدٰى اِلَّا اَنْ قَالُوا) وخلقی ایمان
کتورمکدن برنسنه منع ایتمدی هدایت کندولره کلدکده الا دیمه‌لری (اَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا
رَسُولًا) تکری تعالی انسان مقوله سندن پیغمبر کوندردی یعنی محمد المصطفایه وقرآن
شریفه ایمان کتورمکدن برشبهه قالمدیکه کندولرین منع ایده مکر بشر مقوله سندن
پیغمبر کلسنك استبعادی (قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ) سویله اکر یورنده یورر
فرشته‌لر اولسیدی نته‌که آدم اوغللری انده یوردلر (مُطْمَئِنِّينَ) ایچنده سکنی ایتمشلر
(لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا) البته کوکدن اوزرلرینه برکوندرلمش
فرشته ایندرردك یعنی کندو جنسلرندن برفرشته اوزرلرینه منزل قیلاردق تاکه
انکله بولشوب تلقین المغه لیاقتلری اوله زیرا تعلیم وتعلمده تجانس مشروطدر (قُلْ كَفٰى
بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) سویله ارامده واراکزده شهادت ایتمك جهتندن تکری تعالی بسدر
(اِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا) بی شبهه که حق سبحانه وتعالی قوللرینك اقوال واحوالرینه درست
دانا کوریجیدر پس انلره کوره کندولرین مکافات ایدر (وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ) وهر کیمه
تکری تعالی طوغری یول کوستره مقصد اعلایه واصل اولان اودر (وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ
اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ) وهرکیمی که آزغون قیلار انلره حقدن اوزکه دوستلر بولمزسن که کندولرین
هدایت ایدرلر (وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ) وروز قیامتده آنلری یوزلری اوزره
یوریمش اولدقلری حالده جمع ایدرز (عُمْيًا) کورلرکه کندولرین خوش حال ایلیه‌جك نسنه
کورمسونلر (وَبُكْمًا) ولالرکه کندولرین مقبول اوله‌جق سوز سویلمیه‌لر (وَصُمًّا

وضاغرلركه برمفرج سوز ایشتمیه لر (مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ) قرارگاهلری دوزخدر (كُلَّمَا خَبَتْ) هركه كه
شعله سی ساكن اولور (زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا) انلره بریاندیمقارترزكه اتلرین ودریلرین
دكشتروب آنكله دوزخك شعله سی تازه لنور (ذٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ) بواشكنجه سزالريدر
(بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا) اول سببله كه آنلر آیاتمزه كفر ایتدیلر (وَقَالُوا اَئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا)
و دیدیلر یا اول وقت كه بز كوك واوفاق طپراق اولورز (اَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا) على التحقيق
بز بر ینكی یارادلمش اولدیغمزده كوندرلمش اولورمیوز چون بنكیدن برامتی انكار ایتدیلر حق
سبحانه وتعالى عذابلرین اوكونه ایتدیكه وجودلری هر باركه عذابله نابود اولورینه تازه لنوب
معذب اولورلر (اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ قَادِرٌ) یا تفكر ایدوب بیلمدیلرمیكه
كوكلری وبری ایجاد ایدن ایزد ذوالجلال توانادر (عَلٰى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ) آنك اوزره كه كندولر
كبی اشخاص ایجاد ایده (وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا) وآنلرك فناسنه برمعین مدت قیلدیكه (لَا رَيْبَ فِيهِ)
ایچنده شك یوقدر (فَاَبَى الظَّالِمُونَ اِلَّا كُفُورًا) پس حق آشكارا ایكن ستمكار اولانلر حقی انكار
ایتمكدن اوزكه برنسنه قبول ایتمدیلر (قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي) سویله دیمك
رزقی خزینه لرینه مالك اولسیدیكز (اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ) البته اول وقت دوكمك
قورقوسندن بخل ایدردكز (وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا) وآدم اوغلی بخیل ایدی (وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى
تِسْعَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) دخی تحقیقا كه حضرت موسایه طقوز آشكارا معجزه لر ویردك وآنلر دكنك
وید بیضا وآل فرعون اوزره مسلط اولان چكركه واوفاق چكركه وقوربغه لر وقان
وبنی اسرائیل تیه صحراسنده اولدقلرنده كندولر ایچون طاشدن نصویك چیقمه سی وآنلر ایچون
دریانك یارلمسی واوستلرینه طاغك قالدرلمسی (فَاسْئَلْ بَنِي اِسْرَائِيلَ) پس یا محمد مشركلره
صدقك ظاهر اولمق ایچون بنی اسرائیلك علماسندن حضرت موسی ایله فرعون بیننده اولان ماجراسینی
صورانلرسكا خبر ویررلر (اِذْ جَاءَهُمْ) یعنی حضرت موسی كندولره رسول اولدیغی (فَقَالَ لَهُ
فِرْعَوْنُ) پس حضرت موسی فرعونه كلوب بعض آیاتی كندویه اظهار ایتدكدنصكره فرعون كندویه دیدی
(اِنِّي لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا) تحقیقا كه بن سنی ای موسی كمان ایدرم كه جادو اولنمش سن كه
عقلكی قارشدریورسن (قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا اَنْزَلَ هٰؤُلَاءِ اِلَّا رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ)
حضرت موسی دیدیكه خدایه قسم كه ای فرعون على التحقيق سن بیلدككیم بو آیتلری ایندرمدی
الا كوكلر وبرك پروردكاری (بَصَائِرَ) نبوتمه آشكارا دلیللر اولدقلری حالده (وَاِنِّي لَاَظُنُّكَ

يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا) وبی شبهه بن سنی ای فرعون خیردن دونمش شر اوزره مجبول بركیمسه كمان ایدرم
(فَاَرَادَ اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْاَرْضِ) پس فرعون استدیكه حضرت موسایی وجماعتنی زمین
مصردن ازعاج ایدوب دورقیله (فَاَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا) پس كندویی وبیلسنجه اولانلری
قلزم دریاسنده بوغدق (وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي اِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ) ویعقوب اولادینه
دیدك فرعونك اغراقندنصكره زمین مصرده سكنی ایدك (فَاِذَا جَاءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ) پس
قیامتك وعده سی كلدككدم (جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا) سزی وآنلری قارشمش ولدیغكز حالده كتورورز
(وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ) وقرآن عظیم الشانی طوغریلغه مقارن ایندردك وكندوسی طوغریلغه
مقارن ایندی (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا) دخی سنی كوندرمدك الا مطیعه ثوابله مژده
ویریجی وعاصیه عقابله قورقیدیجی (وَقُرْاٰنًا فَرَقْنَاهُ) وقرآن عظیم الشانی برر مقدار ایندردك
(لِتَقْرَاَهُ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ) تاكه آنی خلق اوزره مهل ایتمش ایكن اوقویه سن زیرا مهل ایله
اوقومق ازبرلمكه قولای فهم ایتمكه معیندر (وَنَزَّلْنَاهُ تَنْزِيلًا) وحوادث حسبیله آنی بربرنجی
ایندرمك ایندردك (قُلْ اٰمِنُوا بِهِ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا) اهل شركه سویله قرآنه ایمان كتورمكیكز
وكتورمكمكز برابردر حق سبحانه وتعالی دیر زیرا ایمانكز اكا كمال آرترمز وعدم ایمانكز اكا نقصان كتورمز (اِنَّ الَّذِينَ
اُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ) تحقیقا كیم قرآنك نزولندن اسبقده دانش ویریلن كسنه لر یعنی كتب
سماویه بی اوقیان ووحیك حقیقتنی ونبوتك علامتنی علماء عاملین عبدالله بن سلام
واصحابی ونجاشی واتباعی كبی كیمسه لر (اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ) یعنی قرآن اوزرلرینه اوقنور (يَخِرُّونَ
لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا) خدانك فرماننی تعظیم ایتمك ایچون چكه لرینه یعنی یوزلری اوزره قاپنورلر
سجده ایتدكلری حالده (وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا) دخی دیرلر پروردكارمز كفارك سوزندن
منزهدر (اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا) تحقیقا كه تكرینك وعده سی البته اولملیدر (وَيَخِرُّونَ
لِلْاَذْقَانِ يَبْكُونَ) وسجودده یوزلری اوزره قاپنورلر اغلدقلری حالده (وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا) وقرآن
عظیم الشانك دكلمه سی كندولره تواضع وتضرع آرتررنته كه علم ویقین كندولره آرترر
روایدركیم یعنی اهل شرك ایشتدیلركه سرور كائنات یا الله یا رحمن دیر سویلدیلر محمد
المصطفى بزی ایكی معبوده عبادت ایتمكدن نهی ایدر وكندوسی خدادن اوزكه برمعبود دخی
ندا ایدیور خدا عز وجل بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ) سویله
ایزد ذوالجلالی لفظ جلاله ایله تسمیه ایدك یا لفظ رحمن ایله كه ایكیسی واجب الوجودك

ذاتی اوزره اطلاقی اولنمسی مستحسندر (أَيًّا مَا تَدْعُوا) بو ایکی اسمك قنقیسیله کندوبی
تسمیه ایدرسڭز کوزلدر (فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ) که کوزل آدلر کندو ذاتنه مخصوصدر
(وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ) و نمازڭك قرائتنی آشکارا قیلمه برحدده دك که مشرکلر آنی ایشیدهلر
زیرا انلرك ایشتمسی سکا استهزا ایتملرینه باعث اولور (وَلَا تُخَافِتْ بِهَا) و آنی خفی ایتمه
برمرتبه یه دك که آرده کی نمازی قیلان مؤمنلر قرائتکی ایشتمیهلر (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا)
وجهر ایله مخافته آراسنده برطریق قصد ایت (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) دخی سویله جمیع
مدح وثنا خدانك ذاتنه مخصوصدر (الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا) شول خدا که اوغول ایدنمدی
(وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ) والوهیتده اکا برا اورتاق اولمدی (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ)
وخوارلق جهتندن اکا بردوست یوقایدیکه آنك سببیله معزز اوله (وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا)
وآنی درست تعظیم ایله و بعضیسی دیدی کبره تکبیرا نك معناسی
الله اکبر سویله مرویدرکیم سرور کائناتك
داب شریفی بوایدیکه بنی عبدالمطلبدن براوغلانك
دیلی آچلدقده بو سورهنك صوڭ آیتنی اکا تعلیم ایدردی

قد تم طبع الجزء الاول ویتلوه
الثانی ان شاء الله
تعالی

الجلد الثامن تفسیر زبدة الآثار

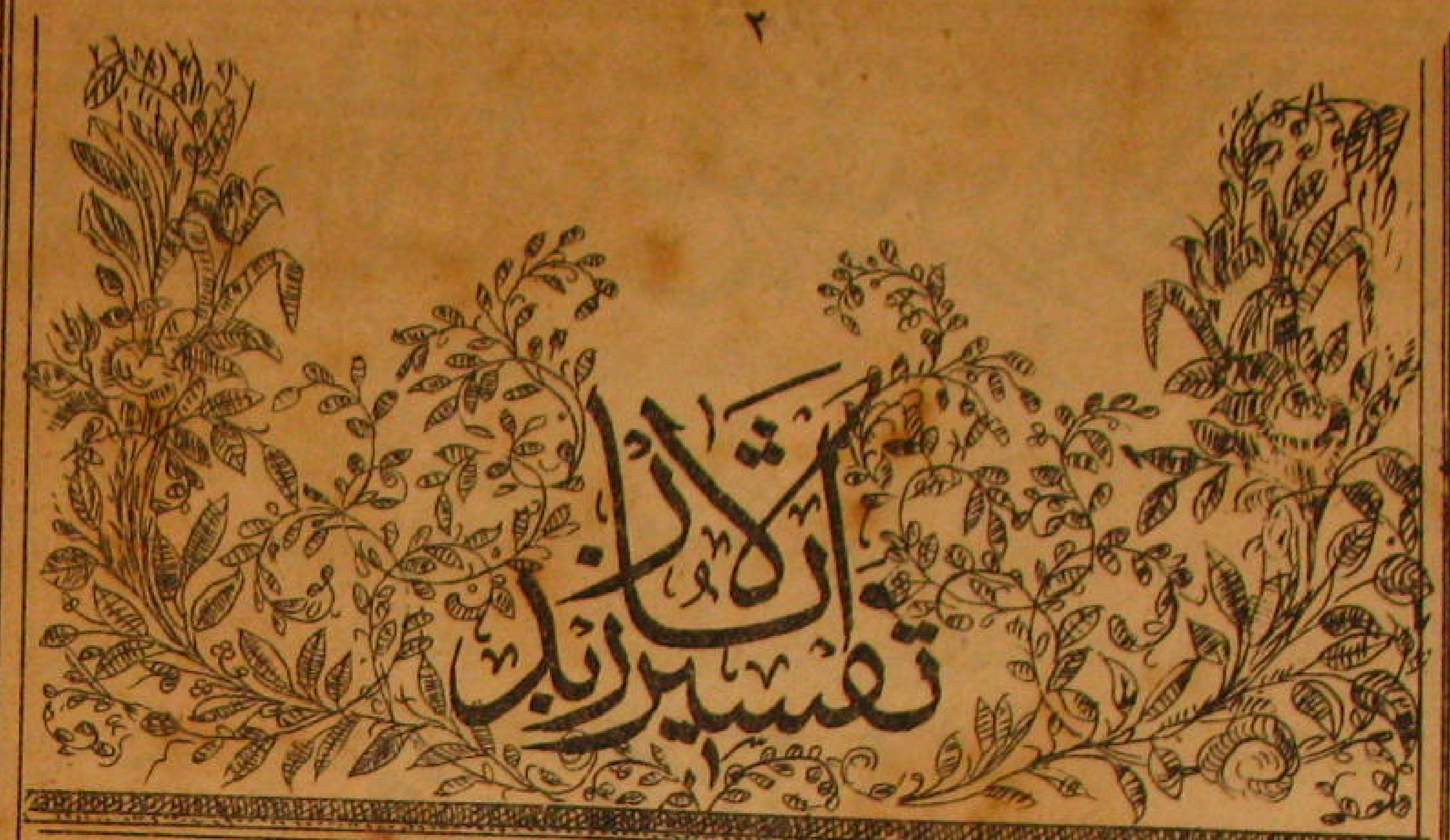
صاحب امتیاز علی وسلیمان افندیلر

برنجی دفعه اوله رق

هر حقی صاحب امتیازه عائد اولدیغی

اشبو ممهور اولمدیغی صورتده
نسخه نظر یله باقیلور

معارف نظارت جلیله سندن اعطا بیوریلان رخصت وامتیاز
اوزرینه بایزیدده کتبخانه تحتنده رضا افندی مطبعه سنده
طبع وتمثیل اولنمشدر

سورة الكهف مكية وهي مائة وعشر آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(الحمد لله) عالمده نه دکلو مدح وثنا وار جمله سی خدانك ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر (الذي انزل على عبده الكتاب) شول خدا که کندو قولی اوزره قرآنی ایندردی (ولم يجعل له عوجا) واکا اکریلکدن برنسنه قیلمدی یعنی انك الفاظنده اختلاف ونه معنالرنده تنافی قیلدی (قيما) دخی آنی مستقیم قیلدی که معنای مطلوبدن اوزکه ایچنده زیاده ونقصان یوقدر (لينذر بأسا شديدا من لدنه) تاکه تکری طرفندن صدور ایتمش برقتی اشکنجه نك وقوعندن کفره مقوله قورقتدره (ويبشر المؤمنين الذين يعملون الصالحات) وکوزل اعمال ایشلیان مؤمنلری مژده لندره کیم (ان لهم اجرا حسنا) على التحقیق کندولره برکوزل مکافات وار واو بهشتدر (ماكثين فيه ابدا) آنك ایچنده همیشه اقامتی تقدیر ایتمشلر (وينذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا) دخی قورقتدر رسول کیمسه لری که دیدیلر حق تعالی وتقدس اوغول ایدندی (ما لهم به من علم) دیدکلری سوزه اصلا کندولره بربیلکی یوقدر (ولا لآبائهم) ونه پدرلرینه (كبرت كلمة) کفرده برسوزدر غایتله بیوك اولدی (تخرج من افواههم) اغزلرندن چیقار لفظ کلمة تمیز اوزره منصوبدر وبو جمله آنك صفتیدر جرأتلرینك استعظامنی افاده ایتمك ایچون ذکر اولندی (ان يقولون الا كذبا) یلاندن اوزکه برنسنه دیمزلر چون حضرت صلى الله عليه وسلم کفارك ایمانه کلمدکلرندن اوتری غمناك اولوردی حق جل وعلا کندویه تسلیه ویروب بیوردی (فلعلك باخع نفسك على آثارهم

ان لم يؤمنوا بهذا الحديث اسفا) پس شاید سن آردلری اوزره شدت حرص وغضبدن کندو نفسکی اولدیریجیسن بو کلامه ایمان کتورمزلرسه (انا جعلنا ما على الارض) تحقیقا کربریوزی اوزره اولان شیئی قیلدق (زينة لها) ایچنده ساکنی ایدنلره بربزك (لنبلوهم) تاکه تجربه ایدنك معامله سن کیدنلوم ایدرز (ايهم احسن عملا) عمل جهتندن قنقیلری یکرکدر یعنی تاکه دنیانك آلایشنه رغبت ایتمیانی نمایان اوله (وانا لجاعلون ما عليها) وبی شبهه بزیریوزی اوزره قیلیجیلرز (صعيدا جرزا) اوتلغی کسلمش بردوزیر یعنی آخر الامر اول زینتی بریله یکسان قیلارز (ام حسبت ان اصحاب الكهف والرقيم) بلکه کمان ایتدکمی کیم مغاره وطاغ ایه لری (كانوا من آياتنا عجبا) دلائل قدرتمزدن برعجب شیء ایدیلر یعنی آنلرك احوالی سائر آیات قدرتمزه نسبت اولنجه چندان عجیب وغریب کلمز بیلمك کرك که اصحاب کهف کیم اولدقلرنده چوق اختلاف اولنمشدر اصح اقوال بوکه دقیانوس نام برپادشاه ستمکار خلقی بت پرستلکه دعوت ایدردی افسوس شهرندن الی اکابر زاده بی دخی کندو آییننه دعوت ایتدی آنلر آنك سوزین رد ایدوب دیدیلر بز کوکلرو یرلك خالقنه عبادت ایدرز ابسندکنه شیء بزدن اصلا صدور ایتمز بعده اوچ کونه دك آنلره مهل ویروب دیدی بوملتدن صکره یا مطلوبمزه عودت ایدرسز یا خود سزی قتل ایدرم آنلر دخی بو مهلی برفرصت بلوب آنك فتنه سندن امین اولمق ایچون هر بری پدرینك مالندن برمقدار شیء آلوب شهرك طشره سنده اولان طاغه توجه ایتدیلر اثناء طریقده برشبان کندولره رفیق اولوب کوپکی دخی کندو ایله اویدی هرچند که آنی منع ایتدیلر دونمدی غایتله الحاح ایتدیکنده حق تعالی آنی لسان فصیح ایله دیل ویردی دیدی بندن خوف چکمك که بن خدانك دوستلرین سورم سز خوابه وارد قده بن سزه پاسبانلق ایدرم صکره طاغه قریب اولدقلرنده شبان دیدی بو طاغده برمغاره بیلورم صا قلنمغه غایتله مناسبدر پس مغاره ده اقامت ایتمك ایچون توجه ایتدیلر ننه که حق جل وعلا اندن خبر ویروب بیوردی (اذ اوى الفتية الى الكهف) یاد ایت اول وقتی که اشراف رومدن اولان یکتلر مغاره یه کیدوب اوتوردیلر (فقالوا ربنا آتنا من لدنك رحمة) پس دیدیلر ای پروردکار دیمز قتندن بزه برمهربانلق ویرکه مغفرتمزه ورزقمزه ودشمندن امین اولدیغمزه باعث اوله (وهيئ لنا من امرنا رشدا) وموباشرت ایتدیکمز ایشدن بزه برایولك وطوغرولق آماده قیل (فضربنا على آذانهم في الكهف) پس قولاقلری اوزره برحجاب اوردق مغاره ده یعنی آنلری اندرپاتیرمق یاتردقکه آنلری چاغرمق قالدرمز (سنين عددا) صایلیه سی بیللری (ثم بعثناهم) صکره آنلری عالم خوابدن عالم بیدارلغه کوندردك (لنعلم) تاکه بیله لم یعنی تاکه ظاهر ومتمیز

اوله (أَيُّ الْحِزْبَيْنِ) سنه لرمده اختلاف ايدن ايكى كروهك قنغيسى (أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا) زمان
اقامتلرى مدتن ضبط ايلدى (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ) بز انلرك خبرلرك اوزديكه طوغريلغله اوقورز (إِنَّهُمْ
فِتْيَةٌ) تحقيقا كه آنلر بر يكيتلردركه (آمَنُوا بِرَبِّهِمْ) پروردكارلرينه ايمان كتورديلر (وَزِدْنَاهُمْ
هُدًى) وآنلره ثبات ويقينله هدايت آرتردق (وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ) ويوركلرى اوزره بغلدق
يعنى يوركلرين بكشدردك كه ترك وطن اوزره صبر ايتديلر وحقى اظهار ايدوب دقيانوسك
سوزين دوندرديلر (إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) قچن دقيانوسك اوكنه
طوروب ديديلر پروردكارمز كوكلرك ويرك ايجاد ايدنخدادر (لَن نَّدْعُوَ مِن دُونِهِ إِلَٰهًا) اندن اوزكه بر معبوده
عبادت ايتمزز واكر اندن اوزكه بر معبوده طپرز (لَّقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا) خدايه قسم اولسونكه
اولوقت حددن طشره سوز سويلمش اولورز (هَٰؤُلَاءِ قَوْمُنَا) بونلركه بزم كروهمزدرلر (اتَّخَذُوا مِن
دُونِهِ آلِهَةً) ايزد ذو الجلالدن غيرى معبودلر ايدنديلر (لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ)
نچون آنلرك عبادتى اوزره بر آشكار دليل كتورمزلر (فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) پس كيمدر
چوق ستملو شول كمسه دنكه تكرى تعالى اوزره يلان بغلدى (وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ)
دخى برى برينه ديديكه چون كروهكزى وتكريدن اوزكه عبادت ايتدكلرى اشيايى ترك ايدوب برطرفده
اولديكز (فَأْوُوا إِلَى الْكَهْفِ) پس مغاره يه كيدوب انده آرام ايدك (يَنشُرْ لَكُمْ رَبُّكُم مِّن رَّحْمَتِهِ)
پروردكاريكز ايكى جهانده فضل وكرمندن سزه رزقى توسعه ايدوب مبسوط قيلار (وَيُهَيِّئْ لَكُم
مِّنْ أَمْرِكُم مِّرْفَقًا) واشكزدن سزه بر منفعت ايده جك نسنه مهيا قيلار (وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَت)
خطابك حضرت محمد المصطفايه در يعنى انلرك مكانى بويله بر يرده دوشمشدركه آنى كورمش اولسيدك
كونشى كورردك چيقديغى محل (تَّزَاوَرُ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ) مغاره لرندن صاغ سمتنه ميل ايدر
(وَإِذَا غَرَبَت) وباتديغى وقتده (تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ) آنلره ايرشميوب مغاره نك صول سمتنه كسلور
چون مغاره نك اغزى بنات نعشك مقابله سنده دوشمش ايكن اطرافنده كونشك لكيفيتله كوزدى
وآنك صاغ وصوليكا توجه ايدن كسنه ايله مشخص اولور (وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِّنْهُ) وآنلر مغاره دن
بر آچق مكانده اولورناكه مغاره نك رخامتى وكونشك حرارتى كندولرين انجتميه (ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ)
بو كونا مغاره يه كيتملرى خدانك دلائل قدرتندندر (مَن يَهْدِ اللَّهُ) هر كيمى خدا عز وجل موفق ايدوب
طوغرى يوله كوسترر (فَهُوَ الْمُهْتَدِ) او در طوغرى يولى بولان (وَمَن يُضْلِلْ) وهر كيمى كمراه ايدر
(فَلَن تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُّرْشِدًا) اكا هركز بر يول كوستريجى بوله مزسن (وَتَحْسَبُهُمْ أَيْقَاظًا) وآنلرى

اويومشلر صانورسن كوزلرى آچق اولديغيچون (وَهُمْ رُقُودٌ) وحالبوكه آنلر اويومشلردر (وَنُقَلِّبُهُمْ
ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ) وانلرى صاغ يانه وصول يانه چويررز تاكه ير كندولرين چورتميه
(وَكَلْبُهُم بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ) وكوپكلرى مغاره نك اوكنده ايكى اللرى دوشمش (لَوِ اطَّلَعْتَ
عَلَيْهِمْ) اكر انلر اوزره اطلاع ايدوب كندولره نظر ايتسيدك (لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا) البته انلردن
يوز چويروب كيدردك قچمش اولديغك حالده (وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا) والبته هيبتلرندن قورقودن
دولمش اولوردك (وَكَذَٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ) ونته كه كندولرى قدرتمزه آيت اولمقلغيچون انلرى
اياردق بنه كمال قدرتمزه دليل اولمقلغيچون عالم خوابدن كندولرين كوندردك (لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ)
تاكه ارالرنده صورشوب بيله لر حق جل وعلا كندولره نه كونا لطف واحسان ايتمشدر (قَالَ
قَائِلٌ مِّنْهُمْ) انلردن بر سويليجى ديدى (كَمْ لَبِثْتُمْ) نه قدر مدت بونده طوردكز (قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا
أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) كمان اوزره بنا ايدوب ديديلر بر كون يا بر كونك مقدارى بونده اقامت ايتدك زيرا
ياتمش اولان كمسه اويقوسنك مقدارين ضبط ايده مز وانكچون على خدايه تفويض ايتديلر
نته كه حق سبحانه وتعالى اندن خبر ويروب بيوردى (قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ) ديديلر پروردكاركز
مدت اقامتكزى سزدن يخشى بيلور (فَابْعَثُوا أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمْ هَٰذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ) پس بريكزى
بو درهمكزله شهر سمتنه يولليوب (فَلْيَنظُرْ أَيُّهَا أَزْكَىٰ طَعَامًا) بقسون اول شهرك اهاليسنك
قنغى كيمسه نك طعامى پاكيزه تردر (فَلْيَأْتِكُم بِرِزْقٍ مِّنْهُ) اندن سزه بر روزى كتورسن (وَلْيَتَلَطَّفْ)
وطعامى المغه كيدن كمسه خريد وفروخت محلنده ملايمت ايتسون (وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا)
وبر ايش ايشلمسونكه شهر خلقندن بر كيمسه يه احوالكزدن خبردار ايتمكه باعث اوله (إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُوا
عَلَيْكُمْ) تحقيقا كه شهر خلقى اوزريكزه اطلاع ايدرلرسه (يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ) طاش
آتمسيله سزى هلاك ايدرلر يا كندو آيينلرينه سزى دوندررلر (وَلَن تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا) واكر آيينلرينه
كيررسز هركز نجات بوله مزسز كتورديلركه چون طعام المسنه كيدن كسنه بازاره كيروب
اولدهمى چيقرديكى بازار خلقى كورديلركه اول درهم اوزره دقيانوسك اسمى يازلمشدركه از
ايتديلركه اول كيمسه بر دفينه بولمش همان كندويى حاكمه كوتورديلر ملك اندن استفسار
ايتدى كندويه كيفيت حاللرين سويلدى ملك ايتديكه پدرلريمزدن ايشتدككه بر قاچ يكيت
دينلرين حفظ ايتمك ايچون دقيانوسدن فرار ايتديلر شايد بونلر اوله لر بعده اعيان دولت
ايله بنوب مغاره يه توجه ايتديلر آنلرله كوروشدكده كندويه دعا ايدوب مكانلرينه

دوندیلر درعقب حق سبحانه وتعالی روحلرین قبض ایتدی پس ملك آنلری آنده دفن ایدوب اوستلرینه برمسجد یاپدی وبو احوالدن حق جل وعلا خبر ایدوب بیوردی (وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ) ونته که آنلری اویقودن قالدردق اوزرلرینه پادشاهی مطلع قیلدق (لِيَعْلَمُوا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) تا که آنلره مطلع اولنلر بیله لرکیم بلاشبهه خدانك وعده سی درستدر یعنی حشر ونشردن تکری تعالی ایتدوکی وعده حقدر (وَاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا) وتا که بیله لرکیم علی التحقیق قیامتك اولمسنده هیچ شبهه یوقدر (اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ) اعثرنا لفظنه متعلقدر یعنی آنلری مطلع قیلدی اولوقتکه امور دینیه یه متعلق اولان ایشلرنده اختلاف ایدرلردیکه کیمسی دیردی روح وجسد بعث اولنور وکیمسی دیردی یالکز روح بعث اولنور کوردیلرکه اول عصرده اولان پادشاه دیانت صاحبی بر پادشاه ایدی ایام دولتنده اولان علما معاد خصوصنده اختلاف ایدیلر بو منوال اوزره که کیمسی دیردی روح یالکز بعث اولنور وکیمسی دیردی روح وبدن پادشاه بو اختلافی کوریجك پلاس کیوب عبادتخانه یه قپانوب ایزد ذو الجلالدن نیاز ایتدیکه بو شبهه یی لطف وکرمیله ازاله ایده حق جل وعلا نیازك قبول ایدوب ارباب کهفك وقعه سن وجوده کتوردی پس اندن استدلال ایتدیلر اوچیوز ییل مقداری دوجی امساك ایدوب چورمکدن حفظ ایدوب صکره روحی بدنه ارسال ایدن پروردکار قادردرکه ارواحی اجسامه اعاده ایده (فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا) بعدکه انلری هیئت مزبوره اوزره کوردیلر بعضیسی دیدیلر مغاره لرینك قپوسی اوزره برقپی یاپك تاکه برکیمسه انلره ایرشمیه (رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْ) پروردکارلری انلرك احوالنه هرکسدن داناتردر (قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلٰى اَمْرِهِمْ) دیدی شول کیمسه لرکه دینی اولان امرلری اوزره غلبه ایتدیلر یعنی اول جماعتکه اجساد وارواحك معادنه ذاهب اولمشلردی وآنلر پادشاه وکندویه تابع اولان جماعتدرلر (لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا) البته اوزرلرینه برعبادتخانه ایدنورز تاکه خلق انده عبادت ایده لر (سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ) بی شبهه نصارادن یعقوبیه طائفه سی دیرلر اصحاب کهف اوچدرلر (رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ) دردنجیلری کوپکلریدر (وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ) دخی نصاری طائفه سندن نسطوریه دیرلر آنلر بشدرلر (سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ) التنجیلری کوپکلریدر (رَجْمًا بِالْغَيْبِ) پوشیده اولان شیئه براتمق آترلر یعنی سوزلری دانشدن پیدا اولمدی کندو نفسلرندن آنی اختراع ایتدیلر (وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ) واهل اسلام پیغمبرك اخباریله دیرلر آنلر یدیلر وسکزنجیلری کوپکلریدر (قُلْ رَبِّي اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ) سویله پروردکارم اصحابلرینك

هرکسدن داناتردر چون اهل اسلام پیغمبرك اخباریله دیدیلر آنلر یدیدرلر وسکزنجیلری کوپکلریدر سوزلری علم خدایه تعقیب اولندی وازبسکه غیرلرك سوزی فاسد ایدی رجما بالغیب ایله ختم اولندی (مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلِيلٌ) آنلری بیلمز الا آز کمسنه وآنلر سرور کائنات واصحابیدرلر حضرت ابن عباس رضی الله عنهمادن منقولدرکه بیوردی انا من ذلك القلیل (فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ اِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا) پس اصحاب کهفك شاننده اهل کتابله مجادله ایتمه الا براشکار مجادله یعنی مباحثه ده انلرله چوق درینه وارمه انجق قرآنده مذکور اولان شیئی آنلره اوقی کندولرین تجهیل ایدوب سوزلرین اوزرلرینه رد ایتمه (وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ اَحَدًا) واهل کتابدن استرشاد طریقیله انلرك شاننده برفرده سؤال ایتمه که سکا ایچا اولنان شیء آنلره سؤال ایتمکدن سنی غنی ایتمشدر (وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ اِنِّي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا) وبرایشی ایشلمسین قصد ایتدیکك سنه ایچون دیمه علی التحقیق بن آنی یارین ایشلیجیم (اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ) مکر خدانك خواهشنه مقارن اولدیغنده که دیه سن آنی ایشلرم انشاء الله بیلمك کرککیم بوکلام خدادن پیغمبرینه تادیب طریقیله بن نضیدر قچن یهود قریشه دیدیلر محمد المصطفادن روح واصحاب الکهف وذو القرنینی صورك درعقب قریش انلری سؤال ایتدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم استثنا ایتمدن بیوردی یارك کلك انلرین شاننی سزه بیان ایده یم پس اون کوندن زیاده وحی اکلنوب کندویه کلمدی اندن غایتله محصول اولدی وکفار قریش طعن ایتمکه یول بولدیلر اندن صکره بوآیت نازل اولدی (وَاذْكُرْ رَبَّكَ اِذَا نَسِيتَ) پروردکارك مشیئتنی خاطریکه کتور قچن آنی اونودرسن (وَقُلْ عَسٰى اَنْ يَهْدِيَنِ رَبِّي) دخی سویله شاید پروردکارم بکا دلالت ایده (لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا رَشَدًا) اهل کهفك خبرندن یقینرك بر طوغرو ایشه (وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِينَ) واهل کهف مغاره لرنده اوچیوز ییل اقامت ایتدیلر (وَازْدَادُوا تِسْعًا) وطقوز ییل دخی اقامتلری انك ایچنده آرتدی لبابده کتوردیکیم اقامتلری سنین شمسیه حسابیله اوچیوز ییل ایدی وقمریه حسابیله اوچیوز طقوز ییل ایدی اخبارده کلمشدرکه بعض نرسالر دیدیلر اوچیوز ییلی بیلورز ولکن طقوزی بیلمزز حق جل وعلا بیوردی (قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا) سویله یا محمد ایزد ذو الجلال مدت اقامتلرینه هرکسدن داناتردر (لَهُ غَيْبُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) کوکلرك ویرك پوشیده اشیاسی علمنه مخصوصدر (اَبْصِرْ بِهِ وَاَسْمِعْ) حق جل وعلا هر موجودی نه کوزلکوردر وهر ایشیدیلان شیئی نه بخشی ایشیدر (مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ) کوکلرو یرلر خلقنه آندن اوزکه اصلا بردوست یوقدرکه امورلرینی اوزره متولی اوله (وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ اَحَدًا) وقضاء وحکومتنده برکیمسه یی اورتاق قیلمز (وَاتْلُ مَا اُوحِيَ اِلَيْكَ

من كتاب ربك) دخی سكا فرشته ایله كوندریلان ربكك كتابنی اوقی (لا مبدل لكلماته) آنك سوزلرین
بركیمسه تغییر ایتمكه قادر دكلدر (ولن تجد من دونه ملتحدا) وآندن اوزكه بر پناه ایدنجك كیمسه بولمزسن
كوردیلركه رؤساء كفره دن بعض كیمسه سرور كائناته كلوب دیدیلر خباب وعمار وبلال پشمینه پوش
كدالری مجلسیكدن دور قیل تاكه سنكله همنشین اوله‌لم حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (واصبر نفسك
مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی) وكند ونفسكی ثابت قیل شول كیمسه لرله كه قوشلق ویاتسو
وقتلرنده پروردكارلرینه پرستش ایدرلر (یریدون وجهه) آنك رضاسن ایسترلر (ولا تعد عیناك عنهم
وایكی كوزك آنلردن اوزاق اولمسون یعنی ایكی كوزكك نكاهی آنلردن كسوب غیر كیمسه یه مصروف قیلمه (ترید
زینة الحیوة الدنیا) اولحالده كه یقین اولان نصاغلغك راستلكن طلب ایدرسن (ولا تطع من اغفلنا
قلبه عن ذكرنا) دخی مطیع ومنقاد اولمه شول كیمسه یه كه كوكلنی بزی یاد ایتمكدن مصروف قیلدق (واتبع هویه
وكند وآرزوسنه اویدی (وكان امره فرطا) وایشی تباه وضایع اولدی (وقل الحق من ربكم) دخی سویله
دوستلك ربكوردن صادر اولان شیدر (فمن شاء فلیؤمن) پس هر كیم ایستر ایمانه كلسون (ومن شاء فلیكفر
وهر كیم ایستر كفری اختیار ایتسون یعنی بن كلان كسنك ایمانیله وكافر اولانك كفریله مقید دكلم اوزریمه لازم
اولان احكامی سزه تبلیغ ایتمكدر وبو امردن مراد تهدید وتهویلدر نه اجازت واباحت (انا اعتدنا للظالمین
نارا) تحقیقا كه بز ستمكار اولانلر ایچون بر آتش آماده قیلدقكه (احاط بهم سرادقها) چادره
مشابه اولان آنك علوی كندولرین قپلدی (وان یستغیثوا) واكر شدت تشنه لكدن فریاد ایدرلر (یغاثوا
بماء كالمهل) ریمش یاقیر كبی صو ایله فریادلرینه ایریشلور (یشوی الوجوه) ایچمك ایچون یقین
قیلندقده یوزلری كباب ایدر (بئس الشراب) غایتله بد ایچله جك نسنه در جهنم صویی (وساءت
مرتفقا) وقتی یرمز ارامكاهدر دوزخ (ان الذین امنوا وعملوا الصالحات) تحقیقا شول
كیمسه لركه ایمانه كلوب كوزل عمللر ایشلدیلر (انا لا نضیع اجر من احسن عملا) بی شبهه كیم بز انلرنی
بخشی ایشلیانلرك اجرینی ایترمزز (اولئك) اول كروهكه اوصاف مزبور ایله موصوفدرلر
(لهم جنات عدن) كندولره اقامت ایچون اولان باغلر (تجری من تحتهم الانهار) انارك سرایلری
التندن ایرمقلر اقر (یحلون فیها من اساور من ذهب) مزبور اولان اعزه اول باغلرده التوندن
اولان بلازكلردن بزنمش قیلنورلر (ویلبسون ثیابا خضرا) وباشل رنكلر كیرلر (من سندس واستبرق
دیبانك نازكندن ومحكم طوقلمشندن (متكئین فیها علی الارائك) بهشت ایچنده تختلر اوزره
یصدنمشلر (نعم الثواب) بهشت بربرنه كوزل مكافاتدر (وحسنت مرتفقا) وایچنده اولان

تختلر غایتله بخشی یصدنجق نسنه در (واضرب لهم مثلا رجلین) دخی اهل ایمانه وكفاره ایكی كشینك حالن
مثال قیل وآنلر بنی اسرائیلدن ایكی برادر ایدیلر بری كافر بری مؤمن ایدی پدرلرندن كندولره سكز بیك
آلتون میراث قالدی كافر اولان قرنداش حصه سیله املاك وعقارات آلدی مؤمن اولان حصه سنی
وجوه خیره صرف قیلدی بعده نتیجه لری نه اولدیغی حق سبحانه وتعالی بیان ایدوب بیورر (جعلنا
لاحدهما جنتین) برلرینه ایكی باغ قیلدق (من اعناب) اوزملردن (وحففناهما بنخل) وانلرك
چوره سن خرما اغاجلریله قبلنمش قیلدق (وجعلنا بینهما زرعا) واول ایكی باغك اورته سنده
اكین قیلدق تاكه هر بر باغ اقوات ومیوه لره جامع اوله (كلتا الجنتین) اول ایكی باغك هر بری
(آتت اكلها) میوه سن ویردی (ولم تظلم منه شیئا) واندن بر نسنه اكسك ایتمدی یعنی سائر باغلر
كبی كه كل ایدیلر كه اغلبده بر ییل میوه تمام ویررلر وبر ییل اكسك (وفجرنا خلالهما نهرا) وانلرك
اورته سنده برابرمق اقتدردق تاكه ایچكلری مستوفی اوله (وكان له ثمر) وایكی باغدن
ماعدا انواع مالی كافرك وار ایدی (فقال لصاحبه) پس دوستنه دیدی یعنی كافر برادر مؤمن
برادرینه دیدی (وهو یحاوره) اولحالده كه كندوسی برادریله سوز ویروب الوردی (انا اكثر منك
مالا واعز نفرا) بنم مالم سنك مالكدن چوقدر وخدم وحشمم سنك خدم وحشمكدن
آرتقدر (ودخل جنته) وكندو باغنه برادریله مفاخره ایتمك ایچون كیردی (وهو ظالم لنفسه
وحالبوكه كفر عجب سببیله كندو نفسنه ستم ایدیجیدر (قال ما اظن ان تبید هذه ابدا
دیدی كمان ایتمم كه بو باغ فانی قبول ایده هركز (وما اظن الساعة قائمة) دخی كمان ایتمم كه قیامت اوله جق
(ولئن رددت الی ربی) واكر پروردكاریمه دونمش قیلنورم نته كه سن كمان ایدرسن (لاجدن خیرا
منها منقلبا) البته اول باغدن یكراك بر دونجك مكان بولورم یعنی بنم استحقاقم بونی اقتضا ایدركه
بهشت جاودان بكا ویریله نته كه شمدی بو باغ بكا ویرلدی (قال له صاحبه وهو یحاوره) مؤمن
اولان برادری كندویه دیدی اولحالده كه كندوسی انكله مجادله ایدیور (اكفرت بالذی خلقك من تراب
كافر اولدكمی یعنی كركمزدیكه كافر اوله سن شول خدایه كه اصل ماده كی طپراقدن یراتدی (ثم من نطفة
صكره سنی بر پاره صودن خلق ایتدی (ثم سویك رجلا) بعده سنی بر كامل كشی قیلدی (لكنا
هو الله ربی) لیكن بن سویلرم شان بوكه تكری تعالی توابدن ونطفه دن بنی ایجاد ایتمشدر
(ولا اشرك بربی احدا) وبن پروردكاریمه بر كیمسه یی اورتاق طوتمم (ولولا اذ دخلت جنتك قلت
دخی نیچون باغكه كیردیكك وقتده دیمدك (ما شاء الله) تكری تعالی ایستدوكی شی اولمیله

لا قوة الا بالله) بركيمسه كوج يوقدر الا خدانك ياردميله (ان ترن انا اقل منك مالا وولدا
اكربني مال واوشاق جهتندن سندن زياده آز كوردسم (فعسى ربي ان يؤتين خيرا من جنتك
شايد پروردكارم دنياده وآخرتده سنك باغندن يكورك بكا برباغ ويره (ويرسل عليها حسبانا
من السماء) وسنك باغك اوزره كوك طرفندن صاعقه لر يوللیه (فتصبح صعيدا زلقا
كه برهموار يرلوب ايچنده ايا قصو بچيه (او يصبح ماؤها غورا) يا صويي يره يوديلمش اوله (فلن
تستطيع له طلبا) كه آني جستجو ايتمكه قدرتك اولميه (واحيط بثمره) وجميع اموالي نابود
قيلندي (فاصبح يقلب كفيه) پس ايكي اليني دوندرر اولدي يعني حسرت واندوه جهتندن اللرين بربرينه
چالوب پشيمانلق اظهار ايدردي (على ما انفق فيها) اشول شيء اوزره كه عمارتنده آني صرف ايتدي
(وهي خاوية على عروشها) وحالبوكه اول باغ يعني آنك اوزملري چارداقلري اوزره دوشمشدي
(ويقول يا ليتني لم اشرك بربي احدا) بوجمله يقلب كفيه جمله سي اوزره معطوفدر يعني اللرين
الت اوست دوندروب ديردي اي كاشكي پروردكاريمه بركيمسه اورتاق قيلمسيدم (ولم تكن له فئة
ينصرونه من دون الله) واكا برجماعت يوق ايديكه تكريدن اوزكه كندويه ياردم ايدهلر باغني
كالاول دوندرلر (وما كان منتصرا) وكندو نفسنه زور ايله ياردم ايديجي دكل ايدي (هنالك
الولاية لله الحق) وللمقامده نصرت ومعونت طوغرولغله متصف اولان تكريدر (هو خير ثوابا
مكافات ايتمك جهتندن كندوسي هركسدن يكركدر (وخير عقبا) ونتيجه جهتندن كندوسي
عاقبتله ايودر يعني كا عبادت ايتمكك نتيجه سي اوزكه لرين عبادتنك نتيجه سندن يكدر (واضرب
لهم مثل الحيوة الدنيا) دخي خلقه يقين اولان صاغلغك صفتني بيان ايت (كماء انزلناه من السماء
اوبر صو كبيدر كه آني كوك سمتندن ايندردك (فاختلط به نبات الارض) پس آنك سببيله زمينك
اوتلغي تازه لنوب بري برينه چاتلدي (فاصبح هشيما تذروه الرياح) صكره قورلمش اولدي بومرتبه دكه
كه آني يللر پراكنده اوجرر (وكان الله على كل شيء مقتدرا) وايزد ذوالجلال هرنسنه اوزره
توانا ايدي (المال والبنون زينة الحيوة الدنيا) مال مقولسي واوغلانلر يقين اولان صاغلغك
آرايشيدركه انسان انلرله مزين اولور (والباقيات الصالحات) وپايدار اولان كوزل ايشلر
خير عند ربك ثوابا) پروردكارك قتنده مكافات جهتندن مال وبنيندن يكركدر (وخير املا
دخي اميد جهتندن آنلردن عاقبتله كوكچكدر برقوله الباقيات الصالحاتدن مراد بش وقت
نمازدر وبرقولده سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر وبعضيسي كا ذاهبا ولديكه

اندن مقصود كوزل سوزدر وجمله اقواله جامع بو قولدركه اندن مراد جمله اعمال خيردر (ويوم نسير
الجبال) ومذكور قيل اول كونيكه طاغلري مكانلرندن قوپروب هواده يوريدرز (وترى الارض
بارزة) وطاغلرك السندن يري چيقمش كورورسن (وحشرناهم) وخلق عرصه محشرده يغدق
(فلم نغادر منهم احدا) پس آنلردن بركيمسه متروك قيلمزز يعني جمله سن يغرز (وعرضوا على ربك صفا)
دخي پروردكارك اوزره عرض اولنديلر دوزلمش اولدقلري حالده تاكه بركيمسه بركيمسه حجاب اولميه
(لقد جئتمونا كما خلقناكم اول مرة) آنلره ديمش ايكن على التحقيق بزه كلديكز نته كه ايلك كرز سزي ايجاد
ايتدك يعني نته كه ابتدا سزي برهنه يغمزده دنيايه چپلاق كلديكز وشمدي دخي اول قلغله بزه كلديكز
(بل زعمتم الن نجعل لكم موعدا) بلكيم كمان ايتديكزكه بز سزه بروقت قيلمايه كه حشر ونشرك وعده سي
تجاوز ايتمز (ووضع الكتاب) وصحائف اعمال اهل محشرك اللرنده قونيلدي (فترى المجرمين مشفقين
مما فيه) پس كنهكارلري كورورسن ايچنده يازلمش اولان كنهلردن قورقمشلر (ويقولون يا ويلتنا
ودير لراي هلاككز حاضر اولكه هلاك بودر (مال هذا الكتاب) بو نامه يه نه اولديكه (لا يغادر صغيرة
ولا كبيرة الا احصيها) نه بر كوچك كناه ونه بر بيوك كناه الا آني صايوب مضبوط قيلدي (ووجدوا ما عملوا
حاضرا) واشلدكلريني نامه لرده يازلمش كوردلر (ولا يظلم ربك احدا) وپروردكارك بركيمسه
ستم ايتمز يعني بنده ايشلمدوكي شيء اوزرينه يازمز (واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) وياده كتور
اول وقتيكه فرشته لره ديدك حضرت آدمه سجده ايدك (فسجدوا الا ابليس) فرماندن صكره
قولري سجده ايتديلر انجق شيطان شقي سجده ايتمدي اول جهتدنكه (كان من الجن) پري مقولهسندن
ايدي (ففسق عن امر ربه) كه پروردكاري فرماندن خروج ايدوب سجودي ترك ايتدي (افتتخذونه
وذريته اولياء من دوني) پس معقول ميكه اول كونا ايش ايدن نصادر اولدقدنصكره بنم ولايتمي
كچوب آني واولادينى امورنكزه متوليلر ايدنورسز (وهم لكم عدو) وحالبوكه آنلر سزه دشمنلردر
(بئس للظالمين بدلا) ستمكارلره اولان بدل غايتله يمان بدلدر يعني ستمكارلر خدا يرينه الدقلري
بدلكه شيطان وذريتيدر غايتله يرامز بدلدر (ما اشهدتهم خلق السموات والارض) ابليس
وذريتلريني كوكلر ويرلر ياراتمسي مجلسنده حاضر قيلمدم (ولا خلق انفسهم) ونه كندوجانلرين ياراديغم
وقتده كندولرين حاضر قيلدم (وما كنت متخذ المضلين عضدا) و
خلقي كمراه ايدنلري اعوان وانصار ايديجي دكلدم (ويوم يقول) دخي مذكور قيل اول كونيكه
ايزد ذوالجلال سويلر (نادوا شركائي) بنم اورتاقلريمي چاغرك (الذين زعمتم) اشول كيمسه لركه

کمان ایتدیکوکیم انلرینم اوردنا قلرمدد (فَدَعَوْهُمْ) پس انلری مدد ایچون چاغردیلر (فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ) صکره
معبودلری انلره مدد ایتمدیلر (وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا) وکفار ایله معبودلری آراسنده بر هلاك یری قیلدقکه
ایچنده مشترك اولورلر واوجهنمدر (وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ) واهل شرك آتشی کوردیلر (فَظَنُّوا أَنَّهُمْ
مُوَاقِعُوهَا) پس بیلدیلرکه کندولر انکله الودا اولوب ایچنده دوشجیلردر (وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا)
وآنلره احاطه ایتدیکه اندن برصرف ایده جك بر بولمدیلر (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) دخی
قسم اولسونکه بو قرآنده خلق ایچون هرمحتاج اولدقلری نوعدن بیان ایتدك (وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ
شَيْءٍ جَدَلًا) وادم اوغلی باطل ایله خصومت ایتمك جهتندن چوق خصومتلو ایدی (وَمَا مَنَعَ النَّاسَ
أَنْ يُؤْمِنُوا) وخلقی ایمان کتورمکدن برشی منع ایتمدی (إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى) هدایت یعنی محمد المصطفی
وقرآن عظیم الشان کندولره کلدکده (وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ) دخی پروردکارلرندن مغفرت طلب
ایتمکدن کندولرین برشی الیقومدی (إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ) الا طلب ایتمکلریکه کچمشلرك
طریقی کندولره کله (أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا) یا آخرت اشکنجه سی کندولره آشکارا کله یعنی کذشته
اولان کروهلرین دأبی بو ایدیکه پیغمبرلرینه تکذیب ایلدکلری باشلرینه عقوبتلر کلوردی بونلر دخی پیغمبرلرین تصدیق
ایتمامکدن مرادلری بوکه آنلرکبی دنیاده باشلرینه برعقوبت کله یا آخرت عذابن عیانا کوره لر (وَمَا
نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ) وبز پیغمبرلری خلقه کوندرمزالا مؤمنلره مژده ویریجیلر
وکفاره قورقو ویریجیلر (وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ) وکفر ایدنلر اصلی ولمیان سوزله خصومت
ایدرلر (لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ) تاکه اول خصومتله طوغرو ولغی یرندن قالدره لر (وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنْذِرُوا
هُزُوًا) وکتابمزك آیاتنی وکندولرین تخویف ایدن سوزی استهزا ایدندیلر (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ)
دخی کیمدر زیاده ستمکر شول کیمسه دنکه آیات قرآنیه ایله پند ویرلدی (فَأَعْرَضَ عَنْهَا) دیعقب الله دن
یوز چویروب پندالمدی (وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ) دخی کفر ومعصیتدن الری ایلرو کوندردوکی نسنه
اونتدی (إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً) علی التحقیق بز آنلرك کوکللری اوزره اورتوکلر قیلدق
أَنْ يَفْقَهُوهُ) تاکه آنی بیلمیه لر (وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا) وقولاقلرنده صاغرلق قیلدق تاکه آنی کما هو
حقه ایشتمیه لر (وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى) واکر طریق حقه آنلری چاغررسن (فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا)
آنلر طریق حقی بولمغه هرکز قادر اولمازلر (وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ) دخی کناهلری غایتله پوشیده
قیلوب رحمت ایه سی اولان پروردکارك (لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا) کفاری مؤاخذه ایتسیدی قزاندقلری
شی سببیله (لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ) البته آنلره اشکنجه یی تیز کتوردی (بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ) بلکه آنلره برمعین وقت

وار واو قیامت کونیدر یا بدر وقعه سی (لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا) انك عذابندن اوزکه بر ملجا
اولنه جق یر بولمازلر (وَتِلْكَ الْقُرَى) واول کویلرکه احوالکرینی سکا نقل ایتدك (أَهْلَكْنَاهُمْ
لَمَّا ظَلَمُوا) کندولرین نابود قیلدق قچن ستم ایتدیلر (وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا) وآنلرك هلاکیچون برمعین
مدت قیلدقکه اول مدت حلول ایدیجك اوزرلرینه عذاب مستولی اولورکتوردیلرکه فرعون واتباعی هلاك
اولدقلرندنصکره حضرت موسی علیه السلام برکون بر بلیغ خطبه اوقیوب بنی اسرائل اندن خیلی خوش
حال اولدیلر بریلری قالقوب ایتدی کلیم الله زمینده سندن اعلم بر کیمسه واری حضرت موسی
جواب ویردیکه روی زمینده بر کیمسه بندن اعلم اولدیغن بیلمم حق جل وعلا اکا وحی ایلدیکه
مجمع البحرین نام مکانده خضر نام بر قولمز واردر اول سندن اعلمدر اکر انکله ملاقات ایتمك ایسترسن
بر زنبیل ایچنده بر بشمش بالق آل یوله طوت کیت قنقی مکانده کیم اول بالغی بولمزسن اول عزیز الوجودی
انده بولورسن بعده حضرت موسی آلات سفرین تهیئه ایدوب شاکردی حضرت یوشع بیله الوب متوجه اولدی
نته کیم حق سبحانه وتعالی اول احوالی نقل ایدوب بیوردی (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ) دخی مذکور قیل
اول وقتیکه حضرت موسی شاکردینه ایتدی (لَا أَبْرَحُ) بو سفرده طورمیوب کیدرم (حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ)
ایکی دریانك راسن جمع ایدن یعنی خضر علیه السلام اولدیغی مکانه ایرشنجیه دك (أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا) یا بر
اوزن مدت سفر ایدوب کیدرم یعنی هیچ بر وجهله بو سفری ترك ایتمم مقصدك تحصیل ایتمنجه
منقولدرکیم اول وقتکه ایکی دریانك راسن جمع ایدن مکانه واصل اولدیلر بر چاکارنده
اوتوردیلر حضرت موسی بر طاش اوزره یاتوب حضرت یوشع ابدست المغه شروع ایلدی بکاردیبور
عین الحیات اولمغله یوشعك ابدستی صویندن بالغه بر قچ قطره دکوب زنده اولوب دریایه
متوجه اولدی حضرت یوشع بو حالی مشاهده ایتدکده کندوبی بر حیرت الدی حضرت موسی ویقودن
قالقوب حضرت یوشعله بالغك احوالنی تفقد ایتمدن یولی طوتوب کتدی نته که حق سبحانه وتعالی
اکا اشارت ایدوب بیوردی (فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا) پس اول وقتکه ایکی دریانك راسن جمع ایدن مکانه
ایرشدیلر (نَسِيَا حُوتَهُمَا) حضرت موسی اونتدیکه حضرت یوشعدن بالغی سؤال ایده
ویوشع اونتدیکه اکا بالغك کیفیت احوالنی سویلیه (فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا) پس بالق
کندو یولنی دریاده بر مسلوك اوله جق مکان ایتدی (فَلَمَّا جَاوَزَا) صکره که مکان مزبوردن
کچدکلرنده (قَالَ لِفَتَاهُ) حضرت موسی شاکردینه دیدیکه (آتِنَا غَدَاءَنَا) قوشلق یمکمزی
کتور (لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا) تحقیقا که بز بو سفرمزدن بر یورغونلق بولدق پس حضرت

یوشع طعامی كتورمك ایستدیكنده بالغك احوالی خاطره كلوردی (قال ارایت اذ اوینا الی الصخرة
حضرت موسیٰ دیدی خبرك واری چشمه كنارنده اولان طاشه كلوب انده آرام ایتدك (فانی
نسیت الحوت) كیم علی التحقیق بن بالغك احوالنی سكا سویلمكه اونتدم (وما انسانیه الا الشیطان
وبركیمسه بكا آنی اونتدرمدی الا ابلیس شقی (ان اذكره) ضمیردن بدلدر یعنی ابلیس آنك اكسوی بكا
اونتدردی (واتخذ سبیله فی البحر عجبا) دخی بالق كندو یولنی دریاده برغریب ایدنش ایدندی
(قال ذلك ما كنا نبغ) حضرت موسی دیدی بزم ایستدیكمز بوایش ایدی زیرا مطلوبك علامتی اوكات
اولمشیدی (فارتدا علی آثارهما) پس كلدكلری یولده ایزلری اوزره دوندیلر (قصصا) كندو
ایزلرینه متبع اولدقلری حالده تا كه اول طاشه كلدیلر (فوجدا عبدا من عبادنا) پس خضر
قولمزدن برقول كوردیلر واو حضرت خضر علیه السلام ایدی (آتیناه رحمة من عندنا) اكا
كندو قتمزدن بربخشش ویردك او وحی ونبوتدر (وعلمناه من لدنا علما) دخی بزه مخصوص اولان
دانشدن اكا بر دانش اوكرتدك كه بركیمسه اكا مطلع اولماز مكر بزم توفیقمزله (قال له موسی هل
اتبعك علی ان تعلمن مما علمت) حضرت موسی اكا دیدی سكا پیرولك ایدهیمی بوشرط اوزره كه
اوكرتمش قیلندیغك رشددن بكا اوكرتده سن (رشدا) بربیلكی كه اصابت خیر اوزره مبتنی اوله
(قال انك لن تستطیع معی صبرا) حضرت خضر دیدی بی شبهه سن بنمله تاب كتورمكه قدرتك
یوقدر حضرت موسی دیدیكه نیچون سنكله صبر كتوره مم حضرت خضر دیدی اولسبیدن كه سن برمرسل
پیغمبرسن وسنك حكمك ظاهر اوستنه در شاید بندن برفعل صادر اوله كه صورتا او برمنكر
ونامعقول ایسه در پس اكا صبر كتوره مزسن (وكیف تصبر علی ما لم تحط به خبرا) ونیجه صبر ایده
بیلورسن شول شی اوزره كه دانش جهتندن سن آنی قبلامشسن (قال ستجدنی ان شاء الله
صابرا) حضرت موسی دیدی تكری تعالی ایسترسه بی شبهه سن بنی تاب كتوریجی بولورسن (ولا اعصی
لك امرا) وسكا برفرمانده مخالفت ایتمم (قال فان اتبعتنی فلا تسئلنی عن شیء) حضرت خضر علیه السلام
حضرت موسی علیه السلامه دیدی اكر بكا پیرولك ایدرسن برنسنه دن بكا صورمه یعنی بندن
برایش صدور ایدیجك وسن آنك حقیقتندن خبردار دكلسن ایسه آنی بكا صورمه (حتی احدث
لك منه ذكرا) بن سكا اندن بربیان ایتمینجه حضرت موسی قبول ایتدی (فانطلقا) حضرت
خضرله بركمی یه بنمك ایچون دریا كنارنده یوردیلر تا كه بركمی یه ایرشدیلر مرویدركه آنك ایرلرندن
اكا بنمك اجازتنی ایستدیلر ملاحلر قبول ایتمدیلر بعده حضرت خضری بیلوب كندولرین تعظیم

تا ایله كمی یه آلدیلر (حتی اذا ركبا فی السفینة) ولوقته دكه كمی یه بندیلر (خرقها) حضرت خضر
اول كمینك اهالیسی شاغل ایكن بر ایكی تخته قوپروب آنی دلدی (قال اخرقتها لتغرق اهلها) حضرت موسی
دیدی یا سن بو كمی یی دلدك تا كه آیه‌لرینی صوده بوغه‌سن (لقد جئت شیئا امرا) خدایه قسم كه
بربیوك ایش مباشرت ایتدك (قال الم اقل انك لن تستطیع معی صبرا) حضرت خضر دیدی سكا
دیمدمیكه بی شبهه سن بنمله تاب كتورمكه طاقتك یوقدر (قال لا تؤاخذنی بما نسیت) حضرت
موسی دیدی اونتدیغم شیئله بنی مؤاخذه ایتمه (ولا ترهقنی من امری عسرا) وایشمدن بكا بر دشوارلق
قیلمه یعنی بكا پك تشدید ایتمه وبو دكلو شیئله بكا مضایقه ایتمه كه بوسكا متابعتمه مشقت
ویرر (فانطلقا) پس عذرینی قبول ایدوب كیدنجیقوب كتدیلر (حتی اذا لقیا غلاما فقتله
بومحله دك كه ایكیلری براوغلانه ملاقی اولوب حضرت خضر آنی اولدردیجك (قال اقتلت نفسا
زكیة بغیر نفس) حضرت موسی حضرت خضره سویلدی نیچون كناهدن پاك اولمش برجانی اولدردك
برنفس محرمه یی اولدرمش ایكن (لقد جئت شیئا نكرا) خدایه قسم كه برنامعقول ایش مباشرت
ایتدك (قال الم اقل لك انك لن تستطیع معی صبرا) حضرت خضر علیه السلام دیدی سكا دیمدمیكه
علی التحقیق سن بنمله صبر ایتمكه قدرتك یوقدر (قال ان سألتك عن شیء بعدها) حضرت
موسی دیدی بو وقعه دن صكره برشیدن اوتری سكا صورر ایسم (فلا تصاحبنی) بنمله مصاحبت
ایتمه واكر بن سنك صحبتكه طالب اولورسم (قد بلغت من لدنی عذرا) تحقیقا كه سن بنم
قتمدن برعذره ایرشدك یعنی سكا اوچكره مخالفت ایتمك جهتندن سن بنم طرفمدن براولو عذر
بولمش اولدك حدیث شریفده وارد اولمشدركه حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیكه خدا عز وجل
برادرم حضرت موسی یه رحمت ایتسون حیا ایدوب بوسوزی سویلدی بولداشیله صبر ایتسیدی البته
اعجب عجائبی كوروردی (فانطلقا حتی اذا اتیا اهل قریة) بوكفتكو آرالرنده واقع اولدقدن صكره
كتدیلر والحاله دك كه بر كوی خلقنه كلوب (استطعما اهلها) اول كوی خلقندن یمك ایستدیلر
(فابوا ان یضیفوهما) پس اولنلر اول ایكی عزیز الوجودی مهمانلق ایتمكدن ممتنع اولدیلر (فوجدا
فیها جدارا یرید ان ینقض) درعقب ایچنده بردیوار كوردیلر كه دوشمك ایستر (فاقامه
پس حضرت خضر اول دیواری برادیله دوزتدی (قال لو شئت لاتخذت علیه اجرا
حضرت موسی دیدی ایستسیدك بوایش اوزره اجرت الوردك (قال هذا فراق بینی وبینك
حضرت خضر سویلدی بو وقت آرامده وارا كلده آیرلق وقتیدر (سانبئك بتأویل ما لم تستطع

عَلَيْهِ صَبْرًا) بی شبهه سنی خبردار ایدرم اول شیئك نتیجه سندنكه سن آنك مشاهده سی
اوزره تاب كتوره مدك (اَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ) اما كمینك خبری بودركه
اوبر بوقسللرك ملكی ایدیكی آنلر دریاده ایشلرلر (فَاَرَدْتُ اَنْ اَعِيبَهَا) پس آنی عیبلو قیلمق
ایستدم (وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ) وایلرولرنده بر پادشاه وار ایدیكه (يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا)
هر صاغ كمی‌یی اربابندن ناحق یره چكوب الوردی پس آنی عیبلو ایتدم تاكه اللرندن چكوب
المیه (وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ) واما اوغلانك خبری بودركه آنك آتاسی وآناسی
اهل ایمان ایدیلر (فَخَشِينَا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا) پس قورقدقكه حددن تجاوز ایتمكله
طغیان وكفرله قبلیه یعنی آنی اویله مایتدك تاكه آنك علتی انلره سرایت ایدوب مرتد اولمیه‌لر
فَاَرَدْنَا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا) پس ایستدككه پروردكارلری انلره برینه ویره (خَيْرًا مِنْهُ
اندن یكرك بر اوغول (زَكَوةً) پاكلك جهتندن (وَاَقْرَبَ رُحْمًا) واندن یقینراك مهربانلق
جهتندن (وَاَمَّا الْجِدَارُ) واما دیوارك شانی بودركه (فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ)
شهرده ایكی اوكسز اوغلانلرك ملكی ایدی (وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا) وآنك آلتنده آنلر ایچون
قویلمش آلتون وكوشدن بر كنج وار ایدی واكر بو دیواری دورتدرمسیدك البته دیوار دوشوب
كنج ظاهر اولوب خلق انی یغما ایدرلردی (وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا) وپدرلری بر كوزل عملو كمسه ایدی
فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا) پس پروردكاری ایستدیكه آنلر بلوغه وكمال رشده ایرشه‌لر
وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا) ودیوارك آلتندن كنجلرین چیقرتدره‌لر (رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ) سنك پرورده
ایدندن مرحوم اولدقلری حالده (وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي) وبو كوردیكك ایشلری بن كندو رایمدن
ایشلمدم بلكه حق جل وعلانك فرمانیله انلری ایشلدم (ذَلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا)
بو كلامی سكا ایراد ایتدم مشاهده سی اوزره تاب كتوره مدیكك شیلرك بیان ونتیجه سیدر
وبو حكایه نك فوائدندن مراد انسان كركدر علمنه مغرور اولمیه وهر كوروب بیلمدیكی شیئی
تقبیح ایتمیه كه شاید آنده بر سر اوله كیم كندوسی آكا مطلع دكلدر ومعلمنه تواضع ایلیه همیشه
تعلم ایلیه (وَيَسْاَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ) دخی یهود طائفه سی امتحان یوزندن مشرق
ومغرب پادشاهی اولان اسكندرك احوالنی سندن سورارلر واشهر اقوال اوزره اسكندر
رومیدر وبعض كمسنه یونانی اولدیغنی ترجیح ایتدی (قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا) سویله
بی شبهه كه آنك احوالندن اوزریكزه بیان وخبر اوقورم (اِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْاَرْضِ) تحقیقا كه

بز آكا بریوزنده ایستدیكی قوت وتصرف ویردك (وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا) وهر نسنه‌دن
آكا بر وسیله ویردك قلعه فتحنده پادشاهلره لازم اولان اشیانی كندویه مهیا قیلدق (
فَاَتْبَعَ سَبَبًا) پس مغرب سمتنه ایرشمك ایستدیكنده آكا ایصال ایدن وسیله یه پیرولك ایتدی
حَتَّى اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ) والحاصل دككه كونشك باته جق مكانه ایرشدیكنده (وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ
حَمِئَةٍ) آنی بر چامورلی كوزده غروب ایدر كوردی (وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا) وآنك یاننده بر كروه بولدی بعض
روایتده ثابت اولمشدركه اول كروهك لباسی یابانی حیوانلرك دریلریدی ویدیكلری دریانك آتدیغی
اشیادن ایدی بعده حق سبحانه وتعالی كندوبی مخیر ایتدیكه كفرلری سببیله انلری معذب ایلیه یاخود
كندولرین ایمانه دعوت ایلیه نته كیم بیوردی (قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ اِمَّا اَنْ تُعَذِّبَ) دیدك یا ذا القرنین
یا بونلری كفرلری اوزره قتل ایله تعذیب ایدرسن (وَاِمَّا اَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا) یاخود تعلیم شرایع
وارشاد ایله انلرك شانلرنده بر ایولك ایدرسن (قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ) اسكندر
ایمانه دعوت ایتملرین اختیار ایدوب دیدی اما اول كمسنه كه ایمانه دعوت ایدوب كفر اوزره اصرار ایتمكله
كندو نفسنه ستم ایتمش اوله بی شبهه بز آنی معذب قیلارز (ثُمَّ يُرَدُّ اِلَى رَبِّهِ) صكره پروردكارنه
دونمش قیلنور (فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا) پس آنی بر قتی اشكنجه ایله معذب ایلدكه آنك كبی كورلمامشدر
وَاَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) واما شول كمسنه كه ایمانه كلوب كوزل عمل ایشلدی (فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَى)
ایكی جهانده مكافات جهتندن آكا بر كوزل مكافات اولور (وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ اَمْرِنَا يُسْرًا) دخی
علی التحقیق فرمانمزدن آكا بر قولای ایش سویلرز یعنی آكا ایتدیكمز فرمانی بر مشقتلو فرمان قیلمزز
ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا) صكره مشرق سمتنه ایصال ایدن بر وسیله یه تابع اولدی (حَتَّى اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ
الشَّمْسِ) اول مكانه دككه آفتابك طلوع ایده جك یرینه ایرشدیكنده (وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَى قَوْمٍ)
آنی بولدی بر كروه اوزره چیقاركه (لَمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا) كونشك بروسندن
انلره لباس وبنا مقوله سندن بر پرده قیلمدق (كَذَلِكَ) نته كه مغرب خلقیله ایتدی بونلرله
دخی اویله ایتدی (وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا) وحال بوكه علی التحقیق آنك قتنده اشیانی كه ملك
جهتندن قیلدق یعنی حصیری قبول ایتمیان لشكر وآلات واسبابنه علممز احاطه ایتمشدی (ثُمَّ
اَتْبَعَ سَبَبًا) صكره مغربله مشرق آراسنده جنوبدن شماله توجه ایتمش بر یوله سلوك ایتدی
حَتَّى اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ) بر حده دككه آذربیجان اقلیمنده دوشن ایكی طاغك آراسنه ایرشجه
وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا) اول ایكی طاغك بروسنده بر كروه بولدیكه (لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا)

یقلشمزلرکه برسوز کلیه لر (قالوا یا ذا القرنین) ترجمانلری لسانلرندن دیدیلر ای حکمی مغرب
ومشرقه ایریشن پادشاه (ان یأجوج ومأجوج مفسدون فی الارض) تحقیقا که یافث بن
نوحک نسلندن اولان ایکی قبیله بریمزده بدلکله سعی ایدرلرکه بزی قنده بولسه‌لر اولدررلر
واکینلریمزی تلف ایدرلر (فهل نجعل لک خرجا) پس کندو اموالمزدن سکا برمقدار شیء معین
قیلیه‌لم می (علی ان تجعل بیننا وبینهم سدا) آنک اوزره که آرامزده وارالرنده بربند ایده‌سن
تاکه انلری بزم سمتمزه چیقمقدن منع ایده (قال ما مکنی فیه ربی خیر) اسکندر دیدی پروردکارم
مال وملکدن بکا ایچنده تصرف ویردیکی نسنه ویردیککز نسنه‌دن یکرکدر و بنم اکا حاجتم
یوقدر (فاعینونی بقوة) پس بکا توانا لکله یعنی آلاتدن بکا قوت اوله‌جق شیئله یاردم ایدک
(اجعل بینکم وبینهم ردما) آرا کزده وارالرنده بر محکم سد قیلایم (آتونی زبر الحدید) تیمورلر
پاره‌لرین بکا کتورک انلر دخی فرمانه امتثال ایدوب کتوروب ایکی طاغک آراسنده دوزدیلر (حتی اذا ساوی
بین الصدفین) اول وقته دک که ایکی طاغک آراسن تیمور پاره‌لریله برابر قیلیجق (قال انفخوا) فعله‌یه
دیدیکه مهیا اولنان اودونلره کورکلرله اوفورک (حتی اذا جعله نارا) بر مرحله دک که چون آنی آتش پاره
کبی قیلدی (قال آتونی افرغ علیه قطرا) دیدی بکا باقر کتورک اول ارمش تیمور اوزره آنی دوکه‌یم (فما
اسطاعوا ان یظهروه) پس یأجوج ومأجوج سدک ارتفاعندن و پیشا قلغندن قادر اولمدیلر اکا
چیقه‌لر (وما استطاعوا له نقبا) دخی آنی دلمکه قادر اولمدیلر برکلکندن (قال هذا رحمة من ربی)
اسکندر دیدی بو سد پروردکارمدن بر مهربانلقدر (فاذا جاء وعد ربی) پس اول وقتکه ربمک
وعده‌سی کلور یعنی یأجوج ومأجوجک چیقمسنه اولان خدانک وعده‌سی حلول ایدیجک (جعله دکاء)
آنی یرله یکسان قیلار (وکان وعد ربی حقا) و ربمک وعده‌سی درست ایدی البته واقع اولور بو کلام
اسکندرک احوالنه متعلق اولان کلامک آخریدر (وترکنا بعضهم یومئذ یموج فی بعض) و
اولکونکه یأجوج ومأجوج سددن چیقالر خلقی بری برلرینه قاریشدور قیلدق سدده ازدحامدن
(ونفخ فی الصور) وقیامتک قالقمسیچون صورده اوفوردلدی (فجمعناهم جمعا) پس خلقی برابر یغوق
یغدق (وعرضنا جهنم یومئذ للکافرین عرضا) دخی اول کونده دوزخی کفار ایچون بر خوش اظهار
ایدوب نمایان ایتدک (الذین کانت اعینهم فی غطاء عن ذکری) شول کفارکه توحید وتمجیده
مؤدی اولان آیاتک کورمسندن کوزلری پرده‌ده ایدی (وکانوا لا یستطیعون سمعا) وسوزی
ایشتمکه قدرتلری یوق ایدی (افحسب الذین کفروا ان یتخذوا عبادی من دونی اولیاء) پس کفر

ایدنلر کمان ایتدیلرمیکه مسیح و فرشته کبی اولان قوللریمی بندن اوزکه معبودلر ایدینه‌لر و بن
کندولرین معذب ایتم (انا اعتدنا جهنم للکافرین) بلا شبهه بز کفار ایچون دوزخی آماده قیلدق
(نزلا) مهمان ایچون آماده اولنان نسنه کبی بر شیء بو سوز کفاره تهکم ایتمکدر و آنک اوزره
دخی تنبیه ایدرکه برطائفه‌یه ابتدا آماده اولنان شیء دوزخ اوله البته آندن صکره انلره
اولنان عذاب بر عظیم عذابدر (قل هل ننبئکم بالاخسرین اعمالا) سویله سزی آکاه ایتمیمی
شول کیمسه‌لرین احوالندنکه اعمال جهتندن غایتله اوتوزنلردر (الذین ضل سعیهم
فی الحیوة الدنیا) انلر شول کیمسه‌لردرکه یقین اولان صاغلقده چالشمقلری باطل ومحو اولدی
(وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا) حالبوکه آنلر مغرورلکلرندن کمان ایدرلرکه کندولر
کوزل ایش ایشلیورلر (اولئک الذین کفروا بآیات ربهم) بومذکور اولانلر شول کیمسه‌لردرکه
پروردکارلرینک وحدانیتنه دلالت ایدن علاماته تصدیق کتورمدیلر (ولقائه) و بولشمسنه
دخی یعنی حشر ونشرک اولمسین اینانمدیلر (فحبطت اعمالهم) پس کفرلری سببیله اعماللری
باطل اولدی (فلا نقیم لهم یوم القیمة وزنا) پس روز قیامتده انلره بر ترازو قالدرمزکه اعماللری
ایچنده وزن اوله یا معنی بو اوله که قیامتده آنلره بر اعتبار و قدر قیلمزز (ذلک) ایش ویلجه‌در
(جزاؤهم جهنم) انلرک سزاسی دوزخدر (بما کفروا) ایمان کلمدکلری سببیله (واتخذوا آیاتی
ورسلی هزوا) وکتابمک آیاتنی و پیغمبرلریمی سخریت ایدنملریله (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات)
تحقیقا شول کیمسه‌لرکه ایمان کتوروب کوزل اعمال ایشلدیلر (کانت لهم جنات الفردوس نزلا)
بهشتلرک یوکسک پایه‌لری آنلره پیشکش اولدی (خالدین فیها) انلرده اقامتی علی الدوام تحمین
ایتمشلر (لا یبغون عنها حولا) اول بهشتلردن بر اوزکه مکانه انتقال ایتمکی ایستمزلر
(قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی) سویله اکر دریا پروردکارمک سوزلری یازلمسیچون مرکب
اولسیدی (لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی) البته دریانک صوبی دوکنوردی پروردکارمک
سوزی دوکنمزدن اول (ولو جئنا بمثله مددا) واکر آنک کبی بر دریا دخی کتوررسیدک کتوردیلرکه
جندب بن زهیر سرور کائناته دیدی یا رسول الله بن برایش خدایه تقرب ایتمک ایچون ایشلرم بعده
آنک اوزره برکیمسه مطلع اولیجق محفوظ اولورم حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه حق جل
وعلا قبول ایتمز او عملیکه ایچنده کندویه اورتاق قیلنه درعقب سرور کائناتک تصدیقنه
بو آیتک نحو نازل اولدی (قل انما انا بشر مثلکم) سویله بوندن اوزکه بر نسنه یوقدرکه بن

سزك كبي بر انسانم (يُوحىٰ إِلَيَّ) خدادن بكا فرشته ايله خبر كلور (أَنَّمَا إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) معبودكز بالكز بر معبوددر (فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ) پس بركمسه كه پروردكارينك لقاسنه اميد طوتر (فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا) بر كوزل ايش ايشلسون (وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا) وكندوبي پرورده ايدننك پرستشنه بركمسه‌يي اورتاق قيلمسون مرويدركيم سرور كائنات بيوردي اتقوا الشرك كوچله شركدن دجوابلرنده بيوردبكيم ريادر

سورة مريم مكية وهي ثمان وتسعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(كهيعص) تفسيرنده چوق اختلاف واقع اولمشدر بعضيسي كا ذاهب اولديكه بوسوره‌نك اسميدر پس تقدير كلام بويله اولوركه بو سوره (ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا) پروردكارنك قولي زكريايه ايتدوكي رحمتك اكسيدر (إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا) اوچن خداوندك بر آهسته چغرمق چغردي (قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي) ديدي اي پروردكارم على التحقيق بن بدنمدن كوك زبون اولدي (وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا) واتشك شعله‌سي كبي ولان باشمك آغ توبي آتشك اودنده يالملشي كبي باشمده يايلدي (وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا) وسكا دعا ايتمكله اي بنم پروردكارم بي بهره دكل ايدم بلكه هركاه كه سكا دعا ايله توجه ايتدم بني خائب دوندرمدك وبونك اوزره معتاد اولمشم (وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي) وبي شبهه كيم بن مومندن صكره عمزاده لرمدن قورقارمكه خلافتمده تقصير ايده‌لر امور دينيه‌ده تهاون ايده‌لر (وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا) وحالبوكه عورتم بر قصر عورت ايدي اولاد كتورمز (فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا) پس بكا كندوكرمندن امور دينيه‌يه متولي بر اوغول باغشله كه (يَرِثُنِي) بنم علم وحكمتمه وارث اوله (وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ) دخي حضرت يعقوبك نسلندن علم وحكمته وارث اوله (وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا) وآني اي خداوندم برشايسته پسنديده كسنه قيلكه قول وفعلي پسنديده ايتمش اوله سن وبو دعادن صكره باشن سجده‌يه قويوب تضرع ونياز ايتمكه باشلدي منادي كرم دعاسي مستجاب اولديغنه وعده ايتدي نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردي (يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ) اي زكريا على التحقيق نرسني مژده لرز بر اوغلانله كه آدي يحيادر (لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا) بوندن اقدم آكا برهنام ايجاد ايتمدك (قَالَ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ) حضرت زكريا ديدي اي بنم پروردكارم نيجه بكا اوغول اولور (وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا) وعورتم بر طوغرمز عورت ايدي (وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا)

دخي بلا شبهه بيوكلكدن ضعف وسن سستلكنه يتشمشم يعني وجودم غايتله نحيف اولوب قورومشدر حضرت زكريا بو كلامي استعلام ايچون ديدي بو معنا ايله كه سن بني كنج ايدوب بو اسيمي اجرا ايده‌جكسن ياخود بو حالتمده قدرتكي اظهار ايتمليسن آنك وقوعني استبعاد ايلدي (قَالَ كَذَٰلِكَ) مژده ويرن ملك حضرت زكريايه ديدي ايش ديديككبيدركه پيرلك وضعف وزربكه مستولي اولمشدر لكن (قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ) پروردكارك ديدي ايكي پيردن اوشاق پيدا ايتمك اوزريمه آساندر (وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا) وحالبوكه بوندن اول بن سني براتدم وسن برامر معدوم ايدك (قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً) حضرت زكريا ديدي اي پروردكارم بكا بر علامت قيلكه آنكله موعود اولديغم شيئي بيله‌يم (قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ) حق جل وعلا ديدي سنك علامتك بوكه خلق ايله اوچ كيجه واوچ كون سويلشمكه قدرتك اولميه باوجود آكا تسبيح ايتمكه قدرتك اوله (سَوِيًّا) اولحالده‌كه خلقتك درستدر سنده نه ديلسزلك ونه صاغرلق وار (فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ) پس حضرت زكريا جماعتي اوزره مصلاسندن چيقوب (فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ) انلره اشارت ايتديكه (أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا) صباح واخشام خدايي تنزيه ايدك پس مدت حمل اتمام اولنجق حضرت يحيى وجوده كلوب عالم طفلوتنده احبارله عبادته مشغول اولدي اوچن كندويه وحي كلدي ايزد ذو الجلال لدن كندويه خطاب كلديكه (يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ) اي يحيى توراتي جد وجهد ايله ال (وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا) دخي حضرت يحيايه حكم توراتك فهمي اوشاغ ايكن ويردك (وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا) وفضل وكرممزدن صدقه ايتمش بو مهربانلق آكا ويردك (وَزَكَاةً) وكناهلردن پاكلك (وَكَانَ تَقِيًّا) دخي معاصيدن پرهيزكار (وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ) دخي اتاسنه واناسنه كوزل احسان صاحبي ايدي (وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا) دخي بر سركش معصيتلو دكل ايدي (وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ) دخي شيطان شقينك شرندن اوزرينه خدادن صدور ايتمش بر سلامت اولسون اول كونكه طوغدي (وَيَوْمَ يَمُوتُ) واول كونكه روحي قبض اولنور (وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا) واول كونكه قبردن زنده اولوب مبعوث اولور (وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ) دخي قرآنده مريم خاتونك احوالني ياد ايت (إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا) اول وقت كندو اهلندن ايراق اولدي (مَكَانًا شَرْقِيًّا) بيت المقدسك جانب شرقيسنده بر يرده يا خاله‌سي اوينده چون حضرت مريم بيت المقدسك ايچنده اولوردي هركاهكه كندويه حيض كلوردي خاله‌سي حضرت زكريانك خاتوني اوينده مدت حيضي كچيردي بعده اغتسال ايلدي

بيت المقدسه دونردی برکون معتادی اوزره حیضدن اغتسال ایتمکی قصد ایتدی (فَاتَّخَذَتْ مِنْ
دُونِهِمْ حِجَابًا) پس اهلنه یقین یردن بر پرده ایدندی تا که کندویه کورنمکدن مانع اوله (فَأَرْسَلْنَا
إِلَيْهَا رُوحَنَا) در عقب حضرت جبریلی کندویه کوندردك (فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا) پس حضرت جبریل
برتام الخلقه کنج انسان صورتیله اکا کوروندی (قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَٰنِ مِنْكَ) حضرت مریم جبریله
دیدی کبن چوق مرحمتلو خدایه سندن صیغنورم (إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا) کر پرهیزکار کشی ایدك (قَالَ إِنَّمَا أَنَا
رَسُولُ رَبِّكِ) جبریل دیدی بوندن اوزکه بر نسنه یوقدر که بن خداوندیکك کوندرلمشیم (لِأَهَبَ لَكِ
غُلَامًا زَكِيًّا) تا که سکا کناهدن پاك اولمش بر اوغلان بغشلمسنه سبب اوله یم (قَالَتْ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي
غُلَامٌ) مریم خاتون دیدی نیجه بکا اوغول اولور (وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ) وحالبو که بنی حلال ایله بر کشی دکمدی
وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا) و زنا ایدیجی دکل ایدم (قَالَ كَذَٰلِكِ) حضرت جبریل دیدی ایش دیدیکك کبیدر (قَالَ رَبُّكِ
هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ) پروردکارك دیدی ار کیسز اوشاق پیدا ایتمك اوزریمه غایتله آساندر تا که آنك
سببیله قدرت کامله مزی بیان ایدرز (وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ) وتا که خلق ایچون آنی بر اولو علامت
قیلارز (وَرَحْمَةً مِنَّا) و کرمزدن صدور ایتمش قوللریمز اوزره آنی بر رحمت قیلارز (وَكَانَ أَمْرًا
مَقْضِيًّا) و آنك اولمسی حکم اولنمش بر ایش ایدی (فَحَمَلَتْهُ) پس انکله حضرت مریم کبه اولدیکه
حضرت جبریل یکنه اوفوروب اوفورمسی قارننه کیروب حامله اولدی (فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا
قَصِيًّا) در عقب حضرت عیسی قارننده ایکن بر اوزاق یره کندو اهلندن معتزل اولدی (فَأَجَاءَهَا
الْمَخَاضُ) پس طوغرمق کندوی مضطر قیلدی (إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ) خرما آغجنه تا که انکله مستتر
اولوب اکا استناد ایلیه (قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا) خلقدن اوتندیغی جلدن دیدی ای کاشکی
بن بوندن اسبق روحم قبض اولنسیدی (وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا) دخی خاطره کلمیان اونودلمش نسنه اولسیدم
فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا) پس حضرت عیسی آلتندن چاغردیکه (أَلَّا تَحْزَنِي) غمکین اولمه (قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ
تَحْتَكِ سَرِيًّا) که بی شبهه پروردکارك آلتنده بر ایرمق قیلدی تا که انکله طهارت ایده سن (وَهُزِّي
إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ) دخی خرما اغاجنی چالقوب طرفکه میل ایتدر (تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا
تر و تازه بر خرما اوزریکه دوشور (فَكُلِي) پس اول خرمادن تناول ایت (وَاشْرَبِي) و اول صودن
ایچ (وَقَرِّي عَيْنًا) و اوغلك دیداری مشاهده سیله کوزیکی روشن قیل (فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا
پس اکر انسان مقوله سندن بر کمسه کورر سن (فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَٰنِ صَوْمًا) سویله علی التحقیق بن ایزد ذو الجلاله
اوروج نذر ایتدم و انلر اوروجی طعام و کلامك ترك اولنمسیدی (فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا) پس بو کون انسی

مقوله سیله سویلشمم (فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا) در عقب اوغلیله کندو جماعتنه کلدی (تَحْمِلُهُ
آنی قالدرمش ایکن (قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا) جماعتی کندویه دیدیلر ای مریم بلا شبهه
سن بر امر غریب کتوردك (يَا أُخْتَ هَارُونَ) ای حضرت هرونك باجیسی چونکه اول زمانده هرون
نام بر مرد صالح وار ایدی حضرت مریم عبادتده اکا مشابه اولدیغیچون دیدیلر ای حضرت هرونك
همشیره سی (مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ) پدرك بر یمان کشی دکل ایدی (وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا) و آنانك
زناکار و فاجره خاتون دکل ایدی (فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ) پس حضرت مریم حضرت عیسی یه اشارت ایلدیکه
انکله سویلشك سزه جواب ویرر (قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا) دیدیلر نیجه بشکده
اولان اوشاغله سویلشورز حضرت عیسی چون بو کلاملری ایشتدی قدرت الهیه ایله نطقه کلوب
قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ) دیدی بلا شك بن خدانك قولیم (آتَانِيَ الْكِتَابَ) انجیلی بکا ویردی یعنی روز ازلده
تقدیر ایتدیکه انجیلی بکا ویره (وَجَعَلَنِي نَبِيًّا) دخی بنی پیغمبر قیلدی (وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا) دخی
بنی چوق نفعلو قیلدی (أَيْنَ مَا كُنْتُ) قنده مکان دوتسم (وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ)
و نمازك قیلمسیله و زکوتك ویرمسیله بکا امر ایلدی (مَا دُمْتُ حَيًّا) مادامکه بن صاغم
وَبَرًّا بِوَالِدَتِي) دخی بنی انامه مهربانلق ایدیجی قیلدی (وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا) دخی بنی بر سرکش
بد فعل قیلمدی (وَالسَّلَامُ عَلَيَّ) و سلامت اوزریمه در بن انا شیادن (يَوْمَ وُلِدْتُ) اولکونکه
والده مك قارنندن وضع اولندم (وَيَوْمَ أَمُوتُ) و اولکونکه دنیای فانیه دن انتقال ایدرم
وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا) و اولکونکه قبردن زنده اولوب کوندرلمش اولورم (ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ
بو اوصاف بوریله موصوف اولان وجود شریف مریم اوغلی عیسادر (قَوْلَ الْحَقِّ) درست سوز دیدیکی
الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ) شول درست سوز که ایچنده یهود ونصاری شك ایدر (مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ
مِنْ وَلَدٍ) قادر مختاره هیچ لایق و صحیح دکلدر که اوغول ایدینه یعنی اوغول ایدینمکدن منزه و مقدسدر زیرا اوغول
ایدینمك احتیاج ونقصه مؤدیدر (سُبْحَانَهُ) نقصه موجب اولان اشیادن ذات پاکی
منزهدر (إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا) قچن بر شیئك اولمسنه حکم ایلر (فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) بوندن
غیری بر شیء یوقدر که اکا در اول در عقب اول شیء وجوده کلور (وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ) دخی
حضرت عیسی دیدی علی التحقیق خدای عز وجل بنم ربم و سزك ربکزدر (فَاعْبُدُوهُ) پس اکا پرستش
ایدك (هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) بو دیدوکم سوز بر طوغرو یولدر که انسانی جنته ایصال ایدر
فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ) پس یهود ونصاری آراسنده فرقه‌لر حضرت عیسانك شاننده

خلاف ایتدیلرکه یهود آنك حقنده تفریط ایدوب حاشا ساحرلکه کندوینه نسبت ایتدیلر و نصارا
آنك حقنده افراط ایدوب تعالی الله تکریلغه آنی منسوب قیلدیلر (فَوَیْلٌ لِلَّذِینَ كَفَرُوا) پس عذابلك
اسدیکی کفر ایدنلرهدر اولسنون (مِنْ مَشْهَدِ یَوْمٍ عَظِیمٍ) بر اولو کونك مشاهده سندن و اول قیامت
کونیدر (أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ) کفره مقوله سی باوجودکه حقی نه کوردلر و نه ایشیدیلر نه عجب ایشیدیلر
و نه غریب کوردیلر (یَوْمَ یَأْتُونَنَا) اولکونکه جزا مزه کلورلر (لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْیَوْمَ فِی ضَلَالٍ مُبِینٍ)
لیکن ستم ایدنلر بوکون براشکارا آزغونلقده درلر (وَأَنْذِرْهُمْ یَوْمَ الْحَسْرَةِ) دخی کفاره قورقو
ویرالکوندنکه بدلك ایدن ایتدیکی بدلکاوزره پشیمان اولوروا بولك یدذ ایولکی آز ایتدیکنه
نلمسجکو (إِذْ قُضِیَ الْأَمْرُ) اولوقتکه حسنا دوکوب هرکس کندویه معین و لازم مکانه کیدر (وَهُمْ
فِی غَفْلَةٍ) دخی آنلره بر قورقو ویراو حالده که کندولر بر غفلته دوشمشلردر (وَهُمْ لَا یُؤْمِنُونَ)
وانلر ایمانه کلمزلر (إِنَّا نَحْنُ) تحقیقا که بز کندومز (نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَیْهَا) یره وانك اوزره
اولان مخلوقاته وارث اولورز یعنی زمینی واوزرنده اولان اشیایی افنا ایدوب بز باقی قالورز
(وَإِلَیْنَا یُرْجَعُونَ) وفانی اولدقلرندنصکره جزا ایچون طرفمزه ارجاع اولنورلر (وَاذْكُرْ فِی الْكِتَابِ
إِبْرَاهِیمَ) دخی قرآنده حضرت ابراهیمك احوالنی یاد ایت (إِنَّهُ كَانَ صِدِّیقًا نَبِیًّا) تحقیقا که اول عزیز
الوجود طوغرو سوزلو پیغمبر ایدی (إِذْ قَالَ لِأَبِیهِ) نه وقت پدری آزره دیدیکه (یَا أَبَتِ) ای بنم پدرم (لِمَ تَعْبُدُ
مَا لَا یَسْمَعُ وَلَا یُبْصِرُ) نیچون عبادت ایدرسن شول نسنه یه که نه دعاکی ایشیدر ونه خشوع و تواضعکی
کورر (وَلَا یُغْنِی عَنْكَ شَیْئًا) وسندن برادنی شیء دفع ایتمکه قادر دکلدر (یَا أَبَتِ إِنِّی قَدْ جَاءَنِی
مِنَ الْعِلْمِ) ای بنم پدرم بلاشبهه که بن کلدی بکا دانشدن (مَا لَمْ یَأْتِكَ) شول شیکه سکا
کلمدی (فَاتَّبِعْنِی) پس بکا اوی (أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِیًّا) که سکا بر معتدل یول کوسترهیم (یَا أَبَتِ
لَا تَعْبُدِ الشَّیْطَانَ) ای بنم پدرم ابلیسه قوللق ایتمه (إِنَّ الشَّیْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِیًّا)
بی شك کیم شیطان ایزد ذوالجلاله چوق عصیان ایلیجیدر (یَا أَبَتِ إِنِّی أَخَافُ أَنْ یَمَسَّكَ عَذَابٌ
مِنَ الرَّحْمَنِ) ای بنم پدرم علی التحقیق بن قورقرمکه تکری تعالی طرفندن سکا بر اشکنجه دکه
(فَتَكُونَ لِلشَّیْطَانِ وَلِیًّا) پس عذابده ابلیسه قرین اولورسن (قَالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِی یَا إِبْرَاهِیمُ) آزر دیدی
ای ابراهیم ایاسن بنم معبودلرمدن یوز چویریجیسن (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ) اکر بو سوزدن واز کچمزسن
(لَأَرْجُمَنَّكَ) البته طاشله سنی اورورم (وَاهْجُرْنِی مَلِیًّا) وکندوکی بندن صاقنوب بر اوزون
مدت اوزاق اول (قَالَ سَلَامٌ عَلَیْكَ) حضرت ابراهیم دیدی اوزریکه سلام اولسون یعنی کیدوب

سکا وداع ایدرم وطبیعتلری بو سوزله رنجیده قیلمم (سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّی) یقینده پروردکارمدن
سکا مغفرت طلب ایدرم (إِنَّهُ كَانَ بِی حَفِیًّا) بی شبهه کیم ربم بکا چوق لطف واحسان ایدیجیدر
(وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) دخی سزی و تکریدن اوزکه عبادت ایتدیککز اشیایی
هجر ایدوب بر طرفده اولورم (وَأَدْعُو رَبِّی) وخدا وندیمه بالکز عبادت ایدرم (عَسَى أَلَّا أَكُونَ
بِدُعَاءِ رَبِّی شَقِیًّا) شاید کیم پروردکارمك عبادتی سببیله نا امید و بی بهره اولمیه یم بیلمك
کرککیم بو کلام آنك اوزره دلالت ایدرکه مخاطب ولانلرك عملی ضایع و باطلدر دخی ایچنده
تنبیه وارکه عبادتك قبول ومکافاتی خدانك محض کرمندندر نه وجوب طریقیله در (فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ
وَمَا یَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) پس اول وقتکه حضرت ابراهیم انلردن دور اولوب شام زمیننده
سکنی ایتدی (وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَیَعْقُوبَ) اسحق نام بر اوغول وآنك اوغلی یعقوبی آکا بغشلدق
(وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِیًّا) وهر برینی پیغمبر قیلدق (وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا) وکندو رحمتمزدن
انلره باغشلدق بو مقامده رحمتدن مراد اموال واولاد و نبوتدر (وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ
عَلِیًّا) وانلره بر بلند ذکر جمیل قیلدق که جمله خلق انلرله افتخار ایدوب ایولکلرك سویلرلر
(وَاذْكُرْ فِی الْكِتَابِ مُوسَى) دخی قرآنده حضرت موسانك اخبارینی ذکر ایت (إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا)
تحقیقا که اودنس ونقصدن پاك قیلنمش بر وجود شریف ایدی (وَكَانَ رَسُولًا نَبِیًّا) وحقدن
کوندرلمش اندن خبر ویریجیدر (وَنَادَیْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَیْمَنِ) دخی حضرت موسایی
طور طاغنك صاغ طرفندن چغردق (وَقَرَّبْنَاهُ) دخی درکاه قربه آنی یقلشدردق (نَجِیًّا) بزمله
رازسویلشدیکی حالده (وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِیًّا) ومهربانلغمزك اقتضاسندن
آکا برادری هارونی پیغمبر اولدیغی حالده بغشلدق تاکه امور دینیه ده کندویه اعانت ایده (وَاذْكُرْ
فِی الْكِتَابِ إِسْمَاعِیلَ) دخی قرآن عظیم الشانده حضرت اسمعیلك احوالنی مذکور قیل (إِنَّهُ كَانَ
صَادِقَ الْوَعْدِ) تحقیقا که اول خوش ذات بر درست وعده لو ایدیکه بر کیمسه یه بر وعده ویردی
آنی انده بر ییل مقداری انتظار ایتدی (وَكَانَ رَسُولًا نَبِیًّا) دخی بزدم تعالدن خلقه کوندرلمش
انلره اندن خبر ویریجی (وَكَانَ یَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ) دخی کندویه مخصوص اولان
جماعته نماز قیلمسیله و زکوة ویرمسیله فرمان ایدردی (وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِیًّا) دخی پروردکار
قتنده پسندیده اولمش بر مرد ایدی (وَاذْكُرْ فِی الْكِتَابِ إِدْرِیسَ) دخی قرآنده حضرت ادریسك
اوصافنی ذکر ایت (إِنَّهُ كَانَ صِدِّیقًا نَبِیًّا) تحقیقا که او جلیل القدر غایتله راستکو خلق

ارشاد ایدیجیدی (وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا) واني بر يوجه يره قالدردق وا وشرف نبوت ويا بهشت
جاودان یادر دیجی کوکدر (اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) اولکروهکه بو سوره ده مذکور
اولدیلر شول کیمسه لردرکه ایزد ذو الجلال اوزرلرینه نعم دینیه ودنیویه ایله انعام ایتدی
(مِنَ النَّبِيِّينَ) موصوله بیاندر یعنی خدانك نعمتنه مظهر اولنلر انبیا مقوله سیدرلر
(مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ) جار ومجروردن بدلدر یعنی اول پیغمبرلر حضرت آدمك نسلندندرلر (وَمِمَّنْ
حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ) وحضرت نوحله کیده قالدردیغمز کسنه لرك نسللرندن وآنلر حضرت ادریسدن
ماعدادرلر (وَمِنْ ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْرَآئِيلَ) وحضرت خلیل الهك وحضرت یعقوبك اولادندن
(وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا) دخی طوغرو یول کوستروب نبوت وکرامتله برکزیده قیلدیغمز کسنه لردن
(اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا) پس مزبورلر اوزره ایزدك آیاتی اوقنور سجده ایدوب
اغلشلر ایکن یوزلری اوزره دوشرلر (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ) پس آنلردن صکره بربد نسل اوشاقلر
پیدا اولدیکه (اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ) نمازی ترك ایتدیلر (وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ) وانواع معاصیدن
نفسلرینك آرزولرینه پیرو لك ایتدیلر (فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا) بلاشبهه کیم بر عظیم بدلك بولورلر
(اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) مکر آنلردن شول کیمسه که کفردن توبه ایدوب ایمان کتوردی وکوزل عمل
ایتدی (فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) پس اولکروهکه ایمان وعمل صالح ایله منعوت اولدیلر
بهشته داخل اولورلر (وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا) دخی اعماللرینك مکافاتندن برازنسنه اکسك قلنمازلر
مع الزیاده مکند ولره ایصال ولنور (جَنَّاتِ عَدْنٍ) سبقت ایدن لفظ جنتدن بدل بعضدر یعنی
بهشت مقوله سندن اقامت ایچون تعیین اولنان بهشتلره کیررلر (الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ)
شول باغلرکه ایزد ذو الجلال قوللرینه وعده ایتدی اندن غائب اولدقلری حالده (اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَاْتِيًّا)
بی شبهه کیم شانی بودرکه خدانك وعده سی کلمیدر یعنی موعود اولان بهشت جاودان ظهوره کلوب
مؤمن البته اکا کیره جکدر (لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا) بهشتیلر بهشتده اصلا بیهوده سوز ایشتمزلر
(اِلَّا سَلَامًا) لیکن بر سوز ایشیدرلرکه عیب ونقصدن مبرادر (وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا)
وانلره آنك ایچنده روزیلری مقرردر صباح واخشام یعنی نته کیم دنیاده ارباب نعمتك صباح واخشام
ییجکلری معیندر ارباب بهشتك دخی روزیلری تعیین ایلرینه کلور (تِلْكَ الْجَنَّةُ) اول مذکور
اولان بهشت (الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا) شول نسنه درکه قوللریمزدن تقوی
صاحبی اولانکسنه یه آنی میراث قیلارز کوردیلرکیم ایچن سرورکاشاندن اصحاب کهفك

یوذو القرنینك وروحك احواللرین یهود سؤال ایدوب حضرت استثنا ایتمدن بیوردیکه یارین کلك
سزه جواب ویره یم بعده اون بشکون یا یکرمی کون حضرت جبریل کلمدی وکلمدیکندن اوتری اهل
شرك دیدیلر محمدك معبودی کندوبی ترك ایتدی اندن صکره کلدکده حضرت صلی الله علیه وسلم
اکا دیدی قنی کیم کلدك بن سکا منتظر ایدم حضرت جبریل بو مضمون اوزره جواب ایتدی نته که حق
سبحانه وتعالی بیوردی (وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ) وبز آنا قانا اینمز الا پروردکارکك فرمانیله
(لَهُ مَا بَيْنَ اَيْدِينَا) کندو یه درالکریمزده اولان امورك تصرفی (وَمَا خَلْفَنَا) واکسه مزده قلان
اشیانك تصرفی (وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ) وایکیسنك اراسنده اولان احوالك تصرفی یعنی کلجکده وکچمشده
وحالا اولان احواللر قدرتی التنده دربز اصلا بر شیده تصرف بوقدر (وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا)
وخدا وندك سنی اونودوب ترك ایدیجی دکلدی پس حکمتی وحیك تأخیرینی اقتضا ایلدی نه انکه کفره
کمان ایتدوکی شی اوله (رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) اودرکوکلرك وبرك وارالرنده اولان
اشیانك پروردکاری (فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ) پس اکا عبادت ایدوب عبادتیچون صبر
ایت یعنی هرکاه که بیلدك سنی اونتمز کرکدرکه سن عبادتك اوزره ثابت اولوب وحیك کلمسندن
اوتری سینك طار اولمیه (هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا) هیچ اکا همنام برکیمسه بیلورمیسن یعنی الله
لفظیله هیچ برشیء تسمیه اولنمامشدر زیرا اهل کفر اکرچه پتلرینه اله دقودیلر ولکن
لفظ جلاله ایله هرکز بریکو صنمی تسمیه ایتمدی (وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ) وآدم اوغلی دیر (ءَاِذَا مَا مِتُّ
لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا) ایا بن اولدوکم محل البته زنده اولدیغمده چیقمش قیلنورمیم یعنی ابی بن خلف
منافق بوکلامی دیدی زیرا اولنجی دین بر قاچ چوریمش کوك النه الوب انلری ریزه قیلوب علی
طریق الاستبعاد دیدی محمد کمان ایدرکه بز بعد الموت مبعوث اولورز (اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا
خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ) ایا آدم اوغلی بوکونا سوز سویلیوب فکر ایتمزمیکه بلاشبهه بز کندوبی
بوندن اسبق ایجاد ایتدك (وَلَمْ يَكُ شَيْئًا) وکندوسی بر نسنه دکل ایدی (فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ
وَالشَّيَاطِينَ) پروردکارکه قسم که قیامت کوننده انلری بولرله بیغرز (ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ
حَوْلَ جَهَنَّمَ) صکره البته دوزخ چوره سنده انلری احضار ایدرز (جِثِيًّا) حسابك قورقوسندن
دیزلری اوزره کلمش اولدقلری حالده (ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ) صکره هرکروهدن البته چیقاررز
جهنمه صالورز (اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا) هرکیمکه ایزد ذو الجلال اوزره زیاده سرکشلك
ایتدی (ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا) اندن صکره بز داناترز شول کیمسه لره که کندولر

دوزخه یاقمسنه زیاده مستحقدرلر (وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا) یوسنردن ای آدم اوغللری برشخص یوقدر
الاکه جهنمه یتشمیه اوزرینه کچمیه درلر انجق اهل ایمان اوزرینه کچدکلری دم سونمش اولور (كَانَ عَلٰى رَبِّكَ
حَتْمًا مَقْضِيًّا) هرکسک جهنمه ورود ایتمسی پروردکارک اوزره قطع حکم اولنمش بر ایش ایدی یعنی
حق سبحانه وتعالینک وعده سی اقتضاسیله بو حکم هرکز تخلف قبول ایتمز (ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا)
صکره کفر ومعصیتدن پرهیزکار اولنلری اندن قورتوررز (وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا) وکفر
ومعصیتله جانلرینه ستم ایدنلری ایچنده دیزلری اوزره اوتورمش براقورز (وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ
اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ) واولوقتکه اوزرلرینه آیاتمز اوقنور معنالری روشن اولدیغی حالده (قَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا) کفر ایدنلر اهل ایمانه دیرلر (اَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا) ایکی کروهک
یعنی کافر ومؤمن کروهنک قنغیسی منزل جهتندن یکرکدر (وَاَحْسَنُ نَدِيًّا) دخی قنغیلری مجلس
جهتندن غایتله کوزلدر حاصل کلام بوکه کفاره هرکاه که بر معجزه دلیل کلور اکا معارضه
ایتمکدن عجزلری اولمغله منزل ومجلسلرینه افتخار ایتمکه باشلرلر پس حق جل وعلا ایتدکلری
افتخاری تهدید ایله رد ایدوب بیوردی (وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ) دخی بونلردن اسبق
نیجه اهل زمانه نابود قیلدق (هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِئْيًا) کانلر سر وسامان وکوزل هیئت
جهتندن بونلردن غایتله کوزلدرلر (قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ) سویله هرکیمکه آزغونلقده
ایسه (فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا) حق سبحانه وتعالی اکا بر اوزاتمق اوزاتسون یعنی اکا چوق مهلت
ویروب نعمتی چاندرسون تا که بو (حَتّٰى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ) اولوقته دکه موعود اولدقلری شنه
مشاهده ایدرلر (اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ) مایوعدون لفظندن بدل تفصیلدر یعنی
موعود اولندقلری شنه یا اهل اسلام اوزرلرینه غلبه ایدوب قتل واسیر له کندولرین
معذب قیلادرلر یا روز جزاده کندولره دکن عقاب ورسوالکدر (فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا
وَاَضْعَفُ جُنْدًا) پس علی التحقیق بیلجکدرلر شول کیمسنه که کندوسی منزل جهتندن بدتردر
وتوابع ولواحق جهتندن زبونترکدر (وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى) وایزد ذوالجلاله
مهتدی اولنلره هدایت آرتر (وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا) وفائده سی
باقی قالان کوزل ثواب جهتندن پروردکارک قتنده یکدرلر ودونمک جهتندن یکدرلر اول
نعمتلردنکه دنیاده کفار انلرله بهره یاب اولدیلر کوردیلرکه حضرت خبابک بر مقدار بورجی
وار ایدی وائل اوغلی عاص یاننده اندن حقنی ایستیمک اکا جواب ایتدیکه سن محمده کفر

ایتمینجه بن سکا حقکی ویرمم خباب ایتدیکه بن نه صاغلغمده ونه مومکده ونه مبعوث اولدیغمده اکا کفر ایتمم اول خبیث
ایتدیکه پس مبعوث اولدیغک محل بکا کل بورجکی انده ویرم زیرا اولوقت بنم مالم واولادم چوقدر بعده حق جل
وعلا بو آیتی آنک حقنده منزل ایدوب بیوردی (اَفَرَاَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِاٰيَاتِنَا) پس کوردکمی شول کیمسنه‌یی که آیاتمزه کفر
ایتدی (وَقَالَ لَاُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا) ودیدی البته مال واوغول ویریلورم (اَطَّلَعَ الْغَيْبَ)
ایا پوشیده اولان شیئه مطلع اولدیمی (اَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا) یاخود کندویه مال
واولاد ویریلمسنه تکری قتنده بر پیمان الدیمی (كَلَّا) دیدوکی کبی دکلدر (سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ) بلاشبهه
دیدوکی سوزی یازارز یعنی کندویه ظاهر اوله جقدرکه دیدوکی کلامی بز ایشتمشوز (وَنَمُدُّ لَهُ
مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا) واکا اشکنجه دن بر عظیم اوزاتمق اوزادورز (وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ) وبز اکا
وارث اولورز شول شیئه که سویلردی یعنی دیدوکی مال واوغول قبضه تصرفمزه قالور (وَيَاْتِينَا
فَرْدًا) وروز جزاده بزه یالکز کلور (وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً) دخی کفار قسمی ایزد ذوالجلال
عبادتندن تجاوز ایدوب معبودلر ایدندیلر (لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا) تا که کندولره سبب عزت اوله لر
یعنی تکری قتنده کندولره شفاعت ایدوب اول سببله ارباب عزت اوله لر (كَلَّا) کمان ایتدکلری
کبی دکلدر (سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ) بلاشبهه معبودلر ایدندکلری اشیانک عبادتندن انکار
ایدجکدرلر (وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا) واوزرلرینه سبب خوارلق اولورلر (اَلَمْ تَرَ اَنَّا اَرْسَلْنَا
الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ) بیلمزمیسن کیم علی التحقیق بز دیولری کفار اوزره مسلط قیلدق
(تَؤُزُّهُمْ اَزًّا) کندولرین بربرک دپرتمک دپردوب معاصی اوزره حمل ایدرلر (فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ) پس
اوزرلرینه تیزلمه (اِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا) بوندن غیری برشئ یوقدرکیم مدت آجاللرین انلره
بر صایمق صایارز یعنی انلره قالمامش الا برقاج معلوم کون وبرقاج صایلمش دم پس هلاکلرینه چوقلق
عجله ایتمه (يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ اِلَى الرَّحْمٰنِ) مذکور قیل اول کونیکه شرکدن پرهیزکار اولانلری بز ذوالجلال
سمتنه جمع ایدرز (وَفْدًا) بینمش اولدقلری حالده (وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ اِلٰى جَهَنَّمَ) وبی دین اولانلری
دوزخ سمتنه سورورز (وِرْدًا) تشنه اولدقلری حالده (لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ) جمله عباد
دیلشا ایتمکه قدرتلری قالماز (اِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا) مکر شول کیمسنه که شفاعت خصوصنده
تکری قتنده بر پیمان المش اوله (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا) دخی کفره دیدیلر خدای ذوالجلال اوغول
ایدندی (لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا اِدًّا) قسم اولسونکه بر یمان نسنه کتوردکز (تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ
مِنْهُ) یقلشورکه کوکلر اول سوزک عظمتندن چاتلیه (وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ) ویر دخی آندن

یاریله (وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا) وطاغلر دخی اندن پارا ولود وشمك دوشه (اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا) اول جهتدنکه ایزد ذوالجلاله اوغول ایدنمسین اسناد ایتدیلر (وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمٰنِ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا) و هرنسنه دن مستغنی اولانه جائز دکلدرکه اوغول ایدینه زیرا اوغول ایدنمك محتاج ایچوندر وحق سبحانه وتعالی هرنسنه دن مستغنیدر (اِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) کوکلرو یرده هرکیمسه که وار برنسنه دکلدر (اِلَّا اٰتِي الرَّحْمٰنِ عَبْدًا) الا ایزد ذوالجلال طرفنه کلیجیدر قول اولدیغی حالده (لَقَدْ اَحْصٰيهُمْ) تحقیقا که انلری بیلوب محصور قیلدی (وَعَدَّهُمْ عَدًّا) واشخاص واقوال وافعاللرین بردرست صایمق صایدی (وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) وقوللری روزجزاده حضور عزته کلیجیدرلر (فَرْدًا) تك وتنها اولد قلرنده (اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) تحقیقا کیم ایمانه کلوب کوزل اعمال ایشلیانلر (سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمٰنُ وُدًّا) بلاشبهه ایزد ذوالجلال خلقك قلوبنده انلره محبت قیلادر (فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ) پس بوندن اوزکه برشی یوقدرکه قرآنی دیلکه آسان قیلدق یعنی قرآنی لغتکه موافق قیلدق (لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ) تاکه انکله اهل تقوایه مژده ویره سن (وَتُنْذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا) وتاکه خصومتده برك اولان کروهی انکله قورقده ره سن (وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ) وانلردن اسبق نیچه زمانه خلقك نابود قیلدق (هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ اَحَدٍ) انلردن هیچ برکیمسه کوروب بیلورمیسن (اَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا) یا آنلره براهسته صوت ایشیدرمیسن یعنی انلرك بالکلیه هلاك ایتدك انلردن اصلا براثر قالمدی والله اعلم بالصواب

سورة طه مكية وهي مائة وخمس وثلاثون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(طٰهٰ) معناسنده نیچه وجوه واردر بوکه سرور کائناتك اسمیدر پس بو وجهه کوره منادی اولور کتوردیلرکه فخر سید الکونین اوزره سورة یا ایها المزمل ایندیکی وقتده کلو قیام لیل ایتدیکه مبارك دبانلری شیشدی بعده حق جل وعلا بو سوره نك واثلنی منزل قیلدی پس تقدیر کلام بویله اولورکه ای بو ایکی حرفله مسمی اولان ذات پاك (مَا اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى) قرآنی اوزرکه ایندرمدك تاکه محنت ومشقته دوشه سن (اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰى) لیکن قلبنده خوف الله کستنه برپند اولمق ایچون آنی ایندردك (تَنْزِيلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى) برایندرلمك ایندی شول خداندنکه یری وبلند اولان کوکلری ایجاد ایتدی (اَلرَّحْمٰنُ) غایتله مرحمت ایه سی (عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى) فرمانی عرش اوزره مستولی اولدی (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى) کندویه مملوکدر کوکلرده اولان مبدعات ویرده اولان مخترعات وارالرنده اولان عناصر وموجودات وطپراق التنده اولان اشیا (وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى) واکر سوزی آشکارا قیلارسن بی شبهه که حق جل وعلا کیزلی اولان نسنه وکیزلیدن کیزلیتر اولانی بیلور (اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) اوصاف مزبوره ایله متصف اولان ذات پاك ایزد ذوالجلالدر اندن اوزکه برفرد عبادته مستحق دکلدر (لَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى) کندویه درملحله موصوف اولان آدلر (وَهَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ مُوسٰى) دخی سکا حضرت موسانك خبری کلدیمی (اِذْ رَاٰى نَارًا) وقتاکه براتش کوردی (فَقَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوا) پس کندو اهلنه دیدی بو مکانده توقف ایدك کیم (اِنِّي اٰنَسْتُ نَارًا) علی التحقیق بن بر آتش کوردم (لَعَلِّي اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ) شاید بن سزه اندن برشعله کتوررم (اَوْ اَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى) یاخود آتش اوزره بریول کوستریجی بوله یم که بکا یول کوستره بعده اهلنی برا قوب آتشه متوجه اولدی (فَلَمَّا اَتٰيهَا) پس اولوقتکه کوردوکی آتشه کلدی برکوك اغاجده برپیاض آتش نیار کوردی واطرافنده هیچ برکیمسه کورمدی کندوبی برحیرت آلدی اول اثناده (نُودِيَ يَا مُوسٰى) کندویه صدا کلدیکه ای موسی (اِنِّي اَنَا رَبُّكَ) تحقیقا که بن کندوم سنك پروردکارکم تکرار ضمیر تاکید وتحقیق ایچوندر یعنی بوکا متیقن اول سنك ایتمه مرویدرکیم فخر حضرت موسی ندا اولندیغی دیدی سویلیانی کیمدر کندویه طرفحقدن جواب ویرلدیکه بنم ایزد ذوالجلالدر عقب ابلیس لعین کندویه وسوسه ایتدیکه شاید بو سوز شیطان سوزیدر پس حضرت موسی کندو نفسنه رجوع ایدوب دیدی بن فهم ایتدمکه بو سوز خدانك سوزیدر زیرا بن آنی جمیع جهاندن وقمو عضولرمدن ایشتدم (فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ) پس تادب ایتمسیچون کندویه فرمان اولندیکه ایکی نعلنی چیقار (اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى) که بی شبهه سن طوی نام پاك اولان دره ده سن (وَاَنَا اخْتَرْتُكَ) وبن سنی نبوت ایچون برکزیده قیلدم (فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى) پس سکا وحی اولنان نسنه یه قولاق طوت واول وحی اولنان نسنه بودرکه (اِنَّنِي اَنَا اللّٰهُ) علی التحقیق بن کندوم ایزد ذوالجلالم (لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا) وجودده بندن اوزکه عبادته مستحق برمعبود یوقدر (فَاعْبُدْنِي) پس بکا پرستش ایله (وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِي) دخی بنی یاد ایتمك ایچون نمازی قیل (اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ) بی شبهه کیم قیامت کلیجیدر (اَكَادُ اُخْفِيهَا) آنك وقتنی کیزلی قیلمق ایسترم (لِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى) آتیه لفظنه متعلقدر یعنی قیامت البته کلیجیدر تاکه هرجان قزاندیغی شیله مکافات اولنه (فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا) پس سکا ایماندن کتورمکدن سنی الیقومسون (مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ

شول کیمسه که اکا ایمان کورمیوب نفسنك آرزوسنه ویئ (فَتَرْدَى) که اکا اویمغله هلاك
اولورسن بو کلامدن صکره حق جل وعلا حضرت موسایه استیناس حاصل اولمق ایچون وکندوی
عجائب کوسترمك ایچون خطاب ایدوب بیوردی (وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى) وندر اول شیئ که
صاغ الندهدر ای موسی (قَالَ هِيَ عَصَايَ) حضرت موسی دیدی اوبنم دکنکمدر (أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا)
اوزرینه یصلنورم (وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي) وانکله قیونمك باشلری اوزره اغجلرین یپراغن
سلکیرم (وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى) وبکا اندن برقشقه ایشلر وار مثلا مسافر اولنجه اوموزی
اوزره قویوب مطهره سن باشنده آصرو اقتضا ایتدکده دشمنی انکله مدافعه ایدرو بونلرك
امثالی نیجه ایشلر (قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَى) حق جل وعلا دیدی ای موسی آنی صال (فَأَلْقَاهَا)
درعقب حضرت موسی آنی صالدی (فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى) بلا توقف اول دکنك یوردایلان اولدی
کوردیلرکه قچن اول دکنك ایلان اولدی حضرت موسی آنی کوردیکه سعی ایدوب طاش واغاجی
یودیوراندن خوف ایلدی (قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ) حق جل وعلا حضرت موسایه فرمان ایتدیکه
انی ال واندن قورقمه (سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى) یقینده آنی اولکی هیئتنه دوندرورز دیدی کیم
حضرت موسی بو کلامی ایشتدوکی محل کندویه برارام حاصل اولدی بعده برالنی آنك اغزینه
صوقوب چکه لرینه اوبرالیله یاپشدی فی الحال کان دکنك اولدی (وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَى
جَنَاحِكَ) وقولتك التنه الکی ال (تَخْرُجْ بَيْضَاءَ) یشغلی بیاض چیقار (مِنْ غَيْرِ سُوءٍ) علتسز وعیبسز
یعنی آنك بیاضلغی برص کلدر بلکه برق کبی درخشنده بیاضلقدر (آيَةً أُخْرَى) کیونکه شاهد بوتی
دخی برقشقه معجزه ال (لِنُرِيَكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى) تاکه سکا اولو اولان ایاتمزدن کوستره (اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ)
بو ایکی معجزه ایله فرعون بیعونه وار (إِنَّهُ طَغَى) تحقیقا که اول خبیث حددن تجاوز ایلدی (قَالَ رَبِّ
اشْرَحْ لِي صَدْرِي) حضرت موسی دیدی ای بنم خداوندم بکا سینه مه فرج قیل (وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي) وایشمی
بکا اسان قیل (وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي) ودیلمدن برد وکم اچ (يَفْقَهُوا قَوْلِي) تاکه سوزیمی کلیله
کوردیلرکه برکون فرعون حضرت موسایی قوجاغنه المشدی موسی علیه السلام فرعونك
جواهر دوزلمش صقالنه ال اوزادوب اندن برمقدار قوپردی فرعون بو وضعدن غضبناك
اولوب موسانك قتلنه فرمان ایتدی قاریسی آسیه خاتون دیدی بو طفلدر جواهر
پارلمسین مشاهده ایدیجك اکا ال اوزاتدی شمدی بیلکده اکر بر کوز کوررسن اکا دخی ال اوزادر
پس فرعون برمقدار کوز وبرمقدار یاقوتك حاضر اولمسنه فرمان ایلدی قچن حاضر اولدی

حضرت موسی مراد ایتدیکه یاقوته ال اوزاده همان حضرت جبریل آنك النی کوز سمتنه کوتوردی حضرت
موسی اندن بر کوز الوب اغزینه براقلدی دیلنده برعقده پیدا اولدیکه کلامی تیز فهم اولنماز قالدی
بو سببدندر ایزد ذو الجلالدن ایستدیکه دیلندن اول عقده یی حل ایده حضرت موسی خدایه مناجات ایدوب
دیدی (وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي) دخی کندومه مخصوص اولان جماعتدن بکا بریاردمجی قیل (هَارُونَ أَخِي)
قرنداشم هارونی (اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي) قوتمی انکله محکم قیل (وَأَشْرِكْهُ فِي أَمْرِي) دخی رسالت
امرنده آنی بکا اورتاق قیل (كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا) تاکه سنی چوق تنزیه ایدهلم وحمد
وثنا ایله سنی چوق آکهلم (إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا) که بی شبهه سن بزم احوالمزه دانا ایدك هر
وجهله بزه نافع اولان شیئی احسان ایدرسن (قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى) حق جل وعلا دیدی
تحقیقا کیم مقصودك سکا ویرلدی ای موسی (وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى) وبی شبهه کیم بروقده
اوزریکه منت قودق (إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّكَ مَا يُوحَى) قچن وحی ایتدك اوزکه شیئله بیلنمیان نسنه یی
اناکه وحی ایتدك یعنی اکا الهام طریقیله بیلدردك که (أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ) حضرت موسایی
صندقده قوی (فَاقْذِفِيهِ فِي الْيَمِّ) پس اول صندیغی نیل دریاسنه صال (فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ)
صکره دریا آنی کناره براقسون (يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ) بکا دشمن وکندویه دشمن برکیمسه آنی
السون کوردیلرکه حضرت موسانك والدهسی صندقه بنه قویوب حضرت موسایی ایچنده
قیلدی صکره صندوغك باشنی زفتلیوب نیل دریاسنه صالدی چونکه نیلدن بر ایرمق فرعونك
باغنه چیقاردی بامر الله تعالی صو آنی اول ایرمغه صالوب باغ ایچنده اولان حوضه داخل
اولدی قدرت الهیه ایله فرعون وخاتونی آسیه حوض باشنده بولندیلر اول صندوقی الوب
ایچنده حضرت موسایی بولدیلر آنی مشاهده ایتدکلرنده محبتی کوکللرنده غایتله تاثیر ایتدی
بو مرتبهده که برلحظه جمالك مشاهده ایتملکلرنده دیوانه اولورلردی (وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي)
واوزریکه بندن صدور ایتمش بر سومك صالدم یعنی محبتکی قلوبده صالدمکه سنی کورن
البته سکا محبت ایدر (وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي) وتاکه کوزمکم اوزره تربیه اولنه یعنی حفظ
ونکهبانلغمله بسلنوب وجوده کله (إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ فَتَقُولُ) قچن همشیرك کیدوب سویلردی
(هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ يَكْفُلُهُ) سزه دلالت ایدهیمی شول کیمسه اوزره که بو طفله سود ویروب
کندوینی حفظ ایدر کتوردیلرکه قچن حضرت موسایی صندقده بولدیلر آنی دایه لر اوزره عرض
ایدوب هیچ بریلرینك امجکنی قبول ایتمدی همشیرهسی مریم خاتون خبر الماق ایچون فرعونك سرای

خاصه سنه ایریشوب صوی حالی مشاهده ایتدیکی همان ایلروکلوب آسیه خاتونه دیدیکه ایسترمیسزکه
بواوشاغه صاقلیه‌سنه درعهده اولان بکسنه اوزره سزه دلالت ایدهیم اکا جواب ایتدیکلر
مقصودم معظمی بودر علی الفور اناسن احضار ایتدی حضرت موسانک قوجاغنه الیجه بلا توقف
امجکنی قبول ایتدی (فرجعناک الی امک) پس سنی اناکه دوندردک (کی تقر عینها) تاکه سنی
مشاهده ایتمکله کوزی روشن اوله (ولا تحزن) وتاکه فراقک سببیله غمناک اولمیه (وقتلت
نفسا) وبرجان اولدردک واو قبطیلردن برشخص ایدی نته که بیانی کلور ان شاء الله الملک العزیز
(فنجیناک من الغم) پس سنی قیغودن قورتردق یعنی عقاب آخرویدن ودنیاده قصاصک غمندن
سنی قورتردق که مدین شهرینه هجرتی سکا میسر قیلدق (وفتناک فتونا) وبلالرک انواعیله
سنی مبتلا قیلدق تاکه نفسک کدورتدن پاک اوله (فلبثت سنین فی اهل مدین) اندنصکره
مدین خلقی آراسنده ییللر اقامت ایتدک واون ییل ایدی (ثم جئت علی قدر یا موسی) صکره
برمعین وقت اوزره کلدک ای موسی یعنی بن سکا تعیین ایتدوکم محل حلول ایدیجک کلوب بنمله
تکلم ایتدک (واصطنعتک لنفسی) دخی بنم محبتم ایچون سنی برکزیده قیلدم (اذهب انت
واخوک بآیاتی) سن وبرادرک معجزه‌لرمله کیدک (ولا تنیا فی ذکری) دخی بنی خاطره کتورمکده
فتور وتقصیر ایتمک (اذهبا الی فرعون) مصر حاکمنه کیدک (انه طغی) که بی شبهه اول
بدعمل حدی تجاوز ایتدی (فقولا له قولا لینا) پس اکا برملایم سوز سویلک یعنی حقوق تربیتی
انکله کوزدوب کندویه درشتلک ایتمک (لعله یتذکر او یخشی) شاید اول عناددن کار پندایله
یا قورقه (قالا ربنا اننا نخاف ان یفرط علینا) حضرت موسی وهرون دیدیلر ای پروردکاریمز
تحقیقا بز قورقرز که فرعون عقوبتی اوزریمزه تعجیل ایده (او ان یطغی) یاخود طغیانی زیاده
ایده اوله که ذاتکه لایق اولمیان سوزی سویلیه (قال لا تخافا اننی معکما) ایزد ذوالجلال دیدیکه
قورقمک که علی التحقیق بن حفظ ویاردمله سزکله یم (اسمع واری) ارکزده اولان اقوال وافعالی
ایشیدوب کورورم (فأتیاه فقولا انا رسولا ربک) پس اکا کیدوب سویلک بی شبهه بز سنک
کوندرلمشلریوز (فارسل معنا بنی اسرائیل) پس بزمله یعقوب اوشاقلرینی یوللا تاکه مسکن
اجدادمز اولان ارض مقدسه‌یه کیده‌لم (ولا تعذبهم) وانلری تکالیف شاقه ایله معذب قیلمه
زیرا جماعت اسرائیلیه قبطک تصرفنده ایدیلر ایستدکلری اشیاده انلری استخدام ایدرلردی
(قد جئناک بآیة من ربک) تحقیقا که بز سکا پروردکارندن برمعجزه ایله کلدک (والسلام علی

من اتبع الهدی) وایکی جهانده سلامت شول کیمسه اوزره اولسونکه طوغری یوله اویدی (انا قد
اوحی الینا) بی شبهه که بز فرشته ایله بزه خبر کلدیکه (ان العذاب علی من کذب وتولی) علی
التحقیق اشکنجه شول کیمسه اوزره درکه پیغمبرلری تکذیب ایدوب انلردن یوز چویره بعده حضرت
موسی وهرون کلوب تلقین اولندقلری کلامی فرعونه ایراد ایتدیلر (قال فمن ربکما یا موسی)
فرعون دیدی پس پروردکاریکز کیمدر ای موسی (قال ربنا الذی اعطی کل شیء خلقه) حضرت موسی
دیدی پروردکاریمز شول قادر مختاردرکه مخلوقاته هر محتاج اولدقلری نسنه‌یی ویردی (ثم هدی)
صکره ویردوکی نسنه‌لرک کیفیت استعمالنی انلره تعلیم ایتدی (قال فما بال القرون الاولی)
فرعون ایتدی کچمشلرک حالی ندر یعنی زمان سابقده قوم عاد وقوم ثمود کبی اولان طوائفک
حاللرینه واردی سعادتلی میدرلر یاخود شقی میدرکه انلر خدایه عبادت ایتمامشلردر (قال علمها
عند ربی) حضرت موسی دیدی انلرک مآل حاللرینک بیلکیسی پروردکارم قتنده در (فی کتاب) لوح
محفوظده مثبت اولمش (لا یضل ربی ولا ینسی) پروردکارم نه برنسنه‌یی خطا ایدر ونه اونودر
یعنی علمی جمیع اشیایه محیطدر اوله جقی کندوسی بیلور بن سنک کبی بر مخلوقم مغیباته اطلاعم یوقدر
مکر پروردکارم بنی برشیء اوزره مطلع قیله (الذی جعل لکم الارض مهدا) شول پروردکارکه
زمینی سزه دوشک نسنه کبی قیلدی تاکه اوزرینه آرام ایده‌سز (وسلک لکم فیها سبلا) وایچنده
سزکچون یوللر پیدا ایتدی تاکه انلرله مقصدلریکزه یتیشه‌سز (وانزل من السماء ماء) وکوکدن
صو ایندردی (فاخرجنا به ازواجا) پس انکله کونه‌کون اصناف چیقاردق (من نبات شتی) لونده طعمده
ورائحه‌ده پراکنده بیتمشلردن چون ایزد ذوالجلالک کمال قدرتی وعظم حکمتی نباتات چیقارمسنده
غایتله نمایاندر نظم کریمده مغیبدن تکلمه عدول اولندی (کلوا وارعوا انعامکم) ونباتاتی
اخراج ایتدک خلقه دیمش اولدیغمزده انلردن ییک وطوارلریکزی اوتلاتدرک (ان فی ذلک
لآیات لاولی النهی) تحقیقا که مذکور اولان اشیاده ارباب عقول ایچون خدانک قدرتی اوزره
دلیللر وار (منها خلقناکم) بردن سزی ایجاد ایتدک (وفیها نعیدکم) وایچنده سزی دوندرورز
(ومنها نخرجکم تارة اخری) واندن سزی بردخی چیقاررز (ولقد اریناه آیاتنا کلها) دخی علی
التحقیق کیم حضرت موسانک ویردیکمز معجزاتی فرعونه کوستردک (فکذب وابی) پس انلری یلانه
نسبت ایدوب عناد وتکبردن ایمانه کلمکه قبول ایتمدی (قال اجئتنا لتخرجنا من ارضنا بسحرک
یا موسی) حاکم مصر دیدی ای موسی آیا سن بزه کلدک تاکه جادولکله بزی زمینمزدن چیقاره‌سن

(وكنأتينك بسحر مثله) پس قسم اولسونكه سكا آنك كبى بر جادولكله كلورز (فاجعل بيننا وبينك
موعدا) پس آرامزده واراكده بر وعد قيلكه (لا نخلفه نحن ولا أنت) آنى نه بز ونه سن اخلاف ايده‌وز
(مكانا سوى) بر يرده كه مسافه‌سى بزه وسكا برابر اوله (قال موعدكم يوم الزينة) حضرت موسى
ديدى وعده كوڭز زمانى قبطيلرك آرايش كونيدر واو نوروز يا عاشورا كونيدر (وأن يحشر الناس
ضحى) دخى وعده كوڭز وقت چاشت محلنده خلقك ييغلمسى وقتيدر (فتولى فرعون فجمع كيده
پس فرعون كندو مجلسندن كيدوب مكر وحيله‌سن ييغدى يعنى جادولرين والآتلرين جمع ايتدى
ثم أتى) صكره وعدا اولنمش مكانه كلدى (قال لهم موسى ويلكم) حضرت موسى جادولره ديدى
واى سزه (لا تفتروا على الله كذبا) تكرى تعالى اوزره يلان بغلمك (فيسحتكم بعذاب) كه
سزى بر اشكنجه ايله ديبدن قيرر (وقد خاب من افترى) وبى شبهه كيم بى بهره اولدى شول
كيمسه كه تكرى تعالى اوزره افترا ايتدى (فتنازعوا أمرهم بينهم) پس حضرت موسانك معارضه‌سى
خصوصنده آرالرنده محاوره ايتديلركه نه كونه معارضه ايده‌لم (وأسروا النجوى) ومشاوره‌يى
كيزلى قيلديلر (قالوا إن هذان لساحران) ديديلر على التحقيق بونلر ايكى جادودرلر (يريدان أن يخرجاكم
من أرضكم بسحرهما) استرلركه زمينكزدن سزى چيقارتدره‌لر جادولكلريله (ويذهبا بطريقتكم
المثلى) واسترلركه آيينلرك افضلى اولان آيينكزى كيدره‌لر (فأجمعوا كيدكم) پس مكر وحيله‌كزى
الآتن جمع ايدوب آماده قيلك (ثم ائتوا صفا) صكره صف باغلمش اولديغكز حالده كلك تاكه خلقك
قلوبنده هيبتكز قرار طوته (وقد أفلح اليوم من استعلى) دخى تحقيقا كه بوكون مطلوبه واصل
اولدى شول كيمسه كه غالب كلدى بعده يتمش بيك يا اوتوز اوچ بيك ساحر هر بريله زيبق ايله آلوده
بر دكنك وبر رايب صف باغليوب دفعه واحده‌ده ميدانه كلديلر وحضرت موسى برادريله ميدانه
توجه ايتدى (قالوا يا موسى إما أن تلقي وإما أن نكون أول من ألقى) طريق ادبى كوزدوب ديديلر
اى موسى يا سن دكنككى اول صال يا بز صالان كمسنه‌لرك اولى اوله‌لم (قال بل ألقوا) حضرت
موسى ادبلرك ادبله مقابله ايدوب وايتدكلرى ايشه اعتدا ايتميوب ديدى بلكيم سز صالك
آنلر آلاتلرك صالديلر (فإذا حبالهم وعصيهم يخيل إليه من سحرهم أنها تسعى) درعقب اولوقتده
ايپلرى ودكنكلرى جادولكلرى حضرت موسايه كورنديكه على التحقيق آنلر يوريرلر (فأوجس في نفسه
خيفة موسى) پس حضرت موسى مقتضاء بشريتله كندو نفسنده بر قورقو حس ايتدى (قلنا لا تخف)
كندويه سويلدك توهم ايتديكك نسنه‌دن قورقمه (إنك أنت الأعلى) زيرا على التحقيق سن كندك

آنلره غلبه ايدوب اوستا اولورسن (وألق ما في يمينك) وصاغ الكده اولان نسنه‌يى صال يعنى دكنككى
صال (تلقف ما صنعوا) ايشلدكلرى نسنه‌يى يودر (إنما صنعوا كيد ساحر) تحقيقا ايشلدكلرى
نسنه جادو وحيله‌سيدر (ولا يفلح الساحر) وجادو مقوله‌سى قورتلوب مقصده نائل
اولماز (حيث أتى) كلديكى يرده وكنديكى يرده بعده حضرت موسانك دكنكى سحرلرنك ايتديكى جميع اشيايى
يوتدى وخلق قورقودن فرار ايتديلر پس موسى عليه السلام الدى يينه كما كان دكنك اولدى
جادولر بو حالى مشاهده ايدنجك برى برينه ديدى بو جادو دكلدر بلكه بر قدرت الهيه‌در (فألقي
السحرة سجدا) پس قمو جادولر سجده ايدجكلر حالده دوشمش قيلنديلر (قالوا آمنا برب
هرون وموسى) ديديلر حضرت هرونك وموسانك پروردكارينه تصديق كتوردك
(قال آمنتم له قبل أن آذن لكم) فرعون سحره‌يه ديدى بن سزه دستور ويرمدن اول اكا اتباع
ايدوب تصديق ايتديكز (إنه لكبيركم الذي علمكم السحر) بى شبهه كه موسى جادولكى تعليم
ايدن بيوككزدر (فلأقطعن أيديكم وأرجلكم من خلاف) پس البتده اللريكزى واياقلريكزى
برى برينه مخالف كسرم يعنى صاغ ال وصول اياغى كسرم يا برعكس (ولأصلبنكم في جذوع النخل)
والبتده خرما ديركلرندن سزى آصارم (ولتعلمن أينا أشد عذابا وأبقى) وبى شبهه بيلورسكز
فعمزك بنمى يا موسانك اشكنجه‌سى غايتله دشوار وباقيدر (قالوا لن نؤثرك على ما جاءنا) سحره
ديديلر سنى اى فرعون اختيار ايتمزز شول شى اوزره كه بزه كلدى (من البينات) آشكارا
معجزه‌لردن (والذي فطرنا) دخى سنى ايثار ايتمزز شول قادر مختار اوزره كه بزى عدمدن
وجوده كتوردى (فاقض ما أنت قاض) پس حكم ايده‌جك نسنه‌ڭ حكم ايت (إنما تقضي هذه الحيوة
الدنيا) بوندن اوزكه بر نسنه يوقدركه خواهشكى بو يقين اولان صاغلقده اجرا ايده‌سن
(إنا آمنا بربنا) تحقيقا كه بز تكريمزه ايمان كتوردك (ليغفر لنا خطايانا) تاكه كناهلريمزى بزه
مغفرت ايده (وما أكرهتنا عليه من السحر) وتاكه جادولكدن بزى اوزرينه جبر ايتديككى
نسنه‌يى بزه غفران ايده مراد ايدركه فرعونك سحره قتنده جمع اولنديلر ديديلر حضرت موسانى
ياتاريكن بزه كوسترك پس كورديلركه حضرت موسى ياتوب دكنك كندويه حراست ايدر يورديلر
بو سحر دكلدر زيرا ساحر ياتدقده صكره سحرى باطل اولور بز بوكا معارضه ايتمكه طاقتمز
يوقدر فرعون سوزلرين قبول ايتميوب كندولرين معارضه‌يه جبر ايتدى (والله خير وأبقى)
وايزد ذو الجلال مكافات ايتمكه جهتندن هركسدن يكرك وپاينده‌ترر (إنه من يأت ربه) تحقيقا

شان بودر كه هر كيم پروردكارى حضورينه كلور (مُجْرِمًا) كفر و معصيتله كنهكار اولديغى حالده
(فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ) بى شبهه اكا دوزخ اولور (لَا يَمُوتُ فِيهَا) نه ايچنده اولور كه راحت بوله (وَلَا يَحْيٰى)
و نه صاغ اولور بر صاغلقكه انكله خوش حال اوله (وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا) و هر كيمكه ايزد ذو الجلالك
حضورينه ايمان كتورمش اولديغى حالده كلور (قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ) كوزل عمللرى ايشلمش اولديغى
حالده (فَاُولٰئِكَ) اول كروه كه اهل ايمان و كوزل عمللودر (لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى) كندولره در
يوجه اولان پايه لر (جَنَّاتُ عَدْنٍ) اول پايه لر اقامت باغلريدر (تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ)
اشجارى آلتندن ايرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ايچنده اقامتى على الدوام تقدير ايتمشلر (وَذٰلِكَ
جَزَاءُ مَنْ تَزَكّٰى) او نعمتلر كفر و معصيتدن پاك اولان كمسنه لرك سزاسيدر (وَلَقَدْ
اَوْحَيْنَا اِلٰى مُوسٰى) دخى تحقيقا كيم حضرت موسى يه فرشته ايله خبر صالدقكه (اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِى)
مصر شهرندن قوللرمله كيجه كيت (فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِى الْبَحْرِ يَبَسًا) پس انلر ايچون دريا ده
بر قورى يول قيل (لَا تَخَافُ دَرَكًا) اول حالده كه دشمنك يتشمسندن امين سن (وَلَا تَخْشٰى)
و صو ده بوغلمقدن خوف ايتمزسن (فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ) پس چيقدقلرى معلوم اولنجه
فرعون كندو لشكريله اردلرينه دوشدى (فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ) در عقب فرعونك
لشكرين دريادن قاپلدى اولشيكه كندولرين قاپلدى بو مقامده مسند اليهك ابهامى تفخيم
ايچوندر يعنى انلرى بر موج قاپلديكه آنك حقيقتنى خدادن اوزكه بر كيمسه ادراك ايتمز (وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ
قَوْمَهُ وَمَا هَدٰى) و فرعون كندو كروهك كمراه ايدوب طوغرو يول كوسترمدى (يَا بَنِى اِسْرَائِيلَ) اى يعقوب
اوغللرى (قَدْ اَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ) تحقيقا كه سزى دشمنكزدن قورتردق (وَوَاعَدْنَاكُمْ
جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ) دخى پيغمبريكزك مناجاتى ايچون و توراتك ايرمسى ايچون طور طاغنك صاغ طرفنك
سزه وعده ويردك بو وعده حضرت موسى يه ويرلمشدى ليكن ملابسه طريقيله قومنه اضافت
اولندى (وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى) و ترنجبين و بلدرجين قوشك و زيكزه منزل قيلدق
(كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) سزه روزى قيلديغمز شيئك پاكيزه لرندن ييك (وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ)
دخى سزه روزى قيلنان نسنه ده حددن تجاوز ايتميك كه شكرين ادا ايتميه سز و ايچنده اسراف
ايدوب مستحقندن آنى منع ايده سز (فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِى) كه بو ايشكز سببيله اوزريكزه خشم
اينار (وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِى) و هر كس كه اوزرينه خشم اينار (فَقَدْ هَوٰى) بى شبهه كه
اول كيمسه هلاك اولدى (وَاِنِّى لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا) دخى على التحقيق بن غايتله

مغفرت ايديجى يم شول كيمسنه كه شركدن توبه ايدوب و ايمان كتوردى و كوزل عمل ايشلدى (ثُمَّ اهْتَدٰى)
صكره هدايت اوزره استقامت ايتدى كورديلر كه فرعون هلاك اولدى قد نصكره بنى اسرائيل
حضرت موسى دن استدعا ايتديلر كه قواعد شرعيه يى و قوانين و احكامى كندولره مبين و مميز
ايليه حضرت موسى عليه السلام بو خصوصى جناب رب الاربابه عرض ايلدى كندو يه خدادن
خطاب كلديكه بنى اسرائيلك اشرافندن بر جمله طور طاغنه كل تاكه احكام شرعيه يى جامع
بر كتاب سكا ويره يم حضرت موسى برادرى هارونى مكاننه جانشين ايدوب بنى اسرائيلدن يتمش
كيمسنه ايله طور طاغنه توجه ايتدكيجى محل معهوده يقلشديلر حضرت موسى شدت اشتياقندن
شتاب ايدوب طاغه ايلرو چيقدى ايزد ذو الجلالدن كندو يه خطاب كلدى نه كه بيوردى
(وَمَا اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى) دخى قنغى نسنه سنى جماعتندن تيز لتدردى اى موسى (قَالَ هُمْ
اُولَاءِ عَلٰى اَثَرِى) حضرت موسى ديدى بنم جماعتم بونلر بنم ايزم اوزره كليورلر اوزرلرينه تقدم
ايتدم الا بر قاچ ادملقه كه اكا اعتداد اولنمز (وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى) و يا الهى حضور عزتكه
كلمكه شتاب ايتدم تاكه بندن خشنود اوله سن (قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ)
ايزد ذو الجلال ديدى پس على التحقيق سندنصكره كندو عشيرتكى فتنه يه صالدق (وَاَضَلَّهُمُ
السَّامِرِىُّ) و انلرى سامرى كمراه قيلدى يعنى ازغونلقلرينه سامرى سبب اولديكه آلتوندن بر
بوزاغو پيدا ايدوب آنك عبادتنه كندولرين دعوت ايلدى (فَرَجَعَ مُوسٰى اِلٰى قَوْمِهِ) حضرت موسى
توراتى الدقدنصكره عشيرتنه دوندى (غَضْبَانَ اَسِفًا) فعللرندن خشمناك اندوهكين
اولديغنده (قَالَ يَا قَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا) ديدى اى بنم عشيرتم ياريكز سزه بر كوزل
وعد ايتمديمى (اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ) پس زمان مفارقتم اوزدى ياوزاندى مى (اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ
غَضَبٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ياخود ايستديكز كيم اوزريكزه ربكزدن بر خشم اينه (فَاَخْلَفْتُمْ مَوْعِدِى)
كه ايمان اوزره ثبات ايتمكده بكا ويرديككز پيمانه اخلاف ايتديكز (قَالُوا مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا)
ديديلر وعدكى اختيارمزله اخلاف ايتمدك (وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَا اَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ) وليكن
بز فرعونيلرك آلات زينتلرندن يوكلر كوتورمش قيلندق (فَقَذَفْنَاهَا) در عقب انلرى آتشه
صالدق (فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِىُّ) پس نيجه كه بز صالدق سامرى دخى حليه كندو وسيله اولان
شيئ صالدى مرويدر كيم قچن حضرت موسى طور طاغنه كندى بنى اسرائيل آنكله وعده تعيين اولنان
قرق كونى حساب ايدوب كورديلر كه تمام اولوب كلمدى زيرا آنلر كيجه يى بر وقت و كوندزى بر وقت حساب ايدوب

بکرمی کون تمام اولنه دیدیلر مدت بالتمام کچوب موسادن بر اثر ظاهر اولمدیکی سامری کندولره دیدی
حضرت موسانك سبب تاخیری بزدن بودرکه عاریت طریقیله فرعونیلردن الدیغمز الات زینتك
بزده بولنمسیدر انلری یانمزدن اخراج ایتمیجه او بزه کلمز کلك بر چقور قازه لم ایچنده آتش یاندروب
اول الات زینتی ایچنده براقه لم بنی اسرائیل آنك سوزین قبول ایدوب فرعونیلردن الدقلری
جمیع الات زینتی آنده براقدیلر (فاخرج لهم عجلا جسدا) درعقب اول زینت آلاتدن بر بوزاغو
قالب چیقردی (له خوار) کندویه بوزاغو صوتی وار (فقالوا هذا الهكم واله موسى) پس سامری
وتوابعی دیدیلر بو سزك تکریکز وموسانك تکریسیدر (فنسی) پس موسی اونودوب
طور طاغنه انی آرامغه کتدی (افلا یرون الا یرجع الیهم قولا) پس اکا عبادت ایدنلر بقوب
بیلمزلرمیکه بو بوزاغو کندولره بر سوز دوندرمز یعنی اندن بر شئ سؤال ایتسه لر کندولره جواب
ویرمز (ولا یملك لهم ضرا ولا نفعا) وکندولره نه نفع یتشدرمکه ونه ضرر دفع ایتمکه قادر
اولور (ولقد قال لهم هرون من قبل) دخی تحقیقا که حضرت موسی رجوع ایتمدن اول
حضرت هرون انلره دیدیکه (یا قوم انما فتنتم به) ای بنم عشیرتم بوندن اوزکه بر شئ یوقدرکه
سز بوزاغونك عبادتیله مبتلا اولدیکز (وان ربکم الرحمن) دخی تحقیقا که خداوندیکز
عدمدن سزی ایجاد ایدن چوق رحمتلو خدادر (فاتبعونی) پس بکا اویك (واطیعوا امری) ودین
اوزره ثبات ایتمکده فرمانمه اطاعت ایدك (قالوا لن نبرح علیه عاکفین) دیدیلر بوزاغونك
عبادتی اوزره اقامت ایتمکدن منفك اولمزز (حتی یرجع الینا موسى) طور طاغندن حضرت موسى
بزم طرفمزه دونمیجه بعده حضرت موسی کلوب انلری اول حالده کوردی (قال یا هرون ما منعك اذ رایتهم
ضلوا) برادرینه دیدیکه ای هرون قنقی نسنه سنی الیقودی چون بنی اسرائیلی کوردك که ازدیلر
(الا تتبعن) بکا متابعت ایتمیه سن الله ایچون غضب ایتمدن (افعصیت امری) پس فرمانمه سرکشلکمی
ایتدك بعده حضرت موسی دین ایچون غضبه کلوب حضرت هرونك صاچنه یاپشوب حضرت
هرون استعطاف طریقیله کندویه دیدیکه نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (قال یا ابن ام
لا تأخذ بلحیتی) حضرت هرون دیدیکه ای انام اوغلی صقالمه یاپشوب چکمه (ولا برأسی) ونه باشمك
صاچنه (انی خشیت ان تقول فرقت بین بنی اسرائیل) علی التحقیق قورقدمکه دیه سن بنی
اسرائیل آراسنه جدال وقتال صالدك (ولم ترقب قولی) وقورقدمکه دیه سن طوره کتدیکم محل سکا
دیدوکم سوزه محافظه ایتمدك زیرا اول وقت سکا سویلدیکم برینه قائمقام اول وخلق

آراسنده اصلاح ایت واصلاح بوایدیکه قانلری دوکلمکدن حفظ اولنه وکندولره مدارا اولنه
تا که سن کله سن شمدی نصکره رأیکله ایشی تدارك ایله پس حضرت موسى سامری طرفنه خطابی
توجیه ایتدی نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (قال فما خطبك یا سامری) دیدی پس بو ایشدن
سنك مرادك ندر ای سامری وایشلدیکك قنقی نسنه سکا باعث اولدی (قال بصرت بما لم یبصروا به)
سامری ایتدیکه کورمدکلری شئ بن کوردم یعنی حضرت جبریل حیات آتنه بنمش کلور کوردم بیلدمکه
اول برروحانی وجوددر ایزی قنقی شیئه دکرسه اول شئ حیات بولور (فقبضت قبضة من اثر الرسول)
پس کوندرلمش یعنی حضرت جبریلك آتی ایزندن بر آوج طپراق الدم (فنبذتها) نصکره آنی آلتوندن
یاپدیغمز بوزاغونك ایچنده صالدم زنده اولدی (وكذلك سولت لی نفسی) وبویلجه که ایتدم
نفسم بکا تحسین ایلدی (قال فاذهب فان لك فی الحیوة ان تقول لا مساس) حضرت موسى
سامری یه دیدیکه پس وار زنجیق کیت که علی التحقیق دنیا صاغلغنده سکا بوکه دیه سن دکمك
بلمیه یعنی دنیاده عقوبتك بو اولسونکه هرکیمی کورر سن دیه سن بکا دکمه که سنی وبنی حمی الور
اندن نصکره خلقدن نفرت ایده سن وانلر سندن نفرت ایده لر پس یابانی حیوانات کبی یالکز قاله سن
(وان لك موعدا لن تخلفه) وبی شبهه آخرتده سکا بر موعد وار که آنی اخلاف اولنمزسن یعنی حق
جل وعلا آنی سکا بر وجهله اخلاف ایتمز (وانظر الی الهك) ومعبودکه باق (الذی ظلت علیه
عاکفا) شول معبودکه عبادتی اوزره پیوسته مقیم قالدك (لنحرقنه) البته آنی یاندرورز
(ثم لننسفنه فی الیم نسفا) نصکره آنك کولنی دریایه بر صاورمق صاوررز که هیچ اندن بر اثر بولنمیه
(انما الهكم الله) عبادته مستحق اولان خدا عز وجل در اوزکه سی دکل (الذی لا اله الا هو) شول
خدا که کندوسندن اوزکه عبادته مستحق بر معبود یوقدر (وسع كل شیء علما) دانشی هر نسنه
احاطه ایتدی (كذلك) نته که حضرت موسانك اخبارك سکا یا محمد نقل ایتدك (نقص علیك
من انباء ما قد سبق) امور ماضیه وامم سالفه نك اخبارین وزیرکه اوقورز (وقد آتیناك
من لدنا ذکرا) دخی تحقیقا کیم قتمزدن سکا بر کتاب ویردك که اول اخبار اوزره مشتملدر (من
اعرض عنه) هر کیمکه آندن یوز چویردی (فانه یحمل یوم القیمة وزرا) بی شبهه اول شخص قیامت
کوننده بر اغر یوك کتورر (خالدین فیه) اول اغر یوکك سزاسنده اقامتی علی الدوام تقدیر
ایتدکلری حالده (وساء لهم یوم القیمة حملا) وروز قیامتده اول اغر یوك انلره یمان یوکدر
(یوم ینفخ فی الصور) مذکور قیل اول کونیکه صورده اوفورلور (ونحشر المجرمین یومئذ زرقا)

وکنهکارلری اولکونده جمع ایدرز کوك کوزلو اولدقلری حالده (یتخافتون بینهم) آرالرنده آهسته
سویلیشورلرکه (ان لبثتم الا عشرا) اونکوندن اوزکه دنیاده اقامت ایتمدیکز یعنی آخرتك
مدتنی اوزن کوردکلریچون دنیاده اقامتلرینی از صایارلر (نحن اعلم بما یقولون) بز دیدکلری
سوزه یعنی اقامتلرینه داناترز (اذ یقول امثلهم طریقة) قچن رای وداننجه سندن اشبهلری
اولان کسنه سویلر (ان لبثتم الا یوما) دنیاده برکوندن غیری اقامت ایتمدیکز کتوردیلرکه
ثقیف طائفه سندن برکیمسه سرورکائناته سؤال ایتدیکه یارك روز قیامتده طاغلر بو صلابتله
نیجه اولور حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ویسئلونك عن الجبال) دخی طاغلردن
اوتری سکا صورلر (فقل ینسفها ربی نسفا) پس سویله پروردکارم انلری صاوورمق ایله
صاوورر یعنی انلری قوم کبی قیلار بعده یللری اوزرینه ارسال ایدوب انلری پراکنده ایدر (فیذرها
صکره انلرك مکانلرك براقور (قاعا) برخالی یر (صفصفا) هموار که کویا جمله اجزالری برنسق
اوزره در (لا تری فیها عوجا) نه ایچنده اکریلك کوررسن (ولا امتا) ونه یوکسکلك (یومئذ
یتبعون الداعی) اول کونده که اول احوال واقع اولور خلق چیغرییجی یه اویرلر یعنی حضرت اسرافیل
کندولرین چیغرنجه قولری صوتنه تابع اولور (لا عوج له) اکا هیچ اکریلك اولماز یعنی هر مدعو
اولان کسنه آنك صوتنه اویوب تخلف ایتمز (وخشعت الاصوات للرحمن) وایزد ذو الجلالك
عظمت وهیبتنه جمله اوازلر پست اولدی (فلا تسمع الا همسا) پس اولکونده ایشتمزسن الا برخفی
اواز (یومئذ لا تنفع الشفاعة) اولکونده که امور اولصورتده اولور دیلك برکیمسه یه براماز
(الا من اذن له الرحمن) مکر شول کیمسنه نك دیلکی که خدا عز وجل کندویه دیلك ایتمکه اذن ویردی
(ورضی له قولا) واکا بو سوز پسند ایتمش اولدی (یعلم ما بین ایدیهم) خدا عز وجل خلقك
ایلروسنده اولان احوالی بیلور (وما خلفهم) وکیرولرنده قلان احوالی (ولا یحیطون به علما)
وخلقك دانشی آنك معلوماتنه احاطه ایتمز (وعنت الوجوه للحی القیوم) دخی یوزلر پاینده
اولان خدای ذو الجلاله خوار وذلیل اولدی اسیرلر امرلرینه خضوع ایتدکلری کبی (وقد خاب
من حمل ظلما) دخی تحقیقا که ستم یوکلنان کسنه بی بهره اولدی یعنی شرکك یوکنی کتوروب
محشره کلان کسنه خائب وخاسر اولدی (ومن یعمل من الصالحات وهو مؤمن) دخی هر کیمکه
کوزل عمل ایشلرك برمقدارك ایشلدی وحال بوکه کندوسی ایمانه کلمشدر (فلا یخاف ظلما)
مقتضای وعد ایله مستحق اولدیغی ثوابك منع اولنمسین ملاحظه ایدوب قورقمز (ولا هضما)

ونائلك اکسك قلنمسین ملاحظه ایدوب قورقر (وکذلك) دخی نته کیم وعد و وعیده متضمن
اولان ایاتی ایندردك (انزلناه قرآنا عربیا) جمله کتابی لغت عربه منسوب برقرآن ایندردك
(وصرفنا فیه من الوعید) وایات وعیدی ایچنده مکرر قیلدق (لعلهم یتقون) تاکه خلق معاصیدن
صاقنه لر (او یحدث لهم ذکرا) یا انلره برپند ونصیحت تجدید ایدر قچن آنی استماع ایدرلر (فتعالی الله
الملك الحق) پس امر ونهی نافذ اولان ذات وصفاتنده ثابت اولان ایزد ذو الجلال مخلوقاتك
مشابهه سندن بوجه لنوب منزه اولدی (ولا تعجل بالقرآن) دخی کلام مجیدك اوقومسیله تیزلمه
(من قبل ان یقضی الیك وحیه) سکا وحی ادا اولنمدن اول بعض علما بو آیتك معناسنده بیوردیکه
سکا وحی کلمدن اول قرآنك منزل اولمسین ایستمه (وقل رب زدنی علما) وعجله برینه سویله
یا الهی بکا بیلکی آرتر احکام شرعیه ده (ولقد عهدنا الی آدم) دخی تحقیقا که بز آدم علیه السلامه
فرمان ایتدك (من قبل) بو وقتدن اسبق (فنسی) صکره فرمانمزی اونتدی (ولم نجد له عزما)
واکا فرمان اوزره ثبات وتصمیم بولمدق (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ویاده کتور حضرت
آدمك احوالنی اول وقتکه فرشته لره دیدك آدم ایچون سجده ایدك (فسجدوا الا ابلیس)
درعقب قولری سجده یه واردیلر انجق شیطان شقی (ابی) سجده ایتمکدن ممتنع اولدی
(فقلنا یا آدم ان هذا عدو لك ولزوجك) صکره دیدك ای آدم بو شقی سکا وجفتکه دشمندر
(فلا یخرجنکما من الجنة) پس بهشتدن سزی چیقرمسون یعنی اکا متابعت ایتمکزکه
متابعتی جنتدن چیقمکزه سبب اولور (فتشقی) پس محنت ومشقته دوشرسز
(ان لك الا تجوع فیها ولا تعری) تحقیقا که بهشتده سکا بو حال وارکه ایچنده آچ اولمیه سن
وچپلاق اولمیه سن (وانك لا تظمأ فیها ولا تضحی) وبی شبهه سن ایچنده صوسز اولمزسن
دخی آفتابده قالمزسن همیشه شرین صوییدن ایچوب قالن کولکه سی التنده اوتوررسن (فوسوس
الیه الشیطان) پس ابلیس پر تلبیس آدمه طوغری وسوسه سخن توجیه ایدوب (قال یا آدم هل ادلك
علی شجرة الخلد) دیدی ای آدم حیات ابدیه یه مؤدی اولان اغاج اوزره سکا دلالت ایدهیمی (وملك
لا یبلی) وزوالی قبول ایتمیان ملك اوزره دخی (فأكلا منها) بو کلمات کندولره القا اولندقده صکره
اول اغاجدن ییدیلر (فبدت لهما سوآتهما) درعقب عورتلری کندولره نمایان اولدی (وطفقا
یخصفان علیهما من ورق الجنة) ویاشلدیلر بهشتك یپراقلرندن عورتلری اوزره بتشترر لر
(وعصی آدم ربه فغوی) وحضرت آدم پروردکارینه عصیان ایدوب کندو مطلوبندن بی بهره

اولدى (ثم اجتبيه ربه فتاب عليه) صكره پروردكارى كندوبى بركزيده قيلوب توبه ايديجك توبه سن
قبول ايتدى (وهدى) وطوغرو يولى كندويه كوستردى (قال اهبطا منها جميعا) تكرى تعالى ديدى
اى آدم وحوى قوكز بهشتدن اينوك (بعضكم لبعض عدو) اولادكزك بربلوكى بربلوكه دشمن اولديغى
حالده (فاما يأتينكم منى هدى) پس اكر بندن هدايته سبب بركتاب ورسول كلورسه (فمن اتبع
هداى) هركيم هدايتمه پيروك ايدر (فلا يضل ولا يشقى) نه دنياده آزغون اولور ونه آخرتده
محنت ومشقته دوشر (ومن اعرض عن ذكرى) وهركيم بنى اككمه باعث اولان هدايتمدن يوز چويرى
(فان له معيشة ضنكا) بى شبهه كه دنيانك تحصيلنه رغبت ايدوب راحت بولمز (ونحشره يوم القيمة
اعمى) وانى روز قيامتده اعمى اولديغى حالده بولداشلريله بيغرز (قال رب لم حشرتنى اعمى) سويلر
اى بنم پروردكارم نيچون بنى كور حشر ايتدك (وقد كنت بصيرا) وحالبوكه دنياده بن اچق كوزلى ايدم
(قال كذلك اتتك اياتنا) حق جل وعلا ديرسن آنك كبى برايش ايشلدك كه بزم ايتمز سكا روشن
واشكار كلدى (فنسيتها) درعقب انلرك كورمسندن كور اولوب كندولرين اونتدك (وكذلك
اليوم تنسى) ونته كه انلرى ترك ايدوب اونتدك بوكون عذاب جحيمده اونودلمش نسنه كبى ترك
اولنورسن (وكذلك نجزى من اسرف ولم يؤمن بايات ربه) ونته كه ايتمزدن اعراض ايدنه عذابله
مكافات ايتدك حدودى تجاوز ايدوب پروردكارينك ايتنه ايمان كتورميان كسنه يه مكافات ايدرز (و
لعذاب الاخرة اشد وابقى) وبى شبهه اوبرجهانك اشكنجه سى دنيانك تنك معيشتندن غايتله صعوبتلو
وباينده تردر (افلم يهد لهم) پس حق جل وعلا كفاره يول كوسترمدى كيم (كم اهلكنا قبلهم
من القرون) كندولردن اسبق نيچه اهل زمانه لردن نكروهلر اهلاك ايتدك يعنى تكرى تعالى اهل
مكه يه امم سالفه نك احوالنى بيلدردى (يمشون فى مساكنهم) اولحالده كه سفرلرنده اهلاك اولنان
كروهلرك مكانلرنده يوروب آثارلرين مشاهده ايدرلر زيرا اكثر اوقاتده مكه خلقى تجارت ايچون
شام ويمنه سفر ايدوب حجر واحقافه مرور ايدرلردى (ان فى ذلك لايات لاولى النهى) تحقيقا كه
اول مسكنلرك مشاهده سنده ارباب عقوله اولو علامتلر وار (ولولا كلمة سبقت من ربك
واكر پروردكاردن برسوز سبقت ايتمسيديكه سكا انكار ايدنلرك عذابنى آخرته تأخير اولنمشدر
لكان لزاما) البته عذابك وقوعى انلره لازم اولوردى (واجل مسمى) كلمة اوزره معطوفدر يعنى
تأخيرا اولان عذابك وعده سى وعمرلرينه برمعين مدت اولمسيدى البته آنلره عذاب نازل اولوردى
(فاصبر على ما يقولون) پس اهل شركك ديدوكى سوز اوزره صبر ايت (وسبح بحمد ربك قبل

طلوع الشمس) دخى پروردكارك مدح وثناسنه مقارن اولديغك حالده نماز قيل كونش چيقمدن
اول يعنى صباح نمازين قيل (وقبل غروبها) دخى كونش باتمدن اول نماز قيل يعنى اويله وايكندى
نمازلرين قيل (ومن اناء الليل فسبح) دخى كيجه نك ساعتلرندن نماز قيل يعنى مغرب ويتسو نمازلرين
قيل (واطراف النهار) وكوندوزك طرفلرنده نماز قيل وانلردن مراد صباح ومغرب نمازلريدر طلب
اختصاص ايچون مكرر اولدى حاصل كلام بوكه بش وقت نمازك قلنمسنه غايتله محافظه ايله (لعلك
ترضى) تاكه سن خشنود اوله سن يعنى بو اوقاتده نمازى قيل اول اميدله كه تكرينك قتنده برنسنه يه
نائل اولوب انكله نفسكى خشنود قيله سن (ولا تمدن عينيك) دخى استحسان ايدوب كوزلرينك
نكاهن اوزاتمه (الى ما متعنا به ازواجا منهم) شول نسنه يه كه كفاردن بيچ كروهى انكله برخوردار
ايدوب ويردك (زهرة الحيوة الدنيا) يقين اولان زندكانيلك زينتين (لنفتنهم فيه) تاكه آنك
سببيله روز قيامتده كندولرين تعذيب ايدرز (ورزق ربك خير وابقى) وآخرتده سكا
مقدر اولان پروردكارك رزقى دنياده آنلره اولان روزيدن يكرك وپاينده تردر (وأمر اهلك
بالصلوة) دخى سكا مخصوص اولان كسنه لره نمازك قيلمسيله فرمان ايت (واصطبر عليها) دخى
نماز اوزره مداومت ايدوب صبر ايله (لا نسئلك رزقا) سندن روزى ويرمكى طلب ايتمزز يعنى
سكا ديمزز جانكه واهلكه معيشت ايده جك شئ پيدا ايت (نحن نرزقك) بز سكا وانلره
روزى ايصال ايدرز (والعاقبة للتقوى) وكوزل عاقبت ارباب تقوايه در (وقالوا لولا يأتينا باية
من ربه) دخى كفار عناد وتعنت يوزندن ديديلر نيچون پروردكارندن بزه برمعجزه ايله كلمدى
(اولم تأتهم بينة ما فى الصحف الاولى) ايا دخى كلمش اولان كتب سماويه ده مثبت اولان نسنه لرك
خبرى كندولره كلمديمى (ولو انا اهلكناهم بعذاب من قبله) واكر كفار قريشى محمد كلمدن اول
براشكنجه ايله نابود قيلسيدق (لقالوا ربنا لولا ارسلت الينا رسولا) البته ديرلردى يا الهى
نيچون بزه برنبى ورسل كوندرمدك (فنتبع اياتك) كه سنك ايتكه پيروك ايدردك (من قبل
ان نذل ونخزى) قتل واسيرله خوار ورسوا اولمدن اول (قل كل متربص) سويله بزدن
وسزدن هركروه مآل امره منتظردر (فتربصوا) پس سز منتظر اولك (فستعلمون من اصحاب
الصراط السوى) كه على التحقيق بيلجكسز كه كيمدرلر طوغرو يولا يه لرى (ومن اهتدى
وكيمدر طوغرو يوله سلوك ايدن والله اعلم بالصواب

سورة الانبياء مكية مائة واثنا عشر

بسم الله الرحمن الرحيم

اقترب للناس حسابهم) كفارا ولان كسنه اعمالرينك محاسبه سى وقتى يقلشدى (وهم فى غفلة
معرضون) وحالبوكه كندولر حسابدن بيخبرا ولوب ايچنده تفكر ايتمكدن يوز چويرمشلر
ما يأتيهم من ذكر من ربهم محدث) كندولره پروردكارلرى طرفندن تازه ايندرلمش بر پند كلمز
الا استمعوه وهم يلعبون) الا آنى ايشيدرلر اوحالده كه كندولر اوينارلر (لاهية قلوبهم) كوكللرى
غيرشيئه مشغول ايكن (واسروا النجوى الذين ظلموا) دخى شرك ومعصيتله نفسلرينه ستم
ايدنلر كيزلو سوزى كيزليوب ديديلر (هل هذا الا بشر مثلكم) بوكه دعواى نبوت ايدييور دكلدر الا
سزك كبى بر آدمى (افتأتون السحر) پس بجادولكه كلوب اتباع ايدرميسز (وانتم تبصرون) وحال بوكه
سز كورر سزكه او بجادولكدر (قال ربى يعلم القول فى السماء والارض) حضرت پيغمبر جوابلرنده
ديدى بنم پروردكارم كوكده ويرده اولان سوزى بيلور كيزلى ايسه يا آشكارا (وهو السميع العليم
وكندو در بو ايكى صفتله موصوف اولان پس كيزلى سويلشدكلرى نسنه وكوكللرنده اضمار
ايتدكلرى شئ اوزرينه خفى اولماز (بل قالوا اضغاث احلام بل افتريه بل هو شاعر) قرآنه اول
نسبت ايتدكلرى سوزدن اضراب ايدر يعنى اول ديديلركه محمد المصطفى كتورديكى شئ سحردر صكره
بو سوزدن اعراض ايدوب ديديلر او بقولرك قارشمشلريدر بو سوزى دخى ترك ايدوب ديديلر آنى
كندو قلبندن پيدا ايتدى بو سوزده دخى قرار طوتميوب ديديلر محمد المصطفى شاعردر حاصل كلام
انلر حضرتك شاننده مضطرب ومضطرب ايديلركاه كندوبى سحره نسبت ايتديلر وبر وقت
كتورديكى شيئى اضغاث احلامه وكاه يلانه وبر زمان شاعرلكه دخى بر لردى اكر كندوسى
درست پيغمبر در (فليأتنا باية كما ارسل الاولون) بزه بر معجزه كتورسون نته كه زمان سابقده
پيغمبر اولنلر ارسال اولنديلر يد بيضا وعصا واحياء موتى كبى اشيا ئله (ما آمنت قبلهم من قرية
كفار مكه دن اسبق بر كوى خلقى ايمانه كلمديلر (اهلكناها) انلرى نابود قيلدق يعنى اهلاك اولنان
امم سالفه دن اصلا بر امت ايمانه كلمديكچون ايستدكلرى آيات كندولره ويرلدى (افهم يؤمنون
پس كندولرمى ايمانه كلورلر ايستدكلرى معجزه يى كتورر سن (وما ارسلنا قبلك) دخى سندن
اسبق پيغمبرلكله كوندرمدك (الا رجالا نوحى اليهم) الا بر كشيلركه انلره فرشته ايله خبر كوندرز
نته كه غير جنسدن بر پيغمبر كوندردك كه بو نلر ديه لر بو دكلدر الا بر بشر نيجه پيغمبر اولسون
فاسئلوا اهل الذكر) پس اهل كتابدن صورك (ان كنتم لا تعلمون) اكر بيلمز ايديكزكه پيغمبر قسمى

بشردر اوزكه بر قسمدن اولماز واعتقاد ايتديكزكه پيغمبرلره يمك واولمك اولماز (وما جعلناهم
جسدا لا يأكلون الطعام) دخى پيغمبرلرى بر جسم قيلمدقكه يمكى يمزلر (وما كانوا خالدين
ودنياده باقى اوله جق دكل ايديلر (ثم صدقناهم الوعد) صكره وعده يى انلره كرچك قيلدق يعنى
انلره ويرلان وعدكه غالبيت اهل توحيد ومغلوبيت اهل شركه در وجوده كلمدى (فانجيناهم
پس انلرى قورتردق (ومن نشاء) واهل ايمانده وبقا نلرنده حكمت اولان كسنه لردن ايستدكلريمز
كسنه لرى دخى (واهلكنا المسرفين) وكفر ومعصيتده حدن تجاوز ايدنلرى يوق ايتدك (لقد انزلنا
اليكم كتابا) قسم اولسونكه سزه اى قريش بر كتاب اندردك كه (فيه ذكركم) سزه پند اوله جق نسنه
ايچنده وار (افلا تعقلون) پس نيچون تفكر ايدوب ايمانه كلمزسز (وكم قصمنا من قرية) ونيجه
كوى خلقك قيردقكه (كانت ظالمة) ستمكار ايديلر (وانشأنا بعدها قوما آخرين) وانلردن
صكره بر بشقه كروه ايجاد ايتدك (فلما احسوا بأسنا) پس اولحلكه عذابمزى حواسله مشاهده
ايتديلر (اذا هم منها يركضون) بلا توقف انلرا ولكويدن قچوب سكرديلر (لا تركضوا وارجعوا الى
ما اترفتم فيه ومساكنكم) فرشته لر انلره ديرلر سكروب قچمك وايچنده نعمت ايتديككز شيئه
واولريكزه دونك (لعلكم تسئلون) شايد سز اعمالكزدن و ترى صورلور سز بعده عذابك وقوعنى
محقق بيلديلر (قالوا يا ويلنا) ديديلر اى هلاكمز حاضر اولكه محلك بودر (انا كنا ظالمين) تحقيقا
بز نفسمزه ستمكارلر ايدك (فما زالت تلك دعويهم) پس هميشه چيغرملرى يا ويلنا كلمه سى اولدى
حتى جعلناهم حصيدا خامدين) تاكه كندولرين سونمش بچلمش وتلق كبى قيلدق (وما خلقنا السماء
والارض وما بينهما لاعبين) وكوكى ويرى وارالرنده اولان اشيايى بر ايتمدق وبنمش اولديغمزده
بلكه اهل نظره تبصره وارباب دانشه تذكره اولمق ايچون انلرى براتدق زيرا هر ذره سنده بر دلو
حكمت واركه اوبر ذره سنده بولنماز بيت ❀ بنكر بچشم فكركه از عرش تا بثرى ❀
❀ در هيچ ذره نيست كه سر عجيب نيست ❀ (لو اردنا ان نتخذ لهوا) پس بر اويناجق نسنه
ايستسيدك (لاتخذناه من لدنا) البته آنى كندو قتمزدن ايدينوردك يعنى آنى بر وجهه اوزره اتخاذ
ايدردككه حضور عزتمزه لائق اوله (ان كنا فاعلين) اكر آنى ايديجيلر ردك (بل نقذف بالحق على
الباطل فيدمغه) اتخاذ لهودن اضراب ايدر يعنى هر كز لهو ايدنمزز بلكه درستلكى لهو ولعب
اوزره صالوب انى محو ايدر (فاذا هو زاهق) پس هماندم اول باطل شئ جانى چيقمش جوان كبى اولور
ولكم الويل) واندوه وحسرت مشعر اولان سوز سزه در (مما تصفون) شول نسنه دنكه

انكله خدایی وصف ایدرسز یعنی خدانك ذات باهر الصفاتنه لائق اولمیان اشیایی نسبت ایتدیككوز
اوتری پشیمانلق وجستق همیشه سزه در (وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰاتِ وَالْأَرْضِ) وكوكلرده و یرده اولان
مخلوقات كندویه مخلوق ومملوكدرلر (وَمَنْ عِنْدَهُ) وقتنده اولانلر یعنی درگاه الوهیته مقرب
اولان ملائكهٔ كرام (لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ) كندویه پرستش ایتمكدن استنكاف ایتمیوب
سركشلك ایتمزلر (وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ) دخی اندن اوصانمزلر (يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) كیجه وكوندز
ذات پاكنی تنزیه وتعظیم ایدرلر (لَا يَفْتُرُونَ) اصلا سست وزبون اولمازلر (أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً
مِنَ الْأَرْضِ) بلكه كركمزدیكه كفار یرجنسندن معبودلر ایدینه لر (هُمْ يُنْشِرُونَ) كه انلر اولمشلری
زنده قیلدرلر بیلنمك كركدكیم اهل شرك احیاء موتایی معبودلرینه ادعا ایتمدیلر لكن انلره الوهیت
اثبات ایتدكلری اجلدن بوكلام ایله توبیخ اولندیلر (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) اكر كوكده
و یرده تكریدن اوزكه معبودلر اولسیدی البته بوزیلورلردی زیرا تكریلرك مرادی برشیء اوزره
متفق اولورسه لازم كلوركه برمقدور اوزره ایكی قدرت مسلط اوله واكر مرادلری برشیده
مختلف اولور اقتضا ایدركه اول نسنه معطل اوله (فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ) پس عرشی ایجاد
ایدن ایزد ذوالجلاله درست تنزیه اولسون (عَمَّا يَصِفُونَ) اتخاذ شریك وولد وصاحبه كبی
ذات باهر الصفاتنه نسبت ایتدكلری ناسزا ایشادن (لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ) تكری تعالی عظمت
وهیبتندن اوتری ایشلدیكی ششدن صورلمز (وَهُمْ يُسْأَلُونَ) وجمله قوللر ایشلدكلری نسنه دن
صوریلورلر (أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً) بلكه تكرینك عبادتندن تجاوز ایدوب اوزكه معبودلر
ایدندیلرمی (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) سویله دلیلكزی كتورك (هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ) بو یعنی قرآن بنمله
اولانلرك پندیدر (وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي) وبو یعنی كتب سماویه بندن اسبق اولانلرك پندیدر پس
انلره نظر ایدوب كورك توحید ایله فرمان اولنمقدن اوزكه واشراكدن نهی اولنمقدن غیری
نسنه وارمی (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ) بلكه چوقلری حقی بیلمزلر ونه آنك اراسنده وباطل اراسنده
تمییز ایده بیلورلر (فَهُمْ مُعْرِضُونَ) پس آندن اوتری كندولر حقدن یوز چویرمشلردر (وَمَا
أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ) دخی هیچ برپیغمبر سندن اسبق كوندرمدك (إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ
أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ) الا وحی ایدرزكه بندن اوزكه برمعبود یوقدر پس بكا عبادت
ایدك (وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا) دخی اهل شرك دیدیلر چوق رحمتلو خدا فرشته لردن اوغول
ایدندی بوكلامی سویلیان خزاعه قبیله سیدر (سُبْحَانَهُ) بوكونا شیادن خدانك ذات پاكی

منزهدر (بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ) بلكیم انلر درگاه كبریایه مقرب قوللردر (لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ) سوزله
ایلرو وارمزلر یعنی اذن شریفی اولمینجه برسوزی ایراد ایتمزلر (وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ) وكندولر فرماننیله
ایشلرلر فرمان ایتمدیكی شیئه اصلا یاپشمزلر (يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) بیلور انلرك اولكی
شیئی وكیرولرینك قالان شیئی بیلورلر (وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ) دخی بركیمسه یه دیلك ایتمزلر مكر
شول كیمسه یه كه حق جل وعلا اكا شفاعت اولنمسین پسند ایتمش اوله (وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ)
وحال بوكه كندولر خدانك قورقوسندن تتره مشلر (وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلٰهٌ مِنْ دُونِهِ) وهر كیم
انلردن دیر علی التحقیق بن خدادن اوزكه برمعبودم (فَذٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ) اول كیمسه یه دوزخی
كندوسنه سزاوار بیورز (كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ) بونك كبی سزا ایله ستم ایدنلره سزاوار بیورز
(أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمٰوٰاتِ وَالْأَرْضَ) یا كافر ایدن كمسنه لر تفكر ایدوب بیلمزلرمیكه كوكلر
و یر (كَانَتَا رَتْقًا) بتشیك ایدیلر یعنی شیء واحد ومتحد حقیقت ایدیلر (فَفَتَقْنَاهُمَا) پس تكری
تمییز وتنویع ایله آیردق (وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ) دخی صودن هر زنده نسنه یی ایجاد ایتدك
(أَفَلَا يُؤْمِنُونَ) پس كوركدیكه بوكونا آیاتك ظهوریله ایمانه كلمزلرمی (وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ
أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ) دخی یرده بویوك طاغلر قیلدق تاكه آدمیلرله حركت واضطراب ایتمیه (وَجَعَلْنَا
فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا) و یرده آچق یوللر قیلدق (لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ) تاكه آدمیلر سفرده یوللری
بوله لر (وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا) دخی كوكی دوشمكدن صاقلنمش بردام قیلدق (وَهُمْ
عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ) وكفار قسمی كوكك نشانلرندن یوز چویرمشلردر باوجودكه انلرك دلالتی
صانعك وجودینه وكمال قدرتی اوزره غایتله ظاهردر (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) وكندودر
شول خالق ذوالجلال كه كیجه یی وكوندزی یراتدی (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) وكونشی وآیی دخی (كُلٌّ
فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ) هر بری كونشدن وآیدن برچرخده یوزیجی كبی سرعتله یوررلر كتوردیلركه
سرور كائناته عداوت ایدنلر دیرلردی حوادث روزكارك كلمسنی محمد واصحابی اوزره انتظار
ایده لم حق سبحانه وتعالی پیغمبرینه تسلیه ویرمك ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمَا جَعَلْنَا
لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ) دخی سندن اسبق برانسانه دنیاده پاینده لكی قیلمدق (أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمُ
الْخَالِدُونَ) پس سنده فوت اولسك كندولری دنیاده پاینده اولانلردر (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ)
هر جاندار مركی داد بیجیدر (وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً) دخی بلا ایله ونعمت ایله تجربه ایدنك معامله سی
كبی سزكله برمعامله ایدرز (وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) دخی بزم حكممزه دونرسز پس اعمالكز حسبیله

مكافات اولنورسز (واذا راك الذين كفروا) دخی قچن كفر ايدنلر سنی كوردلر (ان يتخذونك الا هزوا)
سنی ايدنمزلر الا استهزا اولنه جق شیكه ديرلر (اهذا الذی يذكر آلهتكم) بوميدر شول كيمسنه كه
معبودلركزی بدلكله ياد ايدر (وهم بذكر الرحمن) وحالبوكه انلر چوق رحمتلو خدانك توحيدينه
(هم كافرون) كندولر منكردرلر (خلق الانسان من عجل) بشر مقوله سی تيزلكدن براديلدی يعنی شتابندن
كويا كه شتابلقدن خلق اولنمشدر (ساريكم آياتی) يقنده انتقاملرمی سزه كوستردم واودنياده
بدر وقعه سی كبی عذابدر ولخود جهنم اشكنجه سی كبی (فلا تستعجلون) پس بكا آنك طلبيله عجله
ايتمك (ويقولون متی هذا الوعد) دخی كفار ديرلر عذابك وعده سی نه زمان واقع اولور (ان كنتم
صادقين) اكر سوزكرده كرچك سويليجيلر دكز (لو يعلم الذين كفروا) كفر ايدنلر بيلسيدی (حين
لا يكفون عن وجوههم النار) اول وقتيكه نه يوزلرندن آتشی دفع ايتمكه قدرتلری وار (ولا عن
ظهورهم) ونه ارقه لرندن (ولا هم ينصرون) ونه كندولره ياردم اولنورلر البته عذابك وقوعنی
استعجال ايتمزلردی (بل تأتيهم بغتة) بلكه وعده نلره فجأة كلور (فتبهتهم) كه كندولرين حيران قيلر
(فلا يستطيعون ردها) اندن صكره آنی دوندرمسنه قدرتلری اولماز (ولا هم ينظرون) ونه كندولره
مهلت ويرلمش اولنورلر (ولقد استهزئ برسل من قبلك) دخی تحقيقا كيم سندن اسبق اولان
پيغمبرلره استهزا اولندی (فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزؤن) پس انلردن كولوب استهزا
ايدنلره كه انلره استهزا ايدكلری شيئك سزاسی قپلدی (قل من يكلؤكم بالليل والنهار من الرحمن) سويله
كيمدر خدانك عذابندن كيجه وكوندز سزی صاقلر (بل هم عن ذكر ربهم معرضون) بلكه آنلر پروردكار
لرينك پند ونصيحتندن يوزچويرمشلردر (ام لهم آلهة تمنعهم من دوننا) ياخود انلره معبودلرمی
واركه كندولره اولان منعمزی تجاوز ايدوب عذابمزدن انلری صاقلر (لا يستطيعون نصر انفسهم)
معبودلردر بوكان ايدكلری بتلر نه كندوجانلرينه ياردم ايتمكه قدرتلری وار (ولا هم منا
يصحبون) ونه انلر بزدن امان ويرلمش قيلنورلر (بل متعنا هؤلاء وآباءهم) بلكه بونلری يعنی
مكه خلقنی وپدرلرينی فراهت عيشله برخوردار قيلدق (حتی طال عليهم العمر) تا كه مدت
حياتلری اوزرلرينه اوزانوب مغرور اولديلر بر مرتبه يه دككيم تصميم ايتمشلردی كه اوقاتلری
بو حال اوزره هميشه كچه جكدر (افلا يرون انا نأتی الارض) پس نيچون كورمزلر كه علی التحقيق فرمانمز
كفارك زمينه كلوب (ننقصها من اطرافها) اهل اسلامك غلبه سيله چوره سندن آنی
اكسلتيدرز (افهم الغالبون) پس كندولری غلبه ايدنلر پيغمبری واهل ايمانی هركز بولمازلرسه

(قل انما انذركم بالوحی) سويله انجق بكا وحی اولنان نسنه ايله سزی قورقتدردم (ولا يسمع
الصم الدعاء) وصاغر اولانلر چاغرمغی ايشتمزلر (اذا ما ينذرون) قچن تخويف اولنورلر (ولئن
مستهم نفحة من عذاب ربك) وبی شبهه اكر پروردكارك اشكنجه سندن انلره براز نسنه دكر
(ليقولن يا ويلنا انا كنا ظالمين) البته ديرلر وای بزه كيم علی التحقيق بز كندوجانمزه كفرله
ستم ايتمشلر ايدك (ونضع الموازين القسط) دخی عدل صاحبی اولان ترازولری قوررز (ليوم
القيامة) روز قيامتك سزاسيچون (فلا تظلم نفس شيئا) پس جان برازشيله ستم كورمش
قيلنماز (وان كان مثقال حبة من خردل) واكر عمل خردلدن بردانچكسی قدر ايسه (اتينا بها)
آنی كتوروب ترازويی عدلده قيلارز (وكفی بنا حاسبين) وقوللرك اعمالن حساب ايتمكه بز كفايت
ايديجيلرز (ولقد آتينا موسی وهرون الفرقان) دخی تحقيقا كيم بو ايكی سروره ويردك حقی
باطلدن آيريجی كتابی (وضياء) وظلام حيرتده ايشغ ويريجی شيئ (وذكرا للمتقين) و پرهيزكار
بندا ولمجق نسنه يی يعنی انلره بويله بر كتاب ويردك كه بوصفاته جامعدر (الذين يخشون
ربهم بالغيب) ارباب تقوی شول كيمسه لردركه پروردكارلرندن غائب اولدقلری حالده قورقرلر
يعنی خدای ذو الجلالی مشاهده ايتمامشلر ليكن فرمانه امتثال ايدوب اجلال وتعظيم ايدرلر
(وهم من الساعة مشفقون) وكندولر قيامتك احوالندن خوف ايدرلر (وهذا ذكر مبارك)
وبو يعنی قرآن عظيم الشان برچوق منفعتلو سوزدر (انزلناه) آنی محمد المصطفی اوزره
ايندردك (افانتم له منكرون) پس سزمی آنی انكار ايدرسز (ولقد آتينا ابراهيم رشده) دخی
علی التحقيق كيم حضرت ابراهيمه طريق صلاحه يول بولمسين ويردك (من قبل) حضرت موسی وهروندن
اسبق (وكنا به عالمين) وحالبوكه بز آنك استحقاقنه دانالر ايدك كه آكا اوكونا هدايت احسان
ايدك (اذ قال لابيه وقومه) قچن پدرينه وعشيرتنه ديدی (ما هذه التماثيل) ندر بو قيلقلر
(التی انتم لها عاكفون) شول قيلقلر كه سز آنلره مجاورلرسز (قالوا وجدنا آباءنا لها عابدين)
جوابنده ديديلر كه پدرلرمزی انلره پرستش ايديجيلر بولدق (قال لقد كنتم انتم وآباؤكم فی ضلال
مبين) حضرت ابراهيم آنلره ديدی تحقيقا كه سز وپدرلريكز برآشكارا آزغونلقده ايديكز
(قالوا اجئتنا بالحق ام انت من اللاعبين) حضرت ابراهيمه ديديلر آيا سن بزه طوغرولغله كلدك
يالخود سن اوينيانلردنسن (قال بل ربكم رب السموات والارض) حضرت ابراهيم انلره ديدی بن لعب
ايليجيلردن دكلم بلكه سزك پروردكاركز كوكلر ويرلر خالقيدر (الذی فطرهن) شول خالق كه

انلری عدمدن وجوده كتوردی (وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ) دخی بن توحیددن مذكور اولان
شیئه اوزره كواهلردنم یعنی تحقیق اوزره اداء شهادت ایدرم كه پروردكاریكز كوكلر و یرك
خالقیدر كوردیلر كه نمرودیلرك بر بیرام كونلری وار ایدیكیم انده صحرایه چیقوب تماشا ایدرلردی
شهره دوندكلری محل بتخانه لرینه عبور ایدوب مراسم عبادتلرین ادا ایدرلردی چون حضرت ابراهیم
علیه السلام انلرك بربلوكیله پتلر خصوصنده مناظره ایتمشدی كندویه دیدیلر كل بزم عیدكاهمزه تاكه آیینمزك
حسننی مشاهده ایده سن حضرت ابراهیم لا و نعم سویلیوب جواب ویرمكسزین بعده چیقدقلری دم
ایستدیلر كه كندولرله چیقه خسته لكی بهانه ایدوب چیقمقدن تخلف ایتدی (وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ
أَصْنَامَكُمْ) واهسته دیدی خدایه قسم كه البته پتلركزك قیرمسنه جهد ایدرم (بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا
مُدْبِرِينَ) انلردن یوز چویردیككزدنصكره انلره اكسه و یروب عیدكاهه توجه ایتدیككز حالده
(فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا) در عقب النه بر كسر الوب قوللرین پاره پاره قیلدی (إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ) انجق پتلرك
بیوككنی قیرمیوب كسری بوینینه آصدی (لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ) تاكه اكا دونوب سؤال ایدهلر كیم شو
پتلری قیردی كیمدر (قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا) قچن عیدكاهدن دونوب بتخانه یه كیروب انی
مشاهده ایتدیلر دیدیلر معبودلریمزه بو ایشی كیم ایشلدی (إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ) تحقیقا كه
بوكونا جرأت ایدن كمسنه ستمكارلردندر (قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ) حاضر اولانلر نمروده
دیدیلر خلقدن ایشتدككیم بر یكیت انلری بد لكله اكر (يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ) اكا ابراهیم دینلور یعنی
اسم شریفی ابراهیمدر (قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ) نمرود و امراسی دیدیلر پس آنی خلقك
كوزلری اوزره كتورك یعنی آنی بوكونه احضار ایدلكه جمله خلقك كوزلری آنی كوره (لَعَلَّهُمْ
يَشْهَدُونَ) تاكه فعلنه یا قولنه خلق شهادت ایدهلر بعده حضرت ابراهیمی احضار ایتدیلر
(قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ) دیدیلر ای ابراهیم سنمی بو ایشی معبودلریمزه ایشلدك
(قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا) حضرت ابراهیم سویلدی بو ایشی بن ایشلمدم بلكیم بیوكلری انی
ایشلدی (فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ) پس انلردن صورك اكر انلر سویلیشورلر ایسه (فَرَجَعُوا
إِلَىٰ أَنْفُسِهِمْ) صكره كندو كندولرینه دونوب یعنی عقوللرینه مراجعت ایدوب (فَقَالُوا إِنَّكُمْ
أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ) بری برینه دیدی علی التحقیق سز كندوكز ایشیدوب سویلشمیان اشیانك
پرستشنده ستمكارلرسز (ثُمَّ نُكِسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ) اندنصكره باشلری اوزره دونمش
قیلندیلر یعنی نفسلرینه مراجعه ایتمك سببیله استقامت ایتدكدنصكره مجادله یه

دونوب دیدیلر (لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَٰؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ) علی التحقیق سن ای ابراهیم بیلدك كه پتلر
سوز سویلشمزلر پس نیچه انلردن سؤال ایتمكه بزه امر ایلدرسن بعده كه انلر پتلرك عجزینه معترف
اولدیلر (قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) حضرت ابراهیم انلره دیدی پس نیچون خدانك عبادتندن
وازكچوب عبادت ایدرسز (مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ) شول شیئه كه سزه نه برازنسنه نفع
ایدر و نه سزه برازنسنه زیان ایدر (أُفٍّ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) بدلك و بدبولق سزه
و تكریدن اوزكه پرستش ایتدیككز نسنه لره اولسون (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون ایشكزك قبحنی
تعقل ایتمزسز (قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانْصُرُوا آلِهَتَكُمْ) چون نمرودیلر مباحثه دن عجز ایتدكلرنده ضرر
ایتمكه شروع ایدوب دیدیلر ابراهیمی یاندرك و اندن انتقام المغله معبودلریكزی منصور قیلك
(إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) اكر پتلریكزه نصرت ایده بیلیر دیكز پس نمرود فرمان ایتدیكه بر حظیره بنا اولنه
دیوارینك ارتفاعی یتمش ارشون اوله تمام اولدقدنصكره آنی اودونله و یاغله طولدروب
ایچنده آتشی وردیلر در عقب حضرت ابراهیمك اللرین بغلیوب منجنیق الیله اتشه صالدیلر حضرت
جبریل اكا هواده ایكن دیدی بر حاجتك واری حضرت ابراهیم دیدی وار لیكن سكا دكل جبریل ایتدی پس
حاجتك كیمدن ایسه ایسته حضرت ابراهیم ایتدیكیم حسبی عن سؤالی علمه بحالی چون كمال توكلی اولوب
ماسوادن منقطع اولدی (قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ) دیدك ای آتش حضرت
ابراهیم اوزره صاوقلق و سلامت ایه سی اول (وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا) و اكا بر مكر و ایذا یتشترمك
ایستدیلر اتشده یاندرمغله (فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ) پس كندولرین زیاده زیان بولنلر قیلدق
زیرا ایتدكلری سعی حضرت ابراهیمك كلامنه بر برهان قاطع اولدی كوردیلر كه قچن خلیل الله
صلوات الله علیه آتشك اورته سنده اولدی علی الفور بندلری یانوب اطرافنده انواع ریاحین
بتوب و كندو بر چشمه صوروان اولدی نمرود كوشكك یوقاروسندن بقوب حضرت ابراهیمی و حدائقنده
ملك الظل ایله صحبت ایدر كوردی چیغروب دیدی ای ابراهیم سنك تكرك كه بوكونا قدرته مالكدر
اولو تكریدر بن اكا قربانلر ایتسم كرك حضرت ابراهیم اكا جواب ویروب دیدی قربانك حیز قبوله كیمز
اولدیغنه ماآینكدن فراغت ایتمینجه بعض اخبارده كلمشدر كه نمرود درتبیك قربان بوغازلیوب حضرت
ابراهیمی نجیده قیلمقدن قصر ید ایتدی (وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا) و آنی و قرنداشی اوغلی لوطی انلردن قورتردق (إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ) شول زمینه كه خلق ایچون بركت صالدق یعنی
كندولری عراق زمینندن قرارگاه انبیا اولان شام زمینینه نقل ایتدك (وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ) و كندویه

حضرت اسحاقی بغشلدق (ويعقوب نافلة) دخی حضرت یعقوبی وغلنك اوغلی اولدیغی حالده
(وكلا جعلنا صالحين) دخی بونلرك هر برین کوزل عملو قیلدق (وجعلناهم ائمة) وانلر مقتدا
اوله جق کسنه لر قیلدقکه (يهدون بامرنا) فرمانمزله خلقی طریق حقه دعوت ایدرلر (واوحينا
اليهم فعل الخيرات) دخی انلره فرشته ایله خبر کوندردککه کوزل ایشلری ایشلیه لر تاکه خلق
خیر ایشلمسنه رغبت ایده لر (واقام الصلوة وايتاء الزكوة) دخی انلره وحی ایتدککه نمازی
شرائط وادابیله قیله لر ومال زکوتی ارباب استحقاقه ایصال ایده لر (وكانوا لنا عابدين) وبزه
اخلاص ایله پرستش ایدیجیلردی (ولوطا آتيناه حكما وعلما) دخی حضرت لوطه نبوت ودانش ویردك
(ونجيناه من القرية التي كانت تعمل الخبائث) وآنی قورتردق یمان ایشلرك ایشلمسنه مباشرت ایدن
کوی خلقنك شرندن (انهم كانوا قوم سوء فاسقين) تحقیقا کیم انلر حدودی تجاوز ایتمش
کروه ایدیلر (وادخلناه في رحمتنا) دخی حضرت لوطی محل رحمتمز اولان بهشته کیرمش قیلدق
(انه من الصالحين) تحقیقا که اول ذات پاك صلحا زمره سندندر (ونوحا اذ نادى من قبل)
دخی حضرت نوحك احوالنی مذکور قیل چون بو مذکور اولان پیغمبرلردن اسبق قومی اوزره نکوی یه
دعا ایتدی (فاستجبنا له) پس دعاسن مستجاب قیلدق (فنجيناه واهله من الكرب العظيم)
که کندوسی واتباعی ولو قیغودن قورتردق یعنی طوفانك محنتندن انلری خلاص ایتدك (ونصرناه
من القوم الذين كذبوا باياتنا) وکندوسی منصور ایدوب حمایت ایتدك شول کروهدنکه آیاتمزه تصدیق
کتورمدیلر (انهم كانوا قوم سوء) تحقیقا که انلر بد کروه ایدیلر (فاغرقناهم اجمعين)
که کندولرین قوصوده بوغدق (وداود وسليمان) دخی حضرت داود وسلیمانك اخبارك یاده
کتور منقولدرکیم حضرت داود علیه السلام برکون حکومت ایچون اوتورمشدی ایکی کیمسه حضورینه
کلوب بری دیدیکه یا نبی الله بو کشی بنم اکینمه قیونلرین قویی ویروب جمله سن انلر ییدردی خصمندن سؤال
ایدیجك سوزین تصدیق ایتدی حضرت داود حکم ایتدیکه جمله قیون اکین صاحبنه ویریله حضرت
سلیمان اون بر یاشنده صبی ایکن بو حکمی مشاهده ایلیجك دیدی بو حکمدن اوزکه بر حکم اولسیدی
ایکیسنك حقنده یکرك اولوردی پدر بزرکوار بو کلامی ایشیدیجك حکمك کندویه مفوض قیلدی
همان حضرت سلیمان فرمان ایتدیکه قیون اکین صاحبنه ویریلمك تا یدوب آنك نماسیله منتفع اوله
وبر قیون صاحبنه تسلیم اولنوب بر سنه کامله آنك زراعتنه مشغول اوله کیفیتی کالاول
اولدقدنصکره اکینله مالکنه رد اولنه وقیونلر یه سنه چون حدیقه نبوتك کلندن بو حکم

عجیب صادر اولدیکی خدای عز وجل حبیب اکرمنه فرمان ایتدیکه انلرك احوالن مذکور قیله (اذ يحكمان
في الحرث) چون اکین خصوصنده حکومت ایدرلردی (اذ نفشت فيه غنم القوم) اولوقتکه کروهك
قیونی ایچنده منتشر اولوب کیجه انی یدی (وكنا لحكمهم شاهدين) وبز حکومتلرینه دانا ایدك
(ففهمناها سليمان) پس حکومتی حضرت سلیمانه اکلاتدردق (وكلا آتينا حكما وعلما) وهر برینه
اوغله وپدره پیغمبرلك وامور دینیه ده دانش ویردك (وسخرنا مع داود الجبال يسبحن) دخی
طاغلری رام ایتدك اول حالده که حضرت داودله بالاتفاق خدایی تقدیس وتنزیه ایدرلر
(والطير) دخی قوش مقوله سن اول کیفیت اوزره مسخر قیلدق (وكنا فاعلين) وبو کونه اشیایی
بز ایدیجیلر ایدك پس بزدن بو یله شی صدور ایتسه مستبعد دکلدر واکرچه فکرده بو برام
بعیددر (وعلمناه صنعة لبوس لكم) دخی اکا زرهلرك ایشلمسین وکرندك سز کچون
(لتحصنكم من باسكم) تاکه اول زرهلر دشمنکرك سلاحندن سزی حفظ ایده (فهل انتم شاكرون)
پس سز شکر ایدیجیلر میسز یعنی بو کونه نعمتلرك مقابله سنده خدایه حمد واجلال له مدح وثنا ایدك
(ولسليمان الريح عاصفة تجري) دخی حضرت سلیمانه یلی شدتلو اسرایکن مسخر قیلدقکه تختی
برازمدتله برآیلق یوله کوتوردی (بامره) خواهشیله کیدر (الى الارض التي باركنا فيها) اول
یرده که ایچنده چوق نفعلر اشیا قیلدق واول شام زمینیدر مختار القصصده کتوردیکیم
حضرت سلیمان علیه السلام شام زمیننده دوشن تدمر نام شهردن بساطه بنوب یل آنی
فارس اقلیمنده دوشن اصطخر نام شهره قیلوله وقتنده کوتوردی اندن جماعتیله بساط اوزره
بنوب اخشام خراسانده دوشن کابل شهرینه واصل اولوردی کیجه انده مکث ایدوب صباح ترتیب
سابق اوزره تدمره کلوردی (وكنا بكل شيء عالمين) وبز هر نسنه نك حقیقتنه دانالر ایدك پس
مقتضای حکمت اوزره اشیایی اجرا ایدرز (ومن الشياطين من يغوصون له) دخی اکا مسخر
قیلدق دیولردن شول کیمسه لریکه دریالرده باتوب نفیس اولان اشیایی کندو ایچون چیقاررلر
(ويعملون عملا دون ذلك) دخی غوصلقدن اوزکه کندویه ایشلر ایشلرلر شهرلرك بناسی وغریب
اولان صنایع کبی (وكنا لهم حافظين) وبز انلره نکهبانلر ایدك تاکه فرمان سلیماندن تجاوز
ایتمیه لر (وايوب) دخی حضرت ایوبك سرکذشتنی یاده کتور بیلمك کرککیم حضرت ایوب
علیه السلام رومی ایدی نسبی اسحق علیه السلامك اوغلی عیصه متصل ایدی حق جل وعلا
اکا خیلی اموال واولاد وانعام ایتمشدی بعده حق سبحانه وتعالی انواع محنتلره کندوسی مبتلا قیلدیکه

دوه‌لرك بر صاعقهٔ سماویه اهلاك ایتدی وقیونی سیل سبیله کرداب فنایه دوشدی وزراعتی
ریح عاصفه نابود اولدی وییکا اوغلی واوچ قیزی اوزره دیوار دوشوب آلتنده قالدیلر و
مبارك جسدنك عظیم یاره‌لر پیدا اولدیکه جمیع خلق کندوسندن نفرت ایتدی اما بیچاره قادینی
حضرت یوسفك اوغلی افرایمك قزی رحمه خاتون خدمتنده طوردی بو حال اوزره یدی ییل ویدی
آی ویدی کون ویدی ساعت قالدی وبرکون وبرساعت الثانی شکوی ایله حلقه آچلدی پس حق جل
وعلا سید الکونینه تسلیه ویرمك ایچون وامتنه بلا اوزره صبر ایتمکك کیفیتنی تعلیم
ایتمك ایچون جبینه فرمان ایدیکه ایوبك سرکذشتنی ذکر ایله (اِذْ نَادٰى رَبَّهُ) اول وقتکه پروردکارینه
چیغردی (اَنّ۪ى مَسَّنِىَ الضُّرُّ) علی التحقیق بکا بن رنج ومحنت بکا دکدی (وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِم۪ينَ) وسن
اسرکیانلرك زیاده اسرکیجیسی سن (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ) در عقب دعاسن کندوسنك بز قبول
ایدوب (فَكَشَفْنَا مَا بِه۪ مِنْ ضُرٍّ) رنج والمدن وجودنده اولان شیئی قالدردق (وَاٰتَيْنَاهُ اَهْلَهُ)
واولادینی احیا ایدوب کندویه ویردك (وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ) وانلرله انلرکبی اولاد کندویه ویردككه
کندولره ماننداولان کندولردن حاصل اولدی (رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا) حضرت ایوبه قتمزدن رحمتا ولمق
ایچون (وَذِكْرٰى لِلْعَابِد۪ينَ) وعبادت ایدنلره پند اولمق ایچون (وَاِسْمٰع۪يلَ وَاِدْر۪يسَ وَذَا الْكِفْلِ)
دخی حضرت اسمعیل وحضرت ادریسی ونصیبه یه مسن یعنی الیاسی یاده کتور (كُلٌّ مِنَ الصَّابِر۪ينَ)
بونلرك هر بری مصائب اوزره وتکالیف شاقه اوزره صبر ایدنلردندر (وَاَدْخَلْنَاهُمْ ف۪ى رَحْمَتِنَا)
وانلری نعم اخرویه اولان رحمتمزه داخل قیلدق (اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِح۪ينَ) بلاشبهه آنلر اعمال خیرده رتبهٔ
کماله ایریشنلردر (وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا) دخی مذکور قیل بالق ایهسنك ماجراسنی اول وقتکه
کندو جماعتنه خشمناك اولوب کندی (فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ) پس کمان ایتدیکه بز اوزرینه
طارلق ایتمزز اندنصکره بر کندوینی دریایه اتوب بالق قارننده محبوس قیلدق (فَنَادٰى فِى الظُّلُمَاتِ)
پس قرنلقلرده یعنی دریانك وبطن حوتك وکیجه‌نك قرنلقلرنده چیغردیکه (اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ)
تحقیقا شان بودرکه اکواننده سندن اوزکه بردرست معبود یوقدر (سُبْحَانَكَ) سن شوائب
نقصدن منزه‌سن (اِنّ۪ى كُنْتُ مِنَ الظَّالِم۪ينَ) بی‌شبهه بن ستمکارلردن ایدم (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ
مِنَ الْغَمِّ) در عقب بز آنك دعاسن مستجاب قیلوب کندوینی قیغودن قورتردقکه درت ساعت
بالغك قارننده طوردقدنصکره کندوینی دریا کنارنده قذف ایتدی (وَكَذٰلِكَ نُنْج۪ى الْمُؤْمِن۪ينَ)
ونته‌که حضرت یونسی اوزکه غمدن قورتردق اهل ایمانی قورترز زیرا غومدنکه ازاله سنه

خدایه دعا ایدرلر (وَزَكَرِيَّا اِذْ نَادٰى رَبَّهُ) دخی حضرت زکریانك احوالنی یاد ایت چونکه پروردکارینه
چیغروب دیدیکه (رَبِّ لَا تَذَرْن۪ى فَرْدًا) یا الهی بنی تنها قویمه یعنی بکا بر اوغول احسان ایت که بکا وارث اوله
(وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِث۪ينَ) وسن وارث اولانلرك یکرکیسن پس اکر بکا بر میراث ایلجی اوغول احسان ایتمزسن
باکم یوقدر (فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيٰى) صکره دعاسن کابز مستجاب قیلوب یحیی نام
بر اوغول کابغشلدق (وَاَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ) وکندویه قاریسی قصر ایکن ولادت ایچون
یارر قیلدق (اِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِى الْخَيْرَاتِ) تحقیقا که مذکور اولان سرورلر ایو ککار
ایشلمسنده شتاب ایدرلردی (وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا) دخی ثوابه رغبت ایتدکلری اجلدن
وعقابدن ملاحظه ایتدکلرندن اوتری بزه دعا ایدرلردی (وَكَانُوا لَنَا خَاشِع۪ينَ) دخی بزه
متضرع ومتذلل ایدیلر (وَالَّت۪ى اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا) دخی مذکور قیل شول خاتونی که حلال وحرامدن
فرجنی حفظ ایتدی (فَنَفَخْنَا ف۪يهَا مِنْ رُوحِنَا) پس روحمزدن انک ایچنده اوفوردك یعنی فرمانمز
صدور ایدن روحدن قارننده حضرت عیسی‌یی زنده قیلدق (وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا اٰيَةً لِلْعَالَم۪ينَ)
وکندوینی واوغلنك حالنی خلق ایچون براولو علامت قیلدقکه کمال قدرتمزه دلالت ایدر (اِنَّ
هٰذ۪هِ اُمَّتُكُمْ) تحقیقا که بو یعنی ملت توحید واسلام سزك ملتکزدر پس اوزرینه استقامت
ایدك (اُمَّةً وَاحِدَةً) بریکانه ملت یعنی اصلا ایچنده اختلاف یوقدر جمله انبیا انك اصولنده
متفقدرلر (وَاَنَا رَبُّكُمْ) وبن سزك پروردکارکزم (فَاعْبُدُونِ) پس بکا پرستش ایدك
(وَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ) وامم سالفه ایشلرین آرالرنده کسدیلر یعنی دینلرینی بلوك بلوك
اولدیلر بر بلوکلری اوبر بلوکلرك تکفیر ایدر (كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ) هر بلوکلر بزه حکممزه دونجیلردر
ایتدکلری اعمالك مکافاتنك بز ویررز (فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ) پس هر کیم کوزل ایشلردن
ایش ایشلر (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحالبوکه کندوسی ایمانه کلمشدر (فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِه۪) البته
چالشمسنه ایترمك یوقدر (وَاِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ) وبی‌شبهه بزکا یازیجیلرز یعنی صحیفهٔ اعمالنده
آنی اثبات ایدرز (وَحَرَامٌ عَلٰى قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا) دخی بر کویی اوزره که بز انلرك اهلاکنه حکم
ایتمشدك عمل صالح وسعی مشکور حرامدر (اَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) زیرا علی التحقیق انلر کفردن رجوع
ایتمزلر (حَتّٰى اِذَا فُتِحَتْ يَاْجُوجُ وَمَاْجُوجُ) اول وقته دکه قیامت علامتی اولان سد یأجوج
ومأجوج آچلدقده (وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ) واول ایکی طائفه هر یوکسك یردن شتاب
ایدوب کلورلر (وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ) ودرست اولان وعده یعنی قیامتك وقوعی یقین

اولیجق (فَاِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ اَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا) اول حال همان شاندر بوکه کفر ایدنلرك کوزلری
شدت هولدن آچیق قالوب دیرلر (يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هٰذَا) ای وای بزه کیم علی التحقیق
بز بو حالدن بر غفلتده ایدك (بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ) بلکه کندو جانلریمزه ستم ایدیجیلر ایدك که بز کلام
پیغمبرلرك سوزلرك ایشتمدك (اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) تحقیقاً که سز ای مشرکلر و تکریدن
اوزکه عبادت ایتدیککز نسنه لر (حَصَبُ جَهَنَّمَ) دوزخك یاقجق نسنه لریسز (اَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ)
البتّه سز اکا وارایدیجیلرسز (لَوْ كَانَ هٰؤُلَاءِ اٰلِهَةً) اکر اول پتلر معبودلر اولسیدیلر (مَا وَرَدُوهَا)
اکا کیرمزلردی زیرا معبود اولان کندوسی تعذیب ایدر نه انکه معذّب اوله (وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ)
ودوکلی بت و بت پرست دوزخده علی الدّوام اقامت ایدیجیلردر (لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ) کفاره دوزخ
ایچنده ناله و فریاد وار (وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ) وکندولر انك ایچنده بر سوز ایشتمزلر که انکله مسرور
اولورلر (اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰى) تحقیقاً شول کیمسه لرکه بزدن کندولره کوزل خصلت
یعنی سعادت سبقت ایتدی (اُولٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ) اولکروه دوزخدن ایراق قلنمش قیلنورلر (لَا
يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا) آنك آوازین ایشتمزلر (وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ) وکندولر نفسلری
آرزو ایتدکلری نسنه ده دائمدرلر اصلا اندن منفك اولمازلر (لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ) کندولرین
محزون قیلمز بیوك قورقو اولان نفخهٔ ثانیه در (وَتَتَلَقّٰيهُمُ الْمَلٰئِكَةُ) و تهنیه ایتمك
ایچون فرشته لر کندولره قارشو واروب دیرلر (هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ) بو سزك کونکزدر
شول کونکه دنیاده سزانکله وعد اولنوردیکز (يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ) خاطره کتور
اولکونیکه کوکی بوکرز طومارك بوکلسی کبی بوردقده (لِلْكُتُبِ) ایچنده یازیلان معانی مصلحتی
ایچون (كَمَا بَدَاْنَا اَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ) ابتدا براتدیغمز اشیایی دوندرور زبردوندرمك ابتدا
ایجاد ایتدیکمز کبی (وَعْدًا) خلقك اعاده سن درست وعد ایتدك (عَلَيْنَا) که اتمامی و زره در
(اِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ) بی شك کیم بز انی ایشلیجیلر ایدك (وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ) دخی تحقیقاً کیم
زبورده توراتدنصکره یازدقکه (اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ) بی شبهه کیم بهشت
یرینك زمینی کوزل عملو اولان قوللرم اکا وارث اولور (اِنَّ فِي هٰذَا لَبَلَاغًا) تحقیقاً که بومذکور
اولان پند و نصیحتلرده بر کفایت وار (لِقَوْمٍ عَابِدِينَ) بر کروهه که همتلرین عبادته صرف ایدرلر
(وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ) دخی سنی کوندرمدك الّا خلق ایچون بر رحمت زیرا کندوکی
کوندردیکك شئ سعادتلرینه سبب در و امور معاش و معادلرین اصلاح ایتمکه موجبدر

(قُلْ اِنَّمَا يُوحٰى اِلَيَّ اَنَّمَا اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) سویله بوندن اوزکه بر نسنه یوقدر کیم بکا وحی اولنور که
معبودکز یالکز بر معبوددر (فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) پس سز عبادتنده اخلاص ایلیجیلرمیسز (فَاِنْ تَوَلَّوْا)
بو سوزدنصکره توحیددن یوز چویررلرسه (فَقُلْ اٰذَنْتُكُمْ) انلره سویله مأمور اولدیغم شیئی
سزه بیلدردم (عَلٰى سَوَاءٍ) بن و سز آنی بیلمده برابر اولدیغمز حالده (وَاِنْ اَدْرِي اَقَرِيبٌ اَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ)
دخی بیلمم که یقینمیدر یا اوزاقمی حشر و نشردن موعود اولدیغکز شئ (اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ)
تحقیقاً که خدا عزّ و جلّ سوزدن آشکارا اولان نسنه یی بیلور یعنی دین اسلامه آشکارا
قیلدیغکز طعنی بیلور (وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ) دخی اهل اسلامه کیزلی قیلدیغکز حقد و حسدی
بیلور (وَاِنْ اَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَكُمْ) دخی بیلمم که شایدکه عذابکزك تأخیری سزکچون بر استدراج
اوله (وَمَتَاعٌ اِلٰى حِينٍ) وشاید انك تأخیری سزکچون بر برخوردارلق اوله بر معیّن مدّته دك
(قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ) حضرت رسول اکرم دیدی ای پروردکارم بنمله مکّه خلقی آراسنده طلوع و غلبه
حکم ایت (وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ) دخی پروردکاریمز چوق مرحمتلو اولاندر (الْمُسْتَعَانُ) کندوسندن
یاردم طلب اولنان (عَلٰى مَا تَصِفُونَ) شول نسنه اوزره که سز وصف ایدوب دیرسزکیم موعود
اولان عذاب حق اولسیدی ظهوره کلوردی و اسلامك شوکتی بش اون کوندنمی یوقدر و بوکا کوره ناسزا سوزلر

سورة الحج مدنیة وهی ثمان وسبعون آیة

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(يَا اَيُّهَا النَّاسُ) ای مقام تکلیفه ایرشن کیمسه لر (اتَّقُوا رَبَّكُمْ) پروردکارکزك عذابندن صاقنوك
(اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ) که بی شبهه قیامتك زلزله سی بر اولو نسنه در (يَوْمَ تَرَوْنَهَا) اولکونکه
آنی کوررسز (تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا اَرْضَعَتْ) هر سود ویریجی قاری سود ویردیکی نسنه دن بیخبر اولوب
آنی اونودور (وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا) و هر یوکلیه سی یوکنی براقور یعنی آنك هیبتندن هر کبه
قاری حملن وضع ایدر (وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى) و خلقی سرخوش کبی کوررسن (وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى)
و حقیقتده انلر هیچ سرخوش کلدرلر (وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ) ولیکن خدانك اشکنجه سی
قیدرکه عقللرین و جروب تمییزلرین کیدردی (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ) دخی
خلقدن شول کیمسه وارکه تکرینك کتابی شاننده مجادله ایدردانشی یوغیکن نضر بن الحارث
کبی که قرآن حقنده اساطیر الاوّلین دیردی (وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ) و هر سرکش دیوه پیرو لك
ایدر قمو احوالده (كُتِبَ عَلَيْهِ) اول دیو اوزره لوح محفوظده یازلدیکیم (اَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ) علی التحقیق

شان بوکه هر کیم کا دوستلق ایدوب اتباع ایدر (فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ) محققدرکه اول دیو آنی کمراه ایدر
(وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ) ویانمش اتشك اشکنجه سنه اکا یول کوستررر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ
كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ) ای بشر مقوله سی اکر حشر ونشر جهتندن بر شکده دوشدیکزکه دیرسز
ایا ممکن ومقدوردرکه انسان تراب اولدقدنصکره بردخی دونه (فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ)
بی شبهه ابتدا پدریکزی طپراقدن یراندق یعنی بدء ایجادیکزه تفکر ایدك که اول شبهه کزی
کیدرندر (ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ) پدرکزی طپراقدن خلق ایتدکدنصکره سزی منی صوینده یراندق
(ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ) صکره بر طونمش قاندن (ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ) بعده برات پارچه سندن (مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ)
یاردلشی تمام اولمش ویا ردلشی تمام اولمامش (لِنُبَيِّنَ لَكُمْ) تاکه بوندیجله قدرتمزی سزه
بیان ایدرز (وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ) ورحملرده طوتدورزاول شیئی که طورمسین
ایسترز (إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) بر معین مدته دك واوطوغمق وقتیدر (ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا) صکره
انالریکز قارنندن سزی کوچك اوشاق چیقاررز (ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ) فحوای کلامدن
مستفاد اولان فعله علتدر تقدیری اول قرار واخراج اولدی تاکه قوتکز کمالکزه ایرشه سز
ولفظ ثم ربطی اولان تراخی یی افاده ایدر (وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى) دخی سزدن شول شخص وارکه
بلوغ محلنده یا اندن اول دار آخرته انتقال اولنور (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ) دخی سزدن شول
کیمسه وارکه یاشنك آچقرکنه دونمش قیلنور واو فرتوتلق سنیندر (لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ
شَيْئًا) تاکه بیلکیدن صکره بر نسنه بیلمیه یعنی اوازطفلوتیده اولان سخافت عقل قلت فهمه دونه
(وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً) دخی یری اولمش قورمش کوررسن (فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ) پس قچنکیم
اوزرینه صویی ایندررز (اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ) اوتلغله جنبش ایدوب شیشر (وَأَنْبَتَتْ
مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ) ونباتاتك هر تازه وتر صنفندن بتوردی (ذَلِكَ) بو مذکور اولان اشیا انسانك
اطوار مختلفه ده خلقتی ولحوال متضادیه تحویل ولمسی وزمینی اولدکدنصکره احیا اولنمسی
(بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ) اول سببله درکه ایزد ذو الجلال کندو ذاتنده ثابت ومستحق اولان صفات
کمالدر (وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى) واو جهتله درکه علی التحقیق کندو سی اولمش زنده قیلار (وَأَنَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وآنك ایچونکه بلا شبهه کندوسی هر نسنه اوزره توانادر (وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ)
واندن اوتوریکه قیامت البته کلجکدر (لَا رَيْبَ فِيهَا) کلمسنده شك یوقدر (وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ
مَنْ فِي الْقُبُورِ) واول سببله درکه بی کمان خدای ذو الجلال کورلرده اولان کسنه لری زنده

قیلوب کوندرر (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ) دخی خلقدن شول کیمسه وارکه خدانك قدرتنده
مجادله ایدر (بِغَيْرِ عِلْمٍ) دانشسز (وَلَا هُدًى) ودلیلسزکه مقصده یول کوستره (وَلَا كِتَابٍ
مُنِيرٍ) ورروشنلك ویریجی کتابسزکه انکله صوابی خطادن تمییز ایده یعنی مجادله سسنده اصلا
برسندا یدنه جك نسنه سی یوقدر انجق تقلید محضله مباحثه ایدر (ثَانِيَ عِطْفِهِ) یانن چویرمش
ایکن یعنی متکبر اولدیغی حالده مجادله ایدر (لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) تاکه خلقی خدانك یولندن
کمراه ایده (لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ) اکا بو جهانده رسوالق وار (وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ)
وروز قیامتده اکا یانمق اشکنجه سن داندررزکندو یه دینلمش ایکن (ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ)
بو اشکنجه نك داتمسی الّلری ایلرو کوندردیکی نسنه سببیله در (وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ) واندن
اوتوریدرکیم علی التحقیق تکری تعالی قوللرینه ستم ایدیجی دکلدر منقولدرکه اعرابدن برکروه
مدینه یه کلوب شرف اسلامله مشرف اولدیلر پس انلردن هرکیمکه بدنی صاغ اولوب آتی برکوزل
طای یا قیجوق طوغروب وقاریسی برکوزل اوغلان کتوروب مالی چوق اولوردی دیردی بن دین اسلامه
کیردن اوزکه برشئ کورمدم ودیننده ثابت اولوردی واکر قضیه بر عکس اولوردی سویلردی دین اسلامه
بدلکدن اوزکه برنسنه بولمدم دخی والعیاذ بالله مرتد اولوردی حق سبحانه وتعالی انلرك احوالندن
خبر ایدوب بیوردی (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ) دخی آدمیلردن شول کیمسه وارکه تکری
تعالی یه بر طرف اوزره عبادت ایدر یعنی دیننده ثابت وتمکنی یوقدر شول کیمسه یه بکزرکه عسکرك
بر طرفنده اولوب ظفر وقتنده طوروب صنقلق محلنده فرار ایدر (فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ) پس کندویه
برابولك دکرسه انکله برقرار اولور (وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ) واکر کندویه بر بیانلق دکر (انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ)
یوزی اوزره دونر یعنی مرتد اولوب کلدیکی یوله عودت ایدر (خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ) عصمتی کیتمکله
وعملی محبط اولمغله ایکی جهانی اوتوزدی (ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ) ایکی جهانك اوتوزمسی کندوده
هویدا اوتوزمق (يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا يَنْفَعُهُ) تکریدن اوزکه شول نسنه یه
عبادت ایدرکه نه کندو یه زیان ایدر ونه کندو یه نفع یتشترر (ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ) اول
عبادت کندودن راوزاق کمراهلق (يَدْعُو لَمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ) قیامت کوننده کافر فریاد
ایدوب سویلر شول کیمسه که ضرری نفعندن یقیندر (لَبِئْسَ الْمَوْلَى) البته اول کونا کیمسه بدیار دیجی
(وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ) وغایتله یمان مصاحبدر (إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
تحقیقا که تکری تعالی کیوریدر شول کیمسه لریکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر

جنات تجرى من تحتها الانهار) بر باغلره كه اشجارى آلتندن ايرمقلر آقار (ان الله يفعل ما يريد) بى شبهه
ايزد جل جلاله ايستديكى نسنه يى ايشلر پس بر كيمسه اكا مانع اولماز اكر مطيعى مثاب ايدر وعاصى يى
معذب ايدرسه كوردىلركه اهل اسلامدن بر كروه استعجال ايدرلردى ومشركلر اوزره شتاب ايتدكلرى ايچون خدانك
نصرتنه استبطا ايدرلر حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (من كان يظن ان لن ينصره الله فى الدنيا
والآخرة) هر كيم كمان ايدرديكه حق تعالى پيغمبرينه ايكى جهانده يارديم ايتمز (فليمدد بسبب الى السماء
پس اچغك كيدرمك ايچون خانه سنك طامنه بر ايپ اوزادوب كندويى انكله اصسون (ثم ليقطع
صكره كندوسنى بوغسون (فلينظر هل يذهبن كيده ما يغيظ) اندن صكره كندو نفسنده تصور ايدوب
بقسون ايدوكى حيله اچغك كيدررمى (وكذلك) دخى نته كه بو ايشى بيان ايدوب واضح قيلدق (انزلناه
آيات بينات) قرآنى احكام واخبارده آشكارا آيتلر ايندردك (وان الله يهدى من يريد) دخى شان
بودركه على التحقيق خداى لايزال ايستدوكى كسنه يه طوغرو يول كوسترر (ان الذين آمنوا والذين
هادوا والصابئين والنصارى والمجوس والذين اشركوا) تحقيقا كه بو مذكور اولان كروهلر
ان الله يفصل بينهم يوم القيمة) بى شك حق سبحانه وتعالى انلرك آراسنده روز قيامتده حكومت
ايدوب محقى مبطلدن آيرور (ان الله على كل شئ شهيد) بلا شبهه كيم ايزد ذو الجلال هر نسنه اوزره
كواه وجمله نك احوالندن آكاهدر (الم تر ان الله يسجد له من فى السموات ومن فى الارض والشمس
والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب) بقمزميسن كيم على التحقيق خداى ذو الجلاله بو اولان اشياء
كندو قدرتنه رام اولورلر (وكثير من الناس) دخى خلقدن نجوق كيمسه واركه كندويه سجده
طاعت كوررلر (وكثير حق عليه العذاب) دخى خلقدن نجوق كيمسه واركه كفرى سببيله اوزرينه
اشكنجه لازم اولدى (ومن يهن الله فما له من مكرم) وهر كيمى كه ايزد ذو الجلال خوار وحقير
ايدر آنى بر كيمسه عزيز ايتمز (ان الله يفعل ما يشاء) بى شبهه كيم خداى عز وجل ايستدوكى نسنه يى
ايشلر كوردىلركه يهود طائفه سى اهل اسلامك بر زمره سيله خصومت وجدال ايدوب ديديلر بزم كتابمز
سزك كتابكزدن اقدم وپيغمبرمز سزك پيغمبركزدن اقدمدر پس خدايه بز سزدن احق اهل ايمانديديلر
بزاكا سزدن سزاوارتروز زيرا بز محمد المصطفايه وسزك پيغمبركزه تصديق كتوردك وجمله كتب
سماويه يه دخى ايمان ايتدك وسز بزم كتابمزه وپيغمبرمزه طوغرولغين بيلدكدن صكره حسد يوزندن
حق اولدقلرى انكار ايتديكز پس حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (هذان خصمان) بو ايكى
كروه دشمنلردركه (اختصموا فى ربهم) پروردكارلرينك دينده خصومت ايتديلر (فالذين كفروا

پس شول كيمسه لركه كفر ايتديلر (قطعت لهم ثياب من نار) كوده لرينه كوره كندولره آتشدن
كوملكلر كسلدى يعنى دوزخك آتشى وجودلرين قبلادى نته كه كوملك انسانك وجودك قبلار
يصب من فوق رؤسهم الحميم) باشلرى اوستندن حميم يعنى صو دوكلور كه (يصهر به ما فى بطونهم
والجلود) انكله قارنلرنده اولان اشيا ودريلرى اريمش قيلنور (ولهم مقامع من حديد) وتعذيب
اولندقلرنده كندولر ايچون تموردن كورزلر واردر (كلما ارادوا ان يخرجوا منها من غم) هر قاچانكه قصاوت
جهنمدن آتشدن چيقمق ايسترلر (اعيدوا فيها) انلر ايچنده دونمش قيلنورلر (وذوقوا عذاب
الحريق) وكندولره دينلور يانمغك اشكنجه سن داديك (ان الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات
جنات تجرى من تحتها الانهار) تحقيقا كه خداى عز وجل كندويه ايمان كتورنلرى وكوزل عمللر
ايشليانلرى داخل قيلادر باغلره كه اشجارى آلتندن ايرمقلر آقار (يحلون فيها من اساور
من ذهب) آنلر ايچنده آلتوندن اولمش بلزكلردن بزنمش قيلنورلر (ولؤلؤا) واينجو ايله دخى آراسته
قيلنورلر (ولباسهم فيها حرير) وايچنده كيجكلرى ابريشمدر حديث شريفده وارد اولمشدركه دنياده
حرير كينلر آخرتده آنى كيمزلر وآنلردن مراد امتك كيشيلريدر زيرا قادينلره آنك كيمسى جائزدر (وهدوا
الى الطيب من القول) دخى سوزدن پاك اولان شيئه هدايت اولنديلر واو سوز ديكلرى الحمد
لله الذى صدقنا وعده (وهدوا الى صراط الحميد) دخى مآل وعاقبتى مدح اولنه جق طريقه هدايت
قيلنديلر واو دين اسلامدر (ان الذين كفروا ويصدون عن سبيل الله والمسجد الحرام) تحقيقا
شول كيمسه لركه كفر ايدوب خلقى خدانك يولندن ومحترم اولان مسجدك طوافندن منع ايدرلر
كندولر تعذيب اولنورلر (الذى جعلناه للناس) شول مسجدكه كندويى جميع خلقه قيلدق
سواء العاكف فيه والباد) ايچنده اقامت ايدن وطشره دن كلان برابردرلر يعنى غريب وايچنده
ساكن اولان مناسككى ادا ايتمده مساويلردر (ومن يرد فيه) وهر كيم ايچنده برادنى شيئى ايستيه
بالحاد بظلم) ستم ايتمكله حقدن مائل اولديغى حالده (نذقه من عذاب اليم) بر دردناك
اشكنجه دن اكا داتدررز (واذ بوأنا لابراهيم مكان البيت) دخى ياد ايت اول وقتيكه حضرت
ابراهيمه كعبه خانه سنك مكاننى تعيين ايدوب بانى كندويه سكنى ايده جك ير قيلدق يعنى اكا
انده عبادت ايتمسيچون فرمان ايدوب ديدك (ان لا تشرك بى شيئا) بكا برنسنه اورتاق قيلمه زيرا
اورتاقدن ذاتم منزه ومقدسدر (وطهر بيتى) دخى خانه مى بتلردن ومردار اشيادن پاك قيل
للطائفين) اطرافنده طولنانلر ايچون (والقائمين والركع السجود) ونماز قيلانلر ايچون

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ) دخی خلق آراسنده حجك دعوتیله چاغر (يَأْتُوكَ رِجَالًا) سكا پیاده كلورلر
وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ) وهر بر زبون دوه اوزره (يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ) كه اول زبون دوه‌لر هر برى
اوزاق يردن كلورلر حاصل كلام بوكه خلقی حج شريفه دعوت ايت انلر سكا پیاده و بنمش كلورلر
(لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ) تاكه كندولر ایچون دينيه و دنيويه اوله جق منفعتلره حاضر اوله‌لر (وَيَذْكُرُوا
اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ) وتاكه بيلنمش كونلرده خدانك اسم شريفنی اكه‌لر يعنى ذى الحجه نك
اون كوننده (عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ) شول نسنه اوزره كه كندولره روزى قيلدك (مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ
لسان سز اولان طوارلردن يعنى حجه كلمنك فائده‌سى بوكه منفعت تحصيل ايده‌لر و قربانلرى
تهيئه و ذبح محلنده تكرينك اسمنى اكه‌لر (فَكُلُوا مِنْهَا) پس انلرك اندن ييك (وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ
الْفَقِيرَ) والى طاريو خسله اندن ييدرك (ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ) صكره احلال محلنده طرناقلرين
كسمسيله و قولتق آلتك يوغمسيله و سخلرين زائل قيلسونلر (وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ) و نفسلرى
اوزره لازم قيلدقلرى نسنه لرو ايفا ايتسونلر (وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ) وتاكه ظالملرك
تسلطندن ازاد اولان خانه يه زياده طواف ايتسونلر (ذَٰلِكَ) مبتداء محذوفه خبردر يعنى ايش
اولدر و بو لفظ و امثالى ايكى كلامك آراسنده فصل ايتمك ايچون ايراد اولنور (وَمَنْ يُعَظِّمْ
حُرُمَاتِ اللَّهِ) دخى هر كيم تكرينك احكامنى تعظيم ايدر (فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ) اول تعظيم ايتمك كندويه
خيرلودر ثواب جهتندن (عِنْدَ رَبِّهِ) پروردكارى قتنده (وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ) دخى
قيون و كچى و صغر و دوه‌نك يمسى سزه حلال قيلندى (إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ) مكر اول شئ كه تحريمى
اوزريكزه اوقنور كه آنك يمسى سزه روا دكلدر لحم ميته و بتلر ایچون ذبح اولنان حيوانك انى كه
بيانى سبقت ايتدى (فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ) پس حرادارلق اولان بتلرك عبادتندن اجتناب
ايدك (وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ) دخى يالان سوزدن صاقنوك (حُنَفَاءَ لِلَّهِ) ايزد ذو الجلاله
مخلص اولديغكز حالده (غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ) كندويه اورتاق طوتمشلر ايكن (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
وهر كيم خدايه اورتاق قيلار (فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ) كويا كوكدن دوشوب قوش
كندويى قپار (أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ) ياكويا كه يل كندويى براوزاق يره صالر يعنى
هر كيم اوج ايماندن حضيض كفره دوشر بلا شبهه هواى نفس آنى پريشان و پامال قيلار و وسوسه
شيطانيه ريحى كندويى وادئ ضلالته براقوب نابود قيلار (ذَٰلِكَ) ايش اولكه مذكور
اولدى (وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ) و هر كيم تكرينك نشانلرينى يعنى حجك مناسكن تعظيم

ايدر (فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ) بى شبهه كه اول تعظيم ايتمك كوكللرك تقواسندن صادر
اولمشدر (لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ) قربان اوله جق طوارلرده سزه منفعت وار سودندن و نسلندن
و يونندن و يوكلتدرمسندن (إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى) بر معين وقته دك كه نحر وقتيدر (ثُمَّ
مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ) صكره بوغازلنجق وقتى طوفانده غرقدن ازاد اولان خانه يه یتشنجه دك
(وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا) دخى ارباب اديانلردن هر بر كروهه بر قربان قيلدق كه انكله خدايه
تقرب ايده‌لر (لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ) تاكه ذبح محلنده خدانك اسم شريفنى اكه‌لر (عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ)
شول نسنه اوزره كه تكرى تعالى كندولره روزى قيلدى (مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ) دلسز اولان
طوارلردن (فَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ) پس معبودكز بر معبوددر (فَلَهُ أَسْلِمُوا) پس انكا مطيع و منقاد اولك
و قربانلركزى شركله ملوث ايتمك (وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ) و ارباب تواضعه بهشت جاودانك
كيرمسيله مژده وير (الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ) شول ارباب تواضع كه قچن ايزد ذو الجلال
آكلور واشراق اشعه جلالك هيبتندن كوكللرى قورقر (وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ) دخى كندولره
دكن محنتلر اوزره صبر ايدرلر (وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ) دخى نمازى وقتنده قيلارلر (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ) دخى كندولره روزى قيلديغمز نسنه دن فقرايه ويررلر (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ
مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) دخى دوه‌لرى خدانك دينى نشانلرندن سزه قيلدق (لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ) پس سزكچون
انلرده دينيه و دنيويه منفعت وار (فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا) پس خدانك اسم شريفنك
اوزرلرينه ذكر ايدك كه نحرلر محلنده ديه‌سز الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر اللهم منك
واليك (صَوَافَّ) اللرين و اياقلرين دوزوب دوروش اولدقلرنده (فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا) پس
قچن قربان ایچون بوغازلنان دوه‌لرين يانلرى يراوزره دوشر يعنى ذبح اولندقدنصكره
(فَكُلُوا مِنْهَا) سز اندن ييك (وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ) دخى سؤال ايتميانى يوقسله ييدرك
(وَالْمُعْتَرَّ) و سؤال ايدن يوقسله (كَذَٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ) و صفا ايتديكمز كبى انلرى سزه رام
قيلدق كه اول قوت و عظم هيكل ايله طورمشلر ايكن بوغازلنه‌لر (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) و تا
تاكه سزه حاصل اولان نعمتلر اوزره خداى ذو الجلالى تعظيم و تبجيل ايده‌سز (لَنْ يَنَالَ اللَّهَ
لُحُومُهَا) انلرك اتلرى خدانك رضاسن اصابت ايتمز (وَلَا دِمَاؤُهَا) و نه قانلرى (وَلَٰكِنْ
يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ) ولكن سزدن اولان پرهيزلك آنك رضاسن اصابت ايدر (كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا
لَكُمْ) نته كه ذكر اولندى انعامى سزه رام قيلدق (لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ) تاكه تكرى تعالى يى

بزرککلکله یاد ایده سز (عَلىٰ مَا هَدٰیكُمْ) شول نسنه اوزره که انلری تسخیر ایتمکه وانلرك بوغازلمسیله
تقرب ایتمکه سزه یول کوستردی (وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِینَ) دخی یولك ایدنلری قبول طاعتله مژده لندر
(اِنَّ اللّٰهَ یُدَافِعُ عَنِ الَّذِینَ اٰمَنُوا) تحقیقا که حق سبحانه وتعالی مشرکلرین غائله سن ایمان کتورن
کسنه لردن مدافعه ایدر (اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ) بی شبهه که خدا عز وجل سومز
هر کیمسه‌یی که امانته خیانت ایده و خدانك نعمتنی انکار ایدر اسباب نزوله کلوردیکه کفار
مکه الله ورسوله اهل اسلامك ایذالرینه سعی ایدرلردی و هر ساعت صحابهٔ کرامدن باشی یارلمش الی
بغلنمش کسنه لر سرور کائناتك حضورینه شکایت ایتمکه کلورلردی حضرت صلی الله علیه وسلم
انلره دیردی صبر ایدك زیرا بونلرله قتال ایتمکه مامور اولمامشم تا مدینهٔ منوره یه هجرتی واقع
اولدی کفارله جنك اولنمغه اذن ایچون اول اینان آیت بودر (اُذِنَ لِلَّذِینَ یُقَاتَلُونَ) جنك اولنان
کسنه لره جنك ایتمکه دستور ویرلدی (بِاَنَّهُمْ ظُلِمُوا) اول سبیله کیم علی التحقیق انلر ستم کورمش
قیلندیلر (وَاِنَّ اللّٰهَ عَلىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِیرٌ) دخی بی شبهه کیم خدای عز وجل یاردملرینا اوزره
توانادر (اَلَّذِینَ اُخْرِجُوا مِنْ دِیَارِهِمْ بِغَیْرِ حَقٍّ) انلر شول کیمسه لردر که مسکنلرندن ناحق یره
چیقمش قیلندیلر یعنی برایش ایشلمدیلر که چیقرلمقلرینه موجب اوله (اِلَّا اَنْ یَقُولُوا رَبُّنَا اللّٰهُ)
مکر دیمکلری خدا عز وجل پروردکاریمزدر و بوسوز چیقرلمقلرینی ایجاب ایتمزدی بلکه اعزاز
واکراملرین (وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ) واکر ایزد ذو الجلال خلقی بری بریله دفع
ایتمسیدی یعنی مؤمنلری کفار اوزره مسلط قیلمسیدی (لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ) البته ویرانه اولوردی
راهبلرین عبادتخانه لری (وَبِیَعٌ) و ترسالرك کنیسالری (وَصَلَوَاتٌ) و یهودك مکان پرستشلری
(وَمَسَاجِدُ) واهل اسلامك مسجدلری (یُذْكَرُ فِیهَا اسْمُ اللّٰهِ كَثِیرًا) که مذکور اولنور انلرده خدانك
آدی چوق کلور (وَلَیَنْصُرَنَّ اللّٰهُ مَنْ یَنْصُرُهُ) والبته تکری تعالی یاردم ایدر شول کیمسنه که
دیننه یاردم ایدر (اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِیٌّ) بی شبهه کیم خدا عز وجل یاردملری اوزره توانادر (عَزِیزٌ)
هر کیمسه اوزره غالبدر که ایستدیکی شیئه بر فرد مانع اولماز (اَلَّذِینَ اِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِی الْاَرْضِ)
دیارلرندن اخراج اولنان شول کیمسه لردر که بر یوزنده کندولرینه تصرف ویرسك (اَقَامُوا
الصَّلٰوةَ) نمازی شرائط وادابیله قیلارلر (وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ) و فرض اولان زکوتی ارباب
استحقاقه ادا ایدرلر (وَاَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ) و شرعا مستحسن اولان ایشله خلقه فرمان ایدرلر
(وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ) و شرعا مستقبح اولان ایشدن خلقی منع ایدرلر بو آیت کریمه چهارك صحت

خلافتلرینه دلیلدر زیرا مهاجرلیندن انلردن اوزکه بر کیمسه بو صفاته جامع اولمدی (وَلِلّٰهِ
عَاقِبَةُ الْاُمُورِ) دخی و ایشلرك صوکی ایزد ذو الجلاله در زیرا جمله عالملك مرجعی فرماننه در
(وَاِنْ یُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ وَقَوْمُ اِبْرٰهِیمَ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحَابُ
مَدْیَنَ) واکر سنی یا محمد جماعتك یلانجی طوتدیلر ایسه بی شبهه کندولردن اسبق مذکور
اولان کروهلر پیغمبرلرین تکذیب ایتدیلر (وَكُذِّبَ مُوسىٰ) دخی حضرت موسی یلانه منسوب اولندی
چون حضرت موسایی کندو جماعتی تکذیب ایتمیوب قطعا نفسی کندوبی تکذیب ایتدی نظم کریم
شاننده تغییر اولندی (فَاَمْلَیْتُ لِلْكَافِرِینَ) پس اهل کفره مهلت ویردم اجاللری منقضی اولنجه دك
(ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ) صکره عذابله کندولرین الدم (فَكَیْفَ كَانَ نَكِیرِ) پس نیجه ایدی اوزرلرینه انکار
ایتمکم که نعمتلرین محنته وحیاتلرین هلاکه تبدیل ایتدم (فَكَاَیِّنْ مِنْ قَرْیَةٍ اَهْلَكْنَاهَا) پس نیجه
کویکه خلقك اهلاك ایتمکله کندوبی نابود قیلدق (وَهِیَ ظَالِمَةٌ) وا حالده کیم اولکوی خلقی
ستمکار ایدیلر (فَهِیَ خَاوِیَةٌ عَلىٰ عُرُوشِهَا) پس اولکوی قسمی طاملری اوزره دیوارلری دوشمشدر
(وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ) و نیجه ترك اولنمش قویی دخی یعنی صحرالرده نیجه معمور قویی وار که اربابی هلاك
اولدیغیچون ترك اولنمشدر اصلا برکیمسه آندن صو ارمز (وَقَصْرٍ مَشِیدٍ) و نیجه کریجله یاپلمش یوکسك
کوشك کیم اربابندن آنی خالی قیلدق (اَفَلَمْ یَسِیرُوا فِی الْاَرْضِ) آیا غفلت ایدوب یر یوزنده سیاحت
ایتمدیلرمی (فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ یَعْقِلُونَ بِهَا) که کندولره بر کوکللر اوله کیم انلرله امم ماضیه‌نك
اثارین مشاهده ایتدکلرنده حقیقت احوالرین تعقل ایلدوب حصه مند اوله لر (اَوْ اٰذَانٌ یَسْمَعُونَ
بِهَا) یا بر قولاقلر که انکله امم سالفه‌نك احوالن ایشیدوب اعتبار اله لر (فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ)
پس بی شبهه کیم حالت بودر که کوزلریکز کور اولماز (وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِی فِی الصُّدُورِ)
ولیکن سینه لرده اولان کوکللر کور اولور (وَیَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) دخی کندولره موعود
اولان عذابك وقوعنی سندن تیز ایسترلر (وَلَنْ یُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ) و حق جل وعلا هرکز وعده
خلاف ایتمز (وَاِنَّ یَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ) دخی تحقیقا کیم پروردکارك قتنده بر کون (كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا
تَعُدُّونَ) بیك ییل کبیدر صایدیغکزدن پس عذابك کلمسنه نه ایچون استعجال ایتمکز البته اوکلیسر
(وَكَاَیِّنْ مِنْ قَرْیَةٍ) دخی نیجه کوی خلقك (اَمْلَیْتُ لَهَا) انلره مهلت ویردم نته که سزه مهلت ویرمشم
(وَهِیَ ظَالِمَةٌ) و حالبوکه انلر ستم ایدیجیلردر (ثُمَّ اَخَذْتُهَا) صکره انلری عذابله الدم (وَاِلَیَّ الْمَصِیرُ)
وجمله نك دونمکی بنم سممه در (قُلْ یَا اَیُّهَا النَّاسُ اِنَّمَا اَنَا لَكُمْ نَذِیرٌ) سویله یا محمد ای آدمیلر

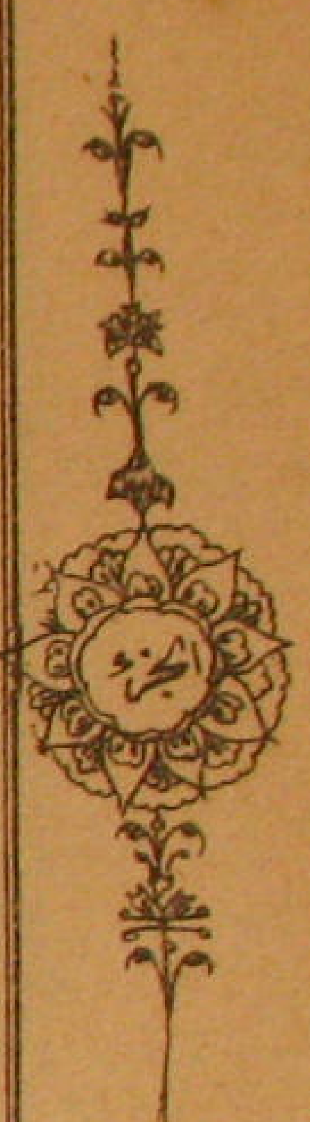
بوندن اوزكه بر نسنه يوقدركه بن سزه قورقو ويريجي يم (مُبِينٌ) قورقو ويرديكم نسنه يي آشكار
ايديجي يم (فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) پس شول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عمللر ايشلديلر
(لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) كندولره كچمش كناهلرين بارلغمسي وار (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) وتعبسز روزي واو لجنتده در
(وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا) وشول كيمسه لركه آيا تمزده رد وابطال اوزره چالشديلر (مُعَاجِزِينَ)
اول حالده كه كاندلرنده ايلر وكيدوب اسلامه ايتدكلري مكر وحيله كندولره فائده (أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ) اولكروه جهنم اربابيدر (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ) دخي سندن اسبق
اصلا بر شريعت صاحبي رسول كوندرمدك ونه بر پيغمبر (إِلَّا إِذَا تَمَنَّىٰ) الا هر قچنكيم نفسنده بر آرزو
تصور ايدر (أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ) ابليس شقي دنيايه اشتغال ايتمكه موجب اولان نسنه يي
اول عزيزك آرزوسنه صالور (فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ) پس ايزد ذو الجلال انك خاطرندن
محو ايدر شول شيئي كه شيطان شقي الى صالدي (ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ) صكره تكري تعالى امور
اخرويه ده استغراقه داعي اولان آيات اثبات ايدر (وَاللَّهُ عَلِيمٌ) وخداي عز وجل خلقك احوالنه
غايتله دانا (حَكِيمٌ) نلره ايشلدوكي ايشده درست حكم ايديجيدر (لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً
لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) شيطانك تمكيننه علتدر يعني القاء مزبوردن شيطاني متمكن قيلدي
تاكه كوكلرنده شك ونفاق خسته لكي اولان كسنه لره بر تجربه وازمايش اوله (وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ)
وكوكللري قتي اولان كروهه دخي ازمايش اوله وانلر اهل شركدرلر (وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ
بَعِيدٍ) وبي شبهه كيم ستم ايدنلر يعني بو ايكي كروه اهل نفاق واهل شرك حقدن اوزاق
بر خلافده اولمشلردر (وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) دخي شيطانه اول تمكين ويردي تاكه كندولره
دانش ويريلان كسنه لر بيله (أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) على التحقيق قرآن عظيم الشان پروردكارندن
نازل اولان درستلك وطوغريلقدر (فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ) پس اكا ايمان كتوروب
كوكللري انكيچون ملايم ونرم اولور (وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا) دخي تحقيقا كيم خداي عز وجل
ايمانه كلانلره يول كوستريجيدر (إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) بر معتدل يوله يعني حق جل وعلا انلري
بر صحيح انديشه يه مهتدي قيلار كه انك سببيله مقصد اعلايه واصل اولورلر (وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ
كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ) دخي طور مبوب كفر ايدن كروه قرآندن بر شبهه ده درلر (حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ
بَغْتَةً) كندولره قيامت ناكهان كلنه دك (أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ) يا انسلي كسن بر كونك اشكنجه سي
كندولره كلنه دك (الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ) ولكونده پادشاهلق خدايه دد (يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ) مؤمنلر وكافرلر

اراسنده مكافاتله حكومت ايدر (فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) پس شول كيمسه لركه ايمانه
كلوب كوزل عمللر ايشلديلر (فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) نازونعمت باغلرنده اولورلر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا) وشول كيمسه لركه كفر ايدوب آيا تمزه تصديق ايتمديلر (فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) پس
اولكروه كندولره خوار ايديجي اشكنجه اولور (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا) دخي شول
كيمسه لركه تكرينك يولنده وطنلرك ترك ايدوب صكره كفارله جهاد ايتدكلري دم شهيد قيلنديلر
(أَوْ مَاتُوا) ياخود شربت شهادت ايچمسي كندولره ميسر اولميوب دوشكلرنده اولديلر (لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ
رِزْقًا حَسَنًا) البته خداي عز وجل انلره كوزل روزي رزق ويرر (وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ)
وبي شبهه كيم خداي عز وجل كنلودر رزق ويرنلرك يكركي (لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ) البته حق
جل وعلا انلري بر كيرمجك يره داخل قيلار كه آني پسند ايدرلر (وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ) وبي شبهه كيم
ايزد متعال احوالرينه غايتله دانادر (حَلِيمٌ) اعدانك عقوبتنده تعجيل ايتمز (ذَٰلِكَ) مؤمن وكافر
حقنده خدانك حكمي اولدركه ذكر اولندي (وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ) وهر كيم عقوبت اولنديغي
نسنه كبي بر عقوبت ايتديكه آنك اوزرينه بر نسنه ارترمدي (ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ) صكره اوزرينه
تعدي اولندي (لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ) البته حق جل وعلا اكا يارديم ايدر شول كيمسه اوزركه اوزرينه
تعدي اولندي (إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ) تحقيقا كيم خداي عز وجل انتقام آلان كسنه نك تقصيرين محو ايدوب
ايوستر ايدر يعني عفو ايتمك انتقام المقدن كوزلدر پس بر كيمسه كه خصمندن عفو ايتميوب انتقام الدي
لاشك تقصير ايتمش اولور وحق جل وعلا لطف وكرمندن انك تقصيرين عفو ايدر (ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ
يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) اول يارديم ايتمك اول سببله دركيم على التحقيق ايزد جل
جلاله كيجه يي كوندزده كيوردركه كيجه يي اكسك ايدوب كوندزي ارترر وكوندزي كيجه يه كه ساعتلرين
اكسك ايدوب كيجه يي انكله آرترر يعني اول يارديم ايتمك اول سببله دركه حق جل وعلانك شان
وعادتي بو كونا جاري اولديكه اضداده بريبرى اوزره غلبه ويرد ورر (وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ)
دخي اول سببله دركه بلا شبهه ايزد متعال عقوبت ايدنك وعقوبت اولنانلرك سوزلرين ايشيدجي
افعاللرين مشاهده ايدوب كندولرينا اهمال ايتمز (ذَٰلِكَ) خداي عز وجل كمال قدرت وعلمله وصف
اولنمسي (بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ) اندندر دركه بلا شبهه تكري تعالى كندودر نفسنده ثابت وواجب
الوجود اولان (وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) دخي نصرت ايتمك وحجتله دركه كفار تكريدن
اوزكه معبود چيغيردقلري شيء (هُوَ الْبَاطِلُ) كندودر الوهيتي باطل اولان نسنه (وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ

انه كبير) دخى اول سبيله دركيم على التحقيق تكرى تعالى كندودر هرشئه اوزره غايتله يوجه
كندويه شريك اولمقدن بزرك ومنزه اولان (الم تر ان الله انزل من السماء ماء) كورمزميسن كيم
بلا شبهه حق جل وعلا كوكدن صو ايندردى (فتصبح الارض مخضرة) ده عقب زمين اوتلمله
ياشل اولور (ان الله لطيف خبير) تحقيقا كه ايزد ذو الجلال بنده لرينه چوق لطف ايديجى ظاهر
وباطنده اولان تدبيراتنا بيلور (له ما في السموات وما في الارض) كوكلرده و يرده اولان اشيا كندونك
مخلوق ومملوكيدرلر (وان الله لهو الغنى) وبى شبهه كيم حق جل وعلا كندودر قمو اشيادن بى نياز اولان
الحميد) صفات وافعاليله حمد وثنايه مستوجب اولان (الم تر ان الله سخر لكم ما في الارض) كورمزميسن كيم
على التحقيق تكرى تعالى يرده منفعتلو اولان اشيايى سزه مطيع ومنقاد قيلدى (والفلك تجرى في البحر
وكميى درياده مسخر قيلدى (بامره) فرمانيله يوريمش اولديغى حالده (ويمسك السماء ان تقع
على الارض) وكوكى ير اوزره دوشمكدن طوتر (الا باذنه) مكر خواهشيله دوشمسى اوله واو قيامت
كوننده واقع اولور (ان الله بالناس لرؤف رحيم) بى شبهه كيم ايزد متعال خلقه چوق مهربانلق
ايدوب اسيركركه اسباب استدلالى كندولره مهيا قيلوب منفعت قپولرين آچوب كندولردن انواع
ضررى دفع ايتدى (وهو الذى احياكم) وكندودر شول پروردكاركه سزه جان ويروب سزى زنده قيلدى
ثم يميتكم) صكره اجلكز كلديكى محل روحكزى قبض ايدر (ثم يحييكم) بعده آخرتده سزى
ديرلتدر (ان الانسان لكفور) تحقيقا كيم آدم اوغلى نعمتك انكارنده مبالغه ايدر (لكل امة
جعلنا منسكا) هر بر دين اهاليسنه بر شريعت قيلدق كه آنك احكاميله متعبد اولك (هم ناسكوه
كندولر آنى قبول ايدوب مقتضاسيله تعبد ايدرلر اوزكه لرى دكل (فلا ينازعنك في الامر) پس
سائر ارباب ملل دين خصوصنده سنكله منازعه ايتمسونلر (وادع الى ربك) دخى پروردكارك
توحيدنه خلقى دعوت ايت (انك لعلى هدى مستقيم) بى شبهه كه سن بر طوغرو يول اوزره سن
وان جادلوك) واكر سنكله خصومت ايدرلر (فقل الله اعلم بما تعملون) سويله حق جل وعلا
ايشلديككز نسنه يه داناتردر (الله يحكم بينكم يوم القيمة) ايزد ذو الجلال قيامت كوننده سزدن اولان
مؤمنلر وكافرلر اراسنده ثواب وعقابله ايرور (فيما كنتم فيه تختلفون) اول نسنه ده كيم
ايچنده اختلاف ايدردكز امور دينيه دن (الم تعلم ان الله يعلم ما في السماء والارض) بيلمزميسن كيم
على التحقيق خدا عز وجل كوكده و يرده اولان اشيايى بيلور (ان ذلك في كتاب) تحقيقا كه كوكده
و يرده اولان اشيا بر كتابده مثبتدر واول لوح محفوظدر (ان ذلك على الله يسير) بى شبهه كيم

اول اشيايه احاطه ايتمك ايزد ذو الجلال اوزره بر آسان ايشدر (ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا
دخى تكريدن اوزكه عبادت ايدرلر شول نسنه يه كه آنك عبادتى جائز اولمسنه خدا بر دليل ايندرمدى
وما ليس لهم به علم) دخى عبادت ايدرلر شول شيئه كه كندولره آنك حقيقتنه بر دانش يوقدر
يعنى انلره پرستش ايتمكلرنده بر استدلال عقليلرى يوقدر انجق محض تقليدله انلره عبادت
ايدرلر (وما للظالمين من نصير) وبو كونه مظلمه ارتكاب ايدنلره اصلا ياردمجى اولماز
واذا تتلى عليهم اياتنا) دخى قچن اوزرلرينه آيتمز اوقونور (بينات) اشكار اولدقلرى حالده
تعرف في وجوه الذين كفروا المنكر) كفر ايدن كمسنه لرك يوزنده شدت آجغدن انكار كوروب
بيلورسن (يكادون يسطون بالذين يتلون عليهم اياتنا) يقلشوركه اوزرلرينه آيتمزى
اوقيان كمسنه لره ال اوزادوب اوره لر (قل افانبئكم بشر من ذلكم) سويله پس سزى خبردار
ايده يممى اجغكزدن يمانرك اولان نسنه يه (النار) اول نسنه دوزخدركه اوغيظ وسطوتكزدن
اشددر (وعدها الله الذين كفروا) تكرى تعالى آنى كفر ايدنلره وعد ايتدى (وبئس المصير
ويمان دونجك يردر دوزخ آتشى (يا ايها الناس ضرب مثل) اى آدميلر سزه بر مستغرب حال
بيان اولندى (فاستمعوا له) پس اكا قولاق طوتوب ايچنده تأمل ايدك (ان الذين تدعون
من دون الله) تحقيقا شول كمسنه لر يعنى بتلركه تكريك عبادتندن تجاوز ايدوب انلره
عبادت ايدرسز (لن يخلقوا ذبابا) بر سنك ايجاد ايتمكه قدرتلرى يوقدر (ولو اجتمعوا له)
وحال بوكه اكر قوللرى آنك ايجادينه يبغلورلر خلق ايده مزلر پس منفرد اولدقلرى محل نيجه آنى
ايجاد ايده بيلورلر (وان يسلبهم الذباب شيئا لا يستنقذوه منه) واكر سنك انلردن بر نسنه
الورسه آنى اندن قورترمزلر (ضعف الطالب والمطلوب) بته عبادت ايدن ومعبودى زبون اولدى
ما قدروا الله) تكرى تعالى بيلمديلر (حق قدره) ذات باهر الصفاتنه لايق اولان درست بيلمكى
يعنى حق سبحانه وتعالى يه درست تعظيم ايتمديلركه ذاتنه لائق اولميان اشيايى كندويه نسبت
ايتديلر (ان الله لقوى) بى شبهه كيم حق جل وعلا ممكناتك برابتمسى اوزره توانادر (عزيز) هر كس
اوزره غالبدر وكفارك معبودلرى غايتله ذليل ومقهوردرلر (الله يصطفى من الملائكة رسلا
ايزد ذو الجلال فرشته لردن كوندريلجك كمسنه لر انتخاب ايدركه كندو وسيله پيغمبرلره رسالت
وحى ايله واسطه اوله لر (ومن الناس) دخى آدملردن رسل انتخاب ايدر تاكه خلقى طريق
حقه دعوت ايدوب ارشاد ايده لر (ان الله سميع بصير) بى شبهه كيم حق سبحانه وتعالى قمو

اشيايى ايشيدوب كورر (يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم) يلرولرنده وار دلرنده اولان امورى بيلور
والى الله ترجع الامور) وايزد ذو الجلالك حكمنه قموا اشيلرد ونمش قيلنورلر (يا ايها الذين امنوا
اركعوا واسجدوا) اى ايمانه كلانلر نمازكزده بر ركوع وسجود ايدك (واعبدوا ربكم) دخى پروردكاركزه
قوللق ايدك (وافعلوا الخير) وايو اولان شيئك ايشلمسنه قصد ايدك (لعلكم تفلحون)
شايد سز قورتله سز يعنى بويمدكو اولان اشيايى جمله سز ايشلك وحالده كه قورتلمغه اميد
وار اوله سزنه نكه اعمالكزه اعتماد ايدوب محنتلردن خلاص كزه جزم ايدله سز (وجاهدوا فى الله
دخى تكرى تعالينك رضاسن تحصيل ايتمك ايچون دين دشمنلريله جنك ايدك (حق جهاده)
بر جنك كه خدانك رضاسنه خالص اوله (هو اجتبيكم) كندوسى دينه يارد م ايتمكه سزى
اختيار ايتدى (وما جعل عليكم فى الدين من حرج) ودين يا بنده اوزريكزه هيچ بر آغر تكليف قيلمدى
ملة ابيكم ابرهيم) پدريكز حضرت ابراهيمك ملتنه ملازمت ايدك (هو سميكم المسلمين من قبل
حضرت ابراهيم عليه السلام سزه مسلمانلر آد قودى قرآندن اسبق كتب سالفه ده (وفى هذا

وبونك ايچنده دخى يعنى قرآن عظيم الشانده مسلمان تسميه اولنمغكزه اول تسميه سبب
ايدى چون دعاسنده ديمشدى ومن ذريتنا امة مسلمة لك وبو تسميه سزه اولدى (ليكون الرسول
شهيدا عليكم) تاكه پيغمبر اوزريكزه شهادت ايده كه سزه رسالتى ادا ايتدى (وتكونوا شهداء
على الناس) وتاكه خلق اوزره سز طانقلر اوله سز كه پيغمبرلر انلره احكامى تبليغ ايتديلر
فاقيموا الصلوة واتوا الزكوة) پس نمازى شرائط وادابيله قيلك وزكوتى اربابنه ادا ايدك
واعتصموا بالله) وجمله اموركزده خداى ذو الجلاله التجا ايدك (هو موليكم) كندو در يارديجيكز
فنعم المولى ونعم النصير) كه اموره بخشش متولى اولان وكما ينبغى يارد م ايدن كندودر

سورة المؤمنون مكية وهى مائة وثمان عشرة اية

بسم الله الرحمن الرحيم

قد افلح المؤمنون) تحقيقا كه اهل ايمان اولان كيمسه لر مقصد اعلايه ايريشوب يمان اولان
اشيادن قورتلديلر (الذين هم فى صلاتهم خاشعون) شول مؤمنلر كه نمازلرنده تكريدن
خوف ايدوب كوزلرين سجده ايتدكلرى يره ديكرلر رويدركه سرور كائنات نمازده نظر شريفلرى
كوك سمتنه قالدررردى پس بو آيت كريمه نازل اولدى نظر شريفك سجده كاهنه ملازم قيلدى
دخى روايت اولنديكه حضرت صلى الله عليه وسلم بر كيمسه يى نمازده صقاليله اوينار كوردى

پس بيوردى بونك كوكلى خشوع ايتسيدى البته اعضاسى خشوع ايدردى (والذين هم عن اللغو معرضون
دخى شول مؤمنلر كه اقوال وافعالدن مهملرى اوليان شيدن كندولرى يوز چويرمشلردر (والذين هم
للزكوة فاعلون) دخى شول اهل ايمانكه كندولره واجب اولان مال زكوتنى ادا ايديجيلردر (والذين هم
لفروجهم حافظون) دخى شول مؤمنلر كه كندولر فرجلرين هر كيمسه دن صاقلايجيلردر (الا على ازواجهم
مكر كندو قاريلرى اوزره (او ما ملكت ايمانهم) ياصاغ اللرى مالك اولدقلرى اشيا اوزره يعنى
ملكيت طريقيله تحت تصرفلرنده اولان قروا شلر اوزره (فانهم غير ملومين) كه على التحقيق انلر
مزبورلره وجه مشروع اوزره جماع ايتمكده ملامت اولنمازلر (فمن ابتغى وراء ذلك) پس هر كيمكه مباشرت
ايتمكه قاريلرندن وخلايقلرندن اوزكه لره طالب اولدى (فاولئك هم العادون) اولكروه كه حلالدن
اوزكه شيئه طالب اولديلر كندولر در حدودى تجاوز ايدنلر (والذين هم لاماناتهم وعهدهم راعون
دخى شول اهل ايمانكه كندولر در قبول ايلدكلرى امانتلره وبغلدقلرى ايمانك طورسنه محافظه
ايديجيلردر (والذين هم على صلواتهم يحافظون) دخى شول مؤمنلر كه نمازلرى اوزره مداومت
ايدوب اوقات معينه ده انلرى كما ينبغى ادا ايدرلر چونكه نماز اسلامك ركن اعظميدر اهل ايمانك
اوصافنده ابتداده وانتهاده مذكور قيلندى (اولئك هم الوارثون) اولكروه كه اوصاف مزبوره يه
جامعدرلر كندولردر وارث اولنلر يعنى وارثله تسميه اولنمغه كندولر مستحقدرلر نه انلر كه دنيادنيه نك
متاعن ميراث الورلر (الذين يرثون الفردوس) وارث اولنه جق شيئه بيان در يعنى وارث اسمنه مستحق
اولانلر شول كيمسه لردركه بهشت بها ودانك بلند مرتبه لرينه ارثله مستحق اولدقلرى كبى مستحق اولورلر
هم فيها خالدون) كندولر فردوس برينده على الدوام اقامت ايتمشلردر (ولقد خلقنا الانسان من سلالة
من طين) دخى تحقيقا كيم حضرت آدمى چامور دن چكلمش برخلاصه دن يراتدق (ثم جعلناه نطفة
صكره آنك نسلنى بر بياض صو قيلدق (فى قرار مكين) بر محكم قرار كاهده واوردمدر (ثم
خلقنا النطفة علقة) اندن صكره بياض صويى بر قرمزى قان قيلدق (فخلقنا العلقة مضغة
بعده اول قانى بر ات پاره سى قيلدق (فخلقنا المضغة عظاما) در عقب اول ات پاره سين
كوكلر يراتدق (فكسونا العظام لحما) پس كوكلره ات كيدردك (ثم انشأناه خلقا آخر) صكره
آنى بر دبشقه يراديش يراتدقكه روحى قالبنده نفخ ايدوب كندوبى زنده ايتدك (فتبارك الله) پس
خداى عز وجلك شانى حكمت وقدرتنده بو وجهله اولدى (احسن الخالقين) كندودر تقديرايلرك
يكوكى (ثم انكم بعد ذلك لميتون) صكره على التحقيق سز مذكور اولان خلقتلردن صكره لامحاله

اوله جكسز (ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ) بعده بلا شبهه سز روز قيامتده حسابا وجزا ايچون زنده اولوب
كوند يلورسز (وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ) دخی تحقيقا كيم اوستكزده يدی كوك ياراتدق (وَمَا
كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ) دخی جميع مخلوقاتدن بيخبر دكل ايدك يعنی انلری اهمال ايتمزز بلكه زوال واختلالدن
صاقلوب امرلرين تدبير ايدرز كندولره مقدر اولان كماله بلوغلری اولنجه (وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ)
دخی كوكدن اندازه ايله صو اينلدرك كه خلقه نفعی چوق اوله وضرری آز (فَاَسْكَنَّاهُ فِي الْاَرْضِ)
اندنصكره اول صويی زمينده ثابت ومستقر قيلدق (وَاِنَّا عَلٰى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ) وبی شبهه كه
بز آنی كيدرمكه توانايوز (فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ) پس اول صو ايله سزكچون
خرمادن واوزمدن باغلر پيدا ايتدك (لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ) سزه اول جنتلرده چوق ميوه‌لر وار
(وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ) وآنك ميوه‌لرندن واكيندن يرسز (وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَآءَ) دخی سزه
پيدا ايتدك بر شجره كه حضرت موسايه منسوب اولان سينا طاغنده چيقر (تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ)
ياغله مقارن اولديغی حالده بتر (وَصِبْغٍ لِلْاٰكِلِينَ) وييانلره قاتقله بتر واوزيتون اغاجيدر (وَاِنَّ
لَكُمْ فِي الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً) دخی تحقيقا كيم طوارلرين شاننده سزه بر عبرت وار (نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا)
قارنلرنده اولان سودلرندن سزه ايچرورز (وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ) دخی سزكچون انلرده چوق
منفعتلر واركه يوكلرندن وتويلرندن نيجه لوازم ايدنورسز وقارنلرندن بهره‌ياب اولورسز
(وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ) وانلرك اتلرندن يرسز (وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ) وانلرك ارقه‌لرينه واوزره كميلر
اوزره صحراده ودرياده كوتورلورسز بيلمك كركدركيم انعام عرف لغتده قيون وكچی وصغر ودوه دركه آيتده
محمول عليهدن مراد دوه وصغردر زيرا بنلكه انلرك لياقتی واردر بر قولده بالكز دوه مراددر زيرا قفلرنده
يوك كتورن بالكز دوه‌در (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ) دخی تحقيقا كيم حضرت نوحی كندو عشيرتنه
كوندردك (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) پس ديدی ای بنم كروهم ايزد ذو الجلاله عبادت ايدك (مَا لَكُمْ
مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) اندن اوزكه سزه هيچ بر درست معبود يوقدر (اَفَلَا تَتَّقُونَ) پس ايدبيكز شركدن
اوتری قورقمسزكيم تكری تعالی نعمتلرين سزدن كيدروب سزی نابود ايدر (فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) درعقب جماعتندن كفر ايله متصف اولانلر بر خلقك عوامنه ديديلر
(مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ) بو بر نسنه دكلدر الا سزك كبی بر آدمی (يُرِيدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ) ايستر كه
اوزريكزه برتری وتفوق پيدا ايده بو بيوككز اوله (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ) واكر تكری تعالی ايستسيدی كه آدميلری دعوت ايچون
بر رسول كوندره (لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً) البته فرشته‌لر ايندررديكی (مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِينَ) بونی

ايشتمدك كچمش اولان پدرلريمزك عصرنده كه تكرينك رسولی انسان قسمندن اولور (اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ بِهِ
جِنَّةٌ) حضرت نوح بر نسنه دكلدر الا بر كشی كه وجودنده جنون واردر پس انكچون دعوای رسالت ايديور
(فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتّٰى حِينٍ) بوندنصكره تحمل ايليوب بر مدت ترددك آكا منتظر اولك شايد بو جنوندن آيقلنوب
ايتدوكی دعوادن فراغت ايده (قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ) حضرت نوح ايمانلرندن مأيوس اولدقدن
صكره ديدی يا الهی بكا ايتدكلری تكذيبك مقابله‌سنده بكا ياردم ايت (فَاَوْحَيْنَا اِلَيْهِ) بعده آكا
فرشته ايله خبر صالدقكه (اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا) كمی‌يی محافظه‌مزله وتعليممزله
ايشله (فَاِذَا جَاءَ اَمْرُنَا) پس حكميم عذابك وقوعنه فرمانمز كلور (وَفَارَ التَّنُّورُ) وتنور صويله قينادی
(فَاسْلُكْ فِيهَا) كمينك ايچنده داخل قيل (مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) هر بر نوعدن ايكی چفت ارككك ودیشی
(وَاَهْلَكَ) دخی سكا مخصوص اولانلری ايچنده كيورت (اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ) مكر اهلندن
اول كيمسنه اوزرينه حكم ازلی سبقت ايتديكه اول هلاك اوله چقدر (وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا)
دخی ستم ايدنلرك نجاتی خصوصنده بكا مراجعه ايتمه (اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ) كيم علی التحقيق انلر صوده بوغله
جقدرلر (فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ) پس وقتاكه سن وسنكله اولنلر كمی اوزره برقرار
اولوب اوتوررسز (فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ) سويله جمله اوكمالر خدايه مخصوصدر (الَّذِي نَجّٰينَا مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ) شول خدا كه ستم ايدن كروهك عذابندن بزی قورتردی (وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا)
دخی سويله يا الهی بر يوزنده بنی بر چوق منفعتلو قوناقده قوندر (وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) وسن قوناق
ويرنلرك يكركيسن (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ) تحقيقا اول نسنه‌ده كه حضرت نوحه وقومنه واقع
اولدی بر اولونشانلر كه انكله ارباب بصيرت استدلال ايدوب اعتبار آلورلر (وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ)
دخی تحقيقا كه بز قوللريمزی اول آيتلر ايله امتحان ايدبجيلرده‌ك (ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ) پس
انلردنصكره بر بشقه كروه پيدا ايتدك وانلر قوم عاد يا ثمود درلر (فَاَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ)
درعقب ايچلرنده كندولردن بر پيغمبر كوندردوك آنك لسانی اوزره ديدك (اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) خدايه پرستش
ايدك (مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ) اندن اوزكه سزه هيچ بر درست معبود يوقدر (اَفَلَا تَتَّقُونَ) پس
نيچون تكرينك عذابندن قورقمزسز (وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ) دخی اول رسولك جماعتندن اشراف
اولانلر ديديلر (الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ) شول اشرافكه كفر ايدوب آخرتك كورمسين تكذيب
ايديلر (وَاَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) ويقين اولان صاغلقده كثرت اموال واولاد له كندولرين متنعم
قيلدق (مَا هٰذَا اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ) مقول قولدر يعنی ديدكلری سوز بودركه دعوای نبوت

ایدن کمسنه بر نسنه دکلدر الا سزك كبی بر آدمی (يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ) اول شیدن یرکه سز آندن
یرسز (وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ) وایچر اول نسنه دنکه سز اندن ایچرسز یعنی وصف وحالده آراکزده آنك
ارالسنده اصلا بر فرق یوقدر (وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ) وبی شبهه اکر سزك كبی بر انسانه اطاعت
ایدرسز (إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ) علی التحقیق سز اول محلده زیانلو سزکه کندوکزی سزك كبی بر شخصه
ذلیل قیلدکز (أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا) یا پیغمبرلکی ادعا ایدن کمسنه سزه وعد
ویرر میکیم علی التحقیق چونکیم اولورسز طپراق وکموکلر اولورسز (أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ) که بی شك سز زنده
اولوب کورلردن چیقمش قیلنورسز (هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ) موعود اولدیغکز نسنه ایناتمق
اوزاق اولدی اوزاق اولدی (إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا) صاغلق دکلدر الا یقین اولان صاغلغمز
(نَمُوتُ وَنَحْيَا) بر مقدارمز اولوب وبر مقدارمز طوغر (وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ) وبز قبوردن زنده اولوب
کوندرلمش اولمزز (إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) حضرت هود یا صالح دکلدر الا بر کشیکه
تکری تعالی اوزره یلان بغلدی (وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ) وبز اکا اینانجی دکلز (قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا
كَذَّبُونِ) طائفهٔ مزبوره یه مرسل اولان پیغمبر دیدی یا الهی طائفه م بکا ایتدکلری تکذیبك مقابله
سنده بکا یاردم ایت (قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ) حق جل وعلا دیدیکه از مدتدن صکره (لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ) البته پشیمان
اولورلر (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ) پس چیغرمق کندولرینی الدی کرچك اولان وعده سببیله ولو حضرت
جبریلك چیغرمسیدر اوزرلرینه بر چیغرش چیغردیکه کوکلری اندن چتلادی چونکه نظم کریمده بو جماعت
کیم اولدقلری تصریح اولنمدی قوم صالح یا قوم هود اولدقلرنده اختلاف واقع اولدی لکن هلاکلری
صیحه ایله اولسی قوم صالح اولدقلرینی تأیید ایدر زیرا انلرك هلاکی صیحه ایله اولمشدی نته که
بیانی سبقت ایتدی سورهٔ اعرافده (فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً) پس تکذیب ایدنلری سیل کتوردیکی خاشاك
کبی قیلدق (فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) پس ستم ایدن کروهه اوزاقلق اولسون (ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ
قُرُونًا آخَرِينَ) بعده انلردن صکره بشقه کروهلر ایجاد ایتدك (مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا) هیچ بر کروه
کندو هلاکلرینه معین اولان مدتدن ایلرو کیتمزلر (وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ) ونه اول مدتدن کیرو قالورلر
(ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا) صکره پیغمبرلریمزی بری بری آردنجه کوندردك (كُلَّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَسُولُهَا
كَذَّبُوهُ) هرکاه که بر کروهه کندولره کوندریلان پیغمبر کلوراني یلانجی طوترلر (فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا)
بر اهلاکده تکذیب ایدنلرك بر کروهلرینی بر کروهلرینه تابع قیلدق یعنی هیچ برلرینه مهلت ویرمدك علی التتابع
قولرینی نابود قیلدق (وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ) وانلری سوزلر قیلدق یعنی انلردن بر اثر قالمدی الا

افسانه لریکه خلق انکله اکلنورلر (فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) پس خدانك رحمتندن دورلق اولسون بر کروهه که
انبیانك کلامنه تصدیق ایتمزلر (ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا) صکره حضرت موسایی
وبرادری حضرت هارونی معجزه لریمزله کوندردك (وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ) وبر آشکارا دلیل ایله یعنی عصا ایله
انلری کوندردك (إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ) مصر حاکمنه واعیان دولتنه (فَاسْتَكْبَرُوا) پس انلر انقیاد ایتمکدن
سرکشلك ایتدیلر (وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ) وانلر بر متکبر کروه ایدیلر (فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا)
پس دیدیلر ایمان کتوررمیوز بزم کبی ایکی کشی یه (وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ) وحالبوکه انلرك عشیرتی
بزه قوللر کبی مطیع وخدمتکاردرلر (فَكَذَّبُوهُمَا) صکره فرعون واتباعی حضرت موسی وهارونی تکذیب
ایتدیلر (فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ) دریا عقب غرقله هلاك اولنانلرك زمرهسندن اولدیلر (وَلَقَدْ آتَيْنَا
مُوسَى الْكِتَابَ) دخی تحقیقا که فرعون هلاك اولدقدن صکره حضرت موسی یه توراتی ویردك (لَعَلَّهُمْ
يَهْتَدُونَ) تاکه بنی اسرائیل احکام شرعیه یه یول بوله لر (وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً) ومریمی واوغلی
حضرت عیسایی واناسنی کمال قدرتمزه بر دلیل قیلدق (وَآوَيْنَاهُمَا) وایکیسنه بر یوروب کوتوردك
(إِلَى رَبْوَةٍ) بیت مقدسك زمیننده بر مرتفع مکانه کیم (ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ) آراملو وآقرصویه صاحبده
(يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ) ای احکامی تبلیغ ایتمکه مأمور اولان پیغمبرلر (كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ) پاکیزه حلال
اولان نعمتلردن یکز (وَاعْمَلُوا صَالِحًا) وبر ممدوح ایش ایشلك (إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) که بی شبهه بن
ایشلدیککز اشیایه داناییم (وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ) دخی تحقیقا که بو یعنی دین اسلام وتوحید ملتکزدر
ای پیغمبرلر (أُمَّةً وَاحِدَةً) اصول وعقائدده یالکز بر ملت اولدیغی حالده (وَأَنَا رَبُّكُمْ) دخی بن سزك
ربکزم (فَاتَّقُونِ) پس سوزیمه مخالفت ایتمکدن حذر ایدك (فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا) پس
رسله تبعیت ایدن امم دینلرینك ایشنی ارالرنده پاره پاره قیلوب کیتدیلر یعنی دین خصوصنده فرقه
فرقه اولدیلر (كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ) هر فرقه دیندن قتلرنده اولان شیئله شادماندرلر
(فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتَّى حِينٍ) پس نادانلقلرنده انلری براق بر وقته دککه ایچنده قتل اولنورلر یا اولورلر
(أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ) ایا اهل شرك کمان ایدرلرکیم علی التحقیق اول نسنه که کندولره انکله مدد قیلاورز
(مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ) اوغول ومال مقوله سندن (نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ) انکله ایولکلرده کندولره
شتاب ایدرز (بَلْ لَا يَشْعُرُونَ) کمان ایتدکلری کبی دکلدر بلکه انلر اکلمزلرکه ایولکلرك تیز کلمسی
استدراجدر نه ایولکده تیزلکدر (إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ) تحقیقا شول
کیمسه لرکه کندولر پروردکارلرینك عقابی قورقوسندن صاقنمشلردر (وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ

يُؤْمِنُونَ) وشول كيمسه لركه كندولر پروردكارلرينك آياتنه ايمان كتوررلر (وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ)
وشول كيمسه لركه كندولر پروردكارلرينك عبادتنده خفى وجلى اورتاق قيلمازلر (وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ
مَا آتَوْا) وشول كيمسه لركه صدقاتدن ويردكلرى شيئى ويررلر (وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ) وحالبوكه
كوكللرى قورقمشدركه شايد كندولردن قبول اولنميه (أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ) اول سببدنكه
على التحقيق كندولر پروردكارلرى سمتنه دونيجيلردر واول صدقاتده اوزرلرينه خفى اولان تقصيرى
بيلورلر پس قورقرلركيم آنك سببيله مؤاخذه اولنورلر (أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ) ولكروه كه
بو اوصاف مزبوره ايله متصفدرلر طاعتلك ايشلمسنه رغبت ايدوب شتاب ايدرلر (وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ)
وكندولر اول خيراته آخرتده اول نائل اولورلر (وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا) دخى برجانه تكليف
ايتمزز برنسنه مكر طاقتى قدر (وَلَدَيْنَا كِتَابٌ) وقتمزده بركتاب وار (يَنْطِقُ بِالْحَقِّ) طوغريلغى
سويلر ايچنده خلاف واقع بولنمز واول لوح محفوظدر (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وكندولر عقابك
آرتمسيله وثوابك نقصانيله ستم كورمش قيلنمازلر (بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَٰذَا) بلكيم كفرهنك
كوكللرى مزبور اولان جماعتك اوصافندن غفلتدهدركه انلرى قابلمشدر (وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِنْ دُونِ
ذَٰلِكَ) دخى كفار مكه يه شركدن آشغه بدايشلر وار (هُمْ لَهَا عَامِلُونَ) كندولر آنك ايشلمسنه
معتاددرلر (حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ) اول وقته دك كه ارباب تنعم اولنلرى اجلق اشكنجه سيله
الديغمزده (إِذَا هُمْ يَجْأَرُونَ) بلا توقف كندولر فرياد ايدرلر (لَا تَجْأَرُوا الْيَوْمَ) انلره دينلور بوكون
فرياد ايتمك (إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ) تحقيقا كه سز بزم طرفمزدن يارد اولنمازسز (قَدْ كَانَتْ
آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ) بى شك كيم آيتمز اوزريكزه اوقنوردى (فَكُنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ) پس
اوكچه لريكز اوزره دونرديكز (مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ) اول حالده كه كتابمك آياتنه تصديق ايتميوب
تكبر ايدرسز (سَامِرًا تَهْجُرُونَ) كيجه صحبت ايتديككزده قرآنك شاننده هذيان ايدرسز
(أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ) پس نيچون قرآنك اعجازنده تفكر وتأمل ايتمزلر تاكيم بيله لر بوكونا اعجازه
جامع اولان سوزبى شبهه خدادن صادر اولمشدر (أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ)
ياخود كندولره كلدى كتاب ورسولدن شول شىكه كچمش اولان پدرلرينه كلمدى تاكه انى استبعاد
ايده لر وبو محل استبعاد دكلدر زيرا خدانك عادتى آنك اوزره جارى اولديكه هرنسيان
اوليجق مدتده خلقه بركتاب ورسول كوندرر (أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ) ياخود كندولره مرسل اولان
وجود شريفى امانت وحسن خلقله بيلمديلرمى (فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) كه كندولر ايتديكى دعوى

انكار ايديجيلردر بودخى خلاف واقعدر زيرا آنك صدق وامانتى فوق الحد قتلرنده ثابت اولمشدر
(أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ) ياخود ديرلرميكه رسولمزده برجنون وار پس آنك سوزينه اعتماد ايتمزلر بودخى
كندولره مسلم دكلدر انيچونكه قولرى آنك كمال عقلنه اعتراف ايتمشلردى وليكن حقيقة
الحال نظر اولنجه بو امورك بريسى كفرلرينه سبب دكلدر (بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ)
بلكيم سبب بودركه محمد المصطفى كندولره طوغرولغله كلدى وانلرك چوغى طوغرولغى سومينوب
اكراه ايدرلر زيرا حق اولان شى آرزولرينه وشهوتلرينه مخالفدر (وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ)
واكر طوغرولق آرزولرينه اويوب وجودده متعدد معبودلر اولسيدى (لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ) البته كوكلر ويرو ايچنده اولان اشيا بوزيلوردى (بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ)
بلكيم انلره وعظ ونصيحته مشتمل اولان كتابلرى كتوردك (فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ) پس انلر
وعظ ونصيحتلردن يوز چويرمشلردر (أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا) ياخود رسالتك تبليغى اوزره
انلردن اجرت طلب ايدرميسن كه اندن بودكلو قچنورلر وبوسندن متصور دكلدر (فَخَرَاجُ
رَبِّكَ خَيْرٌ) زيرا پروردكارك منقطع اولميان رزقى انلرك اجرتندن يكركدر وسنك
اعتقادك اكا درستدر (وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) وكندو درر روزى ويرنلرك يكركى (وَإِنَّكَ
لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) دخى تحقيقا كه سن انلرى برطوغرو يوله چاغررسن (وَإِنَّ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ) وبى شبهه كيم روزجزايه تصديق ايتميانلر
طوغرو يولدن انحراف ايتمشلردر (وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ) واكر بز مكه كفارك
اسركيوب اوزرلرينه مسلط اولان قحطك ضرورتك قالدرسيدق (لَلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ
يَعْمَهُونَ) البته كفرلرنده افراد ايتمده وپيغمبرك عداوتنده ثابت ومستقيم اولورلردى سرگردان
اولدقلرى حالده كتوردىلركه مكه خلقى اوزره اودكلو قحط مسلط اولديكه قانى دوه نك
توييله قارشدروب يديلر بعده ابو سفيان حضرتك دركاه معلاسنه كلوب ديديكه سن كاذ
ايدرسن كه خلقه ايچون رحمت كلدك ومكه خلقنك پدرلرك قليجله قردك واولادلرك آجلغله
حق جل وعلا اول آيتى منزل ايتدى وانك مصدقى بو آيتله مقرر قيلدك (وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ)
دخى قسم اولسونكه كفار مكه يى بدر كوننده قتل اشكنجه سيله الدق (فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ)
پس پروردكارلرينه خضوع وتذلل ايتمديلر (وَمَا يَتَضَرَّعُونَ) ويلوارمديلر بلكه سركشلكلرى
اوزره ثابت اولديلر (حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ) اول وقته دككه اوزرلرينه

برقی اشکنجه‌یه سی قپواچد یغمزده (اذا هم فیه مبلسون) ولوقت کندولر ایچنده حیران ومأیوس اولورلر (وهو الذی انشأ لکم السمع والابصار) واودر اول پروردکارکه سزکچون قولاق وکوز پیدا ایتدی تاکه انلرله آیاتی ادراك ایده‌سز (والافئدة) وکوکللر سزکچون پیدا ایتدی تاکه انلرله تفکر ایدوب دلائل قدرتی فهم ایده‌سز (قلیلاً ما تشکرون) وبو نعمتلرین مقابله‌سنده غایتله از شکر ایدرسز (وهو الذی ذرأکم فی الارض) دخی کندودر او خالق ذوالجلال که سزی یربوزنده منتشر قیلدی (والیه تحشرون) وروز قیامتده آنك حکمنه جمع اولنورسز (وهو الذی یحیی ویمیت) وکندودر شول قادر علی الاطلاق که نجاویروب جان آلور (وله اختلاف اللیل والنهار) وفرماننه مخصوصدر کیجه وکوندزك اختلافی (أفلا تعقلون) پس نیچون فکرله تعقل ایتمزسزکه بوکونه اشیایه قادر اولان حشر ونشر اوزره دخی قادردر (بل قالوا مثل ما قال الاولون) بلکیم کفار مکه دیدیلر کچشلرك دیمسی کبی (قالوا ائذا متنا وکنا تراباً وعظاماً ائنا لمبعوثون) که دیدیلر آیا بز اولوب طپراق وکمککلر اولدیغمزده علی التحقیق بز زنده اولوب کوندرلمش اولورمیوز (لقد وعدنا نحن وآباؤنا هذا من قبل) تحقیقا که بز وبزدن اولکی بو سوزی وعد اولندق بوندن اسبق (ان هذا الا اساطیر الاولین) بو سوز بر نسنه دکلدر الا کچشلرك افسانه‌لری (قل لمن الارض ومن فیها) سویله کیمه‌در یر وایچنده اولان اشیا (ان کنتم تعلمون) اکر اربابه دانش ایدیکز (سیقولون لله) بی شبهه که دیرلر خدای عز وجله مخصوصدر (قل أفلا تذکرون) سویله انلر اکا معترف اولدقده نیچون پند آلوب فهم ایتمزسزکه کائناتی ابتدا ایجاد ایدن قادر مختار اعاده‌سنه دخی توانادر (قل من رب السموات السبع ورب العرش العظیم) سویله کیمدر یدی کوکك خالقی واولو عرشك پروردکاری (سیقولون لله) البته دیرلر آنك پرامیسی ایزد ذوالجلاله مخصوصدر (قل أفلا تتقون) سویله پس نیچون عقابندن قورقمزسز (قل من بیده ملکوت کل شیء) سویله کیمدرکه هر شیئك نهایت تصرفی النده‌در (وهو یجیر) وکندو ایستدیکی کمسنه‌یه امان ویروب صاقلر (ولا یجار علیه) واوزرینه امان ویرلمز یعنی برکمسه‌نك تعذیبك قصد ایلدیکی برکمسه مانع اولوب معذب اولان کمسنه‌یه امان ویره‌مز (ان کنتم تعلمون) اکر سز بیلور ایدیکز (سیقولون لله) بی شبهه که دیرلر مذکور اولان اشیانك تصرفی ایزد ذوالجلاله مخصوصدر (قل فأنی تسحرون) سویله پس قندن آلدانورسزکه طریق حق واضح ایکن اندن عدول ایدرسز (بل أتیناهم بالحق

بلکه انلره طوغریلغی کوردك (وانهم لکاذبون) دخی بلا شبهه کیم کندولر یلانجیدرلر که آنی انکار ایدیلر (ما اتخذ الله من ولد) تکری تعالی اصلا اوغول ایدنمدی (وما کان معه من اله) دخی کندو سیله هیچ بر معبود یوقایدی واکر کندو سیله بر معبود دخی اولسیدی (اذاً لذهب کل اله بما خلق) البته اولوقت هر معبود براندیغی شیئی الوب کیدردی (ولعلا بعضهم علی بعض) وبی شبهه بربرلری اوزره یوجه‌لنوب غلبه ایدردی (سبحان الله عما یصفون) اوغول وشریکدن وصف ایتدکلری اشیادن خدا عز وجل منزه ومقدسدر (عالم الغیب والشهادة) کیزلی واشکارا اولان اموره دانا (فتعالی عما یشرکون) پس ایتدکلری اشراکدن یوجه‌لندی (قل رب اما ترینی ما یوعدون) ای محمد سویله یا الهی کفاره عذابدن وعده اولندقلری نسنه‌یی اکر بکا کوسترر ایسن (رب فلا تجعلنی فی القوم الظالمین) ای پروردکارم بنی ستم ایدن کروهك زمره‌سنده قیلمه یعنی عذابده بنی انلره مقارن قیلمه بیلنمك کرکدرکیم خدا عز وجل حبیبنه تواضعی تعلیم ایتمك ایچون بو دعای تلقین ایتدی یاخود تنبیه ایتمك ایچونکه کاه اولورکه ظالملرك شآمتی انلرله علاقه‌سی اولمیانه دکر (وانا علی ان نریك ما نعدهم لقادرون) دخی علی التحقیق بز توانالرز آنك اوزره که سکا کوستره‌لم شول شیئی که بز انلره وعد ایدرز (ادفع بالتی هی احسن السیئة) کندو ذاتنده غایتله کوزل اولان خصلتله بدلکی کیدررت یعنی برکمسه‌دن سنه بر بدلك صدور ایلدیکی آنی احسان ایله یاخود اندن تغافل ایتمکله دفع ایت اما بو شرطله که زبونلغه وخوارلغه مؤدی اولمیه (نحن اعلم بما یصفون) بز داناترز شول شیئه که سکا نسبت ایدرلر (وقل رب اعوذ بك من همزات الشیاطین) دخی سویله ای خداوندم سکا صیغنورم دیولرك وسوسه‌لرندن (واعوذ بك رب ان یحضرون) وای پروردکارم سکا التجا ایدرم نماز محلنده قمده حاضر اولمقلرندن (حتی اذا جاء احدهم الموت) متعلقدر یصفون لفظنه یعنی سنی بدلکله وصف ایتمده مستمر اولورلر اولوقته‌که برلرینه موت کلیجك (قال رب ارجعون) حسرتبوزندن دیرلر ای پروردکارم بنی دنیایه دوندر صیغه جمع وتعظیم مخاطب ایچوندر (لعلی اعمل صالحاً فیما ترکت) شاید بن ترك ایتدیکم نسنه‌ده برکوزل ایش ایشلدم یعنی شاید دنیایه دوندوکده ایمان کتوروب برکوزل عمل ایشلرم (کلا) بر دخی دنیایه کلمکه امید طوتمسون (انها کلمة هو قائلها) تحقیقا که رب ارجعون آخرینه بر سوزدرکه کافر اولان کمسنه آنی سویلیجیدر (ومن ورائهم برزخ) دخی کفر ایدنلرك اوکنده بر حائل واردرکه کندولرین دنیایه کلمکدن منع ایدر واو قبردر (الی یوم یبعثون) اول کونه دکین که قبوردن بعث اولنورلر (فاذا نفخ

فی الصور) پس نجکیم قیامت ایچون صورده اوفورلور (فلا انساب بینهم یومئذ) خصملکلر
ارالرنده اولکونده اولماز (ولا یتساءلون) ونه ایچون لرینك حالن صورر نفسلرنده مشغول اولدقلری ایچون
(فمن ثقلت موازینه) پس هر کروه که کوزل عملاله ترازولری آغر اولدی (فاولئك هم المفلحون)
پس انلردر اول جماعتکه کندولر قورتلمشلردر (ومن خفت موازینه) وهر کروه که ترازولری
بدعملاله یونکل اولدی (فاولئك الذین خسروا انفسهم) انلردر شول کروه که جانلرینی وتوزدیلر یعنی سرمایهٔ
عمری بادغفلته ویروب استعداد تحصیل کمالی نفسك آرزولرینه تبدیل ایتدیلر (فی جهنم خالدون)
دوزخده همیشه اقامت ایتمشلردر (تلفح وجوههم النار) آتش یوزلرین یاقندرر (وهم فیها کالحون)
وحالبوکه انلر ایچنده یوزلرین اکشیتمشلر شدت المدن دخی کندولره دینلور (الم تکن آیاتی تتلی
علیکم) یا بنم آیاتم اوزریکزه اوقنمزمیدی (فکنتم بها تکذبون) در عقب سز انلره تصدیق کوسترمزدیکز
قالوا ربنا غلبت علینا شقوتنا) دیدیلر ای پروردکاریمز بدبختلکمز اوزریمزه غلبه ایتدیکه نتیجه سی
بو اولدی (وکنا قوما ضالین) و بز حقدن آزمش بر کروه ایدك (ربنا اخرجنا منها) ای پروردکارمز
بزی دوزخدن چیقر (فان عدنا) صکره پیغمبرلری تکذیب ایتمکه دونرسك (فانا ظالمون)
بی شبهه که بز اول محل ستمکار اولورز (قال اخسؤا فیها) حق جل وعلا انلره دیدیکه خوارلق سکوتنك
سکوت ایدك (ولا تکلمون) واصلا بکا برسوز سویلمك که جهنم محل سؤال دکلدر (انه کان
فریق من عبادی) تحقیقا شان بودرکه قوللرمدن بر کروه وارایدیکه (یقولون ربنا آمنا فاغفر لنا
وارحمنا) دیرلر ای پروردکارمز سکا ایمان کتوردك پس کناهلریمزی بزه یارلغه وبزی اسرکه
وانت خیر الراحمین) وسن اسرکیانلرك یکرکیسن (فاتخذتموهم سخریا) پس سز انلری استهزا
ایدندیکز یعنی انلره مبالغه ایله استهزا ایدردیکز (حتی انسوکم ذکری) ولحده دك که بنی
یاد ایتمککزی اونتدردیلر یعنی اودکلو استهزا ایتملرینه مشغول اولدیکز که بنم یادمی اونتدیکز
وکنتم منهم تضحکون) وسز انلرك احوالندن کولردیکز استهزا یوزندن (انی جزیتهم الیوم بما
صبروا) علی التحقیق بن بوکون انلره مکافات ایتدم اذیتکز اوزره صبر ایتدکلری مقابله سنده
انهم هم الفائزون) تحقیقا که آنلر کندولردر جمیع مرادلره نائل اولوب زحمتلردن قورتلانلر
قال کم لبثتم فی الارض عدد سنین) دخی حق سبحانه وتعالی کفاره دیدیکه سز صاغ ایکن واولمش
ایکن یرده نقدر طوردیکز ییللرك صایسی جهتندن (قالوا لبثنا یوما او بعض یوم) جهنمده
طول اقامتلرندن اوتری دیدیلر برکون یا برکونك برمقداری اقامت ایتدك (فاسئل العادین

پس تحقیقك ایسترسن صایوب ضبط ایدنلردن آنك مقدارك صور (قال) سؤاللرینه مأمور اولان
فرشته یه امر اولندیکه جوابلرنده سویله (ان لبثتم الا قلیلا) دنیاده طوردیکز الا آز مدت
لو انکم کنتم تعلمون) اکر علی التحقیق سز بیلمش اولسیدیکز کیم اقامتکز غایتیله آز ایدی (افحسبتم
انما خلقناکم عبثا) پس سز کمان ایتدیکزمیکیم بز سزی بالکز اوینمق ایچون یراتدق (وانکم الینا
لا ترجعون) دخی کمان ایتدیکزمیکیم علی التحقیق سز بزم حکممزه دوندرلمزسز (فتعالی الله) پس
ایزد ذوالجلال یوجه لندی (الملك الحق) تصرف مطلقه سزاوار اولان پادشاه (لا اله الا هو
اندن اوزکه بر درست معبود یوقدر (رب العرش الکریم) جمیع اجرامه محیط اولوب اندن
خیر وبرکت اینان اولو جرمك خالقی (ومن یدع مع الله الها آخر) وهر کیم تکریله بر معبوده دخی
عبادت ایدر (لا برهان له به) که اکا عبادت ایتمسنده کندو یه بردلیل یوقدر (فانما حسابه عند ربه
بوندن اوزکه برشی یوقدرکه ایتدیکی عملك حسابی پروردکاری قتنده در (انه لا یفلح الکافرون
بی شبهه کیم شان بوکه بی دینلر انلر قورتلمزلر (وقل رب اغفر وارحم) دخی سویله یا الهی
کناهمزی یارلغه ولطفکله بزی اسرکه (وانت خیر الراحمین) وسن اسرکیانلرك یکرکی سن
اخبارده کلمشدرکه بو سورهنك اولی واخری بهشتك کنجلرندندر ❀

سورة النور مدنیة وهی اربع وستون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

سورة) بو قرآن مجیدده معین برمقدار سوزدرکه (انزلناها) آنی عالم قدسدن جبریل علیه السلام
واسطه سیله ایندردك (وفرضناها) دخی ایچنده اولان احکامی اوزریکزه فرض قیلدق
وانزلنا فیها آیات بینات) دخی ایچنده دلالتی روشن اولمش آیتلر ایندردك (لعلکم تذکرون
تاکه سز بیدار اولوب محرمات دن پرهیز ایدهسز (الزانیة والزانی) هر زنا ایدن قاری وهر زنا
ایدن کشی (فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة) هر برینه دکنك ایله یوز اورش اورك بیلمك کرك کیم
بو حکم شول کیمسه اوزره اجرا اولنورکه حر وعاقل وبالغ اوله ومحصن اولمیه محصن اولان
کمسه نك حدی رجمدر (ولا تأخذکم بهما رأفة) وسزی بو ایکی زنا ایدنك حالی سببیله برمهر
بانلق آلمسون (فی دین الله) تکرینك طاعتنده وقوردیغی حدی اقامت ایتمده یعنی قچن بو کیمسه دن
زنا فعلی صدور ایدر انکا مرحمت ایدوب اوزرینه حدی اقامت ایتمده تقصیر ایتمکز (ان کنتم تؤمنون
بالله والیوم الآخر) اکر خدانك وحدانیتنه ور وز جزانك اولمسنه تصدیق ایدردیکز ایمان

الی قضا ایدرکه تکرینك حدودی اقامت اولنه (وليشهد عذابهما طائفة من المؤمنين) دخی زنا ایدنلرین عذابلری وقتنده اهل ایماندن برکروه حاضر اولسونلر تاکه کمال تشهیرلری حاصل اولوب اوکونه فعلی بردخی معاوده ایتمیه لر (الزانی لا ینکح الا زانیة او مشرکة) فعل زنایه ارتکاب ایدن کیمسه نکاح ایتمز الا بر زنا ایلیجی عورت یا بر شرك کتورمش قاری (والزانیة لا ینکحها الا زان او مشرك) دخی زنا ایلیجی عورتی بر کیمسه نکاح ایتمز مکر بر زنا ایلیجی کشی یا شرك کتورمش برکشی زیرا اغلب بوکه زنی اولان کیمسه صالحه اولان خاتونك نکاحنه رغبت و مسافحه نك نکاحنه صالح اولان شخص میل ایتمز (وحرم ذلك على المؤمنين) و اوکونه اولنمك اهل ایمان اوزره حرام اولدی یعنی اهل ایمانه و لا نه اوکونه قاری اولنمك لائق دکلدر پس نظم کریمه تحریمدن مراد تنزیهدر لکن مبالغه ایچون تحریم عنوانیله ذکر اولندی بر قولده بو حکم ابتدا اسلامده ایدی بعده وانكحوا الايامى منكم آیتله منسوخ اولدی زیرا لفظ ایامی سفاح ایدن قاریه متناولدر (والذين يرمون المحصنات) دخی شول کیمسه لرکه محصن اولان خاتونلری زنا فعلنه نسبت ایدرلر (ثم لم يأتوا بأربعة شهداء) صکره انلری نسبت ایتدکلری فعل اوزره درت طانق کتورمزلر (فاجلدوهم ثمانين جلدة) پس اول کیمسه لری دکنکله سکسان اورش اورك (ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا) و انلره بر شهادت هرکز حیز قبوله کچیرمك (واولئك هم الفاسقون) وانلر کندولر حدود الهیه یی تجاوز ایدنلر (الا الذين تابوا من بعد ذلك واصلحوا) مکر شول کیمسه لرکه ایتدکلری قذفدن صکره توبه ایدوب عملرك تحسنی قیلدیلرکه انلر فسقك صفتندن خلاص اولورلر اما شهادتلری مقبول اولماز (فان الله غفور رحيم) زیرا علی التحقیق ایزد ذو الجلال توبه ایدنلرك کناهلرین غایتله ستر ایدوب کندولرین اسیرکر (والذين يرمون ازواجهم) دخی شول کیمسه لرکه قاریلرك زنا فعلنه نسبت ایدرلر (ولم يكن لهم شهداء الا انفسهم) و حال بوکه کندولره طانقلر اولمیوب کندو جانلرندن اوزکه (فشهادة احدهم اربع شهادات بالله) پس برلرینك شهادتی خدایه درت کز قسم ایدوب شهادت کتورمکدر یعنی درت کز تکریه قسم ایدوب شهادت کتورر بو مضمونله کیم (انه لمن الصادقين) علی التحقیق کندوسی قاریسن زنایه نسبت ایتدیکنده کرچك سویلیانلردندر (والخامسة ان لعنت الله عليه ان كان من الكاذبين) و بشنجی شهادت بو که خدانك رحمتندن دور اولمق آنك اوزره اولسون اکر قاریسن زنایه نسبت ایتدیکنده یلانجیلردن ایسه بو صورت کشینك کیفیت لعانیدر و بعده قاری ملاعنه یه تکلیف

اولنور ایدرلیسه طلاقنه حکم اولنوب کشیدن حد قذف ساقط اولور و اکر ایتمز حبس اولنور اولحاله دکین که کشی کندوسنك حقنده دیدوکی سوزه معترف اولوب نکاحی باقی قالور یاخود کندوسی دخی ملاعنه ایلیه و آنك صورتی بودر (ويدرؤا عنها العذاب) دخی قاریدن حبسی دفع ایدر (ان تشهد اربع شهادات بالله) خدایه قسم ایدوب شهادت کتورمسی یعنی درت کز قسم ایدوب شهادت ایلیه که (انه لمن الكاذبين) علی التحقیق قوجه سی کندوبی زنایه نسبت ایتدیکنده یلان سویلیانلردندر (والخامسة) و بشنجی شهادتی بویله شهادت ایلیه کیم (ان غضب الله عليها ان كان من الصادقين) بی شبهه کیم خدانك خشمی اوزرینه اولسون اکر قوجه سی دیدوکی سوزده کرچك سویلیانلردن ایسه کتوردیلرکه بو آیت قذف نازل اولدی سرور کائنات آنی منبر اوزره اوقودی همان عاصم بن عدی انصاری قالقوب دیدی یا رسول الله حق جل و علا بزه بیکا فدا قیلسون بر کیمسه عورتیله بر بیکانه کوریجك واروب درت کمسنه شهادت ایچون احضار ایدنجه بیکانه ایشین بتوروب کیدر و اکر شاهدسز سوز سویلرسه سکسان دکنك اوریلور و اکر سکوت ایدرکو کلنده بر درد پیدا ایدر بو سوزی سویلدی مسجددن طشره اولدی اثنای طریقده هلال بن امیه یه تصادف ایدوب چهره سنده بر بوزغونلق کوردی اندن سؤال ایتدیکه ملالکه باعث ندر هلال کا جواب ویردیکه ای برادر عورتم خوله اوزره بر بیکانه کسنه کوردم عاصم ایتدی سبحان الله حالا حضرته بو کونا بر سؤال ایتدم پس مسجده بیله دونوب حضرته صورت حالی عرض ایتدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم خوله یی احضار ایدوب اول احوالی اندن سؤال ایتدی اصلا بقلشدرمیوب انکار ایتدی اول محل حق جل و علا آیت مزبوره یی منزل قیلدی پس حضرت صلی الله علیه وسلم حکم ملاعنه یی اجرا ایدوب فرقتلرینه حکم ایتدی (ولولا فضل الله عليكم ورحمته) و اکر خدانك فضل و مهربانلغی اوزریکزه اولمسیدی (وان الله تواب حكيم) و بی شبهه اکر خدا عز شانه توبه یی قبول ایدوب درست حکم ایلیجی اولمسیدی البته سزی رسوا ایدردی کتوردیلرکه سرور کائنات بعض غزالرنده ام المؤمنین حضرت عایشه بیله کوتورمشلردی غزادن دوندکلرنده بر کیجه ام المؤمنین هودجندن قضاء حاجته چقدی دوندیکنده کردننده اولان بیون باغی غایب قیلوب کندیکی یره آنی ارامغه واردی بریدن کوچ اولوب بندوکی دوه یی یدن کمسنه چکوب کتدی ولکن انلرکه حضرت صدیقه هودج ایچنده در بعده حضرت صدیقه دونجه یورتده بر کیمسه کورمدکی انده اوتورمش قالدی کیرودن صفوان بن المعطل السلمی رضی الله عنه کلوب بر قرالتی کوردی بیلدیکه سرور کائناتك حرم محترمیدر

همان دوه‌سن چوكوردوب ام المؤمنين رضى الله عنها اكا سوار اولوب حضرت صفوان دوه‌نك يولارينه يابشوب لشكره دك آنى ايلتدى ارباب نفاقك برقاچى اول جناب عفت مابك عرض محترمى حقنده لايق اولميان سوزلى بجابرا ايديلر حق جل وعلا آنك عفتنه شهادتا ايدوب بو اون سكز آيتى منزل ايدوب بيوردى (اِنَّ الَّذ۪ينَ جَٓاؤُ۫ بِالْاِفْكِ) تحقيقا شول كيمسه‌لركه صرف يلانله كلديلر (عُصْبَةٌ مِنْكُمْ) سزدن بر كوهدرلر عصبه اوندن برقرقه جماعتدر وانلر عبدالله ابن ابى وزيد بن رفاعه وحسان بن ثابت وحمنه بنت جحش ومسطح بن اثاثه وانلره مشابه ايدن كسنه‌لردر (لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ) آنى سزه بر بدلك كمان ايتمك (بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) بلكيم اوسزه برابولكدر زيرا آنك سببيله ثواب عظيمه نائل اولورسز وتكرينك قتنده معزز ومكرم اولديغكز بيلنديكه بودكلو آيات عفتكز ثابت اولمق ايچون ايندى وبو خطاب رسول اكرمه وابى بكر وعايشه وصفوانه‌در (لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ) صرف يلانى كتورنلردن هر بركشى‌يه اولور (مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاِثْمِ) كناهدن قزانديغى شيئك سزاسى (وَالَّذ۪ي تَوَلّٰى كِبْرَهُ مِنْهُمْ) وانلردن شول كيمسه‌كه اول صرف يلانك بيوكنه مستولى اولوب سويلدى (لَهُ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ) اكا برا اولو اشكنجه اولور (لَوْلَٓا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ) نيچون اول سوزى ايشتديككزده (ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا) اهل ايمان اولان كشيلر واهل ايمان اولان عورتلر جانلرى پايه‌سنده اولان اهل ايمانه ايولك كمان ايتمديلر (وَقَالُوا هٰذَٓا اِفْكٌ مُب۪ينٌ) دخى نيچون ايشتدكلرنده ديمديلر بو براشكارا صرف يلاندر بيلمك كرككيم تو بيخده مبالغه ايتمك ايچونكه ايمان ظن اولنمسين اقتضا ايدر بو آيتده خطابدن غيبته عدول اولنمشدر (لَوْلَا جَٓاؤُ۫ عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَٓاءَ) نيچون ديدكلرى سوزه اوزره درت طانق كتورمديلر (فَاِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَٓاءِ) پس چونكه طانقلرى كتورمديلر (فَاُو۬لٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ) اولكروه خدانك حكمى قتنده كندولردر يلان سويليانلر (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) دخى تكرينك احسان ومهربانلكى اوزريكزه اولمسيدى (فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ) بوجهانده توبه‌يه توفيق وبرمكله واوبرجهانده عفو ومغفرتله (لَمَسَّكُمْ ف۪ي مَٓا اَفَضْتُمْ ف۪يهِ عَذَابٌ عَظ۪يمٌ) البتده سزه برا اولو اشكنجه دكوردى اول نسنه‌ده‌كه صرف يلاندن صديقه شاننده خوض ايدوب سويلرديكز (اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ) اول محلكه ديلركزله آنى الوردكز يعنى قچن بريكزاندن اوترى سؤال اولنوب آنى الوردى (وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِه۪ عِلْمٌ) واغزلريكزله سويلرسز اول شيئى كه سزه انكله بربيلكى يوقدر يعنى قلوبك مساعده‌سى سزكله اولميوب انجق اغزلره مخصوص برسوز سويلرسز (وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا) وآنى برقولاى ايش صانورسز (وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظ۪يمٌ) وحال بوكه او خدانك

قتنده برا اولو كناهدر (وَلَوْلَٓا اِذْ سَمِعْتُمُوهُ) دخى نيچون آنى ايشتديككزده (قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَٓا اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا) ديمديكز بزه جائز ولائق دكلدركه بو كونه ناسزا سوزى اغزيمزه الهلم (سُبْحَانَكَ) منزهسن يا الهى اندنكه پيغمبريك حرمنه بو كونه شيء اوله (هٰذَا بُهْتَانٌ عَظ۪يمٌ) بو افك برسوزكه اهل نفاق ديديلر اولو يلان بغلمقدر (يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِه۪ٓ اَبَدًا) ايزد ذوالجلال سزه پند ويررتاكه بو كونا سوزه صادامكه زنده سزدونميه سز (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ) اكر اهل ايمان ايديكز زيرا ايمان بر بنده مسلمانك عرضنه طعن ايتمكه مانعدر خصوصا سيدالكونينك حرمنه (وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ) دخى تكرى تعالى شرائع ومحاسن ادابا اوزره دلالت ايدن آياتى بيان ايدرتاكه نصيحت پذيرا اولوب مؤدب اوله سز (وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ حَك۪يمٌ) وايزد ذوالجلال جميع احواله داناتدبير اتنك‌ده درست محكم ايديجيدر (اِنَّ الَّذ۪ينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَش۪يعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا) تحقيقا شول كيمسه‌لركه ايمانه كلان كسنه‌لر حقنده بدفعلك فاش اولمسين سورلر (لَهُمْ عَذَابٌ اَل۪يمٌ) آنلره بردردناك اشكنجه وار (فِي الدُّنْيَا) بوجهانده حد قذفله (وَالْاٰخِرَةِ) واوبرجهانده جهنم آتشيله (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) وايزد ذوالجلال كوكلرده اولان اشيايى بيلور (وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز بيلمزسز پس صورت ظاهرده ثابت اولان نسنه اوزره حكم ايدك وسينه‌لرده مضمر اولان بدلكك سزاسى خداى ذاالجلاله مفوضدر (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) دخى اكر تكرينك كرم ومهربانلغى اوزريكزه اولمسيدى (وَاَنَّ اللّٰهَ رَؤُ۫فٌ رَح۪يمٌ) دخى على التحقيق تكرى تعالى كال رحمتله متصف اولمسيدى البته عقوبتكز تعجيل اولنوردى (يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا) اى ايمانه كلان كسنه‌لر (لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) بدفعلى فاش ايتمكله ابليس شقينك ادملرينه يعنى وسوسه‌لرينه اويمك (وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ) وهركيم ابليس لعينك اثارينه پيرولك ايدر بلاشبهه كمراه اولور (فَاِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِ) زيرا على التحقيق شيطان شقى غايتله قبيح اولان ايشك وشرعا ناپسنديده نسنه‌نك فعلنه امر ايدر (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) دخى اكر تكرينك احسان ورحمتى اوزريكزه اولمسيدى (مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اَبَدًا) سزدن اصلا برفرد زمانه‌نك آخرينه دك پاك اولمزدى (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكّ۪ي مَنْ يَشَٓاءُ) وليكن ايزد ذوالجلال ايستديكى كسنه‌يى پاك قيلار (وَاللّٰهُ سَم۪يعٌ عَل۪يمٌ) وخداى عز وجل خلقك سوزين ايشدوب نيتلرينه درست دانادر كتوردى يلركه حضرت صديق رضى الله عنه آنداچديكيم فقراء مهاجريندن اولان خاله‌سى اوغلى مسطح اوزره انفاق ايتميه اول سببدنكه حضرت صديقه حقنده ناسزا سوز سويليانلرك بريسى اول بدزبان ايدى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَلَا يَأْتَلِ اُو۬لُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ

دخی سزدن دیمك فضیلت صاحبی و مالده وسعت اربابی اولان كمسنه قسم ایتمسونلركه (اَنْ یُؤْتُوا
اُولِی الْقُرْبٰی وَالْمَسَاكِینَ وَالْمُهَاجِرِینَ فِی سَبِیلِ اللّٰهِ) بر نسنه احسان ایتمیه لر خصملق ایه سی اولنلره
و یوقسللره و خدا یولنده هجرت ایدنلره (وَلْیَعْفُوا) و انلردن صدور ایدن سوزلك مكافاتندن واز
یچسونلر (وَلْیَصْفَحُوا) و ایتدكلری ایشدن یوز چویروب اغماض ایتسونلر (اَلَا تُحِبُّونَ اَنْ یَغْفِرَ اللّٰهُ
لَكُمْ) سومزمیسیزكه ایزد ذوالجلال عفویكز مقابله سنده سزه مغفرت ایده (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ)
و خدای ذوالجلال كمال قدرتیله كناهكارلرك صوچنی ستر ایدیجیدر كندولره یاسر كرپس خدانك اخلاقیله تخلق
ایدك (اِنَّ الَّذِینَ یَرْمُونَ) تحقیقا شول كیمسه لركه زنا فعلنه نسبت ایدرلر (الْمُحْصَنَاتِ) عفت صاحبی
اولان محصن خاتونلری (الْغَافِلَاتِ) كندولره نسبت اولنان شیدن بیخبر اولانلری (الْمُؤْمِنَاتِ)
خدایه و رسولنه ایمان كتورنلری (لُعِنُوا فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ) بو جهانده و او بر جهانده خدانك رحمتندن
دور قیلندیلر یعنی بو كوزل اوصافله موصوفه اولان خاتونلری قذف ایدن كمسنه لر ایكی جهانده ملعونلردر
(وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِیمٌ) و انلره بر اولو اشكنجه وار (یَوْمَ تَشْهَدُ عَلَیْهِمْ) اول كونده كه اوزرلرینه طانقلق ایدر
(اَلْسِنَتُهُمْ) دیللری (وَاَیْدِیهِمْ) و اللری (وَاَرْجُلُهُمْ) و ایاقلری (بِمَا كَانُوا یَعْمَلُونَ) ایشلدكلری ایشه یعنی
حق جل و علا منبور اولان اعضایه قوت نطق ویروب ایشلدكلری نسنه ایله معترف اولورلر
(یَوْمَئِذٍ یُوَفِّیهِمُ اللّٰهُ دِینَهُمُ الْحَقَّ) اول كونده ایزد ذوالجلال ثابت و مستحق اولان سزالرین بالتمام كندولره
یتشدرر (وَیَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِینُ) دخی بیلورلركیم علی التحقیق تكری تعالی كندو ذاتنده ثابت
الوهیتی ظاهردركه اندن اوزكه لر كندویه شریك اولمازلر و كندوسندن غیری بر فرد عقاب و ثواب
ویرمكه قادر دكلردر (اَلْخَبِیثَاتُ لِلْخَبِیثِینَ) بد اولان قاریلر بد اولان كشیلره در (وَالْخَبِیثُونَ
لِلْخَبِیثَاتِ) و عكسی اوبله در (وَالطَّیِّبَاتُ لِلطَّیِّبِینَ) و پاك اولان خاتونلر پاك اولان مردلره در
(وَالطَّیِّبُونَ لِلطَّیِّبَاتِ) و بر عكس یعنی هر كس كندویه هم وصف اولانی ایو بیلور (اُولٰئِكَ) و لكروه
یعنی سرور كائنات و حضرت عایشه و صفوان (مُبَرَّؤُنَ مِمَّا یَقُولُونَ) اهل نفاق حقلرنده اسناد
ایتدكلری سوزدن منزهدرلر زیرا كرچك سویلمش اولسیدیلر اول سوزی ممكن دكلدیكه حضرت
عایشه حضرت صلی اللّٰه علیه و سلمك زوجه سی اوله (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِیمٌ) انلره بر اولو یارلغوق
وار و بر كوزل روزی واندن مراد بهشت بریندر بیلمك كركدركیم حضرت عائشه نك براءتنده نازل
اولان ایات بونده منتهی اولدی (یَا اَیُّهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُیُوتًا غَیْرَ بُیُوتِكُمْ) ای اهل ایمان او ئنلر
سكنی ایتدیكزا اولدن اوزكه اولره كیرمك (حَتّٰی تَسْتَاْنِسُوا) تا كه كیرمكه دستور المینجه

(وَتُسَلِّمُوا عَلٰی اَهْلِهَا) و اول اولرك ایه لری اوزره سز سلام ویرمینجه حدیث شریفده كلمشدركه او
ایه لرینه سلام ویرمك بو كونه اولوركه برادم براوك قپوسنه كلیجك كركدركه سویلیه السلام
علیكم ء ادخل اوچ كز (ذٰلِكُمْ خَیْرٌ لَكُمْ) دستور الوب سلام ویرمككز سزه خیرلودر (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ)
سزه بو حكم دیندی تا كه سز ایتوا اولان شیئ بیله سز (فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فِیهَا اَحَدًا) پس اكر اولر ایچنده
بر كیمسه بولمزسز (فَلَا تَدْخُلُوهَا) انلره كیرمك (حَتّٰی یُؤْذَنَ لَكُمْ) سزه اذن اولمینجه یعنی بر كیمسه
كلوب سزه اذن ویرمینجه (وَاِنْ قِیلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا) و اكر سزه دینلوركیم دونك بلا توقف
دونك الحاح ایتمك (هُوَ اَزْكٰی لَكُمْ) اول دونمك قپو اوزره طوروب الحاح ایتمكدن پاكیزه تردر (وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِیمٌ) و خدای متعال ایشلدیككز نسنه یه كما ینبغی داناندر پس امر اولندیغكز شیئه امتثال
ایتمككزی بو بیلور مرویدركه حضرت ابو بكر الصدیق رضی اللّٰه عنه سرور كائناته سؤال ایلدیكه
یا رسول اللّٰه حق جل و علا قرها ناپتلیكه بر اوه سزه دستور اولمینجه كیرمك پس تجارت ایچون سفر
ایتدیكمزده خانه لره قونرزانلرده دخی اذن التمسی لازممیدر حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(لَیْسَ عَلَیْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوا بُیُوتًا غَیْرَ مَسْكُونَةٍ) اوزریكزه بر كناه یوقدر سكنی اولنمامش اولره كیرمكد
(فِیهَا مَتَاعٌ لَكُمْ) ایچلرنده سزه یكنمك و نفع واراسی و صاو قدن صاقنمق كبی سبب و اثقالكزی ایچنده
صاقلمق كبی (وَاللّٰهُ یَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ) و ایزد جل و علا اشكار اقیلدیغكز نسنه یی و كیزلی
قلدیغكز شیئ بیلور بو آیت وعد درشول كیمسنه یه كه فسادایچون بر بیره كیرر (قُلْ لِلْمُؤْمِنِینَ) سویله
یا محمد اهل ایمانه (یَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ) كوزلرین نامحرمه بقمقدن قپاتسونلر (وَیَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ)
و حرامدن فرجلرین صاقلسونلر (ذٰلِكَ اَزْكٰی لَهُمْ) نامحرمدن كوزی قپامق و حرامدن فرجی حفظ ایتمك
كندولره پاكیزه تردر (اِنَّ اللّٰهَ خَبِیرٌ بِمَا یَصْنَعُونَ) بی شبهه كیم خدا عز و جل ایشلدكلری شیئه دست
دانادركه اعضالرینی قنقی شیده ایتدكلرین بیلور (وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ یَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ) دخی
اهل ایمان اولان خاتونلره سویله نامحرم اولان كشیلره بقمقدن كوزلرین قپاتسونلر (وَیَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ) دخی زنا فعلندن فرجلرین صاقلسونلر (وَلَا یُبْدِینَ زِینَتَهُنَّ) دخی خشل و طونلرو رنكلر
كبی بزكلرین ظاهر قیلمسونلر اجنبیلره (اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا) مكر شول نسنه كه برایش مباشرت ایتدكلرنده
اندن ظاهر اوله اندنا وزرلرینه بر حرج اولمازخاتم و كوملكلرین ینكی و انكی كبی (وَلْیَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ
عَلٰی جُیُوبِهِنَّ) دخی مقنعه لرین یاقه لری اوزره صالسونلر كوكسلرك ستر ایتمك ایچون (وَلَا یُبْدِینَ
زِینَتَهُنَّ) دخی زینتلرینك یرلرین بركیمسه یه اظهار ایتمسونلر (اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ) مكر قوجه لرینه كه بزمك

انلر ایچوندر (أَوْ آبَائِهِنَّ) یا پدرلرینه (أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) یا قوجه لرینك پدرلرینه (أَوْ أَبْنَائِهِنَّ) یاکندی
اوغللرینه (أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ) یا قوجه لرینك اوغللرینه (أَوْ إِخْوَانِهِنَّ) یاکندو قرنداشلرینه (أَوْ بَنِي
إِخْوَانِهِنَّ) یا قرنداشلرینك اوغللرینه (أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ) یا باجیلرینك اوغللرینه یعنی قاریلرك
کردنلری والللری وقوللری وطبوقلری کبی اعضا بوزبودا اولان کسنه لره کورنسه اوزرلرینه
برکناه اندن مترتب اولماز زیرا بونلرله مداخله لری چوقدر پس بونلردن صاقنسه لر اوزرلرینه
حرج اولوروهم بونلر طرفندن فتنه ازمتوقع اولور (أَوْ نِسَائِهِنَّ) یاکندولوله دینداش اولان قاریلره
یعنی زینت یرلرین مؤمن اولان خاتونلره کوسترسه لر اوزرلرینه برباس یوقدر اماکافره اولان
قاریلره کوسترملری جائز دکلدر زیرا محتملدرکه حسن وجماللرین قوجه لرینه وصف ایدرلر
(أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ) یاصاغ اللری مالك اولدیغی کسنه لره بونص جلیلك ظاهری قول وقراوشه
شاملدر لکن امام اعظم رحمه الله قراوشه مخصوص قیلوب قولی اجنبی حکمنده طوتدی
(أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ) یاکشیلردن شول کیمسنه لره که قاریلره حاجتا یه سی اولمیوب
انجق طعام یمسنه خلقه تبعیت ایدرلر انلره دخی کورنسه لر اوزرلرینه کناه اولماز (أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ
لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ) یاقاریلرك عورتلرا وزره اطلاع ایتمیان اوشاقلر تمییزلری اولمدیغی
جهتدن (وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ) ویورودکلرنده ایاقلریله یره اورمسونلر (لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ
زِينَتِهِنَّ) که خلخاللری صدا ویروب زینتلرندن صاقلدقلری نسنه بیلنه (وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ) دخی تکری سمتنه قموکز توبه ایدوب دونك ای اهل ایمان اولان کسنه لر (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)
تاکه سز ایکی جهانك سعادتنه نائل اولوب زحمتلردن قورتله سز چونکیم حق جل وعلا انسابك
تضیعنه موجب سفاحك اسبابندن خلقی نهی ایتدی حفظ انسابه وبقاء نوعه موجب اولان
نکاحه فرمان ایدوب بیوردی (وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ) دخی سزدن ارکن اولان کشی یه وارکن اولان عورته اولندرك
ای ولادت صاحبی ولایتلر (وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ) دخی قوللریکزدن وقراوشلریکزدن
کوزل عمللو اولانلری اولندرك (إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ) اکر اولنان کسنه لر یوقسللرایسه (يُغْنِهِمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ) ایزد ذوالجلال کندو کرم واحساننده انلری بای قیلور بو حکم خدانك مشیتیله
مقیددر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ) وخدا عز شانه وسعت صاحبیدر نعمتی نفود بولماز (عَلِيمٌ) ارباب
استحقاقه دانا (وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا) دخی حرامدن نفسلرین پاك ایلسونلر شول
کیمسنه لر که اسباب نکاحی بولمازلر (حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ) ایزد ذوالجلال کرم واحساندن کندولرین

بای ایدنجه که کبین ویرمکه قدرتلری اوله (وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ) دخی شول کیمسنه لر که مکاتب اولمق
ایسترلر (مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) صاغ اللریکز مالك اولدقلری قول وقراوشدن (فَكَاتِبُوهُمْ) انلری
مکاتبه ایدك بیلنمك کرك کیم عقد مکاتبه نك صورتی بوکه اغا قولنه سویلیه بکا بودکلو مال
پیدا ایدوب کتورسن ازاد اولورسن بنده دخی آنی قبول ایدوب بالتمام آنی ادا ایدیجك ازاد اولور ولوبو
اول محل مستحسن اولور (إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا) اکر انلرده برایولك بیلورسز یعنی اوزرلرینه مقنن
اولان مال کتابتی ادا ایتمکه لیاقتلری اولیجق (وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ) دخی تکرینك مالندن انلره ویرك
(الَّذِي آتَاكُمْ) شول مالکه ایزد ذوالجلال سزه آنی احسان ایتدی یعنی ای اهل اسلام مکاتب
اولان کروهه کردنلرك طوق رقیتدن ازاد ایتمك ایچون مال زکوتدن انلره برشئ ویرك یاکه عفو ایتك
عقبه سندن سهولتله عبورایده سز کورد یلرکه عبدالله بن ابیك التی قراوشی وارایدی زنا فعلنه
کندولرین اکراه ایدوب اوزرلرینه برمقدار شئ کسیم ایتمشدی انلردن ایکسی کلوب بو احوالدن حضرته
شکایت ایتدیلر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ) دخی
قراوشلریکزی زنا فعلی اوزره اکراه ایتمك (إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا) اکر نفسلرك حفظ ایتمك ایسترلر یعنی
هرحال اوزره انلری زنا فعلنه اکراه ایتمك پس نص مورد ینه بناء بو حکم شرطله تقیید اولندی
(لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) یقین اولان صاغلغك مالن طلب ایتمك ایچون انلری زنا فعلنه اکراه
ایتمك (وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ) وهرکیم قراوشلری زنا فعلی اوزره اکراه ایدر (فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ
بی شبهه کیم خدای عز وجل قراوشلر مکره اولدقدنصکره (غَفُورٌ رَحِيمٌ) انلره مغفرت ایدوب
کندولرین اسرکر (وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ) دخی بی شبهه کیم بوسوزده سزه احکامی بیان
ایدیجی آیتلر ایندردك (وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ) دخی سزدن اسبق اولانلرك مثلندن سزه
برمثل ایندردك یعنی کچمشلرك حالی کبی برعجیب حال سزه بیان ایتدی واو حضرت عائشه نك
ساحهٔ عرضنك تبرئه سن بیان ایدن آیاتدرکه اول تبرئه حضرت یوسفك ومریمك تبرئه سنه
ماننددر (وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) دخی پرهیزکاراولانلره برپند ونصیحت بوسورده ایندردك (اللَّهُ
نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) ایزد ذوالجلال کوکلرویری ایشغلندیریجیدر (مَثَلُ نُورِهِ) اکا منسوب
اولان نورك صفتی (كَمِشْكَاةٍ) برافذا ولمیان پنجره کبیدر (فِيهَا مِصْبَاحٌ) ایچنده بریانمش چراغ ⁘
(الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ) اول چراغ صرچه دن برقندیلده در (الزُّجَاجَةُ) اول قندیل غایت لطافتدن
(كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ) کویاکه کندوسی برایشغلی یلدزدرکه (يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ) اول چراغ

برچوق نفعلو اغاجك يلقندن ياندريلور (زَيْتُونَةٍ) بدلدر شجرهٔ مباركه دن يعنى اول نفعلو آغج
زيتون اغجيدركه (لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ) نه كونش چيقجق اقليمده ونه باتجق اقليمده در شمس بلكه
معمورهنك اورته سنده بتمشدر واول شام اقليميدر زيرا آنك زيتونى جمله زيتونلردن يخشيدر
(يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ) يقلشوركه ياغى دوشن اوله (وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ) واكر كندويه آتش دكمزسه
(نُورٌ عَلَى نُورٍ) مذكور اولان ايشغ اوزره ايشغدر يعنى آنك نورى قات قات اولمشدر اول
سببدنكه زيت ياغنده اولان صافلق چراغن ايشمك ارتردى وقنديلك لطافتى وپنجرهنك
جمعيتى آنك شعاعنى زياده ايلدى (يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ) ايزد ذوالجلال كندو نورينه
ايستدوكى كسنه يه يول كوسترر بو تشبيهك معناسنده چوق وجوه ذكر اولنمشدر بريسى
بوكه نوردن مراد نور ايماندركه حق سبحانه وتعالى مؤمنك سينه سن مشكاته تشبيه ايلدى كونكلى
سنده اولان كوكلى مشكاتده اولان قنديله وايمانى قنديلده يانن چراغه وقنديلى بر روشنلى
يلديزه وكلمهٔ اخلاصى شجرهٔ مباركه يه خوف كونشنك حرارتندن ورجا نوالينك شتاسندن بهره
صاحبيدر واول كلمهٔ اخلاص يقلشوركه مؤمنك لسانى اوزره جارى اولمدن عالم آنك فيضندن
منور اوله وچونكه كوكل اتفاقيله لسانى اوزره جارى اولور نور على نور عالمه ظهور ايدر (وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ) دخى حق جل وعلا خلق ايچون مثللر اورر يعنى معقولات اولان اشيايى
محسوسات ايله بيان ايدر انلر ايچون (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وايزد ذوالجلال هر نسنه يه دانادر ايستر
اول شيء محسوس اولسون يا معقول (فِي بُيُوتٍ) ما قبلنه متعلقدر يعنى اول مشكاة براولرده كه
(أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ) حق جل وعلا فرمان ايدوب دستور ويرديكه يوكسك بنا ايله قالدريله (وَيُذْكَرَ
فِيهَا اسْمُهُ) وايچنده اسم شريفى كله (يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ) آنك ايچنده كندويه صباح
واخشاملرده تسبيح ايدر (رِجَالٌ) بركشيلركه (لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ) كندولرين نه بر دايم معامله
ونه خريد وفروخت مشغول قيلمز (عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ) خدانك اكمسندن (وَإِقَامِ الصَّلَاةِ) ونمازك
قلمسندن (وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ) وارباب استحقاقه مالكرنده واجب اولان شيئك
اداسندن (يَخَافُونَ يَوْمًا) بومذكور اولان احواللرى وارايكن بركونك زحمتلرندن قورقرلركه
(تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ) ايچنده كوكللر وكوزلر مضطرب اولوب طوترر (لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ
مَا عَمِلُوا) متعلقدر يسبح كلمه سنه يعنى تسبيح ايدرلرتاكه خداى متعال كندولره ايشلدكلرى
نسنه نك اك كوزل مكافاتى كه انلره موعود اولديلر مكافات ايليه (وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) وتاكه

كندو كرمندن انلره براشيا ارتره كه انلره موعود اولمديلر (وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ) وخدا
عز وجل ايستدوكى كسنه يه صايسز روزى ويرر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ) دخى
شول كيمسه لركه كفر ايتديلر اعماللرى دوزيرده واقع اولمش بر سرابه بكزركه (يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ
مَاءً) تشنه اولان كسنه آنى برصو كمان ايدر (حَتَّى إِذَا جَاءَهُ) بر وقته دككه اكا كلديكنده (لَمْ يَجِدْهُ
شَيْئًا) كمان ايتدوكى شيدن آنى بر نسنه بولمز (وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ) وخدانك عقابنى عملى قتنده بولدى
(فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ) پس ايتدوكى اعمالك سزاسى كندويه بالتمام ويردى (وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ) وايزد
ذوالجلال تيز حسابلودر بر حسابى بر حسابدن مشغول ايتمز (أَوْ كَظُلُمَاتٍ) ياخود كفارك اعمالى
بر قرانلقلره بكزركه (فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ) بر درين دريادهدر اولمشلردر (يَغْشَاهُ مَوْجٌ) اول دريايى بر طالغه قپلادر
(مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ) اول طالغه نك اوستندن بر طالغه دخى (مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ) ايكنجى طالغه نك
اوستندن بر بولت واركه يلدزلرين ايشغنه مانعدر (ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ) بونلر بر قرانلقلردركه
بربرى اوستنده متراكم اولمشلردركيم (إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا) حتى بر كيمسه الن چيقاردوغى كورمكه
يقلشمز (وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا) وهر كيم كه حق تعالى كندويه بر روشنلك قيلمدى (فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ)
اكا هيچ روشنلك اولماز (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) يا بلمدكمى كيم على التحقيق
ايزد جل شانه كوكلرده ويرده اولانلر كندوذاتن هر نقصندن تنزيه ايدر (وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ) وقوشلر
مقوله سى هواده قنادلرين آچمشلر ايكن كندويه تسبيح ايدرلر (كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ) مذكور
اولانلردن هر بر فرد حق جل وعلانك دعاسن وتنزيهن بيلدى (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ) وخدا
عز وجل ايشلدكلرى اشيايه دانادر (وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) دخى كوكلر ويرك پادشاهلغى
خدايه مخصوصدر (وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ) وجمله نك مرجعى ايزد ذوالجلاله در (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا)
بلمزميسن كيم حق جل وعلا بر بولت سوررر (ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ) صكره اراسنده جمع ايدر (ثُمَّ يَجْعَلُهُ
رُكَامًا) بعده آنى قات قات قيلار (فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ) پس يغمورى كوررسن دلكلرندن
چيقار (وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ) دخى بولتدن ايندرر (مِنْ جِبَالٍ فِيهَا) ما قبلندن بدلدر يعنى كوكده كه
طاغلرك هكلندن اينديرر (مِنْ بَرَدٍ) بر مقدار طولو (فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ) پس اول طولو ايله
ايستدوكى كسنه يى دكور (وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ) وايستدوكى كسنه دن آنى اليقور (يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ)
يقلشوركه اول بولتك ايشغى (يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ) كوزلرى قپايوب كيدرر (يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ)
حق جل وعلا كيجه يى وكوندزى دوندرركه برين اكسك ايدوب برين ارتق قيلار (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً)

لاولی الابصار) بی شبهه که مذکور اولان اشیاده ارباب بصائره بر دلالت واعتبار وار (والله
خلق كل دابة من ماء) دخی ایزد ذوالجلال هر حیوانی بر صودن یاراتدی (فمنهم من یمشی علی بطنه) پس
انلردن بر گروه وار که قارنی اوزره یورر ایلان کبی (ومنهم من یمشی علی رجلین) وانلردن بر بلوك وار که
ایکی ایاق اوزره یورر انسان وقوش کبی (ومنهم من یمشی علی اربع) وانلردن بر قسم وار که درت ایاق
اوزره یورر طوارلر کبی ودرت ایاقدن زیاده ایاقلو اولان حیوان بو قسمه مندرج اولورلر زیرا بونلر
یوردکلرنده اعتمادلری درت ایاق اوزره در (یخلق الله ما یشاء) تکری تعالی ایستدوکی نسنه‌یی
ایجاد ایدر مذکور اولان اشیادن ومذکور اولمیان اشیادن (ان الله علی کل شیء قدیر) بی شبهه‌کیم
خدای متعال هر نسنه اوزره توانادر پس هر نه ایسترسه ایشلر (لقد انزلنا آیات مبینات) تحقیقا
انواع دلائل ایله حقائق بیان ایدیجی آیتلر ایندردك (والله یهدی من یشاء) وایزد ذوالجلال
ایستدیکی کسنه‌یه آنلرده تفکر ایتمکله یول کوسترر (الی صراط مستقیم) بر طوغرو یوله واو دین
اسلامدر که حقی بیلمکه مؤدیدر وجنته فائز اولمغه موصلدر کفور دیلرکه بشر نام بر منافق
بر یهودی ایله خصومتی واقع اولدی یهودی اکا دیدی کل سنکله محمد المصطفانك حضورینه چیقه‌لم
بشر اکا دیدی یوق کعب بن الاشرفك حکمنه راضی اولورم حق جل وعلا انلرك احوالندن خبر
ویروب بو آیتی منزل قیلدی (ویقولون آمنا بالله وبالرسول) دخی اهل نفاق دیرلر که خدانك
وحدانیتنه ورسولك حق اولمسنه تصدیق ایتدك (واطعنا) دخی انلرك فرماننه منقاد اولدق
(ثم یتولی فریق منهم من بعد ذلك) پس بو کلامی دیدکلرندنصکره انلردن بر گروه پیغمبرك حکمن قبول
ایتمکدن دونرلر (وما اولئك بالمؤمنین) واول گروه نفس الامرده اهل ایمان دکلدرلر (واذا دعوا الی الله
ورسوله) واول محلکه خدانك وپیغمبرك طرفنه دعوت اولنورلر (لیحکم بینهم) تا که پیغمبر ارالرنده
حکومت ایده چونکه بحسب الظاهر حکومت پیغمبره در حکم اکا بالکز اسناد اولندی پس خدانك
ذکر اولنمسی تعظیم ایچوندر دخی دلالت ایتمك ایچونکه پیغمبرك حکمی خدانك حکمیدر (اذا فریق منهم
معرضون) علی الفور انلردن بر گروه پیغمبرك حکمندن یوز چویریجیلردر (وان یکن لهم الحق) واکر
حکم کندولره اولورسه (یأتوا الیه مذعنین) پیغمبرك طرفنه کلورلر فرمانبر اولدقلری حالده (افی قلوبهم
مرض) یا کوکللرنده خسته‌لك یعنی ظلمه میل ایتمکی وار (ام ارتابوا) یاخود شکه می دوشدیلر که
پیغمبره تهمته موجب بر نسنه مشاهده ایتدیلر (ام یخافون ان یحیف الله علیهم ورسوله)
یاخود قورقرلرمیکه ایزد ذوالجلال ورسولی اوزرلرینه حکومتده جور ایده (بل اولئك هم الظالمون

بلکیم اول گروه کندولردر ستمکار اولنلر (انما کان قول المؤمنین) بوندن غیری بر شیء یوقدرکیم اهل
ایمانك سوزی بو ایدیکه (اذا دعوا الی الله ورسوله) چن خدانك وپیغمبرك طرفنه دعوت اولنورلر
(لیحکم بینهم) تا که ارالرنده پیغمبر حکومت ایده (ان یقولوا سمعنا واطعنا) دیرلر پیغمبرك سوزین
ایشتدك وفرماننه منقاد اولدق (واولئك هم المفلحون) واول گروه کندولردر مقصد اعلاء
نائل اولوب قورتلانلر (ومن یطع الله ورسوله) وهرکیمکه خدایه وپیغمبرینه امر ایتدکلری
اشیاده اطاعت ایدر (ویخش الله ویتقه) وایتدوکی کناهلردن اوتری تکریدن قورقوب بقیه
عمرنده خدانك خشمنه موجب اولان اشیادن پرهیز ایده (فاولئك هم الفائزون) اول گروه
کندولردر مقصد اعلایه نائل اولانلر (واقسموا بالله جهد ایمانهم) دخی خدایه آند ایچدیلر
آندلرینك محکم وبرکی که (لئن امرتهم) اکر کندولره فرمان ایدرسن که اولریکزدن ومالکزدن
چیقمك (لیخرجن) البته انلردن وازکچوب چیقارلر (قل لا تقسموا) انلره سویله یلان یره
آند ایچمك (طاعة معروفة) سزدن مطلوب اولان اخلاص ایله بر بیلنمش فرمانبرلکدر نه یلان یره
آند ایچمك ونفاق آلود طاعت کتورمك (ان الله خبیر بما تعملون) بی شبهه‌کیم ایزد متعال ایشلدیککز
ایشه دانادر پس اسرارکز اوزرینه خفی اولماز (قل اطیعوا الله واطیعوا الرسول) سویله خدایه
اطاعت ایدك وپیغمبره دخی اطاعت ایدك (فان تولوا) پس اکر فرمانبرلکدن یوز چویررسز (فانما
علیه ما حمل) بوندن غیری بر نسنه یوقدرکیم محمد المصطفی اوزره یوکلندیکی نسنه‌نك
تبلیغی لازمدر (وعلیکم ما حملتم) ویوکلندیککز احکامك اداسی اوزریکزه لازمدر (وان تطیعوه
تهتدوا) واکر حکمنده اکا اطاعت ایدرسز طوغری یوله یول بولورسز (وما علی الرسول الا البلاغ
المبین) وکوندرلمش پیغمبر اوزره برشیء یوقدر احکامی ایضاح ایدن شیء یتشدرمکدن اوزکه
(وعد الله الذین آمنوا منکم وعملوا الصالحات) ایزد ذوالجلال سزدن ایمان کتوروب کوزل
عملر ایشلیانلره وعده ایتدیکه (لیستخلفنهم فی الارض) البته انلری کفارك بدلنه یریوزنده
متصرف خلف قیله مالك ملکنده تصرف ایتدوکی کبی (کما استخلف الذین من قبلهم) نته که
کندولردن اسبق اولانلری خلف قیلدی وانلر بنی اسرائیلدر که جبابره‌دنصکره کندولرین
مصر وشام زمیننده خلف قیلدی (ولیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی لهم) دخی بی شبهه‌کیم
انلر پسند ایتدوکی دینلرك محکم قیلار (ولیبدلنهم من بعد خوفهم امنا) دخی البته کندولرین
دشمنلرندن حاصل اولان قورقودنصکره آنك یرینه انلره امنیت ویررسلمك کرککیم بو امور

قولی واقع اولدی زیرا سرور کائنات صحابه ایله اول سبیل مقداری قورقو اوزره طوردیلر اندنصکره
مدینه یه هجرت ایتدیلر اندهده دخی حذر اوزره طوردیلر سلاحله یاتوب قالقرلردی بعده حق تعالی
وعده سن انجاز ایدوب لواء دولت اسلامیه جمله دول باطله نك عملرك سرنکون ایدوب کندویه
وامتنه ممالك عرب وعجمی مسخر قیلوب امینتا اوزره کلوب کیدرلردی دخی وقاتلرین کما ینبغی بجرلردی
(یعبدوننی لا یشرکون بی شیئا) هل ایمان بکا عبادت ایدرلر وحال اولدرکه بکا برشئی ورتاق طوتمزلر (ومن
کفر بعد ذلك) وهرکیم اول خلافت حاصل اولدقدنصکره نعمتی انکار ایدر (فاولئك هم الفاسقون)
اولکروه کندولردر فسقده کامل اولانلر (واقیموا الصلوة واتوا الزکوة) دخی نمازی قیلك ومالك
زکوتی ویرك (واطیعوا الرسول) دخی بقیه احکامده پیغمبره اطاعت ایدك (لعلکم ترحمون) شاید مرحمته
مظهر اوله سز (لا تحسبن الذین کفروا معجزین فی الارض) البته صانمه یا محمد کیم کفر ایدنلر اهلاکلردن
خدایی تعجیز ایدیجیلردر یوزنده (ومأویهم النار) وانلرك قرارکاهی دوزخدر (ولبئس المصیر) دخی نه یمان
دونجك یردر دوزخ کنوردیلرکه سرور کائنات علیه افضل الصلوات مدلج بن عمرو انصاری نام غلامی اویله
محلنده حضرت فاروقی چاغرمغه کوندردی اولدخی واروب فاروقی اوزره اذنسز کیردی بحسب الاتفاق
اولوقتده یاتوب بعض اعضاسی آچق بولنمشدی حضرت فاروق غیور اولیغیدن قالقوب کیفیت حالدن
مشتاهل ایدیجك دیدی ایکاشکی حق تعالی برفرمان ایند رسیدیکه بو وقتده اوغللریمز وبدرلریمز وخدم
وخشمز اوزریمزه اذنسز کیرمیه لر بعده قالقوب غلام انصاری ایله حضرتك درکاه معلاسنه کیتدکده
کوردیکه بو آیت منزل اولمشدر (یا ایها الذین امنوا) ای ایمان کلان کمسنه لر (لیستأذنکم الذین
ملکت ایمانکم) صاغ الریکز مالك اولدیغی کمسنه لر ذکور واناث اوزرکزه کیرمك ایچون دستور السونلر
وبر قولده اذنلرك قوللره مخصوصدر (والذین لم یبلغوا الحلم منکم) دخی سزدن حد بلوغه ایرشمیان
احرار اوشاقلر اوزریکزه دخول ایتمك ایچون اذن السونلر (ثلث مرات) کیجه ده وکوندزده اوچ کز
(من قبل صلوة الفجر) برکره دان نمازندن اول (وحین تضعون ثیابکم من الظهیرة) وبرکره اویله وقتندن
طونلرکزی صالدیغکز وقتده (ومن بعد صلوة العشاء) وبرکز یاتسو نمازندنصکره (ثلث عورات
لکم) بونلر اوچ وقتلردکه تستر ایتمککز ایچنده مختل ولور (لیس علیکم ولا علیهم جناح بعدهن) بو اوچ
وقتدنصکره نه اوزریکزه ونه انلرك اوزرلرینه کناه وار (طوافون علیکم) انلر اوزریکزه طولاشیجیلردر
(بعضکم علی بعض) بریکز بریکز اوزره طولانور (کذلك یبین الله لکم الآیات) نته که بو احکامی
خدا عز وجل سزکچون بیان ایتدی احکامه اوزره دلالت ایدن آیاتی سزکچون بیان ایدر (والله علیم حکیم)

وایزد ذو الجلال احوالکزه دانا سزه مشروع قیلدیغی احکامده درست حکم ایدیجیدر (واذا
بلغ الاطفال منکم الحلم) دخی شول وقتکه سزدن اولان اوشاقلر بلوغ حدینه ایریشورلر
(فلیستأذنوا) اوزریکزه هر کیرمك ایستدکلرنده دستور السونلر (کما استأذن الذین من قبلهم)
نته که کندولردن اسبق بالغ اولانلر اوزریکزه هر کیردکلرنده اذن طلب ایدرلردی (کذلك یبین الله
لکم آیاته) اول بیان ایتمك کبی حق سبحانه وتعالی آیاتنی سزه بیان ایدر (والله علیم حکیم) وایزد ذو الجلال
احوالکزه دانا هر حکمی کما ینبغی حکم ایدیجیدر (والقواعد من النساء) دخی قاریلردن حیض وحملدن اوتورنلر
(اللاتی لا یرجون نکاحا) شول قاریلرکه پیرلکدن نکاح ایتمکدن امید کسمشلر (فلیس علیهن جناح)
اوزرلرینه کناه یوقدر اندنکه (ان یضعن ثیابهن) چارشف واوستلك کبی ظاهر اولان طونلرك صالهلر
(غیر متبرجات بزینة) اولحالده که اخفاسنه مأمور اولدقلری زینت مکانلرین اظهار ایتمیهلر یعنی
اوست طونلری صالمقده غرضلری اظهار اماکن زینت اولمیجق اوزرلرینه برباس یوقدر (وان یستعففن
خیر لهن) وعفته طالب اولوب طونلرك کیمکلك کندولره یکرکدر (والله سمیع علیم) وایزد ذو الجلال
کشیلر سویلدکلری سوزی ایشیدیجیدر مقصدلرینه داناچون اهل اسلامك ارباب علتی صحیح اولانلر
اولانلر ایله یمکدن احتراز ایدرلردی اولکمانله که شاید اهل صحت بیله یمیه لر اذیتچکوب کندولر کنهکار
اولورلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لیس علی الاعمی حرج) کور اوزره کناه یوقدر صاغ اولانلر
کمسنه ایله یمکده (ولا علی الاعرج حرج) ونه طوبال اوزره اندن کناه وار (ولا علی المریض حرج) ونه خسته
اوزره اندن حرج وار وبواوچ طائفه دن اوزکه بعض کمسنه بو مذکور اولمیجق کمسنهلرینی ولرنده
یمکدن اجتناب ایدرلردی پس خدا عز وجل بیان ایتدکدنصکره که طوائف مذکوره اوزره ارباب صحتله
یمکده برکناه یوقدر اول احتراز ایدنکسنهلرك رخصتنی دخی بیان ایدوب بیوردی (ولا علی انفسکم
ان تأکلوا) دخی کندو نفسکز اوزره ای احتراز ایدنلر کناه یوقدر اندنکه بیه سز (من بیوتکم) عیالکز
اولدیغی اولردن (او بیوت آبائکم) یا پدرلرکزك اولرندن (او بیوت امهاتکم) یا انالریکزك اولرنده
(او بیوت اخوانکم) یا قرنداشلریکزك خانهلرنده (او بیوت اخواتکم) یا همشیرهلریکزك اولرنده
(او بیوت اعمامکم) یا عمجهلریکزك خانهلرنده (او بیوت عماتکم) یا اتالریکزك باجیلری اولرنده (او بیوت
اخوالکم) یا دایلریکزك اولرنده (او بیوت خالاتکم) یا انالریکزك قیز قرنداشلری خانهلرنده (او ما
ملکتم مفاتحه) یا انختارلرینه یعنی تصرفنه مالك اولدیغکز اشیادن (او صدیقکم) یا
دوستکزك اوندن حاصل کلام بوکه اهل اسلام اوزره برکناه مترتب اولماز بو مزبورلرك

خانه‌لرنده رضالریله برزاد ییه‌لر کتوردیلر که برجماعت جمعیتله ییمك ییمدن احتراز ایتمشلردی اول سببدنکه شاید بعضلری بعضلرندن زیاده ییوب ارالرنده برکدورت حاصل اوله حق سبحانه وتعالی صاید فکر محذوردی دفع ایتمك ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ليس عليكم جناح ان تأكلوا) اوزریکزه برگناه مترتب اولمازاندنکه ییه‌سز (جميعا او اشتاتا) یغلمش اولدیغکز حالده یا پراکنده (فاذا دخلتم بيوتا) پس قچنکیم بو مذکور اولان اولردن براولره کیررسز (فسلموا على انفسكم) جانلریکزه یعنی سنده اولان خانه‌نك اربابی اوزره سلام ویرك (تحية من عند الله) خدانك قتنده ثابت اولمش برسلام ویرمك (مباركة) چوق منفعتلو زیرا آنك سببیله خیر وثواب رجا اولنور (طيبة) پاك که مستمع اولانك نفسی آنکله خوش اوله (كذلك) بونك که بو اموری سزه بیان ایتدی (يبين الله لكم الآيات) حق جل وعلا سزکچون آیات حکمی بیان ایدر (لعلكم تعقلون) تاکه سز حقی تعقل ایدوب فهم ایده‌سز (انما المؤمنون) بوندن غیری برنسنه یوقدرکه ایمانده کامل اولانلر (الذين آمنوا بالله ورسوله) شول کیمسه‌لردرکه خدانك وحدانیتنه وپیغمبرك رسالتنه عن صمیم القلب ایناندیلر (واذا كانوا معه على امر جامع) دخی قچن کندو سیله بریبغی ایش اوزره اولورلر یعنی اموردینیه‌دن جمعه نمازی وجنکلر کبی ولوایشلر مباشرت ایستدکلرنده (لم يذهبوا حتى يستأذنوه) اندن دونوب کیتمزلر حضرتندن اذن المینجه (ان الذين يستأذنونك) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه سندن دستور الورلر (اولئك الذين يؤمنون بالله ورسوله) انلردر خدایه وپیغمبرینه تصدیق کتورنلر (فاذا استأذنوك لبعض شأنهم) پس قچنکیم بعض مهم ایشلرینه سندن اذن طلب ایدرلر (فأذن لمن شئت منهم) انلردن ایستدیککسنه‌یه اذن ویر (واستغفر لهم الله) وانلر ایچون خدای ذوالجلالدن مغفرت طلب ایت (ان الله غفور رحيم) که بی شبهه حق جل وعلا قوللرینك تقصیراتنی بو مغفرت ایدوب اوزرلرینه ایشی قولای ایتمکله کندولرین چوق اسرکر (لا تجعلوا دعاء الرسول بينكم) حضرت پیغمبرك اوقومسینی اراکزده قیلمك یعنی قچن حضرت پیغمبر سزی بر ایش ایچون اوقور ایسه آنك اوقومسنی اراکزده قیلمك (كدعاء بعضكم بعضا) بریکزك بریکزه اوقومسی کبیکه اجابتنده تساهل اولنوب اندن انزنسز رجوع اولنسه برباس اولمیه زیرا پیغمبرك دعوتنه علی الفور اجابت ایتمك واجبدر وآنك اذنی دونمکه اولمیجق دونمك حرامدر (قد يعلم الله الذين يتسللون منكم) تحقیقا خدای عز وجل بیلور شول کیمسه‌لریکه اراکزدن آز آز چیقوب کیدرلر (لواذا) وحالده که اذنله چیقان

کیمسه‌یه صغنوب یاشنوب کیدرلر (فليحذر الذين يخالفون عن امره) پس شول کیمسه‌لرکه خدانك فرماننه تجاوز ایدوب مخالفت ایدرلر قورقسونلر اندنکه (ان تصيبهم فتنة) کندولره دنیاده برمحنت دکه (او يصيبهم عذاب اليم) یا کندولره آخرتده بردردناك اشکنجه دکه (الا ان لله ما في السموات والارض) آکاه اولك کیم ایزد ذوالجلاله مملوکدر کوکلرده ویرده اولان اشیا (قد يعلم ما انتم عليه) تحقیقا حق جل وعلا بیلور نفاق واخلاصدن شول نسنه‌یی که سزای مکلفلر انلر اوزرینه‌سز (ويوم يرجعون اليه) واول کونکه منافقلر سزالری ویرلمك ایچون حسنا طرفنه دوندرلمش قیلنورلر (فينبئهم بما عملوا) پس بیلدرکلری اعمال قبیحه کندولره بیلدروب مکافاتلر ایدر (والله بكل شيء عليم) وایزد ذوالجلال هرشیئه دانادر اوزرینه برنسنه خفی اولماز والله اعلم بالصواب

سورة الفرقان مكية وهي سبع وسبعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(تبارك الذي نزل الفرقان على عبده) صفات وافعالده هرنسنه‌دن یوجه‌لنوب آرتدی شول پروردکارکه حقی باطلدن آیرن کتابی بنده‌سی اوزره ایندردی (ليكون للعالمين نذيرا) تاکه بنده‌سی انس وجنه عذاب الهیدن قورقوتوب ویریجی اوله (الذي له ملك السموات والارض) شول قادر مختارکه کوکلر ویرك پادشاهلغی کندویه مخصوصدر (ولم يتخذ ولدا) وهرکز اوغول ایدنمدی نته‌که نصاری زعم ایدرلر (ولم يكن له شريك في الملك) وکندویه پادشاهلقده براورتاق اولمدی نته‌که ثنویه افترا ایدرلر (وخلق كل شيء) وهرنسنه‌یی مواد مخصوصه‌دن اشکال متنوعه ایله وهیئات مختلفه ایله ایجاد ایتدی (فقدره تقديرا) پس آنی بر درست اندازه قیلدی یعنی اندن ایستدوکی خصائص وخواصه آنی اماده قیلدی (واتخذوا من دونه آلهة) دخی کفار تکریدن اوزکه برمعبودلر ایدندیلر (لا يخلقون شيئا) برنسنه ایجاد ایتمزلر (وهم يخلقون) وحالبوکه آنلر یارادلمش قیلنورلر زیرا انلره عبادت ایدنلر کندولرین یاپارلر (ولا يملكون لانفسهم ضرا) ونه کندو جانلرندن زیان دفع ایتمکه قادر اولورلر (ولا نفعا) ونه جلب نفع ایده بیلورلر (ولا يملكون موتا) ونه برکیمسنه‌یی اولدرمکه قادر اولورلر (ولا حيوة) ونه زنده قیلمغه (ولا نشورا) ونه حشر ونشر ایتمکه پس بو کونه اوصاف ایله موصوف اولمیانلر نیجه عبادته مستحق اولورلر (وقال الذين كفروا) دخی ایمانه کلمیانلر کروه دیدیلر (ان هذا الا افك افتراه) بو یعنی پیغمبر کتوردیکی کلام برنسنه دکلدر الا بریلانکه کندوسی آنی قندن بیلا ایتدی (واعانه عليه قوم آخرون) وکندویه آنك یاپمسی اوزره بشقه

کروه یعنی جهود یاردم ایتدی (فقد جاؤا ظلما وزورا) پس بی شبهه کیم اول سوزی سویلیان کروه برستم
وبلادن کتوردیلر (وقالوا اساطیر الاولین) دخی کفار دیدیلر محمدک کتوردیکی سوزلر کچمشلرک
افسانه‌سیدر (اکتتبها) انی کندویه یازدی (فهی تملی علیه بکرة واصیلا) پس اول یازلمش افسانه صباح
واخشام اوزرینه اوقونور تاکه آنی ازبرلیه زیرا کندوسی امی اولدیغیچون یازلمشدن آنی اوقویه‌مز
(قل انزله الذی یعلم السر فی السموات والارض) انلرک سوزینی رد ایتمکله سویله آنی ایندردی
شول پروردکار که کوکلرده و یرده اولان کیزلی نسنه‌یی بیلور (انه کان غفورا) تحقیقا که
اول پروردکار غایتله غفران ایدیجیدر که قوللرک کناهی اوزره پرده کوز صالور (رحیما) بخشش
مهربانلق ایدرکه دیدکلری سوز اوزره عقوبتلرین تعجیل ایتمز (وقالوا ما لهذا الرسول) دخی
صنادید قریش تهکم طریقیله دیدیلر بو پیغمبره نه اولدیکه (یأکل الطعام) ییمک ییرنته که
بز ییرز (ویمشی فی الاسواق) وچارسولرده یورر نته که بز کشت وکذار ایدرز یعنی دعواسی
صحیح اولمش اولسیدی البته حالی حالمزه مخالف اولوردی (لولا انزل الیه ملک) نیچون کندویه
بر فرشته ایندرلمدی (فیکون معه نذیرا) که کندو وسیله قورقوتیجی اولوب صدقنه آنک تصدیق
بیلنه (او یلقی الیه کنز) یا نیچون کندویه برکنج صالنمدیکه انکله استغنا ایدوب تحصیل معاشدن
مستغنی اوله (او تکون له جنة یأکل منها) یاخود اقل مایکون نیچون کندویه برباغ اولمدیکه
اندن ییوب اوقات کذرانلق ایلیه (وقال الظالمون) دخی ستمکار اولانلر اهل ایمانه دیدیلر
(ان تتبعون الا رجلا مسحورا) سز ارکینده اویمزسز الا بر کشی‌یه که مسحور اولوب عقلی کیتمشدر
(انظر کیف ضربوا لک الامثال) باق یا محمد نیجه سکا مثللری وردیلر یعنی ناشایسته اوصاف
حقکده دیدیلر (فضلوا) پس پیغمبرلرین خواصنک بیلمسنه موصل اولان طریقدن کمراه اولوب
بوکونا خبط ایتدیلر (فلا یستطیعون سبیلا) که نبوتکه حجت وبرهانله طعن ایتمکه
یول بولمدیلر (تبارک الذی ان شاء جعل لک خیرا من ذلک) چوق نفعلو اولدی شول قادر
مختار که ایسترسه دیدکلری کنج وباغدن یکرک شی دنیاده سکا قیلار (جنات تجری من
تحتها الانهار) برباغلر که اشجاری التندن ایرمقلر اقر (ویجعل لک قصورا) دخی دنیاده سکا
کوشکلر قیلار ولیکن انلری آخرته تأخیر ایلدی زیرا اویکرک وباقیدر (بل کذبوا بالساعة) سنک
بشریتک واحتیاجک انلرک ایمانه مانع دکلدر بلکه قیامتی اولسین تکذیب ایدوب نظرلرین
دنیا اوزره مقصور قیلدیلر واو کفرلرینه باعث اولدی (واعتدنا لمن کذب بالساعة سعیرا)

دخی قیامتی اولسنه تصدیق کتورمیانلره برعلولی آتش آماده قیلدق (اذا رأتهم من مکان بعید)
قچن او علولی آتش انلری براوزاق یردن کورر (سمعوا لها) انکا ایشیدرلر (تغیظا) اججندن حاصل
اولمش برآواز (وزفیرا) دخی انجغ ایه سنک باطنندن چیقان صدا کبی برصدا (واذا القوا منها مکانا
ضیقا) دخی قچن اندن برطار یرده آتلورلر (مقرنین) الری کردنلرینه زنجیرلرله بغلو اولدیغنده
(دعوا هنالک ثبورا) اول مکانده هلاکی چیغررلر یعنی هلاک اولمقلرین آرزو ایدوب چیغررلر ای هلاک کل
حاضر اول کی محلک بودر پس کندولره سویلنور (لا تدعوا الیوم ثبورا واحدا) بوکون برهلاک
اولمغی چیغرمک (وادعوا ثبورا کثیرا) وچوق هلاک چیغرک (قل اذلک خیر) سویله بوعذاب
یکمیدر (ام جنة الخلد التی وعد المتقون) یاخود ارباب تقوی وعد اولندیغی بهشت جاودان
(کانت لهم جزاء ومصیرا) که اول بهشت انلره مکافات ودونجک یرایدی (لهم فیها ما یشاؤن)
انلرهدر انک ایچنده ایستدکلری نسنه حاصلدر (خالدین) انده همیشه اولان اقامتی تقدیر ایتمشلر
(کان علی ربک وعدا مسؤلا) بهشتده ایستدکلری شیئک حصولی پروردکارک اوزره برصورلو
وعده ایدی یعنی خلق آنی سؤال ایدوب دیرلر ربنا واتنا ما وعدتنا علی رسلک یاخود ملائکهٔ کرام
تکرینه اهل ایمانک بهشته کیرمه‌لرین ایستیوب دیرلر یا الهی انلره وعده ایتدیکک جنتلری احسان ایت
(ویوم یحشرهم وما یعبدون من دون الله) دخی یاده کتور اول کونیکه حق سبحانه وتعالی
انلری یعنی کفاری وخدادن اوزکه عبادت ایتدکلری اشیایی بیغر (فیقول ءانتم اضللتم
عبادی هؤلاء) پس معبودلرینه سویلرسزمی بنم قوللریمی ازدردیکز (ام هم ضلوا السبیل) یاکندولر
طوغرو یولدن ازدیلر (قالوا سبحانک) تعجب یوزندن دیرلر هر نقصدن منزهسین ای خداوندم
(ما کان ینبغی لنا) بزه صحیح وجائز دکل ایدیکه (ان نتخذ من دونک من اولیاء) سندن اوزکه اصلا
دوستلر ایدنه‌لم (ولکن متعتهم وآباءهم) ولیکن سن بونلری وپدرلرین برخوردار ایتدک که
شهوات نفسانیه‌یه مستغرق اولدیلر (حتی نسوا الذکر) برمرتبه‌دک که یاد ایتمکی اونتدیلر
(وکانوا قوما بورا) وقضاء ازلیده انلر برهلاک اوله‌جق جماعت ایدیلر بوندنصکره ایزد ذوالجلال
خطابی بت پرستلره توجیه ایدوب بیوردی (فقد کذبوکم) پس بلاشبهه کیم معبودلریکز سزی
بلا بیجی طوتدیلر (بما تقولون) دیدیککز سوزده (فما تستطیعون صرفا) پس عذابی سزدن دفع
ایتمکه قادر دکلسز بوقدر (ولا نصرا) ونه یاردم ایتمکه که نجات کوره‌بیلسز (ومن یظلم منکم) وسزدن
مکلف اولانلر هر کیم ستم ایدر (نذقه عذابا کبیرا) انکا بربیوک اشکنجه دادررز واو جهنم عذابیدر

(وما ارسلنا قبلك من المرسلين) دخى سندن اسبق پيغمبرلردن بر كروه كوندرمدك (الا انهم ليأكلون
الطعام) الا كيم على التحقيق انلر يمكى يرلر (ويمشون في الاسواق) وچارشولرده يوررلر (وجعلنا
بعضكم لبعض فتنة) و اى آدميلر بر مقداريكزى بر مقداريكزه مبتلا قيلدق شنله كه فقرايى اغنيا ايله
وپيغمبرى امتلريله ممتحن قيلدق (اتصبرون) تاكيم ظاهر اوله ابتلا اوزره صبر كزا ولورمى (وكان
ربك بصيرا) و پروردكارك صبر ايدن كسنه يى وجزع ايدنى ايو كوريجيدر (وقال الذين لا يرجون
لقاءنا) دخى ديدى شول كيمسه لركه بولشمغمزه اميد طوتمديلر (لولا انزل علينا الملائكة) نيچون فرشته لر
اوزريمزه ايندرلمديكه محمدك صدقنه بزه شهادت ايده لر (او نرى ربنا) يا نيچون ربمزى كورمزكه انك
تصديقنه بزه فرمان ايده (لقد استكبروا في انفسهم) تحقيقا كيم كندو نفسلرنده بيوكلك
طالب اولديلر (وعتوا عتوا كبيرا) وظلمده حدى بر بيوك تجاوز ايتمك ايتديلر (يوم يرون الملائكة)
مذكور قيل اول كونيكه موتك فرشته لرين كوررلر (لا بشرى يومئذ للمجرمين) اول كونده كفار
ايچون مژده يوقدر (ويقولون حجرا محجورا) وملائكه انلره ديرلر مژده ويرلمسندن سزه مؤكد
منع اولنسون (وقدمنا الى ما عملوا من عمل) دخى ايش قسمندن ايشلدكلرى نسنه يه قصد ايتدك
يعنى كفارك صورتا كوزل اعماللرين صلۀ رحم واغاثۀ ملهوف كبى اشيايه ارادۀ عليه مزى توجيه
ايدوب (فجعلناه هباء منثورا) پس آنى صاچلمش ذره لر كبى نابود قيلدق (اصحاب الجنة يومئذ)
بهشت برينك مجاورلرى اول كونده (خير مستقرا) قرارگاهلرى ايكوكدر (واحسن مقيلا) ومكان
استراحتلرى غايتله كوزلدر (ويوم تشقق السماء بالغمام) دخى ياده كتور اول كونى كه كوكك بولتك
چقمسى سببيله يارلور وبو اول بولتدركه سورۀ بقرده بيان اولندى (ونزل الملائكة تنزيلا) دخى
فرشته لر اولو ايندرلمك ايندرلديلر (الملك يومئذ الحق للرحمن) اول كونده درست
تصرف مطلق ايزد ذو الجلاله ثابتدر (وكان يوما على الكافرين عسيرا) واول كفار
اوزره بر دشوار كون ايدى (ويوم يعض الظالم على يديه) دخى اول كونى مذكور قيل كه
شدت حسرتدن ستم ايدن كسنه اللرى اوزره باصوب اصيرر (يقول يا ليتني اتخذت مع
الرسول سبيلا) سويلر اى كاشكى بن پيغمبر ايله بر يول السيدم كه بنى بو ورطه دن خلاص
ايدردى (يا ويلتى ليتني لم اتخذ فلانا خليلا) اى واى اوزريمه اولسون كاشكى بن فلان كسنه
دوست ايدنمسيدم مراد كندوبى اضلال ايدن كسنه در بيلمك كركه لفظ فلان بر كلمه دركه
معلوم اولان ادلو برينه كنايت طريقيله استعمال اولنور (لقد اضلني عن الذكر) تحقيقا كيم

اول شخص بنى كتاب الهى قبول ايتمكدن آزدردى (بعد اذ جاءني) بكا كتاب الله كلدكدنصكره (وكان
الشيطان للانسان خذولا) و شيطان مقوله سى آدمى و غلنك ياردمنى ترك ايلجيدر يعنى
آدمى وغلبله دوستلق ايدوب هلاك مرتبه سنه يتشدرديكه اندنصكره كندوبى براقوب برشيئله
منفعتلنمز (وقال الرسول) دخى محمد المصطفى آخرتده يا دنياده خدايه شكوى ايدوب ديدى (يا رب
ان قومي اتخذوا هذا القرآن مهجورا) اى بنم پروردهايدن خداى متعال تحقيقا بنم عشيرتم بو قرآنى
بالكليه متروك قيلديلر (وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين) دخى نته كه سكا كفارى
دشمن قيلدق هر پيغمبره كفاردن دشمن قيلدق نمرود ابراهيمه وفرعون موسىيه اولديغى كبى (وكفى
بربك هاديا ونصيرا) دخى پروردكارك بسدر حقه يول كوستريجى ودشمنلر اوزره ياردمجى
(وقال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة) دخى كفر ايدن كروه ديديلر نيچون محمد
اوزره قرآن دفعۀ واحده ده ايندرلمديكه نته كه سائر كتب الهيه دفعۀ واحده ده ايندرلدى
وبو اعتراضك اصلا بر نتيجه سى يوقدر زيرا انك اعجازى متفرقا اينمسيله ودفعۀ واحده ده
اينمسيله مختلف اولماز مع ذالك متفرقا اينمسنده نيجه فوائد وار منها بوكه حق سبحانه وتعالى
انكا اشارت ايدوب بيوردى (كذلك) بويله آنى متفرقا ايندردك (لنثبت به فؤادك) تاكه
حفظ وفهمى اوزره يوركنى بركتوره لم (ورتلناه ترتيلا) وانى اوزريكه ترتيب وتأنى ايله ازاز
اوقودق بكرمى اوچ سنه ده (ولا يأتونك بمثل) دخى سكا عجيب سؤال ايله انلر كلمزلر (الا جئناك
بالحق) الا كه اول سؤالك مقابله سنده طوغرو اولان جوابله سكا كلدك (واحسن تفسيرا)
وغايتله كوزل بيان ايله (الذين يحشرون على وجوههم الى جهنم) شول كيمسه لركه دوزخه يوزلرى
اوزره حشر اولنورلر (اولئك شر مكانا) اول كروه يرلرى غايتله بد بردر (واضل سبيلا) ⁂
ويوللرى فتى ازغون يولدركه كندولرين دوزخه يتشدردى (ولقد آتينا موسى الكتاب)
دخى تحقيقا كيم حضرت موسى توراتى ويردك (وجعلنا معه اخاه هرون وزيرا) و كندو وسيله
قرنداشى هرونى ياردمكار قيلدق (فقلنا اذهبا الى القوم الذين كذبوا باياتنا) پس ايكى
قرنداشه ديدك ايتلرمزى تكذيب ايدن كروهه وارك كندولرين طريق حقه دعوت ايدك در عقب
واروب دعوت ايدوب سوزلرين قبول ايتمديلر (فدمرناهم تدميرا) پس بر اولو هلاك انلرى هلاك
ايتدك (وقوم نوح لما كذبوا الرسل) دخى حضرت نوحك كروهنى چون پيغمبرلرى اينانمديلر يعنى
چون انلر حضرت نوحى وكندودنسندن اسبق اولان پيغمبرلرى تصديق ايتمديلر (اغرقناهم

صکره کندولرین صوده بوغدق (وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً) دخی کندولرین خلق ایچون بر عبرت قیلدق
(وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا) وستم ایدنلره بو دردناك اشکنجه اماده ایتدك (وَعَادًا وَثَمُودَ) دخی
بو ایکی قبیله‌یی اهلاك ایتدك (وَأَصْحَابَ الرَّسِّ) ویاپلمش قویونك ایه‌لرین دخی اهلاك ایتدك وبونلرکیم
اولدقلرنده اقوال متعدده وار بریسی بوکه انلر بت پرست برکروه ایدیلر حق تعالی حضرت شعیبی
انلری دعوت ایتمك ایچون کوندردی سوزین قبول ایتمدیلر برکون یاپلمش قویونك اطرافنده بولنمشلردی
حق سبحانه وتعالینك قهریله اول کان کندولرله چوکدی (وَقُرُونًا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا) دخی بو مذکور
اولانلرك اراسنده چوق اهل زمانه‌لری اهلاك ایتدك (وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ) وبونلرك هر بریکنه
قورقو ویروب عجیب اولان قصه‌لری کا بیان ایتدك (وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا) وهر برلرین برا وقیمق اوفندق
یعنی محو ومرونابود قیلدق (وَلَقَدْ أَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ) دخی قسم اولسونکه
علی التحقیق قریش طائفه‌سی شام زمینه تجارت ایچون کتدکلرنده بد یغمورله یغدیرلان
کوی اوزره کلدیلر واو قوم لوطك سدوم نام بیوك کویلریدرکه حق تعالی انك اوزره طاش
یاغدردی (أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا) پس انی کورر اولمزلرمیکه آنك سببیله نصیحت پذیر اوله‌لر (بَلْ كَانُوا
لَا يَرْجُونَ نُشُورًا) انی کورمش دکل ایدیلر بلکیم انلر بر کفره ایدیلرکه قیامتك اولسنه امید
طوتمزلردی (وَإِذَا رَأَوْكَ) دخی چون سنی کفار کورر (إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا) سنی استهزادن
اوزکه برنسنه طوتمیوب دیرلر (أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا) بومیدر شول کیمسنه که تکری
کندویی پیغمبر کوندردی (إِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا) تحقیقا کیم یقلشدیکه بزی معبودلریمزك
عبادتندن روکردان ایدوب آزدیره (لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا) انلرك عبادتی اوزره صبر ایتمسیك
چون بو کونا ناسزا کلام انلردن صادر اولدی حق سبحانه وتعالی انلره جواب پاپسندیده اولان
سوزله بو کلامی تعقیب ایدوب بیوردی (وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ) دخی بلاشبهه کیم
عذابی مشاهده ایتدکلری وقتده بیلورلرکه (مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا) کیمدرکه یولی زیاده ازغون اولدی
وبولك ازغونلغندن مراد اهلنك ازغونلغیدر (أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ) یعنی کوردکمی شول کیمسنه‌که
کندو آرزوسن کندویه معبود ایدندی (أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا) پس سنمی انك اوزره نکهبان
اولورسن که کندویی ارزولرندن منع ایدرسن (أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ) یاخود
کمان ایدرمیسن کیم علی التحقیق انلرك چوغی طوغری سوزی ایشیدرلر یا دلائله تأمل ایدوب فهم
ایدرلر (إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ) دکل انلر الا طوارلر کبی که ایشتدکلری نسنه‌دن بر شیء منتفع اولما

(بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا) بلکیم انلرك طریقی طوارلرك طریقندن زیاده ازغوندر زیرا طوارلر بسلیجیلرینه
مطیع اولورلر اما بونلر کندولرین ایجاد ایدنه سرکشلك ایدرلر (أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ) پروردکارك
صنعنه باقمزمیسن (كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ) نیجه سایی کشاده قیلدی دان اچلدیغی وقتدن کونش چیقنجیه
(وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا) واکر طورمسین ایستسیدی انی طورمش قیلاردی (ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ
عَلَيْهِ دَلِيلًا) صکره کونشی اول سایه‌نك بیلنمسی اوزره رهنما قیلدق زیرا سایه محسوس اولماز
کونش چیقمیجق (ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا) پس اول سایه‌یی طرفمزه براسان المقله الدق یعنی
کونشك ارتفاعنه کوره انی آز آز زائل قیلدق (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا) دخی کندودر
شول پروردکارکه کیجه‌یی سزکچون پوشاك کبی برستر ایدیجی نسنه قیلدی (وَالنَّوْمَ سُبَاتًا)
واویقویی بدنلر ایچون راحت قیلدی (وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا) وکوندزی پایلمقه‌سی قیلدیکه
خلق طلب معیشت ایچون ایچنده پایلوب یورر (وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا) وکندودر
شول قادر مختارکه یللری مژده ویریجی کوندردی (بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ) کندودر رحمتك ایلروسنده
زیرا اغلب اوقاتده یللك اسمسی یغمورك وقوعی اوزره دلالت ایدر (وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا)
وکوکدن پاك قیلیجی صو ایندردك (لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا) تاکه انکله براولمش شهری زنده قیلاوز
(وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا) وانی ایچرتلدرز یراتدیغمز اشیادن (أَنْعَامًا) طوارلره (وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا)
وبادیه نشینلردن چوق آدمیلره (وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ) دخی تحقیقا کیم یغموره متعلق اولان
سوزی قرآنده وسائر کتب سماویه‌ده خلق اراسنده مکرر قیلدق (لِيَذَّكَّرُوا) تاکیم تفکر ایدوب
کمال قدرتمی وحق نعمتی اندن بیله‌لر (فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ) پس خلقك چوغی ابتمدی (إِلَّا كُفُورًا)
الا نعمتی انکار ایتمك (وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا) واکر ایستسیدك هر کویده بر قورقودیجی
پیغمبر کوندرردك تاکه احکامك تبلیغی اوزریکه یونکل اوله ولکن سنك مرتبه‌کی بلند قیلمق
ایچون سنی یالکز جمله‌سنه مرسل قیلدق (فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ) پس کفاره ایستدکلری
شیئده مطیع اولمه (وَجَاهِدْهُمْ بِهِ) وقرآنك پند ونصیحتیله انلری اصلاح ایتمکه چالش
(جِهَادًا كَبِيرًا) بر بیوك چالشمق (وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ) وکندودر شول قادر مختارکه ایکی
دریایی مجاور قودیکه بری برینه قارشمز (هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ) بو تشنه‌لکی تسکین ایدیجی شیرین صودر
(وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ) واوبریسی غایتله بر شور صودر (وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا) وایکیسنك اراسنده
قدرتندن بر مانع وحاجز قیلدی (وَحِجْرًا مَحْجُورًا) وبر منافره بلیغه دخی (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ

لنا آء بشرا) وكندودر شول قادر ذو الجلال كه صودن حضرت آدمى يراتدى واول صودركه
ابو البشرك طينتى انكله يوغرلدى (فجعله نسبا وصهرا) پس آنى نژاد وپيوندايه سى قيلدى يعنى
انسانى ايكى قسم قيلدى برقسمى نسب صاحبى واوراك قسميدركه اولاد كندويه منسوب
اولور وبرقسمى ديشى كه مصاهره انكله حاصل اولور (وكان ربك قديرا) وپروردكارك غايتله
توانا ايديكه برماده دن اعضاى مختلفه وصنائع متعدده ايجاد ايتدى (ويعبدون
من دون الله ما لا ينفعهم ولا يضرهم) دخى كفار قسمى تكريدن اوزكه برشيئه طپارلركه
نه كندولره جلب نفع ايلر ونه كندولرندن دفع ضرر ايلر (وكان الكافر على ربه ظهيرا) وبيدين
اولان كمسنه پروردكارى اوزره ارقه لشمش ايديكه عداوت وشرك ايتمده شيطانلنه
ارقه لشور (وما ارسلناك الا مبشرا) دخى سنى كوندرمدك الا مؤمنلره
الطاف الهيه ايله مژده ويريجى (ونذيرا) وكفاره عقوبت نامتناهيه دن
قورقيدريجى (قل ما اسئلكم عليه من اجر) سويله يا محمد رسالتك
تبليغى اوزره سزدن هيچ اجرت طلب ايتمم (الا من شاء ان يتخذ الى ربه سبيلا) لكن شول
كمسنه صدقه وبرمكله خدانك رضاسنه برطريق ايدنمك ايستر آنى ويرسون (وتوكل على الحى
الذى لا يموت) دخى اعتماد ايت اول خدا اوزره كه هميشه زنده در هركز موت كندويه عارض
اولمز اوسنى شرلرندن صاقليه اجرتلرندن مستغنى قيلار (وسبح بحمده) دخى صفات
نقصاندن كندوينى منزه قيل مدح وثناسنه مقارن اوله رق (وكفى به بذنوب عباده
خبيرا) وحق جل وعلا قوللرينك كيزلى واشكاره كناهلرينه مطلع اولديغى جهتدن كافيدر
پس ايمانه كلسه لر يا كفر اوزره قالسه لر اندن اوزكه برباس يوقدر (الذى خلق السموات
والارض وما بينهما فى ستة ايام ثم استوى على العرش) شول ذات پاك كوكلرى ويرى
وارلرنده اولان اشيايى التى كون مدتنده يراتدى صكره عرش اوزره مستولى اولدى (الرحمن) دوكلى
نعمتلرى احسان ايدن خدادر (فاسئل به خبيرا) پس مذكور اولان خلق واستوايه اعتنا ايدوب
بركامل دانادن صوركه سكا آنك حقيقتنى بيان ايده دروايزد ذو الجلالدر (واذا قيل لهم اسجدوا
للرحمن) دخى چون كفاره دينلور چوق رحمتلو اولانه سجده كتورك (قالوا وما الرحمن) ديرلر
رحمان ندر يعنى براسمدركه آنك مسماسنى بيلمز بوسوزى انكچون ديديلركه زيرا تكرى اوزره الرحمن
اسمك اطلاق ايتمزلردى (انسجد لما تأمرنا) سجده كتوررمبوز بزه فرمان ايتديككه شيئه (وزادهم

نفورا) وسجود ايله امر ايتمك انلره اوركلك ارتردى (تبارك الذى جعل فى السماء بروجا) صفاتنك
بوجه لندى شول پروردكاركه كوكلركبى نمايانه اولان كوكده اون ايكى برده بجمعيتلو يلدزلر
قيلدى (وجعل فيها سراجا) وكوك ايچنده چراغ كبى يلدز قيلدى (وقمرا منيرا) دخى ايچنده براشيغ
ويريجى آى قيلدى (وهو الذى جعل الليل والنهار خلفة) وكندو در اول قادر متعال كه كيجه يى
وكوندزى خلافتايه سى قيلدى يعنى بربرينه خلف اولوب بروقتده مجتمع اولمز قيلدى (لمن اراد ان
يذكر) شول كمسنه كه ايستيكى خدانك نعمتلرين خاطر مكنوره ايچنده تفكر ايده (او اراد شكورا)
يا ايستديكه كندويه احسان اولنان نعمتلر اوزره خدايه شكر ايده (وعباد الرحمن) دخى ايزد ذو الاحسانك
قوللرى (الذين يمشون على الارض هونا) شول كمسنه لردركه يراوزره اهسته يوررلر يعنى وقار
وتواضع ايله يوررلر نه تجبر ونه تخيرله (واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما) وچون نادانلر كندولره
سوزى توجيه ايدرلر ارالرندن قورترجق سوزى انلره ايراد ايدرلر (والذين يبيتون لربهم سجدا
وقياما) دخى انلر شول كمسنه لردركه پروردكارلرينه نمازده سجود واياق اوزره طورمشلر ايكن
كيجه لرين كچيررلر (والذين يقولون ربنا اصرف عنا عذاب جهنم) دخى انلر شول كمسنه لردركه ديرلر
اى پروردكاريمز دوزخ اشكنجه سن بزدن دفع ايت (ان عذابها كان غراما) كه بى شبهه آنك اشكنجه سى
لازم ودائم ايدى (انها ساءت مستقرا ومقاما) تحقيقا كيم دوزخ غايتله يمان ارامكاه وطوره جق
يردر (والذين اذا انفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا) دخى خدانك قوللرى شول كمسنه لردركه نفقه يى
صرف ايتدكلرنده كرمك حدين تجاوز ايتميوب بخيل كبى نفقه ده طارلق ايتمز (وكان بين ذلك قواما)
واسرافله تقتير ارا سنده صرف ايتملرى معتدل ايدى انلرك بربرينه ميل ايتمزلر (والذين لا يدعون
مع الله الها آخر) دخى انلر شول كمسنه لردركه خداى ذو الجلال ايله برمعبود دخى چيغروب
عبادت ايتمزلر (ولا يقتلون النفس التى حرم الله) دخى تكرى تعالى اولدرمسين حرام قيلديغى
جانى اولدرمزلر (الا بالحق) مكر حقله اولدره لر (ولا يزنون) وكندولره مباح اولميان قاريى
وطئ ايتمزلر (ومن يفعل ذلك) وبو مذكور اولان منهياتى هر ايشليان كمسنه (يلق اثاما) كناهك
سزاسنى بولور (يضاعف له العذاب يوم القيمة) شرطك جوابندن بدلدر يعنى اول كمسنه نك
اشكنجه سى روز قيامتده قات قات اولور (ويخلد فيه مهانا) واول عذابده خوار وذليل
اولديغى حالده هميشه اقامت ايدر (الا من تاب وآمن وعمل عملا صالحا) مكر شول قسمكه توبه
ايدوب ايمانه كلدى وكوزل ايش ايشلدى (فاولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات) كه اولكروه

ایزد ذو الجلال بدلکلرین ایولکلره دکشدرر یعنی معصیتلرین محو ایدوب یرلرینه حسنات اثبات ایدر (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وتکری تعالی غایتله مغفرت ایدوب اسرکیجیدر (وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا) وهر کیم ایتدوکی معصیتلردن رجوع ایدوب پشیمان اولدی وبر شایسته عمل ایشلدی (فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللّٰهِ مَتَابًا) بی شبهه کیم اول کیمسه ایتدیکی توبه سببیله خدانک طرفنه بر پسندیده دونش دونر (وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ) دخی تکرینک قوللری شول کیمسه لردرکه یلانله آلوده اولان مجلسلرده حاضر اولمازلر (وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ) واولوقتکه پسندیده اولمیان مجلسلره کذرکاهلری واقع اولور (مَرُّوا كِرَامًا) کندو نفسلرین اکرام ایتمش اولدقلری حالده کچرلرکه اندن اعراض ایدوب اکا ملتفت اولمازلر (وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ) دخی انلر شول کیمسه لردرکه قچن پروردکارلرینک آیاتیله پند ونصیحت ویریلورلر (لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا) صاغرلر وکورلرکبی واعیه سز وتبصره سز انلر اوزره طورمزلر بلکه انلره کوش هوشله ونظر اعتبارله استماع ایدوب بقرلر (وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ) دخی انلر شول کیمسه لردرکه دیرلر ای خداوندیمز قاریلرمزدن کوزلرین روشنلکی مطیع اولاد بزلره بغشله (وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا) و پرهیزکار اولانلره امور دینیه ده بزلری مقتدا قیل (أُولَٰئِكَ) اول کروهکه صفات مزبوره ایله متحلی اولمشلردر (يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ) جنتک بلند مکانلری کندولره سزا ویریلور (بِمَا صَبَرُوا) ایتدکلری صبره مقابله سنده (وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا) وآنده یعنی جنتده تحیات وسلامتله دعایی بولمش قیلنورلر یعنی بهشته کیردکلرنده ملائکه کرام حیاکم الله والسلام علیکم کبی الفاظله کندولره دعا ایدرلر (خَالِدِينَ فِيهَا) بهشت ایچنده همیشه اقامت ایدرلر (حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا) غایتله کوزل قرارکاه وطوره جق یردر بهشت جاودان (قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي) سویله یا محمد پروردکارم سزه ای اهل مکه نه ییار (لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ) اکر عبادتکز اولمزسه (فَقَدْ كَذَّبْتُمْ) پس تحقیقا کیم بن کوردیکم سننه تکذیب ایدوب مخالفت ایتدیکز (فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا) بوندنصکره بلاشبهه تکذیبکزک سزاسی سزه لازم اولور

سورة الشعراء مكية وهي مائتان وسبع وعشرون

بسم الله الرحمن الرحيم

(طسم) معالمده کتوردیکه حضرت قتاده بیوردی حروف مقطعه قرآنک آدلریدر و بو سببدن اغلبده کورورسن بو حروفدن صکره قرآن مجیدک ذکری واقع اولور (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ)

بو سوره اعجازه واضح اولان کتابک آیتلریدر چون طائفه قریش بویله معجز کتاب کندولره کلوب تصدیق ایتمدیلر و حضرت صلی الله علیه وسلم ایمانه کلمکلری اوزره غایتله حریص ایدی فعللری کندویه پک مشقتلو کلمش ایدی حق جل وعلا حبیبنک کوکلنه تسلیه ویرمک ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ) شاید سن کندو نفسکی اولدیره سن یعنی نفسک اوزره شفقت ایت غم وغصه ایله انی اولدرمه (أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) جماعت قریش اهل ایمان اولمدقلری ایچون (إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً) ایسترسک کوکدن اوزرلرینه بر نشانه ایندررز یعنی بر بلای آسمانی اوزرلرینه مسلط ایدرزکه ایمانه کتورمک اوزره کندولرین جبر ایلیه (فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ) پس کردنلری اکا مطیع ومنقاد اولوردی (وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَٰنِ مُحْدَثٍ) دخی کندولره ایزد ذو الجلالدن ایتمسی محدث اصلا بر پند کلمز (إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ) الاکه کندولر اندن یوز چویرمشلر ایدی (فَقَدْ كَذَّبُوا) پس بلاشبهه کیم قرآنی تکذیب ایتدیلر (فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) تکذیبلرندنصکره علی التحقیق کندولره کلور اول شیئک اخباریکه انکله استهزا ایدرلردیکیم او حق ایدی یا باطل دخی قدرین تعظیم ایدوب تصدیق اولنمغه لائق ایدی یا تکذیب اولنوب شانی استخفاف اولنمغه سزا ایدی (أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ) یا ایتدکلری استهزای بیشلیوب یره بقمدیلرمیکه محض قدرتله (كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا) نیجه اشیا ایچندن بتوردک (مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ) هر بر چوق نفعلو اوت صنفندن (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) تحقیقا کیم اول کونه کون اصنافی یردن انبات ایتمده برا ولور دلالت وارانک اوزره که آنی انباتدن پروردکار براولوقدرت وحکمت صاحبیدر (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) وخدانک علم قدیمنده چوقلری ایمان کتورمیجیلر دکل ایدی پس آنک ایچون بو کونه آیات عظام کندولره منفعت ایتمز (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ) وبی شبهه کیم پروردکارک کندو دشمنلرینه غالب پس کفاره اوزره بلا ایندرمکه قادردر (الرَّحِيمُ) چوق مرحمتلودر که کفاره بوده کلو مهلت ویردی (وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ) دخی مذکور قیل اول وقتکه خداوندک حضرت موسی یی چاغردی (أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) ستمکار اولان کروهه وارکیت (قَوْمَ فِرْعَوْنَ) مصر حاکمنک کروهنه (أَلَا يَتَّقُونَ) آیا ایتدکلری قبائحدن پرهیز ایتمزلر یعنی کرکدرکه انلردن فراغت ایدوب ارباب تقوی اوله لر (قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ) حضرت موسی دیدی یا الهی تحقیقا بن قورقرمکه بنی تصدیق ایتمیه لر (وَيَضِيقُ صَدْرِي) و سینم طار اولور تکذیبک انفعالندن (وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي) ودیلم آچلمزکه صیقلق سببیله ایچنده اولان

عقده ازدیاد بولور (فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ) پس حضرت جبریلی هرونه کوندروانی بو ایشده بکا شریك
قیل (وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ) دخی انلره اوزریمه کناه دعوالری وار واندن مراد قتل قبطیدر و انلرك
زعمنه کوره آنی کناه تسمیه ایتدی والا فی الحقیقه اول کناه دکلدر (فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ) پس
قورقرم کیم قوم فرعون کندولره رسالتی تبلیغ ایتمدن اول بنی اولدوره لر بیلمك کرك کیم بو سوزلر
حضرت موسادن تعلل طریقیله صادر اولمدی بلکه عذرینی تمهید ایتمك ایچون و امتثال امره یاردم
طلب ایتمك ایچون (قَالَ كَلَّا) حق جل وعلی حضرت موسا برادری حضرت هرونی قوشدی قد نصکره
دیدی اندیشه ایتمك کماندن وازکچ و انلرك شرندن قورقمه (فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا) پس سز ایکنکز بزم معجزه لریمز ایله
کیدك (إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ) علی التحقیق بز سزکله دکلیجیلرز (فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ) پس فرعونه وارك
فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) پس سویلك بی شبهه کیم بز رب العالمینك کوندرلمشلریوز
بونکله که (أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ) یعقوب اوشاقلرین بزمله کوندر بعده کیدوب فرعونه
مأمور اولدقلری شیئ تبلیغ ایتدیلر (قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا) فرعون دیدی ای موسی بز سنی
طفل ایکن ارامزده بسلمدکمی (وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ) و عمرکدن بزده یاشدن ییللر طوردك
وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ) و ایشلدیکی ایشلدك (الَّتِي فَعَلْتَ) شول ایشی که ایشلدك یعنی خواصمدن اولان
قبطی یی اولدردك (وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ) و سن نعمتی انکار ایدنلردن سن (قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا) حضرت
موسی دیدی اول ایشی ایشلدم اول وقتده (وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ) و حال بو که بن غافلردن ایدم (فَفَرَرْتُ
مِنْكُمْ) اندنصکره سزدن قاچدم (لَمَّا خِفْتُكُمْ) قچن سزدن قورقدم (فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا) پس پروردکارم
بکا علم و فهم بغشلدی (وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ) و بنی پیغمبرلردن قیلدی (وَتِلْكَ نِعْمَةٌ) و اول تربیه بر
نعمتدر (تَمُنُّهَا عَلَيَّ) که آنی اوزریمه ظاهرده منت قیلورسن (أَنْ عَبَّدْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) که فی الحقیقه
اول تربیه اولاد یعقوبی بنده قیلمغکدر یعنی سن بنی اسرائیلی بنده قیلوب اوغوللرین اولدرمکله
بنی والده م دریایه صالوب سکا دوشدمکه سن بنی تربیه ایتدك و بو سببله اولان تربیه حقیقتده
نعمت دکلدر چون فرعون بی عون کوردیکه حضرت موسی سوزینه اعتماد ایتمیور اسلوب کلامی تغییر
ایدوب حضرت موسی ایتدیکی دعوایه که بن رب العالمینك رسولییم معارضه یه باشلدی نته که حق
جل و علا بیورور (قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ) حاکم مصر دیدی دخی عالمینك پروردکاری ندر یعنی
حقیقت و ماهیتی نه اصل شیدر (قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) چون خدانك حقیقتی
صفاتندن اوزکه بر شیله تعریفی اولمز حضرت موسی خدانك اظهر اولان صفاتیله آکا جواب ویروب

دیدی رب العالمین کوکلرك و یرلرك و ارالرنده اولان اشیانك پروردکاریدر (إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ) اکر سز اشیایی
تحقیق ایله بیلیجیلر جماعت ایدیکز (قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ) فرعون شول اطرافنده حاضر اولانلره دیدی (أَلَا تَسْتَمِعُونَ)
بونك جوابنی ایشتمزمیسز بن کندوسندن خدانك حقیقتنی سؤال ایدرم کندوسی صفاتندن بکا خبر
ویرر (قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ) حضرت موسی دیدی اوسزلرك و کچمش اولان بابالریکزك پروردکاریدر
قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ) فرعون خبیث دیدی علی التحقیق سزه مرسل اولان
رسولکز بر دیوانه در بن کندوسندن بر شیئ سؤال ایلدم او بکا بر بشقه نسنه دن جواب ویرر
قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا) حضرت موسی دیدی عالمینك پروردکاری مشرق و مغربك
و ارالرنده اولان اشیانك پروردکاریدر (إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) اکر سز تعقل ایدردکز یعنی سزلرده
بر دانش وار ایسه بیلورسز کیم بونك ما فوقنده جواب اولماز (قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِي) فرعون
مناظره دن منقطع اولدقدنصکره تهدیده باشلیوب دیدی قسم اولسونکه ای موسی اکر بندن
اوزکه بر معبود ایدنورسن (لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ) البته سنی زندانیلرك زمره سندن
قیلارم (قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ) حضرت موسی آکا دیدی بو ایش ایشلرمیسن اکر بن سکا
براشکاره نسنه ایله کلورم (قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) فرعون دیدی پس آنی کتور اکر
سن کرچك سویلیانلردن ایدك (فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ) پس حضرت موسی دکنکنی صالدی (فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ
مُبِينٌ) همان اول محلده دکنکی بر اشکاره ایلان اولدی (وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ) والنی قولتغی التندن
چیقردی پس اولدم بلا فاصله مبارك الی ایشغلی بیاض اولدی (لِلنَّاظِرِينَ) نکاه ایدنلره
مرویدرکه قچن حضرت موسی دکنکنی صالوب بر اژدها اولدی فرعون کندویه دیدی بوندن
غیری بر معجزه سکا واری حضرت موسی آکا النی کوستردی فرعون ایتدی بوندی بر نسنه بو قلد
پس النی قولتغی التنه قویوب چیقردی بر شعاعی وارکی کوزلری خیره ایدوب افتابك شعله سی
کبی اطرافی قپلدی (قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ) فرعون اطرافنده اولان اشرافه دیدی (إِنَّ هَٰذَا لَسَاحِرٌ
عَلِيمٌ) تحقیقا که بو کشی بر دانا جادودر (يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ) ایستر که جادوکله
زمینکزدن سزی چیقره (فَمَاذَا تَأْمُرُونَ) پس بو ایشده نه فرمان ایدرسز (قَالُوا أَرْجِهْ
دیدیلر ایشنك تأخیر ایت (وَأَخَاهُ) و قرنداشنك ایشنی دخی (وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ)
و مملکتده دوشن قصبه لره پیغمبرلر کوندر (يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ) فن سحرده هر استاد
جادویی سکا کتورسونلرکه حضرت موسا ایله فن سحرده معارضه ایده لر (فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ

يوم معلوم) پس جادوطائفه سی بربيلنمش كونك وقتيچون جمع اولنديلر واو يوم الزينه نك
قوشلق وقتيدر (وقيل للناس هل انتم مجتمعون) دخی خلقه دينلدی سز مجتمع اولورميسز
يعنی البته كلوب بيغلك (لعلنا نتبع السحرة) شايد بزجادولره اويرز (ان كانوا هم الغالبين)
اكر انلر كندولر موسی اوزره غلبه ايدنلر ايسه (فلما جاء السحرة) پس اول وقتكه بيغلوب حاضر
اولديلر (قالوا لفرعون ائن لنا لاجرا) اقليم مصرك حاكمنه ديديلر على التحقيق بزه براجرت
وارمی (ان كنا نحن الغالبين) اكر بز كندومز غلبه ايدنلردن ايسك (قال نعم) فرعون ديدی
بلی بزه اجرت وار (وانكم اذا لمن المقربين) وبی شبهه كيم سز بنم قتمده مقربلر زمره سندن اولورسز
(قال لهم موسی) حضرت موسی انلره ديدی ديدكلرندنصكره كه ياسن صالمالی اول يابز صالیجی
اولهلم (القوا ما انتم ملقون) صالك شول نسنه كه سز انی صالیجیلرسز (فالقوا حبالهم
وعصيهم) درعقب صنعتله ايلانلر اولهجق ايپلرك صالديلر (وقالوا بعزة فرعون) وديديلر
فرعونك قوت وغلبه سنه قسم كيم (انا لنحن الغالبون) بز كندومز موسی وهرون اوزره
غلبه ايدنلرز (فالقی موسی عصاه) انلر صالدقدنصكره حضرت موسی دكنكك صالوب برعظيم
اژدها اولدی (فاذا هی تلقف ما يافكون) پس معهود دكنك سحر تزوير ايتدكلری اشيايی
يودر اولدی (فالقی السحرة ساجدين) سحره بو معجزه يی كوردكلرندنصكره يوزلری اوزره دوشمش
قيلنديلر سجود ايتمشلر ايكن (قالوا آمنا برب العالمين) او حالده كه ديديلر خلوقاتك
پروردكارينه تصديق كتوردك (رب موسی وهرون) بو ايكی جليل القدر پيغمبرلرك پروردكاری
بو جمله ما قبلندن ابدال اولنديكی توضيح ايچون وفرعونك ربوبيتك توهمك دفع ايتمك ايچون
واشعار ايتمك ايچون كيم ايمانلرينه باعث اولان شی حضرت موسی وهرونك اللری اوزره جاری
اولان معجزه در پس فرعون سحره نك ايماندن آكاه اولیجق كندولرين ايستدكی (قال آمنتم له
قبل ان آذن لكم) انلره ديدی حضرت موسی يه تصديق كتورديكز بن سزه اذن ويرمدن
اول (انه لكبيركم الذی علمكم السحر) بی شبهه كيم او سزه جادولكی اوكرتدن بيوككزدر
(فلسوف تعلمون) پس بلا شبهه كيم ايشلديككز ايشك عقوبتنی بيلجكسز بعده اول عقوبتی بيان
ايتدی نته كه حق تعالی بيوردی (لاقطعن ايديكم وارجلكم من خلاف) البته اللريكزی واياقلريكزی
خلافدن كسرم يعنی برطرفكزدن برر ال وبرطرفكزدن برر اياق كسرم (ولاصلبنكم اجمعين)
وعلی كل حال قموكزی اصارم (قالوا لا ضير) ديديلر بزه بو خصوصده اوزريمزه برضرر يوقدر (انا الی

ربنا منقلبون) زيرا على التحقيق بز پروردكاريمزه دونوجيلرز (انا نطمع ان يغفر لنا ربنا خطايانا
بی شبهه كه بز طمع ايدرز كيم پروردكاريمز كناهلريمزی بزم ايچون يارلغه يه (ان كنا اول المؤمنين)
اول سببله كه بی شبهه بز اول ايمان كلانلردن ايدك بو مجلسده حاضر اولانلردن كوردیلر كيم
اولوقت بو اعزه نك صاغ الكرين وصول ايالرين كسوب كندولرين آصديلر جناب رب العزت بهشت
جاودانده اولان مقاملرين كندولره كوستردی بعده حضرت موسی فرعون وقومنی دعوت ايتمك
ايچون اراللرنده برقاچ سنه مكث ايتدی اصلا برلری ايمانه كلمدكده صكره بو فرمانی حق تعالی كندويه
ايلمدی نته كه بيان ايتدی (واوحينا الی موسی) دخی حضرت موسی يه فرشته ايله خبر صالدقكه
(ان اسر بعبادی) قوللريمی كيجه كوتور (انكم متبعون) زيرا على التحقيق سز متبوع قيلنورسز يعنی سزی فرعون
ولشكری اردكزه دوشوب سزه بر محلده يتشرلركه سز دريانك اوبر طرفنه عبور ايدوب انلر
بر وطرفنده بولنورلر بعده ايزلريكزه اوزره دريانك ايچنده قولری بولندقلرنده دريا اوستلرينه
برابر قيلنوب صوده بوغلورلر (فارسل فرعون فی المدائن حاشرين) پس اول وقتكه بنی اسرائيلك
كيتمسی معلوم اولدی فرعون بی عون شهرلره لشكری جمع ايتمك ايچون يغيجيلر كوندردی ديدی (ان
هؤلاء لشرذمة قليلون) تحقيقا كه بونلر يعنی بنی اسرائيل براز كروهدرلر (وانهم لنا لغائظون)
دخی على التحقيق انلر بزه اوجغ ويريجيلردر (وانا لجميع حاذرون) وبی شبهه كيم بز قموا رباب سلاحز
وجنكك احوالندن خبردارز (فاخرجناهم) پس انلری چيقردق يعنی كوكلرنده جنكه داعيه
صالوب كندولرين چيقردق (من جنات) باغلردن (وعيون) وپكارلردن (وكنوز) وكنجلردن
(ومقام كريم) وكوزل منزللردن (كذلك) ايش آنك كبيدر (واورثناها بنی اسرائيل) وبومزبور
اولانلری بنی اسرائيله ميراث قيلدق (فاتبعوهم) پس فرعون واتباعی بنی اسرائيلك اردينه
دوشديلر (مشرقين) كونشك چيقجق وقتنه داخل اولدقلرنده (فلما تراء الجمعان) صكره اول
محلكه ايكی كروه بری برينی كوردی (قال اصحاب موسی انا لمدركون) حضرت موسانك يارانی ديديلر
على التحقيق بز ملحق اولنورز (قال كلا) حضرت موسی ديدی هركز سزه يتشمزلر زيرا حق تعالی سزه
خلاصی وعد ايتمشدر (ان معی ربی) بی شبهه كه پروردكارم بنمله در (سيهدين) على التحقيق
طريق نجاتی بكا كوسترر (فاوحينا الی موسی) پس حضرت موسی يه فرشته ايله خبر صالدقكه
(ان اضرب بعصاك البحر) دكنككله دريايی اور (فانفلق) پس حضرت موسی دكنكيله دريايی اوردی
اون ايكی يول ايچنده آچلدی (فكان كل فرق كالطود العظيم) هر بر آيريلان پاره بر اولو طاغ كبی

کبی ولدی بعده اول باره لر ارسنده پیدا ولان یولدن بنی اسرائل کیوردی (وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخَرِينَ) وانده
اوبرکروهی یقین قیلدق یعنی فرعون وجماعتك دریایه یقین قیلوب بنی اسرائلك ایزلری اوزره دخل
اولدیلر (وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ) دخی حضرت موسایی وکندو سیله اولانلری قورتاردق
(ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ) صکره کیرو قلانلری صوده بوغدق (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) تحقیقا که حضرت موسانك
وجماعتنی قورتارمغزده وفرعون واتباعن اهلاك ایتمکزده براولو علامت وار (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ) وفرعونیلرك چوغی اهل ایمان دکل ایدیلر (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) وبی شبهه کیم
پروردکارك کندو در هرکیمسه اوزره غالب قوللرك غایتله اسیرکه عقوبتلرین تعجیل ایتمز (وَاتْلُ
عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ) دخی عربك مشرکلری اوزره حضرت ابراهیمك خبرینی اوقی که اکا انتساب ایتمکله
افتخار ایدرلر (إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ) قچن پدرینه وجماعتنه سویلدی قنقی نسنه یه عبادت
ایدرسز (قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا) دیدیلر بتلره عبادت ایدرز (فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ) پس انلرك عبادتی
اوزره همیشه مجاورلر اولورز (قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ) حضرت ابراهیم آنلره دیدی اوقومقکزی
ایشدرلرمی قچن کندولرین اوقورسز (أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ) یا خود سزه جلب نفع ایدرلرمی کندولره عبادت
ایتدیککزده (أَوْ يَضُرُّونَ) یا خود سزه ضرر ایصال ایدرلرمی عبادتلرین ترك ایتدیککزده (قَالُوا بَلْ
وَجَدْنَا آبَاءَنَا) جواب ویردی دیدیلر بو دیدککزلرین برسی کلمز بلکه پدرلریمزی کوردك (كَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ)
انك کبی ایشلرلر یعنی انلرك عبادتی اوزره پدرلریمزی مقیم بولدق بزدخی انلره تقلید ایدوب ایدرز
(قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ) حضرت ابراهیم دیدی سز کوروب بیلدیکزمی شول
نسنه یی که سز وکچمش اولان پدرلریکز آنلره پرستش ایدردیکز (فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي) که بی شبهه انلر بکا
دشمندلر (إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ) لیکن بنم دوستم کائناتك پروردکاریدر (الَّذِي خَلَقَنِي) شول پروردکارکه
بنی یراتدی (فَهُوَ يَهْدِينِ) که او بکا طوغری یولی کوسترر (وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ) وشول پروردکارکه
کندوسی بکا ییجك ییدرر وصو ایچیرر (وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ) دخی قچن خسته اولورم
کندوسی بکا شفا ویرر (وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ) وشول قادر مختارکه بنی اولدردکدنصکره بنی
زنده قیلار (وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ) وشول کریم غفارکه رحمتنه امیدطوترم
که روز جزاده بنم کناهمی یارلغه یه (رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا) یا الهی علم وعملده بکا کمال باغشله (وَأَلْحِقْنِي
بِالصَّالِحِينَ) ودینده کامل اولانلرك زمره سنه بنی یتشدر (وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ)
دخی بکا بردرست دل قیل صکره کلانلرده یعنی بندنصکره کلان خلقك ارسنده بکا بخشی

صیت وصدا وکوزل مدح وثنا قیل بو دعایی جناب رب العزت حضرت ابراهیمك قبول ایتدی که هیچ برامت
یوقدر الاکه کندوبی سووب مدح وثناسن ایدرلر (وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ) دخی بنی
بهشت پرنعمتك وارثلرندن قیل (وَاغْفِرْ لِأَبِي) وپدریمه مغفرت ایت که ایمان کتورمکه کندوسنی
موفق قیله سن واکا هدایت احسان ایلیه سن (إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ) که تحقیقا کیم او طریق حق
آزدرنلردن ایدی (وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ) دخی بنی رسوای قیلمه اول کونده که بعث اولورز
(يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ) اول کونده که نه مال یارار ونه اوغللر (إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ)
مکر شول کیمسه که تکرینك حضور عزتنه کفر ومعصیتدن قورتلمش برکوکل ایله کله
(وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ) دخی بهشت جاودان ارباب تقوی ایچون یقین قیلندی برمرتبه ده که
محشردن منازللرین کوروب افتخار ایدرلرکه انك جمع اولنورز (وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ) دخی
دوزخ کمراهلر ایچون ظاهر قیلندی تاکه مکانلرك کوروب اندوه وحسرت چکسونلر (وَقِيلَ
لَهُمْ) وکندولره دینلدی یعنی فرشته لر خدانك فرمانیله کندولره دیرلر (أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ) قانی اول شی که تکرینك عبادتندن وازکچوب آنی طپردیکز (هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ) سزدن
عذابی دفع ایتمکده سزه یاردم ایدرلرمی (أَوْ يَنْتَصِرُونَ) یا کندو نفسلرندن عذابی قالدرمقده یاردم
ایدرلرمی (فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ) پس جهنم ایچنده اصنام وکفار یوزلری اوزره قپانمش
قیلندیلر (وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ) دخی شیطانك لشکری هب (قَالُوا) دوزخیلر دیدیلر
(وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ) وحالبوکه کندولر دوزخده بربریله خصومت ایدرلر (تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ) خدایه قسم کیم علی التحقیق بز براشکارا ازغونلقده ایدك (إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ)
اول وقتکه انس وجن وملائکه نك پروردکاریله سزی ای بتلر برابر طوتوب عبادت ایدردك (وَمَا
أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ) وبزی برکیمسه کمراه قیلمدی الا بدعمل اولان کروه (فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ) پس
بزه هیچ دیلکجیلر یوقدر نته که اهل ایمانه انبیادن وملائکه دن وار (وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ) دخی
بر شفقتلو دوست بزه یوقدر زیرا اول کونده دوستلر بری برینه دشمندر مکر اهل تقوی
اولانلرکه انلرك ارالرنده دشمنلك معدومدر (فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) پس دنیایه
بزه بر دونش اولسیدیکه اهل ایماندن اولوردق (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) تحقیقا کیم حضرت ابراهیمك
مذکور اولان اخبارنده براولو علامت وار (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) وقومنك چوغی کندویه
ایمان کتورمشلر ایدی (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) وبی شبهه کیم پروردکارك کندودر انتقامك

تعجيل ويزره توانا غايتله مرحمتلوكه كفاري اهلاك ايتمز تاكه كندولردن وذريتلرندن بركيمسه ايمانه كله (كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ) حضرت نوحك كروهي مرسل اولان پيغمبرلري تكذيب ايتديلر يعني حضرت نوحي كچمش اولان پيغمبرلرك اخبارين ويرمده تصديق ايتمديلر (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ) چون قرنداشلري حضرت نوح كندولره ديدي (أَلَا تَتَّقُونَ) نيچون تكريدن خوف ايدوب پتلرك عبادتن ترك ايتمزسز (إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ) تحقيقا كه بن سزه امانتكار بركوندرلمش پيغمبرم (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) پس خدانك عقابندن حذر ايدوب سوزيمي قبول ايدك (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) دخي رسالتك تبليغي اوزره سزدن اصلا اجرت طلب ايتمم (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ) بنم اجرتم بركيمسه اوزره دكلدر مكر مخلوقاتك پروردكاري اوزره (فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ) پس خدانك قهرندن خوف ايدوب بكا فرمانبر اولك (قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ) ديديلرسني تصديق ايدرميوز وحال بوكه بي قدروبي مال ولا انلرسكا اويدي (قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) حضرت نوح ديدي دخي ايتدكلري شيئله دانشم يوقدر يعني بنم حكمم ظاهر اوستنه دركه بونلر اهل ايمان عملك ايتدلر اما حقيقتله بيلمم كه اني اخلاص يوزندن يا برمقصد دنيوي ايچون ايشلرلر (إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي) باطنلرينك حسابي بركيمسه اوزره دكلدر مكر پروردكارم اوزره كه اواسرارلرينه مطلعدر (لَوْ تَشْعُرُونَ) اكر بيلسيدكز كيم عالم السر والخفيات اودر غيري كيمسه دكلدر ولكن سز برنادان كروهسز كه بيلمديككز شيئي سويلرسز چون حضرت نوح عليه السلام كفارك سوزندن استشمام ايتديكه بو ايمانه كلان فقرايي مجلسندن دورقيلسه سنك سوزكه دكلوب ايمانه كلوردك كندولره جواب ويرديكه حق تعالي بيوردي (وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ) دخي بن اهل ايماني اصلا قوويجي دكلم (إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ) زيرا بن برنسنه دكلم الا مكلفين اولنلري قورقو ويريجي احكامي بيان ايديجي بركشيم پس بكا جائزدكلدر كه دولتمند اولاني يقلشدروب فقير اولاني كسنه يي مجلسمدن دورقيلايم (قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ) كفار ديديلر اي نوح اكر ديديكك سوزدن واز كچمزسن (لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ) البته طاشله اتملشلردن اولورسن (قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ) حضرت نوح بو كلامي ايشتدكدن صكره ديدي اي پروردكارم بنم جماعتم بني يلانجي طوتديلر (فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا) پس آرامده وارالرنده بر ايو حكومت حكم ايت (وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) وبني واهل ايماندن بنمله اولانلري قورتر (فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ) پس كندوي وكندو سيله اولانلري آدم وحيواناتله طولي كميده بنمكلري سببيله قورتردق

(ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ) پس قورتلدقلرندنصكره قلان جماعتي صويه بوغدق (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً) تحقيقا كه حضرت نوحك احوالنده بر اولو نشان واركه هركس قتنده معلوم وآشكارا اولمشدر (وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) وچوقلري اهل ايمان دكل ايديلر (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) وبي شبهه كيم پروردكارك كندودر كفارك عقوبتي اوزره توانا عذابلرين تاخير ايتمده چوق مرحمتلو (كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ) قبيله عاد پيغمبرلري تصديق ايتمديلر (إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ) نظيره سي شمدي سبقت ايتدي (أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً) نيچون يوللرده هريوكسك يرده برعلامت بنا ايدرسز (تَعْبَثُونَ) انلري بنا ايتمديككزده وبنا اولديغكز حالده يعني نيچون يوللر اوزره بنالر ايدرسز كه انلرده اوتوروب كلان كيدنه مسخره لك ايدرسز (وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ) دخي نيچون محكم كوشكلر ايدنورسز (لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ) كه شايدسز هميشه دنياده قاله سز يعني اول برلري اودكلو محكم قيلا سزكه دنياده دائما قاليجيسز (وَإِذَا بَطَشْتُمْ) دخي چن دكنكله يا قليجله اوررسز (بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ) اوررسز متكبر اولديغكز حالده يعني اورمغكزده عاقبتي تامل ايلدوب يا تاديبي قصد ايدوب اورمزسز انجق تسلط طريقيله اوررسز (فَاتَّقُوا اللَّهَ) پس خدادن خوف ايدوب بوكونا افعالي ترك ايدك (وَأَطِيعُونِ) وسزي دعوت ايتديكم شيده بكا مطيع اولك زيرا وسزه انفعدر ⁂ (وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ) دخي خوف ايدك شول پروردكاردنكه انواع نعمتدن بيلديككز شيئله سزه مدد ايتدي (أَمَدَّكُمْ) سزه مدد ايتدي (بِأَنْعَامٍ) دوه وصغر وقيون وكچي ايله كه انلردن نيجه فوائد سزه حاصل اولدي (وَبَنِينَ) واوغوللركه ايشلريكزده سزه ياردم ايدرلر (وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ) وباغلرله وبكارلرله نيجه نفع انلردن سزه پيدا اولور (إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) بي شبهه كيم بن دنياده واخرتده اوزريكزه براولوكونك شكنجه سندن قورقرم (قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ) ديديلر اوزريمزه برابردر پند ويرمكك يا پند ويرنلردن اولمديغك كه بزاولديغمز حالدن دونمزز (إِنْ هَٰذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ) بوكوردكك شي برنسنه دكلدر الا كچمشلرك يلاني (وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ) وبز عاداتمز اوزره معذب اوله جق دكلز (فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ) پس حضرت هودي يلانجي طوتديلر بز عقب تكذيبده كلوندن اوتوري كندولرين برشدت تلوسيل ايله نابود قيلدق (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ) ⁂ (وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ⁂ كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ⁂ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ) ⁂

انى لكم رسول امين ❊ فاتقوا الله واطيعون وما اسئلكم عليه من اجر ان اجرى الا على رب العالمين) نظيره سى بجدى (أتتركون فى ما ههنا امنين) حضرت صالح قبيلهٔ ثموده ديدى ايا بونده ترك اولنورميسز حوادث روزكاردن امين اولديغكز حالده يعنى اوكاندن اولمك كيم داردنياده مصائبدن امين اولوب متروك قاله سز (فى جنات وعيون) باغلرده وپكارلرده وزروع) واكينلرده (ونخل طلعها هضيم) وبرخرما لقده كه آنك شكوفه سى لطيف ونازكدر وتنحتون من الجبال بيوتا) وطاغلردن خانه لر تراش ايدرسز (فارهين) بطران اولديغكزده حاصل كلام بوكه اول اميدده اولمك كيم بو نعمتلرله برخوردار اولوب عذابا وغرامزسز (فاتقوا الله واطيعون) پس خدانك عقابندن خوف ايدوب بكا مطيع اولك (ولا تطيعوا امر المسرفين دخى كفرله حدّى تجاوز ايدنلرك فرمانه انقياد ايتمك (الذين يفسدون فى الارض ولا يصلحون) شول مسرفلركه روى زمينده بدلكله سعى ايدوب ايولكه چالشمزلر (قالوا انما انت من المسحرين) قوم ثمود حضرت صالحه جواب ويروب ديديلر بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه سن سحر اولنمشلردن سن يعنى سكا اودكلو سحر تأثير ايتمشدركه عقلك زائل اولوب سوزك مخلط ايدبورسن (ما انت الا بشر مثلنا) سن برنسنه دكلسن الا بزم كبى برآدمى (فأت باية ان كنت من الصادقين) پس خارق عادتدن بر نشان كتور اكر كرچك سويليانلردن ايدك (قال هذه ناقة) حضرت صالح ديدى بو بر دوه دركه سز آنى طلب ايدوب خدا سزكچون آنى طاشدن چيقاردى لها شرب) صودن اكا بر نصيب وار (ولكم شرب يوم معلوم) واندن سزه بر بيلنمش كونك نصيبى وار پس نصيبكز اوزره اقتصار ايدوب اكا مزاحمه ايتمك (ولا تمسوها بسوء) دخى آنى بدلكله دكمك (فيأخذكم عذاب يوم عظيم) كه اكا دكمككز سببيله سزى بر اولو كونك اشكنجه سى الور فعقروها) بوسپاردشدنصكره دوه يى سكرلديلر (فاصبحوا نادمين) پس پشيمان اولديلر عذابك خوفندن نه توبه جهتندن (فاخذهم العذاب) درعقب كندولرينه موعود اولان اشكنجه الدى

ان فى ذلك لاية وما كان اكثرهم مؤمنين ❊ وان ربك لهو العزيز الرحيم ❊ كذبت قوم لوط المرسلين اذ قال لهم اخوهم لوط الا تتقون ❊ انى لكم رسول امين ❊ فاتقوا الله واطيعون ❊ وما اسئلكم عليه من اجر ان اجرى الا على رب العالمين) ترجمه سى سبقت ايتدى (أتأتون الذكران من العالمين) حضرت لوط انلره كلمات مرقومه يى تمهيد ايتدكدنصكره ديدى نيچون نوع انساندن ارككلره كلورسز (وتذرون ما خلق لكم ربكم) دخى نيچون براقورسز شول شيئى كه

ربكز سزلرك استمتاعكز ايچون انلرى يراتدى (من ازواجكم) قاريلركزدن (بل انتم قوم عادون) بلكه سز حدّى آشمش بر كروهسز (قالوا لئن لم تنته يا لوط لتكونن من المخرجين) حضرت لوطه جواب ويروب ديديلر اى لوط ايتديكك دعوادن فراغت ايتمزسن البته شهرمزدن طشره اولنانلردن اولورسن (قال انى لعملكم من القالين) حضرت لوط ديدى تحقيقا كه بن ايشكزه بغض ايدنلردنم (رب نجنى واهلى مما يعملون) اى پروردكارم بنى وبكا منسوب اولانلرى ايتدكلرى ايشك شآمتندن قورتر (فنجيناه واهله اجمعين) پس كندويى واهلنى قورتردق (الا عجوزا) انجق بر قوجه قارى واو حضرت لوطك قاريسيدر (فى الغابرين) كيم عذابده قلانلردن اولمسى مقدر ايمش (ثم دمرنا الاخرين) صكره اوبرلرك اهلاك ايتدك وامطرنا عليهم مطرا) واوزرلرينه طاشدن بر يغمور ياغدردق (فساء مطر المنذرين) پس انذار اولنانلرك يغمورى غايتله بد يغمور ايدى (ان فى ذلك لاية وما كان اكثرهم مؤمنين وان ربك لهو العزيز الرحيم) نظيره سنك ترجمه سى سبقت ايتدى (كذب اصحاب الايكة المرسلين) ميشه اربابى پيغمبرلرك تكذيب ايتديلر واو مدين شهرينه قريب ميشه ده بر قبيله ايدى سكنى ايتمشدى حق سبحانه وتعالى حضرت شعيبى انلره مرسل قيلدى سوزين قبول ايتمديلر (اذ قال لهم شعيب الا تتقون انى لكم رسول امين فاتقوا الله واطيعون وما اسئلكم عليه من اجر ان اجرى الا على رب العالمين) چون حضرت شعيب انلره مزبور اولان سوزلرى برادا ايدوب ديدى اوفوا الكيل) اولچكى تمام ايدك (ولا تكونوا من المخسرين) واكسك اولچكله خلقك حقوقك اوتوزنلردن اولمك (وزنوا بالقسطاس المستقيم) دخى معتدل اولان ترازو يله وزن ايدك ولا تبخسوا الناس اشياءهم) دخى خلقك حقوقندن برشئ اكسك ايتمك (ولا تعثوا فى الارض ويربوزنده بدلكله سعى ايتمك (مفسدين) بدلكه قصد ايتديككز حالده (واتقوا الذى خلقكم والجبلة الاولين) دخى خوف ايدك شول قادردن والجلادنكه سزى وكچمش اولانلرى يراتدى (قالوا انما انت من المسحرين) ديديلر بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه سن چوق مسحور اولانلردنسن (وما انت الا بشر مثلنا) وسن برنسنه دكلسن الا بزم كبى برآدمى وان نظنك لمن الكاذبين) دخى على التحقيق سنى ايتديكك دعواده يلان سويليانلردن كمان ايدرز (فاسقط علينا كسفا من السماء) پس كوكدن اوزريمزه بر پاره لر دوشوركه ايچنده عذاب وله (ان كنت من الصادقين) اكر كرچك سويليانلردن ايدك (قال ربى اعلم بما تعملون

حضرت شعیب دیدی پروردکارم ایشلدیککز اشیایه هرکسدن داناتردر پس اعمالکزه کوره سزه
مکافات ایدر (فَكَذَّبُوهُ) بوکفتکودنصکره حضرت شعیبی تکذیب ایتدیلر (فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ
يَوْمِ الظُّلَّةِ) درعقب کولکه کونک اشکنجه سی کندولرین الدی مرویدرکه حق تعالی طائفهٔ
مزبوره اوزره حرارتی مسلط قیلدی ـــــ برمرتبه ده که صولری قینار قالدی بعده
بربلوت پیدا اولدی شدت حرارتدن قولری التنه جمع اولدیلر همان اوزرلرینه اندن برآتش
یاغدی جمله لرین یاندردی (إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ) بی شبهه کیم اول عذاب اولوکونک اشکنجه سیک
(إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) بوکلام طریق اختصار
اوزره مذکور اولان یدی قصه نک آخریدرکه حق سبحانه وتعالی انلری پیغمبرک طبعنه تسلیت
ویرمک ایچون وتکذیب ایدنلره تهدید ایتمک ایچون ذکر ایتدی بعده اول قصصک حقیقتک
تقریر وقرآنک اعجازینه ومحمد صلی الله علیه وسلمک نبوتنه تنبیه ایدوب بیوردی (وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ
رَبِّ الْعَالَمِينَ) دخی تحقیقا کیم قرآن عالملرک پروردکارندن ایندرلمشدر (نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ
عَلَى قَلْبِكَ) حضرت جبریل انکله کوکلک اوزره ایندی (لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ) تاکه خلق خدانک
عذابندن قورقو ویرنلردن اوله سن (بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ) معناسی واضح برعربی دیل ایله
(وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ) وبی شبهه کیم قرآن عظیم الشانک ذکری کچمشلرک کتبنده مثبتدر
(أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةً) دخی محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک صحت نبوتی اوزره
مشرکلره براولو علامت دکلمیدر بوکه (أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ) آل یعقوب اوشاقلرینک
علماسی بیله لر (وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ) واکر قرآنی عربدن اوزکه برکیمسه اوزره
ایندرسوب (فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ) درعقب اهل مکه اوزره آنی اوقسیدی (مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ) اکا
تصدیق ایدیجیلر اولمازلردی شدت عناد وتکبرلرندن (كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ)
بویلجه کفر وعنادی کناهکارلرک کوکللرنده کیوردک (لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ)
اکا ایمان کتورمزلر دردلو اشکنجه یی کورمینجه (فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً) پس دنیاده وآخرتده عذاب
انلره ناکهان کلور (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) وکندولر آنک کلمسندن بیخبردرلر (فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ
مُنْظَرُونَ) صکره تحسر وتأسف طریقیله دیرلر بز مهل اولنورمیوز (أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ)
بوکونا حسرت وتأسف کندولردن صادر اولدقدنصکره نیچون عذابمزک کلمسن عجله
ایله طلب ایدرلر (أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ) پس بکا خبرویر اکر اهل شرکی ییللر برخوردار

ایدک (ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ) صکره وعد اولندقلری شی کندولره کلور (مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ)
برخوردار اولدقلری فتوح سنینی کندولردن دفع ایتدی یعنی اصلا انلردن برزاده دفع ایتمدی (وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ
قَرْيَةٍ) دخی برکوی خلقک معدوم قیلمدق (إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ) الا انلره قورقو ویریجیلر وار (ذِكْرَى)
پند ویرمک ایچون (وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ) وبز ستم ایدیجیلر دکل ایدک که انذار ایتمدن اول برجماعتی اهلاک
ایدرز موضح نام کتابده مذکوردرکه قریش دیرلردی محمدک سویلدیکی سوز رب العالمیندن منزل دکلدر شیاطین
انی اکا تعلیم ایدرلر حق جل وعلا انلرک سوزین نفی ایدوب بیوردر (وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ) دخی دیولر قرآنله اینمدی
(وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ) وانکله اینمک انلره لائق وصحیح دکلدر (وَمَا يَسْتَطِيعُونَ) واکا قادرلری یوقدر (إِنَّهُمْ
عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ) زیرا علی التحقیق شیاطین مقوله سی ملائکه نک کلامک ایشتمکدن دور اولمشلردر اول
سببدنکه ذاتلری ارسنده وملائکه نک ذاتی ارسنده مباینت کلیه وار (فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ
پس خدا ایله براخر معبود اوقیه (فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ) که اشکنجه اولمشلردن
اولورسن بوکلام حضرتک ازدیاد اخلاصنه تهییج وسائر مکلف اولانلره لطفدر (وَأَنْذِرْ
عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ) دخی قبیلکدن سکا یقنرلری اولانلری خدانک عذابندن قورقتدر مرویدرکیم
چون بوآیت نازل اولدی سرور کائنات صفا طاغنه چیقوب انلری بربوی چاغردی قولری قتنده
حاضر اولنجه کندولره دونوب دیدی ای بنم عشیرتم بن سزه دیرسم که بو طاغک اتکنده
اتلیلر وار بنی ایناندرمیدکز دیدیلر بلی پس سویلدی علی التحقیق بیلک کیم بن سزی خبردار ایدرم
بوحالکز اوزره قالورسکز برشدتلو عذابه صاتشرسز بوکلام حکمت آمیز قولاقلرینه دکنجه
بهره سز متفرق اولوب کیتدیلر (وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ) دخی قنادیکی الچق قیل یعنی چوق تواضع
ایت (لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) اهل ایماندن سکا اویانلره (فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا
تَعْمَلُونَ) پس سکا عصیان ایدرلرسه سویله علی التحقیق بن ایتدیککز ایشدن بیزارم (وَتَوَكَّلْ عَلَى
الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ) دخی اعدانک قهری اوزره توانا اولان دوستلرین مرحمت ایدن خدای تعالی
اوزره اعتماد ایت که اوسنی دشمنلرک شرندن حفظ ایدر (الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ) شول
خداکه سنی تهجده قالقدیغک محلده کورر (وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ) دخی سجود ایدنلرک احوالن
کوروب کوزتمده تردد یکی کورر مرویدرکیم چون قیام لیلک فرضیتی نسخ اولدی حضرت صلی الله
علیه وسلم صحابه کرینک کیفیت عبادتلرک کورمک ایچون خانه لرینه تردد ایدوب قرائتلرندن
ایشتدیکی غلغله سببیله اولرین زنبورخانه لرینه مانند بولدی (إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) ⁂

تحقيقا كيم خدا تعالى عز وجل كندو در سوزكى بحثى ايشيدوب ضميرنده اولان شيئى ابو بيلر
بوندنا شبق حق جل وعلا بيان ايتديكيم شياطين قسمى قرآنله محمدا وزره ايملرى جائز
وصحيح دكلدر بونده بيان ايتديكه كيملر اوزره شياطين اينارلر پس بيوردى (هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ
تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ) سزى خبردار ايده يم كه قنغى كسنه اوزره ديولر اينارلر (تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ
اَثِيمٍ) هر بر چوق يلانجى كنهكار كيمسه اوزره اينارلر (يُلْقُونَ السَّمْعَ) اول يلانجى كنهكارلر
ديولرين سوزينه قولاق طوتوب نيجه يلانلر انلردن تلقى ايدوب كندولردخى نيجه يلانلر اكا
علاوه ايدوب خلقه ديرلر (وَاَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ) وشياطينك چوغى يلانجيلردر اول شيده كه
دوستلرينه القا ايدرلر زيرا اشقيا وتلرندن سوزى ملائكه دن ايشتدكلرى كبى القا ايتمزلر
چون كفار حضرت صلى الله عليه وسلمى شاعرلكه نسبت ايدرلردى حق سبحانه وتعالى بو صفتى
سرور كائناتدن نفى ايدوب بيوردى (وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ) دخى شاعرلرا ولانلر ازغونلر آنلره
تابع اولورلر وحضرت محمد المصطفانك اتباعى ويله دكلدر (اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فِى كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ) بقمزميسن كيم
بلا شبهه شعراء قسمى فنون كلامدن هر واديده سركردان كزرلر زيرا اكثر مقدماتلرى خياليه در
واغلب سوزلرى هزل ومطايبه ونامستحق اشخاصه مدح بليغ وارباب عرضه هجو قبيحدر
وبونك كبى اشيادر (وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ) دخى بقمزميسن كيم على التحقيق انلر ايشلمدكلرى
نسنه سويلرلر (اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا) استثنادر شعرادن يعنى شعرا ازغونلر تابع اولورانجق تابع اولماز
شول شعرا كه ايمانه كلديلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وكوزل عمللرى ايشلديلر (وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا) واشعارلرنده
تكرى چوق كدديلر (وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا) ومشركلرك هجوندن ستم كورمش قيلند قلرندن نصكره
انلرى هجو ايتمكله انتقام الديلر مرويدركه حضرت صلى الله عليه وسلم حضرت حسانه سويلردى قل وروح
القدس معك يعنى كفارى هجو ايت وحضرت جبريل سنكله در وكعب بن مالكه ديدى كفارى هجو ايت كيم
روحم قبضه تصرفنده اولان خدا حقيچون كفاره سنك هجو ايتمكك اوزرلرينه اوقك دوشمسندن
زياده شدتلودر (وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَىَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ) دخى يقين زمانده ستم ايدنلر
بيلورلركيم قنغى دونشه دونرلر بوندن مراد بوكه كفارك دونجك يرلرى دوزخدر والله اعلم واحكم

سُورَةُ النَّمْلِ مَكِّيَّةٌ ثَلَاثٌ وَتِسْعُونَ اٰيَةً
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

طٰسٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ) بو سوره قرآن عظيم الشانك آيتلريدر (وَكِتَابٍ مُبِينٍ) دخى احكامى

آشكارا ايدن كتابدر (هُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ) بوكتاب اهل ايمانه يول كوستريجى ومژده وير يجيدر
اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) شول اهل ايمانكه نمازى كما ينبغى ادا ايدوب اوزرلرينه
فرض اولان مال زكوتى ويررلر (وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) وانلر آخرته ولمسنه كندولر اينانورلر
اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) تحقيقا شول كيمسه لركه سراى عقبانك وجودينه تصديق كتورمزلر
زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ) انلره ايشلرنى آراسته قيلدق (فَهُمْ يَعْمَهُونَ) پس كندولر باديهٔ ضلالتده
سركردان كزرلر (اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ) اولكروه شول كيمسه لردركه كندولره
اشكنجه نك يمانى اولور (وَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ) وانلر وبرجهانده كندولردر اوتوزنلر
وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ) دخى تحقيقا كيم سن قرآن عظيم الشانى ويريلورسن
بر معتدل ايشلو جميع امورده دانا خدانك قتندن (اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهِ) ياده كتوراولوقتيكه
حضرت موسى اهلنه ديدى (اِنِّى اٰنَسْتُ نَارًا) تحقيقا بن برآتش كوردم (سَاٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ)
يقينده سزه اندن بر خبر كتوررم (اَوْ اٰتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ) ياخود سزه بر ياندرلمش شعله
كتوررم (لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) تاكه سز انكله قيزنه سز (فَلَمَّا جَاءَهَا) پس اول وقتكه حضرت
موسى آتشه كلدى (نُودِىَ اَنْ بُورِكَ مَنْ فِى النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا) چيغرلدى كيم آتشده اولان
شيئى وچوره سنده اولان نسنه مبارك اولدى (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) وجميع كائناتى
ايجاد ايدن تكرى تعالى تشبيهدن منزه قيل (يَا مُوسٰى اِنَّهُ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) اى موسى تحقيقا
شان بودركه بنم هر كيمسه اوزره غلبه ايدن اشيايى محلنده كما ينبغى وضع ايدن ايزد ذو الجلال
وَاَلْقِ عَصَاكَ) دخى دكنككى صال (فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ) پس اولوقتكه آنى حركت ايدر كوردى
كَاَنَّهَا جَانٌّ) كويا كه اولدكك بريونكل تيز حركتلو بر يلاندر (وَلّٰى مُدْبِرًا) اكسه ويرمش ايكن
دونوب كتدى (وَلَمْ يُعَقِّبْ) وقورقودن كيرويه دونمدى (يَا مُوسٰى لَا تَخَفْ) اى موسى قورقمه
اِنِّى لَا يَخَافُ لَدَىَّ الْمُرْسَلُونَ) تحقيقا بن قتمده پيغمبرلر قورقمزلر اول محلكه كندولره وحى كلور
زيرا اوحالتده براستغراق پيدا ايدرلركه ماسوادن بيخبر اولورلر (اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا
بَعْدَ سُوءٍ) ليكن شول كيمسه لركه ستم ايتدى بعده بدلكدن نصكره ايولك ايشلدى ورحمته
مظهر اولور (فَاِنِّى غَفُورٌ رَحِيمٌ) زيرا على التحقيق بن قوللريمك تقصيراتك سترايدوب كندولرين
چوق اسركرم (وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ) دخى حضرت موسى ديلك الكى ياقكه كيور (تَخْرُجْ
بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ) علتسز آق چيقار يعنى باضلغى برص كبى علتدن دكلدر همان خالص بر معجزه در

في تسع آيات الى فرعون وقومه) طقوز معجزه‌يه مقارن اولديغنده مصر حاكمنه و توابعنه واركيت (انهم كانوا قوما فاسقين) زيرا بلاشبهه انلر حدودی اشمش بر جماعت ايديلر (فلما جاءتهم آياتنا مبصرة) پس اول وقتكم كندولره آيتمز كلدی روشن و هويدا اولديغی حالده (قالوا هذا سحر مبين) ديديلر بو بر آشكارا جادولكدر (وجحدوا بها) و اول معجزه‌لره منكر اولديلر (واستيقنتها انفسهم) وحالبوكه نفسلری انلری محقق بيلديكه انلر خدانك قتندندر (ظلما وعلوا) نفسلرينه ستم ايچون وايمانه كلمكدن يوجه لنمك ايچون انلری انكار ايتديلر (فانظر كيف كان عاقبة المفسدين) پس بقا باب فسادك صوكی نيجه اولديكه دنياده صوده بوغلديلر ولتربده آتشده يناريلر (ولقد آتينا داود وسليمان علما) دخی تحقيقا كيم بو ايكی پيغمبره دانش ويردك (وقالا الحمد لله) وديديلر قوا وكنكلر خدای ذو الجلاله در (الذي فضلنا على كثير من عباده المؤمنين) شول خداكه بزی اهل ايمان اولان قوللرندن چوق كيمسه اوزره ايلرو طوتدی (وورث سليمان داود) وحضرت سليمان حضرت داودك نبوتنه وارث اولدی (وقال يا ايها الناس) دخی حضرت سليمان ديدی ای آدميلر (علمنا منطق الطير) قوش مقوله سنك سويلشمسن وكونشنی قيلندق بيلمك كركيم قوشلرك وسائر حيواناتك بر آوازلری واردركه هر نوع اولانلر بری برينك مقصدنی اول آوازله بيلور وحضرت سليمان عليه السلامك اوكنديكی اول شیء ايدی كتورديلركه حضرت سليمان بركون بر بلبل اوزره مرور ايتديكه اول بلبل انواع نغمات ايدوب رقص ايدردی حضرت سليمانه حاضر اولانلره ديدی بيلور ميسز بو نه سويلر ديديلر الله ورسوله اعلم ديدی سويلر كه بن يارم خرما ييرم دنيانك باشی اوزره طپراق اولسون دخی منقولدركه بر فاخته صداسن ايشتديلر بيوردیكه بو فاخته سويلر ای كاشكی عالم خلق اولنميدی (واوتينا من كل شیء) دخی حضرت سليمان ديدی ای آدميلر هر نسنه دن ويرلدك يعنی خدانك انواع نعمتندن چوق شیء بزه ويرلدی (ان هذا لهو الفضل المبين) تحقيقا بو عطا كندودر آشكارا ارتقكه اصلا بر كيمسه اوزره دخی ويرلمدی (وحشر لسليمان جنوده من الجن والانس والطير) دخی حضرت سليمان ايچون لشكری پريلردن وآدميلردن و قوشلردن يغلدی (فهم يوزعون) پس كندولر حبس اولنورلر يعنی اولكی آخرلرين اليقورتاكه بری برينه اولاشه (حتى اذا اتوا على واد النمل) بر محله دككه قرنجه دره سی اوزره مرور ايتدكلرنده (قالت نملة يا ايها النمل ادخلوا مساكنكم) بر قرنجه ديدی ای قرنجه كروهی مسكنلرينه ييرلره كيرك (لا يحطمنكم سليمان وجنوده) حضرت سليمان ولشكری سزی چيكنمسونلر (وهم

لا يشعرون) وحالبوكه كندولر بيلمزلركه سزی چيكنيورلر (فتبسم ضاحكا من قولها) پس حضرت سليمان اول قرنجه‌نك سوزندن تعجب ايتمشكن تبسم ايتدی (وقال رب اوزعني ان اشكر نعمتك) دخی ديدی ای خداوندم بكا بر فرصت ويركه نعمتكه شكر كتوره‌يم (التي انعمت علي وعلى والدي) شول نعمتكه اوزريمه وآتام وانام اوزره انعام ايتدك (وان اعمل صالحا ترضاه) دخی بكا فرصت وير بر كوزل ايش ايشليه‌يم كه آنی سن پسند ايده‌سن (وادخلني برحمتك في عبادك الصالحين) دخی سنك مهربانلككله بنی كوزل عمللو قوللرك زمره سنه داخل قيل كتورديلركه حضرت سليمان بيت المقدسك بناسی مباشره سندن فارغ اولنجق حج شريفه توجه ايتدی حرم محترمه ايرشدكده انده ايستديكی قدر اقامت ايتدی بعده مكه دن يمن اقليمنه على الصباح توجه ايدوب ابوله محلنده صنعا شهرينه ايرشدی اول زمينك لطافتی كندويه خوش كلمكله انده قوندی اولمكانده صو بولنمامغله صويك دليلی اولان هدهد قوشنی ايستيوب بولمدی اول محل حضرت سليمانه نصادر اولان سوزلری وهدهدك غيبتن حق جل وعلا بيان ايدوب بيوردی (وتفقد الطير) دخی حضرت سليمان قوش قسمنی تفقد ايتدك ارالرنده هدهدی كورمدی (فقال ما لي لا ارى الهدهد) پس ديدی بكا نه اولديكه قوشلر اراسنده هدهد قوشنی كورميورم (ام كان من الغائبين) يا خود حاضر اولميانلرك بلوكندنميدر چون اول وهله ده انی كورمدی كويا كمان ايتديكه او حاضردر لكن آنی بر حائل سببيله كورميوب پس ديدی نيچون هدهدی كورميورم صكره بر خوش تأمل ايدوب كندويه كوروندیكيم او غائبدر پس اول كماندن اضراب ايدوب كندويه لائح اولان شیء تحقيق ايتمك ايچون ديمكه باشلدی يا خود او حاضر اولميانلرك كروهندنميدر (لاعذبنه عذابا شديدا) البته آنی تاديب ايتمك ايچون برقتی اشكنجه ايله تعذيب قيلارم وآنك شدت عذابی بودركه توپی يولنوب كونشده قويمله (او لاذبحنه) يا البته آنی بوغازلرم تاكه ابنای جنسی عبرت آلهلر (او ليأتيني بسلطان مبين) يا خود بكا آشكارا دليل كتوره كه انكله عذرنی بيان ايده (فمكث غير بعيد) پس اوزاق اولميان مدت اكلنوب كلدی (فقال احطت بما لم تحط به) صكره ديدی مطلع اولمديغك شيئه بن مطلع اولدم (وجئتك من سبأ بنبأ يقين) دخی سكا سبأ نام شهردن بر محقق خبرله كلدم (اني وجدت امرأة تملكهم) تحقيقا كه بن بولدم بر قاری يعنی بلقيس خاتونی سبا شهرينك خلقنه حكومت ايدر بولدم (واوتيت من كل شیء) وهر نسنه دن ويرلدی

يعنى ملوكه لازم اوله جق هر نسنه دن ويرلدى (وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ) واكا مخصوص براولو تخت وار
(وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا) انى واكا منسوب اولان كروهى بولدم (يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) خدايه
سجود كتورمكدن عدول ايدوب كونشه سجده ايدرلر (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ) وابليس شقى
كندولره ايشلرك اراسته قيلدى (فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) صكره انلرى طوغرو يوله سلوك
ايتمكدن منع ايتدى (فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ) پس اول سبيله يول بولمزلر (اَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ) كه تكرى يه
سجده كتورەلر (الَّذِى يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) شول تكرى يه كه كوكلرده ويرده پوشيده
اولان شيئى چيقارر (وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) وكيزلى قيلديغكز نسنه يى واشكارا
ايتديككز شيئى بيلور (اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) خداى عزوجل كندودن اوزكه بر درست معبود يوقدر
(رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) اولو تخلوقاتك خداوندى (قَالَ سَنَنْظُرُ) حضرت سليمان ديدى على التحقيق
بقه لم (اَصَدَقْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ) كرچك سويليا ندڭمى ياخود يلان سويليانلرك
بلوكندنمى ايدڭ پس حضرت سليمان برنامه يازوب هدهده سويلدى (اِذْهَبْ بِكِتَابِى هٰذَا)
بونم يازلمشمله كيت (فَاَلْقِهْ اِلَيْهِمْ) درعقب آنى انلره ايصال ايت (ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ) صكره آنلردن
يوز دوندر (فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ) اندن صكره بركيزلى يرده اوتورب برى برينه دونوب نه ديرلر
وسوزى نه كونه قرارده قورلر بعده هدهد منوال مزبور اوزره نامه يى كوتوروب بلقيس قپولرى
قپانمش براوده ياتورايكن بوغازى اوزره آنى اويلجه قويديكه بلقيس اندن آكاه اولمدى اويقودن
قالقيجق نامه يى كوردى (قَالَتْ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ اِنِّى اُلْقِىَ اِلَىَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ) ديدى اى اشراف ولانلر على
التحقيق بڭا براولو نامه بكا صالندى اشراف ولانلر اندن سؤال ايتديلركه بو نامه كيمدندر
وندر ديدى (اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ) بى شبهه كيم اولنامه حضرت سليماندندر (وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
اَلَّا تَعْلُوا عَلَىَّ) دخى تحقيقا كيم اولنامه بعد البسمله مضمونى بوكه بنم اوزريمه سركشلك
وبيوكلك ايتمڭ (وَاْتُونِى مُسْلِمِينَ) وفرمانبر اولديغكز حالده بكا كلك بعده بلقيس اعيان دولته
دونوب (قَالَتْ يَا اَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُونِى فِى اَمْرِى) ديدى اى اعيان دولت ولانلر بكا جواب ويرك
ووجه صوابى بكا سويلك (مَا كُنْتُ قَاطِعَةً اَمْرًا) برايش كسيجى كل ايدم (حَتّٰى تَشْهَدُونِ) سز
قتمده حاضر اولمينجه (قَالُوا نَحْنُ اُولُوا قُوَّةٍ) اشراف ديديلر بزاولو قوت ايه لريوز (وَاُولُوا بَاْسٍ
شَدِيدٍ) وقوى شجاعت وهمت اربابيوز (وَالْاَمْرُ اِلَيْكِ) وايش سكا راجعدر (فَانْظُرِى مَاذَا
تَاْمُرِينَ) پس تفكر ايت قنغى شيئى فرمان ايدرسن مصالحه يى يا مقاتله يى بزسكا تابعز چونكه

بلقيسك قومى قوت وشجاعتلرين قتنده سويلديلر حس ايتديكه جنك ايتمكه رغبتلرى واردر
زايلرين تزييف ايتمكه قصد ايدوب بعض سوز كندولره ايراد ايلدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى
(قَالَتْ اِنَّ الْمُلُوكَ اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَفْسَدُوهَا) بلقيس ديدى تحقيقا كيم پادشاهلر برشهره كيردكلرنده
انى ويرانه ايدرلر (وَجَعَلُوا اَعِزَّةَ اَهْلِهَا اَذِلَّةً) واول شهر خلقنك اعزه سن خوار وذليل ايدرلر
اسيرلكله ونهب وغارتله (وَكَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ) وبونك كبى ايش ايشلرلر بو كلام قول اوله تاكيددر
(وَاِنِّى مُرْسِلَةٌ اِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ) دخى على التحقيق بن سليمان وقومنه برهديه كوندريجى يم (فَنَاظِرَةٌ
بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ) پس بقيجى يم كيم كوندريلان كسنه لر نه ايله دونرلر رويدركه منذر بن عمرو ى
برجماعتله حضرت سليمان طرفنه ايلچيلكله كوندردى وانكله بر مقدار اوغلانلر وجوارى قلعنده
وبر مقدار جوارى اوغلانلر هيئتنده يوللدى وبرحقه ايچنده بر دردانه سفته واكرى دلنمش برجزع بونجق
دخى ارسال ايتدى وديدى اكر حضرت سليمان پيغمبر در قوللر وجاريلر اراسنده تميز ايدر ودردانه يى
دلر وجزع بونجغنه بررشته كچيرر پس اول محل كه منذر ويولداشلرى حضرت سليمانك
لشكر كاهنه وصول بولوب آنك عظم شاننى كورديلر نفسلرى كندولره قتى الچق كورندى
وانلر كلمدن اول حضرت جبريل كلوب صورت حالى حضرت سليمانه بيلدردى قچنكيم مزبورلر هديه
ايله اوكنده حاضر اولديلر فرمان ايتديكه كورديكز حقه نك حضار ايلدكه حاضر ايتدكلرنده كيووه يه فرمان ايتديكه اول
دردانه سفته يى دله فى الحال فرمانه منقاد اولوب انى دلدى دخى بربياض قورته امر ايتديكه اكرى
دلكلى جزع بونجغنه بررشته كيوره اودخى بلاتوقف رشته يى اكا نفاذ قيلدى وفرمان ايلديكه
اوغلانلر وجاريه لر يوزلرين بيقسونلر پس فى الحقيقه اوغلان صوبى النه الوب يوزين بيقدى
وفى الحقيقه جاريه اولان صوبى اول برالنه الوب بعده اوبرالنه قويوب يوزلرين بيقدى
بو حال الله انلرى دخى تميز ايلدى اندن صكره كتوردكلرى هديه يى رد ايتدى نته كه حق سبحانه
وتعالى بيوردى (فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ) پس اولو قتكه ايلچى حضرت سليمانه كلدى (قَالَ اَتُمِدُّونَنِ
بِمَالٍ) حضرت سليمان اكا وكندوسيله اولانلره ديدى بكا مال ايله مدد مى ايدرسز يعنى
بو وضع سزدن جائز ولائق دكلدر (فَمَا اٰتٰنِىَ اللّٰهُ خَيْرٌ مِمَّا اٰتٰيكُمْ) زيرا ايزد ذوالجلال بكا ويرديكى
نعمتلر سزه ويرديكى نعمتلردن قات قات يكدر پس كتورديككز تحفه يه حاجتم يوقدر ونه بنده
موقعى وار (بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ) بلكه سز تحفه كز ايله سوينورسز انكچونكى مطمع
نظركزدن دنيانك ارايشيدر (اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ) اى ايلچى ولانكسنه بلقيسه وجماعتنه دون

فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا) كه البته انلره برلشكر كتوررزكه انلرك مقاومتلرينه طاقتلرى
اولميه (وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا اَذِلَّةً) دخى البته سبا شهرندن كندولرين حقير و رزذليل اولدقلرى
حالده (وَهُمْ صَاغِرُونَ) وكندولر خوار واسير اولمشلر (قَالَ يَا اَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا
حضرت سليمان ديدى اى اولوا اولان كروه قنقيكز بلقيسك تختنى بكا كتوردر (قَبْلَ اَنْ يَأْتُونِي
مُسْلِمِينَ) بكا كلمدكلرندن اول مطيع ومنقاد اولمشلر ايكن زيرا مسلمان كلدكلرندنصكره المسى جائز
دكلدر مكر رضاسيله اوله (قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ) بريلودن برخبيث ديو ديدى (اَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ
اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ) بن سكا آنى كتوررم مجلس حكومتندن قالقمدن اول (وَاِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ
وبى شبهه بن آنك قالدرمسى اوزره توانايم (اَمِينٌ) ايچنده اولان جواهر اوزره امينم اندن
برنسنه ضايع ايتمم (قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ) ديدى شول كيمسه كه قتنده كتب الهيه دن
دانش وار واو حضرت سليمانك وزيرى اصف بن برخيا يا حضرت خضر ايدى (اَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ
اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ) بن سكا آنى كتوررم كوزك سكا دونمدن اول يعنى برشيئه بقديغك
تقديرده هنوز نظرك اندن قالدرمدن آنى قتنده احضار ايدرم حضرت سليمان آكا دستور
ويروب همان دعايه شروع ايتدى اول وقت ايزد ذو الجلالك قدرتيله تخت حضرت سليمانك
قتنده حاضر اولدى (فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ) پس اول وقتكه حضرت سليمان بلقيسك تختنى
قتنده قرار طوتمش كوردى (قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي) نعمتى شكر ايله مقابل ايتمك ايچون حضرت
سليمان ديدى بونك حاضر اولمسى سرعتله ربمك احساننددر (لِيَبْلُوَنِي ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ
تاكه بوكونا نعمتلرده تجربه ايده نك معامله سى كبى بكا برمعامله ايده كه اوكونا نعمتلرى خدانك
لطف وكرمندن بيلوب مدح وثنا سنى ايدرم يا انلرى كندو نفسمدن بيلوب خدانك لطف وكرمنى انكار
ايدرم (وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ) وهركيم نعمتك قدرين بيلوب شكرين ادا ايدر شكر اتمزالا كندو نفسيچون
زيرا اول شكر سببيله نعمتك دوامنى وازدياديني جلب ايدر (وَمَنْ كَفَرَ) وبر كيمسه كه نعمتى انكار
ايتدى (فَاِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ) پس بلا شبهه كيم پروردكارم اوكونا كسنه نك كناهن ستر ايتمكله
چوق اسركر (قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا) حضرت سليمان ديدى بلقيسك تختنى كندوسيچون
دوندرك يعنى آنك هيئت وشكلك تغيير ايدك (نَنْظُرْ اَتَهْتَدِي اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ
بقه لم تختك معرفتنه يول بولورمى يا يول بولميان كروهدن اولورمى (فَلَمَّا جَاءَتْ) پس اول محلكه
كلدى (قِيلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ) كندويه ديلدى سنك تختك بونك كبيمدر (قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ) ديدى

كمان ايدرمكه بوحاضر اولان تخت بنم تختمدر (وَاُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا) چون بلقيس كمان ايتديكه
حضرت سليمان تختنى احضار ايتدى بو مقصد ايچونكه عقلى نه مرتبه ده بيله ديلدى بو معجزه دن
اسبق يعنى تختك احضارندن اول خدانك وحدانيتنه وحضرت سليمانك صحت نبوتنه دانش ويرلدى
(وَكُنَّا مُسْلِمِينَ) دخى فرمانته مطيع ومنقاد ايدك (وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ)
دخى ايزد ذو الجلال ايمان وتوفيق ويرمسيله بلقيسى منع ايتدى شول شيئك عبادتندنكه
تكريدن اوزكه آكا عبادت ايدردى (اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ) تحقيقا كه بلقيس بربى دين
كروهدن ايدى كتورديلركه بلقيس حاضر اولمدن اول حضرت سليمان فرمان ايتديكه برقصر بنا
اولنه كيم آنك صحنى بيامن صرحه دن اوله والتندن صو آقوب حيوانات بحرى ايچنده صالنمش اوله
اولمكان كيفيت مزبوره ايله مهيا قيلندقدنصكره حضرت سليمانك تختنى آنك صدرنده
قوريلوب اوزرينه اوتوردى اندنصكره بلقيسى طلب ايتكچين قپويه كلدى (قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ
كندويه ديلدى قصره كير (فَلَمَّا رَاَتْهُ) پس اول وقتكه آنى كوردى (حَسِبَتْهُ لُجَّةً) كمان ايتديكه
او برچوق صودر (وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا) وايكى بالدرندن كوملكنى قالدردى (قَالَ اِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ
حضرت سليمان آكا ديدى بى شبهه صو كمان ايتديكك نسنه برساده هموار بنادر (مِنْ قَوَارِيرَ
شيشه لردن بوامرى مشاهده ايديجك (قَالَتْ رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي) ديدى اى پروردكارم على التحقيق
بن كندو جانمه ستم ايتدم كونشه عبادت ايتديكمله (وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ) دخى حضرت سليمانله يعنى
آنك الى اوزره اسلامه كلدم (لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) جميع اشيانك پرورده ايدنى ايزد ذا الجلاله بوماجرادن
صكره حضرت سليمان عليه السلام بلقيسى ولندى وبرقولده همدان پادشاهى ذى تبعه الى اولندى
(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا) دخى بى شبهه كيم قبيلۀ ثموده فرستادلرى حضرت صالحى
كوندردك بونكله كه (اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) خداى ذو الجلاله پرستش ايدك (فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ) پس
همان اول محل انلر ايكى كروه اولديلر مؤمن وكافر (يَخْتَصِمُونَ) بربريله خصومت ايدر واول وقتكه
كفار كروهى الزام اولديلر ديديلر اى صالح وعده ايتديكك عذابى بزه كتور (قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ
تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ) حضرت صالح انلره ديدى اى بنم جماعتم نيچون عذابك كلمسنه عجله
ايدرسز (قَبْلَ الْحَسَنَةِ) توبه ايتمدن اول كه عذابك ايلمسنه آنى تأخير ايدرسز زيرا ديرلردى
حضرت صالحك وعده سى كرچك اولورسه اول محل شركدن توبه ايدرز دخى حضرت صالح
بوسوزدن اوترى انلره ديدى (لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ) نيچون عذاب ايتمدن اول تكريدن مغفرت

طلب ایتمزسز (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) تا كه سز توبه سببیله محل رحمت اولنوب توبه كز حین قبوله
كچه زیرا عذاب نازل اولیجق توبه مقبول اولماز (قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ) دیدیلر سنك
سببكله و سنكله اولانلرك سببیله تشأم ایتدك زیرا سن دعوته شروع ایلەلی راحزده محنت
اكسك اولمدی (قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ) دیدی شأم منكره سبب اولان خدانك قدریدر یعنی
تكری قدری مثبت اولان بد اعمالكزدر محنتكزه سبب اولان نه بنم دعوتمدر (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ
تُفْتَنُونَ) بلكه سز بر كروهسز كه ابو لكدن نصكره بدلكك كلمسیله تجربه كبی بر معامله ایله
معامله اولنورسز (وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ) دخی حضرت صالح اولدیغی شهرده طقوز
كیمسه وار ایدی (يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ) روی زمینك بدلك اولمسنه سعی ایدوب
و اصلاح ایتمزلردی (قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ) بربرینه دیدی خدایه آند ایچه‌لم كه البته (لَنُبَيِّتَنَّهُ
وَأَهْلَهُ) البته حضرت صالحه و كندویه مخصوص اولانلره كیجه كلوب اولدوره‌لم (ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ)
صكره قانی ایسه سنه دیرز (مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ) صالحه مخصوص اولانلرك موضع
هلاكنه حاضر اولمدق (وَإِنَّا لَصَادِقُونَ) دخی علی التحقیق بز كرچك سویلیانلرز انكچونكه یالكز
اهلنك مهلكنه حاضر اولمدق بلكه كندوسنك و اهلنك مهلكلرینه حاضر اولدق پس
بو قصد ایله آندیمزده صادق اولورز (وَمَكَرُوا مَكْرًا) و بو مواضعه ایله بر قبح حیله تدبیر
ایتدیلر (وَمَكَرْنَا مَكْرًا) و ایتدكلری حیله نك سزاسنی كندولره بالتمام ایصال ایتدك كه
آنی هلاكلرینه سبب قیلدق (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) و حال بو كه كندولر هلاك اوله جقلرین
بیلمزلر مرویدر كه حجر نام طاغك بر مغاره سنده حضرت صالحك بر مسجدی وار ایدی تعبدین دائما
انده ایدردی قچن قومی ناقة الله‌ی ایشلدكلرینی ایشلدیلر كندولره وعد ایتدیكه اوچ كوندنصكره
سزه عذاب كلور بو طقوز نفر بو ایله عهد كیفیت ایتدیلر كه بو اوچ كون كچمدن بز صالحك ایشن
بتورەلم اندنصكره باشمزه هر نه كلیسه كلسون پس واروب بر مغاره ده صاقلندیلر كه
حضرت صالح مسجدندن چیقنجه اهلاك ایده‌لر حق جل و علانك فرمانیله مغاره نك قپوسی
قپانوب ایچنده اهلاك اولدیلر و قلان كروهلری صیحه ایله نابود اولدیلر نته كه حق سبحانه
و تعالی كا اشارات ایدوب بیوردیكه (فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ) پس نیجه اولدی ایتدكلری
حیله نك صوكی (أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ) كیم علی التحقیق بز اول طقوز نفری هلاك ایتدك (وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ)
دخی كروهلرك تمامی (فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً) پس اولدر اولری ویرانه اولمش (بِمَا ظَلَمُوا) ایتدكلری

ستم سببیله (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً) تحقیقا كیم ثمود قبیله‌سنده واقع اولان ایشده بر اولو عبرت وار
(لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) بر كروهه كه بیلوب پند الورلر (وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا) و قورتردق شول كیمسه‌لری كه
حضرت صالحك نبوتنه تصدیق كتوردیلر (وَكَانُوا يَتَّقُونَ) و كفر و معصیتدن كندولرین صاقنورلر ایدی
(وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) دخی حضرت لوطی رسل قیلدق قچن كروهنه دیدی (أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ) سزه
كركمز دیكه عمل زشته كلورسز (وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ) و حال بو كه سز آنك قبحن بصیرتله مشاهده
ایدرسز (أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً) نیچون علی التحقیق ارككلره كلورسز آرزو جهتندن (مِنْ دُونِ
النِّسَاءِ) سزه مخلوق اولان قاریلری تجاوز ایدیكزده (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) بلكه سز
بر كروهسز كه ایتدیككز فعلك نتیجه سن بیلمزسز (فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ) پس لوط قومنك جوابی
برنسنه اولمدی (إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ) الا دیدیلر لوطك توابعنی كندو سیله
كویكزدن چیقارك (إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ) كه بلا شبهه انلر بر كیمسه لردر كه بزم افعالمزدن
كندو نفسلرین تنزیه ایدرلر (فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ) پس كندویی و اهلنی قورتردق (إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا
مِنَ الْغَابِرِينَ) انجق قاریسن كه آنی عذابده یرلرنده قلانلردن اولمسنه حكم ایتدك (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَطَرًا) و اوزرلرینه طاشدن یغمور یاغدردق (فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ) پس قورقودیلوب
ایناغمیان كروهك یغموری غایتله بد یغمور ایدی (قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) سویله یا محمد مدح و ثنا خدایه
مخصوصدر (وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى) دخی سلام اولسون شول خدانك قوللری اوزره كه
كندولرین بركزیده قیلدی (آللَّهُ خَيْرٌ) ایزد ذو الجلال یكرمیدر (أَمَّا يُشْرِكُونَ) یا اورتاق قیلدقلری
اشیاء بو كلامدن مقصود انلرك الزامیدر و ایلرینك خفتنی بیان ایتمكدر نه انكه بتلرك وجودنده
بر اثر خیریت اوله كه جمیع خیراته مظهر اولان معادل قیلنه‌لر زیرا انلردن بالكلیه خیریت معدومدر
(أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ) یا یكرمیدر یعنی هر وجهله یكركدر شول پروردكاركه جمیع كائناتك
اصول و منافعك مبادیلری اولان كوكلری و یری ایجاد ایتدی (وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) دخی سزكچون
كوكدن صو ایندردی (فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ) پس انكله زینتلو كوزل باغلر بتردك (مَا كَانَ لَكُمْ
أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا) سزه ممكن دكل ایدیكه آنك اغجلرین بتوره‌سز (أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) ایزد ذو الجلال ایله
بر معبود اولورمی یعنی اوزكه یخدایه قرین قیلمق غایتله بر امر منكردر (بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ) بلكه
انلر بر كروهدرلر كه حقدن یانچیزرلر (أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا) یا یكركیدر یعنی البته یكركدن
یكدر شول پروردكاركه زمینی قرارگاه قیلدی (وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا) و اورته لرنده آقار ایرمقلر

قیلدی (وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ) واکا محکم طاغلر قیلدیکه ایچنده معدنلر متکون اولور (وَجَعَلَ
بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا) وایکی دریا شیرین وشور آراسنده بر مانع قیلدیکه بر برینه قارشمقدن
منع ایدر (ءَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) خدای بی همتا ایله عبادته مستحق بر معبود اولورمی یعنی بر کونا شی حیز امکاندن
دکلدر (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) بلکه چوقلری حق بیلمزلرکه اکا شریك طوترلر (أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ)
یاخود بکرکیدر یعنی بلاشبهه هر شیدن یکرکدر شول قادردر ذو الجلال که احوالی پراکنده
اولان کمسنه نك مددینه ایریشور (إِذَا دَعَاهُ) چغیرکند وسیندن مدد طلب ایدر (وَيَكْشِفُ
السُّوءَ) وادم زاده دن یمانلغی دفع ایدر (وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ) دخی سزی روی زمینده کچمشلرك
قائمقامی قیلار (ءَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) بو کونا نعمتلرله سزی مخصوص ایدن خدا ایله عبادته سزاوار
بر معبود اولسونمی (قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ) خدانك نعمتلرك خاطره قتی از کتورورسز یعنی هیچ انلری
یاده کتورمزسز (أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) یا یکرکیدر یعنی بلاشك بتلردن یکدر
شول پروردکارکه صحرانك ودریانك قرنلقلرنده سزه یول کوسترر (وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا
بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ) وشول قادر مختارکه یللری یغمور اولان رحمتك ایلروسنده کوندرر (ءَإِلَٰهٌ
مَعَ اللَّهِ) بر معبود خدا ایله اولسونمی (تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) ایزد ذو الجلال کندویه شریك
قیلمقلرندن منزه اولوب یوجه لکده (أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ) یا یکرکیدر یعنی بلاشك
کفره معبود قیلدقلری اشیادن یکدر شول خالق ذو الجلال که مخلوقاتی عدمدن وجوده
کتوردی بعده فانی اولدقلرندن صکره انلری ایجاد ایدر (وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ)
وشول پروردکارکه کوکدن یغمورله ویردن نباتاتله سزه روزی ویرر (ءَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ) خدا ایله
بر معبود وارمیکه بو اشیایی ایشلر (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ) سویله دلیلکزی کتورك کیم خدادن
اوزکه بر کیمسه انلری ایشلر (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر ایتدیککز دعواده کرچك سویلیجیلر ایدیکز
(قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ) سویله یا محمد کوکلرده ویرده اولانلر پوشیده
اولان نسنه یی بیلمزلر لکن تکری تعالی آنی بیلور (وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ) دخی کفره اولانلر
انی بیلمزلرکیم قنقی وقت زنده اولوب حشر ونشر اولنورلر (بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ) بلکه اوبر جهانك
دانشلری بریبرینه اردینه کلدیکه محکم اولدی بو کلام تهکم طریقیله در یعنی اصلا آنك احوالندن
بر ذره دکلو دانشلری یوقدر (بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا) بلکیم انلر آخرتدن اولمسنده برشکده دوشمشلردر
(بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ) بلکه انلر قیامتك بیلمسندن سرکرداندرلر یعنی آنك اولمسنه دلالت ایدننه لالله

مهتدی اولمازلر بصیرتلری مختل اولدیغندن اوتری (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَئِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا
أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ) دخی کفر ایدن کمسنه لر دیدیلر ایا بز وپدرلریمز طپراق اولدیغمزده قبوردن چیقمش
قیلنورمیوز (لَقَدْ وُعِدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ) تحقیقا که بو یعنی قبوردن زنده اولوب
چیقمغی بز وپدرلریمز وعد اولندق محمد المصطفی بزه کلمدن اول (إِنْ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ)
بو بر نسنه دکلدر الا کچمشلرك افسانه سی یعنی فسانه لره ماننده بر سوزدر اصلا حقیقتی یوقدر (قُلْ
سِيرُوا فِي الْأَرْضِ) سویله روی زمینده سیاحت ایدك (فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ)
اندن صکره بقك نیجه اولدی کنهکارلرك قرارلری صوکی بو کلام حضرتك عصرنده اولان کفره ایتدکلری
تکذیبه اوزره تهدیددر واندن دخی تخویف ایدرکه حاللری اوزره قالورلرسه انلره نازل اولان
عذاب کبی کندولره بر عذاب نازل اولور (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ) دخی مشرکلرین تکذیب واعراضی
اوزره اندوهناك اولمه (وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ) دخی سینه طارلغنده اولمه (مِمَّا يَمْكُرُونَ) ایتدکلری
حیله دن زیرا خدای متعال خلقك شرندن سنی صاقلمشدر (وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ) دخی دیرلر
بو موعود اولان عذاب نه زمان واقع اولور (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) کوسوزکزده کرچك سویلیجیلر
ایدیکز (قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ) سویله شاید حکم الهیله سزه اولاشوب یتشور ∴
(بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ) استعجال ایتدیککز شیئك بر مقداری (وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ)
وبی شبهه کیم پروردکارك خلق اوزره احسان صاحبیدرکه ایتدکلری معاصی اوزره عقوبتلرك
تعجیل ایتمز (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ) ولکن خلقك چوغی نعمتك قدرین بیلمیوب اداء شکر
ایتمزلر (وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ) دخی تحقیقا که پروردکارك کفارك
سینه لری صاقلدیغی نسنه واشکار قیلدیغی شیئی بخشی بیلور پس اکا کوره جزالرین ویرر
(وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) دخی کوکده ویرده هیچ بر پوشیده نسنه یوقدر (إِلَّا
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) الا بر ظاهر کتابده مثبتدر واندن مراد لوح محفوظدر (إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَىٰ
بَنِي إِسْرَائِيلَ) تحقیقا که بو قرآن عظیم الشان یعقوبك اولادی اوزره اوقور یعنی انلره بیان ایدر
(أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) شول نسنه نك چوغنی که کندولر ایچنده اختلاف ایدرلردی تشبیه
وتنزیه کبی وجنت وجهنم احوالی وعزیر ومسیحك شانی کبی (وَإِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) دخی
بلاشبهه کیم قرآن عظیم الشان اهل ایمانه یول کوسترمك واسرکمکدر زیرا انکله انتفاع ایدن
انلردر (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ) تحقیقا که خداوندك بنی اسرائیل آراسنده درست اولان

حكومتیله داوردلك ایدر (وهو العزیز) وكندودرهركیمسه اوزره غالب ولاجرم حكمی اهلادز
اولماز (العلیم) ایتدیكی حكمك حقیقتنه دانا اولان (فتوكل علی الله) پس ایزد ذوالجلال اوزره
اعتماد ایت كفارك عداوتندن الحمكه (انك علی الحق المبین) كه بی شبهه سن روشن اولان
درستلك اوزره سن (انك لا تسمع الموتی) تحقیقا سن اولمشلره یا سنك اولنلری ایشتدره‌مزسن
چون كفار كندولره سویلنان سوزلرله منتفع اولمازلردی مرده‌لره مشابه قیلندیلر نته‌كه كلجك
كلامده صاغرلره تشبیه قیلندیلر (ولا تسمع الصم الدعاء) وصاغرلره چاغرمغی ایشتدره‌مزسن
اذا ولوا مدبرین) چون دونوب ارقه‌لرین چویرلر پس اول بابده اولنلرك متابعت ومسالرندن
امیدكس (وما انت بهادی العمی عن ضلالتهم) دخی سن كورلری ازغونلقلرندن دوندروب یول
كوستریجی اولمزسن زیرا هدایت حاصل اولماز الا بصر بصیرتله وانلرده او معدومدر (ان تسمع
الا من یؤمن بایاتنا) سن بركیمسه‌یه ایشتدره‌مزسن یعنی ایشتدرمكك بركیمسه‌یه نفع ایتمز مكر
شول كیمسه‌یه كه بزم ایاتمزه تصدیق كتورر (فهم مسلمون) كه انلر انقیاد ایدیجی ارباب اخلاص
اولمشلردر (واذا وقع القول علیهم) دخی چون آدمیلر اوزره سوزدوشر یعنی قیامتك وقوعندن
وعد اولندقلری شیء یقین اولیجق (اخرجنا لهم دابة من الارض) كندولر ایچون زمیندن بر حركت
ایلیجی حیوان چیقاررز دررز وانك ذكی جساستدر مرویدركه آنك اوزنلغی التمش ارشوندر
درت ایاغی وار دخی قوش یوریسنك تویینه ماننده برصاریجه تویی واروییلكی وایكی قنادی
دخی وار برقاچیجی ایدن قورتلازونه برطلب ایدیجی كا ایرشور دخی روایت اولندیكه
سبندالكوننیدن آنك چیقجق یرینی سؤال ایتدیلر بوردیكه تكری تعالی اوزره حرمتلو اولان
مسجددن چیقار واو مكه مكرمه‌نك مسجدیدر (تكلمهم ان الناس كانوا بایاتنا لا یوقنون)
اول دابه خلقه بو مضمونی سویلركیم علی التحقیق خلق خدانك دلائل قدرتنه ایناممزلردی مرویدركیم
اولكاندن چیقاروكندوسیله حضرت موسانك دكنكی وحضرت سلیمانك خاتمی پس مؤمنك
سجده كاهنه دكنكله دكوب اندن یوزی آق اولور وكافرك یوزین خاتمله دكوب اندن یوزی قاره
اولور (ویوم نحشر من كل امة فوجا) دخی یاده كتور اول كونیكه هر امتدن بر كروه بیغرز
ممن یكذب بایاتنا) شول كیمسه‌لردنكه دلائل قدرتمزه ایناممز (فهم یوزعون) پس كندولر
اولری طورمش قیلنورلر آخرلری كلمك ایچون وبوكثرتلرندن عبارتلدر (حتی اذا جاؤا)
اولوقته دككه عرصه محشره كلدكلرنده (قال اكذبتم بایاتی) حق تعالی كندولره دیر نیچون

ایاتمزی تكذیب ایتدیكز (ولم تحیطوا بها علما) وحالبوكه دانشكز انلره احاطه ایتمدی یعنی انلره
تامل ایدوب حقیقتلرینه ایرشمدن اول نیچون انلری تكذیب ایتدیكز (اماذا كنتم تعملون) یاخود
سز قنغی نسنه ایشلردیكز یعنی خدایه ورسولنه ایمان كتورمدیكزدن صكره قنغی ایشه مباشرت
ایتدیكز بو كلام انلری تبكیت ایچوندر زیرا اندن صكره تكذیبدن اوزكه برایش ایشلمدیلر (ووقع القول
علیهم) دخی اوزرلرینه سوز دوشدی یعنی مستحق اولدقلری عذاب اوزرلرینه حلول ایتدی (بما ظلموا)
ایتدكلری ستم سببیله واو خدانك ایاتنه ایتدكلری تكذیبدر (فهم لا ینطقون) پس كندولر
عذر كتورمك ایچون آغز اچوب بر سوز سویلمزلر عذابده مشغول اولدقلرندن اوتری (الم یروا انا
جعلنا اللیل لیسكنوا فیه) ایا بیلمزلرمیكه بز كیجه‌یی قرنلق قیلدق تاكه ایچنده او یقوایله ارام ایده‌لر
والنهار مبصرا) وكوندزی روشنلو قیلدق تاكه ایچنده الات معاش تحصیل ایده‌لر (ان فی ذلك
لایات) تحقیقا كه كیجه‌نك وكوندزك احوالنده اولوعلامتلر واردر (لقوم یؤمنون) بر كروهه
خدانك وحدانیتنه تصدیق كتوردلر (ویوم ینفخ فی الصور) دخی یاد كتور اول كونیكه صوره
اوفوریلور (ففزع من فی السموات ومن فی الارض) درعقب آنك صداسی هیبتندن كوكلرده
اولنلر ویرده اولنلر قورقوب بیخود اولورلر (الا من شاء الله) مكر اول كیمسه‌كه تكری تعالی آنك
قورقسین ایستمیوب كوكلنه برثبات ویردی وبرقولده اندن مراد حضرت موسادر زیرا بر كره كندوده
او حالت حاصل اولمشدی (وكل اتوه) وجمله خلق ایكنجی نفخه‌دن صكره موقفه كلدیلر (داخرین)
ذلیل اولدقلری حالده (وتری الجبال) دخی اولكونده طاغلری كورسن (تحسبها جامدة) كندولرین
برلرنده طورمش كمان ایدرسن (وهی تمر مر السحاب) وحالبوكه انلر بولت كچمسی كبی كچرلر (صنع الله
تكری تعالینك درست ایتمسی (الذی اتقن كل شیء) شول تكریكه هر نسنه‌یی كما ینبغی بایدی
انه خبیر بما تفعلون) بی شبهه كیم خدای عز وجل ظاهرو باطنده ایشلدیكز اشیادانادر صكره اول
ایشلر اوزره سزه مكافات ایدر (من جاء بالحسنة) هر كیم ایولكله كلور (فله خیر منها) اكا اندن
یكورك حاصل اولور زیرا فانی ویرر باقی آلور وبره ویرر آنك كبی بدیوز آلور (وهم من فزع یومئذ امنون)
وكندولر قورقودن اولكونده امینلردر (ومن جاء بالسیئة) وهر كیم بدلكله یعنی شركله كلور
فكبت وجوههم فی النار) یوزلری آتشده قپانمش قیلنوب كندولره دینلور (هل تجزون الا ما كنتم
تعملون) ایشلدیكز نسنه‌دن اوزكه برشیئله مكافات اولنمازسز (انما امرت ان اعبد رب هذه البلدة)
بوندن غیری برشیء یوقدركیم بكا فرمان اولندیكه بو شهرك یعنی مكه‌نك پروردكارینه عبادت ایده‌یم

(الذی حرمها) شول پروردکارکه اول شهری محرم قیلدی بر مرتبه ده که صیدینه تعرض ولمنعی منع ایتدیکی
واوتینك ذبحنه رخصت ویرمدی (وله کل شیء) وهر نسنه کندویه مخلوق ومملوکدر (وامرت
ان اکون من المسلمین) دخی بکا فرمان اولندیکه مطیع ومنقادلردن ودین اسلام اوزره ثابت
اولانلردن اوله یم (وان اتلوا القرآن) دخی بکا امر اولندیکه قرآن عظیم الشانك تلاوتی اوزره مداومت
ایده یم (فمن اهتدی) پس بر کیمسه که اول اوامره اتباع ایتمکله طوغری یولی بولدی (فانما یهتدی لنفسه)
طوغری یولی بولماز الا کندو نفسیچون زیرا اول هدایتك منافعی آکا دونر (ومن ضل) وهر کیم بو اموره
مخالفت ایتمکله کمراه اولدی (فقل انما انا من المنذرین) سویله انجق بن قورقودیجیلردنم اوزکه لرین
وبالی اوزریمه مترتب اولماز (وقل الحمد لله) دخی سویله نبوتك نعمتی اوزره جمیع مدح وثنالر
خدایه مخصوصدر (سیریکم آیاته) بلا شبهه دلائل قدرتنی سزه کوستررلر آخرتده (فتعرفونها) بس آنلری
بیلورسز ولیکن اول محل بیلمسی فائده ویرمز (وما ربك بغافل عما تعملون) دخی خداوندك ایتدیککز
ایشلردن بیخبر دکلدر پس کمان ایتمکه عذابکزك تأخیری عملکزدن غفلت ایتدیکندندر اوتری در
بلکه آنی بر حکمت ایچون تأخیر ایتدیکه آکا فقط کندوسی مطلعدر

سورة القصص مکیة وهی ثمان وثمانون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

طسم ❁ (تلك آیات الکتاب المبین) بو سوره ده مذکور اولان آیات روشن اولان کتابك آیتلریدر
(نتلوا علیك) اوزریکه اوقورز یعنی جبریلك اوقومسیله اوزریکه اوقورز (من نبأ موسی
وفرعون) حضرت موسی علیه السلامك ومصر حاکمنك بعض خبرلرین (بالحق) طوغریلغه مقارن
اولدقده (لقوم یؤمنون) بر کروهکه تصدیق ایدرلر (ان فرعون علا فی الارض) تحقیقا کیم فرعون مصر زمیننده
یوجه لنوب متکبر اولدی (وجعل اهلها شیعا) واول زمینك خلقنی کروه کروه قیلدی وهر کروهی
بر ایشیله استخدام ایتدی (یستضعف طائفة منهم) انلردن بر کروهی زبون قیلار وانلر بنی اسرائیلدر
(یذبح ابناءهم) اوغوللرین بوغازلر (ویستحیی نساءهم) ودیشیلرین صاغ قور اول سببله که ارباب
تنجیم کندویه خبر ویردیلر کیم طائفهٔ مزبوره دن بر اوغلان طوغجقدرکه آنك سببیله ملکك زائل
اولور (انه کان من المفسدین) بی شبهه کیم اول خبیث اهل فساددن ایدی (ونرید ان نمن علی الذین
استضعفوا فی الارض) دخی دیلرز که اول زمینده زبون قیلنان کسنه لر اوزره امتنان ایتمك ایسترز
(ونجعلهم ائمة) وانلری ایکی جهانك امورنده مقدم قیلمق ایسترز (ونجعلهم الوارثین) ❁

وفرعونك واتباعنك ملکلرینه اولان شیئه انلری میراث الانلر ایسترز (ونمکن لهم فی الارض) ومصر
وشام زمیننده انلره یر ویرمك ایسترز (ونری فرعون وهامان وجنودهما منهم ما کانوا یحذرون)
وفرعونه ووزیری هامانه وانلرك لشکرلرینه بنی اسرائیلدن قورقدقلری نسنه یی کوسترمك ایسترز
یعنی فرعون وتوابعی بنی اسرائیلدن ملاحظه ایتدکلری زوال ملکك حقیقتنی انلره کوسترمك
مقصودمزدر (واوحینا الی ام موسی) وحضرت موسانك اناسنه الهامله خبر صالدقکه
(ان ارضعیه) سکا ممکن اولدیغی مرتبه حضرت موسایه سود ویر (فاذا خفت علیه) پس قچن اوزرینه
قورقرسن (فالقیه فی الیم) آنی دریایه صال (ولا تخافی) واتمغندن اوتری اوزرینه قورقمه
(ولا تحزنی) وفراقی جهتندن غمکین اولمه (انا رادوه الیك) زیرا علی التحقیق بز آنی سکا دوندریجیلرز
(وجاعلوه من المرسلین) وآنی مرسل پیغمبرلردن قیلیجیلرز کتوردیلرکه حضرت موسانك والده سنه
وضع حمل اقتضا ایدیجك فرعون طرفندن بنی اسرائیلك قاریلری اوزره موکل اولان ابه یی چیغروب حملنی
معالجه ایتدی واول محلکه حضرت موسی یر اوزره دوشدی النندکه اولان نور ابه یی مدهوش قیلوب
اعضالرزه یه دوشدی ومحبتی کوکلنه بر کونا اوترشدیکه فرعونه واروب چغوللق ایتمکدن کندوبی
منع ایتدی بعده والده سی کندویه اوج ای سود ویردی اندنصکره بنی اسرائیلدن تازه طوغمش اوغلانلر
اوزره فرعونك تفتیشی زیاده اولمغین حضرت موسانك والده سی بر صندوق پیدا ایدوب حضرت موسایی
ایچنده قویوب دریایه صالدی (فالتقطه آل فرعون) پس فرعونك اتباعی آنی بولدیلر (لیکون لهم
عدوا وحزنا) تا که کندولره عاقبتکار دشمن وبر اولو قیغو اوله (ان فرعون وهامان وجنودهما کانوا
خاطئین) تحقیقا کیم مصر حاکمی ووزیری واتباعلری بر خطاکار کروه ایدیلر (وقالت امرأت فرعون)
اولوقتکه صندوقی فرعونك وکندو آچدیلر فرعونك قاریسی آسیه خاتون دیدیکه (قرة عین لی
ولك) بو اوغلان کوزك روشنلکیدر بکا وسکا (لا تقتلوه) آنی اولدرمك (عسی ان ینفعنا)
شاید بزه فایده ویره زیرا برکتك علامتی چهره سنده کورینور (او نتخذه ولدا) یاخود کندوبی بزه اوغول
ایدینورز زیرا اوغول اولمغه لیاقتی وار (وهم لا یشعرون) وحالبوکی فرعون وقومی بیلمزلرکه
کندولره دشمن اوله جقدر (واصبح فؤاد ام موسی فارغا) دخی حضرت موسی والده سنك یورکی
عقلندن خالی اولدی (ان کادت لتبدی به) تحقیقا کیم یقلشدیکه شدت اضطرابدن موسانك
شانن وقصه سن بیان ایده (لولا ان ربطنا علی قلبها) کوکلی اوزره صبر وثباتله بغلمسیدق
(لتکون من المؤمنین) کوکلی اوزره بغلدق تا که اهل ایماندن اوله (وقالت لاخته قصیه) دخی

حضرت موسانك اناسی انك همشیره سنه دیدی قرنداشنك ایزینه ییرو ولك ایدوب خبرین ال (فَبَصُرَتْ
بِهِ عَنْ جُنُبٍ) پس اوزاقدن قرنداشنی اسیه قوجاغنده کوردی (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) وکندولر بیلمزلرکه
او همشیره سیدر (وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ) دخی حضرت موسی اوزره امجکلری حرام قیلدق یعنی
سود و یرنلردن سود امه سن منع ایتدك (مِنْ قَبْلُ) باجیسی ایزین اتباع ایتمدن اسبق (فَقَالَتْ
هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ) پس همشیره سی دیدی سزه دلالت ایتیمی برخانه اهلنه اوزره که (يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ)
سزه انك تربیه سنه درعهده اولورلر (وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ) وحالبوکه انلر اکا ایولك ایستیجیلردر که
تربیه سنده اصلا تقصیر ایتمزلر مرویدرکه چون حضرت موسانك همشیره سی مریم خاتون بو کلامی
ایراد ایتدی هامان دیدی علی التحقیق بو قاری بو اوغلانی واهلنی بیلور کندو بی طوتك تاکه سزه
کیفیت احوالی بیان ایده مریم خاتون بو کلامی ایشیدنجه دیدی وهم له ناصحون دیمکده قصد ایتدم
انلر پادشاهه ایولك ایستیانلردندر دکل بو اوشاغه بعده فرعون کندویه فرمان ایتدی که دیدوکی
کسنه یی واروب کتوره همان مریم خاتون واروب اناسن فرعونك حضورینه کتوردی اول وقت حضرت
موسی فرعونك الی اوزره اغلیوب فرعون انی کلندریوردی پس کندوبی اناسنه تسلیم ایتدی حضرت موسی
اناسنك قوقوسن الدیجه اکا استیناس ایدوب امجکی اغزینه الدی فرعون اکا دیدی سن بو طفلدن
نه اولورسن که فقط سنك امجککی قبول ایتدی دیدی بن بر خوشبو پاکیزه سودایه سی قاری یم
هر اوشاغیکه بکا کتورلر البته امجکمی قبول ایدر پس حضرت موسایی کندویه تسلیم ایدوب مالزمنی
تعیین ایلدی اندنصکره جان پاره سیله خانه سنه دوندی و وعده الهیه برینه کلدی تاکه حق تعالی
بیوردی (فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ) پس حضرت موسایی اناسنه دوندردك (كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا) تاکه اوغلیله
کوزی روشن اوله (وَلَا تَحْزَنَ) وتاکه آنك فراقیله اندوهناك اولمیه (وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ)
وتاکه طریق مشاهده ایله بیله کیم علی التحقیق ایزد ذوالجلالك وعده سی درستدر (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه خدانك وعده سی حقدر پس انك ایلمسنه شك ایدرلر
(وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ) دخی چون حضرت موسی کندو قوتنك کمالینه ایریشوب معتدل اولدی
یعنی برحده ایرشدیکه نشو ونماده انك ما فوقی اولمازوا او توزدن قرقه وارنه دك اولور زیرا
عقل بو اثناده کماله ایرشور و بر قولده اندن مراد قرقدر زیرا بو کونا روایت اولنمشدرکیم بر پیغمبر
مرسل اولدی قرق یاشنه وارمینجه پس حضرت موسی قرق سنه یه ایرشدکده (آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا) اکا نبوت
وامور دینیه ده دانش و یردك (وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) ونته که موسی وانا سنه ایولك ایتدیلر ایولك

ایدنلره احسانلری اوزره مکافات ایدرز (وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ) دخی حضرت موسی فرعونك قصرندن
اینوب مصر شهرینه کیردی (عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا) بر غفلت وقتی اوزره شهر خلقندن یعنی
مغربله یاتسو اراسنده که اول وقت هرکس مهمنه مشغولدر و بر قولده قیلوله وقتنده کیردی
(فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ) پس شهرك ایچنده کوردی ایکی کشی جنك ایدیور (هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ)
بریسی کندینه اتباع ایدن جماعتدندر وانلر بنی اسرائیلدر (وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ) واوبریسی دشمنی اولان
کروهدندر وانلر قبطیلردر (فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ) پس اتباعندن اولان کسنه حضرت
موسادن مدد ایستدی (عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ) دشمندن اولان کسنه اوزره (فَوَكَزَهُ مُوسَىٰ) پس
حضرت موسی قبطی یی بومرغله اوردی (فَقَضَىٰ عَلَيْهِ) درعقب آنی اولدردی (قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ)
دیدی بو ایش بر کیمسه دن صادر اولورکه آنی شیطان ازدرمش اوله نیتم کبی بر کیمسه نك ایشیدر
(إِنَّهُ عَدُوٌّ) بی شبهه کیم شیطان دشمندر (مُضِلٌّ) ازدریجیدر (مُبِينٌ) عداوتی اشکاره در
(قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي) حضرت موسی دیدی یا الهی قبطی یی اولدرمکم سببیله علی التحقیق کندو نفسیمه
ستم ایتدم (فَاغْفِرْ لِي) پس کناهمی بکا بارلغه (فَغَفَرَ لَهُ) درعقب خدا عز وجل کناهنی کندویه بارلغادی
(إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) بی شبهه کیم حق تعالی کندودر قوللرینك کناهن ستر ایدوب کندولرین غایتله
اسیرکر (قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ) حضرت موسی دیدی ای خدا وندم اوزریمه قیلدیغك نعمه قسم
ایتمکله توبه ایدوب (فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ) هرکز کنهکارلره ارقه داش اولمم (فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ
خَائِفًا) پس حضرت موسی مصر شهرنده قورقمش ایکن صباحلدی (يَتَرَقَّبُ) انتظار ایدرکه شاید
کندوسندن بر کیمسه قصاص طلب ایدر (فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ) پس همان شول کیمسنه که
دونکی کون کندوسندن مدد طلب ایدر (يَسْتَصْرِخُهُ) بر قبطی اوزره دخی کندوسندن مدد طلب
ایدیور (قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ) حضرت موسی اکا دیدی علی التحقیق سن کمراهلغك اشکاره
بر کمراهلقدر (فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا) پس وقتاکه حضرت موسی ایستدیکه
ال اوزاده شول کیمسه که کندوسی حضرت موسی یه واسرائیلی یه دشمندر (قَالَ يَا مُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي
كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ) اسرائیلی دیدی ای موسی ایسترمیسن که بنی اولدره سن نته که دونکی کون
بر جان اولدردك (إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ) ایستمزسن الا یر یوزنده کردن کش اوله سن
(وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ) وایستمزسن که خلق اراسنده اصلاح ایدنلردن اوله سن که
خصومت وجه احسن ایله دفع ایده سن چون حضرت موسی اسرائیلی یی کمراهلق عنوانیله مخاطب ایتدی

اسرائیلی کمان ایتدیکیم کندویی اولدرمك ایسترسن ظننه بناء اوکونا کلماتی ایراد ایتدی بعده اول سوز خلق
اراسنده شیوع بولدی تاکه فرعون و توابعنه خبر ایرشدکده اندنصکره حضرت موسانك قتلنه قصد ایتدیلر
ایمانه کاوب ایمانك حا قلیان فرعونك عمزاده سی بو ایشدن اکاه اولیجق حضرت موسی یه بو احوالدن خبردار
اینمکه توجه ایتدی نته که حق سبحانه و تعالی بیورر (وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى) و بر
کشی شتاب ایدرك شهرك اوزاق یرندن کلدی (قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ)
دیدی ای موسی علی التحقیق اعیان دولت سنك سببکله مشاوره ایدیورلر تاکه سنی اولدره لر
(فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ) پس بو شهردن چیق که بی شبهه بن سکا ایولك ایستیانلردنم (فَخَرَجَ
مِنْهَا خَائِفًا) پس اول شهردن قورقش ایکن چیقدی (يَتَرَقَّبُ) اردینه بر کیمسه نك کلمسین ملاحظه
ایدیجی حالده (قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) دیدی ای خداوندم ستمکار اولان کروهدن
بنی قورتر ویتشمکلرندن بنی صاقله (وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ) و اول محلکه مدین شهرینك
قارشوسنه یوز طوندی و او حضرت شعیبك شهریدر (قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ)
دیدی شاید پروردکارم یولك طوغریسنی بکا کوستره (وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ) و اول وقتکه مدین
شهرینك صوینه کلدی و او بر قویی ایدیکه خلق لوازمیچون اندن صویی چکرلردی (وَجَدَ عَلَيْهِ
أُمَّةً مِنَ النَّاسِ) اول صو اوزره خلقدن بر اولو کروه کوردی (يَسْقُونَ) طوارلرین اندن صواررلر
(وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ) و انلر اولدیغی یردن اشغه بر یرده کوردی (امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ) ایکی قاری قیونلرك
صویه کلمکدن الیقورلر تاکه خلقك قیونلرینه قارشمیه (قَالَ مَا خَطْبُكُمَا) دیدی سزه نه کرندر که
قیونکزی منع ایدوب صوارمزسز (قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ) دیدیلر بز قیونلریمزی صوارمزز
تاکه چوبانلر قیونلرین صوارمقدن دوندرمینجه (وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ) و پدریمز یاشلو بر بیوك
قوجه در صوارمغیچون چیقمغه طاقتی یوقدر بزی ضرورت رحمتندن کوندرر (فَسَقَى لَهُمَا) پس انلره
شفقت ایدوب مواشیلرین کندولری صواردی منقولدرکیم چوبانلر قیونك باشی اوزره بر طاش قورلردیکه
آنی یدی آدمدن اکسك قالدرمزلردی حضرت موسی کندو وسیله اولان آجلغله آنی یالکز قالدردی
و بر روایتده اوکونا طاشله بر قویی دخی قپانمش وار ایدی حضرت موسی انك طاشنی قالدروب
اندن صو چکوب قیونی صواردی (ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ) اندنصکره بر اغاجك یا بر دیوارك شاسنه
دوندی (فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ) پس دیدی ای پروردکارم علی التحقیق بن بر محتاجم
طعامدن هر نسنه یه که سن بکا آنی کوندررسن (فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا) درعقب اول ایکی قارینك

بریسی کندویه کلدی (تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ) اوتنمق طریقی اوزره یورومش اولدیغی حالده (قَالَتْ إِنَّ أَبِي
يَدْعُوكَ) دیدی تحقیقا که پدرم سنی دعوت ایلر (لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا) تاکه بزم ایچون
طوارلریمزه صو ویرمکلکك اجرتنی سکا مکافات ایده حضرت موسی بو کلامی ایشدنجه حضرت
شعیبك ملاقاتنه قصد ایدوب توجه ایتدی نه اجرت املنه (فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ)
پس اول وقتکه حضرت شعیبك قتنه کلوب سرکذشتنی اوزرینه اوقودی (قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) حضرت شعیب اکا دیدی الم چکمه ستمکار اولان کروهدن قورتولدك (قَالَتْ
إِحْدَاهُمَا) اول ایکی قارینك بریسی که کندویی دعوت ایتمشدی دیدی (يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ) ای بنم پدرم
چوبانلغله آنی اجرته طوتکیم (إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ) تحقیقا که اجرتله طوتدیغك
کمسنه لرك یکرکی کوجلی امانت صاحبی اولان کمسنه در کوردیلر که حضرت شعیب قزندن صوردیکه بونك قوتنی
و امانتنی ندن بیلدك دیدی قوتنی طاشك قالدرمسندن فهم ایتدم و امانتنی اندن که کلادمکه کندویی
دعوت ایدوب کندو سیله کلدیکمده بکا دیدی اردمدن کل یولك دلالتنی بکا سوزله ایت (قَالَ إِنِّي أُرِيدُ
أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ) حضرت شعیب اکا دیدی بی شبهه بن ایسترمکه بو ایکی قزمك بریسنی
سکا اولندره یم (عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي) بو شرط اوزره که کندو نفسکی بکا اجرته ویره سن (ثَمَانِيَ حِجَجٍ) سکز ییل
(فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا) پس اکر اون ییلك ایشنی اتمام ایلدرسن (فَمِنْ عِنْدِكَ) انك تمامی سنك قتکدن بر ایولکدر
(وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ) و ایستمم که اوزریکه تعب قویه یم که اون ییل ایله سنی ملزم ایده یم
(سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ) بی شبهه سن بنی تکری تعالی ایسترسه ایولك ایدنلردن
بولورسن (قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ) حضرت موسی دیدی ایتدیکك عهد و پیمان ارامزده واردر بریمز
اندن چیقمیه (أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ) بو ایکی مدتك قنقسنی سکا ایفا ایدرسم (فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ)
تعدی ایتمك اوزریمه اولمیه (وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ) و ایزد ذو الجلال دیدیکمز سوزلر اوزره شاهد
و نکهباندر (فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ) پس اول محلکه حضرت موسی مدت مرقومك خدمتنی ادا ایتدی
اخبارده کلمشدرکه اون ییل اولان مدتی قضا ایتدی و اندنصکره اون ییل حضرت شعیبك
یاننده قالدی بعده دونمکه عزیمت ایتدی (وَسَارَ بِأَهْلِهِ) و قاریسن کوتوروب کیتدی (آنَسَ مِنْ
جَانِبِ الطُّورِ نَارًا) طاغك یاننده بر آتش کوردی (قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا) کندویه مخصوص اولانلره
دیدی بونده اقامت ایدك (إِنِّي آنَسْتُ نَارًا) تحقیقا بن بر آتش کوردم (لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ) شاید
بن اندن سزه بر خبر کتوره یم که یول قنقی سمتده در (أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ) یاخود یانمش بر قالن

اغاج كوره يم (لعلكم تصطلون) تاكه سز انكله قيزنه سز (فلما اتيها) پس اول زمانكه اول
آتشه كلدى (نودى من شاطئ الواد الايمن) حضرت موسانك صاغ طرفنده اولان دره نك كنارندن
چيغردكى (فى البقعة المباركة) چوق نفعلو اولان مكانده (من الشجرة) اغجدن ندا اولنديكه (ان
يا موسى انى انا الله رب العالمين) اى موسى على التحقيق بن كندم مخلوقاتك پروردكارى خدايم
وان الق عصاك) دخى ندا اولنديكه دكنككى صال حضرت موسى امتثال ايدوب الندن صالدى درعقب
اولدكنك بر اژدها اولدى (فلما راها تهتز) پس قچن آنى دپرنور كوردى (كانها جان) كويا كه هيئت
وكوده ده اولبرايلاندر (ولى مدبرا) قورقودن اكسه وپرمش ايكن دونكى (ولم يعقب) ودره يه
دونمدى بعده ندا اولنديكه (يا موسى اقبل ولا تخف) اى موسى برو كل واندن قورقمه (انك
من الآمنين) كيم على التحقيق سن قورقوجقيالرك زمره سندنسن زيرا مرسل اولان پيغمبرلر
قتمده قورقمزلر (اسلك يدك فى جيبك) الكى ياقكه كيور (تخرج بيضاء من غير سوء) علتسز آق
چيقار يعنى بياضلغى برص دكلدر همان خالص بر معجزه در (واضمم اليك جناحك من الرهب) دخى قناد
پايه سنده اولان ايكى الكى سنك سمتكه جمع ايت قورقودن يعنى قچن سكا بر قورقو عارض اولور
صاغ الكى صول قولك التنه صال وصولى صاغ قولك التنه ال تاكه نفسكى ضبط ايدسن (فذانك
برهانان) پس اول دكنك ويد بيضا ايكى حجت وعلامتدر (من ربك) پروردكارندن بو ايكى معجزه
ايله وار كيت (الى فرعون وملائه) مصر حاكمنه واعيان دولتنه (انهم كانوا قوما فاسقين) كيم بى
شبهه انلر حدى تجاوز ايتمش بر كروه ايديلر پس آنلره رسولك كيتمسى اقتضا ايتدى (قال رب انى
قتلت منهم نفسا) حضرت موسى ديدى اى پروردكارم على التحقيق بن انلردن بر جانى اولدردم (فاخاف
ان يقتلون) پس قورقرمكه آنك مقابله سنده بنى اولدوره لر (واخى هرون هو افصح منى لسانا
دخى بنم برادرم حضرت هرون كندوسى كفتكو جهتندن سوزى بندن يخشى بيان ايدر (فارسله
معى ردءا) پس آنى بنمله معين ومدد ايديجى كوندر (يصدقنى) حجتى تقرير ايتمده وشبهه يى تزييف
ايتمده بنى تصديق ايدر (انى اخاف ان يكذبون) زيرا على التحقيق بن قورقرمكيم بنى تكذيب ايدرلر
ومباحثه محلنده لسانم بكا مطاوعت ايتمز (قال سنشد عضدك باخيك) خداى عز وجل ديدىكه
بى شبهه برادركله قولكى بغلرز يعنى آنى پيغمبر قيلوب سنى آنك سببيله قوتلو قيلارز (ونجعل
لكما سلطانا) وايكيكز ايچون بر غلبه وحجت قيلارز (فلا يصلون اليكما) كه تسلط طريقيله
سزه ايرشمزلر (باياتنا) وارك كيدك اياتمزله (انتما ومن اتبعكما الغالبون) سز ايكيكز وسزه

تبعيت ايدنلر غالب اولانلرسز (فلما جاءهم موسى باياتنا) پس اول وقتكه حضرت موسى كندولره
اياتمزله كلدى (بينات) روشن وهويدا اولدقلرى حالده (قالوا ما هذا الا سحر مفترى) ديديلر
بو كوردكمز شئ برنسنه دكلدر الا بر جادولق كه كندوسى آنى بغلوكند وسندن اسبق بر كيمسه آنى ايشلمدك
وما سمعنا بهذا فى اباءنا الاولين) دخى بو جادولكى كچمش پدرلريمزك ايامنده ايشتمدك (وقال موسى
ربى اعلم بمن جاء بالهدى) دخى حضرت موسى ديدى پروردكارم هر كيمسه دن داناتردر شول كيمسه نك حالنه كه يول
كوسترمكله كلدى (من عنده) خدانك قتندن (ومن تكون له عاقبة الدار) دخى شول كيمسه نك حالنه
اعلمدركه بو جهانك صوكى اكا اولور (انه لا يفلح الظالمون) تحقيقا شان بودركه ستمكار اولانلر
دنياده هدايته وآخرتده كوزل عاقبته نائل اولمزلر (وقال فرعون يا ايها الملأ) دخى فرعون ديدى اى اشراف
اولان كروه (ما علمت لكم من اله غيرى) بندن اوزكه سزه اصلا بر معبود بيلمدم (فاوقد لى يا هامان
على الطين) پس اى وزيرم هامان بنم ايچون چامور اوزره ياندر كوردىكه پشمش كرپيچ اول ياپان فرعون
ايدى وسببله تعليمك طريقا وزره وزيرينه ديدى چامور اوزره بنم ايچون ياندر (فاجعل لى صرحا) صكره
انكله بكا بر بلند كوشك قيل (لعلى اطلع الى اله موسى) شايد بن موسانك معبودينه مطلع اولورم
وانى لاظنه من الكاذبين) وحالبوكه على التحقيق بن موسايى بلا يلانجيلردن اولديغى كمان ايدرم (واستكبر
هو وجنوده فى الارض) دخى فرعون ولشكرى مصر زمميننده كردنكشلك ايتديلر (بغير الحق) استحقاقلرى
يوغيكن (وظنوا انهم الينا لا يرجعون) دخى كمان ايتديلركيم بلا شبهه كندولر حكمزه دونمش قيلنمزلر
فاخذناه وجنوده) پس فرعونى ولشكرلرين الدق (فنبذناهم فى اليم) درعقب انلرى دريايه اتوب
نابود قيلدق (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) پس بق يا محمد شركله ستم ايدنلرك صوكى نيجه اولدى
وكندو عشيرتكى اوكونا فعلدن تحذير ايت (وجعلناهم ائمة) دخى فرعون وتوابعن كراهلره بر مقدالر
قيلدقكه (يدعون الى النار) جهنمك اسبابنه خلقى دعوت ايدرلر (ويوم القيمة لا ينصرون) وروز
قيامتده ياردم اولنمازكندولردن عذابه دفع اوله (واتبعناهم فى هذه الدنيا لعنة) دخى بو جهانده رحمتدن
سورلكى انلرك اردينه قيلدقكه رحمتك قنى قپوسنه توجه ايدرلر اندن سوريلورلر (ويوم القيمة هم
من المقبوحين) وروز قيامتده انلر سورلمشلرك زمره سندندرلر (ولقد اتينا موسى الكتاب) دخى
تحقيقا كه حضرت موسايه توراتى ويردك (من بعد ما اهلكنا القرون الاولى) نابود قيلديغمزدن
صكره كچمش زمانه لرين خلقنى حضرت نوح وهود وصالح ولوط جماعتلرى كبى (بصائر للناس
اولحالده كه توراة خلقك قلوبنه بر انوار دركه انكله حقايق كورينور وحقله باطل تميز

اولنور (وهدى ورحمة) اولحالدكه شرايع واحكامه يول كوسترمكدر وانك احكامیله عمل
ايدنلره سبب رحمتدر (لعلهم يتذكرون) تاكه انلر برحالت وزره اوله لركه پند ونصيحت
طوتمسى كندولره متوقع اوله (وما كنت بجانب الغربي) دخى سن يا محمد وادى غربينك يانندهحاضر
دكل ايدك (اذ قضينا الى موسى الامر) اول چغده كه بيلدرمش ايدك بزيرا يشى حضرت موسانك وحي ايتدك
(وما كنت من الشاهدين) و وحي وارسال ايتديكمز محلده سن حاضر لردن دكل ايدك (ولكنا انشأنا
قرونا فتطاول عليهم العمر) ولكن حضرت موسادن صكره چوق كروهلر ايجاد ايتدك پس اوزادلوبنه
مدت حيات اوزاندى يعنى سن اول احوالده حاضر دكل ايدك لكن اندن اوترى سكا اول اخبارى
ارسال ايتدك كه حضرت موسانك عصرندن صكره نيجه كروهلر پيدا ايجاد ايتدك اوندركوبنه
مدتلر اوزاتمغله اخبار صوب صوابدن منحرف اولوب شرايع واحكام متغير اولدى وعلوم اندراسه
يوز طوتدى (وما كنت ثاويا في اهل مدين) دخى سن يا محمد مدين شهرينك خلقى اراسنده مقيم دكل
ايدك (تتلوا عليهم آياتنا) كيم انلردن اوكرنمك ايچون شعيب وموسى حقنده اولان آيتلرمزى
اوزرلرينه اوقورسن (ولكنا كنا مرسلين) وليكن بز سنى كوندرجيلر ايدك (وما كنت بجانب
الطور اذ نادينا) دخى سن طور طاغنك يانندهموجود دكل ايدك اول چغده حضرت موسايه توراتى ويرمك
ايچون چاغردق (ولكن رحمة من ربك) وليكن پروردكارندن صدور ايدن رحمت ايچون سكا
تعليم اولندى (لتنذر قوما ما اتاهم من نذير من قبلك) تاكه تكرينك عذابندن قورقوده سن
بر كروهى كه سندن اسبق كندولره عذابدن هيچ برقورقوديريجى كلمدى زيرا انلر سنك وحضرت
اسمعيلك اولان فترة زماننده دشمشلردر (لعلهم يتذكرون) شايد انلر پند ونصيحتى قبول
ايده لر (ولولا ان تصيبهم مصيبة) دخى انلره اكر بر عقوبتك دكمسى اولمسيدى (بما قدمت ايديهم
اللرى ايلرو كوندرديكى نسنه سبيله يعنى شرك ومعصيتدن قزاندقلرى اعمال سبيله (فيقولوا
ربنا لولا ارسلت الينا رسولا) پس كندولره عذاب حلول ايلدكده ديرلر اى خداوندمز بيچون بزه
بر پيغمبر كوندرمدك (فنتبع آياتك) تاكه سنك آيتكه پيرو اولك ايدك رسولكى تصديق ايدوب
(ونكون من المؤمنين) وسكا وپيغمبريكه ايمان كتورنلردن اوله لم حاصل كلام بوكه كفاره برمصيبت
دكيجك بوسوزلرى اولمسيدى اى پروردكارمز بيچون بزه بر رسول كوندردك احكامى بيان ايتمدك سنى مرسل قيلمازدق
پس انلرك عذرنى كسمك ايچون سنى كوندردك (فلما جاءهم الحق من عندنا) صكره اول وقت طوغرولق بزم
طرفمزدن كندولره كلدى (قالوا لولا اوتي مثل ما اوتي موسى) ديديلر بزه كلان رسول ايچون كتاب

جمله كندويه ويرلمك نه كه موسايه ويرلدى (اولم يكفروا بما اوتي موسى من قبل) يا بوندن اسبق حضرت
موسى كتابى جمله كتوروب بونلرك ابناء جنسلرى موسى ويرلديكى نسنه يه كفر ايتمديلرمى (قالوا
سحران تظاهرا) كه حضرت موسى ومحمد حقنده ديديلر ايكى سحرايسى برى برينه ياردم ايتدى
(وقالوا انا بكل كافرون) دخى ديديلر على التحقيق بز انلرك هر برينه انكار ايديجيلرز (قل فأتوا
بكتاب من عند الله هو اهدى منهما) سويله پس خدانك قتندن بر كتاب كتورك كه اول حضرت
موسى اوزره وبنم اوزريمه اينان كتابلردن يخشى يول كوستورد (اتبعه) بن اكا پيرو اوله يم (ان كنتم
صادقين) اكر كرچك سويليجيلر ديكزكيم محمد وموسى ساحردرلر (فان لم يستجيبوا لك) پس سكا
اجابت ايتميوب كتاب كتورمزلر (فاعلم انما يتبعون اهواءهم) بيلكيم ارزولرندن اوزكه برشيه ويمازلر
زيرا بر دليله اويمش اولسيديلر البته آنى كتوررلر ايدى (ومن اضل ممن اتبع هواه) دخى كيمدر
زياده ازغون شول كيمسه دنكه كندو ارزوسنه تابع اولدى (بغير هدى من الله) خدانك طرفندن
كندويه يول كوسترمك يوغيكن (ان الله لا يهدي القوم الظالمين) بى شبهه كيم ايزد تعالى
جانلرينه ستم ايدن كروهه شهوات نفسانيه ده انهماكلرى ايتدكلرينه طوغرو يول كوسترمز
(ولقد وصلنا لهم القول) دخى تحقيقا كيم انلره سوزى ولاشدروب كيمدك (لعلهم يتذكرون)
تاكه كندولر نصيحت پذير اولوب ايمانه كله لر (الذين آتيناهم الكتاب من قبله) شول كيمسه لركه
كندولره كتابى قرآندن اول ويردك (هم به يؤمنون) انلر در قرآنك حق اولديغنه تصديق كتورنلر
بو آيت اهل كتابدن ايمانه كلانلرك حقنده نازل اولدى وبر روايتده اهل انجيلدن قرق كيمسه نك حقنده
نازل اولدى اوتوز ايكيلرى حضرت جعفرله حبشه دن كلديلر وسكزى شام شريفدن (واذا يتلى عليهم
دخى اولوقتكيم آنلر اوزره قرآن اوقنور (قالوا آمنا به) ديرلر اكا ايناندق يعنى تصديق كتوردك كه
بو اوقنان كلام خدانك كلاميدر (انه الحق من ربنا) بى شبهه كيم بو كلام پروردكاريمزدن
اولان درستلك وطوغريلقدر (انا كنا من قبله مسلمين) تحقيقا كه بز قرآن ايندن اسبق
مسلمانلر ايدك يعنى قرآنه ايمانمزى شمدى احداث ايتمش دكلز زيراكتب متقدمه ده آنك مدحى كورب
اولمسين كوروب تصديق ايتمش ايدك (اولئك يؤتون اجرهم مرتين) اولكروه اجرلرى ايكى قات
ويريلور لر بر كره كتابلرينه ايمان كتورديكلرندن اوترى وبر كره قرآنه تصديق كتورديكلرى اجلدن
(بما صبروا) اهل شركك ودينداشلرينك اذيتى اوزره صبر ايتديكلرى مقابله سنده (ويدرؤن
بالحسنة السيئة) وطاعتله معصيتى دفع ايدرلر سرور كائنات بيوردى اتبع السيئة الحسنة

تمها يعنى ايتلديكك بد لكد نصكره ايولك ايشله كه اول ايولك بدلكى محو ايلدر (ومما رزقناهم ينفقون)
وانلره روزى قيلديغمز شيلدن طريق خيرده صرف قيلادرلر (واذا سمعوا اللغو اعرضوا عنه) دخى
قچن بيهوده سوزى ايشيدلر نفسلرين صيانت ايتمك ايچون آندن يوز چويررلر (وقالوا لنا اعمالنا
ولكم اعمالكم) و بيهوده سوز سويليانلره ديرلر ايشلريمزك نتيجه سى بزه در وايشلريكزك مآلى سزه در
(سلام عليكم) اوزريكزه سلامت اولسون بو سلامدن مراد انلره توديع و وازكچمكدر نه انلره تحيه ايتمكدر
(لا نبتغى الجاهلين) نادانلرك صحبتنى نه طلب ايدرز ونه ايسترز كوردكيلركه قچن ابوطالب محتضر
اولدى سرور كائنات اكا كلوب ديدى اى عمم لا اله الا الله سويله سنكچون خدانك قتنده انكله احتجاج
ايدرم ابوطالب بو كلامى ايشيدنجك ديدى اى برادر زادم على التحقيق بن بيلورم كه سن سوزنده
صادقسن ولكن ايستمم كه حقمده ديلر ابوطالب موت محلنده جزع ايتدى پس حق جل وعلى بو آيتى منزل ايدوب
بيوردى (انك لا تهدى من احببت) تحقيقا كه سن سوديكك كيمسه يه يول كوستروب اسلامه داخل
قيلمغه قادر دكلسن (ولكن الله يهدى من يشاء) ولكن تكرى تعالى ايستديكى كمسنه يه طوغرى
يول كوسترر و باسلامه داخل قيلار (وهو اعلم بالمهتدين) وكندوسى هدايته مستعد اولانلرى
داناتردر مرويدر كه حارث بن عثمان بن نوفل سرور كائناتك حضورينه كلوب ديدى يا رسول الله على التحقيق
بز بيلورز كه سن حق اوزره سن ولكن سكا متابعت ايلسوك جميع اعرابه مخالفت ايتسك قورقرز كه يريمزدن
بزى قاپوب كوتوررلر زيرا بز براز كروهز حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وقالوا ان نتبع الهدى
معك) دخى كفار ديديلر طريق هدايتده سنكله متبع اولور ايسك (نتخطف من ارضنا) زمينمزدن
قاپولورز (اولم نمكن لهم حرما آمنا) اياكندولرين حفظ ايدوب برامينلو يركندولر ايچون قيلمديكمى
آنك اطرافنده اعراب بربرين بوغازلر ايكن كندولر ايچنده امين اوتورمشلر (يجبى اليه ثمرات كل
شىء) هر طرفدن هر شيئك ميوه سى اولمكانه نقل اولنوب بيغلور (رزقا من لدنا) بزم قتمزدن
برروزى (ولكن اكثرهم لا يعلمون) ولكن كفارك چوغى بيلمزلر يعنى كم نادانلردر تفكر ايتمزلر تا كه
اول نكته نك حقيقتنى بيله لر (وكم اهلكنا من قرية) دخى نيجه كوى خلقنى نابود قيلدق (بطرت
معيشتها) كه زمان زندكانيلرنده طاغى وباغى اولديلر يعنى نيجه كوى خلقنى سزك كبى اى
اهل مكه كوزل معيشتده وامنيتده ايديلر طغيان ايتدكلرنده جناب رب العزة انلرى اهلاك
ايدوب مكانلرين ويرانه قيلدى (فتلك مساكنهم لم تسكن من بعدهم) پس اولدر مكانلريكه
كندولردن صكره اصلا سكنى اولنمدى (الا قليلا) مكر براز مدت زيرا كا سكنى ايتمز الا مسافرلر

وانلرك مدت اقامتلرى معلومدر (وكنا نحن الوارثين) واولمكانه بزكندومز وارث اولانلرز (وما
كان ربك مهلك القرى) دخى پروردكارك كويلر خلقنى نابود قيليجى دكل ايدى (حتى يبعث فى امها رسولا)
اول كويلرك بيوكنده بر كتاب صاحبى پيغمبر يوللينجه چون بيوك كويك خلقى زيرك اولوب احكامى فهم
ايتمكه لياقتلرى زياده در پيغمبرلرك بعثتى ابتدا انلره اولدى دخى انلر اكا اطاعت ايدنجك اوزكه لر
كندولره تابع اولورلر (يتلوا عليهم آياتنا) اول رسول آيتمزى اوزرلرينه اوقوركه ايمانه كلمزلرسه
حجتلرى اوليه وعذرلرى كسيله (وما كنا مهلكى القرى) دخى كويلرى خلقنى هلاك ايتمكله ويرانه
ايديجيلر دكل ايدك (الا واهلها ظالمون) الا وحالبوكه اصحابى پيغمبرلرى تكذيب ايتمكله ستمكارلردر
(وما اوتيتم من شىء) وهر نسنه كه دنيانك اسبابندن ويريلورسز (فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها)
يقينا ولانن صاغلغك منفعتى واراستيدر كه پنج روزه عمرى انكله كچيروب بزنورسز (وما عند الله
خير وابقى) وايزد ذوالجلالك قتنده اولان ثواب دنيانك متاع وزينتندن يكرك وپاينده تردر
(افلا تعقلون) پس نيچون فكر ايدوب انجق اولان متاعى درجه عليا ده اولان متاعه تبديل ايتمزسز
(افمن وعدناه وعدا حسنا) پس اياشول كيمسه كه كوزل وعده كندويه وعد ايتدك (فهو لاقيه) كه
البته كندوسى آنى بولجيدر (كمن متعناه متاع الحيوة الدنيا) شول كيمسه كبيدركه بو جهانك
برخوردارلغيله كندوبى برخوردار ايتدك (ثم هو يوم القيمة من المحضرين) صكره اول شخص روز جزا
حساب ايچون احضار اولنانلردندر (ويوم يناديهم) دخى مذكور قيل اولكونكه كفارى حق جل
وعلا چاغرر (فيقول اين شركائى) اندنصكره سويلر قانى اورتاقلرم (الذين كنتم تزعمون) شول
اورتاقلركه كمان ايدردكز كيم انلر بنم اورتاقلرمدر (قال الذين حق عليهم القول) ديدى شول
كيمسه لركه آيات وعيدك مقتضاسى اوزرلرينه ثابت اولدى (ربنا هؤلاء الذين اغوينا) اى خداوندم
بونلردر اول كيمسه لركه بز كندولرين آزدردق (اغويناهم كما غوينا) كمراه اولديغمز كبى انلرى كمراه
قيلدق (تبرأنا اليك) سكا توجه ايدوب انلردن بيزار اولدق (ما كانوا ايانا يعبدون) بزه
پرستش ايتمزلردى بلكه كندو هواى نفسلرينه پرستش ايدرلردى (وقيل ادعوا شركاءكم) دخى
كفاره ديلور كيم اورتاقلريكزى يعنى خدايه اورتاق قيلديغكز بتلرى چاغرك (فدعوهم) پس شدت
حيرتدن انلرى چاغردلر (فلم يستجيبوا لهم) پس بتلر عجزلرندن اوترى انلره اجابت ايتمزلر (ورأوا العذاب)
دخى تابع ومتبوعلر اشكنجه يى كندولره ملازم كورديلر (لو انهم كانوا يهتدون) طريق حقه
يول بولمش اولسيدلر عذابدن امين اولورلردى (ويوم يناديهم فيقول) دخى ياد ايت اولكونكه

حق جل وعلا كفاره چاغروب سويلر (ماذا اجبتم المرسلين) بنم طرفمدن سزه كوندريلان
كمسنه لره نه جواب ويرديكز (فعميت عليهم الانباء يومئذ) پس اوزرلرينه اخبار اول كوندن كور اولدى
يعنى شدت حيرتدن رسله ويردكلرى جواب اوزرلرينه خفى اولور (فهم لا يتساءلون) اندنصكره
غلبهٔ دهشتدن بربرينه صورمزلركه جوابمز رسله نه ايدى (فاما من تاب وآمن وعمل صالحا)
پس اما شول كمسنه كه شركدن توبه ايدوب ايمان كتوردى وكوزل عمل ايشلدى (فعسى ان يكون من المفلحين)
اول كمسنه اميد طوتسونكه قورتلمشلردن اولوب مقصد اعلايه ايرشه كتورديلركه صناديد
عرب طعن ايدوب ديرلردى نيچون خداء عز وجل قرآنى محمده اوزره ايندردى كركديكه مكه نك يا طائفك
براولو كشيسى اوزره ايندريله حق سبحانه وتعالى بو آيتله سوزلرين رد ايدوب بيورر (وربك يخلق
ما يشاء) دخى پروردكارك ايستديكى نسنه يى يرادر (ويختار) ورسالت ايچون ايستديكى كمسنه يى
بركزيده قيلار (ما كان لهم الخيرة) كفاره تخير ايتمك يوق ايدى واولماز (سبحان الله) ايزد تعالى
اندن منزهدركه اختيارى اوزره بر كمسنه نك اختيارى اوله (وتعالى عما يشركون) دخى كفره نك ايتديكى
شركدن يوجه لندى (وربك يعلم ما تكن صدورهم) دخى خداوندك بيلور عداوتدن شول
شيئى كه كفارك سينه لرى صاقلر (وما يعلنون) وطعندن شول نسنه كه اشكارا قيلارلر
(وهو الله) وكندودر عبادته مستحق اولان خدا (لا اله الا هو) كندوسندن اوزكه عبادته مستحق
برمعبود يوقدر (له الحمد فى الاولى والآخرة) قومدح وثنالر كندويه مخصوصدر بو جهانده واول جهانده
(وله الحكم) وهر نسنه ده جارى اولان فرمان كندويه در بر كمسنه آكا شريك اولماز (واليه ترجعون)
وحشر ونشرله آكا دونمش قيلنورسز (قل ارأيتم ان جعل الله عليكم الليل سرمدا الى يوم القيمة)
سويله بكا خبر ويرك اكر تكرى تعالى اوزريكزه كيجه يى پاينده قيلار روز قيامته دك (من اله
غير الله) ايزد ذو الجلالدن اوزكه كيمدر الوهيتله متصف اولان كه (يأتيكم بضياء) سزه بر روشنلك
كتوره (افلا تسمعون) پس نيچون تدبر وتفكر ايشتمسين ايشتمزسز (قل ارأيتم ان جعل الله عليكم
النهار سرمدا الى يوم القيمة) سويله بنى خبردار ايدك اكر حق جل وعلا كوندزى اوزريكزه
دائم قيلارسه قيامت كوننه دك (من اله غير الله) كيمدر خدادن اوزكه بر معبود كه (يأتيكم
بليل تسكنون فيه) سزه بر كيجه كتوره كه ايچنده آرام ايده سز تعبدن (افلا تبصرون) پس
نيچون بقوب فهم ايتمزسز (ومن رحمته جعل لكم الليل والنهار) دخى خدانك لطف وكرمندندركه كيجه يى
وكوندزى سزك ايچون يراتدى (لتسكنوا فيه) تاكه ايچنده آرام ايده سز (ولتبتغوا من فضله)

وتاكه فضلندن سزه روزى قيلديغى نسنه يى طلب ايده سز (ولعلكم تشكرون) وتاكه سز نعمتى
بيلوب حقوقنه قيام ايده سز (ويوم يناديهم فيقول اين شركائى الذين كنتم تزعمون) نظيرى
كچدى (ونزعنا من كل امة شهيدا) وهر كروهدن بر كواه چيقاررز كه اول پيغمبرلردركه اوزرلرينه
شهادت ايدر اول حالتده كه كفار دار دنياده آنك اوزرينه ايديلر (فقلنا هاتوا برهانكم) اندنصكره
اول امتلره ديدك اولديغكز آيينك درستلكى اوزره دلالت ايدن دليلكزى كتورك (فعلموا
ان الحق لله) پس اول وقت بيلديلركه الوهيتده حق تكرى يه در بر كمسنه آكا اورتاق دكلدر
(وضل عنهم ما كانوا يفترون) وكندولردن غائب اولدى بغلدقلرى يلانلر (ان قارون كان
من قوم موسى) تحقيقا كيم قارون نام كمسنه حضرت موسانك عشيرتندن ايدى (فبغى عليهم)
پس قوم موسى اوزره تكبر ايلدى (وآتيناه من الكنوز) وآكا كنجلردن ويردك (ما ان مفاتحه لتنوء
بالعصبة اولى القوة) شول نسنه يى كه صندقلرينك انختارلرى كوجلو اولان كروهى اغرلتدردى
يعنى آكا اول قدر اموال ويردك كه خزينه لرنده اولان صندقلرك انختارلرين بر قوتلو جماعت كوتورسه ايدى
انلره اغرلق ايدردى (اذ قال له قومه) مذكور قيل اول وقتيكه جماعتى كندويه ديديلر (لا تفرح)
دنيا ماليله سونمه كيم (ان الله لا يحب الفرحين) بلا شبهه خداء عز وجل مزخرفات دنيويه ايله
سوينانلرى سومز (وابتغ فيما آتيك الله الدار الآخرة) دخى كندويه ديديلر ايزد ذو الجلال سكا ويرديكى
شيئله اول جهانى ايسته يعنى سكا حاصل اولان مالى اول جهانه لايق اولان اعمالده صرف ايت
تاكه ثواب جزيله نائل اوله سن (ولا تنس نصيبك من الدنيا) وبو جهانده اولان بهره كى ونعمه كه
آخرتكى انكله تحصيل ايده سن (واحسن كما احسن الله اليك) دخى خدانك قوللرينه ايولك ايت نته كم
تكرى تعالى سكا ايولك ايتدى (ولا تبغ الفساد فى الارض) وير يوزنده كوتيلك ايتمكه طالب اولمه
(ان الله لا يحب المفسدين) على التحقيق خداء عز وجل يمانلق ايدنلرى سومز (قال انما اوتيته) قارون
قومنه جواب ويروب ديدى بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه اول مالى ويرلدم (على علم عندى) بر دانش
اوزره كه قتمده ثابتدر (اولم يعلم ان الله قد اهلك من قبله من القرون) ايا قارون تورانى
اوقيوب بيلمدى يعنى على التحقيق بيلديكيم حق جل وعلا قاروندن اسبق زمانه خلقلرندن نابود قيلدى
(من هو اشد منه قوة واكثر جمعا) شول كيمسنه لرى كه كوجى كندوسندن قتيدر وماليك جمعى
كندوسندن چوقدر يعنى قارون بيلمش ايكن كه كندوسندن مالدار وكوچلى اولانى
حق تعالى اهلاك ايتمشدر نيجه بو كونه احوال اندن صادر اولدى (ولا يسئل عن ذنوبهم المجرمون)

دخی معاتبه طریقیله کنهکارلرك کنهلرندن صورلمزلر بلکه فجأة کناهلری اوزره معذب اولورلر (فخرج
علی قومه فی زینته) پس کندو عشیرتی اوزره آرایشیله چیقدی وبیلسینجه کندو قلغنده درت
بیك ادم بنمش ایدی (قال الذین یریدون الحیوة الدنیا) دیدی شول کیمسه لرکه یقین اولان صاغلغه
لذاتنه ایسترلر (یا لیت لنا مثل ما اوتی قارون) ای قومز کاشکی قارونه ویرلدیکی اشیا کبی بزه
ویرلسیدی (انه لذو حظ عظیم) بی شبهه کیم قارون متاع دنیویدن اولو بهره‌یه سیدر (وقال
الذین اوتوا العلم) دخی دیدی شول کیمسه لرکه دانشی ویرلدی (ویلکم) اوزریکزه هلاك اولسون
ای دنیایه طالب اولانلر (ثواب الله خیر لمن امن وعمل صالحا) خدانك مکافاتی آخرتده یکودر قارونه
ویرلدیکی اشیادن شول کیمسه که ایمانه کلوب کوزل عمل ایشلدی (ولا یلقیها الا الصابرون)
واول مکافاته مصادف اولماز الا طاعات اوزره صبر ایدنلر ومعصیتلردن نفسلرین منع ایدنلر
کتوردیلرکیم قارون همیشه حضرت موسایی ایذا ایلدکی وحضرت موسی آنك حق قرابتك کوزدوب
کندویه مدارا ایلدکی بر وقته دککیم حکم زکوة نازل اولدی حضرت موسی آنکله مالی زکوتلدن اوتری
بو وجه اوزره مصالحه ایتدیکه زکوة ایچون مالندن بیکدن بری بر ویره نصکره قارون انی حساب
ایدوب کوردیکه اوبرخیلی مبلغ اولور طبع لئیمی کا ذاهب اولدیکه حضرت موسایی بنی اسرائیل آراسنده
رسوا ایده تاکه کندویه رغبت آز اولوب کندوسندن خلق اعراض ایده لر وبرکیمسه کلمه سی مسموع اولمیه
پس بر قاریه‌یه بو مقدار رشوت ویردی بو شرط اوزره که بنی اسرائیلك جمعیتی آراسنده سویلیه حضرت
موسی کندویه فعل قبیح ایتدی دوز عید اولیجق حضرت موسی بنی اسرائیل آراسنده خطبه اوقیوب
اثناء خطبه سنده دیدی هرکیم سرقت ایلر الینی کسرز وهرزنا ایدن محصن دکل ایسه دکنك چالارز
واکر محصن ایسه رجم ایلرز همان قارون قالقوب دیدی اکر سن اولورسن دیدی واکر بن اولورم
قارون ایتدیکه بنی اسرائیل زعم ایلدلرکیم سن فلان قاری‌یه فجور ایلدك حضرت موسی
بو کلامی ایشدنجه فرمان ایتدیکیم اول قاری احضار اولنه کلوب حاضر اولدقده حضرت موسی
اکا خدانك عظمت وقهریله آند ویردیکه نفس الامری سویلیه همان قاری دونوب دیدیکه
یا رسول الله حقیقة الحال بودرکه قارون بکا رشوت ویردیکه سویلیم سن بکا نامعقول ایش
ایشلمشسن حضرت موسی بو کلامی ایشدنجك سجوده واروب قارونك الندن خدایه شکوی ایلدی
ایزد ذو الجلالدن کندویه وحی کلدیکیم زمینه ایستدیککك شیئی فرمان ایت که آنی سکا رام
ایتمشوز پس حضرت موسی دیدی ای زمین قارونی آل بلافاصله دیزلرینه دك آلدی بعده بو منوال

اوزره بر قاچ کره یره فرمان ایتدی بر هر برینده بر مقدار دینی یوتدی تاکه کندوسندن بر اثر قالمدی
اول اثناده قارون حضرت موسایه تضرع وزاری ایلدکجه اکا اصلا التفات ایتمدی حق جل وعلا وحی
ایدوب بیوردیکه ای موسی کوکلك قتی بر کیمسه در قاچ کره قارون سندن رحمت طلب ایدوب سن اکا
مرحمت ایتمدك عزتم وجلالم حقیچون اکر بر کره بکا دعا ایلسیدی بن اکا اجابت ایدردم بو احوال واقع
اولدقدنصکره سفهای بنی اسرائیل دیدیلر موسی بو ایشی ایشلدی تاکه قارونك مواله وارث
اوله بو کلام حضرت موسانك سمع شریفنه ایرشنجه خدادن ایستدیکی آنك اموال وارزاقنی خسف
ایده حق جل وعلا دعاسن قبول ایدوب انلری دخی یره یوتدردی نته که بیوردی (فخسفنا به وبداره
الارض) پس قارونله وسرایله یره چوکتردك (فما کان له من فئة ینصرونه من دون الله
اندنصکره اکا بر کروه یوقدیکه خدانك فرماننك اشوب کندویه یاردم ایده لر (وما کان من
المنتصرین) دخی خدادن امتناع ایدنلردن دکل ایدی (واصبح الذین تمنوا مکانه بالامس) وصباحلدی
شول کیمسه لرکه قارونك رتبه سن دونکی کون آرزو ایتمشلردی (یقولون ویکأن الله یبسط
الرزق لمن یشاء من عباده ویقدر) دیرلر عجب دکو یا تکری تعالی قوللرندن ایستدیکی کمسنه یه
روزی کشاده قیلار وایستدیکی کیمسنه یه طار قیلار (لولا ان من الله علینا) تکری تعالی اوزریمزه
منت ایتمسیدی (لخسف بنا) البته بزمله یری چوکتردی (ویکأنه لا یفلح الکافرون) عجب در
کو یا شان بودرکه خدانك نعمتك انکار ایدنلر عذابدن قورتلمزلر (تلك الدار الاخرة) ولمعروف
وموصوف اولان اوصونکی سرای (نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض) آنی قیلارز شول
کیمسه لره که یر یوزنده تکبر ایتمك ایستمزلر (ولا فسادا) وخلق اوزره تعدی ایتمکی دخی ایستمزلر
(والعاقبة للمتقین) وکوزل نتیجه پرهیز اولنلرمدر (من جاء بالحسنة فله خیر منها) هرکیم یوکلکه
کلوراندن یکرکی اکا برابولك حاصل اولور (ومن جاء بالسیئة) وهرکیم بدلکله کلور (فلا یجزی الذین
عملوا السیئات) پس بدلکلری ایشلیانلره مکافات اولنمازلر (الا ما کانوا یعملون) الا ایشلدکلری
نسنه کبی بو ایشله کتوردیلرکیم سرور کائنات علیه افضل الصلوات جحفه نام مکانه ایرشدکده
حرم محترمك شرفی باطننده تأثیر ایلدی حضرت جبریل کندویه بو آیتی کتوردی (ان الذی فرض
علیك القرآن) تحقیقا شول پروردکارکه قرآنك تلاوتنی وتبلیغنی واحکامنه عمل
ایتمکی اوزریکه فرض قیلدی (لرادك الی معاد) البته سکا سن اعتیاد ایتدیکك یره سنی دوندریجیدر
(قل ربی اعلم) سویله پروردکارم داناتردر (من جاء بالهدی) طوغری یولی کتورن کمسنه‌یی بیلور

(وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) دخی سیلو رشول کیمسه‌که کندوسی برآشکارا ازغونلقده‌در (وَمَا كُنْتَ
تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ) دخی سن امید طوتمز ایدک که سکا قرآن کوندرلمش وله (إِلَّا رَحْمَةً
مِنْ رَبِّكَ) لکن پروردکاردن رحمت اولمق ایچون سکا آنی کوندردی (فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ) پس
بی دین اولانلره ارقه داش اولمه یعنی مدارا ایتمه و نحواهشلرینه کوره حرکت ایتمه (وَلَا يَصُدُّنَّكَ
عَنْ آيَاتِ اللَّهِ) دخی خدانک آیتلرینی اوقومقدن سنی دوندرمیه (بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ) سکا
ایندریلوب اوزریکه فرض اولندقدنصکره (وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ) دخی پروردکارکک عبادتنه دعوت
ایله (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) واهل شرکک زمره‌سندن اولمه (وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ) وخلای
ذوالجلال ایله برمعبود دخی اوقومه (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) اندن اوزکه عبادته مستحق برمعبود یوقدر
بو آیتلرده خطاب سرور کائناته‌در ومراد امتیدر وخطابی اکا توجیه ایتمدن مقصد بوکه اهل
شرکک حضرتک موافقه‌سندن قطع امید ایده‌لر (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ) هرنسنه معدوم وفانی اوله‌جقدر
(إِلَّا وَجْهَهُ) انجق خدانک ذات باهر الصفاتی (لَهُ الْحُكْمُ) نفوذ ایلیجی فرمان کندویه مخصوصدر
(وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) ومکافات ایچون کندو طرفنه دوندرلمش قیلنورسز

سُورَةُ العَنكَبُوتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَة
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(الم) امثالی سبقت ایتدی (أَحَسِبَ النَّاسُ) آیا خلق کمان ایتدیلرکیم (أَنْ يُتْرَكُوا) قویویریله‌لر
(أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا) دیملری ایچون بز ایمانه کلدک یعنی خلق بویله می کمان ایدرلرکه مجرد امنا سوزین سویلکله
متروک اولورلر (وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ) وحالبوکه کندولر جهاد ووظائف طاعاتکبی انواع تکالیفله
امتحان اولنمیه‌لر (وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) دخی علی التحقیق کیم کندولردن اسبق اولانلری
امتحان ایتدک (فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا) پس البته ایزد ذوالجلال ایمانده صادق اولنلری تمییز
ایلدی (وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ) والبته یلان سویلیانلره مکافات ایدر (أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا) بلکیم یمانلق ایشلیانلر کمان ایتدیلرمیکیم بزدن ایلرو کیده وب سیئاتلری
اوزره کندولره مکافات ایتمکه قادر دکلز (سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ) یتدکلری حکم غایتله بدحکمدر (مَنْ
كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ) هرکیم جنتده خدانک لقاسنه امید طوتمش ایسه (فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ)
بی شبهه کیم خلاء عز وجل کندولقاسیچون تعیین ایتدیکی مدت کلجکدر (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)
وکندو درقوللرینک سوزین ایشیدوب اسرار ونیتلرینه داناد اولان (وَمَنْ جَاهَدَ) وهرکیم

کفارله جنک ایدوب چالشدی (فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ) چالشمز الا کندوجانیچون زیرا جهادک ثوابی
اکا عائد اولور (إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ) تحقیقا که حق سبحانه وتعالی انس وجنک وملائکه‌نک
طاعت ومجاهده‌لرندن بای دراچق قوللرک اسرکیوب احوالرینه دوزن ویرمک ایچون کندولرین
طاعتله مکلف قیلدی (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) دخی شول کیمسه‌لرکه ایمانه کلوب کوزل
عملر ایشلدیلر (لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) البته بدلکلرین انلردن محو ایدرز (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ) والبته انلره الک کوزل عملرینک سزاسنی مکافات ایدرز یعنی اعلا اولان اعماللرینک
سزاسی کبی سائر اعماللرینه سزا ویروز کنوردیلرکه چون سعد بن ابی وقاص ایمانه کلدی اناسی
حمنه آندایچدیکه کونشدن کولکیه حرکت ایتمیه وبوغازندن برزاد کچمیه اوغلی دین اسلامدن
مرتد اولمینجه حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا) وآدم
اوغلنه اصمرلدقکه پدر ومادرینه کوزل ایش ایشلیه (وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ)
واکر سعی ایدوب سنکله جنک وجدال ایدرلرتاکه بکا اورتاق قیله‌سن شول نسنه‌نی که آنک
الوهیتنه سکا دانش اولمیه (فَلَا تُطِعْهُمَا) مخصوصده انلرک سوزین قبول ایتمه زیرا خالقک
معصیتنده مخلوقه طاعت اولنمز (إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ) دونمککز بکادر یعنی ایمان کتورنک وکتورمیانک
وپدر ومادرینه ایولک ایدنک وایتمیانک دونملری بنم فرمانمه‌در (فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) پس جزا
محلنده ایشلدیککز ایشدن سزی آکاه ایدرم (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) دخی شول کیمسه‌لرکم
ایمانه کلوب کوزل عملر ایشلدیلر (لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ) البته انلری ایولک ایدنلرک زمره‌سنه ادخال
ایدرز (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ) دخی خلقدن شول کروه واردر که دیرخدایه ایمان کتوردک
(فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ) پس خدانک یولنده ایذا اولندقده یعنی چون کفار ایمانندن اوتری کندوبی
معذب ایدرلر (جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ) خلقک اذیتندن کندویه دکن شیئی خدانک
عذابی کبی قیلدی یعنی خلقک عذابی خوفندن ایمانی ترک ایدرنته که خدانک عذابی خوفندن
کفرترک اولنمق کرک (وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ) وبی شبهه اکر پروردکارکک سمتندن برفتح وغنیمت
کلور (لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ) البته دیرلر بز دین وملتده سزکله ایدک (أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ
الْعَالَمِينَ) آیا محقق ومعلوم اولمدیمی کیم تکری تعالی خلقک سینه‌لرنده اولان اشیایه کندولردن
داناتردر (وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ) دخی قسم اولسونکه تکری تعالی بو ایکی
کروهه اعماللرینه کوره مکافات ایدر کتوردیلرکه ابوسفیان وامیة بن خلف حضرت عمر وخبابه

دیدیلر بودین محمدی ترك ایدك ویدرلریکزك آیینه رجوع ایدك اندن وازکچك واکر پدرلرین دیننده اقامت
ایتمکدن برکناه حاصل اولورسه آنی بز سزدن کوتوررز وسزی یوك آلتنده قومزز حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا) دخی دیدی اولانلر اهل ایمانه دیدیلر
(اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا) بزم طریقمزه پیرو اولك ایدك (وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ) وکناهلریکزی بز کوتورمك کرکز اکر بزه
اتباع ایتمککز کناه ایسه (وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ) وانلر مؤمنلرك کناهلرندن هیچ برنسنه
کوتوریجیلر دکل (إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) بی شبهه که انلر سوزلرنده یلانجیلردر (وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ) والبته
نفسلری قزاندیغی آغر یوکلری قالدررلر (وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ) وآغر یوکلریله اوزکه یوکلر قالدررلر
وانلر اول کیمسه لرك یوکلریدرکه کندولر انلرك اضلالنه سبب اولدیلر مع ذاکه اضلال اولنانلرك
یوکندن برشی اکسك اولماز (وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ) والبته بغلدقلری یلانلردن
اوتری روز قیامتده سرزنش سؤال اولنورلر (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ) دخی تحقیقا کیم حضرت
نوحی کندو عشیرتنه کوندردك (فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا) پس انلرك اراسنده
بیك ییل اللی ییل اکسك طوردی یعنی حضرت نوح علیه السلام قومنی طقوز یوز اللی سنه ایمانه دعوت
ایدوب کندویه منقاد اولمدیلر (فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ) پس صوییك کثرتی کندولرین الوب هلاك ایتدی
(وَهُمْ ظَالِمُونَ) وحالبوکه کفرله کندولره ستم ایدیجیلردر (فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ) پس کندویی
وکمینك اهللرین یعنی کمیده کندو وسیله بنانلری قورتردق (وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ) واول واقعه یی
خلق ایچون برعبرت قیلدق تاکه انکله پند الورلر (وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) دخی یاده کتور حضرت
ابراهیمك احوالن یعنی کندو جماعتنه دیدی (اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ) خدایه عبادت ایدك وانك عذابندن
خوف ایدك (ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ) اول عبادت وخوف سزه یکرکدر اولدیغکز حالدن (إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اکر
سز خیر وشری بیلوب ارالرنده تمییز ایلردیکز (إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا) تکریدن اوزکه
عبادت ایتمزسز الا بتلره (وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا) وکندو نفسکزدن یلانی ایجاد ایدرسزکه الهیت عنوانیله
بتلری اکرسز (إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) تحقیقا کیم تکریدن اوزکه پرستش ایدیکیکز
نسنه لر (لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا) سزه روزی ویرمکه قادرلری یوقدر (فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ)
پس خدانك قتندن روزی طلب ایدك (وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ) وحالده که کندویه پرستش ایدوب نعمتلرینه
معترف اوله سز (إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) آنك طرفنه دونمش قیلنورسز (وَإِنْ تُكَذِّبُوا) واکر بنی یلانه نسبت
ایدرسز (فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ) بی شبهه کیم سزدن اسبق کروهلر پیغمبرلرین یلانه نسبت

ایدیلر وانلرك تکذیبندن پیغمبرلره برضرر ایرشمدی بلکه ضرر کندولره عائد اولدی (وَمَا عَلَى الرَّسُولِ
إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) وپیغمبر اوزره برشی یوقدر الا احکامی آشکارا تبلیغ ایتمك واوزرینه لازم دکلدرکه
مصدقا ولوب مکذب اولمیه (أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ) یا بقوب بیلمزلرمیکیم تکری تعالی
نیجه برادملسکی ایجاد ایدر (ثُمَّ يُعِيدُهُ) پس اولدکلرندنصکره انلری زنده قیلوب دوندرر (إِنَّ
ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ) تحقیقا کیم ایجاد ایدوب دوندرمك ایزد ذو الجلال اوزره بر آسان ایشدر
(قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ) سویله یا ابراهیم یریوزنده سیاحت ایدك (فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ) صکره
بقك نیجه حق جل وعلا خلقی اختلاف اجناس واحوال اوزره یراتدی (ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ)
صکره تکری تعالی اوبر یراتمغی پیدا ایدر (إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) بی شبهه که خدا عز وجل هر نسنه
اوزره توانادر انکچونکه قدرتی ذاتندندر وبو وصفله متصف اولان جمیع ممکناتك ایجادی ذاتی قتنده
برابردر پس نشأه اخرایی اوزره قادردر نته که نشأه اولی اوزره توانا ایدی (يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ)
تعذیبك ایستدوکی کمسنه یی معذب ایدر (وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ) واسرکسین ایستدوکی کمسنه یی اسرکر
(وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ) وکندو طرفنه دونمش قیلنورسز (وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ) وسز خدایی تعجیز ایدیجی
دکلسز (فِي الْأَرْضِ) یرده (وَلَا فِي السَّمَاءِ) ونه کوکده یعنی ایزد جل وعلا عذابکزی ایسترسه یرده
اولسه کز یا کوکده ید قدرتندن خلاص اولمازسز (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) دخی
تکریدن اوزکه اصلا سزه نه دوست وار ونه یاردمجی که سزی بلادن حفظ ایدر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ) وشول کیمسه لرکه تکرینك دلائل وحدانیتك وبعث سببیله حاصل اولان
لقاسن انکار ایدیلر (أُولَئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي) اول کروه آخرتده بنم رحمتمدن نا امید اولدیلر
(وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) واول کروه کفرلری سببیله کندولره بر دردناك اشکنجه اولور (فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ) بوندنصکره حضرت ابراهیم جماعتنك جوابی برنسنه اولمدی (إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ
أَوْ حَرِّقُوهُ) الا بوکه دیدیلر ابراهیمی اولدرك یا یاندرك بعده رأیی فاسدلری کا مؤدی اولدیکه
یاندره لر پس کندویی منجنقله آتشه صالدیلر (فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ) درعقب ایزد ذو الجلال
لطف وکرمیله کندویی آتشدن قورتردیکه آتشی اوزرینه برد وسلام قیلدی (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ)
تحقیقا که حضرت ابراهیمی قورترمسنده اولو نشانلر وار (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) بر کروهه که خدانك
وحدانیتنه ایمان کتورورلر (وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا) دخی حضرت ابراهیم دیدی ای قوم
بوندن غیری برشی یوقدرکه تکریدن اوزکه بتلر ایدندیکز (مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ) ارکزده محبت تحصیل

ايتمك ايچون (فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) يقين اولان صاغلقده (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ) صكره قيامت كوننده بربلوككز بربلوككزى انكار ايدر يعنى متبوع اولان توابعدن بيزار اولور (وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) وبربلوككز بربلوككزه لعنت اوقور (وَمَأْوٰيكُمُ النَّارُ) وقراركاهكز آتشدر (وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وسزه هيچ ياردمجيلر يوقدر كه سزى آندن خلاص ايده لر (فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ) پس همشيره زاده سى حضرت لوط كندويه ايمان كتوردى (وَقَالَ اِنّى مُهَاجِرٌ اِلٰى رَبّى) دخى حضرت ابراهيم ديدى تحقيقا بن كروهمك الندن وطنى ترك ايدوب كيلدم پروردكارم بكا فرمان ايتديكى يره (اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) تحقيقا كه پروردكارم كندو دينى دشمنلرك مكرندن حفظ ايدوب غالب وقادر اولان بكا نفعلو اولان شيئله فرمان ايدن بعده حضرت ابراهيم خاتونى ساره ايله وحضرت لوطله اتفاق ايدوب سواد عراقدن كوبى نام كويدن حران نام شهره كتديلر اندنصكره اقليم شامدن فلسطين اسميله معروف اولان بقعه ده حضرت ابراهيم سكنى ايتدى وحضرت لوط سدوم نام كويده مكان ايدينوب قوندى (وَوَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ) وكا براوغول وبرنبيره بغشلدق (وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ) ونسلنده پيغمبرلكى وكتاب سماوى مقوله سن قيلدق (وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا) وايتديكى هجرت اوزره كندويه مكافاتنى ويردك بو جهانده (وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ) وتحقيقا كه حضرت ابراهيم او برجهانده صلاحه ارباب كمال اولانلرك زمره سندندر (وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ) دخى حضرت لوطك احوالنى ياده كتور نچن كندى جماعتنه ديدى (اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ) نيچون سز فحشده نهايته ايريشن فعله كلورسز (مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ) آنك ايشلمسيله سزه خلقدن هيچ بركمسه سبقت ايتمدى (اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ) ايا تحقيقا سز ارككلره مباشرت طريقيله كلورسز (وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ) ويوللر كسرسز يعنى كاربانلر خلقنه اخذ مال ايله وقتل ايله تعرض ايدرسز (وَتَاْتُونَ فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ) ومجلسكزده نامعقول ونامشروع اولان ايشلرى ايشلرسز (فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ) پس عشيرتنك جوابى برنسنه اولمدى (اِلَّا اَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) الا كه ديديلر بزه خدانك عذابنى كتور اكر دعواى نبوتده سن كرچك سويليانلردن ايدك (قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ) حضرت لوط ديدى يا الهى بنى منصور قيل يرمازلكله سعى ايدن كروه اوزره (وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى) ونچن كوندرلمشلريمز حضرت ابراهيمه اوغلك وبنيره نك مژده سيله كلديلر (قَالُوا اِنَّا مُهْلِكُوا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ) ديديلر على التحقيق بز سدوم كوينك خلقنى نابود قيلجيلرز (اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ) بى شبهه كيم اول كويك اهلى ستمكار كروه ايديلر

(قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًا) حضرت ابراهيم انلره اعتراض طريقيله ديدى بى شك كيم حضرت لوط اول كويده در واو ستمكارلردندكلدر (قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا) فرشته لر ديديلر بز سندن اناره ايچنده اولانى كسنه لرى (لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُ) البته آنى وكندو بعضيسنى ولدلرى قورتاروز (اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ) انجق قاريسى عذابده قلانلردن ايدى (وَلَمَّا اَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا) واول محلكه كوندرلمشلريمز حضرت لوطه مهمانلر طريقيله كلديلر (سِيءَ بِهِمْ) انلرك سببيله اندوهناك اولدى (وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا) وانلرك احوالنى تدبير ايتمك جهتندن طاقتى طار اولدى (وَقَالُوا) واول وقتكه اثار تغيرى حضرت لوطك چهره سنده كوردیلر ديديلر (لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ) قورقمه واينجكمه (اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ) على التحقيق كه بز سنى واهلكى قورتريجيلرز انجق عورتك كويده قلانلردن ايدى (اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ) تحقيقا كه بز بو كويك اهلى اوزره كوكدن بر عذاب ايندريجيلرز (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) ايتدكلرى فسق سببيله (وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا اٰيَةً بَيِّنَةً) دخى على التحقيق كه بز اول كويده براشكار انشان قويدق (لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) بر كروهه كه تعقل ايدوب اعتبار اولورلر واول نشانه مشهور اولان مكانلريدر و ويرانه اولان مكانلرينك اثاريدر (وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا) دخى مدين شهرينك ساكنلرينه قرنداشلرى حضرت شعيبى كوندردك (فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) پس ديدى اى بنم عشيرتم خدايه عبادت ايدك (وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ) وصوك كونك ثوابنه اميدلو طوتك يعنى برايش ايشلك كه انكله ثوابلك حصولنه اميدلو طوتمق ممكن اوله (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ) ومدين شهرينك زميننده بماندلقه قصد ايتمش ايكن تباهلغه ميل ايتمك (فَكَذَّبُوهُ) بو كلامدنصكره حضرت شعيبى يلانه نسبت ايدوب فسادلرينه مصر اولديلر (فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) پس زلزله كندولرين الدى (فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ) درعقب كندو مسكنلرنده صباحلديلر دیزلرى اوزره چوكمش اولميلر (وَعَادًا وَثَمُودَ) وبو ايكى قبيله هلاك ايتدك (وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ) وبى شبهه كيم انلر منزللرنده هلاكلرى ومقلرى سزه ظاهر اولدى (وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ) وابليس شقى ايشلرين كندولره بزتدى (فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) پس پيغمبرلر بيان ايتدكلرى طريقدن كندولرين دوندردى (وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ) وحالبوكه انلر كوريجيلردى يعنى فكر ونظر ايتمكدن متمكن اولديلر لكن انكله اشتغال ايتمديلر (وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ) معطوفدر عاد اوزره وارزبسكه قارونك مصرفى وار ايدى نسبت جهتندن فرعون وهامان اوزره تقديم اولندى (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْاَرْضِ) وبى شبهه كيم حضرت موسى بونلره آشكار معجزلرله كلدى پس كندوبى تصديق ايتميوب مصر زميننده سركشلك ايتديلر (وَمَا كَانُوا

سنابقین) وخدانك فرماندن ایلرو كیدیجی دكللردی بلكه آنك فرمانی كندولره یتشوب ایشلرین بتوردی
فكلا اخذنا بذنبه) پس بو مذكور اولانلرك هربرین كناهلری سببیله الوب معذب قیلدق (فمنهم
من ارسلنا علیه حاصبا) پس انلردن بر كروه واردیكه اوزرینه اوفاق طاش یولادق قوم لوط كبی
ومنهم من اخذته الصیحة) وانلردن بر كروه واردیكه كندویی چغرمق الوب اهلاك ایتدك اهل مدین
وثمود كبی (ومنهم من خسفنا به الارض) وانلردن برقسم واردیكه یری كندو وسیله چوكتردك قارون كبی
ومنهم من اغرقنا) وانلردن برجماعت واردیكی كندولرین صوده بوغدق قوم نوح وفرعون وتوابعی كبی
وما كان الله لیظلمهم) واولمازدیكه حق سبحانه وتعالی انلره ستم ایله (ولكن كانوا انفسهم یظلمون
ولكن انلر كندو نفسلرینه ستم ایدرلردی (مثل الذین اتخذوا من دون الله اولیاء) شول كیمسه لرك
صفتی كه خدانك الوهیتنده بجا وزایدوب دوستلر یعنی معبودلر ایدندیلر (كمثل العنكبوت) اورمجك
صفتی كبیدركه (اتخذت بیتا) كندویه بر او ایدندی (وان اوهن البیوت) وعلی التحقیق اولرك الك
سستی (لبیت العنكبوت) اورمجك اویدر زیرا آنك نه دری ونه دیواری واردر ونه صاوقدن
ونه حرارتدن حفظ ایدر (لو كانوا یعلمون) اكر بیلسیدیلر البته بیلورلردیكه دینلری اورمجك اوندن
زبونركدر (ان الله یعلم ما یدعون من دونه من شیء) بی شبهه حق جل وعلا بیلور كندو سندن
اوزكه شیء مقوله سندن عبادت ایتدكلری نسنه یی (وهو العزیز الحكیم) وكندو در هر كیمسه اوزره
غلبه ایدیجی حكمت ایله ایشلیجی (وتلك الامثال) وبو مذكور اولان مثل وماندلر (نضربها
للناس) خلق ایچون انلری كتوروب بیان ایدرز (وما یعقلها الا العالمون) وانلرك حسن وفائده سن
فهم ایتمز الا حقایق اشیایه تدبر ایدن ارباب دانش (خلق الله السموات والارض بالحق) خدای تعالی
كوكلری ویری براندی درستلك ایله كه آنی افاضه خیر وذات وصفاتی اوزره دلالت ایتمكه مشتمل
قیلدی نته كه اكا اشارت ایدوب بیوردی (ان فی ذلك لآیة للمؤمنین) تحقیقا كه كوكلرك ویرلرك یرتمسنده
ایمان كتورنلره بر اولو نشان واردر زیرا انلكه انتفاع ایدن انلردر (اتل ما اوحی الیك من الكتاب) ای محمد
قرآندن سكا وحی اولنان شیئی اوقی (واقم الصلوة) ونمازی شرائط وادابیله قیل (ان الصلوة تنهى
عن الفحشاء والمنكر) بی شبهه كیم نماز یمان نعلدن وشرعا مستحسن اولمیان ایشدن الیقور یعنی نماز
معاصیدن منع ایتمكه سبب اولور زیرا اكا مداومت ایتمك چوق ذكره وخشیته مؤدیدر وانلر یالخاصه
بنده یی كناهدن منع ایدرلر كوردیلر كه انصاردن بریكت حضرتله بش وقت نمازی قیلاردی اما
برقباحت یوقایدیكه آنی ایشلمزدی احوالنی حضرتك حضورینه عرض ایتدیلر حضرت صلی الله علیه

وسلم بیوردیكه نمازی البته كندویی بد ایشلرندن منع ایدر اندن صكره از مدت كچمدن اول یكت قبیح
ایشلردن فراغت ایدوب تائب وطاهر اولدی (ولذكر الله اكبر) وبی شبهه كیم خدانك كلمسنه مشتمل
اولان نماز هر نسنه دن زیاده بیوكدر (والله یعلم ما تصنعون) وحق جل وعلا نمازدن وغیریسندن
ایشلدیككز شیئی بیلور (ولا تجادلوا اهل الكتاب) دخی اهل كتابدن سزكله عهد وپیمان بغلیانلرله
بر سوزله مجادله ایتمك (الا بالتی هی احسن) مكر بر خصلتله كه كندوسی غایتله كوزللكده خشونتی
ملایمتله معارضه ایتمك كبی (الا الذین ظلموا منهم) نیجوق انلردن نقض عهدله ستم ایدنلركه
انلرله علی الاطلاق مجادله ایتسه كز رودر (وقولوا امنا بالذی انزل الینا وانزل الیكم) دخی انلرله
مجادله حسنه ایتدیككزده سویله كز بز ایندریلان شیئه وسزه ایندریلان نسنه یه ایمان
كتوردك (والهنا والهكم واحد) وبزم معبودیمز وسزك معبودیكز بردر (ونحن له مسلمون) وبز اكا
یالكز مطیع ومنقادز (وكذلك) دخی نته كیم سائر انبیا اوزره كتابلر ایندردك (انزلنا الیك الكتاب
قرآنی سكا ایندردك (فالذین اتیناهم الكتاب یؤمنون به) پس شول كیمسه لركه كندولره كتابی ویردك
قرآنه ایمان كتورورلر عبد الله بن سلام وامثالی كبی (ومن هؤلاء من یؤمن به) وبونلردن یعنی عربلردن
شول قسم واركه اكا ایمان كتورر (وما یجحد بآیاتنا الا الكافرون) وآیاتمزه انكار كتورمز الا
كفرده توغل ایدنلر (وما كنت تتلو من قبله من كتاب) دخی قرآن سكا كلمدن اول هیچ بر كتاب اوقومزدك
ولا تخطه بیمینك) ونه آنی صاغ الكله یازدك (اذا لارتاب المبطلون) شرط محذوفه جوابدر یعنی
سن بر كتاب اوقیوب یازنلردن اولسیدك اولحال اهل باطل والانلر شك ایدوب دیرلردیكه قرآنی بر غیر
كیمسه دن اوكرندی یاخود متقدمینك كتابلرندن الدی (بل هو آیات بینات) بلكیم قرآن
بر معناسی اشكار ایتسانلردر (فی صدور الذین اوتوا العلم) شول كیمسه لرین سینه لرنده كه
كندولره دانش ویرلدی (وما یجحد بآیاتنا الا الظالمون) وآیاتمزی انكار ایتمز الا ظلمده نهایته
ایرشنلر كه آیاتمزك اعجازی واضح اولدقدنصكره مكابره ایدوب انلری انكار ایدرلر (وقالوا لولا
انزل علیه آیات من ربه) دخی كفار دیدیلر نیچون محمد المصطفی اوزره پروردكارندن معجزه لر
اینمدی صالحك ناقه سی وعیسانك مائده سی كبی (قل انما الآیات عند الله) سویله آیات
بر كیمسه دن موجود دكلدر الا انكری تعالی قتنده (وانما انا نذیر مبین) وبن بر نسنه دكلم الا بر اشكارا
قورقوتیجی (اولم یكفهم) آیا اقتراح ایتدكلری آیاتدن كندولره كافی دكلمیدر كیم (انا انزلنا
علیك الكتاب) علی التحقیق بز قرآنی اوزرلرینه ایندردك (یتلى علیهم) اوزرلرینه همیشه

اوقنور (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ) بی شبهه کیم قرآنک دائما موجود اولسنده (لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)
بر اولو نعمت و بر پند و نصیحت وار بر کروهه که خدانک وحدانیتنه تصدیق کتوررلر (قُلْ كَفَىٰ
بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا) سویله تکری تعالی طانقلق ایتمک جهتندن آرامده و آراکزده کافیدر
(يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلرده و یرده اولانی بیلور پس بنم حالم و سزک حالکز اوزرینه
خفی اولماز (وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ) و شول کیمسه لر که اصلی اولمیان شیئه
اینانوب ایزد ذوالجلالک وحدانیتنه تصدیق کتورمدیلر (أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) اولکروه کندولردر
اوتوزنلر (وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) دخی کفار عذابک وقوعنی سندن عجله ایله طلب ایدرلرکه
دیرلر نبوتک درستایسه اوزریمزه کوکدن طاش یاغسون (وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى) و اکر هر بر کروهه
برمعین مدت اولمسیدی (لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ) البته علی العجله آنلره عذاب کلوردی (وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ
بَغْتَةً) و بی شک کیم عذاب آنلره ناکهان کلور (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) و حال بو که آنک کلمسندن کندولر
بیخبردرلر (يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ) عذابک کلمسنی سندن عجله ایله ایسترلر (وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ)
و حال بو که علی التحقیق دوزخک کیرمسنه موجب اولان معاصی کفاری قابلمشدر یا دوزخ آنلری
احاطه ایده جکدر (يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ) اول کونده که اشکنجه کندولرین قبلار (مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ) اوستلرندن و ایاقلری آلتندن (وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) و فرشته لرین بریسی
خدانک فرمانیله سویلر دنیاده ایشلدیککز شیئک سزاسنی دادک مرویدرکیم اهل ایماندن بر کروه
مکه ده قالوب حب وطن جهتندن هجرت ایتمدیلر و عبادتی قورقو اوزره ادا ایدرلردی حق سبحانه و تعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کتورن قوللرم (إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ) تحقیقا که
بنم زمینم بولدر (فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ) پس بر زمینده که عبادتمه سزه خلاص میسر اولماز
بر زمینه دخی وارک بالکز بکا عبادت ایدک (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) هر جان اولومی دادیجیدر
(ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) صکره مکافات ایچون بزه دونمش قیلنورسز پس بر کیمسه که نفس ایدیکیم
عاقبت بو اوله جقدر کرکدر که اکا لائق بر استعداد پیدا ایده (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
و شول کیمسه لر که ایمانه کلوب کوزل اعمال ایشلدیلر (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا) البته بهشت
جاودانیدن یوکسک یرلره آنلری قوندوررز (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) اول یوکسک یرلرین آلتندن
ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده اقامت علی الدوام تقدیر ایتمشلر (نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ) کوزل
ایشلیانلرک اجری غایتله محمود و حددر (الَّذِينَ صَبَرُوا) شول عمل ایدنلر که انواع محنت اوزره

صبر ایتدیلر (وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) و بالکز پروردکارلری اوزره اعتماد ایدرلر کتوردیلر که قچن اهل
ایمان هجرته عزیمت ایدوب یوله دوشدیلر بری برینه دیدی بز بیلمدیکمز یره کیدیورز یا قندن
اوقات کذران ایدرز حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ) و نیجه حرکت
ایدیجی حیوان وار که (لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا) کندو رزقنی کوتورمز یعنی طاقتی یوقدر که آنی کوتوره
یا خود مقصد بو اوله که رزقنی ادخار ایتمز (اللَّهُ يَرْزُقُهَا) ایزد ذوالجلال آکا روزی ویرر
(وَإِيَّاكُمْ) و سزه دخی (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) و کندودر کلامکزی ایشیدوب ضمیرکزده اولان اشیایی بخشی
بیلن (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) دخی قسم اولسونکیم اکر اهل مکه دن
صوررسن که کیمدر کوکلری و یری یاردن و کونش و آیی رام ایدن (لَيَقُولُنَّ اللَّهُ) البته جواب دیرلر آنلری
یاردوب رام ایدن ایزد ذوالجلالدر (فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ) بو اقراردنصکره خدانک توحیدندن قنغی نسنه یه
دونمش قیلنورلر (اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ) ایزد متعال قوللرندن ایستدیکی
کسنه یه کنجنجک نسنه سنی متوفی قیلار و ایستدوکی کسنه یه طار قیلار (إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) تحقیقا که
خدا عز و جل هر نسنه یه داناد ر قوللرینه منفعت ایدن شیئ و ضرر ایدن نسنه یی بخشی بیلور (وَلَئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا) دخی علی التحقیق اکر کفار مکه دن
صوررسن که کیمدر کوکدن صو ایندروب زمینی آنکله زنده قیلدی زمین اولدکدنصکره
(لَيَقُولُنَّ اللَّهُ) بلا شبهه دیرلر آنی ایشلیان خدای ذوالجلالدر حاصل کلام بو که کفره قسمی
اعتراف ایدرلر که جمله مکوناتی خدا ایجاد ایتدی اندنصکره مخلوقاتنده اصلا قدرتی اولمیان
شیئی کندویه اورتاق قیلارلر (قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) سویله حمد اول کمکه تکری تعالی یه درکه بنی بو کونا
ضلالتدن محفوظ قیلدی (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) بلکه چوقلری بر نسنه فهم ایتمیوب سوزلرین
متناقض قیلارلر که اول خدانک خالقیتنه اقرار ایدوب صکره دونوب دنائی مخلوقات اولان اصنامی
کندویه اورتاق قیلارلر (وَمَا هَٰذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) و بو یقین اولان صاغلق بر شیء دکلدر (إِلَّا لَهْوٌ
وَلَعِبٌ) الا بر مشغوللق و اوینق یعنی سرعت و زوالده اوغلانجقلرک اویوننه بکزر که بر ساعت
انکله مشغول و مسرور اولوب بعده ملول و پراکنده اولورلر (وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ)
و بی شبهه کیم صوکی سرای کندودر حیوتی ابدیه نک سرایی (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) اکر بیلورلر اولسیدیلر کیم
حقیقة الحال اودر البته دنیای دنیه یی آنک اوزره ترجیح و اختیار ایتمزلردی (فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ)
پس کفار کیه بنرلر (دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) تکری یه اوقورلر او حالده که کندو دینلرین آکا

اخلاص ایتمشلر یعنی دعای اهل اخلاص اولان مؤمنلر کبی ایدرلر که خدادن اوزکه هیچ برشیئی اکمزلر
(فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ) پس وقتا که کندولره نجات ویروب صحرایه چیقدیلر (إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ) همان
اولوقت شرك ایدرلر یعنی آیین قدیملرینه دونرلر (لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ) تاکه نعمت نجاتدن
کندولره ویردیکمز شیئی انکار ایدرلر (وَلِيَتَمَتَّعُوا) و تاکه اصنامك عباداتی اوزره مجتمع اولوب
برخوردار اوله لر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) پس بلاشبهه کیم ایتدکلری ایشك عاقبتنی کوررلر (أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا
جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا) یا اهل مکه بقوب مشاهده ایتمدیلرمیکیم علی التحقیق بز برامنیتلو حرم قیلدق
(وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ) وحالبوکه شهرلری چوره سنده خلق قاپیلورلر یعنی اطرافنده خلق
بری برین اولدرب اسیر ایدرلر وکندولره بیت شریفك برکاتیله برکیمسه تعرض ایتمز (أَفَبِالْبَاطِلِ
يُؤْمِنُونَ) پس نیچون اصلی اولمیان شیئه اینانورلر (وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ) وخدانك نعمتنه کفر
ایدرلرکه کندویه اورتاق قیلارلر (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) دخی کیمدر زیاده ستم
ایسی شول کیمسه دنکه خدا عز وجل اوزره یلان بغلدیکه کندویه شریك وار دیو کمان
ایتدی (أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ) یا قرآنه تکذیب ایتدی چون کندویه کلدی (أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ
مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ) یا دوزخده کفار ایچون برقرارکاه یوقمیدر یعنی انلره جهنمده برقرارکاه وار (وَالَّذِينَ جَاهَدُوا
فِينَا) وشول کیمسه لرکه دینمزك اقامتنده سعی تام ایتدیلر (لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا) البته یوللریمزی انلره
کوستوروز (وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ) وبی شبهه کیم ایزد ذوالجلال ایولك ایدنلرله در نصرت ومعونتله

سورة الروم مکیة وهی ستون ایة
بسم الله الرحمن الرحیم

(الٓمٓ) حضرت عبدالله بن عباسدن مرویدرکیم بیوردی سوره لرك اوائلنده دوشن حروف مقطعه
هر برسی خدانك برصفتنه اشارتدرکه بوکلمه دن الف الوهیته ولام لطفه ومیم ملکه
اشارتدر (غُلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ) طائفهٔ روم زمینك یقنرك یرنده مغلوب اولدیلر
یعنی فرس طائفه سی رومه غلبه ایتدیلر عرب دیارینه یقین اولان یرده واو یله اولمشدرکه
فرس پادشاهی ایکی امیری برخیلی عسکرله روم دیارینه کوندردی اذرعات ایله بصری اراسنده
رومك لشکرینه ملاقی اولدیلر خدانك ارادتیله فرس روم اوزره منصور اولوب هجرتك طقوزنجی
سنه سنده خبر مکه یه واصل اولدیغنده اولان اهل شرك شادمان اولوب مؤمنلره دیدیلر روم
وسز اهل کتابسز وبز وفرس امی جماعتلرز حالا فرس روم اوزره غلبه ایتدیلر بزدخی اوزدیکز

البته غلبه ایدرز حق جل وعلا بو ایتلرده آنی مذکور قیلدی واوله جق سنه یی دخی بیان ایدوب
بیوردیکه (وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ) دخی روم مغلوب اولدقدنصکره (سَيَغْلِبُونَ فِي بِضْعِ سِنِينَ) البته
غلبه ایدرلر بر مقدار ییللرك اثناسنده مرویدرکه بو آیت نازل اولدقدنصکره حضرت صدیق
رضی الله عنه اهل شرکه دیدیکه سویندکمزه خدایه قسم کیم روم فرسه غلبه ایله جکدر بضع سنینده
ابی بن خلف حضرت صدیقه دیدیکه سوزکده صادق ایسك برمعین ایت آنك اوزره سنکله کرو بغلیلم
حضرت صدیق انکله اون کجه دوه اوزره کرو بغلدیکه اوچ ییله دك هر کیملك سوزی چیقارسه خصمنك
آنی السون بعده صورت حالی سرورکائناته عرض ایتدیکده انلر بیوردیلرکیم بضع اوچله طقوزك اراسنده
اولان عدد اوزره اطلاق اولنور وار مدتی آرتور وکروی زیاده ایت حضرت صدیق واروب انکله مدتی
طقوز سنه یه دك قیلدی وکروی یوز کجه دوه ایتدی بعده ابی احد وقعه سنده کندو یه لحقات
ایدن جراحتله هلاك اولدی حدیبیه سنه سنده رومك فرس اوزره غلبه لرینك خبری محقق اولمغله
حضرت صدیق ابینك وارثلرندن کرو یی الوب حضرت حضوریته کتوردی حضرت صلی الله علیه
وسلم اکا بیوردیکه انکله تصدق ایت (لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ) فرمان خدای ذوالجلال‌ه در فرس
روم اوزره غلبه ایتمدن اول و غلبه ایتدکدنصکره یعنی قوت و قدرت فرمانی جاریدر و جمله اشیاده
درست تصرف انده در (وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ) و اولکونده که فرس رومه مغلوب اولورلر اهل
ایمان سوینورلر (بِنَصْرِ اللَّهِ) انکله که خدا عز وجل کتابی اولانه کتابی اولمیان اوزره یاردم
ایتدی (يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی کمسنه یه یاردم ایدر (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و کندو در قوللرندن انتقام
الوب اوزرلرینه دشمنلرین مسلط قیلان (الرَّحِيمُ) قوللر اوزره تفضل ایدوب اعدالری اوزره
نصرت ویرن (وَعْدَ اللَّهِ) ایزد ذوالجلالك وعدی (لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ) حق جل وعلا وعده سنه
خلف ایتمز (وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن خلقك چوغی وعده سنك صحتك بیلمزلر (يَعْلَمُونَ
ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) یقین اولان صاغلقدن اشکار اولنسنه بیلورلر (وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ
هُمْ غَافِلُونَ) وکندولر آخرتك احوالندن (هُمْ غَافِلُونَ) کندولر بیخبردرلر اصلا آنی خاطره کتورمزلر (أَوَلَمْ
يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ) یا کندو نفسلرنده بقوب تفکر ایتمزلرمی یعنی نیچون کندو نفسلرنده
تفکری احداث ایدوب سویلمزلر (مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ) ایزد ذوالجلال
کوکلری ویری وارالرنده اولان اشیایی یارتمدی الا طوغریلغله (وَأَجَلٍ مُسَمًّى) وبرمعین مدته دکین که
اول برشیئه انلر نهایته ایریشوب منقضی اولورلر (وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ) وبی شبهه کیم خلقدن

چوق كمسه واركه (بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ) پروردكارلرينك لقاسنه كافردرلر يعنى قيامت كوننك
انكار ايدوب كمان ايدرلركيم دنيا ابديدر وآخرت يوقدر (اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ) يا كفار مكه مكانلرينه
اوتوروب تجارت ايچون روى زمينده كزمديلرمى (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) كه بونلر
كندولردن اسبق ولانلرك صوكى نيجه اولدى (كَانُوا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً) كندولردن قتى كوجلى ايدى لر
ايديلر (وَاَثَارُوا الْاَرْضَ) وير يوزين دوندرديلر صولرى ومعدنلرى استخراج ايتمك ايچون
وتخم ايكمك ايچون (وَعَمَرُوهَا اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا) وزمينى تعمير ايتديلر مكه خلقى انك ايتدوكى تعميردن چوقراق
(وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) وانلره ارسال اولنان پيغمبرلر كندولره معجزه‌لرله كلديلر (فَمَا كَانَ
اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ) پس اولمز ديكه ايزد جل جلاله انلره ستم ايده كه عصيانلرى واقع اولمدن اول
كندولرين اهلاك ايده (وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولكن انلر كندو جانلرينه ستم ايدرلردى كه
هلاكلرينه باعث اولان فعللرى ايشلديلر (ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ اَسَاؤُا السُّوٓاٰى) صكره بدلك ايدنلرك
صوكى بدتر اولان عقوبت اولدى (اَنْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِؤُنَ) انكچونكه تكريك اياتنه
تصديق ايتمزلردى وانكله استهزا ايدرلردى (اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ) خداعز وجل خلق ايجاد ايدر (ثُمَّ يُعِيدُهُ)
اندنصكره كندوسى انلرى زنده قيلوب كوندرر (ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) پس مكافات ايچون كندو طرفنه
دونمش قيلنورسز (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ) واول وقتكه قيامت قالقار اهل شرك
اولان كنهكارلر متحير اولدقلرى حالده خاموش اولورلر (وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَاۤئِهِمْ شُفَعَاۤءُ) وكندولره
خدايه شريك قيلدقلرى اشيادن ديلكچيلر اولمدى (وَكَانُوا بِشُرَكَاۤئِهِمْ كَافِرِينَ) واورتاق قيلدقلرى نسنه‌لر
الوهيتلرينه كفر ايديجيلردى (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ) واول كونكه قيامت قالقار (يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ)
اول كونده اهل ايمان وكفره آيرلورلر (فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) پس اما شول كمسه‌لركه
ايمانه كلوب كوزل اعمال ايشلديلر (فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ) انلر كوناكون كوللر وصولر اوزره مشتمل برده اولورلر
(يُحْبَرُونَ) سونمش قيلنورلر برسونمك كه آثار يوزلرى اوزره ظاهر اولور (وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَا وَلِقَاۤءِ الْاٰخِرَةِ) واما شول كمسه‌لركه كفر ايدوب خدانك ايانته ولخرتك كورمسين تصديق
ايتمزلر (اُولٰۤئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ) انلر دراشكنجه ده كيرمش قيلنوب اندن منفك اولمازلر (فَسُبْحَانَ اللّٰهِ)
پس ايزد ذو الجلالك ذاتن ناسزا اوصافدن تنزيه ايدك (حِينَ تُمْسُونَ) اخشام وقتنه كيرديككز
محل (وَحِينَ تُصْبِحُونَ) ودان وقتنه كيرديككز محل (وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) وكوكلرده
ويرده اولان قومدح وثنالر خدانك ذات بيهمتاسنه مخصوصدر (وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ)

وياتسو وقتنده واويله وقتنده داخل اولديغكزده كندويي تسبيح وتقديس ايدك (يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ)
زنده‌يي اولمشدن چيقارر قوشى يومرته دن چيقارديغى كبى (وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ) واولمشى صاغدن
چيقارر يومرته‌يى قوشدن چيقارديغى كبى (وَيُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) دخى زمينى نباتاتله احيا
ايدر قوريمش اولمش كبى اولدقدنصكره (وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُونَ) وبو چيقارمق كبى قبوردن چيقمش قيلنورسز
(وَمِنْ اٰيَاتِهِ) دخى قدرتنك نشانلرندندركه (اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ) سزى طپراقدن براتدى (ثُمَّ اِذَا
اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ) صكره بلا توقف سز برآدميلرسزكه يرده پراكنده اولورسز (وَمِنْ اٰيَاتِهِ) دخى قدرتنك
علامتلرندندركه (اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا) كندو جانلركزدن سزكچون قاريلر براتدى
(لِتَسْكُنُوا اِلَيْهَا) تاكه جنسيت حسبيله انلره ميل ايدوب كندولرله الفت ايده‌سز (وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
مَوَدَّةً وَرَحْمَةً) وارالرنده برمحبت ومهربانلق قيلدى جماع محلنده وغيريسنده (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ)
تحقيقاكه بو براتمقلرده اولونشانلر وار (لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) بركروهه كه اشيانك حقايقنه تامل ايدوب
انده اولان حكمتلرى ادراك ايدرلر (وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) دخى دلائل قدرتندندر كوكلر
ويرك براتمسى (وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ) وديللريكزك مختلف اولمسى (وَاَلْوَانِكُمْ) ورنكلريكزك كونا
كون اولمسى (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ) تحقيقاكه بو براتمقده واختلافده علامتلر وار ارباب
دانش اولنلره (وَمِنْ اٰيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) دخى علامات قدرتندندر كيجه وكوندزده قواى
نفسانيه‌كز استراحت ايتمك ايچون ياتمغكز (وَابْتِغَاۤؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ) وايكيسنده احساننى وكرمندن
معيشت طلب ايتمككز (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ) بى شبهه كيم بو اشياده اولو علامتلر
وار بر كروهه كه فهم ايتمه سن ايشيدرلر (وَمِنْ اٰيَاتِهِ) دخى دلائل قدرتندندر بوكه (يُرِيكُمُ الْبَرْقَ)
يلدرمى سزه كوسترر (خَوْفًا وَطَمَعًا) مسافره صاعقه دن قورقمق ايچون ومقيم اولانه يغموره
اميد طوتدرمق ايچون (وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاۤءِ مَاۤءً) وكوكدن صوانيدرر (فَيُحْيِ بِهِ الْاَرْضَ) پس انكله يرى
نباتاتله برى زنده قيلار (بَعْدَ مَوْتِهَا) قوريوب اولدكدنصكره (اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ)
تحقيقاكه برقى كوسترمده وصوى كوكدن ايندروب زمينى انكله احيا ايتمده اولو علامات
وار بر كروهه كه اشيانك نكوتنده تامل ايدوب خدانك كمال قدرتنى مشاهده ايدرلر (وَمِنْ
اٰيَاتِهِ) دخى قدرتنك دلائلندندر (اَنْ تَقُومَ السَّمَاۤءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهِ) كوك دركسز وزمين صو اوزره
قرهانيله طورمسى (ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْاَرْضِ) صكره چونكيم اسرافيلك نفخه سيله يردن
سزى برچاغرمق چاغررد (اِذَا اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ) بى توقف سز قبوردن چيقرسز (وَلَهُ مَنْ فِي

السموات والارض) وكوكده ويرده اولانلر كندويه مملوكدرلر (كل له قانتون) قوللرى فرماننه مطيع و
منقاددرلر (وهو الذى يبدؤ الخلق) وكندودر اول پروردكار كه خلقى ايجاد ايدر (ثم يعيده)
هلاك اولدقلرندنصكره كندولرين اعاده ايدر (وهو اهون عليه) وحال بوكه اوزرينه اعاده ايتمك
ابتدا ايجاد ايتمكدن آساندر بو اهونيت خلقك قدرتنه كوره در زيرا خدانك قدرتى قتنده جميع
اشيانك ايجادى يكساندر (وله المثل الاعلى) و قدرت كامله وحكمت شامله كبى يوجه دلر
وصف عجيب الشان كندويه مخصوصدر (فى السموات والارض) كوكلرده ويرده كه ايچنده اولانلر
اول وصفله كندويى وصف ايدرلر (وهو العزيز) وكندودر هر كسه غلبه
ايدن قادر مختار (الحكيم) موزصوابه داناكه قمو افعالى حكمتدن خالى دكلدر (ضرب لكم مثلا من انفسكم)
حق سبحانه وتعالى سزه كندو جانلريكزك احوالندن ناشئ برمثل بيان ايدوب اوردى (هل لكم من ما ملكت
ايمانكم من شركاء) آيا سزه قوللريكز وقرواشلريكزدن اورتاقلرمى وار (فى ما رزقناكم) سزه روزى قيلديغمز
نسنه ده (فانتم فيه سواء) كه سز ومملوكلريكز اول روزيده برابرسز (تخافونهم) انلردن قورقرسز كه
مباد تصرفنده استقلال پيدا ايده لر (كخيفتكم انفسكم) نته كه كندو نفسلريكزدن قورقرسز يعنى نته كيم
آزاده اولانلر برى برينك مالنده تصرف ايتمكدن خوف ايدرسز مماليككزدن اويله قورقميسز كوردكيز
پس بو آيت نازل اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم آنى مشاد ايدى قريش اوزره اوقودى انلر جواب
ايتديلر كه هركز اولماز كيم قوللريمزدن برشخص ملكمزده بزمله اورتاق اوله اول مرتبه ده كه آنك
تصرفنده استقلالنى ملاحظه ايدوب قورقه‌وز پس حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى هركاه كه سز
كندو قوللريكزى مالكزده شريك اولمغلرينه راضى اولمزسز نيجه خدانك مخلوقنى كندويه شريك
قيلارسز (كذلك) نته كه بو مثلده بو امرى بيان ايتدك (نفصل الآيات) دلائل وحدانيتى بيان
ايدرز (لقوم يعقلون) بركروهه كه عقوللرك امثالى تدبر ايتمده استعمال ايدرلر اما جاهل
وستمكار اولانلر بوكونا سوزين حقيقتندن بيخبردرلر (بل اتبع الذين ظلموا اهواءهم بغير علم)
بلكه ستم ايدنلر آرزولرينه پيرولك ايتديلر بيلمكسزين اولمديغى حالده (فمن يهدى من اضل
الله) پس كيمدركه يول كوستره شول كيمسه‌يه كه تكرى تعالى آنى آزغون قيلدى (وما لهم من ناصرين)
وكمراه قيلنان كيمسنه لره اصلا ياردمجيلر اولماز كه كندولرين ضلالتدن خلاص ايدرلر (فاقم
وجهك للدين) پس يوزكى دين ايچون معتدل قيل يعنى عملكى خالص قيل (حنيفا) اشيانك
باطله دن مائل اولديغك حالده (فطرت الله) خدانك يراتمسنه ياپش (التى فطر الناس عليها)

شول يراتمقه كه تكرى تعالى خلقى آنك اوزره يراتدى واول ملت اسلامدر زيرا خلق موانع نفسانيه دن
ووساوس شيطانيه دن قورتلسه‌لر البته آنك اوزره اولورلردى (لا تبديل لخلق الله) خدانك
يراتمسنه دكشترمك يوقدر يعنى بركيمسه قادر دكلدر كه آنى تبديل ايليه (ذلك الدين القيم)
اول فطرت كرككى اوليان معتدل دين در (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) وليكن خلقك چوغى آنك معتدل
اولدوغين بيلمزلر (منيبين اليه) حالدر اقم لفظنده اولان ضميردن يعنى يا محمد سن وامتك دينه متوجه
اولك تكرى طرفنه رجوع ايتديككز حالده (واتقوه) واندن خوف ايدك (واقيموا الصلوة) دخى نمازى قيلك
(ولا تكونوا من المشركين) واهل شركدن اولمك (من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا) شول اهل شركدن كه
دينلرين پراكنده قيلوب كروه كروه اولديلر (كل حزب بما لديهم فرحون) هر كروه قتلرنده اولان سيشله
سونمشلر (واذا مس الناس ضر) وچون خلقه بريمانلق دكر (دعوا ربهم منيبين اليه) پروردكارلرينه
تضرع ونياز ايدرلر طرفنه رجوع ايتدكلرى حالده (ثم اذا اذاقهم منه رحمة) اندنصكره اول محل كه
كندوكرمندن انلره براحسان الذاتى داتدردكه اول زحمتلردن كندولرين خلاص ايدر (اذا فريق منهم
بربهم يشركون) همان اول محل انلردن بركروه پروردكارلرينه اورتاق قيلارلر (ليكفروا بما آتيناهم) تاكه
عاقبتلرى بو اوله كيم نعمتلرندن كندولره ويردكمز شيئه كفر ايده لر (فتمتعوا) پس نعم دنيوى ايله بش وكون
برخوردار اولك (فسوف تعلمون) كه على التحقيق برخوردارلغكزك نتيجه سن كوره جكسز (ام انزلنا
عليهم سلطانا) يا خود كفار اوزره بزبر كتاب وحجت ايندردكمى (فهو يتكلم بما كانوا به يشركون) كه
اول كتاب سويلر شول شئ كه انلر آنك سببيله شرك ايدرلر (واذا اذقنا الناس رحمة) دخى قچن خلقه
صحت ودولت كبى بر نعمتك لذتنى داتدررز (فرحوا بها) انكله سوينورلر (وان تصبهم سيئة بما قدمت
ايديهم) و اكر مرض وطارلق كبى كندولره بربدلك دكورللرى ايلروكوندردوكى نسنه سببيله يعنى
ايتدكلرى اعمالك شآمتى جهتندن كندولره بر زحمت دكرسه (اذا هم يقنطون) همان اول محل انلر
نا اميد اولوب جزع وفزع ايدرلر (اولم يروا ان الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر) آيا كفار مقوله‌سى
بيلوب كورمديلرميكيم حق جل وعلا ايستدوكى كمسنه يه روزى كشاده ايلر وايستدوكى كمسنه‌يه
طار قيلار (ان فى ذلك لآيات) تحقيقا كيم بو بسط وقبضده اولوسنا نلر وار (لقوم يؤمنون)
بر كروهه كه خدانك حكمته تصديق كتوردلر (فآت ذا القربى حقه) پس يا محمد خصملق يه سى اولانه
حقنى وير يعنى فقير اوليجق آنك نفقه سن وير (والمسكين وابن السبيل) و يوقسله وغريب
اولوب مالى اوليان مسافره مالدكوتدن كندولره سوظفا ولان شيئى وير (ذلك خير للذين يريدون)

وَجْهَ اللّٰهِ) حقوقی ارباببنه یتشدرمك خداء عز وجلك رضاسین ایشلیانلر هرشیدن بكركدر
(وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) واولكروهكندولر در قورتلوب مرتبهٔ علیایه نائل ولانلر (وَمَا اٰتَيْتُمْ مِنْ رِبًا)
دخی معامله ایتمكده زیادهٔ محرمه دن هر نه ویردیسز (لِيَرْبُوَا فِي اَمْوَالِ النَّاسِ) تاكه خلقك موالنده
زیاده اوله یعنی تاكه ربالی الان كمسنك مالنده ارتقلق حاصل اوله (فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللّٰهِ) ایزد ذوالجلال
حكمنده اول مال ارتروب ایچنده بركت صالنور (وَمَا اٰتَيْتُمْ مِنْ زَكٰوةٍ) دخی زكوة قسمندن هر نه ویردیسز
(تُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ) كیم آنك ویرمسنده خدانك رضاسن ایسترسز (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ)
اولكروه كندولرد رماللرین قات قات ایدنلر زكوتك بركاتیله (اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ) ایزد ذوالجلال
اول فاعل مختاركه سزی یراندی (ثُمَّ رَزَقَكُمْ) صكره سزه روزی ویردی (ثُمَّ يُمِيتُكُمْ) بعده
سزی بی روح قیلار (ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) اندنصكره سزی زنده قیلار (هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ)
اورتاقلریكزدن هیچ بركمسه وارمیكه اول مذكور اولان اشیادن برنسنه ایشلیه (سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى
عَمَّا يُشْرِكُونَ) حق جل وعلا كندویه اورتاق قیلدقلری نسنه لردن منزه اولوب یوجه لندی
(ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) صحراده ودریاده قحط وكثرت موت وظلم ویانمق وغرق كبی بد
ایشلر پیدا اولدی (بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِي النَّاسِ) خلقك للری قزاندیغی معاصینك سببیله (لِيُذِيقَهُمْ
بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا) تاكه ایشلدكلری اشیانك برمقدار مكافاتنی انلره داتدر (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ)
شايد انلر شركدن توحیده ومعصیتدن طاعته دونه لر (قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ) سویله یا محمد كفاره یریوزنده كزك پس بقك سزدن اشبق ولانلرك
نتیجه لری نیجه اولدی (كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ) چوقلری اهل شرك ایدیلر (فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ) یوز
جمیع وجودكی معتدل دین ایچون طوغروقیل (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ) بر كون كلمدن اول كه (لَا مَرَدَّ لَهُ
مِنَ اللّٰهِ) خدانك طرفندن انی كاربردوندرمك یوقدر یعنی البته كلملیدر (يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ) او كونده
خلق آیرولولر بربلوك جنته كیدر وبربلوك جهنمه (مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ) هر كیم خدانك وحدانیتنه
كفر ایتدی ایندوكی كفرك وبالی اوزرینه اولور (وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا) وهر كیم بر كوزل ایش ایشلدی
(فَلِاَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ) كندو نفسلری ایچون جنتده بر آماده ایدرلر (لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ) تاكه خداء عز وجل كندو كرمندن ایمان كتورنلره وكوزل عمل ایشلیانلره
مكافات ایده (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ) بی شبهه كیم خدا جل جلاله بی دین اولانلری سومز (وَمِنْ اٰيَاتِهِ)
دخی خدانك دلائل قدرتندندر بوكه (اَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ) یللری كوندره یغمورك كلمسنه

مژده ویریجی ولدقلری حالده (وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ) وتاكه یغموردن حاصل ولان نعمتدن سزه دادنده
(وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِاَمْرِهِ) وتاكه كیلر فرمانیله اقه (وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) وتاكه دریاده تجارت ایچون
وارمغله محض كرمندن روزی طلب ایده سز (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) وتاكه سز بونعمتلر خدادن بیلوب حقوقنی
ادا ایده سز (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ) دخی تحقیقا كیم سندن اسبق پیغمبرلر كوندردك
كندو عشیرتلرینه (فَجَاؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) پس پیغمبرلر انلره معجزه لرله كلوب عشیرتلرینك برمقداری
سوزلرین تصدیق ایدوب برمقداری تكذیب ایتدیلر (فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ اَجْرَمُوا) اندنصكره
كنهكارلردن انتقام الوب كندولرین نابود قیلدق (وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ) ووعدمز
اقتضاسنه كوره مؤمنلرك یاردمی البته اوملیدر (اَللّٰهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ) خداء عز وجل شول
پروردكاردركه یللری كوندرر (فَتُثِيرُ سَحَابًا) درعقب اول یللر بولطلر قالدروب كوتوردر
(فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ) پس اول بولطی كاه كوك سمتنده اچوب متصل قیلار نیجه كه ایستر
(وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا) وكاه انی پاره پاره قیلار (فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ) بوایكی وقتدنصكره
یغموری بولط اراسنده چیقار كوررسن (فَاِذَا اَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) پس قچن كیم اول
یغمورله قوللرندن ایستدوكی كمسنه‌یی ذكر یعنی المحل كه یغمور مراد اولنان كمسنه لرك شهرلرنده
وزمینلرنده دوشر (اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ) همان اول محلك كندولر كثرت خیرك كلمسیله مژده لنورلر (وَاِنْ كَانُوا
مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ) وتحقیقا كیم اوزلرینه اینمدن اول نا امید اولمشلر
ایدی بو آیتده من قبله لفظی تاكید ایچون مكرر اولدی (فَانْظُرْ اِلٰى اٰثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ) پس خدانك
آثار رحمتنه بق (كَيْفَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) نیجه زمینی احیا ایدر قوریوب اولدكدنصكره
صكره (اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتٰى) بی شبهه كیم زمینی احیا ایدن اولمشلری زنده قیلجیدر (وَهُوَ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وحال بوكه كندوسی هر نسنه اوزره توانادر (وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا)
دخی علی التحقیق اكر بز بریل یوللیوب آنك سببیله اول رحمتدن حاصل ولان اكین صارارمش اولمش
كورسیدیلر (لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ) البته اكینك هلاكندنصكره خدانك نعمتلرین انكار
ایدرلردی (فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى) پس بلا شبهه سن اولیلره یا به سنده اولانلری ایشتدرمكه
قادر دكلسن (وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ) وصاغرا ولانلره چغردیغی ایشتدرمزسن (اِذَا وَلَّوْا فیچن
سنك طرفكه توجه ایتمیوب كیدرلر (مُدْبِرِينَ) اكسه لرین چویردكلری دمده یعنی كفارك حق
سوز ایشتملری امر محال پایه سنده برنسنه درنته كه اكسه ویروب كیدن صاغرك سوز

ایشمسی محالدر (وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ) وسن کورلری کمراهلقلرندن دوندروب
یول کوستریجی دکلسن (إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا) ایشتدرمزسن الا اول کیمسنه‌یی که آیاتمزه
ایمان کتورر (فَهُمْ مُسْلِمُونَ) پس انلر فرمان ایدیجیك شیئه مطیع و منقاددرلر (اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
مِنْ ضَعْفٍ) خدا عز وجل شول پروردکاردرکه سزی بر زبونلقدن یراتدی و اول نطفه‌در
(ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً) پس زبونلقدن نصکره سزه کوچ قیلدی و اوقچن حد بلوغه
ایررسز (ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً) درعقب کوجدن نصکره سزه زبونلق و پیرلك
قیلدی (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) ایستدیکی نسنه‌یی یرادر (وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ) وکندو در قوللرینك
احوالنه دانا همتلرینك تغییرینه توانا اولان (وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ) و اول کونکه قیامت
قالقر (يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ) اهل کفر دنیاده مدت اقامتلرینا وسند قلریجون
آند ایچرلرکه دنیاده بر ساعتدن اوزکه طورمدیلر (كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ) بو دونمکلری کبی
طوغرولق و تحقیقدن دنیاده دونرلردی (وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ) دخی آند ایچدکلرندن
صکره کندولره دیدی شول کیمسه‌لرکه دانش و ایمان ویرلدیلر فرشته‌لردن و اسندت
(لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ) تحقیقا که سز خدانك علمنده مکث ایتدیکز دنیاده (إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ)
قبوردن احیا اولنوب کوندرلمك کوننه دك (فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ) پس بودر بعث کونیکه سز آنی
انکار ایدردیکز (وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) ولیکن سز بیلمز ایدیکز که او حقدر (فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ
الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ) پس اول کونده ستم ایدنلره عذرلری نفع ایتمز (وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ)
و نه انلر دعوت اولنورلر بر شیئه که عتابلرین ازاله ایده یعنی کندولره سویلنمزکه خدانك رضاسنی
توبه و طاعتله تحصیل ایدلك نته که دنیاده کندولره سویلنوردی (وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا
الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) دخی على التحقیق کیم بو قرآن عظیم الشانده خلق ایچون هر مثلدن نکه کندولره نافعدر
بیان ایلدوب اوردق (وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ) و اکر سن یا محمد انلره بر آیت کتوررسن (لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا)
البته کفار ایدنلر مثلث عنادندن دیرلر (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ) دکلسز ای محمد و مؤمنلر الا تزویر ایدیجیلر
(كَذَلِكَ) بو مهر اورلمسی کبی (يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) حق جل وعلی مهر اورر شول
کیمسه‌لرك کوکللری اوزره که بیلیوب مثلکه طالب اولورلر (فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ) پس انجمالر
اوزره صبر ایت که شبهه‌سز خدای ذو الجلالك وعده‌سی درستدر البته اولملیدر (وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ
الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ) و سنی خفت و اضطرابه وزره حمل ایتمسون شول کیمسه‌لرکه امر معادی

تصدیق ایتمزلر زیرا انلر ازغوندرلر پس اوکونی انکار کندولردن مستبعد دکلدر والله اعلم

سورة لقمان مکیة اربع وثلاثون آیة

بسم الله الرحمن الرحيم

الٓمٓ (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ) بو سوره‌ده مذکور اولان کلام حکمته متضمن اولان کتابك
آیتلریدر (هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنِينَ) یولك ایدنلره یول کوسترمك و اسرکك اولدیغی حالده (الَّذِينَ
يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) شول یولك ایدنلرکه نمازی شرائطی و ادابیله قیلارلر و مال زکوتی
ادا ایدرلر (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ) وانلر آخرتك اولمسنه کندولر اینانوب شك ایتمزلر
(أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ) اولکروه مزبور اولان صفتله موصوفدرلر پروردکارلرینك توفیقندن
طوغرولق اوزره‌درلر (وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) و اولکروه کندولردر قورتلوب مراده ایرشنلر
کتوردیلرکه نضر بن الحارث ملوك عجمك داستانلرینه مشتمل اولان کتابلر اشترا ایدوب آنی قریشه
اوقیوب سویلردی اکر محمد عاد و ثمود اخبارینی سویلرسه بن سزه رستم و اسفندیارك و اکاسره‌نك داستانلرین
سویلرم حق جل وعلا انك حقنده بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ)
دخی خلقدن شول کیمسه واردرکه فائده‌لو شیدن الیقویان سوزی صاتون آلور (لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ)
تاکه تکری تعالینك یولندن خلقی ازدوره (بِغَيْرِ عِلْمٍ) صاتون الدیغی نسنه‌نك حالنه دانشی یوغیکن
(وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا) و تاکه خدانك یولنی سخریه و مسخره‌لك ایده (أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) اولکروه
دائبلری بو کونا نسنه‌در کندولره بر خوار ایدیجی اشکنجه اولور (وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا) و اول وقتکه
اول بدذات اوزره آیاتمز اوقنور (وَلَّى مُسْتَكْبِرًا) کردنکش و متکبر اولدیغی حالده اکسه سن
چویروب کیدر (كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا) کویا انلری اصلا ایشتمدی (كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا) یعنی قولاغنده
براغرلق وارکبی (فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) پس آنی بر دردناك اشکنجه ایله مژده‌لندر یعنی آکا بیلدرکه
البته کندوبی عذاب الاجقدر (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه
ایمانه کلوب کوزل اعمال ایشلدیلر (لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ) کندولره دربهشت جاودانك ناز و نعیمی
(خَالِدِينَ فِيهَا) آنك ایچنده اقامتی على الدوام تقدیر ایتمشلر (وَعْدَ اللَّهِ) ایزد ذو الجلالك وعد
ایتمسی یعنی مزبور اولان نعمتلری حق جل وعلی انلره وعده ایتدی (حَقًّا) بر درست وعده که
اصلا تخلفی قبول ایتمز (وَهُوَ الْعَزِيزُ) و کندو در هر کیمسه اوزره غالب اولانکه وعده‌یه
وفا ایتمکدن بر کیمسه کندوبی منع ایتمز (الْحَكِيمُ) درست حکم ایدیجی که حکمتنك مقتضاسی

اوزکه بر نسنه ایسلز (خَلَقَ السَّمٰوٰاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ) کوکلری دیرکسز یراتدی (تَرَوْنَهَا) که آنی مشاهده ایدیورسن (وَأَلْقٰى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ) دخی زمینده محکم طاغلر صالدی که یرسزکله حرکت ایدوب مضطرب اولمیه (وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ) و آنک ایچنده هر جواندن یایدی (وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) و کوک سمتندن صو ایندردک (فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ) پس یریوزنده او صو ایله هر چوق منفعتلو صنفدن بتوردک (هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ) بو خدانک یاراتمشیدر (فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) پس بکا کوسترک اندن اوزکه اولانلر قنغی نسنه یی یاراتدیلر دیرکه کفار انلری خدایه شریک قیلادرلردی پس حق سبحانه و تعالی کفار قسمنه بو مضمونله خطاب ایتدیکه بو جمیع مخلوقات بنم مخلوقمدر سزک بتلریکزک مخلوقنی بکا کوسترک و نه ممکن انلرک خالقیته لیاقتلری اوله (بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) بلکه اهل شرک بر اشکار ازغونلقدهدرلر که عاجزی قادر ایله و مخلوقی خالق ایله شریک قیلادرلر (وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ) دخی علی التحقیق کیم حضرت ایوبک خواهرزاده سی ازرک اولادندن لقمان ابن باعورایه قول صائب و فعل کامل اوزره مشتمل اولان خصلتی ویردک کوردیلرکیم حضرت لقمان معمر اولدی حضرت داود علیه السلامک عصرینه دک و علم اندن الدی و حضرت داود علیه السلام مبعوث اولمدن فتوی ویردی قچن حضرت داود علیه السلام مبعوث اولدی فتوی ویرمسین کسدی کندویه سویلندیکیم نیچون فتوی ویرمسین کسدک دیدی قچن اوزکه بو ایشه دو عهده اولوب بکا استراحت ویردی نیچون بن استراحت اتیم و جمهور علماء آنک اوزره درلر که حضرت لقمان حکیم ایدی پیغمبر دکلدی آنک حکمتندن روایت اولنندیکه حضرت داودک صحبتنه بیلورمک ایتدی و اول اثناده حضرت داود زرهی بیتلردی باوجود که آنی اصلا کورممشدی برکون اندن صورمدیکه نه مصلحت ایچون آنی سن یاپیورسن زره تمام اولیجق حضرت داود آنی کیدی زرهه خطاب ایدوب دیدی یخشی جنک پوشاکی سن بعده دیدیکه خاموشلق بر حکمتدر اما آنی ایشلیان آزدر و برکون کندویه فرمان اولندیکیم برقیونی بوغازلیوب اندن انک ایکی پاکیزه عضوی کتوره وارویب دیلی و کوکلی کتوردی بر دخی کندویه امر ایتدیلرکه اندن غایتله ایکی بد عضوی کتوره ینه انلری کتوردی بو حالی کندوسندن استفسار ایتدیلر بیوردی انلر یخشی اولیجق انلردن یخشی بر عضو اولماز و هرکاه که آنلر بد اولورلر انلردن بدبر نسنه اولماز پس بو کونا حکمتلره مظهر اولدیغندن اوتوری حق تعالی اندن خبر ویردیکی لقمانه حکمتی ویروب دیدک کیم (أَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ) خدایه شکر ایت (وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ) و هر کیم خدانک

نعمتلرینه شکر ایدر شکر ایتمز الا کندو نفسیچون زیرا آنک نفعی اکا عائد اولور (وَمَنْ كَفَرَ) و هر کیم خدانک نعمتلرینه معترف اولیوب انکار ایدر (فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ) بلا شبهه حق جل و علا خلقک مدحندن بی نیازدر کندو ذاتنده حمده مستحقدر و اکر بر کیمسه کندو یی مدح ایتمز (وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ) دخی مذکور قیل اول وقتی که حضرت لقمان کندو اوغلنه دیدی (وَهُوَ يَعِظُهُ) و حالا که حضرت لقمان اکا پند و نصیحت ویردی (يَا بُنَيَّ) ای اوغلجغم بو تصغیر اشفاق ایچوندر (لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ) خدایه اورتاق قیلمه (إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ) بی شبهه کیم خدایه اورتاق قیلمق بر اولو ستمدر زیرا شرک ایتمک خالقی مخلوق ایله برابر قیلمقدر و بوندن ارتق ستم اولماز (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ) دخی آدم اوغلنه اتاسنک و اناسنک کوزتمسین اصمرلدق (حَمَلَتْهُ أُمُّهُ) اناسی انی کتوردی (وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ) زبونلق اوزره زبونلق ایسی ایکن (وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ) و سوتدن کسلمسی ایکی سنه نک بتمسنده اولور (أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ) اکا اصمرلدقکه بنم نعمتمه معترف اول و پدرک و انانک نعمتنه دخی (إِلَيَّ الْمَصِيرُ) دونش بنم طرفمهدر پس شکرک و کفرک اوزره سنی محاسب ایدرم (وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) و اکر پدر و مادرک آنک اوزره سکا چالشورلرکه الوهیتمده بکا بر اورتاق قیله سن شول شیئی که شرکتنه سکا بر دانش اولمیه (فَلَا تُطِعْهُمَا) او خصوصده سوزلرین ایشتمه (وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا) و ایکیلریله مصاحبت ایله بو جهانده بر کوزل مصاحبت که شرع آنی بسند ایتمش اوله و مروت انی اقتضا ایلیه (وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ) و دین بابنده تابع اول شول کیمسه نک یولنه که توحید ایله و طاعتده اخلاص ایله بنم طرفمه رجوع ایتمش اولدی (ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ) صکره سنک و پدر و مادرکک دونمسی مجازات ایتمک طرفمهدر (فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) پس ایشلدیککز اشیادن سزی اکاه ایدرم که ایماننک اوزره سکا مکافات ایدرم و انلرک کفرلری اوزره بو ایکی آیت شرکدن نهیه مشتمل اولدقلری ایچون حضرت لقمانک وصیتی اراسنده تأکید ایچون معترضه اولدی پس بر دخی حق سبحانه و تعالی لقمانک وصیتندن خبر ایدوب بیوردی (يَا بُنَيَّ إِنَّهَا) ای اوغلجغم علی التحقیق کیم بدلکدن و ایولکدن اولان خصلت (إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ) اکر کوچکلکده خردلدن اولان دانه نک وزنی قدر اولوب (فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمٰوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ) بر طاشک ایچنده یا کوکلرده یا یرده اولورسه (يَأْتِ بِهَا اللّٰهُ) حق جل و علا انی حساب ایچون کتوروب حاضر قیلادر (إِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ) بی شک کیم تکری تعالی امور دقیقه یی یخشی بیلور هر مخفی شیئک مکاننه داناندر ⁂

(يا بنيّ اقم الصلوة) اى اوغلجغم نمازى شرائط وادابيله قيل تاكه نفسك كامل بوله (وأمر بالمعروف
وانه عن المنكر) وشرعا مستحسن اولان شيئك ايشلنسنه فرمان ايت وشرع وعقل قتنده قبيح اولان
نسنه نك فعلندن منع ايت تاكه مخلوق سنك سببكله كامل اوله لر (واصبر على ما اصابك)
مخلوقدن سكا دكن شئ اوزره صبر ايت (ان ذلك من عزم الامور) تحقيقا كيم بو فرمان
اولنان اشيا ايشلرك ولجبلرندندر يعنى حق تعالى آنى وجوب طريقيله حكم ايدوب ايشلنسنه
قطع ايتمشدر (ولا تصعّر خدّك للناس) دخى يوزكى خلق ايچون بورمه دوندرمه يعنى خلق
اوزره تكبر ايدوب يوزكى انلردن چويرمه (ولا تمش فى الارض مرحا) دخى يريوزنده بطرانلق
ايچون يوريمه يعنى مغرور ونادانلر كبى صالنى يوريمه كند ومقصدكى تحصيل
ايتمك ايچون آنده يورى (ان الله لا يحبّ كلّ مختال) كه بى شبهه حق جل وعلا سومز هر خودمند
اولانى (فخور) اسبابى نعم ايله نازنده اولانى (واقصد فى مشيك) ويوريمكده اعتداله
طالب اول كه ايچنده نه تيزليه سن ونه پك اهسته يوريه سن (واغضض من صوتك) واوازكى
اكسك ايت يعنى سويلشديكك محل فرياد ايدوب چاغرمه (ان انكر الاصوات لصوت الحمير)
كه بى شبهه اول اوازلرين بدركى اشكلرك اوازيدر يعنى سبب سز صوتك ارتفاعنده بر فضيلت
يوقدر زيرا حمارك صوتى غايتله ارتفاعى واردر لكن طباعه مكروه واسماعه وحشى كلور
(الم تروا ان الله سخّر لكم ما فى السموات وما فى الارض) بيلمزميسز كه بى شبهه حق جل وعلا
كوكلرده ويرده اولان اشيايى سزه رام قيلدى (واسبغ عليكم نعمه ظاهرة وباطنة) واوزريكزه
نعمتلرين قيلاندردى اشكارا وكيزلى اولدقلرى حالده (ومن الناس من يجادل فى الله) دخى خلقدن
شول كيمسه ولركه خدانك توحيد وصفاتنده مجادله ايدر (بغير علم) دليلدن مستفاد
بر دانشى يوغيكن (ولا هدى) ويپغمبر طرفندن بر بيانى يوغيكن (ولا كتاب منير) وبر روشن
كتابى يوغيكن انجق محض تقليدله آنى سويلرلر كه حق تعالى بيان ايدوب بيوردى (واذا قيل
لهم اتّبعوا ما انزل الله) دخى چون كند ولره دينلور ايزد ذو الجلال ايندرديكى نسنه يه تابع
اولك (قالوا بل نتّبع ما وجدنا عليه اباءنا) ديرلر اكا تابع اولمزز بلكه تابع اولورز شول
شيئه كه بدرلريمزى انك اوزره بولدق (اولو كان الشيطان يدعوهم الى عذاب السعير) ايا پدرلرينه
تابع اولورلرمى اكر شيطان كندولرين يانمش اتشك اشكنجه سنه دعوت ايدردى استفهام بو مقامده
انكار وتعجب ايچوندر (ومن يسلم وجهه الى الله) وهر كيم ايزد ذو الجلالك دركاهنه توجه ايدوب

ايشك اكا تفويض ايدر (وهو محسن) وحال بوكه كندوسى ايولك ايتمشدر عملنده (فقد
استمسك بالعروة الوثقى) تحقيقا كه اول كيمسه محكم قلبيه ياپشدى (والى الله عاقبة الامور)
وايشلرك صوكى خدانك فرمانته دونجكدر (ومن كفر) وهر كيم سوزكى قبول ايتميوب كفرى اختيار
ايتدى (فلا يحزنك كفره) آنك كافر اولمسى غمناك قيلمسون زيرا اوندنياده ونه اخرتده سكا
ضرر ايصال ايتمكه قادر اولورلر (الينا مرجعهم) بكا جهاننده دونمكلرى بزم طرفمزه در (فننبّئهم
بما عملوا) پس ايشلدكلرى نسنه دن كندولرين اكاه ايلدز اهلاكله وتعذيبله (ان الله عليم بذات
الصدور) بى شبهه كيم خداعز وجل سينه لرايه سى اولان اسراره دانادر پس انلر اوزره خلقه
جزا ويرر وظاهرده اولان اعمالرينه جزا ويرمسى مقرردر (نمتّعهم قليلا) كفرزمنى قسمى بر ازمدت
انواع نعم ايله برخوردار ايدرز (ثم نضطرّهم الى عذاب غليظ) صكره بر شدتلو اشكنجه يه كيتمكه
كندولرين مجبور ايدرز (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض) دخى بلا شبهه اكر انلردن تصوركى
كوكلرى ويرى كيم يراتدى (ليقولنّ الله) البته ديرلر انلرى ياردن ايزد ذو الجلالدر (قل الحمد لله)
سويله يا محمد هو اوكه حمد خدايه مخصوصدر كه كفارى الزام ايدوب اعتقادلرينك بطلاننى اظهار
ايدن نسنه يه اعتراف ايتمكه كندولرين مضطر قيلدى (بل اكثرهم لا يعلمون) بلكه چوقلرى
بيلمزلركه ديدكلرى سوز كندولرين الزام ايتدى (لله ما فى السموات والارض) كوكلرده ويرده اولان
اشيا خدايه مملوكدركندو سندن اوزكه بر فرد ايچلرنده معبود اولمغه مستحق دكلدر (ان الله
هو الغنى) تحقيقا كه تكرى تعالى كندو درحمد ايدنلرك حمدندن بى نياز اولان (الحميد) كندو ذاتنده
حمده مستحق واكر بر كيمسه كندو يى حمد ايتمز (ولو انّ ما فى الارض من شجرة اقلام) دخى على التحقيق اكر
يريوزنده آغج مقوله سندن اولان اشيا خامه لر اولوب (والبحر) ودرياى محيط شعبه لريله مركب
اولسيدى (يمدّه من بعده سبعة ابحر) وحالده كه درياى محيطك صوينى وكندكند صكره يدى دريا
كندويه مدد ايده (ما نفدت كلمات الله) خدانك سوزلرى اول قلملرله واول مركبله يازلمغله نهايته ايرشمزدى
يعنى خدانك كلامى هركز نفادى قبول ايتمز (ان الله عزيز) بى شبهه كيم حق تعالى هر شئ اوزره غالبدر
بر نسنه كندويى عاجز قيلماز (حكيم) درست داناكه هيچ بر شئ علم وحكمتندن طشره دكلدر (ما خلقكم
ولا بعثكم) يرادلمغكز وقبوردن كوندرلمككز بر نسنه دكلدر (الا كنفس واحدة) الا بر جانك يارادلمسى
وكوندرلمسى كبيدر (ان الله سميع) تحقيقا كيم خدا عز وجل مسموع اولان اشيايى ايشيدر (بصير)
هر كورنن نسنه يه بينادر كه بر شيئك كورمسى او بر شيئك كورمسندن كندويى مشغول ايتمزلش

بر انمق خصوصنده ایشی و یلجه در (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) ایا بقوب بیلدیکی کیم حق جل وعلا کیجه‌یی اکسك ایدوب کوندزه کیورر وکوندزی اکسك ایدوب کیجه‌یه کیورر (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) وکونش وآیی رام قیلدی (كُلٌّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى) ایکی نورلی جرمك هر بری کندی فلکنده یورر بر معین مدته دك (وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) دخی بیلدیکی کیم بلا شبهه حق سبحانه وتعالی ایشلدیککز شیئك کنهنه دانادر (ذَلِكَ) بو سعت علم وشمول قدرت (بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ) اول سببله درکیم علی التحقیق خدا عز وجل کندو در الوهیتده ثابت اولان اوزکسی دکل (وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ) دخی اول سببله درکه اهل کفر کندو سندن اوزکه‌یه چیغروب عبادت ایتدکلری نسنه الوهیتده باطل اولیان شیدر (وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ) دخی اندن اوتریدرکه حق جل وعلا کندو در هر نسنه‌دن یوجه‌لنان قو اشیادن بیوك اولان (أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ) ایا بیلدیکی که بی شبهه کمی دریاده خدانك منت واحسانیله یورر که آنی صویك یوزی اوزره حفظ ایدوب یورمیچون بیلی کوندرر (لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ) تا که دلائل قدرتندن سزه کوستره (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ) تحقیقا که کمینك دریاده طوروب اقسنده دلائل قدرت وار (لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ) هر شخصه که بلالر اوزره صبر ایدوب خدانك نعمتلرینه معترف اولور (وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ) دخی قچن کیم بنان کسنه‌لری بر طالغه قبلار (كَالظُّلَلِ) طاغدن یا بولتدن کولکه پیدا ایدن اشیا کبی (دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) خدای ذو الجلاله دعا ایدرلر اولحالده که دینی کندویه پاك قیلمشلر (فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ) پس اولوقتکه کندولرین سلامتله صحرایه چیقاروب قورتردق (فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ) انلر بر کروه وارکه طریق معتدل اوزره استقامت ایتمشلردر و بر کروه اندن منحرف اولمشلردر (وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا) و قدرتمزك نشانلرك انکار ایتمز (إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ) الا هر کیمسه که غدار در نعمتلری انکار ایدیجیدر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ) ای آدم اوغلانلری پروردکاریکزدن خوف ایدك (وَاخْشَوْا يَوْمًا) و بر کونك عذابندن قورقك که (لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ) بر پدر اوشاغنك عذابندن بر نسنه دفع ایتمز (وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا) ونه بر اوشاق کندوسی پدرندن بر شی دفع ایدیجیدر (إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ) تحقیقا کیم ثواب وعقابله خدانك وعده‌سی درستدر تخلف ایتمز (فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) پس یقین اولان صاغلق سزی الداتمسون (وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ) والداییجی شیطان خدانك عفو وکرمیله سزی الداتمسون کنوردیلرکه حارث بن عمرو سرور کائناتك حضورینه کلوب دیدی یا محمد قیامت نه زمان قالقر

و بن یره تخم صالمشم نه زمان یغمور یغر و قارمکیه دار کمی طوغر باد یشی و یارین نه ایشلسم کرك وقنغی زمینده ضمیتا اولوردم حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ) تحقیقا کیم خدا عز وجل قیامت قالقمسنك بیلکیسی قتنده در (وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ) و یغموری ایندرر بر مکانده و بر زمانده که کندو علمنده آنی مقدر و مقرر ایتمشدر بر کیمسه آکا مطلع اولماز (وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ) وارحامده ارکك ودیشیدن وتمام وناقصدن اولان نسنه‌یی بیلور (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا) و بر جان بیلمزکه یارین قنغی شیئ قزانور (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ) و بر جان بیلمزکه قنغی یرده اولورم دیو ویدرکیم ملك الموت حضرت سلیمان اوزره اوغرادی همنشینلرندن بر کیمسه‌یه چوق بقدی اول کیمسه دیدی یا نبی الله بو کیمدر دیدی ملك الموتدر بو خبری ایشدیجك دیدی یا رسول الله قورقرم بنم جانمی قبض ایتمك ایستر لطف ایت یل فرمان ایله بنی هندستان زمینینه کوتورسن حضرت سلیمان یله فرمان ایتدی طرفة العینده آنی مطلوبنه یتشتردی ملك الموت حضرت سلیمان علیه السلامه ایتدیکیم بن آکا تعجب یوزندن اطاله نظر ایتدم انکچونکه آنی بانده کوردم وبکا فرمان اولندیکه وار فلان کسنه‌نك روحنی هندستانده قبض ایت (إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ) بی شبهه کیم خدا عز وجل قو اشیا دانادر (خَبِيرٌ) امورك بواطننی بیلورنته که ظواهرینی بیلور

سورة السجدة مكية وهي ثلاثون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم تَنْزِيلُ الْكِتَابِ) قرآنك ایندرلمسی (لَا رَيْبَ فِيهِ) ایچنده شك یوقدر (مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ) عالملرك پروردکارندندر یا اهل مکه تصدیق ایدرلرمیکیم قرآن تکرینك قتندندر (أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ) یا خود دیرلرمیکیم محمد المصطفی آنی کندو یاندن پیدا ایدوب و قیوردیدکلری کبی دکلدر (بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) بلکه قرآن عظیم الشان ربکدن اولان درستلك وطوغریلقدر (لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ) تا که قورقوده‌سن بر کروهه که سندن اسبق هیچ بر قورقو ویریجی کلمدی (لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ) شاید انلر اول انذار سببیله توفیقله طوغری یولی بوله‌لر (اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ) ایزد ذو الجلال شول قادر علی الاطلاقدرکه کوکلری ویری و آرالرنده اولان اشیایی التی کون مقدارنده یراتدی (ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ) صکره عرش اوزره مستولی اولدی (مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ) اندن اوزکه سزه هیچ بر دوست یوقدر ونه بر یاردمجیکه مهمانکزی کوره لازم اوله جق وقتده سزه

يا ردم ايدرلر (أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ) پس نيچون مواعظ ربانيه ايله نصيحت پذير اولمزسز (يُدَبِّرُ الْأَمْرَ
مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ) دنيانك ايشن تدبير ايدوب كوكدن يره ملكله انى ايندررملككلوب اول
ايشى يرينه كتورر (ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ) اندنصكره كوك
سمتنه چيقار بركونده كه انك اندازه سى بيك يل ايكى صايدغكز ييللردن يعنى فرشته بركونده
كوكدن يره اينوب چيقمسنده بويله برمسافه قطع ايدركه اكر انسان اندهكيدركلوركيدوب كلمسى
ايكى بيك يل ايله ميسر اولور (ذَٰلِكَ) اول خداوندكه امرى تدبير ايدر (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)
كيزلى ونمايان اشيانك داناسيدر (الْعَزِيزُ) ايشنده غالب اولان (الرَّحِيمُ) ايشى تدبير ايتمده قوللره
مهربانلق ايدن (الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ) شول عزيز ورحيم كه هر نسنه يى كه براتدى غايتله
كوكچك قيلدى (وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ) وادم عليه السلامك بر ايمسنى چاموردن اغاز ايتدى
(ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ) صكره انك ذريتنى قيلدى (مِنْ سُلَالَةٍ) ارقه دن طشره قلنمش برخلاصه دن
(مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ) برسست صودن (ثُمَّ سَوَّاهُ) صكره كوكى وزره اعضاسنى تصوير ايدوب قالبنى
درست ايتدى (وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ) وانك ايچنده كندو روحندن اوفوردى بو اضافه تكريم
وتشريف ايچوندر (وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ) وسزه قولاغى وكوزلرى
وكوكلرى قيلدى تاكه انلرله ايشيدوب كوروب اشيايى فهم ايده سز (قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ) غايتله
از شكر ايدرسز (وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ) دخى ديديلر اياا ولوقتكه زمينده ضايع
اولورز يعنى طپراغله آلوده اولمش برطپراق اولورز (أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ) ايا على التحقيق نز بريكى
برانمقده اولورز (بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ) ديديكلرى كبى دكلدر بلكه انلر پروردكارلرينك
لقاسنه يعنى ملاقاتنك محلنه اولان دار آخرته منكردرلر (قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ)
سويله يا محمد اخرتى انكار ايدنلره ارواحكزك قبضنه موكل اولان مرك فرشته سى جانلركزى
قبض ايدر (ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ) صكره حساب وجزا ايچون پروردكاركزك طرفنه دونمش
قيلنورسز (وَلَوْ تَرَىٰ) واكر كورسن اى كورجى (إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُءُوسِهِمْ) اولوقتكه
مشركلر خجالت وندامتدن باشلرين اشاغه ايتمشلر (عِنْدَ رَبِّهِمْ) پروردكارلرى قتنده واول حالده
سويلرلر (رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا) اى خداوندمز ايتديكك وعده لرى كوردك وپيغمبرلريكك تصديقنى
سندن ايشتدك (فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا) پس بزى دنيايه دوندر كوزل عمل ايشلرز (إِنَّا مُوقِنُونَ)
تحقيقا كه بز قيامتك اولمسنه شك ايلمجى دكلز (وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا) واكر

ايستسيدك هرجانه يول بوله جق دليلنى ويرردك (وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي) ولكن بو حكم بندن صدور
ايدوب ثابت اولديكه (لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ) البته دوزخى طولدوررم (مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)
پريلردن وآدميلردن قو (فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا) پس اشكنجه يى دادك بو كونكزك
كورمسينى اونتديغكزدن اوترى (إِنَّا نَسِينَاكُمْ) كه بى شبهه بز سزى اونودلمش نسنه كبى
متروك قيلدق (وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ) وجاويد اشكنجه نك طعمنى دادك (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ايتديككز
اعمالك مقابله سنده (إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا) بزم ايامتمزه بركيمسه درست
اينانمز مكر شول كيمسه لركه قچن انلرله پند ويريلوردلر (خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) يوزلرى
اوزره سجده ايتمشلر ايكن قپانوب پروردكارلرينك مدح وثناسنه مقارن اولدقلرى حالده
كندوبي تنزيه ايدرلر (وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) وحال بوكه انلر ايمان وطاعتدن سركشلك ايتمزلر
(تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ) يانلرى ياتاقلردن دور اولور يعنى عبادت ايچون اويقويه وارمزلر
(يَدْعُونَ رَبَّهُمْ) پروردكارلرك اوقورلر (خَوْفًا وَطَمَعًا) خشمندن قورقمشلر ايكن ورحمتنه اميد
طوتمشلر ايكن (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ) وكندولره روزى قيلديغمز اشيادن فقرايه بذل
ايدرلر (فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ) پس برجان بيلمزنه ملك مقرب ونه نبى مرسل (مَا أُخْفِيَ لَهُمْ) اول طائفه يه
كيزلى قيلنان نسنه يى (مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ) كوزلرين روشنلكندن يعنى موجب مسرت اولان
اشيادن انلره مخفى قيلنان شئ اوزره بركيمسه مطلع اولمامشدرنته كه حديث قدسيده
وارد اولمشدركيم اعددت لعبادى الصالحين مالا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب
بشر (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) اول نعيم اخفا اولندى مكافات اولمق ايچون شول نسنه يه كه
دار دنياده اخلاصله ايشلرلردى بعض اعزه بيورديكه چون اولكروه دار دنياده عمللرين
خلقدن مخفى قيلديلر حق سبحانه وتعالى آنك مكافاتنى مخفى قيلدى (أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ
كَانَ فَاسِقًا) پس ايا بركيمسه كه ايمانه كلمش ايدى شول كيمسه كبيدركيم دائره فرماندن طشره
اولمش ايدى (لَا يَسْتَوُونَ) هركز برابر اولمازلر (أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) اما شول كيمسه كه
ايمانه كلوب كوزل عمللر ايشلديلر (فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ) سكنى ايده جك مكانك باغلرى انلره درچونكه
دنيانك سكنى ايده جك مكانلرى دائم دكلدر بهشتلر ماويه اضافه اولندى زيرا ماوى حقيقى اودر
(نُزُلًا) پيشكش اولديغى حالده (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ايتدكلرى اعمال مقابله سنده (وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا)
واما شول كيمسه لركه دائره ديندن چقديلر (فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ) يرلرى دوزخدر (كُلَّمَا أَرَادُوا

(أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا) هركاه كه اندن چيقمق ايسترلر (أُعِيدُوا فِيهَا) آنك ايچنده دونمش قيلنورلر كتورديلركه
آتش جوش ايدوب كندولرين يوقارو قالدررتا كه قپوسنه ايرشوب چيقمغى توقع ايدرلر
ملائكه عذاب انلرى كورزلرله اوروب جهنمك ديبنه صالورلر (وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ) و
كندولره دينلوركيم دوزخك اشكنجه سن دادك (الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ) اول اشكنجه كه آنك
اولمسين تكذيب ايدرديكز (وَلَنُذِيقَنَّهُمْ) والبته اهل مكه يه داتدررز (مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَى
يقينرك اولان عذابدن واودنياده كندلره اصابت ايدن اسيرلك وقتل وقحطدر (دُونَ
الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ) غايتله بيوك اولان اشكنجه دن اوّل واول آخرتده جهنم اشكنجه سيدر (لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ) شايد انلردن باقى قلان كسنه لر كفردن دونرلر (وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
دخى كيمدر زياده ستمكر شول كيمسه دن كه خداوندينك آياتيله نصيحت اولنه (ثُمَّ أَعْرَضَ
عَنْهَا) صكره انلردن يوز چويروب ايچنده تفكر ايتميه دى (إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ) تحقيقا
بز اهل شركدن عذابله انتقام آليجيلرز (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) دخى على التحقيق كيم
حضرت موسى يه توراتى ويردك نته كه قرآنى سكا ويردك (فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ) پس بر كمانده اولمه
موسى نك كورمسندن وسيطه كتورديكه حق سبحانه وتعالى محمد المصطفى يه وعد ايتديكه دنيادن
رحلت ايتمدن اول حضرت موسى ايله كورشورسن بو آيده اول وعده يى تأكيد ايتدى وحضرت
صلى الله عليه وسلم حضرت موسى عليه السلام ايله معراج كيجه سى كيتدكده ودونشده كورشدى
(وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ) دخى حضرت موسى اوزره ايندرديكمز كتابى يعقوب اوشاقلرينه
بريول كوستريجى قيلدق (وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ) دخى بنى اسرائيلدن قيلدق (أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا) بر
مقتدالركه فرمانمزله خلقه طريق حقى كوسترديلر (لَمَّا صَبَرُوا) طاعت اوزره صبر ايتدكلرى چون
(وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ) وبزم آيتلرمزه شك ايتمزلردى (إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ❁
تحقيقا كيم پروردكارك كندوسى قيامت كوننده خلق آراسنده حكومت ايدر (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُو
لمور دنيه دن اول نسنه ده كه ايچنده اختلاف ايدرلردى اندن صكره محق مبطلدن آيرلوب
معلوم اولور (أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ) آيا اهل مكه يه كچمشلرك عقوبتنى بيان ايدوب يول كوسترمديمى كه (كَمْ
أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ) كندولردن اسبق نيجه كروهلرى زمانه خلقلرندن نابود
قيلدق (يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ) وحالده كه اهل مكه هلاك اولان طوائفك منزللرنده
يوررلر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ) تحقيقا كه كچمشلرك هلاك كندوكيرو قالانلره اولوب دلر واد

(أَفَلَا يَسْمَعُونَ) پس نيچون بو سوزلرى ايشتمزلر برايشتمك كه انكله پند آله لر (أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ
الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ) آيا بقوب بيلمزلرميكه بز صويى اوتلقسز اولان يره سوررز (فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا
دره عقب اول صو ايله بر اكين چيقاررز كيم (تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ) طوارلرى آنك صمانندن
ويپراغندن وكندولرى آنك دانه وميوه سندن ييرلر (أَفَلَا يُبْصِرُونَ) پس نيچون بو اشيايى كورمزلر
تاكه خدانك كمال قدرتنه استدلال ايده لر (وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ) دخى كفار ديرلركه نه زمان
بو فتح ونصرت اولور يعنى كفار قريش اهل ايمانه ديرلر سز ديرسزكه بزه فتح اوله جقدر بو اولاجق
نسنه نه زمان حصوله كلور آنى بزه تيز كوسترك (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سويليجيلر ديسكز
(قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ) سويله يا محمد فتح كونى كه بدر وقعه سيدر (لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ) كفر ايدنلره
قتل حالتنده ايمانلرى فائده ويرمز (وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ) ونه كندولره مهل اولنورلر (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس
انلردن يوز چوير تكذيبلرندن المجكه (وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ) دخى نصرت الهيه يه منتظر
اولكيم على التحقيق انلر عذابه انتظار ايديجيلردر

سورة الاحزاب مدنية وهى ثلاث وسبعون آية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسباب النزولده مذكوردركيم ابوسفيان وعكرمه بن ابى جهل وابو الاعور وقعه احددن
صكره مدينه يه امانله كلديلر منافقلردن ابن ابى ومعتب بن قشير وجدّ بن قيس كندولره اويوب
پيغمبرك حضورنده طوروب ديديلر يا محمد بزم معبودلرمزى ترك ايت وسويله قيامت
كوننده انلرك شفاعتى واردر دخى سنى تنكرك قويوب سكا تعرض ايتمزز حق جل وعلا بو سوره نك
عنوانى منزل ايدوب بيوردى (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) اى خدادن خبر كتورن ذات پاك (اتَّقِ اللَّهَ) خدانك
خوفى اوزره ثابت اول (وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ) وبى دين اولانلره واهل نفاقه اويمه
(إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) بى شبهه كه حق جل وعلا مصالح ومفاسده دانا درست حكم ايديجيدر
مقتضاى حكمتدن اوزكه برشيئله حكم ايتمز (وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) دخى تابع
اول شول نسنه يه كه پروردكارندن سكا فرشته ايله كوندريلور (إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرًا) بى شبهه كيم حق جل وعلا ايشلديككز نسنه يه دانادر (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) وايزد تعالى
اوزره اعتماد ايت يعنى قو امورككى اكا اصمرله (وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا) واعتماد ايتمك جهتندن ايزد
متعال كافيدر اكا اعتماد ايدن غيرى كيمسه يه محتاج اولماز (مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ

خداعز وجل بر کشیه ایکی کوکل ایچروسنده قیلمدی پس سز عاقل وحاذق اولان کیمسه ده ایکی کوکلی
دیمك (وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ) وقاریلریکزی قیلمدی (اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ) شول قاریلرکه انلردن
مظاهره ایدرسز (أُمَّهَاتِكُمْ) انالریکز (وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ) واوغول چیغیر دیغکز
کسنه لری اوغوللریکز قیلمدی چون عربك ذأبی بو ایدیکیم هر کشی عاقل ودانا اولوردی
انك ایکی کوکلی وار دیو سویلرلردی وعورتلرینه سن انام ارقه سی کبی اوله سن دیدکلرینده انا
انلحکمك ویروب هرکز انا یقلشمزلردی وبر کیمسه بر کیمسه نی اوغول ایدنیجه انی اوغلیدر
دیو انك میراثندن ویررلردی حق جل وعلا بو آیتده انلرك زعم ایتدکلری شیئی رد ایتدی (ذَٰلِكُمْ
بومذکور اولان زعملر (قَوْلُكُم بِأَفْوَاهِكُمْ) اغزلریکزله سوزلریکزدر یعنی بر مجرد سوزدر اصلا
حقیقتی یوقدر (وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ) وخدا عز وجل واقعه مطابق اولان سوزی سویلر
(وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ) وکندوسی طوغری یولی کوسترر چون خلق زید بن حارثه حقنده زید بن
محمد دیرلردی اول سببله که حضرت صلی الله علیه وسلم انی ازاد ایدوب اوغول ایدندی حق جل
وعلا بیوردی (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ) اوغولوق قیلنان کسنه لری حقیقی پدرلرینه نسبت ایدك
حضرت عبد الله بن عمردن مرویدرکه بیوردی زید بن حارثه دیمدك بو آیت نازل اولنجه (هُوَ أَقْسَطُ
عِندَ اللَّهِ) بو نسبت ایتمك خدانك قتنده صدقده نهایته یتشمشدر (فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ
پس اکر پدرلرین بیلمزسز که کندولره نسبت ایده سز (فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ) انلر دینده قرنداشکزلر
(وَمَوَالِيكُمْ) ودینده دوستلریکزدرلر پس خطابده انلره یا اخی ویا مولای دینملك کرك (وَلَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ) واوزریکزه کناه یوقدر اول نسنه ده که سز انکله خطا ایدیکز
یعنی نهیدن اول یا اندن صکره نسیان طریقیله یا سبق لسانله یا زید بن محمد کبی سوزدن
اوزریکزه بر باس یوقدر (وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ) ولیکن کناه اوزریکزه اول شیدندر اولورکه
کوکللریکز انی قصد ایتدی (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا) وایزد ذو الجلال بو ایکی صفتله متصف
ایدیکه خطا ایدنك کناهندن تجاوز ایدوب عفو ایدر (النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ
حضرت پیغمبر اهل ایمانه جمیع امورلرنده کندو نفسلرندن اولادر انکیچونکه انلره امر ایتمز الا
اول شیئی که کندولره غایتله ایودر وکندولردن قبول ایتمز الا نجاتی فعلی (وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ
وپیغمبرك قاریلری انالریدر یعنی تحریم وتعظیم جهتندن انالری کبیدرلر وبوندن اوزکه احکامده
اجنبی خاتونلر حکمندهدرلر (وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ) وخصملر میراث خصوصنده

بری برلرینه اولادر (فِي كِتَابِ اللَّهِ) لوح محفوظده یا قرآنده منزل اولان آیت مواریث که حکم ایدیکیم
اولوا الارحام میراثده اولادرلر (مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ) اهل ایماندن حق ایمانله واهل
هجرتدن حق هجرتله (إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم مَّعْرُوفًا) لیکن حال حیوتده دوستلریکزه وصیت
ایتمکز جائز ومستحسندر (كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا) بو ایکی آیتده مذکور اولان حکم لوح
محفوظده مثبت ایدی (وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ) دخی یاده کتور چونکه پیغمبرلردن
پیمانلرین الدقکه کندولره وحی اولنان احکامی تبلیغ ایدهلر (وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ
وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) بونلر ارباب شرایعك مشاهیری اولدقلری ایچون تعمیمدن صکره مذکور
اولدیلر واز پس که پیغمبریمزك شانی بلندتر درسائرلری اوزره تقدیم اولندی (وَأَخَذْنَا مِنْهُم
مِّيثَاقًا غَلِيظًا) وانلردن بر محکم پیمان الدق (لِّيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ) تا که خدا عز وجل راستکو
اولان پیغمبرلردن سؤال ایده (عَن صِدْقِهِمْ) جماعتلرینه دیدکلری کرچك سوزدن بکا که
جماعتلریکز سوزکزی قبول ایتدیلرمی یا ایتمدیلرمی (وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا) وایمانه کلمیانلره
بردرلو اشکنجه اماده ایتدك (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) ای ایمانه کلان
کسنه لر اوزریکزه اولان خدانك احساننی یاده کتورك (إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ) چونکه سزه لشکرلر
کلدی وانلر قریش وغطفان ویهود قریظه ونضیر قبیله لری ایدیکه حضرتك قتالی اوزره مجتمع
اولدیلر وعددلری اون ایکیبك شخصه قریب ایدی (فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا) پس اوزرلرینه
صبا یلنی کوندردك (وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا) وبر لشکرلرکه سز انلری کورمدیکز وانلر ملائکه
کرام ایدیلر مرویدرکیم چون سرور کائنات انلرك توجهنی ایشتدی حضرت سلمان فارسینك
رأییله مدینه نك چوره سنده بر خندق قازدی لشکر منکوب کلوب مدینه یه واصل
اولدقلرنده حضرت صلی الله علیه وسلم اوچبیك آدمله چیقوب خندقك بروسنده اوتوردی
وانلر اوته طرفدن چوکدیلر بر آی مقداری اوزرلرینه مرور ایتدی طاش واوق جنکندن غیری
ارالرنده بر جنك واقع اولمدی اندن صکره حق جل وعلا کفار اوزره بر صاووق کیجه ده بر صاووق
ییل کوندروب انلری صیقوب طپراغی یوزلرینه صاچدی واتشلرین سوندروب چادرلرین قوپردی
وقزانلرین چویردی وانلر بری برینه قارشدی وملائکه کرام عسکرك اطرافنده تکبیر ایتدیلر
کفاردن طلیحه بن خویلد اسدی دیدی خبریکز وارمیکیم محمد سزه سحر ایتمکه باشلدی همان قچوب
قورتلوق اولادر بو کلامدن صکره جنکسز قچوب کتدیلر بر فوجلری قالمدی (وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا)

وایزدمتعال ایشلدیکیکزا ایسته دانا ایدی (اذ جاؤكم من فوقكم) سبقت ایدن اذ جاءتکم
لفظندن بدلدر یعنی خاطریکزه کتورك اول وقتیکه کفار یوقاروکزدن سزه کلدیلر یعنی مشرق سمتندن
دره نك یوقاروسندن غطفان قبیله سی سزه کلدکده (ومن اسفل منکم) وسزدن اشاغی یردن
یعنی مغرب طرفندن دره نك اشاغه سندن قریش سزه کلدیکیك (واذ زاغت الابصار) دخی اول
وقتی مذکور قیلك که کوزلر شدت خوفدن خیره لندی (وبلغت القلوب الحناجر) ویورکلر
قورقونك غلبه سندن بوغازلره دك ایرشدی زیرا قورقونك زیاده سندن نجکو شیشر وآنك
شیشوب قالقمسندن قلوب حلقوملرین نهایتنه ایریشور (وتظنون بالله الظنونا)
وکمانلرین انواعن خدایه کمان ایدرسزکه اهل اخلاصك کبی ظن ایتدیکیم خدا عز وجل لشکر اسلامی
منصور ایدر وکیمی کمان ایتدیکیم بونلرك جمعیتی حوطه فندن اوزلرینه بر بلا مسلط اولدی واهل
نفاق وایمانلرنده ضعیفا ولانلر کمان ایتدیلرکیم لشکر اسلام انلره طاقت کتورمیوب قولری
مستأصل اولورلر (هنالك ابتلي المؤمنون) اول محلده اهل ایمان اختبار اولنوب مخلص منافقدن
وثبات صاحبی مضطربدن ممتاز اولدی (وزلزلوا) واهل ایمان مضطرب قیلندیلر (زلزالا
شدیدا) برقتی اضطرابکه لکه لوری ابن المغرسوزین تکرار اتمکه شروع ایتدی و بی صبر اولانلر
الفرار مما لا یطاق کلامك ورد زبان ایتدیلر (واذ یقول المنافقون والذین فی قلوبهم مرض)
دخی یاد ایت اول وقتیکیم اهل نفاق وشول کیمسه لرکه کوکللرنده ضعیف اعتقاد وار دیرلر
(ما وعدنا الله ورسوله الا غرورا) خدا ورسولی فتح وظفردن بزه وعده ایتمدیلر الا بر وعده که
هیچ اصلی یوقدر (واذ قالت طائفة منهم) دخی یاده کتور اول وقتیکه اهل نفاقدن بر کروه سویلدی
واول اوس بن قیظی وتوابعی (یا اهل یثرب لا مقام لکم) ای مدینه خلقی سزه بونده طوره جق یوقدر
(فارجعوا) پس منزللریکزه دونك (ویستأذن فریق منهم النبی) ودونمك ایچون انلردن بر کروه
حضرت پیغمبردن دستور المغه طالب اولوب (یقولون ان بیوتنا عورة) دیرلر علی التحقیق
بزم اولریمز محصن دکلدر (وما هی بعورة) وحالبوکه اولری خللدن مبرادر (ان یریدون الا
فرارا) قجمقدن اوزکه برشئ ایستمزلر (ولو دخلت علیهم) واکر اوزلرینه کیریلور یعنی
اکر کفارك لشکری اوزلرینه اولرینه کیررلر (من اقطارها) آنك اطرافندن (ثم سئلوا الفتنة)
صکره کندولردن مرتدلك ومسلمانلرله جنك ایتمك ایستنلسیدی (لآتوها) البته آنی ویروب
اجابت ایدرلردی (وما تلبثوا بها الا یسیرا) وفتنه یه کلوب اجابت ایتمکه توقف ایتمزلردی

الابرازمدتکه سؤال وجواب ویرلسی ایچنده ممکن اوله (ولقد کانوا عاهدوا الله من قبل) دخی
علی التحقیق کیم بوندن اسبق خدا یله پیمان بغلمشلر ایدیکه یعنی بنی حارثه احد جنکنده بوزلدقلرندن
صکره حضرت پیغمبرله عهد بغلمشلردیکه هرکز (لا یولون الادبار) جنك محلنده اکسه ویروب
قچمزلر (وکان عهد الله مسؤلا) وخدانك پیمانی صورلمشدر یعنی قیامت کوننده انساندن
صورلیلورکیم ویردیکك عهدکی ایفا ایتدکمی یاخود نقض ایتدك اندنصکره فعلنه کوره سزا
ویریلور (قل لن ینفعکم الفرار) سویله یا محمد قچمق سزه فائده ویرمز (ان فررتم من الموت
او القتل) اکر دوشکده اولمکدن یا قلیجله اولمکدن قچرسز زیرا هر شخصه بر معین وقتده
موت یا قتل واقع اولملیدر اصلا تخلف ایتمز (واذا لا تمتعون الا قلیلا) واول وقت برخوردار
قیلنمزسز الابرازمدت یعنی واکر علی سبیل الفرض والتقدیر قچمق سزه بر فائده ویروب
بریچ کون برخوردار اولورسز لکن بلاشبهه اول برخوردارلق برازمدتدر (قل من ذا الذی
یعصمکم من الله) سویله کیمدر شول کیمسه که خدا عز وجلك غضبندن سزی صاقلر
(ان اراد بکم سوءا) سزه بر بدلك ایتمك ایسترسه (او اراد بکم رحمة) یاخود کیمدر اول
کیمسه که سزه برایولك ایصال ایتمکه قادر اولور خدا جل جلاله سزه نصرت ونعمت
ویرمك ایسترسه (ولا یجدون لهم من دون الله ولیا ولا نصیرا) وخلق کندولر ایچون
تکریدن اوزکه بر نفع ایده جك دوست بولمزلر ونه ضرری دفع ایدر بر یاردمجی بولمغه قادر
اولورلر (قد یعلم الله المعوقین منکم) تحقیقا کیم حق جل وعلا کورهکزدن پیغمبرك نصرتندن
الیقویانلری بیلور (والقائلین لاخوانهم) دخی بیلور مدینه ساکنلرندن قرنداشلرینه
سویلیانلری (هلم الینا) کلك کندو کوزی بزه یقین ایدك (ولا یأتون البأس الا قلیلا)
وجنکه کلمزلر الا برازکلك (اشحة علیکم) وانحالده که یاردمله اوزریکزه بخل ایدرلر (فاذا
جاء الخوف) پس قچن دشمن قورقوسی کلور (رأیتهم ینظرون الیك) انلری کوررسن که کلرندن
سکا باقرلر (تدور اعینهم) کوزلری صاغه وصوله دونر (کالذی یغشی علیه من الموت)
شول کیمسه نك کوزی دونمسی کبیکه موتك سکراتندن اوزرینه بیهوشلق اولور (فاذا ذهب
الخوف) پس قچنکیم قورقو زائل اولوب غنیمتلر آلنور (سلقوکم بالسنة حداد) سزی بر کسکن
دللرله اوروب اینجیدرلر (اشحة علی الخیر) غنیمت اوزره بخیل اولدقلری حالده یعنی غنائم
قسمت اولدیغی محل مجادله ومناقشه ایدرلر (اولئك لم یؤمنوا) ولکروه اخلاصله ایمانه کلمدیلر

فاحبط الله اعمالهم) پس حق جل وعلا عمللرین باطل قیلدی یعنی انلرك باطل اولدقلرینی ظاهر
قیلدی (وكان ذلك على الله یسیرا) وانك اظهاری خدای ذوالجلال اوزره براسان ایش ایدی
(یحسبون الاحزاب لم یذهبوا) منافقلر جبانلکلرندن گمان ایدرلرکیم جمعیت ایدن کفارك
لشکرلری چوب کیتمدیلر (وان یأت الاحزاب) واکر بو لشکرلر بردخی کلور (یودوا لو انهم) محتبله
ارزو ایدرلرکه کندولر (بادون في الاعراب) صحرانشینلر اراسنده صحراده اوله لر (یسئلون
عن انبائكم) او حالده که مدینه سمتندن هرکلانه خبرلریکزی صورورلر (ولو كانوا فيكم) واکر بو کره
اراکزده اولسیدیلر یعنی مدینه ده سیله کزجه اولوب جنك اولسیدی (ما قاتلوا الا قلیلا) جنك
ایتمزلردی الا برازجنك (لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة) قسم اولسونکه خدانك کوندر رسولنده
سزکچون برکوزل اقتدا واردر یعنی جنکده طورمق ومحنتلره صبر ایتمك کبی کوزل خصلتلرنده وارکه
اتباع اولنمسی بر امر مستحسندر (لمن كان یرجوا الله والیوم الاخر) شول کسنه که خدانك
ثوابنه وصونکی نعیمنه امید طوترلر (وذكر الله كثيرا) وخدای ذوالجلالی چوق اکدی (ولما
رای المؤمنون الاحزاب) واول وقتکه اهل ایمان کفاردن جمعیت ایدن لشکرلری کوردیلر (قالوا
هذا ما وعدنا الله) دیدیلر بودر اول شیئ که خدا بزه وعد ایدوب بیوردی ام حسبتم ان تدخلوا
الجنة الآیة (ورسوله) واول نسنه درکه پیغمبری بزه وعد ایدوب دیدی احزابك اجتماعیله ایش
اوزریکزه دشوار اولور وعاقبت نصرت سزك اوزریکزه اولور (وصدق الله ورسوله) دخی
دیدیلر خدا ورسولی وعده لرنده کرچك دیدیلر (وما زادهم الا ایمانا وتسلیما) واحزابك
کلمسی ایمان واطاعتدن اوزکه انلره برنسنه آرتیرمدی (من المؤمنین رجال) اهل ایمانده کامل
الوجود کشیلر وارکه (صدقوا ما عاهدوا الله علیه) برینه کتوردیلر اول شیئی که تکری
تعالی ایله آنك اوزره عهد ایلدیلرکیم حضرت رسول الله ایله جنکده ثابت اولوب دشمنلرله
قتال ایتمکدن یوز چویرمیه لر (فمنهم من قضی نحبه) پس آنلردن شول کیمسه وارکه شهید
اولنجه دك جنك ایدوب عهدینه وفا ایلدی حضرت حمزه ومصعب بن عمیر کبی (ومنهم
من ینتظر) وانلردن شول کیمسه وارکه شهادتی انتظار ایدیور حضرت عثمان وطلحه کبی
(وما بدلوا تبدیلا) وعهد وپیمانلرك برازدکشترمك دکشترمدیلر بو ایشلری حق سبحانه
وتعالی اجرا ایلدی (لیجزی الله الصادقین بصدقهم) تاکه خدای متعال عهدلرنده
وفا ایدنلره وفالری سببیله مکافات ایده (ویعذب المنافقین ان شاء) وارباب نفاقی

معذب ایلیه تعذیب ایلمك ایسترسه که نفاق اوزره موته دك مستمر اوله لر (او یتوب علیهم) یا
اوزرلرینه توبه ایدر ایتدکلری نفاقدن پشیمان اولورلرسه (ان الله كان غفورا رحيما)
تحقیقا کیم تکری تعالی توبه ایدنه مغفرت ایدوب غایتله اسیرکیجیدر (ورد الله الذين كفروا) دخی یرندو[illegible]
کافر اولانلری یعنی احزابی دوندردی (بغیظهم) اجعلرینه مقارن اولدیغی حالده (لم ینالوا خیرا)
اصلا بر ظفر وغنیمته نائل اولمدیلر (وكفى الله المؤمنين القتال) وحق جل وعلا اهل ایمانی
یل ایله وفرشته لرله کفار ایله جنك ایتمکدن محفوظ قیلدی (وكان الله قويا) وحق جل وعلا
ایستدیکی نسنه نك احداثی اوزره توانا ایدی (عزیزا) هرنسنه اوزره غالب ایدی کوردیلرکه اهل شرکك
لشکری فرار ایتدکلری کیجه نك صباحی وقتنده حضرت جبریل سرور کائناته کلوب دیدیکه زرهکی
چیقاردمیسن وهنوز فرشته لر سلاحی بوراقمدیلر حق تعالی سکا فرمان ایدرکه لشکر احزابك
مددکارلغی ایدوب عهدی بوزان بنی قریظه قلعه سنه واروب کندولرین محاصره ایده سن
وبن دخی انلره قصد ایتمشم پس حضرت صلی الله علیه وسلم فرمان ایتدیکیم اهل جهادك بریسی
ایکندی نمازینی قیلمسون الا که بنی قریظه نك قلعه سی التنده لشکر اسلام فرمانه امتثال ایدوب
ایکندی نمازین آنده قیلدیلر ویکرمی بر وبر روایتده یکرمی بش کون کندولرین محاصره ایتدی
شدت حصاردن ایش اوزرلرینه طار اولدی حضرت کندولره خبر صالدیکیم بنم فرمانمه
یا سعد بن معاذك حکمنه راضی اولوب قلعه کزدن اینرسز سعد بن معاذك حکمنه راضی اولوب
اندن ایندیلر سعد بن معاذ رضی الله عنه حکم ایتدیکه جنك ایدنلری قتل اولنه واولادلری
وقاریلری سبی اولنه بو حکم حضرت سعد بن معاذدن صادر اولیجق حضرت صلی الله علیه وسلم
تکبیر ایدوب بیوردیکه یا سعد یدی کوك اوستنده اولان حکم الهی یه موافق بر حکم ایتدك پس الیوزدن
متجاوز کشی انلردن اولدردیلر ویدییوز اوشاق وقاری اسیر الدیلر وبو واقعه یی حق سبحانه
وتعالی کتابنده بیان ایدوب بیوردی (وانزل الذين ظاهروهم من اهل الكتاب من صياصيهم)
دخی حق جل وعلا اهل کتابدن لشکر احزابه مدد ایدوب کندولرله ارقه لشنلری قلعه لرندن
ایندردی (وقذف في قلوبهم الرعب) وکوکللرنده قورقوی صالدی (فریقا تقتلون) انلردن
بربلوکی اولدررسز (وتاسرون فریقا) وبربلوکی اسیر الورسز (واورثكم ارضهم ودیارهم
واموالهم) وسزه زمینلرینی وقلعه لرینی ومالّلرینی میراث ویردی (وارضا لم تطؤها) وبر زمینی
دخی سزه ویردیکه ایاقلریکز آنی باصمدی فارس وروم کبی (وكان الله على كل شيء قديرا) وحق جل

وعلا هرسنه اوزره توانا ایدی پس انك كبی اشیایی میسر اتمكه قادر در ارباب سیر بونك
اوزره اتفاقلری واقع اولدیكه هجرتك طقوزنجی سنه سنده حضرت صلی الله علیه وسلم
ازواج طاهراتندن عزلت ایدوب انده ایجدیكه بر آی مقداری انلره یقلشمیه اول سببدنكه
كندو سندن زینتلو طونلر ایستدیلر یكرمی طقوز كون مرور ایتدكدنصكره كه انكله مدت
تمام اولدی حق جل وعلا آیت تخییری منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر كتورن
وجود شریف (قُلْ لِأَزْوَاجِكَ) قاریلریكه سویله (إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) اكر
سز یقین اولان طاغلغی وآنك آرایشنی ایستردیكز (فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ) كلك مطلقه ویرلدیكی
متعه یی سزه ویره یم (وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) وسزی برضور دسز صالی ویرمك صالی ویره یم
(وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ) واكر خدانك ثوابنی ورسولنك رضاسنی
وصوكی سرایك نعیمنی ایستردیكز (فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا) بی شبهه كیم
خدای ذوالجلال سزدن ایولك ایدنخاتونلره براولو اجرت آماده قیلدیكه آنك یاننده دنیانك
مزخرفاتی برامرحقیردر كتوردیلركه چون بو آیت نازل اولدی حضرت صلی الله علیه وسلم
ازواج طاهراتندن ابتدا حضرت عایشه صدیقه مخیر ایتدی حضرت عایشه رضی الله عنها
دیدیكه خدای ورسولنی اختیار ایتدم درعقب حضرتك سائر قاریلری كا تبعیت ایتدیلر حق سبحانه
وتعالی فعللرین كندولره شكر ایدی (يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ) ای پیغمبرك قاریلری (مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ
بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ) سزلردن هركیم برقبیح آشكارا ولمش كناه ایشلیوب كتوررسه (يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ
ضِعْفَيْنِ) اوكوناكناهی كتورنك شكنجه سنه نسبت آكا اشكنجه ایكی قات مضاعف اولور زیرا
انلردن صادر اولان كناهك قبحی اوزكه دن زیاده در (وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا) واول تعذیب
ایتمك تكری تعالی اوزره براسان ایش ایدی (وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ) وهركیم سزلردن
خدانك ورسولنك رضاسن تحصیل ایتمك ایچون عبادات اوزره مداومت ایدر (وَتَعْمَلْ صَالِحًا) وبر كوزل
ایش ایشلر (نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ) ثوابنی آكا ایكی قات ویرورز (وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا) وآكا
بر كوزل روزی آماده قیلدق (يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ) ای پیغمبرك قاریلری (لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ)
قاریلرك كروهندن بركروه كبی دكلسز (إِنِ اتَّقَيْتُنَّ) اكر خدادن قورقوب اطاعت ایدرسز
(فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ) پس بركیمسه ایله سویلشدیككزده سوز ایله ملامت وتذلل ایتمك
(فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ) كه كوكلنده نفاق خسته لكی اولان كیمسه سزه طمع ایدر

(وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا) وكماندن دور برپسندیده سوز سویلك (وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ) واولریكزده دارم
ایدوب اوتورك (وَلَا تَبَرَّجْنَ) وبوروملكزده صالنمك (تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى) ایلك جاهلیه
قاریلرینك صاللنمسی كبی برصاللنمق اصحا قوال اوزره جاهلیه اولادن مراد حضرت ابراهیمك
عصرنده اولان جاهلیه دركه اول عصرده قاری اینجولی كوملك كیوب یولده كشت وكذار ایدوب
كشیلره كندونفسنی عرض ایدردی وجاهلیه اخری حضرت عیسی ایله حضرت محمد اراسیدر
(وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ) وای پیغمبرك قاریلری نمازی قیلك (وَآتِينَ الزَّكَاةَ) وواجب اولان مال زكوتی
ویرك (وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ) وخدایه ورسولنه فرمانبرلك ایلك اول شیده كه سزه
ایشلمسین فرمان ایتدی واول سنه ده كه آنك ایشلمسندن سزی منع ایتدی (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ) بوندن غیری برسنه یوقدر كیم حق جل وعلا ایستركه ناسزا كناهی
سزدن كیدرته (أَهْلَ الْبَيْتِ) ای خاندان نبوته مخصوص اولانكسنه لر (وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا)
وسزی معاصینك چركندن اریوپاك ایتمك ایستر (وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ) دخی یاده كتورك
شول شیئی كه اولریكزده اوقنور (مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ) خدانك آیاتندن وپیغمبرك
سوزكدنكه محض حكمتدر (إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا) تحقیقا كیم حق تعالی همیشه دقائق
اموری بیلوب حقائق اشیایه دانا ایدی دین باینده سزه نفع ایدن شیئی بیلوب تدبیر ایدر
وبو سببدن سزی مخیر ایدوب وعظ ایتدی مرویدر كیم چون بو آیتلر ازواج طاهراتك
حقنده نازل اولدی اهل ایماندن اولان قاریلر دیدیلر بزم حقمزده اصلا برشیئ نازل اولمدی
حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ) تحقیقا كیم خدانك حكمنه منقاد اولان كشیلر
ومنقاد اولان قاریلر (وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) ورجال ونسادن ایمانه كلانلر (وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ)
وبو ایكی قسمدن طاعات اوزره مداومت ایدنلر (وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ) وذكور واناثدن
قول وعملده صدق ایدنلر (وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ) وكشیلردن وقاریلردن طاعات
اوزره ومعاصیدن صبر ایدنلر (وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ) وایكی صنفدن رضاء الله
ایچون كوكللرنده وجوارحلرنده تواضع ایدنلر (وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ) وایكی كروهدن
ماللرنده واجب اولان صدقه ویرنلر (وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ) وایكی بلوكدن فرض
اولان اوروجی طوتنلر (وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ) وایكی فریقدن حرامدن فرجلرین صاقلیانلر
(وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ) وایكی كروهدن كوكللریله ودللریله خدایی چوق اكنلر (أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً

ایزد متعال انلر ایچون بر اولو مغفرت آماده قیلمشدر که صغائر اولان کناهلری محو اولور (وَأَجْرًا عَظِيمًا)
وطاعتلری اوزره بر اولو اجرت دخی کتوردیلر که حضرت صلی الله علیه وسلم زینب بنت جحشی
زید بن حارثه یه اولندرمک استدی زینب بوکا راضی اولمیوب دیدی هیچ اولسونمیکه پیغمبرک
عمه سی قزی بر آزاد اولمش کیمسیه آلسون قرنداشی عبدالله دخی بو سوزه اوزره اکا موافقت ایتدی حق جل
وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ) و بر مؤمن کشیه و بر ایمانه کلمش
خاتونه صحیح وجائز دکلدر (إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا) قچن خدا و پیغمبری بر ایشه حکم ایدر
(أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ) کندولره ایشلرندن خیار اوله بلکه اوزرلرینه واجبدر که خدانک
ورسولینک اختیارینه تابع اوله لر (وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ) و هر کیم خدایه ورسوله مخالفت
ایدوب فرمانلرین قبول ایتمز (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) بی شبهه کیم اول کیمسه بر آشکار آزغونلق
آزدی بو آیتک نزولندنصکره زینب و برادری زید ایچون عقد نکاح اولمسنه رضا ویردیلر حضرت
صلی الله علیه وسلم آرالرنده عقد نکاح صالدی بعده حق سبحانه وتعالی کندویه اعلام ایتدیکه
زینب خاتون ازواج طاهراتک زمره سنه داخل اوله جقدر پس زید ایله زینب آراسنده خشونت
عیش واقع اولوب زید فخر کرمانک طلاقنه عزیمت ایتدی حضرت صلی الله علیه وسلم اکا مانع
اولوردی نته که حق تعالی بیوردی (وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ) دخی یاد ایله کوکا اول وقتکه
سویلر ایدک شول کیمسنه که حق جل وعلا آنک اوزرینه اسلامک توفیقیله و سنک محمد منکله
امتنان ایلدی (وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ) و سن تربیت و آزادلکله اوزرینه انعام ایتدک (أَمْسِكْ عَلَيْكَ
زَوْجَكَ) کندو قاریکی اوزریکه طوت و آلیقه (وَاتَّقِ اللَّهَ) و آنک خصوصنده خدادن خوف
ایدوب اضرار ایتمک ایچون آنی بوش ایتمه (وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ) و حال بو که سن کندو
طبعنده صاقلرسن اول شیئی که حق جل وعلا آنی آشکار ایدیجیدر و اول زینبک نکاحیدر
زید کندویی بوش ایتدکدنصکره (وَتَخْشَى النَّاسَ) و ملامت جهتندن خلقدن قورقرسن (وَاللَّهُ أَحَقُّ
أَنْ تَخْشَاهُ) و ایزد جل جلاله سزاوارتردر که کندوسندن خوف ایدسن (فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا
وَطَرًا) پس اول وقتکه زید زینب خاتوندن طلاق آرزوسنی بتروب عده سی منقضی اولدی
(زَوَّجْنَاكَهَا) آنی سکا اولندردک (لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ) تا که مؤمنلر اوزره برکناه اولمیه
(فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ) اوغول چیغردقلری کسنه لرک قاریلرک تزوج ایتمکلرنده (إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا)
قچن دعیالردن آرزو الوب تطلیق ایدرلر (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا) و خدانک ایستدوکی شی

البته اولملیدر (مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ) پیغمبر اوزره هیچ بر کناه مترتب اولمازدی (فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ)
اول نسنه نک خصوصنده که حق جل وعلا کندویه قسمت ایدوب تقدیر ایتدی (سُنَّةَ اللَّهِ) حق جل
وعلا آنی بر درست طریق قیلدی (فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ) سندن اسبق کچمش اولان پیغمبرلرک
شاننده (وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا) و تنکرینک ایشی بر قضا اولنمش قضا
و بر قطع اولنمش حکم ایدی (الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ) کچمش اولان پیغمبرلر شول کیمسه لردر
پیغاملرین امتلرینه یتشدررلر (وَيَخْشَوْنَهُ) و آندن قورقرلر (وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ)
دخی خدادن اوزکه بر کیمسه دن خوف ایتمزلر (وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا) و ایزد ذو الجلال کفایت
ایتمک جهتندن بسدر پس آندن اوزکه بر کیمسه ملاحظه اولنماموق کرکدر مرویدر کیم
حضرت زینبک واقعه سی اولدقدنصکره یهودیلر و لائملر لسان طعنی اوزادوب دیدیلر بو کشی
خلقی آندن نهی ایدوب سویلرا اوغللریکزک قاریلری اوزریکزه حرامدرلر بر وجهله المکلری
جائز دکلدر و کندوسی اوغلنک قاریسن آلدی حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ) محمد المصطفی حقیقتا سزه کشیلریکزدن بر کیمسه نک پدری
دکل ایدی تا که کندو وسیله اول کیمسه نک آراسنده احکام ابوت و بنوت ثابت اولوب قاریسن
المق اوزرینه حرام اوله و بو عموم حضرتک ولادی قاسم و طاهر و ابراهیم ایله منتقض اولماز
زیرا انلر رجولیت حدینه ایرشمدیلر و آیتکا ناطقدر که محمد المصطفی امتک کشیلرندن بر کیمسه نک
پدری دکلدر (وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ) ولیکن محمد المجتبی خدانک کوندرلمشیدر شریعت و احکامله (وَخَاتَمَ
النَّبِيِّينَ) و پیغمبرلرک مهریدر یعنی پیغمبرلرین آخریدر که کندو وسیله کمالکلر ختم اولوب کندودن
صکره بر پیغمبر دخی کلمز (وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) و حق جل وعلا هر نسنه یه همیشه دانا ایدی
پس خاتم النبیین اوله جق کسنه یی بیلور (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا)
ای ایمانه کلان کسنه لر تنکری یی چوق اکوکلک یعنی اغلب اوقاتده آنی ذکر ایدک (وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَ
أَصِيلًا) و صباح وقتنده و اخشام محلنده آنک ذاتنی شوائب نقصدن منزه ایدک (هُوَ الَّذِي
يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ) کندودر شول پروردکار که اوزریکزه رحمتنی ایندرر و فرشته لری
سزه مغفرتی طلب ایتمکله رحمتی اوزریکزه مشتمل قیلارلر (لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ)
تا که کفر و معصیتک قرنقلقلرندن ایمانک ایشغنه سزی چیقاره (وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا)
و حق جل وعلا همیشه اهل ایمانی اسیرکیجیدر که کندوسی رحمتنی اوزرلرینه ایندرر و ملائکه سی

انلره استغفار ایتمکه امر ایدر (تَحِيَّتُهُمْ) تکری تعالیدن اهل ایمانه اولنان تحیت (يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ) اولکوندکه کندوبی کوردولر (سَلَامٌ) جمله آفاتدن سلامتله مشعر اولان لفظ سلامدر (وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا) وانلر ایچون براولو اجرت آماده قیلدی واول بهشت برینیدر (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر کتورن خوش ذات (إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ) تحقیقا که بز سنی کوندردك (شَاهِدًا) مبعوث اولدیغك کمسنه لرك احوالی اوزره کواه اولدیغکی تقدیر ایتدوکمز حالده (وَمُبَشِّرًا) ورحمتله مژده ویریجی (وَنَذِيرًا) وعقوبتدن قورقدیریجی (وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ) وخلقی تکرینك عبادتنه تیسیریله دعوت ایدیجی (وَسِرَاجًا مُنِيرًا) وبر ایشغلی چراغ که انکله جهالت ظلماتی محو اولنور وانوار بصائر آندن بهره یاب اولور (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا) دخی یا محمد اهل ایمانه مژده ویرکیم کندولر ایچون ایزد ذوالجلالدن بر بیوك انعام وار (وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ) وایمانسزلره ومنافقلره فرمانبر اولمه یعنی سنده موجود اولان انلره عدم اطاعتك اوزره ثابت اول (وَدَعْ أَذَاهُمْ) دخی سکا ایتدکلری رنجك مکافاتندن واز کچ (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) وخدا عز وجل اوزره اعتماد ایت که اول آنلره سزا ایصال ایدر (وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا) واعتماد اولنمق جهتندن تکری تعالی بسدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کمسنه لر (إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) قچن ایمانه کلان خاتونلری اولنورسز (ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ) صکره انلره دکمدن کندولرین بوش ایدرسز یعنی قچن قاریلری نکاح ایدوب آرا کزده کندولرله خلوۀ صحیحه واقع اولمدن انلری بوش ایدرسز (فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ) سزه اوزرلرینه هیچ برعده یوقدر (تَعْتَدُّونَهَا) که سز آنك عددنی استیفا ایدرسز (فَمَتِّعُوهُنَّ) پس علی طریق الوجوب انلری برشیئله برخوردار ایدك اکر کندولره مهر تسمیه ایتمدکز (وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا) وانلری بر مستحسن صالیویرمك صالیویرك که انلره ضرر ایصال ایتمدن اول کندولرین خانه لریکزدن چیقره ده سز (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر کتورن ذات پاك (إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ) تحقیقا که بز سکا قاریلرکی حلال قیلدق (اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ) شول قاریلرکه سن کندولره مهرلرین ویردك (وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ) دخی سکا حلال قیلدق شول قاریلریکه صاغ الك انلره مالك اولدی (مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ) تکری تعالی اوزریکه دوندردوکی شیدن یعنی غنائمدن حوزۀ تصرفکه داخل اولان صفیه وریحانه کبی قاریلری سکا حلال قیلدی (وَبَنَاتِ عَمِّكَ) وعمیکك قیزلرین دخی (وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ) وعمه لرکك قیزلرین دخی (وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ) ودایی لرکك قیزلرین ودایزه لرکك قیزلرینی دخی

(اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ) شول قاریلرکه سنکله هجرت ایتمشلردر بیلنمك کرك که احلالك قیداولنمسی مهر مؤجل ومعجل ایله ومملوکه نك قیداولنمسی حضرتك سبی ایله وخصملرینك قیداولنملری بیلنسنجه هجرت ایتمکله بیان افضلیت ایچوندر ومحتملدر که صونکیلرك هجرتله قیداولنملری حضرتك حقنده مخاص اولمش اوله وبو احتمالی حضرتك عمیسی قیزی ام هانی نك سوزی تأیید ایدر که دیدی حضرت صلی الله علیه وسلم بنی اولنمكا ایستدکی بن اکا عذر کوردم که بن کوچك اوشاقلر اناسی یم حضرت عذرمی قبول ایتدی بعده حق جل وعلا بو آیتی منزل قیلدی اندن صکره اوزرینه حلال اولمزا ولدم زیرا بن کندو وسیله هجرت ایتمامشدم (وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً) دخی ایمانه کلمش بر خاتونی سکا حلال ایتدك (إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ) کندو جاننی پیغمبره مهرسز باغشلدیسه (إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا) اکر پیغمبر ایستدیکیم آنی مهرسز قبول ایده (خَالِصَةً لَكَ) سکا هبه اولندی بر هبۀ خالصه (مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ) اهل ایماندن غیری یعنی محمد المصطفانك خصائصندندر هبۀ مجرده ایله مهرسز نکاح ایتمك غیری کمسنه دکل (قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ) تحقیقا بز بیلدك اول نسنه که امت اوزره قاریلری خصوصنده فرض قیلدق وجوب مهردن وشرائط عقددن وغیرلرندن (وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) دخی ملك یمینله متصرف اولدقلری جاریه لرك خصوصنده اوزرلرینه ایتدوکمز توسعه یی بیلدك که بر معین عدد تعیین ایتمدك وسکا هبۀ مجرده ایله قاریلرك نکاحك حلال قیلدق (لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ) تاکه اوزریکه بر طارلق اولمیه (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا) وایزد ذوالجلال همیشه مغفرت ایدیجیدی اول شیئه که اندن احتراز ایتمك دشواردر (رَحِيمًا) قوللرینه عنایتله مرحمت ایدیجیدیکه حرج کمان اولنه جق یرده اوزرلرینه توسعه ایتدی (تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ) کندو قاریلرکدن ایستدوککی سندن دور قیلارسن (وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ) وانلردن ایستدوککی سنك طرفکه چکوب یوورسن (وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ) دخی طلاق رجعیله تطلیق ایتدوکك خاتونلردن طلب ایتدوککی یانکه الورسن (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ) پس اندن اوزریکه برکناه یوقدر (ذَلِكَ) بو ایشی سنك خواهشکه تفویض ایتمك (أَدْنَى أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ) کوزلری روشن اولمغه یقینرکدر (وَلَا يَحْزَنَّ) ویقینرکدر غمناك اولمیه لر (وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ) دخی انلره ویردوکك نسنه ایله قاولری خشنود اوله لر یعنی قچن بیلورلرکه بو افعالی سن خدانك فرمانیله ایدرسن

ملولا ولمزلر وفرمانکه مطیع ومنقاد اولورلر (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ) وایزد جل جلاله
کوکلرکزده اولان نسنه‌یی بیلور پس قلوبکزده اولان شیئك تحسیننه سعی ایدك (وَكَانَ اللّٰهُ
عَلِيمًا حَلِيمًا) وتکری تعالی سینه‌لرده اولان اموره دانا ایکن حلیم غایته یتشمش که مجرملرك
عقوبتنی تعجیل ایتمز (لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ) قاریلر سکا حلال اولمزلر عقد نکاحکده
اولان طقوز قاریدن صکره (وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ) ونه سکا حلال اولورکه بونلرك
برینه اصلا قاریلر دکشتره سن که برینی تطلیق ایدوب برینه اوزکه سن آله سن (وَلَوْ
أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ) واکرچه کوزللکلری سکا خوش کلدی (إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ) مکر صاغ الك
مالك اولدیغی نسنه‌لر یعنی بو طقوز قاریدن صکره سکا قاریلر بر وجهله حلال
اولمازلر الا ملکت طریقیله تحت تصرفکده اولان قاریلرکه انلر سکا مباح درلر
(وَكَانَ اللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا) وحق جل وعلا هر نسنه اوزره نکهبان ایدی پس اسکوزه تحفظ
ایدوب سزه حلال قیلنان نسنه‌دن اوزکه بر شیئه تطاول ایتمك کتورمیه‌لرکیم حضرت
عمر رضی الله عنه سرور کائناته دیدی یا رسول الله اوزریکه صالح وطالح کیرر
امهات المؤمنینه حجاب طوتمسنه فرمان ایتسه‌ك یخشی اولوردی درعقب حق جل وعلا
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ)
ای ایمانه کلانلر پیغمبرك اولرینه بر وقتده کیرمك مکر اول وقتکه ییجك ییمسنه دعوت اولنوب
دخولنه سزه اذن ویریلوب (غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ) اول حالده ییجك وقتك انتظار ایتمیه سز بو خطاب
بر جماعته ایدیکیم دائما بو ایدیکه حضرتك ییجکی وقتنی انتظار ایدوب محلنه کلیجك کلوب
اوتورورلردی حق تعالی بو آیتده انلری بو فعلدن نهی ایتدی (وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا)
ولیکن دعوت اولندیغکزده کیرك (فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا) پس چونکیم طعامی ییه‌سز پراکنده
اولك (وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ) دخی انده مکث ایتمکا ول حالده که بریکز بریکزك سوزیله آرام
ایتمش وله (إِنَّ ذَلِكُمْ) تحقیقا که اول آرام ایدوب طورمغکز (كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ) حضرت پیغمبری
اینجدردی زیرا اوزرینه واهلی اوزره منزلی طار اولوب ما لا یعنی یشه مشغول اولمق اقتضا
ایدردی (فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ) پس سزدن اوتنوردیکه سزه سویلیه چیقك کیدك (وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْيِي
مِنَ الْحَقِّ) وایزد متعال طوغری سوزی سویلکدن اوتنمز (وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا) دخی چون
انلردن بر نفع ایده‌جك نسنه طلب ایدرسز (فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) پرده آردندن

اول متاعی انلردن ایستك (ذَلِكُمْ) اول پرده‌دن ایستمك (أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ) کوکلرکزه
وکوکللرینه پاکیزه‌تردر خواطر شیطانیه‌دن (وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللّٰهِ) دخی سزه
صحیح وجائز دکلدرکه خدانك رسولنی رنجیده ایده‌سز یعنی بر ایش ایشلمك که آنك سببیله
خاطر شریفنه بوکدر حاصل اولور کتوردیلرکه سادات قریشدن بر کیمسه دیدیکه پیغمبر متوفی اولورسه
بن حضرت عایشه‌یی نکاحله الورم حق جل وعلا بو کلامی منزل قیلدی (وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا) دخی سزه صحیح وجائز دکلدرکه حضرتك قاریلرین موتندن صکره یا مفارقتندن
صکره هرکز اوله‌سز (إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمًا) تحقیقا که حضرتی ایذا ایتمك وقاریلرین
نکاحله المق خدای ذو الجلال قتنده بر اولو کناه ایدی (إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا) اکر بر نسنه‌یی آشکارا ایدرسز
یعنی اکر امهات مؤمنینك نکاحنی دل ایله سویلرسز (أَوْ تُخْفُوهُ) یا انی کوکللرکزده کیزلی قیلارسز
(فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بی شبهه کیم حق جل وعلا هر نسنه‌یه دانا ایدی پس مخفی قیلدیغکز
اشیایی یخشی بیلور مرویدر که حجاب آیتی نازل اولدقدن صکره ازواج طاهراتك پدرلری واقربالری
وذی رحم اولان اقاربلری دیدیلر یا رسول الله بز دخی انلرله پس پرده‌دن سویلیشه‌لم بو آیت نازل
اولدی (لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ
وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ) خاتونلر اوزره بر کناه مترتب اولماز بو مذکور اولان کسنه‌لره
کورندکلرنده (وَاتَّقِينَ اللّٰهَ) وای خاتونلر خدادن خوف ایدك مامور اولدیغکز شیئی برینه کتورك
(إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا) تحقیقا که حق سبحانه وتعالی هر نسنه اوزره کواه ایدی بر کیزلی
شی اوزرینه مخفی اولماز (إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ) تحقیقا کیم خدا عز وجل وفرشته‌لری
پیغمبرك شرفنی اظهار ایتمکیچون وشانی تعظیم ایتمکیچون اعتنا ایدرلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ)
ای ایمانه کلانلر سز دخی انکا زیاده ایدوب سویلك اللهم صل علی محمد (وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) دخی سویلك
السلام علیك ایها النبی بو آیت دلالت ایدرکه حضرتك اوزره صلوات کتورمك فی الجمله واجبدر
بو معنا ایله که هر ذکر اولنجه اوزرینه صلوات ویرمك واجب دکلدر دخی بر کز کتورمك کافی
دکلدر لکن مؤید ومقبول بودرکه هر ذکر اولندیغی محلده اوزرینه صلوات کتورمك واجبدر
(إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه خدایی ورسولنی ایذا ایدرلر یعنی
بر ایشه مرتکب اولورلرکه خدا ورسولی انی سومز (لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) تکری تعالی انلری
ایکی جهانده رحمتندن دور قیلدی (وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا) وانلر ایچون بر خوار ایدیجی اشکنجه

اماده قیلدی (والذین یؤذون المؤمنین والمؤمنات) دخی شول کیمسه لرکه مؤمن ولانکشیکو
واهل ایمان اولان قاریلری عاینجدرلر (بغیر ما اکتسبوا) قیلمدقلری شیئله یعنی برایش ایشلمدیکی
آنك سببیله اینجمکه مستحق اوله لر (فقد احتملوا بهتانا واثما مبینا) بی شبهه کیم ایذا ایدنلر
بربیوك یالان وبراشکارا کناه کوتورمش اولدیلر (یا ایها النبی) ای خدادن خبر کورت
وجود شریف (قل لازواجك وبناتك ونساء المؤمنین) قاریلریکه وقزلریکه واهل
ایمانك قاریلرینه سویله (یدنین علیهن من جلابیبهن) کوده لری اوزره چارشفلرندن بقلسنلر سونلر
یعنی برمقنعه یچو بنجیقدقلرنده یوزلرین وایدانلرین چارشفلریله اورتسونلر (ذلك) اول اورتنوب
کیمك (ادنی ان یعرفن) خلایقلرو بغایادن تمیز اولنملرینه یقینرکدر (فلا یؤذین) پس
اهل فسقك تعرضی سببیله رنجیده قیلنمازلر (وكان الله غفورا رحیما) وایزد ذوالالطاف
کچمش کناهلرین غایتله یارلغیوب کندولرین انواع لطفله اسرکیجیدر (لئن لم ینته المنافقون)
قسم اولسونکه اهل نفاق نفاقلرندن وازکچمزلرسه (والذین فی قلوبهم مرض) دخی شول
کیمسه لرکه کوکلرنده ضعف ایمان وفسق وار فسقلرندن منتهی اولمزلرسه (والمرجفون فی المدینة)
دخی مدینه شهرنده اسلامك لشکرلرندن یمان خبرلر ایدانلردن فراغت ایتمزلرسه (لنغرینك
بهم) البته قتاللرینه ووطنلرندن سورلملرینه سکا امر ایدرز (ثم لا یجاورونك فیها
اندنصکره مدینه ده سکا قونشی اولمازلر (الا قلیلا) مکر برآز مدت (ملعونین) رحمتدن دور
اولدقلری حالده (اینما ثقفوا اخذوا) قنغی یرده که بولنورلرسه النورلر (وقتلوا تقتیلا) وبرشدتلو
اولدرمك اولدرنورلر (سنة الله فی الذین خلوا من قبل) کچمش امتلرده بوندن اسبق تکری
تعالینك طریقی که پیغمبرلره نفاق ایدنلر بولندقلری یرده قتل اولنورلر (ولن تجد لسنة الله
تبدیلا) وخدانك طریقنه هرکز بر دکشترمك بوله مزسن (یسئلك الناس عن الساعة) خلق
تعنت وامتحان یوزندن قیامتك وقتنی سندن صوررلر (قل انما علمها عند الله) سویله
قیامت وقتنك بیلکیسی خدا قتنده محصوردرکه نه ملك مقرب ونه نبی مرسل مطلع اولور
(وما یدریك) دخی قنغی شیء ساعتك وقتنی سکا بیلدردی یعنی مطلقا سن آنی بیلمزسن
(لعل الساعة تكون قریبا) شاید قیامت بریقین شیء اوله (ان الله لعن الكافرین) تحقیقا کیم
تکری تعالی کفاری رحمتندن دور قیلدی (واعد لهم سعیرا) وانلره برعلولی آتش اماده قیلدی
(خالدین فیها) ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر (ابدا) همیشه (لا یجدون ولیا) ❊

بر دوست بولمزلرکه کندولرین دوزخدن چیقاره (ولا نصیرا) ونه بر یاردمجی که عذابی
کندولردن دفع ایلیه (یوم تقلب وجوههم فی النار) مذکور قیل اولکونیکه یوزلری جهنمده
دونمش قیلنور (یقولون یا لیتنا اطعنا الله) دیرلر ای کاشکی خدانك فرمانینه منقاد اولسیدق
(واطعنا الرسولا) دخی پیغمبرك فرمانینه اطاعت ایتسیدك تاکه بو عذابله مبتلا اولمزدق (وقالوا
ربنا انا اطعنا سادتنا وكبراءنا) دخی کفارك اصاغری دیدیلر ای پروردکارمز علی التحقیق بزاغالریمزه
وبیوکلریمزه اطاعت ایتدك (فاضلونا السبیلا) پس طوغری یوله کیتمکدن بزی آزدردیلر
(ربنا آتهم ضعفین من العذاب) ای خداوندمز انلره اشکنجه دن ایکی قات ویر (والعنهم لعنا کبیرا)
وآنلره لعنت ایت بربیوك لعنت (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلانکیمسه لر (لا تكونوا كالذین آذوا موسی)
حضرت موسی یی اینجدنلرکبی اولمك (فبراه الله مما قالوا) اندنصکره تکری تعالی دیدکلری سوزدن انی
منزه قیلدی یعنی قارون زنا فعلیله کندوسن تهمت ایلدکنه که بیانی کچدی (وكان عند الله وجیها)
وحضرت موسی خدا قتنده جاه وقبول صاحبیدی (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله) ای اهل ایمان اولانلر
تکری تعالیدن خوف ایدك نامشروع اشیایی ارتکاب ایتمکدن (وقولوا قولا سدیدا)
وبرطوغری محکم سوز سویلکز اهل ایمان حقنده یعنی برسوزکه صحتی سزده محقق اولمامشدر
آنی سویلمکز (یصلح لكم اعمالكم) سزکیچون ایشلرکزی بخشی قیلار (ویغفر لكم ذنوبكم) دخی سزکچون
کناهلرکزی یارلغار (ومن یطع الله ورسوله) وهرکیم خدایه ورسولنه امرونواهیده اطاعت
ایدر (فقد فاز فوزا عظیما) بی شبهه کیم اولکسنه ایکی جهانك خیراتنه نائل اولوب بر اولو
قورتلمق قورتولدی (انا عرضنا الامانة علی السموات والارض والجبال) تحقیقا کیم بز حدود
شرعیه یی کوکلرو یروطاغلر اوزره عرض ایتدك (فابین ان یحملنها) پس آنلر بوعظم هیکل ایله
آنی کوتورمکدن ممتنع اولدیلر (واشفقن منها) واندن قورقدیلر (وحملها الانسان) وآدم
اوغلی بوز بونلقله آنی کوتوردی (انه كان ظلوما) تحقیقا که انسان ستمکار ایدیکه اکا ایفا
ایتمدی وآنك حقوقنی کوزتمدی (جهولا) امانتك عاقبتنی هیچ بیلمز ایدی حاصل کلام بوکه امانتك
شانی اول قدر عظیم درکه بو مزبور اولان اجرام عظامك شعور وادراکی اولوب اوزرلرینه آنك
کوتورمسی عرض اولنسیدی البته آنی قبول ایتمزلردی وانسان بوضعفله آنی کوتوردی پس لاجرم
آنك حقوقنی یرینه کتورن انسان کامل شرفدارینه نائل اولور (لیعذب الله المنافقین
والمنافقات) حمله تعلیلدر نتیجه سی اولدیغی جهتدن یعنی نوع انسانك امانتی قبول ایدوب

کوتوردی تاکه اول کوتورمکك نتیجه سی بو اوله که تکری تعالی و تقدس منافقا ولان کشیلری

ومنافق اولان قاریلری معذب ایده (وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ) ومشرك اولان کشیلری ومشرك

اولان قاریلری دخی (وَيَتُوبَ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ) وتاکه خدا عز وجل مؤمن اولان

کشیلرا وزره ومؤمن اولان قاریلر اوزره توبه ایده (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وحق جل وعلا بویکی

جلیل القدر نعتله منعوتدر بیکه انلرك قصورین عفو ایدوب طاعات اوزره کندولرین مثاب قیله

سورة سبأ مكية وهي اربع وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) قو مدح وثنا و خدایه مخصوصدر (الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) شول

خدا که کوکلرو یرده اولان اشیا کندوینك مخلوق ومملوکیدر پس ذاتنده اولان کمال قدرتندن اوتری

واینده وکی احسان سببیله دنیاده قو حمد یالکز کندوینه مخصوص اولدی (وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاٰخِرَةِ) واوبر

جهانده حمد کندوینه درز برا اخرتده اولان نعم کمال قدرتندن پیدا اولمشدر (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ)

وکندو دراکی جهانك امورین احکام ایدن اشیانك بواطننه دانا اولان (يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ)

زمین ایچنده نفوذ ایدن یغمورلك صویی کبی نسنه یی بیلور (وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا) واندن چیقان نباتات

کبی شیئی دخی (وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ) وکوکدن ایننن ملائکه وکتب ومقادیر کبی اشیایی دخی (وَمَا

يَعْرُجُ فِيهَا) وآنك ایچنده چیقان ملائکه واعمال الصالحه کبی نسنه لری دخی (وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ)

وکندو درشکرنده تقصیر ایدنلری اسرکیوب کناهلرین مغفرت ایدندر (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وبی دین

اولانلر انکار طریقیله دیدیلر (لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ) قیامت بزه کلمز (قُلْ بَلٰى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ)

سویله بلی کیزلی اشیایی بیلن پروردکارمه قسم که البته قیامت سزه کلور (لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ

ذَرَّةٍ) بنم پروردکارمك علمندن بر کوچك قرنجه وزنی قدر شئ غائب اولماز (فِي السَّمٰوَاتِ) کوکلرده

(وَلَا فِي الْاَرْضِ) ونه یرده (وَلَا اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرُ) ونه بر مثقال ذره دن کوچك ونه اندن

بیوك بر نسنه (اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) الا که بر روشن کتابده مثبتدر یعنی قو اشیا لوح محفوظده

مثبتدر (لِيَجْزِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) تاکه ایمانه کلوب کوزل عملر ایشلیانلره مکافات

ایده (اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) اولکروه کندولر ایچون کناهلرك غفرانی وار (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) ونعیم

براولور روزی دخی (وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي اٰيَاتِنَا) دخی شول کیمسه لرکه ایاتمزك حقنده ابطال ایچون

انلردن تنفیر ایتمکه چالشدیلر (مُعَاجِزِينَ) زعم فاسدلریله ایلروکیتمشلر تاکه عذابمزدن

خلاص اوله لر (اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ) اولکروه کندولره شدتلو عذابدن بر دردناك

اشکنجه اولور (وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ) دخی اهل کتابدن دانشی ویریلن کیمسه بیلورلرکه

(الَّذِي اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ) پروردکارکدن سکا ایندریلان شئ کندو درستدر ولان

(وَيَهْدِي اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ) دخی یول کوسترور هر نسنه اوزره غلبه ایدن جمیع اوکملر

مستحق اولان خدانك طریقنه (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وبی دین اولانلر بری برینه سویلدی

(هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ) سزه دلالت ایتمیه لم می بر کشی اوزره که (يُنَبِّئُكُمْ) سزه خبر ایدر یعنی استهزا

یوزندن بری برینه سویلرلر سزه دلالت ایتمیه لم می محمد المصطفی اوزره که اعجب عجائبدن سزه

خبر ایدوب دیرکه (اِذَا مُزِّقْتُمْ) قچن پاره پاره قیلنورسز (كُلَّ مُمَزَّقٍ) هر پاره لنمك (اِنَّكُمْ لَفِي

خَلْقٍ جَدِيدٍ) علی التحقیق سز بر یکی یارد لشده اولورسز (اَفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) ایا ویردوکی

خبردن تکری تعالی اوزره کذب ونفسندن بربلان پیدا ایدوب سویلدی (اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ) یا انکله

بر دیوانه لك وارکه بیلمدوکی سوزی سویلر بو دیدکلری سوزلرك بری واقع دکلدر (بَلِ الَّذِينَ

لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ) بلکه روز جزایه ایمان کتورمیانلر (فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ) ۞

اوبر جهانك اشکنجه سنده واوز اق کمراهلقده اولمشلردر (اَفَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا

خَلْفَهُمْ) ایا کفار کورا ولوب بقمزلرمی اللری اراسنده اولان نسنه یه وارد لونده اولان شیئه ۞

(مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ) کوکدن ویردن (اِنْ نَشَاْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَرْضَ) استراسك یری کندولرله

چوکترورز (اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ) یا کوکدن اوزرلرینه پاره لر صالورز ایا تمزه

تکذیب ایتدکلری اجلدن (اِنَّ فِي ذٰلِكَ) تحقیقا که کوکلرو یرك احوالنی تأمل ایتمکده (لَاٰيَةً لِكُلِّ

عَبْدٍ مُنِيبٍ) بر اولو دلالت وعبرت وار هر بنده یه که حقله پروردکارینه رجوع ایتمشدر

(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا) دخی علی التحقیق حضرت داوده سائر خلق اوزره بزم احسانمزدن

ارتقلق ویردك یعنی نبوتی وزبوری وپادشاهلغی وصوت حسنی وغیرلرین کندوینه ویروب

دیدك (يَا جِبَالُ اَوِّبِي مَعَهُ) ای طاغلر حضرت داودله تسبیحده ترجیع ایت (وَالطَّيْرَ) وای

قوشلر سز دخی بیله نجه ترجیع ایدك کنوردیلرکه قچن حضرت داود تسبیح ایدردی طاغلر

صدا ایله اکا مدد ایدردی وقوشلر باشی اوستنه صف بغلیوب انواع الحانله اکا یاردم

ایدرلردی وبو نغمانك تأثیرندن چوق کسنه وجودنی قالب کبی ایدردی منقولدرکه بر فرشته حضرت

داودك زیارتنه کلوب کوردی کدنصکره دیدی یارسول الله سن خدانك پیغمبری و

خلیفه‌سی سین ولی ولدرکه طعامنی کندی کسبندن پیدا ایدوب بیه سن حضرت داود دخی اندن
برصنعت اوکرنمسین ایستدی حق جل وعلا اکا زره ایشلمسین فرمان ایتدی وانی اوزرینه
آسان ایتدی نته‌که بیوردی (وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ) ودموری اکا الستنده ملایم قیلدق بر مرتبه‌ده‌که
آنی موم کبی استعمال ایدردی واکا فرمان ایتدک‌که (أَنِ اعْمَلْ سَابِغَاتٍ) متسع زرهلر ایشله (وَقَدِّرْ
فِي السَّرْدِ) وطوقومقده اولچکه محافظه ایت یعنی اکا فرمان ایتدک‌که انلری طوقودیغک محل
آنک حلقه‌لرین برابر قیل تا که مناسب وموزون اوله (وَاعْمَلُوا صَالِحًا) دخی حضرت داوده
واهلنه امر ایتدک‌که کوزل عمل ایشلک (إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بی‌شبهه‌که بن ایشلدککز اشیایی
بینایم پس انلره کوره جزاکزی ویرورم (وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ) دخی حضرت سلیمانه یلی مسخر قیلدق‌که
(غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ) وبحالده‌که صباح وقتنده کیتمسی بر آیلق مسافه‌در واخشام وقتنده
دونمسی بر آیلق مسافه‌در (وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ) واکا اریمش باقرک کوزین معدنندن آقتدردق
بکارک صویی کبی اندن باقر قینارردی واو یمن اقلیمنده صنعا شهرنده ایدی (وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ
يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ) دخی اکا مسخر قیلدق پریلردن شول کمسنه‌که پروردکاری فرمانیله حضرت
سلیمانک اوکنده ایشلر (وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا) وهر کیم انلردن فرمانمزدن میل ایدوب سلیمانه
اطاعت ایتمز (نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ) آخرتده یانمش آتشک اشکنجه‌سندن اکا داتدررز
(يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ) پریلر حضرت سلیمانه ایستدوکی نسنه‌یی ایشلرلر (مِنْ مَحَارِيبَ) محصن کوشکلردن
ومستحسن منزللردن (وَتَمَاثِيلَ) وصورتلردن یعنی ملائکه‌نک وپیغمبرلرک صورتلرین عبادت
ایتدکلری هیئت اوزره یپرلردی تا که خلق انلری کوروب عبادتده اول هیئتله ایده‌لر مرویدرکه
تختی التنده ایکی ارسلان قیلغی یاپمشلردی واوستنده ایکی کرکس هر کاه‌که حضرت سلیمان
تخته چیقمغه مراد ایدردی ایکی ارسلان بازولرین دوشیوب حضرت سلیمان اوزرلرینه باصوب
تخته چیقاردی وایکی کرکس قنادلرین یایوب باشی اوزره چتر قیلارردی (وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ
وبیوک حوضلر کبی لکنه‌لردن (وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ) واوجاقلر اوزره ثابت اولمش قزانلردن
یعنی بو ایکی نوعدن دخی ایستدوکی شیئی اکا یپرلردی (اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا) دخی انلره سویلدی
ای آل داود بو کونه نعمتلره شکر ایتمک ایچون ایو ایشلک ایشله‌کز (وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ)
وقوللرمدن چوق شکر ایدن آزدر شکور اول کمسنه‌دیرلر که اکثر اوقاتده کوکلیله ودلیله
وجوارحیله مراسم شکری ادا ایدر ومع ذا شکرک حقنی یفا ایتمز زیرا شکر ایتمکه موفق

اولمق بر شکر دخی ایستر وهلم جرا وبو سببدن دینلدی الشکور من یری عجزه عن الشکر کوردیکزکه
حضرت داود علیه السلام بیت المقدسک بناسنه شروع ایلدی تمام اولمدن علامات
موتی کندویه نمایان اولوب حضرت سلیمانه تمامنی سپارش ایتدی حضرت سلیمان انک
بناسنه جنلری استعمال ایتدی هنوز کماله ایرشمدن اعلام اولندیکه مدت عمری نهایته
ایردی ایستدیکیم موتنی جنلردن مخفی قیلوب مسجدک بناسنه کندولرین مشغول قیله
انلره فرمان ایتدیکیم صرحه‌دن قپوسز بر قبه اوزرینه یاپه‌لر همان فرماننه امتثال ایدوب
آنی یاپدیلر حضرت سلیمانک ایچنده دکنکه طیانوب نمازه طوردی اول هیئت اوزره روحی
اعلای علیینه عروج ایدوب هیکلی طورمش قالدی تا که کیوه دکنکنی ییوب کندوسی دوشدی
پس اول وقت قبه‌یی چوب بیلمک ایستدیلرکه نه قدر زمان واقع اولدی کیوه‌یی دکنک اوزره
برکون وبرکیجه قویوب اندن ییدیکی اندازه‌یه کوره آنک اوزره حساب ایدوب کوردیلرکه اول وقت
کوندن اول کونه دک تقریبا بر ییل کچدی واول وقت جمله دیولر ایشدن فرار ایتدیلر
وظاهر اولدیکه کندولر غیبی بیلمزلرمش نته‌که حق تعالی بیوردی (فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ) پس
اول وقتکه حضرت سلیمانه وزره اولمکی مقضی ایتدک (مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ) جنلره اولمی اوزره برکمسه
دلالت ایتمدی (إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ) الا اغج یمسین اعتیاد ایدن حیوان (تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ) آنک
دکنکن ییدوکی حالده (فَلَمَّا خَرَّ) پس اول وقتکه حضرت سلیمان دوشدی (تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ)
پریلر کندولرمیش مبهم ایکن بیلدیلرکیم (أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ) علی التحقیق کندولر مخفی اولان
اشیایی بیلسیدیلر نته‌که زعم ایدرلردی (مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ) خوار ایدیجی اشکنجه‌ده
طورمزلردی (لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ) تحقیقا که سبا بن یشجب بن یعرب بن قحطانک
اولادینه کندو مسکنلرنده خدانک کمال قدرتنه دلالت ایدر بر اولو علامت وار ایدی کوردیلرکه
یمن اقلیمنده دوشمش مأب نام بر موضعده ایکی طاغ ارهسی سبا اولادینک منزللری ایدی اولدیکی
طاغک جانبینی که اون سکز فرسخدر یوقارودن اشاغه‌یه دک باغلر ایدی بری برینه بویله
چاتلمش ایدیکه کویا هر طرف بر باغدر وانواع میوه‌لره مشتمل ایدی نته‌که حق تعالی بیوردی
(جَنَّتَانِ) انلرک مسکننده دوشن علامت ایکی باغدر (عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ) منزللرینک صاغندن
وصولندن (كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ) انلره مرسل اولان پیغمبر کندولره دیدی ربکزک رزقندن
ییکز (وَاشْكُرُوا لَهُ) واکا شکر ایدک (بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ) بو شهرکه رزقکز ایچنده حاصل

اولور بر پاکیزه شهردر و سنزه روزی ویرن خدا چوق مغفرت ایدیجی خدادر (فأعرضوا) بوکلامدن
صکره پیغمبرلرینك سوزین قبول ایتمیوب شکر کتورمکدن یوز چویردیلر اخبارده کلمشدرکه آنلره
اون اوچ پیغمبر کلوب کندولرین طریق حقه دعوت ایدوب قوللرین تکذیب ایتدیلر وانلره انکر کلان
پیغمبر حضرت عیسی علیه السلامك رفعندن صکره ایدی و بو ایتدکلری تکذیبك مقابله سنده
حق جل وعلا اوزرلرینه بر شدتلو سیل کوندروب منزللرین و باغلرین ویران قیلدی نته کیم بیوردی
(فأرسلنا عليهم سيل العرم) پس اوزرلرینه شدتلو یغمورك سیلنی کوندردك (وبدلناهم بجنتيهم جنتين)
وانلره ایکی باغلری یرینه ایکی باغ بدل قیلدق (ذواتى أكل خمط) اجی میوه‌لر ایه‌لری (وأثل) وبلغون اغجی
ایه‌لری (وشيء من سدر قليل) وکنار مقوله سندن بر آز نسنه ایه‌لری (ذلك) اول نازنین
باغلرین یرینه بوکونا بیحاصل باغلر ویرمکی (جزيناهم بما كفروا) انلره مکافات ایتدك ایتدکلری
کفر سببیله (وهل نجازي إلا الكفور) وبوکونا ایشله بر کیمسته مکافات ایتمز الا نعمتی غایتله
انکار ایدن شخصه کوره‌یلرکه بقایای قوم سبا پیغمبرلرینه کلوب دیدیلر پروردکاریمزی
بیلدك شمدن صکره بزه بر نعمت احسان ایدرسه بر کونا شکرینه قیام ایدوب عبادتنی یرینه
کتورورزکه هیچ بر قوم ایتمامشدر حق جل وعلا بر دخی انلر اوزره نعمتلری کشاده قیلدی نته که
بیوردی (وجعلنا بينهم وبين القرى التي باركنا فيها) واهل سبا اراسنده وایچنده برکت صالدیغمز
کویلرك اراسنده قیلدق (قرى ظاهرة) بری برینه کورنور متصل کویلر (وقدرنا فيها السير)
وایچلرنده خلقك کیتمسنی تقدیر ایتدك که انلرده کیدن مسافر بر کویده قیلوله ایدر و بر کویده
یاتردی دخی انلره دیدك (سيروا فيها ليالي وأياما آمنين) اول کویلرده یوریکز کیجه‌لر و کوندزلر
دشمندن و سباعدن امین اولدیغکز حالده پس بو کویلری حق جل وعلا آباد ایتدی بقیه
قوم سبا یمندن شامه تجارت ایچون وارمغه باشلدیلر چاشتی بر کویده و شامی بر کویده
ایدوب کیدرلردی دولتمندلری بطر اولوب بو وجهله نیچون فقرا ایله بزم ارامزده بر فرق اولمیه
بو یولده مفلس ایله توانکر و پیاده ایله اتلی برابر کیدر (فقالوا) پس انلرك اغنیاسی دیدیلر (ربنا
باعد بين أسفارنا) ای پروردکاریمز سفرمزك قوناقلری اراسنده بر اوزاقلق قیل یعنی
منزللری اراسنده بیابانلر پیدا ایله تاکه خلق زاد و راحله سز ایچنده سفر ایتمیه‌لر (وظلموا أنفسهم)
و بو دعا ایله کندو جانلرینه ستم ایتدیلر زیرا بز دعالرین قبول ایدوب اول کویلری ویران قیلدق
(فجعلناهم أحاديث) پس کندولرین سوزلر قیلدق تاکه خلق احواللرندن تعجب ایدوب

سویلیشورلر کیم اول قوم نه کونه آدم ایدیلرکه آباداناقدن میل ایدوب خرابلق ایستدیلر (ومزقناهم كل
ممزق) وانلری پراکنده قیلدق هر پراکنده لك که کندولردن غسان قبیله سی شام زمینه کندی
وقضاعه مکه یه و اسد بحرینه وانمار یثربه وجذام تهامه یه وازد عمانه و بوکوندك ضرب مثل
اولدیلرکه بر جماعت پراکنده اولیجق تفرقوا ایادی سبا حقلرنده دیرلر (إن في ذلك لآيات
تحقیقا که مذکور اولان احوالده اولونشانلر وار (لكل صبار شكور) هر شخصه که معاصی
استماعنده چوق صبر ایدوب نعمتلر اوزره زیاده شکر ایدر (ولقد صدق عليهم إبليس ظنه) دخی
على التحقيق کیم شیطان شوکندو کماننی آدم اوغوللری اوزره کرچکلندردی یعنی ابلیس کماننده ایدی کیم
آدم اوغوللرینك وجودنده اولان شهوات سببیله کندولرین کراه ایده بیلور و ایتدوکی کمان
ارباب غوایت حقنده درست چیقدی (فاتبعوه) پس شرك و معصیتده اکا بیرولك ایتدیلر
(إلا فريقا من المؤمنين) مکر اهل ایماندن بر کروه که اکا اتباع ایتمدیلر (وما كان له عليهم من سلطان)
وابلیسه آدم اوغوللری اوزره وسوسه و اغوا ایله هیچ بر تسلطی یوق ایدی (إلا لنعلم من يؤمن
بالآخرة ممن هو منها في شك) الا تمییز اولنمق ایچون شول کیمسه که آخرتك اولمسنه تصدیق
کتورور شول کیمسه دنکه کندوسی انك اولمسندن بر شکده در (وربك على كل شيء حفيظ)
وخداوندك هر نسنه اوزره نکهباندر (قل ادعوا الذين زعمتم من دون الله) اهل شرکه سویله
یا محمد چیغرك شول کیمسه‌لرکه تکریدن اوزکه انلری معبود کمان ایتدیکز یعنی سویله ای کفار
ایتدیکز دعوی صحیح ایسه معبودلریکزی جلب نفع ایچون یا دفع ضرر ایچون چیغرك شاید سزه
اجابت ایدرلر بعده اشعار ایتمك ایچونکیم جواب بر معین نسنه درکه مکابره قبول ایتمز انلرك
طرفندن جواب ویروب بیوردی (لا يملكون مثقال ذرة) بولکدن و بدلکدن بر کوچك قریجه
وزنی قدر نسنه یه مالك دکلدرلر (في السموات) کوکلرده (ولا في الأرض) و نه یرده (وما لهم فيهما
من شرك) دخی کوکلر و یرك یراتمسنده انلره هیچ بر اورتاقلق یوقدر (وما له منهم من ظهير)
دخی خدا یه انلردن اصلا بر یاردمجی یوقدر (ولا تنفع الشفاعة عنده) و دیلك ایتمك خدانك قتنده
فائده ویرمز (إلا لمن أذن له) مکر اول کیمسته که شفاعت ایتمکه کندویه دستور ویردی (حتى إذا فزع
عن قلوبهم) کلام سابقك مفهومنه غایتدر یعنی شفاعت ایدنلره و مشفوع له اولانلره مقام
خوفده انتظار و توقف ایدوب اول وقته دکین که شفاعت ایدنلرك کوکلرندن قورقو کشف اولنیجق
(قالوا ماذا قال ربكم) بری برینه سویلر پروردکاریکز نه دیدی (قالوا الحق) دیدیلر درست اولان

سوزی سویلیوب بیوردی اهل ایمان ایچون شفاعت اولنسون نه اهل شرك ایچون (وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ)
وکندودر بو ایکی عظمتلو صفتله متصف اولان پس اذنی اولمیجه نه نبی مرسل ونه ملك مقرب شفاعت ایتمکه
قادر اولور (قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) سویله کیمدر سزه کوکلردن و یردن روزی ویرر
(قُلِ اللّٰهُ) سویله رزقی ویرن ایزد ذو الجلالدر چون اول سؤاله بوندن غیری بر جوابکز یوقدر حق
جل وعلا حبیبنه فرمان ایتدیکیم آنی جواب ویره (وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلٰى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ)
دخی انلره سویله علی التحقیق بز یاسز بر هدایت اوزره یوز یا بر آشکارا کمراهلقده یو ابهام خصمله
بحثده مجارات ایتمك مقوله سندندر زیرا نمایاندرکیم اهل توحید هدایت اوزره درلر و اهل
شرك ضلالتده (قُلْ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ) سویله ایتدوکمز کناهدن اوتوری
صورلمزسز و ایشلدوککزدن بز صورلمزز (قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا) سویله پروردکارمز آرامزده
قیامت کونی جمع ایدر (ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ) صکره آرامزده حقله حکومت ایدوب
بزی فصل ایدرکه محقا و لانلری جنته داخل قیلار و مبطل اولانلری جهنمه
(وَهُوَ الْفَتَّاحُ) وکندودر مشکل قضیه لرده حکم ایلوب فصل خصومت ایلیان (الْعَلِيمُ) حکومتده
لازم اوله جق نسنه یی بیلن (قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ) سویله بکا کوسترك شول کیمسنه لریکه
استحقاق عبادتده کندولرین خدایه اورتاقلر یتشدردیکزتا که بقه یم قنغی صفتله انلری کا الحاق
ایتدیکز (كَلَّا) نه ممکندر انلر خدایه اورتاق اوله لر (بَلْ هُوَ اللّٰهُ) بلکه کندودر ایزد ذو الجلال
(الْعَزِيزُ) کمال غلبه ایله موصوف اولان (الْحَكِيمُ) کمال قدرت وحکمتله معروف اولان (وَمَا
أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً) دخی سنی کوندرمدك الا برعام کوندرمك (لِلنَّاسِ) قو خلق ایچون یعنی
سنك متابعتك هر فرده اوزره ولجبدر (بَشِيرًا وَنَذِيرًا) اهل ایمانه مژده ویریجی وکفاره قورقو
ویریجی اولدیغك حالده (وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن خلقك چوغی سنك کمالاتکی بیلمزلر
(وَيَقُولُونَ) وشدت جهلدن دیرلر (مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ) بو تبشیر و انذارك موعودی نه زمان کلور
(إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر سز ای اهل ایمان و پیغمبر سوزکزده صادق ایدیکز (قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ)
سویله سزه بر کونك وعده سی وارقچن حلول ایدر (لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ)
نه اندن بر ساعت کیرو قالورسز ونه اندن بر ساعت ایلرو کیدرسز بو کلامده تهدیدك نهایتی وارکه
محال اولان طلب تقدم ممکن اولان طلب تأخرله برابر قیلندی (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ
بِهٰذَا الْقُرْآنِ) دخی دینا و لانلر دیدیلر بز بو قرآنه اصلا ایمان کتورمزز (وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ)

ونه ایلروسنده اولان کتب متقدمه یه کتوردیلرکه کفار مکه اهل کتابدن حضرت پیغمبرك احوالنی
صوردیلر کندولره خبر ویردیلرکه بزم کتبمزده آنك نعتنی کورمشوز بو سوزدن غضب ایدوب
اول سوزلری دیدیلر (وَلَوْ تَرٰى إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ) واکر کوره سید لشای کوریجی
اولوقتکه محاسبه ایچون ستمکارلر پروردکارلری قتنده طورمش قیلندیلر (يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ
إِلٰى بَعْضٍ الْقَوْلَ) بری برینه سوزی دوندروب محاوره ایتدکلری حالده (يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا)
زبون قیلنان کسنه لر دیرلر (لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) بیوکلکه طالب اولانلره یعنی توابع رؤسایه
دیرلر (لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ) سز اولمسیدیکز البته بز اهل ایمان اولوردق (قَالَ الَّذِينَ
اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدٰى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ) جوابده رؤسا توابعه
دیدیلر بزمی سزی هدایتدن منع ایتدك هدایت سزه کلدکدن صکره (بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ) بلکه
سز کنهکارلر ایدیکز (وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) دخی توابع
اولانلر ارباب ریاسته دیدیلر بزم مجرملکمز هدایتدن بزی الیقومدی بلکه بزی اندن منع ایدن
کیجه و کوندز بزه ایتدککز حیله در (إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا) اولوقتکه
بزه فرمان ایدردکز کیم خدای ذو الجلاله کفر ایده لم و اکا همتالر قیله لم (وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ)
و پشیمانلغی کیزلی قیلدیلر عذابی مشاهده ایتدکلرنده (وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا)
وطوقلری کفر ایدنلرك کردنلرنده قیلدق (هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ایشلدکلری نسنه نك
مکافاتندن اوزکه بر نسنه ایله مکافات اولنمازلر (وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ) و بر کویده
هیچ بر قورقو ویریجی پیغمبر کوندرمدك (إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ) الا که ارباب
تنعمی دیدیلر علی التحقیق بز انکار کتوریجیلرز شول شیئه که سز انکله مبعوث اولدیکز بو کلام سرور کائناته
بر تسلیه در قومندن چکدوکی زحمتلردن چون شهوات نفسانیه ده انهماك ایتمك تکبره و دنیانك
مزخرفاتیله تفاخر ایتمکه و اندن بی بهره اولانه استهانت ایتمکه باعث و باینده ارباب تنعم تکذیبله
مخصوص قیلندیلر و اول سببدن تکذیبلرینه تهکمی ضم ایتدیلر نته که حق تعالی بیوردی
(وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا) دخی ارباب تنعم پیغمبرلره دیدیلر بز اموال و اوشاقلجه سزدن
سزدن چوقز پس ادعا ایتدککز شی ممکن ایسه اکا بز سزدن احقوز (وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ) و بز اصلا
تعذیب اولنه جق کیمسه لردکلز زیرا انکری تعالی بزی بو نعمتلرله اکرام ایتمشدر شمدنصکره
بزی عذابله خوار و ذلیل ایده جك دکلدر (قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) ایتکلری

کمالی ردّ ایدوب سویله تحقیقا بنم پروردکارم ایستدوکی کسنه‌یه رزقی کشاده ایدر وایستدوکی
کسنه‌یه طار قیلار وانکچون خصائص وصفاتده برابر اولان اشخاص ایچنده مختلف اولورلر (ولکن
اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه حق جل وعلا فاعل مختاردر ایستدوکی کبی
رزقی ویرر پس کانا ولنمامق کرك که کثرت اموال واولاد شرف وکرامت ایچوندر وچوق اولورکیم
انلرك کثرتی استدراج ایچون اولورنه که حق تعالی بیوردی (وما اموالکم ولا اولادکم بالتی
تقربکم عندنا زلفی) ونه اموالکز ونه اولادکز شول نسنه‌لردرکه قتمزده سزه بریقلشترمق
یقلشدررلر (الا من آمن وعمل صالحا) مکر انلردن شول قسم که ایمانه کلوب کوزل عمل ایشلیه
فاولئك لهم جزاء الضعف) پس اولکروه کندولره قات قات مکافات اولور (بما عملوا) ایتدکلری
اعمال سببیله (وهم فی الغرفات آمنون) وکندولر کوشکلرده مکروه اولان اشیادن امیندرلر
والذین یسعون فی آیاتنا) وشول کیمسه‌لرکه آیاتمزده طعن ایتمکه سعی ایدرلر (معاجزین) وکمان
ایتمشلرکیم عفو ایتمزدن بچرلر (اولئك فی العذاب محضرون) اولکروه دوزخك عذابنده احضار
اولنورلر (قل ان ربی یبسط الرزق لمن یشاء من عباده ویقدر له) سویله تحقیقا کیم پروردکارم
قوللرندن ایستدوکی کسنه‌یه رزقی فراوان ایدر ونیه اول کسنه‌یه طار قیلار (وما انفقتم
من شیء فهو یخلفه) دخی شیء مقوله‌سندن هنوز نسنه‌نی که انفاق ایدرسز حق جل وعلا آنك
عوضنی سزه ویرر دنیاده یا آخرتده (وهو خیر الرازقین) وکندو در روزی ویرنلرك یکرکی (ویوم
یحشرهم جمیعا) دخی یاده کتور اول کونیکه حق جل وعلا کفارك رئیسلرین وتوابعلرین قمو بیغر
ثم یقول للملائکة اهؤلاء ایاکم کانوا یعبدون) صکره فرشته‌لره دیر بونلرمیدرکه یالکز سزه
عبادت ایدرلردی بو سؤال مشرکلرین تعنیفیچون وملائکه‌نك شفاعتندن امیدلرین کسمك
ایچوندر (قالوا سبحانك) فرشته‌لر دیدیلر یا الهی شوائب نقصدن منزهسن (انت ولینا من
دونهم) سن بزم دوستمزسن انلردن غیری یعنی بزمله انلرك اراسنده اصلا بر دوستلق یوقدر
وحاشاکه بز انلرك عبادتنه راضی اولورز (بل کانوا یعبدون الجن) بلکه آنلر شیاطینه عبادت
ایدرلردی (اکثرهم بهم مؤمنون) مشرکلرك چوغی شیاطینه تصدیق ایتمشلردر (فالیوم لا یملك
بعضکم لبعض نفعا ولا ضرا) پس بوکون که جزا کونیدر بریکز بریکزه نه نفع یتشدرمکه قادر
اولور ونه ضرر دفع ایتمکه مالك اولور (ونقول للذین ظلموا ذوقوا عذاب النار التی کنتم بها
تکذبون) دخی ستم ایدنلره دیرز دوزخك اشکنجه‌سن دادك اول دوزخ که سز آنك اولمسنه

تصدیق کتورردیکز (واذا تتلی علیهم آیاتنا بینات) واول وقتکه آیاتمز اوزرلرینه اوقونور روشن اولدقلری
حالده (قالوا ما هذا) دیرلر بو کیمسه یعنی محمد المختار بر نسنه دکلدر (الا رجل یرید ان یصدکم عما کان
یعبد آباؤکم) الا بر کشی کیم ایسترسزی پدرلرکزك عبادت ایتدوکی اشیادن دوندروب کندو
آیینه تابع قیله (وقالوا ما هذا الا افك مفتری) دخی کفره شرکیا بطال ایدن قرآنك حقنده
دیدیلر بو بر نسنه دکلدر الا کذب نسبت اولنمش بر بغلنمش یلاندر (وقال الذین کفروا للحق
دخی کفر ایدنلر نبوتك شاننده اولان طوغری دیدیلر (لما جاءهم) قچنکه کندولره کلدی (ان هذا الا
سحر مبین) بو بر نسنه دکلدر الا بر اشکار اجادولق زیرا خوارق عادات اولان اشیادن
پیدا اولیور (وما آتیناهم من کتب یدرسونها) وبز انلره اصلا کتابلر ویرمدك که انلری اوقیوب
نبوت محمدیه‌نك ابطالنه انلردن استدلال ایده‌لر (وما ارسلنا الیهم قبلك من نذیر) وانلره
سندن اسبق بر قورقو ویریجی پیغمبر کوندرمدك یعنی انلر زمان فترتده اولمش بر امتلردرکه کندولره
بر پیغمبر کلمامشدرکه انکله احتجاج ایدوب دیرلر پیغمبریمز بزه سپارش ایتمشدرکه غیری کیمسه‌نك
دعوتنه اتباع ایتمك (وکذب الذین من قبلهم) ونه که بونلر تکذیب ایتدیلر کندولردن اسبق
اولانلر تکذیب ایتدیلر (وما بلغوا معشار ما آتیناهم) وحال بوکه بونلر آیات وبیناتدن ویردوکمز
نسنه‌نك اونده برینه آنلر ایرشمدیلر (فکذبوا رسلی) پس پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر (فکیف کان
نکیر) ایتدکلری تکذیبدن صکره نیجه ایدی اوزرلرینه بنم انکارم که کندولرین تدمیر ایتدم
پس بونلر کوکدرکه عذابمزدن زیاده احتراز ایده‌لر (قل انما اعظکم بواحدة) سویله یا محمد بوندن
اوزکه بر نسنه‌یه بو قدر کیم سزی بر خصلت ایله ارشاد ایدوب نصیحت ایدرمکه (ان تقوموا لله
تکرینك رضاسن طلب ایتمك ایچون مجلسمدن قالقیه‌سز (مثنی) ایکیشر (وفرادی) وبر زبر
بردن قالقوب مشاورت ایتمك خاطرم تشویش ویررو سوزك قارشمسنه باعث اولور (ثم تتفکروا
صکره بنم شانمده بدایتدن نهایته دك فکر ایدوب تاکه حقیقة الحاله واقف اولوب بیله‌سز
ما بصاحبکم من جنة) یارکزده هیچ بر دیوانه‌لك یوقدرکه رسالتك دعواسی اوزره کندوبی حمل
ایده بلکه آنی کمال عقل ایله بیلورسز (ان هو الا نذیر لکم) کندوسی بر نسنه دکلدر الا بر قورقو
ویریجی (بین یدی عذاب شدید) بر قتی اشکنجه‌نك یلروسنده زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم
مبعوث اولمسی دنیانك آخرنده‌در (قل ما سألتکم من اجر) سویله اجرت مقوله‌سندن سزدن هر نه
ایستدم ایسه (فهو لکم) اوسزکچوندر یعنی رسالت خصوصنده سزدن طلب ایتدوکم اجرت سزه

اولسون اصلا سزدن اجرت ایستم (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ) بنم اجرتم برکیمسه اوزره دکلدر الا تکری تعالی اوزره (وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) وکندوسی هر نسنه اوزره مطلعدر بنم صدقمی وخلوص نیتمی بیلور (قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ) سویله تحقیقا کیم پروردکارم باطلی اورب نابدید ایلر (عَلَّامُ الْغُيُوبِ) کندودر پوشیده اولان اشیانک چوق بیلیجیسی (قُلْ جَاءَ الْحَقُّ) سویله م طوغریلق یعنی دین اسلام کلدی (وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ) واصلی ولمیان یعنی ابلیس بر تلبیس برنسنه ایجاد ایتمز (وَمَا يُعِيدُ) وبرنسنه دوندرمز (قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي) سویله طریق حقدن ازغون اولدم ایسه بی شبهه که ازغون اولدم الا نفسم اوزره زیرا آنک زحمتی اول چکر (وَإِنِ اهْتَدَيْتُ) واکر طریق حق بولدم (فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي) خداوندم فرشته ایله بکا کوندردکی خبر سببیله (إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ) بی شبهه که بنم تکریم قوللرینک دعاسنی ایشیدیجی وب غایتله یقیندر که مهتدی وکمراهک اقوال وافعاللرندن برشی اوزرینه خفی اولماز (وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَزِعُوا) واکر کورسیدک فچنکیم کفار قورقمش اولورلر برامر عظیم کوررلر (فَلَا فَوْتَ) پس کچمک یوقدر یعنی قچغله یا تحصن ایتمکله قورتولمزلر (وَأُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ) وبر یقین یردن آلندیلر یعنی برک یوزندن ایچنه آلندیلر (وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ) دخی دیدیلر محمد المختاره ایمان کوردک (وَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاوُشُ) وانلره قندن اولور قولایلغله ایمانک المسی (مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) براوزاق یردن زیرا آنک المسی دار تکلیفده اولور وآنلر اوبرجهانه کیتمکله براوزاقمکانده اولدیلر (وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ) وحالبوکه بوندن اسبق دار دنیاده محمدک نبوتنه تصدیق کتورمدیلر (وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ) وکندولره نمایان اولمیان نسنه ایله رجم ایدرلر یعنی کندوکمانلریله قرآنک و محمد المصطفینک حقنده ناسزا سوزلر دیرلر (مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ) براوزاق یردن یعنی دیدکلری سوز حاللری برکیمسنه نک حالنه بکزرکه براوزاق یردن کورمدوکی شیئه طاش آتر (وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ) واراولنده وایماندن آرزو ایتدکلری نسنه نک اراسنده جدالق قیلندی (كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ) نته کیم بوندن اسبق امم سالفه ده مشابهلرینه ایشلندی (إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ) تحقیقا کیم بونلر بر تهمته صالیجی کمانده دوشمشلردی.

سورة فاطر مکیة وهی خمس واربعون آیات
بسم الله الرحمن الرحيم

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) دوکلی اوکمکلر ومدح وثنالر ایزد متعالنک ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر

(فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلری وبری ابتدا ایجاد ایدیجی (جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا) فرشته لری کوندرملر قیلیجی یعنی انلری کندوسیله پیغمبرلر وصالح اولان کیمسه لر اراسنده وحی ایله والهام ایله واسطه قیلدی پس فرشته لرک وصفنی بیان ایدوب بیوردی (أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) ایکیشر واوچر ودردر قنادلرایه لری یعنی متعدد ومتفاوت قنادلرا صحابیدر مرتبه لرینه کوره انکله متفاوت اولورلر (يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ) برتمسنده ایستدوکی نسنه آرتر یعنی زیادتی حسبیله ملائکه نک اجنحه سنده آرترکه درتدن زیاده یلدر وبو آیت نوع انسانک صور ومعنالرنده اولان تفاوته متناولدر یوزین ملاحتی وصوتک حسنی وعقلک فراخلکی ونفسک سماحتی کبی اشیایه (إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا هرنسنه اوزره توانادر ومخلوقاتک خلقتنده تفاوت ایتدرمک کندو ارادتیله در (مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ) ایزد ذو الجلال خلق ایچون هرنه آچر رحمت مقوله سندن (فَلَا مُمْسِكَ لَهَا) آکا برالیقویجی اولماز البته اول ایرشملیدر (وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ) واثار رحمتندن هرنسنه الیقورسه منعندن صکره آکا کوندریجی اولماز (وَهُوَ الْعَزِيزُ) وکندودر ایستدوکی نسنه اوزره غالب برکیمسه آنک ایچنده کندویه منازعه ایتمز (الْحَكِيمُ) درست حکم ایدیجیدر برنسنه وجوده کتورمز الا علم واتقانله چون بیان ایتدیکه ملک وملکوتک موجدی کندودر وعلی الاطلاق انلرده کندوسی متصرفدر قوللرینه نعمتلری اوزره شکر ایتمکه فرمان ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ای آدم اوغوللری (اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه اولان خدانک نعمتنی یاده کتوروب حقوقنه قیام ایدک بونیله فرمان ایتدکدنصکره نفی ایتدیکیم آنلرک خالقیتنده براوزکه نک مدخلی اولوب کندویه اورتاق قیلنمغه مستحق اوله پس بیوردی (هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) خدادن اوزکه هیچ بر یارادیجی وارمیکیم کوکدن سزه روزی ویرر یعنی اوصفتله متصف برکیمسه یوقدر (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) اندن غیری برمعبود یوقدر (فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ) پس قنقی وجه ایله توحیدک یوزنچویروب اشراک ایدرسز (وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ) واکر سنی یا محمد کفار یالانه نسبت ایدرلر آنک اوزره صبر ایت کیم (فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ) علی التحقیق سندن اسبق چوق پیغمبرلر یالانه نسبت اولندیلر پس سندخی صبرده انلره اقتدا ایت (وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ) وایزد ذو الجلالک حکمته قوایشلر دونمش قیلنور پس سکا وانلره صبر وتکذیب اوزره مکافات ایدر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ)

(ان وعد الله حق) ای ادملر اوغوللری بی شبهه کیم خدانك وعده سی یعنی حشر وجزا درستدر تخلف قبول ایتمز (فلا تغرنکم الحیوة الدنیا) پس یقین اولان صاغلق سزی الداوب آخرتك طلبندن الیقومسون (ولا یغرنکم بالله الغرور) و تکرینك کرمنه شیطان شقی سزی الداتمسون یعنی معصیتا وزره ایتدککز اصرار ایله مغفرتنه امید طوتدره و بو اکرچه ممکندر لیکن اکا بکزرکه بر انسان طبیعتك دفعی اوزره اعتماد ایدوب زهری تناول ایدر (ان الشیطان لکم عدو) تحقیقا کیم ابلیس پرتلبیس سزه برشدید دشمندر (فاتخذوه عدوا) پس سزدخی آنی عقائدکز و افعالکزده دشمن ایدوب وسوسه سندن تحذر ایدك (انما یدعوا حزبه) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه کندو کروهنی شهوات دنیویه یه دعوت ایدر (لیکونوا من اصحاب السعیر) تاکه جهنمك ارباببندن اوله لر (الذین کفروا) شول کیمسه لرکه ایمانه کلمدیلر (لهم عذاب شدید) کندولره برپرك اشکنجه اولور (والذین امنوا وعملوا الصالحات) وشول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عملری ایشلدیلر (لهم مغفرة واجر کبیر) کندولره برکوزل مغفرت وبر اولوا جرتا اولور (افمن زین له سوء عمله) پس ایا برکیمسه که یمان ایشی کندویه اراسته قیلنوب (فراه حسنا) آنی کوکچك کوروب طریق حقدن عدول ایتدی شول کیمسه کبیدرکه ایشی کندویه تزیین اولنمدی بلکه موفق اولدی تاکه حقی بیلوب اعمال حقیقی اوزره استحسان واستقباح ایتدی (فان الله یضل من یشاء ویهدی من یشاء) تحقیقا کیم حق جل وعلا ایستدکی کمسنه یی کمراه ایدر وایستدوکی کسنه یه طوغری یولی کوسترر (فلا تذهب نفسك علیهم حسرات) پس کندو جانك اوزرلرینه حسرتلردن اوتری نابود اولمسون (ان الله علیم بما یصنعون) که بی شبهه خدا عز وجل ایشلدکلری اشیایه داناتدر پس انلر اوزره کندولره مکافات ایدر (والله الذی ارسل الریاح) دخی ایزد ذوالجلال شول قادر علی الاطلاقدرکه یللری کوندردی (فتثیر سحابا) که بربولت پیدا ایدوب قالدرر (فسقناه الی بلد میت) اندنصکره آنی براولمش شهره سوررك (فاحیینا به الارض) پس اینان صو یله زمینی نبات ایله زنده قیلدق (بعد موتها) قورمغله اولدکندنصکره (کذلك النشور) بونك کبیدر اولمشلرك زنده اولمسی یعنی احیاء اموات وانشاء موات صحت مقدوریتده برابردرلر (من کان یرید العزة) هرکیم شرفی وعلو قدری استر (فلله العزة جمیعا) پس شرف وعلو قدر خدای ذوالجلاله مخصوصدر پس آنی ایستیان آنك قتندن ایستسون (الیه یصعد الکلم الطیب) خدا عز وجل جنابنه کیزه

سوز چیقر (والعمل الصالح یرفعه) ولائق وشایسته عمل آنی قالدروب محل قبوله یتشدرر زیرا قول مجرد عمل صالحه قرین اولمینجه حیز قبوله چقمز (والذین یمکرون السیئات) دخی شول کیمسه لرکه یمان حیله لری پیدا ایدوب وجوده کتوررلر مراد قریش دار الندوه ده حضرتك خصوصنده ایتدکلری حیله لردر (لهم عذاب شدید) انلره برشدتلو اشکنجه اولور (ومکر اولئك) وانلرك حیله سی (هو یبور) کندوسی فاسد اولوب نفوذ ایتمز زیرا امور مقدره انلکله متغیر اولماز (والله خلقکم من تراب) دخی ایزد ذوالجلال ابتدا سزی طپراقدن یراتدی یعنی کز بابا کزی اندن ایجاد ایتمکله (ثم من نطفة) صکره برصو طامله سندن سزی خلق ایتدی (ثم جعلکم ازواجا) اندنصکره سزی ارکك ودیشیلر قیلدی (وما تحمل من انثی ولا تضع) وهیچ بر دیشی یوکلنوب طوغرمز (الا بعلمه) الا خدانك دانشیله یعنی حمل ووضع ومدت حملقولری کندویه معلومدر (وما یعمر من معمر) واصلا عمر ویرلمش بر کیمسه نك زندکانیلك ویرلمز (ولا ینقص من عمره) ومدت حیاتندن برنسنه اکسك قیلنماز (الا فی کتاب) الا بر کتابده مثبتدر واو لوح محفوظدر (ان ذلك علی الله یسیر) تحقیقا کیم عمرك مدتنی ارتق واکسك قیلمق خدای ذوالجلال اوزره براسان ایشدر (وما یستوی البحران) وایکی دریا برابر اولمازلر (هذا عذب فرات سائغ شرابه) انلرك بریکه طاتلید رتشنه لکی کیدروب ایچمسی قولایدر (وهذا ملح اجاج) واو بری شوردر شورلغیله یاندرر بو مؤمنك وکافرك حالنه ضرب مثلدر (ومن کل تأکلون لحما طریا وتستخرجون حلیة) وهربرندن تازه ات ییرسز وزینت آلاتی شور دریادن چیقاررسز (تلبسونها) که اول زینت آلاتنی کیرسز بوکلام مثلك تتمه سیدر یعنی اکرچه مؤمن وکافر شجاعت وسخاوت کبی بعض خصالده مساویلردر لیکن مقصود اصلی اولان معرفت خدا ده متباینلردر (وتری الفلك فیه مواخر) واول ایکی دریانك هربرنده کیملری کوررسن بورمکله صویك یوزین سوکرلر (لتبتغوا من فضله) تاکه کیملره بنوب سفر ایتمکله خدانك کرم واحساننندن روزی طلب ایده سز (ولعلکم تشکرون) وتاکه سز بو کونا نعمتلر اوزره شکر ایده سز (یولج اللیل فی النهار) کیجه یی کوندزده کیورر یعنی کیجه نك برمقدارین کوندزده ضم ایتمکله کوندزی ارتررر (ویولج النهار فی اللیل) وکوندزی دخی کیجه ده کیورر (وسخر الشمس والقمر) وکونش وآیی رام قیلدی (کل یجری لاجل مسمی) هربری بر معین مدته دکین حرکت ایدرکه اول تمام اولنجه کدیلر قالور واو روز قیامتدر (ذلکم الله ربکم) اول ایشلری ایجاد ایدن ایزد ذوالجلال ربکزدر

لَهُ الْمُلْكُ) تصرف مطلق كند و يه مخصوصدر (وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) وكندوسندن اوزكه عبادت
ايتديككز نسنه (مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ) خرما چكردككك قبوغنه مالك دكلدر (اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ)
اكر كندولرين چيغرسڭز چيغرمڭزى ايشتمزلر جماد اولدقلريچون (وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ) واكر
على سبيل الفرض ايشيدرسه اجابت ايدوب مرادكزى ويرمزلر زيرا جلب نفعه ودفع ضرره قادر
دكلدرلر (وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ) وروز قيامتده كندولره كتوردككز شركه كفر ايدرلر
يعنى آنك باطل اولديغنه مقر ومعترف اولورلر (وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ) دخى سكا حقيقت كاردن
خبر ايتمز امورك حقيقتنه دانا اولان كيمسه سكا حقيقة الحال بيلدرمز (يَا اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ اِلَى اللّٰهِ)
اى آدم اوغوللرى سزاربابِ احتياجسز خداى عز وجلك احسانه (وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ) وخداى عز وجل
كندو در على الاطلاق مستغنى اولان (اَلْحَمِيدُ) نعمت عامه سى اوزره جميع موجوداتدن حمده
مستحق اولان (اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ) ايسترسه سزى روى زميندن قالدرر (وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ)
مكانكزه برينكى بار دلمش كسنه لر كتورر يعنى برخلق كتورر كه سزدن زياده اطاعتكار اوله (وَمَا ذٰلِكَ
عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ) وسزى نابود قيلوب يريكزه برتقه كروه كتورمك ايزد ذو الجلال اوزره دشوار
دكلدر (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى) وبريوك چكيجى جان بر يوك چكيجى جانك يوكن چكمز (وَاِنْ تَدْعُ
مُثْقَلَةٌ اِلٰى حِمْلِهَا) واكر كناهى يوكندن اغرلنمش برجان كند وكناهندن برمقدار قالدرمغه
چيغررسه (لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ) اندن بر نسنه قالدرمز (وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى) واكر مدعو اولان كيمسه
اندن قرابت صاحبى اولورسه يعنى كنهكار اولان شخص هرچند كه اقاربن چيغررد كناهنك
يوكندن تخفيف ايتمك ايچون انلردن بركيمسه فريادنه ايرشمز زيرا هركس كندو ايشنده مشغولدر
(اِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ) بوندن اوزكه برنسنه يوقدر يا محمد كه سن قورقوتورسن
شول كيمسه لركه پروردكارلريندن قورقرلر خلقدن خلوتلرنده غائب اولدقلرنده (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ)
ونمازى شرائط وادابيله قيلديلر (وَمَنْ تَزَكّٰى) وهركيم معاصيدن پاك اولدى (فَاِنَّمَا يَتَزَكّٰى
لِنَفْسِهِ) پاك اولمز الا كندو نفسيچون (وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ) وجمله نك دونشى خداى عز وجلك حكمنه در
(وَمَا يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ) وكور واچق كوزلى يعنى كافر ومؤمن برابر اولمازلر (وَلَا الظُّلُمَاتُ
وَلَا النُّورُ) ونه قرنلقلر ونه ايشق يعنى باطل وحق مساوى دكلدر (وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ) ونه سايه
ونه ايسيلك يعنى ثواب وعقاب بر درجه ده اولمازلر (وَمَا يَسْتَوِي الْاَحْيَاءُ وَلَا الْاَمْوَاتُ) وصاغلر
واولولر هركز برابر اولمازلر بو دخى مؤمنلره وكافرلره بر تمثيلدر (اِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ) تحقيقا كيم

تكرى تعالى ايستدوكى كسنه يى ايشتدروب حقى كا تفهيم ايدر (وَمَا اَنْتَ بِمُسْمِعٍ
مَنْ فِي الْقُبُورِ) وسن كورلرده اولان كسنه لره ايشتدريجى دكلسن بو جمله كفارك امواته نسبت اولنماسنه
ترشيحدر (اِنْ اَنْتَ اِلَّا نَذِيرٌ) سن بر نسنه دكلسن الا بر قورقوديجى پس انذاردن اوزكه اوزريكه
بر نسنه لازم دكلدر واما انلره ايشتدرمك سنك النده دكل ونه اكا بر حيله ك وار (اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ
بِالْحَقِّ) تحقيقا بز سنى طوغريلغله يوللدق (بَشِيرًا) ثوابله مژده ويريجى (وَنَذِيرًا) وعقابدن
قورقوديجى (وَاِنْ مِنْ اُمَّةٍ اِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ) دخى امم سالفه دن بر اهل عصر يوقدر الا كه ايچلرنده
بر قورقوديجى پيغمبر بار ايدى انا كچمشدر (وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ) واكر كفارك معاندلرى سنى يلانه نسبت ايدرلر
(فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بى شبهه كندولردن اشبق اولانلر پيغمبرلرين تكذيب ايتديلر (جَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) كندولره مرسل اولان پيغمبرلر آشكار معجزه لرله كلديلر (وَبِالزُّبُرِ) وحضرت
ابراهيم وادريسك صحفى كبى آسمانى نامه لرله (وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ) وانجيل وتورية كبى احكامى روشن ايديجى
كتابله (ثُمَّ اَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا) صكره كفر ايدن كسنه لرى عذابله آلدم (فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ) پس نيجه ايدى
انلر اوزره ايتدوكم انكار كه دفعة واحده ده قوللرين نابود قيلدم (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً)
بقمزميسين على التحقيق كيم خداى عز وجل كوكدن صو اينديردى (فَاَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ) پس انكله بز ميوه لر
چيقارتدق (مُخْتَلِفًا اَلْوَانُهَا) رنكلرى كوناكوندر (وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ) وبراند يغمز طاغلرده خطوط
متلونه ايه سى طاغلر وار (بِيضٌ وَحُمْرٌ) آغ وقزل رنكلو (مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهَا) بياضلقلرى وقزللقلرى
شدت وصفده مختلفدر (وَغَرَابِيبُ سُودٌ) دخى طاغلردن غايتله سياه طاغلر وار (وَمِنَ النَّاسِ
وَالدَّوَابِّ وَالْاَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ) دخى بو انواعدن رنكلرى كوناكون اشيا وار (كَذٰلِكَ) ميوه لرين
وطاغلرك اختلافى كبيدر ايش (اِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ) بى شبهه كيم خدادن قورقندو
قوللريندن ارباب دانش ولانلردر اوزكه لرى زيرا قورقونك شرطى قورقلجق كيمسه نك بيلسيدر
وخدانك افعال وصفاتنك بيلسى علماء كاملينه منحصردر (اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ) بى شبهه كيم
خداى جل وعلا هركسك اوزره غالبدر عصيانده مصر اولانلرى معاقب ايدر وچوق مغفرت ايديجيدركه
توبه ايدنلرك كناهلرين ستر ايدر (اِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللّٰهِ) تحقيقا شول كيمسه لركه
خدانك كتابك اوقيوب اوقومسنه مداومت ايدرلر (وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) ونمازى قيلديلر
(وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً) وكندولره روزى قيلديغمز نسنه دن كيزلينده واشكاره ده
انفاق ايدرلر (يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ) بو اعمال ايله اميد طوترلر بر متاعك تحصيلنه كه هركز كسادى

واوتوزمقه واصل اولماز (ليوفيهم اجورهم) ول اعمالی ایتدیلر تاکه خدا عز وجل کندولره
اوجرتلرین بالتمام ویره (ویزیدهم من فضله) وتاکه کندو کرمندن کندولره آرتره (انه غفور
شکور) بی شبهه کیم حق جل وعلا انلرك تقصیراتنی عفو ایدر طاعاتلرك مدح ایدوب انلرا اوزره
کندولره مجازات ایدر (والذی اوحینا الیك من الکتاب) دخی سکا قرآندن وحی ایتدوکمز
نسنه (هو الحق) کندودر درستلك وطوغریلق (مصدقا لما بین یدیه) ایلروسنده اولان
کتب سماویه تصدیق ایدیجی یعنی عقائد واصول واحکامده انلره مطابقدر (ان الله بعباده
لخبیر) تحقیقا کیم ایزد ذو الجلال قوللرینه داناتدر باطنلرین یخشی بیلور (بصیر) بینادر
انلرك ظاهرین یخشی کورر پس سنك احوالکده نبوته منافی برنسنه اولمسیکی بو معجز کتابی اوزریکه
ایندردیکی (ثم اورثنا الکتاب) صکره قرآنی سندن میراث ولمسنه حکم ایتدك (الذین
اصطفینا من عبادنا) شول کیمسه لرکه قوللریمزدن کندولرین انتخاب ایتدك وانلر امت محمددرلر
زیرا حق تعالی آنلری سائر امملردن انتخاب ایلدی (فمنهم ظالم لنفسه) پس انلردن برکروه وارکه کندو
نفسنه ستم ایتمشدر عملده تقصیر ایتدوکی اجلدن (ومنهم مقتصد) وانلردن برکروه وارکه
طریق اعتداله رغبت ایدوب اکثر اوقاتده عمل ایدر (ومنهم سابق بالخیرات باذن الله) وانلردن
برقسم وارکه ایولکلری خدانك دستور وتوفیقیله ایلرو کیتمشدر یعنی تعلیم وارشاده عمل ضم
ایتمشدر (ذلك هو الفضل الکبیر) بو اصطفا ولمق کندودر اولو ارتقلق (جنات عدن
اقامت باغلری (یدخلونها) ول اوچ قسم اول باغلره کیررلر (یحلون فیها) ایچنده بزنمش قیلنورلر
من اساور من ذهب) التوندن یا بلشبلزکلردن (ولؤلؤا) واینجودن بزنمش قیلنورلر (ولباسهم
فیها حریر) دخی پوشاکلری ایچنده ابریشمدن طوقلمش اشیادر (وقالوا الحمد لله) دخی
اوجماعت حفرهٔ قبردن چیقوب بهشته کیردکلرنده دیدیلر دوکلی مدح وثنالر خدایه مخصوصدر
(الذی اذهب عنا الحزن) شول خداکه بزدن دوزخك اندوه وغمنی کیدردی (ان ربنا
لغفور) تحقیقا کیم پروردکارمز کنهکارلره غایتله مغفرت ایدیجیدر (شکور) ارباب طاعاتك
فعلنی مدح ایدوب سزالرین ویریجیدر (الذی احلنا دار المقامة من فضله) اول پروردکارکه
کندو کرمندن اقامت سراینه بزی قوندردی (لا یمسنا فیها نصب) بزه ایچنده اصلا تعب دکمز
(ولا یمسنا فیها لغوب) ونه ایچنده بزه برمشقت واوصانمق دکمز زیرا آنده نه تکلیف ونه تحصیل
معیشت وارکه اندن برتعب وملال حاصل اوله (والذین کفروا) دخی شول کیمسه لرکه ایمانه کلمدیلر

لهم نار جهنم) کندولره دردوزخ آتشی (لا یقضی علیهم) نه اوزرلرینه موتله حکم اولنور (فیموتوا
که میت اولوب عذابدن خلاص اوله لر (ولا یخفف عنهم من عذابها) وکندولردن جهنمك عذابندن
برنسنه تخفیف اولنور بلکه هرکاه آتشی ساکن اولورایمسی زیاده قیلنور (کذلك نجزی کل کفور)
بومکافات کبی هرنعمتی انکار ایدنه مکافات ایدرز (وهم یصطرخون فیها) دخی کفار جهنمده فریاد ایلیوب
دیرلر (ربنا اخرجنا نعمل صالحا غیر الذی کنا نعمل) ای پروردکارمز بزی جهنمدن چیقار تادرکچمشده
ایتدوکمز عملدن اوزکه برکوزل عمل ایشلیوز بوسوزی برادا ایتدکلرنده نصکوره حق جل وعلا انلره جواب
ویروب توبیخ ایدرنه که بیوردی (اولم نعمرکم ما یتذکر فیه من تذکر) یاسزی تاخیر ایدوب زندکانیلك
ویرمدکمی اوزدکلو مدتکه پند المق ایستیان کمسنه آنك ایچنده پندالورایدی اول عمر درکه مکلف اولان شخص
ایچنده تفکر وتامل ایتمکدن متمکن اوله بعض علما دیدیکه اول یکرمی یله التمش راسیدر (وجاءکم النذیر)
وقورقو ویریجی یعنی پیغمبر یاکتاب سماوی یاعقل سزه کلدی وسز نصیحت پذیر اولمدکز (فذوقوا
دوزخك عذابنی دادك (فما للظالمین من نصیر) که ستمکارلره اصلا یاردمجی یوقدرتاکه عذابی
کندولردن دفع ایلیه (ان الله عالم غیب السموات والارض) تحقیقا کیم ایزد متعال کوکلرویرك
مخفی اشیالرین بیلور پس خلقك احوالی وزرینه خفی اولماز (انه علیم بذات الصدور) بی شبهه کیم
کندوسی سینه لرك اسرارینه داناتدر (هو الذی جعلکم خلائف فی الارض) کندودرشول پروردکارکه
روی زمینده سزی خلیفه لر قیلدیکیم ایچنده ایستدوککزکبی تصرف ایدرسز (فمن کفر فعلیه کفره) پس
هرکیمسنه نعمتی انکار ایدر آنك وبالی اوزرینه اولور (ولا یزید الکافرین کفرهم عند ربهم الا مقتا) وبیدین
اولانلره دینسزلکلری پروردکارلری قتنده آرترمز الابرقتی دشمنلق (ولا یزید الکافرین کفرهم الا
خسارا) دخی کفاره کفرلری آرترمز الا اوتوزمق (قل ارأیتم شرکاءکم الذین تدعون من دون الله)
سویله بکاخبرویرك اول ناقلر کوزدن شول اورتاقلرکه تکریدن اوزکه کندولرین عبادت ایدردکز (ارونی
ماذا خلقوا من الارض) بکاکوسترك زمین جنسندن قنقی نسنه یرتدیلر (ام لهم شرك فی السموات) یاخود
کوکلر خلقتنده خدا ایله انلره براورتاقلق وار (ام آتیناهم کتابا) یاخود کفار قسمنه برکتاب ویردکمی انکله
نطق ایدرکه برشرکا ایدنمشو (فهم علی بینة منه) پس کندولر اول کتابدن بردلیل ظاهر اوزره درلر
(بل ان یعد الظالمون بعضهم بعضا الا غرورا) انلرك بری واقع دکلدر بلکه ستمکارلر ولانلر بری برینه
الدامقدن اوزکه برنسنه ایله وعد ایتمز یعنی کفارك رؤساسی توابعی الدادوب دیرلرا لرحجملك کیم بتلربزه
شفاعت ایدرلر (ان الله یمسك السموات والارض ان تزولا) تحقیقا کیم حق جل وعلا کوکلرویری

طوتمقه دوشمیه‌لر (ولئن زالتا ان امسكهما من احد من بعده) وعلى التحقيق اكر دوشرلر كندوسندن
صكره انلری اصلا بر كیمسه طوتمز (انه كان حليما غفورا) تحقیقا كیم خدا عز وجل بو ایكی صفت كمال
ایله متصف ایدیكه انلری طوتمشدر زیرا خلقك افعالنه كوره انلر دوشمكه سزا ایدیلر كوردیلركه
اهل تكذیب ایشتدیلركیم یهود ونصاری كندولره كلان پیغمبرلری تكذیب ایتدیلر بری برینه دیدی
لعن الله الیهود والنصاری بزه بر پیغمبر كلسیدی البته بز انی تصدیق ایدوب انلردن یخشی یولی بولوردق
حق جل وعلا بو سوزلردن خبر ایدوب بیوردی (واقسموا بالله جهد ايمانهم) دخی خدایه قسم ایتدیلر
قسملرینك شدیكیم (لئن جاءهم نذير ليكونن اهدى من احدى الامم) كر كندولره بر قورقودیجی پیغمبر
كلوردی البته یخشی ملتلك بریسندن اهدی اولورلر (فلما جاءهم نذير) پس اولوقتكه كندولره بر قورقو
ویریجی پیغمبر كلدی (ما زادهم الا نفورا) كندولره آرتمدی الا حقدن اوركمك ودوروا ولمق (استكبارا
في الارض) یر یوزنده سركشلك ایتمك ایچون (ومكر السيئ) ویمان حیله ایتمك ایچون (ولا يحيق
المكر السيئ الا باهله) ویمان حیله بر كیمسه‌یه قوشلمز الا كندو ایه‌لرین (فهل ينظرون الا سنت الاولين)
پس پیغمبرلری تكذیب ایدن كفار انتظار ایتمزلر الا كچمشلرده اولان سنت الهیه‌یی كه اهل تكذیبی
عقوبته كرفتار ایدر (فلن تجد لسنت الله تبديلا) پس خدانك سنتنه بر دكشترمك بوله مزسن
(ولن تجد لسنت الله تحويلا) وهركز خدانك طریقنه بر غیر مكانه نقل اولنمق بوله مزسن یعنی
مكذبلردن تحویل اولنوب غیر كیمسنه‌لره حواله اولنماز البته انلره واصل اولملیدر (اولم يسيروا
في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) آیا یارلرنده اوتوروب شام ویمن وعراق
زمیننده كزمدیلرمیكه كوره‌لر كندولردن اسبق اولانلرك نتیجه‌سی نیجه اولدی (وكانوا اشد
منهم قوة) وحال بوكه آنلر قوتجه بونلردن كندولردن برك ایدیلر وتكرینك عذابندن خلاص اولمدیلر
(وما كان الله ليعجزه من شيء في السموات) وایزد ذو الجلال كندویه اصلا بر نسنه علجز ایده‌جك
كوكلرده (ولا في الارض) ونه یرده (انه كان عليما قديرا) بی شبهه كیم خدا عز وجل جمله اموره
دانا قولری اوزره توانا ایدی (ولو يؤاخذ الله الناس بما كسبوا) واكر خدا جل جلاله خلقی معاصیدن
قزاندقلری شیئله مؤاخذه ایتسیدی (ما ترك على ظهرها من دابة) معاصینك شآمتندن یرك
ارقه‌سی اوزره بر حركت ایدیجی حیوان قومزدی (ولكن يؤخرهم الى اجل مسمى) ولكن انلری بر معین مدته دك
تأخیر ایدر و روز قیامتدر (فاذا جاء اجلهم) پس مدت معینه‌لری حلول ایدیجك ارواحلری قبض
اولنور (فان الله كان بعباده بصيرا) زیرا على التحقيق حق جل وعلا قوللرینك احوالنه بینا ایدی پس اعماللری اوزره كندولره مكافات ایدر

سورة یس مكیة وهی ثلاث وثمانون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(یس) سائر حروف مقطعه كبی محكمه و بر قولده آنك معناسی لغت طیده یا انسان (والقرآن
الحكيم) انواع حكمه متضمن اولان قرآنه قسم كه (انك لمن المرسلين) على التحقيق سن یا محمد كوندرلمش
پیغمبرلردنسن (على صراط مستقيم) بر معتدل طریق اوزره سن (تنزيل العزيز الرحيم) هر نسنه
اوزره غالب جمله خلقی اسركیانك ایندرلمشی ایندرلدكی (لتنذر قوما ما انذر آباؤهم) تاكه بر كروهه
عذابدن قورقو ویره‌سن كه انلرك پدرلری قورقو ویرلمدی یعنی زمان فترتك امتدادندن یقین
اولان پدرلرینه انذار اولنمدیلر (فهم غافلون) پس انلر بیخبردرلر (لقد حق القول على اكثرهم) تحقیقا
سوز چوقلری اوزره ثابت اولدی یعنی كلمهٔ لاملأن جهنم من الجنة والناس اجمعين كفارك چوغنه
لازم كلدی (فهم لا يؤمنون) پس انلر ایمانه كلمزلر مراد اول كیمسه‌لردركه حق جل وعلا علم قدیمله
بیلمشدركه آنلر ایمانه كلمیوب كفر اوزره مرده اولورلر ابو جهل واضرابی كبی (انا جعلنا في اعناقهم اغلالا)
تحقیقا كیم بز كفارك كردنلرنده طوقلر قیلدق (فهي الى الاذقان) پس اول طوقلر زنخدانلره دك
یتشمشدركه باشلرین اشاغه‌یه صالمقدن كندولرین منع ایدر (فهم مقمحون) اندن صكره
آنلر باشلرین یوقارو قالدروب كوزلرین یوممشلردر (وجعلنا من بين ايديهم سدا) وایلرولرندن
بر حجاب قیلدق (ومن خلفهم سدا) واكسه‌لرندن بر حجاب دخی (فاغشيناهم) پس كوزلرین
قبلاندردق (فهم لا يبصرون) اندن صكره كندولر بر نسنه كورمزلر منقولدركیم بو ایكی آیت
بنی مخزوم حقنده نازل اولدی اولدم كه ابو جهل شقی آند ایچدیكه سرور كائناتك باشنی
بر طاشله قیره بعده كندو سیله بر طاش الوب كلدی حضرتی نماز قیلاركن كوردیكی كبی الك
قالدروب اورمق ایستدی الی بوینینه طولانوب طاش النه یاپشدی خیلی مشقتدن صكره الی
چوزدیلر جماعتنه رجوع ایدوب كیفیت احوالی كندولره نقل ایتدی بر مخزومی دخی بن كیدرم
محمدی بر طاشله اولدررم طاشی النه الوب كیتدكده حق تعالی آنی كور ایتدی (وسواء عليهم
ءانذرتهم ام لم تنذرهم) دخی اوزرلرینه یكساندر آنلره قورقو ویرمك وانلره قورقو ویرممك
(لا يؤمنون) ایمانه كلمزلر زیرا علم قدیمده كفر اوزره میت اولملرینه حكم اولنمشدر (انما تنذر
من اتبع الذكر) بلا شبهه كیم سن پند ویره مزسن الا اول كیمسه‌یه كه قرآنه پیرو اولمش ایتدی (وخشي
الرحمن بالغيب) وخدای ذو الجلالدن كیزلیده قورقدی (فبشره بمغفرة) پس انی مژده

كناهلرك غفرايله (وَأَجْرٍ كَرِيمٍ) وبر اولو اجرتله (إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ) تحقيقا كيم بز اولمشلری زنده قيلارز (وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا) وايلرو كوندردكلری اعمال صالحه‌يی وطالحه‌يی يازارز (وَآثَارَهُمْ) ونشانلرين يعنی انلردن باقی قلان تعليم علم وتأسيس ظلم كبی آثار حسنه وآثار سيئه‌يی يازارز (وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ) وهرنسنه‌يی بر روشن امامده يعنی لوح محفوظده آنی ضبط ايتمشوز (وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ) دخی مكه خلقيچون كوی ايه‌لرينك احوالنی بر مثل قيل (إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ) قچن حضرت عيسانك كوندرلمشلريكا اولكوی خلقنه كلديلر مرويدركيم انطاكيه خلقی بتلرك عبادتنه مشغول بركروه ايديلر حضرت عيسی عليه السلام كندو توابعندن يوحنا و بوليسی انلره كوندردی تاكه كندولرين طريق حقه دعوت ايليه‌لر قچن شهره يقين اولديلر حضرت حبيب النجاری قيون اوتلاتدررکوردیلر كلمكلرينك سببينی كندولردن صوردی حقيقة الحالدن كندويه خبر ويرديلر انلره ديدی بو كلامه بر دليلكز وارمی ايتديلر كيم خسته‌يه شفا ويررز وابرشی دردن خلاص ايدرز حضرت حبيبك برخسته اوغلی وار ايدی آنی حضورلرينه كتوردی الله‌يله سليجه خدانك اذن شريفيله شفا بولدی حبيب بوحالی انلردن مشاهده ايديجك انلره ايمان كتوردی بو خبر خلق اراسنده شهرت بولوب چوق كسنه اللری اوزره شفا بولدی بعده خبرلری پادشاهه ايرشدی كندولرين احضار ايدوب ديدی معبودلريمزدن اوزكه معبود وارمی ديديلر بلی ديدی كيمدر ديديلر سنی ومعبودلركی ايجاد ايدن پروردكاردر پس كندولرين حبسه بويلدوب ديدی آندن قالسونلر تاكه احواللرينه نظر ايده‌لم حضرت عيسی عليه السلام شمعونی بوللدی شمعون حضرتلری اول شهره برنشقه اسلوبله كيروب پادشاهك توابعيله انسيت ايتدی برمرتبه‌ده كه كندويی پادشاهه صحبتنه قرين قيلديلر پادشاهله كمال انسيت پيدا ايتدكدنصكره بركون اثناء مصاحبتده پادشاهه ديدی ايشتدمكه سن ايكی كمسه‌يی اليقومشسن يا انلرك سوزين ايشيدوب حبس ايتدك ياخود قوت غضبيه مقتضاسيله انلری كرفتار زندان قيلدك ملك ايتديكيم قوت غضبيه سببيله سوزلرين ايشتمدنكدولرين محبوس قيلدم شمعون ايتدی ای پادشاهم معقول بودركه اول سوزلرين ايشيدوب كوره‌سن نه ديرلرصكره اوزرلرينه برقصور مترتب اولورسه خاطركده اولان حقارتی آنلره ايت پس پادشاه احضارلرينه فرمان ايتدی كلوب حاضر اولدقلرنده شمعون انلره ديدی سزی كيم كوندردی ديديلر هرنسنه‌يی ايجاد ايدن خدای ذو الجلال ديدی علی طريق الاختصار انی وصف ايدك ديديلر ايستدوكنی ايشلر وايستدوكی شيئ حكم ايدر شمعون ديدی بو سوزكزه برهان

وارميدر ديديلر هرنه پادشاه ايستر شمعون پادشاهدن استدعا ايتديكيم ايكی كوزی بطمش اوغلانی احضار ايده آنی احضار ايتدوكی برله خدايه دعا ايتديلر آنك كوزلری اچلدی شمعون ديدی پادشاهم بزدخی معبودلريمزدن استدعا ايده‌لم كيم بر اوغلانك كوزين آچق قيله‌لر ملك ايتدی ای شمعون سندن نه‌صا قلرم معبودلرمز نه كوررلر ونه ايشيدرلر نيجه بويله ايشه قادرلر اولسون پس شمعون انلره دونوب ديدی اكر الهكز برميتی احيا ايدرسه بزسزه ايمان كتوررز پس خدايه دعا ايدوب ديدی كوندن اولمش بر اوغلانی احيا ايتديلر اوغلان زنده اولوب اياقا اوزره طوريجه ديدی علی التحقيق بن دوزخدن يدی دره‌يه كيرمش قيلندم بو حالكزدن سزی تحذير ايدرم ايمانه كلك نجات بولورسز دخی ديدی كوكك قپولری اچلدی كوردم بركنج يكت بواوچ آدم ايچون شفاعت ايدييور يعنی شمعون ويوحنا و بولس پادشاه بو سوزلردن خيلی متأثر اولوب حضرت شمعون پادشاهك متأثر اولمسين كوريجك كا نصيحت ايتمكه اغاز ايلدی همان ملك بركروه ايله ايمانه كلدی وايمانه كلميان كسنه‌لر اوزره حضرت جبريل چيغروب هلاك اولديلر وبو قصهٔ عجيبه نك نتيجه‌سندن حق جل وعلا حبيبنه خبر ايدوب بيوردی (إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ) ياد ايت اول وقتكه انطاكيه خلقنه ايكی رسول كوندردك يعنی حضرت عيسی فرمانمزله ايكی رسول كوندردی (فَكَذَّبُوهُمَا) پس اولكوی خلقی انلری يلانه نسبت ايتديلر (فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ) اندنصكره اوچنجی رسول ايله آنلره قوت ويردك (فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ) پس اوچلری ديديلر علی التحقيق حضرت عيسانك طرفندن سزه كوندرلدك (قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا) اولكوی خلقی رسله ديديلر سز برنسنه دكلسز الا بزم كبی برآدمی پس ندن كلديكه ايتدككز دعوايه پالكز سز مخصوص اوله سز (وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِنْ شَيْءٍ) وخدا عز وجل هيچ برنسنه ايندرمدی (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ) سز برنسنه دكلسز الا كه دعوای رسالتده يلان سويلرسز (قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ) كوندرلمش اولانلر ديديلر پروردكارمز بيلوركيم علی التحقيق بز سزه كوندرلمش قيلندق (وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) ولحكامی آشكار ايتشترمكدن اوزكه اوزريمزه برنسنه يوقدر (قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ) اول شهرك خلقی ديديلر علی التحقيق بز بو شهره كلمككز سببيله تشأم ايتدك (لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا) بلا شبهه كيم بو سوزكزدن وازكچمزسه‌كز (لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ) البته سزی طاشله آتوب بزدن سزه بردردناك اشكنجه دكر (قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ) رسل اولانلر انلره ديديلر شأمتكزك سببی سزكله دروا اول بداولان عقيده‌كز واعمالكزدر (أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ) يا اكر بند ونصيحت ويريلورسزرجم واشكنجه ايله

تهديد ایدرسز (بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ) بلکه سز بر کروهسز که حدی تجاوز ایتمشسز (وَجَاءَ مِنْ
أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى) وشهرك اوزاق یرندن بر کنجی شتاب ایدرك کلدی واول حبیب النجار ایدی
بتلرین یونردی واول سرور کائناتك نعتین ایشیدوب اکا ایمان کتوردی باوجود که ارالرنده التیوز
ییل وار ایدی (قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ) حبیب النجار دیدی ای بنم جماعتم کوندرلمش ولانلره پیرو لك
ایدك (اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا) شول کیمسه لره اویوك که رسالتك تبلیغی اوزره سزدن
اجرت طلب ایتمزلر (وَهُمْ مُهْتَدُونَ) وحال بوکه آنلر طوغری یولی بولمشلردر (وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي
فَطَرَنِي) و بکا نه اولدیکه بنی عدمدن ایجاد ایدنه عبادت ایتمیم (وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) وانك جزاسی
سمتنه دونمش قیلنورسز (أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً) اندن اوزکه معبودلر ایدنورمی یم (إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ
بِضُرٍّ) که ایزد ذو الجلال بکا بر بدلك ایصال ایتمسین ایسترسه (لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا)
انلرك دیلکی بندن بر نسنه دفع ایتمز (وَلَا يُنْقِذُونِ) ونه بنی قورتررلر (إِنِّي إِذًا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ)
تحقیقا اول وقت بن بر آشکارا آزغونلقده اولورم (إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ) بی شبهه کیم بن سزی
ایجاد ایدن خدایه تصدیق کتوردم (فَاسْمَعُونِ) پس ایمانمی دکله کز ای بنم کروهم بو سوزلری
ایراد ایتدکدنصکره قومی کندوبی قتل ایتدیلر (قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ) سائر شهدا کبی کندویه اذن
ویریلوب دینلدی بهشت جاودانه کیر اکا کیردکندم (قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ) دیدی ای کاشکی
بنم جماعتم بیلسیدیلر کیم (بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ) قنغی نسنه ایله پروردکارم بکا
مغفرت ایدوب بنی مکرم اولانلرك زمره سندن قیلدی بو استفهامدن مراد آنلرك ایتدوکی
اعراضك واذیتلری اوزره ایتدوکی صبرك تفخیم وتعظیمیدر (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ
بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ) دخی حضرت حبیبك قومی اوزره کندوبی هلاك ایتدکلرندن
صکره کوك سمتندن هیچ لشکر ایندرمدك تا که بدر جنکنده سنك قومکی هلاك ایتمکه
ایندردك بلکی ایشلرین بر چیغرمغله بتوردك (وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ) و بز لشکر ایندریجیلر دکل
ایدك یعنی انلرك اهلاکیچون لشکر ایندرمك حکمتمزك مقتضاسی دکلدر زیرا هر شیئه بر سبب
تقدیر ایتمشوز ولشکر ایندرمسین سنك نصرتکه سبب قیلدق (إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً
وَاحِدَةً) اهل انطاکیه نك عقوبتی بر نسنه دکل ایدی الا یالکز بر چیغرمق (فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ)
در عقب بلا فاصله آنلر سونمش آتش کبی میت اولدیلر (يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ) ای دریغا قوللرم
اوزره (مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) کندولره هیچ بر پیغمبر کلمز الا اکا استهزا

ایدرلردی (أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ) بقمزلرمیکیم کندولردن اسبق اهل زمانه لردن نیجه
کروهلری نابود قیلدق (أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ) مشاهده ایتمدیلرمیکیم علی التحقیق آنلر کندولره
دونمزلر (وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ) وهر بر فردلری دکلدر الا که جمع اولنوب قتمزده احضار
اولنورلر (وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ) دخی کندولره میت اولان یر بر اولو نشانه در (أَحْيَيْنَاهَا) انی
زنده قیلدق (وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا) واندن دانه مقوله سن چیقردق (فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ) پس اول
دانه دن ییرلر (وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ) وزمین ایچنده خرمانك واوزمك
انواعندن باغلر قیلدق (وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ) وایچنده پکارلردن بر مقدار اقتدردق
(لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ) تاکه باغلرك میوه سندن ییه لر (وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ) والرینك ایشلدوکی
نسنه دن دخی آندن مراد میوه لردن یاپلان بکمز وشربتلردر (أَفَلَا يَشْكُرُونَ) پس کرکدرکه
بو نعمتلر اوزره خدایه شکر ایده لر (سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا) شوائب نقصدن منزهدر
اول پروردکار که دوکلی انواع واصنافی یراتدی (مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ) زمین بتوردکی اشیادن
(وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ) وخلقك جانلرندن یعنی رومی وحبشی وعربی کبی اصنافی ارکك ودیشیدن
ایجاد ایتدی (وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ) وخلق بیلمدکلری نسنه دن یعنی حق سبحانه وتعالی انواع واصنافی خلق
بیلمدکلری اشیادن دخی یراتدی (وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ) وکندولره کیجه بر اولو علامتدرکه (نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ)
کوندزی اندن صویوب دور قیلارز (فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ) اندنصکره اولوقتده کندولر قرانلغه
کیرمشلردر (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) دخی کونش یورر بر قرارکاهه دك اکا معین اولنمشدر یعنی
بر معین مدته دك یورر که دوری انکله تمام اولور (ذَلِكَ) اول یورمك (تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ) هر نسنه
اوزره غلبه ایدن خدانك تقدیریدر (الْعَلِيمِ) غایتله دانا اولان که دانشی هر معلومی احاطه
ایتدی (وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ) وآیك سیرنی تعیین ایتدك (مَنَازِلَ) منزله لرده وآنلر یکرمی سکز
منزله درکه هر کیجه برینده حلول ایدوب وبر نسنه یکمز قچن صونکی منزله ایرشور اینجه اولوب
اکریلکه میل ایدر (حَتَّى عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ) خرما میوه سنك کهنه دالی کبی ولنجه (لَا الشَّمْسُ
يَنْبَغِي لَهَا) نه کونش صحیح واسان اولور کندویه کیم (أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ) آیه ایریشه (وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ
النَّهَارِ) ونه کیجه کوندزی کچوب اندن ایلرو کیده بیلور (وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ) وقولری بر چرخده
سیر ایدرلر (وَآيَةٌ لَهُمْ) دخی کندولره بر اولو علامت وارکه (أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ)
علی التحقیق بز تجارت ایچون کوندردکلری اولادلرین طولمش کمیده قالدردق (وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ

ما يركبون) وكميسنك مانندندن كندولر ايچون برمه وقابق كبى بنجك نسنه لر براتدق وبر قولده
اندن مراد دوه در اول مناسبتله كيم آنلر چولك كميلريدر (وان نشأ نغرقهم) واكر ايسترز كندولرين
صوده بوغرز (فلا صريخ لهم) پس نه كندولره بر فرياد رس اولور (ولا هم ينقذون) ونه كندولر
موندن قورتلمش قيلنورلر (الا رحمة منا ومتاعا الى حين) مكر قتمزدن بر رحمت ايچون وبر معين
مدته دك برخوردار اولمقلري ايچون آنك رحمتندن خلاص اولورلر (واذا قيل لهم اتقوا ما بين ايديكم
وما خلفكم) دخى قچن كه آنلره دينلور ايلروكزده اولان امم سالفه نك عذابى كبى بر عذابدن
وكيروكزده اوله جق عذابدن خوف ايدك (لعلكم ترحمون) شايد سز مرحمت اولنورسز تكبر وعناد
آوترولر (وما تأتيهم من آية من آيات ربهم) وانلره پروردكارلرينك آياتندن هيچ برآيت كلمز (الا كانوا
عنها معرضين) الا كه اندن يوز چويرمشلردى (واذا قيل لهم انفقوا مما رزقكم الله) دخى قچن
انلره دينلور تكرى تعالى سزه روزى قيلديغى نسنه دن انفاق ايدك (قال الذين كفروا للذين آمنوا
كفرايدنلر اهل ايمانه ديرلر (انطعم من لو يشاء الله اطعمه) ييدررميوز شول كسنه يه كه زعمكزده تكرى
تعالى ايسترسه اكا ييدرر (ان انتم الا في ضلال مبين) سز بر نسنه ده دكلسز الا بر آشكارا ازغونلقده
خدانك مشيتنده اوليان نسنه ايله بزه فرمان ايدرسز بو كلام انلرك شدت جهللرندن ناشى اولدى
انكچونكه حق جل وعلا اسبابله اطعام ايدر واول سببلرك برسى بوكه اغنيايى فقرانك ييدرمسى
اوزره قندردى وانلرى كا موفق قيلدى (ويقولون متى هذا الوعد) دخى كفره ديرلر بو وعد يعنى
وعدهٔ بعث نه زمان واقع اولور (ان كنتم صادقين) اكر راست كولر ايديكز (ما ينظرون الا صيحة
واحدة تأخذهم) برشيئه بقمزلر الا بر بالكز چيغرمغه كه كندولرين آلور (وهم يخصمون) وحالدكه
كندولر بربرله جدال وخصومت ايدرلر (فلا يستطيعون توصية) پس نه امورلرينه بر شيء
اصمرلمغه قدرتلرى اولور (ولا الى اهلهم يرجعون) ونه كندولره مخصوص اولانلره دونمكه
قادر اولورلر تا كه احواللرين كوره لر بلكه فجأة هلاك اولورلر بو احوال نفخهٔ اولاده اولور
(ونفخ في الصور) وبر دخى صورده اوفورلور (فاذا هم من الاجداث الى ربهم ينسلون) پس اول
وقت كندولر قبوردن پروردكارلرى طرفنه سرعت ايدوب كيدرلر (قالوا يا ويلنا) ديرلر
اى هلاكمز حاضر اولكه محلك بودر (من بعثنا من مرقدنا) بزى كيم كوندردى اويقومزك يرندن
(هذا ما وعد الرحمن) دخى ديرلر بودر اول نسنه كه ايزد ذو الجلال بزه وعد ايتدى (وصدق
المرسلون) وآنك خصوصنده مرسل اولانلر كرچك ديديلر (ان كانت الا صيحة واحدة

بو واقعه دكل ايدى الا بر بالكز چيغرمق (فاذا هم جميع لدينا محضرون) اندنصكره اولوقت آنلر قتمزده
حاضر قيلنورلر (فاليوم لا تظلم نفس شيئا) پس بوكون بر جان بر از نسنه ايله ستم كورمش
قيلنماز (ولا تجزون الا ما كنتم تعملون) وبر نسنه ايله مكافات اولنمزسز اى اهل محشر الا ايشلدككز
شيئك مكافاتيله (ان اصحاب الجنة اليوم في شغل فاكهون) تحقيقا كيم بهشت جاودانك اهلى
بر عظيم ايشده متلذذدرلر (هم وازواجهم) كندولر وقاريلرى (في ظلال) كولكه لرده اولورلر
(على الارائك متكئون) بزنمش تختلر اوزره ياصدنمشلر (لهم فيها فاكهة) كندولره بهشتده ميوه
وار (ولهم ما يدعون) وكندولره ارزو ايتدكلرى نسنه وار (سلام) وانلره سلام يعنى تحيت
وار (قولا من رب رحيم) چوق رحملو پروردكارك طرفندن بر بى واسطه خطاب (وامتازوا
اليوم ايها المجرمون) وبو كون اى مشركلر اهل ايماندن جدا اولك (الم اعهد اليكم يا بني آدم) سزه
اى آدم اوغوللرى عهد ايتمدمى يعنى سزه دلائل سمعيه يى وعقليه يى بيان ايتمدمى (ان لا تعبدوا
الشيطان) كه هركز ابليسه عبادت ايتميه سز (انه لكم عدو مبين) زيرا على التحقيق اول خبيث
سزه بر آشكارا دشمندر (وان اعبدوني) وسزه عهد ايتمدمى كيم بكا عبادت ايدك (هذا صراط
مستقيم) بو بنم عبادتم بر طوغرو يولدر (ولقد اضل منكم جبلا كثيرا) وتحقيقا كيم اول شقى
سزدن چوق كسنه آزدردى (افلم تكونوا تعقلون) پس كركديكه تعقل ايده سز تا كه آنك
دامنه دوشميه سز (هذه جهنم) بودر دوزخ (التي كنتم توعدون) شول دوزخ كه سزه دنياده
انكله وعد اولنورديكز (اصلوها اليوم) بو كون اكا كيرك (بما كنتم تكفرون) ايتدككز كفر سببيله
(اليوم نختم على افواههم) بو كون آغزلرى اوزره مهر اورورز (وتكلمنا ايديهم) واللرى بزمله
سويلشور (وتشهد ارجلهم بما كانوا يكسبون) واياقلرى شهادت ايدر اول شيئه كه
دار دنياده انلر قزانورلردى حديث شريفده وارد اولمشدركه قيامت كونى بنده سويلر افعالم
اوزره بر شاهد طوتمم كندو نفسمدن اولميجه درعقب اغزينه مهر اوريلوب اعضاسنه فرمان
اولنور كيم سويلك اندنصكره انلر جمله ايتدكلرين تقرير ايدرلر (ولو نشاء لطمسنا على اعينهم) اكر
ايسترايدك كوزلرى اوزره محو ايدردك (فاستبقوا الصراط) درعقب سلوكى معتاد ايتدكلرى
يولده ايلرو كيتمك ايستيجك (فانى يبصرون) نيجه يولى وجهت سلوكى كوررلر (ولو نشاء
لمسخناهم) واكر قيلقلرين دكشترمك ايسترايدك البته آنى دكشتررردك (على مكانتهم) يرلرى
اوزره كه آنك ايچنده جامد اوله لر (فما استطاعوا مضيا) پس نه ايلرو كيتمكه قدرتلرى اولور

ولا یرجعون) ونه دونمکه قدرتلری اولور (ومن نعمره) وهرکیمکه کندویه عمر طویل ویررز
ننکسه فی الخلق) آنی یارتمقده دوندررز یعنی قوتنی ضعفه تبدیل ایدرز وکنجلکن پیرلکه (افلا
یعقلون) پس کرکدیکه تعقل ایدوب فهم ایدهلرکیم تنکیسه قادر اولان طمس ومسخه قادردر چون
کفار مکه حضرت محمد المصطفانك حقنده شاعردر دیو سویلرلردی حق جل وعلا سوزلرین رد ایدوب
بیوردی (وما علمناه الشعر) وبز محمد المصطفایه شعر سویلمسین اوکرتمدك (وما ینبغی له) ونه کندویه
شعرك سویلمسی صحیح ولائق اولور زیرا شعر سویلسیدی قومنك کوکلنه بو شبهه دوشردیکه
قرآنی قوت شاعریت ایله پیدا ایتدی پس حق تعالی حبیبنه شعری اوکرتمدی تاکه قومنه اول
شبهه حاصل اولمیه وهرکاه که سرور کائنات علی طریق التمثیل بر بیت اوقوردی مبارك لساندن
اوزره طریقه وزنله جاری اولمزدی نته که برکز بیوردی :: کفی الاسلام والشیب للمرء ناهیا ::
حضرت صدیق رضی الله عنه دیدی یا رسول الله بونی سویلیان دیدی :: کفی الشیب والاسلام
للمرء ناهیا :: حضرت صلی الله علیه وسلم ایلك نوبتده اوقودیغی کبی دفعهٔ ثانیه ده اوقودی حضرت
صدیق دونوب دیدی اشهد انك رسول الله وما علمك الشعر وما ینبغی لك وانك مبارك لسانکا
اوزره جاری اولان انا النبی لا کذب انا ابن عبد المطلب کبی بعض موزون سوزلری تکلف وجه
قصد ایتدی (ان هو الا ذکر وقرآن مبین) اکا اوکرتدوکمز شیء برنسنه دکلدر الا برپند ونصیحت
واحکامی اظهار ایدیجی بر کتاب سماوی (لینذر من کان حیا) تاکه قورقتدره برکیمسهیه که حیات
عقل وفهمله زنده ایدی (ویحق القول علی الکافرین) وتاکه کلمهٔ عذاب واجب وله کفر اوزره
مصر اولانلره (اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا) آیا تفکر ایدوب بقمزلرمیکیم قدرتمزك
الری ایشلدکلری نسنه دن کندولر ایچون یراتدق (انعاما) دوه وصغر وقیون وکچی یعنی کندولر
ایچون اول اشیادن یراتدقکه بزدن اوزکه برکیمسه انلری ایجاد ایتمکه قادر دکلدر وازپس که
انعامده خلقت عجیبه وکثرت منافع وارایدی یالکز مذکور قیلدی (فهم لها مالکون) پس انعامه
ضابط ومتصرفدرلر (وذللناها لهم) وانلری کندولر ایچون رام قیلدق (فمنها رکوبهم) پس
بنکلری اندندر یعنی انلرین برمقدارین بنرلر دوه وصغر کبی (ومنها یأکلون) واندن ییرلر یعنی
انلرك اتنی ییرلر (ولهم فیها منافع) وآنلرك ایچنده کندولره منفعتلر وار یونکلرندن ودریلرندن
(ومشارب) وسوتلرندن ایچجك نسنه لردخی (افلا یشکرون) پس نیچون آنلرده اولان خدانك
نعمتلرینه معترف اولمازلر (واتخذوا من دون الله آلهة) دخی خدادن اوزکه معبودلر ایدندیلر

لعلهم ینصرون) شاید کندولره یاردم اولنهلر یعنی امید طوترلرکه امور مهمه ده اول معبودلر کندولره
برمدد ایدرلر (لا یستطیعون نصرهم) یاردم ایتمکلرینه قدرتلری یوقدر (وهم لهم جند محضرون)
وانلر معبودلری ایچون آماده قلنمش لشکردرلرکه یارین قیامتده لشکرلری اولورلر (فلا یحزنك قولهم)
پس شرك خصوصنده دیدکلری سوزلری غمکین قیلمسون (انا نعلم ما یسرون وما یعلنون) زیرا
علی التحقیق بز کیزلی قیلدقلری نسنهیی واشکارا ایتدکلری شیئی بیلورز پس آنك اوزره انلره مکافات
ایدرز مرویدرکه ابی بن خلف برچوریمش کوك الندی اوفادوب حضرتك حضور عزتنه کلوب دیدیکه
تکری تعالی بونی زنده قیلاجقمی بو چوردکدنصکره حضرت بیوردیکه بلی آنی احیا ایدر سنی دخی بعث
ایدوب جهنمه داخل قیلار بو آیت کریمه نازل اولدی (اولم یر الانسان انا خلقناه من نطفة) یا ابی بن
خلف تفکر ایدوب بیلمدیمیکیم علی التحقیق بز کندویی بر صو طامله سندن یراتدق (فاذا هو خصیم
مبین) اندنصکره همان کندوسی آشکارا جدال ایدیجی بر دشمندر یعنی انسان بقمزمیکه کندویی
الک الحق نسنه دن یراتدقدن عقب خصومتی مفلجاة ایدر برایشدرکه آنك صحت وحقیقتنه مبدأ فطرت
شاهددر (وضرب لنا مثلا) وبزه بر مثل اوردی یعنی برامر عجیب کتوردیکه برچوریمش کوکی الندی
اوفادوب کلدی (ونسی خلقه) وکندونك یارادلمسنی اونودوب (قال من یحیی العظام) استبعاد
یوزندن دیدیکیم درکه کوکلری زنده قیلار (وهی رمیم) وحالنکه آنلر چوریمشدر (قل یحییها الذی
انشأها اول مرة) سویله یا محمد آنلری زنده قیلار شول قادر مختارکه ایلك کز کندولرین عدمدن
وجوده کتوردی (وهو بکل خلق علیم) وحال بوکه کندوسی هر یارادلمشه دانادر یعنی مخلوقاتك تفاصیلنی
وکیفیت خلقتلرینی دانسیله بیلور وپس شخصك چوریمش طاغلمش پاره لرین وکیفیت جمع واحیاسنی
ایو بیلور (الذی جعل لکم من الشجر الاخضر نارا) شول پروردکارکه سزکچون کوك اغاجدن آتش
قیلدی (فاذا انتم منه توقدون) پس اول وقت سز آندن یاندررسز بادیه نك اغلب یرلرنده عرب
آتش استخراجی ایچون ایکی اغاج استعمال ایدرلر برینه مرخ برینه عفار دیرلر مرخی عفار اوزره قویوب بورورلر آتش دالرنده
حاصل اولور (اولیس الذی خلق السموات والارض بقادر) یا کوك اغاجدن آتش چیقاروب کوکلری وییری
ایجاد ایدن ایزد ذوالجلال توانا دکلمیدر (علی ان یخلق مثلهم) آنك اوزره که انلر کبی بر مخلوق ایجاد
ایلیه (بلی) انلرك ایجادی اوزره قادردر اصلا انده شبهه یوقدر (وهو الخلاق العلیم) وکندودر
مبالغه ایله خلق ایدن جمیع اموره دانا اولان (انما امره اذا اراد شیئا) آنك شانی بوندن اوزکه برنسنه دکلدرکیم
برنسنهیی استیجك (ان یقول له کن فیکون) اول شیئه سویلر اول درعقب اول شیء حصوله

کلور (فسبحان الذی بیده ملکوت کل شیء) پس عجزدن منزهدر اول پروردکارکه هر نسنه نك تصرفی
ید قدرتنده در (والیه ترجعون) ومکافات ایچون کندو حکمنه دونمش قیلنورسز سرور کائناتدن
مرویدرکه بیوردی هر نسنه نك قلبی وار قرآن عظیم الشانك قلبی یاسیندر هرکیم رضاء الله ایچون
آنی اوقودی کناهندن چقمش اولان اشیا کبی مغفرته اولنور آنی میتلر اوزره قرائت ایدك

سورة الصافات مکیة وهی ثلاث وثمانون آیة
بسم الله الرحمن الرحیم

(والصافات صفا) مقام عبودیتده درست صف بغلیان فرشته لره قسم (فالزاجرات زجرا)
پس شیاطینی استراق سمعدن یومنع ایدن فرشته لره قسم (فالتالیات ذکرا) پس انبیا اوزره
خدانك کلامنی اوقیان ملائکه یه سوکندکه (ان الهکم لواحد) علی التحقیق معبودکز بردر (رب
السموات والارض وما بینهما) کوکلر ویرك وارلرنده اولان اشیانك پروردکاری (ورب المشارق)
دخی کونشك چیقیق یرلرك خداوندی (انا زینا السماء الدنیا) تحقیقا که بز سزه یقین اولان کوکی بزندك
(بزینة الکواکب) بر بزك ایله که یلدزلردر (وحفظا من کل شیطان مارد) وانی یخشی صاقلدق صاقلدق
هر سرکش دیودن (لا یسمعون الی الملأ الاعلی) بوجه رك اشرافك سوزین ایشتمکه طالب اولمازلر
یعنی کوکلر شهبله محفوظ اولدقدنصکره شیاطینك حالی بویله اولدیکه عالم بالاده ساکن
اولان اشراف ملائکه نك سوزلرین ایشتمزلر (ویقذفون من کل جانب دحورا) وکوکك هر طرفندن
قاولمق ایچون شهبله آتلورلر استماعی قصد ایتدکلرنده (ولهم عذاب واصب) وکندولره برشدتلو
اشکنجه وار واول آخرت عذابیدر (الا من خطف الخطفة) مکر شول کیمسه که ملائکه نك سوزندن
برقاپش قاپه (فاتبعه شهاب ثاقب) درعقب آنك ردینه بر روشن آتش پاره سی دوشوب کندوینی
اینجدر یاباندرر (فاستفتهم) پس کفار مکه دن صور (اهم اشد خلقا ام من خلقنا) کندولری
یاردلمق جهتندن زیاده برکدرلر یا یاراتدیغمز اشیا یعنی مذکور اولان ملائکه وکوکلر ویرلرنده
اولانلر (انا خلقناهم من طین لازب) تحقیقا که کندولرین بر یاپشمش چاموردن یراتدق بو کلامدن
مراد اثبات معاددر واستحاله سن زعم ایدنلرك سوزنه رددر بو وجهله که آنك استحاله سی
اکر ماده نك عدم قابلیتندندر ماده موجود وباقیدر واجزاسی قابل انضمامدر واکر فاعلك
عدم قدرتندندر کوکلر ویرلك ایجادنه قادر اولان بی شك اول اجزانك ضمننه وروحی ایچنده
اعاده ایتمکه دخی قادردر (بل عجبت) بلکه سن خدانك قدرتنی یعنی انکار ایتملرندن عجبلندك

(ویسخرون) وانلر سنك تعجبکدن واحوال بعثی تقریر ایتدککدن استهزا ایدرلر (واذا ذکروا) وقچن
برشیئله پند ویریلورلر (لا یذکرون) اندن پند المزلر (واذا رأوا آیة یستسخرون) واولوقتکه
بر معجزه کورورلر استهزاده مبالغه ایدرلر (وقالوا ان هذا الا سحر مبین) وکوردکلری معجزه دن
اوتوری دیرلر بو بر نسنه دکلدر الا بر هویدا جادولق (ءاذا متنا وکنا ترابا وعظاما) ایا قچن بز اولوب
طپراق وکموك اولورز (ءانا لمبعوثون) علی التحقیق بز زنده اولوب کوندرلمش قیلنورمیوز ؟
(او آباؤنا الاولون) دخی کچمش پدرلریمزمی مبعوث اولورلرمی (قل نعم) سویله بلی سز وپدرلرکز مبعوث
اولورسز (وانتم داخرون) وحالبوکه سز خوار وبیمقدارسز (فانما هی زجرة واحدة) پس قچن بعث اولو بعث
ایتمك یالکز بر چیغرشدن اوزکه برنسنه دکلدر واو نفخهٔ ثانیه در (فاذا هم ینظرون) درعقب
همان کندولر کورلردن قالقوب طوروب بقرلر (وقالوا یا ویلنا هذا یوم الدین) ودیرلر ای هلاکمز
حاضر اولکه بوکون اعمالمزك مکافاتی کونیدر بعده کندولره ملائکه دیرلر (هذا یوم الفصل) بوکون
قضا وحکومت کونیدر (الذی کنتم به تکذبون) شول کونکه سز آنك وقوعنی تکذیب ایدردکز
بعده حق سبحانه وتعالیدن ملائکه یه فرمان کلورکه (احشروا الذین ظلموا وازواجهم)
نفسلرینه شرك ایله ستم ایدنلری ودینلرنده کندولره موافق اولان فاریلرین جمع ایدك (وما کانوا
یعبدون من دون الله) وتکریدن اوزکه عبادت ایتدکلری اشیایی دخی جمع ایدك (فاهدوهم
الی صراط الجحیم) پس دوزخك یولنه انلره یول کوسترك (وقفوهم) وانلری عرصهٔ موقفده
طوتدرك (انهم مسئولون) زیرا علی التحقیق انلر عقائد واعماللرندن اوتری صورلمیلدرلر دخی ملائکه
کوامانلره دیرلر (ما لکم لا تناصرون) سزه نه اولدیکه بری بریکزه یاردم ایدوب موقفك زحمتندن قورتلمزسز
(بل هم الیوم مستسلمون) بلکه انلر بوکون عجزلری جهتندن منقاد اولمشلردر (واقبل بعضهم علی بعض
یتساءلون) وبری برینه اوزره متوجه اولوب صورشورلر یعنی رؤسا وتوابع بری برینه توبیخ یوزندن
صورشور (قالوا انکم کنتم تأتوننا عن الیمین) توابع رؤسایه دیدیلر تحقیقا که سز بزم صاغ طرفدن
کلوردیکز یعنی اقوای وجوهله وایمنله بزه کلوردکز (قالوا بل لم تکونوا مؤمنین) رؤسا توابعه
دیدیلر سویلدککز کبی دکلدر بلکه سز اهل ایمان دکل ایدیکز (وما کان لنا علیکم من سلطان) وبزم
اوزریکزه هیچ بر تسلطمز یوق ایدی (بل کنتم قوما طاغین) بلکه سز حددن تجاوز ایتمش برکروه ایدیکز
رؤسا توابعه ایکی وجهله جواب ویردیلر اول منع طریقیله جواب ویروب دیدیلر بز سزی
کراه ایتمدك سز کندوکز کراه ایدیکز ایکنجیده بویله جواب ویردیلرکه بز سزی جبر ایتمدك انکچونکه

اوزريكزه بزم تسلطز يوقدايدى (فحق علينا قول ربنا) پس پروردكاريمزك سوزى اوزريمزه واجب
اولديكه (انا لذائقون) على التحقيق بز عذابى اديجيوز (فاغويناكم) پس سزى آزدردق (انا كنا غاوين)
كمى شبهه بز ازغونلر ايدك (فانهم يومئذ في العذاب مشتركون) پس بلا شبهه كيم تابع ومتبوعلر
قيامت كوننده عذابه اورتاقدرلر (انا كذلك نفعل بالمجرمين) بلا شك كيم بز انجلين ايشى
اهل شركه ايشلرز (انهم كانوا اذا قيل لهم لا اله الا الله) تحقيقا آنلر بويله ايديلركه قچن
كندولره دينلور كلمهٔ توحيدى سويلك (يستكبرون ويقولون) سركشلك ايدوب ديرلر (ائنا لتاركوا
آلهتنا) تحقيقا بز معبودلرمزى ترك ايديجيلرميوز (لشاعر مجنون) بر شاعر ديوانه ايچون مقصودلرى
محمد المصطفادر وليكن حاشا كه ديدكلرى سوزلرنده اوله (بل جاء بالحق) بلكه محمد المصطفى صلى الله
عليه وسلم طوغريلغله كلدى (وصدق المرسلين) وكندوسندن اسبق اولان پيغمبرلرى
تصديق ايتدى (انكم لذائقوا العذاب الاليم) تحقيقا كه سزاى دينسزلر بر دردناك اشكنجه يى ديجيسز
(وما تجزون الا ما كنتم تعملون) وايشلدككز شيئك سزاسندن اوزكه برشيئله سزا ويرلمزسز (الا
عباد الله المخلصين) ليكن الوات شكدن پاك قيلنان خدانك قوللرى ثوابلرى قات قات اولور
(اولئك لهم رزق معلوم) اول كروه كه پاك قلنمشلر بيلنمش روزى كندولره اولور (فواكه) اول روزى
ميوه لردر زيرا فاكهه برنسنه دركه تلذذ ايچون مقصود اولور نه غدا ايچون وقوت آنك عكسنه در
وازبس كه اهل جنتك عادهٔ اولان خلقتلرى تحللدن محفوظ اولدى روزيلرى يالكز فاكهه اولدى
(وهم مكرمون) وحال بوكه كندولر معزز قلنمشلردر يعنى اول رزقه تعبسز نائل اولمشلر (في جنات
النعيم) ناز ونعمت بهشتلرنده (على سرر متقابلين) تختلر اوزره برى برينه قارشو اوتورمشلر
(يطاف عليهم) اوزرلرينه طولاشلور (بكأس) بر طولو جامله (من معين) كوزلره نمايان اولمش
شرابدن (بيضاء لذة للشاربين) ابكيسى كاسه صفندر يعنى ولكاس بياضدر ايچنلره لذتلودر
(لا فيها غول) جنتك شرابنده خمار وصداع كبى آفت وعلت يوقدر (ولا هم عنها ينزفون) ونه ايچنلر
اندن مست اولوب عقل وفهملرى كيدر (وعندهم قاصرات الطرف) وقتلرنده كوزلرين صاقليان
خاتونلر وار يعنى كوزلرين انجق قوجه لرينك مشاهده لرينه مشغول ايدوب بيكانه لره بقمقدن
منع ايدرلر (عين) حلاوتله بيوك كوزليلر (كانهن بيض مكنون) كويا كه اول خاتونلر بر صاقلنمش
دوه قوشينك يومرته لريدر چون الوانك ايومسى جزئى صاريلقله قارشمش اولان بياضلقدر
ودوه قوشينك يومرته سنده بولونور او صفا ونعومت دخى حوحجل وعلاوه ديلرى انكله مشتبه

قيلدى (فاقبل بعضهم على بعض يتساءلون) پس بهشتيلر برى برلرينه يوز دوندروب دنياده اولان
احوال وماجرالرى صورشورلر (قال قائل منهم) سوز آراسنده انلردن بر سويليجى سويلدى (انى كان لى
قرين) تحقيقا كه بنم دنياده بكا بر همنشين وار ايدى (يقول ائنك لمن المصدقين) سويلر تحقيقا سن تصديق
ايليجيلردنمى سن يعنى حشر ونشره تصديق قيلورمسن ديدوكم ايچون بكا تعنيف وتوبيخ ايدوب سويلردى (ءاذا
متنا وكنا ترابا وعظاما) يا بز اولوب طپراق وكوكلر اولديغمزده (ائنا لمدينون) بلا شك بز سزا
ويرلمش اولورميوز (قال) اهل بهشته سويليان كسنه ديدى (هل انتم مطلعون) ايا سز جهنم
طرفنه باقيجيلرسزكه سزه آنى كوسترهيم (فاطلع فرآه في سواء الجحيم) پس اول سويليجى دوزخ
طرفنه بقوب همنشيننى دوزخك اورته سنده كوردى (قال تالله ان كدت لتردين) بهشتى دوزخيه
ديدى خدايه قسم كه على التحقيق يقلشديكيم بنى اغوا ايله اهلاك ايده سن (ولولا نعمة ربي) واكر
پروردكارمك هدايت وتوفيقى اولمسيدى (لكنت من المحضرين) البته دوزخده سنكله احضار
اولنانلردن اولوردم بعده دونوب نعمتله تحدث ايدوب تعجب يوزندن بهشتيلره ديدى كه حق
تعالى بيوردى (افما نحن بميتين) ايا بز بهشتده منعم اولوب اصلا بز ميت اولمازميوز يعنى بهشتده
مخلد اولوب هركز موت بزه كلمز (الا موتتنا الاولى) مكر دنياده ايلك اولانى اولمكز (وما نحن بمعذبين)
واصلا بز اشكنجه كورمش قلمازز (ان هذا لهو الفوز العظيم) تحقيقا كيم بهشتده مخلد اولموق
وعذابدن قورتلمق كندودر اولو قورتلمق (لمثل هذا فليعمل العاملون) پس بو نعمتلرك مانندنه نائل اولموق
ايچون ايشليانلر ايشلسون (اذلك خير نزلا) ايا مذكور اولان نعمتلر پيشكش ومهيا نعمتلر اولدقلرى
جهتدن يكوكدر (ام شجرة الزقوم) ياخود زقوم آغجى واوبر اغجدركه تهامه ولايتنده اولور
يپراقلرى كوچك وميوه سى غايتله اجى وبدبودر حق سبحانه وتعالى اول اغجى كه دوزخيلره نزل
اولور بو اسمله مسمى قيلدى (انا جعلناها فتنة للظالمين) تحقيقا كه بز اول زقوم اغجنى كفار
ايچون آخرتده بر محنت وعذاب قيلدق (انها شجرة تخرج في اصل الجحيم) تحقيقا كيم اول اغج بر
آغجدركه دوزخك دبنده بتوب داللرى طبقه لرينه چيقار (طلعها كانه رؤس الشياطين) اول
اغجك خوشه سى زشتلكده ديولرك باشنه بكزر (فانهم لآكلون منها) پس بلا شبهه كيم كفار
اندن ييجيلردر (فمالئون منها البطون) اندن صكره شدت جوعدن قارنلرنى اندن طولديجيلردر
(ثم ان لهم عليها) صكره على التحقيق انلره اول يمك اوزره اولور (لشوبا من حميم) قزمش صويله
قارشمش ايرينده ايچجك نسنه (ثم ان مرجعهم لالى الجحيم) پس بى شك كيم كيتملرى دوزخه در

یعنی ماحضرلرینکه زقوم وحمیمدر شاول ایتدکلرندنصکره دوزخه کیردلر زیرا انلره نزل وپیش کش
دوزخه کیرمزدن اول اولور (انهم الفوا اباءهم ضالین) تحقیقا آنلر پدرلرین آزغونلر بولدیلر
(فهم علی اثارهم یهرعون) پس کندولر انلرك ایزلری اوزره سورلمش کبی سرعت ایدوب کیدرلر
یعنی انلره تقلید ایتمده توقف ایتمزلر (ولقد ضل قبلهم) دخی علی التحقیق سنك عشیرتکدن اسبق
ازغون اولدی (اکثر الاولین) کچمشلرك چوغی (ولقد ارسلنا فیهم منذرین) دخی بلاشبهه کیم
ارالرنده قورقوتوبجیلر کوندردك یعنی پیغمبرلر کوندردك که کندولرین عذابدن تخویف ایدهلر
(فانظر کیف کان عاقبة المنذرین) پس بق کور قورقوتویلانلرك صوکی نیجه اولدی (الا عباد الله
المخلصین) انجق دینلرین پاك قیلان خدانك قوللری که انلر انذارله منتفع اولدیلر (ولقد نادینا
نوح) دخی تحقیقا کیم حضرت نوح بزی چاغردی (فلنعم المجیبون) پس چاغرمسنه کوزل اجابت
ایدنلر بزکه قومندن کافر اولانلری طوفانله اغراق ایتدك (ونجیناه واهله) وکندویی وکندویه
تابع اولانلری قورتردق (من الکرب العظیم) اولو محنتدن واندوهدن واول محنت قومی کندویه
ایتدکلری جفالردر (وجعلنا ذریته هم الباقین) وآنك نسلنی دنیاده کندولرین باقی قلانلر
قیلدق اوزکه‌لری دکل زیرا اولادندن وانلرك قاریلرندن ماعدا هر کیمکه کمیده وار ایدی دار آخرته
انتقال ایتدی ونسل قیامته دك حضرت نوحك اولادندن قالدی (وترکنا علیه فی الاخرین)
دخی حضرت نوح اوزره امتدن کیرو قلانلردن باقی قیلدق (سلام علی نوح فی العالمین) بو کلامی
وآنك معناسی دعا ایتمکدرکیم انس وجن وملائکه ارسنده سلام علی نوح سوزی همیشه
ثابت اولسون (انا کذلك نجزی المحسنین) تحقیقا که بز حضرت نوحه ایتدوکمز مکافات
کبی یولك ایدنلره مکافات ایدرز (انه من عبادنا المؤمنین) زیرا علی التحقیق کیم حضرت نوح
ایمان کتورن قوللرمزدندر (ثم اغرقنا الاخرین) صکره قومندن کافر اولانلری غرق ایتدك
(وان من شیعته لابراهیم) دخی بلا شبهه کیم حضرت نوحه متابعت ایدنلردندر حضرت ابراهیم
(اذ جاء ربه بقلب سلیم) مذکور قیل اول وقتیکه حضرت ابراهیم پروردکارینه علاقه‌دن قورتلمش
برکوکل ایله کلدی (اذ قال لابیه وقومه ماذا تعبدون) یعنی پدرینه وعشیرتنه سویلدی
قنقی شیئه پرستش ایدرسز (ائفکا الهة دون الله تریدون) ایا تکریدن اوزکه یلان ایچون
معبودلر ایدنورسز (فما ظنکم برب العالمین) پس کمانکز ندر عالملرك پروردکارینه که کندوسی
عبادته مستحقدر ایکن سز عبادتن براقوب باطل شیالره عبادت ایتدکز پس حضرت ابراهیمك

قومی کندویه بویله جواب ویردیلر که یارن عیدمزدر صحرایه چیقسك کورك سن کل بزمله
چیق که دونشمزده پتلرمزی زیارت ایدرز سن انلرك زیب وزینتلرین مشاهده ایتدکدن
صکره لسان طعنی انلردن کوتاه ایدرسن (فنظر نظرة فی النجوم) پس حضرت ابراهیم علیه
السلام عیدکاهه کندویی دعوت ایتدکلرنده یلدزلره بربا قش باقدی وانلرك اتصال
وانصراقلرین کوروب (فقال انی سقیم) دیدی علی التحقیق بن خسته‌یم یعنی نجومك
سیرندن استدلال ایتدمکه بن طاعونه چیقارسم کرك قومی بوسوزی کندوسندن ایشتدکلرنده
طاعونك سرایتندن قورقدیلر (فتولوا عنه) پس اندن یوز دوندروب کیتدیلر (مدبرین)
اکسه‌لرین چویردکلری حالده (فراغ الی الهتهم) اندنصکره حضرت ابراهیم انلرك معبودلری
طرفنه کیزلی کیدوب کوردی اوکلرنده انواع اطعمه دوزلمش (فقال) پس تهکم واستهزا طریقیله
دیدی (الا تاکلون) یمزمیسز چون انلردن برصدا کلمدیکینه استهزا طریقیله دیدی (ما لکم لا تنطقون)
سزه نه اولدیکه بکا جواب سویلمزسز (فراغ علیهم) پس کیزلنمش ایکن پتلر اوزره میل ایدوب
اوردی (ضربا بالیمین) صاغ الله اورمق یعنی قوت وزورله انلری اوردی بوحال واقع اولدقدنصکره
نمرودیلر عیدکاهدن بتخانه‌لرینه دونوب پتلرك حالن مشاهده ایتدیلر بیلدیلرکه بو ابراهیمك
ایشیدر (فاقبلوا الیه یزفون) پس آنك طرفنه شتاب ایدرك توجه ایتدیلر کندویی الوب نمرودك
حضورینه کتوردیلر انکله خیلی مباحثه ایتدکدنصکره نته‌که آندن برشمه سبقت ایتمشدی (قال
اتعبدون ما تنحتون) حضرت ابراهیم دیدیکه ایا طاش واغاجدن یوندیغکز نسنه‌یه طپرسز (والله
خلقکم وما تعملون) وحالبوکه خدا عز وجل سزی وایشلدککز اشیایی یراتدی (قالوا ابنوا
له بنیانا) سوزینه جواب ویرمیوب دیدیلرکه بر یاپی یاپك وانی اودونله طولدروب ایچنه آتشی
اورك (فالقوه فی الجحیم) اندنصکره کندویی یانمش آتشده براقك (فارادوا به کیدا) پس بو ایشله
حضرت ابراهیمه حیله ایستدیلر زیرا اولوقتکه حضرت ابراهیم کندولرین دلیل ایله مقهور ایتدکی
عامهٔ خلقه عجزلری ظاهر اولماماق ایچون آتشله تعذیبنی تدبیر ایتدیلر (فجعلناهم الاسفلین)
پس بز آنلری الچقرکلر قیلدق فکه یاندردقلری آتش اوزرینه کلستان اولدی وآنك علو شاننه بر
برهان قاطع اولدی (وقال انی ذاهب الی ربی) ودیدی تحقیقا بن پروردکارم فرمان ایتدیکی
یره کیدیجیم واو شام زمینیدر (سیهدین) البته مقصدیمه بکا یول کوسترر (رب هب لی
من الصالحین) ای پروردکارم کوچك عملکه یمسه‌لر بکا باغشله تاکه دعوت وطاعتده وزره

بکا یاردم ایده وبو غربتده مونسم اوله لر بوندن مراد اوغول مقوله سیدر (فبشرناه بغلام حلیم)
پس کندویی بر حلم صاحبی اوغلانله مژده لندردك یعنی بلوغه ایرشدکده حلیم اولور
بعده حق تعالی کندویه هاجردن حضرت اسمعیلی احسان ایتدی (فلما بلغ معه السعی) پس
اول وقت قرة العین اولان مطلوبك بولوب یتشدرندن بیله چالشمغه ایرشدی (قال یا بنی
دیدیکه ای اوغلجغم (انی اری فی المنام) تحقیقا که بن عالم رؤیاده کورورم کیم (انی اذبحك
على التحقیق بن سنی بوغازلرم (فانظر ماذا تری) پس بق فکرك قنغی شیئه مؤدی اولور کوردیکو
حضرت ابراهیم عالم خوابده کوردیکه بر سویلیجی کندویه سویلر حق تعالی اوغلکی بوغازلمسیله
سکا فرمان ایدر وصباح اولیجق فکر ایتدیکه ایا بو رؤیا خدادنمیدر یا شیطاندن بعده ایکنجی
کیجه اول واقعه کبی بر واقعه کوردی پس بیلدیکه او خدا طرفندندر صکره اوچنجی کیجه آنك
طبقی کوریجه همان بوغازلمسنه تصمیم ایدوب حضرت اسمعیله آنی نقل ایتدی (قال یا ابت افعل
ما تؤمر) حضرت اسمعیل دیدیکه ای پدرم فرمان اولندیغك شیئی ایشله کیم (ستجدنی ان
شاء الله من الصابرین) على التحقیق خدا ایسترسه بنی صبر ایدنلردن بولورسن خدانك حکمی اوزره
(فلما اسلما) پس چونکیم پدر وپسر خدانك فرماننه منقاد اولدیلر (وتله للجبین) وپدر اوغلی
یانی اوزره صالویوب النی یر اوزره دوشدی وبو حال منا ده صخره یاننده واقع اولدی معالمده
کوردیکه قچن حضرت ابراهیم اسمعیلك ذبحنه قصد ایتدی حضرت اسمعیل بیوردیکه ای پدرم الی
وایاغمی محکم بغله تاکه اضطراب ایتمیم زیرا محتملدرکه اضطراب محلنده مبارك طونلرك قانمله

بیت

بولاشه وبن ادبسزلکله بدنام اولورم
اکر خونم بریزی غم ندارم زان همی ترسم ❁ که تاکه دامن پاکت شود از خونم آلوده

دخی بوندن کیدك محل والده مه سلاممی یتشر وبو کوملکمی اکا ویر تاکه انکله متسلی اوله دخی
بوغازلق محلنده یوزیمی طپراقه قیل تاکه بچاغی چکدکك محل نظرك یوزیمه دوشمیه زیرا معتاد
اوزره اکر بنی بوغازلرسن شاید پدرلکك محبتی حرکتندن فرمان الهیده بر تأخیر وتقصیرك اوله
پس حضرت ابراهیم اوغلنك النی وایاغنی قوت قلبله بغلیوب بچاغنی بوغازی اوزره قودی حق سبحانه
وتعالی بلك شکلنده بر حلقه حضرت اسمعیلك بوغازنده پیدا ایتدی بچاق کسمکدن ممنوع اولدی
(ونادیناه ان یا ابراهیم قد صدقت الرؤیا) وآنی چاغردقکیم ای ابراهیم على التحقیق عالم خوابده
کوردکك رؤیایی عزمله وذبحك لوازمنی ولان مقدماتی یرینه کتورمکله تصدیق ایتدك

(انا کذلك نجزی المحسنین) بلاشبهه بز بویلك ایدنلره بویله مکافات ایدرز که نهایت شدتده
کندولره فرجه ایصال ایدرز (ان هذا لهو البلاء المبین) بی شبهه کیم بو ایش کندودر آشکارا
ابتلا که مخلص اولنکه سندن ممتاز اولور (وفدیناه بذبح عظیم) دخی حضرت اسمعیله فدا
قیلدق بوغازلنجق نسنه که هیکلی غایتله بیوکدر واول بهشت جاودانده بسلنمش بر قوچ ایدی
اول محلده جبرائیل علیه السلام آنی کتوروب حضرت ابراهیم آنی قربان قیلدی (وترکنا علیه فی الاخرین
سلام على ابراهیم کذلك نجزی المحسنین انه من عبادنا المؤمنین) بیانی قصه نوحده کچدی
(وبشرناه باسحق نبیا من الصالحین) وکندویه اسحقك کلمسیله مژده ویردك حالده که پیغمبر
اولمسنه حکم اولنوب زمره صلحادن اولدیغی تقدیر اولنمشدر (وبارکنا علیه وعلى اسحق) وآنك
اوزره واوغلی اسحق اوزره برکت صالدقکه بنی اسرائیلك جمله پیغمبرلرین واوزکه لرین شعیب وایوب
کبی پیغمبرلری انلردن ایجاد ایتدك (ومن ذریتهما محسن) دخی حضرت ابراهیم واسحقك ذریتندن
برکروه وارکه عملنده ایولك ایتمشدر (وظالم لنفسه) وبر قسم وارکه کندو جاننه کفر و
معصیتله ستم ایتمشدر (مبین) ستمی آشکارادر بو کلامده تنبیه وارکه نسبك هدایت
وضلالته دخلی یوقدر دخی اولاددن صدور ایدن بدلك سببیله پدرلره بر نقص حاصل اولماز
(ولقد مننا على موسى وهرون) دخی على التحقیق کیم حضرت موسى وهرون اوزره منت قودق
نبوتك نعمتی سببیله (ونجیناهما وقومهما من الکرب العظیم) وایکیلرین وعشیرتلرین
اولو قیغودن قورتردق یعنی فرعونك ایذاسندن (ونصرناهم) وقوللرینه یاردم ایتدك (فکانوا هم
الغالبین) پس فرعون ولشکری اوزره کندولر غلبه ایدنلر اولدیلر (وآتیناهما الکتاب المستبین) وغایتله
آشکارا اولان کتابی ایکیلرینه ویردك (وهدیناهما الصراط المستقیم) وحق وصوابه موصل
اولان یولی ایکیلرینه کوستردك (وترکنا علیهما فی الاخرین سلام على موسى وهرون انا کذلك
نجزی المحسنین انهما من عبادنا المؤمنین) نظیری سبقت ایتدی (وان الیاس لمن المرسلین)
دخی تحقیقا کیم حضرت موسانك برادری حضرت هرونك نبیره سی یاسینك اوغلی الیاس
کوندرلمش پیغمبرلردندر (اذ قال لقومه) یاد ایت اول وقتیکه کندو جماعتنه سویلدی (الا تتقون)
نیچون عذاب الهیدن قورقمزسز (اتدعون بعلا) نیچون بعل نام بته طپرسز (وتذرون احسن
الخالقین) ویارادنلرك یکرکیسی براقورسز خالقیندن مراد مصورلردر (الله ربکم ورب آبائکم الاولین)
پروردکارکز وکچمش اولان پدرلرکزك پروردکاری خدانك عبادتنی براقورسز (فکذبوه) پس

کندوبی بلا نه نسبت ایتدیلر (فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) که بی شبهه آنلر عذابه احضار اولنه جقدرلر
(إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ) مگر پاك قیلنان خدانك قوللریکه انلر تکذیب ایتمدیلر (وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ
فِي الْآخِرِينَ سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْيَاسِينَ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ) الیاسین
الیاسك برلغتدر سینا وسینین کبی (وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) دخی تحقیقا کیم حضرت لوط رسل
زمره سندندر (إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ) یاد ایت اول وقتیکه کندوبی واهلنی قوم عذابندن قورتردق
(إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ) مگر اهلندن بر قوجه قاریکه عذابده قلانلردن اولدی اول حضرت
لوطك قاریسیدر (ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ) صکره حضرت لوطك قومندن قلانلری هلاك
ایدوب مکانلرین زیرزبر قیلدق (وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ) وبی شبهه کیم سز ای کروه
قریش اوزرلرینه کچرسز صباح وقتنه داخل اولدیغکزده (وَبِاللَّيْلِ) وکیجه وقتنده دخی
(أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون تعقل ایدوب فکر ایتمزسزکه مکذبلرك نتیجه سی هلاکدر برغیری شی
دکل (وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) دخی تحقیقا کیم حضرت یونس کوندرلمش پیغمبرلردندر (إِذْ أَبَقَ
اوك اول وقتیکه کندو جماعتندن قچدی (إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ) آدمله طولی اولان کمیه کتوردیلرکه
قچن حضرت یونس قومندن فرار ایدوب دریا کنارینه کلدی تجارله طولمش بر کمی آنده حاضر کوروب
آنلرله بنوب کیتدی دریانك اورته سنه یتشدکلرنده کمی طوردی ملاحلر دیدیلر علی التحقیق
بزم کمیمزده آغاسندن قچمش بر قول وار زیرا کمیمزك دابی بودر حضرت یونس ایتدی ای ملاحلر
آغاسندن قچمش قول بنم همان اوکونابنده یه ایشلدککزی بکا ایشله کز دیدیلر بز مراد ایتمز بودرکه
اوکونابنده یی دریا صالورز وقچن اولکه بوکونا ایشی سکا ایشلیه بیلورز زیرا سنك چهره ك
اوزره آثار سرورلق ونجات وار حضرت یونس بوسوزلری قبول ایتمیوب ابرام ایتدیکه البته
بنی دریایه صالك کیم علی التحقیق دیدککز شخص بنم آنلر دیدیلر بونه سوزدر بو کلامدن فراغت
ایت عاقبت بعد الالحاح قرعه صالمسنه راضی اولدیلر (فَسَاهَمَ) پس حضرت یونس کمی خلقیله
قرعه صالدی (فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ) درعقب مغلوبلردن اولدیکه اوچکره کمی خلقی
قرعه یی تکرار ایدوب اوچنده دخی آدیله چقدی بعده حضرت یونس کندو اختیاریله نفسنی
دریایه صالدی (فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ) بلا فاصله بالق کندوبی یوتدی (وَهُوَ مُلِيمٌ) وحال بوکه
کندو نفسندن ملامت ایدیجیدر (فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ) پس اکر حضرت یونس خدایی
پاکلکله ذکر ایدنلردن اولمسیدی (لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ) البته بالغك قارننده طوروردی

اولکونه دککه خلق قبورلردن مبعوث اولورلر (فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ) ندنصکره اوتسز اغجسز اولان
صحرایه کندوبی براقدق یعنی بالق فرمانمزله کندوبی اوکونه صحرایه صالدی (وَهُوَ سَقِيمٌ) وحال آنکه
کندوسی خسته در یعنی بالق قارننده چکدوکی زحمتدن تازه طوغمش اوشاق کبی اولدی (وَأَنْبَتْنَا
عَلَيْهِ) واوزرینه بتوردك (شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ) قباقدن براغاجکه اوستنه کولکه ایلیه
(وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ) واکی مرسل قیلدق یوزبیك شخصه (أَوْ يَزِيدُونَ) واول عدد اوزره
آرترلر (فَآمَنُوا) پس حضرت یونس اول زحمتلردن خلاص بولیجق قومنه کلدی قوللری اول اوزره
ایمانی تجدید ایتدیلر (فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ) ندنصکره انلری برخوردار ایتدك بر مدته دککه
اجللری انکله منقضی اولور (فَاسْتَفْتِهِمْ) پس ملائکه خدانك قیزلریدر سویلیان کیمسه لردن
صور (أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ) ایا قیزلر پروردکاریکه مخصوصدر واوغوللر کندولرنه
(أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا) یاخود فرشته لری دیشیلر یراتدق (وَهُمْ شَاهِدُونَ) وحال بوکه
کندولر خلقتلرینه حاضردر (أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ وَلَدَ اللَّهُ) بیلکیم بلاشبهه انلر یلاندن وافترالرندن
دیرلرکه حق تعالی طوغردی (وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) وعلی التحقیق کندولر البته یلانجیلردر (أَصْطَفَى
الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ) ایا مکروه الطباع اولان قیزلری ماده افتخار اولان اوغوللر اوزره اختیار ایتدی
بوهرکز اولماز (مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ) سزه نه اولدی نیجه حکومت ایدرسز عقل اقتضا ایتمدوکی
شیئله (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) پس فکر ایتمزمیسزکه آنك ذاتی بوکونا اشیادن منزهدر (أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ
مُبِينٌ) یاخود ملائکه بنات الله سوزی اوزره سزه کوکدن اینمش براشکار دلیل وارمی
(فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ) پس اوزریکزه کوکدن اینان کتابی کتورك (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر ایتدککز دعوده
ارباب صدق ایدککز (وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا) دخی تکرینك اراسنده وپریلرك اراسنده
برخصلق قیلدیلرکه دیدیلر تکری تعالی پریلرله مصاهره ایدوب ملائکه وجوده کلدی (وَلَقَدْ
عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ) وعلی التحقیق پریلر بیلدیلرکیم کندولر عذابه احضار اولنه جقدرلر
(سُبْحَانَ اللَّهِ) ایزد ذوالجلال منزهدر (عَمَّا يَصِفُونَ) کندو یه نسبت ایتدکلری قرابت ولاددن
(إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ) سبقت ایدن لفظ محضروندن استثنادر یعنی قوپریلر عذابه
احضار اولنورلر انجق الواث شکوك وشبهاتدن پاك اولان بنده کان خدا که آنلر اندن احضار
اولنمازلر (فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ) پس تحقیقا کیم سز ای کفار وعبادت ایتدککز اشیا (مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ) سز خدا اوزره خلقدن بر کیمسه یی اغوا ایله افتنا ایتمزسز (إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ

مکر شول کیمسه که کندو دوزخه کیره جکدر یعنی علم ازلیده آکا تعلق ایتمشدر البته اول جهنمه داخل اولور
دخی ملائکه یه عبادت ایدنلرك سوزین رد ایتمك ایچون ملائکه نك عبودیته اعترافلرین ذکر ایدوب بیوردی
(وَمَا مِنَّا) و فرشته لردن برلر بزدن برکیمسه یوقدر (اِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ) الا که آکا عبودیت و خدمتده
بربلنمش یر وار که اندن تجاوز ایتمکه اصلا امکانی یوقدر (وَاِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ) و بی شبهه بز کندومز
اداء طاعتده صف بغلیانلرز (وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ) دخی تحقیقا که بز کندومز خدانك ذاتنی ناسزا
اشیادن تنزیه ایدنلرز (وَاِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ) و بی شبهه کیم کفار قریش بعثتدن اول دیرلردی (لَوْ اَنَّ
عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْاَوَّلِينَ) تحقیقا کیم کچمشلر اوزره اینان کتابلردن قتمزده برکتاب اولسیدی (لَكُنَّا
عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ) البته الواث شرکدن پاك قیلنان عباد الله اولوردیك و اولوقتکه اشرف
کتب سماویه کندولره کلدی (فَكَفَرُوا بِهِ) آکا کافر اولدیلر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) پس کلجکده ایتدکلری
کفرك مآلن بیلجکدرلر (وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ) دخی بلا شبهه کیم رسالتله
کوندرلمش قوللریمزه وعده مز کچمشدیکیم (اِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ) علی التحقیق آنلر کندولردر یاردم
اولنانلر (وَاِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) و بی شبهه لشکرمز یعنی پیغمبرلره تابع اولانلر کندولردر غلبه
ایدنلر (فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِينٍ) پس آنلردن یوز چویر برمدته دك که حق تعالی سکا نصرتی انده مقرر
ایتمشدر و او بدر کونیدر (وَاَبْصِرْهُمْ) و اول وقتده انلرك حالنی کور (فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) که بقینده
سنك منصور اولدیغکی کوررلر (اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ) پس بزم عذابمزك وقوعن عجله ایله طلب ایدرلرمی
(فَاِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ) صکره غفلتله کلوب طرافلرینه قونان دشمن لشکری کبی عذابمز اطرافلرینه
اینادکده (فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ) انذار اولنانلرك صباحی غایتله بد اولدی (وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى
حِينٍ وَاَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ) وانلردن یوز چویر برمدته دك و بق کور کیم البته انلر کوره جکلردر
کوررلر (سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ) غلبه و قدرت ایه سی پروردکارك منزه و مقدسدر (عَمَّا
يَصِفُونَ) اهل شرکك ایتدوکی ناسزا اوصافدن (وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ) و پیغمبرلر اوزره سلام
اولسون (وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) و قواو کمکلر و مدح و ثنا رب العالمین پروردکاری ایزد ذو الجلاله
مخصوصدر حضرت علی المرتضادن مرویدرکه بیوردی هرکیم سوزکه روز قیامتده بیوك اولان ثوابی اله کوکدرکه مجلسندن لغو سوزی سبحان ربك سوره نك اخرینه دك اوله ❀

سورة ص مكية وهى ثمان وثمانون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(صٓ) بچمش سوره لرك اوائلنده اولان حروف مقطعه حکمنده در (وَالْقُرْاٰنِ ذِي الذِّكْرِ) شهرت و عظمت
و شرفایه سی اولان قرآنه قسمکه کفر ایدنلر قرآنه برخلل اولدیغیچون آکا کفر ایتمدیلر (بَلِ الَّذِينَ
كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ) بلکه کفر ایدنلر حقدن برلستکبار رده و خدایه و پیغمبرینه بر مخالفه ده
اولمشلر (كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ) انلردن اسبق نیجه زمانه خلقك نابود قیلدق (فَنَادَوْا
پس توبه و استغفار یوزندن چیغردیلر تاکه اول عذابدن خلاص بوله لر (وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ
و حالبوکه اول محل قورتلق و نجات محلی دکلدر (وَعَجِبُوا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ) دخی کفار مکه
عجبلندیلر که جنسلرندن کندولره بر قورقو ویریجی پیغمبر کلدی (وَقَالَ الْكَافِرُونَ) دخی کفر ایدنلر
دیدیلر (هٰذَا سَاحِرٌ) بو منذر اولان کسنه اظهار ایتدوکی معجزه لرده جادو لقا یدر (كَذَّابٌ
تکری تعالی اوزره دیدوکی سوزده مبالغه ایله یالان سویلر (اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا)
کوکمزدیکه قمو معبودلری بر معبود قیله (اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ) تحقیقا که بو دکلو مخلوقی بر معبو
ایجاد ایدوب امورلرین تدبیر ایتمسی بر امر عجیبدر که عجبده نهایته یتشمشدر مرویدر کیم قچن حضرت عمر
اسلامه کلدی اسلامی قریش اوزره غایتله دشوار اولدی ابو طالبك یاننه واروب دیدیلر سن بزم
اختیارمز و بیوکمزسن و بیلورسن کیم بو سفهانه ایشلدیلر حالا برسکا کلدك تاکه بزمله و قرنداشك
اوغلی اراسنده حکومت ایده سن ابو طالب سرور کائناتی احضار ایلدوب دیدیکه ای برادرزاده م بونلر
سنك عشیرتکدر سندن عدالت ایسترلر سن دخی اوزرلرینه بردن میل ایتمه حضرت دونوب
دیدیکه بندن نه طلب ایدرلر دیدیلر سندن طلبمز بو که بزی معبودلریمزله ترك ایت بز دخی سنی معبودکله
ترك ایدوب سکا تعرض ایتمزز پس حضرت دیدی بکا خبر ویرك ایستدککزی سزه ویررسم سز بکا سوز
ویرمیسز که انکله عرب طائفه سن منقاد ایدرسز و عجمدن خراج الورسز دیدیلر بلی آنی واوز
سوز دخی حضرت بیوردی سویلکز لا اله الا الله بو سوزی ایشتدکده فالقوب نیجه ناسزا سوزلر
دیدیلر بعده انلردن صادر اولان سوزلری و حقلرنده اولان توبیخ و عیبی حق جل و علا بو آیتلرده
بیان ایدوب بیوردی (وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ مِنْهُمْ) دخی قریشدن اشراف اولانلر ابو طالبك مجلسندن
کیدوب بری برینه سویلر (اَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰى اٰلِهَتِكُمْ) وارك کیدك معبودلرکزك عبادتی اوزره
صبر ایدك که انکله سوز سویلشمك فائده ویرمز (اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ) تحقیقا محمد قصدی کیم عرب
و عجم اوزره ریاست ایتمك برارز و اولنور نسنه در یعنی هرکس آنی آرزو ایدر (مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ
الْاٰخِرَةِ) محمد سویلدوکی سوزی ایشتمدك صوکنکی ملتده یعنی پدرلرمزدن قلان آیینده (اِنْ هٰذَا

(إِلَّا اخْتِلَاقٌ) بو بر شی دکلدر الا بر یلانکه کندو نفسندن پیدا ایتدی (أَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ
مِنْ بَيْنِنَا) یا اوزرینه یالکز ارامزدن وحی ایندرلمش قیلندی یعنی ندن ایجاب ایتدیکه محمد ارامزدن
وحی ایله مخصوص اولوب سائر اشراف قریش اندن محروم اوله لر (بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي) بلکه
انلر قرآندن بر کماندهدرلر تقلیده میل ایتدکلرندن و دلیلدن اعراض ایتدکلری جهتدن (بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا
عَذَابِ) بلکه هنوز بنم اشکنجه می دادمدیلر (أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ) یا خود
هر کیمسه اوزره غلبه ایدوب چوق عطالو اولان پروردکارک رحمتی خزینه لری قاتلرنده میدر که
ایستدکلرینه احسان ایدوب ایستمدکلرینه احسان ایتمزلر اندنصکره نبوتی ایچون صنادیدلرندن
ایستدکلری کمسنه انتخاب ایدرلر (أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) یا خود کوکلر و یرک
وارلرنده اولان اشیانک تصرفی کندولره مخصوصمیدر که بوکونه تحکمات ایدرلر واکر بوکونه
تصرفلری وار (فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ) پس عرش اعلایه ایصال ایدن نردبانلرده چیقسونلر
تاکه اوزرینه استیلا ایدوب امور عالمی تدبیر ایتسونلر اندنصکره ایستدکلرینه وحی ایندرسونلر
و بو سوزلر کفاره غایت تهکمدر (جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ) کفار قریش پیغمبر اوزره بیغلمش
کفاردن انده یعنی بدرده بر صنمش آز لشکردرلر پس کندولره قندن کلدی امور الهیه یی تدبیر ایتمک
(كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ) کندولردن اسبق حضرت نوحک جماعتی و قبیلهٔ عاد تکذیب
ایتدیلر (وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ) و میخلر ایه سی فرعون دخی یعنی پادشاهلغی خیمه کبی میخلرله ثابت
اولان مصر حاکمی دخی تکذیب ایتدی و بر قولده ذو الاوتاددن مراد بو که فرعون خلقی تعذیب ایتدوکنده
چار میخه کوردی پس انکله وصف اولندی (وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ) دخی قبیلهٔ ثمود
و حضرت لوطک جماعتی و میشه ایه لری تکذیب ایتدیلر (أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ) انلردر پیغمبرلر
اوزره جمعیت ایدنلر که مذکور اولان جند منهزم انلردن قیلندی (إِنْ كُلٌّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ)
بونلردن بر کروه یوقدر الا که پیغمبرلری یلانه نسبت ایتدیلر (فَحَقَّ عِقَابِ) پس انلر اوزره
بنم اشکنجه م ثابت اولدی (وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً) دخی بونلر یعنی قریشک کفره سی
انتظار ایتمزلر الا یالکز بر چیغرش و اونفخهٔ اولیدر (مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ) اول چیغرشه اصلا
بر رجوع و تردد یوقدر (وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا) دخی کفار دیدیلر ای پروردکارمز عذابدن
محمد بزه توعد ایتدوکی نصیبمزی کیزلندر (قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ) روز حساب اولمدن اول بو کلامی
استهزا طریقیله دیرلردی و حضرتک مبارک خاطری بو سوزلردن ملول اولوردی پس حق سبحانه

و تعالی حبیبنه تسلیه ویروب بیوردی (اصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ) دیدکلری سوزلرک اذیتی اوزره
صبر ایت (وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ) و آنلره قوت صاحبی اولان حضرت داودک حکایتنی انکوزلرینک
معصیتی تعظیم ایتمک ایچون (إِنَّهُ أَوَّابٌ) تحقیقا که حضرت داود خدانک رضاسنه چوق رجوع
ایدیجیدی (إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ) بلا شبهه کیم بز طاغلری رام قیلدق او حالده که
بیلسینجه تسبیح ایدرلر (بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ) اخشام وقتنده و کونش چیقدیغی وقتده (وَالطَّيْرَ
مَحْشُورَةً) و قوش مقوله سن دخی اکا رام قیلدق هر طرفدن یاننده جمع اولنمشلر ایکن (كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ)
طاغ و قوشلرک هر بری حضرت داودک تسبیحی ایچون دوندریجیدر (وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ) و پادشاهلغنی
هیبت و نصرت و کثرت لشکرله قوی قیلدق (وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ) و اکا کمال علمی و اتقان عملی ویردک
(وَفَصْلَ الْخِطَابِ) و فصل خصومتی دخی که حقی باطلدن تمییز ایده (وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ) دخی
خصومت ایدن کروهک خبری سکا کلدیمی (إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ) چون کوشکک یاروسی اوزره
چیقدیلر (إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ) چون حضرت داود اوزره کیردیلر منقولدر کیم حضرت داود علیه السلامک
دأب شریفی بو ایدیکه کونلرین درت قسم اوزره ایتمشدی بر کون کندو مهماتنده مشغول اولوردی
و بر کون خلقک امور و احوالرین کوروردی و بر کون خلقه وعظ و نصیحت ایدردی و بر کون بر بالاخانه سی
واردی انده اقامت ایدوب خدانک عبادتنده اوقاتن کچیرردی و بو کونده دربانلره بویله سپارش ایتمشدیکه
هرکز بر انسانی عبادتخانه سنه کیرمکه قویمیه لر بر کون انده عبادتنده مشغول ایکن ایکی کروه ملائکه
انسان قلغنده عبادتخانه سنه چیقوب اوزرینه کیردیلر (فَفَزِعَ مِنْهُمْ) پس حضرت داود انلردن قورقدی
زیرا اول وقتده اوزرینه آدم مقوله سنک کیرمسی معهودی دکلدی (قَالُوا لَا تَخَفْ) دیدیلر قورقمه
(خَصْمَانِ) بز خصومت ایتمش ایکی کروهز (بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ) بریمز بریمز اوزره تعدی ایتدی (فَاحْكُمْ بَيْنَنَا
بِالْحَقِّ) پس ارامزده طوغریلقله حکومت ایت (وَلَا تُشْطِطْ) و حکومتده جور ایتمه (وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ
الصِّرَاطِ) و بزه یولک اورته سنه بر یول کوستر (إِنَّ هَذَا أَخِي) تحقیقا که بو شخص دینده قرنداشمدر
(لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً) کندویه مخصوص طقسان طقوز دیشی قیون وار (وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ) و بکا مخصوص
بر دیشی قیون وار (فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا) پس بکا دیدیکه انی بکا تملیک ایت (وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ) و کندو وسیله
سوز سویلشمده بکا غلبه ایتدی یعنی بکا بوکونه خطابلر ایراد ایتدیکه انی رد ایتمکه امکانم قالمدی
(قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ إِلَى نِعَاجِهِ) حضرت داود دیدیکه خدایه قسم کیم سکا ستم ایتدی دیشی
قیونلرینه ضم ایتمک ایستمکله (وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ) و تحقیقا کیم اورتاقلردن چوق کیمسه وار که

لیبغی بعضهم علی بعض) برلری برلرینه اوزره تعدی ایدر (الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات مگر
ایمانه کلوب کوزل اعمال ایشلیانلر که آنلر تعدی ایتمزلر (وقلیل ما هم) وانلر غایتله ازدرلر (وظن
داود) وحضرت داود بو صورتده اودن بیلدیکیم (انما فتناه) بوندن غیری برشی یوقدر که کندوی
کناهله مبتلا قیلدق (فاستغفر ربه) پس پروردکارندن مغفرت طلب ایتدی (وخر راکعا
واناب) وسجده ایتدی وکحالده دوشوب خدایه رجوع ایتدی بیلمک کرککیم بو قصه دن نهایت
مفهوم اولان شی بودر که حضرت داود علیه السلام اوزکه لرمالنه اولدیغی شیئی آرزو ایتدی
باوجود که کندوسنده آنک اضعافی واریدی واما اول روایت که بر خاتونه اوزره نظری دوشوب
اکا عاشق اولدی پس سعی ایدوب تا که آنی اولنوب حضرت سلیمان اندن کلدی صحتی ثبوت بولمامشدر
شاید بریسنک نشانلسین ایستیوب اولنکی یاخود بریسندن ایستدیکه قاریسندن واز کچوب
کندوسی اولنه و بونده برباس یوقدر زیرا اوکونکی ایشلرده معتاد ایدی نته که سرور کائنات
مدینه یه قدوم ایتدکده انصاردن چوق کیمسه قاریسندن واز کچوب مهاجرینه آنلری اولندردی
(فغفرنا له ذلک) پس حضرت داوده مغفرت ایتدک اول شیئی که بزدن مغفرتن ایستدی
(وان له عندنا لزلفی) دخی تحقیقا کیم مغفرتدن صکره اکا قتمزده قرب وار (وحسن مآب) وبهشتده
کوزل مرجع دخی (یا داود انا جعلناک خلیفة فی الارض) ای داود بلاشبهه سنی برده خلیفه
ایتدک یعنی روی زمینده سکا رتبه خلافتی ارزانی قیلدق (فاحکم بین الناس بالحق) پس
خلق آراسنده طوغریلغله حکومت ایت (ولا تتبع الهوی) وآرزوی نفسه پیرولک ایتمه (فیضلک
عن سبیل الله) که سنی خدانک یولنه کیتمکدن آزغون قیلار (ان الذین یضلون عن سبیل الله)
تحقیقا کیم خدانک یولندن آزغون اولان کروه (لهم عذاب شدید) کندولره براولو اشکنجه
وار (بما نسوا یوم الحساب) روز حسابی اونتدقلرندن اوتری (وما خلقنا السماء والارض
وما بینهما باطلا) وکوکی و یری وارلرنده اولان اشیایی باطل ایچون یراتمدق (ذلک) باطل
ایچون خلق اولنمسی (ظن الذین کفروا) بی دین اولانلرک کمانیدر (فویل للذین کفروا من النار)
پس وای اولسون کفر ایدنلره دوزخ آتشندن (ام نجعل الذین آمنوا وعملوا الصالحات
کالمفسدین فی الارض) بلکیم ایمان کتوروب کوزل عملر ایشلیانلری روی زمینده فساد ایدنلر
کبی قیلارمیوز بو ایش هرکز اولماز (ام نجعل المتقین کالفجار) یاخود پرهیزکار اولانلری
نابکارلر کبی قیلارمیوز بودخی اصلا اولماز (کتاب انزلناه الیک) بو بر کتابدر که کندوی

سکا ایندردک (مبارک) چوق نفعلودر (لیدبروا آیاته) تا که خلق آنک آیتنده تفکر ایدوب
معنالرین فهم ایدهلر (ولیتذکر اولوا الالباب) وتا که ارباب عقول اصفیه انکله پند پذیر اولهلر
(ووهبنا لداود سلیمان) دخی حضرت داوده حضرت سلیمانی باغشلدق (نعم العبد) غایتله
کوزل قولدر سلیمان علیه السلام (انه اواب) بی شبهه کیم اول ذات پاک قمو احوالنده خدایه رجوع
ایدیجیدر کتوردیلر کیم حضرت سلیمان دمشق ونصیبینه غزا ایدوب انلردن بیک کیلان آت
آلدی وبر روایتده پدری انلری غزا ایتمشدی واول آتلر کندویه میراثله دکدی وهر تقدیر اوزره اویله
نمازندن صکره آنلری اوزرینه عرض ایتدیلر آنلرله کونش باتنجه دک مشغول اولوب معین اولان
وردی کندوسندن فوت اولدی بو وسیله اول آتلری علی العموم قربان ایتدی نته که حق تعالی
حبیبنه اندن خبر ویروب بیوردی (اذ عرض علیه بالعشی) یاد ایت اول وقتیکیم حضرت سلیمان
اوزره اویله دن صکره عرض اولندی (الصافنات) اوچ آیاغی اوزره ودردنجی آیاغی طرناغی
اوزره طورن آتلر بو صفت آتلرده بر محمود صفتدر واول آتلرک برصفتی دخی بوکه بیوردی
(الجیاد) سرعتله سکردن آتلر (فقال انی احببت حب الخیر عن ذکر ربی) پس دیدی بی شبهه کیم بن چوق
مالک محبتی پروردکارمک اکسوبرینه قیلوب آنک اوزرنه ایثار ایلدم (حتی توارت بالحجاب)
اولوقته دک که کونش کیجه نک پرده سیله اورتولدی (ردوها علی) ول آتلری اوزریمه دوندرک
(فطفق مسحا بالسوق والاعناق) پس باشلدی ول آتلرک بالدرلرینه و بوینلرینه قلیجی سیلمک
سیلر یعنی کیمسنی سکولدی وکیمسنی بوغازلدی واول عصرده انلر قربان اولنوردی کتوردیلر کیم
حضرت سلیمانه براوغول کلدی دیولر خبردار اولیجق قورقدیلر کیم شاید بیوکی کبی کندولرین
حوزه تصرفنه اله پس بونک اوزره اجماع ایتدیلر کیم آنی اولدره لر حضرت سلیمان بو تدبیردن آکاه
اولیجق آنی بولته ویردی تا که تربیه سن ایده و دیولرین شرندن محفوظ اوله قضاء یزدانیله اول
اوغلان وفات ایدوب حضرت سلیمانک تختی اوزره صالندی نته که حق تعالی بیوردی (ولقد
فتنا سلیمان) دخی تحقیقا کیم حضرت سلیمانی فتنه یه صالدق (والقینا علی کرسیه جسدا)
وتختی اوزره بر جانسز کوده صالدق (ثم اناب) صکره خدایه رجوع ایتدی زیرا بیلدیکیم اوغلی
خصوصنده تکری تعالی اوزره توکل ایتمدوکنده خطا ایتمشدر (قال رب اغفر لی) دیدی یا الهی
بندن صدور ایدن خطایی مرحمتکله ستر ایت (وهب لی ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی) وکندو کرمندن
بکا بر پادشاهلق باغشله که بندن صکره بر کیمسه میسر اولمیه (انک انت الوهاب) بی شبهه که

سن کندوکه ایستدکك نسنه‌یی مراد ایتدکك کسنه‌یه احسان ایدرسن (فسخرنا له الريح) پس روزکاری فرماننه
رام قیلدق (تجري بأمره رخاء) فرمانیله یورر نرم وخوش اولدیغی حالده (حيث أصاب) فوق مکانه که ایستر
(والشياطين) وکندویه دیولری دخی رام قیلدق (كل بناء وغواص) غایتله هر استاد یاپوجی ودریادن
جواهری استخراج ایتمك ایچون هر بحرده طالغیج دیوی (وآخرين مقرنين في الأصفاد) دخی انلردن آزوکه
برکروه زنجیرلرده بری برینه مقارن اولدقلری حالده مسخر قیلدق تاکه خلقدن شرلری کوتاه اوله (هذا
عطاؤنا) بو شیٔ که بز سکا انی احسان ایتدك بزم ویرمکمزدر (فامنن أو أمسك) پس ایستدککك کسنه‌یه
عطا ایت یا ایستدککك کسنه‌دن عطاکی الیقوی (بغير حساب) ویرمسی ومنع ایتمسی اوزره محاسب
اولمدیغك حالده زیرا آنك تصرفی سکا تفویض اولنمشدر (وإن له عندنا لزلفى) دخی علی التحقیق
دنیاده بودکلو ملکی وار ایکن آخرتده بزم قتمزده اکا اولو قرب وار (وحسن مآب) واکا برکوزل دونه‌جك
یر دخی وار واو بهشت جاویداندر (واذكر عبدنا أيوب) دخی قوللرمز حضرت ایوبك احوالنی ذکر ایت
(إذ نادى ربه) نچون پروردکارینه چاغروب دیدی (أني مسني الشيطان بنصب وعذاب) تحقیقا که
بن تعب والم ایله بکا ابلیس دکدی واو بویله اولمشدیکیم ابلیس شقی حضرت ایوبه مرضی حالتنده سرزنش
ایدوب سویلردیکیم سن ایتدککه بوکونا بلالره مبتلا اولوب نعمتلرین سندن مسلوب اولدی وبرهوله
شیطانك تعب والم ایله اکا دکمسی بوکونا اولدیکه توابعنه اودکلو وسوسه ایتدیکیم حضرت ایوبی هجر
ایدوب آرالرندن اخراج ایتدیلر بعده حق سبحانه وتعالی آنك دعاسن قبول ایدوب جبرائیلی کندویه کوندروب
سویلدی (اركض برجلك) یری یاغکله اور پس حضرت ایوب یری اوروب اندن برکوزل صو قینایوب
کندویه دینلدی (هذا مغتسل بارد وشراب) بو برصاوق ایچجك صودر و یویجك یعنی
برصودر که انکله غسل ایدوب ایچرسن پس ظاهر وباطنك صاغ اولور (ووهبنا له أهله) وکندویه
اولادینی باغشلدق (ومثلهم معهم) واولادلریله کندولرکبی دخی کندویه هبه ایتدك (رحمة
منا) اوزرینه بزدن رحمت اولدیغیچون (وذكرى لأولي الألباب) وارباب عقول اولانلره پند اولمق
ایچون منقولدرکیم حضرت ایوبك مرضی وقتنده حضرت یوسفك نسلندن اولان زوجه سی
رحمه خاتون برمهم ایچون بریره کیتدی بحسب الاقتضا آنك کلمسنده حضرت ایوب علیه السلام
آنی ایچدیکیم اکا یوز دکنك اورمغچون تباشیر صبح صحت افق رحمتدن یوز کوستروب حضرت ایوب
کمال صحت بولدی ایستدیکیم ایتدوکی یمینك مقتضاسنی اجرا ایده حق جل وعلا لطف وکرمیله اکا
یمیننك کیفیت خلاصنی ایتدیکه بیوردی (وخذ بيدك ضغثا) والکه ال براوتلق دسته کم عددی یوز اوله

(فاضرب به ولا تحنث) پس انکله زوجه کی اور ویمینکده حانث اولمه بو حکم ائمه حنفیه نك اصح
اقوالی اوزره باقیدر منسوخ اولمدی لیکن انکله اوریلن کسنه‌یه آجیمق شرطیله (إنا وجدناه صابرا)
تحقیقا که بز حضرت ایوبی کندویه دکن مصیبتدن صبر ایدیجی بولدق (نعم العبد) غایتله کوزل بنده‌در
حضرت ایوب (إنه أواب) بی شبهه کیم او جمیع وجودیله خدایه متوجه‌در (واذكر عبادنا) دخی بزم
قوللرمزی اك (إبراهيم) خلیل الرحمنی (وإسحق) وآنك اوغلنی (ويعقوب) وآنك نبیره‌سن
(أولي الأيدي والأبصار) اللر وکوزلر ایه‌سی یعنی اعمال جلیله وعلوم شریفه اربابی چونکه اکثر اعمال
اللرله مباشرتیله اولوردی انلردن ایدیله تعبیر اولندی واز لبس که ابصار معارفك اعظم مقدماتیدر
انلردن ابصارله تعبیر اولندی (إنا أخلصناهم بخالصة) تحقیقا که بز انلری پاك قیلدق شائبه‌دن
معاینه‌دن پاك قلمشز برخصلتله (ذكرى الدار) واول خصلت صونکی سرایی یاد ایتملریدر
(وإنهم عندنا لمن المصطفين الأخيار) وبی شبهه کیم آنلر بزم قتمزده برکزیده اولانلردن ایولرندندر
(واذكر إسمعيل واليسع وذا الكفل) وبو اعزه‌لری دخی مذکور قیل (وكل من الأخيار) وبو مذکور
اولانلرك قوللری ایوکیمسه‌لردندرلر (هذا ذكر) بو یعنی پیغمبرلرین شاننده مذکور اولانلر اخبار
انلره برشرفدر بو اخباری ذکر ایتدکدنصکره آنلره وامثاللرینه آماده اولنان نعمتلری بیان ایدوب بیوردی
(وإن للمتقين لحسن مآب) دخی تحقیقا که پرهیزکارلره کوزل دونه‌جك یر وار (جنات عدن) اقامت
باغچه‌لری (مفتحة لهم الأبواب) او حالده که انلرك قپولری کندولره اچلمش (متكئين فيها) انلر ایچنده
یاصدنمشلر (يدعون فيها بفاكهة كثيرة وشراب) اول باغلرده چوق میوه وشراب چاغروب
ایسترلر (وعندهم قاصرات الطرف) دخی قتلرنده قوجه‌لرندن اوزکه‌یه نظر ایتمیان حوریلر وار
(أتراب) کندولرله همسن یعنی بهشتك قاریلری قوجه‌لریله بریاشده درلر و یاشداش اولملرنده
حکمت بودرکه اقران اراسنده محبت محکمتر اولور (هذا ما توعدون ليوم الحساب) ملائکه کندولره
دیرلر بو نعیم روز حسابدن صکره وعد اولندیغکز نسنه‌در پس اهل بهشت سرور وابتهاج طریقیله
دیرلر (إن هذا لرزقنا) بی شبهه کیم بو نعملر روزیمزدر که حضرت رزاق بزه آنی احسان ایتدی (ما له من نفاد)
اکا اصلا برکسلمك وانقطاع یوقدر (هذا) ایش بودر (وإن للطاغين لشر مآب) دخی بلا شبهه کیم
حدودی تجاوز ایدنلره بریمان دونه‌جك یر وار (جهنم) دوزخ پرعذاب (يصلونها) اکا کیرمش اولدقلرنده
(فبئس المهاد) پس غایتله بد آرامکاهدر دوزخ (هذا) اشکنجه بودر (فليذوقوه) پس آنی دادسونلر
(حميم وغساق) اول عذاب براسی صودر واهل جهنمك جراحتلرندن آقن صودر (وآخر من شكله)

وبر عذاب دخی مذکوره اولان عذابك جنسندن (أَزْوَاجٌ) کوناکون یعنی عذابلری درلو درلو در اما الم
وبعضه بری برینه مشابهدر بعده که جهنمیلر جهنمه کیروب توابعلرندن بر کروه کندولرله جهنمه
کیرولر اولرنده بر کفتکو واقع اولورنه که حق تعالی بیورر (هَذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ) رؤسا بری برینه
سویلر بونلر بر کروه در که سزکله جهنمه کیرمشلر (لَا مَرْحَبًا بِهِمْ) انلره مرحبا لفظی اولمسون (إِنَّهُمْ
صَالُوا النَّارِ) بی شبهه کیم انلر دوزخه کیریجیلردر پس توابع بو سوزی حقلرنده سویلدکلرین اشتدیلر
(قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ) دیدیلر بلکه سزه ای رؤسا سزه مرحبا اولمسون (أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا) سز بزم ایچون
موجبات عذابی ایلرو قلدیکز که بز دوزخه کیردك (فَبِئْسَ الْقَرَارُ) پس یمان قرارکاهدر دوزخ
(قَالُوا) ینه توابع دیدیلر (رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا) ای پروردکاریمز هر کیمکه جهنمك کیرمسنه موجب
اولان شیئی بزه ایلرو قلدی (فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ) کا ایکی قات عذاب قیل دوزخده (وَقَالُوا
مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا) دخی کفره نك رؤساسی دیدیلر بزه نه اولدیکیم کورمزز بر کشیلریکه (كُنَّا نَعُدُّهُمْ
مِنَ الْأَشْرَارِ) بز انلری کوتیلردن صایردق (أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا) ایا بز انلری مسخره لکه الدق (أَمْ زَاغَتْ
عَنْهُمُ الْأَبْصَارُ) یاخود کوزلرمز انلردن مائل اولوب کندولرین کورمدك یعنی بو ایکی ایشك قنغیسن
انلره ایشلدك اهل جهنم بو سوزلری ایراد ایدیلر کندو نفسلرین تندیم ایتمك ایچون (إِنَّ ذَلِكَ
لَحَقٌّ) تحقیقا اهل جهنمك احوالندن نقل ایتدوکمز سوزلر درستدر ایچنده اصلا شبهه یوقدر
(تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ) دوزخیلرین جنك وجدللری اودر (قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ) سویله بن انجق بندویریجیم
(وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) و شرکی قبول ایتمیان هر نسنه یه غلبه ایدن ایزد ذو الجلالدن
اوزکه بر درست معبود اصلا یوقدر (رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) کوکلر و یرك و اراریده
اولانلرك پروردکاری (الْعَزِيزُ) بر کسنه نك عقوبتنی ایستیجك مغلوب اولمیان
(الْغَفَّارُ) ایستدوکی کیمسنه چوق مغفرت ایدن (قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ) سویله یا محمد سزه خبر
ویردوکم نسنه برا اولو خبردر (أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ) سز کمال غفلتدن اندن یوز چویرمشلرسز (مَا كَانَ
لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَى) بکا هیچ بر دانش یوقایدی یوجه رلك کروهدن یعنی ملائکه نك احوالندن (إِذْ يَخْتَصِمُونَ)
قچن حضرت آدمك شاننده کفتکو ایلدیلر (إِنْ يُوحَى إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ) بکا وحی اولنماز الا که
بن فقط بر قورقودیریجی احکامی اشکار ایدیجییم (إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ) یاده کتور اول وقتی کیم
پروردکارك فرشته لره دیدی (إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ) علی التحقیق بن چاموردن بر انسان ایجاد ایدیجییم
(فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي) پس قچن آنك خلقنی تمام دوزرم و ایچنه روحمدن اوفوررم حق

سبحانه وتعالی انسانك روحنی مکرم و مشرف قیلمق ایچون کندویه مضاف قیلدی پس حاصل کلام بوکه
قچن آنی دوزوب روحی ایچنده قیلارم زنده اولور (فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ) پس سزای ملائکه تعظیم وتکریم
طریقیله آکا سجده ایدکز یوزلرکز اوزره دوشك (فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ) حضرت آدم زنده
اولدقده نصکره هپ فرشته لر بالتمام سجده ایتدیلر (إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ) انجق ابلیس
کوردنکشلك ایدوب کفارك زمره سندن اولدی (قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ)
حق جل وعلا دیدی ای ابلیس قنغی نسنه سکا مانع اولدی سجده کتورمکدن شول شیئه که بن ایکی
الله یعنی واسطه سز کندوم انی ایجاد ایتدم (أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ) استحقاقسز بیوکلك
طالب اولدکی یاخود ارباب علو زمره سندن اولوب تفوقه مستحق اولدك (قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ) ابلیس
شقی دیدی بن اندن یکرکم نیجه بن آکا سجود کتوره یم و بنم خیریتمه دلیل بوکه (خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ) بنی
آتشدن خلق ایتدك واو بر نورانی لطیف جسمدر (وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ) وانی چاموردن یراتدك
واو بر کثیف جسمدر بو دلیله یعنی خطا ایتدیکه خیریتی ماده دن حاصل اولدیغن کمان ایتدی
وبلمدیکیم اصل خیریت فاعلدن حاصل اولان تشریفدر که آنك خلقنی و روحی کندویه مضاف قیلدی
(قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا) حق جل وعلا ابلیسه دیدی پس صورت ملکیه دن چیق (فَإِنَّكَ رَجِيمٌ) کیم
علی التحقیق سن رحمتدن دور قلنمش سن (وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي) و رحمتدن دور ایتمکم اوزریکه در
(إِلَى يَوْمِ الدِّينِ) روز جزایه دك (قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) دیدی ای پروردکارم پس بکا مهلت
ویر جانمی المه اول کونه دك که حضرت آدمك اولادی قبوردن مبعوث اولورلر (قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ
إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ) حق سبحانه وتعالی دیدی پس علی التحقیق سن مهلت ویرلمشلردن سن
بللنمش وقتك کوننه دك (قَالَ فَبِعِزَّتِكَ) ابلیس دیدی پس قهر وتسلطکه قسم ای قادر ذو الجلال
کیم (لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ) البته آدم اوغوللرین قوازدررم (إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ) مکر انلردن
الواث شرك ومعاصیدن پاك قیلنان قوللرك کیم انلری ازدرمغه قدرتم اولماز (قَالَ فَالْحَقُّ
وَالْحَقَّ أَقُولُ) ایزد ذو الجلال دیدی پس قسمم درست و ثابتدر و درست و ثابت اولان نسنه یی سویلرم
(لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ) البته دوزخی طولدررم سنك جنسندن و آدم اوغوللرندن سکا تبعیت
ایدنلردن (أَجْمَعِينَ) قموکزدن (قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) سویله یا محمد تبلیغ وحی اوزره هیچ اجرت
سزدن طلب ایتمم (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ) و بن ارباب تصنعدن دکلم یعنی بو صنعتله یا انلردن اولمیه شیئی
اظهار ایدن کروهدن دکلم (إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) قرآن عظیم الشان بر نسنه دکلدر الا انس وجنه بر پنددر

وكتعلمن نبأه بعد حين) والبته قرآنك خبرين بر مدتدنصكره بيلورسز يعني انجده مذكور اولان وعد ووعيدك وقوعنده بيلورسز

سورة الزمر مكية وهي خمس وسبعون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

تنزيل الكتاب) قرآن عظيم الشانك ايندرلمسي محمد المصطفى اوزره (من الله العزيز الحكيم) بو اسكي جليل القدر و
وصفله متصف اولان ايزد ذو الجلالدندر (انا انزلنا اليك الكتاب بالحق) تحقيقا كه بز سكا قرآني
طوغريلغله ايندردك (فاعبد الله مخلصا له الدين) پس خداي متعاليه پرستش ايت او حالده كه دينى كندويه
شرك وريادن پاك قيلمش سن (الا لله الدين الخالص) آگاه اولك كيم شركدن پاك اولان طاعت تكرى تعاليه
مخصوصدر يعني خدا سزاواردركه طاعت كندويه خالص قيلنه زيرا صفات الوهيتله واسرارا اوزره اطلاع
ايتمكله كندوسي متفرددر (والذين اتخذوا من دونه اولياء) وشول كيمسه لركه تكريدن اوزكه معبودلر ايدنديلر
ديرلر (ما نعبدهم الا ليقربونا الى الله زلفى) بز آنلره عبادت ايتمزز الا تكريه بزي غايتله يقين قيلملريچون
(ان الله يحكم بينهم) تحقيقا كيم حق سبحانه وتعالى آنلرك اراسنده حكومت ايدر (في ما هم فيه يختلفون)
اول نسنه ده كه كندولر امور دينيه دن انجده اختلاف ايدرلر پس محقي ولانى جنته داخل قيلار ومبطلى
جهنمه (ان الله لا يهدي من هو كاذب كفار) تحقيقا كه خداي عز وجل هدايته موفق قيلمز شول كيمسه كه
كندوسي يلانجي نعمتي حقى انكار ايديجيدر (لو اراد الله ان يتخذ ولدا) اكر تكرى تعالى اوغول ايدنمسين
ايستسيدي (لاصطفى مما يخلق ما يشاء) البته يراتديغي اشيادن ايستديكني بركزيده قيلاردي زيرا
حد امكانده اولان بودرنه انكه اوغول ايدنه زيرا اوغول ايدنمك انكله هم جنس ولمق اقتضا ايدر
واكا هم جنس ولمق ممتنعدر (سبحانه) اوغول ايدنمكدن خداي عز وجل منزهدر (هو الله الواحد القهار)
كندو وحدتله متصفا ولوب هر كيمسه اوزره غلبه ايدن ايزد ذو الجلال (خلق السموات
والارض بالحق) كوكلر ويري طوغريلغله براتدي (يكور الليل على النهار) كيجه يي كوندزا اوزره صارر
يعني كوندزك ضياسني كيجه نك ظلاميله غائب قيلار نته كه صارغي شيء صارلجق نسنه غائب قيلار
(ويكور النهار على الليل) وعكسني دخي اويله ايدر (وسخر الشمس والقمر) وكونش وايي رام قيلدي
(كل يجري لاجل مسمى) هر بري بر معين مدته دك يورر واول انقطاع حركتلري محليدر (الا هو العزيز)
بيلك كيم كندو در هر كيمسه اوزره غلبه ايدن هر ممكن اوزره قادر اولان (الغفار) غايتله مغفرت ايديجيدر
خلقدن شركلري سببيله نعمتلري مسلوب ايتمز (خلقكم من نفس واحدة) سزي يالكز بر جاندن
ايجاد ايتدي واول حضرت آدمدر (ثم جعل منها زوجها) اندنصكره اول جاندن جفتني پيدا ايتدي

واول حضرت حوادر (وانزل لكم) واسباب سماويه ايله سزكيچون احداث ايتدي (من الانعام ثمانية ازواج) طوارلردن
سكز صنف ارككله وديشى دوه دن وصغردن وقيونلردن وكچيدن (يخلقكم في بطون امهاتكم) سزي انالريكز
قارنلرنده يارادر (خلقا من بعد خلق) بر يراتمقدنصكره بر يراتمق يعني صو طامله سن بر قان پاره سي قيلار
بعده آني برات پاره سي صكره آني كوكك اندنصكره كوكي اتله قبلار پس تام الخلقه بر حيوان قيلار (في ظلمات
ثلاث) اوچ قرانلقلرده قارنك ورحمك ومشيمه نك قرانلقلري (ذلكم الله ربكم) بو افعالك صاحبي پروردكاركز
ايزد ذو الجلالدر (له الملك) كندويه مخصوصدر زوال وفنايي قبول ايتميان تصرف (لا اله الا هو) اندن اوزكه
حقله بر معبود يوقدر (فانى تصرفون) پس نجه بو دليللرك وجوديله عبادتندن شركه دونمش قيلنورسز
(ان تكفروا فان الله غني عنكم) اكر كفر ايدرسز بي شبهه كيم حق جل وعلا ايمانكزدن بي نيازدر (ولا يرضى لعباده
الكفر) وقوللرينه كفري پسند ايتمز كندولره رحمت ايتديكيچون زيرا انكله ضرر صاحبي اولورلر (وان
تشكروا) واكر توحيدك نعمتنه معترف اولوب خدانك حمد وثناسن ايدرسز (يرضه لكم) آني سزدن
پسند ايدر زيرا او فلاحكزه سبب اولور (ولا تزر وازرة وزر اخرى) وبر يوك چكيجي جان بر يوك چكيجي
جانك يوكني كوتورمز (ثم الى ربكم مرجعكم) صكره دونمككز پروردكاركزه در (فينبئكم بما كنتم تعملون)
پس سزي ايشلدككز نسنه دن حسابا ومكافاتله آكاه ايدر (انه عليم بذات الصدور) بي شبهه كيم حق
جل وعلا سينه لره ايه سي اولان اسراره دانادر پس اعمالكزدن برشيء اوزرينه خفي اولماز (واذا مس الانسان
ضر دعا ربه) دخي قچن آدم اوغلنه بر بلا دكه پروردكارينه دعا ايدر (منيبا اليه) انك طرفنه دونمش
اولديغي حالده (ثم اذا خوله نعمة منه) صكره اول وقت كه حق جل وعلا كندو كرمندن آكا بر ايولك
احسان ايدر (نسي ما كان يدعوا اليه من قبل) اونوتدي اول كيمسه كه نعمتدن اسبق آكا دعا ايدر ايدي
(وجعل لله اندادا) وايزد ذو الجلاله ماندلر قيلدي يعني عبادتنده بتلري آكا شريك قيلدي (ليضل عن
سبيله) تا كه خلقي خدانك يولندن آزدره (قل تمتع بكفرك قليلا) آكا سويله كفركله براز مدت
برخوردار اول (انك من اصحاب النار) كه بي شبهه سن دوزخك اهلندن سن بعده آكا دينلور سنك
ايشك يكوكيدر (امن هو قانت اناء الليل) يا شول كيمسه نك ايشى كه كندوسي طاعاتك روايتي اوزره
كيجه نك ساعاتنده قائمدر (ساجدا وقائما) سجود ايدوب طورمش اولديغي حالده (يحذر الاخرة)
صونكي سرايك عذابندن قورقر (ويرجوا رحمة ربه) دخي پروردكارينك رحمتنه اميد طوتر
(قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون) سويله برابر اولسونمي بيلن كسنه لر بيلميان كسنه لر
يعني هركز آنلر برابر اولمازلر (انما يتذكر اولوا الالباب) ارباب قلوبدن اوزكه بر كيمسه پند المز

قل يا عبادِ الذين آمنوا) سويله اي ايمانه كلان قوللرم (اتقوا ربكم) پروردكاركزدن خوف ايدك
للذين احسنوا في هذه الدنيا حسنة) بو جهانده ايولك ايدنلره بر كوزل مكافات ايدر (وارض الله
واسعة) و تكرينك زميني بولدر پس نجنكيم بر كيمسه اوزره ايولك ايتمك وطننده متعذر اولور
براوزكه يره كيتسون (انما يوفى الصابرون اجرهم) بوندن اوزكه بر شئ يوقدركيم طاعتك
مشقتي اوزره صبر ايدنلر اجرلري بالتمام ويريلور (بغير حساب) حسابسز يعني اجرلري بو مرتبه ده
ويريلوركه محاسبه ايدنلرين حسابي كا احاطه ايتمز حديث شريفده كلمشدركيم روز قيامتده
ارباب طاعات ايچون ترازولر قوريلوب عملرينه كوره مكافاتلري ويريلور و بلا اوزره صبر ايدنلره
ترازولر قورلمز وليكن اجر اوزرلرينه دوكلك دوكلور برحدده دك كه دنياده ارباب عافيت اولانلر
آرزو ايدرلركه كاشكي دنياده اجسادلري مقراضلرله پاره پاره اولسيدي تا كه اهل بلا ايله برسه كده
مشترك اوله لر (قل اني امرت ان اعبد الله مخلصا له الدين) سويله على التحقيق كيم بن فرمان اولندمكه خدايه
پرستش ايده يم اول حالده كه ديني كندويه الوان شركدن پاك قيلمشم (وامرت لان اكون اول المسلمين) دخي
انكله فرمان اولندم تا كه دنياده والخرتده اطاعت ايدنلرك پيشرويي اوله يم (قل اني اخاف ان عصيت
ربي عذاب يوم عظيم) سويله بي شبهه كه بن تكريمك فرماننه مخالفت ايدرسم براولو كونك اشكنجه
سندن قورقرم (قل الله اعبد مخلصا له ديني) سويله يالكز خدايه پرستش ايدرم ديني كندويه پاك
ايتدوكم حالده (فاعبدوا ما شئتم من دونه) پس اندن اوزكه ايستدككز شيئه عبادت ايدك بو كلام
انلره تهديد ايتمك ايچوندر وانلرك مخذول اولملرينه اشارتدر (قل ان الخاسرين) سويله تحقيقا كيم
اوتوزمقده كامل اولانلر (الذين خسروا انفسهم واهليهم يوم القيمة) شول كيمسه لردركه روز قيامتده
جانلرين واهللرين اوتوزديلر اولو فتكه بهشت يرينه دوزخه كيردلر (الا ذلك هو الخسران المبين)
آكاه اولك كيم جان واهلي اوتوزمق كندو ددر ظاهر اولان اوتوزمق (لهم من فوقهم ظلل من النار) وتوزن
كروهه اوستلرندن آتشدن سايبانلر وار (ومن تحتهم ظلل) والتلرنده طبقه لر اولوركه التلرنده
اولان كروهه سايبانلردر (ذلك يخوف الله به عباده) بو عذابدر اول عذاب كه تكري تعالى قوللرين
انكله قورقدرر (يا عباد فاتقون) اي بنم قوللرم بندن قورقوب غضبمه موجب اولان اشيايه
تعرض ايتمك (والذين اجتنبوا الطاغوت) وشول كيمسه لركه شيطاندن اجتناب ايتديلر (ان يعبدوها
اكا عبادت ايتمكي ترك ايتديلر (وانابوا الى الله) وايزد ذو الجلالك طرفنه جميع وجودلريله توجه ايتديلر
لهم البشرى) موت محلنده ملائكه نك لساني اوزره نعيم ابديله مژده لنمك كندولره اولور (فبشر عبادي

پس قوللرمي مژده لندر (الذين يستمعون القول فيتبعون احسنه) شول قوللركه سوزه قولاق
طوتوب سوزك ايوسنه تابع اولورلر (اولئك الذين هديهم الله) انلردر شول كيمسه لركه تكري
تعالى كندولرين دينه هدايت ايتدي (واولئك هم اولوا الالباب) واول كروه كندولردر ارباب
عقول نه اوزكه لري (افمن حق عليه كلمة العذاب) اياسن خلقك اموريه مالك اولوب انلردن
هر كيمكه لاملأن جهنم كلمه سي اوزرينه لازم كلدي آني خلاص ايدرسن (افانت تنقذ من في النار)
پس سني دوزخده اولاني قورترسن چون حضرت صلى الله عليه وسلم بعض كسنه لرك ايمانه كلمكه
حرصي وار ايدي وعلم ازليده كفر اوزره انلرك موتنه حكم اولنمشدي حق جل وعلا حبيب اكرمني
اول نكته دن آكاه ايتمك ايچون استفهام انكاريله كندوني مخاطب قيلدي (لكن الذين اتقوا ربهم) ليكن
پروردكارلرندن خوف ايدن كسنه لر (لهم غرف) بهشتده كندولره بلند يرلر وار (من فوقها غرف)
اول بلند يرلرك اوستنده بلند يرلر وار (مبنية) ياپلمش يعني براوزره ياپلان بنالركبي ياپلمشدر
تجري من تحتها الانهار) اول غرفه لرك التندن ايرمقلر اقر (وعد الله) تكري تعالى انلره بر درست
وعد ايتدي (لا يخلف الله الميعاد) تكري تعالى وعده سنه خلاف ايتمز زيرا خلف ايتمك نقصدندر ونقص خدا اوزره
محالدر (الم تر ان الله انزل من السماء ماء) كورمزميسن كه حق جل وعلا كوكدن صو ايندردي
فسلكه ينابيع في الارض) پس اول صويي زمينك چشمه لرده وكهريزلرده دوزوب قيلدي (ثم يخرج به زرعا
صكره انكله براكين چيقاردركه (مختلفا الوانه) رنكلري كوناكوندر ياشل وقرمزي وصاري واوزكه لري
ثم يهيج) صكره اول اكين برخوش قورور (فتريه مصفرا) پس آني صارارمش كورورسن (ثم يجعله حطاما
اندن صكره حق جل وعلا آني ريزه ريزه قيلار (ان في ذلك لذكرى لاولي الالباب) تحقيقا كه
اكينك بو احوالنده ارباب عقول ايچون بر عبرت وپند وار (افمن شرح الله صدره للاسلام فهو
على نور من ربه) يا اوخلق برابردرلركه شول كيمسه لركيم حق جل وعلا آنك سينه سن اسلام
ايچون كشاده قيلوب كندوسي پروردكار لطفندن نور معرفت وهدايت اوزره در شول كيمسه
كبيدركه سينه سي طار اولوب حقي قبول ايتمز (فويل للقاسية قلوبهم من ذكر الله) پس عذاب اشدي
خدانك ياد ايتمسي جهتندن كوكللري پرك اولانلره در زيرا ذكر اللهك شاني بودركه كوكللر استماعندن
نرم اوله قساوت بغلیه (اولئك في ضلال مبين) اول كروه كه كوكللري پرك وبراشكار ازغون
درلر كوردي لركه صحابه كرام اقتضاء بشريت حسبيله طاعتدن ملول اولوب سرور كائناته ديديلر
لو حدثتنا يعني اولدي برمله سويلسيدك تاكه شكوفر بيلكدن اوراحزلك طوطيكي بهرمند اوله (بت

سرمایهٔ حیات ایداهل ذوق را — دریك حكایت ازلب شكرفشانست

حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (اَللّٰهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ) ایزد ذو الجلال سوزك اك
ایوسن ایندردی (كِتَابًا مُتَشَابِهًا) بری برینه بكزر بر كتاب (مَثَانِيَ) كتابه بر صفتدر دخی یعنی احسن الحدیث
اولان كتاب بر كتابدر كه احكام و قصص ایچنده قات قات ذكر اولنمشدر (تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ
يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ) آنك وعیدی قورقوسندن تتر شول كیمسه لرك دریلری كه پروردكارلرندن خوف ایدرلر
(ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلَى ذِكْرِ اللّٰهِ) صكره خدانك رحمتله و مغفرتله ذكر ایتمكله یومشترلر و كوكللری ساكن
اولوب نرم اولور (ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ) ول كتاب خدانك یول كوسترمسیدر (يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ) انكله
ایستدوكی كمسنه یه یول كوستر (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ) وهر كیمی كه تكری تعالی ازغون قیلار (فَمَا لَهُ
مِنْ هَادٍ) آكا اصلا یول كوستریجی ولماز (اَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) ایا جمله خلق
برابر میدرلر كه شول كیمسه كیم روز قیامتده اشكنجه نك یمانلغنی چهره سیله صاقنور شول كیمسه یه كه
اوله كه بهشت برینده منعمدر (وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) دخی ستمكارلره دینلدی
قزاندیغكز شیئك سزاسن داداك (كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) كفار مكه دن اسبق اولانلر پیغمبرلری
تكذیب ایتدیلر (فَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ) پس كندولره معذرا اولان عذاب كلدی (مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ)
بیلمدكلری یردن (فَاَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) پس خدا عز وجل انلره یقین اولان صاغلغده
خوارلق و ذلتك چاشنیسن داندردی (وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ) و بی شبهه كیم صوڭكی سرایك اشكنجه سی
بیوكركدر (لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ) اكر بیلورلر اولسیدیلر البته عبرت الورلردی (وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا
الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ) دخی تحقیقا كیم بز بو قرآنده خلق ایچون بیان ایتدك هر مثلدن كه امور دینیه ده
ناظر اولانه لازم اولور (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) تا كه خلق نصیحت پذیر اوله لر (قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا) مدح
اولنمش لغت عربیه یه منسوب اولمش قرآنه (غَيْرَ ذِي عِوَجٍ) اكریلك ایه سی دكل (لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) تا كه
انكله مخاطب اولانلر انك معنالرنده تأمل ایدوب خوف ایده لر (ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا) حق جل وعلا مشرك
وموحد ایچون بر مثل بیان ایدوب بیوردی (رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ) بر كشی كه مالكیتنده
بدخو ورنا قلر واركیم هر بری كندویه بردرلو خدمت فرمان ایدرلركیم نه جمله سن رضا ایله بیلور
ونه برلری كندوسندن راضیلر (وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ) و بر كشی ورنا قلردن قورتلمش مالكی بر كشی یه
خالص اولمش خدمتنی كما هو حقه ادا ایدوب آغاسی كندوسندن خشنود اولمشدر (هَلْ يَسْتَوِيَانِ
مَثَلًا) وصف جهتندن برابر اولورلرمی یعنی هر كز برابر اولمازلر اولكی مثل مشركه دركه كوكلنی نیجه

معبودلرین عبادتنده پریشان قیلمشدر و ایكنجی مثل مؤمنه دركه كوكلنی یالكز ایزد ذو الجلالك عبادتنه
مرهون قیلوب امیدنی آكا باغلمشدر (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) جمله اوكنكلر خدایه مخصوصدر كه ربوبیتده آكا اورتاق
یوقدر (بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) بلكه اهل شركك چوغی خدانك علی الاطلاق مالك اولدیغن بیلمزلر
پس شرك تجهلرندن بعض اشیایی آكا اورتاق قیلارلر (اِنَّكَ مَيِّتٌ) تحقیقا كه سن یا محمد متوفی
اولورسن (وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ) و بی شبهه كیم اهل شرك میت اولورلر (ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ
تَخْتَصِمُونَ) صكره علی التحقیق سز روز قیامتده پروردكارك قتنده مخصومت ایدرسز امور دینیه ده
پس سن اونلرینه احتجاج ایدرسن انكله كه بن توحیدده حق اوزره ایدم و سز تشریكده باطل
اوزره ایدكز وارشاد و تبلیغده قصور ایتمدم و سز عناد و تكذیبده اصرار ایدوب نهایته یتشدركز و انلر
انكله احتجاج ایدرلر كه بیوكلریمزه و آغالریمزه اطاعت ایتدك و بونك امثالی تقریر ایدرلر (فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ
كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ) پس كیمدر زیاده ستم صاحبی شول كیمسه دنكه تكری تعالی اوزره یالان سویلدی
اوغول و شریك كندویه نسبت ایتمكله (وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ) و كرچك سوزی تكذیب ایتدی (اِذْ جَاءَهُ)
قچن كندویه كلدی (اَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ) ایا كفار ایچون دوزخده بر منزل و مقام یوقمیدر
(وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ) وشول قسم كه طوغری سوزله كلوب آكا تصدیق كتوردی
(اُولٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ) او جماعت كندولردر ارباب تقوی ولانلر (لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ)
كندولره ایستدكلری نسنه پروردكارلری قتنده اولور (ذٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) ولدر ایولك
ایدنلرك سزاسی ایولكلری اوزره حق جل وعلا كندو كرمندن انلره مكافات ایدر (لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
اَسْوَاَ الَّذِي عَمِلُوا) تا كه تكری تعالی انلردن ایتدكلری اشیانك یمانلغنی محو ایده (وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ
بِاَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ) و تا كه ایتدكلری عملك ییكركیله انلره مكافات ایله یعنی حسن ولان عملكری
احسن پایه سنده عد اولنوب ثوابلری ویریلور (اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ) ایا خدا عز وجل كندی قولنه
كفایت ایدیجی دكلمیدر عبددن مراد محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمدر یعنی ایزد متعال محمد المصطفایی
دشمنلرك شرندن حفظ ایدوب كندویه نصرت ویرر كنوردیلركیم كفار قریش سرور كائناته دیرلردی
قورقوزرز معبودلریمز سكا بر ضرر یتشدررلر كندولره طعن ایتدككك اجلدن حق جل وعلا بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) دخی اهل شرك تكری یدن اوزكه عباد ایتدكلری نسنه لرله
سنی قورقتدررلر (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ) وهر كیمی كه تكری تعالی ازغون قیلار بو مرتبه یه دك كه خدا
پیغمبرینه ایتدوكی محافظه دن غفلت ایدوب ضرر و نفعه مالك اولمیان جماد له كندویی قورقتدررلر

فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ) اكا هيچ يول كوستريجى اولماز كه كندوبى طريق حقه ارشاد ايدر (وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ
فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ) وهر كيمى كه تكرى تعالى هدايت ايتدى اكا اصلا بر اضلال ايديجى اولماز (أَلَيْسَ
اللّٰهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ) ايا خداى ذو الجلال هر كسه اوزره غلبه ايليجى انتقام ايه سوخكليجى يعنى
البته غلبه ايدجى دشمنلردن انتقام الور (وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ
دخى على التحقيق اكر كفاردن صورر سن كه كوكلرى و يرى كيم ياراتدى البته ديرلر آنى تكرى تعالى ياراتدى
زيرا برهان و دليل آنك اوزره واضحدر كه كندوسى خالقيتله متفرددر (قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ) سويله يا محمد انلره عالمى ايجاد ايدن خدادن بيلدككز دنصكره بكا خبر ويرك كيم تكريدن اوزكه
عبادت ايتدككز اشيا (إِنْ أَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ) تكرى تعالى بكا بر بدلك ايصال ايتمك ايسترسه م
(هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ) معبودلركز خدانك ايستدوكى بدلكى بكا بندن دفع ايتمكه قادر اولورلرمى
(أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ) ياخود بكا بر نفع ايصال ايتمك ايسترسه (هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ) ايا آنلر
خدانك نفعنى بندن اليقومغه قادر اولورلرمى حضرت مقاتلدن مرويدر كيم حضرت صلى الله عليه وسلم
انلردن بو سؤالى ايتدى انلر سكوت اولوب جواب ويرمديلر پس حق سبحانه و تعالى بيوردى (قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ
سويله يا محمد خيرى بكا يتشترمك و ضررى بندن دفع ايتمكده ايزد ذو الجلال بكا كافيدر (عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
الْمُتَوَكِّلُونَ) اوزرينه ارباب توكل اولانلر اعتماد ايدرلر (قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ) سويله اى بنم
كروهم حالكز اوزره ايشله كز (إِنِّي عَامِلٌ) كه بى شبهه بن حالم اوزره ايشليجيم (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ
مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ) پس على التحقيق بيله جكسز شول كيمسه كه كندويه اشكنجه كلوب رسوا ايدر
(وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ) و اوزرينه بر دائم اشكنجه اينر (إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ) تحقيقا
بز قرآنى خلق ايچون اوزريكه ايندردك (بِالْحَقِّ) طوغريلغه مقارن اولديغى حالده (فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ)
پس هر كيم كه انكله طوغرى يولى بولديسه كندو نفسيچون آنى بولمش اولدى زيرا آنك نفعى اكا دونر
(وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا) و هر كيم آزدى آزمزالا نفسى اوزره زيرا آنك وبالى غيره كيمشه كيتمز
(وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) دخى سن اونلرينه نكهبان دكلسن (اللّٰهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا)
ايزد ذو الجلال جانلرى اولدكلرى وقتده قبض ايدر يعنى ابداندن ظاهر و باطن اولان تعلقنى
كسر (وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا) و اولميان جانلرى ويقولرنده قبض ايدركه ابداندن ظاهر اولان
تعلقنى كسر (فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ) پس اليقور شول جانى كه اوزرينه موتى حكم ايتدى
(وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ) و اويرسن يعنى يا تمش جانى كوندرر (إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى) بر معين مدته دك كه آنك

عمرى آنده منتهى اولور (إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) تحقيقا كيم توفى و امساك و ارساله كمال
قدرتنه اوزره دلائل وار بر كروهه كه نومه مشابه اولان موتك شاننده و بيدارلكه مماثل اولان
حياتك حالتنده تفكر ايدرلر (أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُفَعَاءَ) بلكه قريش تكريدن اوزكه ديلكجيلر
ايدندليرميكه كندولره تكرى قتنده شفاعت ايدهلر (قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ)
سويله ايدرلرمى واكر بر نسنه يه مالك اولميوب بزادفهم ايتمزلر (قُلْ لِلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا) سويله
قو شفاعت خداى ذو الجلال له مملوكدر پس ايستدوكنه شفاعتله اذن ايدرسنزلك كان ايتدككز
اشخاص شفاعته مالك اولورلر (لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) كندويه مخصوصدر كوكلر و يرك
پادشاهلغى (ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) صكره قيامت كوننده مكافات ايچون آنك طرفنه دونمش قيلنورسز
(وَإِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ) وقچن تكرى تعالى يالكز ذكر اولنوب كفره نك معبودلرى ذكر اولنمازه (اشْمَأَزَّتْ
قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) صوكى سرايه ايمان كتورميانلرك كوكللرى منقبض اولوب نفرت ايده
(وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ) وقچن خدادن اوزكه معبودلرى اكلور (إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ) همان اولوقت
انلره مفتون اولدقلريچون يوزلرى كولوب نشاط پيدا ايدرلر (قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ
سويله يا الهى اى كوكلر و يرى ابتدا ايجاد ايدن (عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) پوشيده و اشكارايى بيلن
(أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ) سن قوللركك ارالرنده حكومت ايدرسن آخرتده (فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) اول
شيئده كه ايچنده اختلاف ايدرلردى (وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا) و بى شبهه كيم ستم ايدنلره
اولسيدى يرده اولان قو اشيا (وَمِثْلَهُ مَعَهُ) و انكله آنك كبى (لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)
البته اشكنجه نك شدتندن انكله فدا اولنورلردى روز قيامتده (وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا
يَحْتَسِبُونَ) دخى خدانك طرفندن كندولره نمايان اولدى اول عذاب كه كندولر آنك وقوعن كمان
ايتمزلردى (وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا) دخى كندولره كوروندى قزاندقلرى اعمالك بدلكلرى (وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) و كندولره احاطه ايتدى اول شيئك سزاسى كه انكله استهزا ايدرلردى
(فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا) پس قچن كيم آدمه وغلنه بر يمانلق دكوبزه دعا ايدر (ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا)
صكره قچن كيم كومزدن كندويه بر نعمت احسان ايدرز (قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ) سويلر بوندن اوزكه
بر نسنه يوقدر كيم بو نعمتى دانش اوزره ويرلدم يعنى آنك كيفيت كسب و تحصيلن بيلوب فطانت
و سعيمله بكا حاصل اولدى (بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ) ديدوكى كبى دكلدر بلكه اول نعمت كندويه بر امتحاندر
تا كه شاكر اولديغى يا كافر اولديغى ظاهر اوله (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) وليكن خلقك چوغى بيلمزلركه

اول نعمت بر محنتدر (قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) تحقيقا كيم بو كفاردن اسبق اممّا اوتيته على علم سوزين
سويلديلر قارون واتباعى كبى (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) پس آنى سويليانلره دنيانك متاعندن
قزاندقلرى نسنه كندولردن برشى دفع ايتمدى (فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا) پس قزاندقلرى بدلكلرك
سزاسى كندولره دكدى (وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ) دخى شول كيمسه لركه عنادله ستم ايتديلر بونلردن
يعنى عصركده اولان مشركلردن (سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا) البته قزاندقلرى اشيانك سزاسى كندولره
دكوسه كه انلره دكدى (وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ) وانلر عذابدن ايلروكچمش دكلدرلر (أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ) ايا بلمديلرميكيم تكرى تعالى ايستدوكى كمسنه يه روزينى متسع
قيلار وايستدوكى كمسنه يه طار قيلار (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) تحقيقا كيم رزقك بسط
وقبضنده قدرت كامله اوزره دلالت ايدر اولو نشانلر وار بر كروهه كه تصديق كتوردلركيم جمله حوادث
خدانك ارادتيله در (قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ) سويله اى قوللرم كه معاصيده اسراف
ايتمكله جانلرينه ستم ايدنلر (لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ) خدانك رحمتندن اميد كسمك (إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
جَمِيعًا) تحقيقا كيم خداعز وجل جمله كناهلرى يارلغار (إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) بى شبهه كيم ايزد متعال
كندو ربو ايكى اولو وصفله متصف اولانلر (وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ) دخى ربكزك طاعتى سمتنه
ميل ايدوب فرمانه منقاد اولك (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ) سزه اشكنجه كلمدن اول (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ)
صكره ياردم اولنماز سزكه عذاب سزدن دفع اولنه (وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ) دخى پيرو اولك
ايدك شول نسنه نك ايكركنه كه پروردكاركزدن سزه ايندرلدى (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً)
سزه اشكنجه ناكهان كلمدن اول (وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ) وحالبوكه سز انك كلسندن اكاه دكلسزكه اكا
بر تدارك ايده سز بو قورقمق ونصيحتى سزه ايتدك (أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَا عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ)
كراهت ايتدوكم ايچونكيم برجان ديه اى پشيمانلق واندوهم كل حاضر اول خدانك طاعتنده ايتدوكم
تقصير اوزره (وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ) وعلى التحقيق بن كتاب الله استهزا ايدنلر كروهندن ايدم
(أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) يا برجان ديه حق جل وعلا طريق حقه بنى ارشاد
ايتسيدى البته پرهيزكارلردن اولوردم (أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً) يا برجان عذابى
مشاهده ايتدوكنده سويليه كاشكى بكا بر محقق دونش اولسيدى (فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) كه ايولك
ايدنلردن اولوردم مشرك قيامتده بو سوزلرى ديدكدنصكره كندويه دينلور (بَلَى قَدْ جَاءَتْكَ
آيَاتِي) بلى ايا قم سكا كلدى (فَكَذَّبْتَ بِهَا) پس سن انلره تصديق كتورمدك (وَاسْتَكْبَرْتَ) وكردن

كشلنا يتدك (وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ) دخى ايمانه كليانلردن ايدك (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ)
دخى روز قيامتده كورورسن شول كيمسه لركيم تكرى تعالى اوزره يالان سويلديلركه كندويه اورتاق
ايدنمسين نسبت ايتديلر (وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ) يوزلرى قره اولمشدر (أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْمُتَكَبِّرِينَ)
ايا ايمان وطاعات كتورمكدن تكبر ايدنلره دوزخده بر قرارگاه يوقميدر يعنى انلرك مكانى اندهدر (وَيُنَجِّي
اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا) وايزد متعال معاصيدن پرهيز ايدنلرى قورترر (بِمَفَازَتِهِمْ) قورتلشلريله يعنى اسباب
خلاص اولان ايمان واحسانلريله (لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه كندولره بدلك دكورنه كندولر
غمناك اولورلر (اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) خداعز وجل هر نسنه يى ايجاد ايتمشدر (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ)
وكندوسى هر نسنه اوزره مستوليدر ايچنده ايستدوكى كبى تصرف ايدر (لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
كندويه مخصوصدر كوكلر ويرك انختارلرى يعنى انلرك امورنده تصرف ايتمك اكا مخصوصدر غير كيمسه
اكا دخل ايتمز (وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ) وشول كيمسه لركه خدانك آيتنه كفر
ايتديلر انلر كندولردر اوتوزنلر (قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ) سويله بو آيتى مشاهده
ايتدككدنصكره بكا فرمان ايدرميسز كيم تكريدن اوزكه يه عبادت ايده يم اى نادانلر (وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ
وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ) دخى على التحقيق كيم سكا وسندن اسبق اولان پيغمبرلره وحى اولنديكيم (لَئِنْ
أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) اكر شرك ايدرسن البته عملك باطل اولور واوتوزينلردن
اولورسن بو كلام على سبيل الفرض والتقدير در وبو كونه خطابلردن مراد رسلك حميتنى تهييج ايتمكدر
وكفره يه كمال يأسى ويرمكدر وافراد امتك حكمنى بالطريق الاولى اشعار ايتمكدر (بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ)
كفار امر ايتدوكى اشيايه پرستش ايتمه بلكه خدايه يالكز پرستش ايت (وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ) وانك
سكا حاصل اولان انعامى اوزره شكر ايدنلردن اول (وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ) دخى تكرى تعالى يى بيلوب
تعظيم ايتمديلر (حَقَّ قَدْرِهِ) ذات مقدسه سنه ثابت ولائق اولان تعظيمى (وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ) وحالبوكه زمين قودست تصرفنده در روز قيامتده (وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ)
وكوكلر صاغ النده بوكلمشلردر بو كلام خدانك عظمت وكمال قدرتنى افاده ايتمك ايچون طريقه تمثيل
وتخييل اوزره ذكر اولندى (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ايزد ذو الجلال منزه اولوب يوجه لندى (عَمَّا يُشْرِكُونَ)
اشراك ايتدكلرى نسنه دن (وَنُفِخَ فِي الصُّورِ) دخى صورده اوفورلدى (فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ) پس كوكلرده اولانلر ويرده اولانلر بيهوش اولوب ميت اولديلر (إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ)
مكر اول كيمسه لركه تكرى تعالى حياتلرين ايستدى وانلر جبرائيل وميكائيل واسرافيل حضرتلريدر

وبر قولده آنلر حمله عرش درلر (ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى) اندنصكره بركز دخى انده اوفورلدى (فَإِذَا هُمْ
قِيَامٌ يَنْظُرُونَ) درعقب همان جمله خلق قبوردن چیقوب ایاق اوزره طوروب ارباب حیرت كبی
بقرلر (وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا) وزمین پروردكارینك نوریله روشن اولدی ایچنده قوردیغی
عدل سببیله (وَوُضِعَ الْكِتَابُ) دخی نامهٔ اعمال اصحابی الننده قونیلدی (وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ
وپیغمبرلر تبلیغ رسالتدن وبو شاهدلر انلرك ایتدوكی دعوانك صحتنی بیان ایتمكدن اوتری احضار
اولنورلر (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ) وقوللر اراسنده حقله حكم اولندی (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وحالبوكه
كندولر ستم كورمش قیلنمازلر (وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ) وهر جان ایشلدوكی شیئك سزاسی
بالتمام ویرلدی (وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ) وخدای عز وجل خلقك ایشلدوكی اشیانك حقیقتنه هركسدن
داناتردر پس افعالرندن برنسنه اوزرینه غائب اولمازكه كوره جزالرین ویره وانلرك سزالرین
تفصیل ایدوب بیوردی (وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا) دخی كفر ایدنلر دوزخه بلوك بلوك
سورلدیلر (حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا) اول حده دك كه دوزخه كلدكلرنده (فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا) قپولری آچلدی تاكه
اكا كیره لر (وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا) ودوزخك نكهبانلری سرزنش طریقیله انلره دیدیلر (أَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِنْكُمْ) یا سزه جنسكزدن پیغمبرلر كلمدیلرمی (يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ) پروردكاركزك
ایاتنی اوزركزه اوقورلر (وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا) وسزی بو كونكزك لقاسندن قورقدررلر
(قَالُوا بَلَى) دیدیلر بلی رسل كلوب بزی انذار ایتدیلر (وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ)
ولیكن خدانك حكمی عذابله طائفهٔ كفار اوزره ثابت اولدی (قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ) كندولره
دینلدی دوزخك قپولرینه كیرك (خَالِدِينَ فِيهَا) قامق علی الدوام ایچنده تقدیر ایدلكز حالده (فَبِئْسَ
مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ) پس تكبر ایدنلرك قرارگاهی غایتله بد قرارگاهدر (وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ
زُمَرًا) دخی پروردكارلرندن خوف ایدنلرك بنكلری بهشت جاودانه كروه كروه سورلدی (حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا
اول وقته دك كه بهشته كلدكلرنده وصف قبول اتمیان دولته نائل اولورلر (وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا) وبهشتك
قپولری كیرمكلری ایچون آچلدی (وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) وانك نكهبانلری كندولره دیدیلر
سلامت اوزركزه اولسون (طِبْتُمْ) دار دنیاده دنس معاصیدن پاك اولدیكز (فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ) پس
بهشته كیرك همیشه مكث تقدیر ایدلكزده (وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ) دخی مؤمنلر
بهشته كیردكلرنده دیدیلر جمله مدح وثنالر خدایه مخصوصدر شول خدا كه بزه ایتدوكی وعده یی
كرچك قیلدی (وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ) ومیراثده تصرف ایتدوكمز كبی زمینده بزی متصرف قیلدی

(نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ) بهشتدن مكانلر ایدنورز ایستدوكمز یرده (فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ) پس طاعت
ایشلیانلرك اجری غایتله كوزلدر (وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ) دخی فرشته لری عرش
اعلانك چوره سن احاطه ایتمش كورورسن (يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ) پروردكارلرینك حمدینه مقارن
اولدقلری حالده تسبیح ایدرلر (وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ) وخلق اراسنده حقله حكومت اولندیكه
كیمسی بهشته داخل قیلندی وكیمسی دوزخه (وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) ودینلدی كه مدح وثنالر
عالملرك پروردكاری خدایه در آنكا اوزره كه ارامزده عدل ایله حكومت ایتدی بو كلامی سویلیانلر
ملائكهٔ كرامدرلر تعیین وتعظیملری ایچون اسملری تصریح اولنمدی والله اعلم بالصواب

سورة المؤمن مكية وهى خمس وثمانون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(حم) اولكی سوره در حوامیمدن ابو اللیث تفسیرنده ذكر ایدر كیم حضرت صلی الله علیه وسلم بو مضمونی
بیوردیكه هر كیم جنتك ریاضنده تنزه ایتمك ایسترسه حوامیمی اوقوسون (تَنْزِيلُ الْكِتَابِ) قرآن عظیم الشانك
ایندرلمسی (مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) بو ایكی جلیل القدر نعتله منعوت اولان خدادندر (غَافِرِ الذَّنْبِ
وَقَابِلِ التَّوْبِ) كناهی ستر ایدوب توبه یی قبول ایدیجی (شَدِيدِ الْعِقَابِ) قوی اشكنجه لو (ذِي الطَّوْلِ)
عطا ولطف ایه سی (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) اندن اوزكه بر درست معبود یوقدر (إِلَيْهِ الْمَصِيرُ) جمله قوللرك
دونمسی جزاسی سمتنه در پس ارباب طاعات وعصیانه جزالرین ویرر (مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ) بركیمسه
خدانك ایاتنه طعن ایتمز (إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) مكر كفر ایدن كسنه لر (فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ)
پس مهمل اولنوب تجارت ایچون شهرلرده كیدوب كلملری سنی آلداتمسون كیم عن قریب انلرك ایشی كورلور
نته كه كندولردن اسبق كفره نك ایشی كورلدی كما قال الله تعالی (كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ)
كفار مكه دن اسبق حضرت نوحك كروهی تكذیب ایتدیلر (وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ) وانلردن صكره
پیغمبرلر اوزره جمعیت ایدنلر عاد وثمود قبیله لری كبی كروهلر دخی تكذیب ایتدیلر (وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ
بِرَسُولِهِمْ) وبونلردن هر كروه پیغمبرلرینه قصد ایتدیلر (لِيَأْخُذُوهُ) تاكه انی الوب ایستدوكلری
ایذایی اكا ایده لر (وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ) واصلی اولمیان شیئله مجادله ایتدیلر (لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ)
تاكه انكله درست اولان نسنه زائل قیله لر (فَأَخَذْتُهُمْ) درعقب انلری هلاك ایله آلدم (فَكَيْفَ
كَانَ عِقَابِ) پس نیجه ایدی بنم عقوبتم (وَكَذَلِكَ) دخی نته كیم امم ماضیه نك مكذبلری اوزره
عذاب واجب اولدی (حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا) پروردكارك فرمانی كفر ایدنلر اوزره

واجب اولدیکه (انّهم اصحاب النّار) بحل التحقیق انلر دوزخك اربابیدر (الّذین یحملون العرش
شول فرشته لرکه عرش اعلایی کوتوردلر (ومن حوله) وعرشك چوره سنده اولان فرشته لر
دخی (یسبّحون بحمد ربّهم) پروردکارلرینك مدح وثناسنه مصاحب اولدقلرنده تسبیح
ایدرلر (ویؤمنون به) واکا ایمان کتوردلر (ویستغفرون للّذین آمنوا) واهل ایمان ایچون
مغفرت طلب ایدوب سویلرلر (ربّنا وسعت کلّ شیء رحمة وعلما) ای خداوندمز رحمتك ودانشك
هرنسنه یه کماهو حقّه یتشدی (فاغفر للّذین تابوا واتّبعوا سبیلك) پس مغفرت ایت شول
کمسه لره که توبه ایدوب بولکه یورولك ایتدیلر (وقهم عذاب الجحیم) ودوزخك اشکنجه سندن
کندولرین صاقله (ربّنا وادخلهم جنّات عدن الّتی وعدتهم) ای پروردکارمز دخی کندولرین
اقامت باغلرینه کیورت شول اقامت باغلریکه کندولره وعدا ایتدك (ومن صلح من آبائهم
وازواجهم وذرّیّاتهم) و پدرلرندن وقاریلرندن واولادلرندن کوزل عملتوا ولانلری دخی داخل
قیل تاکه سرورلری زیاده اوله (انّك انت العزیز) بی شبهه که سن کندك هرنسنه اوزره
غلبه ایدنکه بر ممکن شیئك ایجادی اوزریکه ممتنع اولماز (الحکیم) هرنسنه‌یی کماهو حقّه
ایشلیان (وقهم السّیّئات) دخی فرشته لر دیرلر یا الهی صلحا قوللرکی یمان اشیانك ایشلمسندن
محفوظ قیل (ومن تق السّیّئات یومئذ) وهرکیمی که بوکونده یعنی دنیاده بد اولان اشیانك ایشلمسندن
حفظ ایدرسن (فقد رحمته) بی شبهه که آخرتده اکا رحمت ایتمش اولدك (وذلك هو الفوز العظیم
واول وقایت ورحمت کندودر اولو قورتولمق (انّ الّذین کفروا ینادون) تحقیقا شول کمسه لرکه
کفر ایتدیلر روز قیامتده چیغرلمش قیلنورلر یعنی کفّار دوزخه مشاهده سندن کندو نفسلرین
اکراه ایدوب انکله مجادله واکا ملامت ایتمکه باشلرلر اول محل ملائکه کرام کندولره ندا ایدوب
دیرلر (لمقت الله) خدانك سزدن بغضی سزم (اکبر من مقتکم انفسکم) اماره اولان نفوسکزه
ایتدککز سزدن بغضدن بیوکدر (اذ تدعون الی الایمان فتکفرون) خدایه مبغوض اولدیغکز
اولوقتکه ایمانه دعوت اولنوب ایمان کتورمزدکز (قالوا ربّنا امتّنا اثنتین) دیدیلر ای خداوندمز
سن بزی ایکی کز اولمش قیلدك بری علجلرده کندکده وبری بعد السؤال قبرده (واحییتنا اثنتین
وایکی کز بزی زنده قیلدك بری قبرده سؤال ایچون وبری بعث ایچون (فاعترفنا بذنوبنا) پس
حشر ونشرك انکاری خصوصنده ایتدوککز کناهلره مقر ومعترف اولدق (فهل الی خروج من سبیل
پس دوزخدن چیقمغه هیچ بر طریق وارمیکه اکا سلوك ایدوب نجات بوله لم بعده فرشته لر

کندولره جواب ویررلرنته که حق تعالی بیوردی (ذلکم) بوحال که سز ایچنده سز (بانّه اذا دعی
الله وحده) اول سببله درکیم شان بوایدیکه چون خداعزّ وجلّ یالکز اوقنوردی (کفرتم) انك
وحدانیّتنه کافر اولوردکز (وان یشرك به) واکر اکا اورتاق قیلنور (تؤمنوا) اورتاق قیلنمسنه
تصدیق کتوررسز (فالحکم لله) پس فرمان خدایه مخصوصدرکه عذاب سرمدیله اوزریکزه
حکم ایتدی (العلیّ) اورتاق قیلنمسندن یوجه لنان (الکبیر) بیوکوارکه اشراك ایدنی اوزره
مقتله حکم ایتدی (هو الّذی یریکم آیاته) کندودر شول قادر ذو الجلال که توحیدینه ومعرفته
لازم اولان اشیایه دلالت ایدن نشانلری سزه کوستورر (وینزّل لکم من السّماء رزقا) وکوکدن
اسباب رزقی سزه ایندرر (وما یتذکّر الّا من ینیب) وایاتمزدن برکیمسه پند الماز الّا شول کیمسه که
انکاردن رجوع ایدوب کمال رغبتله انلره توجّه ایتدی زیرا برشیئه جزم ایدوب اصرار ایدن
کسنه آنك منافی سنده نظر وتفکّر ایتمز (فادعوا الله مخلصین له الدّین) پس خدایه پرستش ایدك
کندویه دینی شرکدن پاك قیلدیغکزده (ولو کره الکافرون) واکر اهل شرك اخلاصکزی اکراه ایتدیلر
(رفیع الدّرجات) خداعزّ وجلّ درقوللرینك پایه لرین بلند قیلار (ذو العرش) عرش اعلانك
ایه سی (یلقی الرّوح من امره) روحی فرماننده صالور (علی من یشاء من عباده) قوللرندن
ایستدوکی کسنه اوزره (لینذر یوم التّلاق) تاکه اوزرینه وحی ایتدوکی کسنه اجسامله
ارواح بولشدقلری کونده خلقی قورقتدره (یوم هم بارزون) اول کونکه خلق قبورده ظاهر
اولورلر (لا یخفی علی الله منهم شیء) ایزد ذو الجلاله اوزره افعاللرندن برنسنه خفی اولماز
بلکه قوسن کما ینبغی بیلور وهرکسه عملنه کوره سزا ویرر واول کونده ندا اولنور (لمن الملك الیوم
کیمه در پادشاهلق بوکون جمله مخلوقاتدن جواب کلور (لله الواحد القهّار) پادشاهلق ذاتنده
یکانه اولان منازع ومدعیلری سکیت قیلان خدای ذو الجلاله مخصوصدر (الیوم تجزی کلّ نفس
بما کسبت) بوکون هرجان قزاندیغی شیئله مکافات اولنور (لا ظلم الیوم) بوکون ستم اولماز
نقص ثوابله وزیاده عقابله (انّ الله سریع الحساب) بی شبهه کیم خداعزّ وجلّ تیزحسابلودر
کیمسه‌نك حسابی برکیمسه‌نك حسابندن کندویه مانع اولماز وبو سببله خلق مستحق اولدقلری
شیئه علی العجله واصل اولورلر (وانذرهم یوم الآزفة) دخی خلقی یقین کونك یعنی قیامت
کوننك عذابندن قورقتدر (اذ القلوب لدی الحناجر) چونکه کوکللر بوغازلره قنده اولور یعنی شدّت
اهوالدن یورکلر مکانندن قوپوب حلقوملره کلور (کاظمین) اول قلوبك اصحابی غم وقساوتی

یوم مشکلو (ما للظالمین من حمیم ولا شفیع یطاع) ستمکارلره اولانلره اصلا نه بر مشفق دوست
ونه بر مقبول الشفاعه دیلکجی حاصل اولور (یعلم خائنة الاعین) بز دجل وعلا کوزلرک خیانتی
بیلور یعنی خلق نامحرملره ایتدکلری دزدیده نکاهلری حق جل وعلا بیلور اوزرینه خفی اولماز
(وما تخفی الصدور) وسینه لرک بزلک قیلدیغی اشیایی دخی بیلور (والله یقضی بالحق) دخی تکری
تعالی حقله حکومت ایدر (والذین یدعون من دونه) وتکریدن اوزکه اهل شرک عباده تاپندکلری
اشیا (لا یقضون بشیء) بر نسنه ایله حکومت ایتمزلر بو کلام کفاره تهکمدر زیرا انلرک معبودلری
جماد مقوله سندندر لرحقلو نده دیشلمزکه حکم ایدرلر یا ایتمزلر (ان الله هو السمیع البصیر) بی شبهه کیم
خدا عز وجل کندو در قوللرینک سوزین محشی ایشیدن افعاللرین ایوکورن (اولم یسیروا فی الارض)
ایا کفار مکه اولرنده اوتوروب یریوزنده سیاحت ایتمدیلرمی (فینظروا کیف کان عاقبة الذین
کانوا من قبلهم) که کوره لر کندولردن اسبق پیغمبرلری تکذیب ایدنلرک مآل ونتیجه سی
نیجه اولدی (کانوا هم اشد منهم قوة) سابقده اولان کفار کندولر قوتجهتندن کفار مکه دن
غایتله زیاده ایدیلر (واثارا فی الارض) وروی زمینده نشانلر جهتندن کندولردن اشد ایدیلر
(فاخذهم الله بذنوبهم) پس کناهلری سببیله حق جل وعلا کندولرین الدی (وما کان لهم من الله
من واق) دخی تکرینک عذابندن آنلره هیچ بر حافظ یوقایدیکه عذابی کندولردن دفع ایده
(ذلک) بو الدق (بانهم کانت تأتیهم رسلهم بالبینات) اول سببله درکیم علی التحقیق آنلره کندولرینه
پیغمبرلری معجزه لرله کلدیلر (فکفروا) پس انلری تصدیق ایتمدیلر (فاخذهم الله) درعقب
خدا عز وجل کندولرین عقابله الدی (انه قوی شدید العقاب) بی شبهه کیم تکری تعالی
ایستدوکی شیدن غایتله متمکن اهل شرک اوزره پک عقوبتلودر (ولقد ارسلنا موسی بایاتنا
وسلطان مبین) دخی علی التحقیق کیم حضرت موسایی معجزه لرمزله وبر آشکاره حجتله کوندردک
(الی فرعون وهامان وقارون) مصر حاکمنه ووزیرینه ومقرب مشیرینه (فقالوا ساحر کذاب)
پس حضرت موسانک حقنده دیدیلر او بر جادودر غایتله یالانجیدر (فلما جاءهم بالحق
من عندنا) پس اولوقتکه قتمزدن درستلک وطوغریلغله کندولره کلدی (قالوا اقتلوا
ابناء الذین امنوا معه) دیدیلر کندو وسیله ایمان کتورنلرک اوغوللری اوزره قتلی اعاده ایدک
(واستحیوا نساءهم) وقیزلرین زنده قویک (وما کید الکافرین) وبی دین اولانلرک مکر
وحیله سی انبیایه واهل ایمانه نسبت بر شیده دکل (الا فی ضلال) الا بیهوده لکده در

وازغونلقده اولمش بر مکر وحیله پس فرعون موسی حقنده خواصیله مشورت ایدوب دیدی بونی
اولدرمک کرک زیرا محتملدرکه ملکمزه سحرندن بو خلل ایریشه خواصی ایتدیلرکه انی اولدرمه
بوجهتدنکه سن آنی اولدرنجه مصر خلقی دیرلر فرعون موسانک معارضه سنه قوتی اولمدیغی
اجلدن قتل ایتدی اولی وانسب بودرکه سحره لری طلب ایدهلم تاکه انکله معارضه ایده لر بو سوز
فرعونک قتنده مقبول دوشدی واول خبیث بیاوردیکیم حضرت موسی نبی مرسلدر آنک اوزره
تسلطی اولماز انجق اظهار تجلد ایچون بعض سوزلری سویلدی نتکه حق جل وعلا بیوردی
(وقال فرعون ذرونی اقتل موسی) دخی فرعون دیدی بنی قویک حضرت موسایی اولدره یم (ولیدع ربه)
دخی دیدی پروردکارینه دعا ایتسون تاکه قتلی کندودن دفع ایلیه (انی اخاف ان یبدل دینکم)
تحقیقا بن قورقرم که دینکزی دکشدرر کندو دینی اولدرمزسم (او ان یظهر فی الارض الفساد) یا خود دینکزی
تبدیل ایتمزسه روی زمینده فساده مؤدی اولان اموری اظهار ایده (وقال موسی) دخی حضرت موسی
کندو قومنه دیدیکه چون فرعونک سوزین ایشتدی (انی عذت بربی وربکم) تحقیقا بن ربمه وربکزه
صیغندم (من کل متکبر لا یؤمن بیوم الحساب) هر سرکشدنکه روز حسابک اولمسنه تصدیق
کتورمز (وقال رجل مؤمن من ال فرعون یکتم ایمانه) دخی فرعونک اقربندن بر مؤمن کشی که ایمانک
صاقلردیکه (اتقتلون رجلا ان یقول ربی الله) قصد ایدرمیسز بر کشینک اولدرمسین دیدیکیچون
بنم ربم خدا عز وجلدر (وقد جاءکم بالبینات من ربکم) وحال بوکه سزه صدقنه دلالت ایدن هویدا
معجزه لرله پروردکارکزدن کلدی (وان یک کاذبا فعلیه کذبه) واکر یالانجی ایسه یالانینک وبالی
اوزرینه در غیر کمسه اوزره دکلدرکه قتلنه احتیاج اوله (وان یک صادقا یصبکم بعض الذی
یعدکم) واکر سوزی واقعه مطابق ایدی اقل ما یکون سزه وعده ایتدوکی عذابک بر مقداری دکر
(ان الله لا یهدی من هو مسرف کذاب) تحقیقا کیم خدا عز وجل طوغری یوله کوسترمز شول کمسنه یه که
کندوسی حددن تجاوز ایدوب غایتله یالانجیدر پس اکر حضرت موسی بو اوصافله متصف اولسه حق تعالی
سزی آنک قتلندن مستغنی ایدر (یا قوم لکم الملک الیوم ظاهرین فی الارض) ای بنم کروهم سزک
پادشاهلق بوکون اولحالده که زمین مصرده غالب ومتمکنلرسز (فمن ینصرنا من بأس الله ان جاءنا)
پس بزه کیم یاردم ایدر خدانک خشمندن خشمی بزه کلورسه (قال فرعون ما اریکم الا ما اری) حاکم
مصر خواصنه دیدیکه سزه بیلدردم الا صوابدن بیلدوکم نسنه نی (وما اهدیکم الا سبیل الرشاد)
دخی سزه طوغری یولی بولندن اوزکه بر یول کوسترمم (وقال الذی امن) دخی فرعونک اقربندن ایمان

كوردن كشی بیدی (یا قوم انی اخاف علیكم) ای بنم كروهم علی التحقیق بن اوزریكزه قورقرم موسایه
بدلكله تعرض ایتدككزدن اوتوری (مثل یوم الاحزاب) پیغمبرلری تكذیب ایدن لشكرلرك كونی كبی
بر كوندن مراد آنلره اولان عذابك كونلریدر تفصیل ایتدی (مثل دأب قوم نوح) قوم نوحك عادتی كبیكه
پیغمبرلرین تكذیب ایتمكله اغراق اولدیلر (وعاد وثمود) وقبیلهٔ عاد وقبیلهٔ ثمود كبیكه تكذیبلری
سببیله باد صرصر ایله وصیحه ایله نابود اولدیلر (والذین من بعدهم) وانلردن نصكره اولانلرك حالی كبیكه
كیمسنانك شهری زیر وزبر اولوب كیمسی عذاب ظلهیه كرفتار اولدی (وما الله یرید ظلما للعباد) وحق جل وعلا
قوللره ستم اولدیغن ایستمز پس كناهسز بر كیمسه‌یی معذب ایتمز (ویا قوم انی اخاف علیكم یوم التناد)
دخی ای بنم قومم علی التحقیق بن اوزریكزه چیغرشمق كوننده‌ن قورقرم واول قیامت كونیدر كه خلق بری
برین مدد ایچون چیغرر (یوم تولون) اول كونكه موقفدن دونرسز (مدبرین) عرصهٔ محشره كیتسه
وبروب دوزخه متوجه اولدیغكزده (ما لكم من الله من عاصم) سزه خدانك عذابندن اصلا
بر حفظ ایدیجی یوقدر (ومن یضلل الله فما له من هاد) وهركیمیكه خدا عز وجل ازغون قیلا اكا
هیچ یول كوستریجی اولماز (ولقد جاءكم یوسف من قبل بالبینات) دخی تحقیقا كیم حضرت
موسادن اسبق حضرت یوسف بدلركزه معجزه‌لرله كلدی (فما زلتم فی شك مما جاءكم به)
پس همیشه بر كمانده ایدیكز اموردینیه‌دن اول نسنه‌ده كه سزه انكله كلدی (حتی اذا هلك) اول
محله دك كه مدت عمری منتهی اولیجق (قلتم لن یبعث الله من بعده رسولا) دیدكز حق جل وعلا
یوسفدن نصكره هركز بر پیغمبر كوندرمز (كذلك) اول ازغونلق كبی (یضل الله من هو مسرف مرتاب)
خدا عز وجل ازغون قیلار اول كیمسه‌یی كه كندوسی حددن كچمش وزا ایتمش حقده شك ایدیجیدر
(الذین یجادلون فی آیات الله بغیر سلطان) خدا عز وجل ازغون قیلار اول كیمسه‌لریكه تكرینك
آیاتنده دلیلسز مجادله ایدرلر (اتاهم) سلطانه صفتدر یعنی كندولره كلمش بر دلیل ایله مجادله ایتمزلر
بلكه محض جهل وتقلید له مجادله ایدرلر (كبر مقتا) انلرك مجادله‌سی بغض جهتندن بیوك اولدی
(عند الله وعند الذین آمنوا) خدانك قتنده وایمانه كلان كیمسنه‌لر قتنده (كذلك) اول اضلال كبی
(یطبع الله علی كل قلب متكبر) حق جل وعلا مهر اورر هر سركش كیمسنه‌نك كوكلی اوزره (جبار)
كندوبی بكنوب اوزكه‌لر اوزره اعلا ایلنور (وقال فرعون یا هامان ابن لی صرحا) دخی فرعون دیدی
ای وزیرم هامان بكا بر مرتفع بنا یاپ (لعلی ابلغ الاسباب) شاید بن یوللره ایرشورم (اسباب
السموات) كوكلر یوللرینه (فاطلع الی اله موسی) تا كه حضرت موسانك معبودینه مطلع اوله‌یم

(وانی لاظنه كاذبا) وبی شبهه بن كمان ایدرم كیم حضرت موسی خلاف واقع سوز سویلر (وكذلك
اول تزیین شنیع كبی (زین لفرعون سوء عمله) فرعون بیعونه ایچون یمان عملی بزنمش قیلندی
(وصد عن السبیل) وطوغری یولده سلوك ایتمكدن منع اولندی (وما كید فرعون الا فی تباب)
وفرعونك مكر وحیله‌سی بر نسنه دكلدر الا ابرا وتوزمقده (وقال الذی آمن) دخی فرعونك قاربندن
ایمانه كلان وجود شریف فرعونه وجماعتنه دیدی (یا قوم اتبعون اهدكم سبیل الرشاد) ای بنم جماعتم
سوزیمه تابع اولك مقصد اعلایه ایصال ایدن خصلتك طریقنی سزه كوسترورم (یا قوم انما هذه
الحیوة الدنیا متاع) ای بنم قومم بو یقین صاغلق بر نسنه دكلدر الا ابرآز برخوردارلق كه تیز منقطع
اولور (وان الاخرة هی دار القرار) وتحقیقا كیم صونكی سرای كندو دار امكاه اولجق مكان
(من عمل سیئة) هركیم بر بدلك ایدر (فلا یجزی الا مثلها) بر نسنه ایله مكافات اولنماز الا انك كبی
بر مكافات ایله (ومن عمل صالحا من ذكر او انثی) وهركیم بر كوزل ایش ایشلر ایركك مقوله‌سندن
یا دیشی قسمندن (وهو مؤمن) وحال بوكی كندوسی ایمانه كلمشدر (فاولئك یدخلون الجنة)
آنلر بهشت جاودانه كیررلر (یرزقون فیها بغیر حساب) ایچنده اندازه‌سز روزی ویریلورلر یعنی
رزقلری اعماللرینه كوره اولماز بلكه آنلرك اضعافی هر آن كندولره مقرر اولور (ویا قوم مالی ادعوكم
الی النجوة) وای بنم جماعتم بكا نه اولدی یعنی بكا خبر ویرك بو نه حالدر كه بن عذابدن قورتران
طریقه سزی دعوت ایدرم (وتدعوننی الی النار) وسز دوزخه مؤدی اولان طریقه بنی دعوت
ایدرسز (تدعوننی لاكفر بالله) بنی دعوت ایدرسز تا كه خدانك وحدانیتنی انكار ایلیه‌یم (واشرك
به ما لیس لی به علم) وتا كه اكا اورتاق قیله‌یم اول شیئی كه آنك ربوبیتنه اصلا بكا بر دانش یوقدر
(وانا ادعوكم الی العزیز الغفار) وحال بوكه بن سزی دعوت ایدرم هر كیمسه اوزره غلبه ایدوب
غایتله كناهلری ستر ایدن خداوندك طرفنه (لا جرم انما تدعوننی الیه) درست وثابت اولدیكه
علی التحقیق بنی عبادتنه دعوت ایتدككز نسنه (لیس له دعوة فی الدنیا ولا فی الآخرة) كا بو جهانده
بر دعوت مستجابه یوقدر ونه اوبرجهانده (وان مردنا الی الله) دخی ثابت اولدیكیم علی التحقیق
دونمكمز خدانك سراسی سمتنه‌در (وان المسرفین هم اصحاب النار) دخی بلاشك كیم حدودی
تجاوز ایدنلر كندولردر دوزخلیه‌لری (فستذكرون ما اقول لكم) پس یقین زمانده یعنی عذابی
مشاهده ایتدككزده نصیحتدن سزه دیدوكم سوزلری اكرسز (وافوض امری الی الله) واشیمی خدایه
اصمرلرم كه اول قادر ذو الجلال بنی هر بدایشدن صاقلر (ان الله بصیر بالعباد) بی شبهه كیم حق جل

وعلاتولك احوالنه مطلع دركوردبلركيم مؤمن ال فرعون بو كلمات درربارى ايراد ايتدكدنصكره فرعون
شقى آنك قتلنه فرمان ايتدى اندن آكاه اولنجق برطاغه فرار ايتدى فرعون خواصندن بربلوك كوندردى
تاكه آنى سياستله كتوره لر واروب كنديسنى برمغاره ده كوردبلركه وحوش وسباع آنك آردينه صف
بغلمش نماز قيليورلر اول حالى مشاهده ايتدكلرنده قورقوب دونديلر فرعونه صورت حالى عرض ايتديلر
او كونه كرامتك اشتهارندن تحفظى ولمامعله قوللرين اصلدى سياستله اولدردى (فوقيه الله سيئات
مامكروا) پس حق جل وعلا اول عزيز الوجودى فرعونيلر تدارك ايتدوكى حيله نك بدلكلرندن حفظ
ايتدى (وحاق بآل فرعون) وفرعونك خواصنك قبلدى (سوء العذاب) اشكنجه نك يمانى (النار
اول بد اشكنجه دوزخدر (يعرضون عليها غدوا وعشيا) صباح واخشام دوزخ اوزره عرض
اولنورلر حضرت عبدالله بن مسعود روايت ايتديكيم فرعونيلرك ارواحى برسياه قوشلرك ايچنده در
هر صباح واخشام دوزخ اوزره عرض اولنورلر قيامته دك (ويوم تقوم الساعة) واول كونكه
قيامت قائم اولور فرشته لره دينلور (ادخلوا آل فرعون اشد العذاب) فرعونك اتباعنى جهنمك اشكنجه سنه
داخل قيلك (واذ يتحاجون في النار) دخى ياد ايله كوركه اول وقتكيم دوزخيلر دوزخده خصومت ومجادله
ايدرلر (فيقول الضعفاء للذين استكبروا) پس زبونلر اولانلر سركش ومتعظم اولانلره ديرلر (انا كنا
لكم تبعا) تحقيقا كه بز سزه پيرو ايدك (فهل انتم مغنون عنا) پس سز بزدن دفع ايدرميسز (نصيبا من النار)
دوزخدن برحصه (قال الذين استكبروا انا كل فيها) سركش ومتعظم اولانلر ديديلر على التحقيق بز وسز
ايچنده اولمشوز پس نيجه عذابى سزدن دفع ايده بيلورز واكر قدرتمز اولسيدى كندى جانمزدن انى دفع
ايدردك (ان الله قد حكم بين العباد) بى شبهه كيم خداى عز وجل قوللرى اراسنده حكومت ايدوب
اهل جنتى جنته واهل جهنمى جهنمه داخل قيلدى شمدنصكره آنك حكمنه تبديل وتغيير اولماز (وقال
الذين في النار لخزنة جهنم) دخى آتشده اولانلر دوزخك بكجيلرينه ديديلر (ادعوا ربكم يخفف
عنا يوما من العذاب) پروردكاركزه دعا ايدك بزدن بونكال اشكنجه دن بركون (قالوا اولم تك
تأتيكم رسلكم بالبينات) جهنم بكجيلرى انلره ديديلر سزه كفردن نهى ايلمك ايچون پيغمبرلركز سزه هويدا
دليللرله كلمش دكلمى ايديلر (قالوا بلى) ديديلر بلى كلديلر وسويلديلر (قالوا فادعوا) بكجيلر انلره
ديديلر پس دعا ايدك بو كلام انلرى الزام ايتمك ايچوندر ودعانك اوقاتى اضاعه ايتدكلرينه توبيخ
ايتمك ايچوندر (وما دعاء الكافرين الا في ضلال) دخى كفر ايدنلرك دعاسى برنسنه ده دكل
الا بر ازغونلقده كه اصلا خير قبوله يقمز (انا لننصر رسلنا والذين آمنوا) تحقيقا كه بز پيغمبرلرمزى

وايماننه كلانلرى دشمنلر اوزره منصور ومظفر قيلارز (في الحيوة الدنيا ويوم يقوم الاشهاد) يعنى
اول صاعقده واول كونكه شاهد شهادتى ادا ايتمكه طورورلر وانلردن مراد روز محشرده خلق اوزره
شهادت ايدن ملائكه وانبيا ومؤمنيندر (يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم) انلرى منصور قيلارز
اول كونده كه ستمكارلره عذرلرى فائده ويرمز (ولهم اللعنة) وكنديلره در رحمتدن دور اولمق
(ولهم سوء الدار) وكنديلره در يمان سراى واول جهنمدر (ولقد آتينا موسى الهدى) دخى تحقيقا
حضرت موسى هدايته سبب اولان شيئى ويردك (واورثنا بني اسرائيل الكتاب) ويعقوب اولادينى
كتابه ميراث قيلدق يعنى موسادنصكره توراتى ارالرنده باقى قيلدق (هدى وذكرى لاولي الالباب)
ارباب قلوبه ايچون يول كوسترجى وپند ويرجى اولديغى حالده (فاصبر) پس اهل شركك اذيتى
اوزره صبر ايت (ان وعد الله حق) كه بى شبهه ايزد ذو الجلالك وعده سى نصرله درستدر البته
وجوده كلور وفرعون وموسانك حاليله استشهاد ايت (واستغفر لذنبك) واولى اولان ايشى
ترك ايتدككدن اوترى مغفرت طلب ايت (وسبح بحمد ربك) دخى پروردكارك حمدينه مقارن
اولديغى حالده كنديسنى تنزيه ايت (بالعشي والابكار) اخشام وقتنده وصباح محلنده يعنى
بو ايكى وقتده سبحان الله وبحمده ديمسين مداومت ايت كندى دبلركيم اهل شركك قرآن وبعث
خصوصنده مجادله ايدوب ديرلردى كيم قرآن خدانك سوزى دكلدر وبعث محالدر حق جل وعلا بو آيتى
منزل ايدوب بيوردى (ان الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان اتاهم) ترجمه سى يقينده كچدك
(ان في صدورهم الا كبر) اول مجادله يى ايدن كسنه لرك سينه لرنده يوقدر الا طلب رياست (ما هم ببالغيه)
كندولر اكا ايرشيجيلر دكل (فاستعذ بالله) پس خدايه صيغن (انه هو السميع البصير) كه بى شبهه خداى عز وجل
كندولرك قوللرينى درست ايشيدر وافعاللرينى ايو كورن (لخلق السموات والارض اكبر من خلق الناس)
البته كوكلر ويرك يراتمسى آدميلرك يراتمسندن بيوكدر پس انلرى ماده سز ابتدا ايجاد ايدن قادردركه
انسانى وجود ماده ايله بردخى ايجاد ايليه (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) ولكن خلقك چوغى بيلمزلر زيرا شدت
غفلتلرندن برشيئه عين بصيرتله نظر ايدوب تأمل ايتمزلر (وما يستوي الاعمى والبصير) دخى نابينا
وبينا برابر اولماز يعنى غافل وعاقل مساوى اولمازلر (والذين آمنوا وعملوا الصالحات ولا المسيء)
وايماننه كلوب كوزل عمللر ايشليانلر وبدلك ايدن كروه برابر اولمازلر (قليلا ما تتذكرون) غايتله آز
پند الورسز (ان الساعة لآتية لا ريب فيها) تحقيقا كيم قيامت كلجكدر كلمسنده اصلا شك يوقدر
(ولكن اكثر الناس لا يؤمنون) ولكن خلقك چوغى آنك كلمسنه تصديق كتورمزلر (وقال ربكم

ادعونی استجب لکم) دخی پروردکارکز دیدی بکا دعا ایدك سزه اجابت ایدرم یعنی بکا عبادت ایدك
انك اوزره سزه مکافات ایدرم (ان الذین یستکبرون عن عبادتی) تحقیقا شول کمسه لرکه
پرستشمدن سرکشلك ایدرلر (سیدخلون جهنم داخرین) بی شبهه کیم دوزخه ذلیل اولدقلری
حالده کیررلر (الله الذی جعل لکم اللیل) ایزد ذوالجلال شول قادردرکه کیجه یی سزکچون قیلدی
لتسکنوا فیه) تاکه ایچنده آرام ایده سزکه کندویی صاوق وقرنلقایه سی قیلدی (والنهار) وکوندزی
سزکچون خلق ایتدی (مبصرا) کوریجی یعنی ایچنده اشیا کورنور (ان الله لذو فضل علی الناس
تحقیقا که خدا عز وجل خلق اوزره چوق احسان ایه سیدر (ولکن اکثر الناس لا یشکرون
ولیکن خلقك چوغی خدانك نعمتلرینه اعتراف ایتمیوب حقوقن ادا ایتمزلر (ذلکم) بو اشیایی سزه پیدا ایدن
الله ربکم) ایزد ذوالجلال پروردکارکزدر (خالق کل شیء) هر نسنه یی ایجاد ایتمش (لا اله الا هو) اندن
اوزکه بر معبود یوقدر (فانی تؤفکون) پس نیجه و نه وجهله آنك عبادتندن عدول ایدوب اوزکه لره عبادت
ایدرسز (کذلك) نته که خدانك عبادتندن بو قوم یوز دوندردیلر (یؤفك الذین کانوا بآیات الله
یجحدون) طوغریلقدن دوندرلمش قیلنور شول کمسه لرکه تکرینك آیاتنه تصدیق کوسترمزلردی
الله الذی جعل لکم الارض قرارا) ایزد متعال شول پروردکاردرکه یری سزکچون آرامکاه قیلدی
والسماء بناء) وکوکی بر قالدرلمش بنا قیلدی (وصورکم فاحسن صورکم) دخی سزه قیلق ویروب
قیلغکزی کوزل یاپدیکه قامتکزی معتدل قیلوب اعضاکزی متناسب قیلدی (ورزقکم من الطیبات
دخی پاکیزه ولذتلو اشیادن سزه روزی ویردی (ذلکم) اول اشیایی سزه ایجاد ایدوب سزی خلق
ایدن (الله ربکم) ایزد ذوالجلال پروردکارکزدر (فتبارك الله رب العالمین) پس عالملرك
پروردکاری خدای متعال ممکناتك مجانسه سندن بوجهله نوبا ولوندی (هو الحی) کندودر
حیوة ذاتیه ایله متفرد اولان (لا اله الا هو) اندن اوزکه عبادته مستحق بر کمسه یوقدر زیرا
ذات وصفاتده آکا مانند ویقین بر کمسه بولنمزکه مستحق الوهیت اوله (فادعوه) پس الوهیته
مستحق اولان واجب الوجوده عبادت ایدك (مخلصین له الدین) اول حالده که طاعتی شرکدن
وریادن آکا خالص قیلوب دیرسز (الحمد لله رب العالمین) جمله مدح وثنا اول عالملرك پروردکاری
خدایه مخصوصدر (قل انی نهیت ان اعبد الذین تدعون من دون الله) سویله علی التحقیق بن منع
اولندم کیم عبادت ایده یم شول کمسه لره که تکریدن اوزکه عبادت ایدرسز (لما جاءنی البینات
من ربی) اول وقتکه بکا پروردکارمدن براهین ودلائل کلدی (وامرت ان اسلم لرب العالمین

دخی بکا فرمان اولندیکه عالملرك پروردکارینه مطیع ومنقاد اوله یم (هو الذی خلقکم
من تراب) کندودر شول قادر ذوالجلال که سزی طپراقدن یاراتدی یعنی حضرت آدمك خلقتنده
سزی علی طریق الاجمال مندرج قیلدی (ثم من نطفة) اندنصکره بر قطره صودن یعنی علی
طریق التفصیل سزی منی صویندن ایجاد ایتدی (ثم من علقة) صکره بر اویوشمش قاندن
یعنی صورتکزك ماده سنی اندن قیلدی (ثم یخرجکم طفلا) بو احوالدنصکره سزی انالریکزك
قارنندن بر کوچك اوشاق چیقارر (ثم لتبلغوا اشدکم) پس سزی باقی قیلار تاکه قوتکزك
نهایتنه ایرشه سز (ثم لتکونوا شیوخا) صکره سزه عمر ویرر تاکه پیرلر اوله سز (ومنکم
من یتوفی من قبل) دخی سزدن بر قسم وارکه پیرلکه ایرشمدن میت اولور (ولتبلغوا اجلا مسمی
وبو ایشلری ایشلدیکی تاکه بر معین مدته واصل اوله سز و اول موت وقتیدر (ولعلکم تعقلون) و تاکه
سز آنك ایچنده اولان عبرتلره وبراهینه تأمل ایدوب حقیقة الحاله واقف اوله سز (هو الذی یحیی
ویمیت) ودر اول پروردکارکه زنده قیلوب جانی آلور (فاذا قضی امرا) پس حکیم بر ایشك اولمسینی ایستر
فانما یقول له کن فیکون) بوندن غیری بر نسنه یوقدر کیم آکا دیر وجوده کل دیر عقبنجه اول شیء وجوده کلور
الم تر الی الذین یجادلون فی آیات الله) بیلمزمیسن شول کمسه لرکه تکرینك آیاتی خصوصنده مجادله ایدرلر
انی یصرفون) نیجه وقنقی وجهله آنلره تصدیق کوسترمکدن یوز چویررلر (الذین کذبوا بالکتاب
شول کمسه لرکه قرآنه ایناندیلر (وبما ارسلنا به رسلنا) دخی شول نسنه یه ایناندیلرکه
پیغمبرلرمزی آنکله کوندردك (فسوف یعلمون) پس علی التحقیق ایتدکلری تکذیبك نتیجه سن
کوررلر (اذ الاغلال فی اعناقهم والسلاسل) اول وقتکه طوقلر وزنجیرلر کردنلرنده اولوب
یسحبون فی الحمیم) قزمش صوده چکلورلر (ثم فی النار یسجرون) صکره جهنم آتشنده یاقمش
قیلنورلر (ثم قیل لهم این ما کنتم تشرکون من دون الله) اندنصکره کندولره دینلور قنقی مکانده در
شول نسنه لرکه خدانك عبادتندن وازکچوب آنلری کندویه شریك قیلاردکز (قالوا ضلوا عنا
دوزخیلر جواب ویروب دیدیلر آنلر بزدن غائب اولدیلر (بل لم نکن ندعوا من قبل شیئا) بلکه
بوندن اسبق دنیاده بر نسنه یه عبادت ایتمزدك یعنی بزه آشکار اولدیکه آنلره عبادت ایتدیکمز
بر شیئه عبادت ایتمزدك زیرا آنلر بر معتد اولنه جق نسنه دکلدر (کذلك) بو آزدرمق کبی (یضل الله
الکافرین) حق جل وعلا بی دینلری آزغون قیلار (ذلکم) بو کمراهلق سزه (بما کنتم تفرحون
فی الارض بغیر الحق) بو سببله درکه روی زمینده ناحق شیئله یعنی شرك وطغیانله شادلق

ایدوب تکبر ایدردکز (وبما کنتم تمرحون) واول سببله درکه غایتله فرحناك اولوب تبختر ایدردکز
(ادخلوا ابواب جهنم) دوزخك قپولرینه کیرك (خالدین فیها) قالمق ایچنده علی الدوام تقدیر ایتدککزده
(فبئس مثوى المتكبرين) پس قتی بد یردر ارباب تکبرك یری (فاصبر) پس قومکك اذیتی اوزره
صبر ایت (ان وعد الله حق) که بی شبهه خدانك وعدی درستدر البته واقع اولور (فاما نرینك
بعض الذی نعدهم) پس اکر عذابدن انلره وعده ویردوکمزك بر مقدارین سکا کوسترورسك جزالری
اولدر (او نتوفینك) یاخود انلرك عذابی ظهور ایتمدن اول روحکی قبض ایدرسك (فالینا یرجعون
بزم طرفمزه دونمش قیلنورلر پس اعماللرینه کوره سزالرین ویرورز (ولقد ارسلنا رسلا من قبلك
وبی شبهه کیم سندن اسبق چوق پیغمبرلر کوندردك (منهم من قصصنا علیك) انلردن برکروه وارکه
احواللرك اوزریکه اوقودق (ومنهم من لم نقصص علیك) وانلردن برجماعت وارکه احواللرین اوزریکه
اوقومدق زیرا بر روایتده پیغمبرلرك عددی یوز یکرمی درت بیکدر و قرآنده قصصکی مذکور اولان
کسنه لر برقاچ معدود ومشخصدرلر (وما کان لرسول ان یاتی بآیة الا باذن الله) وبر پیغمبره صحیح
وجائز دکلدیکه بر معجزه کتوره مکر خدانك دستوریله پس نیجه سزای کفره پیغمبر اوزره معجزه لر
اقتراح ایدرسز وحالبوکه معجزه کتورمك آنك النده دکلدر تاکه ایستدوککز معجزه یی سزه کتوره
(فاذا جاء امر الله) پس قچنکیم خدانك فرمانی دنیاده ولخودن عذابله کلور (قضی بالحق) طوغریلقله
حکومت اولنورکه محق اولان نجات بولوب مبطل اولان هلاك اولور (وخسر هنالك المبطلون)
واول محلده معجزه لرك ظهورندنصکره اقتراح ایاتله عناد ایدنلر اوتوزدیلر (الله الذی جعل
لکم الانعام) ایزد ذو الجلال شول پروردکاردرکه سزکچون دوه وصغر وقیون وکچی یی خلق
ایتدی (لترکبوا منها) تاکه انلرك بر مقدارینه بنه سز (ومنها تاکلون) وانلردن بیرسز (ولکم
فیها منافع) وانلرده سزه سوت ویونك کبی منفعتلر وار (ولتبلغوا علیها حاجة فی صدورکم) وانلری
خلق ایتدی تاکه اوزرلرینه سفر ایتمکله ایرشه که خواهشی سینه لرکزده در (وعلیها وعلی الفلك
تحملون) وآنلر اوزره بیابانده وکمی اوزره دریاده کوتورلورسز (ویریکم آیاته) وحق جل
وعلا دلائل قدرتنی سزه کوسترر (فای آیات الله تنکرون) پس خدانك قنقی ایاتنی انکار
ایدرسز یعنی اول ایات غایتله ظاهر اولدقلریچون انکار قبول ایتمزلر (افلم یسیروا فی الارض
فینظروا کیف کان عاقبة الذین من قبلهم) پس کفار مکه یریوزنده سیاحت ایتمدیلرمیکه بقه لر
کندولرندن اسبق پیغمبرلری تکذیب ایدنلرك نتیجه سی نیجه اولدی (کانوا اکثر منهم) انلر کندولردن

چوق ایدیلر (واشد قوة) وزور وجهتندن کندولردن غایتله برك ایدیلر (واثارا فی الارض
وانلر روی زمینده ایتدکلری اثار جهتندن کندولردن چوق ارتق ایدیلر (فما اغنی عنهم ما کانوا یکسبون
پس قزاندقلری نسنه کندولردن برشی دفع ایتمدی (فلما جاءتهم رسلهم بالبینات) پس اولوقتکه
پیغمبرلری انلره معجزه لرله کلدیلر (فرحوا بما عندهم من العلم) قتلرنده یعنی دانشدن اولان
نسنه ایله سونوب پیغمبرلرین دانشنی حقیر طوتدیلر (وحاق بهم ما کانوا به یستهزؤن) وانلره
احاطه ایتدی شول نسنه نك سزاکه انکله استهزا ایدرلردی (فلما راوا باسنا) پس اولوقتکه دنیاده
شدت عذابمزی کوردیلر (قالوا آمنا بالله وحده) دیدیلر خدایه بالکز ایمان کتوردك (وکفرنا بما کنا به
مشرکین) وکفر ایتدك شول شیئه که بز آنك سببیله مشرکلر ایدك (فلم یك ینفعهم ایمانهم لما راوا باسنا)
پس ایمانلری کندولره نفع ایدردکلدی قچن عذابمزی مشاهده ایتدیلر زیرا اول حالده ایمانك قبولی
ممتنعدر (سنة الله) خدانك طریقی (التی قد خلت فی عباده) شول طریقی که امم ماضیه دن قوللرنده
کچدیکیم ایمان یاس بروجه ایله مقبول دکلدر (وخسر هنالك الكافرون) واولوقتده بی دین اولانلر
اوتوزدی یعنی اول محلده بی دین اولانلرك خسرانی ظاهر اولور واکرچه جمله عمرلرده خسرانده ایدی

سورة فصلت مکیة وهی اربع وخمسون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(حم) بو قولده حاء حکمته ومیم منته اشارتدر یعنی حق سبحانه وتعالی حکمتی ایله رحمکله مؤمنلر اوزره
منت ایتدی (تنزیل من الرحمن الرحیم) قرآن عظیم الشان بو ایکی وصفك غایتیله متصف اولان
خدادن ایندرلمشدر (کتاب فصلت آیاته) بو بر کتابدرکه ایاتی لفظ ومعنی اعتباریله تمییز اولنمشدر
(قرآنا عربیا) لغت عربیه ایله بیان اولنمش بر قرآن اولدیغی حالده (لقوم یعلمون) بر کروهه که بیلورلر
بو خدانك قتندن ایندرلمشدر (بشیرا) موجبیله عمل ایدنلره مژده ویریجی (ونذیرا) واکا
ایمان کتورمیانلره قورقو ویریجی (فاعرض اکثرهم) پس خلقك چوغی فهمندن وقبولندن
یوز چویردی (فهم لا یسمعون) پس کندولر ایشتمزلر (وقالوا قلوبنا فی اکنة) دخی اهل شرك رسوله
اکرمه دیدیلرکه کوکللرمز اورتولرده در (مما تدعونا الیه) شول شیئك فهمندن که سن بزی اکا دعوت
ایدرسن (وفی آذاننا وقر) وقولاقلرمزده صاغرلق وار رسولیدلکك سوزی ایشتمزز (ومن بیننا
وبینك حجاب) واراءمزدن واراکدن بر پرده وارکه سنکله اتصال ایتمکه بزی منع ایدر (فاعمل
پس کندی دینکك مقتضاسی اوزره ایشله (اننا عاملون) علی التحقیق بز آینمزك مقتضاسی اوزره عمل

ایدیجیلرز (قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ) سویله بن بر نسنه دکلم الا سزلرکبی بر انسانکیم (يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ
إِلَٰهٌ وَاحِدٌ) بکا وحی اولنور کیم یالکز بر معبوددر اوزکه معبودکز یوقدر (فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ) پس آنك
طرفنه توجه ایدکز حالده و فعالکزده استقامت ایدك (وَاسْتَغْفِرُوهُ) و ایمانه کلدککزدن
صکره احداث ایدککز تقصیرات ایچون کندوسندن مغفرت طلب ایدك (وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ)
واریا بمشرکه هلاك اولسون (الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ) شول اهل شرك که کلمهٔ توحیدله نفسلرك
پاك قیلمازلر (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ) وانلر اوبر جهانك اولمسنه کندولر تصدیق ایتمزلر (إِنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) تحقیقا شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل ایشلر ایشلدیلر (لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ
مَمْنُونٍ) کسیلمه مش اجرت انلره اولور (قُلْ أَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ) سویله ایا علی
التحقیق سز کفر ایدرسز شول ـــــ پروردکاره که زمینی ایکی کون مدتنده یراتدی (وَتَجْعَلُونَ
لَهُ أَنْدَادًا) و اکا مانندلر قیلارسز (ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ) اول قادر که یری ایکی کونده یراتدی عالملرك
پروردکاریدر (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ) دخی یرده محکم طاغلر قیلدی (مِنْ فَوْقِهَا) آنك یوقاروسنده
تاکه قدرته دلالت ایدن اثاری بقنلره نمایان اوله (وَبَارَكَ فِيهَا) وانده برکت صالدیکه ایچنده
انواع نباتاتی و انواع حیوانی خلق ایتدی (وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا) دخی زمین خلقنك کچینجك نسنه لرین
ایچنده تقدیر ایتدیکه هر نوع علیه نه لازم اوله جق شیئی میسر قیلدی (فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ) درت
کونك تتمه سنده (سَوَاءً) برابر اولدقلری حالده یعنی بو درت کونکه ایکیسنده یر خلق اولندی
وایکیسنده یرك لوازمی ایچنده تقدیر اولندی متساوی یدرلر (لِلسَّائِلِينَ) بر ایچنده اقوات تقدیر
اولندیغی طالب اولانلره (ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ) صکره کوکه قصد ایتدی (وَهِيَ دُخَانٌ) وحال بوکه
اوبر توتون ایدی (فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا) پس کوکه و زمینه دیدی سزه فرمان ایتدوکم نسنه یه
کلك (طَوْعًا أَوْ كَرْهًا) فرمانبر اولدیغکزده یا ارادتسز یعنی البته کلملیسز ارادتکز وار ایسه یا یوق ایسه
بو کلامدن مراد اظهار کمال قدرتدر و ایستدوکی شیئك وقوعنك واجب اولمسین بیان ایتمکدر نه یره
و زمینه اثبات طاعت و کرهدر (قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ) کوك و زمین دیدیلر انقیاد ایتدوکمز
حالده کلدك (فَقَضَاهُنَّ) پس کوك مقوله سنی یاپدی (سَبْعَ سَمَاوَاتٍ) یدی کوك (فِي يَوْمَيْنِ) ایکی کونده
(وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا) و هر کوکده شانی و اندن ظهور ایدن شیئی وحی ایتدی یعنی آنك اظهاری
اوزره طبعا یا اختیارا متوجه قیلدی (وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ) دخی یقین اولان کوکی
چراغلر کبی یلدزلرله اراسته قیلدق (وَحِفْظًا) وانلری آفاتدن بر یوصاقلمق صاقلدق (ذَٰلِكَ

اول مذکور اولان بدایع قدرت (تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ) هر کسه اوزره غالب ایدوب جمیع امورده دانا
اولان خدانك وجوب بر اتمسیدر (فَإِنْ أَعْرَضُوا) پس اکر کفار بو دلائل بیانی اولندقدن صکره یوز دوندریرلر
(فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً) پس سویله سزه قورقو ویروب بیلدرمدن یعنی حاللریکز اوزره قالورلر ایسه سزکی
تحذیر ایتدیکیم کندولره بر عذاب دکر (مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ) بو ایکی قبیله یه دکن عذاب کبی (إِذْ جَاءَتْهُمُ
الرُّسُلُ) اول وقتکه پیغمبرلر کندولره کلدیلر (مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ) و کلمزدن وارد لردن یعنی
پیغمبرلر انلره جمیع اطرافلرندن کلوب نصیحت ایتدیلر که (أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ) تکریدن اوزکه بر شیئه
عبادت ایتمك (قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا) دیدیلر پروردکارمز پیغمبرلر کوندرمسین ایستسیدی (لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً)
البته رسالت سبیله فرشته لر ایندرردی (فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ) پس علی التحقیق بز تصدیق
ایلمیجیلر دکلز اول نسنه یه که سز کندو زعمکزله انکله مرسل اولدیکز انکچونکه سز بزم کبی بر انسانسز
اوزریمزه بر آرتقلغکز یوقدر (فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ) پس اما قبیلهٔ عاد روی
زمینده استحقاقسز کردنکشلك ایدوب متعظم اولدیلر (وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً) و دیدیلر کیم
بزدن زیاده برك کیمدر کوج جهتندن (أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ) ایا غافل اولوب
بیلمدیلرمیکیم علی التحقیق کندولرین ایجاد ایدن ایزد ذو الجلال (هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً) کندوسی قوت
جهتندن کندولردن چوق قوت صاحبیدر (وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ) دخی بزم ایاتمزه تصدیقو
کتورمزلردی (فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا) پس اوزرلرینه بر صاووق یل کوندردك (فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ)
برشامتلی کونلرده بر روایتده مذکور درکیم اولکونلر ماه شوالك اواخرنده اول باد صرصر چهارشنبه
کوندن اسمکه باشلدی کلجك چهارشنبه ده ختم اولندی (لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا) تاکه یقین اولان صاغلغده رسوالق اشکنجه سن انلره دادندررز (وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَخْزَىٰ) و علی التحقیق صونکی سرایك اشکنجه سی رسواتردر (وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ) و کندولر عذابك
دفعیله یاردم اولنمازلر (وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ) و اما طائفهٔ ثمود انلره طوغری یولی دلالت
ایتدك (فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ) پس کورلکه مشابه اولان دلالتی هدایت اوزره ترجیح ایتدیلر
(فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ) درعقب خوار ایدیجی اشکنجه نك صاعقه سی کندولرین
الدی (بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) قزاندقلری نسنه سببیله (وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) دخی
عذابدن قورتردق شول کیمسه لریکه ایمانه کلوب صاعقه نك وقوعندن خوف ایدرلردی
(وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ) دخی یاد ایت اول کونکه خدانك دشمنلری دوزخ سمتنه

سوریلوب جمع اولنورلر (فَهُمْ يُوزَعُونَ) پس کندولر آخرلری ایرشمك ایچون دایلروده اولانلر طوررد
حَتّٰى اِذَا مَا جَاؤُهَا) پس آتشه کلدکلرنده (شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ) وزرلرینه
قولاقلری وکوزلری ودریلری یعنی سائر اعضالری شهادت ایدرلر (بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) ایشلدکلری
نسنه ایله (وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا) دخی اعضالرینه توبیخ یوزندن دیدیلر نیچون اوزریمزه
شهادت ایتدیکز (قَالُوا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِي اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ) دیدیلر هر نسنه‌یی سویلتدرن ایزد متعال
بزی سویلتدی (وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ) وحالبوکه کندوسی اول کز سزی ایجاد ایتدی (وَاِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ) وجزا ایچون کندویه دوندرلمش قیلنورسز (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ) وسز کیزلنمزدیکز یعنی
قباحت ایتدککزده خلقدن قورقوب کیزلندیکز وکمان ایتمدکزکیم (اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ) وزریکزه
قولاقلریکز شهادت ایده (وَلَا اَبْصَارُكُمْ) ونه کوزلریکز (وَلَا جُلُودُكُمْ) ونه اعضالریکز (وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ
اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ) ولیکن کمان ایتدکزکیم علی التحقیق خدا عز وجل ایشلدککز ایشلرك
چوق شیئی بیلمز (وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمْ) واول ظن ایتدککز کمانکزدر (الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ) شول کمانکه ※
پروردکارکزه کمان ایتدیکز (اَرْدٰيكُمْ) سزی هالك قیلدی (فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) پس ویوزنلر
کروهندن اولدیکز (فَاِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ) پس اکر کفره صبر ایدرلرده دوزخ کندولره قرار
کاهدر اندن قورتلمزلر (وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا) واکر سودکلری شیئه دونمك ایسترلر (فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ)
انلر سودکلرینه دوندریلن کروهدن دکلدرلر (وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ) دخی انلره شیاطیندن
دوستلر و یولداشلر تقدیر ایتدك (فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ) پس انلر ایچون امور دنیویه‌دن اوکلرنده
اولان اشیایی تزیین ایتدیلر (وَمَا خَلْفَهُمْ) وامور اخرویه‌دن کیرولرنده اولان اموری مزین قیلدیلر
بو معنا ایله که حشر ونشرك وحساب وعقابك انکاری اوزره کندولرین ایتدیلر (وَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْقَوْلُ فِي اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ) وکلمهٔ عذاب اوزرلرینه لازم کلدی بر کروهلرك زمره‌لرنده که کندولردن
اسبق کذشته اولدیلر (مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ) پری مقوله‌سندن وانسان نوعندن (اِنَّهُمْ
كَانُوا خَاسِرِينَ) تحقیقا کیم کفار قسمی زیانکار ایدیلرکه کوردیلرکه کفار قریش بربرینه امر ایلدیکه
محمد المصطفانی اوقودقده اکا بر نوع تشویش ویرك پس حضرت پیغمبر قرآنه شروع ایدیجك
اوازلرین قالدروب بیهوده سوز سویلکه باشلدیلر حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (وَقَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا) دخی ایمانه کلمیان کروه دیدیلر (لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ) بو قرآنه قولاق اصوب ایشتمك (وَالْغَوْا
فِيهِ) واوقومسی اثناسنده بیهوده سوز سویلك (لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ) شاید سز اناوزره اصوانکزله غلبه

ایده سز (فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) پس البته کفر ایدنلره دادندررز (عَذَابًا شَدِيدًا) بر قوی اشکنجه (وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَسْوَءَ
الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ) والبته انلره مکافات ایدرز ایتدکلری بد اعماللك بدترسیله یعنی حدذاتنده بدترا ولان
اعماللریله مکافات اولنورلر (ذٰلِكَ) اول کونه مکافات (جَزَاءُ اَعْدَاءِ اللّٰهِ) خدا دشمنلرینك مکافاتیدر (اَلنَّارُ)
سزالری انشدر (لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ) آتش ایچنده انلره جاودانلق سرای وار (جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ)
بر درست مکافات اولنورلر اول نسنه سببیله کیم ایاتمزی انکار ایدرلردی (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا) دخی کفر
ایدنلر دیدیلر (رَبَّنَا اَرِنَا اللَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ) ای خداوندمز جن وانسدن بزی ازدیرن ایکی
شخصی بزه کوستر بر قولده انلر ابلیس وقابیلدر (نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا) وایکی شخصی ایاقلریمز التنده قیلوب
کندولرین چیغنیه‌لم (لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلِينَ) تاکه الچقلردن اوله‌لر (اِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ) تحقیقا
شول کیمسه‌لرکه دیدیلر پروردکارمز خدا عز وجلدر (ثُمَّ اسْتَقَامُوا) صکره عملده استقامت ایتدیلر
(تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰئِكَةُ) موت محلنده فرشته‌لر اوزرلرینه اینوب کندولره دیرلرکیم (اَلَّا تَخَافُوا) ایلروکزده
اولان اشیادن قورقمك (وَلَا تَحْزَنُوا) وکیروده قودیغکز کسنه‌لر اوزره غمناك اولمك (وَاَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ) ودنیاده پیغمبرلرك لسانی اوزره وعد اولندیغکز بهشتله شاد اولك (نَحْنُ اَوْلِيَاؤُكُمْ
فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) بز وزدوستلرکز یقین اولان مصاغلغده که سزه حق الهام ایدوب ایولك ایشلمککزه باعث
اولوردق (وَفِي الْاٰخِرَةِ) واوبر جهانده شفاعت واکرامله بز وزدوستلرکز (وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي اَنْفُسُكُمْ)
وسزه درآخرتده لذات قسمندن جانلرکز آرزو ایتدوکی اشیا (وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ) وسزه درایچنده
ایستدککز نسنه (نُزُلًا) بر آماده اولمش روزی (مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ) بو ایکی وصفله متصف اولان
خدادن (وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا اِلَى اللّٰهِ) دخی کیمك سوزی یکرکدر شول کیمسه‌نکنك سوزندنکه خلقی
خدانك عبادتنه دعوت ایتدی (وَعَمِلَ صَالِحًا) وشایسته ایش ایشلدی (وَقَالَ اِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ) دخی
دیدی علی التحقیق بن ارباب انقیادك زمره‌سندنم (وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ) وهرکز ایولکله بدلك
برابر اولماز (اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ) بدلکی دفع ایت شول نسنه‌یله که نفس لامرده کندوسی کوزلرکدر (فَاِذَا الَّذِي
بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ) پس اول محلده اولیجه ایدرسن بولورسن شول کیمسه سنکله اراکده وآنکله اراسنده
بر عداوت وار (كَاَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ) کویاکیم اول شخص بر مشفق دوستدر (وَمَا يُلَقّٰيهَا) وبدلك مقابله‌سنده
ایولك ایتمکلك خصلتی برکیمسه‌یه ویرلمز (اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا) مکر اذیتا ورنجه صبر ایدنلره (وَمَا يُلَقّٰيهَا اِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ)
واول خصلت بر کیمسه‌یه ویرلمز الا بر اولو بهره ایه‌سنه (وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ) واکر ابلیسدن سکا بر
وسوسه عارض اولور (فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ) آنك شرندن خدایه صیغن (اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) که بی شبهه خدا

عز وجل كندودن استعاذه‌مكى ايشيدن نسنكه دانا اولان (ومن آياته الليل والنهار) دخى آنك دلائل
قدرتندندر كيجه وكوندزكه بربرى آردينه كلوب كيدرلر (والشمس والقمر) وكونش وآى دخى دلائل
قدرتندندر (لا تسجدوا للشمس ولا للقمر) كونش ايچون سجده ايتمك ونه آى ايچون (واسجدوا لله
الذى خلقهن) وانلرى ايجاد ايدن خداى ذو الجلاله سجده ايدك (ان كنتم اياه تعبدون) اكر اكا يالكز
عبادت ايدرايسكز (فان استكبروا) پس اكر فرمانك امتثالندن كوردن كسلك ايدرلر خداى عز وجل انلرك
عبادتندن مستغنيدر (فالذين عند ربك) كه پروردكارك قتنده اولانلر ملائكه‌دن (يسبحون
له بالليل والنهار) كيجه وكوندزده تسبيح ايدرلر (وهم لا يسأمون) وحال بوكه انلر تسبيح ايتمكدن
اوصانمزلر (ومن آياته انك ترى الارض خاشعة) دخى خدانك قدرتى نشانلرندندركيم بلا شبهه سن يرى
تذلل ايدن كسنه كبى قورعيش وسكون ايتمش كوررسن (فاذا انزلنا عليها الماء اهتزت وربت) پس اول
وقتكه اوزرينه صو ايندررز جنبش ايدر و نباتاتيله شيشر (ان الذى احياها) تحقيقا شول
پروردكاركه اكى احيا ايلدى (لمحيى الموتى) البته اولمشلرى زنده قيلجيدر (انه على كل شىء قدير) بى شبهه
اول هر نسنه اوزره تواناد ر (ان الذين يلحدون فى آياتنا) تحقيقا شول كيمسه‌لركه آيتمزده طريق
استقامتدن ميل ايدرلر يعنى انلرده طعن وتحريف ايدرلر انلرى باطله تأويل ايدرلر (لا يخفون علينا)
اوزريمزه پوشيده اولمازلر (افمن يلقى فى النار خير) پس بر كيمسه آتشده صالنور يكرميدر (ام من يأتى
آمنا يوم القيامة) ياخود شول كيمسه‌كه روز قيامتده آتشدن امين اولنديغنده كلور (اعملوا ما شئتم)
ايستدككز نسنه‌يى ايشله‌كز بو امر تهديد ايچوندر (انه بما تعملون بصير) بى شبهه كيم حق جل وعلا
ايشلدككز نسنه‌يه بينادر (ان الذين كفروا بالذكر) تحقيقا شول كيمسه‌لركه قرآنه كفر ايتديلر (لما جاءهم)
قچن كندولره كلدى بو معاند كروهدرلر (وانه لكتاب عزيز) وبى شك كيم قرآن جليل القدر چوق نفعلو
بى نظير كتابدر (لا يأتيه الباطل من بين يديه) كا باطل انك اوكندن كلور (ولا من خلفه) ونه آردندن
يعنى جميع جهاتدن محفوظدر باطل اكا يول بولمز (تنزيل من حكيم حميد) اشيايى يرنده وضع ايدن
جميع محامده مستحق اولان خدادن اينديرلمشدر (ما يقال لك) سكا دينلمز يعنى قومك كفارى بو سوزى
ديمزلر (الا ما قد قيل للرسل من قبلك) الا سندن اسبق پيغمبرلره كروهلرندن سويلنان سوز كبى
بو كلام حضرتك تسليه‌در (ان ربك لذو مغفرة) بى شبهه كيم پروردكارك پيغمبرلره و توابعلرينه مغفرت
ايدر (وذو عقاب اليم) وكفاره دردناك عقوبتلودر كتورديلركيم كفار قريش ديديلر ايچون قرآن لغت عجمله
ايندى كما ايچون بر مقدارى عربى وبر مقدارى عجمى ايندى تاكه ايكى كروه اندن بهره مند اولورلردى حق جل وعلا

بو آيتى منزل ايتدى (ولو جعلناه قرآنا اعجميا) واكر محمد المصطفى اوزره منزل قيلديغمز كتابى لغت عربيدن
ماعدا بر لغتله اوقنور نسنه قيلسيدق (لقالوا لولا فصلت آياته) البته ديرلردى نيچون خدانك
آياتى بز فهم ايده‌بيلكز لسانيله بيان اولنمدى (ءاعجمى وعربى) سوز عجمى ومخاطب عربى اولسونمى بو سوزده
بر فائده وجوه كلمز (قل هو للذين آمنوا هدى) سويله قرآن عظيم الشان ايمانه كلانكسنه‌لره طوغرى يول
سمتنه يول كوستريجيدر (وشفاء) وسينه‌لرده مشكوك وشبهه‌لرك دردنه شفا باغشليجيدر
(والذين لا يؤمنون) وايمانه كلميانلر (فى آذانهم وقر) قولاقلرنده اوبر صاغرلقدر (وهو عليهم عمى)
وكندوسى اوزرلرينه بر كورلكدر (اولئك ينادون من مكان بعيد) انلر دربراوزاق يردن چاغرلمش
قيلنورلر يعنى انلرك حالى شول كيمسه‌نك حالنه بكزركه بر اوزاق يردن چاغرلوب ايشتمز (ولقد آتينا
موسى الكتاب) دخى تحقيقا كيم حضرت موسايه توراتى ويردك (فاختلف فيه) پس آنك شاننده
اختلاف اولنديكه كيمسى حقيقتنى تصديق ايدوب كيمسى تكذيب ايتدى نته‌كه قرآنده اوكونده اختلاف
واقع اولدى (ولولا كلمة سبقت من ربك) واكر پروردكاركدن بر سوز سبقت ايتمسيدى كه مكذبلرك
عذابى قيامته تأخير اولنمشدر (لقضى بينهم) البته اهل تكذيب اراسنده حكم اولنوردى كه قوللرى
اهلاك اولنورلردى نته‌كه امم سالفه‌نك مكذبلرى هلاك اولندى (وانهم لفى شك منه مريب)
وتحقيقا كيم كفار قرآندن اضطرابه موجب بر كمانده دوشمشلردر (من عمل صالحا فلنفسه) وهر كيم
كوزل ايش ايشلدى آنك نفعى كندو نفسيچوندر (ومن اساء فعليها) وهر كيم بدلك ايتدى آنك
ضررى اوزرينه مترتب اولور (وما ربك بظلام للعبيد) دخى پروردكارك قوللره ستم ايديجى
دكلدر (اليه يرد علم الساعة) قيامتك بيلمسى خدايه دونمش قيلنور يعنى قيامتدن سؤال اولنديغى
محل آنك بيلمسى خدايه مفوض اولور انكچونكه اندن اوزكه بر فرد آنى بيلمز (وما تخرج من ثمرات
من اكمامها) وهيچ ميوه‌لر قشرى قابلرندن چيقمزلر (وما تحمل من انثى) واصلا بر ديشى يوكلو اولماز
(ولا تضع) ويوكنى بر يوده وضع ايتمز (الا بعلمه) الا خدانك علميله (ويوم يناديهم)
دخى ياده كتور اول كونيكه حق جل وعلا كفارى توبيخ ايچون چاغروب دير (اين شركائى) زعمكزله
بنم اورتاقلرم قنده‌در (قالوا آذناك ما منا من شهيد) جواب ويروب ديديلر بز سكا بيلدردككيم
انلر ايچون شريكلكه شهادت ايدر بزدن هيچ شاهد يوقدر (وضل عنهم ما كانوا يدعون من قبل)
واهل شركدن غائب اولدى شول شى كه بو كوندن اسبق دنياده اكا پرستش ايدرلردى (وظنوا ما لهم
من محيص) دخى بيلديلركيم كندولره اصلا بر كريزكاه يوقدر (لا يسأم الانسان من دعاء الخير)

ادم اوغلى نعمتك وسعى طلبندن اوصانمز (وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ) واكر معيشت طارلغى كندويه دكسه
فَيَؤُسٌ قَنُوطٌ) اوكونه كسنه خدانك فضل ورحمتندن اميدى غايتله كسمشدر (وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا
واكر آكا فقردن براولك لذتنى دادلدررز (مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ) بريدلكدن نصكره كه كندويه دكدى
لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِي) البته سويلر بونعمت حقمدر اصلا بندن زائل اولماز (وَمَا اَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً) وكمان
ايتمم كه قيامت قائم اوله (وَلَئِنْ رُجِعْتُ اِلٰى رَبِّي) وبى شبهه اكر قيامت قالقوب ربمه دونمش قيلنورسم
اِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى) بى كمان بكا دنياده اولان حالتمدن يكرك برحالت اولور (فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِمَا عَمِلُوا) پس على التحقيق كيم كفر ايدنلره ايشلدكلرى اشيادن آكاه ايدرز (وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ
والبته بربرك اشكنجه‌دن انلره داددررز (وَاِذَا اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ) واولوقتكه آدم اوغلى اوزره
انعام ايدرز (اَعْرَضَ وَنَاٰى بِجَانِبِهٖ) شكردن يوز دوندروب كندو نفسيله ايدنا وزاقلنور (وَاِذَا
مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ) واولوقتكه كندويه بربدلك دكوانيلى بسنه‌يه مشابه براولو دعانك
آيه سيدر (قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) سويله كفاره يا محمد بكا خبر ويرك اكر قرآن خدانك
قتندن اولوب (ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ) صكره سز آكا تصديق كتورمدكز (مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ
كيمدر آزغونرك شول كمسنه‌دن كه كندوسى براوزاق خلاف وعناد ده در (سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ
يقينده آنلره قدرتمزك نشانلرين جهانك اطرافنده كوستررز يعنى سرور كائنات اخبار
ابتدوكى فتوحاتك وقوعنى انلره نمايان ايدرز (وَفِي اَنْفُسِهِمْ) وكندو جانلرنده دخى يعنى
اهل مكه اراسنده ظاهر اولان وانلره حلول ايدن مصيبتلرى دخى كندولره كوستررز
حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ) تاكه كندولره ظاهر اوله كيم قرآن درستدر ايجنده اصلا شبهه
يوقدر (اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ) ايا پروردكارك اغنا ايدوب كفايت ايتمديمى كيم (اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ
على التحقيق كندوسى هر نسنه‌يه اوزره كواهدر (اَلَا اِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ) بيلك كيم بلا شبهه كفار مقوله
برشكده درلر (مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ) پروردكارلرينك لقاسندن يعنى حشر ونشرك اولمسندن
تصديق ايتميوب استبعاد ايتدكلريچون خدانك ملاقاتندن شكه دوشمشلردر (اَلَا اِنَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ مُحِيطٌ) آكاه اولك كيم حق جل وعلا هر نسنه‌يه علمى قابلمشدر ❊ والله اعلم

سورة الشورى مكية وهى ثلاث وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

حمٓ عٓسٓقٓ) بو حروف سوره‌نك بكى اسميدر وبوسبعدن آرالرنده فاصله قيلندى (كَذٰلِكَ

بو سوره‌ده اولان معانى كبى (يُوحِي اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ) سكا وسندن اسبق اولانلره وحى
ايدر (اللّٰهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) بو ايكى نعت كمال ايله موصوف اولان ايزد ذوالجلال (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ) كندويه مملوكدر كوكلرده اولان اشيا ويرده اولان نسنه‌لر (وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
وكندودر هر نسنه اوزره يوجه‌لنان جميع اشيادن اولو اولان (تَكَادُ السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ
يقلشوركه خدانك عظمت وهيبتندن كوكلر يوقارو طرفلرندن چتلار (وَالْمَلٰئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ) دخى فرشته‌لر پروردكارلرينك حمدنه مقارن اولدقلرنده تسبيح ايدرلر (وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْاَرْضِ
وزمينده ساكن اولانلر ايچون مغفرت طلب ايدرلر (اَلَا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) آكاه اولك كيم بلا
شبهه تكرى تعالى كندودركه كناهلرين ستر ايدوب توبه‌لرين قبول ايتمكله كندولرين چوق اسيركيان
وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖ اَوْلِيَاءَ) دخى شول كمسنه‌لركه تكريدن اوزكه دوستلر ايدنديلر يعنى شركا
واندادى مجتله پرستش ايدرلر (اللّٰهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ) ايزد ذوالجلال احوال واعماللرى اوزره نكهباندر
وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) وسن اوزرلرينه وكيل دكلسن يعنى انلرك ايشى سكا اصمرلنمشدر (وَكَذٰلِكَ
اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا) ونته‌كه بو آيتى سكا ايحا ايتدك لغت عربله مترجم برقرآن سكا ملكك
لسانى اوزره كوندردك (لِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى) تاكه كوبلرك اناسنه يعنى تاكه مكه خلقنه قورقودوب سن
وَمَنْ حَوْلَهَا) وعربدن چوره سنده اولانلره دخى (وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ) دخى خلقه جمع ايدن كوندن
قورقودوب سن (لَا رَيْبَ فِيهِ) آنك وقوعنده برشك وشبهه يوقدر چون قيامت كوننده
اولين وآخرين بريرده حشر اولنورلر اولكونه جمع كونى ديلدى (فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ) انلردن بر كروه بهشت
جاودانده قرار طوتر (وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ) وبر كروه دوزخده (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَهُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً) واكر
خدا عز وجل ايستسيدى انلرى يالكز بر كروه قيلاردى كه جمله‌لرى هدايت طريقنده اولورلردى
يا ضلالت طريقنده (وَلٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهٖ) ولكن ايستدوكى هدايتله وطاعاتك
ايشلمسى اوزره كندولره باعث اولمغله رحمتنده داخل قيلار (وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ
وستمكار اولانلر كندولره هيچ نه بردوست ونه بريار دكجى اولور (اَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖ اَوْلِيَاءَ) بلكه
كفار تكريدن اوزكه يتلركبى اشيايى دوستلر ايدنديلر وبوخصوصده هواى نفسه اويديلر
زيرا درست دوست الحق ايسترلرسه (فَاللّٰهُ هُوَ الْوَلِيُّ) ايزد ذوالجلال كندودر دوست اولان
غيرسى دكل (وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتٰى) وكندودر اولمشلرى زنده قيلار (وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وكندوسى
هر نسنه اوزره توانا (وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ) دخى امور دينيه‌دن ودنيويه‌دن هر نسنه كه

سز وكنا رايجنده اختلاف ايتدكز (فحكمه الى الله) آنك حكمى خدايه ذو الجلاله مفوضدر محقى
مبطلدن ثواب وعقابله تمييز ايدر (ذلكم) اول عظيم الشان حاكمكز (الله ربى) ايزد ذو الجلال
پروردكارمدر (عليه توكلت) قوامورمده اوزرينه اعتماد ايتدم (واليه انيب) ومشكل ايشلرده
اكا رجوع ايتدم (فاطر السموات والارض) كوكلرى ويرى ابتدا ايجاد ايدن خدا (جعل لكم من انفسكم
ازواجا) جنسكزدن سزكچون قاريلر قيلدى (ومن الانعام ازواجا) دخى طوارلردن كوناكون صنفلر
سزكچون برادى (يذرؤكم فيه) سزى بو وجه اوزره خلق ايتمده چوق قيلار (ليس كمثله شئ) اصلا
بروجهله كندويه ماننده برنسنه يوقدر (وهو السميع البصير) وكندودر جميع مسموعاتى ايوايشيدن
مبصراتى كما ينبغى كورن (له مقاليد السموات والارض) كندويه مملوكدر كوكلر ويرك خزائنى (يبسط
الرزق لمن يشاء ويقدر) ايستدوكى كسنه يه رزق واسع قيلار وايستدوكى كسنه يه آز
طار قيلار (انه بكل شئ عليم) تحقيقا كه اول قادر ذو الجلال دو كلى اشيايه دانادر (شرع لكم
من الدين) سزكچون طاعات وتوحيددن مبين وهويدا قيلدى (ما وصى به نوحا) شول شيئى كه آنك
ايشلسين حضرت نوحه فرمان ايلدى (والذى اوحينا اليك) دخى شول نسنه كه سكا وحى ايتدك
(وما وصينا به ابراهيم وموسى وعيسى) واول شيئى كه آنك ايشلسين بواعزه يه فرمان ايتدك واول مشروع
اولنان نسنه بودركه (ان اقيموا الدين) دينى ايا قلندرك يعنى تصديقى واجب اولان شيئه ايمان كتورمله
واحكام الهيه ده اطاعت ايتمده تقصير ايتمك (ولا تتفرقوا فيه) وآنده اختلاف ايتمك يعنى اصول دين
اولان توحيد وطاعتده اختلاف ايتمك (كبر على المشركين) اهل شركه اوزره بيوك اولدى (ما تدعوهم
اليه) شول شيئى كه كندولرينى اكا دعوت ايدرسن (الله يجتبى اليه من يشاء) خداى عز وجل ايستدوكى
كسنه يى بكزيده ايدر وكندو طرفنه آنى جذب ايدر (ويهدى اليه من ينيب) دخى طرفنه توجه ايدنه
توفيق ويروب دينه اكا يول كوسترر (وما تفرقوا الا من بعد ما جاءهم العلم) وامم ماضيه
پراكنده اولوب اختلاف ايتمديلر الا كندولره دانش كلدكدنصكره (بغيا بينهم) ارالرنده دشمن
عداوت جهتندن نه اظهار حق ايچون (ولولا كلمة سبقت من ربك) واكر پروردكاركدن بر سوز
سبقت ايتمسيديكه انلره مهلت ويرلشدر (الى اجل مسمى) بر معين مدته دك (لقضى بينهم
البته ارالرنده حكومت اولنوردى كه مبطل اولان معذب اولوب محق خلاص بولوردى (وان الذين اورثوا الكتاب
من بعدهم) دخى تحقيقا شول كيمسه لركه كتابى ويرلديلر كچمش امم دنصكره يعنى حضرتك عصرنده
قرآنى ويريلن مشركلر (لفى شك منه مريب) اندن اضطراب ويريجى بر كمانده دشمشلردركه اكا ايمان

كتورمزلر (فلذلك) پس اول پراكنده لك وشكدن ناوترى (فادع) ملت اسلام اوزره اتفاق وملق ايچون
خلقى دعوت ايت (واستقم كما امرت) دخى فرمان اولنديغك دعوت اوزره استقامت ايت (ولا تتبع اهواءهم)
وكفره نك باطل خواهشلرينه اويمه (وقل آمنت بما انزل الله من كتاب) دخى سويله خداى عز وجل كتاب
مقوله سندن ايندردوكى نسنه يه ايمان كتوردم (وامرت لاعدل بينكم) دخى فرمان اولندم كيم اراكزده تسويه
ايده يم يعنى اشراف واراذلى حقده دعوت ايده يم وشرايعك تبليغنده وحكومتده بر طرفه ميل ايتميه يم
(الله ربنا وربكم) ايزد ذو الجلال ربمز وربكزدر (لنا اعمالنا ولكم اعمالكم) اعمالمزك مكافاتى بزه در واعمالكزك
جزاسى سزه در (لا حجة بيننا وبينكم) اصلا خصومت يوقدر ارامزده واراكزده زيرا حق ظاهر اولدقدنصكره
مجادله بيهوده اولور (الله يجمع بيننا) تكرى تعالى ارامزده جمع ايدر قيامت كوننده (واليه المصير) وفصل
خصومت ايچون جمله نك دونمسى كندو طرفنه در (والذين يحاجون فى الله) دخى شول كيمسه لركه ايزد
ذو الجلالك دينده خصومت وجدال ايدرلر (من بعد ما استجيب له) اكا اجابت اولندقدنصكره (حجتهم
داحضة عند ربهم) انلرك جدال وخصومتى زائل وباطلدر پروردكارلرى قتنده (وعليهم غضب)
واوزرلرينه بر اولو خشم اولور عنادلرى ايچون (ولهم عذاب شديد) وكندولره بر قتى اشكنجه اولور
كفرلرى ايچون (الله الذى انزل الكتاب بالحق) ايزد ذو الجلال شول حكيمدركه قرآنى طوغرلغله مقارن
ايندردى (والميزان) وخلقك حقوقنه تسويه ويرن احكامى ايندردى (وما يدريك لعل الساعة قريب)
دخى قنى نسنه سنى بيلجى قيلدى شايد قيامتك كلسى يقيندر (يستعجل بها) قيامتك كلسنه استهزا
يوزندن استعجال ايدر (الذين لا يؤمنون بها) شول كيمسه لركه اكا تصديق كتورمزلر (والذين آمنوا)
واكا تصديق كتوردنلر (مشفقون منها) آنك وقوعندن قورقمشلردر (ويعلمون انها الحق) وبيلورلركيم
على التحقيق اودرستدر ووقوعنده شك وشبهه يوقدر (الا ان الذين يمارون فى الساعة) آكاه اولككيم
بلاشبهه قيامتك شاننده مجادله ايدنلر (لفى ضلال بعيد) حقدن ايراق بر ازغونلقده درلر
(الله لطيف بعباده) ايزد جل وعلا قوللرينه كوزل ايشلودر عقوللر ادراك ايتمدوكى نعمتلرله كندولرين
بسلر (يرزق من يشاء) لطفيله ايستدوكنه روزى ويرر (وهو القوى العزيز) وكندودر لطف
ورحمت ايتمكه توانا عالمك حكم وارادتنه غلبه ايدن (من كان يريد حرث الآخرة) هر كيم عليله آخرتك
ثوابن ايسترسه (نزد له فى حرثه) ثوابنى اكا آرتررزكه برك مقابله سنده اوندن يدى يوزه دك واندن يوقارو
ويرورز (ومن كان يريد حرث الدنيا) وهر كيم بو جهانك متاعن ايستر (نؤته منها) اكا قسمت ايلدوكمزى
اندن ويرورز (وما له فى الآخرة من نصيب) واكا اوبر جهانده اصلا بر بهره اولماز (ام لهم شركاء شرعوا

لهم من الدین) یاخود کفاره اورتاقلری وارکه دیندن کندولری ایچون بنیا ایتدیلر (ما لم یأذن به الله) شول
نسنه‌یی که تکری تعالی آنکا اولمسنه دستور ویرمدی (ولولا کلمة الفصل) واکر کلمهٔ فصل اولمسیدی یعنی
مکافاتک تأخیرینه حکم سبقت ایتمسیدی (لقضی بینهم) البته مؤمنلر وکافرلر اراسنده حکم اولنوردی
(وان الظالمین لهم عذاب الیم) وبی شبهه کیم ستمکار اولانلر کندولره بوردناک اشکنجه اولور (تری
الظالمین مشفقین مما کسبوا) شرکله نفسلرینه ستم ایدنلری کوررسن قیامتده قزاندقلری سیئه‌دن
قورقیشلر (وهو واقع بهم) وحال بوکه ایتدکلرینک سزاسی کندولره ایرشیجیدر قورقسه‌لر یا قورقمسه‌لر
(والذین آمنوا وعملوا الصالحات) وایمانه کلوب کوزل عمللری ایشلیانلر (فی روضات الجنات) باغلرک
سبزه‌زارلرنده‌در (لهم ما یشاؤن عند ربهم) کندولره ایستدکلری نسنه پروردکارلری قتنده موجوددر
(ذلک) اهل ایمانه اولان نعملر (هو الفضل الکبیر) کندودر اولو آرتقلق که دنیا ومافیها یانده برامر مستحقردر
(ذلک الذی یبشر الله عباده) مذکور اولان ثواب شول نسنه‌درکه تکری تعالی قوللرینه انکله مژده ویرر (الذین
آمنوا وعملوا الصالحات) شول قوللرکه ایمان کتوروب کوزل اعمالی ایشلدیلر (قل لا أسألکم علیه أجرا
سویله احکامک تبلیغی اوزره سزدن اجرت طلب ایتمم (الا المودة فی القربی) لیکن سزکله اولان قرابتم
جهتندن محبتی سزدن طلب ایدرم (ومن یقترف حسنة) وهرکیم برایولک ایشلر (نزد له فیها حسنا
اکا اول ایولکده برکوزللک آرتررز (ان الله غفور شکور) بی شبهه کیم حق جل وعلا کنهکاره مغفرت
ایدوب طاعت ایدنه ثوابی احسان ایدر (ام یقولون افتری علی الله کذبا) بلکه کفار دیرلر محمد دعوای
نبوتده تکری تعالی اوزره کندو قتندن یالان بغلدی بو سوزکوکزدیکه آنلرک ردی صددنده واریدر (فان یشأ الله
یختم علی قلبک) اکر حق جل وعلا ایسترسه کوکلک اوزره مهر اورر بوکلام افاده ایدرکه افترا ایتمک
سرور کائنات کبی کسنه‌دن مستبعددر دخی آنی اشعار ایدرکیم بوکونه ایشه جرأت ایتمز الا بر جاهل کیم
کوکلی اوزره مهر اورلمشدر واما عارفدن بومثله برایش اصلا صادر اولمز (ویمح الله الباطل) وایزد ذوالجلال
باطلی نابدید ایدر (ویحق الحق بکلماته) وحقی سوزلریله ثابت قیلار (انه علیم بذات الصدور) ∴
بی شبهه کیم خدا عز وجل سینه‌لر ایه‌سی اولان اسراره دانادر (وهو الذی یقبل التوبة عن عباده)
وکندودر شول پروردکارکه قوللرندن توبه قبول ایدر (ویعفو عن السیئات) ویمان ایشلردن تجاوز
ایدر یعنی توبه ایتدکلرندنصکره جرملرین باغشلر (ویعلم ما تفعلون) وایشلدککز نسنه‌یی بیلور پس
مکافاتکزی کوره ویرر (ویستجیب الذین آمنوا وعملوا الصالحات) وایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلیانلره
اجابت ایدر یعنی حق جل وعلا صالح مؤمنلرک دعاسن مستجاب قیلار (ویزیدهم من فضله) وانلره

کرم واحساننده‌ن آرتررز (والکافرون لهم عذاب شدید) وبی دین اولانلر کندولره برشدتلو اشکنجه
اولور (ولو بسط الله الرزق لعباده) واکر حق جل وعلا قوللری ایچون کنجینه نسنه‌لرین متسع قیلسیدی
(لبغوا فی الارض) البته یریوزنده بطر اتلوق جهتندن فساد ایدرلردی (ولکن ینزل بقدر ما یشاء) ولیکن
ایستدوکی اندازه ایله ایندرر (انه بعباده خبیر بصیر) بی شبهه کیم خدا قوللرینک کیزلی احوالرینه دانادر بصیر
ظاهر اولان اطوارلرین کوریجیدر (وهو الذی ینزل الغیث) وکندودر رسول خالق ذوالجلال که یغموری ایندرر
(من بعد ما قنطوا) خلق امید کسدکدنصکره آنک ایمسندن (وینشر رحمته) دخی کندو رحمتنی هر نسنه‌لرده
یایر (وهو الولی) وکندودر دوست اولانکه قوللرین احسانله ونشر رحمتله کوزه‌در (الحمید) ول نعمتلر
اوزره حمده مستحق اولان (ومن آیاته خلق السموات والارض) دخی خدانک دلائل قدرتندندر کوکلر ویرک
یرادمسی (وما بث فیهما من دابة) وانلرک ایچنده حیوان مقوله‌سندن پراکنده قیلدوغی نسنه دخی (وهو
علی جمعهم اذا یشاء قدیر) وکندوسی ایستدکده انلرک بیغمسی اوزره تواناندر (وما اصابکم من مصیبة
دخی سزه هر نه دکدیسه مصیبت مقوله‌سندن (فبما کسبت ایدیکم) اللریکز قزندیغی نسنه سببیله‌در
(ویعفو عن کثیر) وکناه قسمندن چوق سیئه‌دن تجاوز ایدر (وما انتم بمعجزین فی الارض) وسزدوکی
زمینده کیجی دکلسز اوزریکزه مقدر اولان بلالری (وما لکم من دون الله من ولی) وتکریدن اوزکه سزه هیچ
بر دوست یوقدر که بلالردن سزی صاقلیه (ولا نصیر) ونه بر یاردمجی که انلری سزدن دفع ایده (ومن
آیاته الجوار فی البحر کالاعلام) دخی خدانک آیات عظامندندر دریاده طاغلر کبی کیلر (ان یشأ یسکن الریح
ایسترسه یلی ساکن قیلار (فیظللن رواکد علی ظهره) پس دریانک ارقه‌سی اوزره طورمش قالورلر
(ان فی ذلک لآیات) تحقیقا کیم یللری تسخیر ایتمسنده وکمیلری یوریتمسنده اولو نشانلر وار (لکل
صبار شکور) هر شخصه کیم کنک بلالری اوزره غایتله صبر ایدوب اندن سلامتله چیقدیغنده
چوق شکر ایدر (او یوبقهن) یا برشدتلی یلی ارسال ایدوب کمیلری دریا یوزی اوزره طورمش قیلار
یا برشدتلی یل ایله آنلری اغراق ایدوب ایچنده اولانلری نابود قیلار (بما کسبوا) معاصیدن قزندقلری
نسنه سببیله (ویعف عن کثیر) واکر ایسترسه کیلره نجات ویرمکله چوق کیمسه‌دن عفو ایدر
تاکه اهل ایمان خلاص اوله‌لر (ویعلم الذین یجادلون فی آیاتنا) وتاکه بیله شول کیمسه‌لر که آیاتمزده
مجادله ایدرلر (ما لهم من محیص) کندولره اصلا برکریزکاه یوقدر (فما اوتیتم من شیء) پس
دنیایه متعلق نسنه‌دن هر نه ویرلدکوز (فمتاع الحیوة الدنیا) یقین صاغلغک منفعتیدر
(وما عند الله خیر وابقی) وتکرینک قتنده اولان شی ییکرک وپاینده‌تردر (للذین آمنوا شول

کیمسه‌لر ایچوندر که ایمانه کلدیلر (وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) و یالکز پروردکارلری اوزره اعتماد ایدرلر (وَالَّذِينَ
يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ) و شول کیمسه‌لر ایچوندر که کناهك بیوکلرندن و قبیح اولان افعالدن
اجتناب ایدرلر (وَإِذَا مَا غَضِبُوا) و اول وقتکه خشمناك اولورلر (هُمْ يَغْفِرُونَ) کندولر وازکچوب عفو
ایدرلر (وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ) دخی شول کیمسه‌لر ایچوندر که کندولر پروردکارلرینك فرمانته اجابت
ایتدیلر مراد جماعت انصاردر که حضرت صلی الله علیه وسلم کندولرین ایمانه دعوت ایدوب علی الفور
طوعله قبول کوستردیلر (وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) و نمازی قیلدیلر (وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ) و ارالرنده ایشلری
مشورتلودر یعنی بر ایشه مباشرت ایتدکلرنده بری بریله مشاورت ایدرلر (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ)
و کندولره روزی قیلدیغمز نسنه‌دن طریق خیرده صرف ایدرلر (وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ) دخی
ثواب اخری شول کیمسه‌لر ایچوندر که قچن کفاردن کندولره ستم ایرشه (هُمْ يَنْتَصِرُونَ) کندولر دشمنلردن
انتقام آلورلر (وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا) و بدلکك سزاسی آنك کبی بر بد ایشدر (فَمَنْ عَفَا
وَأَصْلَحَ) پس هر کیم که کندویه اولنان ستمك مکافاتندن وازکچوب کندونك و دشمنك ما بینده اصلاح
ایتدی (فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ) انك اجری خدا اوزره‌در وعده‌نك ابهامی موعودك شرف و عظمتی اوزره
دلالت ایدر (إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ) تحقیقا کیم حق جل و علا ستمکار اولانلری سومز (وَلَمَنِ انْتَصَرَ
بَعْدَ ظُلْمِهِ) و بی شبهه هر کیم کندویه اولنان ستمدن صکره انتقام الدی (فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ)
انلرده اوزرلرینه عقاب و عتاب ایله اصلا بر یول اولماز (إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ) بوندن اوزکه
بر نسنه یوقدر کیم عقاب و عتاب شول کیمسه‌لر اوزره‌در که خلقه ستم ایدرلر کیم مستحق اولدقلری
شیئی تجبر طریقیله انلردن ایسترلر (وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ) و روی زمینده بی حق و حجت
حدودی تجاوز ایدرلر (أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) اول کروه که ستم ایتمك شانلریدر کندولره بر دردناك
اشکنجه اولور (وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ) والبته شول کیمسه که خلقك آزاری اوزره صبر ایدوب کندویه
ستم ایدنلرك انتقامندن وازکچدی (إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ) تحقیقا که اول صبر و وازکچمك
ایشلرك ایولرندندر (وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ) و هر کیم که تکری تعالی ازغون قیلار (فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ) آکا
بر دوست اولماز که کندویه بر ساز لق ایده (مِنْ بَعْدِهِ) تکری‌نك خذلانی آکا اولدقدن صکره (وَتَرَى
الظَّالِمِينَ) دخی ستم ایدنلری کورورسن (لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ) قچن اشکنجه‌یی مشاهده ایدرلر (يَقُولُونَ
هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ) دیرلر دنیایه بر دخی دونمکه هیچ بر یول وارمی (وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا) دخی
انلری کورورسن جهنم اوزره عرض اولنورلر (خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ) خوارلقدن تحقیر و ذلیل اولدقلری

حالده (يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ) آتش سمتنه کوزلرینك قپاغن آهسته تحریك ایتمکدن بقرلر
(وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) و ایمانه کلانلر دیدیلر
تحقیقا کیم ویوزنلر شول کیمسه‌لردر که روز قیامتده جانلرین کندولره مخصوص اولانلری عذابه
صباشدرمغله اوتوزدیلر (أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ) آکاه اول کیم علی التحقیق ستم ایدنلر
همیشه بر طورمش اشکنجه‌ده‌درلر (وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ) و آنلره هیچ
دوستلر یوقدر که خدانك حکمن تجاوز ایدوب کندولره یاردم ایدرلر (وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ) و هر کیمی که
حق جل و علا آزغون قیلار (فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ) آکا هدایت و نجاته هیچ بر طریق اولماز (اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ)
پروردکارکزك فرمانته انقیاد ایدك (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ) بر کون کلمدن اول که آکا خدا
طرفندن بر دوندرمك یوقدر (مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ) سزه اصلا بر پناه ایلتجك مکان یوقدر
اول کونده (وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ) و ایتدککز کناهلری سزه هیچ بر انکار ایتمك اولماز زیرا جمله‌سی صحائف
اعمالکزده مثبتدر و اعضاکز انلر اوزره کواهلردر (فَإِنْ أَعْرَضُوا) پس ایتدککك دعوتدن یوز چویردیلر
ایسه (فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) که بز سنی اوزرلرینه نکهبان و محاسبه‌جی کوندرمدك
(إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ) احکامی تبلیغ ایتمکدن غیری اوزرکه بر نسنه یوقدر و آنی ادا ایتمشسن
(وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً) دخی تحقیقا که بز قچن آدم اوغلنه بزدن بر ایولك داتدردق (فَرِحَ بِهَا)
انکله سوینور (وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ) و اکر بر بدلك کندولره ذکر اللری قزاندقلری
بد اعمال سببیله (فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ) بی شبهه آدم اوغلی نعمتی فتی انکار ایدیجیدر (لِلَّهِ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلر و یرلك پادشاهلغی خدای ذو الجلاله مملوك و مخصوصدر (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ)
ایستدوکی نسنه‌یی ایجاد ایدر (يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا) ایستدوکی کیمسه‌یه دیشی اولاد باغشلر (وَيَهَبُ
لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ) و ایستدوکی شخصه ارکك اولاد باغشلر (أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا) یا باغشلدیغی
نسنه‌لری جفت قیلار ارککلر و دیشیلر یعنی بعض قوللرینه ایکی صنفدن باغشلر (وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ
عَقِيمًا) و ایستدوکنی قصر قیلار (إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ) بی شبهه کیم کندوسی ایشلدوکی ایشده دانا و ایشلدکی
ایش اوزره توانادر (وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا) دخی بر انسانه صحیح و جائز دکلدر که تکری
کندو سیله سویلشه الا وحی ایله یعنی طریق الهامله نته کیم حضرت موسانك والده‌سنه واقع اولدی
(أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ) یا بر پرده آردندن نته که حضرت موسایه میسر اولدی (أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا) یا فرشته‌لردن
بر کوندرلمش فرشته کندویه کوندره (فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ) پس رسول اولان کیمسه مرسل الیه

اولانه خدانك فرمانیله خدانك ایستدوكی شیئ القا ایدر (انه علی) تحقیقا كیم خداعز وجل مخلوقاتك
صفتندن بوجه لنمشدر (حكیم) حكمت اقتضا ایتدوكی شیئی ایشلر پس حكمتك مقتضاسنه كوره
كاه بشرله واسطه ایله سویلشور وكاه واسطه سز (وكذلك) ونته كه سائر پیغمبرلره وحی ایتدك
(اوحینا الیك روحا من امرنا) سكا بزم فرمانمزدن بر قرآن كوندردك قرآنی روحله تسمیه ایتدی انكچونكه
قلوب انكله زنده اولور (ما كنت تدری ما الكتاب) سكا وحی كلمدن اول كتاب قنقی شیئ اولدیغك بیلمز
ایدك (ولا الایمان) ونه ایمان قنقی نسنه اولدیغك بیلوردك (ولكن جعلناه نورا نهدی به من نشاء
من عبادنا) ولیكن قرآنی بر نور قیلدق كه قوللرمزدن ایستدوكمز كیمسه‌یی انكله هدایت ایدرز (وانك
لتهدی الی صراط مستقیم) وبی شبهه سن بر معتدل طریقه خلقی مهدی قیلارسن (صراط الله) خدانك
یولی (الذی له ما فی السموات وما فی الارض) شول خداكه كوكلرده ویرده اولان اجناس كندویه مخلوق ومملوكدرلر
(الا الی الله تصیر الامور) كاه اولكیم كوا ایشلر وسائر تعلقات فالقسیله خدایه راجع اولور بو كلامده اهل طاعته وعد ومجرملره وعید وار

سورة الزخرف مكیة وهی تسع وثمانون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(حم) اوائل سورده حروف مقطعه تنبیه واعلام ایچوندر تاكه سامع خواب غفلتدن اویانه (والكتاب
المبین) اعجازی روشن اولان قرآنه قسم كیم (انا جعلناه قرآنا عربیا) علی التحقیق كیم بز اول كتابی لغت
عربیه ایله اوقنور بر كتاب قیلدق (لعلكم تعقلون) تاكه سز معنالرینی تعقل ایدوب فهم ایده سز
(وانه فی ام الكتاب) دخی تحقیقا كیم قرآن اصل كتب سماویه اولان لوح محفوظده (لدینا) قتمزده (لعلی)
البته رفیع القدردر (حكیم) چوق حكمتلودر (افنضرب عنكم الذكر صفحا) ایا سزی اهمال ایدوب قرآنی
سزدن اوزاقلندروب بر كناره قیله لم (ان كنتم قوما مسرفین) اول اجلدنكه سز حددن تجاوز
ایتمش بر كروه ایدیكز (وكم ارسلنا من نبی فی الاولین) ونیچه پیغمبر كچمش امملره ارسال ایتدك
(وما یاتیهم من نبی الا كانوا به یستهزؤن) وكندولره هیچ بر پیغمبر كلمدی الا كه انكا استهزا ایدرلردی (فاهلكنا
اشد منهم بطشا) پس اسراف ایدن كروهدن قتی قوت صاحبی اولان كروهی هلاك ایتدك (ومضی مثل
الاولین) وكچمشلرك وصف وخبری قرآنده بر قاچ موضعده ذكر اولنوب كچدی (ولئن سألتهم من
خلق السموات والارض) دخی بی شبهه كیم اكر انلردن صورورسن كه كوكلری ویری كیم یراتدی (لیقولن
خلقهن العزیز العلیم) البته دیرلر هر كیمسه‌یه غلبه ایدن قوللرینك احواله دانا اولان خدا انلری یراتدی
(الذی جعل لكم الارض مهدا) شول خداكه زمینی سزكچون دوشنجك نسنه كبی قیلدی تاكه اوزرینه

قرار طوته سز (وجعل لكم فیها سبلا) وسزكچون انده یوللر قیلدی (لعلكم تهتدون) تاكه سز اول یوللر ایله
مقاصدكزه وصول بوله سز (والذی نزل من السماء ماء) وشول قادر علی الاطلاق كه كوكدن صو ایندردی
(بقدر) بر اندازه ایله كه نفع ایدوب ضرر ایتمز (فانشرنا به بلدة میتا) پس اول صو ایله اولی كبی اولان بر قوری
شهری زنده قیلدق (كذلك تخرجون) اول احیا كبی قبوركزدن اخراج اولنوب زنده اولورسز (والذی خلق
الازواج كلها) وشول پروردكاركه حیواناتك قوع اصنافنی یراتدی (وجعل لكم من الفلك والانعام
ما تركبون) سزكچون كیلردن وطوارلردن پیدا ایتدی شول نسنه كیم انكا سوار اولورسز (لتستووا علی
ظهوره) تاكه بندككز شیئك ارقه لری اوزره اعتدال پیدا ایده سز (ثم تذكروا نعمة ربكم اذا استویتم علیه)
صكره پروردكاركزك احسانینی یاده كتوره سز چونكه انلر اوزره معتدل اولورسز (وتقولوا سبحان
الذی سخر لنا هذا) ودیه سز بزم ایچون بونلری تسخیر ایدن ایزد ذو الجلال جمیع نقصانلردن منزهدر
(وما كنا له مقرنین) وبز انی ضبط ایدوب فرمانبر ایتمكه قادر دكل ایدك (وانا الی ربنا لمنقلبون) دخی
علی التحقیق بز پروردكارمزه دونیجیلرز مرویدر كیم چون سرور كائنات ایاغن اوزنكیه قوردی دیردی
بسم الله بعده كه دوابك ارقه سنده معتدل اولوردی سویلردی الحمد لله علی كل حال سبحان الذی
سخر لنا هذا آیتك آخرینه دك (وجعلوا له من عباده جزءا) دخی كفار اقرار ایدكلرندنصكره كیم
خالقیت خداعز وجله مخصوصدر قوللرندن كندویه بر جزء قیلدیلر كه دیدیلر ملائكه تكرینك
قزلریدر (ان الانسان لكفور مبین) تحقیقا كیم آدم اوغلی آشكارا كفر ایدیجیدر كه ذات مقدسنه
جمیع اشیادن مستغنی اولانه اوشاق ایدنمسین نسبت ایدر واندن اغرب بو كه قیزلری خدایه
منسوب قیلوب اوغلانلری كندویه مخصوص قیلادرنته كه حق جل وعلا كلام سابقدن اضراب ایدوب
بو ایشلری اوزره انكار طریقیله انلردن استفهام ایدوب بیورر (ام اتخذ مما یخلق بنات) یا خود حق
جل وعلی یراتدیغی نسنه لردن قیزلر ایدندیمی (واصفاكم بالبنین) وسزی اوغلانلرله بركزیده
ایدوب مخصص قیلدی (واذا بشر احدهم) وچون انلرك بریسی مژده لنور (بما ضرب للرحمن مثلا) شول
شیئله كه انك رحمتی غایتیله متصف اولان خدایه شبیه ومانند قیلدی یعنی چون برلوی بر قیزی
طوغمسیله مژده لنور (ظل وجهه مسودا) یوزی قره اولوردی تا المدن (وهو كظیم) وحالبوكه
كندوسی آجغله طولمشدر (اومن ینشؤ فی الحلیة) یا دخی زیب وزینتله پرورده اولانی اوشاق
ایدندی یعنی قتی مستبعددر كه حق تعالی وتقدس زیب وزینتله پرورش بولان قیزلری اوشاق
ایدنه (وهو فی الخصام غیر مبین) وحالبوكه قیز مقوله سی كفتكوده ومجادله محلنده حجتی

اظهار ایدیجی دکلدر (وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ) دخی فرشته لرکه کندولر خدانک خاص قوللریدر
قیلدیلر (اِنَاثًا) دیشیلر یعنی تکری قتنده اکرم واکمل قوللرک انجق صفتلو اولانلر قیلدیلر (اَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ)
ایا بو ادملرین کوردیلر یعنی حق جل وعلا ملائکه خلق ایتدیکنده آنلر حاضر ایدیلرکه ملائکه قیزلر اولدقلرین
کوردیلر (سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ) البته شهادتلری یازیلور (وَيُسْئَلُونَ) وروز قیامتده اندن صوریلورلر
(وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمٰنُ) دخی دیدیلر ایزد جل وعلا ایستسیدی (مَا عَبَدْنَاهُمْ) فرشته لره پرستش ایتمزدک
بو سوزی مجادله یوزندن دیرلردی نه اعتقاد طریقندن انکچونکه خدانک مشیتی عبادک مشیتی اوزره
غالب اولدیغن اعتقاد ایتمک ایماندندر وبو سببدندر دیدکلری سوزین دانشین حق تعالی کندولردن
نفی ایدوب بیوردی (مَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ) بو دیدکلری سوزدن انلره هیچ بر بیلکی یوقدر وحاشا کیم انلرک
بوکونه معرفتی اوله (اِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ) آنلر بر نسنه دکلدر الا که یلان سویلرلر چونکه بحسب العقل
دلیللری اولمغین حق تعالی نفی ایتدی اندن اضراب ایدوب نقل طریقندن دلیللری اولدیغن استفهام
انکار ایله نفی ایدوب بیوردی (اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ) یاخود قرآندن اول انلره بر کتاب ویردکمی (فَهُمْ بِهِ
مُسْتَمْسِكُونَ) که انلر اول کتاب ایله استدلال ایدوب یاپشمشلر و بوکونه کتابه هرکز مالک اولمدیلر
(بَلْ قَالُوا اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا عَلٰى اُمَّةٍ) بلکه دیدیلر علی التحقیق بز پدرلرمزی بر آیین اوزره کوردک
(وَاِنَّا عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ) وبی شبهه بز انلرک ایزلری اوزره یولی بولیجیلرز یعنی دیدکلری سوزه نه عقلی
ونه نقلی دلیللری وار انجق محض تقلیده سوزی بنا ایدوب دیرلر (وَكَذٰلِكَ) ونته که کفار سکا بو مقوله
سوزلری ایراد ایدرلر (مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ) سندن ناسبق بر کویده هیچ بر قورقوتوجی
بر پیغمبر کوندرمدک (اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا) الا ارباب نعمی وبیوکلری دیدیلر (اِنَّا وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا
عَلٰى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ) علی التحقیق بز پدرلرمزی بر طریقت اوزره بولدق وبی شک بز انلرک
اثارلری اوزره اقتدا ایدیجیلرز (قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَاءَكُمْ) پیغمبرلری انلره دیدی
ایا پدرلرکزه متابعت ایدرمیسز واکر بن سزه کلدم ایسه بر دین ایله کیم پدرلرکزی بولدیغکز آییندن طوغرودر
(قَالُوا اِنَّا بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ) کفره پیغمبرلره دیدیلر علی التحقیق بز کفر ایتمشوز سزول شیئه که سز
آنکله ارسال اولندیکز (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ) درعقب انلردن انتقام الدق قوللرین قیرمغله (فَانْظُرْ
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) پس باق پیغمبرلری یلانه نسبت ایدنلرک صوکی نیجه اولدی (وَاِذْ قَالَ
اِبْرَاهِيمُ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ) دخی یاد ایله کنور اولکونیکه حضرت ابراهیم پدرینه وجماعتنه دیدی (اِنَّنِي بَرَاءٌ
مِمَّا تَعْبُدُونَ) بی شبهه بن ایتدککز عباداتدن بیزارم (اِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي) لیکن بنی عدمدن وجوده

کتوردن پروردکاره عبادت ایدرم (فَاِنَّهُ سَيَهْدِينِ) که بی شبهه اول هدایت اوزره بنی ثابت قیلا (وَجَعَلَهَا كَلِمَةً
بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ) دخی حضرت ابراهیم کلمهٔ توحیدی ذریتی ایچنده بر باقی سوز قیلدیکه همیشه اولادی
اراسندن بر موحد اکسک اولمیه (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) تا که آنلر دونه لر یعنی تا که انلردن شرک ایدن موحدک
دیننه دونه (بَلْ مَتَّعْتُ هٰؤُلَاءِ وَاٰبَاءَهُمْ) بلکه بونلری یعنی حضرتک عصرنده اولان کفاری وپدرلرینی
طول عمر ایله برخوردار قیلدم (حَتّٰى جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُبِينٌ) اولوقته دککه کندولره قرآن
عظیم الشان واحکامی آشکارا ایدیجی پیغمبر کلدی (وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ) واولحلکه قرآن انلره
کلدی تاکه کندولرین غفلتدن آکاه ایله (قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ) دیدیلر بو بر جادولغدر (وَاِنَّا بِهِ كَافِرُونَ)
وبی شبهه بز اکا تصدیق کتورمیجیلردکلز (وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ) دخی دیدیلر نیچون بو قرآن
ایندرلمدی (عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ) بر اولوکشی اوزره که بو ایکی کویک بریسندن اولمش اوله
یعنی منصب نبوت بر اولو منصبدر کرکدیکه مکه ساکنلرندن ولید بن المغیره کبی بر مال دار جاه صاحبی
کسنه اولمش اوله یا طائف خلقندن عروة بن مسعود الثقفی کبی بر شخصه حاصل اوله بو سوز انلرک
قلت معرفتلرندن ناشی اولمشدر زیرا بیلمدیلرکیم او بر روحانی رتبه درکه اکا اهل اولور اول عظیم
النفس کسنه که فضائل وکمالات ایله متحلی اوله نه زخارف دنیویه ایله بزنمش اوله (اَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ
رَبِّكَ) ایا کندولرمی پروردکارکک رحمتنی قسمت ایدرلرکه ایستدکلری کسنه یه مستحق ایدرلر حاشا که
اوله (نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) بز ارالرنده کچنجک نسنه لرین قسمت ایتدک
یقینا ولان صاغلغنده وکندولر آنک تدبیرندن عاجزدرلر باوجود که اول الزم لوازملریدر پس رسالتکه
اعلای مراتب انسانیه در آنک امورینه دخل ایتمک کندولره قندن کلدی (وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ)
وبر مقدارلرین بر مقدارلری اوزره پایه لرنی قالدردق یعنی ارالرنده رزقده وغیریسنده تفاوتی پیدا ایتدک
(لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا) تا که بر مقدارلری بر مقدارلرین ایش بترمده استعمال ایدرلر یعنی بر کروه
بر کروهه فرمان ایدرتاکه فرمان ایدنلرک مهمی وجوده کله ومامور اولانلرک معاشی پیدا اوله وتاکه
ارالرنده بر الفت حاصل اولوب عالمک نظامی انکله منتظم اوله نه آنکه بو ایش بایک کمالیچون اولدی
بو قسلک نقصیچون (وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) وپروردکارک رحمتی یعنی نبوت ولوازمی دنیانک
مالندن بیغدقلری نسنه دن یکرکدر (وَلَوْلَا اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً) واکر قوخلق بر کروه اولوب
دنیایی آخرت اوزره ترجیح ایتمکلری اولمیسیدی (لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ) البته خدایه کفر ایدن کروهه
قیلاردق (لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ) اولرینه کومشدن دونکلر (وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ) وکومشدن

نردبانلرکه آنلر اوزره طاملر اوستنه چیقارلر (وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا) واولریچون کومشدن قپولر (وَسُرُرًا) وکندولره کومشدن تختلر قیلاردق (عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ) آنلر اوزره یاصدنورلر (وَزُخْرُفًا) وزینت انلره قیلاردق (وَإِنْ كُلُّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) وبی شبهه کیم بو مذکور اولان اشیا قوبقین اولان صاغلغك برخوردارلغیدر (وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ) وصونکی سرای پرودکارکك قتنده شرك ومعاصیدن پرهیز ایدنلره در (وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ) وهرکیم خدای یادکقدن کوز یوموب اعراض ایدر یعنی هرکیم دنیانك لذاتنه مشغول اولوب خدانك احکامنی وعقاب وعتابنی خاطره کتورمز (نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا) اکا بر دیو سبب قیلارز (فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ) پس اول شیطان اکا یولداش وهمدم همیشه وسوسه ایدوب کندوبی اضلال ایدر (وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ) وبی شبهه کیم شیاطین لذات دنیویه ایله مشغول اولانلری طریقدن الیقورلر (وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ) وحالبوکه اعراض ایدن کروه کمان ایدرلرکیم علی التحقیق شیاطین طریق حق اوزره درلر وبو کمان اوزره قالورلر (حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا) اول محله دك که اعراض ایدن کسنه بزه کلیجك (قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ) دیر ای همنشین ودمسازم کاشکی ارامده وارکده مغرب ایله مشرق اراسی کبی اوزاقلق اولوب سنکله آشنا اولمسیدم (فَبِئْسَ الْقَرِينُ) که سن غایتله بد همنشین سن (وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ) وبوکون یعنی آخرتده سزه فائده ویرمز (إِذْ ظَلَمْتُمْ) دنیاده ستم ایتدککز ایچون (أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ) بو کلام مصدره مأول اولوب ینفع لفظنه فاعل اولور پس تقدیر کلام بوکونه اولورکیم دنیاده ستم ایتدککز ایچون آخرتده عذابده مشترك اولمغکز سزه فائده ویرمز (أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ) پس سنمی صاغرلری ایشیدررسن (أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) یا کورلره واشکارا ازغونلقده اولانه یول کوستررسن یعنی کراهلرین هدایتنه قادردکلسن پس هدایتلرینه سعی ایدوب چوقلق کندوکی تعبه صالمه (فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ) پس اکر سنی کوتوررسك یعنی آنلره عذاب نازل اولمدن روحکی قبض ایدرسك (فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ) بی شبهه بز آنلردن انتقام الیجیلرز (أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ) یا انلره وعده ایتدوکمز عذابی سکا کوسترسك (فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ) تحقیقا کیم بز آنلر اوزره توانالرز (فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ) پس سکا وحی اولنان شیئه یاپش (إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) که بلاشك سن بر طوغری یول اوزره سن (وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ) وبی کمان کیم قرآن عظیم الشان سکا وعشیرتکه بر شرفدر (وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ) والبته قیامت کوننده بو نعمتك حقوقنه قیام ایتمکدن اوتری صوریلورسز (وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ) دخی صور یا محمد سندن

اسبق کوندردکمز کسنه لردن (مِنْ رُسُلِنَا) پیغمبرلرمزدن یعنی انلرك امتلرندن ودینلرینك علماسندن صور (أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ) ایا خدادن اوزکه عبادت اولنور معبودلر قیلدقمی یعنی انلردن صورکه هیچ بتلرك عبادت اولنمسنه بر حکم ایتدکمی وهیچ بر ملتده انلرك عبادتنده بر حکم واردی اولدیمی بو سوزدن مراد استشهاد ایتمکدرکه جمیع انبیا توحید اوزره اجماع ایتمشلر (وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ) دخی تحقیقا کیم حضرت موسایی فرعونه واشراف دولتنه مرسل قیلدق (فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ) پس آنلره دیدیکه علی التحقیق بن رب العالمینك کوندرلمش پیغمبریم (فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا) پس اول وقتکه ایاتمزله کندولره کلدی (إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ) همان کندولر آنلردن کولرلر یعنی وهله اولاده انلری استهزا ایله دیلر (وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا) وانلره هیچ بر معجزه کوسترمدك الاکیم وماننددن بیوکدر یعنی هر بری اعجازك بر نوعیله مختص اولمشدرکه اول خصوصیت اعتباریله غیرسی اوزره مفضل اولور (وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ) وانلری قحط وچکرکه کبی بلالره کرفتار قیلدق (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) که شاید آنلر آیین باطلدن رجوع ایدوب طریق حقه توجه ایدهلر (وَقَالُوا يَا أَيُّهَ السَّاحِرُ) دخی دیدیلر ای ساحر اولان کسنه چونکه فرعونیلر قتنده فن سحر بر امر عظیم ایدی هر کامل الوجود کسنه یی ساحر عنوانیله مذکور قیلارلردی پس حضرت موسی یی ساحرله چیغرمقدن مقصدلری بو که ای عالم کامل (ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) پروردکارکه بزم ایچون دعا ایت (بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ) قتکده قیلدیغی عهدله واول نبوتدر (إِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ) علی التحقیق بز طریق حقه بولیجیلرز یعنی اکر عذاب بزدن دفع اولنور بز سکا ایمان کتوروب مهتدی اولورز (فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ) پس اول وقتکه عذابی کندولردن قالدردق (إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ) بلاتوقف کندولر بغلدقلری عهد وپیمانی پوزدیلر (وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ) دخی فرعون بی عون کروهی اراسنده چیغروب دیدیکه ای بنم کروهم (أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ) ایا اقلیم مصرك پادشاهلغی بکا مخصوص دکلمیدر (وَهَٰذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي) وبو ایرمقلر یعنی نیلدن منشعب اولان ایرمقلر کوشکلرم التندن اقر (أَفَلَا تُبْصِرُونَ) پس بنم بو دولت وحشمتمی کورمزمیسز وموسانك هیچ برنسنه سی یوقدر (أَمْ أَنَا خَيْرٌ) بلکیم بن بو مملکتله وسعت دولتله یکوکم (مِنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ) بو کیمسه دنکه کندوسی ضعیف وحقیردر اصلا ریاسته لیاقتی یوقدر (وَلَا يَكَادُ يُبِينُ) ویقلشمزکه سوزینی اشکارا ایدوب فهم ایتدره یعنی دیلنده عقده سی اولمغله سوزی فهم ایتدرمکه لیاقتی یوقدر بو سوزی فرعون لعین حضرت موسی اوزره یلان دیدی زیرا اول عقده یی حق جل وعلا دعاسی برکتیله زائل قیلدی (فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ) پس نیچون اوزرینه التوندن

بلزكلر صالتمغيچون عصرينه دأب بويله ايديكيم بر كيمسه رئيس اولمجق الرينه آلتوندن بلزكلر و بوينينه آلتون
طوق وضع اولنوردى فرعون ديدى اكر موسى تكريسى طرفندن قومى اوزره رئيس تعيين اولنسه ايدى نيچون تكريسى كندويه
آلتوندن بلزكلر ويرمدى (أو جاء معه الملائكة مقترنين) ياخود نيچون فرشته لر بيلسنجه مقارن اولدقلرى حالده
كلمدى (فاستخف قومه) پس فرعون كروهنك عقللرينى بو سوزلرله يونكللتدردى (فأطاعوه) دخى عقبنجه فرمانبر
دار اولديلر ويا بجمله حضرت موسادن اعراض ايتديلر (إنهم كانوا قوما فاسقين) بى شبهه آنلر حددن تجاوز
ايتمش بر كروه ايديلر (فلما آسفونا) پس اولوقتكه مكابره ده مبالغه ايدوب بزى خشمناك قيلديلر (انتقمنا
منهم فأغرقناهم أجمعين) كندولردن انتقام آلوب قوللرين قلزم درياسنده غرق ايتدك (فجعلناهم سلفا)
پس آنلرى استحقاق عذابده كفاره پيشرو قيلدق يعنى كفاردن كندولردن صكره كلانلره كندولرين مقتدا قيلدقكه
آنلر مستحق اولدقلرى عذاب كبى بونلر عذابه مستحق اولورلر (ومثلا للآخرين) وكيروده قالانلر ايچون
آنلرى بر پند قيلدقكه آنلرك احوالكرينه تأمل ايدوب عبرت آلورلر كتورديلركيم (إنكم وما
تعبدون من دون الله حصب جهنم) آيتى نازل اولدى ابن الزبعرى ديدى نصارى حضرت عيسايه
عبادت ايتديلر پس نيجه كيم اول آتشده اولور بزم معبودلريمز دخى آتشده اولسونلر بو سوزى قريش
ايشدنجه فرحدن آوازلرين قالدرديلر اول زمان ايله كيم محمد المصطفى ابن الزبعرانك سوزيله ملزم
اولور حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (ولما ضرب ابن مريم مثلا) واولوقتكه مريم اوغلى
حضرت عيسى مثل قيلندى (إذا قومك منه يصدون) همان اول محل سنك جماعتك بو مثلدن آوازلرين
قالدردلر (وقالوا أآلهتنا خير أم هو) دخى ديديلر بزم معبودلريمز يكمى يا حضرت عيسى كى
اول آتشده اولمجق بزم معبودلريمز دخى آنده اولسونلر (ما ضربوه لك إلا جدلا) بو مثلى سنك ايچون
اورمديلر الا جدال وخصومت ايچون نه حقى باطلدن تميز ايتمك ايچون (بل هم قوم خصمون) بلكه
آنلر بر قوم خصومتلو ومجادله ايديجى كروهدرلر (إن هو إلا عبد أنعمنا عليه) حضرت عيسى بر نسنه
دكلدر الا بر قولكه اوزرينه نبوتله انعام ايتدك (وجعلناه مثلا لبني إسرائيل) دخى آنى بر امر عجيب
قيلدق يعقوب اولادى ايچون يعنى پدرسز طوغدى وكندن بنى اسرائيله مثل سائر كبى اولدى
(ولو نشاء لجعلنا منكم) واكر ايستيدك سزدن اى آدمى زاده لر قيلاردق (ملائكة في الأرض
يخلفون) بر فرشته لركه يريوزنده سزه خلف اولورلر يعنى نته كيم حضرت عيسايى پدرسز متولد
قيلدق يريوزنده مكانكزه خلف اوله جق فرشته لر سزدن توليد ايتمكه توانا يوز (وإنه لعلم للساعة)
دخى تحقيقا كيم حضرت عيسى قيامتك بيلنسنه فرشته لره بر دانشدر يعنى آنك سببيله قيامتك

قربى بيلنور انكچونكه حضرت عيسانك نزولى قيامتك علامتلرندن بر بيوك علامتدر (فلا تمترن بها) پس قيامتك
اولمسنده شك ايتمك (واتبعون) وبنم پيغمبرمك شريعتنه تابع اولك (هذا صراط مستقيم) بو بر طوغرو
يولدركه آكا ملازم اولان هركز آزمز (ولا يصدنكم الشيطان) دخى سزى ابليس شقى آنك متابعتندن
دوندرمسون يعنى جهد ايلك خدادن عصمت طلب ايدك تاكه ابليس سزى آكا متابعه ايتمكدن اليقويه (إنه لكم
عدو مبين) كه بى شبهه شيطان سزه بر آشكارا دشمندر (ولما جاء عيسى بالبينات) واولوقتكه حضرت
عيسى معجزه لرله كلدى (قال قد جئتكم بالحكمة) ديدى تحقيقا كيم سزه اى بنى اسرائيل حكمت اوزره مشتمل اولان
شريعتله كلدم (ولأبين لكم بعض الذي تختلفون فيه) وتاكه ايچنده اختلاف ايتدككز نسنه نك بر مقدارينى سزه
بيان ايليه يم يعنى امور دينيه دن ايچنده اختلاف ايتدككز اشيايى سزه مبين ايتمكه كلدم اما امور
دنيويه اولان اختلافلركزى بيان ايتمكه مأمور دكلم انكچونكه انبيا آنكله مأمور دكلدرلر (فاتقوا الله
وأطيعون) پس خدادن خوف ايدك دخى بكا اطاعت ايدك سزلره تبليغ ايتدوكم احكامده (إن الله
هو ربي وربكم) بى شبهه كيم خداى عز وجل كندودر بنم ربم وسزك ربكز (فاعبدوه) پس آكا قوللق
ايدك (هذا صراط مستقيم) بودر طوغرى يول كه ايچنده اصلا انحراف يوقدر (فاختلف الأحزاب
من بينهم) پس مجتمع اولان فرقه لر نصارادن اراسنده اختلاف ايتديلركه كيمسى ديدى عيسى خدانك
پيغمبريدر وكيمسى ديدى اوغليدر (فويل للذين ظلموا) پس احزابدن حضرت عيسايى خدانك اوغلو
نسبت ايتمكله ستم ايدنلره هلاك اولسون (من عذاب يوم أليم) بر دردناك كونك اشكنجه سندن
(هل ينظرون إلا الساعة) ستم ايدنلر قيامتك كلمسندن اوزكه بر نسنه يه بقمزلر (أن تأتيهم بغتة)
كه كندولره فجأة كله (وهم لا يشعرون) وكندولر آنك كلمسندن آكاه اولميه لر (الأخلاء يومئذ)
دوستلر اول كونده (بعضهم لبعض عدو) برلرى برلرينه دشمندر (إلا المتقين) انجق پرهيزكارلركه
آنلرك دوستلقلرى الله ايچوندر اولمغله ابد الآباد باقى قالور واول كونده اهل تقوى يه ندا اولنور كيم
(يا عباد لا خوف عليكم اليوم) اى بنم قوللرم اوزركزه اصلا قورقو يوقدر بو كون (ولا أنتم تحزنون)
ونه سز اندوهناك اولورسز (الذين آمنوا بآياتنا) شول قوللركه آيتلرمزه تصديق كتورديلر
(وكانوا مسلمين) وحال بوكه فرمانلرمزه مطيع ومنقاد ايديلر وكندولره منادى ديدوكى سوز بوكه
(ادخلوا الجنة) بهشت جاودانه كيرك (أنتم وأزواجكم) سز وايمانه كلان قاريلركز (تحبرون) بر يخشى
سونمك سونمش قيلنورسز (يطاف عليهم) اوزرلرينه طولانور (بصحاف من ذهب) انواع اطعمه
ايله طولمش آلتوندن طبقلرله (وأكواب) وكوناكون شرابله طولمش دسته سز برده قلرله (وفيها

ما تشتهيه الانفس) دخى بهشت جاوه‌انده اول شى واركه آنى جانلر آرزو ايدر (وتلذ الاعين) وآنك كورمسيله
كوزلر لذت حاصل ايدر وخوش حال اولور (وانتم فيها خالدون) وسز آنك ايچنده على الدوام اقامت ايتمش سز
وتلك الجنة التى اورثتموها) وبو دراول بهشت كه سزا ميراث ويرلدكز (بما كنتم تعملون) ايتدككز اعمال
مقابله سنده (لكم فيها فاكهة كثيرة) سزه ايچنده چوق ميوه وار (منها تاكلون) اندن يير سز حديث
شريفده وارد اولمشدر كيم انسان بهشتك ميوه سندن بر دانه تناول ايدرسه في الحال انك ايكنجى آنك
كبى بر دانه بتور (ان المجرمين في عذاب جهنم خالدون) تحقيقا كه كفار دوزخك اشكنجه سنده على الدوام
اقامت ايتمشلردر (لا يفتر عنهم) اشكنجه كندولردن تخفيف اولنماز (وهم فيه مبلسون) وكندولر
عذابده نجاتدن نااميد قطع ايتمشلردر (وما ظلمناهم) وبز انلره ستم ايتمدك (ولكن كانوا هم الظالمين)
ولكن آنلر نفسلرينه كندولر ستم ايدنلر ايدى (ونادوا يا مالك) چون خلاصدن نااميد قطع ايتديلر
دوزخ خازننه چغروب ديديلر (ليقض علينا ربك) پروردكارك اوزريمزه حكم ايدوب جانمزى السون
(قال انكم ماكثون) حضرت مالك آنلره جواب ويردكيم على التحقيق سز دوزخده اقامت ايديجيلرسز
سزه قورتلش يوقدر نه اولمله ونه غيرسيله بعده حق جل وعلا آنلره بيورر (لقد جئناكم بالحق)
تحقيقا كه بز سزه طوغريلقله كلدك (ولكن اكثركم للحق كارهون) وليكن چوغكز حقى سويجى دكلسز
ايچنده اولان تعب ومشقتدن اوترى واول كراهته اكتفا ايتمديلر (ام ابرموا امرا) بلكه حقى ابطال
ايتمك ايچون بر ايش احكام ايدوب تدبير ايتديلر (فانا مبرمون) كيم على التحقيق بز انلرك سزالرين ويرمكله
تدبيرلرين ابطال ايديجيلرز (ام يحسبون انا لا نسمع سرهم ونجويهم) يا خود صانورلر ميكيم بيننده
اولان رازى وآهسته سويلشدكلرى سوزى ايشتمزز (بلى ورسلنا لديهم يكتبون) بلى آنى ايشيدرز
مع ذا بزم فرشته لريمز انلره ملازم اولوب ايشلدكلرى ايشى وسويلدكلرى كيزلى وآشكارا سوزى
يازارلر (قل ان كان للرحمن ولد فانا اول العابدين) سويله يا محمد اكر خدانك اوغلى اولسيدى بن پرستش
ايدنلرك اولى ايدم يعنى آنى تعظيم ايتمده بن سزدن احق واولايم زيرا پيغمبر اولان كسنه خدايه هر كسدن
داناتردر وكلجايز اولانى وجايز اولميانى يخشى بيلور وواجب التعظيم اولان كسنه نك تعظيمنده هر كسدن
اولى واحقدر والبته بلدكى تعظيم ايدنلر اغولى تعظيم ايدردى ولكن بو كونه كسنه نك موجود اولمسى
محالدر (سبحان رب السموات والارض) كوكلر ويرك پروردكارى منزه اولدى (رب العرش) عرش اعلانك
پروردكارى (عما يصفون) كفار وصف ايتدكلرى اشيادن منزه ومقدس اولدى (فذرهم) پس كفارى
براق (يخوضوا ويلعبوا) باطلده سعى ايدوب دنياده اوينا سونلر (حتى يلاقوا يومهم) اولو قوتده

كوندرين كورولر (الذى يوعدون) شول كونكه انكله وعد اولنورلردى واول روز قيامتدر (وهو الذى
في السماء اله وفي الارض اله) وكندو در شول پروردكار كه كوكده ملائكه يه معبوددر ويرده انس وجنه
معبوددر (وهو الحكيم العليم) وكندو در مخلوقك احوالنى كما ينبغى تدبير ايدن مصالحلرينه دانا اولان
(وتبارك الذى له ملك السموات والارض وما بينهما) دخى اولو اولدى شول پروردكار كه كندويه
مخصوصدر كوكلر ويرك وارالرنده اولان اشيانك پادشاهلغى (وعنده علم الساعة) وانجق
قيامت فالحقيقة ساعتك بيلكيسى قتنده در (واليه ترجعون) دخى مكافات ايچون طرفنه دونمش
قيلنورسز (ولا يملك الذين يدعون من دونه الشفاعة) وشول كيمسنه لركه كفار خدادن غيرى كندولره
عبادت ايدرلر شفاعت ايتمكه قادر اولمازلر (الا من شهد بالحق) مكر شول كيمسنه كه توحيد وطوغرى
شهادت ايتديكه شفاعت ايدر حضرت عيسى وعزير وملائكه كبى (وهم يعلمون) وحال بوكه انلر قلبله بيلورلر
آنى كيم كندولر لسانله شهادت كوررديلر يعنى حقله شهادت ايتمك لسانلرى قلبلرينه موافقدر
وبونلر شفاعت ايتمزلر الا كنهكار مؤمنلره (ولئن سألتهم من خلقهم) دخى بلاشبهه اكر كفاردن
سؤال ايدرسن كه كندولرين كيم يراتدى (ليقولن الله) البته ديرلر خداى عز وجل بزى يراتدى (فانى يؤفكون)
پس نيجه آنك عبادتندن اعراض ايدوب اوزكه لره عبادت ايدرلر بو حال غايتله عجيبدر (وقيله) دخى خدانك
قتنده معلومدر پيغمبرك سوزى كيم (يا رب ان هؤلاء قوم لا يؤمنون) اى خداوندم على التحقيق
بونلر بر كروهدرلر كه ايمانه كلمزلر (فاصفح عنهم) پس آنلرى ايمانه دعوت ايتمكدن اعراض ايت يا محمد ومكافاتلرين
خدايه تفويض ايت (وقل سلام) وسويله سزدن سلامت ومتاركه بنم مطلوبمدر (فسوف يعلمون)
كه بى شبهه نتيجه كوزى بيلجكدرلر بو كلام حضرت صلى الله عليه وسلمه تسليه در وانلره تهديددر

سورة الدخان مكية وهي تسع وخمسون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

حم ه والكتاب المبين) احكامى هويدا ايدن قرآنه قسم كيم (انا انزلناه في ليلة مباركة) على التحقيق
بز آنى بر چوق نفعلو كيجه ده لوح محفوظدن سماء دنيايه ايندردك واو كيجه قدر كيجه سيدر
(انا كنا منذرين) بى شبهه كيم بز قورقودرجيلر ايدك پس انكچون قدر كيجه سنده قرآنى منزل قيلدق
(فيها يفرق كل امر حكيم) اول كيجه ده هر محكم ايش فصل اولوب آيرلور (امرا من عندنا) اول ايش
قتمزدن صادر اولمش بر ايش اولديغى حالده (انا كنا مرسلين) على التحقيق بز پيغمبرلر ارسال
ايديجيلردك (رحمة من ربك) پروردكاركدن بر رحمت (انه هو السميع العليم) بلا شك كيم

خداوندك كندودر قوللرك سوزلرين اشيدن احواللرين كما ينبغي بيلن (رب السموات والارض
وما بينهما) كوكلر و يرك وارلرنده اولان اشيانك پروردكاريدر (ان كنتم موقنين) اكر سز اينانيجيلردكز
(لا اله الا هو) اندن اوزكه عبادته مستحق برمعبود يوقدر (يحيي ويميت) جان باغشلر دخي مرده
قيلار (ربكم ورب آبائكم الاولين) پروردكاركز وكچمش اولان پدرلركزك پروردكاريدر (بل هم
في شك يلعبون) كفار قسمي بو كلامه اينانمزلر بلكيم كندولر بر كماندهدر وشوب اوينارلر (فارتقب
پس انلر ايچون منتظر اول (يوم تأتي السماء بدخان مبين) بر كونكه كوك بر آشكارا توتون كوره يعني بر شدتلو
اجلق كوني آنلر ايچون انتظار ايت چونكه آج اولان كمسنه كوزلري ضعفندن كندو وسيله كوك آراسني توتون
هيئتي كبي كورر كوك توتون كورمسيله مذكور قيلندي (يغشى الناس) توتون كبي اولان آجلق خلقي قيلار و اول
حالده ديرلر (هذا عذاب اليم) بو بر دردناك اشكنجهدر (ربنا اكشف عنا العذاب) اي پروردكارمز عذابي
بزدن قالدر (انا مؤمنون) على التحقيق بز ايمانه كلجيلرز بزدن عذاب قالقرسه (أنى لهم الذكرى) قنده كلور
انلره پند آلمق (وقد جاءهم رسول مبين) وحالبوكه احكام ولوازم دينيه بي اظهار ايديجي پيغمبر كلدي (ثم
تولوا عنه وقالوا معلم مجنون) پس آندن يوز چويروب ديديلر بو تعليم اولنمش بر ديوانهدر يعني حقكده
كمسي ديدي بو كلامي كا عجمي وغلاني اوكرتدر وكمسي ديدي اول بر ديوانهدر (انا كاشفوا العذاب) تحقيقا
بز پيغمبرك دعاسيله عذابي سزدن قالديريجيلرز (قليلا) بر از زمان (انكم عائدون) تحقيقا كه سز
اي كفره دونيجيلرسز (يوم نبطش البطشة الكبرى) بر كونده كه بيوك اولان اورشي اوروروز واو قيامت
كونيدر (انا منتقمون) بلا شبهه بز اولكونده اهل شركدن انتقام اليجيلرز (ولقد فتنا قبلهم قوم فرعون)
دخي على التحقيق كيم سنك عشيرتكدن اسبق فرعونك قومني حضرت موسانك ارساليله امتحان
ايتدك (وجاءهم رسول كريم) و كندولره حسب ونسبده بر اولو پيغمبر كلدي واول حضرت موسى
بن عمراندركه انلره مرسل اولدي بونكله كه (ان ادوا الي عباد الله) بكا خدانك قوللرين تسليم ايدك (اني لكم
رسول امين) بلا شبهه بن سزه بر پيغمبرم كه خلق ايچون ايولك ايستمكه متهم دكلم (وان لا تعلوا على الله)
دخي بونكله مرسل اولدمكه سز تكري تعالى اوزره تكبر ايتميوب وحينه اهانت ايتميه سز (اني آتيكم
بسلطان مبين) دخي على التحقيق بن سزه كوريجي بر آشكارا دليلكه بنم ايتدوكم دعوايي تصديق ايدر
(واني عذت بربي وربكم ان ترجمون) دخي على التحقيق بن ربمه و ربكزه صيغنمشم بني طاشله اتمكدن
(وان لم تؤمنوا لي فاعتزلون) واكر بكا تصديق كوسترميدن بر كنار اولك نه بن سزه تعرض ايده يم
ونه سز بكا سوزيمي قبول ايتميوب كونا كون جفا ايتمكه باشلديلر (فدعا ربه) پس حضرت موسى

پروردكارينه دعا ايدوب ديدي (ان هؤلاء قوم مجرمون) تحقيقا بونلر يعني قبط كروهي كفر اوزره مصر بر كروهدرلر پس
حق جل وعلا دعاسني اجابت ايدوب ديدي (فاسر بعبادي ليلا) پس قوللريمي كيجه كوتور (انكم متبعون) كه
بي شبهه سز متبع اولورسز يعني فرعون وقومي چيقمغكزدن آكاه اولدقلرنده آردكزه دوشرلر (واترك البحر رهوا)
دخي دريايي حالي اوزره قو يعني بني اسرائيل ايله اندن كچدكدنصكره آني حالي اوزره قو كه كنكلكه كا بر تغيير ويره
تاكه قبطيلر اكا كيرهلر (انهم جند مغرقون) زيرا على التحقيق آنلر صوده بوغولجق بر لشكردرلر (كم تركوا) چوق شي
بوراقديلر (من جنات) باغلردن (وعيون) وپكارلردن (وزروع) واكينلردن (ومقام كريم) وكوزل
منزللردن (ونعمة كانوا فيها فاكهين) وبخششي نعمتكه ايچنده متنعم ايديلر (كذلك) تكذيب ايدنلرك ايشي
اويله اولور (واورثناها قوما آخرين) ومذكور اولان نعمتلري بر بشقه كروهه ميراث قيلدق كه كندولرندن
بيكانهدرلر وآنلر بني اسرائيلدر (فما بكت عليهم السماء والارض) پس هلاكلري اوزره نه كوك ونه ير اغلدي
يعني هلاكلريندن اوتري بر كمسه الم چكمدي (وما كانوا منظرين) وبو وقتدن بر وقته مهلت اولنمشلر
اولمديلر (ولقد نجينا بني اسرائيل من العذاب المهين) دخي تحقيقا كيم يعقوب اوشاقلرين بر خوار ايديجي
اشكنجهدن قورتردق (من فرعون) مصرحاكمنك اشكنجه سندن (انه كان عاليا من المسرفين) بي شبههكيم
اول خبيث بر متكبر حدودي تجاوز ايدنلردن ايدي (ولقد اخترناهم) دخي تحقيقا كيم بني اسرائيلي بركزيده
قيلدق (على علم) مختارا وملوبنه دانشمز وار ايكن (على العالمين) كندو زمانهلرينك خلقي اوزره
(وآتيناهم من الآيات) دخي دلائل قدرتمدن كندولره ويردك (ما فيه بلاء مبين) شول نسنه كه ايچنده
بر آشكار نعمت وار فلق بحر وتظليل غمام وانزال من وسلوى كبي (ان هؤلاء) تحقيقا كه بونلر يعني كفار
قريش (ليقولون ان هي الا موتتنا الاولى) ديرلر نتيجه ونهايت امر بر شيء دكلدر الا اولكي اولمز (وما نحن
بمنشرين) واولومدنصكره بز دخي احيا اولنوب قبوردن بعث اولنمازز (فأتوا بآبائنا) پس پدرلرمزي بزه
كتورك اي حشر ونشرله بزه وعد ويرن اهل ايمان (ان كنتم صادقين) اكر سوزكزده كرچك سويليجيلردكز
(اهم خير) ايا قوت شوكتده قريش يكرك ميدر (ام قوم تبع) يا تبع حميرينك كروهي (والذين من قبلهم)
وقوم تبعدن اسبق ولان انلر عاد وثمود كبي (اهلكناهم) آنلري نابود قيلدق (انهم كانوا مجرمين) بي شبهه كيم
آنلر بدينسز بلوك ايديلر (وما خلقنا السموات والارض وما بينهما) وكوكلري وبري وارلرنده اولان اشيايي
يراتمدق (لاعبين) اوينر اولديغمزده (ما خلقناهما الا بالحق) آنلري يراتمدق الا طوغريلغله يعني آنلري
طاعت وايماندن اوزكه بر سببله خلق ايتمدك (ولكن اكثرهم لا يعلمون) وليكن خلقك چوغي آني
بيلمزلر نظرلري قاصر اولديغيچون (ان يوم الفصل ميقاتهم) تحقيقا كيم حق باطلدن آيرين كون موعدلو

وقيدر (اجمعين) قولري (يوم لا يغني مولى عن مولى شيئا) بر كونكه بر دوست بر دوستدن بر آز نسنه
دفع ايتمز (ولا هم ينصرون) ونه آنلر ياردم اولنورلر (الا من رحم الله) ليكن شول كيمسه كه تكري تعالى انلره
ايمانله رحمت ايتدى آنلر بر بر ينه ياردم ايدوب شفاعت ايدرلر (انه هو العزيز) بى شبهه كيم حق تعالى
كندودر هر كسه غالب اولان كه تعذيبن مراد ايتدوكى شخصه بر كيمسه اكا ياردم ايدەمز (الرحيم) غايتله
رحمت ايدر اول كيمسه كه ايسترسه اكا رحمت ايتمكه (ان شجرة الزقوم) تحقيقا كه زقوم آغجى (طعام الاثيم)
چوق كناهكار اولانلرك يمكيدر (كالمهل يغلي في البطون) ريمش باقر كبى قارنلرنده قينار بر قينمق (كغلي
الحميم) اسى صويك قينمسى كبى كه جهنمى اندن ايچنجه بغرسقلرى دوكلور (خذوه فاعتلوه الى سواء الجحيم)
حق جل وعلا فرشته لره دير كافرى آلك پس آنى عنف وقهرله دوزخك اورته سنه چكك (ثم صبوا فوق
رأسه من عذاب الحميم) اندنصكره باشى اوستنه قيزمش قينار صودن دوكك (ذق انك انت العزيز
الكريم) اكا استهزا طريقيله دينلور بو عذابك چاشنيسين داد كه بى شبهه سن كندو كجماعتك اراسنده
ارجمند اولان زعمكله بزركوار اولان (ان هذا ما كنتم به تمترون) تحقيقا كيم بو اول نسنه دركه سز
سويلندكده اكا شك ايدردكز (ان المتقين) تحقيقا كيم پرهيز اولانلر (في مقام امين) بر امينلو يرده
اولورلر (في جنات وعيون) باغلرده وبكارلرك كنارنده (يلبسون من سندس واستبرق) حريرك نازكندن
ومحكم طوقلمشندن كيرلر (متقابلين) مجلسلرنده قارشو بقارشو اوتوردقلرى حالده تاكه بربريله
انسيت ايدەلر (كذلك) انلركبى آنلره ويردك (وزوجناهم بحور عين) وانلرى اله كوزلى بياض خاتونلره
اولندردك (يدعون فيها بكل فاكهة) بهشت ايچنده هر آرزو ايتدكلرى ميوه طلب ايدوب احضارنه
فرمان ايدرلر (آمنين) ضررودن امين اولدقلرى حالده (لا يذوقون فيها الموت) ايچنده اولمك طعمنى
داتمزلر (الا الموتة الاولى) ليكن اولكى اولى داد مشلر (ووقاهم عذاب الجحيم) دخى حق جل وعلا انلرى
دوزخك اشكنجه سندن صاقلدى (فضلا من ربك) ولاشيانى مو بروردكاركدن احسان
وكرم ويرلسى ويرلديلر (ذلك هو الفوز العظيم) اول صرف عذاب وحيوة ابديه كندودر اولو قورتلق
(فانما يسرناه بلسانك لعلهم يتذكرون) پس قرآنى لغتكله منزل ايتدكزده آسان قيلدق تاكه آنى فهم ايدەلر و
پند ونصيحت الەلر اولوقتكه انكله متذكر اولمازلر (فارتقب) انلره حلول ايدەن نسنه يه منتظر اول كيم
(انهم مرتقبون) بلا شبهه آنلر انتظار ايدبجيلردر شول نسنه يه كه كندولره حلول ايدەجكدر

سورة الجاثية مكية وهي سبع وثلاثون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

حم تنزيل الكتاب) قرآن عظيم الشانك ايندرلمسى (من الله العزيز الحكيم) بو ايكى عالى نعتله منعوت
اولان ايزد ذو الجلالدندر (ان في السموات والارض لآيات للمؤمنين) تحقيقا كيم آسمانلرده وزمينده
خدانك وحدانيتنه تصديق كتورنلره اولو نشانلر واردر (وفي خلقكم وما يبث من دابة) ويارتمقكزده
وحيوان مقوله سندن زمينده پراكنده قيلمسنده (آيات لقوم يوقنون) صانعك وجودى اوزره دلالت ايدن
اولو علامتلر واردر بر كروهه كه صانعك موجود اولمسنده شك ايتمزلر (واختلاف الليل والنهار) وكيجه
وكوندزك بربرى عقبنده اولمقلرنده (وما انزل الله من السماء من رزق) دخى حق جل وعلا كوكدن رزقك
سببى اولان يغمورى ايندرمسنده (فأحيا به الارض بعد موتها) دى عقبنده انكله زمين قورودقدنصكره
زنده قيلمسنده (وتصريف الرياح) ويللرى اختلاف جهات واحوال الله دوندرمسنده (آيات لقوم يعقلون)
قدرة كامله اوزره عظيم دليللر واردر بر كروهه كه بو كونه اشيانك حكمتنى استخراج ايتمك ايچون عقوللرين
استعمال ايدرلر (تلك آيات الله) مذكور اولان علامات خدانك دلائل قدرتيدر (نتلوها عليك بالحق)
انلرى اوزريكه اوقورز طوغريلغه مقارن اولدقلرى حالده (فبأي حديث بعد الله وآياته يؤمنون) پس
قنقى سوزه تكرينك سوزندن وآياتندنصكره تصديق كتورلر (ويل لكل افاك اثيم) هلاك اولسون
هر دروغ كو چوق كناه ايشليجى كسنه يه (يسمع آيات الله تتلى عليه) خدانك آياتنى ايشيدر اوزرينه اوقنور
ايكن (ثم يصر مستكبرا) صكره كفرى اوزره طورمش قالور انلره ايمان كتورمكدن تكبر ايتدوكى حالده
(كأن لم يسمعها) كويا كه انلرى ايشتمدى (فبشره بعذاب اليم) پس آنى بر دردناك اشكنجه ايله مژده لندر ۞
(واذا علم من آياتنا شيئا) دخى قچن آيتمزدن بر نسنه كندويه ايرشوب بيلديكيم اول شيئى آيتمزدندر (اتخذها
هزوا) آنلرى اويننجق نسنه ايدنور (اولئك) اولكروه كه بو كونه حالتلرى وار (لهم عذاب مهين) كندولره خوار
ايديجى اشكنجه اولور (من ورائهم جهنم) دوزخ اوكلرنده اولدقلرى حالده (ولا يغني عنهم ما كسبوا شيئا) قزاندقلرى
شئ كندولردن بر نسنه دفع ايتمز (ولا ما اتخذوا من دون الله اولياء) ونه تكريدن اوزكه ايدندكلرى
دوستلر بر كندولردن دفع ايده بيلورلر عذابدن (ولهم عذاب عظيم) وكندولره بر اولو اشكنجه وار ۞
(هذا هدى) بو قرآن بر يول كوستريجيدر (والذين كفروا بآيات ربهم) وشول كيمسه لر كه پروردكارلرينك
آياتنه ايمان كتورمديلر (لهم عذاب من رجز اليم) كندولره شدتلو اشكنجه دن بر دردناك اشكنجه اولور
(الله الذي سخر لكم البحر) خداى متعال شول قادر على الاطلاقدركه سزكچون دريايى رام قيلدى
يعنى آنك يوزنده برابنش وبو قوش قيلوب آنى هموار قيلدى (لتجري الفلك فيه بأمره) تاكه كميلر آنك
ايچنده دستوريله يوريه لر (ولتبتغوا من فضله) وتاكه آنك فضل وكرمندن تجارت وغوصله

وبالوقصیدکبی انواع تجارت طلب ایده سز (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) وتاکه سز بو نعمتلره اعتراف ایدوب شاکر اولاسز
(وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا) دخی سزیچون کوکلرده و یرده اولان نسنه‌لری مسخر قیلدی (مِنْهُ)
انلر قو خدانک کرم و احساننددر (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) تحقیقا که بو اشیانک تسخیرنده قدرت
کامله اوزره دلالتلر واردر اولونشانلر وار بر کروهه که خدانک عجائب و غرائب مصنوعاتنه تفکر ایدرلر کوردیکز
غفار قبیله سندن بر کیمسه حضرت عمر الفاروقه ناسزا سوزلر دیدی حضرت عمر رضی الله عنه ایستدیکه اندن
انتقام اله حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا) سویله یا محمد ایمانه کلان کسنه‌لره
(يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللّٰهِ) عفو ایدوب واز کچسونلر شول کیمسه‌لردنکه خدا جل و علا اعداسنه
ایتدوکی وقائعی توقع ایتمزلر (لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) امر ایچون علتدر یعنی سویله اویله ایتسونلر
تاکه خدا عز وجل بر کروهه قزاندقلری نسنه ایله مکافات ایده (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ) هر کیم ایو ایش
ایشلر کندو جانی ایچون ایدر زیرا آنک ثوابی کادور (وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا) و هر کیم بد لك ایتسه کندو نفسی
اوزره ایتمش اولدی انکیچون که آنك وبالی اوزرینه مترتب اولور (ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ) صکره پروردکارکزك
حکمنه دونرسز پس اعمالکز اوزره سزه مکافات ایدر (وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ)
دخی تحقیقا کیم حضرت یعقوبك اولادینه توراتی و فصل خصومتك حکومتنی و پیغمبرلکی ویردك
(وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) دخی پاکیزه حلال اشیادن کندولره روزی قیلدق (وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ)
دخی عصرلرنده اولان انس و جن اوزره کندولرین تفضیل ایتدك (وَآتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْأَمْرِ) دخی
انلره دینك لوازمندن آشکار دلیللر ویردك (فَمَا اخْتَلَفُوا) پس دینك امورنده اختلاف ایتمدیلر (إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) الا کندولره حقیقة الحالك دانشی کلدکدن صکره (بَغْيًا بَيْنَهُمْ) آرالرنده پیدا اولان حسد
و عداوت جهتندن (إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) تحقیقا کیم پروردکارك آرالرنده حکومت ایدر
روز جزاده (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) اول نسنه ده که ایچنده اختلاف ایدرلردی پس محق اولان کروه مثاب
اولور و مبطل اولان بلوك مؤاخذ اولور (ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ) صکره سنی امر دینده
بر طریقت اوزره قیلدق (فَاتَّبِعْهَا) پس سن اکا تابع اول (وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) و بیلمیان کیمسه‌لرك
آرزولرینه تابع اولمه یعنی رؤساء قریشدن پدرلرك آیننه رجوع ایت دیانلرك سوزینه قولاق
ویرمه (إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) بی شبهه کیم آنلر خدانك ایستدوکی شیدن بر آز نسنه سندن
دفع ایده مزلر (وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) و بی شبهه کیم ستم ایدنلرك بر مقداری بر مقدارینك
دوستلریدر پس سن انلرله دوستلشمه زیرا دوستلغك شرطی هم مشربلکدر و سن حاشا که انلرله هم مشرب

اوله سن (وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ) و ایزد ذو الجلال ارباب تقوینك معینی و متولیدر (هٰذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ) بو قرآن
عظیم الشان خلق ایچون واضح دلیللردر که حقی کندولره کوسترر (وَهُدًى) و بر طوغری یول کوسترمکدر
(وَرَحْمَةٌ) و خدادن بر نعمتدر (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) بر کروهه که شك ایتمزلر یعنی بادیهٔ کماندن عبور ایدوب
یقینك منزلنه طالب اولمشلر معالمده کورزدیکه اهل شرکدن بر قاچ کیمسه مؤمنلره دیدیلر حشر و نشر
خصوصنده دیدککز سوز واقع اولوب بزی بر بشقه عالمه کوتوردلرسه بزم مال و جاهمز آنده دخی
سزدن زیاده اولور حق جل و علا آنلرك سوزین رد ایدوب بیوردی (أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ)
بلکه یمان ایشلری قزانان کسنه‌لر کمان ایتدیلرمیکیم (أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) کندولری
قیلارز شول کیمسه‌لر کبی که ایمانه کلوب کوزل اعمال ایشلدیلر (سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ) زنده لکلری و اولکلری
برابر اوله یعنی بو حالده بو ایش هرکز اولماز (سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ) حکومت ایتدکلری نسنه غایتله بر بد شیدر
(وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ) دخی ایزد متعال کوکلری و یری عدله مقتضی اولان حق ایله
یراتدی پس نیجه محسن و مسیئی بر مرتبه ده قیلار (وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ) دخی انلری حق ایله
یراتدی تاکه هر جان قزاندیغی شی ایله مکافات اولنه (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) و حال بو که آنلر نقص ثواب ایله و زیاده
عقاب ایله ستم کورمش قیلنمازلر (أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلٰهَهُ هَوَاهُ) آیا بقوب کوردکمی شول کیمسه‌یی که هدایتی
ترك ایدوب معبودینی کندو آرزوسن ایتدی (وَأَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلَىٰ عِلْمٍ) و خدا عز و جل دانش اوزره انی هدایته
موفق قیلمدی یعنی آنك آزغونلغن بیلمش ایکن آنی مخذول قیلدی (وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ) و آنك
قولاغی و کوکلی اوزره مهر اوردیکه نه نصیحتلری ایشیدور و نه آیاتده تفکر ایدردی (وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ
غِشَاوَةً) و کوزلری اوزره بر پرده قیلدیکه عین استبصار و اعتبار ایله بقمز فالد (فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ)
پس اکا کیم یول کوسترر خدا انی کمراه قیلدقدنصکره (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) پس نیچون اوکوت کسنه‌لرینالندن
برحصه آلوب پند المزسز (وَقَالُوا) دخی حشر و نشری انکار ایدنلر دیدیلر (مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا)
یقین اولان صاغلغمزدن اوزکه بر صاغلق یوقدر (نَمُوتُ وَنَحْيَا) کیممز میت اولوب کیممز صاغ قالور
(وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ) و مرور ایام مدتدن غیری بر شیء بزی هلاك ایتمز (وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ) و انلره انکله
هیچ بر دانش یوقدر یعنی دیمللرکیم حیوتمز ایچون شمدیلکده اولان حیوتمزدر دهردن اوزکه بزی بر نسنه
هلاك ایتمز بر علمه یا بر دلیله مستند دکلدر (إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ) دکلدر آنلر الا که کمان ایدوب تقلید ایدرلر
(وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا) و اولوقتکه اوزرلرینه آیاتمز اوقنور (بَيِّنَاتٍ) روشن و واضح اولدقلرنده
(مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ) معارضه ایتمکه اصلا بر دلیللری یوق ایدی (إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتُوا بِآبَائِنَا) مکر دیدیلرکیم مرده

اولمش پدرلریمزی کتورك (ان كنتم صادقين) اکر سوزکزده مصادقلر ایدکز بو کلامی انلر جهل وعناددن دیرلردی
زیرا احیاء موتی اقتضاء حکمت حسبیله بر وقت خاصله موقتدر پس اقتراح محلنده ظهوره کلمزسه عجز
لازم کلمز تعالی الله عن ذلك وتقدس (قل الله يحييكم) سویله ایزد ذو الجلال سزی زنده قیلادر
(ثم يميتكم) صکره سزی بی روح قیلادر (ثم يجمعكم الى يوم القيمة) پس سزی بیغر قیامت کوننه جزا ایچون
(لا ريب فيه) آنك اولمسنده شك وشبهه یوقدر (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) ولیکن خلقك چوغی آنی
بیلمزلر تفکرلری از اولدیغیچون (ولله ملك السموات والارض) دخی خدایه مخصوصدر کوکلر و یرك تصرفی
(ويوم تقوم الساعة) واول کونکه قیامت قالقر (يومئذ يخسر المبطلون) اول کونده اهل حق اولمیانلر
اوتورزلر (وترى كل امة جاثية) و هر امتی بیغلمش کورورسن (كل امة تدعى الى كتابها) هر امت صحائف
اعمالنه دعوت اولنوب کندولره دینلور (اليوم تجزون ما كنتم تعملون) بو کون ایشلدککز نسنه ایله
مکافات اولنورسز (هذا كتابنا) بودر بزم کتابمز چونکه حق جل وعلا صحیفهٔ اعمالك یازمسین کرام
الکاتبینه فرمان ایتدی کتابی کندویه مضاف قیلدی (ينطق عليكم بالحق) اول کتاب ایشلدککز
نسنه ایله اوزرکزه شهادت ایدر اصلا آندن برشیء اکسك ایتمزونه آرتررر (انا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون) تحقیقا
بز ایشلدککز اشیایی ملائکه کرامه یازدردق (فاما الذين امنوا وعملوا الصالحات) پس اما شول کیمسه‌لرکه
ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر (فيدخلهم ربهم في رحمته) پروردکارلری کندولرین رحمتنه داخل
قیلارکه بهشت جاودان اول رحمتك بر فردیدر (ذلك هو الفوز المبين) اول رحمته داخل اولمق کندودر
آشکارا قورتلمق (واما الذين كفروا) واما شول کیمسه‌لرکه کفر ایتدیلر (افلم تكن آياتي تتلى عليكم) کندولره
دینلور ایا پیغمبرلرم سزه کلوب آیاتمی اوزرکزه اوقیمدی (فاستكبرتم وكنتم قوما مجرمين) پس سز تکبر
ایدوب بر کنهکار کروه ایدیکز (واذا قيل ان وعد الله حق) دخی چون کندولره دینلور بی شبهه کیم خدانك
وعده‌سی درستدر (والساعة لا ريب فيها) دخی قیامتك اولمسنده شك یوقدر (قلتم ما ندرى
ما الساعة) دیرسز ساعت نه اولدیغنی بیلمزز (ان نظن الا ظنا) قیامتك اولمسنده کمان ایتمزز الا بر زبون
کمانکه اندن بزه بر فائده حاصل اولماز (وما نحن بمستيقنين) و بز آنك یقین اولمسنه یقین ایدیجیلر دکلوز
(وبدا لهم سيئات ما عملوا) و کندولره ایشلدکلری اشیانك بدلکلری نمایان اوله (وحاق بهم ما كانوا
به يستهزئون) و کندولرین قپلدی شول نسنه‌نك سزاسی که انکله کندولر استهزا ایدرلردی (وقيل اليوم
ننساكم) دخی کندولره دینلدی بوکون اونودلمش نسنه کبی سزی عذابده متروك قیلارز (كما نسيتم
لقاء يومكم هذا) نته که بو کونکزك لقاسنی اونتدیکز (ومأواكم النار) ودوزخ سزك قرارکاهکزدر

(وما لكم من ناصرين) و سزه اصلا یاردمجیلر یوقدرکه جهنمدن سزی خلاص ایدهلر (ذلكم بانكم اتخذتم
آيات الله هزوا) اول عذاب سزه اوکا اول سببله‌که سز خدانك آیاتنی اوینجق نسنه ایدندکز (وغرتكم الحيوة
الدنيا) و سزی یقینا اولان صاغلق الداوب کمان ایتدکزکیم آندن اوزکه بر حیوة یوقدر (فاليوم لا يخرجون
منها) پس بوکون آندن چیقمش قیلنمازلر (ولا هم يستعتبون) ونه کندولر مستعتب اولورلر یعنی آنلره
دینلمزکیم معذرت طلب ایدك تا که خدا سزدن راضی اوله (فلله الحمد) پس قوی اوکمکلر خدایه مخصوصدر
(رب السموات ورب الارض) کوکلرك خالقی و یرك موجدی (رب العالمين) جمیع عالملرك پروردکاری
(وله الكبرياء في السموات والارض) دخی بزرکلك کوکلرده و یرده آکا یاراکزدر (وهو العزيز) و
کندودر هر کیمسه‌یه اوزره غالب اولان (الحكيم) هر شیئی کما ینبغی وضع ایدن

سورة الاحقاف مكية وهي خمس وثلاثون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(حم تنزيل الكتاب) قرآنك بر مقدارین بر مقدارینك عقبنجه ایندرملك (من الله العزيز الحكيم) بو ایکی
وصفله متصف اولان خدادندر (ما خلقنا السموات والارض وما بينهما) کوکلری و یری و ارالرنده
اولان اشیایی یراتمدق (الا بالحق) الا حکمی و عدالتی اقتضا ایدن حقه مقارن اولدقلرنده
(واجل مسمى) دخی آنلری یراتمدق الا بر معین مدتك تقدیرینه مقارن اولدقلرنده که اول مدتك
انتهاسنده جمله‌نك بقاسی منتهی اولور (والذين كفروا عما انذروا معرضون) وکافر ایدنلر انذار اولندقلری
نسنه‌دن یوز چویرمشلر اصلا ایچنده تفکر و تأمل ایتمزلر (قل ارأيتم ما تدعون من دون الله) سویله
بکا خبر ویرك اول اشیادنکیم خدانك عبادتندن تجاوز ایدوب آنلره عبادت ایدرسز (اروني ماذا خلقوا
من الارض) بکا کوستروك قنغی نسنه‌یی زمیندن یراتدیلر (ام لهم شرك في السموات) یاخود کوکلرك
یراتمسنده آنلره براورتاقلق واری (ائتوني بكتاب من قبل هذا) کتورك قرآندن اسبق بر کتابکه آنك
ایچنده شرکله سزه فرمان اولنمش اوله (او اثارة من علم) یا دانشدن بر بقیه یعنی بکا کتورك کچمشلرك
علومندن سزه قالمش بر بقیهٔ دانش که بتلرك عبادته مستحق اولملرینه دلالت ایدر (ان كنتم صادقين)
اکر ایتدککز دعواده صادقلر ایدیکز (ومن اضل ممن يدعوا من دون الله) دخی کیمدر ازغونراك
شول کیمسه‌دنکه تکرینك عبادتندن وازکچوب عبادت ایدر (من لا يستجيب له الى يوم القيمة)
شول نسنه‌یه که قیامت کوننه دکین کندویه اجابت ایتمز (وهم عن دعائهم غافلون) وحالبوکه
معبودلر عبادت ایدنلرین دعاسندن بیخبردرلر زیرا آنلرك معبودلری جماد مقوله‌سندندرلرکه

هركز انلردن اجابت متصور اولمازيا مسخر قوللردركه كندو احواللرنده مشغولدرلر (واذا حشر الناس
كانوا لهم اعداء) واولوقتكه خلق جمع اولنورلر معبودلرى كندولره دشمنلر اولورلر يعنى كندولره ضرر
ايدوب نفع ايتمزلر (وكانوا بعبادتهم كافرين) وانلر كفارك عبادتلرينه تكذيب ايديجيلردر (واذا تتلى
عليهم آياتنا) دخى قچن اوزرلرينه آيتلرمز اوقنور (بينات) واضح واشكارا اولدقلرى حالده (قال الذين
كفروا للحق) دينه اولانلر طوغرى سوزدنا ونرى ديديلر (لما جاءهم) قچن كندولره كلدى (هذا
سحر مبين) بو براشكار جادولقدر (ام يقولون افتريه) بلكه بوسوزه اكتفا ايتميوب ديرلر محمد
المصطفى قرآنى قتندن پيدا ايدوب ديدى (قل ان افتريته) سويله على سبيل الفرض والتقدير انى بنم
قتمدن بربلان بغلدم ايسه (فلا تملكون لى من الله شيئا) سز واوزكه كزتكريك حكمندن براز نسنه بندن
دفع ايتمكه قادر دكلسز بنى برعقوبتله مؤاخذه قيلارسه (هو اعلم بما تفيضون فيه) كندوسى هركمسنه دن
داناتردر شول شيئه كه سز قرآنك حقنده طعن ايدرسز (كفى به شهيدا بينى وبينكم) خداعز وجل
ارامزده واراكزده شهادت ايتمك جهتندن كافيدر (وهو الغفور الرحيم) وكندودر توبه ايدنلرك كناهن
محو ايدوب توبه لرين قبول ايتمكله انلره اسركيان (قل ما كنت بدعا من الرسل) سويله بن پيغمبرلردن نيكو
پيدا اولمش بركمسنه دكل ايدم كه انلر قادر اولمدقلرى نسنه يه بن قادر اولوب ايستدككز معجزه يى
سزه كوره بيلورم (وما ادرى ما يفعل بى) دخى بيلمم قنقى شى بكا ايشلنور (ولا بكم) ونه بيلورم قنقى
ايش سزه ايشلنور (ان اتبع الا ما يوحى الى) بكا وحى اولنان نسنه دن غيرى برشيئه تابع اولمم
(وما انا الا نذير) وبن برنسنه دكلم الا برقورقوديجى (مبين) شواهد بينه ايله ومعجزات
مصدقه ايله انذار ايتمكم نمايانذر (قل ارأيتم ان كان من عند الله) سويله بكا خبر ويرك اكر قرآن
عظيم الشان تكريك قتندن ايسه (وكفرتم به) وسز آكا كفر ايديكز (وشهد شاهد من بنى اسرائيل) وحضرت
يعقوبك اولادندن عبدالله بن سلام كبى برطانوق طانقلق ايتدى (على مثله) آنك كبى برشيئه اوزره
يعنى توريته ايچنده قرآنه مصدق وآكا مطابق اولان اشيا اوزره شهادت ايدوب (فآمن) ايمان
كتوردى يعنى قچن قرآن جنس وحيدن حقه مطابق برشى كوروب آكا ايمان كتوردى (واستكبرتم
وسز آكا ايمان كتورمكدن عناد وتكبر ايديجك غايتله برستمكار جماعت اولمازميسز (ان الله لا يهدى
القوم الظالمين) بى شبهه كيم ايزد ذو الجلال ستم ايدن كروهه طوغرى يول كوسترمز (وقال الذين
كفروا للذين آمنوا) دخى كفر اولانلر اهل ايماندن اونرى ديديلر (لو كان خيرا ما سبقونا اليه) ايمان
بركوزل شى اولسيدى فقرا اولاذ ايزدن اول آكا وارمزلردى بوسوزك مضمونى سويلينلر اكابر قريش ايدى (واذ لم

يهتدوا به) وقچن انكله مهتدى اولمديلر عنادلرى ظاهر اولدى (فسيقولون هذا افك قديم) پس ديديلر
بو بركهنه يالاندر (ومن قبله كتاب موسى) وحالبوكه قرآندن اسبق حضرت موسى نك كتابى يعنى توريه
وار ايدى (اماما ورحمة) اهل ايمانه مقتدا ورحمت اولديغى حالده (وهذا كتاب مصدق) وبو يعنى قرآن
جميع كتب سماويه يى تصديق ايديجى بركتابدر (لسانا عربيا) لغت عربه منسوب بوديل اولديغى حالده
(لينذر الذين ظلموا) تاكه ستم ايدنلرى تخويف ايده (وبشرى للمحسنين) وتاكه ايولك ايدنلره مژده اوله
(ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا) تحقيقا شول كيمسنه لركه ديديلر بزم خدادر حكومه اول سوز اوزره
استقامت ايتديلر (فلا خوف عليهم) اوزرلرينه اصلا قورقو اولماز بدلكك ايرشمسندن (ولا هم
يحزنون) ونه انلر اندوهناك اولورلر برسوكلى شيئك كچمسندن (اولئك اصحاب الجنة) انلردر بهشت
برينك ايه لرى (خالدين فيها) ايچنده على الدوام اقامت ايتمكين ايتمشلر (جزاء بما كانوا يعملون) بونعمتلرله
مكافات اولنديلر برمكافاتكه ايتدكلرى اعمال مقابله سنده در (ووصينا الانسان بوالديه احسانا)
دخى ادم اوغلنه امر ايلدك كه اناسنه واناسنه برعظيم ايولك ايشليه (حملته امه كرها) اناسى
مشقت ايه سى ايكن كندوي كوتوردى (ووضعته كرها) مشقت ومحنت ايه سى ايكن كندوي
وضع ايتدى (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) وانك بوكلمسى وسودن كسلمسى اوتوز آيدر بوكلام
قوسى والده نك اولاد تربيه سنده چكدوكى زحمتلره بياندر وتوصيه ده مبالغه ايتمك ايچوندر ∴
وبو آيتدن استدلال اولنديكيم مدت حمل التى آيدر زيرا نص ايله ثابت اولان رضاعك مدتى كه
ايكى ييلدر اوتوز آيدن ساقط اولنجه التى آى باقى قالور (حتى اذا بلغ اشده) تاكه نضكره كمال قوته
ايرشوب (وبلغ اربعين سنة) قرق ييله واصل اولجق (قال رب اوزعنى ان اشكر نعمتك) ديدى
اى خداوندم بكا الهام ايت كه نعمتك حقن ادا ايدهيم (التى انعمت على وعلى والدى) شول نعمتكه بنم
اوزريمه واتام واناماوزره آنى احسان ايتدك (وان اعمل صالحا ترضيه) دخى بكا الهام ايت كه برايو ايش
ايده يم كه سن آنى پسند ايده سن (واصلح لى فى ذريتى) وبنمچون ايولكى سرايت ايتمش قيل اولادمده
(انى تبت اليك) تحقيقا بن حضور عزتكه رجوع ايتمشم (وانى من المسلمين) وبى شبهه بن سكا
اخلاص ايدنلردنم (اولئك الذين نتقبل عنهم احسن ما عملوا) اولكروه كه اوصاف مزبوره ايله متصفلردر
شول كيمسنه لردركه ايشلدكلرى اعمالك اك كوزللرين كندولردن قبول ايدرز يعنى عمللرندن احسن اولان
طاعاتى قبول ايدرز ومكافاتلرينا يدرز زيرا فعل مباح برامر حسندر آنك اوزره مكافات اولماز (ونتجاوز
عن سيئاتهم) وكمان ايشلرندن وازكچرز (فى اصحاب الجنة) بهشت ايه لرينك زمره سنده اولورلر

وَعْدَ الصِّدْقِ) كوزل عملك قبول اولنمسى وكناهلردن تجاوز اولنمق تكرى تعالى وعد ايتدى كرچك وعده
ايتمك (اَلَّذِى كَانُوا يُوعَدُونَ) شول وعد ايتمككه دنياده انكله وعد اولنورلردى (وَالَّذِى قَالَ لِوَالِدَيْهِ
اُفٍّ لَكُمَا) دخى شول كيمسه كه پدر ومادرينه ديدى كراهت وتعب سزه اولسون (اَتَعِدَانِنِى اَنْ اُخْرَجَ) بكا
وعده ايدرميسز انكله كه بن قبردن احيا اولنوب چقيش قيلنورم (وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِى) وحالبوكه
چوق زمانه خلق بندن اشبق كچوب آنلردن بر فرد دونمدى (وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللّٰهَ) وپدر وانا تكريدن مدد
ايستيوب اكا ديرلر (وَيْلَكَ آمِنْ) سكا هلاك اولسون خدانك وحدانيتنه وقيامتك وقوعنه تصديق كتور
(اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) بى شبهه كيم خدانك وعدى درستدر البته وجوده كلمليدر (فَيَقُولُ مَا هٰذَا اِلَّا
اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) پس اول كيمسه ديربوكه سن بكا انكله فرمان ايدرسن بو سنه دكلدر الا كچمشلرك
افسانه لرى (اُولٰئِكَ) اول كروه كه والدينه عقوق ايدوب آخرتى انكار ايدرلر (اَلَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ)
شول كيمسه لردركه كلمهٔ عذاب اوزرلرينه واجب اولدى (فِى اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ) برنچ كروهك زمره سنده كيم
كندولردن اشبق كچمشلردى (مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ) پريلردن وآدميلردن (اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ) بى شبهه كيم
آنلر زيان كورمش كروه ايديلر (وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا) وبو ايكى كروهك هربرينه ايشلدكلرى اشيانك
سزاسندن پايه لر وار (وَلِيُوَفِّيَهُمْ اَعْمَالَهُمْ) وانلره بو احوالى قيلدى تاكه ايشلرينك سزاسنى كندولره
بالتمام ويره (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وحالبوكه كندولر ثوابك نقصانيله وعقابك زياده سيله ستم كورمش
قيلمازلر (وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ) واول كونكه بى دينلر آتش جهنم اوزره عرض اولنور
كندولره دينلور (اَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِى حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا) پاكيزه لذتلركزى يقين اولان صاغلغكزده كيدردكز
(وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا) واول طيباتله برخوردار اولدكز يعنى قوسن دنياده استيفا ايدوب آخرت ايچون
اندن برشئ تأخير ايتمدكز (فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ) پس بوكون خوارلق ومذلتك اشكنجه سيله
مكافات اولنورسز (بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ) اول سنه نك سببيله كه روى
زمينك باطل ايله تكبره طالب اولوردكز (وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ) واول سببله كه حدودى تجاوز
ايدردكز (وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍ) دخى قبيلهٔ عادك برادرينى يعنى حضرت هودك احوالنى سويله (اِذْ اَنْذَرَ
قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ) قچن كند وعشيرتن احقاف نام موضعده انذار ايتدى احقاف قومدن اوزانوب
مرتفع اولان يره ديرلر اول قبيله آنده ساكن ايديلر حق جل وعلا انلرى انذار ايتمك ايچون حضرت هودى مرسل
قيلدى (وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ) وحالبوكه قورقودويجى پيغمبرلر كچمشدى (مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ) حضرت هودك
ايلروسنده (وَمِنْ خَلْفِهِ) وآنك آردندن يعنى خلقته ابتدا مرسل اولان دكل ايدى كندودن

وكندودن صكره انبيا واردى وارسلدى كه قبيلهٔ عاده مبعوث اولدى انلرى دعوت ايتديكه (اَلَّا تَعْبُدُوا
اِلَّا اللّٰهَ) تكريدن اوزكه برشيئه عبادت ايتمككه عبادته مستحق اولان اولدر (اِنِّى اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ) بى شبهه بن بر صعوبتلو كونك اشكنجه سندن اوزركزه قورقرم ايتدككز شرك سببيله (قَالُوا
اَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا) كندويه جواب ويروب ديديلر اياسن بزه كلدك تاكه معبودلريمزك عبادتندن
بزى دوندره سن (فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا) پس عذابدن بزه وعد ايتدكك شيئى بزه كتور (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ)
اكر كرچك سويليانلردن ايدك (قَالَ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ) حضرت هود انلره ديدى عذابك نزولنه وقت اولديغنك
بيلمسى خدانك قتنده محصوردر بنم آنده دخلم يوقدر (وَاُبَلِّغُكُمْ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ) دخى سزه تبليغ ايدرم
اول نسنه كه آنكله بن مرسل اولدم ورسول اوزره احكامى تبليغ ايتمكدن اوزكه برنسنه يوقدر (وَلٰكِنِّى
اَرَيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ) ولكن بن سزى بر كروه كورورم كه بيلمزسز كيم پيغمبرلر انذار ايچون كوندرلمشلر
نه تعذيب واقتراح ايچون كوندرلديلر بوندن اشبق سورهٔ اعرافده بيان اولنمشدركيم قبيلهٔ عاددن
بر كروه استسقا ايچون حرم محترمه كيتمشلردى كندولره اوچ بولوت پيدا اولوب برمنادى چغرديكيم
بونلرك برينى اختيار ايدك آنلر سياه بولوتى اختيار ايتديلر هان اول بولوت سمتلرينه كيتدى (فَلَمَّا رَاَوْهُ
عَارِضًا) پس اول وقتكه موعود اولدقلرى عذابى كوكده حدوث ايتمش بر بولوت كورديلر (مُسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْ)
دره لرينه متوجه اولديغى حالده (قَالُوا هٰذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا) ديديلر بو بر بولتدركه يغمورى بزه كتوررر
حضرت هود بوسوزلرينى ايشديجك ديدى بو بولوت دكلدر (بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ) بلكه اول شول
نسنه دركه آنك كلمسين استعجال ايدردكز (رِيحٌ) اول بر يلدركيم (فِيهَا عَذَابٌ اَلِيمٌ) ايچنده بر درد لو اشكنجه
وار (تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ) هر نسنه يى آنلرك نفسلرندن ومالرندن نابديد ايدر (بِاَمْرِ رَبِّهَا) پروردكارينك
دستوريله بعده اول يل كلوب قوم كفارى اهلاك ايتدى (فَاَصْبَحُوا لَا يُرٰى اِلَّا مَسَاكِنُهُمْ) پس بويله اولديكم
منزللرندن اوزكه برنسنه لرى كورنمز اولدى يعنى بويله اولديلر كيم بر كيمسه قصد ايدوب ديارلرينه
كيدرسه مسكنلرندن اوزكه آثارلرندن برنسنه بولمز (كَذٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ) بونلره ايتدوكمز
مكافات كبى كفاره وتكذيب ايدنلره مكافات ايدرز (وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ) دخى تحقيقا كيم قوم عادى منصرف
ومتمكن قيلدق (فِيمَا اِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ) برنسنه ده كه سزى آنك ايچنده منصرف ومتمكن قيلمدق
(وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَاَبْصَارًا وَاَفْئِدَةً) وانلره قولاق وكوزلر وكوكللر قيلدق تاكه اول نعمتلرى
بيلوب انلرى احسان ايدنى اوزره استدلال ايدوب شكرينه مداومت ايده لر (فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ)
پس انلردن قولاقلرى دفع ايتمدى (وَلَا اَبْصَارُهُمْ) ونه كوزلرى (وَلَا اَفْئِدَتُهُمْ) ونه كوكللرى (مِنْ شَيْءٍ)

برازسنه (اذ كانوا يجحدون بآيات الله) انكچونكه خدانك آياتنه تصديق كتوردمزلردى (وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن) وانلرى احاطه ايتدى شول شيئك سزاسى كه اكا استهزا ايدرلردى (ولقد اهلكنا ما حولكم من القرى) دخى تحقيقا اى اهل مكه كويلردن چوره كرده اولانلرى نابود قيلدق حجر ثمود وقوم لوطك كويلرى كبى (وصرفنا الآيات) ودلائل وحجتلرى كويلرك خلقى اوزره تكرار ايتدك (لعلهم يرجعون) تاكه آنلر كفرلرندن دونه‌لر (فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة) پس نيچون انلره ياردم ايتمدى شول كيمسه‌لركه تكريدن اوزكه آنلرى معبودلر ايدنديلر اول حالده كه انلرله خدايه تقرب ايدرلر (بل ضلوا عنهم) بلكه آنلر كوزلرندن غائب اولوب انلردن مدد طلب ايتملرى كندولردن ممتنع اولدى (وذلك افكهم) واول تقرب ايچون پتلرى معبود ايدنمك كندولرينك يلانلريدر (وما كانوا يفترون) وكندو نفسلرندن بغلدقلرى سوزلردر ارباب سير واخبار كتوردیلركه سرور كائنات طائفدن رجوع ايتدكده بطن النخله نام موضعده قونوب كيجه اثناسنده تهجد نمازين قيلوب قرائت قوردقلرنده برگروه نصيبيندن يمنه كيدرلردى مكان معهوده وصول بولدقلرنده حضرتك قرائتنى استماع ايدوب جماعتلرينه وارد قلرنده اندن خبر ويروب بعض حكمت آميز سوزلر دخى آنلره ايراد ايتديلر پس خداعز وجل حبيبى اوزره بو نعمتى امتنان ايدوب بيوردى (واذ صرفنا اليك نفرا من الجن) دخى ياده كتوراولو قتيكه سنك طرفكه پريلردن بر گروه چويردك (يستمعون القرآن) خدانك كلامن ايشتدكلرى حالده (فلما حضروه) پس اول وقتكه آنك قرائتنه حاضر اولديلر (قالوا انصتوا) برى برينه ديدى خاموش اولك تاكه آنى برخوش دكليه‌لم (فلما قضى) پس اول وقتكه قرائنك قرائتى تمام اولوب اندن فراغ اولندى (ولوا الى قومهم) كندو عشيرتلرينه دونديلر (منذرين) قورقو ويريجى اولدقلرنده (قالوا يا قومنا) ديديلر اى بزم كروهمز (انا سمعنا كتابا) تحقيقا بز بر كتابك قرائتنى ايشتدك كه (انزل من بعد موسى) حضرت موسادن صكره خدادن ايندرلدى (مصدقا لما بين يديه) ايلروسنده اولان كتب الهيه‌يى تصديق قيلديجى (يهدى الى الحق) عقائددن درست وطوغرى اولان شيئه يول كوسترر (والى طريق مستقيم) دخى شرائعدن بر طوغرى طريقه يول كوسترر (يا قومنا اجيبوا داعى الله) اى كروهمز خدانك منادیسنه يعنى محمد المصطفايه اجابت ايدك (وآمنوا به) واكا تصديق كتورك (يغفر لكم من ذنوبكم) كناهلركزك بر مقدارين سزه يارلغايه يعنى پيغمبره انقياد ايتمككز سببيله خداعز وجل عبادك مظالمنه متعلق اولميان كناهلركزدن تجاوز ايدر زيرا مظالمك مغفرتى ولينسى خصملرك رضاسنه بغلودر (ويجركم من عذاب اليم) وسزى بردرلو اشكنجه‌دن صيغندررر (ومن لا يجب داعى الله) وهركيم خدانك منادیسنه

اجابت ايتمز (فليس بمعجز فى الارض) يريوزنده عاجز ايديجى دكلدر يعنى هركيم خدانك پيغمبرينه مطيع اولمازالبته اوزرينه خدانك عذابى نازل اولور قورتلمز (وليس له من دونه اولياء) دخى تكريدن اوزكه اكا دوستلر اولمازكه عذابى كندوسندن منع ايدرلر (اولئك فى ضلال مبين) اول كروه كه اجابت ايتمزلر بر آشكارا ازغونلقده درلر بيلنمك كركدركيم امام اعظم بوآيتله استدلال ايتديكيم اجنه مقوله سنك حكمى بودركه كناهلرى عفو اولنوب عقابدن قورتلورلر اما جنته كيروب منعم اولملرى قننده بر دليل ايله ثابت اولمدى وبعضيلرى اكا ذاهب اولديكه آنلر انسى حكمنده درلر (اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض ولم يعى بخلقهن) ايا تفكر ايدوب بيلمزلرميكيم على التحقيق كوكلرى ويرى ايجاد ايدوب ايجادلرنده تعب چكميان خداى ذوالجلال (بقادر على ان يحيى الموتى) اولولرى ديرلتمكه اوزره توانادركه اولولرى زنده قيله (بلى انه على كل شىء قدير) بلى انك اوزره قادردر زيرا على التحقيق اول خالق ذوالجلال هرنسنه‌نك ايجادى اوزره تواناددر (ويوم يعرض الذين كفروا على النار) واولكونده ايمانه كلميانلر آتش اوزره عرض اولنوب كندولره سويلنور (أليس هذا بالحق) بو عذاب درست دكلميدر (قالوا بلى وربنا) جواب ويروب ديديلر پروردكارمزه قسم كه اودرستدر (قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون) حق جل وعلا انلره ديدى پس اشكنجه‌نك طعمن دادك دنياده ايتدككز كفر سببيله (فاصبر كما صبر اولوا العزم من الرسل) پس يا محمد قوملك جفاسى اوزره صبر ايت نته پيغمبرلردن ثبات وجد ارباب اولانلر صبر ايتديلر زيرا سن انلردنسن اولوا العزم اصحاب شرائع اولان پيغمبرلردركه شرايعك تأسيس وتقريرنده سعى ايتديلر ومشقتلرى اوزره صبر ايتديلر ومشاهيرلرى حضرت نوح وابراهيم وموسى وعيسى ومحمد المصطفى صلوات الله عليهم اجمعين (ولا تستعجل لهم) دخى كفار قريش ايچون عذابى عجله ايله طلب ايتمه (كأنهم يوم يرون ما يوعدون) كوياكه آنلر موعود اولدقلرى نسنه‌يى كوردكلرى كون (لم يلبثوا الا ساعة من نهار) دنياده اقامت ايتمديلر الا كوندزدن برساعت (بلاغ) بو سوره‌ده وعظ اولنديغكز نسنه كفايتدر (فهل يهلك الا القوم الفاسقون) پس حددن تجاوز ايدن كروهدن اوزكه بر كروه نابود اولماز والله اعلم

سورة القتال مدنية وهى ثمان وثلاثون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله) شول كيمسه‌لركه كفر ايدوب خدانك طريقندن دونديلر يعنى دين اسلامه كيروب آنك طريقنه سلوك ايتمديلر (اضل اعمالهم) خداعز وجل عمللرين كمراه قيلدى

یعنی دنیاده ایتدکلری اطعام طعام وصلهٔ ارحام کبی ایشلرین ضائع قیلدی (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وشول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر (وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ) دخی محمد المصطفی اوزره ایندرلن کتابه تصدیق کتوردیلر (وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ) وحالبوکه کندوسی پروردکارندن اولان درستلکدر (كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ) کندولردن بدا ولان ایشلرین محو ایتدی (وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ) ودین ودنیاده انلرک حالن کوزل قیلدی (ذَلِكَ) اول الضلال اعمال واصلاح احوال (بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ) اول سبیله درکیم علی التحقیق کفر ایدنلر اصلی اولمیان نشئه اویدیلر (وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ) دخی علی التحقیق ایمانه کلانلر پروردکارلرندن صادر اولان طوغریلغه تابع اولدیلر (كَذَلِكَ) اول بیان ایتمک کبی (يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ) حق جل وعلا خلق ایچون کندولرینک احوالک بیان ایدر (فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا) پس قچنکیم کافر اولانلره راست کلورسز (فَضَرْبَ الرِّقَابِ) بیونلری اورمق اورک (حَتَّى إِذَا أَثْخَنْتُمُوهُمْ) اول محله دککه کندولرین چوق قتل ایتدککزده (فَشُدُّوا الْوَثَاقَ) بغلرک محکم بغلمک یعنی انلری اسیر ایدیجک صاقلک (فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً) پس اندن صکره یا امتنان ایتمک یا فدا ایتمک یعنی یا عوضسز کندولرین ازاد ایدرسز یا عوضلرین آلورسز (حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا) اول محله دککه جنک الاتن بوراقور یعنی حرب منقضی اولوب مطیع منقاد دنا وزکه بر کیمسه قالمیه (ذَلِكَ) اول ایشی انلره ایشلک (وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ) واکر ایزد ذو الجلال ایستسیدی انلردن انتقام آلوردی که بردن کندولرین هلاک ایدردی (وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ) ولیکن جهادله سزه فرمان ایتدی تا که بر مقدارکزی بر مقدارکزله مبتلا قیله یعنی اهل ایمانی کفارله مبتلا قیلدی تا که اجر جزیله نائل اوله لر وکفاری اهل ایمانله مبتلا قیلدی تا که بعضلری کفردن فراغت ایدوب دولت ایمانه نائل اوله لر (وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) وشول کیمسه لرکه تکرینک یولنده شهید قیلندیلر (فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ) خدا عز وجل هرکز انلرک ایشن ضائع قیلماز (سَيَهْدِيهِمْ) بلاشبهه انلره طوغری یولی کوستورر (وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ) وحاللرینه دوزن ویرر (وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ) وانلری بهشت جاودانه داخل قیلار (عَرَّفَهَا لَهُمْ) اولحالده که کندولره آنی تعریف ایتدی یعنی آنلر ایچون آنی بو کونه بیان ایتدیکیم هر برلری کندو منزلن بیلوب اکا طوغری کیدر کویا که خلق اولندیغی کوندن انده سکنی ایتمش ایکن (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ) اکر خدا عز وجلک دیننه ورسولنه یاردم ایدرسز (يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) دشمنلرکز اوزره سزه یاردم ایدوب حقوق اسلامیه قیام ایتمده وکفارله جهاد ایتمده ایاقلرکزی پکشتررد (وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ) وبی دین اولانلر کندولره هلاک وخوارلق وغم وغصه اولسون

(وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ) وخدا عز وجل انلرک ایشلرین نابدید قیلدی (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ) اول خوارلق وبطلان عمل انلره اول سبیله اولدیکه علی التحقیق آنلر خدانک ایندردوکی حکمی سومیوب قبول ایتمدیلر (فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ) پس حق جل وعلا انلرک ایو ایشلرین باطل وضایع قیلدی (أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) ایا کفار قریش اولرندن اوتوروب یریوزنده سیاحت ایتمدیلر می که نیجه لرکه کندولردن ناسبق اولانلرک صوکی نیجه اولدی (دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) حق جل وعلا انلر اوزره هلاک مسلط قیلدی (وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا) وکافر اولانلره اول عقوبتک مانندلری وار اولور (ذَلِكَ) اول عقوبت امم سالفه یه وبونلره (بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا) اول سبیله درکه بلا شبهه حق جل وعلا ایمانه کلانلرک دوستیدر (وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ) واول سبیله درکیم علی التحقیق کافر اولانلرک کندولرینه بر دوست یوقدر (إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) تحقیقا کیم خدا عز وجل داخل قیلار شول کیمسه لریکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر بر باغلره که کوشکلری التندن ایرمقلر آقر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ) وخدانک وحدانیتنه تصدیق کتورمیانلر دنیای دنیه نک متاعیله منتفع اولورلر (وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ) وطوارلرک ییدیکی کبی ییرلر یعنی همتلری انجق ییمک وایچمکه صرف ایتمشلرنه که سائر حیواناتک همی اودر و بیلمدیلرکیم ییمکدن مراد طاعت ایچون بدنه بر قوت ویرمکدر بلکه کمان ایتدیلرکیم دنیایه کلمکدن مقصد ییمک وایچمکدر (بیت)

خوردن برای زیستن وشکر کردنست — تو معتقد که زیستن از بهر خوردنست

(وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ) ودوزخ کندولره منزل وقرارکاهدر (وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ) ونیجه کوی خلقی (هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ) اول کویلرک اربابی سنک کویک خلقندن قتی قوتلو درلر (الَّتِي أَخْرَجَتْكَ) شول کوی خلقی که اندن سنک چیقمغکه باعث اولدیلر (أَهْلَكْنَاهُمْ) انواع عذابله اول قوتلو اولانلری اهلاک ایتدک (فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ) پس انلره بر یاردمجی یوقدیکه عذابی کندولردن دفع ایلیه (أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ) پس ایا شول کیمسه که پروردکاری طرفندن بر آشکار دلیل اوزره اولدی (كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ) شول کیمسه کبیدرکه شرک معصیت اولان بد عملی کندویه بزنمش قیلندی (وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ) واول قسم کیمسنلر عمللری کندولره تزیین اولندی اول خصوصده کندو آرزولرینه تابع اولدیلر نه انکه حقده بر شبهه کرا اولدیغندن اوتری شرک ومعصیتی ترجیح ایتدیلر (مَثَلُ الْجَنَّةِ) اوزدیک اوقودیغمز نسنه ده بهشتک عجیب صفتی وار (الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ) شول بهشت که ارباب تقوی انکله موعود اولدیلر (فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ) آنک ایچنده رائحه سی متغیر اولمامش صودن ایرمقلر وار (وَأَنْهَارٌ

من لبن لم يتغير طعمه) وآنك ايچنده دادى دكشمه مش سودن ايرمقلر وار (وانهار من خمر لذة للشاربين
وانده ايچنلر ايچون لذتلو شرابدن جويلر وار (وانهار من عسل مصفى) وانده سوزلمش بالدن ايرمقلر وار
(ولهم فيها من كل الثمرات) دخى آنلره آنك ايچنده دوكلى ميوه لردن وار (ومغفرة من ربهم) وانلره پروردكارلرندن
براولو مغفرت وار (كمن هو خالد فى النار) ايا اوكونا نعمتلرده منعم اولان كمسه شول كمسه كبيدركه
كندوسى جهنمده على الدوام اقامت ايتمشدر (وسقوا ماء حميما) واول نارنين اشربه برينه برقزمش
صو ايچمش قيلنديلر (فقطع امعاءهم) پس شدت حرارتندن بغرسقلرين پاره لندردى (ومنهم من يستمع
اليك) دخى كفاردن بركروه واركه سوزكه قولاق طوترلر (حتى اذا خرجوا من عندك) پس سنك يانكدن
چيقدقلرنده انلردن مراد اهل نفاقدركه حضرتك مجلسنده اوتوروب كلام درربارك ايشيدوب يانندن
چيقنجه (قالوا للذين اوتوا العلم) دانشى ويريلان كمسنه لره يعنى صحابه كرامك علماسنه ديرلر
(ماذا قال آنفا) پيغمبر صلى الله عليه وسلم نه سويلدى يعنى بز آنى فهم ايتمدك بو كلامى استهزا طريقيله
ديرلردى (اولئك الذين طبع الله على قلوبهم) اولكروه شول كمسه لردركه حق جل وعلا كوكللرى
اوزره مهر اوردى (واتبعوا اهواءهم) وكندو آرزولرينه اويديلر واول سببدن سيد الانامك سوزينه
تهاون ايدرلردى (والذين اهتدوا) وشول كمسه لركه حضرتك سوزين ايشتمكله طوغرى يولى بولديلر
(زادهم هدى) حضرتك سوزى انلره هدايت ارتوردى (وآتاهم تقواهم) وايدكارى تقوانك
سزاسى كندولره ويردى (فهل ينظرون الا الساعة) پس كفار واهل نفاق قيامتك كلمسندن اوزكه
برنسنه انتظار ايتمزلر (ان تأتيهم بغتة) كه كندولره ناكهان كله (فقد جاء اشراطها) زيرا بلا شبهه
آنك علاماتى كلدى وانلردن مراد حضرتك بعثتى وانشقاق قمردر (فانى لهم اذا جاءتهم ذكراهم)
پس پند ونصيحت المارى كندولره نيجه حاصل اولور اولوقتكه انلره قيامت كلور زيرا اولكلدكده
پند ونصيحت قبول ايتملرى كندولره فائده ويرمز (فاعلم انه لا اله الا الله واستغفر لذنبك) پس
بيلكيم شان بودركه خدادن اوزكه عبادته مستحق برمعبود يوقدر وكناهكچون مغفرت طلب ايت يعنى
تحقيق اهل ايمانك سعادتى وكفره ومنافقلرك شقاوتى سكا معلوم اولديكى سنده اولان توحيد
كامل اوزره ثابت اول وكندو نفسنى تكميل ايت استغفار ايتمكله (وللمؤمنين والمؤمنات) ومؤمن
كشيلره ومؤمن قاريلره مغفرتى طلب ايت (والله يعلم متقلبكم) وايزد ذو الجلال دنياده كيدوب
كلمكزى بيلور (ومثواكم) وآخرتده ارامكاهكزى بيلور يعنى دار دنياده قطع اوله جق برنچ مرحله كز
وآخرتده موضع اقامتكز علمنه نمايان در پس خدادن خوف ايدوب استغفار ايدك وآخرتكزه برشى

مهيا ايدك (ويقول الذين آمنوا لولا نزلت سورة) دخى اهل ايمان ديرلر نيچون برسوره اينديلمدى جهاد
خصوصنده (فاذا انزلت سورة محكمة) پس تحقيق متشابهدن عارى برمبين سوره اينديرلمش قلنور (وذكر
فيها القتال) وايچنده قتال ايله فرمان اولنمش اولور (رأيت الذين فى قلوبهم مرض) كوردرسن شول
كمسنه لريكه كوكللرنده نفاق خسته لكى وار (ينظرون اليك نظر المغشى عليه من الموت) سكا
بقرلر شول شخصك بقيشى كبيكه زركك غم وقساوتندن اوزرينه بيهوشلق ايرمش اوله (فاولى لهم
پس آنلره واى اولسون (طاعة وقول معروف) انلرك ايشى فرمان برلك وكوزل سوزدر (فاذا عزم
الامر) پس تحقيق ايش لازم اولور يعنى اولوقتكه جهادك اولمسى محقق اولور اكا وارمقدن تخلف
ايدوب قاربلرى يانده اوتوررلر (فلو صدقوا الله) پس جهاد خصوصنده اظهار ايتدكلرى حرصنده خدايه
صدقلرين كوسترسيدلر (لكان خيرا لهم) البته صدق ايتمك كندولره يكرك اولوردى (فهل عسيتم) پس سزدن متوقع
اولوردى (ان توليتم) اكر خلقك امورى اوزره متولى اولورسكز (ان تفسدوا فى الارض) تحاسد ومنافسه
سببيله يريوزنده فساد ايده سز (وتقطعوا ارحامكم) وتكبر وتجبر سببيله اقاربكزدن يوز چويروب
محبت واحسانى انلردن كسرسكز (اولئك) اولكروه كه مفسد ومعرضدرلر (الذين لعنهم الله فاصمهم
شول كمسه لردركه حق جل وعلا كندولرين رحمتندن دور قيلوب قولاقلرين صاغر قيلديكه حق سوزى
ايشتمز اولديلر (واعمى ابصارهم) وكوزلرين كور قيلديكه طوغرى يولى بولمغه لياقتسز اولديلر (افلا
يتدبرون القرآن) پس نيچون قرآنده تفكر ايدوب ايچنده اولان مواعظ ايله پند پذير اولمديلر تاكه
معاصيدن اجتناب ايدرلردى (ام على قلوب اقفالها) ياخود كوكللرى اوزره قفللريمى وار تيبانده كوردكلرى
حضرت پيغمبرك بعثتى اولمدن اول يهود آنك نعتنى چوق ديرلردى تحقيق حضرت صلى الله عليه وسلم
مبعوث اولوب مدينه يه هجرت ايتدى ديكلرى سوزلردن رجوع ايدوب كفر اوزره مصر اولديلر حق
جل وعلا انلرك احوالندن خبر ايدوب بيورر (ان الذين ارتدوا على ادبارهم) تحقيقا شول كمسه لركه
اكسه لرى اوزره دونديلر (من بعد ما تبين لهم الهدى) دلائل واضحه ايله ومعجزات باهره ايله
كندولره هدايت نمايان اولدقدنصكره (الشيطان سول لهم) ابليس شقى كندولره ارتدادى
تزيين ايدوب آسان ايتدى (واملى لهم) وحق جل وعلا انلره مهلت ويروب عقوبتلرين تعجيل ايتمدى
ذلك) اول مهلت ويرلمك (بانهم قالوا للذين كرهوا ما نزل الله) اول سببله دركيم على التحقيق انلر ديديلر
شول كمسه لره كه خداى عز وجل ايندردوكى شيئى سومديلر يعنى يهود منافقلره ديديلر (سنطيعكم
فى بعض الامر) البته بعض ايشلكزده سزه اطاعت ايدرز يعنى اكر پيغمبر ايله جنك ايدرسكز برسزه

یددایدرز (والله یعلم اسرارهم) وحق جل وعلا آنلرك كیزلنمكلرینی بیلور (فكیف اذا توفتهم الملائكة
پس حاللری نیجه اولور اولوقتكه فرشته لر جانلرین قبض ایدرلر (یضربون وجوههم وادبارهم) یوزلرین
واكسه لرین اوردقلری حالده (ذلك) جانلری اولكیفیتله قبض اولنمسی (بانهم اتبعوا ما اسخط الله) اول
سببله دركیم بلاشبهه انلر اویدیلر شول شیئه كه خدانك خشمنی ایجاب ایتدی (وكرهوا رضوانه) وخدانك
پسندیده سنی سومدیلر (فاحبط اعمالهم) پس ایتدكلری كوزل ایشلری حق تعالی باطل قیلدی (ام حسب
الذین فی قلوبهم مرض) یاخود كوكللرنده نفاق خسته لكی اولان كمسنه لر كمان ایتدیلرمیكیم (ان لن
یخرج الله اضغانهم) علی التحقیق ایزد ذوالجلال قلبلرنده اولان كینه لرینی پیغمبر واهل ایمانه اظهار ایتمز
(ولو نشاء لاریناكهم) واكر ایسترسیدك اشخاصلرینه دلالت ایدن علامتلرله انلری سكا بیلدردك
(فلعرفتهم بسیماهم) كه انلری تشخیص ایدن علامتلریله كندولرین بیلوردك (ولتعرفنهم فی لحن القول)
والبته انلری سوزی جهت صوابدن تعریض وتعمیه ایتدكلرنده بیلورسن (والله یعلم اعمالكم)
وایزد ذوالجلال ایشلركزی بیلور پس قصدكزه كوره مكافاتكزی ایدر (ولنبلونكم) والبته سزی
جهادله وسائر تكالیفله مبتلا قیلاورز (حتی نعلم المجاهدین منكم والصابرین) وتاكه تمیز ایدهلم
سزدن جهاد ایدنلری وطاعاتك مشقتی اوزره صبر ایدنلری (ونبلوا اخباركم) واعمالكزدن خبر
ایدن اشیانك ظهور ایدرز تاكه آنك حسن وقبحی ظاهر اوله (ان الذین كفروا وصدوا عن سبیل الله)
تحقیقا شول كیمسه لر یعنی بنی النضیر وقریظه قبیله لری كفر ایدوب خلقی تكرینك یولنده سلوك ایتمكدن
منع ایتدیلر (وشاقوا الرسول) وپیغمبره عداوت ایتدیلر (من بعد ما تبین لهم الهدی) كندولره حق
نمایان اولدقدنصكره یعنی تورانی اوقیوب بیلدكدنصكره كه محمد المصطفانك نبوتی حقدر (لن یضروا
الله شیئا) عداوتلریله خدانك رسولنه بر ضرر یتشدرمكه قادر اولمازلر (وسیحبط اعمالهم) والبته
اول سببله ایشلدكلری كوزل ایشلرك ثوابنی باطل قیلور (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول)
ای ایمان كلانلر خدایه اطاعت ایدك وپیغمبرك سوزینه منقاد اولك (ولا تبطلوا اعمالكم) وایتدككز
كوزل ایشلری باطل قیلمك یعنی اعمالكزی نفاق وعجب وریا كبی اشیا ایله باطل قیلمك (ان الذین
كفروا وصدوا عن سبیل الله) تحقیقا شول كیمسه لر كه كفر ایدوب خدانك یولندن خلقی منع
ایتدیلر (ثم ماتوا وهم كفار) اندنصكره اولدیلر وحال بوكه كندولری دیندرلر (فلن یغفر الله
لهم) حق جل وعلی آنلره هركز مغفرت ایتمز (فلا تهنوا وتدعوا الی السلم) پس زبون اولمك ای اهل
ایمان وذلت جهتندن كفاری صلحه دعوت ایتمك (وانتم الاعلون) وسز یوجه رك اولانلرسز

یعنی غلبه ایدنلر سزلرسز (والله معكم) وایزد ذوالجلال نصرت ومعونتیله بیله كزجه در (ولن یتركم اعمالكم)
وایشلدككز اعمال صالحه یی سزه ضایع قیلمان (انما الحیوة الدنیا لعب ولهو) بوندن اوزكه یر نسنه
یوقدر كه یقین اولان صاغلق ویموق وفائده سز ایشدر (وان تؤمنوا وتتقوا یؤتكم اجوركم) واكر ایمانه
كلوب پرهیز ایدرسز ایمان وتقواكزك ثوابنی سزه ویرر (ولا یسئلكم اموالكم) وقموم اموالكزی سزدن
ایستمز انجق برجزء قلیل اوزره اقتصار ایدر ربع عشر وعشر كبی (ان یسئلكموها فیحفكم) اكر قموم مالكزی
سزدن ایستیوب سزی مشقته دوشوررسه (تبخلوا) بخل ایدوب ویرمزسز (ویخرج اضغانكم) وبخل
كینه وكدورتكزی چیقارر (ها انتم هؤلاء) آكاه اولك سزای مخاطب اولانلر اول كیمسه لرسز كه
(تدعون لتنفقوا فی سبیل الله) دعوت اولنورسز تاكه خدانك یولنده مالكزدن برشی انفاق ایدهسز
(فمنكم من یبخل) پس سزدن بر كروه واركه بخل ایدوب انفاق ایتمز (ومن یبخل فانما یبخل عن نفسه)
وهر كیم امساك ایدر ایتمز الا كندو جاننه (والله الغنی) وایزد ذوالجلال صدقات ونفقاتكزدن
بی نیازدر (وانتم الفقراء) ویوقسل اولانلر سزلرسز پس اول شیئكه سزه ایشلمسین امر ایدر اول
سزك احتیاجكز ایچوندر اندنصكره آنی ایشلرسه كز نفعی سزه اولور واكر اندن یوز چویررسه كز ضرری
اوزركزه مترتب اولور (وان تتولوا) واكر ایمان كتورمكدن اعراض ایدرسز (یستبدل قوما غیركم)
سزدن اوزكه بر كروه بریكزه بدل آلور (ثم لا یكونوا امثالكم) صكره ماننده لركز اولمازلر بلكه
سزدن زیاده انقیاد وتقوی صاحبی اولورلر وانلردن مراد انصاردر یا ملائكه یا یمن خلقی ویا شهر
اولدركه آنلر طائفۀ فرسدر زیرا آنلركیم اولدقلرین حضرتدن سؤال ایلدكلری وقت حضرت
سلمان الفارسی حضرتلرینك یاننده اوتوریوردی حضرت صلی الله علیه وسلم مبارك الینی
سلمان فارسینك دیزینه اوروب دیدیكه هذا وقومه یعنی آنلر وبونك قبیله سی

سورة الفتح مدنیة تسع وعشرون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(انا فتحنا لك فتحا مبینا) تحقیقا كه بزیا محمد بر آشكار فتح سكا فتح ایتدك بو كلام خدای ذوالجلالدن
سید الكونینه مكه مكرمه نك فتحیله وعده در وازبس كه وقوعی محققدر ماضی صیغه سیله اندن
تعبیر اولندی (لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تاخر) فتح ایچون علتدر یعنی اول فتحی خدا
عز وجل سكا قیلدی تاكه جهاد سببیله ترك اولی اولان كناهكدن كچمش ولانی وكلجكنی
سنكچون مغفرت ایده (ویتم نعمته علیك) وتاكه دینك اشتهاریله وپادشاهلغی نبوته ضم ایتمكله

نعمتنی اوزریکه تمام ایده (ویهدیک صراطا مستقیما) و تا که بر معتدل یول سکا کوستره (وینصرک الله
نصرا عزیزا) و تا که خدای متعال سکا یاردم ایده بر یاردمکه ایچنده غلبه و قوت اوله (هو الذی انزل
السکینة) کندو رسول پروردگارکه آرام و ثباتی مستقر قیلدی (فی قلوب المؤمنین) اهل ایمانک کوکللرنده
(لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم) تا که ایمانلریله بر ایمان ارتمش اوله لر یعنی اصول شرایعه اولان ایمانلرینه آنک فروعنه
ایمان کتورمکله ارتق قیله لر (ولله جنود السموات والارض) و خدایه مخصوصدر کوکلرک و یرک لشکرلری
(وکان الله علیما حکیما) و ایزد ذو الجلال مصالح و امورده دانا ایدی تقدیر و تدبیرنده کما ینبغی حکم ایدیجیدی
پس جهادک فرض اولدیغن حکم ایتدی (لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الانهار)
تا که اهل ایمان اولان کشیلر و مؤمنه اولان خاتونلری داخل قیله بر باغلره که کوشکلری آلتندن ایرمقلر
آقر (خالدین فیها) ایچنده اقامت علی الدوام ایدیجیلر ایتمشلر (ویکفر عنهم سیئاتهم) و تا که ایمان ایتسلرین
کندولردن یوسنده قیلوب اظهار ایتمیه (وکان ذلک عند الله فوزا عظیما) و اول کناهلک تکفیر و لمسی
خدانک قتنده بر اولو قورتلمق ایدی (ویعذب المنافقین والمنافقات والمشرکین والمشرکات) و تا که بو ایکی کروهک
ارککلرین و دیشیلرین معذب قیله (الظانین بالله ظن السوء) شول ایکی قسمک ارکک و
دیشیلریکه خدایه بدکمانی کمان ایدرلرکه ظن ایدیلرکیم اهل ایمان منصور اولمیوب مغلوب اولورلر
(علیهم دائرة السوء) یمان دونش اوزرلرینه اولسون (وغضب الله علیهم) و تکری تعالی اوزرلرینه
غضب ایتدی (ولعنهم) و آنلری رحمتندن دور قیلدی (واعد لهم جهنم) و آنلره دوزخی آماده قیلدی
(وساءت مصیرا) و یمان دونجک بر دردوزخ (ولله جنود السموات والارض) دخی کوکلر و یرلر لشکرلرینک
حکمی خدایه مخصوصدر (وکان الله عزیزا حکیما) و ایزد ذو الجلال بو ایکی صفت کمال ایله همیشه
متصف ایدی (انا ارسلناک شاهدا) تحقیقا که بز سنی امتک اوزره طانق کوندردک (ومبشرا
ونذیرا) و آنلره طاعت اوزره مژده ویریجی و معصیت اوزره قورقودیجی سنی کوندردک (لتؤمنوا
بالله ورسوله) تا که سز ای امت محمد خدایه و رسولنه تصدیق کتوره سز (وتعزروه) و تکرینک
دیننه تقویت ویره سز (وتوقروه) و آنک فرماننی اولو طوته سز (وتسبحوه بکرة واصیلا)
و شوائب نقصدن صباح و اخشام ذات پاکنی تنزیه ایده سز (ان الذین یبایعونک انما یبایعون
الله) تحقیقا شول کیمسه لر که سنکله عهد و پیمان باغلرلر خدادن اوزکه بر کیمسه ایله آنی باغلمازلر زیرا
پیغمبرک مبایعه سندن مقصد خدانک رضاسنی تحصیل ایتمکدر (ید الله فوق ایدیهم) خدانک
ید قدرتی آنلرک الّری اوستنده در (فمن نکث) پس هر کیم عهد و پیمانی بوزدی (فانما ینکث علی نفسه

کندو نفسندن اوزکه بر کیمسه اوزره عهد و پیمانی بوزمز انکچونکه آنک وبالی نفسی اوزره دونر (ومن
اوفی بما عاهد علیه الله) و هر کیم یرینه کتوره شول نسنه که تکری تعالی ایله آنک اوزره معاهده
ایتدی (فسیؤتیه اجرا عظیما) بی شبهه کیم حق جل و علا اکا بر اولو اجرت ویره بو آیت بیعة الرضوان
شاننده نازل اولدی کتوردیلرکیم سرور کائنات هجرتک التنجی سنه سنده مکه یه جنکسز اهل ایمانله واروب
آنده عمره ایتمکه قصد ایتدی حدیبیه نام مکانه واصل اولدقلرنده اهل شرک حمیه جاهلیه
مقتضاسیله خبر صالدیلرکیم مکه یه کلمکوزه رضامز یوقدر پس حضرت صلی الله علیه وسلم
آنده احرام عمره دن تحلل ایدوب ما لزمنی ادا ایتدی و بونک تفصیلی کتب سیرده مسطوردر و بو سفرده
حضرت صلی الله علیه وسلم بادیه نشینلردن بر قاچ قبیله یه خبر صالدیکیم بو سفرده بزمله مرافقت
ایدک آنلر توهم ایتدیکه مبادا قریش حضرتی عمره ایتمکدن منع ایدرلر پس آنلرله جنک ایتمک اقتضا ایده
بو فکری ایدوب تخلف ایتدیلر حق تعالی حبیبنه آنلرک باطل کتوره جک عذرلرندن خبر ایدوب بیورر
(سیقول لک المخلفون من الاعراب) یقین زمانده بادیه نشینلردن تخلف ایدن قبائل سکا دیرلر
(شغلتنا اموالنا واهلونا) اموالمز و بزه مخصوص اولان کسنه لر سنکله مرافقت ایتمکدن بزی مشغول
ایتدیلر انکچونکه بر کیمسه مز یوق ایدیکه بزه قائممقام اوله (فاستغفر لنا) پس ایتدوکمز تخلفدن
اوتری بزم ایچون خدادن مغفرت طلب ایت (یقولون بالسنتهم ما لیس فی قلوبهم) دیللریله
کوکللرنده اولمیان شیء سویلرلر یعنی کتوردکلری عذرده یلانجیلردر زیرا آنلری اموال و اهل آلیقومدی
بلکه کندولرین آلیقویان ضعف عقیده و قریشدن خوفلریدر (قل فمن یملک لکم من الله شیئا) سویله
پس کیمدرکه سزکچون تکریدن بر آز نسنه یه مالک اولور (ان اراد بکم ضرا) اکر سزه بر ضرر یتشدرمک ایستر
(او اراد بکم نفعا) یا سزه بر اولوک ایصال ایتمک ایسترسه (بل کان الله بما تعملون خبیرا) بلکه ایزد
متعال ایشلدککز ایشلره دانا ایدی (بل ظننتم ان لن ینقلب الرسول والمؤمنون الی اهلیهم ابدا)
اموال و اولادکزه کیتمکدن مانع اولدی بلکیم کمان ایتدکزکه پیغمبر و اهل ایمان اهللری طرفنه هرکز
دونمیوب کفار قوللرین قیررلر (وزین ذلک فی قلوبکم) و اول ایش کوکللرکزده آراسته قیلنوب متمکن
اولدی (وظننتم ظن السوء) و یمان کمانی کمان ایتدکز (وکنتم قوما بورا) و تکری قتنده هلاک اولمش کروه
ایدیکز (ومن لم یؤمن بالله ورسوله) و هر کیم خدایه و رسولنه ایمان کتورمز (فانا اعتدنا للکافرین
سعیرا) بی شبهه کیم کفار ایچون بر علولی آتش آماده قیلدق (ولله ملک السموات والارض) دخی
خدانک ید قدرتنده در کوکلر و یرک زمام حکومتی (یغفر لمن یشاء) ایستدوکی کسنه یه مغفرت

ایدر (ويعذب من يشاء) وایستدوکی کسنه‌ئ معذب ایدر (وكان الله غفورا رحيما) وایزد ذوالجلال
بوایکی نعتله همیشه منعوت ایدی (سيقول المخلفون) یقین وقتده حدیبیه سفرندن تخلف ایدنلر دیر
(اذا انطلقتم الى مغانم) قچن غنیمه‌لره کیدرسز مراد خیبرك غنائمیدر (لتأخذوها) تاکه آنی آله‌سز
(ذرونا نتبعكم) بزی قویك سزه اویه‌لم (يريدون ان يبدلوا كلام الله) ایسترلرکه خدانك سوزین
دکشتره‌لر یعنی خدا ایتدوکی حکم که حدیبیه خلقندن غیری خیبر سفرینه برکیمسه کیتمسون آنی
دکشترمك ایسترلر (قل لن تتبعونا) سویله هرکز بزه اویمزسز (كذلكم قال الله من قبل) اویلجه
حق جل وعلا بیوردی بز مدینه‌یه کلمدن اول (فسيقولون بل تحسدوننا) پس بلا شبهه دیرلر خدا
بوفرمانی ایتمدی بلکه سز بزه حسد ایدرسز تاکه غنائمده سزه اورتاق اولمیه‌لم اما نفس الامرده کفارك کمان
ایتدوکی کبی دکلدر (بل كانوا لا يفقهون الا قليلا) بلکه آنلر امور آخرویه‌یی فهم ایتمزلر الا ابرار
فهم که بوکونه باطل تصوراتی لشاکتوررلر (قل للمخلفين من الاعراب) بادیه نشینلردن حدیبیه سفرندن
تخلف ایدنلره سویله (ستدعون الى قوم اولي بأس شديد) یقینده دعوت اولنورسز برقوی جنك
ایلری کروهك جنکنه وانلر حضرتمدن صکره عربدن مرتد اولان قبائلدر (تقاتلونهم او يسلمون) اولحالده
انلرله جنك ایدوب ویا ویرسز یادین اسلامه داخل اولورلر (فان تطيعوا يؤتكم الله اجرا حسنا) پس اکر دعوته
اجابت ایتمکله اطاعت ایدرسز حق جل وعلا سزه آنك اوزره برکوزل ثواب ویرر (وان تتولوا كما توليتم
من قبل) واکر یوز چویررسز نته‌که بوندن اسبق حدیبیه سفرندن یوز چویردکز (يعذبكم عذابا اليما)
سزی بر دردلو اشکنجه ایله معذب قیلار چون جهاددن تخلف ایدنلرك حقنده بو دکلو آیات
وعید کلدی اهل اسلامدن ارباب عذر اولانلر فکره دوشدیلرکه عجبا بز جهاددن تخلف ایدوکمزدن
اوتری بو وعیده مستحق اولورمیوز حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ليس على الاعمى حرج)
جهاددن تخلف ایتمك خصوصنده نه کوره اوزره کناه وار (ولا على الاعرج حرج) ونه آقسق اوزره کناه
وار (ولا على المريض حرج) ونه خسته اوزره کناه وار (ومن يطع الله ورسوله) وهرکیم خدانك
وپیغمبرینك فرماننه اطاعت ایلیه (يدخله جنات تجري من تحتها الانهار) آنی داخل قیلار بر باغلره‌که
اشجاری آلتندن ایرمقلر اقر (ومن يتول يعذبه عذابا اليما) وهرکیم خدانك فرماندن ورسولندن
یوز چویره آکا بر دردلو اشکنجه ایدرکتوردیلرکه قچن حضرت صلى الله عليه وسلم حدیبیه‌یه
ایندی خراش بن امیهٔ خزاعی‌یی کوندردی بو مضمونله کوندردیکیم حضرتك مکه‌یه کلمدن
مقصدی انجق عمره ایتمکدر واریجق قتلنی قصد ایتدیلر قبیلهٔ احابیش آکا حمایت ایدوب

قورتوردیلر بعده حضرت صلى الله عليه وسلم عثمان ذوالنورینی انلره یوللدی یانلرینه واریجه کندولری
مکه‌ده الیقودیلر بربرده قتلی خبری شائع اولوب حضرت صلى الله عليه وسلم کندو وسیله اولان
اهل ایمانی که اصح اقوال اوزره بیك بشیوز یکرمی شخص ایدیلر چیغروب برکتار آغجی آلتنده اوتوروب
انلرله عهد وکفت ایتدیلرکه قریشله جنك ایدوب هرکز قچوب یوز دوندرمیه‌لر آنلر اول عهدی قبول ایتدیلر حق
تعالی بو آیتی حقلرنده منزل ایدوب بیوردی (لقد رضي الله عن المؤمنين) تحقیقا کیم حق سبحانه وتعالی اهل
ایماندن راضی اولدی (اذ يبايعونك تحت الشجرة) معهود اغاجك آلتنده سنکله عهد وکفت ایتدکلرنده (فعلم
ما في قلوبهم) پس کوکللرنده اخلاص وصدق قدن اولانی بیلدی (فانزل السكينة عليهم) درعقب
اوزرلرینه آرام وسکونی ایندردی (واثابهم فتحا قريبا) وانلره بریقین فتح سزاویردی واو خیبر فتحیدر مکه‌دن
دوندکلرنده (ومغانم كثيرة يأخذونها) دخی چوق غنیمه‌لر آنلره سزاویردیکه آنی الورلر او خیبر غنیمه‌لریدر
(وكان الله عزيزا) وایزد متعال غالب ایدیکه دوستلرینه غلبه میسر قیلار (حكيما) دشمنلرك مغلوبیتنه
حکم ایدیجی (وعدكم الله مغانم كثيرة) خدا عز وجل سزه ای اهل اسلام چوق غنیمه‌لر وعده ایتدیکه
(تأخذونها) که انلری الوب ایچنده تصرف ایدرسز واول اهل اسلام اوزره قیامته دك قلان غنائمدر
(فعجل لكم هذه) پس سزه بونی یعنی خیبر غنیمتلرین تیزلتدردی (وكف ايدي الناس عنكم) وخلقك
الرین یعنی اهل خیبرك وانلرله عهد وکفت ایدن قبائلك الرین سزدن منع ایتدی تاکه صحت وسلامتده اوله‌سز
(ولتكون آية للمؤمنين) وتاکه بو منع ایتمك خصلتی اهل ایمانه بر نشانه اوله کیم خدانك قتنده کندولره
بر قدر وارکه بوکونه شیله کندولرین اکرام ایتدی (ويهديكم صراطا مستقيما) وتاکه بر طوغری یولك
سلوکین سزه کوستره واو خدانك فضلنه اعتماد ایدوب اوزرینه توکل ایتمکدر (واخرى) دخی خدا
عز وجل سزه بر غنیمتلر وعده ایتدیکیم (لم تقدروا عليها) آنلر اوزره هنوز کوجکز یوقیدی (قد احاط
الله بها) حق جل وعلانك علمی آکا احاطه ایتدی واول فتح هوازن یا فارسدر (وكان الله على كل شيء
قديرا) وایزد ذوالجلال هر نسنه اوزره توانا ایدی (ولو قاتلكم الذين كفروا) واکر کفار قریش سزکله جنك
ایتسیدیلر (لولوا الادبار) البته اکسه‌لرین چویررلردی (ثم لا يجدون وليا ولا نصيرا) صکره نه بر دوست
ونه بریاردمجی بولورلر (سنة الله التي قد خلت من قبل) خدانك طریقتی بوندن اسبق کچمش اولان
احوالکه انبیاسی غلبه ایدرلر کندولره مخالفت ایدنلره (ولن تجد لسنة الله تبديلا) وهرکز خدانك
طریقتنه دکشترمك بولمزسن (وهو الذي كف ايديهم عنكم) وکندودر شول پروردکارکه مکه کفارینك
الرین سزدن منع ایتدی (وايديكم عنهم) والکزی انلردن منع ایتدی (ببطن مكة) مکه‌نك ایچروسنده

مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ) سزی آنلر اوزره غالب قیلدقدنصکره و بو واقعه اول زمان واقع اولدیکه
حضرت صلی الله علیه وسلم مکهٔ فتح ایتدکده عکرمه بن ابی جهل بشیوز آدم مقداری جمع ایدوب لشکر
اسلامله جنك ایتمك مراد ایتدیکی حضرت صلی الله علیه وسلم اندن آکاه اولیجق خالد بن الولیدی بر مقدار لشکر له
آنك اوزره تعیین ایتدیکی خالد واربجه جنکسز قاچشدیلر (وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا) وحق جل وعلا
ایشلدککز نسنه یه بینا ایدیکی پس آنك اوزره سزه مکافات ایدر (هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ)
مکه خلقی شول کیمسه لردرکه کفر ایدوب محترم اولان مسجدك طوافندن سزی منع ایتدیلر (وَالْهَدْيَ
مَعْكُوفًا اَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ) وقربان کتوردککز شیء محبوس اولدیغی حالتده مکاننه واصل اولمقدن
منع ایتدیلر وآنك مکانی حرمدر (وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ اَنْ تَطَؤُهُمْ
فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ) واکر ایمانه کلمش کشیلر وایمانه کلمش قاریلرکه سز آنلری بیلمیوب بیلمدککز
حالده آنلری چیغنیوب اولدرمك جهتندن سزه بر بدالك دکسیدی البته سزی کفارك قتلندن منع ایتمزدی ولیکن
منع ایتدیکی (لِيُدْخِلَ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ) تاکه حق جل وعلا ایستدوکی کمسنه یی رحمتنده داخل
قیله (لَوْ تَزَيَّلُوا) اکر بری برندن آیرلسیدی یعنی اکر اهل ایمان کفاردن آیرلوب مکه ده اولمسیدیلر
لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا) البته آنلردن کفر ایدنلری بر دردناك اشکنجه ایله معذب قیلاردق
اِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ) خاطره کتور اول وقتیکه کفر ایدنلر کوکللرنده تعصب وغیرتی قیلدیلر
حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ) نادانلغك تعصب وغیرتی (فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ)
پس حق جل وعلا پیغمبری اوزره واهل ایمان اوزره کرهندن صدور ایدن وقار وثباتی ایندردی
وبو حال اول زمان واقع اولدیکه قچن قریش عام حدیبیه ده حضرتی بیت شریفك حجندن منع
ایتدیلر پس حضرتك کندولرله جنك ایتمکه قصد ایتدیکفار بو مقصددن آکاه اولیجق سهیل بن عمروی
وحویطب بن العزی بی ومکرز بن حفصی حضرتك درکاه معلاسنه کوندردیلر بو مضمونله که
حضرت بو مقصددن واز کچوب دونسون کلجك سنه بز بیت شریفی قبائل عربدن اوچ کون
کندو یه بوش ایدرز اول محل کلوب زیارت ایتسون حضرت صلی الله علیه وسلم بو سوزی آنلردن قبول ایدوب
حضرت علی یه فرمان ایتدیکه بر عهدنامه یازه پس بیوردی بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ آنلر بونی قبول ایتمیوب
دیدیلر بونی بیلمزز بز یچون یاز باسمك اللهم بعده حضرت بیوردی یاز هذا ما صالح محمد رسول الله آنلر دونوب
دیدیلر بز رسول الله اولدیغنی بیلمش اولسیدق سنی بیت شریفك زیارتندن منع ایتمزدك وسنکله جنك
ایتمزدك یاز هذا ما صالح علیه محمد بن عبد الله بوندنصکره حضرت علی یه فرمان ایتدیکه اسمی کاتب ری

شیء کندولره یاز اهل ایمان بونلرك بو کونه نامعقول سوزلرندن عرا ایتدیلرکه کندولرینه اوره لرحق
جل وعلا اول محل اوزرلرینه بر سکینه ووقار ایندردیکه تحمل وصبر ایتدیلر (وَاَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ
التَّقْوٰى) واهل ایمانه بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ کلمه سن ملزم قیلدق (وَكَانُوا اَحَقَّ بِهَا) وانلر اوزکه
لرندن آکا احق ایدیلر (وَاَهْلَهَا) وآکا مستاهل ایدیلر (وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) وحق جل وعلا
هر نسنه یه دانا ایدیکی پس هر ایشك اهلنی بیلوب آنی آکا میسر قیلاور کوردیلرکه سرور کائنات حدیبیه
سنه سنده سفره چیقمدن عالم خوابده کوردیکه کندوسی وجمیع اصحابی امینتله مکه یه کیروب حلق
وتقصیر ایتدیلر بو رؤیایی صحابهٔ کرامه نقل ایتدی انلر انکله فرحناك اولوب کمان ایتدیلرکه بو ایش
بو سنه ده واقع اولور قچن صورت حال منوال مزبور اوزره اولدی بعض کیمسه لر دیدیلر نه حلق ونه تقصیر
ایتدك ونه بیتی زیارت ایتدك حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا
تحقیقا که ایزد متعال پیغمبرینی رؤیاسنده صادق قیلدی (بِالْحَقِّ) بر صدقکه طوغریلغه مقارن
زیرا آکا کوستردوکی نسنه البته وقتنده اولمليدر (لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ) خدا عز وجل
ایسترسه البته محترم اولان مسجده کیررسز (اٰمِنِينَ) امین اولدیغکز حالده (مُحَلِّقِينَ رُؤُسَكُمْ
وَمُقَصِّرِينَ) کیمکز باشین تراش ایتمش وکیمکز صاچندن بر قاچ تویی کسمش اولدیغنده (لَا تَخَافُونَ)
سز بر کیمسه دن قورقمزایکن (فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا) پس آنك تأخیرنده حکمتدن بیلمدککز نسنه یی بیلدی
فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ) پس مسجد الحرامه کیرمدککزدن اول قیلدی (فَتْحًا قَرِيبًا) بر یقین فتح واول خیبر
فتحیدرکه بو فتحك سببیله اهل ایمانك قلوبی غم وغصه دن خالی اوله وفتح موعود میسر اولنه دك
هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ) کندودر رسول کریم متعال که پیغمبرینی هدایتله ودین
اسلامله مرسل قیلدی (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ) تاکه دین اسلامی قمو دینك جنسی اوزره مستعلی
قیله یعنی دین مقوله سی حق ایسه آنك احکامنی دین اسلامله منسوخ قیلار واکر باطلدر آنی
بالکلیه زائل قیلار (وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا) وخدا عز وجل کافیدر شهادت ایتمك جهتندن (مُحَمَّدٌ
رَسُولُ اللّٰهِ) محمد المصطفی خدانك وحیله کوندرلمشدر (وَالَّذِينَ مَعَهُ) وکندو سیله اولان اهل
ایمان (اَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ) بی دین اولانلر اوزره قیلودر (رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ) آرالرنده مهربانلق
ایتمکه شفقت ایه لریدر (تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا) انلری رکوع ایتمشلر سجود ایتمشلر کوررسن (يَبْتَغُونَ
فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا) ایزد ذو الجلالدن ثواب وخشنودلغی ایسترلر (سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ
انلرك نشانلری یوزلرنده در (مِنْ اَثَرِ السُّجُودِ) سجده کتورملرینك ایزندن (ذٰلِكَ) مزبور اولان وصف

(مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرٰيةِ) حضرت موسی اوزره اینان کتابده عجیب اولان وصفلریدر (وَمَثَلُهُمْ فِي الْاِنْجِيلِ) و
حضرت عیسی اوزره اینان کتابده غریب اولان نعتلریدر (كَزَرْعٍ) انلر بر اکینه بکزرلرکه (اَخْرَجَ شَطْأَهُ)
کوجك دالّرین چیقردی (فَاٰزَرَهُ) اندنصکره دالّرین بکشتردی (فَاسْتَغْلَظَ) پس بوغلندی (فَاسْتَوٰى
عَلٰى سُوقِهِ) درعقب دیبلری اوزره طوردی (يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ) آنك شدت وقوتی اکینجیلره خوش
کلور بو بر مثلدرکه حق جل وعلا انکله صحابه نك احوالنی تشبیه ایلدیکه ابتداء اسلامده آز ایدیلر
بعده کندجکه قوت وکثرتلری ازدیاد بولدیکه احواللری خلقه خوش کلوردی وآنلری بوتشبیه
ایلدی (لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ) تاکه کفاری انلرله اجغلندره (وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
حق سبحانه وتعالی وعد ایلدی شول کیمسه لره که ایمانه کلوب کوزل عمللری ایشلدیلر (مِنْهُمْ) لفظ
من بیانیه در یعنی انلره قو وعد ایلدی (مَغْفِرَةً وَاَجْرًا عَظِيمًا) کناهلرینه بر کوزل مغفرت وایلدکلری اعمال مقابلنده بر اولو ثواب

سورة الحجرات مدنية وهي ثمان عشرة اية
بسم الله الرحمن الرحيم

(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (لَا تُقَدِّمُوا) کندی سوزکزی ایلرو قیلمك (بَيْنَ يَدَيِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ)
خدانك وپیغمبرینك سوزندن اول یعنی پیغمبر سویلشمدن سز سویلشمك (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) وتکریدن
خوف ایدك آنلره اوزره تقدم ایتمککزده (اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) بی شبهه کیم خدا عز وجل اقوالکزی
ایشیدوب افعالکزه دانادر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَرْفَعُوا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ) ای ایمانه کلانلر
اوازلرکزی پیغمبرك اوازی اوستنه قالدرمك یعنی انکله سویلشدککزده صوتکزی انك صوتی
اوزره یوکسك قیلمك (وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ) وانکا سوزی آشکارا قیلمك یعنی آنی بلندآوازله
چیغرمك (كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ) بربکزبربکزه ندایی آشکارا ایتمسی کبی بلکیم سزه لایق اولان
بودرکه اول ذات پاکی چیغردیغکز محل لوازم ادبی کوزدوب تعظیمنده قصور ایتمیه سز (اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ)
تاکه ایشلدککز کوزل ایشلر باطل اولمیه (وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ) وحالبوکه سز بیلمزسز کیم اوکونه ایش
اعمالی محبط قیلارکنوردیلرکه ثابت بن قیسك قولاغنده آغرلق واریدی اندن آوازی قتی بلند ایدی
ایچون بو آیت نازل اولدی حضرتك مجلسندن تخلف ایدوب خانه سنده نالان وکریان اوتوردی حضرت
تفقد ایدوب احضار ایلدی کند وسندن سبب تخلفی صوردی ثابت ایدیکیم یا رسول الله بن بر بلند
اوازلو کمسنه یم قورقرم کیم عملم محبط اوله حضرت صلی الله علیه وسلم آکا دیدیکه اول القده دکلسن
علی التحقیق سن خیرله معمر اولورسن وخیرایله وفات ایدرسن یعنی شهید اولورسین وبی شبهه

اهل جنتدنسن (اِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ) تحقیقا شول کیمسه لرکه خدانك رسولی
قتنده اوازلرین الچق قیلارلر (اُولٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوٰى) انلر شول کروهدرکه حق جل وعلا
کوکللرین انواع محن وتکالیف شاقه ایله کرفتار قیلدی (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) کناهلرینه مغفرت وار (وَاَجْرٌ عَظِيمٌ)
وکندولره بر اولو ثواب وار کنوردیلرکیم حضرت صلی الله علیه وسلم بنی العنبر قبیله سنك بر کروهنه بر مقدار لشکر کوندردی
انلردن بر قاچ اسیر کنوردیلر بنی تمیمدن اقرع بن حابس وعطا بن حاجب بر قاچ کمسنه ایله اسیرلری ردنده مدینه یه
اوپله محلنده کلدیلر اول وقتده حضرت صلی الله علیه وسلم استراحت ایتمك ایچون ازواج طاهراتك بر حجره سنه کیرمشدی
انلر کلوب هر بر حجره نك یاننده بر صدا ایتدیلرکه یا محمد چیق بزم اسیرلرك احوالنی کورلکه حضرت صلی الله علیه وسلم چیقوب
انلرك بر بیسن حکم قیلدی حکم اولان شخص حکم ایتدیکه اسیرلرك نصفنه فدا ویریله ونصفلری ازاد اوله
بعده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (اِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ) تحقیقا شول کیمسه لرکه
حجره لرك اردنده یعنی انلرك طشره سنده سنی چیغیررلر (اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) انلرك چوغی بی عقلدرلر زیرا
عقل حسن ادبی اقتضا ایدر خصوصا اول مرتبه ده اولان کیمسه یه (وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوا) واکر انلر صبر ایتسیدیلر
(حَتّٰى تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ) تاکه سن کندولره چیقاسن (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) البته صبر ایتملری کندولره استعجالدن
یکرك اولوردیکه جمله اسیرلری مفت ازاد اولوردی (وَاللّٰهُ غَفُورٌ) والله تعالی چوق مغفرت ایدیجیدر
ادبسزلکدن توبه ایدنه (رَحِيمٌ) ارباب ادبی انواع نعمله اسیرکیجیدر زیرا ادب جاذب رحمتدر ورحمت جالب نعمتدر

سرمایهٔ ادب بکف آورکه این متاع	بیت	آنراکه هست سود بدآید نشود بدست	

منقولدرکیم حضرت صلی الله علیه وسلم ولید بن عقبه یی بنی المصطلق قبیله سنه زکوتی جمع ایتمك ایچون
کوندردی وانکله انلرك اراسنده بر عداوت واریدی قدومندن اکاه اولدیلر عداوت قدیمه محو ایتمك
ایچون استقبالنه چیقدیلر ولید بن عقبه انلری کوریجك کمان ایتدیکیم کندوسیله جنك ایتمکه
چیقدیلر اندن دونوب حضرته کلوب دیدیکیم طائفهٔ مزبوره مرتد اولدیلر حضرت برودن خالد بن
الولیدی بر مقدار لشکرله اوزرلرینه تعیین ایدوب اصمرلدیکه اول حقیقة الحال اوزره بر خوش واقف
اول اندنصکره مقتضوننه ایسه انی ایشله پس خالد رضی الله عنه انلره قریب مکانه واصل اولیجق
احواللرین استکشاف ایتدی کوردیکیم اسلامك شعائرنی انلرك اراسنده اشکار ایدنلر وزکاة اصلا بر سته
یوقدر پس واروب کندولره قونیجه مال زکوتی کندویه بالتمام تسلیم ایتدیلر حضرت خالد دونوب
حضرت صلی الله علیه وسلمه صورت حالی عرض ایتدی بعده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلان کمسنه لر (اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاٍ) اکر سزه بر فاسق خبر ایله

کلور (فَتَبَيَّنُوا) حقیقة الحاله واقف اولمغیچون تفحص ایدوب آنی بیلمکه برخوش سعی ایدك (اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا
تاکه بر کروهه بدلکله دکیه سز (بِجَهَالَةٍ) حاللرین بیلمامش ایکن (فَتُصْبِحُوا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ)
که ایشلدککز ایش اوزره پشیمان اولورسز (وَاعْلَمُوا اَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ) بیلك کیم علی التحقیق خدانك
کوندرلمشی آراکزده در (لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْاَمْرِ) اکر سزه ایشدن چوق نسنه ده فرمانبر اولسیدی
یعنی اکر حوادثك چوغنده حضرت پیغمبر سوزکزه تابع اولسیدی (لَعَنِتُّمْ) البته زحمتلره دوشردکز بو کلام
اشعار ایدرکه بعض صحابهٔ کرام سوملیدی بنی المصطلق قتله مستحق اولدیلر همان اوزرلرینه لشکر تعیین
اید ومذکور اوله جق کلامده عجله ایتمیانلرك ایشلرین مدح ایتمك ایچون وسویلیانلرك ذمنه تعرض ایتمك
ایچون سویلیانلرك وصفن استدراك ایدوب خطابی کندولره موجه قیلوب بیوردی (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ
اِلَيْكُمُ الْاِيمَانَ) ولیکن حق جل وعلا سزه ای بنی المصطلق حقنده بد سوز سویلیانلر ایمانی سودردی
(وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ) وکوکللرکزده آنی آراسته قیلدی (وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ) ونعمتلر
انکاری وطوغری یولدن چیقمغی وانقیاددن امتناع اولنمغی سزه مکروه قیلدیکه اوکونه سوزلره عجله
ایتمدکز (اُولٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ) اولکروه که بو اوصاف ایله موصوفدرلر کندولردر طوغری یولی
بولنلر (فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةً) تکریدن بر احسان وبر انعام ایتمك (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وحق جل وعلا
اهل ایمانك احوالنه وارلرنده اولان تفاوته دانادر بینلرنده تفضیل ایدوب اوزرلرینه توفیقله انعام
ایدوب کندن درست حکم ایدیجیدر کتوردیلرکه عبدالله بن رواحه ایله ابن ابی آراسنده حضرتك حضورنده
بعض مجادله اولدی آخر الامر مجادله لری اکا چکدیکه هربرینك طائفه سندن برکروه حاضر اولوب بری
برینه شتم ایتمکه وخرما داللری ایله ونعال ایله اورمغه شروع ایتدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (وَاِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا) اکر اهل ایماندن ایکی کروه بری بری ایله جنك ایتدی
(فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا) ایکیسینك آراسنده صلح ایدك نصیحت ایله وخدانك حکمنه دعوت ایتمکله (فَاِنْ بَغَتْ
اِحْدٰيهُمَا عَلَى الْاُخْرٰى) پس اکر ایکی طائفه نك بری اوبری اوزره تعدی ایدوب صلح ایتمکدن یوز چویردی
(فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي) پس تعدی ایدن کروهه مقاتله ایدك (حَتّٰى تَفِيءَ اِلٰى اَمْرِ اللّٰهِ) خدانك فرمانه رجوع
ایدنجه (فَاِنْ فَاءَتْ) پس تعدی ایدن طائفه خدانك حکمنه رجوع ایدرسه (فَاَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ)
ایکی طائفه نك آراسنده عدل ایله صلح ایدك (وَاَقْسِطُوا) وجمیع امورکزده عدلی استعمال ایدك
(اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) که بی شبهه حق سبحانه وتعالی عدل ایدنلری سور (اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ)
بوندن اوزکه برشی یوقدرکیم اهل ایمان بری بری ایله برادرلردر (فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ) پس ایکی برادرکز

آراسنده صلح ایدك ایکی برادر مخصوص بالذکر اولمشدر اول اجلدنکیم اقل جمع که آرالرنده خلاف واقع اولور
ایکی کیمسنه در (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) دخی تکریدن خوف ایدك احکامنه مخالفت ایتمك خصوصنده (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)
تاکه سز تقوا ایتمککز سببیله مرحمت اولنه سز منقولدرکیم بنی تمیمدن برکروه خباب وعمار وسلمان کبی
صحابه کرامك فقرلرینه استهزا ایدرلردی حق جل وعلا انلری اول فعلدن نهی ایدوب بیوردی (یَا اَیُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانکسنه لر (لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ) برکروه برکروهك حاللرندن استهزا
ایتمسون (عَسٰى اَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ) شاید استهزا اولنانلر استهزا ایدنلردن خدا قتنده یکرك اوله لر
کتوردیلرکیم ازواج طاهرات حضرت صفیه یه دیدیلر ای ایکی یهودی قزی یهودیه حضرت صفیه سرورکائناته
اول کلامی نقل ایدوب شکایت ایتدی حضرت اکا بیوردیکه نیچون انلره دیمدك بنم پدرم حضرت هرون
وعمم حضرت موسی وقوجم حضرت محمد المصطفادر بعده حق جل وعلا انلره دخی بوکونه سوزلردن منع
ایدوب بیوردی (وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ) دخی قاریلر قاریلردن استهزا ایتمسون (عَسٰى اَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ)
شاید استهزا اولنانلر استهزا ایدنلردن یکرك اوله لر منقولدرکیم ثابت بن قیس رضی الله عنه صحابه نك بر بیننی
برعیبه منسوب ایتدی اندن اکا دخی نهی کلدیکه (وَلَا تَلْمِزُوا اَنْفُسَكُمْ) وکندو نفسکزی عیب ایتمك یعنی نفسکز
یا بیننده اولان اهل ایمانی عیبه منسوب قیلمك (وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ) دخی بربرکزی یمان لقبله چغرمك (بِئْسَ
الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْاِيمَانِ) غایتله یماندر اهل ایمان فسقله آکملری ایمانه کیردکلرندنصکره (وَمَنْ لَمْ يَتُبْ) و
هرکیم نهی اولنان نسنه دن توبه ایتمز (فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اولکروه کندولردر ستمکار اولانلر (یَا اَیُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ) ای ایمانه کلانلر کماندن چوق نسنه اجتناب ایدك (اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ)
که بی شبهه کمانك برمقداری کناهدر بیلمك کرککیم کمان ایتمك درت قسم اوزره در واجب وحرام
ومندوب ومباح خدایه واهل ایمانه خیری ظن ایتمك کبی واجبدر وخدایه ومؤمنلره بدلکی کمان
ایتمك کبی حرامدر وموجب اثمدر وامور اجتهادیه ده کمان ایتمك کبی مندوبدر وامور معاشیه ده ظن
ایتمك کبی مباحدر کتوردیلرکه ایکی کسنه حضرت پیغمبردن ایچك ایستمسنه حضرت سلمانی کوندردیلر
واول محل حضرت اسامه حضرتك طعامی اوزره موکل ایدی حضرت سلمان واروب آنی ایستدکده حضرت
اسامه کادیکی یانمده بر ییلجك نسنه یوقدرکه آنی سکا ویره یم دونوب انلره بوخبری ویردی بعده حضرت
سلمانك غیبتنده آنلر دیدیلرکه آنی سمیحه قویوسنه کوندرسیدك انك صوینی قورودردی بعده تجسس
ایتمکه باشلدیلرکه عجبا اسامه بنده طعام یوقدر دیمسنده صادقمیدر یوخسه اوزرینه بخل ایتدی
بونلر حضرتك مجلسنده کلوب اوتوردیلر حضرت صلی الله علیه وسلم آنلره بیوردیکه دیشلرکزك

اراسنده كه اولان بو قبیح مزیّاتندر دیدیلر هر كز آن مقوله سن بنا اول ایتمدك حضرت بیوردی على التحقیق سز غیبت ایتمش سز اندن صكره حق تعالى بو آیتله اهل ایمانی بوكونه ظن سودن نهی ایتدی (وَلَا تَجَسَّسُوا) دخی تجسس ایتمك نته كیم اسامه نك خصوصنده تجسس ایتدكز (وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) دخی بریكز بریكزی غیبت ایتمسون (أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا) بریكز سور میكیم قرنداشنك اتنی اولمش ایكن ییه یعنی اكر اول ممكن اولوب آنی ایشلرسه كز (فَكَرِهْتُمُوهُ) آنی اكراه ایدردكز پس نته كه میت اتنك یمسنی مكروه بیلورسز كركدر كه غیبتی دخی اویله كریه بیلوب اندن اجتناب ایده سز (وَاتَّقُوا اللَّهَ) و غیبت ایتمكده تكریدن خوف ایدك (إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ) بی شبهه كیم حق جل و علا غیبتدن توبه ایدنلرك توبه سن قبول ایدوب توبه لری اوزره طورنلره مرحمت ایدر منقولدركیم فتح مكه كوننده حضرت بلال الحبشی كعبهٔ مكرمه نك طامی اوزره اذان و بر مكه شروع ایلدكده طلقادن بر كروه حضرت بلالی غیبت ایدوب دیدیلر ابا محمد المصطفى صلى الله علیه وسلم بو سیاه قرغه دن اوزكه بر مؤذن بولمدی حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا النَّاسُ) ای آدمی زاده لر (إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى) على التحقیق بز سزی بر اركك و بر دیشیدن یراتدق و آنلر حضرت آدم و حوادر پس سزه نسبله افتخار ایتمه نك وجهی یوقدر (وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا) دخی سزی اولو جماعتلر قیلدق كه بر اصل واحده دونرسز (وَقَبَائِلَ) دخی شعوبه منتسب قبیله لر سزی قیلدق (لِتَعَارَفُوا) تا كه بری بریكزی بیلوب ممتاز اوله سز نه انكه سزی شعوب و قبائل قیلدق كه بری بریكزه فخر ایده سز (إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ) تحقیقا كیم خدای عز و جل قتنده اكرمكز زیاده تقوی صاحبی اولانكزدر (إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ) بی شبهه كیم خدای عز و جل حقیقتكزه داناندر (خَبِيرٌ) كیزلی ایشلركزی بحسنی بیلور كتوردیلر كیم بنی اسد قبیله سندن بر كروه بر قحط سنه سنده مدینه یه كلوب كلمهٔ شهادتی اظهار ایتدیلر و بو فعللریله حضرت اوزره امتنان ایدوب دیرلردی یا رسول الله اكثر عرب سكا یالكز كلدیلر و بز سكا اهل و عیالمزله كلدك و اغلب عرب سنكله جنك ایتدیلر و بز جنكسز حضوركه كلدك حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا) صحرانشینلر دیدیلر بز ایمانه كلدك (قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا) سویله ایمانه كلمدكز انكچونكه ایمان لسانله اقرار و قلبله تصدیق كتورمكدر و سز لسانله تصدیق كتوردكز اما قلبله تصدیق كتورمدكز پس سویلك بز ایمانه كلدك (وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا) و لیكن سویله كز اسلامه كلدك زیرا اسلام انقیاددن و صلح ایتمكدن عبارتدر و كلمهٔ شهادتك اظهاری و جنكك تركی كا مشعردر (وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ) دخی هنوز ایمان كوكلركزده كیرمدی (وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ) و اكر خدایه و پیغمبرینه اخلاصله و ترك نفاقله اطاعت

ایدرسز (لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا) ایشلدككز عمللرك اجرندن سزه بر نسنه اكسك قیلماز (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) تحقیقا كیم حق جل و علا ارباب طاعتدن واقع اولان تقصیری ستر ایدوب لطف و كرمیله كندولرین اسیركر (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا) اهل ایمان دكلدر الا اول كیمسنه لركه خدایه و رسولنه ایمان كتوروب صكره شك ایتمدیلر (وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) دخی ماللریله و جانلریله خدانك یولنده سعی ایتدیلر (أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ) انلر كندولردر ایمانلرنده صادق اولانلر بو آیت نازل اولدقدن صكره مزبور اولان اعراب كلوب اند ایچدیلركیم بز درست اهل ایمانز حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ) سویله ایا خدای ذو الجلالی دینكزدن خبردار ایدرسز (وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) و حال بو كی خدای عز و جل عالم علویده اولان اموری و عالم سفلیده اولان حوادثی بیلور (وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) و ایزد جل و علا هر نسنه یه داناندر اصلا بر شئ اوزرینه خفی اولماز (يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا) اوزریكه منت قیلارلر انكله كه مسلمان اولدیلر (قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ) سویله اسلامه كلدككزی اوزریمه منت صایمك (بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ) بلكه ایزد ذو الجلال اوزریكزه منت ایدر انكله كه سزه ایمانه یول كوستردی (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) كر ایدككز دعولرده صادقلر ایدیكز (إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) تحقیقا كیم خدای عز و جل كوكلرك و یرك پوشیده نسنه لرین بیلور (وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) و ایزد ذو الجلال ایشلدككز اشیایی كما ینبغی بیلور ❊

سُورَةُ قٓ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَأَرْبَعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(قٓ) بعض سورك ابتداسنده دوشن حروف مقطعه افاده ایدرلركه كندولردن صكره مذكور اولان كلام منثوردر نه منظوم پس ممكن اوله كیم قرآن ایچون شعردر یا نلرك سوزی رد اولمق ایچون حروف مقطعه ابتداء بعض سورده مذكور اولدی (وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ) شرف و مجد ایسی اولان قرآنه قسم كیم محمد المصطفى خدادن مرسلدر نبوتنده شك و شبهه یوقدر و اكا ایمان كتورمیانلر كندو یه بر شبهه لری اولدیغنه كتورمدیلر (بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ) بلكه عجبلندیلر آندنكه كندو جنسلرندن كندولره بر قورقوو یریجی كلدی (فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ) پس كافرلر ایدنلر دیدیلر جمیع خلقدن محمدك منتخب اولمسی بر امر عجیبدر (أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا) یا نیچون بز میت اولوب طپراق اولورز علاوه حیوة بردخی دونرمیوز (ذَلِكَ) بر دخی زنده اولمق (رَجْعٌ بَعِيدٌ) وهمدن اوزاق بر دونمكدر (قَدْ

عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ) تحقیقا کیم زمین انلردن اکسك قیلدیغی شیئی بیلدك یعنی اولدکلرندنصکره
کوده لرندن یه‌ر یدوکی شیئی بیلمشوز (وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ) وحالبوکه قتمزده اشیانك تفاصیلنی ضبط
ایتمش برکتاب وار پس نیچون مبعوث اولملرین استبعاد ایدرلر وایش انلرك دیدوکی کبی
دکلدر (بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ) بلکه محمد المصطفینك نبوتنه تصدیق کتورمدیلر (لَمَّا جَاءَهُمْ) قچن کندولره
کلوب معجزه کتوردی (فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ) پس آنلر بر مضطرب ایشه دوشمشلردرکه آنك حقنده کاه شاعر وکاه
دیوانه وکاه ساحر دردیدیلر (أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ) یا کور اولوب اوستلرنده کوکه باقمدیلرمی کیم
(كَيْفَ بَنَيْنَاهَا) نیجه آنی یاپدق (وَزَيَّنَّاهَا) ونیجه انی یلدزلرله بزندك (وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ) واکا
اصلا یارقلر یوقدر پس بوکونه عظیم الهیئه شیئی ایجاد ایدن پروردکار قادر دکلیدرکه سزی اعاده
ایدر (وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا) دخی زمینی کشاده قیلدق (وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ) وانك ایچنده محکم طاغلر
صالدق (وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ) وآنك ایچنده نباتاتك هر کوزل نوعندن بتردك (تَبْصِرَةً
نظر عبرتله بقمق ایچون (وَذِكْرَى) دخی پند اولمق ایچون (لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ) هر بنده یه که تکریسنه رجوع
ایدوب آنك مخلوقاتنده وعجائب صنعنده تفکر ایده (وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا) دخی کوکدن
چوق منفعتلو بر صو ایندردك (فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ) درعقب انکله اشجار واثمار
اوزره مشتمل باغلر واربه وبغدای کبی دانه بتردك (وَالنَّخْلَ) دخی خرما آغجن انکله انبات ایتدك (بَاسِقَاتٍ
بلند واری اولدقلری حالده (لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ) اول خرما اغجنك مقوله سنه بری بری اوزره بنمش طلع
وار مراد خرما آغجی چیقردیغی طلعك چوقلغی وایچنده اولان ثمره نك کثرتیدر وخدا عز وجل بو اشیای
قو انبات ایتدی (رِزْقًا لِلْعِبَادِ) قوللره روزی اولمق ایچون (وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا) واول صو یله بر اولمش
شهری زنده قیلدق (كَذَلِكَ الْخُرُوجُ) قبوردن چیقمغکز بونك کبیدر یعنی نته کیم اولمش شهری صو یله
زنده قیلدك سزی دخی حساب وسزا ایچون زنده قیلارز (كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ
وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ) کفار قریشدن اسبق بو مذکور اولان
عشائر وقبائل پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر (كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ) هر بری بر پیغمبری یالانه نسبت ایتدیلر
(فَحَقَّ وَعِيدِ) پس عذابدن کندولره وعد ایتدوکم شیئك وقوعی لازم اولدی (أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ
ایا بز اولکی یارتمغی قصد ایتدکده عاجز اولدقمیکه اعاده دن عاجز اولورز بو هرکز متصور اولماز (بَلْ هُمْ
فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ) بلکه آنلر یکی یرادلمقدن بر شك وشبهه ده درلر (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ
دخی تحقیقا که آدمی مقوله سن یراتدق (وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ) وحالبوکه بیلورز شول شیئی که

انکله نفسی مخفی سویلر کندویه (وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) وبز علممزله اکا جان طمارندن
یقینرکدر (إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ) مذکور قیل اول وقتکیم ایکی فرشته مکلفلرك اقوال وافعالن
الوب یازرلر (عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ) صاغ طرفندن بر همنشین وصول طرفندن بر همنشین اکا
وار یعنی ایکی فرشته بنده نك صاغ طرفنده وصول طرفنده اوتوروب اکا نکهبانلق ایدرلر (مَا يَلْفِظُ
مِنْ قَوْلٍ) اغزندن اصلا بر سوز صالمز (إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ) الا انده اعمالك ضبط ایدیجی حاضر مهیا
فرشته وار حدیث شریفده وارد اولمشدرکیم حسناتك کاتبی سیئاتك کاتبی اوزره ناظر مرکزنده در
قچن بنده بر ایولك ایشلر راست نشین فرشته آنی بلا توقف یازر واول محلکه بر بدلك ایشلر کاتب
حسنات چپ نشین فرشته یه دیر یدی ساعت کچنجه ارام ایت قباحتنی یازمه شاید بو اثناده تسبیح
یا استغفار ایدر چون بعث خصوصنده ایدکلری استبعادی ذکر ایدی وعلم وقدرتنی تحقیق
ایتمکله اول استبعادی ازاله ایتدی کفار قسمنه اعلام ایتمك ایچون کیم عن قریب موت محلنده وقیامت
وقتنده آنی مشاهده ایدرلر پس بیوردی (وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ) ومرکك بیهوشلغی کلدی (بِالْحَقِّ
طوغریلغله ایچنده اصلا شبهه یوقدر واول محل انسانه دینلور (ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ
بودر اول موت که سن اندن قچوب قورقردك (وَنُفِخَ فِي الصُّورِ) دخی صورده ایکنجی کز اوفورلدی
(ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ) اول کون اول کوندرکه خلقه انکله وعد اولنوب تخویف اولنورلردی (وَجَاءَتْ كُلُّ
نَفْسٍ) وهر جان عرصه محشره کلدی (مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ) کندو سیله بر سوریجی وار که کندویی
عرصه محشره سورر وبر طانق وار که دنیاده ایتدوکی اعمال اوزره شهادت ایدر واول وقت کندویه
سویلنور (لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا) تحقیقا سن دنیاده بو حالدن بیخبر ایدك (فَكَشَفْنَا عَنْكَ
غِطَاءَكَ) پس امور معاده مانع اولان پرده کی سندن قالدردق پرده اشاعارض اولان غفلتدر
وامور محسوسات اوزره نظری قصر ایتمسیدر (فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ) پس نظرك بو کون کسکیندر کورمکه مانع
اولان حجاب قالقدیغیچون (وَقَالَ قَرِينُهُ) دخی آدم اوغلی اوزره موکل اولان فرشته دیدی (هَذَا مَا لَدَيَّ
عَتِيدٌ) بودر قتمده یازیلوب حاضر اولان نامه اعمال بعده سائق وشهید اولان ایکی فرشته یه خطاب
کلورکه (أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ) دوزخ ایچنده صالك هر چوق کفر ایدیجی کسنه یی (عَنِيدٍ) چوق عناد
کاری (مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ) مالی ارباب حقوقدن غایتله منع ایدیجی بعض علما اکا ذاهب اولدیکیم خیردن
مراد دین اسلامدر زیرا بو آیت ولید بن المغیره حقنده نازل اولدی قچنکیم اقاربنی اسلامه کلمکدن منع
ایدی وکفر وعناد له موصوف ایدی وبو مذکور اوله جق اوصافله دخی (مُعْتَدٍ) خلق اوزره تعدی

ایدیجی (مُریبٍ) خدانك وحدانیتنده و دین اسلامده شك ایلیجی (اَلَّذِی جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ)
شول شك ایلیجی کافر که خدای ذوالجلال ایله برمعبود دخی قیلدی (فَاَلْقِیَاهُ فِی الْعَذَابِ الشَّدِیدِ)
پس آنی شدتلو اشکنجه ده صالك واول محلکه ایکی فرشته کافری دوزخده صالمق ایسترلر
دیریتم نه کناهم وار اوزریمه برشیطان مسلط وارایدی اولبنی غوا ایتدی پس کافرین اولان شیطان
احضار اولنوب خدا عزوجل آنی سویلیدر (قَالَ قَرِینُهُ رَبَّنَا مَا اَطْغَیْتُهُ) آنك قرینی سویلر
ای پروردکار من آنی کمراه ایدوب یولدن چیقرمدم (وَلٰكِنْ كَانَ فِی ضَلَالٍ بَعِیدٍ) ولیکن کندوسی
براوزاق ازغونلقده ایدی اندن رجوع ایتمدی (قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَیَّ) حق جل وعلا بوردی قتمده
خصومت ایتمك (وَقَدْ قَدَّمْتُ اِلَیْكُمْ بِالْوَعِیدِ) وحالبوکه بن کتب سماویه ایله والسنهٔ رسلله وعید
سزه ایلرو کوندردم پس بو خصومتکزا وزره سزه برفائده مترتب اولماز (مَا یُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَیَّ)
سوز قتمده تبدیل اولنماز هرنه حکم ایتدم البته اولمليدر (وَمَا اَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِیدِ) وبن بنده لره
ستمکار ایدیجی دکلم (یَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ) یاد ایت اول کونیکه جهنمه دیرز (هَلِ امْتَلَأْتِ) سن
طولدکمی (وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِیدٍ) و جهنم دیر هیچ آرتقلق وارمی بو استفهام سؤال ایچوندر یعنی
بکا زیاده ایت (وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِینَ) وبهشت برین ارباب تقوی ایچون قیلندی (غَیْرَ بَعِیدٍ)
بربرده که اوزاق دکلدر (هٰذَا مَا تُوعَدُونَ) بودر دنیاده موعود اولندیغکز شی (لِكُلِّ اَوَّابٍ
حَفِیظٍ) بهشت برین یقین قیلندی هرشخصه که شرکدن توحیده دونوب حدود شرعیه یه محافظه
ایدر (مَنْ خَشِیَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَیْبِ) شول کیمسه که ایزد ذوالجلالدن نهالك ونخیلك حالنده قورقدی
(وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِیبٍ) وطوغریلغه دونمش برکوکل ایله کلدی وکندویه وصفنده اولانلره دنیلور
(اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ) بهشت جاودانه کیرك عذاب وزوال نعمتلردن امین اولدیغکز حالده (ذٰلِكَ
یَوْمُ الْخُلُودِ) اول کون همیشه اقامتك تحیینی کونیدر (لَهُمْ مَا یَشَاؤُنَ فِیهَا) آنلره بهشت جاودانده
ایستدکلری نسنه حاصلدر (وَلَدَیْنَا مَزِیدٌ) وقتمزده آنلره زیاده اولور واولخاطرلرینه وبر
کیمسه نك خاطرینه کلیان نعمتلردر (وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ) ونیجه زمانه خلقك قریشدن
اسبق نابود قیلدق که (هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا) انلر قریشدن قیدرلو قوت جهتندن (فَنَقَّبُوا فِی
الْبِلَادِ) پس مرکدن قورقوسندن شهرلرده جولان ایتدیلر (هَلْ مِنْ مَحِیصٍ) مرکدن هیچ برکریزکاه واری
(اِنَّ فِی ذٰلِكَ لَذِكْرٰی) تحقیقا کیم بو سوره ده مذکور اولان اشیاده برپند ونصیحت وار (لِمَنْ كَانَ لَهُ
قَلْبٌ) شول کیمسه که بر واعیه لو کوکلی وار ایدی (اَوْ اَلْقَی السَّمْعَ وَهُوَ شَهِیدٌ) یا استماعیچون قولاغنی

طوتدی وحالبوکه کندوسی فکر ایله حاضردر (وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ)
دخی تحقیقا بیم کوکلری ویری واراونده اولان اشیایی التی کونده یرانتدق (وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ) وانلری
یراتمقدن بزه هیچ تعب ایرکدی بو کلام یهودك زعم ایتدکلری سوزه رددر که دیدیلر خدا عزوجل احد
کوننده عالمك خلقته باشلدی وجمعه کونی اندن فارغ اولدی وسبت کوننده حاشا ارقه سی اوزره
اوزانوب استراحت ایتدی (فَاصْبِرْ عَلٰی مَا یَقُولُونَ) پس یهودك دیدوکی ناپسندیده سوزلر اوزره
صبر ایت (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) دخی پروردکارك حمدنه مقارن کندوبی منزه قیل (قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ)
کونش چیقمدن اول (وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) وکونش باتمدن اول (وَمِنَ اللَّیْلِ فَسَبِّحْهُ) وهرنه اولورسه
پروردکارکی کیجه نك بر مقدارنده تنزیه ایت (وَاَدْبَارَ السُّجُودِ) ونمازلرك صوکلرنده (وَاسْتَمِعْ)
دخی احوال قیامتدن سکا وحی ایتدوکمز نسنه یه قولاق طوت کیم خلق قبوردن اخراج اولنورلر
(یَوْمَ یُنَادِ الْمُنَادِ) اول کونکه چیغریجی چیغرر (مِنْ مَكَانٍ قَرِیبٍ) بر یقین یردن واو حضرت جبریلدرکه
ندا ایدوب دیر ای چوریمش کوکلر وای پاره لنمش اتلر وای پراکنده صاچلر حق جل وعلا سزه فرمان
ایدرکیم فصل قضا ایچون بیغلك (یَوْمَ یَسْمَعُونَ الصَّیْحَةَ بِالْحَقِّ) اول کونکه حقله چیغرمغی ایشیدرلر
(ذٰلِكَ یَوْمُ الْخُرُوجِ) اول کون قبوردن چیقمق کونیدر (اِنَّا نَحْنُ نُحْیِی وَنُمِیتُ) تحقیقا که دنیاده بزکندو
زنده قیلوب جان آورز اوز که مرده کل (وَاِلَیْنَا الْمَصِیرُ) و جزا ایچون دونملك بزم طرفمزه در آخرتده
(یَوْمَ تَشَقَّقُ الْاَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا) اول کونده که یر خلقدن یاریلوب چیقارلر منادی کر سمتنه شتاب
ایتدکلری حالده (ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَیْنَا یَسِیرٌ) بو احیا وجمع ایتمك برجمعدرکیم اوزریمزه آساندر (نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا
یَقُولُونَ) بزیدکلری سوزه هرکسدن داناترز (وَمَا اَنْتَ عَلَیْهِمْ بِجَبَّارٍ) وسن اوزرلرینه مسلط دکلسن که کندولرین زورله
ایمانه داخل قیله سن (فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ یَخَافُ وَعِیدِ) پس قرآنك مواعظنه نصیحت ایت شول کیمسه که بنم وعیدمدن قورقوبندالكه

سورة الذاریات مکیة وهی ستون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(وَالذَّارِیَاتِ ذَرْوًا) طپراغی وغیریسن صاورمق صاورن یللره قسم (فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا) پس یوك
کوتورن بولتلره قسم (فَالْجَارِیَاتِ یُسْرًا) پس سهولتله صو یوزی اوزره جریان ایدن کیلره قسم
(فَالْمُقَسِّمَاتِ اَمْرًا) پس عالمك ایشن قسمت ایدن فرشته لره قسم کیم (اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ) علی
التحقیق حشر ونشردن وعد اولندیغکز شی صادقدر یعنی اندن خبر ویرن درست خبر ویردی
(وَاِنَّ الدِّینَ لَوَاقِعٌ) وبی شبهه کیم مکافات البته دوشجکدر اولمسنده شك وشبهه یوقدر

(وَالسَّمَاۤءِ ذَاتِ الْحُبُكِ) زينتلو آيه‌سی کوکه قسم کیم (اِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ) علی التحقيق سز برمختلف سوزده سز
پيغمبر خصوصنده که گاه شاعر وگاه ساحر وگاه ديوانه درديرسز (يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ اُفِكَ) اندن يعنی
پيغمبرك اطاعتندن دونمش قيلنان کمسنه دوندرلور (قُتِلَ الْخَرّٰاصُونَ) ارباب قول مختلفدن
يلان سويليانلر هلاك اولسنلر (اَلَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ) شول يلان سويليانلر که کندولر برجهالتله
اولوب مأمور اولدقلری شيدن غافلدرلر (يَسْئَلُونَ اَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ) استهزا طريقيله پيغمبردن واهل
ايماندن صوررلر کيم روز جزا نه زمان واقع اولور (يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ) واقع اولور اولکونده که
کندولر دوزخ اوزره يانمش قيلنورلر واول وقتده کندولره سويلنور (ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ) عذابکزی دادك
(هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ) بودر اول عذاب که کلمسنه استعجال ايدردکز (اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ
وَعُيُونٍ) تحقيقا کيم پرهيزاولانلر باغلرده وبکارلرك کنارلرنده اولورلر (اٰخِذِينَ مَا اٰتٰيهُمْ رَبُّهُمْ)
قبول وخشنود لکله اليجيلردر شول نسنه‌يی که پروردکارلری کندولره ويردی يعنی کندولره هرنه
احسان ايتدی کوزل وپسنديله وحيز قبوله کچوربستيدر (اِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذٰلِكَ مُحْسِنِينَ) تحقيقا کيم
انلر بهشته کيرمدن اول ايولك ايتمشلردر (كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ) کيجه‌دن غايتله
آز ياترلردی (وَبِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ) وسحر وقتلرنده کندولر خدادن غفران طلب ايدرلردی
(وَفِي اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ) وانلرك اموالنده برنصيب واردی يعنی خدايه تقرب ايتمك ايچون وخلقه اوزره
شفقتلری اولدیغيچون مالّلرندن برمقدار رشيئك وبرمسين نفسلری اوزره ايجاب ايدرلر (لِلسَّائِلِ
وَالْمَحْرُومِ) طلب ايدن کدايه وبی بهره اولان بوقسله محروم شول کمسنه‌در که عفتی اظهار ايدوب خلق‌آنی
دولتمند کمان ايدوب صدقه ويرلمسندن بی بهره اولور (وَفِي الْاَرْضِ اٰيَاتٌ) دخی زمينده قدرت
کامله اوزره دلالت ايدر انواع معادن وحيوانات کبی نشانلر وار (لِلْمُوقِنِينَ) بی شك وريب
اولان کمسنه‌لره (وَفِي اَنْفُسِكُمْ) دخی کندو جانلرکزده ای آدم اوغوللری آيات متعدده وار ∴
(اَفَلَا تُبْصِرُونَ) پس نظر ايتمزميسز استفهام امر معناسنده‌در يعنی کندو نفسلرکزه عين اعتبارله
بقك کورك آنده قدرت کامله اوزره دلالت نيجه دليللر وار زيرا عالمده هيچ برنسنه يوقدر الاکه
انسانك وجودنده آنك برنمونه‌سی وار باوجود اکه کندوسی کوزل هيئتله وخوش ترکيبله وبخشی
منظرله وصنايع مختلفه‌نك استنباطيله وکمالات متنوعه‌نك استجماعيله متفرددر (وَ
فِي السَّمَاۤءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ) دخی کوکده‌در روزيکز وثوابدن موعود اولدیغکز نسنه (فَوَرَبِّ
السَّمَاۤءِ وَالْاَرْضِ) پس کوك وزمينك پروردکارينه قسم کيم (اِنَّهُ لَحَقٌّ) علی التحقيق مذکور اولان

اشيا درست وثابتدر ايچنده اصلا شبهه يوقدر (مِثْلَ مَا اَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ) سزك سويلشمکز کبی
يعنی نته کيم نطقکزده شك وشبهه کز يوقدر مذکور اولان اشيانك اولمسنده شك وشبهه يوقدر
(هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ) يا حضرت ابراهيم قونوقلرينك خبری سکا کلدیمی (الْمُكْرَمِينَ) حضرت
ابراهيم قتنده اکرام اولانلر که نفسيله وخاتونيله کندولره خدمت ايتدی (اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ) شول
وقتکه اوزرينه کيردیلر (فَقَالُوا سَلَامًا) درعقب ديديلر اوزريکه سلام ويرورز (قَالَ سَلَامٌ)
ديدی اوزريکزه سلام اولسون (قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) سز بيلنمامش برکروه سز حتی صوريکزده هرکز برکيمسه
کورمدم (فَرَاغَ اِلٰى اَهْلِهِ) پس اهلی سمتنه کيزلی کيتدی (فَجَاۤءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ) پس بريانی اولمش برفربه بوزاغو
کتوردی (فَقَرَّبَهُ اِلَيْهِمْ) اندن صکره آنی انلره يقلشدردی يعنی اوکلرنده آنی قودی آنلر يمکه مباشرت
ايتمدیلر (قَالَ اَلَا تَاْكُلُونَ) آنلره ديدیکه يمزميسز (فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً) پس انلردن خاطرنده برقورقو
دويدی که مبادا بونلر اوغرو اوله‌لر بعده آنلر حضرت ابراهيمك چهره‌سنده آثار خوفی مشاهده
ايديجك (قَالُوا لَا تَخَفْ) ديديلر قورقمه که بز خدانك کوندرلمشلريوز پس حضرت ابراهيم ديدیکه
نيچون بوندن اول بکا خبر ايتمدکز تاکه بوزاغويی بوغازلمزدم همان حضرت جبريل قنادين بوزاغونك
سوردی بوزاغو قالقوب فرياد ايدرك آناسنه کيتدی (وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ) وآکا برداناوغلان
کلمسيله مژده ويرديلر واول اسحق عليه السلامدر (فَاَقْبَلَتِ امْرَاَتُهُ فِي صَرَّةٍ) پس قاريسی ساره خانون
برکوشه‌دن دعا ونوروب انلرك سوزين ايشيدرکن برچيغرمق کتوروب اوطه‌سنه توجه ايتدی (فَصَكَّتْ
وَجْهَهَا) درعقب تعجب طريقيله يوزين برمقداری اوچيله اوردی (وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ) وديدیکه بن برقصر
قوجه قاری يم نيجه طوغورورم (قَالُوا كَذٰلِكِ) فرشته‌لر ديديلرسکا مژده ويردوکمز کبی
(قَالَ رَبُّكِ) پروردکارك ديدی وبزآندن روايت ايدوب سکا انکله خبر ويردك (اِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ)
بی شبهه کيم پروردکارك کندودر بوايکی جليل القدر نعتله منعوت اولان والبته اوصاف کماله موصوف
اولان درست وابشی محکم دريس ويجنيکيم حضرت ابراهيمك قتنده مقرر اولديکه آنلر ملائکه‌در وآنلر
اينمزلر الا برمهم ايش ايچون (قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ) آنلره ديدیکه پس بيوك ايشکز نه‌در
ای خدا طرفندن مرسل اولان وجود شريفلر (قَالُوا اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ) ديديلر بلا شبهه
بز بوکنهکار جماعته يعنی قوم لوطه کوندرلدك (لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ مُسَوَّمَةً) تاکه
اوزرلرينه يوللرز برنشانلنمش طاش چاموردن (عِنْدَ رَبِّكَ) پروردکارك قتنده موجوددر (لِلْمُسْرِفِينَ)
کفر وفجورده حدودی تجاوز ايدنلر ايچون (فَاَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) پس قوم لوطك

كوبلرنده اهل ايماندن اولان كسنه لر چيقارمدق (فما وجدنا فيها غير بيت من المسلمين) پس انده
اهل اسلامدن بر اوخلقدن اوزكه بركيمسه بولمدق (وتركنا فيها آية) وانلرك كويلرنده برعلامت
براقدق (للذين يخافون العذاب الاليم) شول كيمسه لر ايچونكه شدتلو اشكنجه دن خوف ايدرلر
زيرا انكله اعتبار الان آنلردر واول علامت برسياه قوقمش صودر (وفي موسى) دخي حضرت موسانك
اخبارنده خوف ايدنلر ايچون برعلامت قيلدق (اذ ارسلناه الى فرعون بسلطان مبين) چون آنى
مصر حاكمنه عصا ويد بيضا كبي برمعجزه ايله مرسل قيلدق (فتولى بركنه) پس كندو قوتيله يعني
قوتي اولان لشكريله اكا ايمان كتورمكدن يوز چويردي (وقال ساحر او مجنون) وديدي حضرت موسادن
اوتري بو جادودر يا ديوانه يعني اندن صادر اولان خوارق عادتجه منسوبدر لكن بلمم كه انلر اختياريله
صادر اولييورلر يا الختيار يله دكل (فاخذناه وجنوده فنبذناهم في اليم) پس آنى لشكرلريله الوب
دريايه صالدق (وهو مليم) وحاليوكه فرعون ايتدوكي كفر اوزره ملامت اولنمشدر (وفي عاد)
دخي قبيلهٔ عادك احوالنده ارباب خشيت ايچون برآيت عظيمه قيلدق (اذ ارسلنا عليهم الريح العقيم)
چون بي نفع وبي خير يلي اوزرلرينه يوللدق (ما تذر من شيء اتت عليه) قومزهيچ برنسنه كه اوزرينه
كجدي (الا جعلته كالرميم) الا آني چوريمش نسنه كبي قيلدي (وفي ثمود) دخي قبيلهٔ ثمودك سركشته
اصحاب خوف ايچون برعظيم آيت قيلدق (اذ قيل لهم تمتعوا حتى حين) چون كندولره ديلدي حيا تكزدن
برمدته دك نفع الك واول چكونايدي (فعتوا عن امر ربهم) پس پروردكارلرينك فرماندن تكبر
ايتديلر (فاخذتهم الصاعقة) درعقب هلاك ايديجي عذاب انلره كلدي (وهم ينظرون) وحاليوكه كندولر
اكا نظر ايدرلر زيرا صيحهٔ جبرئيليه كندولره كوندزده وتورمشلر ايكن كلدي (فما استطاعوا من قيام) پس
مكانلريدن قالقمغه اصلا قادرلر اولمدي (وما كانوا منتصرين) دخي عذابي منع ايتمك ايچون ياردم
اولنمش دكل ايديلر (وقوم نوح من قبل) دخي حضرت نوحك قومني هلاك ايتدك بونلردن اسبق
(انهم كانوا قوما فاسقين) بي شبهه كيم انلر كفر ومعصيتله حدودي تجاوز ايتمش كروه ايديلر (والسماء)
دخي كوكي (بنيناها بايد) آني قوت وقدرتله يابدق (وانا لموسعون) وبي شبهه كيم بز برعظيم
قدرت ايه سي يوز (والارض فرشناها) دخي زميني دوشتدك تاكه خلق اوستنه قرار طوته لر
(فنعم الماهدون) پس غايتله يخشي يايانلر بزوز (ومن كل شيء خلقنا زوجين) وهر برنسنه دن ايكي
نوع براتدق (لعلكم تذكرون) تاكه سز پند الوب بيله سز كيم تعدد ممكناتك خواصندندر
(ففروا الى الله) پس خلقه سويله يا محمد كفر ومعصيت سببيله حاصل اولان عقابدن خدانك

توحيد وطاعتنه قچك (اني لكم منه) كه بي شبهه بن سزه اول عذابدن (نذير مبين) بر آشكارا قورقو
ويريجي يم (ولا تجعلوا مع الله الها آخر) وايزد ذو الجلال ايله برمعبود دخي قيلمك (اني لكم منه
نذير مبين) على التحقيق بن سزه شركك عقابندن بر آشكارا قورقو ويريجي يم (كذلك) ايش اويله در كيم
(ما اتى الذين من قبلهم من رسول) زمانكدن اسبق اولان كفاره هيچ بر پيغمبر كلمدي (الا قالوا ساحر
او مجنون) الا انك حقنده ديديلر او جادودر يا ديوانه (اتواصوا به) ايا بو سوز ايله اولكيلر صوكيلره
وصيت ايتديلركه قوللري بو سوز اوزره متفق اولديلر اما حقيقتده اصرلشمديلر (بل هم قوم طاغون)
بلكه انلر حدلرندن تجاوز ايتمش بركروه درلر (فتول عنهم) پس كفار كفرلري اوزره مصر اولوب
دعوتي كندولره تكرار ايتدكدنصكره انلردن يوز چوير (فما انت بملوم) كه سن يوز چويرمكدن
اوتري ملامت اولنمازسن (وذكر) وپند ونصيحتي ترك ايتمه (فان الذكرى تنفع المؤمنين) كه بي شبهه
پند ونصيحت ايماني مقدر اولان كسنه لره وايمانه كلمشلره نفع ايدر (وما خلقت الجن والانس)
دخي پري وانسان مقوله لريني ياراتمدم (الا ليعبدون) الا كه بكا عبادت ايده لر يعني حق جل وعلا انلري
عبادته مستعد وآندن غايتله متمكن قيلدي امام مجاهد بو آيتك تفسيرنده بيوردي حق جل وعلا جني
وانسي ياراتمدي الا معرفتيچون وقوللري آني بيلورلر انجق كيمسي فرمانبر اولوب كيمسي عصيان ايتدكلر (ما اريد
منهم من رزق) انلردن اصلا روزي مقوله سن ايستمم (وما اريد ان يطعمون) دخي بكا ييجك
بيدرملرين ايستمم (ان الله هو الرزاق) تحقيقا كيم خداء عز وجل كندو درقو مخلوقاته رزق
ويرن (ذو القوة المتين) قوت ايه سي قدرتنده احكام صاحبي اولان (فان للذين ظلموا ذنوبا)
پس تحقيقا محمد المصطفايه ستم ايدنلره عذابدن برعظيم حصه وار (مثل ذنوب اصحابهم) كچمش
اولان كفاردن يارانلرينك حصه سي كبي يعني انلره دكن عذاب كبي بونلره دخي دكر (فلا يستعجلون)
پس آني طلب ايتمده بكا شتاب ايتمسونلر (فويل للذين كفروا) پس كفر ايدنلره هلاك ولسون (من يومهم
الذي) كندو كونلرينك عذابندن (الذي يوعدون) شول كونكه دنياده انكله موعود اولورلردي

سورة الطور مكية وهي تسع واربعون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(والطور) طور طاغنه قسم واول طاغدركه حضرت موسى آنك اوزره خدا ايله مكالمه ايتدي
(وكتاب مسطور) دخي بر كتابه قسم كه يازلمشدر (في رق) صحيفه مقوله سنده (منشور) اوقنمق
ايچون اچلمش واندن مراد قرآن عظيم الشاندر (والبيت المعمور) دخي آبادان خانه يه قسم واندن

مراد کعبهٔ مکرمه‌در و آنك عمارتی حجاج ایله و مجاورلر ایله‌در (والسقف المرفوع) دخی قالدرلمش
طامه یعنی آسمانه قسم (والبحر المسجور) و طولمش دریایه قسم کیم (ان عذاب ربك لواقع) علی
التحقیق کفاره و عصاته ربکك تعذیب ایتمسی دوشیجیدر (ما له من دافع) کا اصلا بر دفع
ایدیجی یوقدر (یوم تمور السماء مورا) ول کونده کوك بر عجیب چالقنمق چالقنور (وتسیر الجبال
سیرا) و طاغلر هواده قالقوب بر غریب کیتمك کیدر (فویل یومئذ للمکذبین) پس عذابك
اشدی ول کونده تکذیب ایدنلره اولسون (الذین هم فی خوض یلعبون) شول اهل تکذیب که
کندولر اقوال باطله‌ده شروع ایدوب اوینرلر (یوم یدعون الی نار جهنم دعا) ول کونده که دوزخك
آتشی سمتنه عنفله بر محکم چکمك چکلورلر کندولره دینلور (هذه النار التی کنتم بها تکذبون)
بودر اول آتش که دار دنیاده سز آنك موجود اولمسین اینانمزدکز (افسحر هذا) پس بو جادو لکمیدر
یعنی دنیاده وحی حقنده سحردر سویلردکز شمدی بلکده چکدککز عذاب موعود دخی سحرمیدر
(ام انتم لا تبصرون) یاخود سز بونی کورمزمیسز نته کیم دنیاده بونك اوزره دلالت ایدن اشیایی
کورمزدکز (اصلوها) دوزخه کیرك (فاصبروا او لا تصبروا) اندن صکره صبر ایدك یا ایتمك
یعنی قنغی وجه ایله ایسترسز دوزخه کیرك کیم اندن سزه خلاص یوقدر (سواء علیکم) صبر
ایتمککز و ایتمه‌مککز اوزکزه برابردر (انما تجزون ما کنتم تعملون) ایشلدککز نسنه‌نك مکافاتی
اوزکه بر شیئله مکافات اولنمازسز (ان المتقین فی جنات ونعیم) تحقیقا کیم ارباب تقوی
بر باغلرده و بر نعیمده اولورلر که آنلر کندولره مخصوصدر (فاکهین بما آتیهم ربهم) متلذذ
و متنعم اولمشلر اول نسنه ایله که پروردکارلری کندولره آنی ویردی (ووقیهم ربهم عذاب
الجحیم) دخی خداوندلری کندولرین دوزخك اشکنجه‌سندن صاقلدی و بهشت جاودانك
بکجیلری آنلره دیرلر (کلوا واشربوا هنیئا) ییك و ایچك مأکول و مشروبکز کدورتدن خالص
قالمش اولدیغندن (بما کنتم تعملون) ایشلدککز اعمال سببیله (متکئین علی سرر مصفوفة)
یاصدانمشلر دوزلمش سریرلر اوزره (وزوجناهم بحور عین) و انلری اولندردك بیاض
یوزلو آچق قاشلو خاتونلر ایله (والذین آمنوا) و اهل ایمان اولانلر (واتبعتهم ذریتهم بایمان)
و اولادلری کندولره ایمانده تابع اولدیلر (الحقنا بهم ذریتهم) پایه‌ده اولادلرین کندولره
یتشدردك (وما التناهم من عملهم من شیء) و ایتدکلری کوزل اعمالك ثوابندن انلره هیچ
بر نسنه اکسك ایتمدك (کل امرئ بما کسب رهین) هر کشی قزاندیغی شیئله رهن اولنمشدر

یعنی هرکس عملیله بغلودر اندن قورتلمز و غیر کیمسه‌نك عملیله مؤاخذ اولماز و قاری قسمنه دخی بو حکم
ثابتدر (وامددناهم بفاکهة ولحم) دخی اهل تقوایه میوه و اتی آرتردق (مما یشتهون) آرزو ایتدکلری
نسنه‌دن یعنی تنعمك انواعندن انلره آنا فآنا ازدیاد ایدرز (یتنازعون فیها کأسا) بهشتده
اهل تقوی بری برینه شراب ایله طولمش جام الوب ویررلر که (لا لغو فیها ولا تأثیم) نه ایچنده بیهوده
سوز وارونه کناهه موجب بر ایش دخی یعنی دنیاده ایچنلر ارسنده اولان بیهوده سوز و ناپسندیده
اوضاع انلرك مابیننده اولماز (ویطوف علیهم غلمان لهم) و اول شراب ایله اوزلرینه طولانور
بر اوغلانجقلر که کندولره مخصوصدرلر (کأنهم لؤلؤ مکنون) کویا اول اوغلانجقلر صدفدن
صاقلنمش اینجودرلر (واقبل بعضهم علی بعض یتساءلون) دخی اهل جنتك بر برلری برلرینه یوز دوندروب
احوال و اعماللرندن صورشمغه باشلدیلر (قالوا انا کنا قبل فی اهلنا مشفقین) دیدیلر علی
التحقیق بز بو کوندن اسبق اهلمز ارسنده خدانك عذابندن قورقشلر ایدك (فمن الله علینا)
پس ایزد ذو الجلال رحمت و توفیقیله اوزریمزه منت ایتدی (ووقانا عذاب السموم) و بدنك
مسامنه نفوذ ایدن باد سموم کبی جهنمك اشکنجه‌سندن بزی صاقلدی (انا کنا من قبل ندعوه)
تحقیقا که بز بو کوندن اسبق دنیاده اکا عبادت ایدردك (انه هو البر الرحیم) بی شبهه کیم خدا
جل جلاله کندو قوللرینه ایولك ایدوب کندولرین چوق اسرکیان (فذکر) پس پند و نصیحت
ویرمسی اوزره ثابت اول کفارك سوزینه قولاق آصمه (فما انت بنعمة ربك بکاهن ولا مجنون)
که سن ربکك احسانی و انعامیله نه کهانت ایدیجی سن و نه دیوانه سن نته که حقکده دیرلر (ام یقولون
شاعر نتربص به ریب المنون) یاخود دیرلرمی محمد المصطفی شاعردر اکا روزکارك حوادثن انتظار
ایدرز (قل تربصوا فانی معکم من المتربصین) سویله سز انتظار ایدك کیم علی التحقیق بن سزکله
انتظار ایدنلردن‌یم (ام تأمرهم احلامهم بهذا) یاخود عقوللری کندولره سوزده تناقض
ایتمکه امرمی ایدر که کاه سندن اوتری کاهندر دیرلر کهانت عقلی اقتضا ایدر و کاه دیوانه‌در
دیرلر و او عقلسزلغی اقتضا ایدر و کاه شاعردر دیرلر و شاعر کلام موزون و متسق و متخیل
کتورکدر و او دیوانه‌دن حاصل اولماز (ام هم قوم طاغون) بلکه انلر حددن تجاوز ایتمش
بر کروهدرلر که بو کونه ناسزا سوزلری دیرلر (ام یقولون تقوله) یاخود دیرلرمی کیم محمد
المصطفی قرآنی کندو نفسندن پیدا ایتدی اندن دخی سن منزه‌سن (بل لا یؤمنون) بلکه ایمانه کلمزلر که بو کونه
طعنلر ایدرلر (فلیأتوا بحدیث مثله) قرآنه ماند بر سوز کتورسونلر (ان کانوا صادقین)

اگر ایتدکلری زعمده ارباب صدق ایدیلر (أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ) یاخود محدث ومقدر سز
احداث وتقدیر اولندیلر که خالقلرینه عبادت ایتمزلر بونك اولمسی محالدر زیرا محدث ومقدر سز
بر ممکن وجوده کلمز (أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ) یاخود کندولری نفسلرین ایجاد ایدنلردر بو دخی ظاهر
البطلاندر زیرا شی کندو نفسنی ایجاد ایتمز (أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ) یاخود کوکلری ویری
کندولری یرادیلر بو دخی واقع دکلدر (بَلْ لَا يُوقِنُونَ) بلکه انلر برشیئی تحقیق ایتمیوب زعم فاسدلرینه
کوره سوز سویلرلر (أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ) یاخود قتلرنده میدر پروردکارك خزینه لری که
ایستدکلری کمسنه یه نبوتی احسان ایدرلر بو دخی بدیهی البطلاندر (أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ) یاخود
کندولری قواشیا اوزره غلبه ایدوب اموری ایستدکلری کبی تدبیر ایدرلر بونی هم عقول قبول
ایتمز (أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ) یاخود انلره کوکه چیقمش نردبانلری می وار که (يَسْتَمِعُونَ فِيهِ) انك ایچنده
کوکه چیقوب فرشته لرك سوزین وانلره وحی اولنان علم غیبی ایشیدوب اوله جق شیئی بیلورلر
(فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ) پس انلرك ایشیدیجیلری براشکاره حجتله کلسون واسماعن تصدیق
ایلسون بو احوال نه ممکن که اوله (أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ) یاخود قیزلر اکا مخصوص واوغوللر سزه
مخصوصمیدر بوکونه تخیل نه قدر عقلسزلق وسفاهتدر (أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا) یاخود رسالتك تبلیغی
اوزره انلردن اجرتمی طلب ایدرسن (فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ) که انلر جریمه ویرمسندن آغر یوکلنمشلردر
وحاشا بو حال سندن صادر اوله (أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ) یاخود امور مغیبات ایچنده مثبت اولان
لوح محفوظ قتلرنده میدر (فَهُمْ يَكْتُبُونَ) که کندولر اندن یازرلر کیم قیامت وبعثك اصلی
یوقدر بو دخی یانلرنده دکلدر (أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا) بلکیم انلر برحیله ایتمك ایسترلر واول دارالندوه ده
حضرتك خصوصنده تدبیر ایتدکلری حیله در (فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ) پس کفر ایدن کمسنه
کندولردر کید اولنانلر یعنی ایتدکلری حیله نك وبالی کندولرین قبلار (أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ) یاخود
تکریدن اوزکه انلره معبودلرمی وار که کندولره یاردم ایدوب خدانك عذابندن کندولرین صاقلیلر
بو دخی ارباب خرد قتنده برامر محالدر (سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) ایزد ذوالجلال منزهدر
اول شیدن که کفار آنی کندویه اورتاق قیلارلر (وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا) واکر
کوکدن برپاره لر باشلری اوزره دوشیجی کوررلر (يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ) شدت عنادلرندن
دیرلر بو قات قات اولمش بربولتدر (فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ) پس انلری بوراق اولوقته دك
کونلرك کوره لر (الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ) شول کونکه ایچنده اهلاك اولنورلر واول نفخه

اولی کونیدر (يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا) اول کونکه حیله لری کندولردن برنسنه دفع ایتمز
(وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) ونه کندولره یاردم اولنوب خدانك عذابندن قورتلورلر (وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا
دخی بی شبهه کیم ستم ایدنلره برعذاب وار (دُونَ ذَٰلِكَ) آخرتك عذابندن غیری واول عذاب
قبردر (وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن کفارك چوغی آنی بیلمزلر (وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ) دخی پروردکارك
حکمنه صبرایت (فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا) که بی شبهه سن بزم حفظمزده سن (وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) دخی پروردکارك
حمدینه مقارن اولدیغك حالده نماز قیل (حِينَ تَقُومُ) اویقودن قالقدیغك وقتده (وَمِنَ اللَّيْلِ
فَسَبِّحْهُ) دخی هر نه اولملیسه کیجه نك برمقدارنده اکا نماز قیل زیرا کیجه ده عبادت ایتمك ریادن
بعیددر ونفس اوزره قتی مشقتلودر (وَإِدْبَارَ النُّجُومِ) دخی نماز قیل یلدزلرك دونمسی محلنده واو کیجه نك

سورة النجم مكية آخرو قيدر وهي اثنتان وستون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

قچن سرور کائنات دعوتی اشکار ایتدی اهل شرك طعن ایتمکه شروع ایدوب دیدیلر محمد پدرلری آیینندن
کمراه اولوب خطا ایتدی حق جل وعلا انلرك سوزین رد ایدوب بیوردی (وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ) یلدز
مقوله سنه قسم قچن غروب ایدوب دوشه (مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ) یاربکز طوغری یولدن آزمدی یعنی
ای قریش محمد المصطفی طریق مستقیمدن منحرف اولمدی (وَمَا غَوَىٰ) وبرباطل شیئی اعتقاد ایتمدی
(وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ) وکندو آرزوسندن سوز سویلمز (إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ) قرآن عظیم
الشان برنسنه دکلدر الا بر وحی که خدانك طرفندن وحی اولنور (عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ) قوتلری
قتی فرشته آنی اکا اوکرتدی یعنی حضرت جبریل قرآنی اکا اوکرتدی وآنك شدت قوتی بو که
قوم لوطك کویلرینی کوکه دك قالدروب چویردی وقبیله ثمودی برچیغرمغله نابود قیلدی (ذُو مِرَّةٍ
حضرت جبریل عقل ورأینده استحکام صاحبیدر (فَاسْتَوَىٰ) پس خلقت حقیقیه سی اوزره طوردی
(وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ) وحال بو که اوکوکك یوجه رك کنارنده در یعنی کونشك مطلعنده بیلمك کرك کیم
پیغمبرلردن برکیمسه حضرت جبریلی صورت اصلیه سی اوزره کورمدی انجق محمد المصطفی صلی الله علیه
وسلم انی ایکی دفعه اول هیئتله کوردی اولکی کره ده آنی کوریجه بیهوش اولدی ایقلندیغی محل حضرت
جبریل یانینه اوتورمش کوردی برالنی سینه سی اوزره وبرالنی اموزی اوزره قومشدر حق جل وعلا
بو احوالدن خبر ایدوب بیوردی (ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ) حضرتك بیهوشلغندن صکره حضرت جبریل اکا
یقلشوب کندو وسیله سوز سویلشمك ایچون کندویه یاپشدی (فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ) پس

حضرت جبریلك مسافه‌سی سرور کائناتدن ایکی یایك مقداری کبی اولدی (أَوْ أَدْنٰى) بلکه اندن
یقینراك (فَأَوْحٰى إِلٰى عَبْدِهِ مَا أَوْحٰى) پس حضرت جبریل خدانك بنده‌سنه یعنی حضرت پیغمبره
وحی ایتدی شول شیئی که تکری تعالی کندویه وحی ایتدی (مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأٰى) محمد المصطفانك
کوکلی یلان قیلمدی حضرت جبریلك صورتندن کوزی کوردوکی نسنه‌ئی (أَفَتُمَارُونَهُ عَلٰى
مَا يَرٰى) پس محمد المختار کوزیله کوردوکی نسنه اوزره کندوسیله مجادله می ایدرسز بو ایش سزدن
غایت مستبعددر (وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرٰى) دخی تحقیقا کیم پیغمبر صلی الله علیه وسلم جبریلی
برکره دخی کوردی (عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى) عالمك دانشی واعمالی یاننده منتهی اولان کنار
اغجنك قتنده حدیث شریفده ثابت اولمشدرکیم سدرة المنتهی یدنجی کوکده‌در (عِنْدَهَا
جَنَّةُ الْمَأْوٰى) اول اغجك یقیننده‌در اهل تقوی وارواح شهدا آرام ایده جك یرلرك باغی
(إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ) اول وقتکه سدرهٔ معهوده‌ئی قپلار (مَا يَغْشٰى) اول نسنه‌که انی قپلار
تعظیم وتکثیر ایچون قپلیان شیئی مبهم قیلدی (مَا زَاغَ الْبَصَرُ) محمد المصطفانك کوزی کوردوکی
شیئدن صاغ وصوله میل ایتمدی (وَمَا طَغٰى) ونه حدی تجاوز ایتدی (لَقَدْ رَأٰى مِنْ آيَاتِ
رَبِّهِ الْكُبْرٰى) قسم اولسونکه محمد المصطفی پروردکارینك قدرتی نشانلرندن بیوکرك آیتی کوردی
واول حضرت جبریلك خلقت اصلیه‌سیدر (أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزّٰى وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرٰى)
سویله پس بکا خبر ویرك بو اسمائله مسمی اولان بتلرکز اوصاف کمال ایله متصف اولان خدا
کبیدرلرکه انلره پرستش ایدرسز (أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثٰى) آیا ارکك قسمی سزه‌در و دیشی مقوله‌سی
انکادر بو کلام اول سوزلرینه رددرکه دیرلردی ملائکه تکرینك قیزلریدر و بزم بتلریمزه حلول
ایدن لجنه دخی آنك قیزلریدر (تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزٰى) بو قسمت اولوقتکه اویله اوله در اعتبار
عدلدن خالی قسمتدر که پسند ایتمدککز شیئی خدایه قیلوب ومرغوب اولان شیئی سزه قیلادرسز
(إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ) الوهیت جهتندن بو بتلر برنسنه دکلدرلر الا بر آدلرکه (سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ)
سز و پدرلرکز هوای نفسکزله انلری معبودلر آد قودیکز (مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ) حق تعالی
انلرك عبادتنه هیچ بر دلیل ایندرمدی (إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ) کافرلر اوزکه برنسنه‌یه تابع اولمزلر یعنی
ایچنده اولدقلری دینه توهم باطل ایله وتقلید ایله حقدر دیو کمان ایدوب تابع اولدیلر (وَمَا تَهْوَى
الْأَنْفُسُ) و نفسلری آرزو ایتدوکی شیئه دخی تابع اولدیلر (وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدٰى)
دخی تحقیقا کیم هدایته سبب اولان قرآن عظیم الشان کندولره پروردکارلرندن کلوب انی

متروك قیلدیلر (أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنّٰى) بلکه آدم اوغلنه آرزو ایتدوکی نسنه‌ها اولورمی یعنی اولماز
(فَلِلّٰهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولٰى) پس صوڭکی سرایك واوّلکی سرایك حکومتی خدایه مخصوصدر ایستدوکنه
انلردن مراد ایتدوکی شیئی ویرر (وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمٰوَاتِ) دخی کوکلرده نیجه فرشته‌لر واردرکه (لَا تُغْنِي
شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا) دیلکلری برآز نسنه دفع ایتمز (إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللّٰهُ) مکر تکری تعالی
دستور ویردکدنصکره شفاعت خصوصنده (لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضٰى) فرشته‌لردن ایستیوب
پسند ایتدوکی کسنه‌یه (إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه آخرته تصدیق
کتورمزلر (لَيُسَمُّونَ الْمَلٰئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثٰى) فرشته‌لری دیشینك تسمیه‌سیله تسمیه ایدرلرکه
فرشته‌لر تکرینك قزلریدر (وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) دخی دیدکلری سوزله کندولره اصلا بر دانش
یوقدر (إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ) کماندن غیری برنسنه‌یه اویمزلر (وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ
شَيْئًا) وبی شبهه کیم کمان حقدن برآز نسنه فائده ویرمز زیرا شیئی کما هو حقه ادراك اولنماز الا علمله
وظن مقوله‌سی معارف حقیقیه‌ده فائده ویرمز انجق عملیات قسمنده فائده‌سی وار (فَأَعْرِضْ
عَنْ مَنْ تَوَلّٰى عَنْ ذِكْرِنَا) پس یوز چویر شول کیمسه‌دنکه کتابمزدن یوز چویروب کندی (وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا) ویقین صاغلغندن اوزکه برشیئی ایستمدی (ذٰلِكَ) بو محبتلری دنیایی واخرته اوزره
انی ترجیح ایتملری (مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ) دانشدن یتشمکلری آنکادر و نه سنه معرفتلری تجاوز ایتمدکیچون
بیله‌لر اخرتك نعیمی نه کونه نسنه‌در (إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ) تحقیقا کیم پروردکارك
هر کیمسنه‌دن داناتردر شول کیمسه‌نك احوالنه که دین اسلامك طریقندن آزدی (وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدٰى)
وکندوسی هر کیمسنه‌دن داناتردر اول شخصك حقیقتنه که طوغری یولی بولدی (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ) دخی کوکلرده اولان مخلوقات وزمینده اولان اشیا خدایه مخلوق ومملوکدرلر یعنی
آنلری عدمدن وجوده کتوردی (لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُا بِمَا عَمِلُوا) تاکه یمانلق ایدنلره ایشلدکلری
نسنه‌نك عقابیله مکافات ایده (وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنٰى) وتاکه ایولك ایدنلره کوزل
مکافاتله مکافات ایده (الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ) شول ایولك ایدنلرکه کناهك بیوکلرندن
اجتناب ایدرلر (وَالْفَوَاحِشَ) دخی غایتله بد کناهلردن احتراز ایدرلر (إِلَّا اللَّمَمَ) لکن صغیره
اولان کناهلر کندولردن صادر اولور (إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ) بی شبهه کیم پروردکارك چوق مغفرتلودر
کبائردن اجتناب ایدنلرك صغائرینی مغفرت ایدر (هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ) کندوسی احوالکزه سزدن داناتردر
(إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ) یردن ابتداسنی ایجاد ایدیجك وانالرکز

قارنلرنده کوچکلر اولدیغکزده سزی بیلور (فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ) پس کندو نفسلرکزی کوزلک
عمله مدح ایتمک (هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى) کندوسی سزدن داناتردر شول کیمسنه که پرهیزلک ایتدی
کوره بیلورکیم ولید بن المغیره سرور کائناته اتباع ایدوب سوزین ایشیتدردی برکیمسنه اکا تعنیف
ایدوب دیدی اباء واجدادکک آیینی ترک ایدوب کندوکی کمراه قیلدک ولید جواب ویروب دیدی
نه ایشلیه یم خدانک عذابندن قورقرم کندوبی تعنیف ایدن شخص دیدی مالکدن بکا برمقدار ویر
سکا برعذاب کلورسه بن آنی بریکه چکه یم ولید بوسوزه راضی اولوب مرتد اولدی بعده شرط
ایتدوکی سینک برمقدارین ویروب برمقدارینه بخل ایتدی حق جل وعلا آنک حقنده بو آیتی
منزل ایدوب بیوردی (أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى) پس کوردکی شول کیمسه که حقک اتباعندن یوز
دوندردی (وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى) وتحمل عذاب ایچون شرط اولنمش نسنه دن برآز شیء ویروب
قلانینه بخل ایدوب ویرمدی (أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ) ایا پوشیده اولان اشیانک دانشی قتنده در
(فَهُوَ يَرَى) که کندوسی بیلورکیم یولداشی کندونک عذابنی تحمل ایدر (أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى
وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى) یاخود حضرت موسانک صحیفه لرنده والتزام ایتدوکی شیئک وفاسن تمام
ایدن ابراهیمک صحیفه لرنده اولان اشیادن خبردار اولمدیمیکیم (أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى) علی التحقیق
شان بودرکه بریوک چکیجی جان بریوک چکیجی جانک یوکنی چکمز (وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى) دخی
علی التحقیق ایش بودرکه آدم اوغلنه چالشدیغی نسنه دن اوزکه برشیء اولماز (وَأَنَّ سَعْيَهُ
سَوْفَ يُرَى) دخی بلاشبهه کیم چالشمسی قیامت کوننده عدالت ترازوسنده کورینور (ثُمَّ
يُجْزَاهُ) صکره قول چالشمسیله مکافات اولنور (الْجَزَاءَ الْأَوْفَى) تمام و مستوفی مکافات (وَأَنَّ
إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى) دخی بی شبهه کیم خلقک انتهاسی ورجوعی پروردکارکه در (وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ
وَأَبْكَى) دخی علی التحقیق خالق جل جلاله کندوسی کولدردی واغلتدردی (وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا)
وبی شبهه کیم ایزد متعال کندوسی اولدردی و زنده قیلدی (وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ) دخی بی کمانکیم
کندوسی نوع انساندن ایکی صنف یراتدی (الذَّكَرَ وَالْأُنْثَى) ارکک ودیشی یی (مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى)
بر طامله صودن قچن رحمه دوکلور (وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَى) وبی شک کیم خلقک موتندن صکره
کندولرین زنده قیلمق وعده مقتضاسیله اوزرینه در (وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى) وبی شبهه کیم
خدا عز وجل کندو دربایی قیلوب دوه وقیون کبی ذاتنده تماللو اولان مالی ویردی (وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ
الشِّعْرَى) دخی علی التحقیق کیم تکری تعالی کندو درشعرا نام یلدزک خداوندیدر بیلمک کرککیم

شعری برج جوزانک عقبنجه چیقان ایشغلی یلدزدر حالا ترک اراسنده قویرقاسمیله مشهوردر
حضرت پیغمبرک اجدادندن ابوکبشه قریشه بتلرک عبادتنده مخالفت ایدوب اکا عبادت ایتدی
وازبس که حضرت صلی الله علیه وسلم قریشه عبادتنده مخالفت ایتدی اکا ابن ابی کبشه دیرلردی
(وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى وَثَمُودَ فَمَا أَبْقَى) دخی علی التحقیق خدا جل جلاله اولکی عاد قبیله سن و ثمود
قبیله سن نابود قیلوب انلردن برکیمسه باقی قومدی (وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ) و بو ایکی قبیله دن اسبق
حضرت نوحک عشیرتن نابدید قیلدی (إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى) تحقیقا کیم قوم نوح کندولر
عاد و ثمود قبیله لرندن زیاده ستمکار و حدی تجاوز ایتمشلردی زیرا آنلر حضرت نوحی اودکلو دوکرلردیکه
یرندن حرکت ایتمکه طاقتی قالمزدی (وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى) دخی حضرت لوط قومنک کویلرین صالدی
یعنی حضرت جبرئیل کوکه دک آنلری قالدردقدنصکره زیر زبر قیلوب یره صالدی (فَغَشَّاهَا مَا غَشَّى)
پس اول کویلری قبلیغی نسنه قبلدی (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى) بونلری بیلدککدن صکره ربکک
قنقی نعمتلرینه شک ایدرسن ای مخاطب ولان کسنه بیلنمک کرککیم بومذکور اولان اشیانک
برمقداری اکرچه نقمتلردر لیکن اهل اعتباره عبرت و پند اولدقلری ایچون نعمتلر اولدیلر (هَذَا نَذِيرٌ
مِنَ النُّذُرِ الْأُولَى) بو پیغمبر برقورقودیجیدر ایلک قورقودیجی پیغمبرلرک جنسندندر (أَزِفَتِ الْآزِفَةُ)
قربله موصوف اولان قیامت یقین اولدی (لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ) تکریدن اوزکه اکا
براظهار ایدیجی جان یوقدر (أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ) پس ایا بو سوزدن یعنی قرآندن انکار طریقیله
عجبلنورسز (وَتَضْحَكُونَ) واستهزا ایله اندن کولرسز (وَلَا تَبْكُونَ) وایچنده اولان وعیدک
قورقوسندن اغلمزسز (وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ) وحال بوکه سز غافلسز (فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا) پس
خدایه سجده کوروب اکا پرستش ایدک وباطل معبودلردن وازکچک ❊ والله اعلم ❊

سُورَةُ الْقَمَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرویدر کیم کفار قریش سرور کائناتدن برمعجزه ایستدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم
انلر ایچون آیی ایکی پاره قیلدی بو وجهله که حراطاغن آیک ایکی پاره سی اراسنده کوردیلر بعده بو سوره
نازل اولدی (اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ) قیامتک وقوعی یقلشدی وآی یارلدی (وَإِنْ يَرَوْا آيَةً
يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ) واکر کفارک معاندلری برمعجزه کورسلر دیرلر بو همیشه پیدا ود
اولمش برجادودر (وَكَذَّبُوا) و پیغمبری یلانه نسبت ایتدیلر (وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ) دخی کندو آرزولرینه

اویدیلر (وَكُلُّ اَمْرٍ مُسْتَقِرٌّ) و هر ایش قرار بوله جقدر یعنی اهل ایمانه مقرر اولان سعادت واهل
کفره مقرر اولان شقاوت البته انلره ایرشمليدر (وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مِنَ الْاَنْبَآءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ) دخی
تحقیقا کیم مکه خلقنه اخباردن کلمش شول نسنه که ایچنده تمرد و معصیتدن منع ایتمك وار
(حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ) لفظ مادن بدلدر یعنی اول نسنه حد کماله ایرشمش بر حکمتدر (فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ) پس
قورقمقلر انلره نفع ایتمز (فَتَوَلَّ عَنْهُمْ) پس بیلدك که قورقمق انلره کار ایتمز انلردن یوز چویر تاکه
قتالله مأمور اولورسن (يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ) یاده کتور اولکونکه چیغرن یعنی حضرت اسرافیل خلقی
چیغرور (اِلٰى شَيْءٍ نُكُرٍ) بر صعب و زشت نسنه یه یعنی قیامتك اهوال و شدائدنه خلقی چیغرر
(خُشَّعًا اَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْاَجْدَاثِ) کوزلری خوار و ذلیل اولدیغی حالده قبوردن چیقمش
قیلنورلر (كَاَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ) کویا که آنلر پراکنده اولمش چکرکه لردر (مُهْطِعِينَ اِلَى الدَّاعِ) چیغرن
کسنه نك طرفنه شتابان ایدرك کیدرلر (يَقُولُ الْكَافِرُونَ هٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ) بی دینلر و کافرلر دیر
بو کون بر صعوبتلو دور (كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ) کفار مکه دن اسبق حضرت نوحك قومی تکذیب
ایتدیلر (فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا) پس قولمز حضرت نوحی یلانه نسبت ایتدیلر (وَقَالُوا مَجْنُونٌ) و دیدیلر
او بر دیوانه در (وَازْدُجِرَ) و انواع اذیتله احکامی تبلیغ ایتمکدن منع اولندی (فَدَعَا رَبَّهُ اَنِّي مَغْلُوبٌ)
پس حضرت نوح پروردکارینه دعا ایتدی بونکله کیم علی التحقیق بن کندو جماعتمه مغلوب اولمشم
(فَانْتَصِرْ) پس نیچون انلردن انتقام ال و بو دعایی اول محل ایتدیکه ایمانلرندن مأیوس اولدی
کوردیلرکه قومندن بریسی کندویه ملاقی اولیجق بوغازین صیقردی بیهوش دوشنجه دك انصکره
افاقت بولدیغی محل دیردی یا الهی بنم قومیمه مغفرت ایت که انلر حقیقة الحالی بیلمزلر بو کونه ایذالرینه
صبر ایدی بر خیلی مدت کچدکدنصکره اوزرلرینه بد دعا ایتدی (فَفَتَحْنَا اَبْوَابَ السَّمَآءِ) پس
حضرت نوحك دعاسن قبول ایدوب کوکك قپولرین آچدق (بِمَآءٍ مُنْهَمِرٍ) بر صعوبتلو صو ایله
(وَفَجَّرْنَا الْاَرْضَ عُيُونًا) دخی یری قوا قو چشمه لر کبی قیلدق (فَالْتَقَى الْمَآءُ) اندنصکره کوکك
صوبی و یرك صوبی قارشدی (عَلٰى اَمْرٍ قَدْ قُدِرَ) بر حال اوزره کیم خدا عز و جل آنی تقدیر
ایتدی (وَحَمَلْنَاهُ عَلٰى ذَاتِ اَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ) دخی حضرت نوحی تخته لر و میخلر ایه سی اوزره یعنی
کمی اوزره قالدردق (تَجْرِي بِاَعْيُنِنَا) اول کمی محافظه مز ایله آقر (جَزَآءً لِمَنْ كَانَ كُفِرَ) سزا اولمق
ایچون شول کیمسه یه که نعمت اولدیغی انکار اولندی یعنی بزم ایشی بویله ایشلدك حضرت
نوحه مکافات اولمق ایچون زیرا او بر نعمتدر که قومی کندویی انکار ایتدیلر (وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا)

دخی تحقیقا کیم بز کمی یی عالمده بر اولو نشان براقدق تاکه خلق انکله اعتبار آلهلر (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) پس بر ذات
بر اعتبار الیجی کیمسه واردر (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) پس نیجه ایدی کفاره تعذیب ایتمکم و انذار ایتمکم
(وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ) دخی بلا شبهه کیم قرآن عظیم الشانی پند و نصیحت ایچون آسان قیلدق که
ایچنده انواع مواعظ و عبرتلری قات قات بیان ایتدك (فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) پس اراکزده هیچ بر پند و نصیحت
الیجی وار میکه اندن بر بهره صاحبی اوله (كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) قبیلهٔ عاد تکذیب ایتدیلر
پس نیجه ایدی انلره بنم تعذیب ایتمکم و کندولره پیغمبرلری لسانی اوزره قورقو ویرمکم (اِنَّا اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
صَرْصَرًا) تحقیقا بز آنلر اوزره بر صاوق ییل یوللدق (فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ) بر شآمتی استحکام بولمش
اوغورسز کونده (تَنْزِعُ النَّاسَ) اول ییل خلقی مکانلرندن قوپاروب صالوردی (كَاَنَّهُمْ اَعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ)
کویا انلر دیبدن قوپمش خرما اغاجلرینك دیبی (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) بو جمله تهویل ایچون مکرر
اولدی (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) بونك ترجمه سی حالا سبقت ایتدی (كَذَّبَتْ
ثَمُودُ بِالنُّذُرِ) طائفهٔ ثمود پیغمبرلرندن صادر اولان قورقتمقلری یلانه نسبت قیلدیلر (فَقَالُوا اَبَشَرًا
مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهُ) پس دیدیلر بزم جنسمزدن یالکز بر انسانه اکا اتباع ایدرز (اِنَّا اِذًا لَفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ)
تحقیقا بز اول وقت کمراهلقده و جنونده اولورز (ءَاُلْقِيَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا) آیا ارامزدن اوزرینه یالکز
وحی القا اولندی و حال بوکه ارامزده اکا اندن احق وار (بَلْ هُوَ كَذَّابٌ اَشِرٌ) بلکیم او کندویی بکنمش بر یلانجیدر
(سَيَعْلَمُونَ غَدًا) بی شبهه کیم یارن اوزرلرینه عذاب حلول ایتدیجك بیلورلر (مَنِ الْكَذَّابُ الْاَشِرُ) کیمدر
خود پسند یلان سویلیان (اِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ) تحقیقا بز دوه یی طاشدن چیقاروب کوندریجیلرز
(فِتْنَةً لَهُمْ) انلره امتحان اولمق ایچون (فَارْتَقِبْهُمْ) پس انلره منتظر اول کوره ایشلر (وَاصْطَبِرْ)
و انجتمکلری اوزره صبر ایت (وَنَبِّئْهُمْ اَنَّ الْمَآءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ) دخی انلری خبردار قیل کیم علی التحقیق
صو ارالرنده حصه و رصددر برکون دوه ایچر و برکون کندولر (كُلُّ شِرْبٍ مُحْتَضَرٌ) صودن هر نصیب
حاضر قیلنور یعنی هر نصیبك صاحبی نوبتنده حاضر اولوب صودن بهره مند اولور (فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ)
پس کندو یولداشلرین قذار بن سالفی چیغردیلر (فَتَعَاطٰى فَعَقَرَ) پس قلیجن تکلفله الوب دوه یی
سکرلدی (فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ) پس نیجه ایدی عذاب و انذارم (اِنَّا اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً)
تحقیقا انلر اوزره یالکز بر چیغرمق یوللدق (فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ) پس قیون و دوه برین اتخاذ ایدنك
اوتلغی کبی اولدیلر (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ) مانندی شمدیکچدی (كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ
بِالنُّذُرِ) حضرت لوطك قومی پند و نصیحتی یلانه منسوب قیلدیلر (اِنَّا اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا) تحقیقا

براوزدلرینه طاش یاغدیریجی یل یوللادق (الا آل لوط نجيناهم بسحر) انجق حضرت لوطه مخصوص
اولان جماعتی کیجه نك آخرنده کندولرین عذابدن قورتردق (نعمة من عندنا) قتمزدن بر نعمت اولمق
ایچون (كذلك نجزي من شكر) نته كه آل لوطه اوزره انعام ایتدك نعمتمزه شكر كوردنه مكافات ایدرز
(ولقد انذرهم بطشتنا) بی شبهه کیم حضرت لوط عذابله المغزی آنلره بیان ایدوب کندولرین اندن
قورقتدی (فتماروا بالنذر) پس کندوبی تصدیق ایتمیوب نصیحت و قورقتمغه شك ایتدیلر (ولقد
راودوه عن ضيفه) دخی تحقیقا کیم قونوقلرینه بد فعل ایتمکه قصد ایتدیلر (فطمسنا اعينهم) دخی
کوزلرین محو ایدوب یوزلریله هموار ایتدك خبرده کلمشدرکیم قچن حضرت لوطك اوینه کیروب آدمی
قیلغنده اولان فرشته لره یمان ایش ایتمك قصد ایتدیلر حضرت جبرئیل قنادیله چهره لرینه بر اوروش
اوردی قولری کوزلری سیلنمش کور اولدیلر (فذوقوا عذابي ونذر) پس فرشته لرین لسانی اوزره
دیدك عقوبتمزك و قورقتمغزك طعمنی داتك (ولقد صبحهم بكرة) دخی بی شبهه کیم کوندزك
اولنده کندولرین صباحلك (عذاب مستقر) کندولرله قرار طوتمش بر عذاب (فذوقوا عذابي
ونذر ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر) نظیری سبق ایتدی (ولقد جاء آل فرعون النذر)
دخی تحقیقا کیم فرعونك توابعنه قورقتمغلر حضرت موسی و هرونك لسانی اوزره کلدی (كذبوا
بآياتنا كلها) قموا آیتمزه اینانمدیلر یعنی حضرت موسی کندولره کتوردوکی طقوز معجزه یی تکذیب
ایتدیلر (فاخذناهم اخذ عزيز مقتدر) پس کندولرین الدق برالش که هرکس اوزره غلبه ایدوب
کمال قوت ایسی نك الشنه بكزر (أكفاركم خير) یا کفارکزمی عربه مقوله سی زیاده کوچلودرلر (من اولئكم)
معدود اولان کفاردن (ام لكم براءة في الزبر) یا خود سزه کتب سماویه ده برنامه یازلمشدر کیم
معذب اولمازسز (ام يقولون نحن جميع منتصر) یا خود دیرلرمی بز برجماعتوز که بریبریزه یاردم
ایدرز (سيهزم الجمع) یقینده اول کروه قچش قیلنورلر (ويولون الدبر) و اکسه لرین چویردلر و بو ایش
بدر کوننده واقع اولدی و بو آیت مکرمه نبوتك دلائلندندر (بل الساعة موعدهم) بلکیم قیامت
عذابلرینك وعده کاهیدر (والساعة ادهى وامر) و قیامتك عذابی دنیانك عذابندن غایتله قتی
و آجی (ان المجرمين في ضلال وسعر) تحقیقا کیم اهل شرك دنیاده کمراهلقده درلر و آخرتده آتشلرده
(يوم يسحبون في النار على وجوههم) اول کونده که دوزخ ایچنده یوزلری اوزره چکلورلر و کندولره
دینلور (ذوقوا مس سقر) دوزخك حرارت والمنی داتك (انا كل شيء خلقناه بقدر) تحقیقا بز
هرنسنه مقتضای حکمت اوزره مرتب و مقدر قیلدق (وما امرنا الا واحدة) و ایشمز بالکز

برسوزدن اوزکه برشی دکلدر و اوکن دیمسیدر (كلمح بالبصر) سرعت و آسانلقده کوزله بربقمق کبیدر
(ولقد اهلكنا اشياعكم) دخی تحقیقا کیم کفرده مانندلرکزی نابود قیلدق (فهل من مدكر) پس بر پند
پذیر کیمسه وارمی سزدنکه انلرك حاللرندن بر عبرت و پند آله (وكل شيء فعلوه في الزبر) و هر ایش کیم
انی ایشلدیلر حفظه نك کتبنده مثبت و موجوددر (وكل صغير وكبير مستطر) و اعماللرندن هر کوچك
و هر بیوك لوح محفوظده یازلمشدر (ان المتقين في جنات ونهر) تحقیقا ارباب تقوی باغلرده
وایرمقلرده اولورلر (في مقعد صدق) بر بسندیده مکانده درلر (عند مليك مقتدر) بر قدرتلو
پادشاهك قتنده مقربدرلر بحر الحقائق صاحبی بیوردیکیم مقعد صدق وحدت ذاتیه درکه مرتبهٔ عندیتله محقق اولور

سورة الرحمن مكية ثمان وسبعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

قچن حضرت صلى الله عليه وسلم خدا عز وجلی کفاره اسم رحمانله اکدی آنلر دیدیلر بز انی بیلمزز حق جل
وعلا بو سوره‌یی منزل قیلدی (الرحمن علم القرآن) دنیاده و آخرتده قوللرین انواع نعمله مرحمت
ایدن خدا قرآن عظیم الشانی اوکرتدی (خلق الانسان) آدمی مقوله سن عدمدن وجوده کتوردی
(علمه البيان) انسانه خاطرنده اولان نسنه نك بیلدرمسنی اوکرتدی (الشمس والقمر
بحسبان) کونش و آی بیلنمش مقدر حسابله حرکت ایدرلر (والنجم والشجر يسجدان)
و یریوزنده یایلان اوتلق و یریوزنده مرتفع نبات قسمی خدانك فرمانه مطیع و منقاد درلر نته که
مکلف اولان ذوی العقول ارادتلریله آکا سجده کتوروب انقیاد ایدرلر (والسماء رفعها) دخی
کوکی مرتفع براتدی (ووضع الميزان) و ترازویی وضع ایتدی یعنی خلقه آنك ایدنمسین الهام
ایتدی (الا تطغوا في الميزان) یعنی معامله محلنده وزن ایتمککرده حدودی تجاوز ایتمك (واقيموا الوزن
بالقسط) دخی طارتمغی عدل ایله ایا قلندرك (ولا تخسروا الميزان) و ترازویی اکسك قیلمکز زیرا
آنك وضعندن مقصود حقوقی برابر قیلمقدر و هرکاه که اکسك اولور اندن مقصود بالذات اولان
زائل اولوب عبث پایه سنده قالور (والارض وضعها للانام) و یری خلق ایچون دوشنمش ایچق
قیلدی تاکه مخلوقات اوزرینه آرام ایده لر (فيها فاكهة) ایچنده میوه وار (والنخل ذات الاكمام)
و ایچنده خرما غلافلو آیه سی خرما اغاجلری وار (والحب ذو العصف والريحان) دخی بغدای و اربه
کبی قوری یپراقلی ایسی دانه و خوش بوی یپراق ایچنده وار (فبأي آلاء ربكما تكذبان) پس ای انس
و جن پروردکارکزك قنغی نعمتلرینه تکذیب ایدوب انکار ایدرسز (خلق الانسان من صلصال

كالفخار) حضرت آدمی بر اتكه پشمش سفاله مشابه بر قوری چاموردن (وخلق الجان من مارج
و یریلرك پلدیدی بر التی توتوندن صاف اولمش بر نسنه دن (من نار) مارجه بیاندر یعنی اول توتوندن
صاف اولمش شی آتشدن (فبأی آلاء ربكما تكذبان) پس ای انس وجن اوزركزه افاضه اولان
نعمتلردن پروردكاركزك قنقی نعمتلرینه تصدیق كتورمزسز (رب المشرقین ورب المغربین) صیفی
وشتوی مشرقلرین پروردكاری وصیفی وشتوی مغربلرك خداوندی (فبأی آلاء ربكما تكذبان)
پس مشارق ومغاربك اختلافنده اولان اعتدال هوا واختلاف فصولك كبی نعمتلردن ربكزك قنقی نعمتلرین
انكار ایدرسز (مرج البحرین) ایكی دریایی شیرین وشوری قویوبردی (یلتقیان) بربرینه مجاور
اولورلر (بینهما برزخ لا یبغیان) آرالرنده خدانك قدرتندن بر مانع وار كه بر بربرینه تعدی ایتمز
(فبأی آلاء ربكما تكذبان یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) اول ایكی دریانك بریسندن یعنی شوری دریادن
اینجونك بیوكلری وكوچكلری چیقار (فبأی آلاء ربكما تكذبان وله الجوار المنشآت فی البحر كالاعلام)
وانك تصرفنده در طاغلر كبی یلكنلری قالدرمش كمیلر دریاده (فبأی آلاء ربكما تكذبان) پس
كمیلرك موجود اولمسنده اولان نعمتلردن ربكزك قنقی نعمتلرینه تكذیب ایدرسز (كل من علیها فان)
هر كیمكه یرك یوزی اوزره در نابدید اوله جقدر (ویبقی وجه ربك ذو الجلال والاكرام) واستغنای
مطلق وفضل عام آیه سی پروردكارك ذاتی باقی قالور (فبأی آلاء ربكما تكذبان) پس عالمك
افناسی اوزره مترتب اولان حیات ابدیه نك وكوناكون نعمتلردن خداوندكزك قنقی احسانلرین
انكار ایدرسز (یسأله من فی السموات والارض) كوكلرده ویرده اولانلر مقصدلرین اندن ایسترلر
(كل یوم هو فی شان) هر وقت خدای عز وجل بر ایش یاپمسنده در (فبأی آلاء ربكما تكذبان)
پس سؤاللركزی اجابت ایتمسنده اولان نعمتلردن وامور كزی آنا فانا تدبیر ایتمسنده اولان احسانلردن
ربكزك قنقی نعمتلرینه تصدیق كتورمزسز (سنفرغ لكم ایه الثقلان) یقینده محاسبه كزه قصد
ایدرز ای انس وجن كروهی (فبأی آلاء ربكما تكذبان یا معشر الجن والانس ان استطعتم
ان تنفذوا من اقطار السموات والارض) ای پری وانسان نوعی كوكلرك ویرك اطرافندن چیقمغه
قدرتكز اولورسه (فانفذوا) چیقك توقف ایتمك (لا تنفذون) اندن چیقمغه قدرتكز یوقدر
(الا بسلطان) مكر قوت وقهرله واو سزه قندن حاصل اولور (فبأی آلاء ربكما تكذبان)
پس سزه اولنان تنبیه وتحذیر كبی وسزه اولنان عفو كبی نعمتلردن ربكزك قنقی نعمتنه تصدیق
كتورمزسز (یرسل علیكما شواظ من نار ونحاس) اوزركزه ای انس وجن آتشدن بر شعله

وبر سیاه توتون مرسل قیلنور (فلا تنتصران) پس عذابدن امتناع ایدوب كندوكزی صاقلیمزسز
(فبأی آلاء ربكما تكذبان) پس ربكزك قنقی نعمتنه تصدیق كتورمزسز چونكه كفارك مآل حالن
بیان ایتمك مخاطب اولانلرك حقنده بر لطف ورحمت ور و تهدید اولنملری نعمتلردن عد اولندی
(فاذا انشقت السماء) پس چونكه كوك یاریلوب (فكانت وردة) درعقب قرمزی كل كبی اولور (كالدهان)
اریمش یاغ كبی اولدیغنده (فبأی آلاء ربكما تكذبان فیومئذ لا یسئل عن ذنبه انس ولا جان) پس
اول كونده نه آدمی مقوله سی ونه اجنه قسمی كناهندن صورلور سیمالرندن بیلندكلری ایچون
(فبأی آلاء ربكما تكذبان) پس اول كونده پروردكاركز قوللرینه ایتدوكی نعمتلرك قنقی نعمتنه
تكذیب ایدرسز (یعرف المجرمون بسیماهم) كنهكارلر سیمالرندن علامتلریله بیلنورلر (فیؤخذ
بالنواصی والاقدام) پس الن صاچلرینه وایاقلریله النوب جهنمه صالنورلر (فبأی آلاء ربكما
تكذبان هذه جهنم التی یكذب بها المجرمون) بودر اول دوزخكه مجرملر اكا تصدیق كتورمزلر
(یطوفون بینها وبین حمیم آن) آنك آراسنده وحرارتده نهایته یتشمش بر اسی صو آراسنده
تردد ایدرلر (فبأی آلاء ربكما تكذبان ولمن خاف مقام ربه جنتان) دخی پروردكاری وكندو
حسابی ایچون طورمقدن خوف ایدن كسنه ایچون ایكی باغ واردر بری انس قورقسنه دروبری
جن قورقسنه (فبأی آلاء ربكما تكذبان ذواتا افنان) اول ایكی باغ انواع اشجار ومیوه ایله لردر
(فبأی آلاء ربكما تكذبان فیهما عینان تجریان) ایكیسنده ایكی كوز وار ایسته دكلری یره آقارلر
(فبأی آلاء ربكما تكذبان فیهما من كل فاكهة زوجان) اول ایكی باغده هر بر میوه دن ایكی
صنف واردر بری غریب وبری معروف (فبأی آلاء ربكما تكذبان متكئین علی فرش بطائنها من
استبرق) تكیه ایدنلر خوف ایدنلر یصدیقلر برد وشكلر اوزره كه آستارلری حریرك محكم
طوقلمشندندر (وجنا الجنتین دان) وایكی باغك دربلجك میوه سی یقیندر بر مرتبه ده كه اوتورمش
ویاتمش نائل اولور (فبأی آلاء ربكما تكذبان فیهن قاصرات الطرف) اول ایكی باغك منازل
وقصورنده كوزلری قوجه لرندن اوزكه بر كمسه یه باقمیان خاتونلر وار (لم یطمثهن انس قبلهم
ولا جان) اول خاتونلری اهل خوفدن اسبق نه انس مقوله سی ونه جن قسمی دكدی (فبأی آلاء
ربكما تكذبان كأنهن الیاقوت والمرجان) كویا اول خاتونلر یاقوت ومرجاندرلر یعنی بكلر
قرمزلغی وبدنلرینك بیاضلق وصافلغی یاقوته وانجویه مشابهدر (فبأی آلاء ربكما
تكذبان هل جزاء الاحسان الا الاحسان) ایولكك مكافاتی ایولكدن اوزكه بر نسنه دكلدر

(فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ) واهل خوفه ولان ایکی جنتدن اوزکه سائر اهل یمینه
ایکی باغ وار (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ مُدْهَامَّتَانِ) ول ایکی باغ یاشللکک شدتندن سیاهه
چالر یاشلدرلر (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ) اول ایکی باغده ایکی
قینار پکار دوار (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ) ایکیسنده میوه وخرما
وانار وار چون خرما میوه وغذادر وانار میوه ودوادر اسملریله مذکور اولدیلر والا لفظ
فاکهه انلرک کلسنده اغنا ایدردی (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ) اول ایکی
باغک منازل وکوشکلرنده انتخاب اولنمش کوزل خاتونلر وار (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
حُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ) بدلدر خیراتدن یعنی اول انتخاب اولنمش کوزل خاتونلر برحورلردر
که اوطهلرنده اوتورمشلردر (فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ) یاشل یاصدقلر اوزره وعجیب
وغریب وکوزل اشیا اوزره یاصدنمش کسنه لره اکرام واختصاص اولسون (فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ) پروردکارکک اسمی بو وجهله نوب اولوبلندی (ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ)
استغناء مطلق وفضل تام ایه سی پروردکارک که ارباب تحقیق بونک اوزره درکیم جلال صفات
قهریه یه اشارتدر واکرام صفات لطفیه دن عبارتدر پس نامنده والجلال والاکرام ایکی قسمه جامعدر

سورة الواقعة مكية وهي ست وتسعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ) یاد ایت اول وقتیکه دوشجک نسنه دوشر یعنی قیامتک حدوثی وقتی
مذکور قیل (لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ) آنک دوشمسنه بر یالانجی جان یوقدر یعنی حقیقت واقع اولور
آنک وقوعنی برجان تکذیب ایتمزکه شمدی آنی تکذیب ایدرلر (خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ) عدالله برکروهی
الچق قیلادر وبرکروهی عالی مرتبه یه قالدرر (إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا) حین زمین بر تپرنمک
تپرنمش قیلنورکه اوزرینه هر بنا منهدم اولور (وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا) دخی حین طاغلر اوفق
کبی پاره اوفنمق اوفانور (فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا) اندنصکره بر یایلمش غبار اولور (وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا
ثَلَاثَةً) وسز اوچ صنف اولدیکز (فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) پس صاغ الک ایه لری یعنی نامهٔ اعمالکرین
صاغ الریله آلان کیمسه لر (مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) نه کونه نسنه در صاغ الک ایه لری (وَأَصْحَابُ
الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) وصول الک ایه لری نه اصل نسنه در صول الک ایه لری بو استفهام

ایکی کروهک حاللرندن تعجب ایتمک ایچوندر (وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ) وایلرو کیدنلر ایلرو کیدنلردر
یعنی حق ظاهر اولدقدنصکره ایمانه وطاعته ایلرو نائل اولانلر جنتک دخولنه ایلرو نائل
اولانلردر (أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ) اول کروه شول کیمسه لردرکه بهشت جاودانه
پایه لری یقین قیلنوب مرتبه لری بو وجهله اولندی (ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ) آنلر حضرت آدمک
عصرندن محمد المصطفی نک عصرینه دک کچمش امتلردن بر بیوک کروهدرلر (وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ)
وصونکیلردن براز جماعتدرلر یعنی حضرت محمد المصطفی نک امتندن براز کروهدرلر (عَلَى سُرُرٍ
مَوْضُونَةٍ) آنلر آلتون وجواهرله مشبک تختلر اوزره قرار طوتمشلر (مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا) اول تختلر
اوزره یاصدنمشلر (مُتَقَابِلِينَ) بری برینه قارشو (يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ)
طفولیتک طراوتی اوزره باقی قالمش اوغلانجقلر اوزرینه طولانورلر (بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ) دستهسز بردقلرله
وابریقلرله (وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ) وشرابدن طولی جامله (لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا) اول شرابدن باش اغریسی
چکمش قیلنمازلر (وَلَا يُنْزِفُونَ) ونه بی عقل وبیهوش اولورلر (وَفَاكِهَةٍ) دخی اوغلانجقلر میوه
ایله اوزلرینه طولانورلر (مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ) اول میوه دنکه کندولر آنی بکنورلر (وَلَحْمِ طَيْرٍ) دخی
اوزلرینه طولانورلر قوش اتیله (مِمَّا يَشْتَهُونَ) آرزو ایتدکلری قوشک اتندن (وَحُورٌ عِينٌ)
دخی بهشت ایچنده اله کوزلو بیاض خاتونلر وار (كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ) ضررلی شیدن مصون
ومحفوظ اینجولر ماننده (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) بو دکلو اشیا کندولره انعام اولنور ایتدکلری
عمله سزا اولمق ایچون (لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا) اهل بهشت بهشت ایچنده نه بیهوده سوز
ونه کناهه موجب کلام ایشیدرلر (إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا) انجق مکرر سلام سوزین
ایشیدرلر نظم کریمده سلام مکرر اولدیغی دلالت ایتمک ایچوندرکیم بهشتیلر آراسنده سلام ویرمک
علی الاتصال موجوددر (وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ) وصاغ الک ایه لری نه نسنه درلر یعنی آنلر غایتله معزز
ومکرم اولوب اقامت ایدرلر (فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ) بر تکنسز کنارلو برده (وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ) ومیوه
ایله پر اولمش موزلکده (وَظِلٍّ مَمْدُودٍ) وبر اچلمش سایه ده (وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ) واقوب دوکلنده
(وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ) وکونا کون چوق میوه برنده (لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ) نه بر وقتده کسلمش ونه تناولدن
ایدندن منع اولنمش (وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ) ورفیع القدر دوشکلرده وبر قولده فرشدن مراد قاریلردر
یعنی اصحاب یمین تختلر اوزره قالدرلمش نازنین خاتونلرک ذوق وعشرتنده درلر (إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ
إِنْشَاءً) تحقیقا که بز جنت خاتونلرینک ابتدا بر براتمق یراتدق یعنی آنلری کیمسه طوغرمکسزین ایجاد اولنمشلر

بلکه یکیدن انلری ایجاد ایتدك (فجعلناهن) پس انلری قیلدق (ابکارا) باکره قیزلر (عربا) قوجه لرینه کندولرین
سودرلر (اترابا) یاشده اشلر یعنی کندولری وقوجه لری اوتوز یاشنده درلر (لاصحاب الیمین) بونلر اصحاب یمین
ایچوندرلر (ثلة من الاولین وثلة من الآخرین) کچمشلردن برخیلی کروهدرلر وکیرو قلانلردن چوق کروهدرلر
یعنی اصحاب یمین امت محمدك کروهلرندن برعظیم کروهدرلر وصوڭکی قلانلردن برجم غفیردرلر (واصحاب
الشمال ما اصحاب الشمال) وصول الك ایه لر یعنی حاللری غایتله یمان حال اولوب
اقامت ایدرلر (فی سموم) مسامه نفوذ ایدن آتشك حرارتنده (وحمیم) وحرارتده نهایته یتشمش
برصوده (وظل من یحموم) وسیاه توتوندن برسایه ده (لابارد) نه صاوقدر سائر سایه لر کبی
(ولا کریم) ونه برراحت یتشتریجی (انهم کانوا قبل ذلك مترفین) تحقیقا کیم اصحاب شمال بو عذابی
کورمدن اسبق دنیاده شهوات نفسانیه ده پرورده اولمشلردر (وکانوا یصرون علی الحنث العظیم)
واولو کناه اوزره یعنی شرك اوزره اصرار ایدرلردی (وکانوا یقولون) ودنیاده کندولرین حقه دعوت
ایدنلره دیرلردی (ائذا متنا وکنا ترابا وعظاما) یا قچن بز میت اولوب طبراق وکوکلر اولورز (ائنا
لمبعوثون) علی التحقیق بز مبعوث اولورمیوز (اوآباؤنا الاولون) دخی کچمش پدرلریمز مبعوث اولورمی
(قل ان الاولین والآخرین لمجموعون) سویله بی شبهه کیم کچنلر وکیروده قلانلر البته یغیلجقدرلر
(الی میقات یوم معلوم) خدانك قتنده بیلنمش برکونك وقتنه (ثم انکم ایها الضالون المکذبون)
صکره علی التحقیق سزای کمراه اولوب روز جزایه تصدیق کتورمیانلر (لآکلون من شجر من زقوم)
البته ییجیلرسز براغجدنکه زقوم اغجی مقوله سندندر (فمالؤن منها البطون) پس اچلغك
شدتندن قارنلریکزی طولدیریجیلرسز (فشاربون علیه من الحمیم) درعقب شدت عطشدن اول
زقوم اوزره اسی صودن ایچمش اولورسز (فشاربون شرب الهیم) پس صوسز دوه لرك ایچمسی کبی
ایچیجیلرسز (هذا نزلهم یوم الدین) بوکونه طعام وبوکونه شراب جهنمه ایلك کیردکلرنده روز جزاده
انلره مهیا اولور (نحن خلقناکم) بز سزی عدمدن وجوده کتوردك (فلولا تصدقون) پس
نیچون حشر ونشره تصدیق کتورمزسز (افرأیتم ما تمنون) پس بکا خبر ویرك اول نسنه دنکه
رحملرده بوراقورسز (ءانتم تخلقونه) سزمی آنی معتدل الخلقه انسان یارادیرسز (ام نحن الخالقون)
یاخود بز آنی خلق ایدنلرز (نحن قدرنا بینکم الموت) بز سزی ایجاد ایتدکدنصکره مرکی اراکزده
تقدیر ایدوب هرکسه برمعین وقت مقرر ایلدك (وما نحن بمسبوقین) وبز مسبوق اولمزیز یعنی
برکیمسه بزه مانع اولوب غلبه ایتمز (علی ان نبدل امثالکم) آنك اوزره که مانندلرکزی یریکزه کتوررز

(وننشئکم فی ما لا تعلمون) وبیلمدککز افعال وصفاتده سزی ایجاد ایدرز (ولقد علمتم النشأة
الاولی) دخی بلا شبهه کیم اولکی یارتیلمغی بیلدکز کیم خدا عز وجل آنی قیلدی (فلولا تذکرون)
پس نیچون خاطره کتورمزسزکیم نشأة اولایه قادر اولان پروردکار اخرایه دخی قادردر (افرأیتم ما تحرثون)
پس بکا خبر ویرك اول شیدنکه سز آنی اکرسز (ءانتم تزرعونه) ایا سز آنی اکرسز (ام نحن الزارعون)
یا بز آنی انبات ایدرز (لو نشاء لجعلناه حطاما) اکر ایستسیدك آنی دانه سز براوتلق ایدرك (فظلتم
تفکهون) پس اول حالدن قوکز متعجب اولوب دیردیکز (انا لمغرمون) علی التحقیق بز غرامت چکمش
قیلنمشلرز (بل نحن محرومون) بلکه بز بی بهره لرز (افرأیتم الماء) پس بکا خبر ویرك صودن (الذی تشربون)
شول صودنکه سز آنی ایچرسز (ءانتم انزلتموه من المزن) ایا سز آنی بولطدن ایندردکز
(ام نحن المنزلون) یا بز قدرتمزله آنی ایندرنلرز (لو نشاء جعلناه اجاجا) ایستسیدك
آنی بر طوزلی صو قیلاردق (فلولا تشکرون) پس نیچون شکر ایتمزسز بوکونه عظیم نعمتلره
(افرأیتم النار) پس بکا خبر ویرك آتشدن (التی تورون) شول آتشکه سز آنی اغجدن چیقاررسز
(ءانتم انشأتم شجرتها) سزمی آنك اغجن عدمدن وجوده کتوردکز (ام نحن المنشؤن) یاخود
بز آنی عدمدن وجوده کتورنلرز (نحن جعلناها تذکرة) بز اول اغجدن چیقان آتشی دوزخك
آتشنه بر نمونه ویاد ایتمك قیلدق (ومتاعا للمقوین) وقارنلری خالی اولانلر ایچون بر نفع ایده جك
نسنه قیلدق (فسبح باسم ربك العظیم) پس اولو پروردکارکك آدین منزه قیل (فلا اقسم
بمواقع النجوم) پس قرآن عظیم الشان آیتلرینك اوقات نزولنه قسم (وانه لقسم لو تعلمون
عظیم) دخی علی التحقیق کیم اول قسم بر اولو قسمدر اکر بیلسیدکز (انه لقرآن کریم) بی شبهه
قرآن واضح البرهان برچوق نفعلو اولو قرآندر (فی کتاب مکنون) تغییر وتبدیلدن محفوظ
ومصون برکتابده مثبتدر واول لوح محفوظدر (لا یمسه الا المطهرون) کدورات جسمانیه دن پاکیزه
اولانلردن اوزکه برکیمسه لوح محفوظه مطلع اولماز (تنزیل من رب العالمین) عالملرك پروردکارندن
ایندرلمشدر (افبهذا الحدیث انتم مدهنون) پس بو سوزله یعنی قرآنله سز تساهل ایدرسز
(وتجعلون رزقکم) وسزه احسان اولنان روزیك شکرین قیلارسز (انکم تکذبون) سزلك
تکذیب ایتمککز یعنی رزقی سزه احسان ایدنه نسبت ایتمیوب یغموره آنی منسوب قیلارسز (فلولا اذا بلغت
الحلقوم) پس نیچون جان بوغازه ایرشدککده (وانتم حینئذ تنظرون) وسز اول وقتده باقرسز (ونحن
اقرب الیه منکم) وبز محتضر اولان کسنه نك احوالنه سزدن داناترز (ولکن لا تبصرون) ولیکن

انلر اوزره جاری اولان شیئك حقیقتنی كورمزسز (فَلَوْلَا اِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ تَرْجِعُونَهَا) پس اگر
قیامت كوننده سزا ویرلمشلر اولمسیدیكز نیچون جانی بوغازدن مكاننه دوندرمزسز (اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ) اگر سوزكزده صدق ایدیجیلر دكز ملخص آیت كریمه بودركه اگر حشر ونشر انكارنده
سوزكز واقعه مطابق ایسه نیچون روحی بدننه دوندرمزسز اول محلكه روح حلقومه ایرشور
(فَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ) پس اما اگر محتضر اولان كسنه ارباب قرب زمره سندن ایسه (فَرَوْحٌ
وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتُ نَعِيمٍ) اكا راحت وكوزل روزی وتنعم یه‌سی بهشت اولور (وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنْ اَصْحَابِ
الْيَمِينِ) واما اگر وفات ایدن كسنه ارباب یمین كروهندن ایسه (فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ اَصْحَابِ الْيَمِينِ) پس اكا
اهل یمیندن سلام ای اهل یمیندن اولان كسنه یعنی انلرك طرفندن خاطرك خوش اولسونكه انلرك
ذوق وصفاسی وار (وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ) واما اگر متوفی اولان كسنه رسلی یالانه
نسبت ایتمكدن كمراهلردن ایسه (فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ) اكا اسی صودن مهیا بر ایچجك نسنه وار (وَتَصْلِيَةُ
جَحِيمٍ) ویانمش آتشك كیرمسی دخی (اِنَّ هٰذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ) تحقیقا كیم بو سوره‌نك ایچنده مذكور
اولان اشیا كندودر محقق اولان درست خبر (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ) پس پروردكارك اولو آدیله
تسبیح ایت یعنی آنك اسم شریفن ذكر ایتمكه مقارن اولدیغك حالده شاننه لائق اولمیان اشیادن
ذات پاكن منزه قیل سرور كائنات صلی الله علیه وسلمدن مرویدركه بیوردی
هركیم هركیجه واقعه سوره‌سن اوقور اكا یوقسللق هرگز دكمز

سُورَةُ الْحَدِيدِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ایزد ذو الجلاله كوكلرده ویرده اولان اشیا تسبیح ایدر (وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وحال بوكه كندودر عزت وحكمتله كمال اوزره موصوف اولان اوزكه دكل (لَهُ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) كوكلر ویرك تصرف مطلقی كندویه مخصوصدر (يُحْيِي وَيُمِيتُ) كندودر زنده
قیلان وجانی الور (وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وكندودر هر نسنه اوزره توانا (هُوَ الْاَوَّلُ) كندودر
سائر موجودات اوزره سبقت ایدن (وَالْآخِرُ) وانلرك فناسندنصكره باقی قلان (وَالظَّاهِرُ)
وكثرت دلائل ایله وجودی آشكارا اولان (وَالْبَاطِنُ) وهر عاقلك تعقلندن حقیقتی خفی
اولان (وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وكندودر هر نسنه‌نك حقیقتنه دانا (هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ) كندودر شول قادر ذو الجلال كه كوكلر ویری التی كون مدتنده

یراتدی (ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ) اندنصكره حكمی عرش اوزره مستولی اولدی (يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ)
زمینه كیرن تخم كبی نسنه‌یی بیلور (وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا) وآندن چیقان اكینلر كبی شیئی بیلور (وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ) وكوكدن اینان یغمور كبی نسنه دخی (وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا) وایچنده چیقان ابخره كبی
نسنه دخی (وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ) وكندونك علمی سزكله در قنده اولورسكز (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)
وخدای عز وجل ایشلدككز ایشلره بینادر پس آنك اوزره سزه مكافات ایدر (لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ) كندویه مخصوصدر كوكلر ویرك تصرفی (وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ) وایزد ذو الجلال
فرماننه قوایشلر راجع اولور (يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ) كیجه‌یی كونده كیوردر
یعنی كیجه‌نك ساعاتنی اكسك ایدوب كوندزی انكله آرتررر وعكسی دخی وبلجه ایدر (وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ) وكندو درسینه‌لرآیه‌سی اسراره دانا (آمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ) خدانك وحدانیتنه
وپیغمبرینك نبوتنه تصدیق كتورك (وَاَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ) دخی فقرایه بذل
ایدك شول شیدنكه حق جل وعلا سزی آنك تصرفنده كچمشلرك خلیفه‌لری قیلدی (فَالَّذِينَ
آمَنُوا مِنْكُمْ وَاَنْفَقُوا) پس سزدن شول كیمسه‌لركه ایمانه كلوب ماللرندن فقرایی بهره‌مند ایتدیلر
(لَهُمْ اَجْرٌ كَبِيرٌ) انلره بر بیوك اجرت وار (وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ) دخی سزه نه عارض اولدیكه خدانك
وحدانیتنه ایمان كتورمزسز (وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ) وحال بوكه محمد المصطفی سزی
دعوت ایدرتاكه پروردكاركزه ایمان كتوره سز (وَقَدْ اَخَذَ مِيثَاقَكُمْ) دخی تحقیقا كیم ایزد ذو الجلال
روز الستده عهد وپیمانكزی الدی انكله كیم وحدانیتنه تصدیق كتوره سز (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)
اگر سز اول عهد ومیثاقه تصدیق كتوریجیلر ایدیكز (هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلٰى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ)
كندودر شول پروردكاركه بنده‌سی اوزره واضح الدلاله آیات كوندرر (لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ
اِلَى النُّورِ) تاكه خدانك بنده‌سی جهل وكفر ومعصیتك قرنلقلرندن ایمان وطاعاتك ایشغنه
سزی چیقاره (وَاِنَّ اللّٰهَ بِكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ) دخی بلا شبهه كیم حق جل وعلا سزه چوق مهر
بانلق ایدوب مرحمت ایدركه رسل وآیاتله ایمانه حالكزدن سزی آگاه ایتدی (وَمَا لَكُمْ اَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ)
دخی سزه نه اولدیكه خدانك یولنده مالكزی صرف ایتمزسز (وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) وحال بودركه
كوكلر ویرك وراثتی خدایه منحصردر بركیمسه‌یه بر ذره مال قالمزپس نیچه كیم انسانك ملكیتنده اولان
مالندن كندویه اصلا بر نسنه باقی قالمز كركدركه بر باقی قالور عوضلو یرده مالن انفاق
ایده وبو معنی خدانك طریقنده بذل اولان مالدن غیری بر یرده متحقق اولماز (لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ

مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ) سزدن اى اهل ايمان برابر اولماز شول كيمسه كه مكه نك فتحندن اسبق
مالن انفاق ايدوب كفارله جنك ايتدى شول كيمسنه الله كه فتحدنصكره اول ايشلرى ايتدى (أُولَئِكَ
أَعْظَمُ دَرَجَةً) اولكرومكه فتحدن اسبق مزبور ايشلرى ايشلديلر مرتبه و پايه لرى چوق اولودر
مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا) شول كيمسه لردنكه فتحدنصكره انفاق ايدوب جنك ايتديلر
وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى) وانلرك هربر كروهنه كه فتحدن اول واندنصكره انفاق وجنك
ايتديلر حق جل وعلا كوزل مكافاتى وعد ايتدى (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) وخداى متعال
ايشلدككز ايشلرك ظاهرنه وباطننه داناد ربو آيت حضرت ابى بكر الصديقك شاننده نازل
اولدى زيرا اول وجود شريف خلقدن اول ايمان كتوروب فى سبيل الله مالنى انفاق ايدوب
جنك ايلدى (مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا) كيمدر اول كيمسه كه تكرى تعالى يه بر كوزل بورج
ويرر يعنى خدانك طريقنده اميد ثوابله مالنى انفاق ايدر (فَيُضَاعِفَهُ لَهُ) كه حق جل وعلا
آنك ثوابنى اكا قات قات ايدر (وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ) وبرذاتى كوزل اجرت اكا وار (يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ) ياد ايت اول كونيكه مؤمن كشيلرى ومؤمن عورتلرى كوررسن (يَسْعَى نُورُهُمْ
بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ) ايلرولرنده وصاغ طرفلرنده ايمانلرينك نورى يوررناكه بهشته كندولره
يول كوسترر وفرشته لردن هركيم كندولره صاتسشوردير (بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ) بوكون سزه
مژده دربر باغلرك كيرمسى كه (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) انلرك كوشكلرى التندن ايرمقلر آقر
خَالِدِينَ فِيهَا) ايچنده اقامتى على الدوام تقدير ايتمشلر (ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اول نور ودخول
جنت مژده سى كندودر اولو قورتلق (يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ) ياد ايت اول كونيكه
منافق كشيلر ومنافق عورتلر ديرلر (لِلَّذِينَ آمَنُوا) ايمانه كلان كسنه لره (انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ
مِنْ نُورِكُمْ) بزه بقك نوركزدن برد وشلك اله لم (قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ) كندولره دينلديكه كيرو كره
دونك يعنى دنيايه وارك (فَالْتَمِسُوا نُورًا) پس براپشغ اراكز زيرا آنك تحصيلى محشرده ممتنعدر
بو كلام انلره تهكمدر (فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ) اندنصكره اهل ايمان ومنافقلرارسنده بر ديوار
اورلدى (لَهُ بَابٌ) اكابر قاپو واركه اهل ايمان اندن كيررلر (بَاطِنُهُ) اول ديوارك ايچى كه اهل
ايمان سميدر (فِيهِ الرَّحْمَةُ) رحمت آنك ايچنده دراكچونكه جنت اول طرفده در (وَظَاهِرُهُ
واول ديوارك طشره سى كه اهل نفاق طرفيدر (مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ) اشكنجه آنك اوكنده در
ازبسكه جهنم اول طرفده دوشمشدر (يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ) اهل نفاق مؤمنلره چيغروب ديرلر

سزكله برد كلميدك يعنى ظاهرده بزسزه موافق ايدك (قَالُوا بَلَى) اهل ايمان انلره جواب ويروب ديرلر
بلى سز بزه موافق ايديكز (وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ) وليكن سز جانلريكزى نفاقله مفتون قيلديكز
وَتَرَبَّصْتُمْ) واهل ايمانه يمان كون بكلديكز (وَارْتَبْتُمْ) ودينك شاننده شك ايتديكز (وَغَرَّتْكُمُ
الْأَمَانِيُّ) وآرزولر سزى الدتدى (حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ) ولو قته دك كه خدانك فرمانى كلدى يعنى موت
كلنجه دك (وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ) وخدانك كرم وحلميله شيطان سزى الدتدى (فَالْيَوْمَ
لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ) پس بوكون اى باطنده كافر ولانلر جانكزه فدا اوله جق نسنه سزدن آلنمز
وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) ونه ظاهر وباطنده كفر ايدنلردن فديه النور (مَأْوَاكُمُ النَّارُ) قرار كاهكز
دوزخدر (هِيَ مَوْلَاكُمْ) اوسزه سزاواردر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ويمان دونه جك يردر دوزخ
مرويدركيم قچن اهل اسلام مكه ده ايديلر فقر وفاقه ايله طاعاتك تحصيلنده عظيم جد
وجهدلرى وارايدى بعده كه مدينه يه هجرت ايدوب فتوحاتك ميسر اولمسيله كندولره وسعت
اولوب عبادتده فتورلرى اولدى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا
ايا ايمان كلانلره يقلشمديكيم (أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ) كوكللرى نرم وملايم اوله خدانك
اكسنه (وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ) دخى طوغريلقدن اينان نسنه يه يعنى قرآنه (وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ) دخى اولمسونلر شول كيمسه لركبيكه كندولردن اسبق كتابى ويرلديلر (فَطَالَ عَلَيْهِمُ
الْأَمَدُ) پس اعماللرى واماللرى سببيله مدت اوزرلرينه اوزاندى (فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ) اندنصكره
كوكللرى برك اولدى (وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ) وانلردن چوق كيمسه دينلرندن چيقمشلردر (اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
يُحْيِي الْأَرْضَ) بيلك كيم على التحقيق خداعز وجل زمينى يغمورله زنده قيلار (بَعْدَ مَوْتِهَا) قورو
اولمش اولدقدنصكره وبو منوال اوزره خشك اولوب قورمش كوكللرى اكسيله وقرائله احيا
ايدر (قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ) تحقيقا كه سزكچون قدرتمك نشانلرين بيان ايتدك (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)
تاكه سز عقولكزى اول آياتك دلالتلرنده استعمال ايتمكله كماله واصل اوله سز (إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ
وَالْمُصَّدِّقَاتِ) تحقيقا كيم صدقه ويرن كشيلر وصدقه ويرن قاريلر (وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا
حَسَنًا) وثواب اميديله خدايه بورج ويرديلر بر كوزل بورج (يُضَاعَفُ لَهُمْ) ويردكلرى بورج
يعنى فى سبيل الله انفاق ايتدكلرى شئ كندولره مضاعف قيلنور (وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ)
وانلره بر ممدوح اجرت وار (وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ) وشول كيمسه لركه تكريه وپيغمبرلرينه
تصديق كتورديلر (أُولَئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ) اولكروه كندولردر

چوق صدق ایدنلرك وشهدانك مرتبه سنده اولانلر پروردكارلری قتنده (لهم اجرهم ونورهم)
صدیقلرك وشهدانك اجری ونوری كبی كندولره اولور (والذین كفروا وكذبوا بآیاتنا)
وشول كیمسه لركه كفر ایدوب آیاتمزه تصدیق ایتمدیلر (اولئك اصحاب الجحیم) آنلر دوزخك اهلیدر
(اعلموا انما الحیوة الدنیا لعب ولهو وزینة) بیلك كیم یقینا ولان صاغلق برنسنه دكلدر الا
براوینمق ومالایعنی شیئده اوقات كچیرمك وفاخر لباسله بزنمك (وتفاخر بینكم) وجمله
نسبله اراكزده تفاخر ایتمك (وتكاثر فی الاموال والاولاد) وكثرت اموال واولادله بری بریكزه
غلبه ایتمكه سعی ایتمك وبی شبهه بیلمك كركیم از مدت كچمدن اول اوینمق نابود اولور واول
لهو غم وغصه یه مبدل اولور واول رایشلر طاغلور اول تكاثر شراره آتش كبی معدوم اولور پس
آنك مثالی سرعت انتقال وزوالده (كمثل غیث) بر یغمور كبیدر كه برلشنه یره دوشوب آنك ایچنده
اولان تحمل علی العجله وجوده كلوب پس كوزللك جهتندن (اعجب الكفار نباته) اول یغمورك بیتمشی
اكینجیلره برامر غریب كلدی (ثم یهیج) صكره برآفتله قورور (فتریه مصفرا) پس آنی صارومش
كوررسن (ثم یكون حطاما) صكره دانه سز بر قوری قرق اوتلق اولور كوررسن (وفی الآخرة
عذاب شدید) واو بر جهانده دنیانك زیب وزینتیله مشغول اولانلره برقتی اشكنجه وار
(ومغفرة من الله ورضوان) ودنیانك زیب وزینتندن اعراض ایدنلره تكریدن كناهلرك
مغفرتی وخشنودلق وار (وما الحیوة الدنیا الا متاع الغرور) دخی حیوة دنیویه برنسنه دكلدر الا
الدنمق متاعیدر اول كیمسه كه اوزرینه اقبال ایدوب آخرتی انكله طلب ایتمیه (سابقوا) میدانده
سكوشنلر كبی سرعتله كیدك (الی مغفرة من ربكم) پروردكاركزدن حاصل اولمش برمغفرته
(وجنة عرضها كعرض السماء والارض) وبر بهشته كه اینی كوك ویرك اینی كبیدر (اعدت للذین
آمنوا بالله ورسله) آماده قیلندی شول كیمسه لره كه خدانك وحدانیتنه وپیغمبرلرك
رسالتلرینه تصدیق كوردیلر (ذلك فضل الله) اول موعود اولان بهشت خدانك
فضل وكرمیدر (یؤتیه من یشاء) ایستدوكی كسنه یه آنی ویرر (والله ذو الفضل العظیم)
وایزد ذوالجلال اولو احسان وكرم ایه سیدر (ما اصاب من مصیبة فی الارض) یر یوزنده قتلق
واغرلق كبی اصلا بر مصیبت سزه دكمز (ولا فی انفسكم) وجانلركزده فقر وخسته لك بر مصیبت
واقع اولماز (الا فی كتاب) الا بر كتابده یعنی لوح محفوظده مثبتدر (من قبل ان نبرأها)
آنی بز خلق ایتمدن اول (ان ذلك علی الله یسیر) تحقیقا كیم مقدراتك لوح محفوظده اثبات

اولنمسی تكری تعالی اوزره بر آسان ایشدر وعالم ازلده بو اشیایی تدبیر ایدوب لوحده مثبت قیلدی
(لكیلا تأسوا علی ما فاتكم) تاكه سزدن كچن نسنه اوزره اندوهناك اولمیه سز (ولا تفرحوا بما
آتیكم) وتاكه سزه ویردوكی شیئله سوینمیه سز زیرا بر كیمسه نك كه قتنده محقق اولدیكیم جمیع
اشیا عالم ازلده تقدیر اولنمشدر هیچ برنسنه نك فواتی اوزره غمكین اولماز وبر شیئك حصولیله
شادمان اولماز (والله لا یحب كل مختال فخور) وایزد ذوالجلال سومز دنیای دنیه نك متاعیله
هر تكبر ایدنی اقرانی اوزره انكله فخر ایدنی (الذین یبخلون ویأمرون الناس بالبخل) شول كیمسه لركه
بخل ایدوب خلقه دخی بخل ایتمكه امر ایدرلر انلر در خدانك یولنده انفاق ایتمكدن یوز چویرنلر
(ومن یتول) وهر كیم انفاق ایتمكدن یوز چویرر خدا عز وجل انفاقندن مستغنیدر (فان الله
هو الغنی الحمید) زیرا علی التحقیق ایزد ذوالجلال كندو درغانیله بای اولان جمیع حمده مستحق
اولان (لقد ارسلنا رسلنا) تحقیقا كیم كوندرلمشلر بزی یعنی فرشته لر پیغمبرلره كوندردك
(بالبینات) دلائل ومعجزاتله (وانزلنا معهم الكتاب) دخی انلرله كتابی ایندردك تاكه انكله حق ظاهر اولوب درست
عمل ممیز اوله (والمیزان) دخی ترازویی انلرله ایندردك (لیقوم الناس بالقسط) تاكه خلق
عدلله طوره لر یعنی تاكه حقوق اراسنده معامله محلنده تسویه ایده لر وترازونك اینمسی
حضرت نوح علیه السلام عصرنده ایدی وبعضیسی كاذاهب اولدیكه آنك اینمسی ابدینسنه
نازل اولان فرماندر (وانزلنا الحدید) دخی دموری ایندردك (فیه بأس شدید) آنك
ایچنده قتی جنك واردر زیرا جنكك جمله آلاتی اندن یاپلور (ومنافع للناس) وایچنده خلق
ایچون منفعتلر واردر زیرا هیچ بر صنعتك آلتی دموردن خالی دكلدر (ولیعلم الله من ینصره و
رسله) دخی بو دموری منزل قیلندی تاكه حق تعالی ظاهر قیله شول كیمسه یی كه خدانك
دیننه وپیغمبرلرینه یاردم ایدر سلاحی استعمال ایتمكله (بالغیب) وحالدكه خدا كندویه
نمایان دكلدر (ان الله قوی) بی شبهه كیم خدا عز وجل دشمنلرك هلاكی اوزره توانادر (عزیز)
هر كسنه اوزره غلبه ایدیجی بر كسنه یه یاردمنه محتاج دكلدر پس بو جهادی كه خلقه فرمان
ایتدی كندو مصلحتلری ایچون وكندولره ثواب ویرمك ایچون ایتدی (ولقد ارسلنا نوحا وابراهیم) دخی
تحقیقا كیم بو ایكی عزیزی مرسل قیلدق (وجعلنا فی ذریتهما النبوة والكتاب) دخی انلرك
اولادنده نبوت وكتابی قیلدق (فمنهم مهتد) پس اولادندن بر قسم واركه طوغری یولی
بولمشدر (وكثیر منهم فاسقون) وانلردن چوق كیمسه واركه حدودی تجاوز ایتمشلردر

ثم قفينا على آثارهم برسلنا) صكره حضرت نوح وابراهيم وعصرلرنده اولان پيغمبرلرك ايزلرى اوزره
پيغمبرلرمزى برى بربنك اردنده كوندردك (وقفينا بعيسى ابن مريم) واول پيغمبرلر اردنده مريم
اوغلى حضرت عيسىيى كوندردك (وآتيناه الانجيل) وكا انجيلى احسان ايتدك (وجعلنا فى قلوب
الذين اتبعوه رأفة ورحمة) وكا تابع اولانلرك كوكلرنده برمهربانلق واسركمك قيلدق (ورهبانية
ابتدعوها) وعبادت ورياضتده مبالغه ايدوب خلقدن انقطاع ايتمك طريقنى قلبلرندن آنى ايجاد
ايتديلر (ما كتبناها عليهم) بز اوزرلرينه آنى فرض ايتمدك (الا ابتغاء رضوان الله) ليكن انلر خدانك
رضاسن طلب ايتدكلريچون آنى پيدا ايتديلر (فما رعوها) پس آنى كوزتمديلر (حق رعايتها) آنك
درست كوزتمسين كه اكا تثليثى ويايى ومحمد المصطفانك نبوتنه انكار ايتمكى ضم ايتديلر
فآتينا الذين آمنوا منهم اجرهم) اندنصكره انلردن درست ايمان كتوردنلرك اجرلرين مستوفى
ويردك (وكثير منهم فاسقون) وانلردن چوق كيمسه حدودى تجاوز ايتمشلر (يا ايها الذين آمنوا
اى كچمش پيغمبرلره ايمان كتوردنلر (اتقوا الله) ايزد ذو الجلالدن خوف ايدك (وآمنوا برسوله)
وكوندرلمشنه يعنى محمد المصطفايه ايمان كتورك (يؤتكم كفلين من رحمته) سزه رحمتندن ايكى حصه
ويرر برى پيغمبركزه ايمان كتوردككز ايچون وبرى محمد المختارك تصديقنا ايتدككز ايچون بو خطاب حضرتك
عصرنده اولان نصارايه در زيرا اول عصردنصكره اسلامه كلان اهل كتابه بو حكم ثابت اولماز
ومكندركه حق جل وعلا اسلام بركاتيله كندولرين دينلرى اوزره ثابت ايليه واكرچه دينلرى
منسوخ اولمشدر (ويجعل لكم نورا) دخى سزه اى محمد المصطفايه ايمان كتورن اهل كتاب
بر روشنلك مقرر قيلاركيم (تمشون به) انكله كيدوب صراطى كچرسز (ويغفر لكم) وكناهلركزى
سزكچون مغفرت ايدر (والله غفور رحيم) وايزد متعال قوللرينك كناهن ستر ايدوب كندولرين
لطف وكرميله اسركر بو احسانلر اهل كتابدن محمد المصطفايه ايمان كتورنلره وعد اولندى
لئلا يعلم اهل الكتاب) تاكه محمد المختاره ايمان كتورميان اهل كتاب بيله لركه (الا يقدرون
على شئ من فضل الله) على التحقيق شان بودركه خدانك كرم واحساندن بر آزنسنه
اوزره قادر اولمازلر يعنى اهل ايمانه مذكور اولان نعمتلرك بريسنه نائل اولمازلر زيرا اكا
نائل اولمق ايمانله مشروطدر (وان الفضل بيد الله) وتاكه بيله لركيم سزانك ارمغانى خدانك
يد قدرتنده در (يؤتيه من يشاء) ايستدوكى كسنه يه آنى احسان ايدر (والله ذو الفضل العظيم)
وتكرى تعالى اولو احسانلر ايه سيدركه نعمتى خواص وعامه مستوفى ايرشمشدر

سورة المجادلة مدنية وهى اثنتان وعشرون

بسم الله الرحمن الرحيم

كتوردیلرکیم اوس بن الصامت قاریسی خوله بنت ثعلبه اوزره ظهار ایتدن ایچدی خوله
سرور كائناته كلوب باشنه كلان وقعه‌دن استفتا ایتدی حضرت صلى الله عليه وسلم كا بيوردیكيم
اوس اوزره حرام اولدك خوله ايتديكيم بنى بوش ايتمدى يينه حضرت صلى الله عليه وسلم اكا
كالاول جواب ويردى خوله نك اوشاقلر صغير اولدقلريچون غايتله غمناك اولوب احوالين جناب
رب الاربابه عرض ايدوب شكوى ايتدى ايزد متعال بو درت آيتى منزل ايدوب بيوردى (قد سمع الله قول
التى تجادلك فى زوجها) تحقيقا كيم حق سبحانه وتعالى ايشتدى شول قارينك سوزين كه
قوجه سى خصوصنده سنكله مجادله ايدر (وتشتكى الى الله) وايزد ذو الجلاله احوالنى
عرض ايدر (والله يسمع تحاوركما) وحق جل وعلا سوزلاوب ويرمككزى ايشيدر (ان الله سميع
بصير) بى شبهه كيم حق سبحانه وتعالى سوزلركزى ايشيدوب احوالكزى كورر (الذين يظاهرون
منكم من نسائهم) سزدن شول كيمسنه كه قاريلرندن مظاهره ايدرلر ظهار اول شيدركه كشى
قاريسنه سوبليه سن اوزريمه انامك ارقه سى كبى سن وفقها بو حكمه ملحق قيلديلر هر
تشبيهى كه كشى كندويه محرم اولان قاريلرك بر جزءلرينه قاريسن تشبيه ايليه (ما هن امهاتهم
مظاهر قيلنان قاريلر فى الحقيقه انالرى دكلدر (ان امهاتهم الا اللائى ولدنهم) انالرى بركيمسه
دكل الا كندولرين طوغرن قاريلر (وانهم ليقولون منكرا من القول وزورا) وبى شبهه كيم انلر
سوزدن بيلنمش سوزى وطوغريلقدن منحرف كلامى ديرلر (وان الله لعفو غفور) دخى على
التحقيق حق تعالى بوكونه ايشدن توبه ايدنه عفو ايدوب مغفرت ايدر (والذين يظاهرون من
نسائهم) وشول كيمسنه كه قاريلرندن مظاهره ايدرلر (ثم يعودون لما قالوا) صكره ديدكلرى
سوزك مقتضاسن نقض ايتمكه دونرلركه اول مظاهره ايتدكلرى قارينك استمتاعن قصد
ايدرلر (فتحرير رقبة) پس بر مملوكك ازاد ايتمسى اوزرلرينه واجب اولور واول مملوك اركك
اولمش يا ديشى مؤمن اولمش ياذمى (من قبل ان يتماسا) مظاهر ومظاهر عنه برى برندن استمتاع ايتمدن
اول (ذلكم) بو حكم كه سز انكله مأمور اولديكز (توعظون به) انكله پند ويريلورسز تاكه
بوكونه الفاظدن كندوكزى منع ايده سز (والله بما تعملون خبير) وحق سبحانه وتعالى
مخفى ايشلديككز ايشلره دانادر بوكيزلى ايش اوزرينه مخفى اولماز (فمن لم يجد) پس بركيمسنه

بنده بولمزکه آنی آزاد ایلیه (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ) ایکی آیك اورجی فاصله سز اوزرینه
لازم اولور (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا) کشی وقاری بری برینه دکمدن اول (فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ) پس هر کیمسه که
ایکی آیك اورجنه قدرتی اولمیه (فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا) التمش یوقسله ییجك ویرمسی
اوزرینه لازم اولور هر برینه یارم صاع بغدای یا بر صاع غیریسندن (ذَلِكَ) حق تعالی اوزرکزه بو حکمی
فرض قیلدی (لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) تاکه خدایه وپیغمبرینه تصدیق کتوروب بوکونه سوزلرله
تفوه ایتمیه سز (وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ) واول احکام خدانك حدلریدر آشمسی جائز دکلدر ※
(وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ) دخی کفر ایدنلره دردناك اشکنجه وار یعنی حدود الهیه یی تجاوز ایدنلره
بر عظیم اشکنجه اولور (إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ) تحقیقا شول کیمسه لر که خدایه وپیغمبرینه
عداوت ایدرلر (كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) خوار ونکونسار اولدیلر نته که کندولردن اوکی
پیغمبرلره عداوت ایدنلر خوار ونکونسار اولدیلر (وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ) دخی علی التحقیق کیم
بز روشن معجزه‌لر ایندردك که پیغمبرك صدقنه دلالت ایدرلر (وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ) وکفر
ایدنلره بر خوار ایدیجی اشکنجه وار (يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا) یاد ایت اول کونیکه حق جل وعلا آنلری
قبوردن کوندرر (فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا) پس دنیاده ایشلدکلری ایشلرندن علی رؤس الاشهاد
کندولرینی آکاه ایدر تاکه رسوا اوله‌لر (أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ) ایتدکلری ایشی حق سبحانه
وتعالی ضبط ایتدی وآنلر آنی اونتدیلر (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ) وایزد متعال هر نسنه
اوزره نکهباندر برشی کندوسندن غائب اولماز کتوردیلر که ربیعه بن عمرو وقرنداشی حبیب
صفوان بن امیه ایله آهسته سویلشورلردی آنلرك بری دیدیکه آیا تکری دیدیکمز سوزی بیلور
اوبری دیدیکه بعضسنی بیلور وبعضسنی بیلمز اوچنجیلری دیدیکه بعضسنی بیلدکدنصکوره قلانی
دخی بیلور پس حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ) بیلمزمیسن کیم حق جل وعلا کوکلرده اولان شیئی وزمینده اولان نسنه‌یی اکر کلی
واکر جزئی قموسن بیلور (مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ) عالمده هیچ اوچ شخصك آهسته سویلشمسی
اولماز (إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ) الا که کندوسی آنلرك دردنجیلریدر یعنی آنلرك سرلرینه مطلع اولدیغندن
اونی آنلری درت قیلار (وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ) دخی کائناتده بش شخصك آهسته سویلشمسی
اولماز الا انکری تعالی اطلاعی حسبیله التنجیلریدر (وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ) ونه آنلردن از برله ایکی
کبی ونه آنلردن چوق آلتی ومافوقی کبی (إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ) الا انکری تعالی آنلرله دارلرنده جاری

اولان نسنه‌ئی بیلور (أَيْنَ مَا كَانُوا) قنقی یرده اولدیلرسه (ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا
يَوْمَ الْقِيَامَةِ) صکره آنلری رسوا ایتمك ایچون ومستحق اولدقلری سزایی تعذیر
ایتمك ایچون روز قیامتده عالمیانك اراسنده ایشلدکلری ایشلری کندولره بیلدرر (إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ) تحقیقا کیم حق سبحانه وتعالی قموا شیایه دانادر انکچونکه دانشی مقتضای اولان
ذاتی جمیع اشیانك بیلسنده نسبتی برابردر اصلا تفاوت ایتمز کتوردیلرکیم یهود واهل نفاق مؤمنلرك
احوالنی کیزلی سویلشورلردی واول محلده که اهل ایمانی کورورلردی بری برینه کوز قیرارلردی سرور کائنات
عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ آنلری بو اطواردن منع ایتدی بر قاچ کون ممتنع اولوب ینه اسکی
معتادلرینه دوندیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى
بقمزمیسن شول کیمسنه‌لره که کیزلی سویلشمکدن نهی اولندیلر (ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ) صکره
دونرلر شول شیئه که کندولر آندن نهی اولندیلر (وَيَتَنَاجَوْنَ) وبری بریله کیزلی سویلشورلر
بِالْإِثْمِ) اهل ایمانه غیبت ایتملری کبی کناهه موجب اولان سوزله (وَالْعُدْوَانِ) ومؤمنلرك
دشمنلکلرینه متعلق اولان کلامله (وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ) وپیغمبره عصیان ایتمکه اصمرلشمقله (وَإِذَا
جَاءُوكَ) دخی قچن سکا کلورلر (حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ) سکا تحیه ایدرلر اول کلام ایله که تکری
تعالی انکله سکا تحیت ایتمدی یعنی سکا کلدکلرنده السلام علیك یا انعم صباحا دیرلر وحق سبحانه
وتعالی تحیتکده بیوردیغی سلام ویرمسین دیمزلر (وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ) وما بینلرنده دیرلر
لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ) نیچون محمدك حقنده سویلدیکمز سوز سببیله تکری تعالی بزی تعذیب
ایتمز (حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ) دوزخ کندولره کافیدر عذابی جهتندن (يَصْلَوْنَهَا) آکا کیررلر (فَبِئْسَ الْمَصِيرُ)
پس یمان دونه‌جك یردر دوزخ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه‌لر (إِذَا تَنَاجَيْتُمْ) قچن
بری بریکزله کیزلی سویلشورسز (فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ) اهل
نفاق کبی بو نامعقول اشیا ایله کیزلی سویلشمك (وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى) واهل ایمان ایچون
خیره متضمن اولان سوزله وخدادن قورقمغی اشعار ایدن کلام ایله کیزلی سویلشك
(وَاتَّقُوا اللَّهَ) دخی امر ونهی اولندیغکز اشیانك محافظه سی خصوصنده خدادن خوف ایدك
الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) شول خدا که جزاسی طرفنه جمع اولنورسز (إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ)
بوندن غیری بر شی یوقدر کیم کیزلی سویلشمك ابلیس شقیدن پیدا اولدی زیرا آنی
ایشلیانلره تزیین ایدن وآنك ایشلمسی اوزره آنلری حمل ایدن اول لعیندر (لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا

تاكه اول خبيث اهل ايمانى انده وهناك قيله (وليس بضارهم شيئا) واهل ايمانه برآز نسنه
ضرر ايده بيجى دكلدر (الا باذن الله) مكر تكرينك فرمانيله انلره ضرر ايده بيلورلر (وعلى الله فليتوكل
المؤمنون) وبالكز تكرى تعالى اوزره اهل ايمان اعتماد ايدوب توكل ايتسونلر كورديلركه اهل
بدردن بر جمع كسنه سرور كائناتك مجلسنه كلديلر اول اثناده صحابه نك بو مقدار سرور كائناتك
مجلسنى احاطه ايتمشلردى اهل بدر مجلسك اورته سنده اياق اوزره طورمش قالديلر وايستديلركه
بر كيمسه كندولره يرويره بر كيمسه يرويرمدى بعده حضرت صلى الله عليه وسلم بدر خلقندن
اولميانلردن قالدروب برلرينه اياقده طورانلرى اوتورتدى بو حالت قالدريلان كسنه لره مشقتلو
كلدى واهل نفاق مؤمنلره ديمكه باشلديلر محمد المصطفى بو خصوصده عدالت ايتمدى بر كيمسه كه
مكانلرنده قرار طوتمشلر نيچه كندولرين قالدردى پس حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(يا ايها الذين امنوا) اى ايمانه كلان كيمسه لر (اذا قيل لكم تفسحوا في المجالس) قچن سزه دينلور
ذكر وتلاوت ونماز مجلسلرنده يير آچك (فافسحوا يفسح الله لكم) يرى اچك حق سبحانه وتعالى
بهشت جاودانده وقبرده سزكچون يرى واسع قيلادر (واذا قيل انشزوا) دخى قچن سزه دينلور
مجلسده توسعه ايتمك ايچون سرعتله قالقك (فانشزوا) توقف ايتمدن حركت ايدك (يرفع الله
الذين امنوا منكم) تكرى تعالى سزدن ايمانه كلانلرى دنياده نصرت وكوزل آدله وآخرتده بهشت
جاودانك عالى مرتبه لرينه نائل قيلمغله قالدرر (والذين اوتوا العلم درجات) ومؤمنلردن
دانشى ويريلان كسنه لره بر پايه قالدرركه اهل ايمانك پايه لرندن ارقادر زيرا مؤمن عالم بى
علم اولان مؤمندن افضلدر حديث شريفده وارد اولمشدركيم عالمك فضلى بى علم عابدك
اوزرينه آيك ايلدزى كيجه سنك فضلى كبى سائر يلدزلر اوزره (والله بما تعملون خبير) وخداى
متعال ايشلدككز امورك حقيقتنه دانادر كورديلركيم خلق حضرته چوق تردد ايدوب كيزلى
سوز ديرلردى ودرلو درلو اشياء كندوسندن تصور ايدرلردى ايش بو مرتبه يه ايرشديكيم حضرت
صلى الله عليه وسلم صيقلور قالدى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يا ايها الذين
امنوا) اى ايمانه كلانلر (اذا ناجيتم الرسول) قچن پيغمبرله كيزلى سوز سويلشورسز (فقدموا
بين يدى نجويكم صدقة) كيزلى سويلشمككزدن ايلروسنده بر صدقه ويرمسين ايلرو قيلك
ذلك) بو صدقه ويرمككز (خير لكم) سزه يكودر زيرا اطاعتكز انكله آرتر (واطهر
دخى سزه پاكيزه تردر انكچونكه كناهلركز انكله محو اولنور (فان لم تجدوا) پس اكر نجوى محلنده صدقه

ويرمكه بولنسنه بولمزسز (فان الله غفور) بى شبهه كيم حق جل وعلا مغفرت ايدر نجوى محلنده
صدقه ويرمكه نسنه سى اولميانه (رحيم) آنى غايتله اسركر بو كونه تقصيرندن عفو ايتدى اخبارده
كلمشدركه بو حكم اون كون قالدى وحضرت عليدن مرويدركه بيوردى بو آيتله بندن غيرى
بر كيمسه عمل ايتمدى اندن صكره حق جل وعلا اول حكمى بو آيتله منسوخ ايدوب بيوردى (ءاشفقتم
ان تقدموا بين يدى نجويكم صدقات) اياكيزلى سويلشمككزدن ايلروسنده صدقه لر تقديمندن
فقرى ملاحظه ايدوب قورقديكز (فاذ لم تفعلوا وتاب الله عليكم) پس اولوقتكه آنى ايشلمديكز
وحق جل وعلا اوزيكزه توبه ايتديكه ويرمسنه سزه رخصت ويردى (فاقيموا الصلوة واتوا
الزكوة) پس نمازى قيلك وزكوتك اداسنده تقصير ايتمك (واطيعوا الله ورسوله) ومامور
اولديغكز اشياده خدايه وپيغمبرينه اطاعت ايدك (والله خبير بما تعملون) وخداى عز وجل
ايشلدككز ايشلرك كيزلينه وآشكاراسنه دانادر منقولدركيم حضرت صلى الله عليه وسلم
كندو حجره لرندن بر حجره ده اوتوريوردى يارانده اوتورانلره ديديكه شمدى اوزركزه بر كشى كيردكه كوكلى
جبار كوكلى در وشيطان كوزيله بقرد ر عقب ازرق چشم عبدالله بن نبتل منافق كيردى حضرت
اكا ديدى نيچون بنى سن ويولداشلرك سوكرسز همان خدايه آند ايچديكه هركز اوكونه سوز كندوسندن
صدور ايتمدى بعده وارووب يولداشلرين دخى كتوردى انلر دخى اول منوال اوزره آند ايچديلر
در عقب حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (الم تر الى الذين تولوا قوما غضب الله عليهم
بقمزميسن شول كيمسه لره كه موالات ايتديلر بر كروهه كه حق جل وعلا اوزرلرينه غضب ايتدى
يعنى يهود طائفه سيله دوستلشديلر (ما هم منكم ولا منهم) انلر نه سزلردندر ونه انلردن
(ويحلفون على الكذب) دخى يلان اوزره آند ايچرلر (وهم يعلمون) وحال بوكه كندولر بيلورلركيم
ايتدكلرى آند يلاندر (اعد الله لهم عذابا شديدا) حق جل وعلا انلره برشدتلو اشكنجه اماده
قيلدى (انهم ساء ما كانوا يعملون) تحقيقا كه آنلر ايشلدكلرى ايش غايتله بر بد ايش ايدى
(اتخذوا ايمانهم جنة) ماللرين وقانلرين حفظ ايتمك ايچون آندلرين سپر ايدنديلر
فصدوا عن سبيل الله) پس خدانك طريقندن خلقى منع ايتديلر (فلهم عذاب مهين
پس كندولره بر خوار ايديجى اشكنجه اولور (لن تغنى عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شيئا
انلرك نه امواللرى ونه اولادلرى خدانك عذابندن برآز نسنه كندولردن دفع ايده بيلورلر
اولئك اصحاب النار) اول كروه دوزخك اهليدر (هم فيها خالدون) كندولر در آنك

ایچنده همیشه اقامت ایتمشلر (یَوْمَ یَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِیعًا) اولکونکه حق تعالی آنلری قبوردن
کوندررر (فَیَحْلِفُونَ لَهُ) پس خدا ایچون انده ایچرلرکیم کندولر مسلمانلردر (کَمَا یَحْلِفُونَ لَکُمْ)
نته که دنیاده سزه ایچوب آنده ایچرلر (وَیَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ عَلٰی شَیْءٍ) وایتدکلری یمینده کمان ایدرلرکه
علی التحقیق کندولر برنسنه اوزره درلر زیرا طبیعتلرنده نفاقا ودکلو تمکن ایتمشدرکیم کندولره
تخییل اولنورکه یالان یمینلری آخرنده تکری تعالی اوزره کذبلرینی ترویج ایدرلر (اَلَا اِنَّهُمْ هُمُ الْکَاذِبُونَ)
آکاه اولك کیم علی التحقیق آنلر کندولردر یالانجیلر اوزرکه کوردکل (اِسْتَحْوَذَ عَلَیْهِمُ الشَّیْطَانُ) ابلیس
شقی اوزرلرینه مستولی اولدی (فَاَنْسٰیهُمْ ذِکْرَ اللّٰهِ) پس خدانك اکسنی کندولره اونتدردی
(اُولٰئِكَ حِزْبُ الشَّیْطَانِ) انلردر ابلیس شقینك کروهی (اَلَا اِنَّ حِزْبَ الشَّیْطَانِ) آکاه اولك کیم
علی التحقیق شیطانك کروهی (هُمُ الْخَاسِرُونَ) کندولردر اوتوزنلر (اِنَّ الَّذِینَ یُحَادُّونَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ) تحقیقا شول کیمسه لرکه خدانك فرمانه ورسولنه مخالفت ایدرلر (اُولٰئِكَ
فِی الْاَذَلِّینَ) ولکروه فی حقیر وخوار اولانلرك زمره سندن محسوبدرلر (کَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ
اَنَا وَرُسُلِی) ایزد ذوالجلال لوح محفوظده یازدیکیم البته بن حجت ودلیلله غلبه ایدرم
وپیغمبرلرم دخی (اِنَّ اللّٰهَ قَوِیٌّ) بی شبهه کیم حق جل وعلا انبیالرینك نصرتنه اوزره توانادر
(عَزِیزٌ) هرکس اوزره غلبه ایدیجیدرکه مراد ایتدوکی شیده برکیمسنه مغلوب اولماز (لَا تَجِدُ
قَوْمًا یُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ) بولمزسن برکروهی که خدایه وصونکی کونه تصدیق کتوررلر
(یُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) خدایه وپیغمبرینه مخالفت ایدنلره محبت ایدرلر یعنی لایق
دکلدرکه اهل ایمانی خدانك دشمنلرینه دوست بوله سن وبوندن مراد اهل ایمانی کفارله
دوستلشملرندن نهی ایتمکدر (وَلَوْ کَانُوا اٰبَاءَهُمْ اَوْ اَبْنَاءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِیرَتَهُمْ) واکر
خدایه مخالفت ایدنلر اهل ایمانك پدرلری یا اوغللری یا برادرلری یا خصملری ایسه انلرله دوستلشمسونلر
(اُولٰئِكَ کَتَبَ فِی قُلُوبِهِمُ الْاِیمَانَ) اولکروه که اهل خلافله آشنالق ایتمزلر حق تعالی کوکللرنده ایمانی
اثبات ایتدی (وَاَیَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ) وانلره کندو سندن صادر اولمش برقوت ونصرت وهدایتله
تقویه ایتدی (وَیُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) وانلری داخل قیلار بر باغلره کیم
اشجارلری التندن ایرمقلر آقر (خَالِدِینَ فِیهَا) آنك ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر
(رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمْ) طاعتلری سببیله حق تعالی کندولردن خشنود اولدی (وَرَضُوا عَنْهُ) وکندولری
وعد اولنان ثوابك وصولندن اوتری حق تعالیدن خشنود اولدیلر (اُولٰئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ) اولکروه خدانك لشکریدر

(اَلَا اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) آکاه اولك کیم علی التحقیق خدانك لشکری کندولردر دولت دارینه نائل اولانلر

سورة الحشر مدنیة وهی اربع وعشرون آیة
بسم اللّٰه الرحمن الرحیم

(سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ) خدانك ذات پاکنه کوکلرده اولان عالم ویرده اولان
مخلوقات تنزیه کتوردیلر (وَهُوَ الْعَزِیزُ) وکندودر هرکیمسه اوزره غالب اولان (الْحَکِیمُ) ایشی
صواب ودرست ایشلیان کتوردیلرکه سرور کائنات هجرتك دردنجی ییلنده صحابهٔ کرامك
خواصندن برکروهله بنی النضیرك منازلنه برمصلحت ایچون کندی بحق مبارك ارقه سن انلرك
بردیوارینه دیاتدردی یهود طامه چیقوب ایستدیلرکیم حضرتك باشی اوزره برطاش صالالر
علی الفور حضرت جبریل کلوب ایدهجکلری ایشدن کندوبی آکاه ایلدی حضرت صلی اللّٰه علیه
وسلم صحابهٔ کزینی الوب دوندی وانلره خبر صالدیکه چون عذرکز ظاهر اولدی بنم دیارمدن طشره
چیقك اقلیم آخره کیدك انلره بوخبر واصل اولیجق الات سفری مهیا ایتمکه شروع ایتدیلر ابن ابی
منافق مدینه دن کندولره خبر صالدیکه قلعه لرکزده متحصن ایدوب بریکزدن حرکت ایتمککه
بن جماعتمله وبیك کسنه ایله سزه مدد ایدرم انلر بومنافقك سوزیله مغرور اولوب قلعه لرینه
قپاندیلر حضرت صلی اللّٰه علیه وسلم بوخبری ایشدیجه لشکر اسلامله واروب کندولرینی
اون بش کون محاصره ایتدی کوکللرنده خوف دوشوب حصاردن دخی تنك اولوب وطنلرندن
جلا ایتمکه رضا ویردیلر حضرت انلره بوشرطله رضا ویردیکه سلاح مقوله سن بیله کتورمیه لر
واموالرندن طوارلری کوتوردکی نسنه یی کوتوره لر بوشرطی قبول ایدوب چیقدیلر بعده حق جل وعلا
بوسوره نك اولندن واللّٰه علی کل شیء قدیر آیتنه دك منزل قیلدی (هُوَ الَّذِی اَخْرَجَ الَّذِینَ کَفَرُوا
مِنْ اَهْلِ الْکِتَابِ) کندودر رسول قادر ذوالجلال که توریة ایلرندن نقض عهد ایدوب کفر ایدنلری
چیقردی (مِنْ دِیَارِهِمْ) کندو منزللرندن (لِاَوَّلِ الْحَشْرِ) جریدهٔ عهدندن ایلك سورلملرنده والکنجی
سورلملری خیبردندرکه حضرت عمر رضی اللّٰه عنه کندولرین اندن سوردی (مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ یَخْرُجُوا)
شدت قوتلرندن کمان ایتمدکزکیم قلعه لرندن چیقالر (وَظَنُّوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللّٰهِ)
وکمان ایتدیلرکیم علی التحقیق کندولر خدانك قضاسندن قلعه لری محافظه لرینی یدیجیدر
(فَاَتٰیهُمُ اللّٰهُ) پس خدانك عذابی کندولره کلدی (مِنْ حَیْثُ لَمْ یَحْتَسِبُوا) کمان ایتمدکلری یردن (وَقَذَفَ
فِی قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ) وقورقویی کوکللرنده ثابت قیلدی (یُخْرِبُونَ بُیُوتَهُمْ بِاَیْدِیهِمْ) اولوبن الرله

بیقرلر تا که زقاقلری آنك اغجیله وطاشیله بغلیه لر و تاکه کندکلرندن صکره اهل ایمانه معمور قالمیه و تاکه انلردن پسند ایتدکلری اشیایی بیله اله لر (وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ) واهل ایمانك اللریله کذا انی خراب ایدرلردی تاکه تحصین ایتملری قالمیه وجنکك یری متسع اوله وکفاره آچغ حاصل اوله وازدیس که عهدی نقض ایتدیلر اهل ایمانه ایتدوکی کندولره اسناد اولندی اخبارده کلمشدرکیم قچن یهود بنی النضیر جلایه عزیمت ایتدیلر و بیلدیلرکیم اولری اهل اسلامك تصرفنه داخل اولورا اولرین ییقمغه شروع ایتدیلر واغچندن وقاپولرندن کندولره خوش کلانی الدیلر بعده اسباب واثقالرین کوروب کیمسی شام ولایتنه کتدی وکیمسی خیبره (فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ) پس ای کوزلر ایه لری بولحوالدن عبرت الك (وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ) واکر تکری تعالی اورتلرینه وطندن چیقمغی یازمش اولمسیدی (لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا) البته بو جهانده انلری معذب قیلاردی (وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ) واو بر جهانده انلره دردوزخك اشکنجه سی (ذَٰلِكَ) اول عذاب انلره اولدی (بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ) اول سببله که انلر خدایه وپیغمبرینه عداوت ایتدیلر (وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ) وهرکیم خدایه عداوت ایدر (فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) بی شبهه کیم ایزد ذوالجلال قتی عقوبتلودر (مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ) بخشی خرما مقوله سندن قنغسنی که کسدکز (أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا) یا آنی دیبلری اوزره براقدکز (فَبِإِذْنِ اللَّهِ) آنك اوکونا اولمسی خدانك فرمانیله ایدی کوردیلرکه قچن سرور کائنات بنی النضیر قبیله سن محاصره ایتدی فرمان ایتدیکیم خرمالرو کسله قچن آکا شروع ایتدیلر طائفهٔ شقیه دن برقاچ کیمسه چیقوب دیدیلر یا محمد سن دیرسن بر یوزنده فساد ایتمك ایو نسنه دکلدر نیچه سن انك ایشلنمسنه امر ایدرسن حضرتنه بو سوز کران کلدی وصحابهنك بعضسی کسمسنه اقدام ایتدی بوتا و یل ایله کیم آنك کسلمسی انلری غمناك قیلار وکیمسی کسمسندن ممتنع اولدی بوتخیله که بو اهل اسلامه دونه جکدر بعده حق جل وعلا آنك کسمسنی تحلیل ایتمك ایچون وقطعنی معقول بیلمیانك سوزین تصدیق ایتمك ایچون بو آیتده بیان ایتدیکیم اول ایکی ایشك وقوعی اذن شریفیله در (وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ) دخی سزه بو اذنی ویردی تاکه حدودکچیجا وزایدنلری رسوا قیله (وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ) دخی ایزد ذوالجلال بنی النضیر مالندن پیغمبری اوزره هرنه دوندروب کندو یه غنیمت قیلدی (فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ) آنك تحصیلی اوزره هیچ آت مقوله سن ودوه قسمن

سرعتله سور مدکز یعنی بو غزاده سز بنوب کیمدیکز انکچونکه بنی النضیرك مسا نلری مدینه دن ایکی میللك یولده ایدی حضرتدن ماعدا قوسی یبان کندیلر واهل جهاد بو غزاده اصلا کلفت چکمدیلر (وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ) ولیکن حق جل وعلا پیغمبرلرین مستولی قیلار (عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی کیمسنه اوزره (وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وایزد ذوالجلال هرنسنه اوزره توانادر (مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ) خدای متعال کویلرك خلقی مالندن پیغمبری اوزره هرنه دوندردی کندو یه غنیمت قیلدی (فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ) او غنیمت خدایه وپیغمبره وقرابتلرینه واوکسزلره و یوقسللره و بی مال اولان مسافره دربیلمك کرککیم جنکسز اهل اسلامه حاصل اولان مالك کیفیت قسمتنده اختلاف ایتدیلر بعضیسی آیتك ظاهرینه عمل ایدوب دیدیکه التی حصه اوزره قسمت اولنور وخدانك حصه سی کعبهنك وسائر مسجدلرك تعمیرینه صرف اولنور وبعضسی دیدیکه بش حصه قیلنوب اقسام مذکوره نك اراسنده تقسیم اولنور وآیتده خدانك اولمسی تعظیم ایچوندر وشمدیلکده پیغمبرك حصه سی بر قولده خلیفه سنه ویریلور و بر قولده لشکره وسرحدلرك مهماتنه صرف اولنور و بر قولده اهل اسلامك مصالحنه معاملهده کتوردیکه جاهلیتده رسم بو یله ایدیکیم قچن بر غنیمت الورلردی دردندن برینی بیوکلری اولان کمسنه الوردی وقلانی شیدن دخی بر تحفه انتخاب ایدوب الوردی وقسمتده دولتمندلر فقرا اوزره تعدی ایدرلردی قچن بنی النضیرك غنائمی اهل اسلامه حاصل اولدی صحابهٔ کرامك اکابری دیدیلر یا رسول الله غنیمتك ربعنی الدر وایستدکك شیئی اندن انتخاب ایدوب قالدراندن صکره قلان اشیایی بزه ویرا اوزره بزانی قسمت ایدرز حق سبحانه وتعالی خمسی پیغمبره مخصوص قیلوب قسمی آیتده مذکور اولان وجه اوزره مقرر قیلدی (كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ) تاکه اول مال فیء سزدن اولان بایلر اراسنده الدن اله کزمش اولمیه (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ) وپیغمبر سزه هرنه ویررسه (فَخُذُوهُ) آنی الك زیرا او سزه حلالدر (وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ) وقنغی نسنه که سزی اندن منع ایتدی (فَانْتَهُوا) سز اندن ممتنع اولك (وَاتَّقُوا اللَّهَ) وپیغمبرك مخالفتنده تکریدن خوف ایدك (إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) بی شبهه کیم خدا عز وجل پیغمبره مخالفت ایدنلره قتی عقوبتلودر (لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ) بدلدر لذی القربی دن وما بعدندن اولان اقسامدن یعنی مال فیء هجرت ایدن درویشلر ایچوندر (الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ) شول هجرت ایدن درویشلر که منزللرندن وامواللرندن

چقمش قیلندیلر (يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا) خدادن کرم وخشنودلغنك طلب ایدر
ایتدکلری حالده (وَيَنْصُرُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) وجانلریله ومال‌لریله خدانك دیننه وپیغمبرینه
یاردم ایدرلر (أُولٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ) آنلر کندولردر ارباب صدق اولانلر (وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا
الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ) دخی مال فی شول فقرایه درکه مدینه‌ یی ایرا ایدندیلر وایمانله الفت
ایتدیلر اهل هجرت مدینه‌یه کلمدن اسبق (يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ) سورلر شول کیمسه‌که
وطننی ترك ایدوب کندولره کلدی (وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً) دخی سینه‌لرنده
حقد وحسد وغدغه بولمزلر (مِمَّا أُوتُوا) اهل هجرت ویرلدوکی نسنه‌دن (وَيُؤْثِرُونَ
عَلٰى أَنْفُسِهِمْ) دخی اهل هجرتی جانلری اوزره تقدیم ایدرلر (وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ) واکر
کندولره براحتیاج اولسه (وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ) وهر کیم کندونفسنك شدت بخلندن
محفوظ قیلنورکه حب مالدن وبغض انفاقدن امتناع ایده (فَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) اولکروه
کندولردر ایکی جهانك دولتنه نائل اولوب زحمتلردن خلاص اولانلر (وَالَّذِينَ جَاؤُا
مِنْ بَعْدِهِمْ) وشول کیمسه‌لرکه اولکی هجرت ایدنلردن صکره کلدیلر وانلر قیامته دك اهل
ایمان اولانلردر (يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ) دیرلر ای پروردکار
کناهلرمز بزیچون یارلغه وایمانله بزه سبقت ایدن برادرلرمز ایچون دخی (وَلَا تَجْعَلْ فِي
قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا) دخی دیرلرکو کوکلرمزده ایمانه کلانلر ایچون برعداوت قیلمه (رَبَّنَا
إِنَّكَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ) ای خداوندمز علی التحقیق سن رأفت رحمتك غایتیله متصفسن (أَلَمْ تَرَ
إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا) بقمزمیسن شول کیمسه‌لره‌که نفاق ایتدیلر (يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) دیرلر اهل کتابدن کفر ایدن برادرلرینه (لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ) قسم اولسونکیم مکانکزدن
چیقمش قیلنورسز (لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ) البته سزکله چیقارزد وستلق یوزندن (وَلَا نُطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا) واراکزده برکیمسه‌یه هرکز مطیع اولمازز (وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ) واکر سزقتاله ولنورسز
البته سزه یاردم ایدرز (وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) وایزد ذو الجلال شهادت ایدرکیم
علی التحقیق ارباب نفاق بو سوزده یلانجیلردر (لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ) بلاشبهه
کفار چیقمش قیلنورلرسه کندولرله چیقمزلر (وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ) دخی علی التحقیق
اکر مقاتل ولنورلرکندولره یاردم ایتمزلر (وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ) واکر علی سبیل الفرض والتقدیر
انلره یاردم ایدرلر (لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ) البته اکسه‌لرین چویروب قچرلر (ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ)

اندن صکره یاردم اولنمازلر (لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ) تحقیقا که سز اهل نفاقك
سینه‌لرده قورقوق جهتندن اشدسز (مِنَ اللّٰهِ) خدای ذو الجلالدن یعنی اهل نفاق تکریدن
قورقدقلرندنکه سزدن قورقرلر (ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) بو قورقوق اول سببله درکیم
علی التحقیق آنلر بر کروهدرلرکه خدانك عظمت وقهرینی بیلمزلر (لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا) یهود
ومنافقلر مجتمع اولدقلری حالده سزدن خوفدن سزکله جنك ایتمزلر (إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ) الا
خندق وباروایله محصن کویلرده (أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ) یا دیوارلرك اکسه‌سندن
(بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ) جنکلری آرالرنده قتیدر یعنی انلرك ذاتنده شجاعت واردر پس سزکله اول
کیفیتله جنك ایتملری نه لکه لکلرندندر ونه زبونلقلرندندر بلکیم تکری تعالی یورکلرنده
صالدوغی قورقودندر وتری اویله جنك ایدرلر (تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا) انلری بیغلمش ومشفق کمان
ایدرسن (وَقُلُوبُهُمْ شَتّٰى) وحال بوکه کوکلری پراکنده‌در (ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ) بو صفات
انلره اول سببله درکه علی التحقیق آنلر بر کروهدرلرکه کندولره نفع ایدن شیئی تعقل ایدوب فهم
ایتمزلر (كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بنی النضیرك عجب صفتی کندولردن اسبق اولان اهل بدرك غریب صفتی
کبیدر (قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ) یقین زمانده ایشلرینك سوء عاقبتنی داتدیلر یس بونی النضیر
کفار مکه کبی یقین مدتده بو جهانده ایتدکلری کفر ومعصیتك غصه‌سن چکدیلر (وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ) واخرتده انلره بردردناك اشکنجه وار (كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ) منافقلر یهودی اغوا ایتملرده
شیطان کبیدرلر (إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ) نه‌چون کافر دیدی کفرك اوزره ثابت اول که بن سنك
معینن ویولداشکم (فَلَمَّا كَفَرَ) پس کافر کفر اوزره ثابت اولوب نهال کفر کوکلی زمیننده استحکام
بولیجق (قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ) دیدی علی التحقیق بن سندن بیزارم (إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ)
بلاشبهه بن عالملرك پروردکاری اللهدن قورقرم (فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ) پس کافر
وشیطانك نتیجه‌سی بو اولدیکیم ایکیلری دوزخده اولدیلر (خَالِدَيْنِ فِيهَا) دوزخك ایچنده
ایکیلری علی الدوام اقامت ایتمشلر (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) واو کونه عذاب ستم ایدنلرك
سزاسیدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ) ای ایمانه کلانلر خدادن خوف ایدك (وَلْتَنْظُرْ
نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ) وهر جان یارین ایچون ایلرو کوندردوکی نسنه‌یه بقسون (وَاتَّقُوا اللّٰهَ)
دخی خدادن خوف ایدك (إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) بی شبهه کیم تکری تعالی ایشلدککز ایشلرك
ظاهرینه وباطننه داناندر (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّٰهَ) واولمك شول کیمسه‌لرکبی که تکرینك

حقی اونتدیلر (فَاَنْسٰيهُمْ اَنْفُسَهُمْ) پس کندولره جانلرینی اونتدردیکیم کا نفع ایدن شیئی ایشلیوب ورطهٔ هلاکه انلری دوشوردیلر (اُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) اولکوه کیدولردر فسقده کامل اولانلر (لَا يَسْتَوِي اَصْحَابُ النَّارِ وَاَصْحَابُ الْجَنَّةِ) دوزخلیلر بهشتلیلر برابر اولمازلر (اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ) بهشت برینک اهلی کندولردر نعیم مقیمه نائل اولانلر (لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ) اکر بو قرآنی بر طاغ اوزره ایندرسیدك (لَرَاَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا) البته آنی قورقش چاتلش کوررذك (مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ) خدانك قورقوسندن (وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ) وبو مثللر (نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ) آنی خلق ایچون بیان ایدرز (لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) تا که خلق حقائق اشیایی تفکر ایدهلر (هُوَ اللّٰهُ) اودر خدای متعال (الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) شول خدا که کندوسندن اوزکه بر درست معبود یوقدر (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) یوشیده واشکارا اشیانک داناسی (هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ) کندودر بو ایکی صفتك غایتیله متصف اولان (هُوَ اللّٰهُ) کندودر صفات کماله جامع اولان ذات شریف (الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) شول صفات کماله جامع که کندودن غیری حقله عبادته مستحق بر معبود یوقدر یعنی استحقاق الوهیتله کندودر یالکز متفرد اولان (الْمَلِكُ) جمیع اموره تصرف ایدن (الْقُدُّوسُ) نقصانی ایجاب ایدن اشیادن غایتله منزه اولان (السَّلَامُ) آفات ونقصدن سلامت ایسی اولان (الْمُؤْمِنُ) خلقه امنیتی باغشلیان (الْمُهَيْمِنُ) هر شیئه حافظ ونکهبان اولان (الْعَزِيزُ) قواشیا اوزره غلبه ایدن (الْجَبَّارُ) عالی ایستدوکی نسنه اوزره جبر ایدن (الْمُتَكَبِّرُ) نقصان وحاجتی اقتضا ایدن شیئدن تکبر ایدن (سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ) حق سبحانه وتعالی منزه اولدی کفار کندویه شریك قیلدقلری اشیادن (هُوَ اللّٰهُ) کندودر ازدن والجلال (الْخَالِقُ) اقتضاء حکمت اوزره قواشیایی تقدیر ایدن (الْبَارِئُ) اعیان موجوداتی عدمدن وجوده کتورن (الْمُصَوِّرُ) مخلوقاته صورت وهیئت احسان ایدن (لَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى) کندویه مخصوصدر شرع وعقلك پسند ایتدوکی کوزل آدلر (يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) شول اشیا نقصدن منزه اولدیغیچون کوکلرو یرده اولان اشیا کلکله کندویی اکرلر (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وکندودر کمال قدرتله ونهایت علمله متصف اولان

سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

کتوردیلرکه چون حاطب بن بلتعه بیلدیکیم حضرت صلی الله علیه وسلم مکه اهلنه غزا ایتمك

ایستر انلره بر مکتوب یازدی بو مضمونله کیم سرور کائنات سزی غزا ایتمك ایستر وفکره حاضر اولك ومکتوبی بنی المطلبك ساره نام بر قرواشیله کوندردی حضرت جبریل علیه السلام اینوب سرور کائناته بو احوالدن خبر ویردی پس حضرت صلی الله علیه وسلم حضرت علینی وعماری وطلحهٔ وزبیری ومقدادی وابا مرثدی کوندروب دیدی روضهٔ خاخ نام موضعه ایرشدککزده آنده دوه یه بنمش بر قاری بولورسز حاطبك خلقنه کوندردوکی مکتوبی اندن طلب ایدك سزه ویردیسه مکتوبی آلك وکندویی قویی ویرلك واکر ویرمدیسه کردننی اورك صحابهٔ کرام فرماننه امتثال ایدوب مکان مزبورده آنی بولدیلر مکتوبی کندوسندن ایستدیلر انکار ایتدی حضرت علی رضی الله عنه قلیجن صیردی قلیجی کوریجك مکتوبی ویرلمش صاچندن چیقاروب کندولره تسلیم ایتدی سرور کائناتك حضورینه کتوردیلر واول محل حاطبی احضار ایدوب آکا بیوردی بو مکتوبی یازمسی اوزره قنقی نسنه سکا باعث اولدی حاطب ایتدی یا رسول الله اسلامه داخل اولدیغم کوندن بو کونه دك کفر ایتمدم وسکا اخلاص ایتدوکم وقتدن شمدیه دك ضرر که موجب برانیش ایشلمدم الحق بن قریشك خلیفی ایدم ارالرنده بر کیمسه م یوقدر که اولاد واسبابمی اوزره محافظه ایده ایستدمکه اوزرلرینه بر حق اثبات ایدهیم تاکه آنك ملاحظه سیله اولادمی اینجیتمیهلر وبیلورم کیم مکتوبم آنلردن بر شیئ دفع ایتمز حضرت آنك عذرینی قبول ایتدی بعده حق جل وعلا بو سورهٔ ایندردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلان کیمسهلر (لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَاءَ) دشمنمی ودشمنکزی دوستلر ایدنمك (تُلْقُونَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ) مکتوبلرله محبتی انلره ایصال ایدرسز (وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ) وحال بوکه علی التحقیق طوغریلقدن سزه کلان شیئه انکار کتوردیلر (يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَاِيَّاكُمْ) پیغمبری وسزی مکه شهرندن چیقاردیلر (اَنْ تُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ رَبِّكُمْ) پروردکارکز خدای ذا الجلاله ایمان کتوردککز ایچون (اِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي) اکر وطنکزدن چیقدکز یولمده جهاد ایتمك ایچون ورضالریمی طلب ایتمك ایچون انلرله دوستلشمك (تُسِرُّونَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ) انلره کیزلی خبر صالورسز محبت سببیله (وَاَنَا اَعْلَمُ بِمَا اَخْفَيْتُمْ وَمَا اَعْلَنْتُمْ) وحال بوکه بن کیزلی قیلدیغکز نسنه یه واشکارا ایتدککز شیئه داناترم (وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ) وهر کیم سزدن کفارله دوستلشمق ایشنی ایشلر (فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ) بی شبهه کیم معتدل یولی ایتردی (اِنْ يَثْقَفُوكُمْ) اکر سزه ظفر بولورلر (يَكُونُوا لَكُمْ اَعْدَاءً) سزه دشمن اولورلر

واندرله دوستلشمغکز سزه فائده ویرمز (ویبسطوا الیکم ایدیهم والسنتهم بالسوء
دخی سزه اللرین ودللرین قتل وشتم کبی بدلکله آچرلر (وودوا لو تکفرون) دخی کافر اولمغکزی
سورلردی (لن تنفعکم ارحامکم) خصملوکز سزه فائده ویرمز (ولا اولادکم) ونه اوشاقلرکز
(یوم القیمة) روز جزاده (یفصل بینکم) حق جل وعلا ارکزی ایرر که سزدن اهل ایمان اولانی
بهشت جاویدانه کوندرر وکافر اولانی دوزخه (والله بما تعملون بصیر) وایزد متعال ایشلدوککزی
بینادر پس آنک اوزره سزه مکافات ایدر (قد کانت لکم اسوة حسنة) تحقیقا کیم سزه بر کوزل
اقتدا اولنه جق طریق واردی (فی ابراهیم والذین معه) حضرت ابراهیمک واهل ایماندن
کندو سبیله اولان کسنه لرک سوزلرنده (اذ قالوا لقومهم) نچون کندو خصملرینه دیدیلر
(انا برآء منکم) تحقیقا بز سزدن بیزار اولمشلرز (ومما تعبدون من دون الله) و تکریدن اوزکه
عبادت ایتدککز اشیادن دخی (کفرنا بکم) بز سزه کفر ایتدک (وبدا بیننا وبینکم العداوة
والبغضاء ابدا) وارامزده واراکزده دشمنلک وسوشمه مک همیشه آشکارا اولدی (حتی
تؤمنوا بالله وحده) او لوقته دک که یالکز خدای ذو الجلاله ایمان کتوره سز (الا قول
ابراهیم لابیه) مستثنادر اسوۀ حسنه دن یعنی حضرت ابراهیمک جمیع سوزلرنده سزه کوزل
اقتدا وار ایکن پدرینه سویلسنده (لاستغفرن لک) البته پروردکارمدن سکا مغفرت
طلب ایدرم (وما املک لک من الله من شیء) دخی تکرینک عذابندن سندن هیچ بر نسنه دفع
ایتمکه قادر دکلم اکر ایمانه کلمزسن خلاصۀ کلام بو که اهل ایمان کفاردن اولان خصملرندن بیزار
اولمقلرنده کرکدر کیم حضرت ابراهیمه اقتدا ایدهلر اما آنلر ایچون استغفار طلب ایتمده آکا
اقتدا ایتمیه لر ایچونکه حضرت ابراهیمه پدری ایچون استغفار طلب ایتمسی آکا ایتدوکی وعده
سببیله کندوسندن صادر اولدی والا کفار ایچون مغفرت طلب ایتمک جائز دکلدر واول وقتکم
خلیل جلیل واهل ایمان اولان جماعت خصملرندن متبری اولدیلر دیدیلر (ربنا علیک
توکلنا) ای پروردکارمز اوزرکه یالکز اعتماد ایتدک (والیک انبنا) وسنک درکاه عزتکه
رجوع ایتدک (والیک المصیر) ودونمک سنک فرمانکه در (ربنا لا تجعلنا فتنة للذین کفروا)
ای پروردکارمز کفر ایدن کسنه لره بزی فتنه قیلمه یعنی اوزریمزه آنلری مسلط ایتمه تا که
طاقت کتورمدکمز عذاب ایله بزی محنت ایتمیه لر (واغفر لنا) وتقصیرلریمزی بزم ایچون غفران ایت
(ربنا انک انت العزیز الحکیم) ای خداوندمز تحقیقا که سن کندوک هر کس اوزره غلبه ایدن

اشیایی کما ینبغی ایجاد ایدن وهر کیم بو کونه اوصافله متصف اولدی لایقدر کیم اوندینه
توکل ایدن کیمسه صیغنده ودعا ایدنه اجابت ایده (لقد کان لکم فیهم اسوة حسنة)
تحقیقا کیم سزکچون ابراهیم وقومنک سوزلرنده بر کوزل اقتدا اولنه جق خصلت وار
ایدی تکرار تأکید ایچوندر یا اولکی اقتدا اقوالده وایکنجیسی افعالده (لمن کان یرجو الله
والیوم الآخر) بدلدر لکم لفظندن یعنی سز بولرک طریقنده اسوۀ حسنه وار ایدی شول
کروه ایچونکه خدادن وصونکی کونک زحمتندن قورقردی (ومن یتول) وهر کیم فرماندن
یوز چویره خدانک دشمنلریله دوستلق ایده (فان الله هو الغنی الحمید) بی شبهه کیم
تکری تعالی کندودر خلقک نصرتندن مستغنی اولان ذاتدر جمیع محامده مستحق اولان
کتوردیلر کیم نچون بو آیتلر نازل اولدی اهل ایمان دوستلغی بردن مشرک خصملرندن کسدیلر
حق سبحانه وتعالی آنلره وعده ایدوب بیوردی (عسی الله ان یجعل بینکم وبین الذین عادیتم
منهم مودة) شاید حق سبحانه وتعالی اراکزده وکفار مکه دن عداوت ایتدککز کسنه لرک
اراسنده بر محبت پیدا ایده بو وعده یه حق سبحانه وتعالی ایفا ایدوب اکثر صنادید قریش
بو احوالدن صکره شرف اسلام ایله مشرف اولدیلر (والله قدیر) وایزد متعال دشمنلکی
دوستلغه تبدیل ایتمکه توانادر (والله غفور رحیم) دخی حق جل وعلا سزدن صدور ایدن
تقصیراتی محو ایدوب قبول توبه ایله سزه اسرکر کوردیلرکه حضرت ابی بکرک قیزی اسما خاتونک
والده سی قتیله نام قاری مشرکه ایکن مکه دن بر مقدار هدیه ایله قیزینی کورمکه کلدی
نچون حضرت اسمانک قپوسنده اولدی حضرت اسما آنی ایچرویه کیرمکه قومدی و یرمدی و هدیه سین
قبول ایتمدی حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم
فی الدین) حق جل وعلا سزی نهی ایتمز شول کیمسه لرک آشنالغندن که دین خصوصنده
سزکله جنک ایتمدیلر (ولم یخرجوکم من دیارکم) دخی سزی منزللرکزدن چیقارمدیلر (ان تبروهم)
اندن منع ایتمز که سز آنلره ایولک ایده سز (وتقسطوا الیهم) وآنلره عدل ایصال ایده سز
(ان الله یحب المقسطین) بی شبهه کیم خدای متعال عدالت ایدنلری سور (انما ینهاکم الله عن الذین
قاتلوکم فی الدین) تکری تعالی سزی نهی ایتمز الا شول کیمسه لردن که دین خصوصنده سزکله
جنک ایتدیلر (واخرجوکم من دیارکم) و منزللرکزدن سزی چیقاردیلر (وظاهروا علی
اخراجکم) و چیقمغکز اوزره ارقه لشدیلر (ان تولوهم) اندن منع ایدر که سز آنلرله

دوستلشورسز (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ) وهركيم انلرله دوستلق ايدر (فَاُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اولكروه
كندولرده ستم ايدنلردر كتوردیلرکه چون حدیبیه صلحی واقع اولدی شروطك بريسی بو ايدیکیم
هرمسلمان که مکه دن مدینه یه وارر حضرت آنی انلره دوندرر وهرکیم مدینه دن مکه یه
کیدر آنی برکیمسه دوندرمز هنوز حضرت صلى الله عليه وسلم حدیبیه ده ایکن سبیعهٔ اسلمیه
اسلامه کلوب حضرتك حضورینه چیقه کلدی درعقب قوجه سی مسافر مخزومی آردینه
کلوب دیدی یا محمد بزسنکله شرط ایتمدکمی که هرکیم بزدن سزه کلورسه ردایده سز همان اول وقت
حق جل وعلا بو آیتلری منزل ایدوب بیوردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کیمسه لر (اِذَا جَاءَكُمُ
الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ) یعنی ایمانه کلمش خاتونلر سزه کلورلر وطنلرین ترك ایتدکلری حالده (فَامْتَحِنُوهُنَّ)
انلرك صحت ایمانلرین بیلمکه سعی ایدك که کندولر آند ویره سز کیم بو چیقملری یالکز ایمانه رغبت
ایتدکلریچون یا خود قوجه لرندن راضی اولمدقلری اجلدن چیقدیلر (اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيمَانِهِنَّ) ایزد
ذوالجلال ایمانلرینك حقیقتنه سزدن داناتردر انکچونکیم قلبلرینه مطلع اولان اولدر (فَاِنْ
عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ) پس آند ویرمکله وغیریسنا انلرله انلری ایمانه کلمش بیلدکرسه (فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ
اِلَى الْكُفَّارِ) انلری کافر اولان قوجه لرینه دوندرمك (لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ) نه ایمانه کلمش قاریلر
قوجه لره حلال اولورلر (وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ) ونه کافر قوجه لر مؤمن قاریلره حلال اولورلر
(وَآتُوهُمْ مَا اَنْفَقُوا) دخی کشیلره ویرك قاریلره ویردکلری شیء بعده حضرت صلى الله عليه وسلم سبیعه
ایماننده صادق اولدیغنه آند ویروب وزدینه مسافر انفاق ایتدوکی شیء ویردی (وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ) واوزدیکزه برکناه بوقدر آندنکه (اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ) هجرت ایتمش خاتونلری اوله سز (اِذَا
آتَيْتُمُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ) یعنی مهرلرین انلره ویردکسز بو کلام نازل اولدقدن صکره حضرت فاروق
رضی الله عنه سبیعه خاتونی اولندی (وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ) ویاپشمك کافر قاریلرك
عصمتنه یعنی نکاحکز التنده اولان کافره لری طلاق ایدوب عقد نکاحکزده انلری قومك
(وَاسْئَلُوا مَا اَنْفَقْتُمْ) وکفاره لاحق اولان کافره قاریلرکز مهرندن انفاق ایتدککز شیء کفاردن
طلب ایدك (وَلْيَسْئَلُوا مَا اَنْفَقُوا) دخی کفار هجرت ایدن مؤمن قاریلرینه مهرندن انفاق
ایتدکلری شیء اهل ایماندن طلب ایتسونلر (ذٰلِكُمْ حُكْمُ اللّٰهِ) اول مذکور اولان اشیا سزه خدانك
فرمانیدر (يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ) اراکزده انکله فصل خصومت ایدر (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ) وخدا عز وجل مصالحکزه
دانادر (حَكِيمٌ) حکمتی قضا ایتدوکی شیله حکومت ایدر کتوردیلرکه بو آیت نازل اولدقدن

صکره اهل ایمان کندولره کلان قاریلرك مهرلرین اربابنه ویردیلر اهل شرك کندولره کیدن
کافره لرك مهرین ویرمکدن ممتنع اولدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَاِنْ فَاتَكُمْ
شَيْءٌ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ اِلَى الْكُفَّارِ) واکر قاریلریکزك مهرلرندن سزدن برنسنه چیقوب کفاره کیدیسه
(فَعَاقَبْتُمْ) پس نوبت سزه کلدی یعنی انلردن برایمانه کلمش قاری سزه کلوب مهری ویرلمسی
اوزریکزه لازم اولیجق (فَآتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ اَزْوَاجُهُمْ) ویرك شول کیمسه لره که قاریلری
کفاره کندیلر (مِثْلَ مَا اَنْفَقُوا) انفاق ایتدکلری نسنه کبی وآنی کافر اولان قوجه لرینه
ویرمك (وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ) وخدادن خوف ایدك شول خداکه سز آکا ایمان کتورمشسز
بو آیتك حکمی اول عهدك وجودیله باقیدی چون مکه فتح اولوب عهد قالقدی آنك حکمی منسوخ اولدی
کتوردیلرکه چون سرور کائنات فتح مکه کوننده کشیلرك بیعتندن فورغدی قاریلر دخی بیعت
ایتمکه میل ایتدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر کتورن
ذات پاك (اِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ) یعنی ایمانه کلمش خاتونلر سکا کلورلر (يُبَايِعْنَكَ) سنکله بیعت
ایدرلر (عَلٰى اَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْئًا) انك اوزره که خدایه برنسنه اورتاق قلمیه لر (وَلَا يَسْرِقْنَ)
ونه اوغرلیه لر (وَلَا يَزْنِينَ) ونه زنا ایده لر (وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ) ونه اولادلرین صاغ
ایکن طپراقده دفن ایده لر (وَلَا يَاْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ) ونه بربلان کتوره لرکیم آنی کندولرندن
بغلمش اولورلر (بَيْنَ اَيْدِيهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ) اللری وایاقلری آراسنده یعنی بولده دوشمش برحرام
زاده اوشاغی الوب قوجه لری اوزره افترا ایتمسونلر کیم بوبنی بزسندن طوغردق بوحال جاهلیت
عصرنده بعض قاریلر ایدردی (وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ) وایولك مقوله سندن فرماننده که
نسنه ده سکا عصیان ایتمیه لر (فَبَايِعْهُنَّ) بو شرطلر اوزره انلرله بیعت ایله (وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ
اللّٰهَ) وانلر ایچون خدادن مغفرت طلب ایت (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا
شرطلر بورا اوزره بیعت ایدنلرك کناهن مغفرت ایدیجیدر ایمان وتوبه یه انلری موفق قیلمغله
کندولرین چوق اسرکیجیدر رویتدرکیم بعض فقراء صحابه جلب نفع ایچون یهودیله دوستلشورلردی
حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای اهل ایمان اولانلر (لَا تَتَوَلَّوْا
قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) برکروهله دوستلشمك که حق جل وعلی آنلر اوزره غضب ایتدی
(قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ) تحقیقا کیم آنلر آخرتك ثوابندن نا امید اولدیلر (كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ
اَصْحَابِ الْقُبُورِ) نته که کفار اصحاب قبورك دیرلمسندن نا امید اولدیلر

سورة الصف مدنية وهى اربع عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(سبح لله ما فى السموات وما فى الارض) كوكلرده اولان اشيا ويرده اولان عالم تنزيه وتقديسه
مشعر اولان شيئ خدانك ذات باهر الصفاتنه تسبيح ايدرلر (وهو العزيز الحكيم) وكندودر كه
اوزره غالب اولان ايشى كما ينبغى ايشليان كوردكلريكيم اهل اسلام ديديلر خدايه غايتله
سوكلى اولان اعمالى بيلسيدك اموال وارواحمزى انده بذل ايدردك حق جل وعلا جهادك فضيلتنى
بيان ايدن هل ادلكم على تجارة آيتنى منزل قيلدى احد جنكى واقع اولنجق بعضيسى فرار ايتدى حق
جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يا ايها الذين آمنوا) اى ايمانه كلانلر (لم تقولون ما لا تفعلون)
نيچون ايشلمدككز شيئى لسانه كتورورسز (كبر مقتا عند الله) خشم جهتندن غايتله بيوك اولدى
خداقتنده (ان تقولوا ما لا تفعلون) سويلككز ايشلمدككز نسنه (ان الله يحب الذين
يقاتلون فى سبيله صفا) تحقيقا كيم خدا عز وجل سور شول كيمسه لريكه يولنده صف
بغلشلر ايكن صاوش ايدرلر (كانهم بنيان مرصوص) كويا كه آنلر برى برينه متصل مستحكم
يا پيدرلر (واذ قال موسى لقومه) دخى مذكور قيل اول وقتيكه حضرت موسى كندو عشيرتنه ديدى
(يا قوم لم تؤذوننى) اى بنم عشيرتم نيچون عصيانله وبد سوزله بكا ايذا ايدرسز (وقد تعلمون
انى رسول الله اليكم) وحال بوكه سزه كتوردوكم معجزات سببيله على التحقيق بيلورسزكيم بلا
شبهه بن سزه خدانك كوندرلمشى يم (فلما زاغوا) پس اول وقتكه حقدن ميل ايتديلر (ازاغ
الله قلوبهم) تكرى تعالى كوكللرين حقى قبول ايتمكدن دوندردى (والله لا يهدى القوم الفاسقين)
وحق سبحانه وتعالى حددن كچيجى وزايدن كروهه طوغرو يول كوسترمز (واذ قال عيسى ابن مريم)
دخى ياد ايت اول وقتيكه مريم اوغلى حضرت عيسى ديدى (يا بنى اسرائيل انى رسول الله اليكم) اى
يعقوب اوشاقلرى على التحقيق بن خدانك كوندرلمشى يم سزه (مصدقا لما بين يدى من التوراة)
تصديق ايدیجى ولديغم ايلرو ومده اولان نسنه يه توراتدن (ومبشرا برسول يأتى من بعدى)
دخى مژده ويريجى ولديغم بر پيغمبرله كه بندن صكره كلور (اسمه احمد) نام مباركى احمد در
مراد خاتم النبيين وحبيب رب العالمين محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمدر (فلما جاءهم
بالبينات) پس قچنكيم حضرت عيسى كندولره آشكارا معجزه لرله كلدى (قالوا هذا سحر مبين)
ديديلر بو كوردوكمز شيئ بر آشكارا جادودر (ومن اظلم ممن افترى على الله الكذب) دخى

كيمدر زياده ستمكر شول كيمسه دنكه تكرى تعالى اوزره يالان بغلدى (وهو يدعى الى الاسلام)
وحال بوكه كندوسى اسلامه دعوت اولنور (والله لا يهدى القوم الظالمين) وايزد
ذو الجلال ستمكار اولان كروهى مهتدى قيلماز (يريدون ليطفؤا نور الله بافواههم) ايسترلركيم
خدانك نورين اغزلريله سوندرهلر يعنى نور كبى بشغ وبرن خدانك كتابنى طعنلريله محو ايتمك
ايسترلر (والله متم نوره) وحق سبحانه وتعالى كندو نورين عالمه اراسنده شهرت
ويرمكله غايت يتشديجيدر (ولو كره الكافرون) واكر بو دينى اولانلر آنك مشهور اولمسين
سومزلر (هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق) كندودر شول پروردكاركه پيغمبرين
قرآنله وملت اسلام ايله كوندردى (ليظهره على الدين كله) تاكه جمله اديان اوزره بو دينى
غالب قيله (ولو كره المشركون) واكر اهل شرك آنك غالب اولمسين ايستمزلر (يا ايها الذين
آمنوا هل ادلكم على تجارة) اى ايمانه كلانلر سزى بر تجارت اوزره دلالت ايتميم (تنجيكم من عذاب
اليم) كه اول تجارت سزى بردردناك اشكنجه دن قورتره (تؤمنون بالله ورسوله) خدايه
وپيغمبرينه ايمان كتورورسز (وتجاهدون فى سبيل الله باموالكم وانفسكم) وخدانك
يولنده اموالكزله وجانلركزله چالشورسز (ذلكم خير لكم) بو ايمان وجهاد ايتمككز هر نسنه دن
سزه يكركدر (ان كنتم تعلمون) اكر سز تجارت حقيقيه نك طريقن بيلوردكز پس قچنكيم ايمان
كتوروب جهاده مشغول اولورسز (يغفر لكم ذنوبكم) كناهلركزى سزكچون يارلغار
(ويدخلكم جنات تجرى من تحتها الانهار) دخى سزى برباغلره داخل قيلار كه كوشكلرى
آلتندن ايرمقلر آقر (ومساكن طيبة فى جنات عدن) دخى سزى داخل قيلار برپاكيزه
منزللره كه اقامت باغلرنده واقع اولمشدر (ذلك الفوز العظيم) اول غفران وجنته كيرمك
اولو قورتلمقدر (واخرى تحبونها) و بو نعمتك بشقه سنده سزكچون بر نعمت واركه سوارسز
(نصر من الله) خدانك طرفندن بريار دم (وفتح قريب) وبريقين فتح (وبشر
المؤمنين) ويا محمد اهل ايمانى دنياده نصرتله واخرتده جنتله مژده لندر (يا ايها
الذين آمنوا كونوا انصار الله) اى ايمانه كلانلر خدانك دينينه يارديجيلر اولك (كما
قال عيسى ابن مريم للحواريين من انصارى الى الله) نته كه مريم اوغلى حضرت عيسى
حوارييننه سويلدى خدانك دينينه يارديجيلر اولك (قال الحواريون نحن انصار الله)
جماعت حواريون ديديلر تكرينك دينينه يارديجيلريز (فآمنت طائفة من بنى اسرائيل

وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ) پس بنی اسرائلدن بر جماعت حضرت عیسایه ایمان كتوردیلر وبر جماعت آنك نبوتن انكار ایدیلر (فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ) پس حضرت عیسانك رفعندن صكره ایمانه كلنلری جنك ایله دشمنلری اوزره منصور ومظفر قیلدق (فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ) پس كفار اوزره غلبه ایدیجیلر اولدیلر

سورة الجمعة مدنية احدى عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) خدای عز وجله كوكلرده اولان ویرده قرار طوتنلر تسبیح ایدرلر (الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ) بو صفات كماله متصف اولان خدای ذوالجلاله (هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ) كندودر شول قادر مختار كه یازوب اوقیان جماعت آراسنده كندولردن بر پیغمبر كوندردی یعنی عرب طائفه سندن محمد المصطفایی كندولره رسل قیلدی (يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) اوزرلرینه خدانك كتابنی اوقور باوجود اكه كندوسی آنلر كبی اوقور یازار دكلدر (وَيُزَكِّيهِمْ) وآنلری ایمان عقیده‌دن وبد عملدن پاك قیلار (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) وقرآن وشریعتی آنلره اوكردر (وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) وتحقیقا كیم محمد المصطفی آنلره كلمدن اول بر آشكارا ازغونلقده ایدیلر (وَآخَرِينَ مِنْهُمْ) دخی محمد المختاری مبعوث قیلدی آنلردن بر اوزكه جماعته كه (لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ) هنوز آنلره یتشمدیلر وآنلر جماعت تابعیندرلر واصح اقوال اوزره آنلردن مراد حضرتك موتندن صكره كلان كمسنه‌لردر (وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وكندودر عادته خارق اولان ایشه تمكین ویرن اختیار وتعلیمنده درست حكم ایدن (ذَلِكَ) اول موت (فَضْلُ اللَّهِ) خدانك احسان وكرمیدر (يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) ایستدوكی كمسنه‌یه تفضل وعطا طریقیله آنی ویرر (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) وایزد ذوالجلال اولو احسان وكرم ایه سیدركه آنك كرمی قتنده دنیانك نعمتلری وآخرتك نعمتی بر امر مستحقردر (مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ) شول كمسنه‌لرك صفتی كه توراتی یوكلندیلر یعنی آنی بیلمكه واحكامیله عمل ایتمكه مكلف اولدیلر (ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا) صكره آنی كوتورمدیلر یعنی یالكز اوقومسیله اكتفا ایدوب موجبیله عمل ایتمدیلر (كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا) كتابلر یوكلنان اشكك صفتی كبیدر كه كوتوردوكی شیئله منتفع اولماز (بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ) غایتله بد اولدی شول كروهك صفتی كه خدانك آیاتنه تكذیب ایدیلر (وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وایزد متعال ستم ایدن كروهی طریق حقه ارشاد ایتمز (قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا) سویله ای

دین یهودیله تدین ایدن كمسنه‌لر (إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ) اكر كمان ایدرسكز كیم علی التحقیق سز خدای ذوالجلاله دوستلرسز (مِنْ دُونِ النَّاسِ) سائر خلقدن اوزكه (فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ) پس خدادن مرگی آرزو ایدك تاكه دار تكلیفدن دار كرامته انتقال ایده‌سز (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر زعمكزده صادقلر ایدیكز (وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا) وهركز مرگی آرزو ایتمزلر (بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ) اللری ایلرو كوندردوكی فنا عمللر سببیله (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) وایزد ذوالجلال ستمكارلرك ایشلرینه داناندر پس عمللری اوزره كندولره مكافات ایدر (قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ) سویله علی التحقیق مرگ (الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ) شول مرگ كه سز اندن قچرسز (فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ) بی شبهه كیم او سزه ملاقی اوله‌جقدر (ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) صكره پوشیده وآشكارا اشیانك داناسنه دوندرلمش قیلنورسز (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) پس ایشلدككز ایشلردن سزی آكاه ایدوب آنك اوزره سزاكزی ویرر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه كلان كمسنه‌لر (إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ) چون نماز ایچون ندا اولنور (مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ) آدینه كوننده (فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ) پس خدانك اكسنه سعی ایدك یعنی خطبه‌نك استماعی ایچون رغبتله توجه ایدك (وَذَرُوا الْبَيْعَ) وخرید وفروختی ترك ایدك (ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ) اول سعی ایتمك سزه آلم صاتمدن یكوكدر (إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اكر حقیقی اولان خیر وشری بیلورسكز (فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ) پس چون نماز ادا اولوب فراغت اولنور (فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ) یر یوزنده یایلك (وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ) وخدانك احسان وكرمندن طلب ایدك یعنی تهیه اسباب معاشه سعی ایدك (وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا) وخدای ذوالجلالی چوق ذكر ایدك (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) شاید سز زحمتلردن قورتلوب ایكی جهانك خیرینه نائل اولورسز كتوردیلر كه سرور كائنات جمعه كوننده خطبه اوقوركن شام سمتندن بر قافله طعام كتوردی واول زمان مدینه‌ده قیتلق وار ایدی مدینه خلقی فرحلرندن قافله‌یی طاول ایله استقبال ایدیلر مسجدده خطبه استماع ایدنلر طاولك آوازینی ایشتدكلرنده قافله‌نك كلسینی بیلوب قالقوب قافله‌یی كورمكه چیقدیلر انجق خلفاء راشدین وسكز كمسنه جامعده قالدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا) دخی چون بر تجارت یا براوینجق نسنه كوردیلر (انْفَضُّوا إِلَيْهَا) مجلسكدن متفرق اولوب آكا كیدرلر (وَتَرَكُوكَ قَائِمًا) وسنی منبر اوزره طورمش براقورلر (قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ) سویله خدانك قتنده اولان ثواب لهودن

وتجارتدن یکوکدر (وَاللّٰهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ) وتکری تعالی روزی ویرنلرك یکرکیدر
پس آنك اوزره توکل ایدوب رزقی اندن طلب ایدلك

سورة المنافقون مدنية وهي احدى عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(اِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ) قچن ارباب نفاق سکا یا محمد کلورلر (قَالُوا نَشْهَدُ اِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ
دیرلر شهادت کتوررزکیم علی التحقیق سن رسالتله خدانك کوندرلشی سن (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ
اِنَّكَ لَرَسُولُهُ) وخدا عز وجل بیلورکیم علی التحقیق سن کوندرلشی سن (وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ) دخی حق جل وعلا شهادت ایدرکه اهل نفاق یلانجیلردر زیرا دیدکلری
سوزه اعتقاد ایتمزلر (اِتَّخَذُوا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً) ارباب نفاق یلان قسملرین سپر ایدندیلر قتل
وسبیدن (فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) دخی خدانك یولندن اعراض ایتدیلر (اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ) تحقیقا که انلر ایتدکلری ایش نه غایتله بریمان ایشدر (ذٰلِكَ) اول نفاق ویلان تکری
بِاَنَّهُمْ آمَنُوا) اول سببله درکه انلر صورت ظاهرده ایمان کتوردیلر (ثُمَّ كَفَرُوا) صکره کیزلیده
کفر ایتدیلر (فَطُبِعَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ) پس کوکللری اوزره مهر اورلدی (فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ) اندن صکره
انلر ایمانك حقیقت وصحتنی فهم ایتمزلر (وَاِذَا رَاَيْتَهُمْ) دخی قچن کندولرین کوررسن (تُعْجِبُكَ
اَجْسَامُهُمْ) بدنلری سکا خوش کلور تروتازه اولدقلریچون (وَاِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ) واکر
نطقه کلورلر شیرین سوزلو اولدقلریچون سوزلرینی ایشیدرسن کتوردیلرکه ابن ابی منافق
برجسیم خوش هیکل شیرین سوزلو فصیح کسنه ایدی کندویه ماننده برکروهله حضرتك مجلسنه
کلوردی حضرت انلری کوریجك هیکللری وسوزلری کندویه خوش کلوب سوزلرینه قولاق
طوتردی (كَاَنَّهُمْ خُشُبٌ مُسَنَّدَةٌ) کویاکه انلر دیواره طیاندرلمش اغاجلردر یعنی وجودلرینه
معارفدن اصلا براثر یوق انجق برقلیقلری وبرموه سوزلری وار (يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ
هرچغرشی اوزرلرینه اولدیغن کمان ایدرلر متهم اولدقلریچون (هُمُ الْعَدُوُّ) کندولردر دشمنلکده
کامل اولانلر (فَاحْذَرْهُمْ) پس انلردن حذر ایت (قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ) تکری تعالی انلری هلاك ایتسون
اَنّٰى يُؤْفَكُونَ) نیچه حقدن یوز دوندررلر (وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللّٰهِ) دخی قچن
کندولره دینلورکه کلك خدانك رسولی سزکچون خدادن مغفرت طلب ایدر (لَوَّوْا رُؤُسَهُمْ
باشلرین بورارلر (وَرَاَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ) وانلری کوررسن استغفاردن یوز چویررلر (وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ

وحالبوکه کندولر عذر کتورمکدن تکبر ایتمشلردر (سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ) اوزرلرینه برابردر (اَسْتَغْفَرْتَ
لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ) انلر ایچون مغفرت طلب ایتمکك وانلر ایچون مغفرت ایستمه مکك
لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) تکری تعالی آنلره مغفرت ایتمز کفرده راسخ اولدقلریچون (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) بی شبهه کیم حق جل وعلا اصلاحك دائره سندن چیقان کروهه
طوغری یول کوسترمز (هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ) کندولردر شول کیمسه لرکه انصاره دیرلر
لَا تُنْفِقُوا عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰهِ) فقراء مهاجریندن حضرت رسول الله قتنده اولانلر
اوزره انفاق ایتمك (حَتّٰى يَنْفَضُّوا) تاکه متفرق اوله لر هرکس یرینه کیده (وَلِلّٰهِ خَزَائِنُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) وحالبوکه کوکلر ویرك خزینه لری خدانك تصرفنه مخصوصدر
وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ) ولیکن نفاق ایدنلر بیلمزلرکیم رزاق علی الاطلاق ایزد ذوالجلال
ناوزکه سی (يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا اِلَى الْمَدِينَةِ) دیرلر مدینه شهرینه دونرسك (لَيُخْرِجَنَّ
الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَّ) البته اعز اولان اذل اولانی مدینه دن چیقارندر مرویدرکه بعض غزوانده
عربك بریسی انصاردن بر کیمسه ایله صو اوزره منازعه ایتدی بعده عرب انصاری اوروب
باشن یاردی انصاری وارو ب ابن ابی یاننده شکایت ایتدی اکا دیدیکیم صبر ایت مدینه یه رجوع ایدرسك
اعز اولان اذل اولانی اندن چیقارر ولفظ اعز ایله نفس خبیثه سن قصد ایتدی واوبر
لفظله سید الکونینی (وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) وعزت خدایه وپیغمبرینه واهل
ایمانه درغیر کسنه یه دکل (وَلٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ) ولیکن اهل نفاق شدت جهل
وغرورلرندن بیلمزلرکیم عزت کیمه مخصوصدر منقولدرکیم سپاه سرور کائنات بوغزادن
وادی العتیق نام موضعه یتشدکلرنده ابن ابینك اوغلی حضرت عبد الله که برمخلص مسلمان
ایدی ایلروده طوروب پدرینه کلیجك دوه سن چوکرتدروب دیدیکه والله مدینه یه سنی قومم کرمکه
حضرت صلی الله علیه وسلم سکا اذن ویرمینجه تاکه بیله سن اعز کیمدر واذل کیمدر پس سرور کائنات
منور موکبیله کلوب صورت حالدن آکاه اولدی اکا کیرمکه اذن ویردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای
ایمانه کلان کیمسه لر (لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ) اموالکزك تدبیری سزی مشغول قیلمسون
وَلَا اَوْلَادُكُمْ) دخی اولادکزك تربیه سی سزی مشغول قیلمسون (عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ) خدانك آکسندن
یعنی نماز وسائر عبادات کبی خدانك اکسی اوزره مشتمل اولان اشیادن سزه انلر مانع اولمسونلر
(وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ) وهرکیم انکرایشلر یعنی آنلرله مشغول اولور (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

اولکروه کند ولردا ونوزنلو زیرانغیم باقی متاع فانیه دکشتردیلر (وَاَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ) دخی
سزه روزی قیلدیغمزشیدن انفاق ایدك (مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) بریکزه ترکك نشانلری
کلمدن اول (فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا اَخَّرْتَنِي) پس دیه ای پروردکارم اجلمی تأخیر ایدوب بکا مهلت ویرسیدك
(اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ) بریقین مدته دك (فَاَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ) که صدقه ویروب
ایولردن اولسیدم (وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللّٰهُ نَفْسًا) وایزد ذوالجلال برجانه مهلت ویروب
تأخیر ایتمز (اِذَا جَاءَ اَجَلُهَا) وقتاکه آنك عمری نهایت اولوب معین وقتی کلور (وَاللّٰهُ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ) وایزد ذوالجلال ظاهر وباطنده ایشلدککز اشیایه دانادر والله اعلم

سورة التغابن مدنية وهي ثمان عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) خدای ذوالجلاله کوکلرده اولان روحانیلر ویرده
اولان جسمانیلر تسبیح کتوردیلر (لَهُ الْمُلْكُ) کندویه در تصرف مطلق (وَلَهُ الْحَمْدُ) وحمد
اوکنکلو جنابنه مخصوصدر (وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وکندودر هرنسنه اوزره توانا (هُوَ الَّذِي
خَلَقَكُمْ) کندودر شول پروردکارکه سزی عدمدن وجوده کتوردی (فَمِنْكُمْ كَافِرٌ) پس سزدن برکروه
وارکه کفری مقدر اولوب اکا باعث اولان اشیایه متوجه اولمشدر (وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ) وسزدن
برقسم وارکه ایمانی تقدیر اولنمش اکا لائق اولان عمله موفق اولمشدر (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)
وایزد ذوالجلال ایشلدککز ایشلره بینادر (خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ) کوکلر ویری
کمال ایرشن حکمتله یراتدی (وَصَوَّرَكُمْ) دخی سزی ای آدمیلر قیلق ویردی (فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ)
اندنصکره قیلقلرکزی کوزل قیلدی (وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ) وجمله مخلوقاتك دونمکی طرفنه‌در
(يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) کوکلرده اولان اموری ویرده اولان اشیایی بیلور (وَيَعْلَمُ
مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) وکیزلی قیلدیغکزی واشکارا ایتدککز اعمالی بیلور (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ) وایزد ذوالجلال سینه‌لرایه‌سی اسراره دانادر (اَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَاُ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ قَبْلُ) ایا سزه کلمدیمی سزدن اسبق کفر ایدنلرك خبری (فَذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ) که ایشلرینك
وبالنی داتدیلر یعنی ایتدکلری کفرك عقوبتنی دنیاده داتدیلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) وآنلره
بردردناك اشکنجه وارآخرتده (ذٰلِكَ بِاَنَّهُ) اول عقاب وعذاب اول سبیله‌درکیم علی التحقیق
شان بویله ایدیکیم (كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) کندولره پیغمبرلری ظاهر معجزه‌لرله

کلورلرایدی (فَقَالُوا اَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا) پس دیدیلر انسانمقوله‌سی میبزه طوغری یول کوستره بوغایتله
بر امر عجیب ومنکوردر (فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا) پس پیغمبرلره کفر ایدوب معجزاته تفکر ایتمکدن یوز چویردیلر
(وَاسْتَغْنَى اللّٰهُ) وحق سبحانه وتعالی جمیع خلقدن مستغنی اولدی (وَاللّٰهُ غَنِيٌّ) وحق سبحانه
وتعالی انلرك عبادتنه وغیرشیئه محتاج دکلدر (حَمِيدٌ) ذاتنده محموددرکه هر مخلوق آنك
حمدی اوزره دلالت ایدر (زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنْ لَنْ يُبْعَثُوا) کفر ایدنلر کمان ایتدیلرکیم علی التحقیق
حال بودرکه بعد الموت مبعوث اولمازلر (قُلْ بَلٰى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ) سویله بلی پروردکاریمه قسم که
البته مبعوث اولورسز (ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ) اندنصکره ایشلدککز ایشلردن محاسبه
ایله ومکافاتله آکاه قیلنورسز (وَذٰلِكَ) ومبعوث قیلنوب مکافات ویرلمککز (عَلَى اللّٰهِ
يَسِيرٌ) ایزد ذوالجلال اوزره برآسان ایشدر (فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي اَنْزَلْنَا)
پس خدایه وپیغمبرینه واینديردکمز نوره یعنی قرآنه ایمان کتورك (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)
وحق سبحانه وتعالی ایشلدککز ایشه دانادر پس آنك اوزره سزه مکافات ایدر (يَوْمَ
يَجْمَعُكُمْ) یاد ایت اول کونیکه سزی قوییغر (لِيَوْمِ الْجَمْعِ) برکون ایچونکه ایچنده اولین
وآخرین جمع اولنورلر (ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ) اول جمع کونی تغابن کونیدر یعنی اول برکوندرکه
خلق بری برین مغبون قیلار اول اعتبارله‌که کافرك ایمانی تقدیر اوزره بهشتده اولان
منزلی مؤمنه میراث اولور ومؤمنك کفری تقدیر اوزره دوزخده اولان منزلی کافره میراث اولور
پس کافرك مغبون اولمسی کندویه ظاهر اولور (وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا) وهرکیم خدایه
ایمان کتوروب کوزل عمل ایشلر (يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ) ایزد ذوالجلال اندن یمان ایشلرین
محو قیلار (وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) وانی بربا غلره داخل قیلارکه کوشکلری
التندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا) آنك ایچنده اقامتی بی نهایت تقدیر ایتمشلر (ذٰلِكَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اول کناهلرك عفوی وبهشتك کیرمسی اولو قورتلمقدر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) وشول کیمسه‌لرکه وحدانیتمزی انکار ایدوب ایاتمزی تکذیب ایتدیلر (اُولٰئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِ) انلردر دوزخ ایه‌لری (خَالِدِينَ فِيهَا) آنك ایچنده علی الدوام اقامتی تخمین
ایتمشلر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) ویمان دونه‌جك یردر دوزخ (مَا اَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ)
برکیمسه‌یه هیچ برمصیبت دکمدی الا تکوینك تقدیر وارادتیله (وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ يَهْدِ قَلْبَهُ)
وهرکیم خدایه ایمان کتوروب مصیبت آنك اذنیله اولدیغن بیلور آنك اوزره صبر وثبات

ایتمكله كوكلنه طوغرو یول كوستررر (وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا هر نسنه یه
دانادر اسرار وغیرلری اوزرینه مخفی اولماز (وَأَطِيعُوا اللّٰهَ) دخی خدانك فرماننه اطاعت ایدك
(وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) وپیغمبرك حكمنه انقیاد ایدك (فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ) پس اكر فرمانبرلكدن یوز دوندررسز
(فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) پیغمبرمز اوزره آشكارا تبلیغدن اوزكه بر نسنه یوقدر
پس اعراض ایتمككز اكا بر ضرر حاصل قیلماز (اللّٰهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) ایزد ذو الجلال كندوسندن
اوزكه بر درست معبود یوقدر (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وپالكز تكری تعالی اوزره اهل
ایمان توكل ایتسونلر زیرا مؤمنلرك تصدیقی كه جمله امور آنك ارادتیله در اقتضا ایدر كه جمیع امورلرنده
پالكز آنك كرمی اوزره اعتماد ایتسونلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه كلانلر (إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ
وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ) تحقیقا كیم قاریلركزدن واوشاقلركزدن سزه دشمن وار كه خدانك طاعتندن
سزی الیقور (فَاحْذَرُوهُمْ) پس انلردن حذر ایدك وغائله لرندن امین اولمك (وَإِنْ تَعْفُوا
وَتَصْفَحُوا) واكر كناهلرندن عفو ایدوب وانلردن اعراض ایدرسز (وَتَغْفِرُوا) وتمهید عذرلریله كناهلرین
پوشیده قیلارسز (فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه كیم خدا عز وجل غفران ورحمتله
متصفدر پس ایدككز معامله كبی سزكله معامله ایدر (إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ) بوندن
غیری بر نسنه یوقدر كیم اموالكز واولادكز سزه بر تجربه درلر تا كه سزدن خدانك رضاسن
انلرك محبتی اوزره ترجیح ایدن كیمسه ظاهر اوله وبالعكس دخی (وَاللّٰهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ) وایزد
ذو الجلال كندو قتنده اولو اجرت وار شول كیمسنه یه كه خدانك رضاسن اموال واولاد اوزره
ترجیح ایلدی (فَاتَّقُوا اللّٰهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ) پس قوت وطاقتكز قدر خدانك عذابندن خوف
ایدوب آنك موجباتندن پرهیزكارلق ایدك (وَاسْمَعُوا) وخدانك پند ونصیحتلرین ایشیدك
(وَأَطِيعُوا) وفرمانلرینه اطاعت ایدك (وَأَنْفِقُوا) وماللكزی خیرلو ایشلرده خالص رضاسی
ایچون انفاق ایدك (خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ) كندو جانلكزه بر ایولك ایشلك (وَمَنْ يُوقَ شُحَّ
نَفْسِهِ) وهر كیم كندو نفسنك بخلندن محفوظ اولور یعنی خدانك حقن امساك ایتمیوب
بولندوغی آنی بذل ایدر (فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) اولكروه كندولردر ایكی جهانك زحمتلرندن
قورتلوب نعیم ابدیه نائل اولدیلر (إِنْ تُقْرِضُوا اللّٰهَ) اكر حق جل وعلایه بورج ویررسز
(قَرْضًا حَسَنًا) بر كوزل بورج یعنی انفاقی فرمان ایتدوكی یرده همان رضاسن تحصیل
ایتمك ایچون مالكزی صرف ایدرسز (يُضَاعِفْهُ لَكُمْ) آنك ثوابن سزه قات قات ایدر

اوندن یوزه دك (وَيَغْفِرْ لَكُمْ) وانفاقكز بركتیله كناهلركزی سزكچون پوشیده قیلار (وَاللّٰهُ شَكُورٌ)
وایزد متعال سزاوریجید آز شیئك مقابلسنده چوق شی ویرر (حَلِيمٌ) غایتله حلم صاحبیدر كه
بخیللرك عقوبتن تعجیل ایتمز (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) پوشیده واشكارا شیلرك داناسی
(الْعَزِيزُ) قدرتی كماله ایرشوب هر نسنه اوزره توانا اولدی (الْحَكِيمُ) دانشی نهایته واصل اولان

سُورَةُ الطَّلَاقِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَا عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

كنور دیلركه عبد الله بن عمر رضی الله عنهما قاریسن حیضده ایكن بوشادی حضرت اكا بیوردیكیم
اكا مراجعت ایت صكره حیضدن پاك اولیجق آنی بوش ایت وبو خصوصده بو آیات نازل اولدی
(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر كتورن ذات پاك (إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ) قچن قاریلری بوش ایتمك ایسترسز
(فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ) انلری بوش ایدك عدتلرینه منتظر اولدقلری حالده یعنی حیضدن
پاك اولدقلرنده انلری بر طلقه ایله بوش ایدك تا كه حیض ولان عدتلرین استقبال
ایده لر (وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ) وسز ای مؤمنلر عدتی ضبط ایدوب اوچ حیضه كامله ایدك
زیرا قاریلر آنك ضبطندن عاجزدرلر (وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ) وپروردكاركز خدادن خوف ایدوب
انلر اوزره عدتی تطویل ایتمك وانلره ضرر یتشرمك (لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ) تطلیق
ایتدككز قاریلری منزللرندن چیقرمك عدتلری منقضی اولمینجه (وَلَا يَخْرُجْنَ) دخی انلر
چیقمسونلر عدتلری منقضی اولمدن اول پس انلری سز اولرندن اصلا چیقرمك (إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ
بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ) مكر حاللرین بیان ایدیجی بر بد ایش كتوره لر كیم اول زمان انلری سكنی ایتدككز
یردن اخراج ایتمكه سزه رخصت اوله (وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ) ومذكور اولان احكام خدانك
صنرلریدر (وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ) وهر كیم خدانك صنرلرین تجاوز ایدر (فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ) بی شبهه كم
كندو نفسن عقابه تعریض ایتمكله اكا ظلم ایتمش اولدی (لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا) بیلمزسن
ای عورتن طلاق ایدن كشی شاید حق سبحانه وتعالی ایتدكك تطلیقدن صكره بر ایش پیدا ایده كه
تطلیق ایتدككك قاریكه مراجعتی قلبكده صاله (فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ) پس قچن تطلیق اولنان قاریلر
مدتلرینه ایرشورلر یعنی عدتلرینك آخرینه یقلشورلر (فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) كوزل عشرتله
ومناسب نفقه ایله انلره مراجعت ایدك (أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ) یا انلردن بر وجه معقول ایله
آیرلك یعنی حقلرین بالتمام ویروب كندولره ضرر یتشرمك (وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِنْكُمْ)

وابکی عدالت آیه سی یزدنده اهل ایمان رجعت محلنده شاهد طوتمك بو امرك ایچوندر (واقیموا الشهادة
لله) وشهادتی محلنده رضای الله ایچون ادا ایدك ای شاهدلر (ذلکم) بو آیتك مذکور
اولان احکام (یوعظ به من کان یؤمن بالله والیوم الآخر) انکله نصیحت اولنور شول کیمسه که
خدانك وحدانیتنه وروز جزایه ایمان کتوردر (ومن یتق الله یجعل له مخرجا) وهرکیم تکریدن
خوف ایدر اکا بر چیقمق قیلار یعنی دنیانك هموم وغموملرندن اکا بر خلاص میسر ایدر (ویرزقه
من حیث لا یحتسب) وکمان ایتمدوکی یردن اکا روزی یتشدرر (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه)
وهرکیم تکری تعالی اوزره اعتماد ایدر حق جل وعلا انك امورینه کافیدر غیر کیمسنه یه انی
محتاج ایتمز (ان الله بالغ امره) تحقیقا کیم خدا عز وجل کندو ایشن ایستدوکی یره یتشدریجیدر
(قد جعل الله لکل شیء قدرا) بی شبهه کیم حق جل وعلا هر نسنه یه بر اندازه قیلمشدر که
اول آنی تجاوز ایتمز کتوردیلر که قچن والمطلقات یتربصن بانفسهن ثلاثة قروء آیتی نازل
اولدی صحابه کرام صوردیلر کیم بس قان کورمیان قارینك عده سی نقدردر حق جل وعلا بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (واللائی یئسن من المحیض من نسائکم) دخی قاریلرکزدن شول قاریلر که بوکلکدن
حیضك کلمسندن امید کسدیلر (ان ارتبتم) اکر عده لری نه اولدیغن بیلمدکز (فعدتهن ثلاثة
اشهر) انلرك عده سی اوچ آیدر (واللائی لم یحضن) وهنوز حیض کورمیان خاتونلرك عده لری
دخی اوچ آیدر (واولات الاحمال) وبوکلر ایه لری یعنی کبه اولان قاریلر (اجلهن ان یضعن حملهن)
مدت عده لرینك نهایتی حمللرینك وضعیدر یعنی قارنلرنده اولانی وشاغك وضع اولنمسیله
عده لری منقضی اولور بو حکم شاملدر مطلقه اولان قاریه وقوجه سی میت اولان عورته
(ومن یتق الله) وهرکیم خدادن خوف ایدوب احکامنك حقوقن کوزه ده (یجعل له من امره یسرا)
حق جل وعلا ایشندن بر آسانلق قیلار (ذلك امر الله) بو سوره ده مذکور اولان احکام خدانك
فرمانیدر (انزله الیکم) آنی سزه ایندردی (ومن یتق الله) وهرکیم خدانك عقابندن خوف
ایدوب احکامنی قبول ایدر (یکفر عنه سیئاته) انك کناهلرینی اندن محو ایدر (ویعظم له اجرا) واکا
بیوك اولو قیلار (اسکنوهن من حیث سکنتم) بوش ایدککز قاریلری سکنی ایدککز یرده ساکن
قیلك (من وجدکم) وسعتکزده اولان یردن (ولا تضاروهن) وسکناده انلره ضرر ایصال ایتمك
(لتضیقوا علیهن) تاکه اوزلرینه طارلق ایدوب چیقمغه مضطر اوله لر (وان کن اولات حمل) واکر بوکلك
ایه لری یعنی حامله لر بولندیلر ایسه (فانفقوا علیهن) اوزلرینه نفقه ایدك (حتی یضعن حملهن)

اول محله دك که بوکلرین وضع ایدوب عده دن چیقه لر (فان ارضعن لکم) نکاحك علاقه سی
منقضی اولدقدنصکره اوشاقلریکزه سوت ویررلر ایسه (فاتوهن اجورهن) سوت ویرمسی
اوزره انلره اجرتلرین ویرك (وأتمروا بینکم بمعروف) وسوت ویرمسنده واجرت خصوصنده ارکزده
بری بریکزه ایولکله امر ایدك (وان تعاسرتم) واکر اجرت وارضاع خصوصنده بری بریکزه مضایقه
ایتدی (فسترضع له اخری) البته بر آخر قاری اوشاغه سوت ویرر (لینفق ذو سعة من سعته)
وسعت صاحبی وسعتندن انفاق ایتسون (ومن قدر علیه رزقه) وهرکیم رزقی اوزرینه
طار قیلندی (فلینفق مما آتاه الله) تکری تعالی کندویه ویردوکی شیئدن انفاق ایتسون یعنی بای
ویوقسل هر بریسی حالنه کوره اوشاغی اوزره انفاق ایلسون (لا یکلف الله نفسا الا ما آتاها)
تکری تعالی بر جانه تکلیف ایتمز الا اکا ویردوکی شیئ (سیجعل الله بعد عسر یسرا) یقیندر تکری
تعالی بر دشوارلقدن صکره بر آسانلق ایدر (وکأین من قریة) ونیجه کوی خلق (عتت عن امر ربها
ورسله) پروردکارینك فرماننده وپیغمبرلرینك سوزلرندن اعراض ایدوب تکبر ایتدیلر
(فحاسبناها حسابا شدیدا) پس اکا محاسبه ایتدك بر شدتلو محاسبه (وعذبناها عذابا نکرا)
وآنی معذب قیلدق بر زشت عذابله (فذاقت وبال امرها) پس ایشنك عقوبتنی طاندی
(وکان عاقبة امرها خسرا) وایشنك صوکی بر اوتوزمق اولدیکه هیچ ایچنده فرح یوقدر
(اعد الله لهم عذابا شدیدا) تکری تعالی انلر ایچون بر شدتلو اشکنجه اماده قیلدی (فاتقوا الله یا اولی
الالباب الذین آمنوا) پس خدادن خوف ایدك ای ایمانه کلان ارباب قلوب (قد انزل الله الیکم ذکرا)
تحقیقا که خدا عز وجل سزه بر شرف ایندردی واو قرآندر زیرا ایکی جهانك شرفی انکله حاصل اولور
(رسولا) سزه بر پیغمبر کوندردی واو محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمدر (یتلوا علیکم آیات الله)
خدانك آیاتنی اوزرکزه اوقور (مبینات) حقی آشکارا ایدیجی اولدقلری حالده (لیخرج الذین
آمنوا وعملوا الصالحات من الظلمات الی النور) تاکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلیانلری
ضلالتلر قرانلقلرندن هدایتك نورینه چیقاره ده (ومن یؤمن بالله ویعمل صالحا) وهرکیم خدایه
ایمان کتوروب کوزل ایش ایشلر (یدخله جنات تجری من تحتها الانهار) آنی بر باغلره
داخل قیلار که اشجاری آلتندن ایرمقلر آقار (خالدین فیها ابدا) انك ایچنده اقامتی همیشه تقدیر
ایتمشلر (قد احسن الله له رزقا) بی شبهه کیم حق سبحانه وتعالی عمل صالح ایشلیانه بر کوزل روزی
اماده قیلدی (الله الذی خلق سبع سموات) یزدان الجلال یدی کوکی ایجاد ایدندر (ومن الارض

مثلهن) وصانع جهان دنيردن انلركبي خلق ايتدي (يتنزل الامر بينهن) كوكلر و يرلرك اراسنده
خدانك فرمان و قضاسي جاري اولور (لتعلموا ان الله على كل شيء قدير) تا كه بيله سز كيم على التحقيق
ايزد ذو الجلال هر نسنه يه اوزره توانادر (وان الله قد احاط بكل شيء علما) دخي تا كه بيله سز كيم
بلاشبهه خداي متعال هر نسنه يه احاطه ايتمشدر دانش جهتندن ❁ والله اعلم ❁

سورة التحريم مدنية اثنا عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

كتوردیلر كيم حضرت حفصه نوبتي كوننده سرور كائناتك اجازتیله پدری خانه سنه زيارته
كتمشدي غيبتنده حضرت صلى الله عليه وسلم مارية قبطيه يي خدمتيله سرفراز قيلدي حضرت حفصه
بو حالدن آكاه اولیجق سرور كائناته عتاب ايتدي حضرت آكا بيوردي خاطرك انكله خوش اولمازميكه
مارية يي اوزريمه حرام قيله يم حضرت حفصه بو سوزه راضي اولدي پس حضرت صلى الله عليه وسلم
مارية يي اوزرينه حرام ايتدي آكا اصمرلديكيم هر كز ازواج طاهراتك برينه بو اسي ديمه آكاه
ايتميه سن حضرت حفصه شدت فرحدن سري صاقلمغه طاقت كتورمیوب حضرت عائشه يه
صورت حالدن آكاه قيلدي حق جل وعلا بو سورەنك اوائلني منزل ايتدي بيوردي (يا ايها النبي
اي خدادن خبر كتورن وجود شريف (لم تحرم ما احل الله لك) نيچون تكري تعالى سكا حلال
قيلديغي نسنه يي سن اوزريكه حرام قيلارسن (تبتغي مرضات ازواجك) قاريلريكك خوشنودلكلرين
طلب ايدرسن (والله غفور) و تكري تعالى چوق مغفرت ايديجيدر سكا بو فعلده مغفرت
ايدر زيرا خدا حلال قيلديغي شيئك تحريمي جائز دكلدر (رحيم) سني غايتله اسيركه ايدر كك
تقصيرله سني مؤاخذه ايتميوب عصمتكي حفظ ايتمك ايچون سكا عتاب ايتدي (قد فرض الله لكم تحلة
ايمانكم) تحقيقا كيم حق سبحانه وتعالى انداركزك تحليلني سزه كفارە ايله مشروع قيلدي
(والله مولاكم) و ايزد ذو الجلال اموركزه متوليدر (وهو العليم) و كندو درسزه نافع اولان
شيئه دانا اولان (الحكيم) افعال و احكامنده كمال اوزره ايشايان (واذ اسر النبي) و ياد ايدكه اي
اهل ايمان اول وقتيكه حضرت پيغمبر كيزلي قيلدي (الى بعض ازواجه حديثا) قاريلرينك برينه
بر سوز يعني حضرت حفصه مارية قبطيه نك تحريمنه متعلق اولان سوزي كيزلي سويلدي
(فلما نبأت به) پس چونكه حفصه حضرت عائشه يي اول سوزدن خبردار قيلدي (واظهره الله
عليه) و حق سبحانه وتعالى پيغمبريني اول سرك افشاسي اوزره مطلع قيلدي (عرف بعضه

حضرت پيغمبر حفصه يه افشا ايتدوكي سرك بر مقداريني بيلدردي (واعرض عن بعض) و بر مقدارينك
بيلدرمسندن آكا اكراما تغافل ايتدي (فلما نبأها به) پس اول وقتكه حضرت صلى الله عليه وسلم
آني خبردار قيلدي ايتدوكي ايشدن (قالت من انبأك هذا) حفصه سويلدي سكا بو سرك افشاسني
كيم بيلدردي (قال نبأني العليم الخبير) حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردي بو ايكي صفت كمال ايله
متصف اولان ايزد متعال آني بكا بيلدردي (ان تتوبا الى الله) اي حفصه و عائشه اكر توبه
ايدوب خدايه رجوع ايدرسز (فقد صغت قلوبكما) بي شبهه كوكلركز مائل اولدي يعني توبه يه
موجب نسنه سزدن صدور ايتدي و حضرتك سرينه محافظه ايتمكزدر (وان تظاهرا عليه)
و اكر خاطر شريفنه كدورت ويرن شيئله اوزرينه ارقه لشورسز (فان الله هو مولاه) بي شبهه كيم
تكري تعالى كندوسيدر دوست و مددكاريدر (وجبريل) و حضرت جبريل دخي (وصالح المؤمنين)
و اهل ايمانك صلحاسي دخي يعني حق جل وعلا آنك ناصر و معينيدر و ملائكه كروبينك سرداري
حضرت جبريل قرينيدر و صلحاء اهل ايمان اتباع و انصاريدرلر (والملائكة بعد ذلك ظهير)
دخي فرشته لر انلردن نصكره كندويه مددكار و ياردجيلردر (عسى ربه) شايد پيغمبرك پروردكاري
(ان طلقكن) اكر پيغمبر سزي بوش ايدر (ان يبدله ازواجا خيرا منكن) كندويه بدل قيله سزدن
يكرك بر قاريلر يعني حضرت پيغمبر سزي تطليق ايدرسه رجا اولنور كه پروردكاري بر يكرك كندو
بر قاريلر احسان ايده كه صفاتلري بو اوله كيم (مسلمات) خدانك فرمانته اطاعت ايتمشلر مؤمنات
ايمانلرنده اخلاص كتورمشلر (قانتات) طاعات اوزره مواظبت ايتمشلر (تائبات) كناهلرندن
توبه ايتمشلر (عابدات) پيغمبرك فرماننه ذليل اولمشلر (سائحات) اوروج طوتمشلر (ثيبات
وابكارا) قوجه كورمشلر و باكيره قيزلر (يا ايها الذين آمنوا) اي ايمانه كلان كمسنه لر (قوا انفسكم
واهليكم نارا) كندو جانلركزي طاعتك ايشلمسيله و معصيتلردن واز كچمكله و اهلكزي
نصح و تاديبله بر آتشدن صاقلك (وقودها الناس والحجارة) كه اول آتشك يانه جق نسنه سي
آدميلر و طاشدر (عليها ملائكة) آنك اوزره موكل بر فرشته لر واركه (غلاظ) كفار اوزره
درشتلك ايدرلر (شداد) كفارك تعذيبي اوزره توانالردر (لا يعصون الله ما امرهم) خدايه
عصيان ايتمزلر اول شيئده كه كندولره ايشلمسين فرمان ايتدي (ويفعلون ما يؤمرون) دخي فرمان
اولندقلري نسنه يي ايشلرلر و اول محلكه ملائكه كفاري جهنمك كنارينه كتوررلر كفار اندن
خلاص اولمق ايچون عذر كتورمكه باشلرلر حق سبحانه وتعاليدن ملائكه يه ندا كلور كه آنلره

سویلك (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا) ای کفر ایدن کسنه‌لر (لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ) بوکون عذر کتورمك
(إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ایشلدککز نسنه‌نك مکافاتندن اوزکه برشیئله مکافات اولنمزسز
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (تُوبُوا إِلَى اللَّهِ) خدانك درکاه عزتنه اولدیغکز یمان حالدن
رجوع ایدك (تَوْبَةً نَصُوحًا) بر رجوع ایتمك که ایتدکی معصیته بردخی دونمکه قصد اولنمیه
(عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ) شاید پروردکارکز کناهلرکزی سزدن محو ایده (وَيُدْخِلَكُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) و سزی بر باغلره داخل قیله که قصورلری آلتندن ایرمقلر اقه (يَوْمَ
لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) او کونده که حق جل وعلا پیغمبری و کندو وسیله
ایمانه کلانلری رسوا ایتمز (نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ) صراط اوزره ایلرولرنده
و صاغلری طرفنده نورلری بورر (يَقُولُونَ) اهل ایمان دیرلر (رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا) ای پروردکارمز
نورمزی بزمچون تمام قیل (وَاغْفِرْ لَنَا) و کناهمزی بزمچون پوشیده قیل (إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)
تحقیقا که سن هر نسنه اوزره توانا سن (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر کتورن ذات پاك
(جَاهِدِ الْكُفَّارَ) قلیجله کفارله جهاد ایت (وَالْمُنَافِقِينَ) و ارباب نفاقله دلیلله جهاد ایت (وَاغْلُظْ
عَلَيْهِمْ) و اوزرلرینه غلظت ایت یعنی که ایکی کروهله ملایمه ایتمك فائده ویرمز درشتلکله
انلرله معامله ایت (وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) و انلرك قرارکاهی دوزخدر (وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) و غایتله یمان
دونه‌جك یردر دوزخ (ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا) حق جل وعلا کفر ایدنلر ایچون بر مثل قیلدی
(امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ) حضرت نوحك قاریسن و حضرت لوطك قاریسن (كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ) بو ایکی قاری قوللریمزدن ایکی صالح قولك تحت تصرفنده ایدیلر
و انلردن مراد حضرت نوح و حضرت لوطدر (فَخَانَتَاهُمَا) پس اول ایکی قاری اول ایکی قوللرینه
خیانت ایتدیلر که نوحك قاریسی حضرت نوحدن اوتری خلقه دیردی قوجهم دیوانه‌در و حضرت
لوطك قاریسی حضرت لوطك مسافرلرندن قومنی خبردار قیلدی (فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا)
پس اول ایکی پیغمبر اول ایکی قاریدن خدانك عذابندن بر نسنه دفع ایتمدیلر (وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ)
دخی انلره دینلدی دوزخه کیرك (مَعَ الدَّاخِلِينَ) کفره‌دن اکا کیرن کروهله پس سزی ای کفار
اولانلر پیغمبرله و اهل ایمانله اولان نسبتکز خدانك عذابندن قورترمز ایمانه کلمزسکز (وَضَرَبَ
اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا) دخی ایزد متعال ایمانه کلانلر ایچونکه کفارله اولان نسبتلری کندولره
ضرر ایصال ایتمدوکنه بر مثل قیلدی (امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ) مصر حاکمنك قاریسی آسیه خاتونك

حالنی (إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا) اول چاغ که سویلدی ای پروردکارم رحمتکدن یقین یرده بکا بر اوی یاپ
(فِي الْجَنَّةِ) بهشت جاودانده (وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ) و فرعونك نفس خبیثه‌سندن و زشت
عملندن بنی قورتر (وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) دخی بنی ستمکار کروهدن یعنی فرعونك اتباع
و انصارندن قورتر (وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ) دخی حق جل وعلا طول اولان قاریلرك نسلیچونلری
ایچون عمران قیزی مریم خاتونی مثل قیلدی (الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا) شول خاتونکه فرجنی کشیلردن
صاقلدی (فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا) پس آنك ایچنده واسطه‌سز خلق ایتدوکمز روحدن اوفوردك
(وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا) و پروردکارینك سوزلرینه یعنی انبیایه وحی ایتدوکی سوزلره تصدیق
کتوردی (وَكُتُبِهِ) و آنك کتابلرینه دخی تصدیق کتوردی (وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ) و عبادت اوزره
مداوم اولانلرك زمره‌سندن ایدی صایلدی سرور کائناتدن مرویدرکیم بیوردی کشیلردن چوق کسنه
کامل اولدی و قاریلردن درت خاتوندن غیری برکیمسه کامل اولمدی و انلر مزاحم قیزی آسیه خاتون
و عمران قیزی مریم خاتون و خویلد قیزی حضرت خدیجه و محمد المصطفی قیزی فاطمه خاتون
و حضرت عائشه‌نك فضلی سائر قاریلر اوزره ثریدك فضلی کبیدر سائر طعمه اوزره ❁

سورة الملك مكية ثلاثون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ) بو وجه لنوب نفعی چوق اولدی شول پروردکارکیم تصرف مطلق
زیر قدرتنده‌در (وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) و کندوسی هر نسنه اوزره توانادر (الَّذِي خَلَقَ
الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ) شول پروردکارکه اولم و صاغلغی یراتدی (لِيَبْلُوَكُمْ) تاکه تجربه ایده‌نك
معامله‌سی کبی سزکله بر معامله ایده و ظاهر اوله (أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا) قنقکز یکرکدر عمل جهتندن
(وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ) و کندو در هر کیمسه اوزره غالب اولان عاصیلرك کناهن چوق ستر ایدن
(الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا) شول خداکه یدی کوك بری بری اوستنده براتدی (مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَٰنِ
مِنْ تَفَاوُتٍ) ایزد ذو الجلالك براتمسنده اصلا بر عیب کورمزسن (فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ)
پس کوزی دوندر بق کوکلرده هیچ یارقلر کورهبیسن یعنی انلرده اصلا بر قصور کورمزسن
(ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ) صکره کوزی ایکی کز دوندر یعنی کوکلرك خلقتنده خلل بولمق ایچون
نه قدر تأمل ایدرسن ایله (يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا) کوز خلل بولمقدن اوزاقلنمش
ایکن سنك طرفکه دونر (وَهُوَ حَسِيرٌ) و حالبوکه کندوسی یورلمش و نوری ضعیفا ولمشدر

اول سبیدنکه آسمانلرك خلقتنه چوق نظر ایتدیکه بو قصوری بوله بولیوب خاسئ وخاسر
دونر (وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا) دخی تحقیقا کیم بره یقین اولان کوکی بزندك (بِمَصَابِيحَ) چراغلره
مشابه اولان یلدزلرله (وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ) واول یلدزلری دیولره اتلجق نسنه لر
قیلدق یعنی کیم ملائکه کرامك سوزلرین ایشتمك ایچون کوکه قصد ایدرلر (وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ)
واول خبیثلر ایچون یانمش تشك اشکنجه سن آماده قیلدق (وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) دخی شول کیمسه لر
ایچونکه پروردکارلرینك وحدانیتنه تصدیق کتورمدیلر (عَذَابُ جَهَنَّمَ) دوزخك اشکنجه سی مقرردر
(وَبِئْسَ الْمَصِيرُ) وغایتله بد دونجك یردر جهنم (إِذَا أُلْقُوا فِيهَا) قچن آنك ایچنده دوزخیلر صالنور
(سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا) اشك صوتی کبی آکا بر صوت ایشیدرلر (وَهِيَ تَفُورُ) وحالبوکه کندوسی شدت
غیظدن کفار اوزره قینار (تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ) یقلشورکه آجغدن چتلیوب پاره پاره اوله
(كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ) هرکاه که ایچنه بر کروه آتلور (سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا) دوزخك بکجیلری انلردن صوردیلر کیم
(أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ) سزه بوکونك عذابندن بر قورقوو یریجی کلمدیمی (قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ) اهل
جهنم فرشته لره جواب ویروب دیرلر بلی علی التحقیق بزه قورقوو یریجی کلدی (فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا) پس انلری
یلانه نسبت ایدوب دیدك (مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ) یزدان ذوالجلال دیدککز اشیادن هیچ برنسنه
ایندرمدی (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ) سز برنسنه ده دکلسز الا بربیوك آزغونلقده پس انکچون
بز بیوك عذابله مبتلا اولدق (وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ) دخی جهنمیلر دیدیلر بز پیغمبرلرك سوزین ایشیدوب
تفتیش وتفحص ایتمدن جمله آنی قبول ایتسیدك (أَوْ نَعْقِلُ) یا انلرك سوزین تعقل ایدوب حکم ومعنالرن
تفکر ایتسیدك (مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ) ارباب دوزخك زمره سنلدن اولمزدق (فَاعْتَرَفُوا
بِذَنْبِهِمْ) پس کناهلرینه مقر ومعترف اولدیلر (فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ) بوندنصکره اهل جهنمه
خدانك رحمتندن اوزاقلق اولسون (إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ) تحقیقا شول کیمسه لرکه
پروردکارلرینك عذابندن قورقرلر (بِالْغَيْبِ) کندولردن غائب ایکن (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ) انلره بارلغو
وار (وَأَجْرٌ كَبِيرٌ) وبراولو اجرت دخی که دنیانك لذاتی آنك یاننده بر امر حقیردر (وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ)
دخی سوزکزی کیزلی قیلك (أَوِ اجْهَرُوا بِهِ) یا آنی آشکار ایلك (إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) که
بی شبهه خدا جل جلاله سینه لرایه سی اسراره دانادر پس کیزلی ایتدککز اشیایی بخشی بیلور
(أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ) قو اشیایی ایجاد ایدن خدا سزی وجهری بیلمزمی (وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ)
وحالبوکه کندودر کیزلی اشیایی بیلوب آشکاراسنه علمی محیط اولان (هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ

ذَلُولًا) کندودر شول پروردکارکه زمینی سزه ملایم دوه کبی قیلدی (فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا)
پس دوه نك اموزینه مشابه اولان اطاغلرنده یوریکز (وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ) وآنك نعمتلرندن طلب
ایدوب ییکك (وَإِلَيْهِ النُّشُورُ) وقبوردن زنده قیلنوب بایلغکز کندو فرمانه در پس اوزرکزه
انعام ایتدوکی نعمتلرك شکرین سزدن صوررر (أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ) اباکوکده قدرت وسلطنی
اولان پادشاهدن امین اولدکزمیکیم (أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ) یری سزکله چوکرتدروب
ایچنده سزیی غائب قیله نته که قارونی ایچنده غائب قیلدی (فَإِذَا هِيَ تَمُورُ) پس ناکهان زرچوککدن
مضطرب اولور (أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ) یاخود کوکده قهر وقوتی اولان خدادن امین اولدکزمیکه
(أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا) اوزرکزه برو فاقطاش یولیوب سزی انکله نابود ایده (فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ
نَذِيرِ) پس بلاشبهه بیلجکسزکیم نیجه در بنم قورقتمم (وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) دخی تحقیقا
بوکفاردن اسبق اولانلر پیغمبرلری تکذیب ایتدیلر (فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ) پس نیجه ایدی اوزرلرینه
انکار ایتمکم که کوناکون عقوبتلرله کندولرین هلاك ایتدم (أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ)
اباغافل اولوب قوشلره نظر بارمیکیم اوستلرنده قنادلرین اجسار هواده اوچدقلری محل
(وَيَقْبِضْنَ) وقنادلرین بیغرلرجین یانلرینه انکله کاه کاه اوررلر (مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ) رحمتی
چوق خدادن اوزکه برکیمسه انلری دوشمکدن طوتمز (إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ) تحقیقا که ایزد ذوالجلال
هرنسنه نك کیفیت خلقت وتدبیرینه درست دانادر (أَمَّنْ هَذَا الَّذِي) یاکیمدر شول کیمسه که
(هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ) کندوسی سزه لشکر اولوب تکرینك حکمنی نجاوز ایدوب سزه
یاردم ایده (إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ) یعنی انلر برنسنه دکللردر الا بر الدنمقده (أَمَّنْ هَذَا الَّذِي
يَرْزُقُكُمْ) یاخود کیمدر اول کیمسه سزه روزی ویرر (إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ) اکر حق تعالی رزقنی سزدن
منع ایدر (بَلْ لَجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ) بلکیم کفار رفتی عناد وتکبرده وطوغری یولدن ایرلمکده طورمشلر
(أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى) پس بر کیمسه که یوزی اوزره قپانمش ایکن یورر یولی بخشی بولدی
(أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) یا بر کیمسه میکه طوغری یول اوزره سور جکدن قورتلوب
طورمش اولدیغی حالده یورر بو ایکی تمثیل کافر ومؤمن ایچوندر یعنی کافرك حالی شول کیمسه نك
حالنه بکزرکه یوزی اوزره قپانمش کیدر ومؤمنك حالی شول کیمسه نك حالنه بکزرکه ایاقلر
اوزره بر معتدل یولده کیدوب جواب اربعه سن کوزادوب یورر (قُلْ هُوَ) سویله یا محمد
عبادتنه سزی دعوت ایتدوکم خدا (الَّذِي أَنْشَأَكُمْ) اولخدادرکه سزی عدمدن ایجاد

ایدی (وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ) وسزه قولاقلری قیلدی تاکه پند ونصیحتی دکلیه سز (وَالْاَبْصَارَ)
وکوزلری تاکه عجائب مصنوعاتی مشاهده ایده سز (وَالْاَفْئِدَةَ) وکوکللری تاکه تفکر ایدوب
دقائق اموری بیله سز (قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ) بو نعمتلرك شکرین قتی آز ایدرسز یعنی انلرکه مخلوق
اولدقلری ایچون استعمال ایتمزسز (قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَاَكُمْ فِي الْاَرْضِ) سویله عبادت ایده‌جککز تکری
اول تکریدرکه سزی یراتدقدنصکره روی زمینده یایدی (وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) وکندو طرفنه
جزا ایچون جمع اولنورسز (وَيَقُولُونَ مَتَى هٰذَا الْوَعْدُ) دخی کفار دیرلر بو وعده یعنی حشر
ونشر نه زمان واقع اولور (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر سوزکزده کرچك سویلیانلر ایدکز (قُلْ اِنَّمَا
الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ) سویله بوندن اوزکه برشی یوقکیم حشر ونشر وقتنك بیلیسی خدا قتنده در
برکیمسه اکا مطلع اولماز (وَاِنَّمَا اَنَا نَذِيرٌ) وبن برکسنه دکلم الا برقورقودیجی (مُبِينٌ) بکا کلان
احکامی تبلیغ ایدیجی (فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً) پس اول محلکه موعود اولدقلری شیئی یقین کوردیلر
(سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا) کفر ایدنلرك یوزی کابت بغلدی (وَقِيلَ هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدَّعُونَ)
وکندولره دینلدی بو اول عذابدرکه دنیاده آنك اولمسین ایستیوب عجله ایله طلب ایدردکز
(قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِيَ اللّٰهُ وَمَنْ مَعِيَ) سویله بکا اندن خبر ویرك کیم تکری تعالی بنی وبنمله
اولانلری اهلاك ایدرسه (اَوْ رَحِمَنَا) یا اجالمزی تأخیر ایتمکله بزی اسیرکرسه (فَمَنْ يُجِيرُ
الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ) کیمدرکه کافرلری بردرلو اشکنجه‌دن پناه اولوب کندولرین صاقلار
یعنی بنم موت وحیاتم سزدن عذاب الهی‌یی دفع ایتمز (قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ) سویله اول معبودکه
توحیدی سبب نجاتدر وقمو نعمتلری احسان ایدن خدادر (اٰمَنَّا بِهِ) آنك وحدانیتنه تصدیق ایتدك
(وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا) وجمیع امورمزده اوزرینه اعتماد ایتدك (فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ)
یقینده بیلورسز ای کفار مکه کیمدر رسول کیمسه کندوسی آشکارا آزغونلقده در (قُلْ
اَرَاَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا) سویله بنی آکاه ایدك اکر سزکیم صویکز یره بودلمش صباحلرسه
(فَمَنْ يَاْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ) کیمدرکه سزه براقصو کتوردرسز وکاشاندن مرویدرکیم بیوردی
هرکیمسه هرکیجه تبارك سوره سنی اوقور حق جل وعلا آنی آنك سببیله قبرك عذابندن محفوظ
قیلا وبو سببدن بو سوره یه حضرتك زمان سعادتلرنده سورة المانعه دیرلردی

سورة القلم مكية وهى ثنتان وخمسون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(نٓ) امثالی سبقت ایتدی وبرقولده اندن مراد دواتدر (وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ) لوح محفوظی
یازن قلمه قسم وانکله حفظهٔ کرام یازدقلری اشیایه قسم که (مَا اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ)
پروردکارکك نعمتیله سنده یا محمد دیوانه لك یوقدر اصلی منفی اولدی (وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ)
دخی تحقیقا کیم سکا کسلمه مش اجرت واردر (وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ) وبی شبهه سن بر اولو خوی اوزره سن
که عشیرتکدن چکدکك زحمتی سنك کبی ولانلر آنی تحمل ایتمزلر (فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ) یقینده
سن کوررسن وآنلر کوررلرکیم (بِاَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ) قنغکز دیوانه لکله مفتون اولدی (اِنَّ رَبَّكَ
هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ) تحقیقا که پروردکارك هرکسدن داناتردر شول کیمسه‌نك
حالنه که یولندن آزوب دیوانه اولدی (وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) دخی کندوسی هرکیمسه‌دن اعلمدر
طوغری یوله بولانلره (فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ) پس کوجکی یلان ایتدرنلره یا محمد اویمه بو کلامدن
مقصود بوکه کفارك مخالفتی اوزره اولان حضرتك تصمیمنه تهییج ویرمکدر (وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ)
کفار سورلرکه سن شرکدن نهی ایتمکی براقوب کندولره مدارا ایده سن (فَيُدْهِنُونَ) که کندولر
دخی ترك طعنله وموافقتله سکا مدارا ایده لر (وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ) دخی اویمه حق وباطله
هرچوق آند ایچیجیه (مَهِينٍ) رأیده حقیر اولمش (هَمَّازٍ) خلقی عیب ایدیجی (مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ)
چوغللق طریقیله سوزی نقل ایدیجی (مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ) خلقی ایماندن الیقویجی (مُعْتَدٍ) ستمده حدی
آشمش (اَثِيمٍ) چوق کناهلو (عُتُلٍّ) برك یوزلو وبرمازخویلو (بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيمٍ) بو عیبلردن
صکره زنادن حاصل اولمش برقولده آندن مراد اولنان ولید بن المغیره در زیرا اول خبیث
بو صفاته جامع ایدی واون سکز یاشنه کیرنجیه دك پدری معلوم دکلدی صکره مغیره
آنی کندویه ملحق ایدوب اوغول ایتدی (اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ) سبقت ایدن نهیه علتدر
یعنی مالدار واوغوللر ایه سی اولدیغیچون اکا اطاعت ایتمه (اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا) چن بزم
آیاتمز اوزرینه اوقونور (قَالَ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ) دیر اوزریمه تلاوت اولنان نسنه کچمشلرك
افسانه سیدر (سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ) بی شبهه کیم بو صفات خبیثه یه جامع اولان شخصك
بورنی اوزره داغله نشانلرز (اِنَّا بَلَوْنَاهُمْ) تحقیقا کیم مکه خلقیله تجربه کبی برمعامله ایتدك
کندولره نعمتلر ویروب صکره عصیانلری سببیله انلری کندولردن سلب ایتدك (كَمَا
بَلَوْنَا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ) نته که باغ ایه لرینه اول معامله‌یی ایتدك منقولدرکیم یمن اقلیمنده
ضروان ناحیه سنده بر پیر صالح مقیم ایدی آنك آنده برباغی واردی هر ییل که اول باغك

محصولن دروب بچمك ایستردی فقرایی خبردار ایدوب کلوردیلردی اوراقدن قالانی ویرلر ایدی صالدوغی
وبیغمسی متعذر اولان شیئی جمع ایدوب الورلردی اول پیردار آخرته انتقال ایتدکده نه کرولادی
دیدیلر پدر امجدك طریقنه تابع اولورسك احوالمز پریشان اولور پس قولری بوکا اتفاق ایدوب
هتم ایتدیلرکیم فقرانك خبری بوغیکن صباح وقتنده باغی دروب بچه لر صکره حق تعالی
انلری بو بلایه کرفتار ایتدکی نته که بیوردی (اذ اقسموا ليصرمنها مصبحين) بلونا لقطنه متعلقدر
یعنی باغ ایه لرین مبتلا قیلدق قچن آند ایچدیلرکیم صباح وقتنه کیردکلرنده البته باغك
میوه سن واکینك دروب بچه لر (ولا يستثنون) وفقرانك حصه سن اندن استثنا ایتمزلر
(فطاف عليها طائف) پس باغ اوزره بردونجی بلا دوندی (من ربك) پروردکارکدن فرماندن
(وهم نائمون) وحالبوکه آنلر یاتمشلردر (فاصبحت كالصريم) پس اشجار ومیوه سی یاندوغی
جهتدن کیجه کبی قرارمش صباحلدی (فتنادوا مصبحين) پس صباح وقتنه داخل اولدقلرنده
بری برین چاغردیکه (ان اغدوا على حرثكم) اکینکز اوزره صباحدن چقوب کیدك
(ان كنتم صارمين) اکر آنی قطع ایدیجیلر ایدکز (فانطلقوا وهم يتخافتون) پس باغ سمتنه
توجه ایدوب کیتدیلر اول حالده که کندولر آرالرنده مشاوره ایدرلرکیم (ان لا يدخلنها اليوم
عليكم مسكين) البته اول باغه بوکون بر یوقسل اوزرکزه کرمسون (وغدوا على حرد قادرين)
وکونش چیقمدن ایچمك اوزره قادر اولمقلرین تخمین ایدوب کیتدیلر یعنی اول قصد له عزم ایدوب
کیتدیلرکه فقرانك عیشن تنکید ایدرلر پس عیشلری اوزره بر تنکید اولدیکه اول باغك ایچنده
درد والمدن اوزکه برنسنه تحصیل ایتمکه قادر اولمدیلر (فلما رأوها) پس حچنکیم باغلرین
اول هیئتله کوردیلر (قالوا انا لضالون) دیدیلر على التحقیق بز باغمزك یولن ازدرمشوز صکره
اکا تأمل ایدوب بیلدیلرکیم اول باغ کندو باغلریدر دیدیلر (بل نحن محرومون) یولی ایترمش
دکلوز بلکه بو باغك نعمتلرندن بی نصیبوز نیتمز سببیله (قال اوسطهم) عقلده
یاباشده اورتنجه لری اولان دیدی (الم اقل لكم لولا تسبحون) سزه دیمدمی بو ایشه
عزم ایتدککز محل بو یرماز نیتلردن رجوع ایدوب تنکری یاده کتورك (قالوا سبحان ربنا)
دیدیلر پروردکاریمز منزهدر بزه ستم ایتمکدن (انا كنا ظالمين) که بی شبهه بز کندو
نفسمزه ستم ایتمشلر ایدك (فاقبل بعضهم على بعض يتلاومون) پس برلری برلری اوزره
دونوب ملامت ایتمکه باشلدیلر زیرا کیمسی بو فعله اشارت ایتمشدی وکیمسی اولمسنه

صواب کورمشدی وکیمسی راضی اولمشدی صکره که کوردیلر پشیمانلقلر کندولره برنسنه حاصل
اولماز کناهلرینه معترف اولوب (قالوا يا ويلنا انا كنا طاغين) دیدیلر ای هلاکمز حاضر
اولکیم بلاشبهه بز حددن اشمش بر کروه ایدك (عسى ربنا ان يبدلنا خيرا منها) شاید ربمز
اندن یکرك بر باغ بزم یرینه ویره (انا الى ربنا راغبون) که بی شك بز خداوندمزه دونوب
رغبت ایدیجیلرز کوردیلرکه بعض روایاتده ثابت اولمشدرکیم حق جل وعلا بو ایدکلری
توبه سببیله کندولره اول باغدن یك بر باغ احسان ایتدی (كذلك العذاب) بو خصوصده
باغ صاحبلرینه چکدکلری عذاب کبیدر دنیانك عذابی (ولعذاب الآخرة اكبر) والبته صوکی
سرایك اشکنجه سی دنیانك اشکنجه سندن چوق بیوکدر (لو كانوا يعلمون) بیلمش اولسیدیلر
البته عذابه مؤدی اولان شیئدن احتراز ایدرلردی (ان للمتقين عند ربهم) تحقیقا کیم شرك
ومعصیتدن پرهیز اولانلره آخرتده پروردکارلری قتنده وار (جنات النعيم) نعمتلو باغلر
(افنجعل المسلمين كالمجرمين) پس اهل اسلامی کنهکار کفار کبی قیلارمیوز بو کلام
کفارك سوزینه انکاردر زیرا انلر دیرلردی بعث وحشر صحیح اولورسه نته که محمد کمان ایدر
اهل اسلام بزدن ایلرو اولمازلر بلکه بزم حالمز انلرك حالندن یکرك اولور نته که دنیاده
اویله یوز (ما لكم كيف تحكمون) سزه نه اولدی نیجه حکومت ایدرسز هیچ خدا عز وجل دشمنلرن
دوستلری کبی قیلارمی (ام لكم كتاب) یاخود سزه کوکدن اینمش بر کتابمی وار (فيه تدرسون)
ایچنده اوقورسزکیم (ان لكم فيه لما تخيرون) على التحقیق آنك ایچنده بکنوب آرزو ایتدککز
نسنه سزه در وبو کونا کتاب اصلا اینمه مشدر (ام لكم ايمان علينا بالغة) یاخود سزه
اوزریمزه تأکیدده نهایته یتشمش آندلرمی وار (الى يوم القيامة) قیامت کوننه دك (ان لكم
لما تحكمون) على التحقیق حکومت ایتدککز نسنه سزه در وبویله بر عهد هرکز بزدن صادر
اولمدی (سلهم ايهم بذلك زعيم) انلردن صور یا محمد قنقیلری اول باطل حکمه کفیلدر
(ام لهم شركاء) یاخود انلره اورتاقلرمی وارکه بو سوزده کندولره اورتاق اولور (فليأتوا
بشركائهم) پس اورتاقلرین کتورسونلر (ان كانوا صادقين) اکر دعوالرنده کرچك سویلیجیلردی
(يوم يكشف عن ساق) یاد ایت اول کونیکه بر صعوبتلو وشدتلو ایشدن کشف اولنور لغت
عربیه ده کشف ساق مثل طریقیله ایشك دشوارنده استعمال اولنور (ويدعون الى السجود)
دخی کفار توبیخ اولنمقلریچون سجده کتورمکه دعوت اولنورلر (فلا يستطيعون) پس

سجده‌یه کتورمکه قادر اولمیه‌جقلر (خاشعة ابصارهم) قیامتك هیبتندن کوزلری بره باقر (ترهقهم ذلة) خوارلق کندولرین قپلار (وقد کانوا یدعون الی السجود) دخی تحقیقا که دنیاده سجده ایتمکه دعوت اولنورلردی (وهم سالمون) وحالبوکه کندولر سجودی ادا ایتمکدن متمکن ایدیلر (فذرنی ومن یکذب بهذا الحدیث) پس بنی قوی یا محمد اول کمسه ایله که بو سوزی تکذیب ایدر یعنی قرآنی تکذیب ایدن کمسه‌نك ایشنی بکا مفوض قیل بن سکا آنك ایشنده کفایت ایدرم (سنستدرجهم) بلا شبهه انلری پایه پایه الوب اهلاك ایدرز (من حیث لا یعلمون) بیلمدکلری یردن (واملی لهم) وانلره مهلت ویرورم (ان کیدی متین) بی شبهه کیم بنم عقوبتم محکمدر برنسنه ایله دفع اولنماز (ام تسئلهم اجرا) یاخود رسالتك تبلیغی اوزره انلردن اجرت طلب ایدرمیسین (فهم من مغرم مثقلون) که آنلر جریمه ویرمسندن آغرلنمشلردر (ام عندهم الغیب) یاخود پوشیده اولان نسنه یعنی لوح محفوظ قتلرنده وارمی (فهم یکتبون) که انلر حکم ایتدکلری شیئی اندن یازوب سنك علمکدن مستغنی اولمشلردر چون خدانك قضاء ازلیسنده حکم اولنمشدر کیم بوکفار مهل اولنورلر حبیب اکرمنه اذیتلری اوزره صبر ایتمکه فرمان ایدوب بیوردی (فاصبر لحکم ربك) پس پروردکارکك فرمانینه قتلان (ولا تکن کصاحب الحوت) وبالق ایسی کبی اولمه یعنی حضرت یونس علیه السلام کبی اولمه (اذ نادی) نجن بالق قارننده چیغردی (وهو مکظوم) وحالبوکه کندوسی تضجردن لجغله طولمشیدر (لولا ان تدارکه نعمة من ربه) اکا پروردکاری طرفندن بر احسان یتشمسیدی کندوبی توبه‌یه موفق قیلوب توبه‌سن قبول ایتدی (لنبذ بالعراء) البته اشجاردن خالی صحراده قالوردی (وهو مذموم) اول حالده که کندوسی خدانك رحمتندن دور قلنمشدر (فاجتبیه ربه) پس پروردکاری آنی برکزیده قیلدی (فجعله من الصالحین) درعقب آنی صلاحده اصحاب کمال اولانلردن قیلدی (وان یکاد الذین کفروا) دخی تحقیقا یقلشدیکیم کفر ایدن کمسنه‌لر (لیزلقونك بابصارهم) حسدجهتندن کوزلریله یرکدن سنی سوریچدروب اهلاك ایده‌لر (لما سمعوا الذکر) نجن قرآنی سندن ایشتدیلر کوردیلرکه بنی اسد قبیله‌سنده کوزله دکیجیلر وارایدی ایستدیلرکه حضرتی کوزله دکه‌لر حق جل وعلا حبیبنی انلرك شرندن حفظ ایدوب بو آیتی منزل قیلدی حدیث شریفده وارد اولمشدرکیم علی التحقیق کوز کشی‌یی قبره کیوررودوه‌یی قزانه (ویقولون انه لمجنون) دخی خلقی تنفیر ایتمك ایچون دیرلر علی التحقیق محمد المصطفی حاشا دیوانه‌در (وما هو الا ذکر للعالمین)

وقرآن برنسنه دکلدر الا عالملره برپند ونصیحت پس آنی تعاطی ایدن اوقومز الا عقلده جمیع خلقدن اکمل اولان وزاید مجله سندن یکرك اولان

سورة الحاقة مکیة وهی اثنان وخمسون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(الحاقة) اول حالت که جمله امورك حقیقتی انده بیلنور (ما الحاقة) ندراول حالت که انده هیچ برنسنه خفی اولماز (وما ادریك ما الحاقة) دخی قنقی شی سکا بیلدردیکیم اول حالت ندر یعنی انك حقیقتن بیلمك سکا ممکن دکلدر (کذبت ثمود وعاد بالقارعة) قبیلهٔ ثمود وقبیلهٔ عاد قیامتك اولمسین اینانمدیلر لغتده قرع دوکمکه دیرلر پس قیامتك وقوعی خلقی قورقیله واجرام علویه‌یی پارمغله ویلدزلری پاره‌لنجغله دوکدیکیچون قیامت قارعه ایله تسمیه اولندی (فاما ثمود) پس اما قبیلهٔ ثمود (فاهلکوا بالطاغیة) حددن اشمش واقعه ایله نابود اولدیلر واوصیحه ایدی (واما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیة) واما قبیلهٔ عاد اوازی شدیدحدکچجاوزایتمش یل ایله یوق اولدیلر (سخرها علیهم سبع لیال وثمانیة ایام حسوما) اول یلی اوزرلرینه یدی کیجه وسکزکون بلا فاصله مسلط قیلدی (فتری القوم فیها صرعی) پس اول جماعتی اول وقتده کوررسن دوشوب هلاك اولمشلر (کانهم اعجاز نخل خاویة) کویا که آنلر ایچی بوش خرما اغجلرینك دیبی (فهل تری لهم من باقیة) پس انلردن هیچ باقی قالمش برکمسه کوررمیسن یعنی انلردن اصلا برکمسه قالمیوب نسللری منقطع اولدی (وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفکات بالخاطئة) ومصر حاکمی وکندوسندن اسبق اولانلر ودونمش کویلرك اهالیسی خطالو اولان افعال ایله کلدیلر (فعصوا رسول ربهم) پس انلرك هرکروهی پروردکارلرینك پیغمبرینه مطیع ومنقاد اولمدیلر (فاخذهم اخذة رابیة) پس حق تعالی انلری شدتده ارتمش الشلدننه که اعماللری قبحده غایتله ارتمشدر (انا لما طغی الماء حملناکم فی الجاریة) تحقیقا که بزنجن صوحدی تجاوز ایتدی پدرلرکزی حضرت نوحك کیسنده قالدردق (لنجعلها لکم تذکرة) تا که اول ایشی سزکچون برعبرت وخدانك وحدانیتنه بر دلالت قیله‌لم (وتعیها اذن واعیة) وآنی بر واعیه اولن قولاق ازبرلیه (فاذا نفخ فی الصور نفخة واحدة) پس نجکیم صورده براوفورش اوفورلور (وحملت الارض والجبال) ویر وطاغلر مکانلرندن قالدرلور (فدکتا دکة واحدة) درعقب بری برینه اوریلوب بردوکلشده وکلورکه قوللری هبا اولورلر (فیومئذ وقعت الواقعة) پس اول کونده دوشجك دوشر یعنی قیامت قائم اولور

(وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ) وكوك فرشته لرك اينمسيچون يارلور (فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ) پس كوك اولكونده
سست وزبون اولور (وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا) وفرشته جنسى كوكك اطرافى اوزره طوروب
منتظر اولملر (وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ) دخى پروردكارك عرشنى اولكونده
كوكك اطرافى اوزره اولان ملائكه نك اوستنده سكز ملك قالدرر (يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ) اولكون
محاسبه ايچون خدا اوزره عرض اولنورسز (لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ) اعمالكزدن نكرى تعالى
اوزره بركيزلى نسنه پوشيده اولمازكه اعمالكزده اطلاع تحصيل ايتمك ايچون سزى اوزرينه
عرض ايدرانجق اندن مراد بوكه هركسك كيفيت حالى بيلنه وعدلله مبالغه اولنه (فَأَمَّا مَنْ
أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ) پس اما شول كيمسه كه نامۀ اعمالى صاغ اليله ويرلدى (فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ)
ابتهاج وافتخار طريقيله سويلرالك نامۀ اعمالى اقوك (إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ) تحقيقا
بن بيلدم كه بى شبهه بن محاسبهمى كوريجى يم (فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ) پس اول كيمسه كندودن
صاف تعظيميله مقرون اولمش برزندكانلكده در (فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ) بريوكسك اوچمقده در
(قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ) دريله جك ميوه لرى يقيندركه اوتورمش اولان كيمسه اندن تناول
ايدر (كُلُوا وَاشْرَبُوا) كندولره دينلور يييك وايچك (هَنِيئًا) قانمش اولسون (بِمَا أَسْلَفْتُمْ
فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ) كچمش كونلرده كوندردككز اعمال سببيله (وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ)
واما اول كيمسه كه نامۀ اعمالى صول اليله كندويه ويرلدى (فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ)
سويلراى همدملر كاشكى نامۀ اعمالم بكا ويرلمسيدى (وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ) وحسابم نه اولديغنى
بيلمسيدم (يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ) اى كاشكى موت حالتى كه انكله اولمشدم فناى ابديه حكم
ايتسيدم (مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَهْ) بنم مالم كم بندن برنسنه دفع ايتمدى (هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ)
حجت وقدرتم بندن نابود اولدى بعده ملائكۀ عذابه فرمان كلوركه (خُذُوهُ فَغُلُّوهُ) بو كافرى
الك در عقب اللرين بوينيله طوقه كچورك (ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ) صكره كندوبى جهنمه براقك
(ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ) اندن صكره برزنجيرده كه (ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا) اوچمسى يتمش آرشوندر
(فَاسْلُكُوهُ) اكا كچيرك (إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ) تحقيقا كه اول كافر عظمتلو خدايه ايمان
كتورمزدى (وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ) ويوقسلك ييدرمسى اوزره قندرمزدى
(فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ) پس اكا بوكون اصلا بريقين خصم يوقدركه كندويه حمايت ايده
(وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ) واكا بييجك نسنه يوقدر مكر اهل جهنمك ايرينندن اكا بييجك

بولنور (لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ) كنهكارلردن اوزكه بركيمسه آنى يمز (فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ
وَمَا لَا تُبْصِرُونَ) پس امر ظاهر اولديغيچون عالم شهادتدن كوردككز نسنه يه وعالم غيبدن
كورمدككز شيئه قسم ايتمم (إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ) بى شبهه قرآن عظيم الشان خدا قتنده
براولوكوندرلمش سوزيدركه آنى خدانك طرفندن خلقه تبليغ ايدر واو محمد المصطفادر
(وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ) وقرآن جليل القدر شاعر سوزى دكلدر (قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ) شدت
عناد كزدن ناوترى غايتله آز تصديق كتورورسز (وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ) دخى قرآن عظيم الشان
فالجى سوزى دكلدر (قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ) قتى آز نصيحت طوترسز (تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ)
كلام قديم خلقك پروردكارندن لسان جبريل ايله محمد المختار اوزره ايندرلمشدر (وَلَوْ
تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ) واكر محمد المصطفى كندو قتندن اوزريمزه برسوز يالان بغلسيدى
(لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ) البته اندن صاغ الى الوردق (ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ) صكره يورك
دمارك كسردك يعنى كندوبى شدت عقوبتله اندن اهلاك ايدردك (فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ)
پس سزدن اصلا بركيمسه يوقدركه اندن هلاكى منع ايتمكه قادر اوله (وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ
لِلْمُتَّقِينَ) دخى تحقيقا كيم قرآن عظيم الشان پرهيز ايدنلره برپنددر (وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ
مُكَذِّبِينَ) وبى شبهه بز بيلورزكيم سزدن قرآنى يلانه نسبت ايدنلر وار پس تكذيبلرى
اوزره مكافاتلرين ايدرز (وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ) دخى تحقيقا كيم قرآن كفار اوزره
بر پشيمانلق وندامت اولور قچن اهل ايمانك ثوابن مشاهده ايدرلر (وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ) دخى
على التحقيق كيم قرآن جليل القدر شكسز درستلك وطوغريلقدر (فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ
الْعَظِيمِ) پس اولو پروردكارك آدين ذكر ايتمكله كندوبى تنزيه ايت

سُورَةُ الْمَعَارِجِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعٌ وَأَرْبَعُونَ آيَةً
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(سَأَلَ سَائِلٌ) براستيجى ايستدى (بِعَذَابٍ وَاقِعٍ) بردوشمش اشكنجه يى (لِلْكَافِرِينَ) بى دين
اولانلر ايچون بو عذابى ايستيان نضر بن الحارث ايدى زيرا اول سويلمشدى يا الهى اكر محمد
كتوردوكى شى حقدر اوزريمزطاش ياغدور ويرروايتده آنى ايستيان ابوجهل ايدى وبر
قولده ايستيجى محمد المصطفى ايدى كه كفارك عذابنه استعجال ايتدى وهر تقديراوزره (لَيْسَ
لَهُ دَافِعٌ) اكا بردونديريجى يوقدركه آنى دوندره (مِنَ اللَّهِ) خدانك جهتندن زيرا انك وقوعنه

ارانی تعلق ایتمشدر (ذِي الْمَعَارِجِ) جلاله لفظنه صفتدر یعنی اول الله نزد بانلر ایسیدی
وانلر اول پایه لردرکه پاکیزه سوز وکوکجك عمل ایچنده چیقار یا مؤمنلر سلوکلرنده آنك
ایچنده ترقی ایدرلر یاندن مراد کوکلردرکه ملائکه ایچنده عروج ایدرلر (تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ
إِلَيْهِ) فرشته لر وحضرت جبریل خدانك فرمانی محلنه چیقرلر (فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ
خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ) بركونده که آنك اندازه سی اللی بیك ییلدر یعنی بر انسان آنك مسافه سنی
قطع ایتمك ایسترسه اللی بیك ییلده انجق آنی قطع ایدر (فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا) پس کفارك اذیتی
اوزره برکوزل قلمق قیلانکه اکا استعجال واضطراب قارشمیه (إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا)
تحقیقا کیم کفار قیامت کونن امکاندن بعید کورورلر (وَنَرَاهُ قَرِيبًا) وبز آنی امکانه یقین بیلورز
(يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ) اولکونده که کوك اریمش باقر کبی اولور (وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ) وطاغلر
رنکا رنك یونك کبی زیرا اوفا توب هوایه قالقدقلرنده رنك آمیز آتلمش یونکه مشابه اولورلر
(وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا) وبرخصم برخصمك حالنی سؤال ایتمز (يُبَصَّرُونَهُمْ) اول حالده که
خصم واقربا بری برین کورمش قیلنور یعنی قیامت کوننده خلق کندو حاللرینه اوکلو
مشغول اولورلرکه اقارب بری برین کورمشلر ایکن حال وخاطر صورمزلر (يَوَدُّ الْمُجْرِمُ)
کنهکار اولان کافر محبتله آرزو ایدرکه (لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ) اولکونك اشکنجه
سندن کندو نفسنی صاتون السیدی (بِبَنِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ) واوغلرلیه وقاریسیله و
قرنداشیله (وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ) وکندویه یریورن قوم قبیله سیله (وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا) ویریوزنده اولانلرله قمو (ثُمَّ يُنْجِيهِ) صکره اول فدا ویرمسی کندویی قورترسیدی کلا
وازکچسون بو تمنیدن ونه ممکندر اندن فدا قبول اولنمق (إِنَّهَا لَظَى) تحقیقا که دوزخ برشعله در
(نَزَّاعَةً لِلشَّوَى) باشنك دریسن شدتلو چکیجی (تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى) جذب ایدوب احضار
ایدر شول کیمسه یی که حقدن آکسه ویروب طاعتدن یوز دوندردی (وَجَمَعَ فَأَوْعَى) وما
جمع ایدوب کیسه لره طولدردی اوزرینه واجب اولان مال زکوتی اندن چیقرمدی (إِنَّ
الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا) تحقیقا که آدم اوغلی پك حریصلو وبی صبرلو یاردلدی (إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا)
قچن کندویه بدلك دوقونسه غایتله بی تاب اولور (وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا) واول محل که کندویه
ایولك اصابت ایدر نفسن طاعتدن ومالن ارباب استحقاقدن قتی الیقور وجمله آدمیلر
بوطبع اوزره مجبولدرلر (إِلَّا الْمُصَلِّينَ) مکر نماز قیلانلرکه اول اوصافدن منزهدرلر

(الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ) اهل نماز شول کیمسه لردرکه نمازلری اوزره مداومت ایتمشلر
برایش کندولرین اندن الیقومز (وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ) دخی شول کیمسه لردرکه
ماللرنده بربلنمش حق واردر زکوة وصدقه موظفه کبی (لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ) ایستیانیچون قسمله
وایستمیانیچون قسمله محروم اولان کیمسه درکه خلقك اموالندن تعفف ایدوب برنسنه ایستمز
پس خلق کندویی دولتمند ظن ایدوب برنسنه ویرمیوب محروم اولور (وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ
الدِّينِ) دخی آنلر شول کیمسه لردرکه قیامت کوننك اولمسین تصدیق ایدرلر (وَالَّذِينَ هُمْ
مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ) وشول کیمسه لردرکه کندولر پروردکارلرینك عذابندن
نفسلری اوزره قورقمشلردر (إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ) تحقیقا کیم پروردکارلرینك
عذابی مأمون دکلدر (وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ) دخی آنلر شول کیمسه لردرکه
کندولرکیزلی اعضالرین هرشیدن صاقلمشلردر (إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ) انجق
منکوحه لری اوزره (أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) یا صاغ اللری مالك اولدقلری
قرواشلر اوزره (فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ) کیم علی التحقیق آنلر ملامت اولنمازلر
عورتلرندن وقرواشلرندن فرجلرین حفظ ایتمدکلرندن اوتری (فَمَنِ ابْتَغَى
وَرَاءَ ذَلِكَ) پس هرکروهکه منکوحه لرندن وقرواشلرندن اوزکه شیئه طالب
اولدیلر (فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ) آنلر کندولر درحدودشرعیه تجاوز ایدنلر (وَالَّذِينَ هُمْ
لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ) دخی مستثنی اولانلر شول کیمسه لردرکه کندولر امانتلرینه وپیمانلرینه
کوزدیجیلردر (وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ) وشول کیمسه لردرکه طانقلقلرینه طورمشلردر
یعنی حقوق الهیه دن وحقوق عباددن بیلدکلری نسنه یی انکار ایتمزلر (وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَ) وشول کیمسه لردرکه نمازلری اوزره محافظه ایدوب شرائط وادابنی یرینه کتوررلر
(أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ) اول اوصافله متصف اولان کروه خدانك لطف وکرمندن بهشتلرده
معززومکرمدرلر بلکه کیم کفره نبی اودیك ذابی بوایدیکیم حضرتك چوره سنده حلقه اولوب
کلامن استهزایه طوتورلردی حق جل وعلا انلرك احوالندن تعجب ایدوب بیوردر (فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا
قِبَلَكَ) پس نه دیر اولانلره نه اولدیکه سنك چوره کده (مُهْطِعِينَ) سرعتله کلمشلر (عَنِ الْيَمِينِ
وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ) صاغدن وصولدن بلوك بلوك (أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ) ایا انلردن هر
برکشی آرزو ایدرکه (أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ) نعمتلی باغه کیرمش قیلنه (كَلَّا) بوایتدکلری

اردون وارکچسونلر (انا خلقناهم) تحقیقا که بز انلری یرادق (مما یعلمون) بیلدکلری نسنه‌دن
یعنی انلر بر قوقمش نطفه‌دن خلق اولندیلر که هیچ عالم قدسه آنك مناسبتی یوقدر طاعات
وایمانله واخلاق پسندیده ایله مستکمل اولمینجه (فلا اقسم برب المشارق والمغارب)
پس کونشك چیقدیغی وباتدیغی یرلرینك پروردکارینه قسم کیم (انا لقادرون علی ان نبدل خیرا
منهم) علی التحقیق بز توانالرز آنکا وزره کیم کفاری اهلاك ایدوب کندولردن یکرکلرکسنه‌لر
یرلرینه کتوررز (وما نحن بمسبوقین) وبز هلاکلرین ایسترسك اصلا برکیمسه مغلوب
اولوب هلاکلرندن منع اولنمزز (فذرهم یخوضوا ویلعبوا) پس انلری بوراق باطل اشیایه مباشرت
ایدوب اوینا سونلر (حتی یلاقوا یومهم) اولوقته دك کونلرینه صاتشه‌لر (الذی یوعدون)
شول کونکه انکله وعد اولنورلر (یوم یخرجون من الاجداث سراعا) اول کونکه کورلردن
چیقارلر تیز لمشلر ایکن (کانهم الی نصب یوفضون) کویاکه آنلر بردورمش بیرقلره سیمتنه
یورلر (خاشعة ابصارهم) کوزلری اشاغه باقمش ایکن قیامتك اهوالندن (ترهقهم ذلة)
کندولرین خوارلق قپلار (ذلك الیوم) اولدر اول کون (الذی کانوا یوعدون)
شول کونکه کفار انکله دنیاده موعود اولورلردی

سورة نوح مكية وهي ثمان وعشرون اية
بسم الله الرحمن الرحيم

(انا ارسلنا نوحا الی قومه) تحقیقا که بز حضرت نوحی کندو عشیرتنه مرسل قیلوب دیدك (ان انذر
قومك) کندو جماعتکی قورقتدر (من قبل ان یاتیهم عذاب الیم) کندولره کلمدن اول بر دردناك
اشکنجه واو عذاب اخرتدر یا طوفان پس حضرت نوح فرمانی قبول ایدوب قومنه واروب
(قال یا قوم انی لکم نذیر مبین) دیدی ای بنم عشیرتم علی التحقیق بن سزه تکرینك عذابندن قورقو
ویریجی بر احکامی اشکارا ایدوب سویلرم (ان اعبدوا الله) ایزد ذوالجلاله یالکز پرستش ایدك
(واتقوه واطیعون) واندن خوف ایدك دخی بکا اطاعت کورك (یغفر لکم من ذنوبکم)
کناهلرکزك بر مقدارینی سزه مغفرت ایدر واو کفر حالتنده اولان کناهلریدر زیرا اسلام
ما قبلنی محو ایدر (ویؤخرکم الی اجل مسمی) وبر معین مدته دك تاخیر ایدوب عذابی اوزرکزه مسلط
ایتمز یعنی سزکچون مقدر اولان مدتك نهایتنه دك سزی تاخیر ایدر وایمان وطاعت کتوردرسکز
(ان اجل الله اذا جاء لا یؤخر) تحقیقا کیم خداعز تقدیر ایتدوکی اجل کلدکده تاخیر اولنماز

لو کنتم تعلمون) اکر بیلور کروه اولسیدکز البته آنی بیلوردکز اخبارده بوکونا ثابت اولدیکیم حضرت
نوح علیه السلام طقوز یوز اللی ییل قومنی طریق حقه دعوت ایلدی سوزینی قبول ایتمدیلر عاقبت سینه‌سی
تنك اولوب جناب رب الاربابه توجه ایدوب (قال رب انی دعوت قومی لیلا ونهارا) دیدی ای پروردکار
بی شبهه بن کندو جماعتمی کیجه وکوندز طریق حقه دعوت ایلدم (فلم یزدهم دعائی الا فرارا) پس
بنم دعوتم کندولره برنسنه آرتدرمدی الا ایمان وطاعتدن قچمق (وانی کلما دعوتهم لتغفر لهم)
دخی بلا شبهه کیم بن هرکاه که کندولرینی ایمانه دعوت ایلدم تا که آنك سببیله کندولره مغفرت
ایدهسن (جعلوا اصابعهم فی اذانهم) سوزیمی ایشتمه‌مك ایچون پرمقلرینی قولاقلرنده قیلدلر
(واستغشوا ثیابهم) وطونلرین اورتنوب قپلاندیلر تا که یوزیمی کورمیه‌لر (واصروا)
(واستکبروا استکبارا) وکفرلرینی اوزره دوروب بنم اتباعمدن سرکشلك ایتدیلر واولو سرکشلك
(ثم انی دعوتهم جهارا) صکره بلا شبهه بن کندولرینی ایمانه آشکارا دعوت ایتدم (ثم انی
اعلنت لهم) اندن صکره علی التحقیق کیم بن کندولره دعوتی آچقدن ایتدم (واسررت لهم
اسرارا) دخی کندولره دعوتی غایتله کیزلی ایتدم (فقلت استغفروا ربکم) پس دیدم پروردکارکزدن
مغفرت طلب ایدك توبه ایتمکله (انه کان غفارا) بی شبهه کیم خداعز وجل چوق مغفرت ایلیجیدر
(یرسل السماء علیکم مدرارا) اوزرکزه یغموری بوللر فراوان اولدیغی حالده (ویمددکم باموال وبنین)
وانواع اموال واوغوللر ایله سزه امداد ایدر (ویجعل لکم جنات ویجعل لکم انهارا) وسزه
باغلر قیلار دخی سزه ایرمقلر قیلار (ما لکم لا ترجون لله وقارا) سزه نه اولدیکه خدای ذوالجلاله
اولولق وعظمت امید ایتمیوب عذابندن خوف ایتمزسز (وقد خلقکم اطوارا) وحالبوکه سزی
درلو درلو خلق ایتدی بر طور مضغه وبر طور علقه تا نهایته دك وبو خلق ایتمك کمال قدرتنه
دلیلدر (الم تروا کیف خلق الله سبع سموات طباقا) بقمزمیسز نیجه حق جل وعلا یدی
کوکلری قات قات یراتدی (وجعل القمر فیهن نورا) وآیی انلرك برینده بر ایشق قیلدی (وجعل
الشمس سراجا) دخی کونشی چراغ کبی قرانلغی محو ایدر برنسنه قیلدی (والله انبتکم من الارض نباتا)
وایزد متعال سزی یردن بتورشی کبی بر بتورمك بتوردی چون خلقك پدری آدم علیه السلام طپراقدن
خلق اولندی جمله اوغوللری اندن خلق اولنمش پایه‌سنده قیلندیلر (ثم یعیدکم فیها) صکره
آنك ایچنده سزی دوندررر یعنی بعد الموت سزی زمینده دفن ایدر (ویخرجکم اخراجا) وجزا
وحساب ایچون اندن سزی چیقارندر بر عظیم چیقارمق (والله جعل لکم الارض بساطا) دخی

خدا عز وجل سزکچون یری دوشنمش دوشمه کبی قیلدی (لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا) تاکه اندن متمتع
بوله‌سز ایدنه سزچون حضرت نوح علیه السلام بو دلائل قاطعه‌یی وبراهین ساطعه‌یی کتوروب
قومندن تمرد وعصیاندن اوزکه برنسنه حاصل قیلمدی درکاه ذو الجلاله تضرع وشکایت
یوزین طوتوب دیدی کما قال تبارك وتعالی (قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي) حضرت نوح دیدی
یا الهی علی التحقیق کیم بنم کروهم سوزیمی قبول ایتمدیلر (وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا)
واویدیلر شول کیمسه‌یه که مال واوشاقلری وتوزمقدن اوزکه کندویه برنسنه آرترمدی
یعنی بنم سوزیمی قبول ایتمیوب اموال واولادلرینه مغرور اولان رؤسانك سوزلرینه
تابع اولدیلر (وَمَكَرُوا) وانلرك ریشلری حیله وخدعه ایتدیلر (مَكْرًا كُبَّارًا) بربیوك حیله
(وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ) وکندولره تابع اولانلره دیدیلر معبودلرکزك عبادتن بوراقمك
(وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا) وعلی الخصوص بو اسمائله مسمی
اولان بتلرك عبادتنی بوراقمك کتوردیلرکیم بونلر حضرت آدمله نوح اراسنده برصالح کشیلر
ادالریدی دار آخرته انتقال ایتدکلرندنصکره قیلقلری تبرك ایچون تصویر اولندی بعده مرور
ایامله خلق انلره عبادت ایتدیلر (وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا) ورؤسا چوق کسنه‌لری ازدردیلر
(وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا) وستمکار اولانلره حیله‌نك رواجنده دینوی مصلحتلرنده ازمقدن اوزکه
برنسنه ارترمه (مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا) کناهلرندن او تری صوده بوغلمش قیلندیلر (فَأُدْخِلُوا
نَارًا) درعقب برآتشه کیرمش قیلندیلر واول عذاب قبردر (فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَنْصَارًا) پس تکریدن اوزکه کندولره یاردمجیلر بولمدیلر بو کلامده انلره تعریض وارکه تکریدن
غیری آنلر معبودلر ایدندیلرکیم کندولره یاردم ایتمکه قدرتلری یوقدر (وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ
عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا) دخی حضرت نوح دیدی ای خداوندم یریوزی اوزره کافرلردن
برکیمسه قومه (إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ) تحقیقا کیم سن انلری قویه‌جق اولورسك قوللرکی
ازدورلر (وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا) وطوغورمزلر الا حقدن عدول ایتمش یغمق چوق انکار
ایدیجی کیمسه‌یه (رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ) ای پروردکارم بکا وپدرمه وانامه مغفرت ایت
(وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا) دخی اویمه کیرن کیمسه مؤمن اولدیغی حالده (وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ)
دخی اهل ایمان کشیلره واهل ایمان عورتلره (وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا) وستمکار
اولانلره هلاکدن اوزکه برشی آرترمه

سُورَةُ الْجِنِّ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ) سویله یا محمد بکا فرشته ایله خبر کلدیکیم (أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ) علی التحقیق شان
بودرکه پریلردن برکروه قرآنی استماع ایلدی کتب سیرده منقولدرکیم ایمان جن محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم
نبوتنك اونبجی سنه سنده واقع اولدی وانی بوکونا تحریر ایتدیلرکیم محمد المجتبی صلوات الله وسلامه
علیه صحابه کرامله بطن النخله نام مکانده صباح نمازین قیلارایکن اجنه‌دن برکروه بیدی یا طقوز
اول مکانه اوغرایوب قرآن عظیم الشانك تلاوتن سرورکائناتدن ایشتدیلر اندن بردقت
ووجد کوکللرنده پیدا اولمغین ایمانه کلوب طائفه‌لرینه رجوع ایتدکلرنده بعض کلمات حکمت آمیز
کندولردن صدور ایدوب حق جل وعلا حبیب اکرمنه اندن خبر ویروب بیوردی (فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا
قُرْآنًا عَجَبًا) پس جماعتلرینه دونوب کتدکلرنده دیدیلر بلاشبهه بز بر بدیع وغریب خلقك سوزینه مایل
اوقنور سوز ایشتدك (يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ) حق وصوابه یول کوسترر (فَآمَنَّا بِهِ) درعقب اکا بز تصدیق کتوردك
(وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا) وپروردکاریمزه هرکز برکیمسه اورتاق قیلمزز (وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا) دخی تصدیق
کتوردك کیم علی التحقیق شان بودرکه پروردکاریمزك اولولغی یوجه‌لندی (مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا)
هرکز نه زوجه ونه وغول ایدندی (وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا) دخی علی التحقیق کیم ایش
بودرکه بزه منسوب اولان بیخرد تکری تعالی اوزره حدی تجاوز ایتمش سوز سویلردی (وَأَنَّا ظَنَنَّا
أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) دخی بلاشبهه بز کمان ایتدك کیم بشر وپری مقوله‌سی
ایزد ذو الجلال اوزره اصلا یلان سویلمزلر (وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ)
دخی بلاشبهه کیم انسان مقوله‌سندن کشیلر پری مقوله‌سندن کشیلره صیغنورلردیکه
بر موحش مکانه قوندقلرنده دیرلردی بو مکانده ساکن اولان اجنه‌نك سفهاسی شرندن بیوکلرینه
صیغنورز (فَزَادُوهُمْ رَهَقًا) پس بو صیغنمق سببیله انس پریلره سرکشلك وطغیان آرتردیلر
(وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ) دخی علی التحقیق کیم آدمیلر کمان ایتدیلر نته‌که سز ای اجنه کمان ایتدکز کیم
(أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا) بلاشبهه شان بوکه تکری تعالی هرکز برکیمسه کوندرمز (وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ)
دخی علی التحقیق کیم بز کوکك خبرینی طلب ایتدك (فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا) پس
انی بولدقکیم شدتلو پاسبانلرله ویلدزلردن آیرلمش آتش پاره‌لریله طولدرلدی (وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا
مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ) دخی علی التحقیق کیم بز کوکدن اوتوره‌جق یرلرده ایشتمك ایچون اوتوردق یعنی بوندن

اسبق ملائكه نك سوزين ايشتمك ايچون آسمانه صعود ايدوب پاسبان و شهابدن خالى اولان مكانلرده
اوتورردق (فمن يستمع الآن) پس شمدى اجنه دن هر كيم آسمانه چيقوب دكلمك ايستر (يجد له
شهابا رصدا) كندويه بر آتش شعله سى پاسبان بولور (وانا لا ندرى اشر اريد بمن فى الارض) دخى بلا
شبهه بيلمزز كيم آسمانك محروس اولمسى سببيله يرده ساكن اولانلره بر بدلكمى ايستنلدى (ام اراد بهم
ربهم رشدا) ياخود پروردكارلرى كندولره بر ايولك ايستدى (وانا منا الصالحون) دخى بى كمان كيم
بزدن كوزل عملو مؤمنلر وار (ومنا دون ذلك) و بزده اول صلحادن اشاغى كيمسه وار (كنا
طرائق قددا) متفرق مذاهب ايلر ايدك (وانا ظننا ان لن نعجز الله فى الارض) دخى بلا شبهه كيم
بز بيلدك كه هركز تكرى تعالايى يرده عاجز ايتمكه قدرتمز يوقدر (ولن نعجزه هربا) و هركز قچوب
جهتندن آنى عاجز ايتمزز بزه بر ايش ايتمك ايسترسه (وانا لما سمعنا الهدى آمنا به) دخى على التحقيق كيم
قچن قرآنى ايشتدك آكا ايمان كتوردك (فمن يؤمن بربه فلا يخاف بخسا) پس هر كيم ربنه ايمان كتوردى
نه جزانك نقصانندن قورقر (ولا رهقا) ونه ذلت و خوارلقدن خوف ايدر (وانا منا المسلمون
ومنا القاسطون) دخى بلا شك كيم ايمانه كلانلر بزدندرلر و طريق حقدن عدول ايدنلرده بزدندرلر
(فمن اسلم) پس هر كيم اسلامه كلدى (فاولئك تحروا رشدا) اولكروه طوغرى يوله قصد ايتديلر
(واما القاسطون) واما حقدن عدول ايدن كيمسه لر (فكانوا لجهنم حطبا) انلر دوزخه اودون
اولديلر (وان لو استقاموا على الطريقة) دخى بكا وحى اولنديكيم على التحقيق شان بودركه
اجنه طوغرى يول اوزره استقامت ايتسيديلر (لاسقيناهم ماء غدقا) البته انلره فراوان
صو ايچررردك يعنى توسعهٔ رزقك سببى اولان چوق صويى كندولره ويررردك (لنفتنهم فيه)
تاكه اول وسعت عيشده انلرله تجربه كبى بر معامله ايدرردك كه نعمتك شكرينه قيام ايدن
ايتميان دن ممتاز اوله (ومن يعرض عن ذكر ربه) و هر كيم پروردكارينك نعمتنى اكمقدن يوز
چويره (يسلكه عذابا صعدا) آنى بر راحتسز چوق زحمتلو اشكنجه ده كيورر (وان المساجد لله)
دخى بكا وحى اولنديكيم تحقيقا مسجدلر خداى ذوالجلاله مخصوصدر (فلا تدعوا مع الله احدا) پس انلردن
تكريله بر كيمسه يى چغروب عبادت ايتمك يعنى خدايه اخلاص له عبادت ايدك (وانه لما قام عبد الله يدعوه)
دخى بكا وحى اولنديكيم على التحقيق شان بودركه قچن تكرينك قولى كندويه عبادت ايتمك
ايچون قالقدى يعنى اول وقتكه محمد المصطفى بطن النخله ده نماز قيلمغه شروع ايتدى (كادوا يكونون
عليه لبدا) يقلشديكيم اجنه قرآنك استماعى ايچون كيجه كبى اوزرينه قات قات

اوله لر (قل انما ادعوا ربى) سويله بوندن اوزكه بر نسنه يوقدر كيم بن پروردكاريمه عبادت ايدرم
(ولا اشرك به احدا) و آكا بر كيمسه اورتاق قيلمم (قل انى لا املك لكم ضرا ولا رشدا) سويله على التحقيق
بن سزه نه بدلك يتشترمكه قادرم ونه طوغرى يوله ايصال ايتمكه قادرم (قل انى لن يجيرنى
من الله احد) سويله بى شبهه كيم بن تكرينك عذابندن بر كيمسه بنى صيغندرمز حق تعالى بكا
حقارت ايتمك ايسترسه (ولن اجد من دونه ملتحدا) و آنك لطفندن اوزكه بر التجا ايده جك
نسنه بوله مم (الا بلاغا من الله ورسالاته) انجق تكرينك طرفندن خلقه شريعتى يتشترمك
و خبرلرين بيان ايتمك بكا پناه اولور (ومن يعص الله ورسوله) و هر كيم تكريه و پيغمبرينه عصيان
ايدر (فان له نار جهنم) بى شك كيم دوزخك آتشى آكا اولور (خالدين فيها) آنك ايچنده استمرار
اقامتى تقدير ايتمشلودر (ابدا) هميشه (حتى اذا راوا ما يوعدون) دلالت حال حسبيله كلام
مقدره غايتدر يعنى كفار محمد المصطفايى زبون كورور و عصيان ايدرلر اول محله دك كه موعود
اولدقلرى عذابى كوره جك (فسيعلمون من اضعف ناصرا واقل عددا) پس اول وقت على التحقيق
بيلورلركه كيمك ياردمجيسى زبونركدر و كيمك لشكرى آزركدر (قل ان ادرى اقريب ما توعدون)
سويله يا محمد بيلمم وعد اولندغكز يقينميدر (ام يجعل له ربى امدا) ياخود آكا ربم بر مدت
تعيين قيلارمى يعنى آنك اولمسى محققدر انجق نه زمان واقع اولديغنى بيلمم (عالم الغيب)
ايزد ذوالجلال پوشيده اولان اشيايى بيلور (فلا يظهر على غيبه احدا) پس مخفى اولان
شيئه بر كيمسه يى مطلع قيلماز (الا من ارتضى من رسول) مكر رسول قسمندن بكندوكى
كسنه كه آنى بعض امورينه مطلع قيلار تاكه آكا معجزه اوله (فانه يسلك من بين يديه
ومن خلفه رصدا) كيم على التحقيق خداى عز و جل اول بكندوكى كسنه نك اوكندن و اردندن
ملائكه دن پاسبانلر تعيين ايدر تاكه شياطينك قاپمسندن و سوزى اوزرينه قارشدرمقدن
آنى حفظ ايدرلر (ليعلم ان قد ابلغوا رسالات ربهم) تاكه موحى له اولان پيغمبر بيله كيم وحى ايله
كلان فرشته لر پروردكارلرينك فرمانلرين تغيير و تحريفدن محفوظ يتشترديلر (واحاط بما لديهم)
و حالبوكه حق جل و علا رسلك قتنده اولان اشيايه علمى احاطه ايتدى (واحصى كل شىء عددا) و هر نسنه نك
صاييسنى ضبط و حصر ايتمشدر يغمورك قطره لرينه دك و قومك ذره لرينه دك   والله اعلم

سورة المزمل مكية وهى عشرون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يا أيها المزمل) اى طونلريله بورلنمش اولان ذات پاككوردیلكيم سرورِ كائنات مبدأ حالنده
كندوسن برچارشفله اورتوب نماز قيلاردى حضرت خديجه رضى الله عنهادن منقولدركيم
اول چارشف اون درت آرشون اولوق چارشف ايدى ياريسيله بن اورتونمش ايدم و ياريسيله كندوسى
و بو اثناده اوزرينه بو سوره نك صدرى نازل اولدى بيلنمك كركدركيم ابتداء اسلامده قيام ليل فرض
ايدى و اهل اسلام قيامنده اوچ مقداراراسنده مخير ايديلر ياريسنده و ايكى اولشنده نته كه
حق تعالى بيوردى (قم الليل الا قليلا) كيجه ده نماز قيلمق ايچون قالق مكر براز (نصفه) كه اول
ازكيجه نك ياريسيدر (أو انقص منه قليلا) ياخود ياريسندن براز اكسك ايت تاكه ايكى اولشندن
قالقمش اوله سن (أو زد عليه) ياخود يارى اوزره آرتر تاكه بر اولشنده قالقمش اوله سن و بوندن
اكسك اولورسه قيام ليل صايلمز (ورتل القرآن ترتيلا) دخى قرآنى اوقودیغكده قتى تأنيله
اوقى يعنى حروفنى بر مرتبه ده تبيين ايت كه سامع اولان حروفك صايمسندن متمكن اوله
(انا سنلقى عليك قولا ثقيلا) تحقيقا كه بز اوزريكه براغر سوز براقورز يعنى فرشته ايله
سكا بر كلام ارسال ايدرزكه تكاليف شاقه يه مشتمل اولديغيچون مكلف اولان جماعت اوزره
اغردر خصوصا اوزريكه زيراسنك اوزركه كوتورمسى و امته بلدرمسى لازمدر (ان ناشئة الليل
تحقيقا كيم كيجه ده پيدا اولان عبادت (هى أشد وطأ) كندوسى مشقت جهتندن زياده قيدر
(وأقوم قيلا) و غايتله مستقيمدر سوز جهتندن يعنى كيجه نك عبادتنده حضور قلب
سببيله و اصواتك خاموشلغندن اوترى قرائتك اوقومسى صوابه اقربدر (ان لك فى النهار سبحا
طويلا) تحقيقا كيم سكا يا محمد كوندزده چوق اشتغال واردر پس تهجده ملازم اول كه خدانك
مناجاتى فراغت خاطر ايستر (واذكر اسم ربك) دخى پروردكارككادين ذكرايتمده كيجه
و كوندز مداومت ايت مخفى بيورلمیه كيم ذكرالله برامر عامدر تحميده و تحليله و تسبيحه و قرائت
قرآنه و مدارسه علمه و نمازه و بو مقوله لردن اولان اشيايه شاملدر (وتبتل اليه) دخى
خلقدن كسل حقك عبادتنه توجه ايت (تبتيلا) بر بوكسمك كه نفسكى بالكليه الايش
دنيادن كسوب مقام عبوديتده اقامت ايده سن (رب المشرق والمغرب) كندودر كونش
چيقيجق و باتجق يرلرك پروردكارى (لا اله الا هو) اندن اوزكه بر درست معبود يوقدر (فاتخذه وكيلا)

پس آنى كندوكه معتمد ايدنوب جمله امورككى آكا اصمرله (واصبر على ما يقولون) دخى كفار حقكده
ديدكلرى سوزلر اوزره صبر ايت (واهجرهم هجرا جميلا) و انلردن آيرل بر كوزل آيرلقكه كندولرله
يا انچيروب مدارا ايده سن وكندولردن انتقام صددنده اولميه سن (وذرنى والمكذبين
أولى النعمة) دخى بنى قو ى ارباب نعمت اولان يالانجيلركه بن انلرك حقندن كلوب سزاليرين
ويرورم (ومهلهم قليلا) و انلره آزمدت مهلت وير يعنى آز زمان كچمدن سزالرين ويرورم
(ان لدينا انكالا وجحيما) تحقيقا كه قتمزده كفار ايچون آغر بوقاغولر و يانمش آتش وار
(وطعاما ذا غصة وعذابا أليما) و بوغازده طوروب كچمز ييجك و دردلو اشكنجه دخى وار (يوم
ترجف الارض والجبال) اول كونده كه زمين و طاغلر ديترر (وكانت الجبال كثيبا مهيلا) و
طاغلر صاچلمش قوم تپه سى اولدى يعنى طاغلر بو صلابتله صاچلوب قوم كبى اولورلر
(انا أرسلنا اليكم رسولا) بى شبهه كيم بز سزه اى اهل مكه بر پيغمبر كوندردك (شاهدا عليكم
اوزركزه طانق كه قيامت كوننده دعوتنه اجابت ايدنه شهادت ايدر و ايتميانك اوزرينه دخى شهادت
ايدر (كما أرسلنا الى فرعون رسولا) نته كه مصرحاكمنه بر پيغمبر كوندردك (فعصى فرعون الرسول
پس فرعون بى عون اول پيغمبره اطاعت ايتمدى (فأخذناه أخذا وبيلا) درعقب كندوبى بر محكم الش
الدقكه كندوسين و لشكرين بر لحظه ده صوده بوغدق (فكيف تتقون ان كفرتم) پس نيجه
نفسكزى اى مشركلر صاقندررسز كفر اوزره قالورسه كز (يوما يجعل الولدان شيبا
بر كونك عذابندنكه شدت هيبتى اوشاقلرى آق صاچلى قيلار (السماء منفطر به) كوك
اول كونك اهوالى سببيله ياريلور (كان وعده مفعولا) خدانك وعده سى ايشلنمليدى
تخلفى قبول ايتمز (ان هذه تذكرة) تحقيقا كه بو وعيدى بيان آيات بر پنددر (فمن شاء) پس هر كيم ديلر
المسين ايسته ‌ى (اتخذ الى ربه سبيلا) پروردكارى طرفنه بر يول ايدندى كنوردیلكيم قم الليل
آيتى نازل اولدقدنصكره حضرت صلى الله عليه وسلم وصحابه كزين رضوان الله عليهم اجمعين قيام ليله
مباشرت ايتديلر كندولره معين اولان وقتلر مشتبه اولديغيچون بتون كيجه يى نماز ايله احيا
ايدرلردى بوندن كندولره خيلى مشقت حاصل اولمشدى بر مرتبه ده كه سيد الكونينك مبارك
دبانلرى شيشدى حق جل و على لطف و كرمندن بر ييل نصكره اول باركرانى مؤمنلردن قالدروب
بو آيت كريمه منزل ايدوب بيوردى (ان ربك يعلم) تحقيقا پروردكارك بيلوركيم (انك تقوم أدنى
من ثلثى الليل ونصفه وثلثه) على التحقيق سن قالقرسن كيجه نك ايكى اولشندن آزراق

وکیجه نك یاریسن وبراولشن (وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ) وسنکله اولانلردن برکروه دخی
اول منوال اوزره نمازایچون کیجه قالقرلر (وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) وایزد ذوالجلال
کیجه یی وکوندزی تقایر ایدر یعنی کندوسندن غیری برکیمسه کیجه وکوندزك ساعتلرین
کما هو حقه بیلمز (عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ) حق جل وعلا بیلدیکیم علی التحقیق سز اوقاتك حسابنی
ضبط ایده مزسز (فَتَابَ عَلَيْكُمْ) پس عفو ومرحمتله اوزرکزه دوندیکه قیام مقدرك
ترکنه سزه رخصت ویردی (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ) پس کلام قدیمدن اوزرکزه آسان
اولان شیئی اوقك یعنی کیجه نمازنده اوزرکزه آسان اولانی قیلك چونکه اوقومق نمازك بر رکنیدر
انکله اندن تعبیر ایتدی نته که اندن سجود ورکوع کبی سائر ارکانیله غیر محللرده تعبیر اولندی
بعده بوعفو وتخفیفك حکمتنی بیان ایدوب بیوردی (عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ) خدا عز
وجلك علم ازلیسی انکا تعلق ایتدیکیم بلاشبهه شان بودرکه سزدن خسته لر اولور
(وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ) دخی سزدن بربلوك یریوزنده سفرایدوب
خدانك احسان وکرمندن معیشت پیدا ایتمکه طالب اولورلر (وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) دخی سزدن برآخر کروه خدانك یولنده جنك ایدر اولورلر (فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ)
پس آندن سزه قولای کلانی اوقك (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) وفرض اولان نمازی قیلك (وَآتُوا الزَّكَاةَ)
وواجب اولان زکوتی ارباب استحقاقه ادا ایدك (وَأَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا) وایزد ذوالجلاله
بورج ویرك برکوزل بورج یعنی اخلاصله وکوکل خوشلغیله صدقه ویرك بیلمك کرککیم قول
صدقه ویرمسنه حریص اولوب درکاه فیاضدن عوض بولمسنه امید وار اولمق ایچون
حق جل وعلا صدقه یی قرض عنوانیله مذکور قیلدی (وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ)
وای اهل ایمان ایولك مقوله سندن صحت حالتنده هرنه ایلروکوندررسز (تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ) تکری
تعالی قتنده آنی بولورسز (هُوَ خَيْرًا) کندوسی یکرکدر موت محلنه تأخیر اولنان وصیتدن
(وَأَعْظَمَ أَجْرًا) دخی اندن اولورقدر ثواب جهتندن (وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ) دخی جمیع احوالکزده
ایزد ذوالجلالدن مغفرت طلب ایدك زیرا انسان تقصیردن خالی اولماز (إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بلاشبهه کیم
حق جل وعلا بو ایکی عظیم القدر صفتله متصف اولمشدر پس مغفرت ایستیانك کناهن عفو ایدوب کندوبی اسرکر

سورة المدثر مکیة وهی ست وخمسون آیة
بسم اللّٰه الرحمن الرحيم

(يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ) ای اورتنمش اولان وجود شریف مرید دکیم حضرت صلی اللّٰه علیه وسلم خلعت
رسالتله مشرف اولمدن اول ذات شریفی بو ایدیکیم حرا طاغنه کیدوب بر مغاره سنده عبادت ایچون
قپانوردی جناب شریفندن بویله نقل اولندیکیم بیوردی حرا طاغنده خلوتم تمام اولدقدنصکره خانه مه
توجه ایتدم اثناء طریقده بنی چغردیلر صدا ایشتدم صاغمه صولمه بقدم برنسنه کورمدم بعده
یوقارو بقدم هواده قورلمش بر تخت اوستنده بر شخص اوتورر کوردم اندن بکا بر خوف عظیم حاصل
اولوب خدیجه یه کلوب دیدم بنی اسبابله اورتك اورتدکلرندنصکره حضرت جبریل علیه السلام
بکا بو آیتلرله کلدی وبوروایته بناء بعض مفسرین دیدیلر اول اینان سوره قرآندن بودر و بعضیسی
اکا ذاهب اولدیکیم یا ایها المدثرك معناسی بوکه ای نبوت وکمالات نفسانیه ایله اورتنمش اولان
ذات پاك (قُمْ فَأَنْذِرْ) یرکدن قالق خلقه عذابدن قورقو ویر (وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ) دخی پروردکارکی
اولولغله مخصوص قیل (وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ) وطونلرکی نجاسادن پاك قیل زیرا طونلری تطهیر
ایتمك نمازده واجبدر وغیریسنده مستحبدر وآنك پاك اولمسی بو مغله ونجاستدن حفظ
ایتمکله اولور (وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ) وعذابی ترك ایت یعنی عذابه مؤدی اولان ایشی ایشلمه (وَلَا تَمْنُنْ
تَسْتَكْثِرُ) وبر شیئی باغشلمه اول حالده که سن چوقلغنه طالب سن یعنی بر شیئی باغشلمه اول
امیدله که ویردککدن ارتق بر عوض سکا کله وبو حکم حضرتیه مخصوصدر اما سائر امت بوکونه
بر ایش ایتسه لر اوزرلرینه بر نسنه لازم کلمز (وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ) دخی پروردکارکك فرماننه
صبر ایت (فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ) پس اول کونده که صورا وفورلور (فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ)
اول اوفورمك اوکونده برشدتلو کونك نشانه سیدر (عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ) بیدینلر اولانلر
اوزره آسان دکلدر (ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ) قوی بنی یا محمد شول کیمسه ایله که بن آنی خلق ایتدم
(وَحِيدًا) یالکز اولدیغی حالده که نه مالی ونه اوغولی وار ایدی واندن مراد ولید بن المغیره در زیرا
بو آیتلر آنك حقنده نازل اولدی (وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا) واکا بر چکلمش مال قیلدم یعنی اکا
مواشیدن واکیندن وتجارت مقوله سندن چوق مال ویردم (وَبَنِينَ شُهُودًا) وکندوسیله
مکه ده حاضر اوغلانلر ویردم یعنی اکا بویله اوغوللر ویردم که کندوسیله محافلده بولنوب تحصیل
معاش ایچون سفره چیقوب کتمزلر کوردیلرکه آنك اون ایکی اوغلی وار ایدی اوچی ایمانه کلدیلر خالد وعمار
وهشام وقلانلری پدرلری آیینی اوزره اولدیلر (وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا) وجاه وریاستی تحصیل
ایتمسیچون اکا ایو اسباب والات قیلدم (ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ) بو نعمتلردنصکره آرزو ایدرکه کندو به

ویردوکم شیئی اوزره ارتره قم (کلّا) اویله دکلدر کیم امید طوته که بن اکا برنسنه آرتوروم بلکه اکسلك
قیلارم (اِنَّهُ کَانَ لِاٰیَاتِنَا عَنِیدًا) تحقیقا که اول بدذات بزم آیاتمزه معاند ایدی مرویدر کیم بو آیت
نازل اولدقدنصکره مالی نقصانه یوز طوتدی هلاك اولدیغی کونه دك (سَاُرْهِقُهُ صَعُودًا)
یقینده آنی صعوده یتشدروم واول جهنمده برطاغدر که نهایتنه یتمش ییلده چیقلور کافر حقیقتده
تکلیف اولنور چیقوب یتپه سنه ایرشدکده اشاغه صالنور ینه چیقمسنه تکلیف اولنور ینه
بو منوال اوزره ابد الاباد معذب اولور نعوذ بالله السمیع العلیم مرویدر کیم بو آیتلرك سبب نزولی
بو ایدیکه سرور کائنات حم السجده سوره سن اوقور ایکن ولید حضرتك اوقومسنی ایشتدی قومنه
دوندکده دیدی بوکون محمّددن برسوز ایشتدم اصلا انس وجنك سوزینه مشابه دکلدر زیرا انده
برحلاوت واوزرینه برطلاوت بولدمکه هرکز برسوزده آنی حسن ایتمدم وفی شبهه کیم اول سوزه
غالب کلور مغلوب اولماز وبلندلکدن دوشوب پست اولماز جماعت قریش بو سوزلری ایشدیجك دیدیلر
ولید محمدك دیننه مائل اولدی بوحالده طبعلرینه برخیلی انزعاج حاصل اولدی ابوجهل علیه ما یستحق
دیدی بن سزی بوقیغودن قورتروم پس یانینه کلوب حمیهٔ جاهلیه یه متعلق سوزلر کندویه ایراد
ایلدی اول خبیث غیرته بنوب دیدی سزای قریش زعم ایدرسز کیم محمّد مجنوندر بو کلام سزه مسلم
دکلدر زیرا کمال عقل انده موجوددر وآنك انکاری مکابره در وخیال ایدرسز که کاهندر بو سوز
دخی خلاف واقعدر زیرا کهانت ایتدوکنی هیچ برفرد کورمدی ودیرسز که شاعردر بو دخی یعنی
سوزدر انکچونکه هرکز شعر کفت وکوسی اندن صادر اولمدی محمّد هیچ برشی دکلدر الا ساحر
کورمزمیسز کیم کشی یی قاریسندن واوغولی باباندن آیرر وبالعکس کفار بو کلامله خوش
حال اولوب آیرلدیلر بعده حق جل وعلا حبیبنه یکمش آیتلرله تسلیه ویردی واول اشاده لول
شقینك صادر اولان احوالی بو آیتلرده بیان ایدوب بیوردی (اِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ) تحقیقا کیم اول
خبیث کندو نفسنده فکر ایدوب وبا وجدیکه قرآن عظیم الشان حقنده نه کونه طعن ایده یم
(فَقُتِلَ كَیْفَ قَدَّرَ) پس هلاك اولسون نیجه اولچدی (ثُمَّ قُتِلَ كَیْفَ قَدَّرَ) بو جمله مبالغه ایچون مکرر اولدی ولفظ
ثمّ ایله تصدیر اولنمسی دلالت ایتمك ایچونکیم ایکنجی جمله اولکیدن ابلغدر (ثُمَّ نَظَرَ) صکره قرآنك شاننده
تفکر ایلدی (ثُمَّ عَبَسَ) پس قرآنه موجب برطعن بولمدیغندن اوتری یوزین اکشیلدی (وَبَسَرَ)
لفظ عبسه اتباعدر (ثُمَّ اَدْبَرَ) صکره حقدن یوز دوندردی (وَاسْتَكْبَرَ) وآنك اتباعندن سرکشلك
ایلدی (فَقَالَ اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ یُؤْثَرُ) پس دیدی محمّدك اوقودیغی نسنه برشی دکلدر الا برجادولق که

اوکرنلور یعنی محمّد المصطفی حاشا آنی سحره دن اوکرنور (اِنْ هٰذَا اِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ) بو قرآن برنسنه دکلدر
الا انسانك سوزی (سَاُصْلِیهِ سَقَرَ) یقینده ولیکه جهنمك بشنجی طبقه سنده بوراقورم
(وَمَا اَدْرٰیكَ مَا سَقَرُ) وقنقی نسنه سنی بیلیجی قیلدیکیم سقر ندر (لَا تُبْقِی وَلَا تَذَرُ) ایچنده صالنان
کمسنه نك اعضاسندن برعضو قومزکه یاندرمز وآنی هلاك ایتمیجه واز کچمز (لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ) برانسان که
خلقه کورنور (عَلَیْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ) اون طقوز فرشته اوزرینه تعیین اولنمشدر بو عددك
سبب تخصیصنه چوق وجوه ذکر ایتدیلر بریسی بوکه طقوز اکثر احاددر واون اقل عشراتدر
پس عدد مذکور اکثر اقلّه واقل اکثره جامع اولدیغیچون مذکور اولدی اخبارده کلمشدرکه بو آیت
نازل اولدقده ابو جهل دیدی ای معشر قریش زبانیه اون طقوزدرلر ارتق دکل بزدن هر اون
نفر برلرینه کفایت ایتمزمی ابو الاشد بن کلدة اللخمی ایتدیکیم بن یالکز اونن آرقم ایله ویدیسن
قارنمله کفایت ایدرم وسز قوایکیسنه کفایت ایدك حق جل وعلی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وَمَا جَعَلْنَا اَصْحَابَ النَّارِ اِلَّا مَلٰئِكَةً) وبز جهنم ایه لرین قیلمدق الا فرشته لرکه آنلر جمله مخلوقاتدن
کوجلودرلر معالم التنزیلده کتوردیکه جهنم خزنه سنك رئیسی مالکدر آنکله اون سکز نفر وار
کوزلری برق خاطف کبیدر دیشلری قله لره بکزر اغزلرندن آتش یالنی چیقار اموزلرینك اراسی
یتمش ییللق یولدر هر بریسی بردفعه ده یتمش بیك کافری جهنمه بوراقور پس بیچاره انسان
بو قیلمله اولان مخلوقه نیجه طاقت کتوره بیلور وبونلر اون طقوز اولملرینك حکمتنی حق تعالی
بیان ایدوب بیوردی (وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ اِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِینَ كَفَرُوا) وبز بو ملائکه نك صایسین
برشی ایتمدك الا کافر ایدنلرك فتنه سنی اقتضا ایدن صایی یعنی بز بو ملائکه نك عددینی بویله
آز قیلدق تاکه کفار آنی استبعاد ایتمکله استهزا ایدوب فتنه یه دوشه لر وبونلرك بو عددله مذکور
اولملرینك بریخ سببنی دخی بیان ایدوب بیوردی (لِیَسْتَیْقِنَ الَّذِینَ اُوتُوا الْكِتَابَ) تاکه کتاب ویرلمش
کمسنه لر علم یقین تحصیل ایده لر کیم محمّدك نبوتی حقدر انکچونکه ملائکه عذابك عددی
خصوصنده اوزرینه اینان کتابك سوزی کتابلرینك سوزینه موافقدر (وَیَزْدَادَ الَّذِینَ اٰمَنُوا اِیمَانًا)
وتاکه اهل کتابك یقینی سببیله ایمانه کلانلری ایمانن آرتوردرلر (وَلَا یَرْتَابَ الَّذِینَ اُوتُوا الْكِتَابَ
وَالْمُؤْمِنُونَ) وتاکه کتاب ویرلمش کسنه لر واهل ایمان انلرك عددی خصوصنده شك ایتمیه لر
(وَلِیَقُولَ الَّذِینَ فِی قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ) وتاکه کوکلرینده شك وخسته لکی اولانلر ودین
اولانلر دیه لر (مَاذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا) ایزد ذو الجلال استغراب مثل کبی بو مستغرب عددله

نه قصد ایتسه (کذلك) نته کیم عدد مذکور باعث ضلال وهدایت اولدی (یضل الله من یشاء و
یهدی من یشاء) تکری تعالی ایستدوکنی آزغون قیلار وایستدوکنه هدایت ایدر (وما
یعلم جنود ربك الا هو) وپروردکارکك لشکرلرین کندوسندن غیری برکیمسه بیلمز (وما
هی الا ذکری للبشر) دخی سقرك احوالنه ناطق اولان آیات برنسنه دکلدر الا آدمیلره
برپند ونصیحت (کلا) ایش اویله دکلدر نته که کفار دیرلر قیامت وجهنم یوقدر (والقمر
واللیل اذ ادبر) یه قسم وکیجه یه دخی کوندزك عقبنجه کلدکده (والصبح اذا اسفر) وصباح
وقتنه دخی عالمی روشن قیلدقده کیم (انها لاحدی الکبر) علی التحقیق سقر بیوك بلالرك برسیدر
یعنی دوزخك یدی طبقه سنك برسی سقردر (نذیرا للبشر) آدمیلره قورقودیجی اولدقده
لمن شاء منکم ان یتقدم او یتأخر) سزدن شول کیمسنه که خیر وطاعته ایلرو وارمق
ایسته یه یا شرك ومعاصیده کیرو قالمق ایسته یه (کل نفس بما کسبت رهینة) هرجان قزاندیغی
نسنه سببیله کیرودر (الا اصحاب الیمین) انجق صاغ الك ایه لری یعنی نامهٔ اعماللرین
صاغ اللرینه ایلتدکلری کوزل اعمال سببیله کردنلرین قید رهینتدن خلاص ایتدیلر (فی جنات
یتساءلون عن المجرمین) باغلرده اقامت ایدوب بری برندن مشرکلرك احوالن صوروشوب آنلره
توبیخ یوزندن دیرلر (ما سلککم فی سقر) قنغی عملکز دوزخه ارباببیله سزی دوزدی
قالوا) دوزخیلر جواب ویروب دیدیلر (لم نك من المصلین) نماز قیلانلردن دکل ایدك
ولم نك نطعم المسکین) ویوقسله بیجاك ویرمز ایدك (وکنا نخوض مع الخائضین) وباطل
سوزه داخل اولانلرله داخل اولوردق (وکنا نکذب بیوم الدین) دخی روز جزانك وقوعنه
تصدیق کتورمزدك (حتی اتینا الیقین) اول ایشلودن منفك اولمدق موت بزه کلنجه (فما
تنفعهم شفاعة الشافعین) پس دیلکجیلرك دیلکی کندولره فائده ویرمز دیلك اولند قلوی
صورتده منقولدر کیم مشرکلر دیدیلر یا محمد مادامکه تکرکدن هربریمزك آدینه برنامه کتورمزسن که
ایچنده یازلمش اوله ای فلان محمده متابعت ایت برسکا ایمان کتورمزدن حق جل وعلی آنلردن بو سوزی استبعاد
ایلدوکی بو آیت کریمهٔ منزل ایتدی (فما لهم عن التذکرة معرضین) پس بو کفاره نه اولدی که پند ونصیحتدن
یوز چویرمشلر (کانهم حمر مستنفرة) کویا که آنلر براورکش اشکلردرکه (فرت من قسورة)
ارسلاندن قچدیلر (بل یرید کل امرئ منهم) بلکه انلردن هربرکشی ایستر کیم (ان یؤتی صحفا منشرة)
بر آچلمش اوقنور نامه لر ویریلور (کلا) ایستدکلری شئ کندولره ویرلمز واکر ویریلور ایمانه کلمزلر

وآنلرایمانه کلمدکلری نته که ایستدکلری نسنه کندولره ویرلمدوکندن اوتری (بل لا یخافون
الآخرة) بلکه آخرتده قورقمزلر (کلا) حقا کیم (انه تذکرة) بلا شبهه قرآن عظیم الشان
برپند ونصیحتدر (فمن شاء ذکره) پس هرکیم ایسترکه پند اله آنی خاطره کتوروب ایچنده
تفکر ایتمکدن آیرلمز (وما یذکرون الا ان یشاء الله) واصلا آنلر پند المزلر مکر تکری تعالی
نصیحت پذیر اولدقلرین ایسته یه (هو اهل التقوی واهل المغفرة) کندودر لائق وسزاوارکه
کندوسندن خوف اولنه وکندودر لائق که کنهکارلره مغفرت ایلیه

سورة القیمة مکیة وهی اربعون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

لا اقسم بیوم القیمة) کلام عربده لا نافیه تأکید ایچون فعل قسم اوزره ادخال اولنمسی شایع
ومستعملدر پس معنای نظم کریم بوا ولورکیم علی التحقیق روز قیامته قسم (ولا اقسم بالنفس
اللوامة) دخی طاعتده تقصیر اوزره ملامت ایدنجانه قسم که سزای انسان مقوله سی
جزا وسزا ایچون مبعوث اولورسز کتوردیلرکه عدی بن ربیعه حضرت محمد المصطفادن قیامتك
احوالن سؤال ایتدی حضرت صلی الله علیه وسلم کا آندن خبر ویردی پس دونوب دیدی
کوزمله بن بونی مشاهده ایدرسم اینانمم نه ممکندرکه بو طاغلمش کوکلر بر یرده بیغلوب
کله حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ایحسب الانسان ان لن نجمع عظامه) ایا عدی بن
ربیعه کمان ایدرکه بز کوکلرین پراکنده لکدنصکره بیغمزز (بلی قادرین علی ان نسوی بنانه)
بلی آنك کوکلرین بیغرز اول حالده کیم قادرلرز آنك اوزره کیم برمقلرینك باشن باپرز
بل یرید الانسان لیفجر امامه) بلکیم عدی بن ربیعه ایسترکه ایلرو سنده فسق ایده (یسئل
ایان یوم القیمة) استبعاد واستهزا طریقیله صوردیکیم روز قیامت نه زمان اولور (فاذا برق
البصر) پس قچنکیم کوز حیرتدن قاماشور (وخسف القمر) وآی بی نور اولور (وجمع الشمس والقمر)
وکونش وآی بر یرده جمع اولنورکه ایکیسی مغرب سمتندن طلوع ایدر (یقول الانسان یومئذ
این المفر) اولکونده قیامتی تکذیب ایدن کافر برکوزکاه قنده بولنور (کلا لا وزر) حقا کیم
کفاره اولکونده ملجا ومنجا یوقدر (الی ربك یومئذ المستقر) پروردکارکك فرماننه در
اولکونده قوللرك ایشی (ینبؤا الانسان یومئذ) آدم اوغلی اولکونده خبردار قیلنور
بما قدم واخر) ایلرو کوندردوکی وکیرو قودیغی شیئدن (بل الانسان علی نفسه بصیرة) بلکه

آدمی کندوجانی اوزره براشکار دلیل ایه سیدر نیجونکه ایتدوکی اعماله کندوسی شاهددر
پس اخبار اولنمغه محتاج دکلدر (وَلَوْ اَلْقٰى مَعَاذِيرَهُ) واکر هر عذر اوله جق نسنه‌یی پیدا ایدوب
القا ایدرسه حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر که نیوز که جبریل علیه السلام
حضرته وحی ایله کلوب قرائت اوقوردی حضرت صلی الله علیه وسلم قرائتی اونتمامق ایچون لسانیله
جبریل ایله اوقوردی حق جل وعلا بو آیت کریمه‌یی منزل ایدوب بیوردی (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ)
قرآنك اوقومسیله دیلکی یا محمد برمه وحی تمام اولمدن (لِتَعْجَلَ بِهِ) تا که تیز الکه آنی الهسن (اِنَّ
عَلَيْنَا جَمْعَهُ) تحقیقا که سینکده آنك یغمسی اوزریمزه‌در (وَقُرْاٰنَهُ) دخی لسانکده اوقومسنك
اثبات ایتمسی (فَاِذَا قَرَاْنَاهُ) پس قچن لسان جبریل ایله آنی اوزریکا اوقورز (فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهُ) آنك
اوقومسنه تابع اول (ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) صکره علی التحقیق کیم معنالرندن اوزریکه مشکل
اولان اشیانك بیانی اوزریمزه‌در (كَلَّا) اویله دکلدر ای آدم اوغوللری که عقباده شك
ایتمش اوله‌سز (بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ) بلکه دنیایی سوب امورنده مشغول اولمش سز (وَتَذَرُونَ
الْاٰخِرَةَ) واخرتی بوراقوب لوازمندن اعراض ایدرسز یا وجود اکه امر بالعکس اولمق کرکدر
(وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ) اول کونده یوزلر تازه وتر اولور (اِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ) پروردکارینه مشاهده
ایلیجیدر (وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ) واول کونده بویوزلر غایتله عبوس اولمشدر (تَظُنُّ اَنْ يُفْعَلَ
بِهَا فَاقِرَةٌ) اول یوزلرك اصحابی کمان ایدرلر که ارقه کمکلرین قیرن عذاب کنده ولره ایشلنور
(كَلَّا) کرکمز که دنیایی دینه اخرت اوزره ترجیح اولنه (اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ) قچن روح کوکس
وبون کمکلرینه واصل اولور (وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ) ودینلور یعنی وله جك کیمسه‌نك اصحابی دیرلر
بو خسته‌یه کیم برافسون اوقور (وَظَنَّ اَنَّهُ الْفِرَاقُ) دخی محتضر اولان شخص بیلدیکیم علی التحقیق
اوزرینه حلول ایدن بلاد سبادن آیرلمسی سببیدر (وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ) وبالدر
بالدره صارلدیکه انلری تحریك ایتمکه قدرتی قالمدی (اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ) اول کونده
مرجع ومآل پروردکارکك سزاسی سمتنه‌در (فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلّٰى) پس نه تصدیقی واجب
اولان شیئی تصدیق ایتدی ونه اوزرینه فرض اولان نمازی قیلدی (وَلٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى) ولیکن
حقی تصدیق ایتموب طاعتدن یوز چویردی (ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰى اَهْلِهِ يَتَمَطّٰى) صکره کندونه مخصوص
اولان کروهك سمتنه کندی وحالده که ایتدوکی ایشله افتخار ایدوب صالنور (اَوْلٰى لَكَ
(…) ســکا هلاك اولسون ای عناد کار اولان کافر (فَاَوْلٰى) بنه هلاك اولسون (ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى)

پس یری بریننك عقبنجه هلاك سکا اولسون (اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُتْرَكَ سُدًى) آیا آدم اوغلی
کمان ایدرکه مهمل ترك اولنوب نه طاعتله تکلیف اولنوره نه مکافات ویریلور (اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً
مِنْ مَنِيٍّ يُمْنٰى) آیا رحمده دوکلمش منیدن بر صو قطره‌سی دکلمیدی (ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً) صکره بر اویوشمش
قان ایدی (فَخَلَقَ فَسَوّٰى) اندن صکره حق تعالی آنك قواعضاسن ایجاد ایدوب صورتنی معتدل
قیلدی (فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ) پس اندن ایکی صنف خلق ایتدی (الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى) ارکك ودیشی یی
(اَلَيْسَ ذٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلٰى اَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتٰى) انسانی بو مخلوقی عدمدن وجوده کتورن پروردکار
قادر دکلمیدرکه اولمشلری زنده قیله اخبارده کلمشدر که قچن بو سوره‌یی اوقور کیدرکه اوقیان
کیمسه امامدن صکره سویلیه بلی انه علی کل شیء قدیر

سُورَةُ الدَّهْرِ مَكِّيَّةٌ اِحْدٰى وَثَلَاثُونَ اٰيَةً
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(هَلْ اَتٰى) آیا کلدیمی یعنی علی التحقیق کلوب کچدی (عَلَى الْاِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ) حضرت
آدم اوزره زماندن بر مدت که (لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا) بر اکلورنسنه دکلدی یعنی حضرت
آدم علیه السلام ابتدا خلقتنده قالب وجودی مکه ایله طائف آراسنده قرق ییل صالنمش
قالوب بر کیمسه آنی انسانیت عنوانیله مذکور قیلمدی (اِنَّا خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ) تحقیقا که
بز آدم اوغلنی بر اندق بر صو طاملهسندن (اَمْشَاجٍ) قریشمشلر یعنی ارکك ودیشینك قریشوق
منیلرندن آنی خلق ایتدك (نَبْتَلِيهِ) مبتلا اولان شخص کبی کندوبی حالدن حاله نقل ایدرز
(فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) پس آنی ایشیدیجی کوریجی خلق ایتدك تاکه دلائلك مشاهده سندن
وآیاتك ایشتمسندن متمکن اوله (اِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ) تحقیقا که بز دلائل قدرتی بیان ایتمکله
آکا طوغری یولی کوستردك (اِمَّا شَاكِرًا وَاِمَّا كَفُورًا) حق تعالی‌نك نعمتلرینه یا شکر ایدیجی
یا انکار ایدیجی اولدیغی حالده (اِنَّا اَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ) تحقیقا که بز حاضر ایتدك کافرلر ایچون اماده
قیلدق (سَلَاسِلَ وَاَغْلَالًا) زنجیرلر وطوقلر که انلرله بغلنورلر (وَسَعِيرًا) وبر علولی آتش انکله
یانورلر (اِنَّ الْاَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَاْسٍ) تحقیقا که کوزل عمللو اولانلر کاسه‌لر بر بیجیدن ایچرلر که (كَانَ
مِزَاجُهَا كَافُورًا) انکله قاریشدیرسنه کافور ایدی یعنی جنتك باده‌سی کندولر ایچون کافور ایله مزج
اولنور تاکه خوشبو وصغوق ولذیذ اوله (عَيْنًا) بدلدر کافوردن یعنی کافور بر چشمه‌در که
(يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللّٰهِ) خدانك قوللری اندن ایچر (يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا) ایستدکلری یره آقدررلر

براسان اقتدر مو حضرت عبد الله بن عباسدن مرویدر که بیورد که سبطین اکرمین حضرت امام
حسن وحسین رضی الله عنهما خسته لیوب سرور کائنات علیه افضل الصلوات عیادهٔ لرینه
کلدی پس بیوردی یا ابا الحسن اوغوللرک شفا سیچون خدایه بر نذر ایتسیک حضرت علی رضی الله
عنه حضرتك سوزین امتثال ایدوب وچکون صیامنك ایجابنی سبطین اکرمینك شفاسنه
تعلیق ایدوب حضرت فاطمه وقرواشی فضه دخی اکا متابعت ایتدیلر شفاخانهٔ الهیدن سبطین
اکرمین اوزره نسیم صحت اسدکده پس اداء ما لزمه شروع ایدوب قلوندن برزاد ولما مغله افطار
ایچون حضرت علی رضی الله عنه شمعون خیبریدن اوچ صاع آرپه الوب برین اون ایدوب بش
اتمك یا پدیلر افطار ایدجکلری محل قبولرینه برکدا کلوب دیدی یا اهل بیت النبوه اهل
اسلامدن بر یوقسل کیمسه یم بکا برشی احسان ایدك بلا توقف آنی جانلری اوزره ایثار
ایدوب اول اتمکلری بالکلیه ویروب وکیجه قورصاقلرینه صودن غیری برنسنه کیرمدی
ایکنجی کیجه بر صاع دخی یا پدیلر محل معهوده قبولرینه بر اوکسز کلوب ینه منوال سابق
اوزره حرکت ایتدیلر اوچنجی کیجه باقی قلان صاعی یا پدیلر آنی تناول ایدجکلری محل سعادتخانه لری
قبوسنه بر اسیر کلدی ینه رسم کذشته بی نفسلری اوزره اجرا ایتدیلر بعده حق جل وعلا
بو اوصافلری مدحنده بو سوره منزل ایتدی (يُوفُونَ بِالنَّذْرِ) خدانك قوللری اوزرلرینه ایجاب
ایتدکلری شیئه طورورلر (وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا) وبر کونك شدتندن قورقرلر که
آنك بدلکی فاش ولوب منتشر ایدی (وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا) و
بیجکی خدانك محبتی اوزره بو قسله واوکسزه ود وتساغه بیدروب لسان حاللری دیر (إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ
لِوَجْهِ اللَّهِ) یا لکز رضای الله ایچون سزه یدیررز (لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا) ❊
سزدن نه مکافات ایسترز ونه مدح وثنا (إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا) تحقیقا که بز پروردکارمزدن قورقرز
(يَوْمًا عَبُوسًا) بر کونك عذابندنکه یوزلر ایچنده اکشی اولور (قَمْطَرِيرًا) کنهکار اوزره غایتله شدتلودر
(فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ) پس حق جل وعلا آنلری اول کونك یمانلغندن محفوظ قیلدی
(وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا) وتازه لك وکوزل صورت وشادلق اوکلرینه کوردی (وَجَزَاهُمْ
بِمَا صَبَرُوا) وایتدکلری صبر سببیله آنلره سزاوار ویردی (جَنَّةً) بر باغ که آنك میوه سندن ییرلر
(وَحَرِيرًا) وبر ابریشم طونلر که آندن کیوب تنعم ایدرلر اخبارده کلمشدر که اهل جنتك ادناسو
یتمش حله کیر که جسمینی کل یپراغندن نازکدر (مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ) بهشت ایچنده بزنمش

تختلر اوزره اوتوروب یصدنمشلر (لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا) ایچنده نه کونش ونه قتی
صغوق کورورلر مراد بوکه جنتك هواسی کمال اعتدالده در اربابی همیشه خوش حال ومعتدل
المزاجدرلر (وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا) دخی اغجلرینك سایه سی اوزرلرینه یقلشمش (وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا
تَذْلِيلًا) وميوه سنك درلسی کندولره رام قیلندی بر عجب رام اولوکه قتی حالده ایسترلر آنی درورلر (وَيُطَافُ
عَلَيْهِمْ) واوزرلرینه طولانلور (بِآنِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ) کومشدن قابلرله (وَأَكْوَابٍ) ودسته سز
برد قلرله (كَانَتْ قَوَارِيرَا) که آنلر شیشه لر ایدی (قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ) کومشدن شیشه لر یعنی اول
برد قلر کومشك بیاضلغنده وشیشه نك شفافلغنده جامعدرلر (قَدَّرُوهَا) آنلری اولچدیلر
(تَقْدِيرًا) ایو اولچمك یعنی ملائکهٔ کرام اول برد قلرده جنت شرابنی ویله اولچدیلر که هر کیمسه نك
حوصله سنه کوره بر برد ق مهیا ایتدیلر تا که اهل دنیا مشغلری تکمیل لذت ایچون شربت وصو
یکردی کاسه وشرابه ایله استعمال ایدرلر (وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا) دخی
اهل ایمان بهشتده ایچش قیلنورلر بر شرابکه قارشجق نسنه سی زنجفیله مشابه برشیدر که
(عَيْنًا فِيهَا) اول زنجفیل بهشتده بر کوزدر (تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا) ایچمسی قولای اولدیغیچون بو لفظله
تسمیه اولندی چون خدا عز وجل بهشتیلرك ایچملرین وکیملرین وصف ایتدی خادملرینك
دخی وصفنی بیان ایدوب بیوردی (وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ) واوزرلرینه کوچه لی اوشاقلر
طولانور (إِذَا رَأَيْتَهُمْ) قچن آنلری کوررسن (حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْثُورًا) دنکلوی صاف اولدیغی
جهتدن کندولرین صدفدن تازه چیقوب صاچلمش اینجو صانورسن (وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ)
دخی قچن بهشتده بقرسن (رَأَيْتَ نَعِيمًا) قابل وصف اولمیان نعمت کوررسن (وَمُلْكًا كَبِيرًا)
وبر اولو مملکت کوررسن که هرکز زوالی قبول ایتمز (عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ) اهل بهشتك
اوست طونلری اینجه طوقلمش یاشل طونلر حریردن (وَإِسْتَبْرَقٌ) ومحکم طوقلمش اسبابلر حریردن
اما نه انکه دنیانك نافه واطلسنه بکزرلر بلکه هر بری بر معنای لطیف بایه سنده درکه بهشتیلرك
هر بری آندن یتمش حله کیر وبدنی کورنور (وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ) دخی کومشدن بلازکلرله
بزنمش قیلندیلر چون ملوك واشراف عرب تفاخر ایچون کومش بلازکلر کیمسین شعار ایتمشلردی حق
سبحانه وتعالی اهل بهشتی آنك کیمسیله موصوف قیلدی وغیر آیتده یحلون فیها من اساور من ذهب کلمشدر
وبوکا مخالف کلمدی انکچونکیم ممکندر علی التعاقب آنلری کیرلر (وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا) واهل جنتك
پروردکاری کندولره بر پاك شربت ایچوروب سویلر (إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً) تحقیقا که بو مذکور اولان

نعمتلرسزكچون بر مكافات ايدى (وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا) وچالشمغكز بسنديده ومقبول اولوب
مقابله سنده سزاوار اولدكز (إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا) تحقيقا كه بز كند ومز قرآن عظيم
الشانى اوزريكه متعددا وقانده مصالح حسبيله بر مقدار ايندردك (فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ)
پس پروردكاركك فرماننه قاتلان (وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا) دخى كفاردن كنهكار قسمنه ياكفرده
مبالغه ايديجيه اطاعت ايتمه يعنى هركز اثمله متصف اولان عتبه كبى بر شخصه اطاعت ايتمه كه
سكا دنيا كلى بودعوتدن واز كچ قيزيمى سكا اولندرمم و وليد كبى كفوره دخى اطاعت ايتمه كه سكا
دنيا كلى پدر لرككآيننه رجوع ايت سنى دولتمند ايدهيم (وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا) دخى پروردكارك
آدينى صباح واخشامده يعنى صباح واويله وايكندى نمازينى قيل (وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ) وكيجه نك
بر مقدارنده اكا سجود ايدكتور يعنى مغرب ويا تسو نمازينى قيل (وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا) وا وزون كيجه آنى
منزه قيل يعنى كيجه نك بر خيلى مقدارنده تهجد ايله مشغول اول (إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ)
تحقيقا كه بو مكه خلقى دنيانك لذاتنى سورلر (وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا) وارد لرنده
بر شدتلو كون براقورلر واو روز جزادر (نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ) بز آنلرى يراتدق (وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ)
وسكر لرله مفاصللرين بغلدق (وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا) واول محلكه دكشترمكلرين
ايسترز كند ولرين نابود ايدوب يرلرينه بر غيركسنه لر وجوده بر بخشى ايجاد ايتمك ايجاب ايدرز
(إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ) تحقيقا كه بو سوره بر پنددر (فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا) پس هر كيم
ايستر پروردكارى طرفنه بر يول ايدنور (وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ) وآنى سز بر وقتده
ايستمزسز الا اول وقتده كه حق تعالى مشيئتكزى ايستر (إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا) بى شبهه كيم
خداء عز وجل ارباب استحقاقى داناحكمتى اقتضا ايتمدوكى نسنه يى ايشلمز (يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ
فِي رَحْمَتِهِ) ايستدوكى كسنه هدايت وتوفيقيله رحمتنه داخل قيلادر (وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ
لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) وستمكار اولان مشركلره بر دردناك اشكنجه اماده قيلدى ❊

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا) ابولك ايچون كوندريلان فرشته لره قسم (فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا) پس امر
الهى امتثالنده يل كبى غايتله سرعت ايدن ملائكه يه قسم (وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا) دخى اطراف وكنافده
شرائع واحكامى بخشى اظهار وايصال ايدن فرشته لره قسم (فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا) پس حق باطلدن ايو

آيرسق آيرن فرشته لره قسم (فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا) پس آيات قرآنيه يى پيغمبرلره القا ايدن فرشته لره
سوكند وبو ذكرى القا ايدرلر (عُذْرًا أَوْ نُذْرًا) محو ولا نلره عذر اولمق ايچون يا مبطل اولانلرى
قورقتمق ايچون (إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ) قسملرك جوابيدر يعنى بو منكورا ولان فرشته لره
قسم كيم على التحقيق حشر ونشردن وجنت وعقابدن وعده اولديغكز شى البته دوشيجيدر
هركز تخلف ايتمز (فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ) پس قچنكيم يلدزلرك نورى محو اولنور (وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ)
واول محلكه كوك يار يلور (وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ) واول وقتكه طاغلر يرلرندن قوپوب هواده صاورلور
(وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ) وقچن پيغمبرلر امم اوزره شهادت ايتمك ايچون كندولره معين وقتده احضار
اولنوب ديرلر (لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ) قنغى كون ايچون طمس نجوم وشق سما وقلع جبال تأخير اولندى
كندولره جواب ويريلور (لِيَوْمِ الْفَصْلِ) حق باطلدن آيرن كون ايچون تأخير اولندى (وَمَا أَدْرَاكَ مَا
يَوْمُ الْفَصْلِ) وقنغى نسنه سكا بيلدردى كه فصل كونى ندر يعنى نيجه سن بيلكه قادر اولورسن كيم
اوكونه اصل كوندر زيرا آنك حقيقتى بيلمز (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) قيامت كوننده هلاك اولسون آنلر
وقوعن تكذيب ايدنلره (أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ) قوم نوح وعاد كبى كچمشلرى نابود قيلمدى (ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ)
اندن صكره كفار مكه كبى كيرو قلانلرى هلاككده انلره تابع قيلارز (كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ) اول ايش كبى
بر ايش مجرم اولانلره ايشلرز (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) اولكونده واى اولسون آيات قرآنيه يه وپيغمبرلره
تصديق ايتمينلره (أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ) ايا سزى بر اليجق صودن خلق ايتمدوكمى (فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ
مَكِينٍ) پس آنى بر محكم قرارگاهده قيلدق (إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ) بر بيلنمش مقداره دك واو وقت ولادتدر
(فَقَدَرْنَا) پس آنك اوزره توانا اولدق (فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ) پس غايتله كوزل توانا اولانلر بزوز (وَيْلٌ
يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) روز جزاده بلا انك بوكى قدرتمزه تكذيب ايدنلره اولسون (أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا أَحْيَاءً
وَأَمْوَاتًا) ايا زمينى اولمشلره وزنده لره بيغجى قيلمدقمى (وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ) وانك ايچنده
مرتفع محكم طاغلر قيلدق (وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا) دخى سزه بر شيرين صو ايچردك بيرلك ايچنده بكارلرز
خلق ايتمكز سببيله (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) اشكنجه نك شدتى قيامت كوننده بو كونا نعمتلره اعتراف
ايتميانلره اولسون واولكونده تكذيب ايدنلره ديلور (انْطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ) وارككيدك اول
شيئك سمتنه كه آنك وقوعن تصديق ايتمزدكز (انْطَلِقُوا إِلَى ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ) اوچ بوداقلو
كولكه يه كيدك يعنى جهنمك توتونى كولكه سنه وارككيدك (لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ) نه بر صغوق كولكه در
ايچنده راحت حاصل اوله ونه جهنمك شعله سندن صاقلر انوار النار ايله كوردكه بو توتون اوچ شعبه

عدد ایله مخصوص اولمسنك حكمتی بودر كه نفسك حجاب انوار قدسدن حس وخیال ووهمدر پس بر كیمسه نك
نفسی كه آندن آنلر ایله محجوب اولدی اول اوچ شعبه نك عذابیله مكافات اولنور یاخود بو عذابه مؤدی اولان
دماغده حلول ایدن قوت واهمه در وقلبك صاغ طرفنده اولان قوت غضبیه در وصولنده مستقر
اولان قوت شهویه در وبو اجلدن دینلدیكیم شعبه نك بری كافرك دماغی اوزره طورر وبری صاغنده وبری
صولنده (إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ) تحقیقا كه جهنم بیوك كوشك كبی شراره لر صالور (كَأَنَّهُ جِمَالَةٌ صُفْرٌ) كویا كه
اول شراره لر صاری دوه لردر (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) ولكونده كوناكون عذابلرد وزخك اولمسنه اینانمیانلره
اولسون (هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ) بو كون بر كوندر كه شدت دهشتدن ایچنده كفار اغز آچوب سویلمزلر
(وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ) ونه كندولره دستور ویریلور كه عذر كتوره لر (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ)
اول كونده حسرت واندوه بو خبرلری تكذیب ایدنلره اولسون (هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ) بو كون حق باطلدن
ایرمق كونیدر (جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ) سزی وسزدن اسبق ولانلری بیغدق (فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ)
پس سزه بر مكر وحیله وار ایسه (فَكِيدُونِ) انی بكا اجرا ایدك شاید بو عذابدن خلاص بوله سز
(وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) اول كونده غم وغصه اخبار اخرتی تكذیب ایدنلره اولسون (إِنَّ الْمُتَّقِينَ
فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ) تحقیقا كیم پرهیز ایدنلر نازنین كولكه لر آلتنده ولطیف پكارلرك كنارنده عیش
وعشرت ایدرلر (وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ) وآرزو ایتدكلری میوه لرك یمسنده مشغول اولورلر
وملائكه كرام كندولره دیرلر (كُلُوا وَاشْرَبُوا) ییكك وایچك (هَنِيئًا) بیدككز وایچدككز شئ
قائمش اولسون (بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ایتدككز اعمال مقابله سنده (إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ) تحقیقا كه بز
ایولك ایدنلره انجلین احسانلر مكافات ایدرز (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) اولكونده اشكنجه نك اشدی
انواع نعیم آخرویه تصدیق كتورمیانلره اولسون (كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا) ای مكذبلر دنیاده ییكك
وبرخوردار اولك بر آز مدت (إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ) زیرا علی التحقیق سز كنهكارلرسز (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ)
اولكونده هلاك ایمان كتورمیوب بوكونا عذابه كندولرین تعریض ایدنلره اولسون (وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا
لَا يَرْكَعُونَ) دخی قچن كندولره دینلور نماز قیلك وایچنده ركوع ایدك ركوع ایتمزلر مرویدركیم حضرت
صلی الله علیه وسلم ثقیف طائفه سنه نماز قیلمسین فرمان ایتدی دیدیلر بز نماز ده اكلمزز كه اكلمك بر مسبّه در
(وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) ولكونده هلاك وتدمیر شرف اسلام ایله مشرف اولمیانلره اولسون
(فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ) پس قرآندن صكره قنقی سوزه تصدیق كتوررلر كه ایمان كتورمیجك باوجودكیم
اول حد ذاتنده بر معجز سوزدر نیجه آشكار دلیل اوزره ونیجه شریف معنا اوزره مشتملدر

سُورَةُ النَّبَإِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) اهل مكه قنقی نسنه دن صورشورلر (عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ) اولو خبردن یعنی حشر
ونشرك احوالندن بری برندن صورورلر (الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ) شول اولو خبر كه كندولر آنك ایچنده اختلاف
ایتمشلردر كه كیمسی دیر بو خبرك اصلی یوقدر وكیمسی ایچنده شك ایدر (كَلَّا سَيَعْلَمُونَ) حقا كه نزع
محلنده بلاشبهه بیلورلر كیم ایچنده اختلاف ایتدكلری شئ حقدر (ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ) پس حقا كیم
قیامت كوننده دیدكلری سوزین بطلانن وعقیدلرینك فسادین البته بیلورلر (أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ
مِهَادًا) یا زمینی دوشنمش دوشك كبی قیلمدقمی تا كه اوزرینه قرار طوته سز (وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا) وطاغلری
زمین ایچون میخلر قیلمدقمی تا كه مضطرب اولمیه (وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا) وسزی چفتلر اركك ودیشی
یراتدق تا كه سزدن نسل پیدا اوله (وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا) واویقوكزی حس وحركتدن كسلمك
قیلدق تا كه بدنلركز راحت بوله (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا) وكیجه یی اورتی كبی بر نسنه قیلدق تا كه
قرانغیله كیزلنمك ایستیانلر كیزلنه یعنی كیجه قرانلق قیلدق تا كه بر كیمسه فعالندن اكر خیر اكر شر كیزلمك
ایسترایسه كیزلی ایده (وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا) وكوندزی معیشت تحصیل ایده جك وقت قیلدق تا كه
ایچنده جست وجو ایدوب معیشتكزی پیدا ایده سز (وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا) واوستكزه یدی
محكم كوك یاپدق (وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا) وكوكده ایشعلی چراغ كبی بر كونش قیلدق (وَأَنْزَلْنَا مِنَ
الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا) وصیقیجی بولوتلردن قتی دوكلمش صو ایندردك (لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا) تا كه
انكله دانه واوتلق چیقاره لم (وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا) واغاجلری بری برینه چاتلمش باغلر دخی (إِنَّ يَوْمَ
الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا) تحقیقا كه خصومتی فصل ایدن كون بر معین وقت ایدی انكله دنیا موقت
اولوب یا نتهاء منتهی اولور (يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ) اولكونده كه صوره ایكنجی اوفورلش اوفورلور (فَتَأْتُونَ
أَفْوَاجًا) پس بلوك بلوك كلورسز كتوردیلر كه سرور كائناتدن افواجك كیفیتی سؤال اولندی بیوردیلر كیم
امتمدن اون صنف حشر اولنور بر صنفلری میمون صورتنده محشره كلورلر وآنلر خلق اراسنده سوز
كتوروب كوتورنلردر وبر كروه باشلری اشاغه ایاقلری یوقاروبوردلر آغزلرندن نجاست قوقوسی
كلور اهل محشردن هر كیم انلری كوردر انلره لعنت ا وقور وآنلر ربا خورلردر وبرطائفه كوزلری كور
عرصه محشره وارورلر وآنلر حقدن عدول ایدوب باطل ایله حكم ایدن قاضیلردر وبر قسم دللری
كوكسلرا اوزره دوشمش آنی چینیوب كلورلر وانلر علمنه عامل اولمیان علمادر وبر جماعت الری

ایا قلری کسك قصتره کلورلر وانلر همسایه لرینه ایذا ایدنلردر وبر قسم آتش قاز قلرله اصلمش کلورلر
وانلر حکام یاننده خلق غمازلق ایدنلردر وبر کروه جمیع اعضالری قوتلمش کلورلر وانلر دنیا لذاتنی حرام
اقچه ایله آلانلردر وبر کروه یدنلرینه یاپشمش قطراندن طونلر کیمش کلورلر وانلر جاه ومال ایله تکبر
وفخر ایدنلردر وبر کروه خنزیر قلغنده حشر اولنورلر وانلر شراب خورلردر اللهم احرسنا وعافنا
ولا تبتلنا یا کریم واجعلنا ممن حشر ووجهه کالقمر لیلة بدره (وفتحت السماء فكانت ابوابا)
واولکونده کوك یاریلوب یارقلرك کثرتندن قپولر کبی اولدی (وسيرت الجبال فكانت سرابا)
وطاغلر یریوزندن قالقوب سراب کبی اولدیلر (ان جهنم كانت مرصادا) تحقیقا که دوزخ برکیکاه
ایدیکه ملائکه عذاب کفرهٔ تعذیب ایتمك ایچون آنده ترصد ایتمشلردر (للطاغين مآبا) حدودی
تجاوز ایدنلره بر دونه جك یر یعنی جهنم کفار ایچون قرارکاه اولدی (لابثين فيها احقابا) اراسی
کسیلمه مش ییللر ایچنده اقامت ایتمشلر یعنی علی الدوام آنك ایچنده مقیمدرلر (لا يذوقون فيها بردا ولا شرابا)
دوزخ ایچنده نه بر صغوق هوا ونه بر ایچجك صو دادرلر (الا حميما وغساقا) مگر براسی صو وجهنمیلردن
آقن ایرین (جزاء وفاقا) ایتدکلری عماله کوره بر مکافات سزالریدر اولدی (انهم كانوا لا يرجون حسابا)
تحقیقا که انلر دنیاده حساب اخرویی توقیع ایتمزلردی (وكذبوا بآياتنا كذابا) وایاتمزه تکذیب ایتدیلر بر تکذیبکه
اصلا طرف تصدیقه توجه ایتمدیلر (وكل شيء احصيناه كتابا) وهر نسنه یی ضبط ایتدك لوح محفوظده
یازلمش اولدیغی حالده (فذوقوا فلن نزيدكم الا عذابا) پس عذابك غصه سنی داتك که اشکنجه دن
غیری بر نسنه سزه ارترمزز (ان للمتقين مفازا) بی شبهه کیم پرهیزکارلره بر قورتلمق مکانی وار
(حدائق واعنابا) میوه لی باغلر واوزملر (وكواعب اترابا) وانار ممه لی همسن قیزلر (وكاسا دهاقا)
وشرابله طولمش پیاله لر (لا يسمعون فيها لغوا ولا كذابا) پرهیزکارلر اول باغلرده نه بیهوده سوز
ونه یالان ایشیدرلر (جزاء من ربك) ارباب تقوایه بو نعمتلر پروردکاردن بر مکافات (عطاء
حسابا) فضل وکرمندن کفایت ایدیجی بر ویرکی نه وجوب طریقیله در زیرا فاعل مختار اوزره بر نسنه
واجب اولماز (رب السموات والارض وما بينهما) بدلدر ربك کلمه سندن یعنی پرهیزکارلره اولنان
احسانلر کوکلر ویرك وارلرنده اولان اشیانك پروردکارندن بر مکافاتدر (الرحمن) قوللرینه
غایتله مرحمت ایدن (لا يملكون منه خطابا) کوکلر ویرده اولان کسنه لر خدادن سوز سویلمسین
مالك اولمازلر یعنی قادر دکللردر که انکله سوز سویلشوب ایدوکی ثواب وعقابنده اوزرینه اعتراض
ایده لر (يوم يقوم الروح والملائكة صفا) اولکونده که حضرت جبریل وفرشته لر صف بغلمشلر ایکن

طورورلر (لا يتكلمون الا من اذن له الرحمن) شفاعت خصوصنده بر سوز سویلیه مزلر مگر
شول کیمسه که ایزد جل جلاله اکا دستور ویره (وقال صوابا) دخی واقعه مطابق سوز
سویلدیکه اول خدانك پسندیده سی شفاعت ایده بیلور (ذلك اليوم الحق) اولکون البته
اوله جقدر تخلف قبول ایتمز (فمن شاء اتخذ الى ربه مآبا) پس هر کیم ایستر پروردکارینك ثوابنه
ایمان وطاعتله بر دونه جك یر ایدینور (انا انذرناكم عذابا قريبا) تحقیقا بز بر یقین اشکنجه دن سزی
قورقوتدردق (يوم ينظر المرء ما قدمت يداه) اولکونده که انسان الیلر ورکوندردوکی عمالنه بقر (ويقول الكافر
يا ليتني كنت ترابا) وتوحیده ایمان سویلرای قوم کاشکی بن بر طپراق اولوب مبعوث اولمسیدم

سورة النازعات مكية وهي ست واربعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(والنازعات غرقا) قوت وشدتله کفارك جانلرین بدنلرندن چکوب چیقارن فرشته لره قسم (والناشطات
نشطا) وسهولت ورفقله مؤمنلرك جانلرین اخراج ایدن ملائکه یه سوکند (والسابحات
سبحا) وغایتله عجله ایدوب فرمانله کیدن فرشته لره قسم (فالسابقات سبقا) پس طاعت وخیراته
ایلرو کیتمکه چوق سعی ایدن ملکلره سوکند (فالمدبرات امرا) صکره عالمك ایشن تدبیر ایدن
ملائکه یه قسم که بعد الموت قوپوب حساب وجزا ایچون احیا اولنورسز (يوم ترجف الراجفة) اول
کونده که دتره یجی دترر یعنی طاغلر ویر کبی ساکن اولان اجرام اولکونك هیبتندن دترر (تتبعها الرادفة)
تابع اولان نسنه آنك اکسه سنده واقع اولور واو کوکك یارلمسیدر ویلدزلرك صاچلمسی
(قلوب يومئذ واجفة) کوکلر اولکونده اضطراب ایدیجیدر (ابصارها خاشعة) ایه لرینك کوزلری
اشاغه بقوب خوار وذلیللردر (يقولون ائنا لمردودون في الحافرة) دیرلر ایا علی التحقیق بز حالت
اولامزه دوندرلمش اولورز یعنی دنیاده حیاتمز منقضی اولوب قبرده وضع اولندیغمزدنصکره بر دخی
احیا اولنورمیوز (ائذا كنا عظاما نخرة) ایا چوریمش کوکلر اولدیغمزده مبعوث اولورز (قالوا تلك
اذا كرة خاسرة) دیدیلر اول ایکنجی دونش اول وقتده اونورمق یه یسی دونشیدر یعنی بو دونش صحیح
اولورسه بزه اولوقتده بر خسران ایتمش کروه اولورز انکچونکه بز همیشه آنك اولمسین تکذیب ایدردك
بو کلامی استهزا طریقیله انلردن صادر اولدی پس حق جل وعلا آنلرك انکارلرین رد ایدوب بیوردی
(فانما هي زجرة واحدة) پس بوندن غیری بر نسنه یوقدر که قیامت قالقمسی بر چیغرمقدر یعنی قدرتمز
قتنده آنك وقوعی بر مشکل ایش کمان ایتمسونلر کیم او بر چیغرمقدن اوزکه بر شیء دکلدر (فاذا هم

بالساهرة) پس همان کندولر بر بیاض هموار یرده درلر یعنی یرلک ایچنده اولشلر ایکن بلا توقف یرلک یوزی
لوزرده زنده اولورلر (هل اتیک حدیث موسی) حضرت موسانک خبری سکا کلدیمی که قومکدن چکدکک
زحمتلردن سکا بر تسلیه ویره وانلره بر تهدید اولیه کیم تکذیبکزده اوزره اصرار ایدرلرسه قوم فرعونه
دکن عقوبت کبی کندولره بر عقوبت دکر (اذ ناداه ربه بالواد المقدس طوی) وقتا که موسانک پروردکاری
طوی نام پاک اولان دره ده کندوی چیغروب دیدیکه (اذهب الی فرعون) مصر حاکمنه کیت (انه طغی)
کیم علی التحقیق او خبیث حددن تجاوز ایتدی (فقل هل لک الی ان تزکی) پس اکا سویله کفر و معصیتدن
پاک اولمغه سکا میل و رغبت وارمی (واهدیک الی ربک) دخی ایسترمیسن کیم پروردکارکک
معرفتنه سنی ارشاد ایده یم (فتخشی) که اداء واجباتله و ترک محرماتله آنک عقابندن خوف
ایده سن پس حضرت موسی خدانک فرمانه امتثال ایدوب فرعونه واروب رساله تی اکا
تبلیغ ایتدی (فاریه الایة الکبری) در عقب اکا بیوکرک اولان معجزه کوستردی واو دکنک ایلانه اولمسیدر
(فکذب وعصی) پس فرعون حضرت موسایی یلانه نسبت ایدوب خدانک فرمانه اطاعت ایتمدی
(ثم ادبر یسعی) اندنصکره اطاعتدن یوز دوندروب حضرت موسانک ایشنی ابطال ایتمکه
چالشدوغی حالده (فحشر فنادی) پس لشکرین جمع ایدوب کندوسی جمعیت اراسنده چیغردی (فقال
انا ربکم الاعلی) اندنصکره دیدیکه بنم یوجه رک پروردکارکز (فاخذه الله) در عقب خدا عز و جل آنی
آلدی (نکال الاخرة والاولی) صوکی جهانک عذابیله که لحده قدر و بو جهانک عذابیله که اغراقدر
(ان فی ذلک لعبرة) تحقیقا که فرعونک احوالنده بر پند و اعتبار وار (لمن یخشی) شول کیمسه یه که
همیشه ذاتی خدادن خوف ایتمکدر (ءانتم اشد خلقا) آیا سزک مخلوقیتکز چوق صعوبتلودر
(ام السماء) یا کوکک مخلوقیتی صکره کوکک کیفیت خلقتنی بیان ایدوب بیوردی (بناها) انی یاپدی (رفع
سمکها) برنی بر مقدار ارتفاعی یوجه قیلدی (فسویها) پس آنی درست بی قصور و بی فطور قیلدی
(واغطش لیلها) و آنک کیجه سن قرانلق قیلدی (واخرج ضحیها) و کونشک ایشغنی چیقردی
(والارض بعد ذلک دحیها) و زمینی کوکک یاپمسندن صکره دوشدوب سکنی ایچون آماده
قیلدی (اخرج منها ماءها ومرعیها) صوینی و اوتلغنی کندوسندن چیقردی (والجبال ارسیها)
دخی طاغلری محکم قیلدی (متاعا لکم ولانعامکم) سزکیچون و طوارلرکز ایچون یچیجک نسنه حاصل
اولمق ایچون (فاذا جاءت الطامة الکبری) پس اولوقتکه جمیع اشیایی کوم و نابود ایدن بیوک
داهیه کلور واو قیامت کونیدر (یوم یتذکر الانسان ما سعی) ولکونکه انسان چالشدوغی

اشیایی خاطرینه کتوردر (وبرزت الجحیم لمن یری) و دوزخ هرکورنه آشکار قیلنیدی (فاما من طغی)
پس اما شول کیمسه که عزله طغیان ایتدی (واثر الحیوة الدنیا) و یقینا واولان صاغلغی آخرته اوزره
ترجیح ایدوب آنک لذاتیله مستغرق اولدی (فان الجحیم هی المأوی) بی شبهه که دوزخ کندودر آنک
قرارکاهی (واما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی) واما شول کیمسه که پروردکارک اوکنده
طورمغی ملاحظه ایدوب خوف ایتدی و نفسنی باطل آرزولردن منع ایتدی (فان الجنة هی المأوی)
بی شبهه که بهشت برین کندودر آنک آرامکاهی ایدنه اوزکا بر مکان اولماز (یسئلونک عن الساعة)
قیامتک احوالنی سندن تصوردرلر (ایان مرسیها) نه زمان انتهاسی اولوب مستقر اولور (فیم انت من ذکریها)
قنی نسنه ده سن آنک اکسنده یعنی کفار ایچون قیامتی اکدن و وقتنی انلر ایچون بیان ایتمکدن سن قالدک
اوزره دکلسن زیرا آنک اکسی انلره فائده ویرمز بلکه عنادلرینی زیاده ایدر و هم آنک وقتنک بیلمسی خدای
ذو الجلاله مخصوصدر نته که بیوردی (الی ربک منتهیها) آنک علمنک نهایتی ربکه راجعدر (انما انت
منذر من یخشیها) بوندن غیری بر شئ بو قدر که سن قورقو ویریجی سن شول کیمسه یه که آنک کلمسندن
خوف ایدر (کانهم یوم یرونها) کویا که انلر اولکونده آنی کوردکلر (لم یلبثوا الا عشیة او ضحیها)
دنیاده اقامت ایتمدیلر الا برکونک اخشامی وقتی یا قوشلغی وقتی یعنی اولکونک اهوالندن دنیاده
مدت حیاتلرینی اونودوب کمان ایدرلرکه مدت اقامتلری یا بر اخشام وقتی یا بر صباح وقتی ایدی

سورة عبس مکیة اثنتان واربعون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

کتوردیلرکه عبدالله بن ام مکتوم مسرور کائناتک مجلس پرنورنه بر محلده کلدیکه صنادید قریش حضرتک
مجلسنده ایدی و نوروب حضرت کندولرینی اسلامه دعوت ایتمکه مشغول ایدی ابن ام مکتوم عماسی سببیله
حضرتک مشاغلندن بی خبر اولوب کندویه دیدی یا رسول الله خدا سکا تعلیم ایتدوکی اشیادن بکا تعلیم
ایت بو سوزی بر قاچ کز سویلدی چون بو سوزی حضرتک سوزین قطع ایتمکه مؤدی اولدی حضرت
صلی الله علیه وسلم بو وضعدن اعز اولوب یوزین اکشدوب اندن اعراض ایتدی حق جل و علا حبیبنه عتاب
طریقیله بو آیتلری منزل ایدوب بیوردی (عبس وتولی) محمد المختار یوزین اکشدوب اعراض ایتدی (ان
جاءه الاعمی) کندویه کور کلدیکیچون آنک عذری بیانی اولمق ایچون اعمی وصفیله ذکر اولندی (وما یدریک)
وقتی نسنه آنک حالنه سنی بیلیجی قیلدی (لعله یزکی) شاید اول شخص کناهلردن پاک و پاکیزه اوله
(او یذکر فتنفعه الذکری) یا خود نصیحتکله متعظ اولوب کندویه نصیحت فائده ویره (اما من استغنی

اما شول کیمسه که ایمانه کلمکدن استغنا ایتدی (فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّىٰ) سن اکا توجه ایدوب اقبال ایدرسن (وَمَا
عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ) وحالبوکه اسلامله آنك پاك اولمدیغندن اوزریکه بر وبال یوقدر انکچونکه احکامی
تبلیغ ایتمکدن غیری اوزریکه برشئ یوقدر (وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ) واما شول کیمسه که خیری طلب
ایتمك ایچون شتاب ایدرك سکا کلدی (وَهُوَ يَخْشَىٰ) وحالبوکه کندوسی تکریدن خوف
ایدر (فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ) سن آندن کفارله مشغول اولورسن منقولدرکیم سید عالم صلی الله علیه وسلم
بو آیاتله جناب رب الاربابدن معاتب اولیجق ابن ام مکتومك عقبنجه واروب کندوسنی مسجده
دوندردی وکندویه ردای شریفنی دوشندوب اوزرینه اوتورتدی واندنصکره کندوسنی هر کوردکده اکرام
ایدوب مرحبا بمن عاتبنی فیه ربی دیردی وایکی کره مدینه ده یرینه قائم مقام دکدی بیلنمك کرك بو ایش
حضرتدن خطا دکل انکچونکه اجتهادیکله صدور ایتدی وبو معاتبه اکا ترك افضل ایچون اولدی
(كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ) حقا که بی شبهه آیات قرآنیه خلقه بر پنددر (فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ) پس هرکیم ایسترسه آنی
حفظ ایدوب نصیحت پذیر اولور (فِي صُحُفٍ) اول آیات قرآنیه بر صحیفه لرده مثبتدر
(مُكَرَّمَةٍ) خدای تعالینك قتنده مکرمدرلر (مَرْفُوعَةٍ) قدرلری یوجه لنمش (مُطَهَّرَةٍ) دیولرك
دست تعرضندن پاك قیلنمشلر (بِأَيْدِي سَفَرَةٍ) ملائکه دن بر یازیجیلر الندهدرکه (كِرَامٍ) حق
تعالینك قتنده معززدرلر (بَرَرَةٍ) اهل تقوادرلر (قُتِلَ الْإِنْسَانُ) آدم اوغلی هلاك اولسون
(مَا أَكْفَرَهُ) نه عجب بی دیندر هیچ فکر ایتمز (مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ) حق تعالی کندوسنی قنقی نسنه دن
یاراتدی (مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ) آنی بر طامله صودن یاراتدی (فَقَدَّرَهُ) پس اشکال واعضادن
کندویه لازم اوله جق نسنه یه کندوسنی مستعد قیلدی (ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ) صکره والده نك قارندن
چیقمغی اکا آسان قیلدیکه رحمك اغزینی موسع قیلوب باش اشاغه ایتمکی کندویه الهام ایتدی (ثُمَّ أَمَاتَهُ)
صکره آنی میت قیلدی (فَأَقْبَرَهُ) درعقب آنی قبرده قیلدی (ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ) اندنصکره حشر
ایستیجك آنی زنده قیلار (كَلَّا) آدم اوغلی بد فعلدن منتهی اولمق کرك (لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ) حضرت
آدم زماندن بوکونه دك آدمی مقوله سی مأمور اولدیغی نسنه یی جمله تا ادا ایتمدی (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ
إِلَىٰ طَعَامِهِ) پس آدم اوغلی کندو یدکنه نظر اعتبار ایله باقسونکه آنك حصولی ایچون نیجه ایشلر خلق
اولنمشدر (أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا) تحقیقا که بز صوی بر عظیم دوکمك دوکدك (ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ
شَقًّا) اندنصکره زمینی بر یوبارمق یاردق (فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا) پس آنك ایچنده اربه وبغدای کبی
دانه بتردك (وَعِنَبًا وَقَضْبًا) واوزم ویونجه دخی (وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا) وبو ایکی جلیل القدر

اغجی دخی (وَحَدَائِقَ غُلْبًا) وعظیم باغلر دخی (وَفَاكِهَةً وَأَبًّا) ومیوه واوتلیجق نسنه دخی (مَتَاعًا لَكُمْ
وَلِأَنْعَامِكُمْ) سزك کچنمککز ایچون وطوارلرکزك کچنمسی ایچون اشیای مزبوره یی یردن بیدا ایتدی
(فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ) پس اولوقتکه خلقی صاغر ایدن نصدا کلور برامر عجیب کوررسن اندن مراد نفخه
ثانیه در (يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ) اول کونده که کشی قجر برادرندن (وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ) وآناسندن
وآتاسندن (وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ) وقاریسندن واوغوللرندن (لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ
انلردن هر بر کشیه اول کونده اولور (شَأْنٌ يُغْنِيهِ) بر حال که اوزکه نك مهمندن کندوبی مشغول
قیلار (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ) اول کونده یوزلر وارکه (مُسْفِرَةٌ) ضیالوا ولمش (ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ)
نعمتی کوردوکی اشیا سببیله کولمش مژده لنمش (وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ) ویوزلر اول کونده وارکه
(عَلَيْهَا غَبَرَةٌ) اوزرینه غبار وکدورت اولمش (تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ) بر سیاهلق وظلمت کندوبی
قیلار (أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ) انلر کندولردر دین اولانلر (الْفَجَرَةُ) بلا بجی نابکار اولانلر

سورة کورت مکیة وهی تسع عشرة آیة

بسم الله الرحمن الرحيم

(إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) اولوقتکه کونش بورلور یعنی انبساط نوری بساط آفاقدن زائل اولوب بی نور
اولور (وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ) واول محلکه یلدزلر قرانلق اولور (وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ) واول زمانکه
طاغلر مکانلرندن قالقوب هواده غبار کبی کیتمش قیلنور (وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ) واولوقتکه
اون آیلق کبه دوه لر مهمل ترك اولنور (وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ) واول محلکه انسیت ایتمیان حیوانلر
قصاص ایچون جمع اولنور (وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ) وقچن دریالر قینرمش قیلنور (وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ)
واولوقتکه جانلر عمللریله جفت قیلنور (وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ) دخی قچن زنده دفن اولنان قیز
صورلورکیم (بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ) قنقی کناهله قتل اولندی بو سؤالدن مراد آنی اولدیره نك تبکیت
وتعنیفیدر (وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ) واول محلکه صحائف اعمال یایلور (وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ) واول
محلکه کوك دری صویلسی کبی صویلوب زائل قیلنور (وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ) واولدمکه دوزخ شدتلو
یاندرلور (وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ) واولزمانکه جنت اهل ایمانه یقین قیلنور (عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ)
هر جان آماده ایتدوکی نسنه نك نتیجه سن بیلور (فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ) پس قسم اولسون کیرویه
دونن یلدزلره (الْجَوَارِ الْكُنَّسِ) کیم سیر ایدوب کونشك ایشغی التنده مخفی اولورلر وآنلردن
مراد خمسه متحیره در زحل ومشتری ومریخ وعطارد وزهره (وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ) دخی کیجه یه

قسم قجن قونلمغا ولدقده (وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ) دخی صباح وقتنه قسم قجن تنفس ایدر وانك تنفسی
طلوعی محلیدر جواب قسملر بودرکه (اِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ) على التحقيق قرآن عظيم الشان بر رسولك
اوقومه سیدرکه خدانك قتنده مکرمدر (ذِی قُوَّةٍ) کوج ایه سیکه مؤتفکات کویلرین قنادی
اوزره قالدروب زیر زبر ایتدی (عِنْدَ ذِی الْعَرْشِ مَكِينٍ) عرش اعلانك ایه سی قتنده جاه ومنزلت
صاحبندن (مُطَاعٍ ثَمَّ) فرشته لر اراسنده مسموع الكلمه در (اَمِينٍ) وحيك تبليغی اوزره
امانت صاحبیدر (وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ) دخی یارکز یعنی محمد المختار اصلا دیوانه دکلدر (وَلَقَدْ
رَآهُ) وبی شبهه کیم حضرت جبریلی خلقت اصلیه سیله اوزره کوردی (بِالْاُفُقِ الْمُبِينِ) کونشك یوجه رك
مطلعنده (وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ) دخی محمد المصطفی بو شیده اولان شئ اوزره بخیل دکلدر
یعنی رسالتك داسنده وخلقی تعلیم ایمده بخل ایمز (وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ) وقرآن عظيم
الشان کوکدن شهابله اتلمش شیطانك سوزی دکلدر بو کلام قرآنك حقنده کهانت وسحر دیدیانلرك
سوزین رد ایمك ایچوندر (فَاَيْنَ تَذْهَبُونَ) پس قنقی مکانه کیدرسز یعنی سز قرآنك خصوصنده سلوك
ایدککز طریقده آزغونسز (اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) قرآن برنسنه دکلدر الا عالملر ایچون بر پند و نصیحت
(لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ اَنْ يَسْتَقِيمَ) سزدن شول کیمسه که استقامت ایمك ایستر (وَمَا تَشَاؤُنَ اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ) وسز هدایت واستقامتی بر وقتده ایستمزسز الا اولوقتکه عالملرك پروردکاری
خدا عز وجل مشیتکزی ایستر حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت ایتدیکه سرور کائنات
بیوردیکه هر کیم محبتله آرزو ایتدیکیم قیامت کوننی عیانا کوره اذا الشمس کورت سوره سن اوقسون

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعَ عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(اِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ) اولوقتکه کوك یاریلور (وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ) وقجن یلدزلر صاچلور
(وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ) واول محلکه دریالر بری برینه آقوب قوللری بر دریا اولور (وَاِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ)
وقجن کورلرك طپراغی زیر زبر قیلنوب ایچندن امواتی اخراج اولنور (عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ)
هر جان عمل مقوله سندن ایلرو کوندردوکی نسنه یی وکیرو قودیغی شئ بیلور (يَا اَيُّهَا الْاِنْسَانُ
مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ) ای آدم اوغلی قنقی شئ سنی کریم اولان پروردکارکله الدادوب معصیت اوزره سکا
جرأت ویردی بو مقامده لفظ کریمك ایرادندن بر قاچ فائده فهم اولنور برنجی بوکه محض کرم آنی اقتضا ایتمزکه
ظالم اهمال اولنوب معذب اولیه ودوست ودشمن ومطیع وعاصی بر درجه ده طوتله پس نیجه

اکر صفت کرمه صفت قهر وانتقام ضم اولنور و بر فائده سی بوکه اشعار ایدرکیم شیطان انسانی
خدانك قنقی صفتیله الدادر زیرا اول خبیث سویلر انسانه ایستدککی نسنه ایشله خدا کریمدر کیمسه یی
معذب ایمز وعقوبتی تعجیل ایمز و بر فائده سی بوکه خدانك کثرت کرمی استدعا ایدرکه زیاده
اطاعت اولنه نه کرمنه مغرور اولوب معصیتنه مداومت اولنه (اَلَّذِی خَلَقَكَ) شول کریم
پروردکارکه سنی ای آدم اوغلی عدمدن وجوده کتوردی (فَسَوّٰيكَ فَعَدَلَكَ) درعقب جمیع
اعضاکی صاغ وسالم قیلوب خلقتکی دوزوب سائر مخلوقاتك خلقتندن سنی خلقت ایله ممیز
قیلدی (فِی اَیِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ) قنقی صورتله که ایستدی انکله سکا ترکیب ویردی (كَلَّا)
خدانك کرمنه مغرور دکلسز (بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ) بلکه روز جزاده اولان مکافاته تصدیق
کتورمزسز (وَاِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ) وحال بوکه على التحقيق اوزرکزه بر نکهبان وارکه (كِرَامًا كَاتِبِينَ)
تکری تعالى قتنده مکرملردر اعمالکزی ضبط ایدوب یازرلر (يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ) ایشلدککز
نسنه یی بیلورلر (اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِی نَعِيمٍ) تحقیقا که ایولر عیش وعشرتده اولورلر (وَاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِی جَحِيمٍ)
دخی بی شبهه کیم حشر ونشری انکار ایدنلر دوزخده اولورلر (يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ) اکا روز جزاده
کیررلر (وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ) وآنلر اندن اصلا غائب اولمازلر یعنی ایچنده مخلد اولوب اندن
هیچ صفك اولمازلر (وَمَا اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ) وقنقی نسنه سکا بیلدردیکه روز جزا ندر (ثُمَّ
مَا اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ) بو تکرار اولکونك شاننه تعجب وتفخیمدر پس حاصل معنی بو اولورکیم
اولکونك کنهنه وحقیقتنه تکریدن اوزکه برکیمسه واقف اولماز (يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا)
برکونکه بر جان بر جان ایچون بر آز نسنه یه مالك اولماز یعنی قیامت کونی برکوندرکه برکیمسه کندو
فوت وقدرتیله بر آز شیئله برکیمسه یه منفعت ایتمز (وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ) واولکونده ایش خدا عز وجله

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ خصوصدر برکیمسه نك نزاعی اولماز مدنیه در وثلاثون آیه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

کوردیلرکه مدینه خلقی اولچك خصوصنده غایتله خیانتلری وار ایدی قجن بو سوره نازل اولدی و کیلکلری
معتدل قیلدیلر (وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ) وای اولنسنه اکسك اولچوب و چکانلره (اَلَّذِينَ اِذَا اكْتَالُوا
عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ) شول اکسك اولچوب و چکانلرکه قجن خلق اوزره کیلدوله اولچرلر بالتمام
آلورلر (وَاِذَا كَالُوهُمْ اَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ) واولوقتکه خلقه برنسنه صاتوب اولچرلر یا آنلره
وزن ایدرلر او توزد وردرلر (اَلَا يَظُنُّ اُولٰئِكَ اَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ) ایا آنلر کمان ایتمزلر میکه على التحقيق

كيدولرمبعوث اولورلر (لِيَوْمٍ عَظِيمٍ) براولوكون ايچون چونكه اول كونده اولان امور غايتله عظمتلى
واركونن انكله موصوف قيلندى (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) اول كونده كه خلق عالملرك
پروردكارى حكمنه اياقاوزره طورورلر (كَلَّا) اكركدركه خلق تطفيفدن منع اولنوب حشر
ونشردن غفلت ايتميه لر (إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ) بى شبهه كيم كفارك نامهٔ اعمالى سجينده در
(وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ) دخى سكا نه بيلدرديكه سجين نه در (كِتَابٌ مَرْقُومٌ) اول بر نشانلنمش
كتابدركيم آنى هركورن بيلوركه آنده خير يوقدر (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ) هلاك اولسون اولكونده
طوغريلغى تكذيب ايدنلره (الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ) شول اهل تكذيب كه روز جزانك
اولمسنه تصديق كتورمزلر (وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ) دخى كا تكذيب ايتمز الا هرحدى
تجاوز ايتمش كنهكار كسنه (إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا) قچن اوزرينه آيتمز اوقنور (قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ)
دير كچمشلرك افسانه لريدر (كَلَّا) ديدكلرى كبى دكلدر (بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ)
بلكه كوكللرى اوزره قزاندقلرى نسنه پرده بغلدى (كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ) حقاكه
بى شبهه انلر اولكونده پروردكارلرينك مشاهده سندن محروم وممنوعدرلر (ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُو الْجَحِيمِ)
صكره على التحقيق آنلر دوزخه كيريجيلردر (ثُمَّ يُقَالُ) صكره كندولره دينلور (هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ
بِهِ تُكَذِّبُونَ) بوعذاب شول عذابدركه آنك وقوعنه ايمان كتورمزدكز (كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي
عِلِّيِّينَ) حقاكيم بلاشبهه ايولرك نامهٔ اعمالى عليينده در (وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ) وقنغى نسنه سنى
بلديجى قيلديكه عليون نه كونه نسنه در (كِتَابٌ مَرْقُومٌ) اول بركوزل علامتله نشانلنمش بركتابدر
هركورن بيلوركه اوبرخيردر (يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ) حضور عزته مقرب اولان فرشته لر آنك محلنده
حاضر اولوب آنى صاقلرلر (إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ) بى شبهه كيم ايولر نعمتده درلر (عَلَى الْأَرَائِكِ
يَنْظُرُونَ) بزنمش تختلر اوزره اوتوروب موجب سرور اولان اشيايه بقرلر (تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ
نَضْرَةَ النَّعِيمِ) يوزلرنده بهشت نعمتلرينك آثار اوتنى كوروب بيلورسن (يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ)
برمهرلنمش شراب خالص ايچمش قيلنورلر (خِتَامُهُ مِسْكٌ) آنك مهرلنجك نسنه سى مسكدر يعنى
اول شرابك قابلرى چامور وموم يرينه مسكله اغزى بغلنوب مهرلنور (وَفِي ذَلِكَ) واول
شرابده (فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ) رغبت ايدنلر رغبت ايتسون (وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ) وآنك
قارشيجق نسنه سى تسنيم پكارينك صويدندر (عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ) مدح اولسون
بر پكاره كه اندن ارباب قرب ايچرلر (إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا) تحقيقا كيم شركله كنهكار اولانلر

(كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ) ايمان كلانلردن كولرلردى يعنى رؤساء قريش فقراء مؤمنيندن
كولرلردى (وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ) دخى قچن اهل ايمانك يانسنه سندن كچرلر آنلره استهزا
ايتمك ايچون بربرينه كوز قيررلر (وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمُ) دخى قچن كندولره مخصوص اولانلره
دونرلر (انْقَلَبُوا فَكِهِينَ) آنلره استهزا ايتدكلرندن وترى خرم وشادمان دونرلر (وَإِذَا رَأَوْهُمْ)
واولوقتكه اهل ايمانى كوردلر (قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ) ديرلر على التحقيق كيم بوكروه آزغونلردر
(وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ) وحالبوكه آنلر اهل ايمان اوزره نكهبان كوندرلمديلركه انلر اعمالرينى ضبط
ايدوب رشد وضلالتلرينه شهادت ايدرلر (فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا) پس بوكون يعنى قيامت كونى
ايمان كلانلر (مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ) كفاردن كولرلر (عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ) تختلر اوزره اوتوروب
كفارك احوالنه نظر ايتدكلرندن زنجيرله بغلنمشلر دوزخده خوار وحقير تعذيب اولنورلر (هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ)
آيا كفار سزا ويرلديلر (مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) دنياده ايتدكلرى اعمالك سزاسى يعنى آنك سزاسيله مكافات اولنديلر

سُورَةُ انْشَقَّتْ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ) قچن كوك بولنله ياريلور حضرت عليدن مرويدركه كوك صاغندن اوغرسندن ياريلور
(وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ) دخى قچن ياريلمسين ايستيجك پروردكارينك تأثير قدرتنه قولاق طوتوب
منقاد اولور (وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ) دخى قچن يير دوشنوب طاغ وتپه لرى زائل اولوب هموار اولور
(وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ) وايچنده اولان كنوز واموانى طشره يه صالور (وَتَخَلَّتْ) وكمال سعى ايدوب ايچنده
اولان اشيادن بوشانور (وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ) والقا وتخليه ده پروردكارينك فرماننه
قولاق طوتوب فرمانك استماعنه سزاوار قيلندى بو اشيا واقع اولنجق آدم اوغلى تحصيل ايتدوكى
اشيانك سزاسنى كورر (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا) اى آدم اوغلى على التحقيق
سن پروردكارك مجازاتى سمتنه كمال جد وجهد ايدجيسن (فَمُلَاقِيهِ) پس سن اول جزايى كوريجيسن (فَأَمَّا مَنْ
أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ) پس اما شول كيمسنه كه نامهٔ اعمالى صاغ اليله الدى (فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا)
بى شبهه كيم برقولاى محاسبه محاسب اولوركه ايچنده مناقشه ومضايقه يوقدر (وَيَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِهِ
مَسْرُورًا) وكندو اهلنه سونمش دونر (وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ) واما شول كيمسنه كه نامهٔ
اعمالى كسه سندن صول اليله ويريلور واول بوكونا اولوركه صاغ الى كردننه بغلنوب صول الى
اردينه قيلنور پس كتابى كندوبه آندن ويريلور (فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا) اندن صكره هلاكى چغروب

انی تمنا ایدر (وَيَصْلٰى سَعِيرًا) و بر علولی اتشه کیرر (اِنَّهُ كَانَ فِي اَهْلِهِ مَسْرُورًا) تحقیقا که او کونه
شخص دنیاده قوم و عشیرتی اراسنده سونمش ایدی (اِنَّهُ ظَنَّ اَنْ لَنْ يَحُورَ) بی شبهه کیم اول کسه
کمان ایتدیکیم علی التحقیق کندوسی بر دخی زنده اولوب رجوع ایتمز (بَلٰى) بی شك و شبهه کیم زنده
اولوب رجوع ایدر (اِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا) بلاشك کیم پروردکاری آنك اعمالنه دانا ایدی پس
آنی اهمال ایتمز البته ارجاع ایدوب مکافاتنی کندویه ایصال ایدر (فَلَا اُقْسِمُ بِالشَّفَقِ) پس کونشك
غروبندنصکره کوکین بیاضلغنه قسم (وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ) دخی کیجه یه و حیواناتدن واوزکه‌لردن
بیغوب صاقلدیغی اشیایه قسم (وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ) دخی ایه قسم کیچن نوری جمع اولوب بدر تمام اولدیغی
قسم بوکه (لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ) البته ای آدم اوغوللری بر حالتدنصکره بر حالته ایرشوب
ملاقی اولورسز مراد مونك و قیامتك شدائد و اهوالیکه انسانلری واحدة بعد واحدة کورر
(فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) پس انلره نه اولدیکه خدانك وحدانیتنه و روز جزانك وقوعنه تصدیق کتورمزلر
(وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ) دخی قچن اوزرلرینه قران اوقنور (لَا يَسْجُدُونَ) سجوده وارمزلرمرویدرکه
حضرت صلی الله علیه وسلم واسجد واقترب آیتن اوقیوب کندو وسیله اولان اهل ایمان سجده یه
واردیلر و اول حالده کفرهٔ قریش انلرك باشلری اوزره طوروب چیقون چالرلردی پس حق جل وعلا اول
آیتی منزل قیلدی واهل شرك سجده کتورمدکلری نه انکه قراتده بر قصور اولدیغیچون (بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُكَذِّبُونَ) بلکه کفر ایدنلر عناد و تکبر جهتندن قرانی یلانه نسبت ایدرلر (وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ)
و حق جل وعلا انلرك سینه لرنده اولان کفر و عداوته هر کسدن دانا تردر (فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ)
پس انلری بر دردناك اشکنجه ایله مژده لندر (اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) لیکن ایمان کتوروب
کوزل اعمال ایشلیانلر (لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) کسلمش اجرت کندولره مقرر و ثابتدر والله اعلم

سُورَةُ الْبُرُوجِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَانِ وَعِشْرُونَ اٰيَةً
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ) ظهورده کوشکاره مانند اولان یلدزلر آیه سی کوکه قسم (وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ)
دخی وعد اولنمش کونه یعنی قیامت کوننه قسم (وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ) دخی اولکوننده شهادت ایدن
پیغمبره و مشهود علیه اولان امته قسم کیم (قُتِلَ اَصْحَابُ الْاُخْدُودِ) علی التحقیق زمینده یارقلر
ایه‌لری هلاك اولندیلر اصحاب اخدود و نواس یمنك جماعتیدر آیینلری بت پرستلك ایدی منقولدرکیم
عصرلرنده بر شعبه ده بازساحر وار ایدی برکون پادشاهك سمعنه بونی عرض ایتدیکیم

بن برناتوان پیر اولدم مصلحت بودرکه بیك اجل یکا ایرشمدن بمله بر ذهین اوغلان قوشه سن که
بنده اولان اسرار باطله یی اکا تعلیم ایده‌یم تاکه امور مملکت آنك رای سدیدیله انتظام بوله
پادشاه آنك سوزین قبول ایدوب بر زیرك اوغلان اکا قوشدی پس
هر کون اوغلان واروب بعض شعبه ده اندن اکتساب ایدردی اوغلانك یولنده بر خداپرست
راهبك صومعه‌سی اولغین کاهیجه اوغراردی آنك سیرهٔ حسنه‌سی مستحسنی اولوب آنك دیننه تابع
اولدی برکون یولنده بر ایلانه صاتشدیکه یولی طوتوب خلقی مروردن منع ایتمشدی النه بر طاش
الوب دیدی یاالهی اکر راهب ساحردن سکا سوکلیدر بونك هلاکنی بو طاشله اسان ایت
پس طاشی اتنجه اول ایلان هلاك اولدی بو حالدنصکره خلق آنك خیر دعاسنه رغبت ایتدیلر
بر مرتبه یه ایرشدیکه انواع مرضلر آنك دعاسیله زائل اولوردی اول اثناده پادشاهك بر همنشینی
کور اولدی اول جوانك یاننه واروب خیر دعاسن التماس ایتدی اول عزیز اکا بیوردی اکر بکا متابعت
ایدوب سر محافظه ایتمزسن کوزلرك روشن اولمق ایچون سکا بر خیر دعا ایده‌یم مزبور اکا عهد ایدوب
شهادت کلمه سن کتوردی همان درکاه ذوالجلالدن انك کوزلری آچلمق ایچون نیاز ایتدی دعاسی چونکه
قبوله یچوب آنك کوزلری کالاول اولدی اندنصکره پادشاهك حضورینه کیدی پادشاه
آنی کوریجك حالندن تعجب ایدوب صوردیکیم کوزلرکی کیم صاغلتدردی بلاتوقف جواب ویردیکیم
تکریم کوزلریمه صحت احسان ایتدی پادشاه ایتدیکیم قنقی تکری بو غریب ایشی ایشلدی همنشین
جواب ایتدیکیم الله الذی لا اله الا هو ملك بو کلام خوش نظامدن غایتله مضطرب اولوب
شایع اولمیه دیو فکره دوشوب حیله طریقیله اکا دیدی بو تلقینی بنده کیم آندن الوب ایمانه کلوردم
همنشین ایمانه کال محبتی اولدیغی اجلدن بلاتوقف سرکذشتی ملکه نقل ایتدی ملك فی الحال
اوغلانی احضار ایتدی آنك دیدوکی کلامك وقوعنی صوردی غلام آنی تصدیق ایتدی پادشاه
اندن ایستدیکیم بو عقیده دن فراغت ایده قبول ایتمدی بعده بربلوکه فرمان ایتدیکیم آنی صوده بوغه‌لر
الوب آنی بر کیده قویوب فرمانی یرینه کتورمکه شروع ایتدیلر همان جناب رب العزته دعا ایلدی
کمی آنلر اوزره منقلب اولوب قولری هلاك اولدیلر الحق اراندن کندوسی ساحل سلامته
چیقدی صورت حالی ملکه عرض ایتدیلر بر آغر بلوکه فرمان ایتدیکیم آنی بر طاغ تپه سندن القا ایدلر
قچن انلر طاغك باشنه بولنوب فرمانی پادشاهی یی اجرا ایتمك ایستدیلر غلام مرقوم ایزد ذوالجلالی
درکاهنه نیاز ایلدی علی الفور مزبورلر هلاك اولوب کندوسی صحتله طاغدن ایندی بعده

ملك فرمان ايتديكيم اتشه صالنه اندن دخى چوجق وعلاكند وبى خلاص ايتدى اندن صكره اول عزيز الوجود پادشاهه ديدى سن بنى اولدره مزسن تا كه خلق يغوب بنى داره چكوب براوق ببسم ترکشمدن الوب بسم رب الغلام ديوب بكا طوغرى اتمنجه پس ملك بو ترتيبله اول ذات شريفى شهيد ايتدى خلق بو حالى مشاهده ايديجك ايمانه كلديلر ملك بو وضعدن غضبه كلوب اعوان و انصارينه فرمان ايتديكيم زمينده چند قلر قازوب ايچنده عظيم آتشلر ياقه لر ياندقدنصكره فرمان ايتديكيم هر كيم آيين قديمه دونر بركيمسه اكا تعرض ايتمسونلر وهر كيم ايمان اوزره ثابت اولور آتشه سورلسون پس سعادت ازليه يه مظهر اولانلر آتشه كيرديلر بر غايته دك كه بر قارى قوجاغنده اوشاغى وار ايكن انكله كيرمكه كلدى آنك اوزره شفقت ايدوب كيرودونمك ايستدى همان اوشاق نطقه كلوب ديدى يا اماه صبر ايله كيم سن حق اوزره سن اودخى بلا توقف اكا كيردى (النار) بدلدر الاخدوددن يعنى اول اخدود دانش اوزره مشتملدر (ذات الوقود) اول آتش يانمق ايه سيدر (اذهم عليها قعود) ولوقتكه اصحاب اخدود آتش اوزره اوتورمشلردر (وهم على ما يفعلون بالمؤمنين شهود) وحالبوكه كندولر اهل ايمانه ايشلدكلرى ايش اوزره برى برينه شهادت ايدركه پادشاه فرمان ايتدوكى نسنه ده تقصير ايتمديلر (وما نقموا منهم) واهل ايماندن برنسنه عيب بيلمديلر (الا ان يؤمنوا بالله العزيز الحميد) مكر هر نسنه اوزره غالبه ايدوب ذاتيله حمده مستحق اولان خدايه ايمان كتورمه لرين واو عيب دكلدر بلكه عين كمالدر (الذى له ملك السموات والارض) شول خداكه كندويه مخصوصدر كوكلر ويرك پادشاهلغى (والله على كل شئ شهيد) وايزد متعال هر نسنه اوزره مطلعدر (ان الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات) تحقيقا شول كيمسه لركه ايمانه كلان كشيلرى وايمانه كلان خاتونلرى ايذا ايله امتحان ايتديلر (ثم لم يتوبوا) صكره كناهلرين بيلوب ايتدكلرى ايشدن پشيمان اولمديلر (فلهم عذاب جهنم) انلره دردوزخك اشكنجه سى (ولهم عذاب الحريق) وانلره دريانمغك اشكنجه سى (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات) تحقيقا كيم ايمانه كلوب كوزل عملر ايشليانلر (لهم جنات) انلره برباغلر واركه (تجرى من تحتها الانهار) آنك اشجارى آلتندن ايرمقلر آقر (ذلك الفوز الكبير) اول جنتلره نائل اولمق بيوك قورتلمقدر انكچونكه دنيا وما فيها اكا نسبت برامر حقيردر (ان بطش ربك لشديد) بى شبهه كيم پروردكارك عنفله المسى غايتله قتيدر (انه هو يبدئ ويعيد) بى شبهه كيم كندوسى كفار اوزره دنياده عذابى مسلط ايدر وآخرتده آنى اوزرلرينه اعاده ايدر

(وهو الغفور الودود) وكندودن توبه ايدنه چوق مغفرت ايدن مطيع اولانه زياده محبت ايدن (ذو العرش) عرش اعلانك صاحبى اولان (المجيد) ذات وصفاتنده اولو اولان (فعال لما يريد) ارادۀ عليه سى تعلق ايتدوكى نسنه ئى غايتله ايشليجى كه اكا بركيمسه مانع اولماز (هل اتيك حديث الجنود) سكا لشكرلرك خبرى كلديمى (فرعون وثمود) بدلدر جنوددن يعنى اول لشكرلر فرعون واتباعى وقبيلۀ ثمود در بو كلام سرور كائناته تسليه در بو وجهله آنلر پيغمبرلره ايتدكلرى وباشلرينه كلان عقوبتك خبرى سنده كمال مرتبه ده محقق اولدى پس سن دخى جماعتكك تكذيبى اوزره صبر ايدوب متسلى اول وانلرى تحذير ايت كه انلره دخى عذاب كبى كندولره بر عذاب دكيه (بل الذين كفروا فى تكذيب) بلكه ايمانه كلميانلر مقام تكذيبده طورمشلردر اندن رجوع ايتمزلر (والله من ورائهم محيط) وايزد ذو الجلالك قدرتى انلرك اكثرلرينه احاطه ايتمشدر بر فردلرى آندن قورتلمز وقرآن حقنده ديدكلرى سوزكيم سحر وكهانتدر اول سوزلرى خلاف واقعدر (بل هو قرآن مجيد) بلكه قرآن عظيم الشان نظم ومعناده متفرد بر شريف كتابدر (فى لوح محفوظ) تغيير وتحريفدن صاقلنمش بر لوحده مثبتدر

سورة الطارق مكية وهى سبع عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

كتورديلركه بر كيجه محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم عمجه سى ابو طالب ايله اوتورمشدى ناكاه كوكدن بر يلدز آقوب اندن بر عظيم شعله پيدا اولدى ابو طالبه اندن بر قورقو عارض اولوب حضرتدن استفسار ايلديكه بو نه حال ايشدر حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم بيوردى كه بو بر يلدزدر كه انكله شيطان رجم اولنمشدر ايزد ذو الجلالك قدرتندن بر نشانه در اول حالده حضرت جبرائيل بو سوره ايله نازل اولدى (والسماء والطارق) آسمانه وكيجه ده ظهور ايدن كوكه قسم (وما ادريك ما الطارق) دخى سكا نه بيلدردى كه طارق نه در (النجم الثاقب) اول طارق ضيالو يلدزدر چون يلدزقسى ايشغيله قرانلغى دلوب ايچنده نفوذ ايدر ثاقب ايله وصف اولندى جواب قسم بودركه (ان كل نفس لما عليها حافظ) كانناتده برجان يوقدر الا آنك اوزره بر نكهبان وار (فلينظر الانسان مم خلق) پس آدم اوغلى بقسونكيم نه دن ياراد لدى (خلق من ماء دافق) بر قوتله دوكلمش صودن ياراد لدى واندن مراد رحم ارككله ديشينك قارشمش صويى وبو كا مذكور اوله جق جمله دلالت ايدر (يخرج من بين الصلب والترائب) اول صو كه چيقار ارقه سى اراسندن وديشينك سينه سى كوكلرى اراسندن چيقار (انه على رجعه لقادر) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى انسانك دوندرمسى اوزره

تواناادر (يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ) اولكونده كه جمله صاقليلر اشكارا قيلنور يعنى ضمائرده مخفى اولان اشيانك كوزه‌لى بياندن اولكونده تميز اولنور (فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ) پس اول دم انسانك كندو نفسنده هيچ قوت اولمازكه عذابدن ممتنع اوله واصلا كندويه بر ياردمجى اولمازكه آنى كندودن دفع ايده (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ) يغمور ايه‌سى كوكه قسم (وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ) دخى يارلمق ايه‌سى يره قسم (إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ) كه بى شبهه قرآن عظيم الشان حقى باطلدن آيريجى سوزدر (وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ) واو بيهوده سوز دكلدر (إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا) تحقيقا كه كفار مكه محمد المصطفانك حقنده بر عظيم حيله تدبير ايديلر (وَأَكِيدُ كَيْدًا) وايتدكلرى حيله‌نك مقابله سنده ايشلرينه مناسب اولان استدراجله كندولرين الورم (فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ) پس كفاره مهلت ويرهلاكلرينه عجله ايتمه (أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا) براز مدت انلره مهلت ويركه هلاكلرى يقيندر ۞

سُورَةُ الْأَعْلَى وَهِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً مَكِّيَّةٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) يوجه ربك پروردكارك آديني پاك طوت وآنك پاك طوتلمسى بويله اولوركه اسماء مقدسه‌سى حقنه مخالفت اولان معنا ايله تأويل اولنميه مثلا لفظ اعلى علو مكان ديو تأويل اولنميه دخى بويله اولوركه ماعداسنه اطلاق اولنميه اول ظن ايله كه حق سبحانه وتعالى واوزكه‌سى تسميه‌ده برابردرلر دخى اسم شريفى بويله تنزيه اولوركه اكلمسى مراد اولندقده تعظيمسز اكلميه (الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى) شول پروردكاركه هر شيئى خلق ايدوب آنك قيلغنى معتدل قيلدى (وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى) وشول پروردكاركه جمله ارزاقى تقدير ايدوب اربابنه انتفاع سمتن بيلدردى (وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى) وشول قادر مختاركه طوارلر ايچون اوتلنجق نسنه چيقارتدى (فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى) صكره اول اوتلغى بر قورى سياه شى قيلدى (سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَى) تحقيقا لسان جبريل ايله سنا اوقودرزكه هيچ برشيئى اونتمزسن با وجود كه سن آدمى سن وبو دخى سكا بر معجزه اولسون (إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ) مكر اول نسنه‌يى اونودرسن كه پروردكارك آنك اونودلمش اولديغن ايستركه آنى منسوخ التلاوه قيله (إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى) بى شبهه كيم حق جل وعلا حو الكريم ظاهر اولان اشيايى وكيزلو اولان امورى بيلور (وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى) دخى وحيك وقرآنك حفظنده قولاى طريقه‌سنى موفق قيلارز (فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى) پس اردين سكا مستقيم اولدقده صكره پند ونصيحت قات قات اولوب وكيمينك ايمانه كلمسندن اميد قطع اولنجه حق جل وعلا حبيبى رحمت

چكمه ملك ايچون پند ونصيحت ايتمسين نفعله مقيد قيلدى (سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشَى) بى شبهه كه پند ونصيحتى قبول ايدر تكريدن خوف ايدن كمسنه (وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى) وغايتله شقى اولان پند ونصيحتدن يان چيزر (الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى) شول شقاوت صاحبى كه بيوك آتشه كيرر (ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى) صكره اول اتشده نه ميت اولوركه قورتلوره ونه بر نافع صاغلق صاغلور (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى) تحقيقا كيم قورتولدى شول كيمسنه كه شركدن ومعصيتدن پاك اولدى (وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى) دخى پروردكارينك آدين قلبله ولسانله اكوب نماز قيلدى (بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) بلكه سز اى اهل شقاوت يقين اولان زندهلكى آخرتدن اوزره ترجيح ايدرسز (وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى) و حالبوكه صوكى سراى جوقى بو جهانك متاعندن يكرك وپاينده‌تردر (إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى) تحقيقا كه بو مذكور اولان آخرتك خيريت وبقاسى كچمش صحيفه‌لرده مثبتدر (صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى) حضرت خليل الله وحضرت كليم الله صحيفه‌لرنده

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ) ايا قيامتك خبرى سكا كلديمى يعنى شدائد ومحنتلرله خلقى قبليان ساعتك خبرى سكا كلدى (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ) اولكونده يوزلر واركه اربابى خوار وذليل اولمشلر (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ) ايشليجى تعب چكيجى يعنى اولكونده خوار وذليل اولانلر موجب تعب اولان ايشلرى ايشلرلر زنجيرلر چكمسى كبى وجهنمك تپه‌لرينه چيقوب اينمك كبى وبونلر كبى ايشلر (تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً) بر قيزمش اتشه كيررلر (تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ) حرارتده نهايته يتشمش بر چشمه صوينى ايچمش قيلنور (لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ) آنلره اصلا بر نسنه‌دن ييجك يوقدر الا ضريعدن واو شبرق نام بر دكنلو اوتلغك قوريسيدر او دكلو بدمزه اولوركه دوه مقوله‌سى يمسنه يقلشمز (لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ) نه سميز ايدر ونه اجلغى دفع ايدر زيرا وجودا كه طعامدن مقصود بو ايكى شيئدن بريسيدر (وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ) اولكونده يوزلر واركه متنعم ورونق ايه‌سى اولمشلر (لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ) چالشمقلرينه خشنوددرلر يعنى ايتدكلرى اعمالك مكافاتنى كوندكلرنده عمللريله خشنود اولديلر (فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ) بر بلند مرتبه‌لى باغده اولورلر (لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً) ايچنده بر بيهوده سوز ايشتمزسن اى ايشيدجى (فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ) ايچنده صويى كسلمز بر آقر كوز واردر (فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ) ايچنده يوجه قالدرلمش تختلر واردر (وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ)

واهل بهشت اوکلرنده قویلمش دسته سز بارده قلرد خی ایجنده وار (وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ) وچاتمش یصدقلر دخی (وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ) ودوشنمش خالیلر دخی (أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ) پس نیچون دوه لره نظر اعتبار ایله بقمزلرکیم (كَيْفَ خُلِقَتْ) نیجه یارادلدی بریارادلمق که خدانك قدرتنه وحسن تدبیرینه دلالت ایدرکه انلری بر قلقده وبرطبیعتده خلق ایتدیکیم اوزاق شهرلره اغر یوکلر چکککه لیاقتلری اوله (وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ) دخی نیچون کوکه برخوش نظر ایتمزلرکه نیجه دککسز قالدردی (وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ) وطاغلره نیجه دکلدی (وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ) ویره نیجه دوشنمش قیلندی (فَذَكِّرْ) پس سن پند ونصیحت ویر (إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ) بوندن غیری بر نسنه یوقدرکه سن پند ویریجی سن اوزدیکه برئاس مترتب اولماز نظر اعتبار ایله بقمزلرسه یا نصیحت پذیر اولمازلرسه (لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ) اوزرلرینه مسلط دکلسن که کندولرین ایمانه اوزره جبر ایده سن (إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ) لیکن حقدن یوز چویروب کفر ایدن کسنه (فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ) ابرذو الجلال آنی بیوکراك اشکنجه ایله معذب قیلار (إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ) تحقیقا دونملری بزم طرفمزه در (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ) صکره محشر کوننده حسابلری اوزریمزه درا عماللرینه کوره سزالرین ویرورز

سُورَةُ الْفَجْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(وَالْفَجْرِ) صباح وقتنه قسم که لحبه نك مناجاتی وقتدر (وَلَيَالٍ عَشْرٍ) واون کیجه یه قسم وآندن مراد ذی الحجه ماهنك اولکی اون کیجه سیدر ایجنده اغلب افعال حج ادا اولنور (وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ) وچفته وتکه قسم وانلردن مقصود خلق وخالقدر زیرا خلق چفت خلق اولنمشدر وخالق تعالی شانه متوحددر (وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ) دخی کیجه یه قسم کچنکیم بورور (هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ) مذکور اولان قسملر ومقسم به اشیاده آندوارمی یعنی واردر (لِذِي حِجْرٍ) برعقل صاحبنه که انلری اعتبار ایدوب مقصدینی انلرله تاکید وتحقیق ایلیه وبو قسملرك جوابی محذوفدر تقدیری البته کفار معذب اولور (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ) بقمزمیسن کیم پروردکارك قبیلهٔ عاده نه ایشلدی (إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ) مرتفع قالقمش بنالو شهرك خلقنه (الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ) شول شهرکه ماننده شهرلر اراسنده یارادلمدی وآنك قصه سی علی سبیل الاجمال بوکونادرکه عبدالله بن قلابه نام شخصك دوه سی ضایع اولوب عدن صحراسنده آنی اردکن کوزینه برعمارت اثاری کورندی اکا توجه ایتدی یقین اولیجق برمحکم بنالو اطرافنده مرتفع برحصار برعظیم شهر کوردی آنك قپوسنه طوغری بورودی

اول امید ایله که شاید انده برکیمسه بولوب دوه سندن برخبر اله قچن استانه سنه قدم بصدی دربانلردن خالی انواع جواهرله مرصع برقاپو مشاهده ایتدی اندن کندویه برحیرت حاصل اولدی بعده ایچرویه کیردکنده حیرتی قات قات اولدی انکچونکه یاقوت وزبرجددرکلر اوزره التون وکومشله بالاخانه لر یاپلمش وبومنوال اوزره انکر بردوشمه ایله دوشنمش کوزدی وهرکوشکك اطرافنك اینجو ومرجان اوستنه صولر آقیور واندبوکونه اشجار کوردیکه بدنلری التوندن ویپرقلری زبرجددن وشکوفه سی کومشدندر مزبور بونلرك مشاهده سنی تحقیق ایدوکنده دیدی هذه الجنة التی وعد المتقون پس اول جواهردن برمقدار الوب یمن دیارینه دوندکده خلق اول جواهری النده کوردیکده بو سکا نیردن حاصل اولدی دیو سؤال ایتدیلر ماجرایی کندولره سویلدی اول سوزه اینانمیوب انی دفینه بولمش دیو حمل ایتدیلر اخباری خلقك اغزینه دوشدی برمدتدن صکره حضرت معاویه رضی الله عنه آنی شام شریفده ایشتدی پس عبدالله بن قلابه یی شام شریفه احضار ایدوب کیفیت احوالی کندوسندن استفسار ایلدی کوردوکی شیئی کندویه نقل ایتدی بعده آنی یاننده اوتوردوب کعب الاحبار چیغردی اندن سؤال ایتدیکیم دنیاده هیچ برشهر وارمیکه بناسی التون وکومش واغجلری جواهرله مکلل اوله کعب الاحبار بیوردی بلی واردر اول شهردرکه حق تعالی آنی قرآننده ذکر ایدوب بیوردی التی لم یخلق مثلها فی البلاد

	بیت	
شهری چو بهشت درنکویی		چون قصر فلك بتازه رویی

دنیایه مالك اولوب طقوز یوز ییل عمری اولان شداد عادی اول شهری یاپدی ودنیاده نه دکلو التون وجواهر وار ایدی طوعا وکرها خلقدن یغوب آنك بناسنه صرف قیلدی اتمامی خبری کندویه کلیجك دار الملکدن امراء واعیان دولتلرینك سیرینه توجه ایتدی چن مکان معهوده برقوناق قالدی حق سبحانه وتعالی برملك کوندردی اول جم غفیر اوستنه برچیغرش چیغردی قولری اقلیم عدمه مسافر اولدیلر واول شهری خلقك نظرندن مخفی قیلدی وکتابلرده اوقومشم که زمان حکومتکده براینجق بویلو قزل رنکلو کوك کوزلو کیمسه دوه سن آرر کن اکا داخل اولور بعده کعب الاحبار صاغ وصوله بقدی عبدالله بن قلابه یی کوردی هو والله ذلك الرجل دیدی (وَثَمُودَ) دخی کورمدکمی حق سبحانه وتعالی ثمود قبیله سنه نه یاپدی (الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ) شول ثمود قبیله سی که طاشی طاغدن کسنوب وادی القری نام مکانده خانه لر تعمیر ایتدیلر (وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ) دخی کورمدکمی میخلو ایه سی فرعونه یعنی کورمدکمی خلقی چارمیخله تعذیب ایدن مصر حاکمنه نکری تعالی نه ایشلدی (الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ) انلر شول کیمسه لردرکیم شهرلرده حددن تجاوز ایتدیلر

فاكثروا فيها الفساد) پس شهرلرده كفر وظلمله فسادی چوق ايتديلر (فصب عليهم ربك سوط
عذاب) درعقب پروردكارك اوزلرينه اشكنجه نك بر نوعنی دوكدی چون عرب تازيانه ايله
اولان اشكنجه يی اشكنجه نك اشدّ صايرلردی مزبورلره اولان عذابی اكا مضاف قيلندی
ان ربك لبالمرصاد) تحقيقا كه پروردكارك كذرگاهده در يعنی بنده كه كذرگاهی بكليان كسنه
كلابنده‌ن كيدندن خبردار در پروردكارك خلقك افعال واطوارندن آكاهدر (فاما الانسان
پس اما آدم اوغلی (اذا ما ابتليه ربه فاكرمه) پس چنكيم پروردكاری كيفيت حالنی اظهار ايتمك ايچون
كندويی صنايوب جاه ومال الله معزز قيلار (ونعمه) وانواع نعمله كندويی مرفه ايدر (فيقول ربی
اكرمن) سويلر پروردكارم بكا اكرام ايتدی (واما اذا ما ابتليه فقدر عليه رزقه) واما چنكيم
فقر وفاقه ايله كندويی ممتحن ايدوب رزقنی اوزرينه طار قيلار (فيقول ربی اهانن) دير پروردكارم
بكا اهانت ايلدی بو سوزلری انسان سويلر نظری قاصر اولدیغيچون والا آكاه اولوركه قلت رزق سعادت
دارينه باعث اولور وكاه اولوركه سعت رزق قصد اعدايه ودنيانك لذاتنه منهمك اولوب آخرتك
خسرانه موجب اولور (كلا) كمان ايتدككز كبی دكلدر ای كافر اولانلر بلكه كرامت طاعتله ومذلّت
معصيتله در ويلك كيم اهانتكز فقرله دكلدر (بل لا تكرمون اليتيم) بلكه اهانتكز انكله دركه اوكسز
مقوله سنه اكرام ايتمزسز (ولا تحاضون على طعام المسكين) وبری بريكزی بو قسلك
بيدرمسی اوزره قندرمزسز (وتاكلون التراث اكلا لما) وميراثی يرسز بر يمك كه يمكك اهيسيد
يعنی بسنده حلال وحرامی جمع ايدرسز (وتحبون المال حبا جما) ومالی حرص وشرهله چوق
سومك سوررسز (كلا اذا دكت الارض دكا دكا) حقا كيم چنكيم يير برد وكلكدن صكره برد وكلش
دوكلوركه طاغلر وبنالر انچنده بست اولور (وجاء ربك والملك صفا صفا) دخی پروردكارك
آثار قدرتی ظاهر اولور وفرشته مقوله سی منازل ومرتبه لری حسبيله صف صف كلورلر (وجيء
يومئذ بجهنم) واول كونده جهنمله كلنور حديث شريفده وارد اولمشدركه قيامت كوننده جهنمله
كلنور بو كيفيتله كه آنك يتمش بيك يولاری واهر يولاره يتمش بيك ملك ياپشوب آنی عرصه محشره
چكرلر (يومئذ يتذكر الانسان) اول كونده آدم اوغلی قباحتلرندن آكاه اولوب پند آلور (وانی
له الذكری) كوپند المغين نفعی كندويه قندن حاصل اولور (يقول يا ليتنی قدمت لحياتی) دير
ای قوم كاشكی دنياده حياتم زماننده اعمال صالحه ايلرو قيلسيدم (فيومئذ لا يعذب عذابه
احد) پس اول كونده حق تعالی ايتدوكی اشكنجه بر كيمسه ايتمز (ولا يوثق وثاقه احد) وآنك

باغلسنی بر كيمسه باغلمز يعنی قيامت كوننده بر فرد بر شخصی تعذيب وتقييد ايتمكه قادر اولمازانكيچونكه اول
كونده امر ونهی ظاهرا وباطنا خدايه مخصوصدر واهل ايمانه اولان كسنه يه موت حالتنده ديناور (يا ايتها
النفس المطمئنة) ای خدانك يادی ايتمسيله آرام ايدن جان (ارجعی الی ربك) پروردكارك فرماننه دون
راضية) سكا ويريلن شيئله خشنود اولديغك حالده (مرضية) خدانك قتنده پسنديده
قلنمشی (فادخلی فی عبادی) بنم خاص قوللريمك زمره سنده داخل اول (وادخلی جنتی) دخی بنم بهشتمه فضل وكرمله كير

سورة البلد مكية وهی عشرون آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

لا اقسم بهذا البلد) بو شهره يعنی مكه يه قسم (وانت حل بهذا البلد) وحالبوكه سن بو شهرده مقيم سن
حق سبحانه وتعالی حضرتك كمال شرفنی اظهار ايتمك ايچون واشعار ايتمك ايچونكه مكانك شرفی
اربابيله در مكه يه قسم ايدوب حضرتك ايچنده حلول ايتمسيله آنی مقيد قيلدی (ووالد وما ولد) دخی
پدره وطوغرديغی نسنه يه يعنی حضرت ابراهيم ومحمد المصطفايه قسم كه (لقد خلقنا الانسان فی كبد
آدمی مقوله سن زحمت ومشقتده خلق ايتدك يعنی انسانك قوا وقاتی تعب ومشقتله كچرانكيچونكه
ابتداء خلقتنده ظلمت رحمك زحمتنه كرفتار بعده فطامك غصه سنه مبتلا اصكره معاشك تحصيلنه
ممتحن بعده موتك فرقتنه اوغرايوب اعمالیله مرتهن قالور بو كلام ومابعدی سرور كائناته قريش كفره‌سندن
چكدوكی زحمتلردن تسليه در وانلرك بريسی ابو الاسد بن كلده كه غايتله برزورلی كسنه ايدی آنك
شدت زوريندن منقولدركه اياغی آلتنده بر پارچه دری قورلردی آكا اوندلو وريكيت ياپشوب چكرلردی
دری پاره پاره اولوب دباغلر مكاننده‌ن بر قيل قدر حركت ايتمزدی وآنك هميشه ذاتی حضرته اذيت ايتمك
ايدی پس حق جل وعلا آنك اوزره ايدوكی عداوتی انكار ايدوب بيوردی (ايحسب ان لن يقدر عليه احد
ايا ابن كلده كمان ايدرميكيم علی التحقيق شان بودركه اوزرينه بر كيمسه نك كوجی اوليه كه كندونك انتقام آله
يقول اهلكت مالا لبدا) دير محمد المصطفانك عداوتيچون چوق مال تلف ايتدم (ايحسب ان لم يره احد
كمان ايدرميكيم بلا شبهه ايش اويله دركه اوكونه ايش ايچون مالی تلف ايتدكده بر كيمسه كندويی
كورمدی يعنی حق تعالی آنك ايشی اوزره مطلع در سزاسنی كندويه ويرر (الم نجعل له عينين
ايا آكا ايكی كوز قيلمدقمی كه انلرله بقر (ولسانا) وبردلكه انكله خاطرنده اولان شيئی تعبير ايدر
وشفتين) وايكی دوداقكه اغزين انلرله اورتوب نطق ويمك وايچمك اوزرمانلرله استعانه ايدر
وهديناه النجدين) وايكی طريقی خيری وشری كندويه كوستردك (فلا اقتحم العقبة) ايسه اول نعمتلره

شکر ایتمیوب صعوبتده طاغك صرب یوقشنه ماننداولان خیرلو ایشلری ایشلمدی (وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ) دخی سکا نه بیلدردیکه عقبه ندر یعنی انك که مشقتنی واولو ثوابنی ادراك ایده مزسن (فَكُّ رَقَبَةٍ) بر بنده یی چیزمکدر یعنی عقبه بودرکه برقولك بوینی رقیتك بندندن خلاص ایتمکدر (أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ) یا بر آجلق ایه سی کونده ییجك ییدرمکدر (يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ) قرابت صاحبی اوکسزه (أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ) یا بر طپراقلق ایه سی یوقسله یعنی بر فقیره که اولقدر اوزرینه فقر مستولی اولمشدرکه بردوشنجك نسنه سی یوقدر طپراق اوزره قالمشدر (ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا) صکره اول ایشلری ایشلیان اوله شول کیمسه لردنکه ایمانه کلدیلر (وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ) و بربری برینه صبرله وصیت ایتدی (وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ) و بربرینه عباداللهی اسرکمکله اصمرلدی (أُولَٰئِكَ) اولکروه که بواوصافله متصفدرلر (أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ) یمن وبرکت ایه لریدر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا) وشول کیمسه لرکه آیاتمزه کفر ایتدیلر (هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) کندولردر شآمتك ایه لری (عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ) اوزرلرینه قپوسی بغلو بر اتش اولسون

سُورَةُ الشَّمْسِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسَ عَشْرَةَ آيَةً
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا) کونشه وآنك ایشغنه قسم (وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا) وایه قسم چون طلوعی کونشك چیقمسنه ییرولش ایدر وآیك ابتداکیجه سنده اولور (وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا) دخی کوندزه قسم چون کونشك نورین روشنلکی قیلار (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا) دخی کیجه یه قسم چون قرنلغی کونشك ایشغنی قپلار (وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا) وکوکه وآنی یاردنه قسم (وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا) ویره وآنی دوشندن حکیمه قسم (وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا) وجان معقوله سنه وآنی عدمدن وجوده کتورن پروردکاره قسم (فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا) پس اولجانه معصیتی وطاعتی افهام ایتدی قسملرك جوابی بودرکه (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا) تحقیقا که قورتولدی شول کیمسه که کندو نفسنی یماناشیادن پاك قیلدی (وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا) دخی بی شبهه کیم بی بهره اولدی شول کیمسه که نفسنی جهل وفسقله الوده قیلدی (كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا) قبیلهٔ ثمود طغیانلری سببیله حضرت صالحی پیغمبرلکنه نسبت ایتدیلر (إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا) اولوقتکه قبیلهٔ مزبوره نك اشقاسی ناقة اللهك هلاکنه قصدا یدوب کتدی (فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ) پس خدانك رسولی حضرت صالح کندولره دیدیکه (نَاقَةَ اللَّهِ) خدانك دوه سن قویك آنك قتلندن حذر ایدك (وَسُقْيَاهَا) وایچه سن دخی قویك یعنی آنك

ایچه سنك نوبتی کلدکده سزدن کابر کیمسه تعرض ایتمسون (فَكَذَّبُوهُ) پس حضرت صالحی کندولره ایدوکی نصیحتده تکذیب ایتدیلر (فَعَقَرُوهَا) پس آنی سکردیلر (فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ) در عقب پروردکارلری عذابی بردنا اوزرلرینه کوندردی (بِذَنْبِهِمْ) کناهلری سببیله (فَسَوَّاهَا) اندن صکره کوندردوکی عذابی اوزرلرینه یکسان قیلدیکه اصلا برفردلری اندن خلاص اولمدی (وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا) و پروردکارك اول اهلاکك عاقبتندن قورقمز یعنی حق تعالی چون بر قومی هلاك ایدر آنك صوکندن خوف ایتمز تا نته که انساندن بوکونا برایش صادر اولیجق عاقبتندن اندیشه لك ایدوب خوف ایدر

سُورَةُ اللَّيْلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ إِحْدَى وَعِشْرُونَ آيَةً
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

(وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ) کیجه یه قسم چون قرنلغی قراشایی قیلار (وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ) دخی کوندزه قسم چون کونشك طلوعیله ظاهر اولور (وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنْثَىٰ) وارکك ودیشی یی ایجاد ایدن خالق ذوالجلاله قسم که (إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ) علی التحقیق چالشمغکز انواع مختلفه ده در (فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ) پس اما شول کیمسه که طاعتی ادا ایتدی (وَاتَّقَىٰ) ومعصیتدن پرهیز اولدی (وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ) وکلمهٔ توحید کبی کوزل سوزه تصدیق کتوردی (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ) بی شبهه کا آنی یسر وراحته مؤدی اولان خصلته مهیا قیلارز (وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ) واما شول کیمسه که مامور اولدیغی شیئك ویرمسندن ممتنع اولدی (وَاسْتَغْنَىٰ) ودنیانك لذتیله عقبانك نعمندن مستغنی اولدی (وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ) وکلمهٔ توحید کبی بر کوزل سوزك مضمونی تکذیب ایتدی (فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ) علی التحقیق عسر وشدته مؤدی اولان طریقه آنی آماده قیلارز (وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ) ومالی کندودن بر آز شیئ دفع ایتمز چون قبرك حفره سنه دوشوب هلاك اولور (إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ) تحقیقا که حکمتمزك مقتضاسیله طریق حقه ارشاد ایتمك اوزریمزه در (وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ) وبی شبهه او بر جهانك وبو جهانك امور واحوالی بزم تصرفمزده در پس ایکی جهانده ایستدوکمزکسنه یه ایستدوکمزی ویرورز (فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ) پس سزی بر علولنور آتشدن قورقتدردم (لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ) اکا کیرمز الا حقی تکذیب ایدوب طاعتدن یوز چویرن زیاده شقاوتلو کیمسه (وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى) وبی شبهه کیم اول آتشدن اوزاق اولور زیاده تقوی ایه سی اولان (الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ) شول تقوی صاحبی که مالنی خیرلو ایشلرده صرف ایدر (يَتَزَكَّىٰ) پاکلکه طالب اولدیغی حالده کورددیکیم بو سوره حضرت صدیقك شاننده نازل اولدی اولوقتکه بلال

حبشی یی امیه بن خلفدن صاتون الوب اوندن بیك التونه مالك اولان كوله سی نسطاس رومی یی
آنك مقابله سنده ویردی وانكچون بعض مفسرین دیدیلر آیت كریمه ده مذكور اولان اشقادن مراد
امیه بن خلفدر (وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزٰى) وبركمسنه یه كند وقتنده سزاسی ویریلور هیچ
برایولك یوقدر یعنی بركیمسه برشیء ویریجك آنك سبقتایدن ایولكی مقتضاسیله ویرمز
(اِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰى) لیكن یوجه رك پروردكارینك رضاسنی تحصیل اتمك ایچون
ویرر (وَلَسَوْفَ يَرْضٰى) والبته موعود اولدیغی ثوابه نائل اولوب خشنود اولور

سُورَةُ الضُّحٰى مَكِّيَّةٌ اِحْدٰى عَشْرَةَ آيَةً
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

كوردیلركه سرور كائناتدن وحی تأخیر ایدوب كلمدی استثنایی ترك ایتدوكیچون نته كه سورۀ كهفده
بیان اولندی كفار وحیك انقطاعندن آكاه اولیجق دیدیلر محمد المختاری تكریسی هجر ایدوب كندویه
بغض ایتدی حق جل وعلا انلرك مقاله سن رد ایدوب بو سورۀ منزل قیلوب بیوردی (وَالضُّحٰى)
كوندزك نوری ایچنده قوتی بولن قوشلق وقتنه قسم (وَاللَّيْلِ اِذَا سَجٰى) دخی كیجه یه قسم چن اهلی
ساكن اولوب قرانلغی برقرار اولور (مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ) پروردكارك وداع ایدیجی كسمسی كبی سنی
كسمدی (وَمَا قَلٰى) ونه سنی بغض ایتدی (وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْاُولٰى) دخی تحقیقا كه صونكی
سرایك ثوابی شمدیلكده اولان بلادك فتحی مژده سندن سكا یكركدر (وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضٰى) والبته پروردكارك كمالاتدن سكا اشیا احسان ایدركه خشنود اولورسن (اَلَمْ يَجِدْكَ
يَتِيمًا فَاٰوٰى) سنی وكسز بیلوب جدكك وعمكك كنف كفایتلرنده سكا یر ویرمدیمی (وَوَجَدَكَ
ضَالًّا فَهَدٰى) دخی سنی حكم واحكام دانشدن بیخبر بولوب وحی والهامیله انلرك معرفتنه سكا
یول كوستردی (وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَاَغْنٰى) دخی سنی عیال صاحبی بیلوب تجارتدن قزاندیغك ماله
سنی بای قیلدی (فَاَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ) پس اما وكسز مقوله سنی زبون اولدیغیچون مالی اوزره
غلبه ایتمه (وَاَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ) واما دیلنجی قسمنی عنف ایله منع ایتمه (وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ) واما
پروردكارك نعمتیله سویلش یعنی خدا سكا ویردوكی نعمتلرك شكرینی ادا ایت

سُورَةُ الْاِنْشِرَاحِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) یا سینه كی سكا كشاده قیلمدقمی یعنی آنی كشاده قیلدق كه حمك مناجاتی

وخلقك دعوتنی صیغدردی (وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ) دخی سندن آغر یوككی صالدق (اَلَّذِي اَنْقَضَ
ظَهْرَكَ) شول آغر یوككه آرقه كی آغرلتمشدی یعنی كفارك كفر اوزره اصرارلرندن وایذالرندن سكا
حاصل اولان مشقت وغمكینلكی اسلاملرك علوشانیله نابود قیلدق (وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ)
دخی نبوتله نامكی بلند قیلدق كه شهادت كلمه سنده اسمنی اسمكه قرین قیلدك (فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ
يُسْرًا) پس علی التحقیق سینه طارلغی وارقه یی آغرلتدرن یوك وكفارك اصرار وایذاسی كبی عسرله
شرح صدر ووضع وزر وبلند صیت كبی یسر وار (اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا) تأكید ایچون مكرر اولدی
(فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ) پس چن رسالتك تبلیغندن قورتلورسن سكا احسان اولنان نعمتلرك
شكرینی ادا ایتمكده تعب چك (وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ) دخی پروردكارككه رغبت ایت سؤالله انلدن
اوزكه بركیمسه دن سؤال ایتمه زیرا مقصدلری اسعاف ایدن كندودر اوزكه سی دكل

سُورَةُ التِّينِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ) انجیر وزیتونه قسم بو ایكی میوه یی سائر میوه لردن مخصوص ایدوب ذكر ایتدی
انكچونكه انجیر بر فضله سز پاك فاكهه در وبر سریع الهضم لطیف غذادر وبرچوق منفعتلو
دوادر زیرا طبیعتی تلیین وبلغمی تحلیل ایدر وبوكر كلری پاك قیلار ومثانه ده اولان قومی
ازاله ایدر وجكر وطلاغك سده لرین آچر وبدنی فربه ایدر حدیث شریفده وارد اولمشدر كه
انجیر بواصره كسر ودواء نقرسدن نفع ایدر وزیتون بر فاكهه دركه میوه وقتق ودوا اولور
وبرچوق منفعتلو یاغی وار باوجود اكه طاغلر كبی دهنیتسز یرلرده بتر (وَطُورِ سِينِينَ) و
سینین نام مكانده دوشن طاغه قسم واول طاغدركه حضرت موسی خدا ایله اوزرینه
مناجات ایتدی (وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِينِ) وبو امینلو شهره قسم واندن مراد مكۀ مكرمه در
قسملرك جوابی بودركه (لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ) تحقیقا كه ادم اوغلنی یراتدق (فِي اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ)
قیلمغك غایتله كوزلنده یعنی آنی حیواناتدن ارسندن استقامت قامتله واعتدال مزاجله وكوزل
صورتله مخصوص قیلدق (ثُمَّ رَدَدْنَاهُ اَسْفَلَ سَافِلِينَ) صكره آنی اچقلرك اچقرغنه دوندردك یعنی
اسفل السافلین اولان دوزخه آنی داخل قیلدق (اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) آنجق
ایمانه كلوب كوزل عمللر ایشلیانلر (فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ) كیم آنلره كسلمش اجرت وار (فَمَا
يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ) پس بو دلائل ظهور ایتدكدن صكره جزانك وقوعنه قنی نسنه سنی

یا محمد تکذیب ایدر (أَلَيْسَ اللّٰهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ) بو کلام سبقت ایدن کلامه تحقیقدر یعنی انسانی ابتدا بو صورتله ایجاد ایدوب صکره اسفل السافلینه آنی دوندرن قادردر کلیدرکه بر دخی آنی اعاده ایده لخباردده کلمشدرکه هرکیم الیس الله باحکم الحاکمین آیتنی اوقورکیدرکه سولیه وانا علی

سُورَةُ الْعَلَقِ ذٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ مكية وهي تسع آيات

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

جمهور علما بونک اوزره درلرکه اول اینان شیء قرآن عظیم الشاندن بو سورهٔ مبارکه دن بش آیتدر (اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ) پروردکارکک آدیله استعانت ایدوب قرآنی اوقی (الَّذِي خَلَقَ) شول پروردکارکه قواشیایی عدمدن وجوده کتوردی (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ) آدم اوغلنی براو یوشمش قاندن یراتدی (اِقْرَأْ) مبالغه ایچون مکرر اولدی (وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ) وکرم صفتنده هر کریمدن زیاده کرملو اولان پروردکارک (الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) شول پروردکارکه قلمله یازمغی اوکرتدی تاکه علوم انکله مقید اوله وتاکه اوزاق نسنه انکله بیلنه (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) آدم اوغلنه بیلمدوکی نسنه‌یی بیلدردی وجودنده قوای خلق ایتمکله ونصب دلائل ایله وانزال آیاتله پس سکا یا محمد قرآنی اوکرندر اوکرسن واوقومش کلسن (كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَىٰ) حقا بی شبهه کیم آدم اوغلی حدودینی تجاوز ایدر (أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَىٰ) کندو نفسنی استغنا ایتمش بیلدیکده (إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ) تحقیقا دونمک پروردکارک سمتنه در ای آدم اوغلی پس نیجه تعیین ایده‌وکی حدودی تجاوز ایدرسن ودنش محلنده سندن عمابدن قورقرسن کوردیلر کیم ابوجهل شقی دیدیکه محمدی سجود ایتمش ایکن کورسیدم کردنی اوزره بصردم برکون حضرت صلی الله علیه وسلم مسجد الحرامده نماز قیلارکن شقی مزبور کلوب بر ایش ایتمه‌دن دوندی اندن صوردیلرکه دونمککه باعث نه ایدی ایدیکیم ارامده واراسنده بر خندق وفنادلر کوردم بعده حق سبحانه وتعالی بو آیاتی منزل ایدوب بیوردی (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ) بکا خبر ویر شول کیمسه دنکه بو بنده‌یی نهی ایدر قچن اول بنده نماز قیلار (أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ) بکا خبر ویر اول نهی ایدندن طوغرو یول اوزره اولسیدی یا تقوی ایله فرمان ایتسیدی نه که زعم ایدر بیلمزمیکه حق تعالی احوالنه مطلعدر (أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ) اندن بکا خبر ویراکر اول شقی تکذیب ایدوب یوز دوندردیسه (أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللّٰهَ يَرَىٰ) بیلمزمیکه حق جل وعلا احوالنی بیلوب جزاسنی ویرر کتوردیلرکه ابوجهل خبیث سرور کائناتی نماز قیلارکن کوردی دیدیکه یا محمد سکا نماز قیلمقدن نهی ایتمدمیمی حضرت

صلی الله علیه وسلم اکا وعیده متعلق سوزلرله چوق تهدید ویردی ابوجهل ایتدیکیم بنی تخویف ایدرسن وحالبوکه جمیع مکه خلقنک مجالسنده بنم بیوکدر واکا کلان کیدنلر غیریسنه تردد ایدنلردن چوقدر حق جل وعلا بو آیت کریمهٔ منزل ایدوب بیوردی (كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ) حقا که بی شبهه ابوجهل محمد المصطفانک ایذاسندن فراغت ایتمزسه (لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ) البته الن صاچنه یاپشورز یعنی ملائکهٔ عذابه فرمان ایدرزکه آنک صاچنه یاپشوب کندوبی جهنمه چکرلر (نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ) بدلدر ما قبلنده که مذکور اولان ناصیه‌دن یعنی اول ناصیه‌یه یالانجی خطاکار ناصیه‌یهدر (فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ) پس ارباب مجلسنی چیغرسون تاکه کندویه معاونت ایده‌لر (سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ) بلاشبهه ملائکه‌یی چیغرورز تاکه کندوبی جهنمه صاله‌لر (كَلَّا) ایش آنک دیدوکی کبی دکلدر (لَا تُطِعْهُ) اکا سن اطاعت ایتمه یعنی عبادتک اوزره ثابت اول (وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ) وسجود اوزره مداومت ایت دخی پروردکارکه طاعتله تقرب ایله

سُورَةُ الْقَدْرِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مدنية وهي خمس آية

اخبارده کلمشدرکه حضرت صلی الله علیه وسلم صحابهٔ کرامه خبر ویردیکیم بنی اسرائیلده برکیمسه وار ایدی بیک آی سلاح پوش اولوب حق یولنده جهاد ایتدی اصحاب کرام بو خبردن تعجب ومتحسر اولوب دیدیلر بوکونه دولته نیجه واصل اوله بیلورز حق سبحانه وتعالی بو سورهٔ مبارکه‌یی منزل ایدوب بیوردی (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ) تحقیقا که بز قرآنی قدر کیجه سنده اینددک یعنی قدر کیجه سنده قرآن عظیم الشان لوح محفوظدن سماء دنیایه منزل اولوب بیت العزه‌ده سفرهٔ کرامه تسلیم اولندی اندنصکره حضرت جبریل امین خدانک فرمانیله یکرمی اوچ ییلده مصالح حسبیله بر ومقدار سرور انبیایه تلقین ایتدی (وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ) دخی سکا نه بیلدردیکیم قدر کیجه‌سی نه‌در (لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ) قدر کیجه‌سی بیک آیدن یکرکدر یعنی برکیمسه که قدر کیجه‌سن عبادتله احیا ایدرکند ویه بیک آیلک عبادتی ثوابندن یکرک ثواب یازیلور واول قنقی کیجه اولدیغنده اختلاف واقع اولمشدر اشهر اقوال بوکه ماه رمضانک یکرمی یدنجی کیجه‌سیدر (تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا) فرشته‌لر وحضرت جبریل اول کیجه‌ده زمینه اینرلر (بِإِذْنِ رَبِّهِمْ) پروردکارلرینک دستوریله (مِنْ كُلِّ أَمْرٍ) هر ایشدن که حق سبحانه وتعالی اول سنه‌ده آنک وقوعنی مقضی قیلدی (سَلَامٌ هِيَ) اول کیجه سلامدر یعنی سلامتدر تا اوزکه بر شیء انده مقضی اولماز (حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ) دان وقتی ظهور ایدنجه‌دک

سورة البينة مدنية وهي ثمان آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين منفكين) اهل كتابدن كفر ايدنلر وبت پرستلر اینیلرندن ایرلمشلر اولمازلردی (حتى تأتيهم البينة) کندولره معجزه کلینجه (رسول من الله) حق تعالينك طرفندن بر پيغمبر که (يتلوا صحفا مطهرة) كذب وباطلدن پاك اولمش صحیفه لر اوقور (فيها كتب قيمة) اول صحیفه لرده حقله ناطق استقامتی بولمش یازلمش نسنه لر وار (وما تفرق الذين اوتوا الكتاب) وكتاب سماوی ویریلن کسنه لر محمد المصطفانك شاننده ایرلمدیلر که کیمسی اكا تصدیق کتوروب کیمسی صد قلمه تردد ایتدی (الا من بعد ما جاءتهم البينة) الا کندولره پیغمبر کلدکدنصکره والا حضرت محمد المصطفى مبعوث اولمدن اول قوللری آنك حق اولدیغنه اتفاق ایتمشلردی (وما امروا الا ليعبدوا الله) وكتابلرنده برنسنه ایله امر اولنمدیلر الا خدانك عبادتیله (مخلصين له الدين) شك والحاددن دینی اكا پاك قیلدقلری حالده (حنفاء) بدعقیده لردن مائل اولدقلرنده (ويقيموا الصلوة ويؤتوا الزكوة) دخی نماز قیلوب زكوة ويرمسيله مأمور اولدیلر (وذلك دين القيمة) واول مأمور اولدقلری اشیا معتدل ومستقیم ملتك دینیدر (ان الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين في نار جهنم) تحقیقا کیم اهل کتابدن کفر ایدنلر ومشرکلر اولانلر دوزخك آتشنده درلر (خالدين فيها) ایچنده اقامتی على الدوام تقدیر ایتمشلر (اولئك هم شر البرية) آنلر کندولر درخلقك یمانرکی (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات) تحقیقا شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عمللر ایشلدیلر (اولئك هم خير البرية) آنلر کندولردر خلقك یکرکی (جزاؤهم عند ربهم) سزالری پروردکارلری قتنده در (جنات عدن تجري من تحتها الانهار) بر اقامت باغلریکه اشجاری التندن ایرمقلر اقر (خالدين فيها ابدا) ایچنده همیشه على الدوام اقامتی تخمین ایتمشلر (رضي الله عنهم) تکری تعالی کندولردن خشنود اولدیکه سزالرندن زیاده کندولره مکافات ایتدی (ورضوا عنه) وانلر تکرینك عطاسندن خشنود اولدیلر زیرا نهایت امنیتلرینه یتشدیلر (ذلك) بو جزا ورضا (لمن خشي ربه) شول کسنه یه که پروردکارندن خوف ایدوب کفر وعصیان ایتمیه

سورة الزلزال مدنية وهي ثمان آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(اذا زلزلت الارض زلزالها) قچن یر نفخهٔ اولی وقتنده کندو یه مقدر اولان درتمکی دپرمش قیلنور

(واخرجت الارض اثقالها) دخی قچن زمین اغرلقلرین چیقاردیعنی ایچنده اولان دفائن وکنوزی واموانی طشره یه اخراج ایدوب آنلری ظاهر قیلار (وقال الانسان ما لها) وآدم اوغلی حیرت وتعجبدن دیر زمینه نه اولدیکه جمیع اثقالنی طشره ایتدی (يومئذ تحدث اخبارها) اول کونده بیرلسان حال الله خلقه خبرلرین سویلر (بان ربك اوحى لها) اول سببله که پروردکارك اكا وحی ایتدیکیم اخبارلرین خلقه سویلیه (يومئذ يصدر الناس اشتاتا) اول کونده خلق قبورلردن دونوب عرصهٔ محشره کروه کروه کیدرلر (ليروا اعمالهم) تا که ایتدکلری ایشلرك سزاسن کورمش قیلنه لر (فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره) پس هر کیم بر کوچك قرنجه وزنی قدر ایولك ایشلر آنك سزاسنی کورر (ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره) وهر کیم بر کوچك قرنجه وزنی قدر بدلك ایشلر آنك سزاسن کورر

سورة العاديات مكية وهي احدى عشرة آية

بسم الله الرحمن الرحيم

مرویدرکه سرور کائنات منذر بن عمرو الانصاری بر بلوك صحابه ایله قبیلهٔ کنانه یه یوللدی وانلره بو کونه سپارش ایتدیکیم فلان کون صباح وقتنده انلری غارت ایتمکه سعی ایدك تاکه فلان کون دونه سز انلر دخی حضرتك سپارشنه کوره حرکت ایدوب غنیمه حائز اولدیلر دوشده برصودن کچمك اقتضا ایتمکله وعد اولنن فکر کونده کلملری متأخر اولدی منافقلر لسان طعن اوزادوب بری برینه سویلیکه باشلدیکیم غزایه کیدن صحابه قوللری بادیهٔ بلیه ده هلاك اولدیلر انلردن بر شخص قلمدیکه خبرلرین کتوره اهل اسلام بو اراجیف سوزندن غمناك اولدیلر حق جل وعلا کوکللرین خوش ایتمك ایچون بو سورهٔ منزل قیلدی (والعاديات ضبحا) غازیلرك سکرن آتلرینه قسم که اول آتلر سکردکلرنده بورنلری ونفسلری اوتمك اوترر (فالموريات قدحا) پس سکردکلرنده نعللریله طاشدن آتش چیقرن آتلره قسم (فالمغيرات صبحا) پس صباح وقتنده اربابنی دشمنلر اوزره غارت ایتدرن آتلره قسم (فاثرن به نقعا) اندنصکره صباح وقتنده اول آتلر طوز قوپاردیلر (فوسطن به جمعا) درعقب اول طوزله دشمنلرك کروهندن بر کروهك اورته لرنده بولندیلر قسملرك جوابی بودرکه (ان الانسان لربه لكنود) بلا شبهه کیم آدم اوغلی پروردکارینك نعمتنه انکار ایدیجیدر (وانه على ذلك لشهيد) وبی شبهه او نعمتا وزرینه کندو کواهدر یعنی منکر اولدیغنه کندو جانی اوزره شهادت ایدر کنوز ایله ظاهر اولدیغیچون

وَاِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ) دخی تحقیقا مال ومنال طلبنده قتیدر (اَفَلَا يَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ) پس بیلمزمی چون قبورده اولان دیرلنور (وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ) وسینه لرده اولان امور تحصیل وتمیز اولنور (اِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَخَبِيرٌ) بلاشبهه کیم پروردکارلری اول کونده انلرک کیزلی وآشکارا اولان امورینه داناندر پس انلره کوره مکافاتلرین ویرر ❊ والله اعلم

سُورَةُ الْقَارِعَةِ وَهِيَ اِحْدَى عَشَرَةَ آيَة
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ) دوکیجی اولان نسنه نه کونه دردر وکیجی اولان شئ (وَمَا اَدْرٰيكَ مَا الْقَارِعَةُ) وقنق نسنه سکا بیلدردیکه دوکیجی نسنه ندر مراد قیامتدرکه کوکلری هول وهیبتله دوکر (يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ) اول کونده که خلق کثرتده وذلیللك واضطراب وپراکندهلکده صاچلمش پروانه لر کبی اولورلر (وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ) دخی طاغلر حلاجلنمش یونك کبی اولورلر یعنی طاغلرك اجزاسی متفرق اولدیغیچون وهواده تطایر ایتدکلریچون ندفا ولنمش رنك آمیز یونکه مشابه اولورلر (فَاَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ) پس اما شول کمسه که ترازولری اغر اولدی یعنی مقادیر حسناتی راجح اولدی (فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ) اول کمسنه برپسند اولمش زندکانلکده در (وَاَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ) واما شول کمسنه ترازولری یونکل اولدی یعنی سیئاتی حسناتی اوزره راجح اولدی (فَاُمُّهُ هَاوِيَةٌ) انك ماواسی وقرارکاهی هاویه در (وَمَا اَدْرٰيكَ مَا هِيَهْ) وقنق نسنه سنی بیلیجی قیلدیکه هاویه ندر (نَارٌ حَامِيَةٌ) او بر قزمش آتشدر

سُورَةُ التَّكَاثُرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانُ آيَات
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

کوردیلرکه بنی عبد مناف وبنی سهم بری بریله قبیله لرینك کثرت رجالیله تفاخر ایدوب کثیلر صایشدیلر بنی عبد مناف بنی سهمدن ارتق کلمکله بنی سهم ایتدیلرکه کثیلرمزك چوغی جاهلیه عصرنده قیرلدی کلك سزکله احیا واموات ایله صایشه لم صایشدقلرنده بنی سهم ارتدیلر پس حق جل وعلا بو سورهٔ منزل ایدوب بیوردی (اَلْهٰيكُمُ التَّكَاثُرُ) چوقلغله افتخار ایتمك سزی مشغول قیلدی (حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ) برحده دککه کورلره کلوب اولمشلری صایشدکز بعض مفسرین معناسی بویله ویردیکه امور اخرویه ایچون سعی ایتمکدن کثرت اموال واولاد سزی مشغول قیلدی برحده دککه میتا ولوب قبوره کلدیکز (كَلَّا) بویله دکلدر یعنی آخرتی ترك ایدوب

دنیانك الایشنه مشغول اولمه (سَوْفَ تَعْلَمُونَ) علی التحقیق بیله جکسز (ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ) تأکید ایچون مکرر اولدی لفظ ثم دلالت ایتمك ایچوندرکیم ایکنجی جمله دن مستفاد اولان معنی اولکیدن ابلغدر (كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ) حقا کیم ایلروکزده قنق شئی اولدیغن بیلسیدکز (عِلْمَ الْيَقِينِ) درست وبی کمان بیلمك البته بیهوده ایشلره مباشرت ایتمزدکز (لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ) قسم اولسونکه علی التحقیق دوزخی کوررسز (ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا) صکره علی التحقیق اولجحیمی کوررسز (عَيْنَ الْيَقِينِ) برکورمك که کندوسی نفس دورستلکدر اصلا ایچنده شك وشبهه یوقدر (ثُمَّ لَتُسْئَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ) اندن صکره اولکونده یعنی محاسبه محلنده عبادتدن سزی مشغول ایدن لذات دنیویه دن صوریلورسز والله اعلم واحکم

سُورَةُ الْعَصْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَات
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ایکندی نمازینه قسم (اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) بلاشبهه آدمی مقوله سی سعیند ومطالبنی تحصیل ایتمك ایچون عمرنی صرف ایتمسندن براو توزمقده در (اِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) مکر شول کمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عملر ایشلدیلر (وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ) وبربرینه ایمان وتوحید له اصمرلدی (وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ) ومعاصیدن اجتناب ایتمکه بربرینه سمپارش ایتدی

سُورَةُ الْهُمَزَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعُ آيَات
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ) وای اولسون هر کمسنه که خلق غیبت وعیب ایدراندن ولید بن مغیره یه اولسون زیرا اول خبیث حضرتیه چوق غیبت ایدردی وبو سوزه آنك حرصی وار ایدی (اَلَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ) اول خبیث شول کمسه درکه مالی یغوب بلالری انکله دفع ایدرم دیو مهیا قیلدی (يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهُ اَخْلَدَهُ) کمان ایدرکه مالی آنی دنیاده مخلد قیلدی (كَلَّا) ایش اویله دکلدرکه اول کمان ایدر (لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ) البته اتلور شول ناره که داخل اولانی کسر ایدر (وَمَا اَدْرٰيكَ مَا الْحُطَمَةُ) وقنق شئ سکا بیلدردیکه حطمه ندر (نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ) خدانك یاندرلمش آتشیدر یعنی خدا عز وجل آنی قدرتیله یاندرمشدر بر کمسه آنی سوندرمکه قادر دکلدر (اَلَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْئِدَةِ) شول آتش که کوکللرك اوستنه چیقوب انلری قبلاریچون قلوب جهنمك دخولنه موجب اولان اشیانك محل ومنشاییدر آتشله قپلنمغه مستحق اولدیلر (اِنَّهَا

عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ) تحقيقا كه اول آتش كفارا وزره بغلنمشدر (فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ) اوزاتمش دركلرده
يعنى كفار قسمى اوزاتمش دركلرده محكم بغلنمشلر او عزبلر ايچنده بغلنور طومروغلر كبى طومرغلر

سُورَةُ الْفِيلِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

كتب تفاسيرده معتبر نقللرله مذكوردركه حبشه پادشاهى اصحمه النجاشى طرفندن
ابرهه بن الصباح يمنده حاكم ايدى كورديكه خلق اطراف واكنافدن حج موسمنده مكه يه
توجه ايدرلركند ويه معلوم اولديكه مقصدلرى كعبهٔ مكرمه نك زيارتيدر پس هواء نفسى
آنى اقتضا ايلديكه كعبه يه مانند برمكان بنا ايده تاكه خلق آنك زيارتنه يوز طوته لر پس صنعا
شهرنده رنكارنك مرمرله بركنيسا ياپوب آنك درو ديوارين طلا وجواهرله مزين قيلوب قليس نام
اكا وضع ايدوب يمن اقليمنده اولان طوائف وقبائلى آنك زيارتنه دعوت ايلدى بو حال مكهٔ مكرمه نك
ساكنلرى اولان سادات قريشه خوش كلمدى لكن الكرندن برزاد كلمكله اول باركرانك تحملنه صبر ايتديلر

بيت
ناچار چكر خلق بو محنتلرى يوقسه ‌‌ ‌‌ آدم قره طاغ اولسه كتورمز بوكا طاقت

بنى كنانه دن برمرد اول كنيسانك خدامى سلكنده منسلك اولوب مرور ايامله اول مكانك خدمت
خاصه سنه حائز اولدى بركيجه اول بيت محدثك ايچ واطرافنى دروحدث ايله ملوث ايدوب قرارنى
فراره تبديل ايلدى بوخبر ابرهه نك معلومى اولنجه خلقك طباعى ملوث اولان زينتلو بيتك
طوافندن نفرت ايتدى و ابرهه بوخبردن متأثر اولوب حرم محترمى ويران ايتمك قصديله لشكر
جمع صددنده اولدى بعده قوى پيكر مهيب منظر متعدد فيللرله لشكرين چكوب مكهٔ مكرمه
جانبنه توجه ايتدى دخى محمود نام اولان فيلن كه آنك جثه نظيرى يوق ايدى
برطاغ كبى ايدى بيلسنجه مصحوب قيلدى اول محلكه مكهٔ محدثك داخلى ايدى اهل مكه كوردى
وطاغلرده متحصن اولديلر لشكر منكوب جميع طوارلرين احاطه ايلدى وبو يكادن پيغمبرك
جدى عبد المطلبك برمقدار دوه سى او محلده اوتلاردى غارات ايلديلر قورترمق ايچون ابرهه
قته كتدى ابرهه آنى كورديك وجودنده برهيبت ووقار مشاهده ايدوب ديدى اى عزيز بر مصلحتك
وار ايسه سويله تاكه بتره لم عبد المطلب ايتديكيم بنم دوه لرمى لشكرك نهب وغارت
ايدوب آنك خلاصنى سندن ايسترم ابرهه ديدى اى عزيز بو برامر حقيردر بو لشكرك دونمسين
ونيم اولديغم نيتك تبديلن ايستسيدك على التحقيق كيم مطلبكى امضا ايدردم عبد المطلب ديدى

دوه بنم ملكمدر آنك استخلاصى ايچون وشرو بيتك صاحبى وار آنى حمايت ايدر پس عبد المطلب مطلوبن
تحصيل ايتدكدنصكره كعبهٔ مكرمه يه دونوب بيت شريفك قپوسنه ياپشوب جناب رب العزته
بوكلمات ايله مناجات ايلدى ؛ لاهم ان المرء يمنع رحله ورحاله فامنع رحالك ؛ جاؤا بجمع جيوشهم
والفيل كى يسبوا عيالك ؛ ان كنت تاركهم وكعبتنا فافعل ما بدالك بعده ابرهه صباح وقتنده
لشكرين آماده قيلوب فيللرى عسكرك ايلروسنده سوردى فيللرك شهبازى محمود مزبور مقدمهٔ
لشكر ايدوب كعبهٔ مكرمه سمتنه موجه قيلدى فيل مزبور مقصدلرينك عكسن ايدوب سائر
فيللردخى اكا متابعت ايتديلر هرچندكه فيلبانلر جد وجهد ايدوب كعبهٔ محروسه سمتنه سوركه
قبول ايتمدى ابرهه بوحالدن برحيرتده قالدى قريش طاغلر باشندن انتظار ايدوب كه عجبا حال نيه
وارر ناكهان دريا سمتندن سياه كوده لو باشلى كردنلو قوشلر فوج فوج كلوب اول لشكر اوستنه
طاش ياغدرديلر برلحظه ايچنده جمله هلاك اولديلر كما قال الله تعالى (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ
بِأَصْحَابِ الْفِيلِ) اى مخاطبون بلمزميسن كيم پروردكارك فيل ايه لرينه نيجه ايشلدى بو مقامده خطاب
حضرت پيغمبره وعصرنده اولانه در واكرچه او فيل وقعه سنى مشاهده ايتمدى ليكن آثارينى
مشاهده ايلدى وتواترله استماع ايتمكله كورمش پايه سنده قيلندى (أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ)
آنلرك مكر وتدبيرلرين كراهلقده قيلمدى يعنى ايشلرين باطل قيلدى (وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ)
واوزرلرينه بلوك بلوك قوشلر يوللدى (تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ) جهنم اودندن برآتشلنمش
طاشلر ايله آتارلر (فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ) قورد ايله هلاك اولمش اكين يپراغى كبى قيلدى

سُورَةُ قُرَيْشٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُ آيَاتٍ
بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

كورديلركه طائفهٔ قريشك ييلده ايكى سفرلرى واردى برى ياز فصلنده شام زمينه وبرى
قيش فصلنده يمن اقليمنه وآندن آنلره برخيلى مال اولوردى وازبس كه كندولر حرم محترم ملك
خداملرى كيدشلرنده وكلشلرنده باديه نشينلردن كندولره اعزازدن غيرى برشئ كورمزلردى
پس حق جل وعلا آنلره اوزره بو نعمتلرله امتنان ايدوب بيوردى (لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ) قبيلهٔ قريش بربرى
بريله اتفاق ايتدكلرى ايچون تعجب ايدك (إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ) قيشك سفرنده
وبازك سفرنده الفت ايتدكلرى ايچون (فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ) پس بو خانه نك يعنى كعبه
مكرمه نك خداوندنه عبادت ايتسونلر (الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ) شول خداوندكه آجلقلرنده

كندولره طعام ويردى (وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ) وقورقولرى نسنه دن كندولرين امين قيله بيكه ايكى سفرلرنده
امين كيدوب كلورلر اصلا برفرد كندولره تعرض ايتمز

سورة الماعون مكية وهى سبع آيات
بسم الله الرحمن الرحيم

(أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ) كوردكمى شول كمسنه كه روز جزانك اولمسين تكذيب ايدر (فَذَلِكَ
الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ) پس اولدر اول كمسنه اوكسزى عنف وقهرله دفع ايدر واول ابوجهل خبيث ايديكه براوكسزه
وصى اولمشدى اوكسز كلوب كندو مالندن برنسنه ايستدكده آنى قاودى (وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ
الْمِسْكِينِ) دخى يوقسلك ييدرمسى اوزره قندرمز نه اهلنى ونه اوزكه لرين انكچونكه روز
جزانك اولمسين اعتقاد ايتمزلر (فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ) پس واى
اولسون نماز قيلانلره شول وجهدنكه كندولر نمازلرندن غافل اولوب آكا اعتنا ايتمزلر (الَّذِينَ هُمْ
يُرَاءُونَ) شول نماز قيلانلركه كندولر عمللرنده ريا ايدرلر تاكه خلق حسن حاللرينه شهادت
ايده لر (وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ) دخى بحسب العاده عاريت طريقيله طلب اولنان قزغان
وكاسه وامثالى شيئلرى ايستيان كمسنه دن منع ايدوب ويرمزلر

سورة الكوثر مكية وهى ثلاث آيات
بسم الله الرحمن الرحيم

معالم التنزيلده كتوردى لركه عاص بن وائل سرور كائنات ايله حرمك برقپوسنده بولوشوب
بعض كفتكوار اولنده واقع اولديكه عاص حرمه كيرجك آنده حاضر اولان كفار قريش آكا ديديلر
كيميله سويلشوردك عاص ايتدى شول ابترله سويلشوردم مقصودى حبيب اكرم در زيرا
عرب اصطلاحى اوزره جارى اولمشديكه بركمسنه نك اولادى يوقدر آكا ابتر ديرلردى بوسوره
رسول اكرمه نقل اولنكاندن غمناك اولدى حضرت بارى جل جلاله حبيبنه تسليه ويرمك ايچون

بوسوره منزل ايدوب بيوردى

(إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ) تحقيقا كه بز سكا علم وعملدن وشرفدارلقدن غايتله چوق خيرى ويردك
وحضرتدن مرويدركه كوثر جنتده بر ايرمقدر حق تعالى آنى بكا وعد ايتدى آنك ايچنده چوق خير
وار اول غايتله كه بالدن شيرين وسودن بياض وقاردن صوغوق كوده باغندن نرم ايكى طرفى

زبرجددندر وكاسه لرى كومشدندر هركيم اندن ايچر اصلا صوصمز (فَصَلِّ لِرَبِّكَ) پس
پروردكارك ايچون يا محمد نماز قيل (وَانْحَرْ) وعربك كوزل موالى اولان دوه لرى حاجى قوربان
ايتمك ايچون بوغزله (إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ) تحقيقا كه سكا دشمنلك دوتوب سندن
اوترى ابتر دريو سويلين كندودر قوريوغى كسك اولان كه اولادندن اصلا بركسه قالميوب
نسلى منقطع اولور سنك ذريتك قيامته دك باقى قالور

سورة الكافرون مكية وهى ست آيات
بسم الله الرحمن الرحيم

كتوردى لركه قريشدن برقاچ كمسنه حضرت عباس ايله سيد الكونينه خبر صالديلركه
سن بر ييل بتلريمزه عبادت ايله وبز تكريكه بر ييل عبادت ايدرز خبر سرور كائنات ايرشجك حق سبحانه
وتعالى بوسوره منزل ايدوب بيوردى (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) سويله اى كافر اولانلر (لَا أَعْبُدُ
مَا تَعْبُدُونَ) پرستش ايديككز اشيايه پرستش ايتمم (وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ) وسز
پرستش ايديجيلر دكلسز بنم پرستش ايتدوكم نسنه يه (وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ
مَا أَعْبُدُ) وبن شمديكه حالده سزك پوتكزه طاپيجى دكلم سزدخى شمديكه حالده عبادت ايديجى
دكلسز بنم ربمه (لَكُمْ دِينُكُمْ) اينكز سزه دربن سزه تعرض ايتمم تحقيق سزه حجت تمام ايرشدردم
بنم اوزريمه لازم دكلدر البته سزى جبر ايدوب اسلامه كتورم (وَلِيَ دِينِ) وبكا دردين
دخى ثابت اولوب ديتم اوزره طورورمكه حق تعالى اول دينله بكا اكرام قيلدى ومعتقدم اندن
بوزدوندروب غيرى نسنه يه عبادت ايتمم بوسوره نك حكمى آيت السيفله منسوخ اولدى

سورة النصر مدنية وهى ثلاث آيات
بسم الله الرحمن الرحيم

(إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ) قچن تكرى تعالينك ياردمى كلوب سكا (وَالْفَتْحُ) ومكه مكرمه نك فتحى
دخى كلور (وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا) وخلقى كوررسن تكرينك دينندة
يعنى دين اسلامه بلوك بلوك كيررلر (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) پس پروردكارك حمدنه مقارن
نماز قيل مرويدركيم فتح كوننده سيد الكونين مكه يه كيرجك ابتدا بيت الحرامه واروب
بيت شريفه كيردى وايچنده سكز ركعت نماز قيلدى (وَاسْتَغْفِرْهُ) ونفسكى هضم ايتمك
ايچون وعملكى استصغار ايتمك ايچون خدادن مغفرت طلب ايله (إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا) بى شبهه

حق جل وعلا استغفار ایدنلردن توبه‌لری غایتله قبول ایدیجیسیدر

سورة اللهب مكية وهي خمس آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

کوردیلرکه وانذر عشيرتك الاقربين آیتی ایندکده سرور کائنات یقین خصملرینی چیغروب خدانك عذابندن وروز جزانك زحمتندن کندولرین قورقدی عجبا سی ابولهب اکا دونوب دیدی تبا لك بونك ایچونمی بزی دعوت ایتدك والنه بر طاش الوب سید الکونینی اورمق استدکده حق جل وعلا بو سوره‌یی منزل قیلوب بیوردی (تبت يدا ابي لهب) ابولهبك ایکی الی هلاك ونابود اولدی ابی لهبك ادی عبد العزی ایدی پوت قولی دیمك حق تعالی آدیله آکمدی ابولهب دیو کنیتله آکدی زیرا اهلی ولادیله واره‌جق یری اول اودا اولیسردرکه لهب دیو اولاشیه دیرلر یعنی بالکلی دیمك حق تعالی آنك عاقبت بریله اکا کنیت قیلدی نتکیم شرلولره ابو الشرور دیرلر (وتب) کندو دخی هلاك اولدی (ما اغنى عنه ماله وما كسب) کندوسندن مالی وآنکله قزاندیغی نسنه یعنی اول مال ایله قزاندیغی اوغلی وقزی عذابدن بر آز نسنه دفع ایتمدی (سيصلى نارا ذات لهب) البته علو آیه‌سی بر آتشه کیره‌رهرکز ابدی چیقمق اکا واقع اولمیه (وامرأته) دخی قاریسی اکا کیرر (حمالة الحطب) اودنی کتورن قاریه ذم اولسون بلنمك کرك حمالة الحطب ابولهبك قاریسیدر بو وصفله مذموم اولسنك سببی بودرکه کیجه دکنی کوتوروب سرور کائناتك یولنه صاچردی (في جيدها حبل من مسد) کردننده خرما لیفندن برایب واریعنی معهود اودونی کورسنده براودیجی قاریه بکزرکه کردننده اودونك ایپنی قومشدن کنوروب کوکسنده برکیدوب برکون کلورکن یورلدی آرقسنده‌که یوکی دیوار اوزره قودیکی برزدکلنه جبرائیل علیه السلام کلوب دیواردن اول یوکی چکوب ویردی اول ایپ بوغازنه کچوب آنده بوغولدی و بوندن مراد انك شانینی تحقیر ایتمكدر

سورة الاخلاص مكية وهي اربع آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

کوردیلرکه قریشدن برکروه سرور کائناته دیدیلر یا محمد بزی عبادتنه دعوت ایتدیکك پروردکاری بزه وصف ایت حق جل وعلا سورهٔ اخلاصی منزل ایدوب بیوردی (قل هو الله) کفار قریشه سویله یا محمد وصفك ایستدیککز پروردکار صفات کماله جامع اولان ذات پاکدر (احد)

صفات جلاله ایله متوحد اولان واجب الوجوددر (الله الصمد) خدای ذو الجلالکه جمیع ارباب حاجاتك توجهی اکادر (لم يلد) هیچ برنسنه‌یی طوغرمدی (ولم يولد) وطوغمشدن قلنمدی (ولم يكن له كفوا احد) وبرکمسنه اکا قرین ومانند اولمدی کندو ذاتنده متفرد جمیع اشیادن مستغنی جل جلاله حدیث شریفده کلمشدرکه سورهٔ اخلاصك اوقومسی قرآنك برثلثی

سورة الفلق اوقومسنه برابردر مكية وهي خمس آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

کوردیلرکه یهوددن برکوچك وشاق حضرتك خدمتنده اولوردی لبید بن اعظم یهودی قزلری اندن التماس ایدرکه حضرتك مبارك صقاللرندن دره‌مق محلندن دوشن قیللرندن وشانسنك دندانه‌لرندن برقاچ دندانه کتوره‌لر پس یهودی اوغلانکه اکا معتقد اولوب آنی کندولره کتوردی انلری الوب حضرتك نامنه برایپه اون بر دوکم بغلیوب آنی برقیوده برطاشك آلتنه قودیلر سرور کائنات آندن خسته لندکده حضرت جبرائیل علیه السلام کلوب سید الانامه آندن خبر ویردی پس حضرت صلی الله علیه وسلم اوایپك استخراجنه حضرت علی‌یی کوندردی حضرت علی واروب مکان معهوددن آنی چیقروب حضرتك حضورنه کلنجه حق جل وعلا معوذتین سوره‌لرین منزل قیلدی پس حضرت جبریل آنی اوقومغه باشلدی هر آیتی اوقودقده برعقده حل اولنوردی معوذتینك اون بر آیتی بالتمام اوقوندقده حضرت صلی الله علیه وسلم صاغ وسلیم قالقدی (قل اعوذ برب الفلق) سویله یا محمد بن صیغنورم صباح وقتنك پروردکارنه (من شر ما خلق) یاراتدوغی نسنه‌نك شرندن انسانك شرلیسی کبی وبرنجی حیوان کبی وصویه غرق واتشه یانمق کبی شیلردن خالقه صیغنورم (ومن شر غاسق) وکیجه‌نك قرانلغندن دخی (اذا وقب) یعنی قرانلغی هرنسنه‌یه داخل اولور (ومن شر النفاثات في العقد) وسحر ایچون دوکملره اوفورنلرك یرمازلغندن دخی (ومن شر حاسد) دخی حسودك بدلکندن (اذا حسد) یعنی حسدنی اظهار ایدوب آنك مقتضاسیله عمل ایدر

سورة الناس مكية وهي ست آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(قل اعوذ برب الناس) سویله یا محمد خلقك پروردکارنه صیغنورم (ملك الناس) آدملرك پادشاهی (اله الناس) انسان مقوله‌سنك درستلکده معبودی (من شر الوسواس

وسوسه ایدیجی شیطانك شرندن كه (اَلْخَنَّاسِ) انسان پروردكارنی مذكور قیلدقده
وسوسه اتمكدن سكوت ایدر (اَلَّذِی یُوَسْوِسُ فِی صُدُورِ النَّاسِ) شول وسوسه
ایدیجی كه خلقك سینه لرنده وسوسه ایدر (مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ) وسواسی بیاندر
یعنی وسوسه ایدن پریلردندر وآدمیلردندر سرور كائناتدن مرویدركه اوزریمه
ایكی سوره ایندیرلدی انلر كبی سوره لر اینمدی
وعلی التحقیق سنا ی اوقیجی اوقومدین ایكی سوره انلردن
زیاده سوكلی وزیاده پسندا ولنمش خدانك قتنده
وانلردن مراد معوذتیندر تمت

الحمد لله علی التمام والصلوة علی محمد واله السلام اشبو تفسیر زبدة الآثار بلاغت نثار
السلطان بن السلطان السلطان عبد الحمید خان افندی حضرتلرینك
ایام یمن سلطنت سنیه لرینك بیك ایكیوز طقسان ادرت سنه سی
شهر جماذی الاخره نك عشر اخرنده خرپوتی الحاج سلیمان
وعلی افندیلرك معرفت عاجز الرباله رضا افندینك
طاش دستكاهنده تصحیحنه غایت
دقتله خورشید افندینك
خطیله طبع وتمثیل
اولنمشدر

فهرست الجلد الثانی

فهرست الجزء